अरियधम्मरक्खित नेपाल बुद्धसासन वंसालंकार
सिरि संघमहानायक अग्गमहापण्डित
भिक्षु प्रज्ञानन्द महास्थविरया ग्रन्थ संग्रह

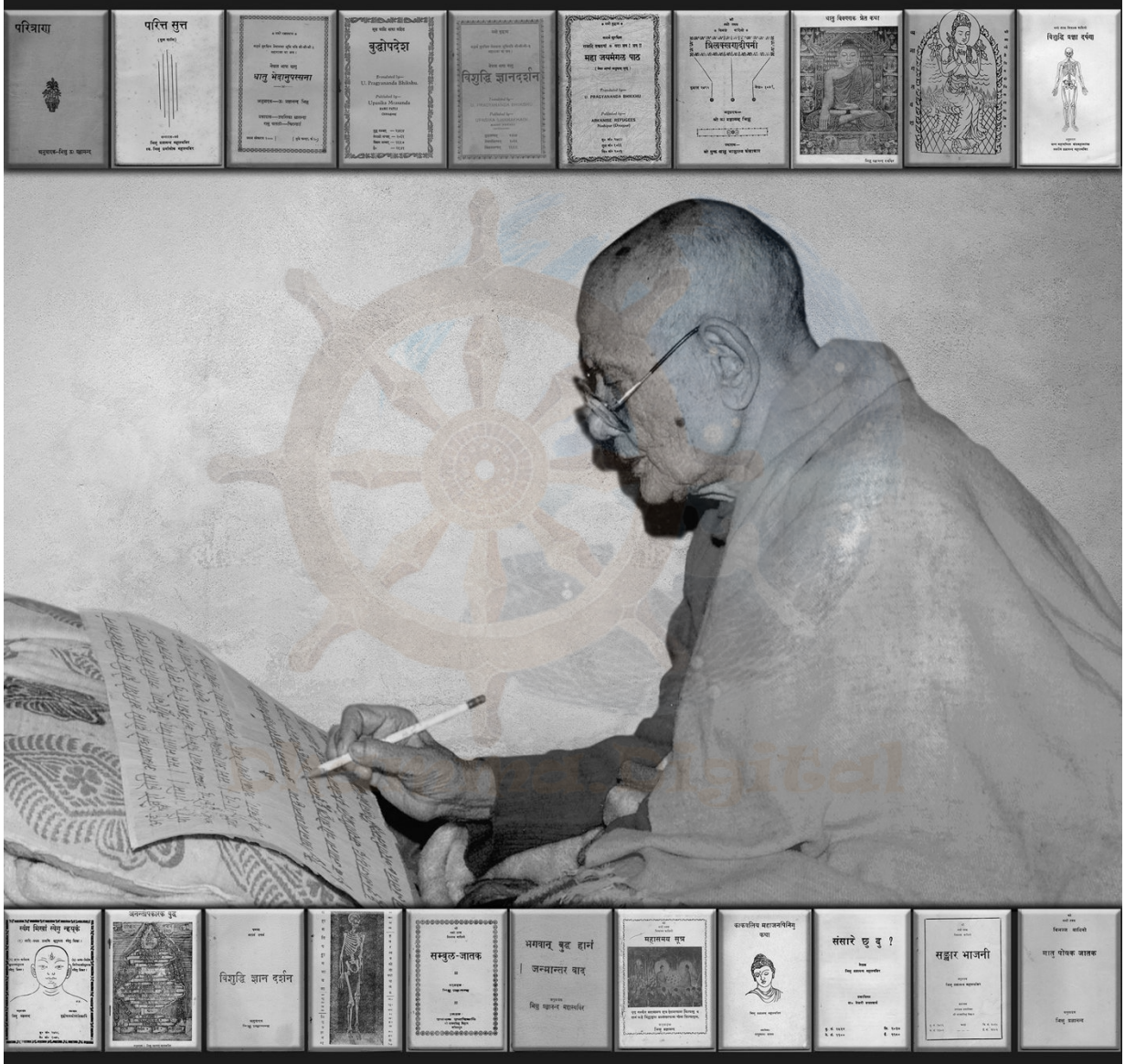

मुंम्ह
भिक्षु नारद स्थविर

https://dhamma.digital

प्रकाशक :
राम महर्जन / तारा अवाले,
सातदोबाटो

Published by:
Ram Maharjan / Tara Awale, Satdobato

कम्प्यूटर सेटिङ्गः
भिक्षु नारद स्थविर, श्री शाक्यसिंह विहार, थैना, ललितपुर
भिक्षु धर्मगुप्त महास्थविर, बौद्धजन विहार, सुनागुठी, ललितपुर

Setting:
Bhikshu Narada Sthavira, Shree Shakyasinha Vihara, Thaina, Lalitpur
Bhikshu Dharmagupta Mahasthavira, Bauddhajana Vihara, Sunakothi, Lalitpur

प्रकाशनः ५०० प्रति

मूल्यः ७००|– (धर्मदान)

Dhamma.Digital

प्रकाशन मितिः
बु.सं. : २५६९
ने.सं. : ११४५
बि.सं. : २०८३
A.D. : 2026

ISBN: 978-9905-0-0057-5

मुद्रकः प्रिन्ट सेन्टर प्रा.लि., लगनखेल, ललितपुर, नेपाल।
मो.नं. ९८४९८७५७९२, ०१५४४२१२३ Email: info.hamroprint@gmail.com

https://dhamma.digital

अरियधम्मरक्खित नेपाल बुद्धसासन वंसालंकार सिरि संघमहानायक
अग्गमहापण्डित दिवंगत भिक्षु प्रज्ञानन्द महास्थविरप्रति समर्पण

जन्म : वि.सं. १९५७ वैशाख शुक्ल अक्षय तृतिया
दिवंगत : वि.सं. २०४९ फागुन २८, चिलागा तृतीया

https://dhamma.digital

दिवंगत गुरुवर फ्राखु शोभन भिक्षु धर्मपाल महास्थविरप्रति समर्पण

जन्म : वि.सं. २०१३ चैत्र ४ गते
दिवंगत : वि.सं. २०७४ फागुन १९ गते

https://dhamma.digital

प्रकाशक दाताया बा

दि. मंगललाल अवाले

थुगु धर्मदानया आनुभावं सुगति सहित निर्वाण
कामना यानाच्वना ।

https://dhamma.digital

प्रकाशक दाताया माजु

दि. मिश्री महर्जन

थुगु धर्मदानया आनुभावं सुगति सहित निर्वाण
कामना यानाच्वना ।

https://dhamma.digital

निर्वाण कामना

दि. बाज्या चिरिकाजी शाक्य दि. अजि चन्द्रमाया शाक्य

दि. बाज्या पुण्यराज बज्राचार्य (ग्वारमा) दि. अजि अष्टमाया बज्राचार्य

https://dhamma.digital

अनन्त गुणवानम्ह मां दिवंगत सानु शाक्यया स्मृतिस
थुगु धर्मदानया आनुभावं सुगति सहित निर्वाण कामना यानाच्वना।

https://dhamma.digital

साधुवाद

तःदँ लिपा पूज्यपाद गुरुवर 'अरियधम्मरक्खित नेपाल बुद्धसासन वंसालङ्कार सिरि' सङ्घमहानायक अग्गमहापण्डित प्रज्ञानन्द महास्थविर भन्तेया *'प्रज्ञानन्द स्मृति ग्रन्थ'* पिकायेत थः स्वयं सम्पादक मण्डलयू च्वना प्रकाशन याना। वसपोलया जीवनकालयू च्वयाबिज्यागु २२गू सफूत मध्ये २१ सफूत हाकनं छक्वः छथायू मुनाः "'अरियधम्मरक्खित नेपाल बुद्धसासन वंसालङ्कार सिरि' सङ्घमहानायक अग्गमहापण्डित दिवंगत भिक्षु प्रज्ञानन्द महास्थविरया ग्रन्थ संग्रह" धकाः प्रकाशन यायेगु अवसर चुलात। थ्व ग्रन्थ विशेषं आयुष्मान् नारद स्थविरं थेरवाद बुद्धिष्ट आकेडेमीपाखें मास्टर डिग्रीया निति शोधपत्र तयार याःगु इलयू श्रद्धेय तधिकम्ह भन्ते प्रज्ञानन्द महास्थविरया फुक सफूतयूगु आधार कयाः थःगु शोधपत्र प्रस्तुत याःगु जुल। शोधपत्र निर्देशकया रुपयू आयुष्मान् भिक्षु धर्मगुप्त महास्थविर च्वना ग्वहाली यात। आयुष्मान् नारद स्थविरं लुम्बिनी बौद्ध विश्वविद्यालयपाखें थेरवाद बुद्धधर्मयू स्नातकोत्तर उपाधि नं प्राप्त यात।

थथे फुक सफूत छथायू मुनाः 'अरियधम्मरक्खित नेपाल बुद्धसासन वंसालङ्कार सिरि' सङ्घमहानायक अग्गमहापण्डित दिवंगत भिक्षु प्रज्ञानन्द महास्थविरया ग्रन्थ संग्रह पिकायेदयाः तसकं लयूताया च्वना। नापं आयुष्मान् नारदयात आपालं साधुवाद देछायाच्वना। थ्व ग्रन्थ प्रकाशनार्थ ग्वहाली यानादिपिं सद्धर्मप्रेमी प्रकाशक परिवारयात नं सुस्वास्थ्य तथा निर्वाणया कामना यानाच्वना।

चिरं तिट्ठतु सद्धम्मो।

Dhamma.Digital

भिक्षु चन्द्रगुप्त महास्थविर
श्री शाक्यसिंह विहार
थैना, यल।
२०८२ चैत्र ९ गते सोमबार

https://dhamma.digital

न्ह्यः खँ

पूज्यपाद गुरुवर 'अरियधम्मरक्खित नेपाल बुद्धसासन वंसालङ्कार सिरि' सङ्घमहानायक अग्गमहापण्डित भन्ते प्रज्ञानन्द महास्थविर, काठमाण्डौं इटुम्बाहालय्, बौ हर्षवीर तुलाधर व माँ मोहन माया तुलाधरया कोखय् वि.सं. १९५७ साल, बैशाख शुक्ल, अक्षय तृतियाया दिनय् जन्म जुयाबिज्यात। वसपोलया गृहस्थीया नां बैद्य कुलमानसिंह खः। वसपोल २८ दँया वैशय्, वि.सं. १९८५ सालस गुरु फोरखा रिम्पोछेपाखें घ्यलुं भिक्षु जुयाः लिपा वि.सं. १९८७ सालय् कुशीनगरय् भदन्त ऊ. चन्दमणि महास्थविरपाखें प्रव्रजित जुया श्रामणेर कर्मशील जुयाबिज्यात। श्रामणेर प्रव्रजित जुया दकलय् न्हापलाक थेरवाद बुद्धशासन पुनर्स्थापना यायेत काठमाण्डौंस दुहाँ बिज्यात। वि.सं. १९८९ साल, आषाढ पुन्हि, विहिवार खुन्हु म्यानमारया अरकनय् उपसम्पदा जुया भिक्षु प्रज्ञानन्द जुयाबिज्यात।

नेपालय् बुद्धधर्मया परियत्ति, प्रतिपति व प्रतिवेध शासनया शुभारम्भ यानाः थेरवाद बुद्धधर्मया ऐतिहासिक पुनर्जागरण हयेगु शुभ कार्यस प्रथम धर्मदूतया ज्याय् न्ह्यलुवा जुयाबिज्याम्ह वसपोल सङ्घमहानायक व वसपोलयात ग्वहाली याइपिं मेपिं भिक्षुपिं व श्रामणेरपिन्त बुद्धधर्म प्रचार प्रसार याःगु अभियोगय् वि.सं. २००० साल श्रावण १५ गते उबलेया राणा सरकारया शासन कालय् स्वदेशं पितंका ३ दँ तक भारत व म्यानमारय् निर्वासित जीवन बिते यानाः वसपोल हाकनं २००३ सालय् नेपाः लिहाँ बिज्यात। थुकथं वसपोलं ६३ दँ तक अनवरत रूपं बुद्धधर्म प्रचार प्रसार ज्याय् लग्नशील जुयाबिज्याना वि.सं. २०४९ साल, फागुन, २८ गते विहिवार खुन्हु ९३ दँया बैशय् थःगु देह त्याग यानाबिज्यात।

पूज्यपाद गुरुवर 'अरियधम्मरक्खित नेपाल बुद्धसासन वंसालङ्कार सिरि' सङ्घमहानायक अग्गमहापण्डित भन्ते प्रज्ञानन्द महास्थविरया न्हापांगु सफू वि.सं. १९९७ सालय् प्रकाशित जुयाः अन्तिम सफू वि.सं. २०४२ सालस प्रकाशित जुल। वसपोलया पुण्य तिथिस पिकायेत्यंगु वसपोलया प्रकाशित २२गू सफूत मध्ये दुर्लभ २१गू सफूत दुथ्यागु संग्रह ग्रन्थ आयुष्मान् नारद स्थविरं अथक परिश्रम यानाः मुनाः *'भिक्षु प्रज्ञानन्दया ग्रन्थ संग्रह'* धकाः नां छुना प्रकाशन याना बिज्यागुलिं आयुष्मान् नारदयात साधुवाद ब्युसे अनुमोदन नं यानाच्वना। खला थ्व संग्रह ग्रन्थ पिकाये न्ह्यः आयुष्मान् नारदं *'सङ्घनायक भिक्षु प्रज्ञानन्द महास्थविरका कृतिहरूको विश्लेषणात्मक अध्ययन'* धकाः शोधपत्र च्वयाः लुम्बिनी बौद्ध विश्वविद्यालयपाखें थेरवाद बुद्धधर्मय् स्नातकोत्तर उपाधि नं प्राप्त यानाबिज्यात।

थ्व पुण्यया प्रभावं मूंम्ह आयुष्मान् नारद व प्रकाशक दाता राम महर्जन व तारा अवाले सहित परिवारपिन्त सुख शान्ति तथा निर्वाणया हेतु जुइमा। प्रिन्टिङ्ग प्रेस परिवारयात नं साधुवाद नापं धन्यवाद ज्ञापन यानाच्वना। अस्तु।

सद्धर्म चिरस्थायी जुइमा!

भिक्षु धर्मगुप्त महास्थविर
बौद्ध जन विहार
सुनागुठी, ललितपुर।
२०८२ चैत्र ७ गते शनिवार

https://dhamma.digital

पिकाः पाखें

नमो बुद्धाय

वसपोल श्रद्धेय दिवंगत प्रज्ञानन्द महास्थविरया छत्रछायां जिमि बा मंगललाल अवाले बुद्धधर्मया ज्ञान कया विहारय् वनेगु सुरु जुगु खः। वसपोल तधिकम्ह भन्तेया कारणं हे बा सहित जिमि परिवारपिं सकलें भगवान् बुद्धया मार्गय् वनेसल। वसपोलयागु गुण गबलें नं लोमनिमखु। वसपोल जीवनमानकालय् हे भन्तेनापं यक्व संगत याना भन्तेयात सेवा यायेगु अवसर नं प्राप्त जुगु खः। वसपोल भन्तेनं च्वया बिज्यागु सफूत नं ब्वने नं। तर फुक्क सफूला स्वये ब्वने मखनिगु नं खः। श्रद्धेय नारद भन्तेज्यूया प्रव्रज्या जुयाबिज्यागु २५ वर्ष दुगु उपलक्ष्यस वसपोलं तधिकम्ह भन्तेनं प्रकाशन याना बिज्यागु फुक्क सफूत मुंका छगूहे सफूया रुपय् पिकायेत्यंगु खँ २०८२ सालया अक्षय तृतिया दिन तधिकम्ह भन्तेया जन्मदिनया उपलक्ष्य विहारय् जुगु अक्षय तृतिया भोजन पुण्य कार्यस श्रद्धेय पियरत्न भन्तेनं एनाउन्स याना बिज्याबलय् न्यंका बिज्यात। उगु सुचं न्यना जिगु मन अतिकं प्रसन्न जुया वसपोलं तधिकम्ह भन्तेया सफूत जीवन्त याना तयेया लागि याना बिज्यागु कुतःयात हौशला बियेया नितिं उगु सफू प्रकाशन यायेगु इच्छा प्रकट जुगु खः। अले नारद भन्तेयाके सफूया लागि प्रकाशन याना बिइपिं सुनं मदुनिगु खःसा प्रकाशनया जिम्मा जिगु जुल धका बिन्ति याना। वसपोल भन्तेनं नं सहर्ष स्वीकार याना बिज्यागुलिं तसकंहे लय्ताया। छगू मखु २१गू मछि तधिकम्ह भन्तेया सफूत छक्वलनं छगूहे सफूलि पिकायेत प्रकाशक जुया सब्ब दानं धम्मदानं जिनाति अर्थात फुक्क दानयात धर्मदानंहे त्याकी धयागु भगवान् बुद्धया वचनयात लुमंकुसे थुगु धर्मदान महापुण्यकार्यस ग्वाहालि याये दुगुलिं अतिकं हे मन प्रसन्न जुल।

अथेहे जिमि बा मंगललाल अवाले व माजु मिश्री महर्जन दिवंगत जुयादिगु कारणं वय्कपिनिगु नं सुगति सहित निर्वाण कामना याना थुगु सफू प्रकाशन यानागु जुल। थुगु सफू पिकया बिज्याम्ह नारद भन्ते प्रति नं कृतज्ञ व्यक्ति यासें वसपोल भन्तेनं बुद्ध शासन बृद्धि यायेया लागि अभ्कनं कायिक व मानसिक रुपं प्रगतियाना च्वने फयेमा नापं थुगु महान पुण्यया आनुभावं निर्वाण हेतु उपकारी जुइमा धैगु नं कामना यानाच्वना। थुगु सफू ब्वना सकल प्राणीपिंनं सर्व दुःखं मुक्त जुया निर्वाण प्राप्त यायेत हेतु उपकार जुइमा धकाः नं कामना यानागु जुल।

साधु साधु साधु

प्रकाशक
तारा अवाले
सातदोबाटो

https://dhamma.digital

प्रकाशक

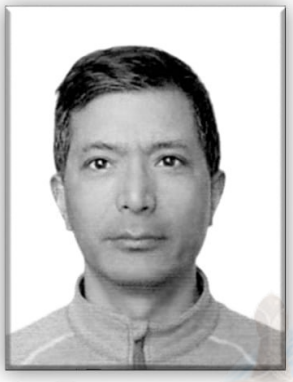

श्रीमान राम महर्जन

श्रीमती तारा अवाले

रीकेन महर्जन (काय्)

रोचा महर्जन (काय्)

थुगु सफू प्रकाशनया लागि आर्थिक सहयोगी दातापिं

१.	तारा अवाले, सातदोबाटो	मू दाता
२.	भिक्षु सुमन, थेचो	५०००।–
३.	अनागारिका ञाणवती	२०,०००।–
४.	अनागारिका वजिरा	२०,०००।–
५.	आशाकाजी अवाले	१०००।–

https://dhamma.digital

नुगः खँ

नेपाःया इतिहासयू थेरवाद बुद्धशासनया पुनरुत्थानया खँ वलकि श्रद्धेय नेपाया प्रथम संघमहानायक भिक्षु प्रज्ञानन्द महास्थविर लुमना वइगु सकसिनं स्यूगु खँ खः। वसपोल भन्ते दिवंगत जुया बिज्याबलयू जिला नकतिनि ४दँ तिनि दुगु खः। अथे जुया वसपोलया बारे ज्ञान दुगु हे श्रीलंकायू वना वि.सं. २०५७ माघ २१ गते प्रव्रजित जुया बुद्ध शिक्षा अध्ययन याना वि.सं. २०६७ सालयू नेपाः लिहाँवये धुंका तिनि खः। नेपाः लिहाँवया वि.सं. २०६९ सालयू लुम्बिनी बौद्ध विश्वविद्यालयया थेरवाद बुद्धिष्ट एकेडेमी MA भर्ना जुया ब्वने धुंका तिनि वसपोल तधिकम्ह भन्तेया बारे यक्व स्यूगु खः। लिपा MA या Thesis च्वयेत विषय मदयाच्वंबलयू सुमंगल विहारया आवासिय श्रद्धेय भिक्षु पञ्ञारतन महास्थविर भन्तेनं तधिकम्ह भन्तेनं च्वया बिज्यानातगु सफुया बारे Thesis च्वसा उत्तम जुइ धका धया बिज्यात। खला श्री शाक्यसिंह विहारया शिष्य जुयानितिं तधिकम्ह भन्तेया बारे ज्ञाननं बढे जुइ नाप नापं भन्तेनं च्वया बिज्यानातःगु सफूनं सकसिनं सिइके दइ धइगु नं मनयू वना भन्तेया सफुया विषययूहे Thesis च्वया बि.सं. २०७५ सालयू माष्टर डिग्रि पुरा याना। Thesis च्वच्वं भन्तेनं नेपालयू बुद्धधर्म पुनरुत्थान यायेया लागि सिया बिज्यागु कष्ट, वर्थेहे ग्रन्थ छापे यायेया लागि विदेशयू बिज्याना प्रकाशन याना बिज्यागु खँ ब्वनेबलयूहे म्हहे सिरिङ्ग जुयावइ। दोस्रो विश्व युद्ध चले जुयाच्वंगु समययू नं वसपोल कलकत्ता बिज्याना प्रेसयू टाइप याइम्हेसित हयूका सफू प्रकाशन याना बिज्यागु खँ उल्लेख जुगु दु। थथे वसपोलं दुःख सिया नेपामिपिन्त बुद्धधर्मया रस पान याकेया निति च्वया बिज्यागु सफूत भीगु न्ह्यःने खने मदया वनेधुंकल। नापं गुलिं सफूतला छगू जकहे बाकि दुगु जुयाच्वन। अथे जुया जिगु मनयू नं वसपोलया सफुत जीवन्त याना तयेमाः धइगु मनसायं थुगु सफू पिकायागु खः।

तधिकम्ह भन्तेया बुद्धधर्म सम्बन्धि ज्ञान गुलि दु धैगु खँ वसपोलया सफूत अध्ययन यायेबलयू थुयावइ। वसपोलं च्वया बिज्यानातःगु सफूत मध्ये प्रकाशन जुगु सफू जम्मा २२ गू दुगु जुल। प्रकाशित सफू धलः थुकथं दु –

१. परित्राण
२. परित्त सुत्त
३. धातु भेदानुपस्सना
४. बुद्धोपदेश
५. विशुद्धि ज्ञान दर्शन
६. महाजयमंगल पाठ
७. त्रिलक्खन दीपनी
८. धातु विवण्णक प्रेतकथा
९. अनागतवंश
१०. विशुद्धि प्रज्ञा दर्पण
११. स्वंग मिखां स्वेगु न्हयूकं
१२. अनन्तोपकारक बुद्ध
१३. विशुद्धि ज्ञान दर्शन (दोस्रो संस्करण)
१४. महासतिपट्ठान भावना
१५. सम्बुल जातक
१६. भगवान बुद्ध हानं जन्मान्तरवाद

https://dhamma.digital

१७. महासमय सूत्र
१८. काकवलीय महाजनपिनिगु कथा
१९. संसारे छु दु?
२०. संखार भाजनी
२१. मातुपोषक जातक
२२. म्युर्प्येंजी अभिधर्मार्थ संग्रह

थुपिं मध्य म्यूर्प्येंजि अभिधर्मार्थ संग्रह वसपोल भन्तेया देहावसानं लिपा अनागारिका अग्गञाणी गुरुमांनं पिकाया बिज्यागु खःसा उगु ग्रन्थ सुलभ जुयाच्वंगुया कारणं थुगु सफूली दुमथ्याकागु जुल। खला उगु ग्रन्थनं तये धका मतिला दुगु खः तर उगु ग्रन्थ टाइप यानातःगु उपलब्ध मजुगु कारणं हानं ग्रन्थ नं तःबः जुयानं दुथ्याके मफुत उकिया नितिं क्षमा प्रार्थि नं जुयाच्वना। थुपिं २२गू सफूत गुलिं वसपोलं बर्माया ग्रन्थ नेपाः भाषं अनुवाद याना बिज्यागु खःसा गुलिं वसपोलयाहे रचनात खः। नापं थुपिं सफूली वसपोलं रचना याना बिज्यागु ज्ञानमाला म्यें नं दुथ्याकातगु दु।

अथेहे अप्रकाशित ग्रन्थत ७गू दुगु जुल।
१. परमत्थ विग्रह
२. सोतापत्ति मार्गालोक प्रदर्शक पुस्तक
३. भिगू प्रकारया पलिबोध
४. गौतमी भिक्षुणी
५. चरियापिटक
६. महासुत्तसोम जातक
७. कल्याण पृथक्जन
थुपिं सफूत हस्तलिखित नं मदुगु कारणं थुगु सफूस दुमथ्यागु जुल।

थुगु सफू टाइप याना सिधगुला ताः हे दत। वि.सं. २०७७ सालय् कोरोना महामारीया समय वर्षावासया लागि थेचो स्थित वनोद्यान विहारय् च्वनाबलय् भन्तेया सफू फुक्कं टाइप याना सिधय्के धका अधिस्थान यानागु खः, अधिस्थान पुरानं जुल तर परित्राण व विशुद्धि ज्ञान दर्शन (न्हापांगु संस्करण) ग्रन्थ मदुगु जुया थुपिं ग्रन्थत टाइप याये मखन। लिपा वि.सं. २०७९ सालय् दोम्बु स्थित विजयाराम विहारय् वर्षावास च्वनाबलय् विहारय् सफा यानाबलय् विशुद्धि ज्ञान दर्शन सफू लुयावल तर न्ह्यःने च्वंगु पाना मदुगु, मिलेमजुगु सफू जुयाच्वन। अथेजुया दोस्रो संस्करणया सफू स्वया मिलेयाना थुगु सफू नं टाइप याना। अनं लिपा वि.सं. २०८२ सालय् धम्म डिजिटल वेब साइटय् तधिकम्ह भन्तेया सफूत दुथ्याकेया लागि अनागारिका कुशलञाणी गुरुमांनं जिके सफूत फ्वंगु बखतय् परित्राण धागु छगु सफूनं दु धकाः धया बिज्यात। उगु परित्राण सफूनं कया टाइप याना सिधेका। संयोगया खँ धायेमालि न्हापाहे टाइप याना सिधेका थुगु सफू पिकाये धका मतितयागु खः तर लिपा मनय् विचा लुलकि जि प्रव्रजित जुयागु २५दँ नं जुइन, थुगु सफूनं प्रव्रजित जुयागु २५दँ जुगु उपलक्ष्यय् पिकायेमालि धका विचा यानागु जुल। हानं तधिकम्ह भन्तेनं च्वया बिज्यागु ग्रन्थय् नं यक्व हे शब्द अशुद्ध जुया च्वंगु जुया शुद्ध यायेमागु दुगु जुयानं प्रकाशन मयासे च्वनागु खः। थुगु सफू पिकाये धकाः सनाबलय् नेपाया ७म्ह संघनायक श्रद्धेय ज्ञानपुर्णिक महास्थविर भन्तेयातनं प्रार्थना यानाबलय् वसपोल भन्तेनं तधिकम्ह भन्तेया भाषा शैलि मस्यंक भन्तेयागुहे शब्द व शैलिंहे तयेमा धका धया बिज्यात। उगु कारणं भाषा शैलि मस्यंकुसे अशुद्ध शब्द जक शुद्ध याना थुगु सफू

https://dhamma.digital

पिकायागु खः। थुगु सफू शुद्धिकरण यायेया लागि विशेषं ग्वाहालि याना बिज्याम्ह श्रद्धेय तधिकम्ह भन्तेया हे शिष्य जुया बिज्याकम्ह भिक्षु धर्मगुप्त महास्थविर खः। वसपोलं याना थुगु सफू याकनं हे पिकायेदुगु जुया भन्तेप्रति जि सदां आभारि तथा कृतज्ञ जुयाच्वना।

थुगु सफूया लागि ग्वाहालि याना बिज्यापिं यक्व हे दु। विशेषं तधिकम्ह भन्तेया सफूत उपलब्ध याना बिज्याम्ह गुरुवर दिवंगत श्रद्धेय फ्रा.ख्रु शोभन धम्मपाल महास्थविर प्रति कृतज्ञ जुयाच्वना नापं वसपोलया निर्वाणनं कामना यानाच्वन। अथेहे परित्राण सफू उपलब्ध याना बिज्याम्ह अनागरिका कुशलञाणी व उगु सफू थुवा ख्वपय् च्वनादिइम्ह रत्नसुन्दर शाक्यं विहारय् संग्रहालयय् तयेगुया लागि बिया दिगुलिं वय्कपिं प्रति नं कृतज्ञ सहित साधुवाद व्यक्त यानागु जुल। अनंलि विभिन्न कथं ग्वाहालि याना बिज्यापिं भिक्षु पञ्ञारतन महास्थविर, अनागारिका अरियञाणी, मदनरत्न मानन्धर, देवेन्द्र बज्राचार्यपिन्त नं यक्व यक्व साधुवाद वियाच्वना।

थुगु सफू पिकायेत आर्थिक रुपं नं ग्वाहालि दुगु जुल। खला जि मतितयागु विहारय् यक्व कार्यक्रम जुयाच्वनिगु जुया यक्व चन्दानं तइपिं दुगु जुया विहारय् वइपिं उपासक उपासिकापिन्तजक छाय् यक्व दुःख बिइ धका जिंहे आर्थिक भारनं कुबिला धका विचाः यानागु खः। अथे जुया प्रकाशनया लागि अलग्गहे आह्वान मयानागु खः, अथेसानं श्रद्धावानपिसं जिं थुगु सफू पिकायेत्यनागु दु धकाः न्यंकाबलय् आर्थिकरुपं नं ग्वाहालि वःगु जुल। थुकी विशेषं तारा अवाले उपासिका बिज्याना प्रकाशनया जिम्मा कायेगुलागि जिके प्रार्थना याना दिल। श्रद्धा तया बिज्यागु कारणं वय्क उपासिकायात म्वाल धाये मछिन। वय्क उपासिका श्री शाक्यसिंह विहारया पुलांम्ह तसकं श्रद्धावानम्ह उपासक मंगललाल अवालेया म्ह्याय् मचा नं खः, नापं वय्कया परिवारपिं विहारय् तधिकम्ह भन्तेया पाखें धर्मामृत पानयाना बुद्धधर्मय् लगेजुया परिवार सकलेंहे तसकं श्रद्धा दुपिं खः। अथे जुया वय्क तारा उपासिकाया श्रद्धा तया बिज्यागुयात स्वीकार याना जिगु आर्थिक भार कम जुल। वय्क उपासिकायात नं यक्व यक्व हे साधुवाद व्यक्त याना च्वना। वय्कया दिवंगत जुयादिपिं बा मंगललाल अवाले व माजु मिश्री महर्जनपिन्त सुगति सहित निर्वाण कामना याना च्वना नापं इच्छा यागुकथं सकतां पूवनेमा धकानं आशिका यानागु जुल। अथेहे आर्थिक रुपं ग्वहालि याना दिपिं भिक्षु सुमन, अनागरिका ञाणवती, अनागारिका वजिरा, आशाकाजी अवालेपिन्त नं साधुवाद देछानाच्वना। थुगु सफू इलय्हे प्रकाशन याना दिगुलिं प्रिन्ट सेन्टर प्रा.लि., लगनखेल प्रेसयात नं यक्व साधुवाद देछानाच्वना। नापं प्रत्यक्ष व अप्रत्यक्ष रुपं थुगु सफू पिकायेत ग्वहालि याना बिज्यापिं दिइपिं सकसितनं साधुवाद देछानाच्वना।

Dhamma.Digital

अन्तय् वसपोल तधिकम्ह भन्तेनं च्वया बिज्यागु सफूत भगवान् बुद्धया गम्भीरगु धर्मनं अपुक सरल रुपं उपमा बिया क्यनातगु जुया अल्छी मचासे ब्वना धर्मामृत रस पान याना दिइ धइगु आशिका यासे थुगु धर्मदानमय महापुण्यकर्मया आनुभावं सकसितं सुखी, मंगल, सुस्वास्थ्य, दीर्घायुया कामना सहित निर्वाणपद प्राप्त यायेया लागि हे हेतु जुइमा धइगु कामना यानागु जुल।

निब्बानस्स पच्चयो होतु।।

भिक्षु नारद स्थविर
श्री शाक्यसिंह विहार
थैना, यल।

https://dhamma.digital

प्रव्रजित न्ह्यव गुरुवर बोदागम चन्दिम महाथेर नापं कयागु किपाः

श्री लंकाय् श्रामणेर प्रव्रज्या ग्रहण यानाच्वनागु किपाः ई.सं. २००१ फेब्रुवरी ३ तारिख

https://dhamma.digital

परम धम्म चेतिय महा परिवेणय् अध्ययनया सिलसिलाय् कयागु किपाः

नापं प्रव्रजित जुयापिं सहोदरपिं

https://dhamma.digital

श्री लंका मल्वतु महाविहारय् उपसम्पदा दिक्षाया किपाः ई.सं. २०१० जुन ६ तारिख

उपसम्पदा दिक्षाया किपाः

https://dhamma.digital

पियरत्न भन्तेया उपसम्पदा दिक्षाया किपाः ई.सं. २०११ जुलाई ४ तारिख

श्रद्धेय गुरुवर बोदागम चन्दिम महाथेर भन्ते नेपा बिज्याबलय् कयागु किपाः

https://dhamma.digital

ग्रन्थ सूची

१. परित्राण १
२. परित्त सुत्त १९
३. धातु भेदानुपस्सना ६०
४. बुद्धोपदेश ८२
५. विशुद्धि ज्ञान दर्शन ९७
६. महाजयमंगल पाठ १४८
७. त्रिलक्खन दीपनी २३५
८. धातु विवण्णक प्रेतकथा २५५
९. अनागतवंश २६३
१०. विशुद्धि प्रज्ञा दर्पण २९३
११. स्वंग मिखां स्वेगु न्हय्कं ३२४
१२. अनन्तोपकारक बुद्ध ३३८
१३. विशुद्धि ज्ञान दर्शन (दुतिय संस्करण) ३५१
१४. महासतिपट्ठान भावना ४३७
१५. सम्बुल जातक ४६४
१६. भगवान बुद्ध हानं जन्मान्तरवाद ४७४
१७. महासमय सूत्र ४८१
१८. काकवलीय महाजनपिनिगु कथा ५०९
१९. संसारे छु दु? ५२९
२०. संखार भाजनी ५३९
२१. मातुपोषक जातक ५९२

https://dhamma.digital

परित्राण

Dhamma Digital

अनुवादक—भिक्षु ऊः प्रज्ञानन्द

https://dhamma.digital

नमो रत्नत्रयाय

परित्राण

गुगुलिं सर्वत्रथासे रोगादि भयपाखें रक्षा याइगु व चित्तय् त्राश चाइगु आदि उपद्रवयात विनाश याइगु खः उकियात परित्राण धाइ।

प्रकाशकः
भिक्षु उः प्रज्ञानन्द,
रामु पातली, चिटगाउं

अनुवादक
भिक्षु ऊः प्रज्ञानन्द

Dhamma.Digital

बुद्ध सम्बत २४८४
नेपाल सम्बत १०६०
विक्रम सम्बत १९९७

मुद्रक–
पी० घोष, सरला प्रेस,
बांसफाटक, बनारस।

https://dhamma.digital

निवेदन

नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मा सम्बुद्धस्स।

सारञ्च सारतो ञत्वा असारञ्च असारतो।
ते सारमधिगच्छन्ति सम्मासङ्कप्पगोचरा।। धम्मपद १।१२

सम्यक्संकल्पयू संलग्नम्ह ज्ञानी पुरूषं सारयात सार धका सिइका असारयात असार धका सिइका सारयात प्राप्त याइ।

संसारया सम्पूर्ण पदार्थयू सार असार अवश्य दइ। सार कया असार त्वतिइगु पण्डित ज्ञानीपिनि मुख्यगु ज्या। गथे कि राजहंसं लः व दुरू ल्वाक ज्याना च्वंगुली केवल दुरू जक वाला कया लः जक वांछ्वइ अथेहे थ्व सफुलीनं दुगु सारकया असारयात जक वांछ्वया दिइगु विज्ञ पाठकपिनि ज्या खः छायू धाःसा थ्व भीगु मातृभाषा जूसां जि आपालं विदेशयू जक लाःगुलिं जिके छुंहे भाषाया पूर्ण ज्ञान मदु। मचाबले ल्हासायू लात, लिपा बर्मा पाखे चाचाहिला उर्की थ्व सफुलीनं भाषा अशुद्धता आदि अनेनेगु दोष दइगु स्वाभाविक हे खः। उकियात गथे मांम्ह छुंहे खँ ल्हाये मसःनिम्ह मचा ख्वइबले वइगु वाक्य स्पष्ट मजूसां ब्वां वया व मचायात बिचा संच याः वइगु खः अथेहे थुम्ह अल्पज्ञानीया थुगु तोतलावाणीनं कृपा तया छिकपिसं अवश्य थ्व निगू लोकयूसं हितकर जुयाच्वंगु मोक्षपुरया लुखा जुयाच्वंगु निर्वाणया छगू जक लँ जुयाच्वंगु वसपोल तथागतया धर्म प्रकाश यायेगुली ग्वाहालि याना दिइ। छायू धाःसा

अप्पमादो अमतपदं पमादो मच्चुनो पदं।
अप्पमत्ता नमीयन्ति ये पमत्ता यथा मता।। धम्मपद २.२१

"अप्रमाद अमृतया लँ खः प्रमाद मृत्युया मार्ग। अप्रमादी मनुष्य सिइमखु, प्रमादी मनुष्य सिइम्हथें हे खः।" धका धम्मपदयू च्वया तःगु दु धार्सेलि भीजक छायू राग द्वेषयू दुना सत्यासत्य मसिइका थःथः ल्वापु थलाः मृतक समान जुया च्वने। भी सकल बन्धुपिंनं जाना वसपोल भगवानया उगु सदुपदेश ग्रहण याना सत्यासत्य म्हसीका सदां जागृत जुया छायू म्वाना मच्वनेगु। अस्तु।

हानं गथे धर्मश्री मित्रया असत्य वचनया फलं मिखा निगलं कुति वःसां लिपा गुरूमञ्जुश्रीया कृपां नुगलं सम्पूर्ण खंका च्वन। अथेहे भीसंनं मोहान्धकारयू लाना छुं मखना च्वंसां मन तया आचरण भिंकाहल धाःसा वसपोल तथागतया कृपां अवश्य हृदययू सत्ज्ञानया मत च्याना उगु मोहान्धकार नाश जुई।

लोकयू ज्या ज्याहे, ज्याया मू मदु। सःम्ह दकःमिं छें दनिमसःम्ह ज्यामिं चक अःपा ल्त्ययया हइ। दकःमिया ज्यां बांलागु भवन लोकं खनि, तर ज्यामिया ज्या सुनानं खनिमखु। उकिं दकःमियात दक्व ज्याला ज्यामियात मदु। अथेहे जिगु थ्व अनुवाद कार्य नं केवल ज्यामि ज्या जक खः। कारण सुं पण्डितवर्गपिनिगु मौलिक रचनाथें पाठकपिनिगु विचारयात संके फइमखु, न थ्व सफुलीं पाठकपिन्त छुं रचनात्मक कार्य हे याकि। अथेहेनं जिगु थ्व अनुवादयू नं उलिहे परिश्रम तू, गुलि पण्डित ज्ञानीपिनि भि भिंगु साहित्य निर्माण यायेत तुइगु खः। उकिं जिं छिकपिंके जिगु ज्याया अवश्य फोने तर जिगु थ्व तुच्छज्याया ज्याला उलि फोने मखु गुलि सःस्यूपिं महानुभावपिनिगु भिंगु साहित्ययात समालोचकपिसं अमूल्यताया मूतइगुखः उकिं कृपातया थ्व सफुयात छको आद्योपान्त ब्वना स्वया दिइवंहे जिगु परिश्रमया उचित मू जुल।

न्ह्याथायू वनेत लँलिसें वनेमा, न्ह्यागु स्वानयू गयेत न्हापां क्वेयागु त्वाथलयूनिं पलाः तयेमा अथेहे थुगु निर्वाण तकनं थ्यंकिगु मोक्षमार्गया स्वानयू नं सर्वप्रथमगु अनुपूर्वक त्वाथः त्रिरत्न शरण सहितगु पञ्चशील जुयाच्वन। उकिं त्रिशरण सहित पञ्चशील व अष्टाङ्ग उपोसथशीलया निगू खँ संक्षिप्त रूपं छिकपिनि न्ह्योने तया थ्व निवेदन समाप्त याना। शुभम्।

८गुंलाथ्व १०६०।

विनीत
अनुवादक

https://dhamma.digital

शील कायेगु नियम

नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स
वसपोल भगवान अर्हत सम्यकसम्बुद्धयात नमस्कार

क्षमा प्रार्थना यायेगु
ओकास द्वारत्तयेन कतं सब्बं अपराधं खमथ मे भन्ते। (स्वको)
बिन्ति भन्ते, जिं गुगु काय वाक व चित्तं यानागु सम्पूर्ण अपराध क्षमा याना बिज्याहुँ।

पञ्चाङ्गशील प्रार्थना यायेगु
अहं भन्ते, तिसरणेन सह पञ्चसीलं धम्मं याचामि, अनुग्गहं कत्वा सीलं देथ मे भन्ते।
दुतियम्पि ....। ततियम्पि ....।
भन्ते जिं त्रिरत्नया शरण वनेगु सहितं न्यागू प्रकारया अङ्ग पुरेजुयाच्वंगु पञ्चशील धर्मयात प्रार्थना याना कृपा तया जित शील बिया बिज्याहुँ भन्ते। निको ....। स्वको ....।

नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स। (स्वको)
वसपोल भगवान अर्हत सम्यकसम्बुद्धयात नमस्कार

त्रिरत्नयाके शरण वनेगु
बुद्धं सरणं गच्छामि।
धम्मं सरणं गच्छामि।
सङ्घं सरणं गच्छामि।
दुतियम्पि .....।
ततियम्पि .....।
जि बुद्धया शरण वने।
जि धर्मया शरण वने।
जि संघया शरण वने।
निकोलनं ....।
स्वकोलनं ....।

Dhamma.Digital

पञ्चशील कायेगुया विधान
१. पाणातिपाता वेरमणी सिक्खापदं समादियामि।
२. अदिन्नादाना वेरमणी सिक्खापदं समादियामि।
३. कामेसुमिच्छाचारा वेरमणी सिक्खापदं समादियामि।
४. मुसावादा वेरमणी सिक्खापदं समादियामि।
५. सुरामेरयमज्जपमादट्ठाना वेरमणी सिक्खापदं समादियामि।

अर्थ
१. जिं प्राणीयात हिंसा यायेगुलिं रहित जुयाच्वने धका थुगु शिक्षा धारण याना।
२. जिं दातां मबिइकं छुं वस्तुनं कायेमखु धका थुगु शिक्षा धारण याना।
३. जिं थःम्ह विवाहित स्त्री वा पुरूष त्वता मेपिं मिसा वा मिजं नापं गमन यायेमखु धका थुगु शिक्षा धारण याना।
४. जिं असत्य वचन ल्हायेमखु धका थुगु शिक्षा धारण याना।
५. जिं अयूला, थ्वं, गजि अफिम आदि काइगु वस्तु सेवन यायेमखु धका थुगु शिक्षा धारण याना।

थुलि त्रिशरण व पञ्चशील जुल।

https://dhamma.digital

क्षमा प्रार्थना यायेगु

ओकास द्वारत्तयेन कतं सब्बं अपराधं खमथ मे भन्ते। (स्वको)

बिन्ति भन्ते, जिं गुगु काय वाक व चित्तं यानागु सम्पूर्ण अपराध क्षमा याना बिज्याहुँ।

अष्टाङ्गशील प्रार्थना यायेगु

अहं भन्ते, तिसरणेन सह अट्ठंगसमन्नागत उपोसथसीलं धम्मं याचामि, अनुग्गहं कत्वा सीलं देथ मे भन्ते।
दुतियम्पि ....। ततियम्पि ....।

भन्ते जिं त्रिरत्नया शरण वनेगु सहितं च्यागू प्रकारया अङ्ग पुरेजुयाच्वं अष्टाङ्ग उपोसथ शील धर्मयात प्रार्थना याना कृपा तया जित शील बिया बिज्याहुँ भन्ते। निको ....। स्वको ....।

नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स। (स्वको)

वसपोल भगवान अर्हत सम्यकसम्बुद्धयात नमस्कार

त्रिरत्नयाके शरण वनेगु

बुद्धं सरणं गच्छामि।
धम्मं सरणं गच्छामि।
सङ्घं सरणं गच्छामि।
दुतियम्पि .....। ततियम्पि .....।

जि बुद्धया शरण वने।
जि धर्मया शरण वने।
जि संघया शरण वने।
निकोलनं ....। स्वकोलनं ....।

अष्टाङ्गशील कायेगुया विधान

१. पाणातिपाता वेरमणी सिक्खापदं समादियामि।
२. अदिन्नादाना वेरमणी सिक्खापदं समादियामि।
३. अब्रम्हचरिया वेरमणी सिक्खापदं समादियामि।
४. मुसावादा वेरमणी सिक्खापदं समादियामि।
५. सुरामेरयमज्जपमादट्ठाना वेरमणी सिक्खापदं समादियामि।
६. विकालभोजना वेरमणी सिक्खापदं समादियामि।
७. नच्चगीतवादितविसुकदस्सनामालागन्धविलेपनधारणमन्दनविभुसनट्ठाना वेरमणी सिक्खापदं समादियामि।
८. उच्चासयनमहासयना वेरमणी सिक्खापदं समादियामि।

अर्थ

१. जिं प्राणीयात हिंसा यायेगुलिं रहित जुयाच्वने धका थुगु शिक्षा धारण याना।
२. जिं दातां मबिइकं छुं वस्तुनं कायेमखु धका थुगु शिक्षा धारण याना।
३. जिं ब्रम्हचर्या स्यंकेमखु धका थुगु शिक्षा धारण याना।
४. जिं असत्य वचन ल्हायेमखु धका थुगु शिक्षा धारण याना।
५. जिं अय्ला, थ्वं, गजि अफिम आदि काइगु वस्तु सेवन यायेमखु धका थुगु शिक्षा धारण याना।
६. जिं बान्हिनिसें अकाल भोजन यायेमखु धका थुगु शिक्षा धारण याना।
७. जिं प्याखं हुलिगु, बाजं थायेगु, बासुरी इत्यादि पुइगु, स्वां माला क्वखायेगु, श्रीखण्ड चन्दन अतर आदि सुगन्धं बुलेगु तिसां तिइगु यायेमखु धका थुगु शिक्षा धारण याना।
८. जिं तज्जागु लासाय् बां बांलागु आसनय् च्वनेगु यायेमखु धका थुगु शिक्षा धारण याना।

थुलि अष्टाङ्ग उपोसथ शील जुल।

https://dhamma.digital

परित्राण

पूर्वकथा

गौतम भगवानया बुद्धत्व प्राप्त मजूनिबले छुं वर्ष न्हापा थुगु जम्बुद्वीपय् वासयाना च्वंपिं देश, ग्राम, निगमया गृहस्थ प्रभितिं आपालं लोक जनपिनि सभा समिति दयेका नानाप्रकारया वादविवाद यायेगु नित्य नित्य अभ्यास याना, विवाद याना जुइपिनि रीतिपुर्वक फयां फच्छि थःथःपिनि पक्षया समर्थन यानाच्वन। अजागु बखतय् छन्हुया दिनय् अमि मति मङ्गल धयागु गथे खः, गुगुकथं खः, छुकियात मङ्गल धाइ धयागु प्रश्न लुया वसेंलि व मङ्गलयात पण्डितजनपिंसं स्वंगू प्रकारं दयेकल।

गथे धाःसा गुलिसिनं मङ्गल धयागु दृष्ट मङ्गलिक धाल, गुलिसिनं श्रुतमङ्गलिक, हानं गुलिसिनं धाःसा मुत मङ्गल धकाः धाल। थुगुहे प्रकारं छम्ह छम्हस्यां छगू छगू रूपं खँ ल्हाना च्वन। दृष्ट मङ्गलिक धया जूपिसं धालकि मङ्गल धयागु जिमिसं धयागुहे खः जगतय् दर्शनथें जागु मङ्गल मेगु मदु, छाय् धाःसा लोकजनपिसं प्रातकालय् शय्यां दना वयेवं धौ, दुरू अथवा निर्मल जलं पूर्ण जुयाच्वंगु घट, सुन्दर पंक्षी, हानं इन्द्रिय पूर्णम्ह कुमार प्यांन्या भिंभिंगु रथ, सा, दोह(वृषभ) इत्यादि मेमेगु सुन्दर वर्ण, मङ्गल वस्तु गुम्हसियां दर्शन याइ वयाहे मङ्गल जुइ। थ्व खँ गुलिं पत्या जू गुलिं पत्या मजू।

हानं श्रुतमङ्गल धयाजूपिसं धालकि यदि दर्शन मात्र याना मङ्गल जुल धाःसा लोकय् सुन्दर वस्तुजक स्वया च्वनी, मेगु ज्याखँ छुकीसनं मङ्गल ताइमखु, धार्थें धाये धाःसा श्रोत शब्दहे मङ्गल खः। छाय् धाःसा लोकजनपिं सुं गुम्हसियानं प्रातकालय् दवेवं सुख आनन्द वृद्धि जुइगु मधुर मधुर मङ्गल शब्द, गीत न्यनेदइगुहे मङ्गल खः थुगु खेंनं गुलिं पत्याजू गुलिं पत्यामजू।

हानं मुत मङ्गल धयाजूपिसं धालकि शब्द मात्र न्यनेवंहे मङ्गल जुल धाःसा लोकय् सकसिनं मधुर मधुर गीत शब्दजक न्यना जुइ। बरू बांलाक बिचाः याना स्वल धाःसा घ्राण, आस्वाद, स्पर्श सम्बन्ध जुयाच्वंगुहे मङ्गल खः। छाय् धाःसा सुं गुम्हं व्यक्तिपिसं प्रातकालय् दनाकथं सुगन्ध वयाच्वंगु नाना पुष्पपुष्प आदि नतुनेगु, दन्तमञ्जन, मुख शुद्ध यायेगु हानं भिंगु चा सलिं लेपन यायेगु स्पर्श यायेगु हे मङ्गल खः। थुगु खेंनं गुलिसिनं विश्वास गुलिसिनं अविश्वास। छाय् धाःसा गुम्ह गुम्हसिनं गजा गजागु खना च्वंगु खः अजा अजागुहे आचरण याना च्वन। थुगुहे प्रकारं मङ्गल अमङ्गलयागु विषयं समस्त जम्बुद्वीप व्याप्तमान जुयाच्वन। उगु बखतय् जम्बुद्वीपय् बासयाना च्वंपिं यावत् मनुष्यपिनि स्थानपत्तिकं वहे जक खँ जुया मङ्गल धयागु छु गथे, गजागुयात मङ्गल धाइ, धयागु चिन्तायू हे लगे जुयाच्वन। अनंलि रक्षापालन कर्ता जुयाच्वंपिं देवतापिसं थुगुहे खँ न्यना उकिहे चिन्तना याना जुयाच्वन। हानं रक्षा देवतापिं व भूमिदेवतापिं मित्र जुयाच्वंगुया निम्तिं अमिसंनं वहे खँ न्यना चिन्तना याना जुल। थुगु प्रकारं परस्पर खँ जुजुं आकाशय् च्वंपिं देवता, चातुर्महाराज देवता, सुदर्शी देवता हानं अकनिष्ट देवतापिंनं सकलें मुना थुगुहे चिन्तना याना जुयाच्वन। थुगुकथं दशसहश्र चक्रवालयूसनं फुक्कसिनंहे थुगु मङ्गल चिन्तना याना जुल। गुलिसिनं थुगु मङ्गल जुइ, गुलिसिनं उगु मङ्गल जुइ धकाः चिन्तना विचार याना जुजुं भिंनिदँ (१२) वितेजुया वनंनं सुंछम्ह देव मनुष्यपिसंनं सकल लोकयात हित जुइगु यथार्थ मङ्गल थथेहे खः धकाः ठेगाना यायू मफुसेंलि त्रायत्रिंस स्वर्गवासी देवतागणपिं मिलेजुया थुगु कथं थःथःपिनि चिन्तना याना धाल – मारिस, लोकय् गृहस्वामि धयाम्ह गृह परिवारजनपिनि मध्यय् छम्ह विचारवानम्ह खः हानं राजा धयाम्ह सकल प्रजापिनि मध्यय् छम्ह प्रतापि विचारवानम्ह खः, वथेंहे भी शक्र देवराज धयाम्हनं देवलोकया अधिपति जुयाच्वंम्ह खः। अथेया निम्तिं देवराज इन्द्रयाके थुगु मङ्गलया विषययू न्यनास्वये धकाः सल्लाह जुसेंलि देवगणपिं सकलें नापं वना गन खः देव ऐश्वर्य संयुक्त जुयाच्वंम्ह देवेन्द्र अप्सरागणपिसं सहित पारिजात मूलय् पाण्डुकम्बल शिलासनय् च्वनाच्वंगु दु अन वना छखेपाखे च्वना आदर पूर्वक थथे धकाः बिन्ति यात, स्वर्गलोकया अधिपति हे देवराजेन्द्र वर्तमान थुग मङ्गल सम्बन्धया विवाद जुया प्रश्न उथे जुयाच्वंगु छलपोलं मस्यूनिला? लोकय् च्वंपिं गुलिसिनं दर्शन मङ्गल धया जुल, गुलिसिनं श्रवण शब्द मङ्गल धया जुल, गुलिसिनं धाःसा घ्राण आस्वाद स्पर्शयायेगुहे मङ्गल धया जुल। लोकय् अमिसं धाःगु उगु खँयात जिमिसं सम्यक् रूपं विश्वास स्थापना यायेमफुत यदि छलपोलं यथार्थ धर्म आज्ञा जुल धाःसा आपालं

https://dhamma.digital

उत्तम जुइ धकाः बिन्ति याना च्वंच्वन। लिपा छुं समय बिते जुसेंलि गौतम बुद्धया बुद्धत्व प्राप्त जुया बिज्यासेंलि देवराजेन्द्र धयाम्ह प्रज्ञावान जूया निम्तिं पुनर्वार देवराजं देवतापिंके थुगु मङ्गलया सम्बन्ध जुयाच्वंगु खँ गन गुगुथासंनिसें उत्पत्ति उच्चारण जुयावल धकाः न्यन।

देवतापिसं धाल – जिमिसंजा चातुर्महाराज देवतागणपिंके न्यनागु खः परन्तु थुगु वाद विवाद प्रश्न जुयावःगु खँजा मनुष्य लोकयू हे उच्चारण जुया तनंतं देवतागणपिंथायू थ्यंक चले जुया वःगु खः।

पुनर्वार देवराजं न्यन – सम्प्रति सम्यक् तथागत गन बिज्याना च्वन?

देवपिसं लिसः बिल – अनहे मनुष्य लोकयू बिज्याना च्वन।

इन्द्रं धाल – अथे जुसेंलि थुगु मङ्गलया विषययू भगवान बुद्धयाके मन्यंसे छिपिं गनवन च्वना?

देवतापिसं बिन्ति यात – जिमिसंजा छुंछगुहे अन भगवानयाके न्यना मस्वया।

इन्द्रं धाल – बन्धुगण छिपिं गज्यापिं धाःसा सहश्ररश्मि प्रकाश जुयाच्वंम्ह सूर्ययात वास्ता मयासे मतचा छप्वायात आशाकया च्वनिपिं, जगतयू अतुल महा मङ्गल जुया बिज्याकम्ह सर्वज्ञ तथागतयात हेलायाना जिथायू वया जिके न्यनेगु उत्तम जुइ धकाः अनुचितगु मती तयावल। बन्धुगण उकिया निम्तिं आः जिं छिमित भगवान याथायू ब्वना यंकि भगवानयाथायू वना बिन्ति याना न्यना स्वये अन भगवानं अवश्य भीगु थुगु खँया यथार्थ उत्तर बिया बिज्याइ धकाः देवराजं मनयू उत्साह याना भगवान बुद्धयाकेहे थुगु खँया विषययू बिन्ति यानास्वये धकाः दिव्य भूषण अलंकारं तिया दिव्य ज्योति प्रकाश याना देवगण सहितं जेतवन विहारयू थ्यंका श्री भगवानया न्ह्योने आदर पूर्वक योग्यगु थासयू उपस्थित जुया गाथा छन्दनं थुगु मङ्गलया विषययू नम्रता पूर्वकं प्रश्नयात –

देव, मानव ब्वां जूगु इच्छां याना सुमङ्गल

आज्ञा जु, भगवान शास्ता गुगु उत्तम मङ्गल?

उगु बखतयू देवयासिनं उत्तम विशुद्धि देव जुया बिज्याकम्ह तथागतं सम्पूर्ण लोकया सुखहित जुइगु गुगु खः स्वीच्यागू (३८) प्रकारया मङ्गलं संयुक्त जुयाच्वंगु सम्पूर्ण पाप नाश जुइगु मङ्गल परित्राणयात देव मनुष्यपिनि हितार्थ उपदेश आज्ञा जुया बिज्यात।

थुगु सकलयात हित जुइगु मङ्गल सूत्रस ध्यान तया बिचार याना स्वत धाःसा सज्जन पाठकजनपिसं अःपुसे च्वंक बुझेयाना कायेफइगु खः। थुगु मङ्गल धर्म धयागुलिं प्यंगू प्रकारया आश्रव (लाभ, अलाभ, यश, अयश, निन्दा, प्रसंसा, सुख, दुःख) लोप जुइगु खः।

थुगु धमयू सुनानं पक्षपात यायेमागु मदु, सकलयात योग्यगु उपदेश खः। अथेया निम्तिं सकल सज्जनपिसंनं थुगु मङ्गल सूत्रयात अत्यन्त आदर पूर्णक मानयू याना च्वंगु दु, छुं भिंगु शुभ कार्ययूनं थुगु महा मङ्गल सूत्र पाठयाका च्वंगु दु, थःथःपिसंनं पाठ याना च्वंगु दु।

अथेया कारणयू थुगु महा मङ्गल सूत्र सहितं मेमेगुनं अत्यन्त आपालं हित उपकारी जुयाच्वंगु सूत्र बालक बालिका (मचातयूत) नित्य नित्य पाठ याकेगुलि उद्योग अभ्यास याका दिइमा, छायू धाःसा थुगु सूत्र पाठ याना गुलिं निश्चयनं भय अन्तरादि दुःख शान्त जुया वनी हानं शुभ अशुभ यथार्थ म्हसिया वइ।

मङ्गल सूत्र (पालि)

नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मा सम्बुद्धस्स

यं मङ्गलं द्वादसहि, चिन्तयिंसु सदेवका।
सोत्थानं नाधिगच्छन्ति, अट्ठतिंसञ्च मङ्गलं।।
देसितं देवदेवेन, सब्बपाप विनासनं।
सब्बलोक हितत्थाय, मङ्गलं तं भणामहे।।

एवं मे सुतं एकं समयं भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे। अथ खो अञ्ञतरा देवता अभिक्कन्ताय रत्तिया अभिक्कन्तवण्णा, केवलकप्पं जेतवनं ओभासेत्वा येन भगवा तेनुपसंकमि।

https://dhamma.digital

उपसंकमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं अट्ठासि। एक मन्तं ठिता खो सा देवता, भगवन्तं गाथाय अज्झभासि –

बहू देवा मनुस्सा च, मङ्गलानि अचिन्तयुं।
आकंखमाना सोत्थानं, ब्रूहि मङ्गलमुत्तमं।।१।।
असेवना च बालानं, पण्डितानञ्च सेवना।
पूजा च पूजनीयानं, एतं मङ्गलमुत्तमं।।२।।
पतिरूप देसवासो च पुब्बे त कतपुञ्ञता।
अत्तसम्मा पणिधि च, एतं मङ्गलमुत्तमं।।३।।
बाहुसच्चञ्च सिप्पञ्च, विनयो च सुसिक्खितो।
सुभासिता चया वाचा, एतं मङ्गलमुत्तमं।।४।।
मातापितु उपट्ठानं, पुत्तदारस्स सङ्गहो।
अनाकुला च कम्मन्ता, एतं मङ्गलमुत्तमं।।५।।
दानञ्च धम्मचरिया च, ञातकानञ्च सङ्गहो।
अनवज्जानि कम्मानि, एतं मङ्गलमुत्तमं।।६।।
आरती विरती पापा, मज्जपाना च संयमो।
अप्पमादो च धम्मेसु, एतं मङ्गलमुत्तमं।।७।।
गारवो च निवातो च, सन्तुट्ठि च कतञ्ञुता।
कालेन धम्मस्सवनं, एतं मङ्गलमुत्तमं।।८।।
खन्ती च सोवचस्सता, समणानञ्च दस्सनं।
कालेन धम्मसाकच्छा, एतं मङ्गलमुत्तमं।।९।।
तपो च ब्रम्हचरियञ्च अरियसच्चान दस्सनं।
निब्बान सच्छिकिरिया च, एतं मङ्गलमुत्तमं।।१०।।
फुट्ठस्स लोकधम्मेहि, चित्तं यस्स न कम्पति।
असोकं विरजं खेमं, एतं मङ्गलमुत्तमं।।११।।
एतादिसानि कत्वान, सब्बत्थमपराजिता।
सब्बत्थ सोत्थिं गच्छन्ति, तं तेसं मङ्गलमुत्तमन्ति।।१२।।

मङ्गलसूत्रया अर्थ

श्री गौतम भगवानया किजा स्थविर आनन्द भिक्षुं प्रथम सङ्गीतिया आवृत्ती महाकाश्यप प्रमुखं संघपिनि न्ह्योने थुगु सूत्र प्रचार याना न्यंकल।

भन्ते महाकाश्यप, थुगु महामङ्गल सूत्रयात सेवक जि आनन्द भिक्षुं सर्वज्ञ जुया बिज्याकम्ह श्री तथागतया न्ह्योने थुगु प्रकारं न्यनागु दु, लुमंका धारणनं याना तयागु दु। छगू समयय् श्री भगवान तथागत श्रावस्थि नगरय् अनाथपिण्डिक महाजनया आरामय् उद्यानय् जेतवन विहारय् बिज्यानाच्वन। अथे अन बिज्याना च्वंगु बखतय् सुं छम्ह देवता बहनी छगू प्रहर पुलेधुंका चान्हे बाचाइलय् अत्यन्त यइपुसे च्वंगु सुन्दर वर्ण जेतवनय् सकभनं प्रकाश याना गन खः भगवान बिज्याना च्वंगु अनहे समीपय् थ्यंक वया तथागतयात अत्यन्त आदर भावं नमस्कार याना उपस्थित जुल। अनंलि छगू योग्यगु थासे च्वना उम्ह देवतां तथागतयात गाथाछन्द ब्वना बिन्ति यात – भन्ते सर्वज्ञ जुया बिज्याकम्ह हे तथागत, आपालं देवतापिसं मनुष्यपिसं गुग खः शान्त शुद्ध जुयाच्वंगु निर्वाण सुखयात अत्यन्त इच्छा यानाच्वंगु हानं थुगु लोकय्नं परलोकय्नं सुख वृद्धि जुइगुया कारण जुयाच्वंगु उगु मङ्गल धर्मयात भिंनिदँ तक चिन्तना याना च्वंसानं सिइके मफया च्वंगु उगु उत्तम मङ्गल धर्मयात छलपोल तथागतं आज्ञा दयेका बिज्यायेमाल।

https://dhamma.digital

(तथागतं आज्ञा जुयाबिज्यात)

भो देवपुत्र, थुगु लोकयूनं परलोकयूनं सुख वृद्धि जुइगुया कारण जुयाच्वंगु स्वीच्यागू (३८) प्रकारया मङ्गल कने छं एक चित्तयाना न्यं।

हे देवपत्र, मूर्खजनपिन्त सेवा संगत मयायेगु, पण्डित ज्ञानीजनपिन्त संगत सेवा भक्ति यायेगु, पूजा याये योग्यपिन्त पूजा यायेगु, हे देवपुत्र थुगु स्वंगू प्रकारया धर्महे उत्तम महा मङ्गल जुया च्वंगु धकाः छं जूसां धारण यायेगु सिइका कायेमाल।

हे देवपुत्र थुगु प्रकारं योग्यगु (धर्मनं जीविका हनेगु) थासे बास यायेगु, पुर्वजन्मयू थःमं याना वयागु पुण्यया फल भाग्य उत्पत्ति जुयावयेछिंगु अवस्था दुगु, थःगु मन शरिरयात सम्यक रूपं धारण (बशेतया) यायेगु, हे देवपुत्र थुगु स्वंगू प्रकारया धर्महे उत्तम मङ्गल जुया च्वंगु धकाः छं जूसां धारण यायेमाल।

हे देवपुत्र आपालं ज्ञान शास्त्रादी निपुण जुयाच्वनेगु, शिल्प विद्यादी बांलाक शुद्धरूपं निपुण जुयाच्वनेगु, विनयधमयू निपुण जुयाच्वनेगु, सत्यवचन ल्हाना जुइगु, हे देवपुत्र थुगु प्यंगू प्रकारया धर्महे उत्तम मङ्गल जुया च्वंगु धकाः छं जूसां धारण यायेगु सिइका कायेमाल।

हे देवपुत्र मातापितापिन्त सेवा सुश्रृसा यायेगु, स्त्री पुत्रपुत्रीपिन्तनं पालन पोषण यायेगु, कलंक बिघ्न मदुगु कार्य यायेगु थुगु स्वंगू प्रकारया धर्महे उत्तम मङ्गल जुया च्वंगु धकाः छं जूसां धारण यायेगु सिइका कायेमाल।

हे देवपुत्र दान यायेगु (काय, वाक, चित्तं), उत्तम तःधंगु धर्माचरण यायेगु, बन्धुवर्गपिन्त उपकार ग्वाहालि बिइगु, दोषमदुगु सत्कार्य यायेगु थुगु प्यंगू प्रकारया धर्महे उत्तम मङ्गल जुया च्वंगु धकाः छं जूसां धारण यायेगु सिइका कायेमाल।

हे देवपुत्र न्ह्यागु यानानं पाप कर्म रहित जुइगु, अनेगु यत्न यानानं अकुशल पापं तापाक च्वनेगु, अयूला थ्वं आदि मद्यपान यायेगुलिं बचे जुयाच्वनेगु, शुभधर्मयात प्रमाद मिथ्यादृष्टी लगेमजुइगु थुगु प्यंगू प्रकारया धर्महे उत्तम मङ्गल जुया च्वंगु धकाः छं जूसां धारण यायेगु सिइका कायेमाल।

हे देवपुत्र आदर तये योग्यपिन्त आदर सत्कार यायेगु, थःगु मनया अभिमानयात क्वत्यला तयेगु, सन्तुष्ट जुइगु, परजनं गण उपकार यानातःगुयात म्हसिइकेगु, समययू समययू सत्धर्म न्यनेगु थुगु न्यागू प्रकारया धर्महे उत्तम मङ्गल जुया च्वंगु धकाः छं जूसां धारण यायेगु सिइका कायेमाल।

हे देवपुत्र क्षमा सहयायेगु, सत्पुरूषपिसं उपदेश ब्यूगु वचन न्यने फयूकेगु, सुशील श्रमणपिन्त दर्शन यायेगु, समययू समययू धर्मयागु प्रश्नोत्तर सत्संगत यायेगु थुगु प्यंगू प्रकारया धर्महे उत्तम मङ्गल जुया च्वंगु धकाः छं जूसां धारण यायेगु सिइका कायेमाल।

हे देवपुत्र पाप विनाश जुइगु तपस्या यायेगु, उत्तम ब्रम्हचर्या यायेगु, आर्य सत्य ज्ञानयात सिइकेगु खँकेगु, निर्वाण सुखयात साक्षात् सन्मुखयू तयेगु, थुगु प्यंगू प्रकारया धर्महे उत्तम मङ्गल जुया च्वंगु धकाः छं जूसां धारण यायेगु सिइका कायेमाल।

हे देवपुत्र च्यागू प्रकारया लौकिक धर्म(लाभ, अलाभ, यश, अयश, निन्दा, प्रशंसा, सुख, दुःख)नापं सम्बन्ध जूसानं अरहन्त पुद्गलया चित्त कम्पा जुइमखु, शोक जुइमखु, राग द्वेष मोह क्लेश मल दइमखु, भय धयागुनं दइमखु, थुगु न्यागू प्रकारया धर्महे उत्तम मङ्गल जुया च्वंगु धकाः छं जूसां धारण यायेगु सिइका कायेमाल।

हे देवपुत्र (एतादिसानि) थुगु स्वभाव जुयाच्वंगु गुगु खः उगु स्वीच्यागू प्रकारयागु मङ्गल धर्मयात चर्या आचरण याःगुया कारणं सर्वत्र स्थानयू शत्रुपिसं थःत त्याके मफया सर्वत्र स्थानयू सुखानन्द पाखे थ्यंकी (प्राप्त जुइ) उगु स्वीच्यागू धर्महे देव मनुष्यपिन्त उत्तमगु मङ्गल जुया च्वंगु धकाः देवपुत्र छं जूसां धारण यायेमाल।

https://dhamma.digital

आवाहन सूत्र (पालि)

नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मा सम्बुद्धस्स।

समन्ता चक्कवालेसु, अत्रागच्छन्तु देवता।
सद्धम्मं मुनिराजस्स, सुणन्तु सग्गमोक्खदं।।
धम्मस्सवन कालो अयं भदन्ता। ३।
नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स।

ये सन्ता सन्तचित्ता, तिसरणसरणा।
एत्थ लोकन्तरे वा, भुम्माभुम्मा च देवा।।
गुणगणगहणा, ब्यावटा सब्बकालं।
एते आयन्तु देवा, वरकनकमये।।
मेरूराजे वसन्तो, सन्तो सन्तोस हेतुं।
मुनिवरवचनं, सोतुमग्गं समग्गा।।
सब्बेसु चक्कवालेसु, यक्खा देवा च बह्मणो।
यं अम्हेहि कतं पुञ्ञं, सब्ब सम्पत्ति साधकं।।
सब्बे तं अनुमोदित्वा, समग्गा सासने रता।
पमाद रहिता होन्तु, आरक्खासु विसेसतो।।
सासनस्स च लोकस्स, वुड्ढी भवतु सब्बदा।
सासनम्पि च लोकञ्च, देवा रक्खन्तु सब्बदा।।
सद्धिं होन्तु सुखी सब्बे, परिवारेहि अत्तनो।
अनीघा सुमना होन्तु, सह सब्बेहि ञातिभि।।

राजतो वा, चोरतो वा, मनुस्सतो वा, अमनुस्सतो वा, अग्गितो वा, उदकतो वा, पिसाचतो वा, खाणुकतो वा, कण्टकतो वा, नक्खत्ततो वा, जनपदरोगतो वा, असद्धम्मतो वा, असन्दिट्ठितो वा, असप्पुरिसतो वा, चण्ड हत्थि अस्स मिग गोण कुक्कुर अहि विच्छिका, मणिसप्प दीपि अच्छ तरच्छ सूकर महिंस यक्ख रक्खसादीहि नाना भयतो वा, नाना रोगतो वा, नाना उपद्दवतो वा, आरक्खं गण्हन्तु।

आवाहन सूत्रया अर्थ

गुगुखः सम्पूर्ण चक्रवालय् च्वंपिं देवतापिं जूसां मुनिराज जुया बिज्याःम्ह तथागतं उपदेश बिया बिज्यागु स्वर्ग लोक आदि मोक्षयात बर बिइगु प्रशंसा याये योग्यगु सद्धर्मयात न्यनेगुया निति थुगु थासय् वया न्यनेमाल।

हे भद्र देवतापिं थुगु धर्म देशना न्यनेगु समय जुयाच्वन। गुम्ह खः अर्हत धयाम्ह ब्रम्हादि देव मनुष्यपसं पूजायाःगु पूजा फया कायेफुम्ह, हानं एकान्त शून्यगु थासयूनं अकुशल दुराचार कर्मयात याये योग्य मखना बिज्याकःम्ह, संसारचक्रं पार जुया अभिसंस्कारयात चःफुना वांछूवया हानं क्लेश दक्वयातनं च्वफुना वांछूवया बिज्याये धुंकुम्ह, पुनर्वार उत्पत्ति मजुइम्ह जुया बांलाक हे थःथमं चतुरार्यसत्ययात सिया बिज्याःम्ह वसपोल तथागतयात नमस्कार।

थुगु चक्रवालय् अथवा मेगु चक्रवालय् शान्त जुयाच्वंपिं, शान्तगु चित्त जुयाच्वंपिं, त्रिरत्नयाकेहे शरण वनाच्वंपिं, भूमी च्वनाच्वंपिं देवतापिं, हानं आकाशय् च्वनाच्वंपिं देवतापिं नं सर्व कालयूनं आपालं लौकिक गुण उपकार, लोकोत्तरया गुण उपकारयात लाभ यायेगु आशा कयाच्वंपिं देवतापिं, उत्तमगु (कणकमय) सुवर्ण

https://dhamma.digital

परिपूर्ण जुयाच्वंगु पर्वतराज सुमेरूस च्वनाच्वंपिं सज्जन जुयाच्वंपिं देवतापिंनं सन्तुष्ट जुइगु कारण जुयाच्वंगु हानं उत्तम जुयाच्वंगु तथातगया धर्मोपदेश न्यनेत सकलें मिलेजुया वयेमाल।

सम्पूर्ण चक्रवालय् दयाच्वंपिं देवतापिं, ब्रम्हापिं हानं यक्षपिं सम्पूर्ण सम्पत्ति पूर्ण जुइगु भीसं यानागु उगु पुण्ययात अनुमोदना हर्षयाना सकलें मिलेजुया थुगु शासनय् आनन्द ताःपिं जुइमाल। प्रमाद रहित जुया विशेष याना रक्षा यायेमाल। शासनय्नं लोकय्नं सर्वदा कालय् उन्नति वृद्धि जुइमाल। शासनयातनं लोकयातनं देवतापिसं सर्वदा रक्षा यायेमाल। सम्पूर्ण सत्वप्राणिपिं थःथःपिनि परिवारपिं सहितं सुखी जुइमाल , सम्पूर्ण जनपिं सकलें थःथितिपिं सहितं दुःख वेदना मदुपिं जुया हर्ष उत्साह ताःपिं जुइमाल।

राजभय, चोरभय, मनुष्य भय, राक्षस आदिया भय, मिया भय, लःया भय, पिशाचया भय, ख्वता की इत्यादिया भय, कं इत्यादि पुथंकय्यगुया भय, नक्षत्रया भय, जनपदय् (गांगामय्) जुया च्वनीगु विसुचिका (हैजा) आदि रोगया भय, सत्पुरूष मखुपिनिगु असत्धर्मया भय, द्वना च्वंगु भिथ्यादृष्टिया भय व दुर्जनपिनिगु भय यात हानं दुष्ट जुयाच्वंपिं किसि, सल, मृग, द्वँह, खिचा, है, बिच्छे, फण दुम्ह सर्प, चितुवा, भालु, च्वामोसा, फा, मे, यक्ष व राक्षस, आदिया कारणं जुइगु अनेनेगु उपद्रव भययातनं फुका रक्षा जुइगु ज्यायात सकल देवतापिसं ग्रहण यायेमाल।

रत्न सूत्र (पालि)

पणिधानतो पट्ठाय तथागतस्स दस पारमियो, दस उपपारमियो, दस परमत्थ पारमियो'ति। समतिंस पारमियो पञ्च महापरिच्चागे लोकत्थ चरियं ञातत्थचरियं बुद्धत्थ चरियन्ति। अभिनिक्खमनं पधान चरियं बोधि पल्लङ्के मारविजयं सब्बञ्ञुतञ्ञाणप्पदिवेधं धम्मचक्कप्पवत्तनं नव लोकुत्तर धम्मे'ति। सब्बे पि मे बुद्ध गुणे आवज्जेत्वा, वेसालिया तीसु पाकारन्तरेसु तियाम रत्तिं परित्तं करोन्तो आयस्मा आनन्दत्थेरो विय कारूञ्ञ चित्तं उपट्ठपेत्वा।

कोटीसतसहस्सेसु, चक्कवालेसु देवता।
यस्सा'णं पटिगण्हन्ति, यञ्च वेसालियं पुरे।।
रोगा'मनुस्स दुब्भिक्खं, सम्भूतं तिविधं भयं।
खिप्प'मन्तरधापेसि, परित्तं तं भणामहे।।

यानीध भूतानि समागतानि, भुम्मानि वा यानिव अन्तलिक्खे।
सब्बेव भूता सुमना भवन्तु, अथोपि सक्कच्च सुणन्तु भासितं।।१।।
तस्माहि भूता निसामेथ सब्बे, मेत्तं करोथ मानुसिया पजाय।
दिवा च रत्तो च हरन्ति ये बलिं, तस्माहि ने रक्खथ अप्पमत्ता।।२।।
यं किञ्चि वित्तं इध वा हुरं वा, सग्गेसु वा यं रतनं पणीतं।
ननो समं अत्थि तथागतेन, इदम्पि बुद्धे रतनं पणीतं।
एतेन सच्चेन सुवत्थि होतु।।३।।
खयं विरागं अमतं पणीतं, यदज्झगा सक्यमुनी समाहितो।
न तेन धम्मेन समत्थि किञ्चि, इदम्पि धम्मे रतनं पणीतं।
एतेन सच्चेन सुवत्थि होतु।।४।।
यं बुद्धसेट्ठो परिवण्णयी सुचिं, समाधिमानन्तरिकञ्ञमाहु।
समाधिना तेन समो न विज्जति, इदम्पि धम्मे रतनं पणीतं।
एतेन सच्चेन सुवत्थि होतु।।५।।
ये पुग्गला अट्ठसतं पसत्था, चत्तारि एतानि युगानि होन्ति।
ते दक्खिणेय्या सुगतस्स सावका, एतेसु दिन्नानि महप्फलानि।
इदम्पि सङ्घे रतनं पणीतं, एतेन सच्चेन सुवत्थि होतु।।६।।

https://dhamma.digital

ये सुप्पयुत्ता मनसा दल्हेन, निक्कामिनो गोतमसासनम्हि।
ते पत्तिपत्ता अमतं विगय्ह, लद्धा मुधा निब्बुतिं भुञ्जमाना।
इदम्पि सङ्घे रतनं पणीतं, एतेन सच्चेन सुवत्थि होतु।।७।।
यथिन्दखीलो पठविंसितो सिया, चतुब्भि वातेहि असम्पकम्पियो।
तथूपमं सप्पुरिसं वदामि, यो अरियसच्चानि अवेच्च पस्सति।
इदम्पि सङ्घे रतनं पणीतं, एतेन सच्चेन सुवत्थि होतु।।८।।
ये अरियसच्चानि विभावयन्ति, गम्भीर पञ्ञेन सुदेसितानि।
किञ्चापि ते होन्ति भुसप्पमत्ता, न ते भवं अट्ठमं आदियन्ति।
इदम्पि सङ्घे रतनं पणीतं, एतेन सच्चेन सुवत्थि होतु।।९।।
सहावस्स दस्सनसम्पदाय, तयस्सु धम्मा जहिता भवन्ति।
सक्कायदिट्ठि विचिकिच्छितञ्च, सीलब्बतं वापि यदत्थि किञ्चि।
चतूहपायेहि च विप्पमुत्तो, छचाभिठानानि अभब्बो कातुं।
इदम्पि सङ्घे रतनं पणीतं, एतेन सच्चेन सुवत्थि होतु।।१०।।
किञ्चापि सो कम्मं करोति पापकं, कायेन वाचा उदचेतसा वा।
अभब्बो सो तस्स पटिच्छादाय, अभब्बता दिट्ठपदस्स वुत्ता।
इदम्पि सङ्घे रतनं पणीतं, एतेन सच्चेन सुवत्थि होतु।।११।।
वनप्पगुम्बे यथा फुस्सितग्गे, गिम्हानमासे पठमस्मिं गिम्हे।
तथूपमं धम्मवरं अदेसयि, निब्बानगामिं परमं हिताय।
इदम्पि बुद्धे रतनं पणीतं, एतेन सच्चेन सुवत्थि होतु।।१२।।
वरो वरञ्ञू वरदो वराहरो, अनुत्तरो धम्मवरं अदेसयि।
इदम्पि बुद्धे रतनं पणीतं, एतेन सच्चेन सुवत्थि होतु।।१३।।
खीणं पुराणं नवं नत्थि सम्भवं, विरत्तचित्ता आयतिके भवस्मिं।
ते खीणबीजा अविरूल्हिच्छन्दा, निब्बन्ति धीरा यथायं पदीपो।
इदम्पि सङ्घे रतनं पणीतं, एतेन सच्चेन सुवत्थि होतु।।१४।।
यानीध भूतानि समागतानि, भुम्मानि वा यानिव अन्तलिक्खे।
तथागतं देवमनुस्स पूजितं बुद्धं नमस्साम सुवत्थि होतु।।१५।।
यानीध भूतानि समागतानि, भुम्मानि वा यानिव अन्तलिक्खे।
तथागतं देवमनुस्स पूजितं धम्मं नमस्साम सुवत्थि होतु।।१६।।
यानीध भूतानि समागतानि, भुम्मानि वा यानिव अन्तलिक्खे।
तथागतं देवमनुस्स पूजितं सङ्घं नमस्साम सुवत्थि होतु।।१७।।

रत्नसूत्रया अर्थ

दीपङ्कर तथागतयाके गौतम तथागतं सुमेध ऋषिया जन्मयू तथागत जुइगु वरदान फूवर्सेनिसें गुम्ह खः गौतम तथागतं पुरेयाना वःगु भिगू पारमिता, भिगू उपपारमिता, भिगू परमार्थ पारमिता आदि स्वीगू पारमिता हानं न्यागू प्रकारया उत्तम त्याग (धन, पुत्र, भार्या, कायाङ्ग, जीवित) यागु, लोकयू हितया कारणयू (मित्र बान्धव) थःथितिपिनि हित यायेया नितिं तथागत जुइगुया कारणयू स्वंगू प्रकारया चर्या (लोकार्थ चर्या, ज्ञानार्थ चर्या, बुद्धार्थ चर्या) पुरे याना पच्छिम भवे माताया गर्भस अन्तिम जन्म जुया बिज्यागु, उत्तम वैराग्य (गृहत्याग) याना बिज्यागु, महा तःधंगु विर्यबलं चर्या याःगु बोधिपल्लङ्क आसनयू न्यागू प्रकारया मार जितेयाःगु, सर्वज्ञयात सिइका बिज्यागु धर्मचक्र प्रवर्तन याना बिज्यागु आदि गुँगू प्रकारया लोकोत्तर धर्म सम्पूर्ण थूम्ह तथागतया गुण वर्णनयात विचार याना लुमंका वैशाली नगरयू जुया च्वंगु विघ्न उपद्रव शान्त यायेया कारणयू दीर्घायु जुयाच्वंम्ह आनन्द स्थविरनं दया करूणा संयुक्त जुयाच्वंगु चित्तयात न्ह्योने तया नगरया

https://dhamma.digital

दुने छचाखेरं चाहिकातःगु स्वबः पखा क्वं क्वं चान्हेसिया स्वंगू प्रहरतक्क स्वचाः चाहिलाच्वंगु बखतय् लखछिगु कोटितक्कयागु चक्रवालय् च्वंपिं देवतापिसं थुगु रतनसूत्र परित्राणया आज्ञा चक्रयात (धया बिज्यागु) धारण यात। धारण याये धुंसेंलि वैशाली धका नां जुयाच्वंगु नगरय् रोग राक्षस दुर्भिक्ष (नये मखंगु) थथिजागु स्वंगू प्रकारया भय दुःख उत्पत्ति जुयाच्वंगुयात गुगु रत्नसूत्र परित्राणं याकनं हे अन्तरधान जुइगु खः उगु रत्नसूत्रयात हे सज्जनपिं भीसं जूसां पाठ यायेमाल।

भूमिच्वंपिं भूमिदेवता, वृक्षदेवता, चतुर्महाराजा, त्रायत्रिस देवतापिं हानं आकाशय् उत्पत्तिजूपिं यामा इत्यादि देवतापिं थुगु थासय् समागम जुया उपस्थित जुयाच्वं च्वंगु दु।

अपिं सकलें देवतापिनं आनन्द हर्षित शुद्धचित्त जुइमाल।

थनंलि (तथागतं) भाषण आज्ञा जुया बिज्यागु धर्मयात आदर भावतया न्यनेमाल, हे देवपिं छिपिं गुगु प्रकारं समागम जुया मुंवयागु खः उगु प्रकारंहे छिमिसं थथि जागु दुल्लभ जुयाच्वंगु सद्धर्मयात बांलाक समाधान याना सम्पूर्ण न्यनेमाल।

मनुष्यगणपिसं चान्हं न्हिन्हं पूजाभाव याना च्वंगुया पुण्यफल छिपिं सकलयात प्रदान याना (इनाबिया) च्वंगु दु। अथेया नितिं छिमिसं अमिगु उपरय् मैत्रीभाव तया सदान अप्रमत्त जुया अमित रक्षायायेमाल। गुगु खः थुगु मनुष्य लोक अथवा देवनागब्रम्ह लोकयूनं छुंगुगुं अमूल्य उत्तमगु रत्न धका दया च्वंगु दइ उगु सम्पूर्ण उत्तम धकाः धाःगु धनरत्न मध्ययूनं तथागत समानगु रत्न मेगुमदु, थथिजागु गुण लक्षणं परिपूर्ण जुयाच्वंगु तथागत रत्न महाउत्तम रत्न खः धकाः थुगु सत्यवचन ल्हानागुया कारणं प्राणीपिनि शुद्ध स्वस्ति वृद्धि जुइमाल।

शाक्यवंशय् मुनिराज जुया बिज्याकम्ह तथागतं समाहितगु चित्त जुया तृष्ण इत्यादि क्लेश क्षय जुयाच्वंगु, राग मदया च्वंगु, मृत्युनं जुइम्वागु, उत्तम जुयाच्वंगु, निर्वाणयात सिया बिज्यागुदु उगु निर्वाण लाइगु धर्म समानगु रत्न मेगु छुं हे मदु, निर्वाण लाइगु धर्महे महाउत्तमगु रत्न खः थुगु सत्यवचनया कारणं प्राणीपिनि शुद्ध स्वस्ति वृद्धि जुइमाल।

त्रिलोकय् श्रेष्ठ जुया बिज्याकम्ह तथागतं श्रोतापत्ति मार्ग फल इत्यादि स्पष्टरूपं स्यूगु शुद्ध जुयाच्वंगु अरहत्त मार्ग संयुक्त जुयाच्वंगु समाधियात प्रशंसा याना बिज्यात। हानं मार्गया लिपा फलनं प्राप्त जुइगु धकाः आज्ञा जुया बिज्यात। उकिं उगु अरहत्त मार्ग समाधिथें जागु मेगु मदु, मार्ग संयुक्त जुयाच्वंगु समाधि धर्मया शुद्धगु रत्नयाभाव महा उत्तमगु खः थुगु सत्यवचनया कारणं प्राणीपिनि शुद्ध स्वस्ति वृद्धि जुइमाल।

गुम्हखः च्याम्ह पुद्गलपिन्त तथागतादि सत्पुरूषपिसं प्रशंसायात अथेहे गुम्हखः सच्छिच्याम्ह पुद्गलपिन्तनं तथागतं प्रशंसा याना बिज्यात। अपिं च्याम्ह पुदगलपिं प्यजो जुयाच्वन। सुगत तथागतया श्रावकशिष्य जुयाच्वंपिं अपिं च्याम्ह पुद्गलपिं व हाकनं सच्छिच्याम्ह पुद्गलपिं जूसां उत्तमगु दान ब्यूगुयात फया काये योग्यपिं खः, अपिं च्याम्ह पुद्गलपिन्त दान यागुया आपालं फल प्राप्त जुयाच्वन, थुगु तथागतं प्रशंसा याना बिज्यागु गुगु खः संघरत्नया भाव महा उत्तमगु खः थुगु सत्यवचनया कारणं प्राणीपिनि शुद्ध स्वस्ति वृद्धि जुइमाल।

गुम्ह खः अरहन्तपिं गौतम तथागतया शासनय् च्वना सापहे तच्वतं बांलाक मननं उद्योग बलयाना भव दुःखं तरेजुया निर्वाणयात ध्यानयाना प्राप्त जुसेंलि व अरहन्तपिसं क्लेश क्षय जुइगु निर्वाण सुख भोग याना अरहन्तफल प्राप्त यात, अरहन्त जुया च्वपिं संघपिनि फल समापत्ति धयागु रत्नयाभाव महा उत्तमगु खः थुगु सत्यवचनया कारणं प्राणीपिनि शुद्ध स्वस्ति वृद्धि जुइमाल।

पृथवीस बल्लाक स्वानातःगु शिलास्तम्भयात प्यंगू दिशानं वःगु फसं कम्प जुइके फइमखु, थ्वथेंहे गुम्हखः पुद्गलपिसं चतुरार्यसत्ययात श्रोतापत्ति मार्गय् च्वना खनी व श्रोतापत्ति मार्ग आर्य सत्ययात खंका स्वंगू प्रकारया श्रोतापन्न जूम्ह सत्पुरूषयात उगु शीलास्तम्भ समान धकाः जिं (तथागतं) भाषण याना व स्वंगू प्रकार श्रोतापन्न संघया चित्त कम्प मजूगु रत्नयाभाव महा उत्तमगु खः थुगु सत्यवचनया कारणं प्राणीपिनि शुद्ध स्वस्ति वृद्धि जुइमाल।

https://dhamma.digital

गम्भीरगु प्रज्ञा दया बिज्याकम्ह तथागतं भिंगु बांलाक ब्याख्यान याना बिज्यागु चतुरार्य सत्ययात गुम्हखः सत्तक्खत्तु परम श्रोतापन्न पुद्गलपिसं सिइकल, उम्ह सत्तक्खत्तु परम श्रोतापन्न पुद्गलपिं भावनास तच्वतं प्रमत्तथें हे जुइ, अथे जुसां उम्ह सत्तक्खत्तुपरम श्रोतापन्न पुद्गलपिसं च्यागूगु भव जन्मयात काइमखु उम्ह श्रोतापन्न संघया थुगु च्यागू पतक जन्म मकाःगु रत्नयाभाव महा उत्तमगु खः थुगु सत्यवचनया कारणं प्राणीपिनि शुद्ध स्वस्ति वृद्धि जुइमाल।

आत्मा धयागु (जि, जिगु) दु धकाः मतभेद याना च्वंगु(विचिकिच्छा) च्यागु प्रकारया स्थानय् शंसय जुइगु हानं दोहँयागु नियमचर्या, खिचायागु नियमचर्या इत्यादि संसारं तरे जुइ धयागु मतभेद याना च्वंगु स्वंगू प्रकारया स्वभाव धर्मयात उगु श्रोतापत्ति मार्ग पूर्ण जुइवंहे (नापंतुं) त्वफिया वनि छुंछगु द्वनाच्वंगुलि मतभेद दयाच्वन धाःसानं उकियातनं त्वफिया वनि थुगु सत्यवचनया कारणं प्राणीपिनि शुद्ध स्वस्ति वृद्धि जुइमाल।

उम्ह श्रोतापन्न पुद्गल प्यंगू प्रकारया दुर्गतिं मुक्त जुइ, खुगू प्रकारया आपालं तच्वगु (कारणयातनं) पाप कर्म यायेगुलिं रहित जुइ, थुगु स्वंगू प्रकारया संयोजनयात वांछ्वइगु इत्यादि रत्नयाभाव महा उत्तमगु खः थुगु सत्यवचनया कारणं प्राणीपिनि शुद्ध स्वस्ति वृद्धि जुइमाल।

उम्ह श्रोतापन्न पुद्गलया काय द्वारं, वाक द्वारं, चित्त द्वारं अकुशल पापकर्म यदि छुं भतिचा यायेलाइ, उगु अकुशल ज्या यात त्वपुया तये योग्य मजू मार्गनं निर्वाणनं खने धुंकुम्ह श्रोतापन्नया पाप कुशल यात त्वपुया तये योग्य मजू धकाः आज्ञा जुया बिज्यात थुगु प्रकारं स्वंगू प्रकारया श्रोतापन्न संघया पाप त्वपुया तये योग्य मजुयाच्वन धयागु उत्तम रत्न खः थुगु सत्यवचनया कारणं प्राणीपिनि शुद्ध स्वस्ति वृद्धि जुइमाल।

(ग्रीष्म मासय् चैत्र, बैशाख, जेठ, आषाढ) प्रथम चैत्रमासय् वन जंगलय् स्वांमा सिमा नकतिनि नकतिनि चुलिजाया स्वां ह्वयाच्वंगु गुलिजक शोभायमान जुइगु खः अथेहे शील समाधि प्रज्ञा धयागु लोकोत्तर पुष्प प्रकाश जुया निर्वाण पाखे थ्यंकाच्वंगु महा उत्तमगु परियत्ति धर्मयात आज्ञा जुया बिज्यात थुगु देशना धयागु रत्न महा उत्तम जुयाच्वन थुगु सत्यवचनया कारणं प्राणीपिनि शुद्ध स्वस्ति वृद्धि जुइमाल।

साप हे उत्तमगु धर्मयात, उत्तमगु लोकोत्तर धर्मयात, उत्तमगु श्री वृद्धियातनं सर्व श्रेष्ठ निर्वाणयात विमुक्ति महाशान्तयातनं सिइका धारण याना बिज्याना च्वंम्ह थथिजाम्ह अनुत्तर जुया बिज्याकम्ह तथागतया उत्तमगु परियत्ति धर्मयात देशनायाना बिज्यात्क थुगु इन्द्रिय परोपरियत्ति ज्ञान न्ह्योने दुगु देशनायाना बिज्याकम्ह बुद्धरत्नयाभाव महा उत्तमगु खः थुगु सत्यवचनया कारणं प्राणीपिनि शुद्ध स्वस्ति वृद्धि जुइमाल।

गुम्हखः अरहन्तपिं निर्वाणामृत पान याना न्हापायागु कर्म विमुक्त जुल, हानं न्हुगु जन्मया कर्म हेतुकारण उत्पत्ति छुंमजुल, हानं भविष्यय् जन्म जुइमानि धयागु आशा तृष्णादि बीज पुसा दक्वं क्षय जुइधुंकल, उगु प्रकारं कर्मबीज क्षय जुइ धुंकुपिं महाज्ञानी पण्डितपिं अरहन्तपिं गथे प्रदीप मत शान्त जुइ वथेंहे शान्त निर्वाण प्राप्त जुयाच्वन पुनर्वार न्हुगु जन्म जुइम्वालाच्वपिं संघरत्नयाभाव महा उत्तमगु खः थुगु सत्यवचनया कारणं प्राणीपिनि शुद्ध स्वस्ति वृद्धि जुइमाल।

भूमिस वास यानाच्वंपिं देवतापिं वृक्षदेवता चतुर्महाराज त्रायत्रिंश देवतापिं हानं आकाशय् वास याना च्वंपिं यामा इत्यादि देवतापिं, थुगु थासय् सकल मिलेजुया वःपिं आपालं देवतासहितं भीसं जूसां गुम्हखः न्हापायापिं तथागतपिंथें सुआगमन जुया बिज्याकम्ह हानं देवमनुष्यपिसं पूजा याका च्वंम्ह उम्ह तथागतयात नमस्कार याना। थुगु सत्यवचनया कारणं प्राणिपिनि शुद्ध स्वस्ति वृद्धि जुइमाल।

वथेंहे भूमिस वास यानाच्वंपिं देवतापिं वृक्षदेवता चतुर्महाराज त्रायत्रिंश देवतापिं हानं आकाशय् वास याना च्वंपिं यामा इत्यादि देवतापिं, थुगु थासय् सकल मिलेजुया वःपिं आपालं देवतासहितं भीसं जूसां गुम्हखः न्हापायापिं तथागतपिंथें सुआगमन जुया बिज्याकम्ह हानं देवमनुष्यपिसं पूजा याका च्वंम्ह उगु धर्मरत्नयात नमस्कार याना। थुगु सत्यवचनया कारणं प्राणिपिनि शुद्ध स्वस्ति वृद्धि जुइमाल।

हानं भूमिस वास यानाच्वंपिं देवतापिं वृक्षदेवता चतुर्महाराज त्रायत्रिंश देवतापिं हानं आकाशय् वास याना च्वंपिं यामा इत्यादि देवतापिं, थुगु थासय् सकल मिलेजुया वःपिं आपालं देवतासहितं भीसं जूसां गुम्हखः न्हापायापिं तथागतपिंथें सुआगमन जुया बिज्याकम्ह हानं देवमनुष्यपिसं पूजा याका च्वंम्ह उम्ह संघरत्नयात नमस्कार याना। थुगु सत्यवचनया कारणं प्राणिपिनि शुद्ध स्वस्ति वृद्धि जुइमाल।

https://dhamma.digital

मैत्री सूत्र (पालि)

यस्सा'नुभावतो यक्खा, नेव दस्सेन्ति भीसनं।
यम्हि चे'वानुयुञ्जन्तो, रत्तिं दिव'मतन्दितो।
सुखं सुपति सुत्तो च पापं किञ्चि न पस्सति।
एवमादि गुणोपेतं परित्तं तं भणामहे।।

करणीयमत्थकुसलेन यन्तं सन्तं पदं अभिसमेच्च।
सक्को उजू च सूहुजु च सुवचो चस्स मुदु अनतिमानी।।१।।
सन्तुस्सको च सुभरो च अप्पकिच्चो च सल्लहुकवुत्ति।
सन्तिन्द्रियो न निपको न अप्पगब्भो कुलेसु अननुगिद्धो।।२।।
न च खुद्दं समाचरे किञ्चि येन विञ्ञू परे उपवदेय्युं।
सुखिनो वा खेमिनो होन्तु सब्बे सत्ता भवन्तु सुखितत्ता।।३।।
ये केचि पाण भूतत्थि तसा वा थावरा वा अनवसेसा।
दीघा वा येव महन्ता वा मज्झिमा रस्सका अणुकथूला।।४।।
दिट्ठा वा येव अदिट्ठा ये च दूरे वसन्ति अविदूरे।
भूता वा सम्भवेसी वा सब्बे सत्ता भवन्तु सुखितत्ता।।५।।
न परो परं निकुब्बेथ नातिमञ्ञेथ कत्थचि नं कञ्चि।
ब्यारोसना पटिघसञ्ञा नाञ्ञमञ्ञस्स दुक्खमिच्छेय्य।।६।।
माता यथा नियं पुत्तं, आयुसा एक पुत्तमनुरक्खे।
एवम्पि सब्बभूतेसु मानसं भावये अपरिमाणं।।७।।
मेत्तञ्च सब्बलोकस्मिं मानसं भावये अपरिमाणं।
उद्धं अधो च तिरियञ्च असम्बाधं अवेरं असपत्तं।।८।।
तिट्ठं चरं निसिन्नो वा सयानो वा याव तस्स विगतमिद्धो।
एतं सतिं अधिट्ठेय्य ब्रह्ममेतं विहारं इधमाहु।।९।।
दिट्ठिञ्च अनुपगम्म सीलवा दस्सनेन सम्पन्नो।
कामेसु विनेय्य गेधं, नहि जातु गब्भसेय्यं पुनरेतीति।।१०।।

Dhamma.Digital

मैत्री सूत्रया अर्थ

थ्व गुगु खः महाउत्तम जुयाच्वंगु मैत्री सूत्रया आनुभावं पिशाच राक्षस धयापिसं अथवा भूमि देवता इत्यादिपिसं ग्यानापुसे च्वंगु मभिंगु रूप क्यने छालिमखु। गुम्हसिनं थ्व मैत्री सूत्रयात प्रतिदिन रात्रि आलस्य मचासे पाठ यायेगु उद्योगाभ्यास याइ उम्हसित सुख पूर्वक निन्द्रा प्राप्त जुइ। द्यंसानं छुंछगुनं मभिंगु स्वप्न खनिमखु। थुगु प्रकारं गुण उपकारं संयुक्त जुयाच्वंगु पाठ याये योग्यगु थुगु मैत्री सूत्र परित्राणयात हे सज्जनपिं भीसं जूसां पाठ यायेमाल।

हानं भिंक बांलाकहे शान्त शुद्ध जुयाच्वंगु, गुगु खः निर्वाण धयागु दया च्वंगुदु, उगु निर्वाण पाखे ध्यान याःगुलिं अथवा लौकिक ज्ञानं विश्वास याना उन्नति वृद्धियायेगुलि चतुर जुयाच्वंपिसं थुगु प्रकारं सयूके सिइकेमाल। समर्थन दयूकेमाल। कायं याइगु कार्यनं तप्यंका जुइमाल। बांलाक भिंगु सरल साधु चित्तनं जुइमाल ज्ञानीजनपिं धाये अपुका जुइमाल। कोमल स्वभाव जुइमाल। अभिमान मदयेका जुइमाल। गुलिखः लाभजूगु उलिं हे सन्तोषी जुइमाल। परजनं सेवायाये अःपुका जुइमाल। तन्तानं मदयूके माल। याउँसे च्वंगु जन्म हनेमाल। शान्तशुद्धगु इन्द्रियनं दयेका जुइमाल। दातापिंके जक चित्त तया मजुइमाल। दृढतागु ज्ञाननं दयेका जुइमाल।

https://dhamma.digital

छाःगु स्वभाव मजुइमाल गुगु मभिंगु ज्यायात ज्ञानिजनपिसं परजनपिन्त गिजेयाइगु खः उगु ज्या छुंभतिचाहे यायेमज्यू। थुग प्रकारं सर्वदा चित्तं भावना यायेमाल।

सकल सत्वपिनि सुखानन्द प्राप्त जुइमाल। भय मदयेमाल। कायनं चित्तयूनं सुखी जुइमाल। हानं श्वास (सास) दया च्वपिं स्थीर शान्त जुयाच्वंपिं, ताःहाकःपिं, तःधिकःपिं, चिकिहाकःपिं, चिकिधिकःपिं, ताःहाक चिकिहाक मजूपिं, तःधिक चिकिधिक मजूपिं सत्वपिं, हानं ग्यानाच्वंपिं, गंसिपिं, हीन जुयाच्वंपिं सत्वपिं, हानं खनेमदुपिं सत्वप्राणिपिं हाकनं तापक च्वंना च्वंपिं, सतिक च्वनाच्वंपिं, ताःपागुनं मखु सतिगुनं मखुगु थासयू च्वनाच्वंपिं सत्वप्राणिपिं, जुइधुंकुपिं, लिपा जुइमानिपिं सत्वपिं, हानं शीलमदुपिं सत्वपिंनं दया च्वंगु दु, अपिं सम्पूर्ण सत्व प्राणिपिंनं सुंहे मल्यंक काय, चित्त सुखानन्द जुइमाल।

सुनानं सुइतनं क्रोध चित्त तया छुं भतिचाजकनं छुच्वा वचन ल्हाये मज्यू। सुनानं सुइतनं क्रोध प्याहाँ वइगु छुं छगु ज्या नं यायेमज्यू। परस्पर दुःख जुइगु ज्या यायेगु इच्छा आशा यायेमज्यू। गथे मांमं थःगु गर्भस धारण याना जन्म जूम्ह याक कायूयात जीविका रक्षा यायेया कारणयू बारम्बार विचार संचार पालन पोषण याइगु खः अथेहे सकल सत्वप्राणिपिन्त आपालं अनन्तगु मैत्रीचित्त भावना वृद्धि यायेमाल।

ऊर्ध्व (च्वे) पाखे अर्ध (क्वे) पाखे मध्ययू (दथुइ) सर्वत्र लोकयूसनं छुं कष्ट असुविधा मदया च्वंगु, दुनेनं शत्रु मदया च्वंगु, पिनेनं शत्रु मदया च्वंगु, अप्रमाण अनन्तगु, महा उत्तम जुयाच्वंगु मैत्रीचित्त भावना वृद्धि यायेमाल।

गुथायू तक प्रमाद, तन्ता, मोहं छुते जुइमखु, उथायू तक दना च्वंसां, वना च्वंसां, फयेतुना च्वंसां, ग्वतुला च्वंसां, थुगु मैत्रीचित्तं संयुक्त जुयाच्वंगु स्मृतियात न्ह्याबलें धारण यायेमाल। थुगु मैत्री चित्तं संयुक्त जुया च्वनेगुयात तःधंगु ब्रम्ह विहारयू च्वनेगु धकाः थुगु शासनयू धयातःगु दु। गुम्हसिनं द्वना च्वंगु मिथ्यादृष्टि रहित जुया, शील दुम्ह जुया, मार्गज्ञानं सम्पूर्ण जुया, वस्तुकाम (भोग काम) क्लेश काम (रागादि क्लेश काम) लिप्त जुयाच्वंगुयात छिन्न (छुते) याइ उम्ह पुरूष माताया गर्भयू हाकनं गर्भाधान अवश्य जूवये मालिमखु।

महापरिनिर्वाण सूत्र

छगू समययू श्री भगवान (वैशाली) वेणुग्रामयू बास याना बिज्याना च्वंगु बखतयू श्री तथागतं भिक्षुपिन्त आज्ञा दयेका बिज्यात, हे भिक्षुगणपिं, आः जा वर्षावास न्ह्योने थ्यंक वल, छिपिं वैशालीया सःसःतिक गन सुविस्ता जुल अन वर्षावास च्वँ, जि वेणु ग्रामयूहे थुगु वर्षावास याये धकाः आज्ञा जुसेंलि, संघपिसं भगवानया आज्ञानुसार वर्षावास याना च्वन। उगु हे वर्षावास याना च्वंबले श्री भगवानयात रोग उत्पत्ति जुया लिपा जुलिसे भं भं तच्व जुया प्राणान्त वेदना जुयावसेंलि भगवानं विचार याना बिज्यात, थुगु रोगयातजा जिं शान्त हे यायेमा छायू धाःसा भिक्षुसंघपिन्त ख्वा मक्यंसे निर्वाण जुइ जिमखु, धकाः उगु उत्पत्ति जुया वःगु रोगयात शान्तयाना विहारया पिने छगू आश्रमयू बिज्याना च्वंगु बखतयू आनन्द भिक्षु वया बिन्तियात, भन्ते तथागत छलपोल निरोगी जुयाच्वंगु खना जिगु चित्त आनन्द जुयावन नत्रला जिगु मिखां दिशा विदिशा छुंहे खनिमखुत। छायू धाःसा जिमि आशा दु कि बिनां भिक्षु संघपिन्त समाचार मविइकं निर्वाण जुया बिज्याइमखुत धकाः आनन्द भिक्षुं बिन्तियागु बखतयू श्री भगवानं आज्ञा जुया बिज्यात – आनन्द, आः हानं संघपिसं जिके छु आशा तयाच्वन, गुगु खः माःगु धर्म उपदेश जिं छिमित कनेहे धुन, मेगु बाकि जिं छुं छगूनं त्वपुया मतया, आः हानं भिक्षुसंघपिसं जिके छु कायेमानि? हे आनन्द जितजा थ्व जिगु थ्व जित धयागु छुं छुं बाकिमन्त। आनन्द आः जिगु थ्व शरीर जिर्ण जुया वर्ष ८० दँयागु उमेर जुइधुंकल पुलांगु भ्वाथःगु छें समान हानं क्वहःगु सिमा हः थें जुइधुंकल केवल ज्यू ज्यूथें समाधिया बलं न्वकाः न्वकाः जक चलेयाना च्वनागु खः, अथेया कारणयू हे आनन्द छिमिसं मेपिनिगु आश्रय यायेगु त्वति, थःत थमंहे बःलाकि धर्मयागुहे छिमिगु मार्ग प्रदर्शक खः उकियागुहे शरण वना आचरण या।

अनं लिपा पिण्डाचार याना भोग नगरयू थ्यंका अननं वना पावाया चुन्द सुनारया आम्रवनयू बिज्यात। श्री भगवान बिज्यात धयागु समाचार न्यना चुन्दं तथागतयागु दर्शन याना भन्ते तथागत,

https://dhamma.digital

छलपोल सहितं संघपिं सकलें जिथाय् भोजन याः बिज्याहुँ धकाः बिन्ति यासेंलि तथागत मौन जुया स्वीकार याना बिज्यात। चुन्दं जूसां नाना प्रकारया भोजन पदार्थ सहितं सूकर मद्दव ज्वरेयानातल।

वया मति थथे लुया च्वनकि सूकर मद्दव धयागु अत्यन्त बल दइगु पौष्टिक पदार्थ खः। भोजन यायेगु समयय् संघ सहितं तथागत आश्रमय् बिज्याये धुंसेंलि चुन्दं जूसां थःगु ल्हातं संघपिं सहितं तथागतयात भोजन याकल।

भोजन याये धुंसेंलि चुन्दयात धर्मामृत उपदेश बिया थःगु आश्रमय् ल्याहाँ बिज्यात। आश्रमय् थ्यंका पलखजावले रक्तातिसारया लक्षण उत्पत्ति जुया प्वाथय् व्यथा जुया वसेंलि श्री भगवानं आनन्दयात सःता आज्ञाजुल – आनन्द, जि थथे जुल धकाः चुन्दयात सुनानं छुं धायेमते। यदि सुनानं चुन्दयात छ सापहे अभागी छंथाय् भोजनयाना श्री भगवानं देहत्याग याना बिज्यात धकाः धाःसा, आनन्द, छिमिसं धयाब्यूकि चुन्द छ सापहे भाग्यवान छं महातःधंगु पुण्य लाभयात, छंगु भोजन ग्रहण याना तथागतं निर्वाण लाभयाना बिज्यात, गथे न्हापा सुजातां दानयाःगु क्षीर ग्रहण याना बुद्धत्व लाभ जूगु खः वथेंहे खः धका धयाब्यू।

आनन्द, आः भीपिं हिरण्यवती नदीया तीरय् उखे कुशीनगरय् मल्लपिनि शालवनय् वनेगु धकाः अपायूच्व व्यथा जुयाच्वंगु अवस्थायूहे प्यक्व तक यात्रा याना मल्लपिनि शालवनय् थ्यंका बिज्यात। अन थ्यंसेंलि भगवानं आज्ञा जुया बिज्यात हे आनन्द थुगु शाल वृक्ष सिमा निमाया दथ्वी जित आसन लाया ब्यू जि साप न्यल छक ग्वतुले। लिपा आनन्द भिक्षुं उत्तर दिशा पाखे फुस याना आसन लाया बिसेंलि श्री भगवानं जव पाखें चुया उगु अन्तिम शय्याय् शयन जुया बिज्यात। उगु बखतय् अन भगवानं आज्ञा जुया बिज्यात – हे आनन्द, छचाखेरं प्यंगू दिशानं गुम्ह श्रद्धावानपिं कुलपुत्रपिं तथागतया जन्मस्थान लुम्बिनी, बुद्धत्व प्राप्त जूगु स्थान बुद्धगया, धर्मचक्र प्रवर्तना याःगु स्थान ऋषिपटन (सारनाथ), अनंलि महा परिनिर्वाणया स्थान थुगु कुशीनगरय् दर्शनार्थ वइ, अमिसं अनित्यता यात खना वैराग्य प्राप्त यायेफइ।

अनंलि आनन्द भिक्षुं – भन्ते, तथागतया शरीरया विषयय् जिमिसं छुछु यायूमाः धकाः बिन्ति यासेंलि तथागतं आज्ञा जुया बिज्यात – आनन्द, तथागतया मृतदेहया कारणय् छिमिसं छुं यायेम्वा, केवल थःथःगु शील नियमाचार समाधि प्रज्ञा वृद्धियाना याकनं सत्य नापलायेगु स्व, याकनं सर्व दुःख अन्त यायेगु स्व, तथागतया शरीरया नितिं गृहस्थत दहेदु अमिसं स्वया गथे यायेमाःगु खः अथे याइ।

लिपा आनन्द भिक्षुया मति थथे लुयावलकि "श्री भगवान थुगु वृक्षया छाँयास छुं भतिचा लिपाःजा महापरिनिर्वाण जुया बिज्याइ।" उकिं भसुकातया मिखाय् ख्वबि वयेका शोकयाना धाल – अहो आः जिं गथे यायेगु खः आः जित सुनां उपदेश बिइगु, जिगु सम्पूर्ण ज्या सिद्ध जूगु मखुनि, तथागत नाप अवश्य वियोग जुइगु जुल धकाः छगू विहारया कुंचाय् च्वना नेत्रनं ख्वबिधारा पिकया विरह याना च्वन। हाय जिं थौं तक निर्मल निक्लेश चित्त अरहत्त पदनं प्राप्त याये फुगुमखुनि, जिगु मार्गया प्रदीप थौं निर्वाण जुइगु जुल, हे बुद्ध आः जित सुनां स्यने कने याइगु खः धकाः विलाप याना ख्वयाच्वन।

उखे श्री भगवानं भिक्षुपिंके न्यना बिज्यात – भिक्षुपिं, आनन्द गनदु? भिक्षुपिसं बिन्तियात आनन्द अन उखे च्वना ख्वयाच्वन। भगवानं आज्ञा जुल – भिक्षुपिं, छिपिं वना ब्वनाहकि जिं सःता च्वन धकाः धा। भिक्षुपिसं आनन्द यात सःता ब्वना हसेंलि भगवानं आज्ञा जुल – आनन्द छाय् छं थुगु शोक यायेमागु? जिं छिमित न्हापांनिसें धयातयागु मदुला, संयोगया बियोग जुइ।

सम्पूर्ण प्रियवस्तु धयागु नाशवान खः। केवल निर्वाण छगूजक अविनाशी। छगू खँ थ्व नं खः कि हे आनन्द, छ प्रियजन नाप वियोग मजुइगु जूसा छाय् ख्वयेमागु? अथेया नितिं संसार धयागुया स्वभावहे संयोगया वियोग खः। आनन्द, मारया वशय् वना ख्वया विरह याना च्वनाया छुं प्रयोजन मदु। आनन्द, छं आपालं समय तक छंगु मन कर्म वचनं तथागतयात सेवा चाकरियाना असंख्य पुण्य साधन याये धुंकल। आनन्द, आः छं थजागु प्रयत्न या गथे याना याकनंहे राग द्वेष मोह रूपी पाशयात च्वफुना मुक्तजुइ। न्हापा न्हापा जिं कनातयागु यात अथेहे लुमंका स्मरण यायेगु स्व।

अनंलि उगु समाचार सुभद्र परिव्राजकं सिया शोक याना चिन्तना यात – श्रमण गौतम धयाम्ह महापुरूष खः, थथिंजापिं महापुरूष सदानं उत्पत्ति जुइमखु, जिगु शंका निवारण यायेगु थुगु बखतय् हे खः,

https://dhamma.digital

हानं थजागु अवसर लिपा वइमखु धयागु मतितया गन मल्लपिनि शालवन खः अनहे एकान्तयू वना आनन्द यात धाल – हे आनन्द, जिगु चित्तयू धर्म सम्बन्धि छुं शंका जुयाच्वंगु दु, थुगु बखतयू जित कृपातया श्री भगवान याथायू दर्शन याके ब्यू। आनन्दं धाल – सुभद्र थुगु शंका समाधान यायेगु समय मखुत श्री भगवान परिनिर्वाण जुइत शय्यास बिज्याना च्वने धुंकल, अनयात कष्ट बिइमते।

सुभद्रं धाल – हे आनन्द, श्री भगवान परिनिर्वाण जुइधुंकल धायेव छुयाये? निर्वाण मजूनिबले हे छक दर्शन याकि।

आनन्दं धाल – सुभद्र थुगु अवस्थायू अनयात कष्ट बिइमते, छायू धाःसा वर्ष ४५ दँतक निरन्तर दिहे मदिसे देव मनुष्यपिनि कारणयू उपदेश अमृतया धारा वर्षा याना बिज्यात आः हानं थुगु अन्तिम समययूनं छं गथे कष्ट बिइत्यना? थुकथं आनन्द व सुभद्र निम्हसिया खँल्हाना च्वंगु श्री भगवानं ताया आज्ञा जुया बिज्यात – हे आनन्द, सुभद्रयात छ्वयाहिं पनेमते, वया ज्ञान प्राप्त यायेगु आशां जक वःम्ह खः, जित कष्ट बिइ धकाः वःम्ह मखु व आपालं थुइके फुम्ह खः, थुगु बखतयू जिं गथे धाल अथेहे थुइका काइ।

भगवानया थुगु आज्ञा न्यना आनन्दं सुभद्र परिब्राजकयात सता धाल – आवुस सुभद्र, छन्त श्री भगवानं हे स्वयं सतल। सुभद्रनं ब्वां ब्वां वना श्री भगवान करूणा मुर्तिया दर्शनयात। अन्तिम शय्यास बिज्याना च्वंम्ह वसपोल तथागतया अन्तिम उपदेश अन्तः करणयू थ्यंक प्रवेश जुया शंका दक्व मुक्त जुइ धुंकुसेंलि तथागतयाके बिन्ति यात – हे तथागत, जि श्री त्रिरत्न (बुद्ध, धर्म, संघ) याके शरण वया, जित छलपोलं भिक्षु याना बिज्याहुँ। श्री भगवानं आज्ञा जुल – सुभद्र, संघपिनि नियम दुकि मेगु मतयू प्रव्रजित जुयाच्वंपिनि पुनर्वार बौद्ध संघयू प्रव्रजित जुइगु इच्छा जूसा प्यलातक परिक्षा याना स्वयेमा। थुगु आज्ञा न्यना सुभद्रं बिन्तियात – भन्ते भगवान, जित प्यलाया छुखँ प्यदँतक परिक्षा याना बिज्यासां जिं बिइफु। लिपा श्री भगवानं आज्ञाजुल – हे आनन्द, अथे जुसेंलि सुभद्रयात प्रव्रज्या याना ब्यू, सुभद्र बुद्धया अन्तिम शिष्य जुल।

याना ब्यू प्रिय आनन्द, सुभद्र छं प्रवजित।
थुम्ह सुभद्र हे जुइगु, बुद्धया शिष्य अन्तिम।।

पुनर्वार श्री भगवानं आज्ञा जुया बिज्यात – हे भिक्षुगणपिं, जिगु खँ छिमिसं लुमंकि कि आः हानं छिमिसं जिमित उपदेश बिइम्ह शास्ता मन्त, जिमित मार्ग क्यनिपिं सुंमन्त धकाः गबलेसं लुमंके मते, गुगु गुगु जिं धर्म उपदेश बियागु खः उगु उगु यात हे छिमि थः थःपिनि शास्ता मार्ग क्यनिम्ह धकाः सिइकि।

पुनर्वार हे भिक्षुगणपिं, जिं कनागु चिचीधंगु नियमयात यदि संघपिनि आवश्यक जुयावन धाःसा त्वतानं छ्वयेज्यू।

अनंलि पुनर्वार आनन्द यात आज्ञा दयेका बिज्यात – आनन्द, (छन्न) छन्दक भिक्षुयात जि निर्वाण जुइधुंका ब्रम्हदण्ड बिइगु। आनन्दं न्यन ब्रम्हदण्ड धयागु छु? भगवानं आज्ञा जुल – छन्दकं भिक्षुपिन्त न्ह्यागु धाःसानं भिक्षुपिसं लिसः न्ह्यसः याये मते कारण वं प्रमादवश जिगु वचन उल्लंघन याःगु दु।

पुनर्वार श्री भगवानं न्यन – भिक्षुगणपिं, छिमिके सुयां बुद्ध, धर्म, संघया विषययू छुकिसं छुं शंका जुयाच्वंगु दनिला? दनिसा हानं लिपा पछुतावे जुइम्वाक आः थुगु समययू हे न्यना का धकाः आज्ञा जुसेंलि सकल भिक्षुपिं सकले सुमुक च्वंच्वन सुनांनं छुं धाःगु मखु।

पुनर्वार श्री भगवानं आज्ञा जुया बिज्यात – भिक्षुगणपिं संस्कार धयागु सम्पूर्ण वस्तु दयावःगु खः, अथेया नितिं व नाश जुया वनि। छिमिसं थःथःपिनिगु सत्य प्राप्ति यायेगुलिहे प्रमाद मजुसे अप्रमाद जुया याना च्वं। थ्वहे उपदेश तथागतया अन्तिम वचन जुल।

फुक्क दया वयाच्वंगु संस्कार नाशवान खः।
अप्रमाद जुया न्हिथं सत्यया प्राप्ति यायेगु स्व।।

अनंलि त्रिलोकया प्रदीप प्रज्वलित जुया बिज्याकम्ह तथागत जूसां थुगु लोक त्वता महापरिनिर्वाण प्राप्त जुया बिज्यात।।

(शुभ मङ्गल भवतु)

https://dhamma.digital

परित्त सुत्त

(मूल पालि)

Dhamma.Digital

सम्पादक–वर्ग

भिक्षु प्रज्ञानन्द महास्थविर

स्व. भिक्षु धर्मालोक महास्थविर

https://dhamma.digital

परित्त सुत्त

प्रकाशकः
भिक्षु प्रज्ञाभिवंश, कुशिनगर

बुद्ध सम्बत २४८४
विक्रम सम्बत १९९७ (प्रथम संस्करण)

लेखक वर्ग :
भिक्षु प्रज्ञानन्द महास्थविर
भिक्षु धम्मालोक महास्थविर

Dhamma.Digital

मुद्रकः
इण्डिया प्रेस लिमिटेड,
बनारस ब्रान्च।

https://dhamma.digital

निगु शब्द

थ्व जित तःसकं हर्षया खँ खः, थौं हान परित्राणया मेगु संस्करण जुयाच्वन। परित्राणया खँ वलकिहे जिगु स्मृति २२ दँ उखे थ्यंक थ्यंकः वनी।

अबले किण्डोल विहारय् च्वं च्वनागु। सकल श्रद्धालु भक्तजनपिनि रोग, भय, उपद्रवादि शान्तार्थ दातापिनि पाखें प्रार्थना यात। अबले थःगु भिक्षु जीवनं चटगाउँ व अर्कनय् सयेका वयागु कथंया पालि सूत्रतय्गु पाठ याना। सकसिनं धात्थेंहे श्रद्धापूर्वक न्यना दिल। छम्ह उपासिकां, गुम्हसिया नां ज्ञानप्रभा जक आः दनि शरीर अनित्यं थःथाय् यंके धुंकल, परित्राण न्यना दी धुंका धया च्वन, 'हाई गुलि बांला "रतनं पणीतं रतनं पणीतं। गुलि जक मन मिन याउँसे च्वं।"

त्रिरत्नानुभाव व श्रद्धाया थुजागु पुणीत भावं अले छु मजुइगु दु? परित्राण श्रवणं आपालं उपकार जुल। अले थुगु परिशुद्ध बुद्धवचन परित्राण सफूरूपय् पिकायेगु अनुरोध जुल। तर प्रार्थना व अनुरोध सिबे अबले राजभयया शक्ति प्रबल। शाशकदृष्टि तःमप्यना बाँमलाना जित थःगु ल्हाः, थःगु म्हुतुहे भिं यायेगुपाखे नं चिना तये माः। छाय् धाःसा छुं छगू बुद्ध वचनया देशना यायेतहे नं तलवारया धारय् च्वना यायेमाः। अले नेपालय् नेपाल भाषां सफू पिकायेगु जा खँ हे पिकाये मज्यू।

परन्तु श्रद्धाया प्रेरणा साबहे प्रबल। जिहे विदेशय् वना। नेपालवासी भक्तजनपिनिगु मिखाय् त्वःपुया तःगु पर्दा उलाबीत लिपा नेपालय् गथे जुल अथे जुइ धकाः मती तया थुगु महोत्तमगु परित्राण विदेशय् छापे नं याका। थ्व ज्याय् आयुष्मान् धर्मालोक व कविजु श्री चित्तधर हृदयया आपालं सहायता व सहयोग नं तपं दत। उकिं परित्राणया प्रारम्भिक अवस्थायागु खँ वलकिहे वसपोल व वयूकःपिनिगु गुण नं लुमंके माः।

वयां लिपा आयुष्मान धर्मालोकं निगु संस्करण थ्वया पुनरावृत्ति याना बिज्यात। हानं छुं गाथादिया तपं नं तया बिज्यात। अले लिपा नेपाली भाषाय् अनुदित संस्करणया परित्राण श्री धर्मरत्न शाक्योपासक पाखें प्रस्तुत जुल। परन्तु थ्व संस्करणं नं भिंछपुं सूत्र व सूत्रार्थ प्रस्तुत मजुल। जु हे नेपाल भाषाय् छगू थुजागु संस्करणया तःधंगु आवश्यक जुयाच्वंगु खः, गुकी फुक्क पालि परित्राण नापं फुक्क अर्थ छथासं दइ।

शौभाग्यया खँ खः, थौं व आवश्यकता पूर्ण यायेगु ज्या थ्व संस्करणं यानाच्वन। आयुष्मान सुदर्शनं जिगु निगू सफुती च्वंगु अर्थ छथासं हया बिल। अझ मेमेगु सूत्रार्थया लिधंसा कया भाषा नं क्वातुका बांलाका ब्यूगुलिं सुवर्णय् नं सुगन्ध धाःथें जुल। थुकी आयुष्मान सुदर्शनयात जिगु पाखें हार्दिक सहश्र धन्यवादला दहे दु, नाप नापं थुजागुहे धार्मिक सफूयापाखें श्रद्धालु भक्तजनपिन्त आयुष्मानपाखें उपकार जुजुं वंगु व आपालं धार्मिक सफूत प्रकाशनावस्थाय् वये फयेक सहयोग प्राप्त जूगु स्वये दयेमा धयागु नं जिगु कामना दु। छाय् धाःसा थुजागु प्रयास मगायेवहे बुद्ध, धर्म व सङ्घयात यथार्थ म्हसिइके मफया वनीगु खः अले हानं धर्महे नौरंगी जन्तुथें जुया वनीगु खः।

संसारया श्रेष्ठतम वस्तु धर्म खः। धर्मया नामयूहे थन अनेक पारम्परिक सहभावगु व विरोधाभासगु खँ दु। उकिं थुकीया यथार्थ परिक्षण व सत्यया पहिचान यायेगु जीवनया ततःधंगु ज्या मध्यय् छगू तःधंगु मुख्यगु ज्या खः।

बुद्ध सम्बत् २५०५ (पञ्चम संस्करण)

https://dhamma.digital

पञ्चसील

ओकास द्वारत्तयेन कतं सब्बं अपराधं खमथ मे भन्ते। (स्वको)

अहं भन्ते, तिसरणेन सह पञ्चसीलं धम्मं याचामि, अनुग्गहं कत्वा सीलं देथ मे भन्ते।

दुतियम्पि ....। ततियम्पि ....।

आम भन्ते।

नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स। (स्वको)

बुद्धं सरणं गच्छामि।

धम्मं सरणं गच्छामि।

सङ्घं सरणं गच्छामि।

दुतियम्पि बुद्धं सरणं गच्छामि।

दुतियम्पि धम्मं सरणं गच्छामि।

दुतियम्पि सङ्घं सरणं गच्छामि।

ततियम्पि बुद्धं सरणं गच्छामि।

ततियम्पि धम्मं सरणं गच्छामि।

ततियम्पि सङ्घं सरणं गच्छामि।

१. पाणातिपाता वेरमणी सिक्खापदं समादियामि।
२. अदिन्नादाना वेरमणी सिक्खापदं समादियामि।
३. कामेसुमिच्छाचारा वेरमणी सिक्खापदं समादियामि।
४. मुसावादा वेरमणी सिक्खापदं समादियामि।
५. सुरामेरयमज्जपमादट्ठाना वेरमणी सिक्खापदं समादियामि।

अट्ठङ्ग उपोसथ सील

ओकास द्वारत्तयेन कतं सब्बं अपराधं खमथ मे भन्ते। (स्वको)

अहं भन्ते, तिसरणेन सह अट्ठंगसमन्नागत उपोसथसीलं धम्मं याचामि, अनुग्गहं कत्वा सीलं देथ मे भन्ते।

दुतियम्पि ....। ततियम्पि ....।

आम भन्ते।

नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स। (स्वको)

बुद्धं सरणं गच्छामि।

धम्मं सरणं गच्छामि।

सङ्घं सरणं गच्छामि।

दुतियम्पि ....। ततियम्पि ....।

१. पाणातिपाता वेरमणी सिक्खापदं समादियामि।
२. अदिन्नादाना वेरमणी सिक्खापदं समादियामि।
३. अब्रम्हचरिया वेरमणी सिक्खापदं समादियामि।
४. मुसावादा वेरमणी सिक्खापदं समादियामि।
५. सुरामेरयमज्जपमादट्ठाना वेरमणी सिक्खापदं समादियामि।
६. विकालभोजना वेरमणी सिक्खापदं समादियामि।
७. नच्चगीतवादितविसुकदस्सनामालागन्धविलेपनधारणमन्दनविभुसनट्ठाना वेरमणी सिक्खापदं समादियामि।
८. उच्चासयनमहासयना वेरमणी सिक्खापदं समादियामि।

https://dhamma.digital

धलःपौ

१. तिरतन वन्दना
२. आवाहन सुत्तं
३. मङ्गल सुत्तं
४. रतन सुत्तं
५. मेत्त सुत्तं
६. खन्ध सुत्तं
७. मोर सुत्तं
८. वट्ट सुत्तं
९. धजग्ग सुत्तं
१०. आटानाटिय सुत्तं
११. अंगुलीमाल सुत्तं
१२. बोज्झङ्ग सुत्तं
१३. पुब्बण्ह सुत्तं
१४. दस धम्म सुत्तं
१५. बुद्धानुस्सति
१६. मेत्तानुस्सति
१७. असुभानुस्सति
१८. मरणानुस्सति
१९. अट्ठ संवेगवत्थु
२०. अट्ठवीसति बुद्ध गाथा
२१. जिनपञ्जर गाथा
२२. महाजयमङ्गल गाथा
२३. जयमङ्गल गाथा

Dhamma.Digital

https://dhamma.digital

तिरतन वन्दना
(त्रिरत्न वन्दना)

बुद्धवन्दना

नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स।

इतिपि सो भगवा अरहं, सम्मासम्बुद्धो, विज्जाचरणसम्पन्नो, सुगतो, लोकविदू, अनुत्तरो पुरिसदम्मसारथि, सत्था देवमनुस्सानं, बुद्धो, भगवा'ति।

नमो तस्स सम्मासम्बुद्धस्स।

ये च बुद्धा अतीता च, ये च बुद्धा अनागता।
पच्चुप्पन्ना च ये बुद्धा, अहं वन्दामि सब्बदा।।
नत्थि मे सरणं अञ्ञं, बुद्धो मे सरणं वरं।
एतेन सच्चवज्जेन, होतु मे जयमङ्गलं।।
उत्तमंगेन वन्दे'हं, पादपंसु वरूत्तमं।
बुद्धे यो खलितो दोसो, बुद्धो खमतु तं ममं।।
बुद्धं जीवितपरियन्तं, सरणं गच्छामि।

धर्म वन्दना

स्वाक्खातो भगवता धम्मो, सन्दिट्ठिको, अकालिको, एहिपस्सिको, ओपनयिको, पच्चत्तं वेदितब्बो विञ्ञूही'ति।

नमो तस्स निय्यानिकस्स धम्मस्स।

Dhamma.Digital

ये च धम्मा अतीता च, ये च धम्मा अनागता।
पच्चुप्पन्ना च ये धम्मा, अहं वन्दामि सब्बदा।।
नत्थि मे सरणं अञ्ञं, धम्मो मे सरणं वरं।
एतेन सच्चवज्जेन, होतु मे जय मङ्गलं।।
उत्तमंगेन वन्दे'हं, धम्मञ्च दुविधं वरं।
धम्मे यो खलितो दोसो, धम्मो खमतु तं ममं।।
धम्मं जीवितपरियन्तं, सरणं गच्छामि।

सङ्घ वन्दना

सुपटिपन्नो भगवतो सावकसङ्घो, उजुपटिपन्नो भगवतो सावकसङ्घो, ञायपटिपन्नो भगवतो सावकसङ्घो, सामीचिपटिपन्नो भगवतो सावकसङ्घो, यदिदं चत्तारि पुरिसयुगानि अट्ठ पुरिसपुग्गला एस भगवतो सावकसङ्घो, आहुनेय्यो, पाहुनेय्यो, दक्खिणेय्यो,

https://dhamma.digital

अञ्जलिकरणीयो, अनुत्तरं पुञ्ञक्खेत्तं लोकस्सा'ति।
नमो तस्स अट्ठारियपुग्गला महासङ्घस्स।

ये च सङ्घा अतीता च, ये च सङ्घा अनागता।
पच्चुप्पन्ना च ये सङ्घा, अहं वन्दामि सब्बदा।।
नत्थि मे सरणं अञ्ञं, सङ्घो मे सरणं वरं।
एतेन सच्चवज्जेन, होतु मे जय मङ्गलं।।
उत्तमंगेन वन्दे'हं, सङ्घञ्च तिविधुत्तमं।
सङ्घे यो खलितो दोसो, सङ्घो खमतु तं ममं।।
सङ्घं जीवितपरियन्तं, सरणं गच्छामि।

नील पूजा

अधिवासेतु नो भन्ते , पानीयं उपनामितं।
अनुकम्पं उपादाय, पटिगण्हातुमुत्तमं।।

पुष्प पूजा

वण्णगन्धगुणोपेतं, एतं कुसुमसन्ततिं।
पूजयामि मुनिन्दस्स, सिरीपादसरोरूहे।।
पूजेमि बुद्धं कुसुमेन नेन, पुञ्ञेन मेतेन च होतु मोक्खं।
पुप्फं मिलायाति यथा इदम्मे, कायो तथा याति विनासभावं।।

धूप पूजा

गन्धसम्भारयुत्तेन, धूपेनाहं सुगन्धिना।
पूजये पूजनीयन्तं, पूजा भाजनमुत्तमं।।

प्रदीप पूजा

घनसारप्पदित्तेन, दीपेन तमधंसिना।
तिलोकदीपं सम्बुद्धं, पूजयामि तमोनुदं।।

भोजन पूजा

अधिवासेतु नो भन्ते, भोजनं उपनामितं।
अनुकम्पं उपादाय, पटिगण्हातुमुत्तमं।।

https://dhamma.digital

व्यञ्जन पूजा

अधिवासेतु नो भन्ते, व्यञ्जनं उपनामितं।
अनुकम्पं उपादाय, पटिगण्हातुमुत्तमं।।

खज्जक पूजा

अधिवासेतु नो भन्ते, खज्जकं उपनामितं।
अनुकम्पं उपादाय, पटिगण्हातुमुत्तमं।।

त्रिचैत्य वन्दना

वन्दामि चेतियं सब्बं, सब्बठानेसु पटिट्ठितं।
सारीरिकधातु महाबोधिं, बुद्धरूपं सकलं सदा।।

क्षमा याचना

कायेन वाचा चित्तेन, पमादेन मया कतं।
अच्चयं खम मे भन्ते, भूरिपञ्ञो तथागत।।

प्रार्थना

इमाय बुद्धपूजाय, कताय सुद्धचेतसा।
चिरं तिट्ठतु सद्धम्मो, लोको होतु सुखी सदा।।
इमाय बुद्धपूजाय, यं पुञ्ञं पसुतं मया।
सब्बं तं अनुमोदित्वा, सब्बेपि तुट्ठमानसा।।
पूरेत्वा दानसीलादि, सब्बापि दसपारमी।
पत्वा यथिच्छितं बोधिं, फुस्सन्तु अमतं पदं।।
इमाय धम्मानुधम्म पटिपत्तिया बुद्धं पूजेमि।
इमाय धम्मानुधम्म पटिपत्तिया धम्मं पूजेमि।
इमाय धम्मानुधम्म पटिपत्तिया सङ्घं पूजेमि।
अद्धा इमाय पटिपत्तिया जाति जरा व्याधि मरणम्हा परिमुञ्चिस्सामि।।
इमिना पुञ्ञकम्मेन, मा मे बाल समागमो।
सतं समागमो होतु, याव निब्बान पत्तिया।।
इदम्मे पुञ्ञं आसवक्खया वहं होतु।
इदम्मे पुञ्ञं निब्बानस्स पच्चयो होतु।
इदम्मे पुञ्ञं सब्बे सत्ता सुखिता भवन्तु।

https://dhamma.digital

नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मा सम्बुद्धस्स।

आवाहन सुत्तं

समन्ता चक्कवालेसु, अत्रागच्छन्तु देवता।
सद्धम्मं मुनिराजस्स, सुणन्तु सग्गमोक्खदं।।
धम्मस्सवन कालो अयं भदन्ता। ३।

नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स।

ये सन्ता सन्तचित्ता, तिसरणसरणा।
एत्थ लोकन्तरे वा, भुम्माभुम्मा च देवा।।
गुणगणगहणा, ब्यावटा सब्बकालं।
एते आयन्तु देवा, वरकनकमये।।
मेरूराजे वसन्तो, सन्तो सन्तोस हेतुं।
मुनिवरवचनं, सोतुमग्गं समग्गा।।
सब्बेसु चक्कवालेसु, यक्खा देवा च बह्मणो।
यं अम्हेहि कतं पुञ्ञं, सब्ब सम्पत्ति साधकं।।
सब्बे तं अनुमोदित्वा, समग्गा सासने रता।
पमाद रहिता होन्तु, आरक्खासु विसेसतो।।
सासनस्स च लोकस्स, वुड्ढी भवतु सब्बदा।
सासनम्पि च लोकञ्च, देवा रक्खन्तु सब्बदा।।
सद्धिं होन्तु सुखी सब्बे, परिवारेहि अत्तनो।
अनीघा सुमना होन्तु, सह सब्बेहि ञातिभि।।

राजतो वा, चोरतो वा, मनुस्सतो वा, अमनुस्सतो वा, अग्गितो वा, उदकतो वा, पिसाचतो वा, खाणुकतो वा, कण्टकतो वा, नक्खत्ततो वा, जनपदरोगतो वा, असद्धम्मतो वा, असन्दिट्ठितो वा, असप्पुरिसतो वा, चण्ड हत्थि अस्स मिग गोण कुक्कुर अहि विच्छिका, मणिसप्प दीपि अच्छ तरच्छ सूकर महिंस यक्ख रक्खसादीहि नाना भयतो वा, नाना रोगतो वा, नाना उपद्दवतो वा, आरक्खं गण्हन्तु।

आवाहन सुत्तं निट्ठितं।

मङ्गल सुत्तं

यं मङ्गलं द्वादसहि, चिन्तयिंसु सदेवका।
सोत्थानं नाधिगच्छन्ति, अट्ठतिंसञ्च मङ्गलं।।
देसितं देवदेवेन, सब्बपाप विनासनं।
सब्बलोक हितत्थाय, मङ्गलं तं भणामहे।।

एवं मे सुतं एकं समयं भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे। अथ खो अञ्ञतरा देवता अभिक्कन्ताय रत्तिया अभिक्कन्तवण्णा, केवलकप्पं जेतवनं ओभासेत्वा येन भगवा तेनुपसंकमि। उपसंकमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं अट्ठासि। एक मन्तं ठिता खो सा देवता, भगवन्तं गाथाय अज्झभासि –

https://dhamma.digital

बहू देवा मनुस्सा च, मङ्गलानि अचिन्तयुं।
आकंखमाना सोत्थानं, ब्रूहि मङ्गलमुत्तमं।।१।।
असेवना च बालानं, पण्डितानञ्च सेवना।
पूजा च पूजनीयानं, एतं मङ्गलमुत्तमं।।२।।
पतिरूप देसवासो च पुब्बे त कतपुञ्ञता।
अत्तसम्मा पणिधि च, एतं मङ्गलमुत्तमं।।३।।
बाहुसच्चञ्च सिप्पञ्च, विनयो च सुसिक्खितो।
सुभासिता चया वाचा, एतं मङ्गलमुत्तमं।।४।।
मातापितु उपट्ठानं, पुत्तदारस्स सङ्गहो।
अनाकुला च कम्मन्ता, एतं मङ्गलमुत्तमं।।५।।
दानञ्च धम्मचरिया च, ञातकानञ्च सङ्गहो।
अनवज्जानि कम्मानि, एतं मङ्गलमुत्तमं।।६।।
आरती विरती पापा, मज्जपाना च संयमो।
अप्पमादो च धम्मेसु, एतं मङ्गलमुत्तमं।।७।।
गारवो च निवातो च, सन्तुट्ठि च कतञ्ञुता।
कालेन धम्मस्सवनं, एतं मङ्गलमुत्तमं।।८।।
खन्ती च सोवचस्सता, समणानञ्च दस्सनं।
कालेन धम्मसाकच्छा, एतं मङ्गलमुत्तमं।।९।।
तपो च ब्रम्हचरियञ्च अरियसच्चान दस्सनं।
निब्बान सच्छिकिरिया च, एतं मङ्गलमुत्तमं।।१०।।
फुट्ठस्स लोकधम्मेहि, चित्तं यस्स न कम्पति।
असोकं विरजं खेमं, एतं मङ्गलमुत्तमं।।११।।
एतादिसानि कत्वान, सब्बत्थमपराजिता।
सब्बत्थ सोत्थिं गच्छन्ति, तं तेसं मङ्गलमुत्तमन्ति।।१२।।

मङ्गल सुत्तं निट्ठितं।

रतन सुत्तं

पणिधानतो पट्ठाय तथागतस्स दस पारमियो, दस उपपारमियो, दस परमत्थ पारमियो'ति। समतिंस पारमियो पञ्च महापरिच्चागे लोकत्थ चरियं ञातत्थचरियं बुद्धत्थ चरियन्ति। अभिनिक्खमनं पधान चरियं बोधि पल्लङ्के मारविजयं सब्बञ्ञुतञ्ञाणप्पदिवेधं धम्मचक्कप्पवत्तनं नव लोकुत्तर धम्मे'ति। सब्बे पि मे बुद्ध गुणे आवज्जेत्वा, वेसालिया तीसु पाकारन्तरेसु तियाम रत्तिं परित्तं करोन्तो आयस्मा आनन्दत्थेरो विय कारूञ्ञ चित्तं उपट्ठपेत्वा।

कोटीसतसहस्सेसु, चक्कवालेसु देवता।
यस्सा'णं पटिगण्हन्ति, यञ्च वेसालियं पुरे।।
रोगा'मनुस्स दुब्भिक्खं, सम्भूतं तिविधं भयं।
खिप्प'मन्तरधापेसि, परित्तं तं भणामहे।।

यानीध भूतानि समागतानि, भुम्मानि वा यानिव अन्तलिक्खे।
सब्बेव भूता सुमना भवन्तु, अथोपि सक्कच्च सुणन्तु भासितं।।१।।
तस्माहि भूता निसामेथ सब्बे, मेत्तं करोथ मानुसिया पजाय।
दिवा च रत्तो च हरन्ति ये बलिं, तस्माहि ने रक्खथ अप्पमत्ता।।२।।

https://dhamma.digital

यं किञ्चि वित्तं इध वा हुरं वा, सग्गेसु वा यं रतनं पणीतं।
ननो समं अत्थि तथागतेन, इदम्पि बुद्धे रतनं पणीतं।
एतेन सच्चेन सुवत्थि होतु।।३।।
खयं विरागं अमतं पणीतं, यदज्झगा सक्यमुनी समाहितो।
न तेन धम्मेन समत्थि किञ्चि, इदम्पि धम्मे रतनं पणीतं।
एतेन सच्चेन सुवत्थि होतु।।४।।
यं बुद्धसेट्ठो परिवण्णयी सुचिं, समाधिमानन्तरिकञ्ञमाहु।
समाधिना तेन समो न विज्जति, इदम्पि धम्मे रतनं पणीतं।
एतेन सच्चेन सुवत्थि होतु।।५।।
ये पुग्गला अट्ठसतं पसत्था, चत्तारि एतानि युगानि होन्ति।
ते दक्खिणेय्या सुगतस्स सावका, एतेसु दिन्नानि महप्फलानि।
इदम्पि सङ्घे रतनं पणीतं, एतेन सच्चेन सुवत्थि होतु।।६।।
ये सुप्पयुत्ता मनसा दल्हेन, निक्कामिनो गोतमसासनम्हि।
ते पत्तिपत्ता अमतं विगय्ह, लद्धा मुधा निब्बुतिं भुञ्जमाना।
इदम्पि सङ्घे रतनं पणीतं, एतेन सच्चेन सुवत्थि होतु।।७।।
यथिन्दखीलो पठविंसितो सिया, चतुब्भि वातेहि असम्पकम्पियो।
तथूपमं सप्पुरिसं वदामि, यो अरियसच्चानि अवेच्च पस्सति।
इदम्पि सङ्घे रतनं पणीतं, एतेन सच्चेन सुवत्थि होतु।।८।।
ये अरियसच्चानि विभावयन्ति, गम्भीर पञ्ञेन सुदेसितानि।
किञ्चापि ते होन्ति भुसप्पमत्ता, न ते भवं अट्ठमं आदियन्ति।
इदम्पि सङ्घे रतनं पणीतं, एतेन सच्चेन सुवत्थि होतु।।९।।
सहावस्स दस्सनसम्पदाय, तयस्सु धम्मा जहिता भवन्ति।
सक्कायदिट्ठि विचिकिच्छितञ्च, सीलब्बतं वापि यदत्थि किञ्चि।
चतूहपायेहि च विप्पमुत्तो, छचाभिठानानि अभब्बो कातुं।
इदम्पि सङ्घे रतनं पणीतं, एतेन सच्चेन सुवत्थि होतु।।१०।।
किञ्चापि सो कम्मं करोति पापकं, कायेन वाचा उदचेतसा वा।
अभब्बो सो तस्स पटिच्छादाय, अभब्बता दिट्ठपदस्स वुत्ता।
इदम्पि सङ्घे रतनं पणीतं, एतेन सच्चेन सुवत्थि होतु।।११।।
वनप्पगुम्बे यथा फुस्सितग्गे, गिम्हानमासे पठमस्मिं गिम्हे।
तथूपमं धम्मवरं अदेसयि, निब्बानगामिं परमं हिताय।
इदम्पि बुद्धे रतनं पणीतं, एतेन सच्चेन सुवत्थि होतु।।१२।।
वरो वरञ्ञू वरदो वराहरो, अनुत्तरो धम्मवरं अदेसयि।
इदम्पि बुद्धे रतनं पणीतं, एतेन सच्चेन सुवत्थि होतु।।१३।।
खीणं पुराणं नवं नत्थि सम्भवं, विरत्तचित्ता आयतिके भवस्मिं।
ते खीणबीजा अविरूल्हिच्छन्दा, निब्बन्ति धीरा यथायं पदीपो।
इदम्पि सङ्घे रतनं पणीतं, एतेन सच्चेन सुवत्थि होतु।।१४।।
यानीध भूतानि समागतानि, भुम्मानि वा यानिव अन्तलिक्खे।
तथागतं देवमनुस्स पूजितं बुद्धं नमस्साम सुवत्थि होतु।।१५।।
यानीध भूतानि समागतानि, भुम्मानि वा यानिव अन्तलिक्खे।
तथागतं देवमनुस्स पूजितं धम्मं नमस्साम सुवत्थि होतु।।१६।।

https://dhamma.digital

यानीध भूतानि समागतानि, भुम्मानि वा यानिव अन्तलिक्खे।
तथागतं देवमनुस्स पूजितं सङ्घं नमस्साम सुवत्थि होतु।।१७।।

रतन सुत्तं निट्ठितं।

मेत्त सुत्तं

यस्सा'नुभावतो यक्खा, नेव दस्सेन्ति भीसनं।
यम्हि चे'वानुयुञ्जन्तो, रत्तिं दिव'मतन्दितो।
सुखं सुपति सुत्तो च पापं किञ्चि न पस्सति।
एवमादि गुणोपेतं परित्तं तं भणामहे।।

करणीयमत्थकुसलेन यन्तं सन्तं पदं अभिसमेच्च।
सक्को उजू च सूहुजु च सुवचो चस्स मुदु अनतिमानी।।१।।
सन्तुस्सको च सुभरो च अप्पकिच्चो च सल्लहुकवुत्ति।
सन्तिन्द्रियो न निपको न अप्पगब्भो कुलेसु अननुगिद्धो।।२।।
न च खुद्दं समाचरे किञ्चि येन विञ्ञू परे उपवदेय्युं।
सुखिनो वा खेमिनो होन्तु सब्बे सत्ता भवन्तु सुखितत्ता।।३।।
ये केचि पाण भूतत्थि तसा वा थावरा वा अनवसेसा।
दीघा वा येव महन्ता वा मज्झिमा रस्सका अणुकथूला।।४।।
दिट्ठा वा येव अदिट्ठा ये च दूरे वसन्ति अविदूरे।
भूता वा सम्भवेसी वा सब्बे सत्ता भवन्तु सुखितत्ता।।५।।
न परो परं निकुब्बेथ नातिमञ्ञेथ कत्थचि नं कञ्चि।
ब्यारोसना पटिघसञ्ञा नाञ्ञमञ्ञस्स दुक्खमिच्छेय्य।।६।।
माता यथा नियं पुत्तं, आयुसा एक पुत्तमनुरक्खे।
एवम्पि सब्बभूतेसु मानसं भावये अपरिमाणं।।७।।
मेत्तञ्च सब्बलोकस्मिं मानसं भावये अपरिमाणं।
उद्धं अधो च तिरियञ्च असम्बाधं अवेरं असपत्तं।।८।।
तिट्ठं चरं निसिन्नो वा सयानो वा याव तस्स विगतमिद्धो।
एतं सतिं अधिट्ठेय्य ब्रह्ममेतं विहारं इधमाहु।।९।।
दिट्ठिञ्च अनुपगम्म सीलवा दस्सनेन सम्पन्नो।
कामेसु विनेय्य गेधं, नहि जातु गब्भसेय्यं पुनरेतीति।।१०।।

मेत्त सुत्तं निट्ठितं।

खन्ध सुत्तं

सब्बासिविसजातीनं दिब्बमन्तागदं विय।
यं नासेसि विसं घोरं, सेसं चापि परिस्सयं।
आणाखेत्तम्हि सब्बत्थ, सब्बदा सब्बपाणिनं।
सब्बसोपि निवारेति, परित्तं तं भणामहे।।

एवं मे सुतं एकं समयं भगवा, सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे। तेन खो पन समयेन, सावत्थियं अञ्ञतरो भिक्खु अहिना दट्ठो कालकतो होति। अथ खो सब्बहुला भिक्खू येन भगवा

https://dhamma.digital

तेनुपसङ्कमिंसु। उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदिंसु। एकमन्तं निसिन्ना खो ते भिक्खु भगवन्तं एतदवोचुं। इध भन्ते सावत्थियं अञ्ञतरो भिक्खु अहिना दट्ठो कालकतोति।

नह नून सो भिक्खवे भिक्खु चत्तारि अहिराजकुलानि मेत्तेन चित्तेन फरि। सचे हि सो भिक्खवे भिक्खु चत्तारि अहिराजकुलानि, मेत्तेन चित्तेन फरेय्य, नहि सो भिक्खवे भिक्खु अहिना दट्ठो कालं करेय्य। कतमानि चत्तारि अहिराजकुलानि? विरूपक्खं अहिराजकुलं, एरापथं अहिराजकुलं, छब्यापुत्तं अहिराजकुलं, कण्हागोतमकं अहिराजकुलं। नह नून सो भिक्खवे भिक्खु, इमानि चत्तारि अहिराजकुलानि मेत्तेन चित्तेन फरि, सचे हि सो भिक्खवे भिक्खु इमानि चत्तारि अहिराजकुलानि मेत्तेन चित्तेन फरेय्य, नहि सो भिक्खवे भिक्खु, अहिना दट्ठो कालं करेय्य। अनुजानामि भिक्खवे इमानि चत्तारि अहिराजकुलानि मेत्तेन चित्तेन फरितुं अत्तगुत्तिया अत्तरक्खाय अत्तपरित्तायाति। इदमवोच भगवा इदं वत्वा सुगतो अथापरं एतदवोच सत्था –

विरूपक्खेहि मे मेत्तं, मेत्तं एरापथेहि मे।
छब्यापुत्तहि मे मेत्तं, मेत्तं कण्हागोतमकेहि च।।१।।
अपादकेहि मे मेत्तं, मेत्तं द्विपादकेहि मे।
चतुप्पदेहि मे मेत्तं, मेत्तं बहुप्पदेहि मे।।२।।
मा मं अपादको हिंसि, मा मं हिंसि द्विपादको।
मा मं चतुप्पदो हिंसि, मा मं हिंसि बहुप्पदो।।३।।
सब्बे सत्ता सब्बे पाणा, सब्बे भूता च केवला।
सब्बे भद्रानि पस्सन्तु मा किञ्चि पापमागमा।।४।।

अप्पमाणो बुद्धो, अप्पमाणो धम्मो, अप्पमाणो सङ्घो, पमाणवन्तानि सिरिंसपानि अहिविच्छिका सतपदी उण्णनाभि सरबु मूसिका, कता मे रक्खा कता मे परित्ता पटिक्कमन्तु भूतानि सोहं नमो भगवतो नमो सत्तन्नं सम्मासम्बुद्धानन्ति।

खन्ध सुत्तं निट्ठितं।

मोर सुत्तं

पुरेत्तं बोधिसम्भारे, निब्बत्तं मोरयोनियं।
येन संविहितारक्खं, महासत्तं वनेचरा।
चिरस्सं वायमन्तापि, नेव सक्खिंसु गण्हितुं।
बह्ममन्तन्ति अक्खातं, परित्तं तं भणामहे।।

उदेतयं चक्खुमा एकराजा हरिस्सवण्णो पठविप्पभासो। तं तं नमस्सामि हरिस्सवण्णं पठविप्पभासं, तयज्ज गुत्ता विहरेमु दिवसं।।१।।

ये ब्राह्मणा वेदगू सब्बधम्मे, ते मे नमो ते च मं पालयन्तु। नमत्थु बुद्धानं नमत्थु बोधिया, नमो विमुत्तानं नमो विमुत्तिया। इमं सो परित्तं कत्वा मोरो चरति एसना।।२।।

अपेतयं चक्खुमा एकराजा हरिस्सवण्णो पठविप्पभासो। तं तं नमस्सामि हरिस्सवण्णं पठविप्पभासं, तयज्ज गुत्ता विहरेमु रत्तिं।।३।।

ये ब्राह्मणा वेदगू सब्बधम्मे, ते मे नमो ते च मं पालयन्तु। नमत्थु बुद्धानं नमत्थु बोधिया, नमो विमुत्तानं नमो विमुत्तिया। इमं सो परित्तं कत्वा मोरो वासमकप्पयीति।।४।।

मोर सुत्तं निट्ठितं।

https://dhamma.digital

वट्ट सुत्तं

पूरेन्तं बोधिसम्भारे, निब्बत्तं वट्ट जातियं।
यस्स तेजेन दावग्गि, महासत्तं विवज्जयी।
थेरस्स सारिपुत्तस्स, लोकनाथेन भासितं।
कप्पट्ठायिं महा तेजं, परित्तं तं भणामहे।।

अत्थि लोके सील गुणो, सच्चं सोचेय्यनुद्दया।
तेन सच्चेन काहामि, सच्च किरियमनुत्तरं।।१।।
आवज्जेत्वा धम्मबलं, सरित्वा पुब्बके जिने।
सच्चबलमवस्साय, सच्चकिरियमकासहं।।२।।
सन्ति पक्खा अपतना, सन्ति पादा अवञ्चना।
मातापिता च निक्खन्ता, जात वेद पटिक्कम।।३।।
सह सच्चे कते मय्हं, महा पज्जलितो सिखी।
वज्जेसि सोलस करीसानि, उदकं पत्वा यथा सिखी।
सच्चेन मे समो नत्थि, एसा मे सच्च पारमी'ति।।४।।

वट्ट सुत्तं निट्ठितं।

धजग्ग सुत्तं

यस्सा'नुस्सरणेनापि, अन्तलिक्खेपि पाणिनो।
पतिट्ठ'मधिगच्छन्ति, भूमियं विय सब्बथा।।
सब्बूपद्दवजालम्हा, यक्खचोरादि सम्भवा।
गणना न च मुत्तानं, परित्तं तं भणामहे।।

एवं मे सुतं एकं समयं भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे। तत्र खो भगवा भिक्खू आमन्तेसि भिक्खवोति भदन्तेति ते भिक्खू भगवतो पच्चसोसुं भगवा एतदवोच। भूतपुब्बं भिक्खवे देवासुरसङ्गामो समुपब्बुल्हो अहोसि। अथ खो भिक्खवे सक्को देवानमिन्दो देवे तावतिंसे आमन्तेसि सचे मारिसा देवानं सङ्गामगतानं उप्पज्जेय्य भयं वा छम्भितत्तं वा लोमहंसो वा ममेव तस्मिं समयय् धजग्गं उल्लोकेय्याथ। ममं हि वो धजग्गं उल्लोकयतं यं भविस्सति भयं वा छम्भितत्तं वा लोमहंसो वा सो पहियिस्सति।

नो चे मे धजग्गं उल्लोकेय्याथ। अथ पजापतिस्स देवराजस्स धजग्गं उल्लोकेय्याथ। पजापतिस्स हि वो देवराजस्स धजग्गं उल्लोकयतं यं भविस्सति भयं वा छम्भितत्तं वा लोमहंसो वा सो पहियिस्सति। नो चे पजापतिस्स देवराजस्स धजग्गं उल्लोकेय्याथ। अथ वरूणस्स देवराजस्स धजग्गं उल्लोकेय्याथ। वरूणस्स हि वो देवराजस्स धजग्गं उल्लोकयतं यं भविस्सति भयं वा छम्भितत्तं वा लोमहंसो वा सो पहियिस्सति।

नो चे वरूणस्स देवराजस्स धजग्गं उल्लोकेय्याथ। अथ ईसानस्स देवराजस्स धजग्गं उल्लोकेय्याथ। ईसानस्स हि वो देवराजस्स धजग्गं उल्लोकयतं यं भविस्सति भयं वा छम्भितत्तं वा लोमहंसो वा सो पहियिस्सतीति। तं खो पन भिक्खवे सक्कस्स वा देवानमिन्दस्स धजग्गं उल्लोकयतं, पजापतिस्स वा देवराजस्स धजग्गं उल्लोकयतं, वरूणस्स वा देवराजस्स धजग्गं उल्लोकयतं, ईसानस्स वा देवराजस्स धजग्गं उल्लोकयतं, यं भविस्सति भयं वा छम्भितत्तं वा लोमहंसो वा सो पहियेथापि नोपि पहीयेथ। तं किस्स हेतु?

सक्को भिक्खवे देवानमिन्दो अवीतरागो, अवीतदोसो, अवीतमोहो, भीरूच्छम्भि उत्रासि पलायीति। अहञ्च खो भिक्खवे एवं वदामि। सचे तुम्हाकं भिक्खवे अरञ्ञगतानं वा, रूक्खमूलगतानं वा, सुञ्ञागारगतानं वा उपज्जेय्य भयं वा छम्भितत्तं वा लोमहंसो वा ममेव तस्मिं समयय् अनुस्सरेय्याथ, इतिपि सो भगवा

https://dhamma.digital

अरहं, सम्मासम्बुद्धो, विज्जाचरण सम्पन्नो, सुगतो, लोकविदू, अनुत्तरो पुरिसदम्मसारथी, सत्था देवमनुस्सानं, बुद्धो, भगवा'ति।

ममं हि वो भिक्खवे अनुस्सरतं यं भविस्सति भयं वा छम्भितत्तं वा लोमहंसो वा सो पहियिस्सति। नो चे मं अनुस्सरेय्याथ, अथ धम्मं अनुस्सरेय्याथ। स्वाक्खातो भगवता धम्मो, सन्दिट्ठिको, अकालिको, एहिपस्सिको, ओपनयिको, पच्चत्तं वेदितब्बो विञ्ञूही'ति।

धम्मं हि वो भिक्खवे अनुस्सरतं यं भविस्सति भयं वा छम्भितत्तं वा लोमहंसो वा सो पहियिस्सति। नो चे धम्मं अनुस्सरेय्याथ, अथ सङ्घं अनुस्सरेय्याथ। सुपटिपन्नो भगवतो सावकसङ्घो, उजुपटिपन्नो भगवतो सावकसङ्घो, ञायपटिपन्नो भगवतो सावकसङ्घो, सामीचिपटिपन्नो भगवतो सावकसङ्घो, यदिदं चत्तारि पुरिस युगानि अट्ठ पुरिसपुग्गला, एस भगवतो सावकसङ्घो, आहुनेय्यो, पाहुनेय्यो, दक्खिनेय्यो, अञ्जलिकरणीयो, अनुत्तरं पुञ्ञक्खेत्तं लोकस्सा'ति।

सङ्घं हि वो भिक्खवे अनुस्सरतं यं भविस्सति भयं वा छम्भितत्तं वा लोमहंसो वा सो पहियिस्सति। तं किस्स हेतु? तथागतो भिक्खवे अरहं सम्मासम्बुद्धो वीतरागो, वीतदोसो, वीतमोहो, अभीरू, अच्छम्भि, अनुत्रासि अपलायीति।

इदमवोच भगवा इदं वत्वा सुगतो अथापरं एतदवोच सत्था।

अरञ्ञे रूक्खमूले वा, सुञ्ञागारेव भिक्खवो।
अनुस्सरेथ सम्बुद्धं भयं तुम्हाकं नो सिया।।१।।
नो चे बुद्धं सरेय्याथ लोकजेट्ठं नरासभं।
अथ धम्मं सरेय्याथ निय्यानिकं सुदेसितं।।२।।
नो चे धम्मं सरेय्याथ निय्यानिकं सुदेसितं।
अथ सङ्घं सरेय्याथ पुञ्ञक्खेत्तं अनुत्तरं।।३।।
एवं बुद्धं सरन्तानं धम्मं सङ्घञ्च भिक्खवो।
भयं वा छम्भितत्तं वा लोमहंसो न हेस्सती'ति।।४।।

धजग्ग सुत्तं निट्ठितं।

आटानाटिय सुत्तं

अप्पसन्नेहि नाथस्स, सासने साधु सम्मते।
अमनुस्सेहि चण्डेहि, सदा किब्बिसकारिभि।।
परिसानं च तस्सन्नं, अहिंसाय च गुत्तिया।
यं देसेसि महावीरो, परित्तं तं भणामहे।।

विपस्सिस्स च नमत्थु, चक्खुमन्तस्स सिरीमतो।
सिखिस्सपि च नमत्थु, सब्ब भूतानुकम्पिनो।।१।।
वेस्सभुस्स च नमत्थु, न्हातकस्स तपस्सिनो।
नमत्थु ककुसन्धस्स, मारसेना पमद्दिनो।।२।।
कोणागमनस्स नमत्थु, ब्राम्हणस्स वुसीमतो।
कस्सपस्स च नमत्थु, विप्पमुत्तस्स सब्बधि।।३।।
अङ्गिरसस्स नमत्थु, सक्यपुत्तस्स सिरीमतो।
यो इमं धम्मं देसेसि, सब्बदुक्खापनूदनं।।४।।
ये चापि निब्बुता लोके, यथाभूतं विपस्सिसुं।
ते जना अपिसुणाथ, महन्ता वीत सारदं।।५।।

https://dhamma.digital

हितं देव मनुस्सानं, यं नमस्सन्ति गोतमं।
विज्जाचरण सम्पन्नं, महन्तं वीत सारदं।।६।।
एते चञ्ञे च सम्बुद्धा, अनेक सत कोटियो।
सब्बे बुद्धा समसमा, सब्बे बुद्धा महिद्धिका।।७।।
सब्बे दस बलूपेता, वेसारज्जेहुपागता।
सब्बे ते पटिजानन्ति, आसभण्ठानमुत्तमं।।८।।
सीहनादं नदन्ते ते, परिसासु विसारदा।
बह्मचक्कं पवत्तेन्ति, लोके अप्पटि वत्तियं।।९।।
उपेता बुद्ध धम्मेहि, अट्ठारसहि नायका।
बात्तिंस लक्खणूपेता, असीतानुब्यञ्जनाधरा।।१०।।
ब्यामप्पभाय सुप्पभा, सब्बे ते मुनिकुञ्जरा।
बुद्धा सब्बञ्ञुनो एते, सब्बे खीणासवा जिना।।११।।
महापभा महातेजा, महापञ्ञा महब्बला।
महाकारूणिका धीरा, सब्बेसानं सुखावहा।।१२।।
दीपा नाथा पतिट्ठा च, ताणा लेणा च पाणिनं।
गती बन्धू महेस्सासा, सरणा च हितेसिनो।।१३।।
सदेवकस्स लोकस्स, सब्बे एते परायणा।
तेसाहं सिरसा पादे, वन्दामि पुरिसुत्तमे।।१४।।
वचसा मनसा चेव, वन्दामे ते तथागते।
सयने आसने ठाने, गमने चापि सब्बदा।।१५।।
सदा सुखेन रक्खन्तु, बुद्धा सन्तिकरा तुवं।
ते हि त्वं रक्खितो सन्तो, मुत्तो सब्ब भयेहि च।।१६।।
सब्ब रोगा विनीमुत्तो, सब्ब सन्ताप वज्जितो।
सब्ब वेरमतिक्कन्तो, निब्बुतो च तुवं भव।।१७।।
तेसं सच्चेन सीलेन, खन्ति मेत्ता बलेन च।
ते पि अम्हेनुरक्खन्तु, अरोगेन सुखेन च।।१८।।
पुरत्थिमस्मिं दिसा भागे, सन्ति भूता महिद्धिका।
ते पि अम्हेनुरक्खन्तु, अरोगेन सुखेन च।।१९।।
दक्खिणस्मिं दिसा भागे, सन्ति देवा महिद्धिका।
ते पि अम्हेनुरक्खन्तु, अरोगेन सुखेन च।।२०।।
पच्छिमस्मिं दिसा भागे, सन्ति नागा महिद्धिका।
ते पि अम्हेनुरक्खन्तु, अरोगेन सुखेन च।।२१।।
उत्तरस्मिं दिसा भागे, सन्ति यक्खा महिद्धिका।
ते पि अम्हेनुरक्खन्तु, अरोगेन सुखेन च।।२२।।
पुरत्थिमेन धतरट्ठो, दक्खिणेन विरूल्हको।
पच्छिमेन विरूपक्खो, कुवेरो उत्तरं दिसं।।२३।।
चत्तारो ते महाराजा, लोकपाला यसस्सिनो।
ते पि अम्हेनुरक्खन्तु, अरोगेन सुखेन च।।२४।।
आकासट्ठा च भूमट्ठा, देवा नागा महिद्धिका।
ते पि अम्हेनुरक्खन्तु, अरोगेन सुखेन च।।२५।।

https://dhamma.digital

इद्धिमन्तो च ये देवा, वसन्ता इध सासने।
ते पि अम्हेनुरक्खन्तु, अरोगेन सुखेन च।।२६।।
सब्बितियो विवज्जन्तु, सोको रोगो विनस्सतु।
मा ते भवन्त्वन्तरायो, सुखी दीघायुको भव।।२७।।
अभिवादन सीलिस्स, निच्चं वुड्ढा पचायिनो।
चत्तारो धम्मा वड्ढन्ति, आयु वण्णो सुखं बलं ।।२८।।

आटानाटिय सुत्तं निट्ठितं।

अंगुलिमाल सुत्तं

परित्तं यं भणन्तस्स, निसिन्नट्ठान धोवनं।
उदकम्पि विनासेति, सब्बमेव परिस्सयं।।
सोत्थिना गब्भवुट्ठानं, यञ्च साधेति तङ्खणे।
थेरस्संगुलिमालस्स, लोकनाथेन भासितं।।
कप्पट्ठायिं महातेजं, परित्तं तं भणामहे।।

यतोहं भगिनि अरियाय जातिया जातो नाभिजानामि सञ्चिच्च पाणं जीविता वोरोपेता। तेन सच्चेन सोत्थि ते होतु सोत्थि गब्भस्सा'ति।।३।।

अंगुलिमाल सुत्तं निट्ठितं।

बोज्झङ्ग सुत्तं

संसारे संसरन्तानं, सब्ब दुक्ख विनासने।
सत्त धम्मे च बोज्झङ्गे, मार सेना पमद्दने।।
बुज्झित्वा येचिमे सत्ता, तिभवा मुत्तकुत्तमा।
अजातिमजरा व्याधिं, अमतं निब्भयं गता।।
एवमादि गुणूपेतं, अनेक गुण सङ्गहं।
ओसधञ्च इमं मन्तं[1], बोज्झङ्गञ्च[2] भणामहे।।

बोज्झङ्गो सति सङ्खातो, धम्मानं विचयो तथा।
वीरियं पीति पस्सद्धि, बोज्झङ्गा च तथा परे।।१।।
समाधुपेक्खा बोज्झङ्गा, सत्ते ते सब्ब दस्सिना।
मुनिना सम्म दक्खाता, भाविता बहुलीकता।।२।।
संवत्तन्ति अभिञ्ञाय, निब्बानाय च बोधिया।
एतेन सच्च वज्जेन, सोत्थि ते होतु सब्बदा।।३।।
एकस्मिं समये नाथो, मोग्गलानञ्च कस्सपं।
गिलाने दुक्खिते दिस्वा, बोज्झङ्गे सत्त देसयी।।४।।
ते च तं अभिनन्दित्वा, रोगा मुञ्चिंसु तङ्खणे।
एतेन सच्च वज्जेन, सोत्थि ते होतु सब्बदा।।५।।
एकदा धम्मराजापि, गेलञ्ञेनाभि पीलितो।

[1] गनं गनं महामन्तं।
[2] गनं गनं बोज्झङ्गं तं।

https://dhamma.digital

चुन्दत्थेरेन तं येव, भणापेत्वान सादरं।।६।।
सम्मोदित्वान आबाधा, तम्हा वुट्ठासि ठानसो।
एतेन सच्च वज्जेन, सोत्थि ते होतु सब्बदा।।७।।
पहीना ते च आबाधा, तिण्णन्नम्पि महेसिनं।
मग्गाहता किलेसा व, पत्तानुपत्ति धम्मतं।
एतेन सच्च वज्जेन, सोत्थि ते होतु सब्बदा।।८।।

बोज्झङ्ग सुत्तं निट्ठितं।

पुब्बण्ह सुत्तं

यं दुन्निमित्तं अवमङ्गलञ्च, यो चा मनापो सकुणस्स सद्दो।
पापग्गहो दुस्सुपिनं अकन्तं, बुद्धानुभावेन विनासमेन्तु।।१।।
यं दुन्निमित्तं अवमङ्गलञ्च, यो चा मनापो सकुणस्स सद्दो।
पापग्गहो दुस्सुपिनं अकन्तं, धम्मानुभावेन विनासमेन्तु।।२।।
यं दुन्निमित्तं अवमङ्गलञ्च, यो चा मनापो सकुणस्स सद्दो।
पापग्गहो दुस्सुपिनं अकन्तं, सङ्घानुभावेन विनासमेन्तु।।३।।
दुक्खप्पत्ता च निद्दुक्खा, भयप्पत्ता च निब्भया।
सोकप्पत्ता च निस्सोका, होन्तु सब्बेपि पाणिनो।।४।।
एत्तावता च अम्हेहि, सम्भतं पुञ्ञ सम्पदं।
सब्बे देवा अनुमोदन्तु, सब्ब सम्पत्ति सिद्धिया।।५।।
दानं ददन्तु सद्धाय, सीलं रक्खन्तु सब्बदा।
भावना भिरता होन्तु, गच्छन्तु देवता गता।।६।।
सब्बे बुद्धा बलप्पत्ता, पच्चेकानञ्च यं बलं।
अरहन्तानञ्च तेजेन, रक्खं बन्धामि सब्बसो।।७।।
यं किञ्चि वित्तं इध वा हुरं वा, सग्गेसु वा यं रतनं पणीतं।
ननो समं अत्थि तथागतेन, इदम्पि बुद्धे रतनं पणीतं।
एतेन सच्चेन सुवत्थि होतु।।८।।
यं किञ्चि वित्तं इध वा हुरं वा, सग्गेसु वा यं रतनं पणीतं।
ननो समं अत्थि तथागतेन, इदम्पि धम्मे रतनं पणीतं।
एतेन सच्चेन सुवत्थि होतु।।९।।
यं किञ्चि वित्तं इध वा हुरं वा, सग्गेसु वा यं रतनं पणीतं।
ननो समं अत्थि तथागतेन, इदम्पि सङ्घे रतनं पणीतं।
एतेन सच्चेन सुवत्थि होतु।।१०।।
भवतु सब्ब मङ्गलं, रक्खन्तु सब्ब देवता।
सब्ब बुद्धानुभावेन, सदा सुखी भवन्तु ते।।११।।
भवतु सब्ब मङ्गलं, रक्खन्तु सब्ब देवता।
सब्ब धम्मानुभावेन, सदा सुखी भवन्तु ते।।१२।।
भवतु सब्ब मङ्गलं, रक्खन्तु सब्ब देवता।
सब्ब सङ्घानुभावेन, सदा सुखी भवन्तु ते।।१३।।

https://dhamma.digital

महाकारूणिको नाथो, हिताय सब्ब पाणिनं।
पूरेत्वा पारमी सब्बा, पत्तो सम्बोधिमुत्तमं।
एतेन सच्च वज्जेन, सोत्थि ते होतु सब्बदा।।१४।।
जयन्तो बोधिया मूले, सक्यानं नन्दिवड्ढनो।
एवमेव जयो होतु, जयस्सु जयमङ्गले।।१५।।
अपराजित पल्लङ्के, सीसे पुथु विपुक्खले।
अभिसेके सब्ब बुद्धानं, अग्गप्पत्तो पमोदति।।१६।।
सुनक्खत्तं सुमङ्गलं, सुप्पभातं सुहुट्ठितं।
सुखणो सुमुहुत्तो च, सुयिट्ठं ब्रह्मचारिसु।।१७।।
पदक्खिणं काय कम्मं, वाचा कम्मं पदक्खिणं।
पदक्खिणं मनो कम्मं, पणीधि ते पदक्खिणे।।१८।।
पदक्खिणानि कत्वान, लभन्तत्थे पदक्खिणे।
ते अत्थ लद्धा सुखिता, विरूल्हा बुद्धसासने।
अरोगा सुखिता होन्तु, सह सब्बेहि ञातिभि।।१९।।

पुब्बण्ह सुत्तं निट्ठितं।

दस धम्म सुत्तं

भिक्खूनं गुणसंयुत्तं, यं देसेसि महामुनि।
यं सुत्वा पटिपज्जन्तो, सब्ब दुक्खा पमुच्चति।
सब्बलोक हितत्थाय, परित्तं तं भणामहे।।

एवं मे सुतं एकं समयं भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे। तत्र खो भगवा भिक्खू आमन्तेसि भिक्खवोति, भदन्तेति ते भिक्खू भगवतो पच्चसोसुं भगवा एतदवोच। दस इमे भिक्खवे धम्मा पब्बजितेन अभिण्हं पच्चवेक्खितब्बा। कतमे दस?

१. वेवण्णियम्हि अज्झूपगतोति पब्बजितेन अभिण्हं पच्चवेक्खितब्बं।

२. परपटिबद्धा मे जीविकाति पब्बजितेन अभिण्हं पच्चवेक्खितब्बं।

३. अञ्ञो मे आकप्पो करणीयोति पब्बजितेन अभिण्हं पच्चवेक्खितब्बं।

४. कच्चि नु खो मे अत्ता सीलतो न उपवदन्तीति पब्बजितेन अभिण्हं पच्चवेक्खितब्बं।

५. कच्चि नु खो मं अनुविच्च विञ्ञू सबह्मचारी सीलतो न उपवदन्तीति पब्बजितेन अभिण्हं पच्चवेक्खितब्बं।

६. सब्बेहि मे पियेहि मनापेहि नानाभावो विनाभावोति पब्बजितेन अभिण्हं पच्चवेक्खितब्बं।

७. कम्मस्सकोम्हि कम्मदायादो, कम्मयोनि कम्मबन्धु कम्मपटिसरणो, यं कम्मं करिस्सामि कल्याणं वा पापकं वा तस्स दायादो भविस्सामीति पब्बजितेन अभिण्हं पच्चवेक्खितब्बं।

८. कथम्भूतस्स मे रत्तिं दिवा वीतिपतन्तीति पब्बजितेन अभिण्हं पच्चवेक्खितब्बं।

९. कच्चि नु खोहं सुञ्ञागारे अभिरमामीति पब्बजितेन अभिण्हं पच्चवेक्खितब्बं।

१०. अत्थि नु खो मे उत्तरि मनुस्सधम्मा, अलमरियञाणदस्सनं विसेसो अधिगतो सोहं पच्छिमे काले सबह्मचारीहि पुट्ठो न मंकु भविस्सामीति पब्बजितेन अभिण्हं पच्चवेक्खितब्बं।

इमे खो भिक्खवे दस धम्मा, पब्बजितेन अभिण्हं पच्चवेक्खितब्बाति। इदमवोच भगवा अत्तमना ते भिक्खू भगवतो भासितं अभिनन्दुन्ति।

दस धम्म सुत्तं निट्ठितं।

https://dhamma.digital

बुद्धानुस्सति

बुद्धानुस्सति मेत्ता च, असुभं मरणस्सति।
इतिमा चतुरा रक्खा, भिक्खु भावेय्य सील वा।।१।।
अनन्तवित्थार गुणं गुणतोनुस्सरं मुनिं।
भावेय्य बुद्धिमा भिक्खु, बुद्धानुस्सति मादितो।।२।।
सवासने किलेसे सो, एको सब्बे निघातिय।
अहु सुसुद्ध सत्तानो, पूजानञ्च सदारहो।।३।।
सब्ब कालगते धम्मे, सब्बे सम्मा सयंमुनि।
सब्बा कारेन बुज्झित्वा, एको सब्बञ्ञुतं गते।।४।।
विपस्सनादि विज्जाहि, सीलादि चरणेहि च।
सुसमिद्धेहि सम्पन्नो, गगना भेहि नायको।।५।।
सम्मा गतो सुभं ठानं, अमोघ वचनो च सो।
तिविधस्सापि लोकस्स, ञाता निरवसेसतो।।६।।
अनेकेहि गुणोघेहि, सब्ब सत्तुत्तमो अहु।
अनेकेहि उपायेहि, नरदम्मे दमेसि च।।७।।
एको सब्बस्स लोकस्स, सब्ब सत्तानुसासको।
भाग्य इस्सरियादीनं, गुणानं परमो निधि।।८।।
पञ्ञास्स सब्ब धम्मेसु, करूणा सब्ब जन्तुसु।
अत्तत्थानं परत्थानं, सा धिकाः गुणजेट्ठिका।।९।।
दयाय पारमी चित्वा, पञ्ञायत्तान मुद्धरि।
उद्धरि सब्ब धम्मे च, दयाय'ञ्ञे च मुद्धरि।।१०।।
दिस्समानो पि तावस्स, रूपकायो अचिन्तियो।
असाधारण ञाणट्ठे धम्मकाये कथा'व काति।।११।।

मेत्तानुस्सति

अत्तूपमाय सब्बेसं, सत्तानं सुखकामतं।
पस्सित्वा कमतो मेत्तं, सब्ब सत्तेसु भावये।।१।।
सुखी भवेय्यं निद्दुक्खो, अहं निच्चं अहं विय।
हिता च मे सुखी होन्तु, मज्झत्ताच'थ वेरिनो।।२।।
इमम्हि गामक्खेत्तम्हि, सत्ता होन्तु सुखी सदा।
ततो परञ्च रज्जेसु, चक्कवालेसु जन्तुनो।।३।।
समन्ता चक्कवालेसु, सत्ता नत्तसु पाणिनो।
सुखीनो पुग्गला भूता, अत्तभाव गता सियं।।४।।
तथा इत्थी पुमा चेव, अरिया अनरिया पि च।
देवा नरा अपायट्ठा, तथा दस दिसासु चाति।।५।।

https://dhamma.digital

असुभानुस्सति

अविञ्ञाण सुभनिभं, सविञ्ञाण सुभं इमं।
कायं असुभतो पस्सं, असुभं भावये यति।।१।।
वण्णसण्ठान गन्धेहि, आसयो कासतो तथा।
पटिक्कूलानि काये मे, कुणपानि द्वि सोलस।।२।।
पतितम्हा पि कुणपा, जेगुच्छं कायनिस्सितं।
आधारो हि सुची तस्स, कायोतु कुणपे ठितं।।३।।
मिल्हे किमि व कायोयं, असुचिम्हि समुट्ठितो।
अन्तो असुचि सम्पुण्णो, पुण्ण वच्चकुटी विय।।४।।
असुची सन्दते निच्चं, यथा मेदकथालिका।
नाना किमि कुलावा सो, पक्कचन्दनिका विय।।५।।
गण्डभूतो रोगभूतो, वण्णभूतो समुस्सयो।
अते किच्छोति जेगुच्छो, पभिन्नकुणपूपमोति।।६।।

मरणानुस्सति

पवात दीपतुल्याय, सायुसन्तति याक्खयं।
परूपमाय सम्पस्सं, भावये मरणस्सति।।१।।
महासम्पत्ति सम्पत्ता, यथा सत्ता मता इध।
तथा अहं मरिस्सामि, मरणं मम हेस्सति।।२।।
उप्पत्तिया सहे वेदं, मरणं आगतं सदा।
मरणत्थाय ओकासं, वधको विय एसति।।३।।
ईसकं अनिवत्तन्तं, सततं गमनुस्सुकं।
जीवितं उदया अत्थं, सुरियो विय धावति।।४।।
विज्जु बुब्बुल उस्सा व, जलरासि परिक्खयं।
घातकोव रिपू तस्स, सब्बत्थापि अवारियो।।५।।
सुयसत्थाम पुञ्ञिद्धि, वुद्धि वुद्धि जिन द्वयं।
घातेसि मरणं खिप्पं, कातुमादिसके कथा।।६।।
पच्चयानञ्च वेकल्या, बाहिरज्झन्तु पद्दवा।
मरामोरं निमेसा पि, मरमानो अनुक्खणन्ति।।७।।

अट्ठसंवेगवत्थु

भावेत्वा चतुरा रक्खा, आवज्जेय्य अनन्तरं।
महासंवेग वत्थूनि, अट्ठ अट्ठित वीरियो।।१।।
जाति जरा व्याधि चुति अपाया, अतीत अप्पत्तक वट्ट दुक्खं।
इदानि आहारगवेट्ठि दुक्खं, संवेग वत्थूनि इमानि अट्ठ।।२।।
पातो च सायमपि चेव इमं विधिञ्ञु, आसेवते सततमत्त हिताभिलासि।
पप्पोति सो ति विपुलं हतपारि पत्थो, सेट्ठं सुखं मुनिविसिट्ठमतं सुखेन चाति।।३।।

https://dhamma.digital

अट्ठवीसति बुद्ध गाथा

तण्हंकरो महावीरो, मेधंकरो महायसो।
सरणंकरो लोकहितो, दीपङ्करो जुतिन्धरो।।१ ।।
कोण्डञ्ञो जनपामोक्खो, मङ्गलो पुरिसासभो।
सुमनो सुमनो धीरो, रेवतो रतिवद्धनो।।२ ।।
सोभितो गुणसम्पन्नो, अनोमदस्सी जनुत्तमो।
पदुमो लोकपज्जोतो, नारदो वरसारथी।।३ ।।
पदुमुत्तरो सत्तसारो, सुमेधो अग्गपुग्गलो।
सुजातो सब्बलोकग्गो, पियदस्सी नरासभो।।४ ।।
अत्थदस्सी कारूणिको, धम्मदस्सी तमोनुदो।
सिद्धत्थो असमो लोके, तिस्सो वरद संवरो।।५ ।।
फुस्सो वरद सम्बुद्धो, विपस्सी च अनूपमो।
सिखी सब्बहितो सत्था, वेस्सभू सुखदायको।।६ ।।
ककुसन्धो सत्थवाहो, कोणागमणो रणंजहो।
कस्सपो सिरिसम्पन्नो, गोतमो सक्य पुंगवो।।७ ।।
तेसं सच्चेन सीलेन, खन्तिमेत्त बलेन च।
तेपि मं[3] अनुरक्खन्तु, आरोगेन सुखेनचाति।।८ ।।

जिनपञ्जर गाथा

जयासनगता वीरा, जेत्वा मारं सवाहिणिं।
चतुसच्चामतरसं, ये पिविंसु नरासभा।।१ ।।
तण्हङ्करादयो बुद्धा, अट्ठवीसति नायका।
सब्बे पतिट्ठिता मय्हं[4], मत्थके ते मुनिस्सरा।।२ ।।
सिरे पतिट्ठिता बुद्धा, धम्मो च मम[5] लोचने।
सङ्घो पतिट्ठितो मय्हं, उरे सब्ब गुणाकरो।।३ ।।
हदये अनुरूद्धो च, सारिपुत्तो च दक्खिणे।
कोण्डञ्ञो पिट्ठि भागस्मिं, मोग्गल्लानोसि वामके।।४ ।।
दक्खिणे सवणे मय्हं, आहु आनन्द राहुला।
कस्सपो च महानामो, उभोसुं वाम सोतके।।५ ।।
केसन्ते पिट्ठि भागस्मिं, सुरियो व पभङ्करो।
निसिन्नो सिरि सम्पन्नो, सोभितो मुनिपुङ्गवो।।६ ।।
कुमार कस्सपो नामो, महेसी चित्र वादको।
सो मय्हं वदने निच्चं, पतिट्ठासि गुणाकरो।।७ ।।
पुण्णो अंगुलिमालो च, उपाली नन्द सीवली।
थेरा पञ्च इमे जाता, ललाटे तिलका मम।।८ ।।

[3] मेपिनि निंतिं पाठ यायेबले 'त्वं' जुइ।
[4] मेपिनि निंतिं पाठ यायबले 'तुय्यं' जुइ।
[5] मेपिनि निंतिं पाठ यायबले 'तव' जुइ।

https://dhamma.digital

सेसासीति महाथेरा, विजिता जिनसावका।
जलन्ता सील तेजेन, अङ्गमङ्गेसु सण्ठिता।।९।।
रतनं पुरतो आसि, दक्खिणे मेत्तसुत्तकं।
धजग्गं पच्छतो आसि, वामे अंगुलिमालकं।।१०।।
खन्धमोर परित्तञ्च, आटानाटिय सुत्तकं।
आकासच्छदनं आसी, सेसापाकार सञ्ञिता।।११।।
जिनाणा बल संयुत्ते, धम्म पाकार लङ्कते।
वसतो मे[6] चतु किच्चेन, सदा सम्बुद्ध पञ्जरे।।१२।।
वातपित्तादि सञ्जाता, बाहिरञ्झन्तु पद्दवा।
असेसा विलयं यन्तु, अनन्त गुण तेजसा।।१३।।
जिन पञ्जर मज्झट्ठं, विहरन्तं महीतले।
सदा पालेन्तु मं[7] सब्बे, ते महापुरिसा सभा।।१४।।
इच्चेव मच्चन्त कतो सुरक्खो, जिनानुभावेन जितूपपद्दवो।
बुद्धानुभावेन हतारिसङ्घो, चरामि[8] सद्धम्मनुभाव पालितो।।१५।।
इच्चेव मच्चन्त कतो सुरक्खो, जिनानुभावेन जितूपपद्दवो।
धम्मानुभावेन हतारिसङ्घो, चरामि सद्धम्मनुभाव पालितो।।१६।।
इच्चेव मच्चन्त कतो सुरक्खो, जिनानुभावेन जितूपपद्दवो।
सङ्घानुभावेन हतारिसङ्घो, चरामि सद्धम्मनुभाव पालितो।।१७।।
सद्धम्म पाकार परिक्खितोस्मि[9], अट्ठारिया अट्ठदिसासु होन्ति।
एत्थन्तरे अट्ठनाथा भवन्ति, उद्धं वितानं व जिना ठिता मे[10]।।१८।।
भिन्दन्तो मारसेनं मम[11] सिरसि ठितो, बोधिमारूय्ह सत्था।
मोग्गल्लानोसि वामे वसति भुजतटे दक्खिणे सारिपुत्तो।।
धम्मो मज्झे उरस्मिं विहरति भवतो, मोक्खतो मोरयोनिं।
सम्पत्तो बोधिसत्तो चरणयुग गतो, भानु लोकेक नाथो।।१९।।
सब्बाव मङ्गलमुपद्दव दुन्निमित्तं, सब्बीति रोगगहदोसमसेस निन्दा।
सब्बन्तराय भय दुस्सुपिनं अकन्तं, बुद्धानुभाव पवरेन पयातु नासं।।२०।।
सब्बाव मङ्गलमुपद्दव दुन्निमित्तं, सब्बीति रोग गहदोसमसेस निन्दा।
सब्बन्तराय भय दुस्सुपिनं अकन्तं, धम्मानुभाव पवरेन पयातु नासं।।२१।।
सब्बाव मङ्गलमुपद्दव दुन्निमित्तं, सब्बीति रोग गहदोसमसेस निन्दा।
सब्बन्तराय भय दुस्सुपिनं अकन्तं, सङ्घानुभाव पवरेन पयातु नासं।।२२।।

---

[6] मेपिनि निंतिं पाठ यायबले 'ते' जुइ।
[7] मेपिनि निंतिं पाठ यायबले 'त्वं' जुइ।
[8] मेपिनि निंतिं पाठ यायबले 'चरासि' जुइ।
[9] मेपिनि निंतिं पाठ यायबले 'तोसि' जुइ।
[10] मेपिनि निंतिं पाठ यायबले 'ते' जुइ।
[11] मेपिनि निंतिं पाठ यायबले 'तव' जुइ।

https://dhamma.digital

महाजयमङ्गल गाथा

महाकारूणिको नाथो, हिताय सब्बपाणिनं।
पूरेत्वा पारमी सब्बा, पत्तो सम्बोधिमुत्तमं।
एतेन सच्चवज्जेन, होतु मे[12] जयमङ्गलं।।१।।
जयन्तो बोधिया मूले, सक्यानं नन्दिवद्धनो।
एवं मय्हं[13] जयो होतु, जयस्सु जयमङ्गले।।२।।
सक्कत्वा बुद्धरतनं ओसधं उत्तमं वरं।
हितं देव मनुस्सानं, बुद्धतेजेन सोत्थिना।
नस्सन्तुपद्दवा सब्बे, दुक्खा वूपसमेन्तु मे।।३।।
सक्कत्वा धम्मरतनं ओसधं उत्तमं वरं।
परिलाहुपसमनं, धम्मतेजेन सोत्थिना।
नस्सन्तुपद्दवा सब्बे, भया वूपसमेन्तु मे।।४।।
सक्कत्वा सङ्घरतनं ओसधं उत्तमं वरं।
आहुणेय्यं पाहुणेय्यं, सङ्घतेजेन सोत्थिना।
नस्सन्तुपद्दवा सब्बे, रोगा वूपसमेन्तु मे।।५।।
यं किञ्चि रतनं लोके, विज्जति विविधा पुथु।
रतनं बुद्ध समं नत्थि, तस्मा सोत्थि भवन्तु मे।।६।।
यं किञ्चि रतनं लोके, विज्जति विविधा पुथु।
रतनं धम्म समं नत्थि, तस्मा सोत्थि भवन्तु मे।।७।।
यं किञ्चि रतनं लोके, विज्जति विविधा पुथु।
रतनं सङ्घ समं नत्थि, तस्मा सोत्थि भवन्तु मे।।८।।
नत्थि मे सरणं अञ्ञं, बुद्धो मे सरणं वरं।
एतेन सच्चवज्जेन, होतु मे जयमङ्गलं।।९।।
नत्थि मे सरणं अञ्ञं, धम्मो मे सरणं वरं।
एतेन सच्चवज्जेन, होतु मे जयमङ्गलं।।१०।।
नत्थि मे सरणं अञ्ञं, सङ्घो मे सरणं वरं।
एतेन सच्चवज्जेन, होतु मे जयमङ्गलं।।११।।
सब्बितियो विवज्जन्तु, सब्बरोगो विनस्सतु।
मा मे भवन्त्वन्तरायो, सुखी दीघायुको भव।।१२।।
भवतु सब्बमङ्गलं, रक्खन्तु सब्ब देवता।
सब्ब बुद्धानुभावेन, सदा सोत्थि भवन्तु मे।।१३।।
भवतु सब्बमङ्गलं, रक्खन्तु सब्ब देवता।
सब्ब धम्मानुभावेन, सदा सोत्थि भवन्तु मे।।१४।।
भवतु सब्बमङ्गलं, रक्खन्तु सब्ब देवता।
सब्ब सङ्घानुभावेन, सदा सोत्थि भवन्तु मे।।१५।।

[12] मेपिनि निंतिं पाठ यायबले 'ते' जुइ।
[13] मेपिनि निंतिं पाठ यायबले 'तुय्हं' जुइ।

https://dhamma.digital

जयमङ्गल गाथा

बाहुं सहस्समभिनिम्मितसायुधन्तं, गिरिमेखलं उदितघोरससेनमारं।
दानादि धम्मविधिना जितवा मुनिन्दो, तं तेजसा भवतु मे जयमङ्गलानि।।१।।
मारातिरेकमभियुज्झिसब्बरत्तिं, घोरं पनालवकमक्खमथद्धयक्खं।
खन्ति सुदन्तविधिना जितवा मुनिन्दो, तं तेजसा भवतु मे जयमङ्गलानि।।२।।
नालागिरिं गजवरं अतिमत्त भूतं, दावग्गिचक्कमसनिव सुदारूणन्तं।
मेत्तम्बुसेकविधिना जितवा मुनिन्दो, तं तेजसा भवतु मे जयमङ्गलानि।।३।।
उक्खित्तखग्गमतिहत्थसुदारूणन्तं, धावंति योजनपथंगुलिमालवन्तं।
इद्धिभिसंखतमनो जितवा मुनिन्दो, तं तेजसा भवतु मे जयमङ्गलानि।।४।।
कत्वान कट्ठमुदरं इव गब्भिनीया, चिञ्चाय दुट्ठवचनं जनकायमज्झे।
सन्तेन सोमविधिना जितवा मुनिन्दो, तं तेजसा भवतु मे जयमङ्गलानि।।५।।
सच्चं विहाय मतिसच्चकवादकेतुं, वादा भिरोपितमनं अतिअन्धभूतं।
पञ्ञापदीपजलितो जितवा मुनिन्दो, तं तेजसा भवतु मे जयमङ्गलानि।।६।।
नन्दोपनन्दभुजगं विवुधं महिधिं, पुत्तेन थेरभुजगेन दमापयन्तो।
इद्धुपदेस विधिना जितवा मुनिन्दो, तं तेजसा भवतु मे जयमङ्गलानि।।७।।
दुग्गाहदिट्ठि भुजगेन सुदट्ठहत्थं, ब्रह्मं विसुद्धि जुतिमिद्धि बकाभिधानं।
ञाणागतेन विधिना जितवा मुनिन्दो, तं तेजसा भवतु मे जयमङ्गलानि।।८।।
एतापि बुद्धजयमङ्गल अट्ठगाथा, यो वाचको दिनदिने सरते मतन्दी।
हित्वान नेकविविधानि चुपद्दवानि, मोक्खं सुखं अधिगमेय्य नरो सपञ्ञो।।९।।

Dhamma.Digital

https://dhamma.digital

आवाहन सूत्र

भो सम्पूर्ण चक्रवालवासी देवगण, छलपोलपिं मुनिराज भगवान बुद्धयागु स्वर्ग व मोक्ष बिइगु सत्धर्म न्यनेत थन बिज्याहुँ। भो देवगण, थ्व छलपोलपिन्त धर्म श्रवण यायेगु उपयुक्त समय खः।

भगवान अर्हत् सम्यक् सम्बुद्धयात नमस्कार।

थुगु वा मेगु लोकान्तरय् भूमी वा आकाशय् बास याना च्वंपिं शान्त प्रकृति व शान्त चित्तपिं त्रिशरणागत देवतापिं, न्ह्याबलें लौकीय लोकोत्तर गुण उपकारया आकांक्षी देवतापिं, सुवर्णमय श्रेष्ठ सुमेरू पर्वतवासी सम्यक् देवतापिं, फुकं मिलेचले जुया परम सन्तोष व शान्तिप्रदगु श्रेष्ठोत्तम भगवान बुद्धया उपदेश न्यनेत बिज्याहुँ।

फुक प्रकारया सम्पत्ति बिइगु गुगु पुण्य जिमिसं याना उकीयात सम्पूर्ण चक्रवालय् च्वंपिं यक्षपिंसं, देवतापिंसं व ब्रम्हापिंसं अनुमोदन सह सकलें मिले जुया शासनरतपिं जुइमा अले हानं विशेषतः रक्षाया ज्याय् प्रमाद रहित जुइमा।

शासन व लोकया सदां उन्नति अभिवृद्धि जुइमा हानं शासन व लोकयात सदां देवतापिंसं रक्षा यायेमा। सकल सत्व प्राणीपिं थः परिवार थःथिति सह सुखी, निदुःखी व प्रसन्न चित्तपिं जुइमा।

जुजु, खुँ, मनुष्य, अमनुष्य, मि, लः, पिशाच, सिमाख्वा (वा नदी भुना तःगु पं किल्ला), नक्षत्र, जनपदीय सरूवा रोग, असत्धर्म, असत्दृष्टि, असत्पुरूष, प्रचन्द स्वभावया किसि, सल, मृग, ह्रह, खिचा, तहाः, विच्छे, मणिधर सर्प, चितुवा, भालु, फा, मे, यक्ष व राक्षस आदिया पाखें जुइगु व वइगु नाना प्रकारया भय, रोग तथा उपद्रवया आरक्षण कार्य देवतापिंसं ग्रहण यायेमा।

मङ्गल सूत्र

देवता व मनूतयेसं झिंनिदँ तक विचाः याना नं गुगु ३८ गू मङ्गल विधानयात सिइके मफुत, देवातिदेव जुया बिज्याकम्ह बुद्धं उगु सम्पूर्ण पाप नाश जुइगु मङ्गल विधानया उपदेश याना बिज्यात। वहे मांगलिक विधानयात सकल सत्वलोकया हितार्थ स्मरण याये वा पाठ याये।

थथे जिं न्यनागु दु, छक्व भगवान बुद्ध श्रावस्तीया अनाथपिण्डिक महाजनं दयेकूगु जेतवनारामय् विहार याना बिज्यानाच्वन। अबले सुं छम्ह देवता बहनीसिया प्रहरं लिपा चान्हसिया प्रहरय् थःगु दिव्य प्रकाशं जेतवन छगुलिं जाज्वल्य जुइक प्रकाशित यायां गन भगवान बुद्ध दुगु खः अन वना अभिवादनं लिपा छखे समुचित थासय् च्वन। छखे लिक्क च्वं च्वंम्ह उम्ह देवतां भगवान बुद्धयाके गाथां धाल –

कल्याण आकांक्षा याना आपालं देवता व मनूतय्सं मंगलया विषयय् विचाः याये धुंकल, तर सिइके मफु। उकिं आः छलपोलं मंगलया विषयय् आज्ञा जुया बिज्याहुँ।।१।।

भगवान बुद्धं धया बिज्यात –

मूर्खतय्गु संगत मयायेगु, पण्डितपिनिगु सत् संगत यायेगु, पूज्यपिनिगु पूजा यायेगु, थुपिं उत्तम मङ्गल खः।।२।।

अनुकूल थासय् निवास यायेगु, पूर्व जन्मया संचित पुण्य दइगु, थःत सम्यक्गु लँपुइ यंकेगु, थुपिं उत्तम मङ्गल खः।।३।।

बहुश्रुत दयूकेगु, शिल्पविद्या सयूकेगु, विनयय् सुशिक्षित जुइगु, सुभाषित जुइगु, थुपिं उत्तम मङ्गल खः।।४।।

https://dhamma.digital

माँ बौया सेवा यायेगु, कला, काय्, म्त्यायूपिनिगु पालन पोषण यायेगु, गडबडगु ज्या मयायेगु, थुपिं उत्तम मङ्गल खः।।५।।

दान बिइगु, धर्माचरण यायेगु, थः ज्ञातिबन्धुपिनि ससम्मान संग्रह यायेगु, निर्दोषगु ज्या यायेगु, थुपिं उत्तम मङ्गल खः।।६।।

काय, वाक् व चित्तयात पाप पाखें तापाकं निसें सतर्क याना उकिं लिचिकेगु, मद्यपान मयायेगु, धर्मकार्यय् अप्रमादि जुइगु, थुपिं उत्तम मङ्गल खः।।७।।

गौरव तयेगु, विनम्र जुइगु, संतुष्ट जुइगु, कृतज्ञ जुइगु, इले बिले धर्म खँ न्यनेगु, थुपिं उत्तम मङ्गल खः।।८।।

क्षान्तिशील जुइगु, आज्ञाकारी जुइगु, श्रमणपिनिगु दर्शन यायेगु, इले बिले धार्मिक छलफल यायेगु, थुपिं उत्तम मङ्गल खः।।९।।

तपस्या यायेगु अथवा भिंगु शुभकर्मया निंतिं कष्ट सह यायेगु, ब्रम्हचर्या पालन यायेगु, प्यंगू आर्य सत्य धर्मयात खंकेगु थुइकेगु, निर्वाणयात साक्षात्कार यायेगु, थुपिं उत्तम मङ्गल खः।।१०।।

लाभ अलाभ, यश अयश, निन्दा प्रशंसा, सुख दुःखया च्यागू लोकधर्म परिचित जुया चित्त विचलित मयायेगु, निःशोकी जुइगु, राग, द्वेष व मोह रूपी धुलं मगयेकेगु वा रहित जुइगु, निर्भयी जुइगु, थुपिं उत्तम मङ्गल खः।।११।।

थुजागु स्वीच्यागू प्रकारया मङ्गल कर्म यायेव सर्वत्र अपराजित जुया सर्वत्र कल्याण प्राप्त जुइ। थुपिंहे देवता व मनूतय् नितिं उत्तम मङ्गल खः।।१२।।

रतन सूत्र

बोधिसत्त्वया प्रणिधान कालं निसें अर्थात् दीपंकर तथागतया पाद मूलय् बुद्ध जुइगु प्रार्थना यासें निसेंया तथागतयागु भिगू पारमिता, भिगू उपपारमिता, भिगू परमत्थपारमिता धयागु स्वीगू पारमिता व न्यागू महापरित्याग अले लोकार्थ चर्य्या, ज्ञातार्थ चर्य्या, बुद्धार्थ चर्य्या धयागु स्वंगू चर्य्या हानं अन्तिम जन्मया मांया गर्भय् प्रवेश जूगु, जन्म, महाभिनिष्क्रमण, दुष्कर चर्य्या, बोधि मूलय् न्यागू मारया विजय, सर्वज्ञ ज्ञान लाभ, धर्मचक्र प्रवर्तन व गुंगू लोकोत्तर धर्मया प्रचार इत्यादि फुक्क गुण स्मरण याना वैशाली नगरया स्वबः पःखाया दुने चान्हसिया स्वंगुगू प्रहर तक आरक्षा कामना (परित्राण)याना बिज्याम्ह दीर्घायु आयुष्मान आनन्दंथें करूणापूर्ण चित्त तया व परित्राण पाठ यायेनु, गुगु परित्राणमय आणाचक्रया आदेशयात छगू लाख कोटी चक्रवालया देवतापिंसं पालन याइगु खः हानं गुकीया प्रभावं वैशाली नगरया रोग, अमनुष्य भय उपद्रव व दूर्भिक्ष पाखें उत्पन्न स्वंगू प्रकारया दुःख, भय, अशान्ति तुरन्त शान्त याना बिल।

थ्व समयय् गुलि तक भूमी भुमिस्थ व वृक्षस्थ चतुमहाराजिक त्रायत्रिंसादि देवतापिं अथवा अन्तरीक्ष स्थित यामा आदि देवतापिं उपस्थित जुयाच्वंगु दु, इपिं फुक्कं प्रसन्न जुइमा हानं बुद्धोपदेशित जिमि थ्व कथन (पाठ) यात बाँलाक न्यनेमा।।१।।

फुक्क भूतत मानव मात्रया प्रति दत्तचित्त जुइमा, गुपिनि पाखें कि इमिसं चांन्हिं बिइगु पुण्यांशया अनुमोदन याःगु बलि काइगु खः, दत्तचित्त जुया मैत्री यायेमा, हानं इमित रक्षा यायेमा।।२।।

थ्व लोकय् वा मेगु नाग गरूढादि लोकय् गुलि तक सम्पत्ति दु हानं स्वर्गय् गुगु अनर्घ रत्न दु, इपिं मध्यय् गुगुंहे बुद्ध समान श्रेष्ठ मजू। बुद्धया थ्व नं उत्तम रत्नत्व खः। थ्व सत्यया प्रभावं कल्याण जुइमा।।३।।

समाहित चित्तद्वारा शाक्यमुनि बुद्धं वासनायात क्षीण याना विरागमय अमृत रूप निर्वाण धर्म प्राप्त याना बिज्यात। थ्व धर्मति ज्वःगु मेगु गुगुं धर्म मदु। धर्मया थ्व नं उत्तम रत्नत्व खः। थ्व सत्यया प्रभावं कल्याण जुइमा।।४।।

https://dhamma.digital

परम श्रेष्ठ बुद्धं उगु पवित्र मार्ग समाधिया उपदेश बिया बिज्यात, गुगु मार्गयां लिपाहे अनायाश फल समाधि प्राप्त जुइगु खः। थ्व समाधिथें जाःगु मेगु छुं चीज मदु। धर्मया थ्व नं उत्तम रत्नत्व खः। थ्व सत्यया प्रभावं कल्याण जुइमा।।५।।

बुद्धादि सत्पुरूषपिनि पाखें प्रशंसित गुपिं च्याम्ह पुद्गलया रूपय् व्यक्तिपिं दु, इपिं मार्ग व फलया ल्याखं प्यज्वः दु। बुद्धया थुपिं शिष्यपिं दक्षिणा बिइयोग्यपिं खः। वसपोलपिन्त बियागु दानया फल महान खः। सङ्घया थ्व नं उत्तम रत्नत्व खः। थ्व सत्यया प्रभावं कल्याण जुइमा।।६।।

गुपिं तृष्णा रहित जुया गौतम बुद्धया शासनय् दृढचित्तं उद्योग पूर्वक संसार चक्रं मुक्त जुयाच्वंच्वना बिज्याइ, वसपोलपिंसं प्राप्त याये माःगु प्राप्त याना अमृतय् लीन जुया अनायाशहे विमुक्तिया रसानुभव याना बिज्याना च्वनी। सङ्घया थ्व नं उत्तम रत्नत्व खः। थ्व सत्यया प्रभावं कल्याण जुइमा।।७।।

गथे बँय् स्वाना तःगु इन्द्रखील धयागु शीलास्तम्भ प्यंगू दिशां वइगु फसय् लाना नं अचल जुया च्वनी, वथेंहे श्रोतापत्ति मार्ग ज्ञानय् स्थिर जुया आर्य सत्ययात खंके धुंकूम्ह सत्पुरूषं ज्ञानं खंका काये धुंकल। सङ्घया थ्व नं उत्तम रत्नत्व खः। थ्व सत्यया प्रभावं कल्याण जुइमा।।८।।

गम्भीर प्रज्ञम्ह बुद्धं उपदेश याना बिज्यागु प्यंगु आर्य सत्ययात गुम्हसें बाँलाक खंका काये धुंकल, उम्हसें च्यागू जन्म ग्रहण याइ मखुत, चाहे इपिं कुतः यायेगुली छुं तत्पर वा उद्योगीहे थ मजु। सङ्घया थ्व नं उत्तम रत्नत्व खः। थ्व सत्यया प्रभावं कल्याण जुइमा।।९।।

दर्शन प्राप्ति श्रोतापत्तित्व लाभया नापं नापंहे नित्य आत्मामय विश्वास सत्काय दृष्टि, च्यागू प्रकारया विचिकित्सा(संशय), गोणव्रत, कुक्कुर व्रतादि नाना प्रकारया व्रत व कर्म काण्ड चित्त शुद्धिया विश्वासमय शीलव्रत परामर्श धयागु स्वंगू संयोजनं (बन्धनं) मुक्त जुया वनी। व प्यंगू दुर्गतिं मुक्त जुइ हानं खुगू घोर पापाचरण गुबलें वं याये फइ मखु। सङ्घया थ्व नं उत्तम रत्नत्व खः। थ्व सत्यया प्रभावं कल्याण जुइमा।।१०।।

यदि शरीर, वचन वा मनं वया पाखें छुं पाप कर्महे व परमपद खंम्ह श्रोतापन्न पुद्गलं उकीयात त्वपुइ मखु। बुद्धं धया बिज्यागु दु, 'निर्वाणदर्शीयात छुं रहस्य धयागु दइ मखु।' सङ्घया थ्व नं उत्तम रत्नत्व खः। थ्व सत्यया प्रभावं कल्याण जुइमा।।११।।

वसन्त ऋतुया शुरूइ वनया स्वां सिमादि नकतिनि नकतिनि गथे चुलिजाया शोभायुक्त जुइगु खः, वथेंहे शील सम्बन्धी प्रज्ञाया लोकोत्तर पुष्पं शोभायुक्त जुइगु श्रेष्ठ धर्मया उपदेह बुद्धं बिया बिज्यात। थ्व निर्वाणपाखे यंकीगु परम हितकारी खः। बुद्धया थ्व नं उत्तम रत्नत्व खः। थ्व सत्यया प्रभावं कल्याण जुइमा।।१२।।

श्रेष्ठ निर्वाणया ज्ञाता, श्रेष्ठ धर्मया दाता, श्रेष्ठ निर्वाण मार्गया निर्देशक, श्रेष्ठ लोकोत्तर बुद्धं उत्तमगु उपदेश बिया बिज्यात। बुद्धया थ्व नं उत्तम रत्नत्व खः। थ्व सत्यया प्रभावं कल्याण जुइमा।।१३।।

फुक्क पुलांगु कर्म क्षीण जुइ धुंकल, न्हुगु संचय जुइगु सम्भव मंत, वसपोल (अर्हत)या चित्त पुनर्जन्मं विरक्त जुइ धुंकल। क्षीण बीज, तृष्णां बाँलाकहे विमुक्तपिं इपिं थ्व मतथें निर्वाणयात प्राप्त जुइ। सङ्घया थ्व नं उत्तम रत्नत्व खः। थ्व सत्यया प्रभावं कल्याण जुइमा।।१४।।

पृथिवी अथवा अन्तरिक्षय च्वंपिं गुलि थन जिपिं जीवधारीत मुना च्वना फुकं समग्गी जुया वसपोल देव मनुष्य पूज्य बुद्धयात नमस्कार याना। कल्याण जुइमा।।१५।।

पृथिवी अथवा अन्तरिक्षय च्वंपिं गुलि थन जिपिं जीवधारीत मुना च्वना फुकं समग्गी जुया वसपोल देव मनुष्य पूज्य तथागतया धर्मयात नमस्कार याना। कल्याण जुइमा।।१६।।

पृथिवी अथवा अन्तरिक्षय च्वंपिं गुलि थन जिपिं जीवधारीत मुना च्वना फुकं समग्गी जुया वसपोल देव मनुष्य पूज्य तथागतया सङ्घयात नमस्कार याना। कल्याण जुइमा।।१७।।

https://dhamma.digital

मैत्री सूत्र

गुगु मैत्री सूत्रानुभावं यक्षादि भूमिस्थ देवतापिंसं ग्यानापुसे च्वंगु रूप क्यने फइ मखु, गुकीया संस्मरण निरालसी जुया चानं न्हिनं यायेवं आनन्दं न्ह्यः वइ, ग्यानपुक म्हगसे खनी मखु उगु मैत्री सूत्रयाहे सज्जनपिं, भीसं स्मरण याये वा पाठ याये।

शान्तिपद प्राप्त याये यःम्ह कल्याण साधनयू निपुणम्ह, मनू सामर्थ दम्ह, कायिक ज्या तःप्यंम्ह, स्वच्छ सरल चित्त दुम्ह ज्ञानी जनपिनि न्ह्यःने सुवच स्वभाव दुम्ह, कोमल स्वभावम्ह तथा अभिमान मदुम्ह मनू जूइमा।।१।।

शान्तिपद इच्छुकम्ह मनू सन्तोषी जुइमा, लही अःपुम्ह जुइमाः, अल्पकृत्यम्ह जुइमाः, साधारण सरल जीवन हनीम्ह जुइमाः। वयागु इन्द्रियन शान्त जुइमाः, व चतुर जुइमाः, व अप्रगल्भ (अनाभिमानी) जुइमाः, हानं कुलयू अनाशक्तम्ह जुइमाः।।२।।

अजागु छुं गुगुं चीधंगु ज्या नं याये मत्य, गुगु यायेगुलिं मेपिं विज्ञजनपिंसं वयात गिजे याइ। वं कामना याइ, फुक्क प्राणीपिं सुखी जुइमा, सकसियां कल्याण जुइमा, सकलें बाँलाक च्वनेमा।।३।।

त्रशित वा त्राशहीनपिन्त जंगम वा स्थावर (तहाःकपिं वा तःधीपिं) मध्यमपिं वा चीधीपिं, शूक्ष्म वा स्थूलपिं, खने दुपिं वा खने मदुपिं, सःतिक च्वंपि वा तापाक च्वंपिं, उत्पन्न वा उत्पन्न जुइपिं गुलि तक प्राणीपिं दु इपिं फुकं सुखी जुइमा।।४,५।।

छम्हसें मेम्हसिगु वंचना याये मत्य, गबलें सुयागुं अपमान याये मत्य, वैमनष्यं वा विरोधं छम्हसें मेम्हसिगु दुःखया इच्छा याये मत्य।।६।।

मांम्हं गथे थः प्राणया वास्ता मयासे थः याकः कायूया रक्षा याइगु खः, वथेंहे प्राणी मात्रया प्रति असीम प्रेम भाव बढेया।।७।।

विना वैर भावया शत्रुताया बाधां च्वयूक्वयू उखें थुखेया विना भेदं फुक्क संसार प्रति असीम प्रेम बढेया।।८।।

दना च्वनेबले, वनेबले, फेतुइबले वा द्यनेबले गबले तक न्ह्यलं चाइ च्वनी अबले तक थुकथं स्मृति तया च्वनेमाः। उकीयातहे ब्रम्ह विहार धकाः धाइ।।९।।

थुजाम्ह मनूं गुगुं मिथ्यादृष्टी मलासे शीलवान जुया विशुद्ध दर्शनं युक्त जुया काम तृष्णाया नाश याना पुनर्जन्मं मुक्त जुइ।।१०।।

स्कन्ध सूत्र

वीष युक्त प्यंगू प्रकारया घोर विषधारी सर्पया तःसकं तःच्वःगु वीषयू दिव्य मंत्र वासः जुइथें स्कन्ध सूत्र आखेत्त बद्ध छगू लाख कोटी चक्रवाल स्थित सकल प्राणीपिनिगु सर्प भय अन्तरायथात नं न्ह्याबलें अनेक प्रकारं निवारणया समर्थ दुगु खः। उकिं थ्व परित्राणहे सज्जनपिं, भीसं स्मरण याये वा पाठ याये।

विरूपक्ष नाग प्रति जिगु मैत्री जुइमा, ऐरापथ नाग प्रति जिगु मैत्री जुइमा, छब्यापुत्र नाग प्रति जिगु मैत्री जुइमा, कृष्ण गौतम नाग प्रति नं जिगु मैत्री जुइमा।।१।।

तुति मदुपिं प्राणीपिं प्रति, निपा तुति दुपिं सत्वपिं प्रति, प्यपा तुतिं चूपिं प्राणीपिं प्रति, आपालं तुति दुपिं प्राणीपिं प्रति जिगु मैत्री जुइमा।।२।।

तुति मदुपिं प्राणीपिंसं, निपा तुति दुपिं सत्वपिंसं, प्यपा तुतिं चूपिं प्राणीपिंसं, आपालं तुति दुपिं प्राणीपिंसं जित मन्यायेमा वा हिंसा मयायेमा।।३।।

छम्हहे मल्यंक सकल सत्वपिनि, सकल प्राणीपिनि, सकल भूतपिनि भिंगु दृष्टि जुया भिंगु आचरण जुइमा, सुयां पाखें नं छुं मभिंगु ज्या मजुइमा।।४।।

https://dhamma.digital

बुद्ध क्लेश रहितम्ह जुया अप्रमाण गुणम्ह खः, धर्मया गुण नं अप्रमाण खः, सङ्घया गुण नं अप्रमाण खः। तर सर्प, विच्छे, है, माकःचा, म्हालकायूचा, छुं व घिश्रे जुया वनीपिं प्राणीपिं प्रमाण रूपं क्लेश दुपिन्त जिं रक्षाया घेरा तये धुन, जित आरक्षाया। भूतत हटे जुया वनेमा। जिं भगवान बुद्धयात नमस्कार याना। जिं विपश्वी, सिखी, वैषभू, ऋकुसन्ध, कोणागमन, काश्यप व गौतम याना सप्त सम्यक् सम्बुद्धपिन्त नमस्कार याना।।५,६,७।।

मयूर सूत्र

सर्वज्ञ ज्ञानया सम्भार स्वीगू पारमिता पूर्ण याना बिज्याबले बोधिसत्त्व छक्व म्हेखाया योनी जन्म जुया बिज्याःबले मयूर सूत्र (मोर सुत्त)द्वारा बांलाक रक्षा याना तःम्ह महासत्व मयूरयात व्याधां ताकाल तक कोशिशयात नं ज्वने मफु। उकिं थ्व मोर परित्तयात ब्रम्हमंत्र वा उत्तमगु मंत्र धकाः भगवान बुद्धं कना बिज्यात। उकिं उगु मोर सुत्त (मयूर सूत्र) परित्राणयातहे सज्जनपिं, भीसं स्मरण याये वा पाठ याये।

मनूतये मिखा समानम्ह सुवर्ण वर्ण, पृथिवीयात थःगु जः बिया च्वंम्ह थ्व सूर्य उदय जुल। उकिं नं सुवर्ण वर्ण व सूर्ययात जिं नमस्कार याना। थौं न्हिच्छि सूर्यया आधारय् जिपिं विचरण याये। जिमि न्हि याउँक वनेमा।।१।।

सर्व पाप विमुक्त गुपिं बुद्धपिंसं सकल धर्मयात सिइका बिज्यात, वसपोलपिन्त जिगु नमस्कार। वसपोल बुद्धपिंसं जित आरक्षा यायेमा। प्यंगू आर्यसत्ययात स्यूपिं पुद्गलपिन्त जिगु नमस्कार। अर्हत मार्ग ज्ञान सर्वज्ञ ज्ञानयात जिगु नमस्कार। क्लेश रहितपिं पुद्गलपिन्त जिगु नमस्कार। अर्हत फलयात जिगु नमस्कार। व म्हेखां थुगु आरक्षाया कामना सह परित्राण पाठ याना नसा माः वनीगु जुयाच्वन।।२।।

मनूतय् मिखा समानम्ह सुवर्ण वर्ण, पृथिवीयात थःगु जः बिया च्वंम्ह थ्व सूर्य बिना वन। उकिं नं सुवर्ण वर्ण व सूर्ययात जिं नमस्कार याना। थौं चच्छि नं व सूर्य जिमित रक्ष यायेमा। जिमि चा याउँक कटे जुइमा।।३।।

सर्व पाप विमुक्त गुपिं बुद्धपिंसं सकल धर्मयात सिइका बिज्यात, वसपोलपिन्त जिगु नमस्कार। वसपोल बुद्धपिंसं जित आरक्षा यायेमा। प्यंगू आर्यसत्ययात स्यूपिं पुद्गलपिन्त जिगु नमस्कार। अर्हत मार्ग ज्ञान सर्वज्ञ ज्ञानयात जिगु नमस्कार। क्लेश रहितपिं पुद्गलपिन्त जिगु नमस्कार। अर्हत फलयात जिगु नमस्कार। व म्हेखां थुगु आरक्षा कामना सह परित्राण पाठ याना बहनी घ्यनीगु जुयाच्वन।।४।।

Dhamma.Digital

वट्ट सूत्र

सर्वज्ञ ज्ञानया सम्भार स्वीगू पारमिता पूर्ण याना बिज्याबले बोधिसत्त्व छक्व बट्टाईयागु योनी जन्म जुया बिज्यात। वसपोल महासत्वयात गुगु परित्राणयागु आनुभावं जङ्गलया मि तापाना वना बिल। लोकनाथ भगवान बुद्धं शारिपुत्र स्थविरयात कना बिज्यागु थ्व छगू कल्प तक च्वनीगु महान तेज सम्पन्नगु वट्ट सूत्र परित्राणहे सज्जनपिं, भीसं स्मरण याये वा पाठ याये।

लोकय् काय, वाक्, चित्त परिशुद्ध जुइगु सत्व प्राणी प्रति दया करूणा भाव जू वनीगु शील गुण दु। थुगु ज्वः मदुगु शील गुणया सत्य वचनया सत्य किरीया जिं याये धुंगु दु।।१।।

सत्य धर्मया शक्ति लुमंका न्हापायापिं तथागतपिन्त स्मरण याना जिं सत्यबलया आधार कया सत्य किरिया याये धुंगु दु।।२।।

हे मि, जिके पपू दु, तर जि ब्वये मफु, जिके तुति दु तर गनं वने मफु, जि माँ बौपिं नं पिहाँ वनाच्वन। उकिं हे मि, छ तापाक तापाना हुँ।।३।।

https://dhamma.digital

थुकथं जिं सत्य किरिया याये मात्रं वनया मि लः लायेवं सिना वनीथें तःसकं च्याना च्वंगु उगु जङ्गलया मि भिंखुगू करीस तक तापाना वन। थ्व जिगु सत्य वाचा समानगु बल मेगु मदु। थ्व पारमि जिगु सत्य पारमिता जुल।।४।।

ध्वज सूत्र

आकाश स्थित प्राणीपिन्त नं गुगु सूत्रया स्मरण मात्रं पृथिवी लाःथें निर्भयपूर्वक स्थित जुइ फइ, यक्ष चोरादि पाखें सम्भाव्य सकल उपद्रवया जालं गुगु सूत्रया स्मरण मात्रं मुक्त जूपिनिगु संख्या अल्याख खः, उगु ध्वज सूत्र (धजग्ग सुत्त)हे सज्जनपिं, भीसं स्मरण याये वा पाठ याये।

थथे जिं न्यनागु दु, छक्व भपगवान बुद्ध श्रावस्तीया अनाथपिण्डिक महाजनं दयेकूगु जेतवनारामय् विहार याना बिज्यानाच्वन। अन भगवान बुद्धं भिक्षुपिन्त सम्बोधन याना बिज्यात, 'भिक्षुपिं', 'भन्ते भगवान' धकाः इपिं भिक्षुपिंसं भगवानयात लिसः बिल। अले भगवानं भिक्षुपिन्त थथे धया बिज्यात, 'न्हापा त्रयतिंश देवतापिनि व असूरपिनि घनघोर जुइक संग्राम जुल। अबले देवराज इन्द्रं देवतापिन्त सःता धाल, 'हे जि समानपिं देवतापिं, संग्रामय् वनेबले संग्रामरत देवतापिनि चित्त ग्याइगु शरीरय् स्तम्भित भाव वइगु, चिमिसँ तिंतिं स्वाना वइगु जुल धाःसा उगु समयय् जिगु ध्वाँय्या च्वका स्व। जिगु ध्वजा च्वका स्वयेवं जुगु भय जुइगु, स्तम्भित जुइगु व चिमिसँ तिंतिं स्वाइगु खः व फुक्क शान्त जुया वनी वा हटे जुया वनी।।१।।

यदि जिगु ध्वजा मस्वःसा वा स्मरण याये मफुत धाःसा प्रजापति धयाम्ह देवराजया ध्वजायात स्व। प्रजापति देवराजयागुहे जक ध्वजा स्वःसां गुगु भय जुइगु, स्तम्भित जुइगु व चिमिसँ तिंतिं स्वाइगु खः व फुक्क शान्त जुया वनी वा हटे जुया वनी।।२।।

यदि प्रजापति देवराजयागु ध्वजा मस्वःसा वरूण देवराजयागु ध्वजा स्व। वरूण देवराजयागुहे जक ध्वजा स्वःसां गुगु भय जुइगु, स्तम्भित जुइगु व चिमिसँ तिंतिं स्वाइगु खः व फुक्क शान्त जुया वनी वा हटे जुया वनी।।३।।

यदि वरूण देवराजयागु ध्वजा मस्वल धाःसा ईशान देवराजयागु ध्वजा स्व। ईशान देवराजयागुहे जक ध्वजा स्वःसां गुगु भय जुइगु, स्तम्भित जुइगु व चिमिसँ तिंतिं स्वाइगु खः व फुक्क शान्त जुया वनी वा हटे जुया वनी।।४।।

परन्तु भिक्षुपिं, देवराज इन्द्रया ध्वजा स्वया च्वंपिं देवतापिन्त नं, प्रजापति देवताया ध्वजा स्वया च्वंपिं देवतापिन्त नं, वरूण देवताया ध्वजा स्वया च्वंपिं देवतापिन्त नं, ईशान देवताया ध्वजा स्वया च्वंपिं देवतापिन्त नं उगु भय जुइगु, स्तम्भित जुइगु, चिमिसँ तिंतिं स्वाइगु फुक्क शान्त जुइ नं फु, शान्त मजुइ नं फु।।५।।

अथे छाय् छु हेतुं खः? भिक्षुपिं, छाय् धाःसा देवराज इन्द्र अवीतराग, अवीतदोष, अवीतमोहम्ह, भीरूभाव, स्तम्भित जुइगु भाव, त्रशित भाव दनिम्ह बिस्युं वनय् यःनिम्ह तिनि।।६।।

भिक्षुपिं, जिं थथे धाये, यदि धात्थें भिक्षुपिं, छिमित जङ्गलय् वनेबले, सिमा क्वय् च्वनेबले, शून्यागारय् च्वनेबले भय जुल, स्तम्भित जुल अथवा चिमिसँ तिंतिं स्वाना वल धाःसा अबले जिगु (तथागतयागु)हे गुण अनुस्मरण या, वसपोल भगवान् अर्हत्, सम्यक् सम्बुद्ध, विद्या व आचरण सम्पन्न, सुगत, लोकविद्, पुरूषपिनि दमनार्थ अनुत्तरम्ह सारथी, देवमनुष्यपिनि शास्ता, बुद्ध, भगवा खः।।७।।

भिक्षुपिं, जिगु स्मरण यायेवं गुगु भय जुइगु, स्तम्भित जुइगु अथवा चिमिसँ तिंतिं स्वाइगु खः व फुक्क अवश्य शान्त जुया वनी।।८।।

भिक्षुपिं, यदि बुद्ध गुणया अनुस्मरण याये मफुत धाःसा धर्मया गुण अनुस्मरण या, भगवान बुद्धोपदेशित धर्म स्वाख्यात, थनया थनसं फल बिइगु समृदृष्टिक, समय बिते मजुवं फल बिइगु अकालिक, सःता स्वः वा धाये बहःगु एहिपश्यिक, निर्वाणया नगरय् थ्यंका बिइगु औपनैर्यिक, विद्वानपिंसं विवेचना याना अनुभवद्वारा सिइके योग्यगु बिज्ञ विवेच्य ज्ञान खः।

https://dhamma.digital

भिक्षुपिं, धर्मयागु गुण स्मरण यायेवंहे गुगु भय जुइगु, स्तम्भित जुइगु अथवा चिमिसँ तिंतिं स्वाइगु खः व फुक्क अवश्य शान्त जुया वनी।।९।।

भिक्षुपिं, यदि धर्मया गुण अनुस्मरण याये मफुसा सङ्घया गुण अनुस्मरण या, भगवान बुद्धया श्रावक सङ्घ बाँलाक आचरण याना बिज्याइपिं सुप्रतिपन्न, तःप्यंगु आचरण याना बिज्याइपिं ऋजुप्रतिपन्न, न्यायोचित आचरण याना बिज्याइपिं न्यायप्रतिपन्न, आदर सत्कारया पात्र जुइ बहः जुइक आचरण याना बिज्याइपिं वा आचरणय् यथार्थ प्रकारं श्रद्धा सम्पन्नपिं समिचि प्रतिपन्नपिं मार्ग व फलया ल्याखं प्यज्वः युग्म अथवा छम्ह छम्ह ल्याखं च्याम्ह उत्तम पुद्गलपिं दयाच्वन। हानं थुपिं तथागतया श्रावक सङ्घपिं निमन्त्रणार्थय् आव्हान याये योग्य, श्रद्धा तथा पाहुना याये योग्य, निर्वाण तकया आशां दान(दक्षिणा) बिइयोग्य, भिंपतिं पतिं ज्वरे याना अञ्जलिकरणीय खः। हानं वसपोल श्रावक सङ्घपिं ब्रम्हा, देव व मनुष्य स्वंगू लोकया निंतिं नं पुण्य रूपी पुसा पीगु अनुत्तर पुण्यक्षेत्र खः।

भिक्षुपिं, सङ्घयागु गुण स्मरण यायेवंहे गुगु भय जुइगु, स्तम्भित जुइगु अथवा चिमिसँ तिंतिं स्वाइगु खः व फुक्क अवश्य शान्त जुया वनी।।१०।।

व अथे छाय् छु हेतुं? छाय् धाःसा भिक्षुपिं, विपश्वी आदि अतित बुद्धपिंथें जाम्ह अर्हत्, सम्यक् सम्बुद्ध, वीतराग, वीतदोष व वीतमोहम्ह खः, तथागत भय रहित, स्तम्भित भाव विमुक्त, त्राश रहित, पलायन भाव रहितम्ह खः। भगवानं थथे धया बिज्यात। सुगतं थथे धया बिज्याये धुंका हानं शास्तां धया बिज्यात।।११।।

भिक्षुपिं, अरञ्ञय् वा सिमा क्वय् अथवा शून्यागारय् सम्यक् सम्बुद्धया अनुस्मरण यात धाःसा छिमित भय, त्राशादि छुं जुइ मखु।।१२।।

लोकजेष्ठ नरोत्तम बुद्धयागु गुण अनुस्मरण मयाःसा वा याये मफुसा संसार सागरं पार तरे याइगु बाँलाक सुदेशितगु धर्मयागु गुण अनुस्मरणया।।१३।।

संसारं तरे याइगु सुदेशित धर्मयागु गुण अनुस्मरण मयाःसा अनुत्तर पुण्यक्षेत्र सङ्घयागु गुण अनुस्मरणया।।१४।।

भिक्षुपिं, थुकथं बुद्धयागु, धर्मयागु वा सङ्घयागु गुण स्मरण याइपिन्त भय जुइगु, स्तम्भित जुइगु, चिमिसँ तिंतिं स्वाइगु जुइ मखु।।१५।।

आटानाटिय सूत्र

सज्जनपिंसं श्रेष्ठ धकाः सम्मत याना तःगु लोकनाथया शासनय् अप्रसन्नपिं प्रचण्ड स्वभावपिं न्ह्याबलें ग्यानपुसे च्वंगु ज्या यायेगु बानिपिं अमनुष्यपिंसं प्यंगू प्रकारया परिषद्या दुःख, कष्ट वा हिंसा पाखें रक्षार्थ गुम्ह महावीर बुद्धं गुगु आटानाटिय सूत्र देशना याना बिज्यात, उगुहे परित्राण सूत्रया सज्जनपिं, भीसं स्मरण याये वा पाठ याये।

न्यागु प्रकारया चक्षु सम्पन्न चक्षुमान, शौभाग्य सम्पन्न श्रीमन्त विपश्वी बुद्धयात नमस्कार। सकल सत्व प्रति अनुकम्पक शिखी बुद्धयात नं नमस्कार।।१।।

अकुशल अशुद्ध क्लेश मल परिशोधक, तपश्चर्या स्वभाव सम्पन्न विश्वभू बुद्धयात नमस्कार।।२।।

अकुशल मल जुक्क चुइकूम्ह ब्राम्हण, न्यागू प्रकारया वशीभूत शक्ति सम्पन्न कोणागमन बुद्धयात नमस्कार। सकल प्रकारया क्लेशं विमुक्तम्ह काश्यप बुद्धयात नमस्कार।।३।।

फुक दुःख तापाका छ्वयेगु धर्मया उपदेशक रश्मियुक्त शौभाग्य सम्पन्न श्रीमन्त शाक्यपुत्र बुद्धयात नमस्कार।।४।।

लोक निवृत्त गथे खः अथेहे खंका बिज्याये धुंकूपिं तथागतपिंसं गबलें पैशून्य वाचा ल्हाना बिज्यागु मदु हानं वसपोलपिं श्रेष्ठ व भयत्राशं विमुक्तपिं खः।।५।।

स्वंगू विद्या व भिंन्यागू आचरण धर्म सम्पन्न महान भय त्राश पाखें मुक्तम्ह वथें देव मनुष्यपिनि हित याना बिज्याम्ह गौतम बुद्धयात नमस्कार।।६।।

https://dhamma.digital

विपश्वी आदि सप्त तथागतपिं व अनेक कोटां कोटी सम्यक् सम्बुद्धपिं प्रत्येक बुद्ध व श्रावकपिं नापंहे जक जोडा मजूसे तथागत तथागतपिं ला उत्थें खः हानं सकलें महान ऋद्धि सम्पन्नपिं खः।।७।।

वसपोल बुद्धपिं दशबल संयुक्त व प्यंगू वैशारद्य (वेसारज्ज) सम्पन्नपिं खः। हानं वसपोल बुद्धपिं उत्तमगु (अग्रगामीतयू आशन स्थान) उसभ धयागु थासं सर्वज्ञ ज्ञान स्वयं साक्षात्कार याना बिज्यापिं खः।।८।।

वसपोल बुद्धपिंसं प्यंगू परिषद्या दथुइ निर्भय पूर्वक केशरसिंहथें सिंह नाद याना ब्रम्ह देवादि सुनानं याये मफुगु उत्तमगु धर्मचक्रयात प्रवर्तन याना बिज्यात।।९।।

वसपोल बुद्धपिं स्वंगू जातया मनूतयू मार्गदेशक नायकपिं भिंच्यागू गुणं स्वीनिता लक्षणं सम्पन्न जुया हानं चेगू चिचीधंगु लक्षण व्यञ्जन धारण याना बिज्यापिं खः।।१०।।

वसपोल बुद्धपिं भिक्षुपिं सिबे उत्तम, व्याम (प्यकु) प्रमाण शरीर रश्मिं सुप्रभासित धर्मया ज्ञाता, क्षीणाश्रव, पञ्चमार विजयी खः।।११।।

वसपोल बुद्धपिं महत् प्रभावान्, महातेजवान्, महाप्रज्ञावान्, महान्बलवान्, महाकारूणिक, महान धैर्य वीर्य सम्पन्न सकल सत्वपिनि सुखदायी खः।।१२।।

वसपोल बुद्धपिं सकल सत्वया प्रदीप वा आधार द्वीप, नाथ, प्रतिष्ठान, रक्षक, प्रतिस्थित स्थान (वा निःशरण प्राणीपिनि शरण स्थान), गति, बन्धु, प्राणी मात्रया हित भण्डार, शरण व हितोपकारक खः।।१३।।

वसपोल बुद्धपिं देव मनुष्य सकलया आधार वा परायण खः, उकिं जिं छ्यों क्वछुका वसपोल पुरूषोत्तम बुद्धपिनि चरणयू वन्दना याना।।१४।।

बुद्धपिन्त जिं द्यनेगु बखतयू, च्वनेगु बखतयू वा वनेगु बखतयू, न्ह्याबलेंहे शरीर, वचन व मनं वन्दना याये।।१५।।

शान्तिनायक बुद्धपिंसं छंत सदां सुख जुइक रक्षा यायेमा। वसपोल बुद्धपिंसं छंत सर्व प्रकारया भयं विमुक्त याना शान्तिं तयेमा।।१६।।

सम्पूर्ण रोगं विमुक्त जुइमा, सम्पूर्ण सन्ताप मदयेमा, सकल वैरीभाव अतिक्रम याये फयेमा, अले भवं शान्ति प्राप्त जुइमा।।१७।।

बुद्धपिनिगु उगु सत्यया, शीलया, क्षान्ति व मैत्री बलया आनुभावं निरोगी व सुखी याना वसपोलपिंसं जिमित आरक्षा यायेमा।।१८।।

पूर्व दिशायू अत्यन्त ऋद्धिवानपिं आपालं (गन्धर्व) सत्वपिं दु, इमिसं जिमित निरोगी व सुखी याना आरक्षा यायेमा।।१९।।

दक्षिण दिशायू अत्यन्त ऋद्धिवानपिं आपालं (कुम्भण्ड) देवतापिं दु, इमिसं नं जिमित निरोगी व सुखी याना आरक्षा यायेमा।।२०।।

पश्चिम दिशायू अत्यन्त ऋद्धिवानपिं आपालं नागराजापिं दु, इमिसं नं जिमित निरोगी व सुखी याना आरक्षा यायेमा।।२१।।

उत्तर दिशायू अत्यन्त ऋद्धिवानपिं आपालं राक्षसत दु, इमिसं नं जिमित निरोगी व सुखी याना आरक्षा यायेमा।।२२।।

सुमेरूं पूर्व दिशापाखे गन्धर्वराज धृतराष्ट्र, दक्षिण दिशापाखे कुम्भण्डराज विरूल्हक, पश्चिम दिशापाखे नागराज विरूपाक्ष, उत्तर दिशापाखे राक्षसराज कुवेर दु।।२३।।

थुपिं प्यम्ह चतुर्महाराजपिं नं आपालं परिवार व यश दुपिं लोक पालकत खः। इमिसं नं जिमित निरोगी व सुखी याना आरक्षा यायेमा।।२४।।

आकाश स्थित व भूमि स्थित देवता व नागपिं नं आपालं ऋद्धि सम्पन्नपिं खः। इमिसं नं जिमित निरोगी व सुखी याना आरक्षा यायेमा।।२५।।

थ्व बुद्धशासनयू नं आपालं ऋद्धि सम्पन्नपिं देवतापिं दु। इमिसं नं जिमित निरोगी व सुखी याना आरक्षा यायेमा।।२६।।

https://dhamma.digital

छंगु सकल उपद्रव शान्त जुइमा, रोगशोक विनाश जुइमा, छंत छुं अन्तराय मजुइमा, हानं छ सुखी व दीर्घायु जुइमा।।२७।।

त्रिरत्न प्रति पूजा व अभिवादन याइम्ह, वयोवृद्ध व ज्ञानवृद्धपिं आदर सत्कार तइम्ह सज्जनया आयू, वर्ण, सुख, बल थ्व प्यता प्रकारया धर्मफल वृद्धि जुइ ।।२८।।

अंगुलिमाल सूत्र

थ्व परित्राण पाठ याःम्हसिगु आसन्न स्थान सिलागु लखं सम्पूर्ण भय नाश जुइ, हानं थ्व लः त्वंका बीच प्रसव वेदनां ग्रस्त जूम्ह मिसायात सुबिस्तां व याकनं प्रसव जुइ। लोकनाथ तथागतं अंगुलिमाल स्थविरयात धया बिज्यागु दु, थ्व महानुभाव सम्पन्न अंगुलिमाल परित्राणया कीर्ति आयु कल्प भर तक स्थिर जुया च्वनी। उगुहे परित्राण सूत्रयाहे सज्जनपिं, झीसं स्मरण याये वा पाठ याये।

केंहे मयूजु, जि गबले निसें उत्तम आर्य कुलयू (बुद्धशासनयू) जन्म जुया, अबले निसें सुं प्राणीया जीवितेन्द्रीयहे स्यायेगु चेतनां प्रहार याना धयागुहे नं जिं मस्यु। थ्व सत्य वचनया प्रभावं छंत गर्भ कल्याण (सुविस्ता) जुइमा, छं मार्ग स्थित सन्तानया नं कल्याण जुइमा।

बोध्यंग सूत्र

संसार चक्रयू लाना च्वंपिं सत्वपिनिगु सम्पूर्ण दुःख विनाशकारी, क्लेशादि मार शैन्य दमनकारी न्हेगू अर्हत् मार्ग न्हेगू बोध्यङ्ग धर्म दु। थ्वहे बोध्यङ्ग धर्म यथार्थ सिइकाहे सत्वपिं स्वकोगु भवं मुक्त जुया वन। जन्म, जरा, व्याधि भय रहित, उत्तम मृत्यु रहित निर्वाणयू थ्यंक वन। थुजागु गुण संयुक्तगु आपालं गुणया पुचः जुयाच्वंगु वथेंहे तःधंगु वासः व मन्त्र नं जुयाच्वंगु थ्व बोध्यङ्ग सूत्रयाहे सज्जनपिं, झीसं स्मरण याये वा पाठ याये।

स्मृति सम्बोध्यङ्ग, धर्मविचय सम्बोध्यङ्ग, वीर्य सम्बोध्यङ्ग, प्रीति सम्बोध्यङ्ग, प्रसब्धी सम्बोध्यङ्ग तथा समाधि सम्बोध्यङ्ग व उपेक्षा सम्बोध्यङ्ग थुपिं न्हेगू सम्बोध्यङ्गयात सर्वदर्शी मुनिं बांलाक देशना याना बिज्यात, भावना याना बिज्यात, बारम्बार भावना याना थिना बिज्यात। साक्षात्कार याये बहःगु धर्मया व अर्हत् ज्ञानया अभिज्ञार्थ, फुक्क क्लेश उपशमार्थ, थथे बारबार भाविता याना बिज्यागु खः। थ्व सत्यया प्रभावं कल्याण जुइमा।।१,२,३।।

छको मौद्गल्यायनयात छक्व काश्यपयात रोगं दुःखित जुयाच्वंगु खना लोकनाथ बुद्धं देशना याना बिज्यात।।४।।

उपिं स्थविरपिंसं उगु देशनायात प्रसन्न चित्त अभिनन्दन याये मात्रं उगुहे क्षणयू वसपोलपिं रोगं मुक्त जुल। थुगु सत्यया प्रभावं कल्याण जुइमा।।५।।

छको धर्मराज बुद्ध नं रोगं तःसकं पीठित जुया चुन्द स्थविरं उगु बोध्यङ्ग सूत्रहे आदरपूर्वक पाठ याना बिल।।६।।

अबले बुद्ध प्रसन्न जुया उगु रोगाशनं दना बिज्यात। थ्व सत्यया प्रभावं कल्याण जुइमा।।७।।

वसपोल महाकाश्यप, मौद्गल्यायन व बुद्धपिं नं मार्ग ज्ञानं वांछवये धुंकूगु क्लेशथें हानं उत्पन्न मजुइगु कथं रोग वांछूवया निरोगी जुया बिज्यात। थ्व सत्यया प्रभावं कल्याण जुइमा।।८।।

https://dhamma.digital

पूर्वान्ह सूत्र

गुगु दुर्निमित्त अमङ्गल, मनया मयःगु शकुन कुशब्द पापग्रह, अप्रिय दुस्वप्न जूगु वा जुइगु खः उपिं फुक्कं बुद्धया आनुभावं विनाश जुइमा।।१।।

गुगु दुर्निमित्त अमङ्गल, मनया मयःगु शकुन कुशब्द पापग्रह, अप्रिय दुस्वप्न जूगु वा जुइगु खः उपिं फुक्कं धर्मया आनुभावं विनाश जुइमा।।२।।

गुगु दुर्निमित्त अमङ्गल, मनया मयःगु शकुन कुशब्द पापग्रह, अप्रिय दुस्वप्न जूगु वा जुइगु खः उपिं फुक्कं सङ्घया आनुभावं विनाश जुइमा।।३।।

दुःख, भय व शोक जुयाच्वंपिं सकल प्राणीपिन्त नं निदुःख, निर्भय व निशोक जुइमा।।४।।

जिमिसं गुलि पुण्य साधना याना व फुक्क देवतापिंसं अनुमोदन यायेमा हानं सर्व सम्पत्ति सिद्ध जुइमा।।५।।

श्रद्धापूर्वक दान बीमा, न्ह्याबलें शीलया आरक्षा यायेमा कर्मस्थान भावनायू प्रसन्न जुइमा हानं धर्म श्रवणार्थ वःपिं देवतापिं लिहाँ वंसां जिल।।६।।

भिगू प्रज्ञाबल व भिगू शारीरिक बल दुपिं सकल बुद्धपिनिगु, प्रत्येक बुद्धपिनिगु व अरहन्तपिनिगु ज्ञानबलया तेजं सकल दिशायू जिं आरक्षण तारण तया।।७।।

थ्व लोकयू वा मेगु नाग गरूडादि लोकयू गुलि तक सम्पत्ति दु, हानं स्वर्गयू गुगु अनर्घ रत्न दु, इपिं मध्ययू गुगुंहे बुद्ध समान श्रेष्ठ मजू। बुद्धया थ्व नं उत्तम रत्नत्व खः। थ्व सत्यया प्रभावं कल्याण जुइमा।।८।।

थ्व लोकयू वा मेगु नाग गरूडादि लोकयू गुलि तक सम्पत्ति दु, हानं स्वर्गयू गुगु अनर्घ रत्न दु, इपिं मध्ययू गुगुंहे धर्म समान श्रेष्ठ मजू। धर्मया थ्व नं उत्तम रत्नत्व खः। थ्व सत्यया प्रभावं कल्याण जुइमा।।९।।

थ्व लोकयू वा मेगु नाग गरूडादि लोकयू गुलि तक सम्पत्ति दु, हानं स्वर्गयू गुगु अनर्घ रत्न दु, इपिं मध्ययू गुगुंहे सङ्घ समान श्रेष्ठ मजू। सङ्घया थ्व नं उत्तम रत्नत्व खः। थ्व सत्यया प्रभावं कल्याण जुइमा।।१०।।

सकल बुद्धपिनि आनुभावं सकल प्रकारया मङ्गल जुइमा, सकल देवतापिंसं आरक्षा यायेमा, सदां छं सुख व कल्याण जुइमा।।११।।

सकल धर्मया आनुभावं सकल प्रकारया मङ्गल जुइमा, सकल देवतापिंसं आरक्षा यायेमा, सदां छं सुख व कल्याण जुइमा।।१२।।

सकल सङ्घया आनुभावं सकल प्रकारया मङ्गल जुइमा, सकल देवतापिंसं आरक्षा यायेमा, सदां छं सुख व कल्याण जुइमा।।१३।।

महाकारूणिक लोकनाथ बुद्ध सकल प्राणीपिनि हितार्थयू फुक्क पारमिता पुरे याना उत्तम सम्यक् सम्बोधि ज्ञानयू थ्यंक बिज्यात। थ्व सत्यया प्रभावं छं सदां कल्याण जुइमा।।१४।।

शाक्यवंशयात सुख सम्पन्न समृद्धि याना बिज्याम्ह तथागतं बोधिवृक्ष क्वयू मार त्याका बिज्यात। अथेहे जिमिसं नं त्याके फयेमा। थ्व शत्रु विजयकारक मंगलं सदां जय मङ्गल जुइमा।।१५।।

बुद्धपिनि क्लेश परिशुद्धताया अभिषेकभूमि विपुल शोभा युक्त पृथिवी शिरोमणि अपराजित बोधि पल्लंकय उत्तम बुद्धत्व प्राप्त जूम्ह तथागत गुलि प्रसन्न जुया बिज्यात।।१६।।

वथेंहे सुनक्षत्र, सुमंगल, सुप्रभात, सुक्षण, सुमूर्हत् (उत्तम आचरणपिं पुद्गलपिन्त बांलाक पूजा) सुखानन्द प्राप्त जुइमा।।१७।।

काय कर्म कुशल जुइमा, वचि कर्म कुशल जुइमा, मनोकर्म कुशल जुइमा, कुशल कर्मयू प्रणिधी (स्थित) जूइ फयेमा।।१८।।

थुकथं कुशल चर्या याःपिं देवमनुष्यपिन्त उत्तम फल प्राप्त जुइ, उत्तम फल प्राप्तपिं सुखी व आनन्दित जुइ। बुद्धशासनया वृद्धि सह हानं फुक ज्ञातिबन्धुपिं सहित इपिं सकलें निरोगी व सुखी जुइमा।।१९।।

https://dhamma.digital

दशधर्म सूत्र

भिक्षुपिनि गुणं संयुक्त जुयाच्वंगु परित्राण महामुनि भगवानं देशना याना बिज्यात। गुगु सूत्र न्यना तदनुसार आचरण यायेवं सम्पूर्ण दुःखं मुक्त जुइ, उगु सूत्रयात सकल लोकपिनि हितया नितिं पाठ याये (धाये)।

थथे जिं न्यना। छगू समयय् भगवान बुद्ध श्रावस्ती अनाथपिण्डिक महाजनं दयेका तःगु जेतवन महाविहारय् विहार याना बिज्यानाच्वन। अन भगवान बुद्धं भिक्षुपिं धकाः सम्बोधन याना बिज्यात। भगवान धकाः इपिं भिक्षुपिंसं लिसः बिल। भगवान बुद्धं थथे आज्ञा जुया बिज्यात, भिक्षुपिं प्रव्रजितपिंसं थुगु झिता धर्मयात खण्डित मजुइक न्हिन्हिं प्रतिवेक्षण यायेमा।

व झिता छु छु?

जि आः विरूपपाखे वना च्वना धकाः प्रव्रजितपिंसं न्हिन्हिं प्रतिवेक्षण (नुगलं वायेकेगु यायेमा।

जिगु जीविका आः मेपिनि ल्हाती धकाः प्रव्रजितपिंसं न्हिन्हिं प्रतिवेक्षण यायेमा।

आः जिगु मेगु प्रकारया वेश याये माःगु दु धकाः प्रव्रजितपिंसं न्हिन्हिं प्रतिवेक्षण यायेमा।

छु जिगु शील थःगु नुगलं निन्दा याइ कथं ला मजू ला धकाः प्रव्रजितपिंसं न्हिन्हिं प्रतिवेक्षण यायेमा।

जिमि सःस्यूपिं सब्रम्हचारी पासापिंसं जिगु शीलया द्वं खंका इमिसं निन्दा याइ कथं ला जिगु शील मजूला धकाः प्रव्रजितपिंसं न्हिन्हिं प्रतिवेक्षण यायेमा।

सकल जि यःपिं मन मिले जूपिं (पासापिं) लिसे नं नाना भाव विनाभाव जुया अर्थात बाया अलग जुया वनय् मानि धकाः प्रव्रजितपिंसं न्हिन्हिं प्रतिवेक्षण यायेमा।

जि थःगु कर्मया फल भोग याइम्ह (कर्मस्वक्) खः, कर्महे जिगु दायाद खः, कर्म अनुसारंहे जिगु जन्म जुइगु कर्म योनि खः, कर्महे बन्धु खः, कर्म प्रतिशरण खः, गुगु कर्म थम्हं याइ, चाहे व भिंगु जुइमा चाहे मभिंगु व थःगुहे दायाद (अंश, प्यवा) जुइ धकाः प्रव्रजितपिंसं न्हिन्हिं प्रतिवेक्षण यायेमा।

जिगु चा न्हि गुकथं फुना वनाच्वन धकाः प्रव्रजितपिंसं न्हिन्हिं प्रतिवेक्षण यायेमा।

छु शून्यागारय् जि मनया न्ह्याइपुक च्वनीम्ह जु ला धकाः प्रव्रजितपिंसं न्हिन्हिं प्रतिवेक्षण यायेमा।

छु जिं मानवीय धर्म न्ह्यां वना आर्यपिंसं प्राप्त याये फुगु प्राप्त याये बहःगु विशेष ज्ञान दर्शन ला लानागु दु ला? गुगु ज्ञानय् कि अन्तिम इलय् थः प्रव्रजितपिं पासापिंसं न्यनी बले जि सुंक च्वने माली मखु, थथे धकाः प्रव्रजितपिंसं न्हिन्हिं प्रतिवेक्षण यायेमा।

भिक्षुपिं, थ्व झिता धर्मयात प्रव्रजितपिंसं न्हिन्हिं प्रतिवेक्षण (मनं विचाः याना स्वयेगु) यायेमा। थथे धकाः भगवान बुद्धं आज्ञा जुया बिज्यासेंलि भिक्षुपिंसं साधु धकाः साधुवाद बिसे अनुमोदन यात।

बुद्धानुस्मृति

भिक्षु जीवनयात रक्षा याना तइगु बुद्धानुस्मृति भावना, मैत्री भावना, अशुभ भावना, मरणानुस्मृति भावना धयागु थ्व प्यता भावना शीलवान भिक्षुपिंसं अभ्यास यायेमा।।१।।

बुद्धिमान भिक्षुपिंसं अनन्त गुणं संयुक्त जुया बिज्याकम्ह शाक्यमुनि बुद्धया गुण इतिपिसो आदि च्वं निसें लुमंका स्मरण याना भावना यायेमा।।२।।

वसपोल बुद्धं सकल प्रकारया आशक्ति व क्लेसयात थःथम्हं तुं नाश याना बिज्यात, चित्त सन्ततियात परिशुद्ध याना बिज्यात, उकिं वसपोल सदानं सकल प्राणीपिंसं पूजा याका च्वने योग्यम्ह जुया बिज्यात।।३।।

अतीत, अनागत व वर्तमान थ्व स्वंगुलिं कालया व्याक्क प्रकारयागु धर्म सर्व प्रकारंहे थःथम्हं तुं अवबोध याना वसपोलं अद्वितीय सर्वज्ञता प्राप्त याना बिज्यात।।४।।

विपश्यना ईत्यादि विद्यां व शील आदिया आचरणं बांलाक सम्पन्न जुया बिज्याना आकाशय् सूर्यथें वसपोल थिना बिज्यात।।५।।

https://dhamma.digital

वसपोल तथागत शुभ स्थानयू अर्थात निर्वाणपुरयू बांलाक थ्यंकः बिज्यात। वसपोलया वचन नं अमोघ खः। अर्थात् गबलें व्यर्थ मजू। वसपोल स्वंगू लोकया स्वभावयात नं अवशेष धयागुहे मदयेक सम्पूर्ण कथं थुइका बिज्यात।।६।।

अनेक गुणं संयुक्त जुया वसपोल सकल सत्वपिं मध्ययू उत्तमतम जुया बिज्यात। दमन याये योग्यपिं नर नारीपिन्त वसपोलं अनेक प्रकारया उपायं दमन नं याना बिज्यात।।७।।

वसपोल छम्हहे जक सम्पूर्ण लोकया व्याक्क प्राणीपिनि अनुशासक खः। हानं वसपोल भाग्य, ऐश्वर्य आदि गुणया सर्वोत्तम निधि खः।।८।।

व्याक्क प्रकारया धर्मयू वसपोलयाके प्रज्ञा दु। सकल सत्वपिनि प्रति करूणा दु। अले आत्मार्थ व परार्थ जुइगु गुण वसपोलयाके व्याक्क प्राणीपिंके सिके अप्वः दु।।९।।

दयाद्वारा भिगू पारमिता धर्म पूर्ण याना वसपोलं प्रज्ञाद्वारा संसार सागरं थःत थत कया बिज्यात। हानं नाना प्रकारयागु धर्म सागरं उत्तमगु निर्वाण धर्म नं प्राप्त याना बिज्यात। अथेहे वसपोलं सकल मेपिं प्राणीपिन्त दया अनुकम्पापूर्वक थत कया उद्धार याना बिज्यात।।१०।।

वसपोलयागु रूपकाय स्वयेबले जकहे नं अचिन्तिय, अर्थात थथे अथे धकाः धाये मफु। ज्ञानयू वसपोल असाधारण धाःसा वसपोलयागु धर्मकायया विषयया खँ ला थथे अथे धकाः धाये फइगुहे गथे?।।११।।

मैत्री अनुस्मृति

गथे थःत सुखया इच्छा जुइगु खः, अथेहे सकल सत्व प्राणीपिन्त नं सुखया इच्छा जू, थथे धकाः भालपाः सकल सत्व प्राणीपिनि प्रति क्रमशः मैत्री भाव वृद्धिया।।१।।

जितः व जितःथें सदा कालं सकल सत्वपिन्त सुखी जुइमा, निदुःखी जुइमा। जित हित याइपिन्त नं जिगु प्रति उपेक्षितपिं मध्यस्थपिन्त नं वथेंहे वैरीपिन्त नं सुखी जुइमा।।२।।

थुगु गामयू च्वंपिं क्षेत्रयू (बुई) च्वंपिं सकल सत्वपिन्त सुखी जुइमा। अले व सिबे अप्वः राज्ययू च्वंपिं व चक्रवालयू च्वंपिन्त समेतं सुखी जुइमा।।३।।

अथेहे छचालं चक्रवालयू च्वंपिं असंख्य सत्व प्राणीपिन्त सुखी जुइमा। गुलि तक जन्म जुयाच्वंपिं भूत प्राणीपिं दु, उपिं व्याक्कसित नं शान्त जुइमा, सुखी जुइमा।।४।।

वथेंहे भिगू दिशायू च्वंपिं मिसा मिजं, आर्य अनार्य, देव मनुष्य अपाय दुर्गति वासयाना च्वंपिं सकल सत्व प्राणीपिन्त सुखी जुइमा।।५।।

अशुभानुस्मृति

थ्व शुभथें च्वंगु सविञ्ञाणिकगु शरीर अविञ्ञाणिक जुया अशुभ मृतक शरीर जुइ तिनि। थ्व शरीर अशुभ असार जुइ तिनि थथे धकाः भालपाः यतिं (भिक्षुं) अशुभ भावना यायेमा।।१।।

सँ चिमिसँ आदि स्वीनिता अशुभ वस्तुयागु वर्ण, आकार, गन्ध, आशय (प्रतिस्थित जुयाच्वंगु स्थान), च्वयू क्वयू न्यंकनं अर्थात् अवकाशयू समेतं ज्ञानं खंका थ्व जिगु शरीर घच्चाइपुसे च्वंगु फोहरगु स्वीनिता अशुभ वस्तुं युक्तगु धकाः ज्ञानं खंका अशुभ भावना यायेमा।।२।।

थ्व शरीरं पिहाँ वइगु फोहरगु वस्तु स्वःसा नं थ्व शरीरयू च्वं च्वंगु वस्तु अतिकं अपवित्र जुयाच्वन। उगु अपवित्रगु वस्तु पिहाँ वया सुचिगु भूमी च्वंच्वनीगु गुलि घच्चाइपुसे च्वं। तर (व सिवे) थ्व थपायूसकं शुभ भालपाः तयागु शरीरयू सदानं अपवित्र जुइक घच्चाइपुसे च्वंक मलं जाःगु वच्चकुटीथें च्वंच्वन।।३।।

थ्व शरीर पाइखानायू उत्पन्न जुइपिं कीथें अशुची फोहरयू उत्पन्न जुल। दुने नं मल मूत्रं जाः, गथे जाःगु पाइखाना थें खः।।४।।

https://dhamma.digital

गथे बिलिबिलि च्वंक जाःगु चिकं थलं चिकं बाः वनी अथेहे थ्व शरीरं नं नाना प्रकारया अशुचि बाः वयाच्वन। हानं थ्व शरीर (उकिं हे) नाना प्रकारया किमि त्वं जाइच्वंगु घःथें (अशुचिं जाःगु) खः।।५।।

न्हि बाः वइगु कैथें, लायेके मफइगु ल्वयूथें, ध्वग्गिना वनीगु घाःथें अले हानं वासः यानां याये मफइगु, अशुचि दुगु तज्याना दुर्गन्ध फइले जुया वनीगु सीम्हथें जाःगु शरीर धकाः अशुभ भावना यायेमा।।६।।

मरणानुस्मृति

फयू वयाच्वनी थायू च्याना च्वंगु मत सिना वनीथें आयु क्षय जुया थ्व शरीर नं क्षय जुया वनी। (उकिं) मेपिं मरण जूगु खंका थः नं मरण जुइतिनि धकाः मरणानुस्मृति भावना यायेमा।।१।।

गथे महानगु सम्पत्तिं सम्पन्नपिं प्राणीपिं सिना वन, अथेहे जि नं सिना मवंसे गाःगु मखु, छन्हु मखु छन्हु (जि नं) सिनाहे वनी तिनि।।२।।

उत्पत्ति लिसे लिसेंहे सदा नं मरण वयाच्वंगु दु। गथे प्राणी स्याइम्ह घातकं प्राणी स्यायेत मौका माला च्वनी, वथेंहे मृत्युं नं जित (जिगु मरणार्थ) लित्तु लिना वयाच्वंगु दु।।३।।

पलखहे मद्यूसे न्ह्याबलें न्ह्यां वनेगुली उत्साहिम्ह सूर्य उदय जुइ धुंका हानं अस्त जुया वनीथें थ्व जीवन नं मरणपाखे ब्वां वनाच्वन।।४।।

पल्पसा तोइथें, लखयू थहाँ वइगु लःप्वःचाथें सितु घाँय्या च्वकायू च्वंगु लः फुतिथें, लखयू सालागु ध्वःथें तुरन्तहे मदया वनीगु थ्व शरीर। हानं थ्व मृत्युयात घातक याइम्ह शत्रुयातथें सुनानं पने मफु।।५।।

गुपिं अपायूधंगु यशस्वी, बलवान, पुण्यवान, ऋद्धिमान, बुद्धिमान जुया बिज्याकपिं बुद्ध, प्रत्येक बुद्धपिन्त समेतं मृत्युं क्षय यात (घात यात) धाःसा जिथें जाम्हसिगु बारे खँ हे छु दइ?।।६।।

जीवन आरक्षा यायेत माःगु आहारादि प्रत्यय समेतं विकल (विरूप) जुया वनीगु, पिनेया शस्त्रादि अले आध्यात्मिक रोग आदि उपद्रवं नाश जुया वनीगु, मिखा फुति याये मलाकंहे क्षण क्षण रूपादि मरण जुया वनाच्वंगु थ्व शरीर धकाः मरणानुस्मृति भावना वृद्धि यायेमा।।७।।

च्यागू महासंवेग वस्तु

उद्योगीम्ह भिक्षुं प्यंगु आरक्षाया भावना याना वयां लिपा च्यागू महासंवेगया खँ मनन यायेमा।।१।।

जन्म, जरा, व्याधि, मृत्यु, अपाय, भूतकाल व भविष्यया वर्त (संसार चक्र) दुःख, वर्तमानया आहार माःवनेगुया दुःख थुपिं च्यागू संवेगया खँ खः।।२।।

गुम्ह बुद्धिमान व्यक्तिं न्ह्याबलें थःगु हितया इच्छा याना सुथयू बहनी थुगु भावना याइ, वं व्याक्क विघ्नयात नष्ट याना भगवान बुद्धं कना बिज्यागु श्रेष्ठगु व महानगु सुख शान्ति प्राप्त याना काइ।।३।।

अट्ठवीसति बुद्ध गाथा

महावीर तण्हंकर, महायशश्वी मेधंकर, लोकहितैषी शरणंकर, ज्योतिष्मान् दीपंकर।।१।।

जन प्रमुख कौण्डन्य, पुरूषोत्तम मंगल, भिंगु मनम्ह व धैर्यवान सुमन, प्रेम वृद्धि याःम्ह रेवत।।२।।

गुण सम्पन्नम्ह शोभित, जनपिं मध्ययू उत्तमम्ह अनोमदर्शी, लोक प्रद्योत पदुम, श्रेष्ठ सारथी स्वरूपम्ह नारद।।३।।

प्राणीपिं मध्ययू श्रेष्ठ सारम्ह पदुमोत्तर, श्रेष्ठ व्यक्ति सुमेध, व्याक्क लोकयू अग्रम्ह सुजात, श्रेष्ठ पुरूष प्रियदर्शी।।४।।

https://dhamma.digital

कारूणिक अर्थदर्शी, अन्धकारयात तापाकूम्ह धर्मदर्शी, संसारय् समता रहित सिद्धार्थ, वर बीगुली संयमीम्ह तिष्य।।५।।

वर बीम्ह पुष्य सम्बुद्ध, अनुपम विपश्वी, सर्वहितैषी शास्ता शिखी, सुख बीम्ह वैश्यभू।।६।।

सार्थवाह ककुसन्ध, युद्धभूमी विजयी कोणागमन, श्री सम्पन्न काश्यप, अले शाक्य श्रेष्ठ गौतम।।७।।

थ्वसपोलपिं सकल बुद्धपिनि सत्य, शील, क्षान्ति व मैत्रीया आनुभावं नं छंगु रक्षा जुइमा हानं छ निरोगी व सुखी जुइमा।।८।।

जिनपञ्जर गाथा

गुपिं श्रेष्ठ पुरूषपिंसं, गुपिं वीरपिंसं जय ग्रहण जुइगु आशन बोधिमण्डपय् वना सेना मदयेकंहे मारयात त्याका प्यंगू सत्यया अमृत रसया पान याना बिज्यात।।१।।

वसपोल तण्हंकर आदि नीच्याम्ह बुद्धपिं व्याक्क श्रेष्ठ मुनिपिं छिगु छ्यनय् प्रतिष्ठित जुया बिज्यानाच्वन।।२।।

छिगु छ्यनय् बुद्ध प्रतिष्ठित, हानं मिखाय् धर्म प्रतिष्ठित जुया च्वगु दु। छिगु हृदयय् व्याक्क गुण सम्पन्नपिं सङ्घपिं प्रतिष्ठित जुयाच्वंगु दु।।३।।

नुगःपाय् अनुरूद्ध दु, जःपाखे सारिपुत्र। कौण्डन्य जनफातय् हानं मौद्गल्यायन खःपाखे दु।।४।।

छिगु जःपाखे न्हेपनय् आनन्द व राहुल दु, खःपाखे न्हेपनय् काश्यप व महानाम दु।।५।।

ल्यूने सूर्य समान प्रकाशमान श्री सम्पन्न श्रेष्ठ मुनि शोभित विराजमान जुयाच्वंगु दु।।६।।

विचित्र (धर्म) कथिक, गुणया खानि, महर्षि कुमारकाश्यप छिगु म्हुतुइ न्ह्याबलें प्रतिष्ठित जुयाच्वंगु दु।।७।।

पूर्ण, अंगुलिमाल, उपालि, नन्द, शीवली थुपिं न्याम्ह स्थविरपिं छिगु कपालय् सिन्हाःथें दु।।८।।

विजयी भगवान बुद्धया मेपिं शिष्यपिं चेम्ह महास्थविर शीलया तेजं थिना अङ्ग अंगय् प्रतिष्ठित जुयाच्वन।।९।।

न्ह्याःने रतन (सुत्त) दु, जःपाखे मेत्त सुत्त। ल्यूने धजग्ग सुत्त दु हानं खःपाखे अंगुलिमाल (सुत्त)।।१०।।

खन्ध व मोर परित्राण अले आटानाटिय सुत्त आकाशय् इलांथें खः। ल्यंगु प्राकारया रूपय् दु।।११।।

बुद्धपिनि शासन (आणा)या बलं युक्त, धर्मया प्राकारं सुशोभित प्यंगू कार्य न्ह्याबले सम्बुद्ध पंजरय् अर्थात बुद्धया शरीरय् च्वंच्वंगु कारणं वात पित्त आदि दया वइगु दुने पिनेया उपद्रव सम्पूर्ण रूपं अनन्त गुणया तेजं विनष्ट जुया वनेमा।।१२,१३।।

पृथ्वी बुद्ध शरीरया मध्यय् च्वना विहार याना बिज्याइगु खः, इपिं व्याक्क श्रेष्ठ महापुरूषपिंसं सदां छिगु पालन यायेमा।।१४।।

थुगु कथं अत्यन्त सुरक्षित जुया, बुद्धयागु प्रतापं उपद्रवय् विजय प्राप्त जुया, बुद्धपिनि प्रतापं शत्रु समूह नष्ट जुया सद्धर्मया प्रतापं पालित जुया न्ह्याबलें विचरणया।।१५।।

थुगु कथं अत्यन्त सुरक्षित जुया, बुद्धयागु प्रतापं उपद्रवय् विजय प्राप्त जुया, धर्मया प्रतापं शत्रु समूह नष्ट जुया सद्धर्मया प्रतापं पालित जुया न्ह्याबलें विचरणया।।१६।।

थुगु कथं अत्यन्त सुरक्षित जुया, बुद्धयागु प्रतापं उपद्रवय् विजय प्राप्त जुया, सङ्घया प्रतापं शत्रु समूह नष्ट जुया सद्धर्मया प्रतापं पालित जुया न्ह्याबलें विचरणया।।१७।।

सद्धर्मया पःखालं चाःहीका तःगु जुया नं च्यागू दिशाय् च्याम्ह आर्यपिं च्वंच्वंन। थुमि दथुइ च्याम्ह नाथ नं दु। च्वये इलांथें बुद्ध बिज्यानाच्वन।।१८।।

व्याक्क अपशकुन, उपद्रव, मभिंगु निमित्त, भय, रोग, ग्रहदोष अले व्याक्क प्रकारया निन्दा, व्याक्क विघ्न, भय, मभिं व बांमलागु स्वप्न व्याक्क श्रेष्ठ बुद्धया प्रतापं नष्ट जुइमा।।१९।।

https://dhamma.digital

व्याक्क अपशकुन, उपद्रव, मभिंगु निमित्त, भय, रोग, ग्रहदोष अले व्याक्क प्रकारया निन्दा, व्याक्क विघ्न, भय, मभिं व बांमलागु स्वप्न व्याक्क श्रेष्ठ धर्मया प्रतापं नष्ट जुइमा।।२०।।

व्याक्क अपशकुन, उपद्रव, मभिंगु निमित्त, भय, रोग, ग्रहदोष अले व्याक्क प्रकारया निन्दा, व्याक्क विघ्न, भय, मभिं व बांमलागु स्वप्न व्याक्क श्रेष्ठ सङ्घया प्रतापं नष्ट जुइमा।।२१।।

महाजयमंगल गाथा

महाकारूणिक भगवान बुद्धं व्याक्क प्राणीपिनि भिंया निंतिं फुक्क पारमितायात पूर्ण याना उत्तम सम्बोधि (ज्ञान) प्राप्त याना बिज्यात। थुगु सत्य वचनं छंगु कल्याण जुइमा।।१।।

बोधिवृक्षया क्वयू च्वना गथे शाक्यसिंह भगवान बुद्धं विजय प्राप्त याना बिज्यात, अथेहे छंगु जय जुइमा, छंगु जय व कल्याण जुइमा।।२।।

उत्तम व श्रेष्ठ वासःथें जुया बिज्याकम्ह बुद्धरत्नयागु सत्कार याना, गुम्ह देव व मनुष्यया निंतिं हितकारी खः, उम्ह बुद्धया प्रतापं कल्याण पूर्वक व्याक्क उपद्रव नष्ट जुइमा हानं छंगु व्याक्क दुःख शान्त जुइमा।।३।।

उत्तम व श्रेष्ठ वासःथें जाःगु धर्मरत्नयागु सत्कार याना, गुगु पीडा शान्त याइगु खः, उगु धर्मया प्रतापं कल्याण पूर्वक व्याक्क उपद्रव नष्ट जुइमा हानं छंगु व्याक्क भय शान्त जुइमा।।४।।

उत्तम व श्रेष्ठ वासः समान गुण दुगु सङ्घरत्नयागु सत्कार याना, गुपिं आहुनेय्य व पाहुनेय्य खः, उगु सङ्घया प्रतापं कल्याण पूर्वक व्याक्क उपद्रव नष्ट जुइमा हानं छंगु फुक्क रोग शान्त जुइमा।।५।।

संसारयू विभिन्न प्रकारया गुलि नं रत्न दु, बुद्धरत्नथें जाःगु मेगु रत्न छुंहे मदु, थुगु (सत्य वचन)या प्रभावं छंगु कल्याण जुइमा।।६।।

संसारयू विभिन्न प्रकारया गुलि नं रत्न दु, धर्मरत्नथें जाःगु मेगु रत्न छुंहे मदु, थुगु (सत्य वचन)या प्रभावं छंगु कल्याण जुइमा।।७।।

संसारयू विभिन्न प्रकारया गुलि नं रत्न दु, सङ्घरत्नथें जाःगु मेगु रत्न छुंहे मदु, थुगु (सत्य वचन)या प्रभावं छंगु कल्याण जुइमा।।८।।

जिगु मेगु गुगुं शरण मदु, बुद्धहे जिगु उत्तम शरण खः, थुगु सत्य वचनया प्रभावं छंगु कल्याण जुइमा।।९।।

जिगु मेगु गुगुं शरण मदु, धर्महे जिगु उत्तम शरण खः, थुगु सत्य वचनया प्रभावं छंगु कल्याण जुइमा।।१०।।

जिगु मेगु गुगुं शरण मदु, सङ्घहे जिगु उत्तम शरण खः, थुगु सत्य वचनया प्रभावं छंगु कल्याण जुइमा।।११।।

व्याक्क आपदत तापाना वनेमा, व्याक्क रोग नष्ट जुइमा, छंत विघ्न मजुइमा, छ सुखी व दीर्घायु जुइमा।।१२।।

सर्वप्रकारं छंगु मङ्गल जुइमा, व्याक्क देवतापिंसं छंत रक्षा यायेमा। सकल बुद्धपिनि प्रतापं सदां छंगु कल्याण जुइमा।।१३।।

सर्वप्रकारं छंगु मङ्गल जुइमा, व्याक्क देवतापिंसं छंत रक्षा यायेमा। सकल धर्मया प्रतापं सदां छंगु कल्याण जुइमा।।१४।।

सर्वप्रकारं छंगु मङ्गल जुइमा, व्याक्क देवतापिंसं छंत रक्षा यायेमा। सकल सङ्घया प्रतापं सदां छंगु कल्याण जुइमा।।१५।।

https://dhamma.digital

जयमंगल गाथा

गुम्ह मुनीन्द्र तथागतं सुदृढ हथियार धारण याना द्वलंद्वः ल्हाः दुम्ह गिरिमेखला धयाम्ह किसि गया वःम्ह अत्यन्त ग्यानपुक सेना सहितम्ह मारयात थःगु दान आदि धर्मया बलं त्याका बिज्यात, उम्ह भगवान बुद्धया आनुभावं छंगु कल्याण जुइमा।।१।।

गुम्ह मुनीन्द्रं मार बाहेक चच्छि तक संग्राम याइम्ह घोर दुर्घर्ष (त्याके थाकुम्ह) हानं कठिन हृदयम्ह आलवक धयाम्ह यक्षयात क्षान्ति व संयमं त्याका बिज्यात, उम्ह भगवान बुद्धया आनुभावं छंगु कल्याण जुइमा।।२।।

गुम्ह मुनीन्दं दावाग्निचक्र व विद्युतथें जाःगु अत्यन्त दारूण व अत्यन्त मदमत्तम्ह नालागिरि धयाम्ह किसियात मैत्री रूपी वा गायेका त्याका बिज्यात, उम्ह भगवान बुद्धया आनुभावं छंगु कल्याण जुइमा।।३।।

गुम्ह मुनीन्दं अत्यन्त ग्यानपुम्ह ल्हातं तलवार पाछाया योजन योजन ब्वां वनीम्ह अंगुलिमालयात थःगु ऋद्धिबलं त्याका बिज्यात, उम्ह भगवान बुद्धया आनुभावं छंगु कल्याण जुइमा।।४।।

गुम्ह मुनीन्द्रं प्वाथय् सिँ (त्वाकः) चिना जनताया दथुइ प्वाथय् दुम्हथें जुया वःम्ह चिञ्चा धयाम्ह मिसायागु अपशब्दयात थःगु शान्त व सौम्य बलं त्याका बिज्यात, उम्ह भगवान बुद्धया आनुभावं छंगु कल्याण जुइमा।।५।।

गुम्ह मुनीन्दं सत्ययात त्वता असत्यवादया पोषण याःम्ह अभिमानी, वाद विवाद परायण हानं अहंकारं तःसकं कां जुयाच्वंम्ह सच्चक धयाम्ह परिब्राजकयात प्रज्ञा प्रदीप च्याका त्याका बिज्यात, उम्ह भगवान बुद्धया आनुभावं छंगु कल्याण जुइमा।।६।।

गुम्ह मुनीन्द्रं विविध महाऋद्धि सम्पन्नम्ह नन्दोपनन्द धयाम्ह भुजग (नाग) यात थः शिष्य (पुत्र) महामौद्गल्यायन स्थविर पाखें थःगु ऋद्धि शक्ति व उपदेशया बलं त्याका बिज्यात, उम्ह भगवान बुद्धया आनुभावं छंगु कल्याण जुइमा।।७।।

गुम्ह मुनीन्द्रं भयानक मिथ्यादृष्टि रूपी सर्प न्याका च्वंम्ह विशुद्ध ज्योति व ऋद्धि शक्तिं सम्पन्नम्ह बक धयाम्ह ब्रम्हायात ज्ञान रूपी वासलं त्याका बिज्यात, उम्ह भगवान बुद्धया आनुभावं छंगु कल्याण जुइमा।।८।।

गुम्ह श्रद्धालु पाठकं थुगु बुद्धया च्यापु जयमङ्गल गाथा अलसी मचासे न्हिन्हिं पाठ याइ, व बुद्धिमान् व्यक्तिं नाना प्रकारया उपद्रवं मुक्त जुया मोक्ष (निर्वाण) सुख प्राप्त याना काइ।।९।।

।। समाप्त।।

Dhamma.Digital

https://dhamma.digital

* नमो रत्नत्रयाय *

सद्धर्म सुरक्षित नेपालया भूमि पति श्री-श्री-श्री ३
महाराजा या जय ।

नेपाल भाषा यागु

धातु भेदानुपस्सना

—:*:—

अनुवादक—ऊः प्रज्ञानन्द भिक्षु

प्रकाशक—उपासिका म्रासन्दा
रामु पातली—चिटगाउं

प्रथम संस्करण १०००] [थुके चन्दा, कं ।–)

https://dhamma.digital

धातु भेदानुपस्सना

प्रकाशकः
उपासिका म्रासन्द,
रामुपातली, चिटगाउं।

बुद्ध सम्बत २४८४
विक्रम सम्बत १९९७

अनुवादक :
ऊ प्रज्ञानन्द भिक्षु

Dhamma.Digital

मुद्रकः
यूनिटी प्रेस,
कलकत्ता।

https://dhamma.digital

अनन्तगोचरं बुद्धं नत्वा सन्तनिसेवितं।
नाना धातु सुदस्सेन्तं धम्मं विसुद्धदायकं।।
चक्खादि धातु पस्सन्तं सङ्घञ्च मनसंवरं।
सीलवन्तं उपज्झायं पुब्बाचरे परम्परे।।
वन्दित्वा सिरसा चरे धातु भेदानुपस्सनं।
मोक्खकामा नमत्थाय कस्सं पसन्तु साधवो।।

(अहं) रूप, वेदना, सञ्ञा, संखार, विञ्ञाण। समेतं खन्ध न्यागू समूहयात शरीर धकाः प्रज्ञप्ति जुयाच्वंम्ह जिं (अनन्त गोचरं) थुलि उलि धकाः संख्या याये मफुगु अनन्त सर्वज्ञ ज्ञान रत्न धैगु ध्याननं दया बिज्याकम्ह (सन्तनि सेवितं) सत्पुरूषपिं आपालं सदानं सहवास यानाच्वंगु (नाना धातु सुदस्सेन्तं) नाना प्रकारया धातुभेद अपालंयात भिन्न भिन्न छुटे याना सूर्य समानं स्वच्छ बाँलाक ल्हाती द्यनेतया रत्नथें क्यनेगु सामर्थ्य संयुक्त जुया बिज्याकम्ह सम्यक्सम्बुद्धयात (नत्वा) नमामि, नमस्कार याना, गथे गुगु हिसापं, नमस्कार यात धाःसा भय, लोभ, कुलाचार मिथ्यादृष्टि, मोह, अज्ञानादि शुद्ध शान्त यानाव लोकय् व्याप्तमानगु बुद्धया अनन्त गुण वर्णयात अन्तस्करणं निसें लुमंका अथवा लुमंका जक तःधंगु भिंगु श्रद्धा चेतनानं आदर पूर्वक हस्त ज्वजलपाः नमस्कार याना।

थ्व थें हेतुं, हानं अपरिमित अनगिन्ति संसारं निसें हेतु मिले जुया वयाच्वंगु तृष्णा, दृष्टि, इत्यादि अशुद्ध मल जुयाच्वंगु अपालंयात अनेक प्रकारं शुद्ध यायेगुया कारणय् बियातया बिज्यागु प्यंगू प्रकारया मार्ग, प्यंगू प्रकारया फल, निर्वाण परियत्ति धयागु समेतं भिता प्रकारया महा उत्तम जुयाच्वंगु धर्मयात नं भय, लोभ, कुलाचार मिथ्यादृष्टि, मोह अज्ञानादि शुद्ध शान्त यानाव लोकय् व्याप्तमानगु धर्मया अनन्त गुण वर्णयात लुमंकाः तःधंगु भिंगु श्रद्धा चेतनां आदर पूर्वक हस्त ज्वजलपाः नमस्कार याना।।

हानं चक्षुधातु इत्यादियात भिन्न भिन्न छुटे याना यथार्थ रूपं खंका बिज्यापिं महाउत्तमगु चित्तं संयुक्त जुया बिज्याकपिं मार्गस्थानय् बिज्यापिं प्यम्ह, फलस्थानय् बिज्यापिं प्यम्ह, जम्मा च्याम्ह आर्य सङ्घरत्न अपालंयातनं भय, लोभ, कुलाचार मिथ्यादृष्टि, मोह अज्ञानादि शुद्ध शान्त यानाव लोकय् व्याप्तमानगु सङ्घ रत्नया गुण वर्णयात लुमंकाः तःधंगु भिंगु श्रद्धा चेतनां आदर पूर्वक हस्त ज्वजलपाः नमस्कार याना।।

हानं शिक्षाकामी धयागु शीलगुणनं संयुक्त जुया बिज्याकम्ह महातःधंम्ह उपाध्याय गुरूयातनं भय, लोभ, अकुशलाचार, मिथ्यादृष्टि, मोह अज्ञानादि शुद्ध शान्त यानाव लोकय् व्याप्तमान गुण वर्णयात लुमंकाः तःधंगु भिंगु श्रद्धा चेतनानं आदर पूर्वक हस्त ज्वजलपाः नमस्कार याना।।

हानं महाकाश्यप भिक्षु आदि छसिंनिसें तनंतँ गुरू जुया बुद्ध शासन रक्षा यायां बिज्यापिं परम्परा महाउत्तम गुरूपिन्तनं भय, लोभ, कुलाचार मिथ्यादृष्टि, मोह अज्ञानादि शुद्ध शान्त यानाव लोकय् व्याप्तमानगु गुण वर्णयात लुमंकाः तःधंगु भिंगु श्रद्धा चेतनां आदर पूर्वक हस्त ज्वजलपाः नमस्कार याना।।

हानं उपदेशाचार्य, धर्माचार्य, ग्रन्थाचार्य जुया बिज्यापिं गुरूपिन्तनं थ्व जिगु उत्तमाङ्ग जुयाच्वंगु शिरं सर्वदा वन्दना, नमस्कार याना।

थनंलि आपालं घोर दुःख संकष्ट संसारं छुटे जुयाच्वंगु स्वभाव निर्वाणयात प्राप्त याये धकाः प्रबल इच्छा प्रार्थना यानाच्वंपिं सत्पुरूषपिं सकल देश बन्धु, दाजुकिजा, माँबौपिनि कारणय् अत्यन्त करूणा तया च्वया तःगु थुगु निम्न लिखित भिंच्याता प्रकारया धातुभेदयात स्वया सिइका अभ्यास याये योग्य जुयाच्वंगु धातुभेदानुपस्सना धकाः नां जुयाच्वंगु पुस्तकयात केवल जि तुच्छ अल्प ज्ञानीया छुं भति संक्षिप्तं ज्यू ज्यू थें सःसःथें गुगु पालि व बर्मा भाषां च्वयातःगु उगु पुस्तकयात जिं नं थःगु मातृ भाषां अनुवाद यानागु खः। अथेनं थुगु तुच्छ लेखय् छुं तूट् फुट् जुयाच्वंगु दत धाःसा अथवा थःगु मातृभाषाया व्याकरण व छन्द पद सन्धि छुकीसं निपूण मजूगु जुया निम्तिं आपालं अशुद्ध जुइगु स्वभावहे खः, गथे आपालं पित्या प्याचाःगुलिं संतप्त वेदना जुयाच्वंम्ह प्राणीयात थुगु मसाः, उगु साः धाइगु मुख्य मखुकि गुगु दुःख वेदना जुयाच्वंगुयात याकनं शान्त रक्षा यायेया कारणय् जक खः। अस्तु।

https://dhamma.digital

हानं गथे सहस्र रश्मि प्रकाश बियाच्वंम्ह दिवाकर उदयाचल पर्वतं उदय मजूतले प्रदीप (मत) च्याकाः रात्री अन्धकारयात हटेयाना रक्षा याना च्वनी वथेंहे जक खः।

मुख्यगु प्रबल आशा दुकि थ्व जिगु तुच्छ अशुद्ध लेखनयात ध्यान मतसे गुगु दुःखं मुक्त जुयाच्वंगु परम शान्तिमय निर्वाणपाखे गमन जुइगु मार्ग तथा ज्ञानयात यथोचित्त बिचारं खंकाः सज्जन पण्डित पाठक वर्गपिंसं अत्यन्त कृपातसे सचे याना दिइ।

थुगु पुस्तकयात गुपिं सुरवीर जुया च्वपिं हानं थुगु तचोगु भव बन्धनं छुटे जुया अनुत्तर बोधिज्ञान लाये धकाः तःधंगु भिंगु मनोकांक्षा जुयाच्वंपिं सत्पुरूषपिंसं सदानं उत्साह हर्ष याना थुगु दर्शनीय पुस्तकयात स्वया सिइका अभ्यास यायेमाल।

अथवा मिथ्यादृष्टि, दोष, मान, मोहादि, तोत गुगु घोर दुःख डाहादि जुयाच्वंगु भवबन्धनं ननानं छुटे जुइ फयेमा धकाः शुद्ध चित्तं आशिका याना व थुगु दर्शनीय पुस्तकयात यथार्थ ज्ञानं विचाः याना सिइका कायेमाल।

हानं थुगुकथं भिंगु मतीतया सकल सज्जनपिंसं स्वया सिइका तत्कालं बोध जुइ फयेमा धकाः श्री भगवान बुद्धयाके प्रार्थना याना। थुगु चिकिधंगु ग्रन्थ छगू लेखन यानागुली अर्थ सहायक जुया बिज्याकःपिं वा दिपिं जजमानपिन्तनं प्रतिदिन धन्यवाद यानागु जुल।

पुनर्वार संशोधक गुम्ह कर्मस्थानाचार्यप्रति हार्दिक सेवास अर्पण यानागु जुल।

Dhamma.Digital

https://dhamma.digital

थुगु दर्शनीय पुस्तकयात विचाः याना स्वयेगु सिइकेगु गथे धाःसा

पालि भाषानुसार

न्हापां '१.चक्खुधातु, २. रूपधातु, ३. चक्खुविञ्ञाणधातु, ४. सोतधातु, ५. सद्दधातु, ६. सोतविञ्ञाणधातु, ७. घानधातु, ८. गन्धधातु, ९. घानविञ्ञाणधातु, १०. जिव्हा धातु, ११. रसधातु, १२. जिव्हाविञ्ञाणधातु, १३. कायधातु, १४. फोठब्बधातु, १५. कायविञ्ञाणधातु, १६. मनोधातु, १७. धम्मधातु, १८. मनोविञ्ञाणधातु जम्मा भिंच्याता प्रकारया दयाच्वन।'

तस्मात, अथेया कारणय् (विभङ्गपालि) धयागु पुस्तकय् कनातल (अट्ठारसधातुयो) चक्खुधातु इत्यादि पूर्वोक्त कनावयागु भिंच्याता प्रकारया धातुभेद दयाच्वन, व उगु भिंच्याता प्रकारया धातु मध्ये, चक्खुधातु धयागु मिखाय् च्वंगु दर्शक स्वभाव अथवा चक्खुपसादयात धयातल। रूपधातु धयागु गथे धाःसा महाभूतं खिचेयाना महाभूतया आधारं प्रकट जुगु वर्ण स्वभावयात धयातल। चक्खुविञ्ञाणधातु धयागु गथे धाःसा चक्खुपसादया आधारं रूपयात खंके फुगु, खन धकाः स्यूगु चित्त स्वभावयात धयातल। सोतधातु धयागु न्हाय्पनय् च्वंगु सोतपसाद वस्तुयात धयातल। सद्दधातु धयागु न्हाय्पनय् शब्द वइगु स्वभावयात धयातल। सोतविञ्ञाणधातु धयागु गथे धाःसा सोतपसादया आधारं शब्द तायेदत धकाः स्यूगु चित्तया स्वभावयात धयातल। घानधातु धयागु न्हासय् च्वंगु सोतपसाद वस्तुयात धयातल। गन्धधातु धयागु घानपसादय् सम्बन्ध जूवइगु गन्ध (नास्वा) स्वभावयात धयातल। घानविञ्ञाणधातु धयागु घानपसादया आधारं गन्ध (नँ) ताल धकाः स्यूगु चित्तया स्वभावयात धयातल। जिव्हाधातु धयागु म्ये च्वंगु सोतपसाद वस्तुयात धयातल। रसधातु धयागु म्येपसाद नापं सम्बन्ध जुया वइगु रस स्वभावयात धयातल। जिव्हाविञ्ञाणधातु धयागु जिव्हापसादया आधारं स्वाद वल धकाः स्यूगु चित्त स्वभावयात धयातल। कायधातु धयागु म्हछम्हं फिजे जुयाच्वंगु सोतपसाद वस्तुयात धयातल। फोठब्बधातु धयागु कायपसादय् स्पर्श जूवइगु विषयवस्तु स्वभावयात धयातल। कायविञ्ञाणधातु धयागु गुगु कायपसादया आधारं स्पर्श जुल धकाः स्यूगु चित्तया स्वभावयात धयातल। मनोधातु धयागु पञ्चविञ्ञाणया ल्यू ल्यू न्ह्यः न्ह्यः च्वना सहायक जुया न्यागू प्रकारया विषययात विचाः अनुभव याना कायेसःगु मनोधातु स्वंगूयात स्यूगु स्वभावयात धयातल। धम्मधातु धयागु बाकि जुयाच्वंगु रूप भिंखुता व वेदनाक्खन्ध, सञ्ञाक्खन्ध, संखारक्खन्ध निर्वाण इत्यादि स्वभाव धर्म अपालंयात धयातल। मनोविञ्ञाणधातु धयागु गुगु च्वे कनावयागु आश्रय खुता प्रकारयात ध्यान याना सिइके फुगु कुशल, अकुशल, अव्याकृत चित्त ७६ ता प्रकारयागु स्वभावयात धयातल।

किन्तु छुया कारणय् चक्षु श्रोतादि धातुभेद भिंच्याता प्रकारया स्वभाव धकाः सुनानं न्यनी।

थुकि यागु खँ गथे धाःसा, गुगु धातुभेद भिंच्याता प्रकार फुकेसनं देव, मनुष्य, बह्मा, ऋषि, मिसा, मिजं, स्त्री, पुत्र, पुत्री आदि छ, जि धकाः धायेगु दइमखु। यत्किञ्चित् छुं छगू रूप वस्तु दु धकाः धायेबहःगु धार्थेहे दुला मदुला? धकाः मालास्व। यदि माला स्वसानं रेणु प्रमाणंहे छुं दइमखु, लुइकेनं फइमखु, केवल यचुसे सुचुसे च्वना च्वंगु स्वभाव मात्र जुयाच्वन। तसर्थ स्वभाव धकाः धयातल।

गुगु स्वभावयात छ, जि धकाः धायेगु मदु, दृष्टान्त स्वभाव मात्र जुयाच्वंगु कारणयात सिइके फइगु गथे धाःसा

चक्खुपसाद धयागु गथे च्वंगु खः – चाकलाः ला, प्यकुंला ला, ग्वलाः ला, ताःहाक ला, चिकिहाक ला, ह्याउँला, वाउँला? धकाः नाना प्रकारं ज्ञानं विचाः याना मालास्व, उगु प्रकारं मालास्वत धाःसानं किञ्चित् मात्रनं लुइके फइमखु, उगु बखतय् तिनि अवश्य स्वभाव मात्र जुयाच्वंगु खः धकाः ज्ञानं खना सियावइ, उगु बमोजिम्

चक्षुस प्रकट जुइगु वर्ण, उगु वर्ण रूपयात खन धकाः स्यूगु स्वभाव, चक्खुविञ्ञाणयातनं अथेहे मालास्व गथे च्वंगु खः चाकला ला, प्यकुंला ला? इत्यादि धकाः माला स्वसानं रेणु प्रमाणंहे लुइके फइमखु। उगु बखतय् चक्षुस प्रकट जूगु रूपयात खंके फुगु स्वभाव मात्र जक दु धकाः ज्ञानं सियावइ, वथेंहे सोतपसाद

https://dhamma.digital

धयागुनं गथे च्वंगु खः मालास्व हानं सोतपसादय् सम्बन्ध जुवइगु शब्दधातु गथे च्वंगु खः मालास्व, हानं उगु शब्दयात तायेदत धकाः स्यूगु स्वभाव सोतविञ्ञाणधातुयात नं मालास्व, छुं छगुहे लुइके फइमखु, केवल स्वभाव मात्र जुयाच्वंगुयात सहजं सियावइ। थःथेहे घानधातुयात नं गथे च्वंगु खः मालास्व, हानं गन्धधातुयातनं गथे च्वंगु खः मालास्व, हानं गन्ध नँ ताल धकाः स्यूगु स्वभाव, घानविञ्ञाणधातुयातनं मालास्व, पूर्वोक्त, कना वयागुथें छुं नं लुइके फइमखु।

हानं जिव्हापसाद गथे च्वंगु खः मालास्व, हानं रसधातुयातनं गथे च्वंगु खः मालास्व, हानं स्वाद वल धकाः स्यूगु स्वभाव जिव्हाविञ्ञाणधातुयातनं लुइके फइमखु, हानं कायपसादयातनं गथे च्वंगु खः मालास्व, हानं फोठब्बधातु, स्पर्श वस्तुयातनं गथे च्वंगु खः मालास्व, हानं स्पर्श जुल धकाः स्यूगु स्वभाव कायविञ्ञाणधातुयातनं लुइके फइमखु, हानं प्रवाह जुया वनीगु अथवा छग्वो छधीजुया मिले जुयाच्वनीगु स्वभाव (आपोधातु), हानं स्त्रीजनहे खः धकाः सिइके फइगु मुख्यगु लक्षण स्वभाव (इत्थिन्द्रिय), पुरूषहे खः धकाः सिइके फइगु मुख्यगु स्वभाव (पुरिसिन्द्रिय), मनोविञ्ञाणधातुया वासस्थान स्वभाव (मनोधातु), हृदय वस्तुयात विचार याइगु स्वभाव (जीवितिन्द्रिय), दाः, चिकं, श्यो, इत्यादि रस जुयाच्वंगु वस्तु स्वभाव (ओजा), रूप कलाप वस्तुयात पृथक पृथक छुटे याइगु स्वभाव (आकाश), (शरीर) सन धकाः सिइके फुगु स्वभाव (कायविञ्ञत्ति), वचन ल्हात धकाः सिइके फुगु स्वभाव (वचीविञ्ञत्ति), रूपया याउँसे च्वनीगु स्वभाव (लहुता), रूपया क्यातुसे च्वनीगु स्वभाव (मुदुता), रूपया बल्ला बांलागु स्वभाव (कम्मञ्ञता), रूपया प्रथम उत्पत्ति जूगु स्वभाव (जाति), रूपया छगुलिं छथु स्वातुस्वाना, वृद्धि जुया वइगु स्वभाव (सन्तति), रूपया जीर्ण जुइगु स्वभाव (जराता), रूपया विनाश जुइगु स्वभाव (अनिच्चता) खः।

थुगु भिंखुता प्रकारयात रूप धकाः धयागु जुल, थुकियातनं पूर्वोक्त कनावयागुथें, चाकलाः ला, प्यकुंलाः ला? धकाः नाना प्रकारं मालास्व, यदि माला स्वसानं छुं रेणु प्रमाणंहे लुइके फइमखु, केवल स्वभाव मात्र जुयाच्वंगु कारणयात यथार्थ विश्वास जुइ, प्रत्यक्ष खना सियावइ धकाः सिइका कायेमाल।

वथेंहेतुं हानं दुःख सुख भोग याइगु स्वभाव, वेदना लुमंका तइगु स्वभाव (सञ्ञा), आश्रय जुयाच्वंगु विषय वस्तुइ स्पर्श जुइगु स्वभाव (फस्स), कुशलाकुशल कार्य याइगु स्वभाव (चेतना), ध्यानाश्रयस स्थिर जुयाच्वनीगु स्वभाव (एकग्गता), पालन रक्षा याइगु स्वभाव (जीवितिन्द्रिय), नुगलय् तयेगु स्वभाव (मनसीकार), ध्यानाश्रयपाखे लगे याना चिन्तना याइगु स्वभाव (वितक्क), ध्यानाश्रयस बारम्बार हेर विचार याइगु स्वभाव (विचार), थथेहे खः धकाः छिने याइगु स्वभाव (अधिमोक्ख), कोसिस बल याइगु स्वभाव (विरिय), चित्तबुझे जुइगु स्वभाव (पीति), छुं ज्याखँ यायेगु इच्छा जुइगु स्वभाव (छन्द), बेहोसि जुइगु स्वभाव (मोह), दुश्चरित्र कुकर्मय् लज्जा मदुगु स्वभाव (अहिरिक), दुश्चरित्र कुकर्मय् त्राश लगे मजूइगु स्वभाव (अनोतप्प), थुलिन्ह्या उलिन्ह्या मस्यूगु स्वभाव (उद्धच्च), लालचि जुइगु स्वभाव (लोभ), सत्मार्गस मिले मजूगु द्वनाच्वंगु स्वभाव (दिट्ठि), अभिमानी जुइगु स्वभाव (मान), अपराध याइगु स्वभाव (दोस), इख तइगु स्वभाव (इस्सा), नुगःस्या कृपण जुइगु स्वभाव (मच्छरिय), धन्दा सन्ताप चाइगु स्वभाव (कुकुच्च), चित्तया तेज मदया आलस्य जुइगु स्वभाव (थिन), चेतसिकया तेज मदया ज्वलहँ च्वनीगु स्वभाव (मिद्ध), संसय जुइगु स्वभाव (विचिकिच्छा), निश्चय विश्वास जुइगु स्वभाव (सद्धा), होश दइगु स्वभाव (सति), दुश्चरित्र कुकर्मय् लज्जा चाइगु स्वभाव (हिरि), दुश्चरित्र कुकर्मय् त्राश चाइगु स्वभाव (ओतप्प), लालचि मजुइगु स्वभाव (अलोभ), अपराध मयाइगु स्वभाव (अदोस), अनेगु आश्रय विषय वस्तुतय्कये समानता खनिगु स्वभाव (तत्रमज्झत्तता), चेतसिकया शान्त जुइगु स्वभाव (कायपस्सद्धि), चित्तया शान्त जुइगु स्वभाव (चित्तपस्सद्धि), चेतसिकया याउंसे च्वनीगु स्वभाव (कायलहुता), चित्तया याउंसे च्वनीगु स्वभाव (चित्तलहुता), चेतसिकया क्यातुसे च्वनीगु स्वभाव (कायमुदुता), चित्तया क्यातुसे च्वनीगु स्वभाव (चित्तमुदुता), चेतसिकया बल्लागु तेजदइगु स्वभाव (कायकम्मञ्ञता), चित्तया बल्लागु फूर्ति दइगु स्वभाव (चित्तकम्मञ्ञता), चेतसिकया अभ्यास जुइगु स्वभाव (कायपागुञ्ञता), चित्तया अभ्यास जुइगु स्वभाव (चित्तपागुञ्ञता), चेतसिकया तप्यंगु स्वभाव (कायुजुकता), चित्तया तप्यंगु स्वभाव (चित्तुजुकता), वची दुश्चरित्र रहित जूगु स्वभाव (सम्मावाचा), काय दुश्चरित्र रहित जूगु स्वभाव (सम्माकम्मन्त), भिंगु कर्म जीविका जूगु स्वभाव (सम्माआजीव), परया दुःखादि खना दया

https://dhamma.digital

दुगु स्वभाव (करूणा), परया सुखादि खना हर्ष जूगु स्वभाव (मुदिता), स्वभाव धर्मयात यथार्थ रूपं स्यूगु स्वभाव (पञ्ञा), चित्त चेतसिक रूपं भिन्न भावं अलग्ग छुटे जुयाच्वंगु स्वभाव निर्वाण जुल।

थ्व थुलि धायूधुंगु नामधर्म जुयाच्वंगु (धम्मधातु) यातनं पृथक पृथक छुटेयाना स्वया कायेमाल गथेच्वंगु खः, पूर्वोक्त कनावयागुथें, चाकलाः ला, प्यकुंलाः ला, ह्याउँला, वाउँला? धकाः नाना प्रकारं मालास्व, मालास्वसानं रेणु प्रमाणंहे छुं लुइके फइमखु, लुइकेगु वस्तुनं मदु, केवल स्वभाव मात्र दयाच्वंगु कारणयात साक्षात् प्रत्यक्ष ज्ञान प्रकाश याना बुझे जुयावइ।

तत्पश्चात् बाकि जुयाच्वंगु (मनोधातु), (मनोविञ्ञाणधातु) धयागु स्यूगु बुझे जूगु विञ्ञाण स्वभावयातनं नाना प्रकारं छगू छगू दतले सर्वाङ्ग शरीरय् चित्त बुझे जुइक मालास्व, मालास्वसानं क्यने बहगु वस्तु छुं छगुनं लुइके फइमखु, केवल स्वभाव मात्र दयाच्वंगु कारणयात यथार्थ प्रत्यक्ष खने धुसेंली धातुया स्वभाव भिन्न भिन्न छुटेजुल।

उगु प्रकारं स्वभावयात भिन्न भिन्न छुटे याये धुंकाः पुनर्वार विचाः याना मती लुइकेगु गथे धाःसा, थःगु शरीर स्कन्धय् व परयागु शरीर स्कन्धय् दयाच्वंगु रूपधातु स्वभाव व शब्दधातु स्वभाव समान उथें जूला मजूला? धकाः विचाः यानास्व, अवश्य समान मजू धयागु कारणयात सियावइ। उगु प्रकारं सियावसेंलि, व उगु उथें मजुगु स्वभाव मध्ययू छुं छगू स्वभावयात, छ, जि, स्त्री, पुत्र, पुत्री, आदि देव मनुष्य, सत्व, प्राणी धकाः धायेगु, यदि धात्थें दुगु खः ला? धकाः विचाः यानास्व, छुं छगूनं दुगु मखु, केवल स्वभावमात्र जुयाच्वंगु कारणयात सिइके धुंस्येलि छ, जि, मिसा, मिजं देवासुर, गन्धर्व इत्यादि, हानं जिगु आत्मा धकाः भावना यानाच्वंगु मिथ्या ज्ञान लोप जुया केवल स्वभाव धर्म पुचः जक जुयाच्वंगु कारणयात खंगु स्यूगु (विपस्सना सम्मादिट्ठिञाण) जक जुया बसे जुयाच्वनी। थथेहे हानं शब्द व गन्धया स्वभाव उथें मखु, गन्ध व रसया स्वभाव उथें मखु, रस व स्पर्शया स्वभाव उथें मखु, स्पर्श व धर्माश्रययया स्वभाव उथें मखु, धर्मया स्वभाव मध्ये, हानं प्रवाह जुया वनीगु अथवा छधी छग्वः जुया मिले जुया च्वनीगु स्वभाव व स्त्रीया भाव व पुरूषया भावयात क्यने सःगु भावरूप उथें मखु, उगु रूपय् हानं हृदय वस्तु जीवित, ओजारूप उथें मखु, गुगु हानं उगु रूपय् आकाश इत्यादि रूप उथें मखु। अथेतुं पूर्वोक्त कनावयागु, काय, वची, लहुता, मुदुता इत्यादि अनिच्चता थ्यंकं छगू थें छगू समान मजूगु कारणयात दुरूस्त खंका सिइके फयूक बाँलाक छगू स्वभाव व छगू स्वभाव ज्वरे यानास्व, उगु प्रकारं स्वये धुसेंलि अवश्य उथें मखु धैगु कारणयात सियावइ। अज्यागु समान मजुयाच्वंगु स्वभाव मध्ययू छुं छगू स्वभावयात धाथेंहे छ, जि, मिसा, मिजं, देव मनुष्यादि, दु धकाः छुया निम्तिं भावना (कल्पना) याना च्वने माःगु खः। विचाः याना स्वत धाःसा केवल स्वभाव मात्र जुयाच्वंगु कारणयात प्रकाश जुया सियावइ। वथेंहे दुःख सुख भोग याइगु स्वभाव व लुमंकेगु स्वभाव समान जूला? धकाः ज्वरेयानास्व, उथें जुइमखु लुमंकेगु स्वभाव व स्पर्श जुइगु स्वभाव समान जुइमखु थुगुहे बमोजिम् (पञ्ञा), (चेतसिक) थ्यंकं पृथक पृथक छुटे याना ज्वरेयानास्व, छगू स्वभाव व छगू स्वभाव उथें मखु धकाः सिया व खनेदया वइ। अथेतुं छगू थें छगू स्वभाव समानता मजुयाच्वंगु मध्ययू छु छगू स्वभावयात पूर्वोक्त कनावंगुथें अपायूचो छ, जि, मिसा, मिजं धकाः भावना याना च्वनेमागु छाय् धकाः पुनर्वार विचाः याना मालास्व, उगु बखतय् छ, जि, धकाः धयागु लोप जुया केवल स्वभाव मात्र जुयाच्वंगुयात खने दयावइ। खने दया वसेंलि, निश्चय नं छं, जिं, दुःख सुख भोग यानाच्वंगु मखु (वेदना) स्वभावं जक भोग यानाच्वंगु, छं जिं, लुमंका म्हसीका तयागु मखु (सञ्ञा) स्वभावं जक लुमंका तःगु धैगु कारणयात सियावइ।

छं, जिं, स्पर्श जूगु मखु (फस्स) स्वभावं जक स्पर्श जूगु धैगु कारणयात सियावइ। छं, जिं, कुसलाकुसल कार्य मनं चायेका याःगु मखु (चेतना) स्वभावं जक चायेका धैगु कारणयात सियावइ। छं, जिं, स्थिर जुयाच्वंगु मखु ध्यानाश्रयस (एकग्गता) स्वभावं जक स्थिर धैगु कारणयात सियावइ। छं, जिं, रक्षापालन यानाच्वंगु मखु (जीवितिन्द्र) स्वभावं जक रक्षा पालन यानाच्वंगु धैगु कारणयात सियावइ। छं, जिं, मती तयागु मखु (मनसिकार) स्वभावं जक मती तयागु धैगु कारणयात सियावइ। छं, जिं, चिन्तना यानागु मखु (वितक्क) स्वभावं जक चिन्तना यानागु धैगु कारणयात सियावइ। छं, जिं, हेरविचार यागु मखु (विचार) स्वभावं जक धैगु कारणयात सियावइ। छं, जिं, थहरे याना छिने यागु मखु (अधिमोक्ख) स्वभावं जक धैगु कारणयात सियावइ।

https://dhamma.digital

छं, जिं, कोसिस बल यागु मखु (वीरिय) स्वभावं जक धैगु कारणयात सियावइ। छं, जिं, चित्तबुझे जूगु मखु (पीति) स्वभावं जक धैगु कारणयात सियावइ। छं, जिं, दयूकेगु इच्छा जूगु मखु (छन्द) स्वभावं जक धैगु कारणयात सियावइ। छं, जिं, बेहोसि जूगु मखु (मोह) स्वभावं जक धैगु कारणयात सियावइ। छं, जिं, दुश्चरित्र कुकर्मे लज्जा शरम् मचागु मखु (अहिरिक) स्वभावं जक धैगु कारणयात सियावइ। छं, जिं, दुश्चरित्र कुकर्म खना त्राश मचागु मखु (अनोतप्प) स्वभावं जक धैगु कारणयात सियावइ। छं, जिं, उलिन्ह्या थुलिन्ह्या मस्युगु मखु (उद्धच्च) स्वभावं जक धैगु कारणयात सियावइ। छं, जिं, लालचि जूगु मखु (लोभ) स्वभावं जक धैगु कारणयात सियावइ। छं, जिं, द्वनाच्वंगु मिथ्या मार्गयू लागु मखु (दिट्ठि) स्वभावं जक धैगु कारणयात सियावइ। छं, जिं, अभिमानी जूगु मखु (मान) स्वभावं जक धैगु कारणयात सियावइ। छं, जिं, अपराध याःगु मखु (दोस) स्वभावं जक धैगु कारणयात सियावइ। छं, जिं, इखू तःगु मखु (ईस्सा) स्वभावं जक धैगु कारणयात सियावइ। छं, जिं, कपटि, कृपणी जूगु मखु (मच्छरिय) स्वभावं जक धैगु कारणयात सियावइ। छं, जिं, धन्दा सुर्ता जूगु मखु (कुक्कुच्च) स्वभावं जक धैगु कारणयात सियावइ। छं, जिं, आलस्य जूगु मखु (थिन) स्वभावं जक धैगु कारणयात सियावइ। छं, जिं, ज्वलहँ च्वंगु मखु (मिद्ध) स्वभावं जक धैगु कारणयात सियावइ। छं, जिं, अविश्वासी जूगु मखु (विचिकिच्छा) स्वभावं जक धैगु कारणयात सियावइ। छं, जिं, विश्वासी निश्चय जूगु मखु (सद्धा) स्वभावं जक धैगु कारणयात सियावइ। छं, जिं, होस दुगु मखु (सति) स्वभावं जक धैगु कारणयात सियावइ। छं, जिं, मभिंगु कर्म कार्यस लज्जा चागु मखु (हिरि) स्वभावं जक धैगु कारणयात सियावइ। छं, जिं, मभिंगु कार्य कर्मस त्राश चागु मखु (ओतप्प) स्वभावं जक धैगु कारणयात सियावइ। छं, जिं, लालचि मजूगु मखु (अलोभ) स्वभावं जक धैगु कारणयात सियावइ। छं, जिं, अपराध मयागु मखु (अदोस) स्वभावं जक धैगु कारणयात सियावइ। छं, जिं, आश्रय विषय वस्तु के समान उपेक्षायागु मखु (तत्रमज्झत्तता) स्वभावं जक धैगु कारणयात सियावइ। छं, जिं, शान्त जूगु मखु (कायपस्सद्धि, चित्तपस्सद्धि) स्वभावं निगुलिं जक धैगु कारणयात सियावइ। छं, जिं, याउंसे च्वंगु मखु (कायलहुता, चित्तलहुता) स्वभावं निगुलिं जक धैगु कारणयात सियावइ। छं, जिं, नाईसे च्वंगु मखु (कायमुदुता, चित्तमुदुता) स्वभावं निगुलिं जक धैगु कारणयात सियावइ। छं, जिं, बाँलागु फूर्तिदुगु मखु (कायकम्मञ्ञता, चित्तकम्मञ्ञता) स्वभावं निगुलिं जक धैगु कारणयात सियावइ। छं, जिं, अभ्यास उद्योग यागु मखु (कायपागुञ्ञता, चित्तपागुञ्ञता) स्वभावं निगुलिं जक धैगु कारणयात सियावइ। छं, जिं, तप्यंगु मखु (कायउजुकता, चित्तउजुकता) स्वभावं निगुलिं जक धैगु कारणयात सियावइ। छं, जिं, असत्य वचन रहित जूगु मखु (सम्मावाचा) स्वभावं जक धैगु कारणयात सियावइ। छं, जिं, काय दुश्चरित्र रहित जूगु मखु (सम्माकम्मन्ता) स्वभावं जक धैगु कारणयात सियावइ। छं, जिं, शुभ कर्म जीवन पालन यागु मखु (सम्माआजीव) स्वभावं जक धैगु कारणयात सियावइ। छं, जिं, परया दुःख खना दया तःगु मखु (करूणा) स्वभावं जक धैगु कारणयात सियावइ। छं, जिं, परया सुखादि खना हर्ष जूगु मखु (मुदिता) स्वभावं जक धैगु कारणयात सियावइ। धार्थें यथार्थ जुयाच्वंगु स्वभावयात छं, जिं, भिन्न भिन्न छुटे याना सिइके फुगु मखु (पञ्ञा) स्वभावं जक धैगु कारणयात सियावइ।

एवं थथे धकाः यथार्थ खंका सिइके धुसेंलीः छं, जिं, यः कतः धयाच्वंगु आत्मदृष्टि दक्वं लोप जुया अनात्मा स्वभावयात छिनाछिन् थहरे याना सिइके फुगु सम्यक् दृष्टि ज्ञान धकाः धयागु मार्गयू जक बशे जुया च्वनी, सिइका काये माल।

थःथेहे रूपधातु इत्यादियात नं छं, जिं, धयागु आत्मा स्वभाव लोप याना, अनात्म स्वभाव प्रकाश जुइक बारम्बार भिन्न भिन्न छुटे यानास्व। अथे याना स्वत धाःसा स्वभाव धर्म जुयाच्वंगुयात धार्थेहे प्रत्यक्ष थहरे याना सिइके फई। निश्चय नं अनात्मा स्वभाव जुयाच्वंगुयात थहरे याना स्यूगु सम्यक् दृष्टि मार्ग अवश्यं प्राप्त जुइ। उगु सम्यक् दृष्टि प्राप्त जुइ धुसेंलि, पुनर्वार चक्षु इत्यादियात नं दाजे यानास्व अथवा चक्खुपसाद व सोतपसाद मिले जूला? धकाः ज्वरे यानास्व। सोतपसाद व घानपसाद ज्वरे यानास्व। हानं घानपसाद व जिव्हापसाद मिले जूला? धकाः ज्वरे यानास्व। जिव्हापसाद व कायपसाद मिले जुला? धकाः ज्वरे यानास्व।

थुगुहे प्रकारं नाना प्रकारं भिन्न भिन्न छुटे याना ज्वरे यानास्व, छगूथें छगू उथें मखु पृथक पृथक जुयाच्वंगु यथार्थथें खने दयावइ। उगु प्रकारं पृथक पृथक छुटे जुया खने दया वःगु गुगु स्वभाव पसाद न्यागू

https://dhamma.digital

दु, उगु न्यागू मध्यय् गुगु स्वभाव धर्मयात छ, जि धकाः धाय् योग्यगु स्वभाव धर्म छु दु? धकाः विचाः याना स्वयेमाल। विचाः याना स्वसेंलि अवश्य नं छ, जि, थः कतः धकाः धाय् योग्यगु छुं छगू नं मदुगु कारणं केवल धातुभेद स्वभाव धर्म मात्र जुयाच्वंगुयात प्रतिदिन खने दया च्वनी। उगु बखतय् देव मनुष्यादि मिसामिजं, पुत्रपुत्रादि, छ, जि धकाः धयाच्वंगु आत्मभाव मिथ्या ज्ञान लोप जुया वनी। लोप जुया वसेंलि निश्चय नं उगु धातुभेद स्वभाव धर्मयात यथार्थथें प्रत्यक्ष थहरे याना स्यूगु विपस्सना सम्मादिट्ठि मार्गय् हे जक मिले जुइ धकाः सिइके माल।

पुनर्वार विञ्ञाणधातुयातनं पूर्वोक्त कना वयागु बमोजिम छगू व छगू ज्वरे यानास्वये माल, ज्वरे यानास्वयेगु गथे धाःसा, मिखां खने दत धकाः स्यूगु व न्हायपनं तायेदत धकाः स्यूगु उथें जूला मजूला? धकाः विचाः यानास्व। न्हायपनं तायेदत धकाः स्यूगु व न्हासं गन्ध नं ताल धकाः स्यूगु उथें जूला मजूला? धकाः विचाः यानास्व। न्हासं गन्धनं ताल धकाः स्यूगु व म्यें स्वाद स्यूगु उथें जूला मजूला? धकाः विचाः यानास्व। म्यें स्वाद स्यूगु व शरीरय् स्पर्श जुल धकाः स्यूगु उथें जूला मजुला धकाः विचाः यानास्व। शरीरय् स्पर्श जुला धकाः स्यूगु इत्यादि व भोग याना मनं विचाः याना स्यूगु मनोधातु मनोविञ्ञाणधातुया स्वभाव उथें जूला? धकाः बारम्बार छसिंनिसें ज्वरे याना स्वयेमाल, उगु प्रकारं ज्वरे याना स्वये धुसेंलिं, गुगु स्यूगु विञ्ञाणधातु धयागुनं छगू थें छगू समान मजू, छगू छगू प्रकारया फरक जुयाच्वंगु जक प्रतिदिन खने दयावइ।

थुगु प्रकारं खना व देवमनुष्यादि मिसा, मिजं, पुत्र, पुत्री आदि छ, जि आत्मा धकाः धयाच्वंगु दृष्टि जुक्वं भङ्ग जुया लोप जुया वंसेंलि केवल स्वभाव धर्म मात्र जुयाच्वंगुयात साक्षात्कार याना सिइके फुगु (विपस्सना सम्मादिट्ठि) विपस्सना सम्यक्दृष्टि मार्ग जक जुया च्वनी। उलि जुसेंलि बाँलाकहे छ, जि, धैगु छुनं मदुगु केवल स्वभाव धर्म मात्र दु धकाः अवश्य ज्ञानं थुइका कायेफइ। ज्ञानं थुसेंलि छ, जि धैगु आत्माहंकार च्वने थाय् मदया अस्तगमन जुयावनी। अन धातुस्वभावगु नामरूप नं भिन्न भिन्न छुटे जुइ धुंकल धकाः ज्ञातब्य सिइके माल।

अनंलि छ, जि, थः, कतः धैगु मदया केवल नामरूपधातु स्वभाव मात्र दयाच्वंगु कारणयात नं पालि भाषास :

परमत्थतो एकेकस्मिं धम्मे उपपरिक्खियमाने “अस्मी”ति वा “अहं”ति वा गाहस्स वत्थुभूतो सत्तो नाम नत्थि, परमत्थतो पन नामरूपमत्तमेव अत्थीति।।

धकाः विसुद्धिमग्ग अट्ठकथाया दिट्ठिविसुद्धिखन्धय् कना बिज्याना तःगु प्रमाण याना कायेमाल।

तदर्थ – यथा छगू छगू स्वभाव धर्म जुयाच्वंगुयात विचाः याना माला स्वयाम्ह जिहे खः कि, उत्तम परमार्थ जुयाच्वंगु स्वभाव धर्मय् अत्यन्त विश्वासं ग्रहण याना काये योग्यगु वस्तु वा सत्व धकाः धाये योग्यगु छुनं मदु। थथे आज्ञाजुया बिज्याना तःगु सदुपदेशया प्रमाणं छ, जि, मिसा, मिजं, पुत्र, पुत्रादि देवासुर धैगु निश्चयं दुगु मखु धकाः सिइका कायेमाल।

आः थन प्राणी धैपिं मदु धैगु प्रमाण बिइ धुंकालि, दुगु छु क्यना बिज्यात धाःसा, तद्यथा :

परमत्थतो पन नामरूपमत्तमेव अत्थि।

तदर्थ – उत्तम जुयाच्वंगु परमार्थ स्वभावकथं नामधातु, रूपधातु धैगु मात्र अवश्य दयाच्वन। थथे आज्ञा जुया बिज्यागु प्रमाणं स्वयूबले छ, जि, देवासुर धैगु दुगु मखु, सिर्फ नामरूपधातु धैगु धातुभेद मात्र दयाच्वंगु हेतुयात निश्चय नं सियावइ। सिया वसेंलि छ, जि आदि अहंकार लोप जुया फगत धातुभेद स्वभाव धर्म मात्र दयाच्वंगुयात पूर्वोक्तानुसारं साक्षात्कार जुइक सिया वइगु ज्ञानयातहे ञातपरिञ्ञा धकाः धयातल।

श्लोक

रूपलक्खणं रूपं वेदयति लक्खणा वेदनाति एवं तेसं तेसं धम्मानं पच्चत्तलक्खणा सल्ललक्खणवसेन पवत्ता पञ्ञा ञातपरिञ्ञा नाम।

धकाः मग्गामग्गञाणदस्सनविसुद्धि धैगु ग्रन्थय् आज्ञा जुया बिज्यागु दु।

https://dhamma.digital

तद्यथा – रूप धैगु हिलावना नाश जुया वनीगु स्वभाव लक्षण जुयाच्वन। वेदना धैगु दुःख, सुख वेदना जुइगु स्वभाव लक्षण जुयाच्वन। थुगुहेकथं प्रत्येक धातु थथःगु स्वभाव धर्मानुसार जुयाच्वंगु नाना प्रकारया लक्षणयात बाँलाक सिइके फुगु प्रज्ञा ज्ञानयात ञातपरिञ्ञा धकाः धयातल।

थुगु प्रमाण

थुगु प्रकारं स्वभाव धर्म जुयाच्वंगुलि ञातपरिञ्ञां स्वभाव धर्मयात प्रत्यक्ष छुटे जुइक खंका सिइके धुंकुःपिं योगीजनपिंसं तिरणपरिञ्ञा धैगु ज्ञानयू थ्यंक आरमण आरमणिकादि भिंच्याता प्रकारया वस्तुयात लुमंका प्रतिदिन अनित्य दुःख अनात्मा धैगु त्रिलक्षण ज्ञान प्रकट भावं खने दयेक विचाः यायेमाल।

विचाः यायेगु युक्ति गथे धाःसा – रूप धैगु वर्ण धातु चक्खुविञ्ञाण धैगु खनेदत धकाः स्यूगु स्वभावयात रमण याइगु विषय वस्तुहे खः। मिखायू च्वंगु चक्खुपसाद वस्तुयात चक्खुधातु धकाः धाइ। गुगु चक्खुधातु चक्खुविञ्ञाणधातुया वासस्थान वस्तुहे खः। थुगुहे बमोजिमं शब्दधातु तायेदत धकाः स्यूगु विञ्ञाण स्वभावया रमण याइगु विषय वस्तुहे खः। न्हायूपने च्वंगु सोतपसादयात सोतधातु धकाः धाइ, उगु सोतधातु सोतविञ्ञाणधातुया वासस्थान जुयाच्वंगु वस्तुहे खः। गन्ध स्वभाव धयागु गन्धधातु नं ताल धकाः स्यूगु घानविञ्ञाणधातुया रमण याइगु विषय वस्तुहे खः। न्हासे च्वंगु घानपसादयात घानधातु धकाः धाइ, उगु घानधातु घानविञ्ञाणधातुया वासस्थान वस्तुहे खः। रस धैगु रसधातु नं रस वल धकाः स्यूगु जिव्हाविञ्ञाणधातुया रमण याइगु विषय वस्तुहे खः। जिव्हापसाद धयागु जिव्हाधातु जिव्हाविञ्ञाणधातुया वासस्थानहे खः। स्पर्श जुइगु छुं विषय वस्तुस थीगु स्वभाव फोठब्बधातु स्पर्श जुल धकाः स्यूगु कायविञ्ञाणधातुया रमण याइगु विषय वस्तुहे खः। कायपसादयात कायधातु धकाः धाइ, उगु कायधातु कायविञ्ञाणधातुया वासस्थान वस्तुहे खः। हानं गुगु विषय वस्तु न्याता प्रकारयू बाकि जुयाच्वंगु स्वभाव धम्मधातु मनोविञ्ञाणधातुया रमण याइगु विषय वस्तुहे खः। मनोधातु चक्खुविञ्ञाण इत्यादि पञ्चविञ्ञाणया ल्यू ल्यू न्ह्यः न्ह्यः च्वना सहायक जुया विषय वस्तुयात सिइके फुगु स्वभाव मात्र खः। गुगु उगु मनोधातु मनोविञ्ञाणधातु हृदयवस्तु नुगः हियात आधार कया च्वनाच्वन। थुगु प्रकारं च्वनाच्वंगु विषय वस्तुयात सिइके धुंसेंलि निम्नलिखित बमोजिमं स्वता प्रकारया लक्षण स्थापित याना विचाः अनुभव याये धुंसेंलि सम्मसनञाण इत्यादियात पूर्ण जुइक सिद्ध यायेमाल।

अनुभव विचाः यायेगु गथे धाःसा – वर्णधातु व चक्खुधातुया संस्पर्श जुक पतिकं गुगु खन धकाः स्यूगु चक्खुविञ्ञाणधातु प्वालाप्वालां उत्पत्ति जुया विनाश जुया वनी, उपमा गथे चक्मक(च्याफि ल्वहँ) ल्वाकेबले अग्नि पिहाँ वइ, अथेहे रूपधातु व चक्खुपसादधातु व स्पर्श जुक्क पतिकं चक्खुविञ्ञाणधातु धैगु स्वभाव नं प्वालाप्वालां उत्पत्ति जुया विनाश जुया वनाच्वंगुयात साक्षात्कार याना कायेमालकि, पलख पलखंहे असंख्यहे उत्पत्ति जुजुं विनाश जुया फुना वनाच्वन।

अथेहे हानं शब्दधातु व सोतपसाद धातुया नं स्पर्श जुक्क पतिकं सोत विञ्ञाणधातु धैगु स्वभाव धर्म पलख पलखंहे असंख्यहे प्वाला प्वालां उत्पत्ति जुजुं विनाश जुया फुना वनाच्वन।

हानं गन्धधातु व घानपसादधातुया स्पर्श जुक्क पतिकं घानविञ्ञाणधातु धैगु स्वभाव धर्म पलख पलखंहे असंख्यहे प्वाला प्वालां उत्पत्ति जुजुं विनाश जुया फुना वनाच्वन।

हानं रसधातु व जिव्हापसादधातुया नं स्पर्श जुक्क पतिकं जिव्हाविञ्ञाणधातु धैगु स्वभाव धर्म पलख पलखंहे असंख्यहे प्वाला प्वालां उत्पत्ति जुजुं विनाश जुया फुना वनाच्वन।

हानं फोठब्बधातु (स्पर्श जुइगु विषय वस्तु) व कायपसादधातुया नं स्पर्श जुक्क पतिकं कायविञ्ञाणधातु धैगु स्वभाव धर्म पलख पलखंहे असंख्यहे प्वाला प्वालां उत्पत्ति जुजुं विनाश जुया फुना वनाच्वन।

हानं धम्मधातु (मनया विषय) व मनपसाद (भवङ्ग चित्त) धातुया नं स्पर्श जुक्क पतिकं मनोविञ्ञाण (मनया विषय धर्मयात सिइकेगु) धातु धैगु स्वभाव धर्म पलख पलखंहे असंख्यहे प्वाला प्वालां उत्पत्ति जुजुं विनाश जुया फुना वनाच्वन।

https://dhamma.digital

थ्वहे गुगु स्पर्श जुक्क पतिकं प्वाला प्वालां उत्पत्ति जुजुं विनाश जुया फुना वनाच्वंगु स्वभाव धर्मयात अखण्ड नित्य प्रतिदिन विचाः याना स्वयेमाल।

थुगु प्रकारं विचाः याना स्वसेंलि क्रमशः दिहे मदिसे चक्खु, सोत, घान, जिव्हा, काय, मन धैगु द्वार खुगुलीसनं पालम्पा चाःहिला व उत्पत्ति जुजुं विनाश जुया वनाच्वंगु जक खने दयावइ।

थुगु प्रकारं खना सिया वसेंलि अनित्य ज्ञान धैगु पूर्ण प्रकारं दृष्टान्त खंम्ह स्यूम्ह जुल।

थुकि छगू विचाः यानास्वये मानिगु छु दनी धाःसा – थपायूच्वतं दिहे मदिक विनाश जुया वना च्वंगुलि, गुगुं बखतय् जा स्थिरं च्वनाच्वंगु अवस्थानं दुला कि मदु? धकाः अनेक प्रकारं विचाःयात विस्तार यानास्वसानं अनित्य यागु धार स्थिरं च्वनाच्वन धैगु अवस्था दइमखु, दुर्लभ जुयाच्वंगु ज्ञानं सियावइ।

थुगु प्रकारं अनित्यताया कारणं अशान्ति जुयाच्वंगु थ्व देहलय् उपमा तल धाःसा – गथे सुं छम्ह मनुष्ययात परम शत्रु जुयाच्वम्हसिनं शस्त्र अस्त्रादि धारण याना, गुम्ह शत्रु जुयाच्वंम्ह वल धाःसा वक्क पतिकं थुगु शस्त्रंहे छेदन भेदन याना छ्वये धकाः पियाच्वन धाःसा अवश्य नं उम्ह शत्रु उगु थासय् वनय् छालीमखु। तथापि छ, जि, मिसा, मिजं, स्त्री, पुत्रपुत्रादि देवासुर गन्धर्वादि भूतप्रेत दु धकाः आपालंहे कल्पना यानाच्वंगुलिंहे जक उगु धातु स्वभाव उत्पत्ति जुयाच्वंगु खः। उगु उत्पत्ति जूगु विञ्ञाणादि धातुभेद धयागु नं शस्त्र अस्त्रं प्रहार यागुया सिवेनं अत्याधिक विनाश जुयावना च्वंगुयात निश्चय नं एकाग्र चित्तं ध्यान यानास्वत धाःसा गुबलेंहे आनन्द सुख धैगु रति मात्र नं दुगु खनी मखु। केवल भयंकर दुक्खाग्निं डाह जुयाच्वंगुहे जक प्रतिदिन अनुभव जुया दृष्टान्त खने दया वइगुयात सिइके माल।

थुगु प्रकारं भयंकर दुक्खाग्निं डाह यानाच्वंगुयात अनुभव याना दृष्टान्त खने दया वइगु बखतय् तिनि दुक्खाग्निं डाह याना तःगु दुःख ज्ञानयात साक्षात्कार जूगु जुल।

थुजागु प्रकारं दुक्खाग्निं डाह जुइक प्रज्वलित जुया विनाश जुया वनाच्वंगु स्वभावयात छु धकाः छ, जि, स्त्री, पुत्रपुत्रादि धकाः मतीं भावना याना आकर्षण याना च्वने माःगु। यदि धात्थें नं दयाच्वंगु खःसा पुनर्वार विचाः यानास्व, निश्चय नं मदुगुहे प्रत्यक्ष खने दयावइ।

थुगुहे प्रकारं खने दया वक्क पतिकं छ, जि, सत्वप्राणी धैगु मदुगुहे पक्का खः धकाः उकियातहे बारम्बार अभ्यास याना स्वयेमाल।

थुगु प्रकारं बारम्बार अभ्यास यासेंलि निश्चय नं छ, जि, सत्वप्राणी धैगु मदुगुहे पक्का खः धकाः कल्पना याना च्वंम्ह आत्मदृष्टि भङ्ग जुया अनात्म स्वभाव जक साक्षात्कार जुइक दृष्टान्त खने दयावइ। अन तिनि अनात्म ज्ञान साक्षात्कार जूगु जुल।

थुलि अनात्म ज्ञान खंसेंलि छ, जि, सत्वप्राणी धैगु किञ्चित मात्र नं दुगु मखु, निश्चय नं भयंकर डाहाग्निं प्रज्वलित जुया विनाश जुया वनाच्वंगु धर्म खः धकाः खनी, सोक्कपतिं खंकपतिं छ, जि, सत्वप्राणी धैगु कल्पना लोप जुया वना वं च्वनी। लोप जुया वं लिसे आत्मदृष्टि नं भङ्ग जुया वनावं च्वनी। आत्मदृष्टि विनाश जुया वंलिसे यथार्थगु अनात्मा स्वभावयात खंका सिइके फुगु सम्यक्दृष्टि ज्ञान प्राप्त जुया वःलिसे अविद्या तृष्णा नं विनाश जुया वनावं च्वनी, अविद्या, तृष्णा विनाश जुया वंलिसे मिथ्या संकल्प विकल्पनं लोप जुया वनी। मिथ्या संकल्पादियात फुका छ्वये सःगु गुगु सम्यक्संकल्पादि बाकिगु मेमेगु मार्ग नं सम्मादिट्ठि ञाणया नापंहे छगू पाखं मिले जुया वनी धकाः सिइकि।

थुगु प्रकारं छगू पाखं मिले जुया उत्पत्ति जूगु मार्ग न्यागू प्रकारयात लौकिक मार्ग धकाः धाइ। उगु सम्मादिट्ठि आदि लौकिक मार्ग न्यागूलिं चान्हं न्हिनं पूर्वोक्तानुसारं अखण्ड कोसिस याना विचारानुभव याना हःलिसें छ, जि, सत्वप्राणी धकाः धया च्वंम्ह आत्मभाव विनाश जुया गुगु भयंकर दुक्खाग्निं डाह जुयाच्वंगु अवस्थायात भं भंहे प्रत्यक्ष जुइक खने दया वयावं च्वनी।

उगु प्रकारं अनुभव जुया खना वयाच्वंगुयात बारम्बार उद्योगद्वारा अनुभव यायां विचाः यानास्वलिसे क्रमशः ज्ञान शक्ति बलवन्त जुया वयावं च्वनी। बलवन्त जुया वयावं च्वंगुया निम्तिं अभ यक्व विचार शक्ति वृद्धि जुया भं भं उद्योगनं वृद्धि जुजुं वनी।

https://dhamma.digital

थुगुहे प्रकारं बारम्बार उद्योगानुभव विचाः याना स्वीछगू भूवनय् भुत, भविष्य, वर्तमान (जुयावने धुंकुगु, जुयाच्वंगु, जुयावइगु) गुगु धातुभेद स्वभावयात निश्चय नं छ, जि, सत्वप्राणी धयागु छुं नं मदु। केवल भयंकर दुक्खाग्निं डाहा याना फुना वनाच्वंगु धातु स्वभाव मात्र जुयाच्वन धकाः साक्षात्कार याना प्रतक्ष जुइक सियावइ।

थुगुहे प्रकारं अनिच्च (अनित्य) आदियात यथार्थ थें सिइका काये फूगु ज्ञानयात सम्मसनञाण धकाः धाइ। अथेया कारणय् पतिसम्भिदामार्ग धैगु पालि ग्रन्थय् आज्ञा जुया बिज्यागु –

अतीतानागतपच्चुप्पन्नानं धम्मानं संखिपित्वा ववत्थाने पञ्ञा सम्मासने ञाणं।।पे।। ..... सब्बं रूपं अनिच्चतो ववत्थेति एकं सम्मसनं, दुक्खतो ववत्थेति एकं सम्मसनं, अनत्ततो ववत्थेति एकं सम्मसनं।

इत्यादि अपालंहे स्पष्ट जुइक क्यना तया बिज्यागु दु, सुंगुम्हं सज्जनपिनि स्वयेगु इच्छा जुल धाःसा व गुगु पतिसम्भिदामग्ग धैगु पालि ग्रन्थय् माला स्वया का। अथवा मेगु विसुद्धिमग्गअट्ठकथा धैगु ग्रन्थय् सम्मसनञाण खण्डय् नं दुगु जुल। तर विसुद्धिमग्गअट्ठकथा धैगु ग्रन्थय् संक्षिप्त मात्र दुगु जुल।

इतिः सम्मसनञाण कथा समाप्त जुल।

उगु प्रकारं सम्मसनञाणं बारम्बार उद्योग याना विचारानुभव याना हःसेंलि गुगु विञ्ञाणदि धातु स्वभाव प्रतिक्षणय् उत्पत्ति विनाश जुया वनाच्वंगुयात जक खने दया वयाच्वनीगु उपमा गथे खसु वयाच्वनीगु बखतय् सूर्योदय जुइवं उगु खसु अस्तगमन जुयावनी थें। हानं गथे जल वृष्टि जुइगु बखतय् नदी वा पुष्करणीस उत्पन्न जूगु फेणु (लः प्वप्वःचा) उत्पन्न जुजुं वनीगु थेंहे विञ्ञाण आदि स्वभाव धर्म उत्पत्ति जुजुं विनाश जुया वनाच्वंगु जक प्रतिक्षणय् अनुभव प्राप्त जुयाच्वनी। उलि जुसेंलि तिनि उदयब्बयञाण प्राप्त जुल धकाः सिइकी।

उदयब्बयञाण प्राप्त जुइ धुंकुम्ह योगावचर पुद्गलपिंसं वहे उदयब्बयञाणयात अभ्क यक्व उद्योग वृद्धि याना यंकि। भावना वृद्धि याना यंकुलिसे अनिच्च, दुक्ख, अनत्ता स्वभावयात अत्यन्त स्पष्ट जुइक खने दया वयावं च्वनी। थुगु ज्ञानयात तिरणपरिञ्ञा धकाः धाइ। तसर्थ विसुद्धिमग्ग अट्ठकथाय् कना तगु दु। तद्यथा –

रूपं अनिच्चं वेदना अनिच्चाति आदि नानानयेन तेसं येव धम्मानं सामञ्ञलक्खणं आरोपेत्वा ववत्थानं लक्खणारम्मणीक विपस्सना पञ्ञा तिरणपरिञ्ञा नाम।

धकाः कना तगु दु। तदर्थ गथे धाःसा – रूप धैगु परिवर्तन जुया विनाश जुया वनीगु स्वभाव खः। हानं रूप धैगु दिहे मदिसे नदी समानं न्ह्याना अनित्य जुया फुना वनाच्वन।

वेदना धैगु दुःख सुख वेदना जुयाच्वंगु, थ्व वेदना धैगुनं अनित्यहे खः, स्थिरं मच्वंसे परिवर्तन जुया फुना वनाच्वंगु इति थुगु प्रकारंहे उगु धातु स्वभावहे जक अनिच्चादि सामञ्ञलक्खणयात स्थापित याना चिन्तना विचारद्वारा प्रकाश जूगु लक्खणारम्मणीक विपस्सना पञ्ञा धैगु तिरणपरिञ्ञा धकाः धाइ।

उगु तिरणपरिञ्ञा धैगु सच्चानुलोमञाण थ्यंकं जुयाच्वन। थ्व खँ विसुद्धिमग्ग अट्ठकथाया परिञ्ञा खण्डय् दु।

थुगु थुलि उदयब्बयञाण जुल।

उदयब्बयञाण प्राप्त जुइ धुंकुम्ह योगावचर पुद्गलपिंसं प्रतिक्षणय् बारम्बार थ्वहे उदयब्बयञाणयात उद्योग वृद्धि याये माल। अत्यधिक उद्योग वृद्धि याना यंकुसेंलि, उत्पत्ति जुयाच्वंगुपाखे वास्ता मदया, विनाश जुया वनाच्वंगुहे जक प्रतिदिन क्रमशः दर्शन वृद्धि जुया वयाच्वनी।

उपमा – गथे जाज्वल्यमानं प्रज्वलित जुयाच्वंगु अग्नि कुण्डलय् पतन जुक्व भष्मेय पदार्थ भष्म जुयावनी, वथेंहे स्वीछगू भूवनय् उत्पन्न जुक्व धातु नं पूर्वोक्तानुसारं विनाश जुया वनाच्वंगुहे जक स्पष्ट जुइक खना च्वनीगुयात भङ्गञ्ञाण धकाः धयातल।

संक्षिप्त भङ्गञ्ञाण कथा समाप्त जुल।

https://dhamma.digital

उगु प्रकारं विनाश जुया वनाच्वंगु विषययात खंगु भङ्गञाणहे खः।

चक्खु इत्यादि धातुयात दिहे मदिसे क्रमशः विनाश जुया वनाच्वंगु भं भंहे दर्शन वृद्धि जुया वयाच्वंगु अर्थात सम्पूर्ण उत्पत्ति जुक्व वर्णधातु गुगु चक्खुधातु, चक्खुविञ्ञाणधातु इत्यादि पूर्वोक्त अनुसारं भिंच्याता प्रकारया धातुभेद जम्मांहे मदिक्क विनाश जुया वनाच्वंगु मरण धर्म जूसां धार्थेंहे रात्रि दिन अखण्डंहे दुःख कष्ट वियाच्वंगु गथे जाज्वल्यमानं प्रज्वलित जुयाच्वंगु अग्निया पर्वत समानंहे विचारं खने दयाच्वनी।

छगु मेगु उपमा –

गथे छुं छगू नगरया मूलद्वारय् पर्वत समानं प्रज्वलित जुयाच्वंगु अग्नि स्वपुचः दयाच्वन। उगु अग्नियात मिखा दुम्ह पुरूष छम्हसें खना धालकि – अहो, हूंकन वया च्वंपिं लोक जनपिं, उगु पर्वत समानं प्रज्वलित जुयाच्वंगु अग्निया राशय् कुतुं वनेवं अवश्य नं अग्निं डाह जुया भष्म जुयावनी, धकाः विचार जुइ। वथेंहे योगावचर पुद्गलपिंसं नं स्वीछगू भूवनय् दया च्वक्व धातु उत्पत्ति व विनाश जुयाच्वंगु नं ठिक उगु जाज्वल्यमानं प्रज्वलित जुयाच्वंगु अग्निया राशी समानं महादुक्ख कष्ट वेदनादिहे जक जुयाच्वंगु खनी धकाः दृष्टान्त खना अवश्यं त्राश चायावइ। उपमा – गथे यश आरामं सुखविलासय् च्वनाच्वने माम्ह पुरूष, धुं, किसि, राक्षसादि दुगु घनघोर जङ्गलय् लाइगु बखतय् तच्वतंहे भय त्राश जुइ। वथें उत्पन्न जुक्क धातु लोप जुया वने धुंकल, वर्तमान उत्पत्ति जुया वक्क धातुनं लोप जुयावं च्वन, अनागतय् उत्पत्ति जुइगु धातुनं निश्चय नं लोप मजुसें तोतिइ मखु धकाः थुगु प्रकारं प्रतिदिन त्रिकालयागु उत्पत्ति, स्थिति, भङ्ग ज्ञानं खना, तचोतंहे ग्यानपुसे च्वंगु महाभयंकर अग्नि समानंहे खः धकाः बोध जुया वइगु बखतय् भयभित जुया थर थरं खाना ग्याना वइ। उगु बखतय् उम्हसिया मती उगु त्राशं याना क्षण मात्रहे सुख आनन्द धैगु दइमखुत।

थुगु प्रकारं थःगु शरीरय् उत्पत्ति, स्थिति, भङ्ग जुयाच्वंगु अवस्था बोध जुया वसेंलि भयञाण जुल धकाः सिइके माल। भयञाण धैगु थःथम्हं अनेक प्रकारं ध्यानं विचाः याना स्वयेगु बखतय् तच्वतंहे भयंकरगु महाभय खः धकाः सिइका कायेफुगु ज्ञानयातहे भयञाण धकाः धाइ।

छगू गथे धाःसा लोकय् बालक मचातसें धाइ कि यो माँ, यो माँ जि ग्यात, जितः काःवा धकाः त्राश चाया ख्वइ। अन व मचा ज्ञानं सिया ग्यागु मखुकि व जा द्वेष चित्त यागु लक्षण मात्र खः। ज्ञानं खंके फुम्हयात द्वेष सहितगु त्राश धैगु दइमखु, भयञाणयात प्राप्त जुइ धुंकुपिं योगी जनपिंसं पुनर्वार उगु भयञाणयातहे बारम्बार पूर्वोक्तानुसारं ध्यानं विचाः याना न छ धयागु दु, न जि धयागु दु, आदि केवल विशाल दुःखं परिपूर्ण जुयाच्वंगु जक खः धकाः खनी बोध जुया वःगुलीसनं अभ अप्व साक्षात्कार जुइक प्रतिदिन उद्योग वृद्धि याना स्वयेमाल।

थुगु प्रकारं यत्नयुक्ति याना ध्यानं विचाः याना स्वयेगु बखतय् स्वीछगू भूवनसं जुयाच्वंगु धातुभेद मध्यय् छुं छगू प्रकारया धातुयात नं छ, जि, धकाः क्यने योग्यगु छुं छगूहे नं मदयाच्वंगु अवस्थायात नं, अथवा गुगु धातुभेद उत्पन्न जुयाच्वंगु भूवनयातनं, अत्यन्तं परम शत्रु जुयाच्वंपिं सकल मिले जुया छचाःखेरं घेरे याना शस्त्र अस्त्र ज्वना खालिहे मजुइक छेदन भेदन यानाच्वंगु थेंहे प्रतिदिन स्पष्ट जुइक दर्शन वृद्धि जुयावइ। उगु प्रकारं खने दया वसेंलि गुम्ह योगावचर पुद्गलपिंसं अवश्य नं स्वीछगू भूवनय् उत्पत्ति जुयाच्वंतलें सर्वदाहे भयंकर दुक्खाग्निं डाह जुइका उत्पत्ति विनाश जुयाच्वंगु महानर्कया भयं गुबले मुक्ति जुइ? केवल डाहाग्निंहे जक डाहा जुइका विनाश जुया वनाच्वंगु महानर्कहे जक भोग यानाच्वन धकाः गुपिं योगावचर पुद्गलपिंसं उगु दोष युक्तगुहे जक भं भं स्पष्ट जुइक खने दयावइ, उगु प्रकारं स्पष्ट जुइक वःगुलिं घौ पलखहे सुख आनन्द धैगु खनी मखु। तसर्थ छुं छगू वस्तुहे नं राजी मजुया, आदिनव दोष जुयाच्वंगुहे जक प्रतिदिन दर्शन वृद्धि जुया वइगु ज्ञान प्राप्त जुसेंलि आदिनवञाण प्राप्त जुल धकाः सिइके माल।

आदिनवञाण धैगु गथे धाःसा स्थिर मजूगु आपालं दोष दयाच्वंगु अनित्य, बारम्बार पीडा कष्ट जुइका च्वनेमागु दुःख, छ, जि धकाः क्यने योग्यगु वस्तु छुं छगूनं मदुगु अनात्मा, थथिं जागु अनित्य, दुक्ख, अनात्मा धैगु आपालं दोषं युक्त जुयाच्वंगुयात प्रतिदिन दर्शन वृद्धि जुया वयाच्वंगु ज्ञानयातहे आदिनवञाण धकाः धाइ।

उगु आदिनवज्ञान प्राप्त जुइ धुंकुपिं योगावचर पुद्गलपिंसं गुगु उगु स्वीछगू भूवनय् दयाच्वंक धातुभेदयात छ, जि धकाः धायेगु दुगु मखु। केवल दिहे मदिसे क्रमशः विनाश जुया वना च्वंगुलिं

https://dhamma.digital

महा संतप्त संकष्ट पीडा जुइका च्वनाच्वने माःगु खः धकाः दोष क्लेशहे जक भ्रंभ्रं खने दया वर्सेलि उगु स्वीछगू भूवनय् दयाच्वंक धातुभेदयात छुकेसनं इच्छा मदया, अत्यन्त विरक्त जुया वैरागोत्पन्न जुया वइ। अथे जुया वर्सेलि हानंहे अभ्र अप्व भ्रंभ्रं बारम्बार अत्यन्त घृणा जुइक वैराग्य जुइक उद्योगाभ्यास यायेमाल।

उगु प्रकारं क्रमशः उद्योगाभ्यास वृद्धि जुया वर्सेलि अभ्यासानुसार वैराग वा विरक्त नं वृद्धिहे जुयावइ। तत्पश्चात् योगावचर पुद्गलयात छु जुया वइ धाःसा गुगु धातु (संखार) धर्मय् मययापुसे च्वना विरक्तहे जक वृद्धि जुया वइ। उपमा – गथे चित्रकूट पर्वतया मानसरोवरय् आनन्दं रमण याना च्वंम्ह सुवर्ण हंसराज कदाचित् चण्डाल जाति (पोडे)या त्वाले अशुद्ध मलमुत्र मुना च्वंगु धलय् वा साःगलय् घृणा उत्पन्न जुइ, विरक्त जुइ, च्वने मंमदया वइ, तसर्थ हाकनं पूर्वोक्त मानसरोवरयूहे वना सुख भोग याःवनी, वथेंहे सम्पूर्ण संखारधातु राशीसनं योगीजनपिन्त सुख आनन्द धैगु मदया घृणा जुया विरक्त जुया वर्सेलि अनित्य आदि स्वयाच्वंगु (विपस्सना) ज्ञानय् जक रस ताया वइ। उकिया निम्तिं संखारधातु भेदय् अतिकं विरक्त जुया घृणा जुइगु विपस्सना ज्ञानयातहे निब्बिन्दञाण धकाः धाइ।

इति निब्बिन्दञाण धैगु संक्षिप्त कथा समाप्त जुल।

थथःगु मती विचाः याना स्वयेमालकि थःगु ज्ञान गुथाय् थ्यन, गथे जुया च्वन, आः हानं गुलि गथे यायेमानी? धकाः विचाः याना स्व।

उगु निब्बिन्दञाणयात प्राप्त जुया विरक्त जुया वर्सेलि गुम्ह योगी जनयात सम्पूर्ण संखार संखत धातुभेदय् विरक्त विरागी उकुस मुकुस दया याकनंहे उत्रे जुयावने मासे वःगु चित्तुप्पादया धारपाखे क्रमशः निश्चय नं वृद्धि जुयावइ।

उपमा – गथे भौया ल्हाती लाना च्वंम्ह छुंचाया मती याकनंहे भौया म्हुतुं मुक्त जुया वनेगु इच्छा जुइथें खः। हानं गथे सर्प नुनातम्ह ब्यांया मती याकनंहे सर्पया म्हुतुं मुक्त जुया वनेगु प्रबल इच्छा जुइ, वथेंहे सम्पूर्ण संखारधातु धैगु दुक्खाग्निं दग्ध यानातःगु संताप रूपी महाजालं मुक्त जुया उत्रे जुया वनेगुहे जक प्रबल इच्छा जुइ। थुगु संखारधातुयागु लोकय् आनन्दं च्वनेदइ धैगु आशा जुइमखुत।

थुगु प्रकारं ज्ञान प्राप्त जुर्सेलि मुञ्चितुकम्यताञाण प्राप्त जूगु जुल। थथःगु मती विचाः यानास्व। मुञ्चितुकम्यता धैगु गथे धाःसा तत्कालहे उत्रे जुया वनेगु इच्छा जुइगु अवस्थायात धयातल।

इति मुञ्चितुकम्यताञाणया संक्षिप्त कथा समाप्त जुल।

अनंलि उगु प्रकारं मुक्त जुया, उत्रे जुया वनेगु इच्छा जुयाच्वंगु चित्तुप्पाद बलवन्त जुया वल धायेवं निम्नलिखित बमोजिमं विचाः याना स्वयेगु खः।

गुगु संखतधातुयात स्थिर मजुसे दिहे मदिसे क्रमशः परिवर्तन जुया विनाश जुयावना च्वंगु स्वभाव धकाः नं, राग धयागु नं तच्वतंहे प्रज्वलित जुयाच्वंगु डाहाग्निया राशि धकाः धैगु यथार्थ जुइक साक्षात्कार याना स्वयेमाल। राग धैगु गुजागु धाःसा, म्ह छम्हं अतिकं चासुयाच्वंगु चासु कै थें जागु खः। हानं राग धैगु वस्तु गुजागु धाःसा अभ्यन्तरय् कथं कया, न्हिं दाया, उकुस् मुकुस् जुयाच्वंगु रोग समानगु धकाः नं यथार्थ जुइक साक्षात्कार याना स्वयेमाल।

क्लेश धैगु गुजागु धाःसा, पुलांगु ध्वग्गीगु दुर्गन्ध सहितगु यति हर वखत पिहाँ वयाच्वंगु, हानं क्लेशमल पुष्करणी दाह जुया अनेक प्रकारया कीपतंगया वासस्थान जुयाच्वंगु अत्यन्त पुलांगु रोग समानगु खः धकाः नं यथार्थ जुइक साक्षात्कार याना स्वयेमाल।

थुजागु राग, द्वेष, मोह, स्वंगू वानं हृदये कया उकियागु विषं डाह जुइका, थथेअथे धैगु छुं भालपे मफेक च्वनाच्वंगु थेंहे धकाः नं यथार्थ जुइक साक्षात्कार याना स्वयेमाल।

हानं वं थ्वं मदयेक उपहास निन्दा याका मन भ्रान्ति याना उखे थुखें भ्रमण याना जुया सुख आनन्द धैगु रति मात्रहे नं मदया सर्वदा दुःख ताप भोग यानाच्वंगु थें खः धकाः नं यथार्थ जुइक साक्षात्कार याना स्वयेमाल।

https://dhamma.digital

हानं सर्वत्रेसं रोग व्याधिया मूल (हा) व्याप्त जुयाच्वंगु, हानं भय अन्तरादिं ग्रष्ट याना तःगु धकाः नं यथार्थ जुइक साक्षात्कार याना स्वयेमाल।

हानं पर जनपिनि दास दासी जुया परया वसयू च्वना स्व इच्छानुसारं थम्हं धयार्थें थः यःगु थःतः माःगु प्राप्त मजूगु गथे स्वप्नस खनागु वस्तु थें खः। हानं गथे न्हायूकनयू दुने तया तःगु वस्तुर्थेहे जक जुयाच्वंगु खः धकाः धैर्थें नं यथार्थ जुइक साक्षात्कार याना स्वयेमाल।

हानं जन्म, जरा, व्याधि, मरण रूपी पासं चिका सोदश (१६) नर्क आदिं थुगु भवचक्रयू चाः चाहुला थाःगाः मदुगु भमरी समानं धकाः नं यथार्थ जुइक साक्षात्कार याना स्वयेमाल।

हानं सहस्राधिक विपत्ति दुःख, शोक, सन्तापं पीडित, तथा नयेगु, त्वनेगु, प्यास तृष्णादि डाह जुइका हाः नाः मदयेका उखें थुखें फ्वना फ्वना नयानं तृप्त मजुयाच्वंगु थेंहे धकाः नं यथार्थ जुइक साक्षात्कार याना स्वयेमाल।

हानं राजदण्ड, बन्धन, देवदण्ड, इन्द्रिय अपूर्ण, थुजा थुजागु उपद्रव शत्रुपिं नापं सहगामी जुया मुना, च्वंगु थेंहे धकाः नं यथार्थ जुइक साक्षात्कार याना स्वयेमाल।

हानं राजभय, चोरभय, अग्निभय, उदकभय, हस्तिनागादि अष्ट महाभय सहितं सकल भयं पुर्ण जुया हरबखत बारम्बार रोमाञ्च मूर्च्छा आदि जुइका च्वनाच्वंगु थेंहे धकाः नं यथार्थ जुइक साक्षात्कार याना स्वयेमाल।

हानं शत्रु आदि अप्रिय जनपिंसं सर्वदाहे वनयू वने, च्वने च्वने स्वयेमयेका, चान्हं न्हिन्हं दरिद्र जुया दुःखसिया प्रिय जनपिं नापं वियोग जुया हाहाकार जुयाच्वंगु थेंहे धकाः नं यथार्थ जुइक साक्षात्कार यानास्वयेमाल।

हानं थथःगु बलवेगं व पर जनया बलवेगं ब्वः ल्वाना जूगु गथे पुलुवक धैगु त्वं आदि कुमि तयूसं बास यानाच्वंगु गुगु मलमुत्र, उजागु मलमुत्रं पूर्ण जुयाच्वंगु घट गथे तज्याना, उखेला थुखेला मदयेक छ्याल बछ्याल जुया ध्वग्गिना, घच्यापुगु अपवित्र, ज्याखेलयू मदुगु वस्तु थेंहे धकाः नं यथार्थ जुइक साक्षात्कार याना स्वयेमाल।

हानं गथे औंसीया अर्द्ध रात्रीस अन्धकार जुयाच्वंगु महाभयंकर जङ्गलयू, वा फसं दायेका, मार्ग भ्रष्ट जुइका, अन वनेमाः थन वनेमाः मदयेक माँ बौ, दाजु किजा, तता केंहें, स्त्री पुत्र पुत्रीपिं छखेलाना, चिच्चे याना ख्वया च्वनाच्वंगु थेंहे धकाः नं यथार्थ जुइक साक्षात्कार याना स्वयेमाल।

हानं गथे महासमुद्रे उखेलाः थुखेलाः मदयेक स्रोतया धारयू लाना, सोंज गोंज, तिमिंगिरादि जल जन्तुपिंसं लिका भयभित जुया, रक्षा याइपिं सुंसुंहे मदयेक अनाथ जुइका मिखा भ्वे भ्वे कना प्राणान्त जुइक विपतयू लाना च्वनीगु थेंहे धकाः नं यथार्थ जुइक साक्षात्कार याना स्वयेमाल।

हानं गथे रण संग्रामयू दश दिशां नं शस्त्र अस्त्र सर्वदाहे प्रहार याना हःगु फया, ल्हा तुति शिर शरीर छिन्न भिन्न जुइका, रक्तमंसादि आन्द्रा भुरि उखेलाः थुखेलाः मदयेक चिच्चादंका च्वनीगु थेंहे धकाः नं यथार्थ जुइक साक्षात्कार याना स्वयेमाल।

हानं गथे राक्षसया ल्हाति लाना च्वंम्ह मनुष्यर्थें खः।

हानं काल सर्प हिनातम्ह प्राणी थें खः। हानं प्रदीपे दुब्बाना ल्हा, तुति, पपूत दग्ध जुइका वाथा वाथां सना च्वंपिं पतंगतर्थें खः।

हानं गथे च्वलेचा क्यना धुं खोरयू क्यंका तःगुर्थें खः।

हानं थ्व मभिंगु स्वभाव गथिंजागु धाःसा स्वयेबले धाःसा इष्टमित्र बन्धुवर्गपिंर्थें प्रेम प्यारो याना, मुलयू तया गःकीगु स्वभाव जुयाच्वंगु थें धकाः नं यथार्थ जुइक साक्षात्कार याना स्वयेमाल।

हानं बल्सि तक्यना च्वंपिं मत्स्य थें हानं अतिकं तेजीगु खोचायू कस्तिं इला, फेका तःगुर्थें खः।

हानं न्यासे वनयू मसःनिम्ह बालक मचायात निरञ्चन बने वाना तम्ह मचा चिलि चिलिपां ख्वया च्वंम्ह, नाथ मदया अनाथ जुया दया करूणा तइपिं सुंहे मदुगु थें धकाः नं यथार्थ जुइक साक्षात्कार याना स्वयेमाल।

हानं गथे नाना प्रकारया विषम, संनिपात, कम्प जोर आदि रोग व्याधिं ग्रष्ट जुइका, प्राणान्त जुइक अनेक प्रकारयापिं ग्यानापुसे च्वंपिं महा भयंकरपिं कालपाँस धारण याना च्वंपिं यमदूतपिंसं काल पाँसं चिना

https://dhamma.digital

शस्त्र अस्त्रं अर्थात् यमदण्डं प्रहार याना लुत्तुलुया सात्तुसाला त्राश विया सास्ति याःगुलिं रोमाञ्च जुया थारा थारांन्हुया आः जित थुगु बखतयू रक्षा याइपिं सुं दुला? धकाः तःतः ग्वेक मिखाकना चाकः मुकलं दश दिशासं स्वतं नं सुं मखना, अनाथम्ह जुया प्राणया निराशा जुया मूर्च्छा जुया च्वनीथें धकाः नं यथार्थ जुइक साक्षात्कार याना स्वयेमाल।

हानं गथे थःगु शरणयू वःपिन्त नाना प्रकारया आपत्ति विपत्ति शोक रोग जुयाच्वंपिन्त थम्हंनं रक्षा याना बिइ मफयाच्वंगु थें धकाः नं यथार्थ जुइक साक्षात्कार याना स्वयेमाल।

हानं गथे प्रियजन नापं बाया च्वने माःगु दुःख व अप्रिय जन नापं ह्वना च्वने माःगु दुःख व इच्छा यानाथें अपूर्ण जुइगु दुःखादि नाना प्रकारया घोर दुःखं तप्त जुइका च्वंगु थें धकाः नं यथार्थ जुइक साक्षात्कार याना स्वयेमाल।

पूर्वोक्तानुसारं प्रतिदिन प्रतिक्षण क्रमशः प्रत्यक्ष जुइक खने दयावयेक बारम्बार अभ्यास वृद्धि याना स्वयेमाल।

आः थनंलि गुगु संखारधातु धैगु निश्चय नं स्थिरगु खःला कि मखु?, बल्लागु, बाँलागु, सारगु, सुख जुइगु वस्तु खःला कि मखु?, थःम्हं इच्छा यानाथें पूर्ण जुइगु खःला कि मखु?, थःतः जुयाच्वंगु वेदना शान्त जुइगु खःलाकि मखु?, हानं गुगु थःतः म्वागु, मभिंगु, मभिंपिं, मयोगु आदि दया च्वक शुन्य जुया शान्त जुया वनीगु खःला कि मखु?, धकाः नं विचाः यानास्व।

विचाः यानास्वत धाःसा निश्चय नं थ्व संसारयू थःतः मागु, यःगु, भिंगु, थःम्हं धैथे दुगु, सुखदायक छुनं मदु धकाः सियावइ।

हानं छ, जि धकाः धायेगु मदया अत्तभावं रहित जुया अनत्ता स्वभाव जुयाच्वंगु व हानं आपालं दोष अपराधया राशि जुया महाअन्धकार जुयाच्वंगु खः। हानं आपालं छल कपट यायेगुलि चतुर जुयाच्वंम्ह गथे गुं खिचाथें थःगु अवसरे मलातले मखुथें च्वंक च्वनाच्वनी। जव थःगु अवसरयू लाइ, अन वं आन्द्रा भ्वरि पिकया भक्षण याइगुथें धकाः सियावइ।

हानं गथे नवःदुगु लहिना तइम्हसें दाः मखातलें कायूम्स्यायूथें याना साःसाः भिं भिं नका त्वंका पालनपोषण याना तइ। जब दाः खाना वसेंलि भोग बिया वा घात याना नइगुथें तच्वतंहे निर्दयीपिं, तच्वतंहे अन्धविश्वासिपिंथें धकाः सियावइ।

हानं गथे नित्य सुख आनन्द धयागु छुं छुं सार पदार्थ मदयाच्वंगु गथे स्याफःगु वा थें। हानं कदलि वृक्ष केरामास ख्वला जक जुयाच्वंगु थें धकाः नं सियावइ।

हानं आस्रव धैगु प्यता प्रकारया दु। तद्यथा – कामासवो, भवासवो, दिट्ठासवो, अविज्जासवो। मभिंगु धर्म प्रतिदिन तुटे मजुइक प्रवाह जुयाच्वंगु कारण स्वभाव धकाः नं हानं कर्म, चित्त, ऋतु, आहार इत्यादि कारण वस्तु प्रतिदिन सर्वदा श्रृष्टि उत्पत्ति यानाच्वंगु स्वभाव भेदहे जक अवश्य जुयाच्वन धकाः नं सियावइ।

हानं क्लेशादि मारगणपिंसं थः यःयगु यःयथ्ये छेदन भेदन याना बुत्तु बुला म्हिताः सनाच्वनीगु स्वभाव धकाः नं सियावइ।

हानं शोक सन्ताप आपत् विपत् वियोग दुःख धयागु गबलेसंहे छुटे जुल धयागु मदयाच्वंगु स्वभाव, गथे जिर्ण वृद्ध जुया लाः प्याल्हाँ, न्हि स्वाल्हाँ, वयेका इन्द्रिय दुर्वल जुइका मिखां मखं, न्हायूपनं मताः, नयागुया स्वाद मदु, म्हुत्वी वा मदु, वनेथायू वने मफु, च्वनेथायू च्वने मफु, हानं कायू, म्हायू, छयू, छ्वी, च्यो, भ्वातिं, भलि, मचातयूसं चानं न्हिनं अप्रिय जुइका स्वयू मयेका सराप बिइका, अत्यन्त कष्ट पीडा जुइका, बारम्बार भ्कासुकाल तया च्वनीगु स्वभाव धकाः नं सियावइ।

हानं राग, द्वेष, मोह, मान, मिथ्यादिट्ठि, अशुद्ध मलमुत्र इत्यादि न्हि, हि, खै, ख्वबि इत्यादि आपालं दुर्गन्ध वस्तु स्वथना, ह्याउँ वाउँगु रंग छायेपा तःगु वस्तु निन्दा याये योग्य जुयाच्वंगु स्वभाव धकाः नं सियावइ।

थुगु प्रकारं पूर्वोक्त कना वयागु ४० गू प्रकारयात दृष्टान्त दुरूस्त खंका कायेमाल।

उगु प्रकारं न्हि न्हि बारम्बार उद्योगाभ्यास याना व धात्थेंहे ध्वग्गीगू दुर्गन्ध व्याप्त जुयाच्वंगु क्लेश मल स्वभाव जुयाच्वंगु निश्चय नं खः धकाः प्रत्यक्ष खंका कायेमाल, अथवा गुगु नियम यत्न यानावं थःगु

https://dhamma.digital

ज्ञानं स्वयेबले यथार्थ सर्वदोषं संयुक्त जुयाच्वंगु दुःख, दुःखया कारण, दुःखया खानि, महाघोर घोर दुःख, तप्त, ताप जुयाच्वंगु स्वभावयात खंके फइगु उगुहे नियमं यत्न याना प्रतिक्षण ज्ञानं विचाः याना अनेक प्रकारं युक्ति याना ध्यान स्थिर याना स्वया च्वनेमाल।

उगु प्रकारं बारम्बार उद्योग वृद्धि याना ज्ञानं विचाः यानास्वत धाःसा निश्चय नं प्रत्यक्ष जुइक खने दयावइ। खने दया वर्सेलि तत्कालहे उगु दुःखं मुक्त जुइ धैगु चित्तुप्पादया शक्ति बल्लाना प्रकाश जुया वइ।

उगु प्रकारं प्रकाश जुया बारम्बार उद्योग याना विचारानुभव जुर्सेलि, पुनर्वार अत्तजीव पुग्गल धकाः धैगु अत्तभाव छ, जि, छंगु, जिगु धायेगु मन्त। निश्चय नं अत्तभावं छुटे जुया च्वनीगु जुल।

उगु प्रकारं छुटे जुया च्वनीगु बखतय् पतिसंखाञाण जुल धकाः सिइकि।

पतिसंखाञाण धैगु बारम्बार अनित्यादिं विचारानुभव उद्योग अभ्यास याना, दृष्टान्त प्रत्यक्ष खने दयेक याइगु कार्ययात धाइ। तसर्थ थथःगु मती विचाः याना स्वयेगुकि गथे गुगुकथं जुयाच्वन, थः गुगु ज्ञानय् थ्यनाच्वन धकाः बाँलाक विचाः याना स्वयेगु खः।

गुगु पतिसंखाञाण प्राप्त जूपिं योगावचर पुद्गलपिंसं पुनर्वार गुगु पलख स्थिरं मच्वंसे अनित्य जुया परिवर्तन जुया वनाच्वंगु धातुभेदयागु कारणयात नं बाँलाक विचाः याना स्वयेगु खः।

हानं निश्चय नं छ, जि धकाः धैगु कल्पना यायेगु मदयाच्वंगु कारणयात नं बाँलाक विचाः याना स्वयेगु खः।

हानं थ्व जिगु धन द्रव्य, जिगु गृह, जिगु क्षेत्र धकाः कल्पना यायेगु मदयाच्वंगु कारणयात नं बारम्बार ध्यान लगेयाना ज्ञानं विचाः याना स्वयेमाल।

थुगु प्रकारं क्रमशः विचार वृद्धि यायां स्वर्सेलि निश्चय नं धातुभेदया स्वभावयात छ, जि धकाः कल्पना जुइ माःगु मखुत।

हानं थ्व जिगु वस्तु, थ्व छंगु वस्तु धकाः कल्पना यायेगु नं मदया केवल सर्वदाहे दुक्खाग्निद्वारा विनाश जुयाच्वंगुयातहे जक सदा नं खना च्वर्सेलि गुगु धातुभेद जुयाच्वंगु संखाराग्निस यः मयः धैगु दइमखुत। यः मयः धैगु कल्पना लोप जुया वर्सेलि समानभाव जुया उपेक्षा जक जुयाच्वनी। उगु अवस्थास संखारूपेक्खाञाण जुल धकाः सिइकि।

संखारूपेक्खाञाण धैगु संखारधातुया राशिस थ्व यः, थ्व मयः धायेगु मदु। सर्वत्रहे समान उपेक्खा यानाच्वंगुयात धयातल। गुगु पूर्वोक्त संखारूपेक्खा धैगु ज्ञान प्राप्त जुइ धुंकुपिं योगावचर पुद्गलपिंसं संखार धर्मयात उपेक्षा याये धुसेलि अन याकनंहे मुक्त जुइ धैगु छन्द इच्छा जुइगुया निम्तिं बारम्बार थ्व संसारय् धातुभेद धैगु छ नं मखु, जि नं मखु निश्चय नं नाशवान् जुया तच्वतंहे तप्त जुयाच्वंगु दुक्खाग्निहे जक खः धकाः प्रतिदिन वृद्धि याना प्रत्यक्ष दर्शन जुइगुयात पूर्वोक्तानुसारं उद्योग यायेमाल।

उगु प्रकारं उद्योग वृद्धि यार्सेलि स्वीछगू भूवनय् दया च्वंक संखारखन्ध न्यागू व धातुभेद आपालंयात छ, जि मखु कि केवल दिहे मदिसे क्रमशः उत्पत्ति व विनाश जुया प्रज्वलित जुयाच्वंगु दुःखाग्निहे खः धकाः ज्ञान चक्षुं न्हि न्हि थुया भं भं खने दयावइ। दुःखहे जक खने दया वइगु सिवाय सुख धैगु रतिमात्रहे नं दइगु मखु। उलि जुर्सेलि दुक्खसच्चयात यथार्थथें स्यूगु लौकिक मार्ग ज्ञान जुल। उगु लौकिक ज्ञान प्राप्त जुइगु बखतय् दुक्खाग्नियात तर्कना याना ब्यूम्ह वितर्क, चेतसिक, थुपिं सम्मासंकप्प मार्ग जुल। उद्योग उत्साह याइगु वीरिय सम्मावायाम धैगु मार्ग जुल। दुक्खाग्नियात अनुभव याना लुमंका च्वंम्ह सति सम्मासति मार्ग जुल। उगु अनुभव जूगु दुक्खाग्नियात त्वमफीक ध्यानय् स्थिर जुयाच्वंगु सम्मासमाधि मार्ग जुल। थुगु प्रकारं लौकिक मार्ग ज्ञान प्राप्त जुइवलय् मार्ग धर्म न्यागू प्रकार छगू पाखंहे सहगामी जुइगु जुल।

व उगु विपस्सना ध्यान याना स्वइगु बखतय् गुगु काय वाक्यं याःगु शुद्धगु कार्य धयागु सुशील चेतना शील मार्ग जुल।

थुगु प्रकारं न्यागू प्रकारया लौकिक मार्ग छगू साथं जुइगु बखतय् शील, समाधि, प्रज्ञा धैगु शिक्षा स्वंगू नं सहज पूर्ण जुया वइगु जुयाच्वन। तथापि आः थन जिं प्रज्ञाहे जक प्रधान याना कनेत्यना।

https://dhamma.digital

तद्यथा – उगु दुःख सत्ययात बांलाक छुटे याना सिइके फुगु लौकिक मार्ग ज्ञान सहज दुःख सत्य मार्ग जक जुल। व गुगु पूर्वोक्त स्वीछगू भूवनय् कामधातु, रूपधातु, अरूपधातु उत्पत्ति व विनाश जुया दुक्खाग्नि जुयाच्वंगु स्कन्ध न्याता प्रकारया नामरूप सहितं धर्म धातुभेद आपालं छुया निम्तिं थ्व थुगु जन्मय् उत्पत्ति जुया वल धकाः विचाः याना माला स्वत धाःसा पूर्वजन्मय् निमित्तग्राही जुया तृष्णा याना वयागुया कारणंहे जक उत्पन्न जुगु खः धकाः सियावइ। छाय् धाःसा यदि धात्थें नं पूर्वजन्मय् निमित्तग्राही जुया तृष्णा याना वयागु मदुगु जूसा थ्व गुगु दुक्खाग्नि जुयाच्वंगु नामरूपादि पञ्चस्कन्ध सहितं धातुभेद आदि भव धैगु उत्पन्न जुइगु कारण दइमखु। उपमा – गथे मूल (हा) चाना तये धुंकगु आम्रवृक्ष गुगु उकी पुनर्वार चुलि जाया वइमखुत, फलफुल सइगु आशानं मन्त। प्रत्यय जुइगु हेतुहे मन्त, वथेंहे पूर्व जन्मयूहे स्कन्धादिया धार निमित्तग्राही जुया तृष्णा याइगुयात धात्थेंहे निर्मूल याना छुटे जुया वंगु जूसा थुगु जन्मय् थ्व गुगु उत्पत्ति व विनाश जुयाच्वंगु दुक्खस्कन्ध धयागु धातुभेद आपालं उत्पत्ति जुइ माःगु मखु, निश्चय नं लोप जुया वने माःगु खः। आः थन लोप मजुसे प्रकट जुया उत्पत्ति जूगु कारण छु धाःसा, अवश्य नं पूर्व जन्मय् निमित्तग्राही जुया तृष्णा याना वयागु कारणंहे जक उत्पत्ति जूगु खः धकाः हेतुद्वारा प्रत्यय जुया वःगु धर्मयात प्रत्यक्ष जुइक बोध जुया वइगु जुल। थुगु प्रकारं समुदयसच्चयात यथार्थथें स्यूगु लौकिक ञाण जुल। थुगु ञाणहे नं दुक्ख सच्चहे तिनि। थुगुहे प्रकारं पूर्व जन्मय् जुया वःगु तृष्णाहे गुगु कारण समुदय सच्च खः। थुगु जन्मय् उत्पन्न जूगु चक्खुआदि धातुभेद आपालंहे फल दुक्ख सच्च जुयाच्वन धकाः प्रत्यक्ष जुइक बोध जुयावइ। बोध जुया वसेंलि आः थुगु जन्मय् दुक्खाग्नि यागु अनुभव जुयाच्वंथेंहे पूर्व जन्मय् नं उयां न्हापायागु जन्मय् निमित्तग्राही जुया तृष्णां याना वयागुया कारणंहे दुक्खाग्नि यागु कुण्डे दुःखभोग याना वये धुंकल। थुगुहे प्रकारं छगू जन्मयागु हेतुं हानं मेगु जन्मय् फल भोग यायेमाल, उगु जन्मयागु हेतुं हानं मेगु जन्मय् फल भोग याये मालाच्वन। निश्चय नं तृष्णाहे समुदय कारण जुया पुनर्जन्म स्कन्धया उत्पत्ति धातुभेद आदि दुक्खाग्निया राशय् दुःख भोग याना च्वने माःगु खः धकाः तनं तं तनं तं जन्मपत्तिकं याःगु हेतु ज्ञानयात विचाः याना हर्सेलि, अनादि संसारं निर्सें जुइका वयेधुंगु दक्व फुकेसनं समुदय कारणयागु फल दुःख क्रमशः मिले जुया थुगु जन्म थ्यंकंयात अनुलोम पतिलोम उधर पुधर यानास्वत धाःसा निश्चय नं देव मनुष्यादियात खने मदया, केवल जाज्वल्यमानं प्रज्वलित जुयाच्वंगु आपालं योजन थ्यंक विस्तार जुयाच्वंगु अग्निया राशि समानगु हेतुद्वारा प्रत्यय जुया छुटे मजुइक धार मिले जुया वयाच्वंगु दुक्खाग्नियातहे जक प्रत्यक्ष जुइक स्पष्ट खने दयावइ। थुगु प्रकारं अनादि संसारं निर्सें थुगु जन्म थ्यंकं हेतुद्वारा प्रत्यय जुया छुटे मजुइक धार मिले जुया वयाच्वंगु दुक्खाग्नियात खंगु वा खंकेफुगु गुगु लौकिक मार्ग ज्ञानया धार जुयाच्वन। उगु लौकिक मार्ग ज्ञानया धार नं दुक्खसच्च धर्म जक जुयाच्वंगु निश्चय नं खः। व गुगु अनादि संसारं निर्सें थुगु प्रत्युत्पन्नया जन्मथ्यंकं हेतुद्वारा प्रत्यय जुया कर्म स्रोत मिले जुया वयाच्वंगु दुक्खाग्नियात बोध जुइ धुर्सेलि पुनर्वार हानं थुगु प्रत्युत्पन्न वर्तमान जन्मय् लौकिक स्कन्ध जुयाच्वंगु धातुभेद आपालंयात निमित्तग्राही जुया तृष्णा यायेवं, थुगु जन्मयागु वासना तृष्णां याना थुगु जन्मयागु अंश पुनरपि पुनर्जन्म उत्पन्न जुइगु निश्चय नं धकाः वर्तमानयागु कारणं भविष्यत फलयात खंगु बोध जुगु लौकिक मार्ग ञाण जुल। थुगु ज्ञान नं दुक्खसत्यहे तिनि।

थुगुहे प्रकारं पुनर्जन्म उत्पत्ति जुइगु चक्षु आदि लौकिक स्कन्ध व धातुभेद आपालंयात अननं निमित्तग्राही जुया तृष्णायात धाःसा उगु कारणं याना अननं लीपा यागु पुनर्जन्म पुनर्वार दुक्खाग्नि उत्पत्ति जुइगु निश्चय नं धकाः भविष्ये उत्पत्ति जुइगु कारण फलया धार मिले जुया वनीगुयात क्रमशः बोध जुया वइ। थुगु ज्ञान नं लौकिकहे तिनि। लौकिक ज्ञान जुतले दुक्खसत्यहे तिनि।

थुगु प्रकारं भूत, भविष्य, वर्तमानया हेतुद्वारा प्रत्यय जुया क्रमशः धार मिले जुया वयाच्वंगुलिं मुक्त जुया उत्रे जुया वने फइगु ज्ञानयात अन्वेषण याना माला स्वत धाःसा उत्पत्ति जुइगु अर्थात जन्म जुइगु स्वभाव धर्म जुक्व गुगु हेतुद्वारा प्रत्यय जुया धार मिले जुया वना च्वंतले मुक्त जुइ फइमखु। छाय् धाःसा गुगु हेतुद्वारा प्रत्यय जुइगु निगू स्वभाव धर्मय् गुगु हेतु धैगु कारण दया च्वंतले उत्पत्ति जुइगु स्वभाव धर्महे खःगुया निम्तिं उत्पत्ति जुइगु हेतु दतले प्रत्यय जुया फल दुःखं जा अवश्य नं त्वति मखुनी धकाः यथार्थथें सुबोध जुयावइ।

https://dhamma.digital

थुगु ज्ञानयात बोध जुया वर्सेलि उगु दुःखं मुक्त जुइ फइगु उपाय ज्ञान माला स्वत धाःसा सहज उत्पत्ति जुइगु स्वभाव लक्षण दयाच्वंगु जाति धर्मनापं विपरित जुया, दृष्टान्त दयाच्वंगु उत्पत्ति मजुइगु स्वभाव लक्षण गुगु अजाति धर्म छगू प्रकारहे जक दुगु जुल व गुगु हेतुद्वारा प्रत्यय जुइगु स्वभाव धर्म अलग जुयाच्वंगु अमृतयात प्रज्ञा ज्ञानं अनुभव याना बोध यानाकाइ।

उगु अमृत ज्ञानयात गुगु प्रकारं विचाः याना बोध याना काइ धाःसा थ्व लोकय् क्वागु दर्सेलि क्वागुया विपरित ख्वाउँगु नं मदइमखु, दयाच्वंगु नं दहे दु। हानं थ्व लोकय् अन्धकार दया च्वंसेलि उगु अन्धकारया विपरित आलोक नं मदइमखु। दया च्वंगु नं दहे दु। तसर्थ उत्पत्ति जुइगु स्वभाव धर्म दर्सेलि उकिया विपरित उत्पत्ति मजुइगु धर्म नं मदइमखु धकाः विचाः याना अजाति धर्मयात बोध जुया काइ वा बोध जुयावइ।

थुगु प्रकारं प्रज्ञा ज्ञानं विचाः याना वा चर्याद्वारा अनुभव याना साक्षात्कार याना काइगु गुगु उत्पत्ति मजुइगु निरोधसच्चयातहे निर्वाण धाइ।

वहे निरोधसच्च निर्वाणयात विचाः याना स्यूगु ज्ञान नं लौकिक ज्ञानहे तिनि। थुगु लौकिक ज्ञान नं दुक्खसत्यहे तिनि।

थुगु प्रकारं विचाः याना साक्षात्कार यायेधुसेंलि अन हानं बारम्बार हेतुद्वारा प्रत्यय जुया उत्पत्ति व विनाश जुयाच्वंगु धर्मयात अत्यन्त घृणा जुया विरक्त जुया वयेवं उत्पत्ति व विनाश जुयाच्वंगु दुक्खसत्यं मुक्त जुया वनेगु इच्छा प्रबल जुया गुगु दुक्खसत्य धर्म अलग जुयाच्वंगु अनुत्पत्ति जुइगु लक्षण जुयाच्वंगु अजाति स्वभावगु निरोधसच्च निर्वाणयाकेहे शरण वनेगु अर्थात् सुरक्षित जुया च्वनेगु स्थान खः धकाः बोध जुया उकियातहे अखण्ड ज्ञान ध्यान याना प्राप्त याइ।

उगु प्रकारं साक्षात्कार याना बारम्बार अनुलोम प्रतिलोम (च्वंनिसें क्वेथ्यंक, क्वं निसें च्वे थ्यंक) आपालं अभ्यास यात धाःसा तिनि व गुगु उत्पत्ति मजुइगु स्वभाव लक्षण जुयाच्वंगु अजाति निरोधसच्च निर्वाणयात यथार्थ थें प्रत्यक्ष जुइक साक्षात्कार याना काइगु जुल।

थुगु प्रकारं यथार्थ थें प्रत्यक्ष जुइक साक्षात्कार यायेफुसेंलि तिनि धात्थेंहे लोकोत्तर जुयाच्वंगु श्रोतापत्ति मार्ग ज्ञान प्राप्त जूगु जुल।

थुगु ज्ञान केवल छक्व मात्र खः। छक्व मात्र जूसा नं प्यता प्रकारया सच्चयात नं छगू पाःखंहे यथार्थ जुइक बोध जुइगु खः।

गुगु प्रकारं बोध जुइ धाःसा बोध जुइगु दृष्टान्त खँ कने – निरोधसच्च धैगु उत्पत्ति मजुइगु लक्षण जुयाच्वंगु स्वभाव धर्म गुगु उत्पत्ति जुइगुलिं अलग जुयाच्वंगुया निम्तिं विनाश जुइगु छुं नं मदु जरा व्याधि आदि दुःख कष्ट नं भोग यायेगु शून्य जुइ धुंकुगुया निम्तिं निरन्तर सुखहे जुइगु खः उकिया निम्तिं व गुगु नित्य सुखगु नं जुयाच्वन। उगु स्वभाव धर्म धैगु प्राणीपिनि जीवन मखु, केवल स्वभाव धर्म जक जुयाच्वंगुया निम्तिं निश्चय नं अनत्ता धर्म जुयाच्वंगु खः। गुगु ध्रुव स्वभावगु छगूहे जक धात्थें नं निरन्तर दुःख व भयादिं रहित जुयाच्वंगुया निम्तिं ज्ञान चक्षुं स्वल धाःसा, नित्य मनोहरगु शोभायमान जुया च्वनीगु स्वभाव खः। अथेया कारणय् नित्य सुख जुयाच्वंगु निरोधसच्चयात यथार्थ थें साक्षात्कार जुइ मात्रं उत्पन्न जूगुलि सम्बन्ध जुयाच्वंगु नामरूप धर्म धातुभेदयात शेषांशयात नं विचाःहे नं याना च्वने म्वायेक, नित्य सुख मदयाच्वंगु अवस्थायात मोह मजूगु भुल मजूगु असम्मोह चर्याद्वाराहे स्पष्ट जुइक खंकेगु कार्ययात नं छकलनंहे प्राप्त याइ। वहे लोकोत्तर मार्ग ज्ञान निरोधसच्चयात स्पष्ट जुइक दर्शन जुइगु बखतय् उगु नित्य सुख (अत्त, शुभ) मदयाच्वंगु आपालं धातुभेदयात नित्यगु सुखगु आदि ज्ञान धमाधम् परिवर्तन याना मखुगु मार्गय् वनीगु मिथ्यादृष्टि धाक्व अर्थात् च्याता प्रकारया विचिकिच्छा शंसय व भिंखुगू प्रकारया विचिकिच्छायात नं, हानं वहे धर्म व नापं सहगामी जुया, जुया वंगु, जुयाच्वंगु, जुया वइगु मोहादि तदेकट्ठ क्लेशयात नं शेष छुं मल्यंक अलग अलग जुइक विभिन्न याना छ्वइ। थःम्हं विभिन्न याना छ्वयागु समुदय क्लेशयात नं ध्यान तया च्वने म्वायेकहे अप्रमादयात प्राप्त याना छगू पाखंहे स्पष्ट जुइक सिइकेगु कार्ययात नं प्राप्त याइ। प्राप्त याना गुगु लोकोत्तर मार्ग ज्ञान निरोधसच्च निर्वाणयात ध्यान भावना याना व कार्य नं सिद्ध याइ। जि धकाः उत्पन्न जुयाच्वंगु धारयात नं ध्यान तयाच्वने

https://dhamma.digital

म्वायेक, अप्रमाद जुइगु कार्ययात सिद्ध यार्सेलि छगू पाखंहे स्पष्ट जुइक दर्शन प्राप्त जुइगु अवस्थास प्राप्त जुइ।

थुगु प्रकारं निरोधसच्च जुयाच्वंगु असंखतधातु निब्बान धकाः धैगु उत्पत्ति मजुइगु स्वभाव लक्षणयात भावना याःगुद्वारा स्पष्ट जुइक खना सिया वर्सेलि चतुरार्य सत्ययात नं छगू पाखंहे सियावइगु उपाययात पूर्वोक्त कना वयागु अनुसारं बोध जुया कायेमाल।

व गुगु छगू पाखंहे चतुरार्य सत्ययात छगू मार्ग ज्ञानं बोध जुइगु उपाय युक्ति सम्मोहविनोदनी अट्ठकथा, सच्चविभंगपकास धैगु ग्रन्थस पृष्ट १०० लय् कना तःगु दु कि – सो एवं कम्मं करोन्तो चत्तारि सच्चानि एकेन पटिवेधेन पटिविज्झति धकाः कनातल।

तदर्थ – (सो पुग्गलो) उम्ह योगावचर पुद्गलं (एवं) थःथेहे थुगु प्रकारं (कम्मं) विपस्सना भावनाया कार्ययात (करोन्तो) यात धाःसा (चत्तारि) प्यता प्रकारया (सच्चानि) यथार्थगु सत्य धर्म अर्थात चतुरार्य सत्ययात (एकेन) छगू मात्र (पटिवेधेन) स्पष्ट जुइक सिइकेगु लोकोत्तर मार्ग ज्ञानं (पटिविज्झति) छगू पाखंहे स्पष्ट जुइक सियावइ।

थुगु प्रकारं कनावयागु प्रमाणं छता जक जुयाच्वंगु लोकोत्तर मार्ग ज्ञान चतुरार्य सत्ययात छगू पाखंहे स्पष्ट जुइक बोध जुइगु उपाययात दृष्टान्त सिइका कायेमाल।

उगु लोकोत्तर मार्ग ज्ञानं जा चतुरार्य सत्ययात छगू पाखं सियावइगुलिं निरोधसच्च छगूयात ध्यान याना जक बोध जुइ फइ। बाकिगु दुक्खसमुदय मार्गयात गथे धाःसा ध्यान मयासेहे नं गुगु धर्मयात आच्छादन याना त्वपुया तइम्ह प्रमाद स्वभावम्ह मोहयात विनाश याना अप्रमादगु चर्याद्वारा बोध जुइगु कार्य सिद्ध याइ।

थुकियागु उपाय ज्ञान नं वहे पूर्वोक्त ग्रन्थया १०० पृष्टय्हे दुगु जुल कि – तीसु किच्चतो पटिवेधो होति निरोधे आरम्मणपटिवेधो धकाः कनातल।

तदर्थ – (तीसु) स्वंगू प्रकारया (सच्चेसु) दुक्ख समुदय मार्ग धाःगु धात्थेंयागु धर्मय् (किच्चतो) परिञ्ञापहान भावना चर्यायात समाप्त जूगुलिं (पटिवेधो) स्पष्ट जुइक सिया वइगु (होति) जुल (निरोधे) निरोधसच्चयात (आरम्मणपटिवेधो) ध्यानद्वाराहे स्पष्ट जुइक सियावइगु (होति) जुल।

थुगु प्रमाणं स्वंगू प्रकारया सच्चयात अप्रमादद्वारा सिद्ध यागुलिं हानं निरोधसच्चयात ध्यान यागुलिं छगू पाखं स्पष्ट जुइक सियावइगु उगु अथे दृष्टान्त सिया वइ धकाः बाँलाक सिइका कायेमाल।

पूर्वोक्त उगु चतुरार्य सत्य ज्ञान स्पष्ट जुइक स्यूगु लोकोत्तर मार्ग जूगु बखतय् अन मार्ग ज्ञान छता जक जूगु मखु। उगु मार्ग ज्ञाननापं सहयोग जुया जुइगु जूगु, जुयाच्वंगु सम्यक् संकल्प मध्यय् बाकिगु न्हेय्गू मार्ग नं नापनापं सहयोगी जुया निरोधसच्चयात ध्यान यानाहे जक जुयाच्वंगु जुल। पूर्वोक्त न्हेय्ता प्रकारया मार्गहि जक उगु मार्ग ज्ञान नापं सहयोग जुयाच्वंगु मखुकि व गुगु मार्ग व सम्पयुक्त जूगु फस्स वेदना आदि बाकिगु चेतसिक न्यीच्यागू व मार्गनापं मिले जूगु चित्त छगू व जम्मा न्यीगुंगू मार्ग सम्पयुक्त धर्म नं सहयोग जुया छगू पाखंहे निरोध भावनाया ध्यान याना आवश्यक स्थानय् स्थानय् थथःपिनिगु कार्य याना वःगुहे जक खः। थुगु प्रकारं जुया वःसानं प्रज्ञायात प्रधान याना सिइके अःपुगु प्रकारं कनातल। अथे कनातःसानं बाकिगु मार्ग नं उकि मध्येहे अन्तर्गत जुया वंगुयात यथार्थथें दृष्टान्त सिइका कायेमाल।

उगु मार्ग अन्तर्गत जुया वंगु उपाय युक्तियात अभ्क अप्व विस्तार याना सिइकेगु श्रद्धा जुल धाःसा ऊः तिक्खिन्द्रियं उल्लेख याना तःगु भावनाकम्म कितावय् समुप्पादनिरोध नाम ग्रन्थय् स्वयेमाःगु जुल।

पूर्वोक्त लोकोत्तर मार्ग ज्ञान छगू पतकहे जक जुल धाःसा नं थःम्हं साक्षात्कार यानागु निर्वाणयात पुनर्वार साक्षात्कार यायेगुयात फल नाम कारण धर्मयात निषेध याना त्वता छ्वये मात्र नं लोप जुया फुनावनी। उगु मार्ग लोप जुइ धुंकालिं गुगु मार्गया कारण जुयाच्वंगु फल उगुहे मार्ग खना च्वंगु निरोधसच्च निर्वाणयात पुनर्वार हानंहे ध्यान याये धुंका, निगू पतक जूसां, स्वंगू पतक लोप जुयावनी। छुया कारणय् निगू पतक जूसां, स्वंगू पतक जुइ धाःसा यदि धात्थेंहे अल्प बुद्धिम्ह जुल धाःसा मार्ग विथीस निर्वाणयात ध्यान मयानिबले आपालं संखार धातुभेदयात ध्यान याना परिकम्म उपचार अनुलोम धकाः काम जो स्वंगू पतक जुया लोप जुइ। वयां लिपा निरोधसच्च निब्बानयात सन्मुख ध्यान याना सिइके सःगु गोत्रभू चित्त छगू पतक जुया लोप जुइ,

https://dhamma.digital

उगु गोत्रभूया लिपा मार्ग चित्त जुइगुयात काम जो प्यंगू पतक, लोकोत्तर मार्ग जो छगू पतक सहितं जो न्यागू पतक जुइ। उकिया कारणयू जो न्हेयूगु पतक पूर्ण जुइत फल जो निगूपतक जक जुइ धकाः सिइका कायेमाल, लुमंकाति।

धात्थेंहे चित्त बुद्धि बल्लाम्ह तिक्खजन सूक्ष्म ज्ञान थुइके फुम्ह जुल धाःसा संखार ध्यान जुयाच्वंगु अनुलोम जो मध्ययू परिकम्म मजुसें उपचार अनुलोम धकाः निगू पतक जक जुइ। वयाँ लिपा मार्ग जो छगू पतक सहितं जो प्यंगू पतक जुया वइ। उगु जो मध्ययू संखार ध्यानस जुयाच्वंगु परिकम्म उपचार अनुलोम धकाः धाःगु चित्तुप्पादस दयाच्वंगु ज्ञानयात अनुलोमञाण धकाः धयातल। मार्ग जो फल जोयात लोकोत्तर जो धकाः धयातल। बाकिगु जो जम्मा लौकिक जो जक जुल। गुगु लौकिक जो धाक्व लौकिक मार्ग जक जुयाच्वन, उगु लौकिक मार्ग दुक्खसच्च धर्महे जक जुल। लोकोत्तर मार्गहे तिनि आर्य पुद्गलपिंसं सियाच्वंगु, सिइके माःगु आर्यसत्य जुयाच्वन धकाः सिइके माल। व गुगु मार्गया लिपा जूगु फल जो निगू पतक स्वंगू पतक जुइ धुंका लोप जुयावनी। वयाँ लिपा भवङ्ग शान्त जुइगु जुल। उगु भवङ्ग शून्य शान्त जुइ धुंका पच्चवेक्खणा वीथि दक्व शान्त जुइ।

शुन्य शान्त जुइगु उपाय गथे धाःसा ध्यानं खंगु, खना वःगु, उत्पत्ति मजुइगु स्वभाव धात्थेंहे विनाश मजूगु, नित्य जुयाच्वंगु स्वभाव खः धकाः मती लुमंका विचाः याना काइ, उगु बखतयू जूगु चित्तया धार धैगु विथी निर्वाणयात विचाः याःगु पच्चवेक्खणा वीथि धकाः धाइ। अन उम्ह आर्य पुद्गलया मती – अहो थ्वनं न्हापा छक्व मात्रहे नं उत्पत्ति मजूगु ज्ञानदर्शन आः नकतिनिहे जक प्राप्त जुयावल धकाः प्राप्त जूगु ज्ञान दर्शनयात विचाः याना लुमंका स्वइ। उगु बखतयू मार्गयात विचाः याःगु चित्तया धार धैगु पच्चवेक्खणा वीथि जुल। आः थुगु बखतयू विनाश मजूगु स्थिर जुयाच्वंगु ध्रुवगु निर्वाण धर्मयात खने धुंकुगु फल धर्म अवश्यं दयाच्वन धकाः लुमंका विचाः यानास्वइ। उगु बखतयू फलयात विचाः यायेगु चित्त धार पच्चवेक्खणा वीथि जुल। थुगु अवस्थास भूल जुयाच्वंगु मिथ्यादृष्टि, विचिकिच्छा आदि दक्व फुक्कं निश्चय नं मन्त धकाः विचाः याना सिइकाकाइ। उगु बखतयू क्लेश रहित जुल धैगु अवस्थायात विचाः याःगु चित्तया धार धैगु पच्चवेक्खणा वीथि जुल। अनंलि हानं मेगु क्लेश बाकि जुयाच्वंगु दनिला? धकाः विचाः यानास्वइ, उगु बखतयू क्लेश रहित जुल धैगु ज्ञान विचाः याःगु चित्तया धार धैगु पच्चवेक्खणा वीथि जुल।

थुगु प्रकारं पच्चवेक्खणा वीथि समेतं शून्य शान्त जुया निरोधसत्ययात यथार्थ थें प्राप्त जुइ धुंकुम्ह आर्य पुद्गलयात श्रोतापत्ति पुद्गल धकाः धाइ। श्रोतापत्ति थ्यने धुंकुम्ह पुद्गलं पूर्वोक्तानुसारं पुनर्वार विचारानुभव याना श्रोतापत्ति मार्गयू थेंहे निरोधसत्ययात स्पष्ट जुइक सन्मुख याना चतुरार्य सत्ययात नं छगू पाखंहे बोध जुइवं फल जा पच्चवेक्खणा जो फुक्कं जुयावइ। उम्ह आर्य पुद्गलयात सकृदागामि पुद्गल धकाः धाइ। उम्ह आर्य पुद्गलया अवस्था गथे धाःसा अपवित्र जुयाच्वंगु कामराग, व्यापादयात विनाश क्षय यात, सुक्ष्म जुयाच्वंगु कामराग, व्यापाद जक बाकि दनी। सकृदागामी जुइ धुंकुम्ह आर्य पुद्गलं पूर्वोक्तानुसारंहे पुनर्वार विचारानुभव याना श्रोतापत्ति मार्गयू थेंहे निरोधसत्ययात स्पष्ट जुइक सन्मुख याना चतुरार्य सत्ययात नं छगू पाखंहे प्राप्त यायेधुंसेंलि फल जो पच्चवेक्खणा वीथि फुक्कं जुयावइ। उम्ह आर्य पुद्गलयात अनागामि पुद्गल धकाः धाइ। उम्ह आर्य पुद्गलया अवस्था गथे धाःसा सूक्ष्म जुयाच्वंगु कामराग, व्यापाद छुं नं मन्त फुना वंगु जुल। रूपराग, अरूपराग, मान, उद्धच्च, अविज्जा जक बाकि दनिगु जुल, थुगु प्रकारयापिं आर्य पुद्गलपिं स्वम्ह मध्ययू श्रोतापत्ति पुद्गलयासिनं सकृदागामि पुद्गल अत्यन्त तच्चतं चतुरार्य सत्य ज्ञानयात पृथक पृथक याना स्वयेफुगु समर्थ दुगु जुल। सकृदागामियासिनं अनागामि पुद्गलस जा भन् अभ अप्व पृथक पृथक विभाग याना स्वयेफुगु समर्थ दुम्ह खः धकाः सिइकेमाल। थनंलि वयाँ लिपा मेगु हानं त्याग जुइ धुंकुगु क्लेश अर्थात् क्लेश रहितगु ज्ञानयात विचाः याःगु पच्चवेक्खणा वीथि नं छगू थें छगू उथें मखु धकाः सिइकि निरोधसत्ययात ध्यान यायेगु युक्ती जा छुं फरक मदु उथेंहे खः।

उम्ह व अनागामि पुद्गलं न्हापा थेंहे विचारानुभव उद्योगाभ्यास याना पूर्वोक्तानुसारं थेंहे आपालंहे वृद्धि जुया आपालंहे खंम्ह स्यूम्हयासिनं अभ अप्व स्यूम्ह जुसेंलि व करणीय कार्य पूर्ण जुसेंलि, हानं यायेमानी धैगु

https://dhamma.digital

चर्या बाकि मदुसेंलि अरहत् पद प्राप्त जूगु जुल। अरहत् पद प्राप्त जुम्ह आर्य पुद्गलयात दयाच्वंक्व क्लेश धाक्व फुक्कंहे क्षय जुइ धुंकुम्ह धकाः सिइकि।

थुगुहे प्रकारं दयाच्वंक्व दुःख क्षय याना निर्वाण प्राप्त यायेगु इच्छा दुपिं सत्पुरूषपिंसं नं आपालंहे बल वीर्य याना, उद्योगाभ्यास यत्न युक्ति यात धाःसा निश्चय नं पूर्वोक्तानुसारं चर्या याना अरहत् पद प्राप्त याना थथिं जागु घोर घोर दुःख तप्त ताप जुइ म्वायेक ननानं जन्म मरणं रहितगु निर्वाण पद प्राप्त याये फइगु जुल।

थ्वनं न्हापा न्हापानं क्षेमाशोक निर्वाण प्राप्त याना बिज्यापिं आर्य पुद्गलपिनिगु चर्या मार्ग नं, थ्वहे महाउत्तम जुयाच्वंगु ग्रन्थयू कनातःगु अनुसारंहे जुयाच्वन।

थुगु धर्मामृत वचन भगवान बुद्धं सकल लोकयात महाकारूणिक उपदेश बिया बिज्यागुलिं थ्व लोकयू आपालंहे देव मनुष्यपिं असंखतधातु निर्वाण पद लाना जन्म मरण जुइम्वायेक अतल नित्य सुखगु अवस्था प्राप्त जुया बिज्याये धुंकल। केवल थुगु ज्ञानयू मलाना व बोध मजुयाच्वंपिं पृथक्जनपिंहे जक बाकि ल्यना च्वंगु जुल।

थथे धकाः सिइका सर्व दुःखया गृह जुयाच्वंगु द्वेषादि अभिमान त्वःता सकल लोकयात हितकर जुयाच्वंगु बुद्धोपदेशानुसार अप्रमत्त जुइगु स्वये माल। इति।।

सर्व कामार्थ सिद्धं भवन्तु।
इदं मे पुञ्ञं जिन सासनं चिरं तिट्ठतु।
इदं मे पुञ्ञं आसवक्खयं वहं होतु।
इदं मे पुञ्ञं निब्बानस्स पच्चयो होतु।
इदं मे पुञ्ञं सब्बे सत्ता सुखिता भवन्तु।।
इति धातुभेदानुपस्सनाया नेपाल भाषां अनुवादित ग्रन्थ समाप्त जुल।
शुभ मंगलम्।।

Dhamma.Digital

मूल पालि भाषा सहित

बुद्धोपदेश

Translated by—

U. Pragyananda Bhikshu.

Published by—

Upasika Mrasanda
RAMU PATLI
Chittagong

Dhamma.Digital

बुद्ध सम्बत् — २४८४
नेपाली सम्बत् — १०६१
बिक्रम सम्बत् — १९९७
ई० — १९४१

https://dhamma.digital

बुद्धोपदेश

प्रकाशकः
उपासिका म्रासन्द,
रामुपातली, चिटगाउं।

बुद्ध सम्बत २४८४
विक्रम सम्बत १९९७

अनुवादक :
ऊ प्रज्ञानन्द भिक्षु

Dhamma.Digital

मुद्रकः
विष्णुदत्त शुक्ल, शुक्ल प्रेस,
बाबूलाल लेन, कलकत्ता।

https://dhamma.digital

निवेदन

नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मा सम्बुद्धस्स।

थुगु चिकिचा धंगु बुद्धोपदेश धैगु ग्रन्थ छगू मातृ भाषां प्रकाश याये धकाः श्रद्धा दयाच्वंगु ताकाल दत। तर छुयाये, अर्थ सहायक प्राप्त मजूया निम्तिं मन यागु इच्छा मनयूसतुं तयातये माल। थौं बल्ल भक्त जनपिनिगु कृपां थुगु ग्रन्थ मुद्रित याना पाठक वर्गपिनि अग्रसं उपस्थित यायेगु संयोग प्राप्त जुल। थुगु ग्रन्थयू केवल राहुलोवाद व धम्मपदया छुं भतिचा ल्यया ल्यया बुद्धोपदेश धकाः नां छुना उल्लेख यानागु जुल। मुख्य कारण छु धाःसा –

यो च वस्ससतं जीवे, अपस्सं धम्ममुत्तमं।
एकाहं जीवितं सेय्यो, पस्सतो धम्ममुत्तमं।।१६।।

तदर्थ, उत्तम धर्मपाखे ध्यान मतःसें सच्छिदँ जीवित जुया च्वनेयासिनं, उत्तम धर्मपाखे ध्यान तया छन्हुहे जक जीवित जूम्ह जुल धाःसानं व गुम्ह उत्तम धर्मया पाखे ध्यान तया जूम्ह, वहे जक श्रेष्ठोत्तम जुयाच्वन। धम्मपद ९.१६

थथे धकाः भगवान बुद्धं उपदेश याना बिज्यागु सदुपदेश जूसां, जिं सःसां मसःसां सःसः थें थुगु भगवान बुद्धयागु अमृत वचन छुं संक्षिप्त जक जूसानं भक्त भक्तिनीपिन्त परिचय याकेगु प्रबल इच्छा जुया प्रकाश यानागु खः। थुकि अशुद्धगु नं आपालं दनी, तथापि जि तुच्छ अल्पज्ञानिया थुगु लेख अशुद्ध जुयाच्वंगुलि अत्यन्त करूणा तया हर्ष उत्साह याना गुगु अशुद्धयात त्वता, सदा नं सकलयात हितकर जुयाच्वंगु बुद्धोपदेशयात विश्वासकथं शुद्ध याना दिइ धैगु अनन्त आशा दु।

छायू धाःसा थुगु सकल लोकयात हित जुइगु सत्कर्म सज्जन पण्डितपिंसं (याये योग्यगु) याइगु कार्यहे खः, अजापिं पण्डित धर्माचारि सम्यक् दृष्टिपिन्तहे ज्ञानी सज्जनपिंसं हार्दिक धन्यवाद बियाच्वंगु नं दु, हानं गथे बुद्ध भगवानपिंसं उपदेश आज्ञा जुया बिज्यागु –

ओवदेय्यानुसासेय्य, असब्भा च निवारये।
सतं हि सो पियो होति, असतं होति अप्पियो।।

तदर्थ, गुम्हसें सदुपदेश बिइ, अनुशासन याइ, हानं अनुचित कार्यस निवारण नं याइ, उम्ह ज्ञानीयात सत्पुरूषपिंसं प्रिय (प्रसन्न) याइ, (असत्पुरूषपिनिगु छुखँ, अमि विचाः उल्ता जुयाच्वनि) असत्पुरूषपिंसं प्रिय (प्रशन्न) याइमखु।

तसर्थ बुद्धोपदेशयात विश्वासकथं पूर्ण शुद्ध याना दिइ धैगु अनन्त आशा दु।

पुनर्वार सज्जन पाठक वर्गपिंसं थुगु तुच्छ लेख अशुद्धगुली दोषारोपन मयासे केवल धर्मार्थहे जक परिचय याना सन्तोष जुल धाःसा लेखकया परिश्रम सफल जुइ धैगु नं अनन्त आशा दुगु जुल।

पुनर्वार थ्वनं छगू लेखकया प्रार्थना दुकि, थुगु ग्रन्थ छापे यायेत संशोधन याना बिज्याकम्ह कर्मस्थानाचार्य श्री एम. पि. व अर्थ सहायक भक्तपिं व पाठक वर्गपिन्त महाकरूणात्मक जुया बिज्याकम्ह सर्वज्ञ भगवानं करूणा रश्मिं खंकाव ननानं अविद्या अहंकार तृष्णादि शुन्य शान्त जुया फुनावनेमा, हानं थुगु महातच्वगु भव बन्धनं छुटे जुया, निर्वाण पद प्राप्त यायेफयेमा धकाः जिगु थ्व अन्तस्करणं निसें हार्दिक आशिका याना च्वनागु जुल।

https://dhamma.digital

विषय सूची

१. निवेदन
२. खेमा महारानी कथा
३. अतुलोपदेश कथा
४. अनाथपिण्डिक कथा
५. देवदत्त कथा
६. महाकाल उपासक कथा
७. पञ्चसत उपासिका कथा
८. ञाति कलहवूपसमन कथा
९. कुल दारिक कथा
१०. अञ्ञतर ब्राम्हण कथा
११. उत्तरा उपासिका कथा
१२. पञ्चसत भिक्खु कथा
१३. पावेय्यक हस्ति कथा
१४. राहुलोवाद
१५. अन्तिम बुद्ध वचन
१६. हे धर्म पालि
१७. प्रात काल जुल प्रिय

Dhamma.Digital

https://dhamma.digital

नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स।

खेमा महारानी

छगू समयय् श्री तथागत वेलुवन विहारय् बिज्यानाच्वंगु बखतय् बिम्बिसार महाराजाया अग्र महिषी जुयाच्वंम्ह अत्यन्त सुन्दरी, रूप यौवनं मान मद बढे जुयाच्वंम्ह खेमा महारानीयात उपदेश बियाः बोध यायेमागु कारणं थुगु गाथा आज्ञा जुया बिज्यात।

ये रागरत्तानुपतन्ति सोतं, सयं कतं मक्कटकोव जालं।
एतम्पि छेत्वान वजन्ति धीरा, अनपेक्खिनो सब्बदुक्खं पहाय।।

तदर्थ, थ्व लोकय् गुपिं अज्ञानी जुयाच्वंपिं प्राणीपिंसं रागादि रत जुया द्वेषचित्त धारण याना च्वनि उपिं प्राणीपिं गथे माकचां थम्हं दयेकागु जाःलय् थःहेतुं तक्यना च्वनी, वथेंहे स्वयम् थः थम्हंतुं दयेका तःगु गुगु तच्वतं न्ह्याना च्वंगु तृष्णाया नदीया तरंगय् कुतुवना महाघोर दुःख जुइका च्वनी, अथेया कारणय् पण्डित ज्ञानी जनपिंसं गुगु जन्म मरणादि सम्पूर्ण दुःखया कारण जुयाच्वंगु रागादि तृष्णायात यथार्थरूपं म्हसीका खंका अनेगु यत्न (उपाय) नं त्वता, मती विकल्प विषाद छुं मयासे ममतामान धयागु अविद्यायात निष्प्रयोजन धकाः हाःनापं चःफुना (त्याग याना) वांछ्वया वनाच्वन।

थुगु गाथा उपदेश बिइ धुसेंलि खेमा महारानी भिक्षुणी जुया अरहन्त फलस प्रतिस्थित जुया छम्ह अग्र श्राविकाया पदवी प्राप्त यात। धम्मपद २४।१४

अतुलोपदेश

पुनर्वार छगू समयय् श्री भगवान जेतवन विहारय् बिराजमान जुया बिज्याना च्वंगु बखतय् अतुल उपासक धयाम्हसें रेवत महास्थविरयात नं खंहे मल्हासे (तुण्हिभाव जुया) सुमुक च्वनाच्वन धकाः उपहास याना जुल। सारिपुत्र स्थविरयात नं अभिधर्म कथा आपालं अप्व जुइक व्याख्यान याना कनाच्वन धकाः उपहास याना जुल। हानं आयुस्मान् आनन्दयात नं खँ ल्हायगु सापहे मगाः धकाः उपहास याना जुल। लिपा अतुल उपासकयात उपदेश बिइमाःगुया कारणय् श्री भगवानं थुगु गाथा आज्ञा जुया बिज्यात –

पोराणमेतं अतुल, नेतं अज्जतनामिव।
निन्दन्ति तुण्हिमासिनं, निन्दन्ति बहुभाणिनं।
मितभाणिम्पि निन्दन्ति, नत्थि लोके अनिन्दितो।।
न चाहु न च भविस्सति, न चेतरहि विज्जति।
एकन्तं निन्दितो पोसो, एकन्तं वा पसंसितो।।
यं वे विञ्ञू पसंसन्ति, अनुविच्च सुवे सुवे।
अच्छिद्दवुत्तिं मेधाविं, पञ्ञासीलसमाहितं।।
निक्खं जम्बोनदस्सेव, को तं निन्दितुमरहति।
देवापि नं पसंसन्ति, ब्रह्मुनापि पसंसितो।।

तदर्थ, हे अतुल थुगु थथे धकाः छं उपहास याना जूगुथें उपहास निन्दा याना जुइगु आः जक मखु, न्हापा न्हापांनिसेंहे याना वयाच्वंगु खः। थुगु उपहास यायेगु धयागु आः थुगु बखतय् हे जक जुयाच्वंगु मखु

https://dhamma.digital

न्हापा न्हापानं थथेहे छं उपहास याःथेंहे नंमवासे शान्त सुमुक च्वना च्वंम्हयात नं उपहास निन्दा यानाच्वन। हानं आपालं खँ ल्हाना च्वंम्हयात नं उपहास यानाच्वन। हानं भतिचा जक खँ ल्हाना च्वंम्हयात नं उपहास निन्दा यानाच्वन। थ्व लोकय् निन्दा उपहासं छुटे जुयाच्वंम्ह दइमखु थुगु खँ निश्चय नं खः, थ्व लोकय् निन्दा उपहास जक याका च्वंम्ह पूरूष व प्रशंसा जक याका च्वंम्ह पुरूष न्हापा नं जुया वंगु मदु, लिपा नं दइमखु आः थुगु वर्तमानय् नं दुगु मखु। गुपिं तुटेमजूगु आचरण दयाच्वंपिं वा केवल भिंगु सत्जीविका जक याना च्वपिं ज्ञानी गुणी जुया शील समाधि प्रज्ञागुणं युक्त जुयाच्वंपिं सत्पुरूष पुद्गलजनयात विद्वान वर्गपिंसं अवश्य नं माला मालाहे प्रतिदिन प्रशंसा याना च्वनी। गथे जाम्बुनद सुवर्णया छगू निक्खम मुद्रायात सुनानंहे उपहास याये फइमखु , प्रशंसा जक याइ, अथेहे व पुद्गल जनयात नं देवतापिंसं प्रशंसा यानाच्वन। बह्मापिंसं नं प्रशंसा याना च्वन, छाय् धाःसा अपिं प्रशंसा याये योग्यपिहे जुयाच्वन।

थथे धकाः थुथु प्यंगू (४) गाथायात उपदेश आज्ञा जुया बिज्यागु बखतय् अतुल्यादि उपासक सहितं दायकपिं न्यासः (५००)म्ह श्रोतापत्ति फलस प्रतिस्थित जुल। धम्मपद १७।९

अनाथपिण्डिक कथा

पुनर्वार छगू समयय् श्री तथागत जेतवन विहारय् बिज्याना च्वंगु बखतय् अनाथपिण्डिक धयाम्ह महाजनं उगु जेतवन विहार दयकेतः न्येप्यंगू (५४) कोटि धन द्रव्य फुकुगु, भिंच्यागू कोटि धन सम्पत्ति, तःधंगु पुखूया पःखा दुनावया ल्हाना वंगु व मेमेगु नं धन सम्पत्ति आपालं लहना उथेयाय् मफया भंभं दरिद्र जुया वयाच्वन। उकिं न्हापांनिसें नित्य निमन्त्रणा याना तथागत सहित सङ्घपिन्त भोजन याकातःगुलि लिपा जूगु बखतय् (गरिब) निर्धन जुया च्वकि क्वाति व भ्यातःकें जक भोजन याका थःगु सेवा चाकरी नियम त्वमफ्यूगुकथं दान पुण्य याना च्वनेमाल।

छन्हुया दिने महाजनया लुखा फुसय् वासयाना (ध्वाका पाः च्वना) च्वंम्ह देवता छम्हसें गुम्ह महाजनयाथाय् वया धाल कि, – "हे महाजन, छं गथे भापि मफुत न्हिं न्हिं दान याना च्वनागु नियम त्वता छ्व, दान जक यायां आमज्योगु गतिजुया आमलि तक दरिद्र जुइ धुंकल अथेनं भापि मफुनिला?"

अनाथपिण्डिक महाजनं लिसः बिल – "हे पापी मिथ्यादृष्टि देव, छ सु खः? छथिंज्यापिं मिथ्यादृष्टित सच्छि द्वच्छि वया जित धावसानं जिगु चित्तया श्रद्धायात इकिधिकि संके फइमखु छथिंजापिं पापी मिथ्यादृष्टित थनिनिसें जिगु छेंया लुखाफुसय् च्वने दइमखु, छ माः माः थाय् हुँ," धकाः पितिना छ्वसेंलि उम्ह मिथ्यादृष्टि देवताया स्त्री पुत्र पुत्री सकसिनं थुगु वासस्थान त्वतेमागु, गनं मेमेपिं देवतापिं थायूनं शरण वनय् थाय् मदुगुलिं महादुःख जुया अन्तय् देवराजायाथाय् वना बिन्ति यासेंलि देवराज धयाम्ह बुद्धिमान जुगुनितिं अन्तर्दृष्टि विचाः याना उम्ह देवतायात उपदेश बिल कि – "हे सौम्य, गुम्ह अनाथपिण्डिक महाजनया धनसम्पत्ति उखेलाः थुखेलाः मदयाच्वंगु जम्मा न्येप्यंगू (५४) कोटि मालाहया महाजनया भण्डारय् ढुकुटि पुरेयाना अपराध क्षमा फ्वं।" धकाः उपदेश यासेंलि लिपा इन्द्रया आज्ञा अनुसारं याना व देवता आनन्द पूर्वकं च्वनाच्वन।

थुगु समाचार श्री तथागतयात बिन्तियागु बखतय् श्री तथागतं थुगु निगू गाथा धर्मदेशना यानाबिज्यात –

पापोपि पस्सति भद्रं, याव पापं न पच्चति।
यदा च पच्चति पापं, अथ पापो पापानि पस्सति।।
भद्रोपि पस्सति पापं, याव भद्रं न पच्चति।
यदा च पच्चति भद्रं, अथ भद्रो भद्रानि पस्सति।।

https://dhamma.digital

तदर्थ, गुथाय् तक थम्हं यानाच्वंगु पाप अकुशल फल वइमखु उथाय् तक दुराचारी अधर्मी जूसानं धन सम्पत्ति ऐश्वर्यया भोग वृद्धि जुया च्वनी, परन्तु गन उगु पाप भोगयायेगु बखतय् जुया, पाप अकुशल फल बिइगु कर्म थ्यंक वइ अन व पाप अकुशल कर्मफल बिइगु बखतय् उम्ह दुराचारी पापी तच्वतं महापापी जुया घोर दुःख संकष्टय् लावनी।

वथेंहे हाकनं गुथाय् तक थम्हं यानागु भिंगु धर्मया फल मब्यूनिगु खः उथाय्तक भिंम्ह सज्जन जुसानं थम्हं न्हापा याना वयागु पाप फलं याना दुःख भोग याना च्वनेमाली। गबले थम्हं यानागु पुण्य कर्मया फल प्राप्त जुइ अबलें निसें उम्ह सज्जनयात भिंक बाँलाकहे श्री सम्पत्ति सुख ऐश्वर्य वृद्धि जुया सुख आनन्द प्राप्त जुइ।। धम्मपद ९।६

देवदत्त कथा

अनिक्कसावो कासावं, यो वत्थं परिदहेस्सति।
अपेतो दमसच्चेन, न सो कासावमरहति।।
यो च वन्तकसावस्स, सीलेसु सुसमाहितो।
उपेतो दमसच्चेन, स वे कासावमरहति।।

तदर्थ, गुम्हसें थःगु मनयात स्वच्छ (शुद्ध) मयासेंतुं काषाय वस्त्र धारण याइ, उम्हसीया सत्कार्य गबलेंहे सफल जुइ फइमखु, मेगु सत्य व संयमं रहितम्ह व्यक्ति (पुरूष) वस्त्रया अधिकारी मखु। गुम्हसें थःगु मन (चित्त)या खिति, राग, द्वेष, मोहरूपी मलयात हटेयाना छ्वया सदाचारी सत्य व संयमं युक्त जुइ, वहे व्यक्ति (पुरूष) काषाय वस्त्रया अधिकारी खः। धम्मपद १।१०

महाकाल उपासक

पुनर्वार छगू समयय् श्री तथागत जेतवन विहारय् बिज्याना च्वंगु बखतय्, न्हापायागु जन्मय् अदालथि (अमात्यादि) जुयाव पुरूष छम्हेसित (चोर धकाः भापा पाः याना) खुँ धकाः पाः याना व जीव घातक याना वगु पापाकुशल कर्मफल पाके जुयाव, श्री शाक्यमुनि तथागतया पालय् उम्ह उपासक विहारय् वया धर्म उपदेश न्यना लिहाँ वंगु बखतय् चोरगणपिंसं खुयाहःगु वस्तु तयातःथाय् अनहे समिपय् थ्यंगु बखतय्, खुँयात लिनाहःपिंसं नापं लाना व थ्वहे खुँ खः धकाः प्यपुंक चिना ज्वना यंका प्राण दण्ड याना मृत्यु जुयावंम्ह, महाकाल उपासकयागु कारणं थुगु धर्मोपदेश बिया बिज्यात।

अत्तनाव कतं पापं, अत्तना संकिलिस्सति।
अत्तना अकतं पापं, अत्तनाव विसुज्झति।
सुद्धि असुद्धि पच्चत्तं, नाञ्ञो अञ्ञं विसोधये।।

तदर्थ, थम्हं यानागु अत्याचार पाप अकुशलं थःतहे नष्ट नाश याइ, हानं थम्हं पाप कर्म मयानागुलिं थःतहे निर्मल शुद्ध याइ, प्रत्येक प्राणीपिनि नं थथःपिंसं गथे गथे यानाच्वंगु खः अथे अथे शुद्ध जुइगु व अशुद्ध जुइगु अलग अलगहे जुयाच्वन, तसर्थ, सुनानं सुयात शुद्ध अशुद्ध याये फइमखु। धम्मपद १२।५

https://dhamma.digital

पञ्चसत उपासिका

पुनर्वार छगू समयय् श्री तथागत जेतवन विहारय् बिज्याना च्वंगु बखतय् विसाखा उपासिकां सुरा (मद्य) पान यानाच्वपिं स्त्रीजनपिं न्यासम्हयात विहारय् ब्वना हयाव श्री तथागतयाके धर्मोपदेश बिया बिज्याहुँ धकाः प्रार्थना यानाच्वन, उगु बखतय् व अपिं स्त्रीजनपिं चुर चुर जुइक सुरा (मद्य) पान यानाव श्री तथागतया सन्मुखे, भापि मफयेक नाना प्रकारं नाट्य गीत याना लज्जा शरम् मदयेक हाला सना जुयाच्वन। व अपिं अथे हाला सना जुयाच्वंगु खना श्री तथागतं वचुसे ख्युंसे च्वंगु रश्मिं खयेका व ख्युंसे च्वंका बिल। उगु बखतय् व अपिं स्त्री जनपिं तच्वतं ग्याना त्राश चायाव गुगु अमलं कायेका च्वंगु उगु अमल् शान्त जुयावन। उगु बखतय् श्री तथागत सुमेरू पर्वते थाहाँ बिज्याना उज्वल जुयाच्वंगु तुयूगु रश्मिं खयूके छ्वयाव प्रकाश याना बिज्यात। प्रकाश याना तुइसे च्वंका बिइ धुर्सेलि थुगु गाथा ब्वना न्यंका बिज्यात,

को नु हासो किमानन्दो, निच्चं पज्जलिते सति।
अन्धकारेन ओनद्धा, पदीपं न गवेसथ।।

तदर्थ, सर्वदा थुगुहे रूपं क्लेशाग्निं जाज्वल्य मानं तप्त ताप जले जुयाच्वंक च्वंकनं, छुया कारणय् आनन्द सुख धकाः भापा च्वनागु, हानं नाट्य गीत हास हर्ष इत्यादि यायेगु गथे इच्छा जुल, थथिं जागु अविद्यादि घोर घोर अन्धकारं त्वपुया व छचाखेरं घेरेयाना तयेक तयेक नं छिमिसं जूसां ज्ञान प्रदीप (मत) यात छुया कारणय् (गवेषण) इच्छा याना माला मस्वसे च्वं च्वनागू।

थथे धकाः श्री तथागतं धर्मोपदेश बिया बिज्यागु बखतय् व अपिं स्त्री जनपिं न्यासलम्हं श्रोतापत्ति फलस प्रतिस्थित जुल। धम्मपद ११।१

ञाति कलह वूपसमन कथा

पुनर्वार छगू समयय् श्री तथागत सक्क धयागु नगरय् बिज्यानाच्वंगु बखतय् कपिलवस्तु व कोलिय धयागु नगरया बिचय् रोहिनी नदि छगू दयाच्वन। उगु नदि यागु लः कायेगु (लुते याःगु) खँय् बुँ ज्या यानाच्वंपिं कृषकत परस्पर कलह जूगुया कारणं आपालं तच्वतं देशं देशय् हे घोर जुइक ल्वापु जुसेंलि श्री तथागतया बन्धुवर्ग सहितं आपालं देश वासिपिन्त उपदेश बिइमागुया कारणय् थुगु गाथा आज्ञा जुया बिज्यात,

सुसुखं वत जीवाम, वेरिनेसु अवेरिनो।
वेरिनेसु मनुस्सेसु, विहराम अवेरिनो।।
सुसुखं वत जीवाम, आतुरेसु अनातुरा।
आतुरेसु मनुस्सेसु, विहराम अनातुरा।।
सुसुखं वत जीवाम, उस्सुकेसु अनुस्सुका।
उस्सुकेसु मनुस्सेसु, विहराम अनुस्सुका।।

तदर्थ, अहो मनुष्य गणपिं आपालं परस्पर वैरीभाव याना कलह जुयाच्वंपिंथाय्, वैरी भावं रहित जुया कलह फुका व जिपिं जूसां अत्यन्त आनन्द सुख पूर्वक जीविका यानाच्वनागु जुल। वैरी शत्रुभाव यानाच्वंपिं आपालं मनुष्य गणपिंथाय् जिपिं वैरीभाव मयासे आनन्दं च्वं च्वनागु जुल।

हानं आपालं मनुष्य गणपिं (राग, द्वेष, मोहादि) क्लेश रोगं संतप्त ताप आतुर जुइका च्वंपिंथाय्, गुगु क्लेश रोगं आतुर मजुइक आतुरं रहित जुया जिपिं जूसां अत्यन्त आनन्द सुख पूर्वक जीविका यानाच्वनागु

https://dhamma.digital

जुल। आपालं मनुष्य गणपिं क्लेश रोगं आतुर जुइका ब्याँय् ब्याँय् जुयाच्वंपिंथाय्, जिपिं जूसां क्लेश रोगं आतुर मजुइक आतुरं रहित जुया च्वंच्वना।

अहो मनुष्य गणपिं काम भोगय् आपालं लालची उद्योग याना च्वंपिंथाय्, जिपिं जूसां काम भोगय् अभिलाप मयासे रहित जुया अत्यन्त आनन्द सुख पूर्वक जीविका जुया च्वनागु जुल। मनुष्य गणपिं काम भोगय् लालची असन्तोषि जुयाच्वंपिंथाय्, जिपिं जूसां काम भोगय् इच्छा मयासे रहित जुया च्वंच्वना। धम्मपद १५।१

कुल दारिक कथा

पुनर्वार छगू समयय् श्री तथागत जेतवन विहारय् बिज्याना च्वंगु बखतय्, कन्या कुमारी छम्ह कन्यां दान बिइगु दिनय् भिक्षु सङ्घपिं सहितं श्री तथागत निमन्त्रना यानाव भोजनादि दानयाये धुंगु बखतय् व गुम्ह कुमारं उम्ह कन्यायात अत्यन्त स्वया व काम क्लेशया वेगं अनेनेगु चिन्तना यानाच्वन, उगु बखतय् श्री तथागतं उम्ह कन्या व कुमारयात उपदेश बिइमागुया कारणय् थुगु गाथा आज्ञा जुया बिज्यात,

नत्थि रागसमो अग्गि, नत्थि दोससमो कलि।
नत्थि खन्धसमा दुक्खा, नत्थि सन्तिपरं सुखं।।

तदर्थ, राग समानगु अग्नि मेता छुं छुं मदु। द्वेष समानगु अपराध मेता छुं छुं मदु। स्कन्ध समान दुःखदायक दुःखया कारण मेता छुं छुं मदु, सर्वोत्तम निर्वाणसिनं तःधंगु सुख मेता छुं छुं मदु।

थथे धकाः उपदेश बिया बिज्यागु बखतय् उम्ह कन्या व कुमार निम्हंहे श्रोतापत्ति फलस प्रतिस्थित जुल। धम्मपद १५।६

अञ्ञतर ब्राम्हण कथा

पुनर्वार छगू समयय् श्री तथागत जेतवन विहारय् बिज्याना च्वंगु बखतय् भिक्षुपिनि पिण्डाचरण वनेत चीवर (पारूपन) पुनेगु स्थानय् घाँय् बुयाच्वंगुयात घाँय् पुया कचिंग मदयेका सुघर सफा याना तुयूगु फि लाया बाँलाक धर्मशाला मण्डप दयेका ब्यूम्ह छम्ह ब्राम्हणं धर्मशाला प्रतिष्ठा याना अनुमोदन यायेगु दिनय् श्री तथागत सहित सङ्घपिन्त निमन्त्रणा याना भोजन याके धुर्सेलि श्री तथागतं अनुमोदन यायेगुया कारणय्,

अनुपुब्बेन मेधावी, थोकं थोकं खणे खणे।
कम्मारो रजतस्सेव, निद्धमे मलमत्तनो।।

तदर्थ, गथे लुंकःमितसें (लुं) वहलय् च्वंगु कसर विस्तार बिस्तारं लिकाइगु खः, अथेहे ज्ञानीजनपिंसं नं अनुपूर्वक बारम्बार सदानं थःगु चित्तय् च्वंगु क्लेश मलयात बिस्तार बिस्तारं लिकाये माल धकाः देशना याना बिज्यात। उम्ह ब्राम्हण श्रोतापत्ति फलस प्रतिस्थित जुल। धम्मपद १८।५

उत्तरा उपासिका कथा

पुनर्वार छगू समयय् श्री भगवान वेलुवन विहारय् बिज्याना च्वंगु बखतय् छम्ह ब्राम्हण महाजनया पुत्री उत्तरा, मिथ्यादृष्टि जुयाच्वंम्ह सुमन महाजनया पुत्रयात कन्यादान बिया छ्वसेंलि उम्ह उत्तराया शीलव्रत चलेयाना दानप्रदानादि यायेत वचन प्वनं, वचन मब्यूगुया कारणय् सिरिमा धयाम्ह छम्ह वेश्यायात

https://dhamma.digital

भिंन्याद्वल सुवर्ण मुद्राबिया बाःछितक थः स्वामियात सेवा याकेगु व्यवस्था याना तथागत सहित सङ्घपिं सकलें थःगु छें बिज्याका शील पालन याना दान प्रदानादि सेवा भक्ति यानाच्वंगु बखतयू सिरिमा वेश्यानं थःहे गृह स्वामिनी जुइधुन धकाः मती तया गुम्ह उत्तरां उगु आपालं दान प्रदानादि यानाच्वंगु खना सहयाये मफया ग्वारा ग्वारा दायेका तःगु चिकं तुया उम्ह उत्तराया छ्योंनयू लुना बिल। तर अपायू च्वतं दायेका तःगु चिकं छ्योंनयू लुना ब्यूसानं उत्तराया मैत्रीयागु प्रभावं श्रृखण्ड समानं सिचुसे च्वना वन। सिरिमा वेश्यां थुगु अद्भूत आश्चर्य खना अत्यन्त भय त्राश जुया हतपतं महाजनी उत्तराया पाली भ्वोपुया क्षमा फ्वन। उगु बखतयू उत्तरा महाजनीनं सिरिमा वेश्यायात धालकि – "हे सिरिमा! छं जिके क्षमा फ्वनेगु मखु, थन तथागत बिज्याइगु बखत जुल, तथागतयाके क्षमा फ्वं" धकाः धाल। लिपा तथागत बिज्यागु बखतयू उत्तरा व सिरिमा वेश्या सहित सकल सखीजनपिं वना श्री तथागतयाके क्षमा प्रार्थना यात। तथागतं नं उम्ह उत्तरायात साधु साधु धकाः प्रशंसा याना बिज्यात।

अक्कोधेन जिने कोधं, असाधुं साधुना जिने।
जिने कदरियं दानेन, सच्चेनालिकवादिनं।।

तदर्थ, क्रोधी अहंकारी जुयाच्वंम्हयात अक्रोधी शान्त जुयाच्वंम्हसें त्याकि, दुशील असाधु असज्जनयात शीलवन्त साधुसज्जनं त्याकि, हानं दान मयासे कृपणि जुयाच्वंम्हयात दानादि धर्म याना जुइम्ह त्यागी दातां त्याकि, मखुगु असत्य वचन ल्हाना जुइम्हयात यथार्थ सत्य वचन ल्हाना जुइम्हं त्याकि। धम्मपद १७।४

पञ्चसत भिक्खु कथा

पुनर्वार छगू समययू श्री तथागत श्रावस्ति नगरयू बिज्याना च्वंगु बखतयू कर्मस्थान चर्या यायेगु नियम श्री तथागतयाके विधिपूर्वक शिक्षा कया धारण याना महावास धयागु ग्रामया समिपयू च्वंगु छगू जङ्गलपाखे वनाव विहार यानाच्वंपिं आपालं भिक्षुगणपिन्त मिथ्यादृष्टि जुयाच्वंपिं वृक्ष देवतापिंसं नाना प्रकारं ग्यानापुसे च्वंक भयत्राश ब्यूगुया कारणं भिक्षुपिं सकलें अनं लिहाँवया थथःपिन्त जूगु सम्पूर्ण श्री तथागतयात आदरपूर्वक बिन्ति यासेंलि, श्री तथागतं भय शत्रुयात हटे याना शान्ति यायेमागुया कारणयू मैत्री सूत्र परित्राण आज्ञा उपदेश बियाव गन न्हापा अपिं भिक्षुपिं च्वनाच्वंगु जङ्गल खः अनहे हुँ धकाः छ्वया बिज्यात। भिक्षुपिंसं श्री तथागतं उपदेश बिया बिज्यागु मैत्री सूत्रयात धारण पाठ याना वंगुया प्रभावं भय शत्रु शान्त जुयाव एकाग्र चित्तं (विपस्सना) समाधि बलोद्योग यानाच्वंगु बखतयू सच्छिगु (१००) योजन तापाक च्वंगु जेतवन विहारयू बिज्याना च्वंम्ह श्री तथागतं व अपिं भिक्षुपिंथायू न्ह्याःने खूगु वर्ण जुयाच्वंगु निर्मल रश्मिं खयूके छ्वया व थुगु गाथा आज्ञा जुया बिज्यात।

कुम्भूपमं कायमिमं विदित्वा, नगरूपमं चित्तमिदं ठपेत्वा।
योधेथ मारं पञ्ञावुधेन, जितञ्च रक्खे अनिवेसनो सिया।।

तदर्थ, हे भिक्षुगणपिं, छिमिसं थुगु शरीरयात चाभाडा समान जुयाच्वंगु अनित्य नाशवान् धकाः सिइका व गथे दुष्ट शत्रुगणपिं दुहां वये मफयेक मजबुत् जुयाच्वंगु देश नगर समानं थुगु (विपस्सना) चित्तयात नं अथेहे दृढ याना व प्रज्ञा ज्ञान धकाः धयागु शस्त्र अस्त्र चले याना अविद्या अहंकारादि (जन्म जन्मान्तरेसं महातःच्वतं घोर घोर आपत् विपत् संकष्ट याना च्वंम्ह) क्लेशमारगणयात युद्ध याना त्याकेमाल। त्याका काये धुंगु सम्पूर्ण ध्यान समाधि (झान समापत्ति) यातनं बाँलाक रक्षा याना तयेमाल। (ऋद्धि, बल, पुरूषार्थ क्यनेगुयात) अथवा झान, सुखानन्द रमिता याना जुइगुलिनं हानं नाना प्रकारया हर्ष शोकयू नं अनासक्त जुयाच्वने माल।

https://dhamma.digital

थथे धकाः थुगु आज्ञा उपदेश बिया बिज्यागु बखतय् न्यासःम्ह (५००) भिक्षुपिं सकलें पटिसम्भिदा प्राप्त अरहत्त फलस प्रतिस्थित जुल। धम्मपद ३।८

पावेय्यक हस्ति कथा

पुनर्वार छगू समयय् श्री तथागत जेतवन विहारय् बिज्याना च्वंगु बखतय् कोशल राजाया पावेय्यक धयाम्ह किसि बुढा जुया दुर्वल जूगुलिं छथाय् धोंपेतुना च्वंगु समय् रण संग्रामय्थें नाना प्रकारया बाजं थाना असंख्य लस्करं कोलाहल याना हाला क्यंबले उम्ह किसिया बल बढेजुया शीघ्रहे उगु धोपं तरे जुया थाहाँवल। थुगु घटना स्वयाच्वंपिं भिक्षुपिंसं श्री तथागतयाके बिन्ति यागु बखतय् तथागतं आज्ञा जुया बिज्यात – "हे भिक्षुगणपिं गथे उम्ह किसि धोंपेतुना च्वंम्हसें थःगु शरीरयात धोंपं थकाल अथेहे राग, द्वेष, मोहया क्लेश रूपी धोंपं थथःपिनं तरे जुया काः" धकाः थुगु गाथा आज्ञा जुया विज्यात,

अप्पमादरता होथ, सचित्तमनुरक्खथ।
दुग्गा उद्धरथत्तानं, पंके सन्नोव कुञ्जरो।।

तदर्थ, प्रमाद मजुसे भिंगु आचरणय् आनन्द ताया जुइमाल, हानं थःगु चित्तयात बाँलाक म्हसिइका विचाः यायेमाल। गथे धोंपेतुना च्वंम्ह किसिं वीर्य बल पिकया थःगु शरीरयात थकाःगु खः, अथेहे हे भिक्षुगणपिं! छिमिसं नं क्लेशयागु धोंपं थथःपिं तरे जुया काः (कायेमाल), थथे धकाः थुगु उपदेश आज्ञा जूगु बखतय् तथागतयात बिन्ति याःवःपिं भिक्षुपिन्त अरहन्त फल प्राप्त जुल। धम्मपद २३।८

थुलि संक्षिप्त मात्र धम्मपद कथा जुल।

राहुलोवाद

छन्हुया दिनय् भगवान तथागतं थः पुत्र राहुलयात सःता थुगु खँ आज्ञा दयेका बिज्यात,

अनिमित्तञ्च भावेहि, मानानुसयमुज्जह।
ततो मानाभिसमया, उपसन्तो चरिस्सति।।

तदर्थ, प्रिय पुत्र राहुल, छं अनिमित्त मार्गयात नं भावना वृद्धि यायेमाः। पुत्र राहुल, जि, जिगु धकाः अभिमान बढेजुयाच्वंगु मानानुस्सय धयागुयात नं त्यागयाना वांछ्वयेमाः, उगु जि, जिगु धकाः अभिमान बढेजुयाच्वंगु मानानुस्सययात वांछ्वत धाःसा, रागादि दुःख शान्त जुया, प्रिय पुत्र छ सदानं सुखानन्द जुयाच्वंगु निर्वाणपाखे थ्यनी।

कच्चि अभिण्हसंवासा, नावजानासि पण्डितं।
उक्काधारो मनुस्सानं, कच्चि अपचितो तया।।

तदर्थ, प्रिय पुत्र राहुल, छं ज्ञानी विद्वान जनपिंनापं सदानं सहवास याना च्वनागु दु मखुला? अथवा सदां संगत जुयाच्वंसा पण्डित ज्ञानीजनपिन्त छं अनादर मयासे च्वं च्वनागु दु मखुला? प्रिय पुत्र राहुल, मनुष्य जनपिं मध्ययू धर्मया प्रदीप च्याका बिइपिं (धर्मनापलाका बिइसःपिं) पण्डित ज्ञानीजनपिन्त पुत्र राहुल, छं सदानं आदरभाव तया सेवा भजन याना जुयागु दु मखुला?

श्री भगवानया थुगु प्रश्न न्यना राहुलं बिन्ति यात –

https://dhamma.digital

नाहं अभिण्हसंवासा, अवजानामि पण्डितं।
उक्काधारो मनुस्सानं, निच्चं अपचितो मया।।

तदर्थ, भो सर्वज्ञ जुयाबिज्याकम्ह तथागत सेवक जिं पण्डित ज्ञानीजनपिं नापं सदानं अटुट् सहवास याना जुयागु दु, संगत याना पण्डित ज्ञानीजनपिन्त अनादर याना मजुया, मनुष्यपिं मध्यय् धर्मया प्रदीप प्रकाश याना बिइसःपिं पण्डित ज्ञानीजनपिन्त सेवक जिं सदानं आदर भाव तया भजन याना च्वनागु दु।

श्री भगवानं आज्ञा जुल –

पञ्च कामगुणे हित्वा, पियरूपे मनोरमे।
सद्धाय घरा निक्खम्म, दुक्खस्सन्तकरो भव।।

तदर्थ, प्रिय पुत्र राहुल, अत्यन्त प्रिय रूप जुयाच्वंगु, चित्तं सुख आनन्द थें खना च्वंगु, मनोरम जुयाच्वंगु, न्यागू प्रकारया काम भोगयात त्याग याना वांछ्वया अति उत्तम जुयाच्वंगु श्रद्धा धर्मचित्त उत्पत्ति याना सम्पूर्ण क्लेशया छें जुयाच्वंगु पापाकुशलया बन्धनागारं पिहाँ वयेगु अघोर तप्ततताप जुयाच्वंगु दुःख शान्त जुयाच्वंगु खः।

मित्ते भजस्सु कल्याणे, पन्तञ्च सयनासनं।
विवित्तं अप्पनिग्घोसं, मत्तञ्ञू होहि भोजने।।

तदर्थ, प्रिय पुत्र राहुल, शील समाधि इत्यादि गुण उपकारं संयुक्त जुया अत्यन्त भिना च्वंपिं परम मित्रपिन्त सेवा भक्ति या। मनुष्य जनपिनि नाना शब्दं शून्य जुयाच्वंगु अथवा मनुष्य जनपिनि अत्यन्त कोलाहल शब्द मदयाच्वंगु (पन्तञ्च) मनुष्यजनपिं दूर जुया शून्य शान्त जुयाच्वंगु थासय् आश्रमपाखे नं भजन याना, भोजन आहार ठिक जूगुयातनं सिइका जुइमाल।

निमित्तं परिवज्जेहि, सुभं रागूपसञ्हितं।
असुभाय चित्तं भावेहि, एकग्गं सुसमाहितं।।

तदर्थ, प्रिय पुत्र राहुल, छं अत्यन्त सुन्दर जुयाच्वपिं कामं संयुक्त जुयाच्वंपिं, स्त्री जनपिनि ल्हाः तुति आदि अङ्ग प्रत्यङ्ग संका न्हिला जुइगु, नाना प्रकारं हाव भाव याना क्यनीगु लोकं शुभ निमित्त धकाः भापा च्वंगुयात, पुत्र राहुल, छं आपालं तापाक त्याग याना छ्वयेमाल।

पुनर्वार राहुल, छं अत्यन्त घच्चायापुसे दुर्गन्ध वयाच्वंगु शरीरया अशुभ भावनास एकाग्र ध्यान याना बाँलाक समाधान स्थिर जुयाच्वंगु चित्तयात बारम्बार उन्नति वृद्धि यायेमाल।

चीवरे पिण्डपाते च, पच्चये सयनासने।
एतेसु तण्हं माकासि, मा लोकं पुनरागमि।।

तदर्थ, प्रिय पुत्र राहुल, छं चीवर, भोजन, आहार, भैषर्ज्य, हानं वासस्थान जुयाच्वंगु विहारादि सयनासन थुपिं प्यंगू प्रकारया वस्तुतय्केनं तृष्णादि याना जुइमते, हानं लोभ तृष्णा दया च्वपिं मनुष्य जनपिं नापं प्रिय पुत्र, छं संगत याना भुले जुइमते।

https://dhamma.digital

पातिमोक्ख इन्द्रियेसु पञ्चसु आनापानस्सति।
कायगता सतिनिब्बिदा संवुतो भव राहुल।।

तदर्थ, प्रिय पुत्र राहुल, छं प्रातिमोक्ष संवरशील धैगु भिक्षुया नियम न्यागू प्रकार जुयाच्वंगु पञ्च इन्द्रिय, प्राणायामया स्मृति, कायगतास्मृति आदि रागादि शान्त जुया वनीगुयात बाँलाक समाधान याना जुइमाल।

अन्तिम बुद्ध वचन

अप्पमादेन भिक्खवे सम्पादेथ, बुद्धुप्पादो दुल्लभो लोकस्मिं मनुस्सत्त भावो दुल्लभो, दुल्लभा सद्धा सम्पत्ति, पब्बज्जित भाव दुल्लभो, सद्धम्मस्सवणं अति दुल्लभं एवं दिवसे दिवसे ओवादि।।

तदर्थ, हे भिक्षु गणपिं, छिमिसं प्रमाद मजूगु स्मृति नं पूर्णयाना जुइमाल, थ्व लोकय् महाकारूणिक बुद्ध तथागत उत्पत्ति जुया बिज्याइगु अत्यन्त दुर्लभ जुयाच्वन, हानं मनुष्य जन्म धयागु लायेत असंख्य दुर्लभ जुयाच्वन, हानं श्रद्धा धर्मनं पूर्ण जुइ धयागु तच्वतंहे दुर्लभ जुयाच्वन, हानं प्रव्रजित जुया भिक्षु जुइ धयागु महातच्वतं दुर्लभ जुयाच्वन, हानं उकीसनं सर्व दुःख हरण जुइगु सद्धर्म न्यने दइगुला दुर्लभस्वया नं महादुर्लभ जुयाच्वन।

थथे धकाः (गथे ज्ञानी जनपिं माँ बौपिंसं मरणान्ते सकल कायू म्यापिं सःता लिपा हानं नापलाइगु निराशा याना सकलयागु ख्वाःस्वया माःमाःगु ज्याखें सम्भे बुभे याका थकिगु खः वर्थेहे) श्री तथागत जुया बिज्याकम्ह बुद्ध भगवानं सकल भिक्षु गणपिन्त सःता थुगुहे प्रकारं न्हिं न्हिं परिनिर्वाण मजूतलेहे उपदेश आज्ञा जुया बिज्यात।

बुद्ध वचन

नत्थि लोके रहो नाम, पापकम्मं पकुब्बतो।
पस्सन्ति वनभूतानि, तं बालो मञ्ञती रहो।।

तदर्थ, हे लोक जनपिं थ्व लोकय् शून्य जुयाच्वंगु स्थान गनंहे मदु। अकुशल पाप कर्म याना जूम्हसित वनय् च्वनाच्वपिं पर्वतय् च्वनाच्वपिं देव देवतापिंसं स्वया च्वनी, खना च्वनी, तर उगु पापाचार कुकर्म ज्या याना च्वंम्ह बाल मूर्खजनपिंसं (अथवा मूर्ख धयापिं बिना थःत घोर तप्ततापं महासंकष्ट वेदना मजुइकं बोध जुइमखुगु स्वभावपिं) शुन्य जुयाच्वंगु स्थान धकाः मती तया च्वनी।

अद्दसं काम ते मूलं, संकप्पा काम जायसि।
न तं संकप्पयिस्सामि, एवं काम न हेहिसि।।

तदर्थ, हे काम, अभ्यन्तरय् छंगु मूलगु हाः जिं खंके धुन, हे पापी काम, छहे खः कल्पना यानाहे पूर्ण उत्पत्ति जुयाच्वंगु खः। अथेया कारणय् छन्त जिं कल्पना यायेमखुत। हे मूर्ख काम, थुगु प्रकारं यदि जिं कल्पना मयात धाःसा छ गथे उत्पत्ति जुइ, उत्पत्ति जुइ फइमखु।

चक्खु रूपेन संवासा राग पुत्तं विजायति।
महानत्तकरोसोच संवासाते निवारये।।

https://dhamma.digital

तदर्थ, मिखा व रूपया संगम जुया राग धयाम्ह पुत्र जन्म जुल, व राग धकाः धयाम्ह पुत्रं तचोगु अनर्थगु ज्या यायेयो, अथेया कारणय् छिमिसं मिखा व रूपया संगम यायेगुयात निवारण यायेमाल।

चक्खुन्द्रियेन सम्पन्ना रागतो च पमुच्चति।
महा अत्थपुरो सोच मयं तेन करो मतं।।

तदर्थ, चक्षु इन्द्रियं पूर्ण जूगुया कारणय् राग इत्यादि महाभय जुयाच्वंगुलि मुक्त जुया वनी, व रागादि महाभय मोचन जूगुलिं महाउत्तमगु लौकिक, लोकोत्तर अर्थसहितं पूर्ण जुइ। अथेया कारणय् भी सकसिनं व चक्षु इन्द्रिय इत्यादि पालन यायेगु ज्यायात बाँलाक उद्योगाभ्यास यायेमाल।

चक्षु इन्द्रिय इत्यादियात दमन याये धयागु ज्यायात धन जन श्री सम्पत्ति अनेनेगु पाश खिप जक दयानं मज्यू, ज्ञानीजनपिंसं थ्व तच्वगु महादुःख बन्धनं छुटे जुइ धयागु मतीतया तःधंगु श्रद्धा भक्ति तया श्री तथागतं उपदेश आज्ञा जूगु शील नियमय् च्वना पालन ग्रहण यात धाःसा जक इन्द्रिय शुद्ध जुया दमन जुयावनी व चित्त शुद्ध शान्त जुइ, अबले तिनि भव दुःखं छुटे जुया महासुख पद प्राप्त जुइ।

हे धर्म पालि

हे धर्मपाली! छिनं सिइकि ज्ञान, थ्वनिगू लोकय् शीलहे गुण।।
ग्वीछगू कल्पस, तप व्रत याम्ह। एकुपोषणी भिक्षुणी धाःम्ह।।
बन्धुमति नगरे राजा रानी सहितं। शील पाले यागु राज्यादि त्वता।।१
दुक्खी व मिसाया श्रद्धास्मृति बल। राज्यादि सिनं थुगु धर्म प्रधान।।
तोते मखु सत्यनं थुगु धर्मयात। सीसां म्वाःसां व्रत चलेयात।।२
देहान्त जुयाली देवलोके थेन। लखं लख अप्सरां सेवा याका च्वन।।
दुर्गति प्यंगू गबलें मवन। सदां धर्माकुसं साला साला येन।।३
ख्वीप्यको तक देवरानी जुल। चक्रवर्ति रानी ख्वीछको जुल।।
सुवर्ण वर्ण तेज नं दत। प्राणीत मैत्री करूणानं दत।।४
धन जन सम्पत्ति अश्वगज रत्न। छुतक धया उगु तक पूर्ण।।
विपश्विया पाले व्रतारम्भ याःम्ह। शाक्यमुनिया पाले तप पूर्ण याम्ह।।५
न्यावहे लोकय् शीलया प्रभाव। न्ह्येदँया उमेरे जुल भव पार।।
धन्य एकुपोषणी छिगु गुण वर्णन। जिनं छि समानं वनय् बुद्ध शरण।।६
कपट माया थ्व परिवार। त्वता जि वंसा थुगु भवपार।।
जरा व मृत्यु न्ह्याःने मखंम्ह। अजिंगरया म्हुति प्याखँ हुया च्वंम्ह।।७
रागादि द्वेषं धर्म याना च्वंम्ह त्वग्गंगु त्वाःचां लः फया च्वंम्ह।।
लिपि जि मसया थुलि क्षमा फ्वना। प्रज्ञा खंके मफइ धकाः जि अति ग्याना।।८

प्रात काल जुल प्रिय

प्रात काल जुल प्रिय दँ दँ। निर्मल शीलं स्नानया दँ।।
कल्याण रूपि बिनाया शब्दं। झसंकं वन का जि नकतिनि।।
मनुष्य रूपि भाष्कर तेजं। खया व च्वंगु नर यागु जन्म।।
थुगुहे दिनया भास्कर पवनं। पिया च्वनी मखु थ्व जरा व मरण।।
मनुष्य चोला बेगर जन्मय्। मोक्षया मार्ग ल्वी मखु गननं।।

https://dhamma.digital

भ्रमण माया थो तृष्णां तप्त जूगु। मैत्रीया जलं थन्दाहे जुइगु।।
सत्या व सत्य प्रज्ञाया चक्षुं। स्वया व खंगु दश दिशा दिसं।।
झनन नं धर्म बृष्टिया जोरं। भव पार थः छें वनय् थुगु द्वारं।।
देकि थ्व पञ्चशील पालन धन। लँ खर्च मदुसा कावने गन।।
अनादि निसें म्हिता च्वना थन। आः झी वनेगु निर्वाण गन।।
चक्षु आदि मन शान्त याः सा थन। अभय वर प्राप्त जुइ अन।।
न्हापा झाइम्ह झासं तप्यंक झासं। ल्यु ल्यु वइ छिनाप फुक्क जन।।

इति समाप्तम्।।

सर्व कामार्थ सिद्धं

इदंमे पुञ्जं जिन सासन चिरं तिट्ठतु।
इदंमे पुञ्जं आसवक्खयं वहं होतु।
इदंमे पुञ्जं निब्बानस्स पच्चयो होतु।
इदंमे पुञ्जं सब्बे सत्ता सुखिता भवन्तु।

इति बुद्धोपदेश संक्षिप्त नेपाल भाषां अनुवादित पुस्तक समाप्त जुल।

शुभ मंगलम्।।

Dhamma.Digital

नमो बुद्धाय

सद्धर्म सुरक्षित नेपालया भूमिपति श्री-श्री-श्री-३
महाराजा या जय।

नेपाल भाषा यागु

विशुद्धि ज्ञानदर्शन

Translated by—

U. PRAGYANANDA BHIKSHU

Published by—

UPASIKA LHAMAKHAIN

RAMU PATALI

CHITTAGONG.

बुद्धसम्बत् २४८५

नेपालीसम्बत् १०६२

बिक्रमसम्बत् १९९८

https://dhamma.digital

विशुद्धि ज्ञान दर्शन

प्रकाशकः
उपासिका ल्हामाखाञिं, रामुपाटली।

बुद्ध सम्बत २४८५
विक्रम सम्बत १९९८

अनुवादक :
ऊ. प्रज्ञानन्द भिक्षु

मुद्रकः
विष्णुदत्त शुल्क प्रेस,
कलकत्ता।

Dhamma.Digital

https://dhamma.digital

विषय सूची

१. निवेदन
२. त्रिरत्न शरण ग्रहण
३. पञ्चशील ग्रहणया विधि
४. पाणातिपात आदिया कर्म विपाक वर्णन
५. पञ्चशील पालनयागु महोत्फलया
६. कूत विनिच्छयिक पेतकथा
७. सारिपुत्र मौद्गल्यायनया प्रव्रज्या
८. कपिलवस्तु आगमन
९. यशोधरा देवीं राहुल कुमार फ्वंगु
१०. कोटिकण्ण सोण कथा
११. लाजादेवी कथा
१२. धर्माशोक राजां सत्मार्ग गवेषण यागु
१३. उपगुप्त भिक्षुं मार बन्धन
१४. यन्त्र शिल्पिया नाश
१५. महिन्द्र व संघमित्राया प्रव्रज्या
१६. दुर्जन खण्ड
१७. सुजन खण्ड
१८. महाधन वाणिज कथा

Dhamma.Digital

https://dhamma.digital

विनम्र निवेदन

योच वस्स सतंजीवे, दुस्सीलो असमाहितो।
एकाहं जीवितं सेय्यो, सीलवन्तस्स झायिनो।।

तदर्थ – शील मदयेका दुशील जुया असमाहितगु चित्त जुइका सच्छि दँ जीवित जुया च्वनेयासिनं (क्लेश मलयात परिशुद्ध याइगु) शील दुम्हजुया (अनित्य, दुःख, अनात्मादि ज्ञानयापाखे ध्यानतया) न्हि छन्हुहे जक जीवित जूम्ह जुल धाःसानं व उम्हहे जकं श्रेष्ठोत्तम जुयाच्वन।

थुके हानं छगू जि अल्पज्ञानीया छुं भति विचार लगेजूगु गथे धाःसा – आः थुगु बखतय् लोकय् सूर्यसमानं धर्मराज तथागतया शासन प्रकाश जुयाच्वंगु बखतय्, दुर्लभ मनुष्य जन्मनं सुलभ जुयाच्वन। थथिजागु लानां लाये थाकुगु महासंयोग प्राप्त जूगु बखतय्हेनं सत्मार्ग विचार याना दान, शील, भवानास छुं भतिचा हे बलोद्योग यायेमफुत धायूवं लीपा तथागतया शासन लोप जुइधुंका पश्चाताप चायानं छुयाये। उपमा गथ् कल्याण कारक मां बौपिसं ओवादोपदेश ब्यूगुयात अज्ञानी मचातसें अत्तेरी जुयाच्वनी, लीपा मांबौपिं मृत्यु जुया वनाली थःगु शीरे भार लगेजुइबले भूमी गाःम्हुया मांबौपिनिगु ख्वाःस्वयेगु इच्छाजुइ, जुयानं छुयाये।

हानं गथे सिनाज्या यागु बखतय् हे वा पीगु कुतः मयात धाःसा बिबखत जुइका पुवाचा पिनातयागु दुसानं छुयाये ख्यले दुगु मखुत, वर्थेतुं। स्मृतिमान् चतुरपिं ज्ञानीसज्जनपिसं बखत विचार यासे तथागतयागु शासन प्रकाश जुयाच्वंगु बखतय् दान, शील, भावना व अनित्य, दुक्ख, अनात्मादि ध्यान ज्ञानय् बारम्बार उद्योगाभ्यास यासे थुगु महाभयंकरगु भव बन्धनं मुक्त जुया बिज्याये धुंकपिंनं दु, वर्तमान समययूनं उद्योगाभ्यास याना बिज्याना च्वंपिंनं दु धासेंलि झीजक तज्यागु चाया भाडाथें ज्याख्यले मदुपिं लोकय् क्वपुंपिं जुया ह्वगंगु त्वाःचाय् लः फया च्वनेथें च्वनेगु उचित मजू। छाय् धाःसा झीकेनं जा उलिहे पराक्रम याये फइगु तत्व दु, केवल अलसि व अनभिरतं किना तःगुलिं जक खने मदयाच्वन। नत्रया वसपोल सुकर्मक सज्जनपिं व झीपिं छुंहे फरक मजू झीगु पूर्वजन्मया पुण्यं झीकेनं ज्ञान तयेगु थःल मदुगु मखु दहे दु। आः थुके समतत्वयागु खें मोटा ज्ञानं जक विचार याना स्वसानं सुखयागु इच्छा, दुक्खयागु अनिच्छा, सीत, उष्ण, जरा, व्याधि, मरण तत्व सकलयां समान हे खः। मध्यम ज्ञानं विचार याना स्वसानं इच्छा तत्व, स्पर्शतत्व, अनुभव तत्वनं समान हे खः। हानं सूक्ष्म ज्ञानं विचार याना स्वसानं शील, समाधि, प्रज्ञाज्ञान लाइगु तत्वनं समानहे खः। आः थुके शील, समाधि, प्रज्ञा ज्ञान लाइगु तत्वयात लायेमफेक झीत छुकें पनाच्वन धाःसा ह्वगंगु त्वाःचाय् लः फया च्वनेथें जागु आजा पूर्ण जुल गात धैगु गबलेंहे मदुगु असन्तोष, लोभ, तृष्णा, अलसि आदि मारं पनाच्वन। वसपोल विचारवान ज्ञानीपिसं उक्त मारयात त्याका तप्यंगु सत्मार्ग लिना बिज्यायेफुगुलिं सत्पुरूष जुया अनन्त सुख भोग याना च्वनेदत। झीसं वहे मारयात त्याकेमा धैगु यथार्थ ज्ञानं विचार यायेमसया निति मयगु दुक्खेहेतुं दुनाच्वनेमाल। नत्र झीपिंजक मूढता जुया च्वनेमागु मखु। उपरोक्त वर्णन जूगु दुर्लभगु नरजन्मनं झीत प्राप्त जुयाच्वंगु दु, हानं दुर्लभगु बुद्धशासननं प्रकाश जुयाच्वंगु दु। थुजागु सुसंयोग धैगु थ्व परिवर्तन स्वभावगु संसारय् सदानं दइगु मखु। थ्व खं बांलाक न्हकुइ ल्हातया मिखा तिसिना गम्भीरगु ज्ञानं विचार याना स्वयेमागु निश्चयनं खः।

थौं कन्हे संसारय् प्राय मनुष्यपिनि विचार छगू छु जुयाच्वन धाःसा पञ्चशील ग्रहण याना च्वंपिसं पापकर्म यात धायेवं नर्कय् कुतुंवनी धकाः ग्याना पञ्चशील ग्रहण मयापिंनं दुगु जुल। थुगु प्रकारं नरक खना ग्यागु विचारयात प्रशंसा याये योग्यगु नं खः। नर्क खना ग्यायेमागु नं खः। तर थुके जि भतिचा शंका जुलकि, यदि पञ्चशील ग्रहण मयासें पापकर्म यात धाःसा जा स्वर्गय् वने दइगुला की छु धैगु शंका जुया च्वन। हानं छगू मेगु विचार याना स्वत धाःसा गथे अग्नियात अग्नि धकाः सीक सीकं थ्यूम्हयात हे जक पुइगुला? अग्नियात अग्नि धका मस्यूम्हं थ्यूसा पुइमखुगुला की गथे? थुके जिजा अत्याधिक आश्चर्य जुल। तर थुके जिहे जकं मूर्ख जुल ला? पञ्चशील ग्रहण मयापिसं पापकर्म याना धाथें स्वर्ग वने दुला? थ्व खं जिंजा छुं हे बुझेमजू। शास्त्र ग्रन्थय् धयातगु प्रमाणंजा पाप धयागुलिं नर, देव, असुर आदि सुंहे प्राणिपिन्त मुलाजा याइगु

https://dhamma.digital

दस्तुर दुगु मखु, थुके शंसय मदु। यदि सुयां शंसय दुसा ज्ञानी गुणी सज्जनपिनि नापं छलफल याना विचार याना स्वयेगु मनुष्यपिनिगु कर्तव्य खः।

थ्व थुलि संक्षिप्त खं मातृभूमीवासी पाठक बन्धुवर्गपिनिगु अग्रस सूचना रूपी भेरी पुया घोषना यानागु खः थुके सुलोचन कना भति याकनं अवलोकन याये मागु बखत जुयाच्वन। मोहरूपी निन्द्राया पलंगयू मोहित जुया च्वनेगु बखत मखुत विचार याना बिज्याहुं। तथागतया शासन बच्छि जा फुइ धुंकल।

मुख्य आः झीत थ्व जयाच्वंगु तिव्र दुक्ख बन्धनं याकन मुक्त जुइमागुलि मिखा तिसिना, हाइ दुक्ख! हाइ दुक्ख! धकाः उखें थुखें जक जुया च्वनां भयदुक्ख शान्त जूगु मखुत, जुइनं मखु।

लोकयू प्राय मनुष्यपिं भयं तरेजुइला धैगु आशा याना वन, पर्वत, आराम वृक्षआदि नाना प्रकारयाके शरण वनाच्वन। उगु प्रकारगु शरण वन धाःसा नं सर्व दुक्खं मुक्त जुइ फइगु उत्तम शरण जुइमखु। केवल गुम्हसें बुद्ध, धर्म, संघयागु शरण ग्रहण याना १. दुक्खसत्य, २. समुदय सत्य, ३. निरोधसत्य, ४. मार्गसत्य, थ्व हे चतुरार्यसत्ययात यथार्थ थें प्रज्ञा ज्ञानं खनी वा खंके फई। उम्ह व्यक्तिं ग्रहण यागु शरण हे जक यथार्थ थें भयदुक्खं मुक्त जुइगु खः। इत्यादि तथागतयागु सदुपदेश धम्मपदयात विश्वास याना झीसं नं उगु भय दुक्ख रहित जुया शान्ति सुखमय जुयाच्वंगु निर्वाणपद लायेत प्रयत्न यायेमाल। वहे प्रयत्न याये सयूकेयालागि जिं थ्व विशुद्धि ज्ञान दर्शन धैगु चिकिचाधंगु ग्रन्थ छगू जि सःसःथें पालि व बर्मा भाषायागु ग्रन्थे लिकया थःगु मातृभाषां अनुवाद यानागु जुल। थुगु ग्रन्थ छापे याना जिं स्वदेशवासी बन्धुवर्गपिन्त प्रेमोपहार दर्शेयाके धकाः इच्छा जुयाच्वंगु ता दत। जि धाःसा परदेशयू गामयू लानाच्वन अन जि च्वनागु थासे न छापाखाना दु, न संशोधक दु, उकिया नितिं मनयागु कामना मनेतुं बास याना च्वन। थौं बल्ल संयोग प्राप्त जूगु जुयानितिं दायकपिनिगु कृपां मनकामना पूर्ण जुल। थौं जिं थ्व अनुवाद यानागु ग्रन्थ स्वदेशवासी बन्धुवर्ग पाठकपिनि अग्रस प्रेमोपहार उपस्थित यानागु खः। तर जि अशिक्षितम्ह भिक्षुयागु लेख जुयानितिं पद, अक्षर, वचनयू त्रुति जुगु नं आपालं दइ, तथापि पाठक मित्रपिसं त्रुतिपाखे ध्यान मतसे केवल तथागतयागु सदुपदेश पाखे ध्यान तया धर्मामृत पान याना काल धाःसा लेखकया परिश्रम सफल जुइ धैगु अनन्त आशा दु।

थ्व जिं विशुद्धि ज्ञान दर्शन धैगु चिकिचाधंगु ग्रन्थ अनुवाद यानागुलि वसपोल स्वदेश कल्याण प्रार्थीम्ह ने. कर्मस्थानाचार्य श्री महाप्रज्ञा स्थविरं संशोधन यायेगुलि अत्यन्त परिश्रम याना बिज्यात। थ्वनं न्हापा प्रकाश यानागु ग्रन्थेनं संशोधन जूगु वसपोलयागु अनुकम्पा खः। तसर्थ वसपोल स्थविरयागु गुणयात लुमंपतिकं जिगु चित्तं सादर प्रणाम यानागु जुल।

हानं अर्थ सहायक, दायकदायिका, उपासक, उपासिका सकल भक्त भक्तिनिपिन्त नं हार्दिक धन्यवाद मयासें मफुगु जुल। छायू धाःसा न्हापानं जिं धातुभेद व बुद्धोपदेश प्रकाश यानागु बखतयू नं उक्त श्रद्धा चित्त जुयादिकपिं दायकदायिकापिनिगु अर्थसहायताद्वाराहे उगु ग्रन्थ पाठकवर्गया अग्रस उपस्थित याना बिइफुगु खः। थुगु विशुद्धि ज्ञान दर्शन धैगु ग्रन्थ प्रकाश यायेगुलिनं उक्त दायकपिनिगु हे सहायतां कार्य सिद्ध जूगु खः। नाप नापं ग्राहक पाठकपिन्त नं गथे जिं धन्यवाद मयासें फइ? ग्राहक व पाठकपिनिगुद्वाराहे तिनि लेखकयागु परिश्रम सफल जुइगु खः। तसर्थ ग्राहक व पाठकपिन्त नं सर्वदा धन्यवाद यानागु जुल।

सहायकपिनिगु गुणयात जि अज्ञानिं हस्तलेखद्वारा च्वया क्यने सःगुहे मखु, परं जिगु हृदयपत्रयू जा अमित लेख जुयाच्वंगु दहेदु।

आः जिं अन्तिम निवेदन छगू याना थुगु निवेदन समाप्त याना छ्वये।

पाठक गण! जिगु अन्तिम निवेदन थुलि खः कि थुगु ग्रन्थ अल्पज्ञानीम्ह भिक्षुं अनुवाद यागु धकाः तुच्छ सम्झेमजुसे, छक सुरूंनसें अन्त तक पाठ याना विचारानुभव याना स्वयेगु पाठकपिनिगु कर्तव्य खः धकाः विचार तया च्वंनिसें क्वेथ्यंक छक विचार युक्त याना ब्वना स्वयेमागु खः। लेख अशुद्ध जूसानं भगवानयागु सदुपदेशजा लोकमान्य आदरणीय तथा सज्जनपिसं सेवनीयगु खः। इति।।

निवेदक
श्री प्रज्ञानन्द भिक्षु

https://dhamma.digital

नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मा सम्बुद्धस्स।

त्रिरत्नयात नमस्कार

त्रिरत्न धयापिं गजापिं धाःसा

सर्व बुद्धं नमस्यामि, धर्मञ्च जिनभाषितं।
सङ्घञ्च शील सम्पन्नो रत्नत्रय नमस्तुते।।

अर्थ, समन्त भद्र सर्वज्ञ, अतुल, अनुपम जुया बिज्याकम्ह बुद्धरत्न खः। बुद्धोपदेशित (त्रिपिटक) फुक्कं धर्मरत्न खः। बुद्ध शासनयात सुरक्षा (पालन) यायेया नितिं गुपिं भिक्षुसङ्घपिं नीस्वना स्थापना याना थका बिज्यात वसपोल शील, नियमाचरण सुसम्पन्न जुया बिज्याना च्वंपिं सङ्घरत्न खः वसपोल त्रिरत्नयात नमस्कार याना।

त्रिशरण ग्रहणया महत्फल वर्णन।

छगू समय भगवान सम्यक् सम्बुद्ध जेतवन महाविहारय् विहारयाना बिज्यागु जुल। अन भगवानं त्रिशरण ग्रहणया महत्फल जुयाच्वंगु विषयय् धर्म उपदेश याना बिज्यात।

परापूर्वकालय् बोधिसत्त्व वेलाम ब्राम्हणं भिधार्नि वा पुसा रोपन यायेगु क्षेत्र प्रमाणं तधंगु जग्गाय् परिपुर्ण जुइक चय्प्यद्वल सुवर्णया कतौरा, चय्प्यद्वल सुवर्णया चमचा, चय्प्यद्वल वहयागु कतौरा, चय्प्यद्वल वहयागु चमचा, चय्प्यद्वल अलंकारं सुसज्जितपिं राजकन्यापिं, दुरू ब्यूपिं सा आपालंहे, हानं वस्त्र आदि सुस्वादिष्टगु खाद्य भोजन फलमूल पक्वान इत्यादि चय्प्यद्वल चय्प्यद्वल याना न्हेदँ न्हेला, न्हेन्हु तक नित्य अखण्ड प्रदान यात। परं उगु विशाल दानया सिबे स्रोतापन्न छम्हेसित बिइगु दान महोत्फल जुयाच्वन। तःधिक सकृदागामियात बिइगु दान महोत्फल जुयाच्वन। तधिक अनागामियात, अरहन्तयात, प्रत्येक बुद्धयात, सम्यक्सम्बुद्धयात, सम्यक् सम्बुद्ध सहितं भिक्षु सङ्घपिन्त बियागु दान अत्यन्त महोत्फल जुयाच्वन। उक्त दानयागु महिमाया सिबे त्रिशरण ग्रहण याःगुया फल वर्णन यानां याये फुगुहे मखु अपरिमित फल दायकगु खः धकाः वेलाम सूत्र उपदेश याना बिज्यात।

पञ्चशील ग्रहणया विधि

उपासक उपासिकापिंसं शील पालन यायेगु दिनय् भगवानया श्रावक भिक्षुसङ्घपिं दुगु स्थानय् वना शील याचना याना कया शीलय् च्वनेगु। यदि भिक्षुसङ्घपिं प्राप्त मजुल धाःसा तथागतया स्वरूप मूर्ति वा धातु चैत्य राज दुगु थासय् वना शील ग्रहण यासां ज्यू। कदाचित प्रतिमा आदि छुं नं मदुसा थःथमंतुं त्रिरत्नयागु गुण स्मरण याना ल्हात जोजलपा निम्न लिखित विधिं प्रार्थना याना शीलय् च्वनेगु।

पाप देशना
ओकास द्वार तयेन कतं सब्बं अपराधं खमथ मे भन्ते।
अवसर फोने, भन्ते! जिं त्रिकायद्वारा यानागु अपराध फुकं जित क्षमा याना बिज्याहुँ।

https://dhamma.digital

पञ्चशील प्रार्थना

अहं भन्ते! तिसरणेन सह पञ्चसीलं धम्मं याचामि, अनुग्गहं कत्वा सीलं देथ मे भन्ते।

दुतियम्पि...।

ततियम्पि...।

भन्ते जिं त्रिशरण सहित पञ्चशील धर्म याचना याना, अनुग्रह यासे जित शील बिया बिज्याहुँ।

निकोलन ....।

स्वकोलन ....।

नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मा सम्बुद्धस्स।

वसपोल भगवान अरहत सम्यक् सम्बुद्धयात नमस्कार। (स्वक)

त्रिशरण

बुद्धं सरणं गच्छामि।

धम्मं सरणं गच्छामि।

सङ्घं सरणं गच्छामि।

दुतियम्पि...

ततियम्पि....

जि बुद्धया शरणय् वने।

जि धर्मया शरणय् वने।

जि सङ्घया शरणय् वने।

निकोलनं....

स्वकोलनं.....

पञ्चशील

१. पाणातिपाता वेरमणि सिक्खापदं समादियामि।

२. अदिन्नादाना वेरमणि सिक्खापदं समादियामि।

३. कामेसु मिच्छाचारा वेरमणि सिक्खापदं समादियामि।

४. मुसावादा वेरमणि सिक्खापदं समादियामि।

५. सुरामेरयमज्जपमादट्ठाना वेरमणि सिक्खापदं समादियामि।

१. जिं प्राणिहिंसा यायेगुलिं रहित जुयेगु शिक्षा धारण याना।

२. जि परवस्तु मबीकं कायेगुलिं रहित जुयेगु शिक्षा धारण याना।

३. जिं व्यभिचार कर्म रहित जुयेगु शिक्षा धारण याना।

४. जिं असत्य खँ ल्हायेगुलिं रहित जुयेगु शिक्षा धारण याना।

५. जिं मद्य सुरापानादि प्रमाद जुइगु पदार्थ पान यायेगुलिं रहित जुयेगु शिक्षा धारण याना।

पाणातिपात आदिया कर्मविपाक वर्णन

पाणातिपातया कर्मविपाक वर्णन

कोसल राजाया महारानी मल्लिकाया न्हापा न्हापायागु जन्मय् कुलपुत्रीजुयाच्वंगु बखतय् इष्ट मित्रपिन्त पाहुना यायेया कारणय् बजारय् वना उखे थुखे मदयेक माला जुलनं मंस लुइके मफया फइ छम्ह हया स्याना

https://dhamma.digital

पाहुनापिन्त नका छ्वगु पापं मृत्यु पश्चात नर्क भोग यायेमाल। नर्क भोग याये धुंकानं पुनर्वार फैया म्हे च्वंगु केश प्रमाणं थःतनं परजनं घातक याका च्वनेमाल।

हानं तथागतया श्रावक शिष्य जुया बिज्याकम्ह पुतिगत धैम्ह स्थविरं नं न्हापा न्हापायागु जन्मयू संसार चक्रयू चाउला जूगु बखतयू व्याधा जुया आपालं भंग पंक्षितयूत, छेगु तुना थाथा याना स्याना वगु पापं याना नर्क भोग यायेमाल। नर्क भोग याये धुंकालिनं मनुष्य जुया जन्म कया भिक्षु जुया ज्ञान ध्यानयू चित्त तया अरहन्त पद लानालीनं (निर्वाण जुइतेकानं) म्ह छम्हं लाहि, क्वें तत्तज्याना वइगु रोगं कया तिब्र वेदना भोग यायेमाल।

हानं मण्डव्य ऋषिनं न्हापा न्हापायागु जन्मयू सिकःमि जुया जूगु बखतयू पतंग छम्हयात छ्वयाकं यागु सिन्का छपुं सुत्तुसुया तिया तःगु पापं लीपा ऋषि जुया शुद्धाचरण याना जूसानं सुली च्वना सिना वनेमाल।

हानं गौतम भगवानया पालयू न्यासम्ह भिक्षुपिं नं न्हापा न्हापायागु जन्मयू आपालंहे प्राणघात याना वगु पापं याना ताःकालं नर्क भोग यानानं पुनर्वार मनुष्य जन्म जुया तथागतयागु शासनयू भिक्षु जुयाच्वंसानं परस्पर घातक याना सिनावने माल। भगवानं धर्मोपदेश याना बिज्यातंहे नं उमिगु कर्म फलयात पनातये मफुगु जुल।

हानं आपालंहे शाक्यवंशपिंसं नं न्हापा न्हापायागु जन्मयू पुखु छगुलि वना आपालंहे न्यातयूत पना विष ह्वला स्याना ब्यूगु पापं तथागतं अनेक प्रकारं धर्मोपदेश याना निको स्वको सम्म पनातलनं लिपा हानं माने मजुया विडुडभया दल वया दक्व शाक्यवंशपिन्त निर्मुल जुइक स्याना थकल।

उकिया नितिं भगवानं आज्ञा जुया बिज्यात कि हे भिक्षुपिं! गुम्हसें पर प्राण घात याइ उम्हसिया थुगु जन्म मृत्यु जुइवं नर्कयू वा प्रेत गति वा तिर्यक गती उत्पन्न जूवनी। उगु नर्कादि दुर्गतिं थहाँ वया कदाचित संयोगं मनुष्य जन्महे जूवल धाःसानं आयु छिन्नम्ह जुइ। पाणातिपातया कर्मविपाक संक्षिप्त वर्णन समाप्त जुल।

परवस्तु मबीकं काइगुया कर्म विपाक वर्णन

परापूर्व कालयू वाराणसी नगरयू अति सुन्दरीम्ह रूप यौवनं जाया च्वंम्ह भमरयागु वर्ण समानं हाक्कुसे पिप्पि धागु ताःहाकगु केश दुम्ह (नगरशोभिनि) गणिका छम्ह दयाच्वन। उम्ह गणिकायागु रूपयात खं खंपिं पुरूषपिनि चित्तयू मोहं आकर्षण याना मोहित जूगुलिं मेमेपिं स्त्रीजनपिंसं स्वेमफया ईर्ष्या जुया उम्ह गणिकाया दासीयात धन द्रव्य बिया हयूका, गणिकाया मोल्हुयाच्वंगु बखतयू केश हाया वनीगु वास तयेके बिल। उगु वास तया ब्यूगुलिं गणिकायागु केश फुकं हाया वन। केश दक्वं हाया वंगुलिं शरम जुया देशं पिने वनाच्वन। लीपा उम्ह गणिकां सुलिं पसः तया जीविका यानाच्वन। छन्हुया दिनयू वइथायूहे थ्वं कायेका द्यना च्वंम्ह व्यक्ति छम्हसियागु वस्त्रयू लोभतया व गणिकां खुयाकाल। लीपा हानं छन्हु शीलवानम्ह भिक्षु छम्ह पिण्डाचार बिज्याबले वहे गणिकां थःगु गृहयू निमन्त्रणा याना तुयूगु इलां प्यना छायूपा हामो आदि भोजन याकल। भोजन समाप्त यानालि दानानुमोदन याःगु बखतयू सुन्दर दीर्घ केश प्राप्त जुइमा धकाः प्रार्थना यात। लीपा मृत्यु जुया वासेलि समुद्रया मध्ययू सुवर्ण विमानयू केवल याकचा जक निर्वस्त्रम्ह जुया वेमानिक देवकन्या (वेमानिक प्रेत नं धाइ) धायेका बार बार वहे सुवर्ण विमानयू उत्पन्न जुयाच्वंगु जुल। लीपा श्री शाक्यमुनि तथागत जेतवन महाविहारयू विहार याना बिज्यागु बखतयू श्रावस्ति नगरयापिं ७००म्ह वनिजालपिं सुवर्ण भूमि धैगु (सथुं) नगरयू वने धकाः वंगु बखतयू समुद्रयू वायुवेग वया दुंगायात हुत्ते याना यंका निर्वस्त्रम्ह देवकन्या दुगु थासयू लावन। अन इमिसं उखें थुखें स्वगु बखतयू सुवर्णया विमानयू च्वना च्वंम्ह देवकन्यायात खना वनिजालपिंसं गाथाद्वारा न्यन –

कानु अन्तो विमानस्मिं तिट्ठन्ती नुपनिक्खमि।
अपनिक्खमस्सु भद्दे पस्साम तं बहिट्ठितं।। प्रेतकथा।

https://dhamma.digital

विमानया दुने च्वना पिने पिहाँ मवम्हहे भद्रे छ सु खः? पिने पिहाँ वया जिमित ख्वाः क्यों, छ पिने पिहाँ वगु जिमिसं स्वयेगु इच्छा जुल। थथे धागु न्यना देवकन्या नं गाथाद्वारा उत्तर बिल –

अट्टियामि हरायामि, नग्गानिक्खमितुं बहि।
केसेहम्हि पतिच्छन्ना, पुञ्ञं मे अप्पकं कतं।।

जि धाःसा प्वचिं, नांगा, पिहाँ वयेत अत्यन्त शरम चायापुसे च्वं, म्हे निर्वस्त्र जूगुलिं केवल थःगु केशं जक तोपुया च्वनागु खः। जि छुं भतिचा मात्र पुण्यकर्म याना वयागु दु। देवकन्यां थथे धागु न्यना थुगु वस्त्रं हिना पिहाँ वा धकाः वनिजालपिंसं वस्त्र ब्यूगु बखतय् देवकन्यां धाल – छिमिगु ल्हातिं अथे जक बियां जिं धारण याये मज्यू (जितः प्राप्त जुइमखु) आमकन छिमिगु फौजय् श्रद्धा शील दुम्हयात दान प्रदान याना उगु पुण्य भाग जित अर्पण यात धाःसा जक जित प्राप्त जुइ (जिं धारण याये दइ) धकाः धाल। थुलि धासेंलि अन बनिजालपिंसं थःपिनिगु फौजय् गुम्ह उपासकयात शुचि स्नान याका खाद्य भोजनादि वस्त्र जोलं दान याना उगु पुण्य भाग देवकन्यायात अर्पण याना बिल। अर्पण याना मात्रं तत्क्षणेहे देवकन्यायात दिव्य भोजन दिव्य अलंकार दिव्यवस्त्रादि प्राप्त जुल। वहे वस्त्रालंकारं तिया मुसु मुसुं न्हिला पिने पिहाँ वगु बखतय् दक्षिणानिसंस दानया फल साक्षात्कार जुइक (न्ह्यःनेहे खने दयेक) उपासकया न्ह्यःने आदरपूर्वक देवकन्या उपस्थित जूवल। अन उपासकं बनिजालपिन्त धर्म कथा कना श्रद्धा प्रसन्न जुइका त्रिशरण सहित पञ्च शील धारण याकल। बनिजालपिंसं अन देवकन्यायाके प्रश्न यात –

सुचित रूपं रूचिरं विमानं ते पभासति।
देवते पुच्छिताचिक्ख, किस्स कम्मस्सिदं फलं।।

हे देवकन्या! छंगु विमान जा अत्यन्तहे बांबांलागु चित्रं चित्रित याना बाबांलापिं सल, किसि, झंगपंक्षि, नर नारीपिनिगु रूप मूर्तियागु बुत्ता तया श्रृंगारय् याना तःगु अतिकंहे मनोहर शोभायमान जुइक ज्वाला ज्वालां थिनाच्वन। हे देवकन्या! थुगु विमान छलपोलयात छु यानागु पुण्यया फलं प्राप्त जूगु खः? थ्व खँ जिमिसं नं सिइकेगु इच्छा जुल धकाः प्रश्न यात। अन देवकन्यां उत्तर बिल –

भिक्खुनो चरमानस्स दोणि निम्मज्जिनि अहं। (आदि खुगु गाथा ब्वना उत्तर बिल)

जिं पिण्डाचरण बिज्याकम्ह भिक्षु छम्हयात सुचित्तयासे श्रद्धापूर्वक हामो दान याना भोजन याकागु पुण्य जित थुगु विमान प्राप्त जुल तथा ताकाल तकं (छम्ह तथागतया पलं निसें मेम्ह तथागतया पाले थ्यंकं) भोग याये दत। तर दुःखयागु खँ न्हापा जिं परवस्तु हरण याना वयागु पापं याना आः हानं थनी प्यला दयेव जि थनं मृत्यु जुया तचोकंहे दुःख भोग यायेमागु नर्कय् पतन जुइमागु जुल, उकिया नितिं जित महा शोक सन्ताप तथा त्राश जुया च्वन, धकाः कंसेलि उपासकया चित्तय् दया उत्पन्न जुया थ्व देवीयात छुं उपाय यानाबिये माल धकाः विचाः याना दानादि धर्म कर्म यायेगु व बुद्धगुण स्मरण यायेगु धर्म उपदेश बिल। अले देवकन्यां सकल बनिजालपिन्त उत्तमोत्तम भोजनादि वस्त्र दान बियालिं सम्यक् सम्बुद्धयात धकाः भिंगु चीवर वस्त्र छजोलं बिया भगवान सम्यक् सम्बुद्धयात जिं सादर प्रणाम यानाहःगु दु धकाः विन्ति याना ब्यू धकाः मामागु खँ ल्हाय् धुंका बनिजालपिं सहितं उगु दुंगायात छन्हुँहे माःगु थासय् थ्यंकाबिल। बनिजालपिंसं नं तथागतया थासय् वना देवकन्यां धयाहःगु सम्पूर्ण खँ बिन्ति याना व तथागत सहितं सकल सङ्घपिन्त दान प्रदान यायेधुंका उगु पुण्य भागनं देवकन्यायातहे अर्पण याना बिल।

लिपा देवकन्या अनं मृत्यु जुया त्रायतिंस देवलोकय् उत्पन्न जुया दोलछिम्ह अप्सरापिंसं सेवा याका सुवर्ण विमानय् सुखानन्द भोग यानाच्वंगु जुल।

https://dhamma.digital

पुनर्वार भगवानं आज्ञा जुया बिज्यात – हे भिक्षुपिं! गुम्हसें पर वस्तु हरण याना काइ उम्ह व्यक्ति मृत्युपश्चात नर्कगति वा प्रेतगति पतन जुइ उगु दुर्गतिं छुटे जुया कदाचित मनुष्य जुया जन्म जुल धाःसानं धन हीनम्ह दरिद्र जुइ। परवस्तु मबीकं काइगुया कर्मविपाक संक्षिप्त समाप्त।।

व्यभिचारया कर्म विपाक वर्णन

आनन्द भिक्षुया न्हापा न्हापायागु जन्मयू दीपंकर तथागतं शाक्यमुनि तथागतया पाले वसपोलयागु सेवा याना अरहन्त पद प्राप्त जुइ धकाः व्याकरण याना बिज्यात। अनं लिपा छगू जन्मयू (आनन्द) लुँकःमिया कुलयू जन्मजूगु बखतयू व्यभिचार यानाजूगु पापं रोरूव नर्कयू ताकालंहे दुःख भोग यायेमाल। अनंलि हानं वानर, फै, सा, जुया जन्म जुया नं नरजन्मयू नपुंसक, स्त्रीजाती जुया जन्म जुया आपालंहे दुःख भोग यायेमाल।

वाराणसी नगरया महाजन पुत्रपिं प्यम्हसेनं नं व्यभिचार याना जुगु पापं लोहकुम्भि नर्कयू चिकंखाशी क्वफाना तल, ख्वीदोल वर्षयू छक्व मात्र पलख थाहाँ वये दुगु जुल। थाहाँ वये दुगु बखतयू छक्व पलख प्यम्ह पासापिनि परस्पर ख्वाः खना खँ ल्हायू धकाः दु, स, न, सो धकाः आख छगो छगो जक धाये लात, हानं खाशीसंतुं डुबे जुया वन।

तसर्थ तथागतं आज्ञाजुया बिज्यात कि – हे भिक्षुपिं! लोकयू गुम्ह मूर्ख व्यभिचार याना जुइ, उम्ह मूर्ख मृत्यु पश्चात नर्कयू पतन जुइ। नर्क भोग यानालि कदाचित संयोगं मनुष्य जुया जन्म जूवल धाःसानं स्त्री जातिजुया कर्क्या दासी जुया, कर्क्या अढाउनी, भ्वातिंनी जुया तच्वतंहे दुःख भोग यायेमाली। इति व्यभिचारया कर्म विपाक संक्षिप्त वर्णन समाप्त।।

मुषावादीया कर्म विपाक वर्णन।

परापूर्व कालयू चेतिय राजां असत्य खँ ल्हागुलिं सिंधव सलं सायेका तःगु रथयू तलवार ज्वना पहरा च्वना च्वंपिं देवपुत्रपिं प्यम्हनं लोप जुयावन। शरीरयू श्रृखण्ड समानं सुगन्ध वयाच्वंगु नं पद्मपुष्प समानं म्हुतुइ सुगन्ध दुगुनं लोप जुयावन, थः नापं भूमि सोत्तुनावन।

हानं चिञ्चमान धयाम्ह मिसानं असत्य मखुगु खँ ल्हागु पापंहे भूमि सोत्तुना वन।

हानं वाराणसी नगरयाम्ह व्याधा छम्हनं असत्य खँ ल्हागु पापं भूमि सोत्तुना वन। थुपिं फुकंहे भुमि सोत्तुना वना अवीचि नर्कयू पतन जुया महा दुःख भोग यावंपिं जुल।

तसर्थ तथागतं आज्ञा जुया बिज्यातकि – हे भिक्षुपिं! गुम्हसें असत्य मखुगु खँ ल्हाइ उम्ह व्यक्ति मृत्यु पश्चात दुर्गतिस पतन जुइ। दुर्गतिं थाहाँ वयालि नं कदाचित संयोगं मनुष्य जुया जन्म जूवन धाःसानं मखुगु खँ हे नं परजनं दोष बिइका च्वने माली असत्य खँ ल्हागुया कर्मविपाक संक्षिप्त वर्णन समाप्त।।

सुरापानया कर्म विपाक वर्णन

तथागतया अग्रश्रावक जुया बिज्याम्ह सारिपुत्रया न्हापा न्हापा संसार चक्रयू चाहिला जूगु बखतयू छगू जन्मयू वाराणसी नगरया राजा जुया सुरापान यानाव तथा मंसाहारी जुयाच्वन। छन्हुया दिनयू अनन्त स्नेह युक्त याना तःम्ह राजकुमार यात, थःगु मूलयू फेतुका प्रेम पूर्वक कुमार नापं ख्याल यानाच्वन। उगु बखतयू महारानी वया बिन्ति यात – भो महाराज! थौं अष्टमी जूगुलिं सुनानं प्राणिहिंसा मया, तसर्थ थुगु छवार महाराजाया भोजनार्थ मंस मदुगु जुल, क्षमा याना बिज्याहुँ धकाः क्षमा फ्वन। थुलि महारानीं धायू मात्र नं सुरापानयागु रंगं होस रहित जुया वाक्कुछिना क्रोधं चुर जुया धाल – जिथें जाम्ह राजा यात, मंस मदु धयागु गथे? मंस बारं

https://dhamma.digital

खाँचो जुइ माःगु छु दु? थ्व का थ्व मखुला मंस धकाः मूलय् च्वंम्ह राजकुमारयात निपा ल्हातिं गःपः ज्वना थाथा याना स्याना "का! थुकिया मंस तुरन्त तरकारी दयेकाहकि" धकाः हाकुतिना बिल।

सुरापानयागु झोकय् लाना च्वंम्ह राजा जुया नितिं महारानी सहित सकलेंहे त्राहि त्राहि जुया तिरिकहे सुनानं छुं धाय् मछालाच्वन। सुरापानयागु रंग नं मन्त। अन राजां महारानीयाके न्यन – ए रानी! राजकुमार गन वन? हा सः नं मदु, मदंनिला? छुयानाच्वन। थथे राजां न्यनेवं महारानीया पुत्र स्नेहं डाह जुया सिमा कोदले थें कोदला मूर्च्छा जुयावन। अन हतपतं सखिपिंसं लखं सेचन याना बिल। होश दया वसेंलि नं अतिकंहे आलाप विलाप याना विरह यागु खना राजा आश्चर्य चायाच्वन। लीपा थम्हं भूल यानागु खँ परजनद्वारा बुझे जुसेंलि राजायात नं पुत्रशोकं डाह जुया लाहा ब्व ब्व स्याना "अहो शोक! का का का जिं थ्व छु कर्म यात। प्राण समानं प्रेम याना तयाम्ह जिम्ह एक पुत्रयात स्याना मंस नापं नयेधुंकल जिं। आः गथे यायेगु" धकाः पुत्र शोक रूपी अग्निं डाह जुइका अन्नपान सुधां त्याग जुइक ताकाल पर्यन्तं प्राणान्त जुइक जुइक तच्वगु दुःखाग्निं डाह जुइका च्वनेमाल। लीपा विचाः याना भापा कालकि – सेवन याये अयोग्यगु सुरापान यानागुलिं तचोगुहे अकर्म नं याये धुन तथा पुत्रशोकं नं डाह जुइका च्वने माल धकाः हेतु ज्ञान बुझे जुसेंलि बें च्वंगु चा कया वहे चां म्हुतु च्वला प्रतिज्ञा यात। " आवंलि जिं गुथाय् तक निर्वाण पद प्राप्त याये फइमखु, उथाय् तक प्रमाद जुइगु सुरापान पदार्थ सेवन याये मखुत।" (सत ज्ञान यात, बाधा जुयाच्वंगु, असेवनीयगु, मभिंगु थ्व सुरापान धैगु थुजागु पदार्थ सेवन यायेत, ज्ञानी गुणी सज्जनपिंसं विवेक विचाः याये माःगुहे खः छाय् धाःसा उपरोक्त पुत्रमंस भक्ष याम्ह राजानं अज्ञानीम्ह मखु, अथेनं असेवनीयगु सुरापान सेवन याना जूगुलिं ज्ञानया विपरित जुयावंगु खः।)

तसर्थ भगवानं आज्ञा जुया बिज्यात – हे भिक्षुपिं! गुम्ह अज्ञानीं सुरापन याना जुइ उम्ह व्यक्ति मृत्यु पश्चात नर्कादि दुर्गति पतन जुइ। लीपा उगु दुर्गतिं थाहाँ वया कदाचित संयोगं मनुष्य जुया जन्म जुवल धाःसानं स्मृतिहीनम्ह जुइ वा उन्मत्तम्ह जुइ। सुरापानया कर्म विपाक संक्षिप्त वर्णन समाप्त जुल।

मेगु छगू धर्मपदय् नं कनातःगु दु –

यो पाणातिपातेति, मुसावादञ्च भासति।
लोके अदिन्नं आदियति, परदारञ्च गच्छति।।
सुरामेरयपानञ्च, योनरो अनुयुञ्जति।
इधेवमेसो लोकस्मिं, मूलं खणति अत्तनो।।

प्राणीघात याम्हसिनं, हयूका खँ ल्हाःम्हसिनं, खुया काम्हसिनं, परदार (परस्त्री) गमन याम्हसिनं, मद्यपान याम्हसिनं, थुगुहे लोकय् थःगु (सदा कल्याण जुइगु सुखया) हा समेत लेहँ थना छ्वइ।

पञ्चशीलयागु महोत्फलया वर्णन

पञ्चशील पालन याइपिन्त महोत्फल प्राप्त जुइगु गथे धाःसा – अन्य व्यक्तिपिनिया सिवे आयु आरोग्य वृद्धि जुइ, दयावान जुइ, तथा श्री सम्पत्ति सुख ऐश्वर्य वृद्धि जुइ, अन्य व्यक्तिपिनिया सिवे शोभायमान शान्त स्वरूप जुइ, विवाहित स्त्री वा पुरूष छम्हयाके सन्तुष्ट जुइ, अन्य व्यक्तिपिनियासिनं लोकय् प्रसिद्धम्ह जुइ, तथा सकसेंनं विश्वास याइ, अन्य व्यक्तिपिनियासिनं स्मृतिवान जुइ, यथार्थ ज्ञान ध्यान बुझे जुइफुम्ह जुइ, मृत्यु पश्चातेनं देवलोकय् उत्पन्न जुया सुख ऐश्वर्य प्राप्त जुइ। थुलि जक मखुकि प्रज्ञावानपिं जुल धाःसा सम्पूर्ण संसार चक्रयागु दुःखं मुक्त जुया अनुपादिशेष असंखत धातु निर्वाण थ्यंकं थ्यनीगु कारण जुयाच्वंगु खः। पञ्चशीलयागु महोत्फलया संक्षिप्त वर्णन समाप्त।

सर्वज्ञ जुया बिज्याकम्ह तथागतं आज्ञा जुया बिज्यागु ज्ञानामृतया अर्थ सहितं – सीलं – शील धयागु, सब्बेसं सब्बगुणानं – सम्पूर्ण लौकिक व लोकोत्तर गुणया मूल कारण खः, इति – थथे धका, तादिना

https://dhamma.digital

– क्षमा क्षान्ति धर्म युक्त जुया बिज्याकम्ह तथागतं, नानप्पकारेहि – आदि मध्यान्तेसं सकलयात हितकर जुयाच्वंगु अनेक प्रकारं, वुत्तो – व्याख्यान याना बिज्यानाव, थुगुनं आज्ञा जुया बिज्यात, सीलस्स – थुगु शीलयागु, तं फलं – उगु सुख शान्ति वृद्धि जुइगु फल, अत्थि – दयाच्वंगु खः, यंफलं – गुगु उत्तम सुख दायकगु फलयात, पत्थयन्तानं – प्रार्थना याना च्वंपिन्त, अच्चन्तं – धार्थेंहे, सुख साधकं – सुख साधन जुयाच्वंगु, गुणवहं – महोत्तमगु गुणोपकार बियाच्वंगु, सीलं – थुगु शीलयात, सासने – थुम्ह तथागतया शासन दनिबले स, रक्खे – ज्ञानी सज्जनपिंसं बांलाक विचाः तया रक्षा पालन यायेमाल।

धारेन्तो अत्तकामा च, सदा सब्बञ्ञु गारवो।
सब्ब संकप्प निप्फानं, मोदेन्तु बुद्ध सासने।।

उत्तमगु सुख वृद्धि यायेगु प्रबल इच्छा दुपिं कुलपुत्र पुत्रीपिंसं थ्व बुद्धशासनय् बुद्ध, धर्म व सङ्घपिन्त श्रद्धा तया दान, शील, भावना यायेगुलि अभिरत जुल धाःसा सदाकालंहे अनन्त सुखानन्द प्राप्त जुइ। (सर्व दुःख मोचन जुयावनी)

कूत विनिच्छयिक पेतकथा

श्री शाक्यमुनि तथागतया पालय् राजगिरि नगरया राजा बिम्बिसारं लच्छिया खुको उपोसथ शील पालन यानाच्वंगु जुल। थःगु चाकरी फइपिं नोकर चाकरपिंके नं उपोसथ शील प्राप्त जुलला धकाः न्यनीगु दस्तुर जुयाच्वंन। उकिया नितिं आपालंहे प्रजापिंसंनं राजायागु अदपं उपोसथ शील धारण याइपिं जुयाच्वन।

छन्हुया दिनय् पैसुन्य (चुकली) खँ ल्हाना मल्वापिंनं ल्वाका, घूस नया नया, अकर्म याना सनाजूम्ह अमात्ययाके नं उपोसथ शील प्राप्त जुल ला? धकाः राजां न्यंगु बखतय्, अमात्यया मन ग्याना प्राप्त मजूनि मधासे शील प्राप्त जुल धकाः बिन्ति यात। लीपा राजाया थासं दना वनाली व अमात्ययात मित्र छम्हसें धाल – मित्र! छिं जा उपोसथ शील प्राप्त मजुइकं नं प्राप्त जुल धकाः मखुगु खँ बिन्ति यात। अथे मखुगु खँ ल्हायगु योग्य मजू। हे मित्र! थौंहे बान्हि फप्पुले धुंकूसानं बच्छि जक उपोसथ शील धारण पालन याना दिसँ धकाः अर्ति बिल। अमात्यं नं मित्रयागु अर्तियात स्वीकार याना बान्हि लीपा बच्छि जक शील ग्रहण याना बान्हिली भोजन मयासें अर्थेतुं द्यों वन। प्वाथे आहार मदुगुलिं फेकुग्वारा थहाँ वया, वहे रोगं मृत्यु जुया वन। केवल बान्हिली बच्छि जक उपोसथ शील पालन यासानं उगु पुण्यया प्रभावं पर्वत छगूया कापि भिदोम्ह अप्सरां सेवा याका, तथा स्वामि जुया वेमानिक प्रेत धायेका ताकालं सुख भोग रमण याना च्वंने दत। वइतहे वेमानिक देवता नं धाइ।

हानं न्हापा वं वइतं थ्वयातं चुकलि खँ ल्हाना मल्वापिं नं ल्वाका ल्वाका, घुस नया नया अकर्म याना सनाजूगु पापं थःगु जन्धुलि च्वंगु ला, हियात के के पुया नया त्वना महा भयंकरगु दुःख वेदना जुइका च्वने माल। वहे प्रेतयात नारद स्थविरं खना व दुःखसियाच्वंगु कारणयात न्यना स्वबले प्रेतं गाथाद्वारा उत्तर बिल –

अत्तनोहं अनत्थाय, जीवलोके अचारिसं।
पेसुञ्ञ मुसावादेन, निकत्यावञ्चनाय च।।
तत्थाहं परिसं गन्त्वा, सच्च काले उपट्ठिते।
अत्थं धम्मनिरं कत्वा, अधम्म मनुवत्तिसं।।

भन्ते नारद! जिं पैसुन्य वइतं थ्वयात चुकलि खँ ल्हाना परस्पर मल्वापिन्त नं ल्वाका नाना प्रकारं हय्का ठगेयाना नया जुया गुगु जि मनुष्य लोकय् च्वनागु बखतय् थःत थम्हं अनर्थ जुइगु कार्य याना वयागु

https://dhamma.digital

दु कि झगडा जुयाच्वंपिन्त न्यायालययू च्वना आपालं परिषदया न्ह्यःने यथार्थगु खँ ल्हायू माःगु बखतयू जिं असत् चित्तयाना विनिसाप याना बियागु पाप थुगु तच्वगु दुःख कष्ट पीडा फया च्वनेमाल। कुट विनिच्छयिक पेतकथा संक्षिप्त समाप्त।

सारिपुत्र मौद्गल्यायन प्रव्रज्या

सर्वज्ञः सुगतो बुद्धो धर्मराजस्तथागतः।
समन्त भद्रो भगवान् मारजिल्लोक जिज्जनः।।१३।।
षडभिज्ञो दशबलोद्वयवादी विनायकः।
मुनिन्द्र श्रीघनः शास्ता मुनि शाक्यमुनिस्तुयः।।१४।।
स शाक्यसिंह सर्वार्थ सिद्धः शौद्धोदनिश्च सः।
गौतमश्चार्क बन्धुश्च मायादेवी सुतश्च सः।।१५।।
(अमरकोष)

अनन्त गुणं सम्पूर्ण जुया बिज्याकम्ह, त्रिलोकया शरण स्थान जुया बिज्याकम्ह, तम अहंकारादि क्लेश दक्कोयात अर्हन्त ज्ञान रूपी खड्गं छेदन याना बिज्याकम्ह, ब्रम्हादि देवमनुष्यपिंसं उत्तम प्रकारं महा असदिस विशेष पूजा याःगुयात ग्रहण यायेयोग्य जुया बिज्याकम्ह खः। (पालि ग्रन्थयू धयातःगु दुकि) – पूजा विसेसं पटिग्गण्हितुं अरहतीति अरहं। तदर्थ, उक्तानुसार पूजायात प्रतिग्रहण यायेयोग्य जुया बिज्याकम्ह जुया निति वसपोल श्री शाक्यमुनियात अरहं धकाः धाइ। थुगु प्रज्ञप्ति शब्द उच्चारण याना क्यनातःगु वचन त्रिलोकयू प्रसिद्ध जुयाच्वन। थुगु प्रकारयाम्ह तथागतं ब्रम्हादि देवमनुष्यपिंसं याःगु पूजा मध्ययू पूजायागु गथे सिल धकाः धाःसा – तद्यथा, कपिलवस्तु महानगरया राजा शुद्धोदनया पुत्र सर्वार्थ सिद्ध धायेका जन्म जुया २९ दँ यागु वैशयू महाभिनिष्क्रमण धैगु स्त्री पुत्रादि धन सम्पत्ति दक्वं त्याग याना, अर्द्धरात्रीस दरवारं पिहाँ बिज्याना अनोमा नदि पार याना थःत थम्हंतुं चुडाकर्म याना उरूवेल वनयू दुष्कर चर्या (खुदँ तक महा कठिन घोर तप) याना नं बोधिज्ञान प्राप्त मजुया अनंनं बोधिवृक्षया मूलयू बिज्याना, अन वसपोलं अधिष्ठान (प्रतिज्ञा) याना बिज्यात कि –

कायं तचो च नहारू च, अट्ठि च अवसिस्सतु।
उपसुस्सतु निस्सेसं, सरीरे मंसलोहितं।।

थ्व शरीरयू अष्टि, चर्म व नशा जक बाकि जुइक ला, हि गनावंसां थवं परं बोधिज्ञान प्राप्त मजुइकं जि थनं दनेमखु धकाः प्यता अंगं युक्तगु वीर्ययात अधिष्ठान याना बज्रासन यासे अचल समाधि योग याना बिज्यागु बखतयू गुजागु प्रकारं मार वल धाःसा – दोछिपा ल्हा दुम्ह जुया १५० योजन प्रमाणं तधिम्ह गिरिमेखल धयाम्ह गजराज गया, ९गू योजन प्रमाणपिं मारसेनाया दल समेतं शस्त्र, अस्त्र धारण याना भयंकरपिंसं तः तःग्वगु मिखां ज्वे ज्वे प्यों स्वया, मेघ गर्जे जूगु थें हिं हिं, हुँ हुँ शब्द याना हाला हाला त्राश क्यना वगु बखतयू दशपारमितायागु बलं सूर्य अस्त मजूवं मार विजय याना, रात्रिया प्रथम यामयू पुब्बेनिवासानुस्सति ञाण, मध्यम यामयू दिब्बचक्खु ञाण, अन्तिम यामयू पतिच्चसमुप्पाद ञाण, प्रात कालयू अरहत्त ञाण, सब्बञ्ञुत ञाण प्राप्त जुया सम्यक् सम्बुद्ध जुया बिज्यासेंलि निम्न उदान गाथा उच्चारण याना बिज्यात –

अयंमे अन्तिमा जाति, नत्थिदानी पुनब्भवो।
अकुप्पा मे विमुत्तीति, उप्पन्ना पच्चवेक्खणा।।

https://dhamma.digital

तदर्थ – थ्व जिगु अन्तिम जन्म जुल, थनंलि पुनर्जन्म जुइमागु मखुत। जित अक्षय अरहन्त पद प्राप्त जुल धकाः प्रत्यवेक्षण ज्ञान नं प्राप्त जुल। इत्यादि।

अनंलि अजपाल वृक्षया मूलय् बिज्याना ४गू असंख्य व छगू लाख कल्प तक पारमिता पूर्ण याना वयागुलिं प्राप्त जूगु सर्वज्ञ ज्ञानं स्वया बिज्यागु बखतय् लोकय् राग, द्वेष, मान, व मोहादि क्लेशं युक्त जुयाच्वंपिं सत्वपिन्त ज्ञान चक्षुं स्वसें विचाः याना बिज्यात।

किच्छेन मे अधिगतं हलंदानि पकासितुं।
राग दोस परे तेहि नायं धम्मो सुलब्बुधो।।
पटिस्सोतगामिं निपुणं गम्भीरं दुद्दसं अणुं।
रागरत्ता न दक्खन्ति तमो खन्धेन आवुट।।

तदर्थ, जिगु थ्व धर्म गुगु अत्यन्त सूक्ष्म व महागम्भीर तथा परमाणु रज समानगु जुयाच्वन। थुगु धर्म प्राप्त यायेत जिं ४गू असंख्य छगू लाख कल्प तक पारमिता पूर्ण याना वयागुलिं जक प्राप्त जूगु खः। थ्व चतुरार्य सत्य ज्ञानयात थ्व लोकय् प्रकाश यायेगु योग्य मजू। छाय् धाःसा व लोकजनपिन्त थ्व गुगु अतिकं दुर्लभगु अनुत्तर धर्मोपदेश याना नं थुइकेत थाक्वी, गथे चा छबः छबः लः छबः छबः च्वना निगूलक्ख व पीदोल योजन प्रमाणं ख्वातुयाच्वंगु थ्व महापृथ्वीया तःलय् च्वंगु इका छगःयात खंके थाकुगु खः तधिक व राग, द्वेष व मोह मानादि क्लेशं युक्त जुया अविद्यान्धकारय् लानाच्वंपिं प्राणिपिंसं थ्व गुगु अनुत्तर चतुरार्यसत्य ज्ञान खंकेत थाकुइ। अर्थात दुःख धैगु थथे थथे याःगुलिं दुःख जुल, थुकिया हेतु थथे थुगु दुःख मदयूकेत छुयाये माल? उकियात थथे यात धाःसा अक्षयगु अनुत्तर सुख प्राप्त जुइ धकाः थजा थजागु प्रतित्यसमुत्पाद यागु अनुत्तर धर्मोपदेश प्रकाश याना क्यन धाःसानं व रागय् रत जुयाच्वंपिं लोकजनपिंसं पुछेनं याइमखु। जि तथागतं थुगु जा ज्ञान प्राप्त यायेया कारण दानादि दशपारमिता मध्यय् थुगु छता जा पूर्ण मजूनि धैगु मदयेक पारमिता पूर्ण याना थ्व ज्ञान लानागु खः। थजागु अनुत्तर ज्ञान पञ्चकामगुणय् लिप्त जुयाच्वंपिन्त, प्रकाश याना क्यनेगु जा काय, वाकयात परिश्रम यायेगु जक जुइ धकाः विचाः लुइका थःगु मनया धारयात रोकेयाना माःगु थासय् सुचुका अरहन्त फल यागु सुखानन्दय् च्वने धकाः विचाः याना बिज्यात।

न्हापा काश्यप तथागतया पालय् सहक धयाम्ह भिक्षु छम्ह मृत्यु जुया प्रथम ध्यान भुवनय् उत्पन्न जुया सहम्पति धयाम्ह ब्रम्हाजुया असंख्य कल्प तक आयु दुम्ह जुयाच्वन। वहे सहम्पति ब्रम्हां तथागतयागु मनया विचाः यात सिइका हतास चाया कल्लोल शब्द पिकया धाल – नस्सति वत भो लोको विनस्सति वत भो लोको। हे मित्रपिं! अहो सौम्यपिं! का का आः धाःसा मनुष्य लोक नाश जुइगु जुल। अहो अपशोच नाश जुइन, विनाश जुइन, फुत आः धाःसा फुत हाय हाय! धकाः बारम्बार कल्लोल शब्द याना हाःगु बखतय् दश सहस्र लोक धातु दक्कभनंहे ताये दयेक लाय् लाय् बुया हाल। तत्क्षणेहे देव ब्रम्हापिं सबलें जम्मा जुल। जम्मा जुया तथागतया न्ह्यःने उपस्थित जूवल। अन सहम्पति ब्रम्हं आदर युक्त थगां न्यया, जवगु पुलिं चुया, ल्हातं जोजलपा नम्र जुया प्रार्थना यात – देसेतु भगवा धम्मं, देसेतु सगतो धम्मं, सन्तिसत्ता अपरजक्खजातिका अस्सवणता धम्मस्स परिहायन्ति, भविस्सन्ति धम्मस्स अञ्ञातारो।

अर्थ, भो भगवान्! शास्ता! १. इस्सरिय, २. धम्म, ३. यस, ४. सीरि, ५. काम, ६.परत्त इति खुता प्रकारया महातधंगु श्री शौभाग्य तथा ऐश्वर्य संयुक्त जुया बिज्याकम्ह! भो तथागत धर्म देशना याना बिज्याहुँ, लोकय् ज्ञान थुइके फुपिंनं मदइहे जा मखु, केवल छलपोलयागु सदुपदेश न्यने मदुगुलिंहे जक अन्धाजुया धर्महीन जुयाच्वने माःगु खः। गथे पुष्करणीस ह्वयाच्वंगु पद्मपुष्पयात दिवाकर यागु जोति प्रपात जुयेमात्रं प्रफुल्लित जुया ह्वया वइ, अथेहे न्हापा न्हापायापिं तथागतपिनिगु पालं निसें दश सकुशल पुण्य आर्जन याना वःपिं नं दइ। हानं धर्मय् उद्योग याना च्वंपिनं आपालंहे दु, केवल सत्पथ यागु च्वः प्वः लुइके मफया चक्रेहे तुं चाहिला च्वने मालाच्वन। भो चक्षुमान! गथे पर्वत च्वकाय् च्वंम्हसें भूमिष्ठित प्राणिपिं स्वइथें छलपोलंनं प्रज्ञा प्रासादय् (महलय्) आरोहण याना शोकातुरय् लाना च्वंपिं चतुदिग प्राणिपिन्त अवलोकन

https://dhamma.digital

यानास्वया बिज्याहुँ। चानं न्हिनं व पापी जरा, व्याधि व मृत्युं मचा मधा, मिसा मधा, ल्यायूम्ह मधा, ल्यासे मधा, बुढा मधा, बुढी मधा, क्षण भरहे मतोतुसें लिना लिना भक्ष यानाच्वन। अनित्य जूगुलिं दुःख जुया, मयोगु दुःख भोगयाये मागुलिं उखें थुखें, थुखें उखें हाहाकार याना हाला ख्वया जुयाच्वंपिं प्राणिपिन्त करूणा दृष्टिं स्वया बिज्याहुँ। शोक तापं तप्त जुयाच्वंपिं प्राणिपिन्त शरण कया दुःखनिरोध (निर्वाण) पद लाइगु मार्ग क्यना बिज्याहुँ। भो महाकारूणिक! छलपोल न्हापा दिपंकर तथागतयाके "बुद्धो बोधेय्यं, मुत्तो मोचेय्यं, तिण्णो तारेय्यं" अर्थ, जि बुद्ध जुया संसारयात बोधयाये, जि मुक्त जुया संसारयात मुक्त याये, जि तरे जुया संसारयात नं तरेयाये धकाः वरदान फ्वना बिज्यात। थौं छलपोलं गथे धया अथेहे बुद्ध जुया बिज्याये धुंकल। भो तथागत! घोरान्धकारय् लाना च्वंपिं पापं पुना थःगु ला हि थम्हंतुं चच्च फुना नयाच्वंपिं प्राणिपिनि उपरय् करूणा तया उद्धार याना बिज्याहुँ। थुजागु प्रकारं अन्धा जुयाच्वंपिं लोकजनपिन्त भ्रन अन्धा याना बिइपिं १. पुर्ण काश्यप, २. मक्खलिगोसाल, ३. पकुध कच्चायन, ४. निगण्ठनाथ पुत्त, ५. अजित केशकम्बल, ६. सञ्जय बेल्लत्थिपुत्त, थुपिं खुम्ह मगध देशय् च्वना बुद्ध मखुपिंसं जिपिं बुद्ध धकाः दावा याना आपालंहे लोक जनपिन्त ठगे याना छले याना, नाना प्रकारं असत्य खँ ल्हाना जम्बुद्वीपय् न्यंकनंहे कपट रूपी का लाया बिइ धुंकल। रोगियात औषध धकाः विष नकेथें अनेनेगु तुक्का ताक्का मिले याना स्वादिष्ट नसा क्यना न्यायात बल्सिं क्यंके थें , मिथ्यावाद धर्मय् रूचिकर बुट्टातया लोकजनपिन्त नं क्यंकाते धुंकल। भो तथागत! महाकारूणिक नाथ! थजा थजागु अघोर जङ्गलय् लाका उपरोक्त खुम्ह आचार्यपिंसं नर्कादि प्यंगु दुर्गति यागु द्वार मार्गय् नं रोक् तोक्हे मदयेक चायेका बिइ धुंकल। ज्ञानी गुणी सज्जनपिनिगु वासस्थान जुयाच्वंगु सुगति स्वर्गयागु द्वार तिना मुक्ति मार्ग यागु लँ स्यंका तये धुंकल। उकिया नितिं लोकय् अन्धकार जुया सुं प्राणिनं दिशा, विदिशायात छुटेजुइक खंके फुगु मखुत। भो लोक नाथ! छलपोलं उगु दुर्गतियागु द्वार तिना सुगति स्वर्ग लोकयागु द्वार चायेका मुक्ति मार्गयागु लँ भिंका बिज्याहुँ। भो त्रिलोकया अभय दाता छलपोल बिनां लोक जनपिन्त शान्ति मार्ग दइमखुत, अनुकम्पा याना बिज्याहुँ। धकाः ८४००० दोल योजन प्रमाणं उच्चजुइक सुवर्ण रत्नमाला यागु राश तया पूजा यासे धर्मचक्र प्रवर्तन याना बिज्याहुँ धकाः अत्यन्त करूणा चायापुसे च्वंक आदर भाव तया नम्र जुया सहम्पति ब्रम्हां प्रार्थना याःगु जुल।

उजागु प्रकारं ब्रम्हादि देव मनुष्यपिंसं याःगु पूजायात ग्रहण यायेयोग्यगु गुण लक्षणं सम्पन्न जुया बिज्याकम्ह जुया नितिं अरहं धैगु नाम त्रिलोकय् प्रसिद्ध जूगु खः। थुगु प्रकारयाम्ह तथागत बुद्धगयां बिज्याना ऋषिपतन मृगदावनय् पञ्चवर्गीयपिन्त धर्मचक्र प्रवर्तन याना बिज्याये धुंका भिक्षुपिन्त आज्ञा जुया बिज्यात।

चरथ भिक्खवे चारिकं बहुजन हिताय बहुजन सुखाय लोकानुकम्पाय अत्थाय हिताय सुखाय देवमनुस्सानं, देसेथ भिक्खवे धम्मं आदि कल्याणं मज्झे कल्याणं परियोसान कल्याणं सात्थं सब्यञ्जनं केवल परिपुन्नं परिसुद्धं ब्रम्हचरियं पकासेथ।

हे भिक्षुपिं! आपालं लोकजनपिन्त हित यायेया कारणय् लोकपिन्त सुख प्राप्त यायेया कारणय्, इमित दया तयेया कारणय् तथा देवमनुष्यपिन्त हितोपकार यायेका कारणय् चारिका याःहुँ। हे भिक्षुपिं! आदि मध्यान्त सर्वदा कालेसं कल्याण जुइगु सम्पूर्ण दुःख मोचन जुइगु अर्थ सहितगु व्यञ्जन सहितगु, केवल परिपूर्ण परिशुद्धगु ब्रम्हचर्या प्रकाशया हुँ। धकाः छ्वया बिज्यात।

अनंलि बिम्बिसार राजां प्रदान यागु वेलुवन विहार ग्रहण याना बिज्यात। अन विहार याना बिज्याना स्वन्हु दुखुन्हु पञ्चवर्गीय न्याम्ह मध्यय् कनिष्ठम्ह अस्सजित धैम्ह भिक्षु चीवर पिण्डपात्र धारण याना शान्तेन्द्रिय जुसे विनय पूर्वक राजगिरि नगरय् पिण्डाचार बिज्यात।

उगु बखतय् उपतिस्स परिब्राजक धैम्ह (लीपा सारिपुत्र जुइम्ह) नं राजगिरि नगरय् चाहिला ल्याहाँ वगु बखतय् अस्सजित भिक्षुयात खना मती विचाः जुल कि थ्व भिक्षुथें जाम्ह शान्त स्वभावम्ह जिंजा गुबलेंहे मखनानि, अत्यन्त शील स्वभाव बांला, उत्तम शान्त मूर्ति थुजापिं भिक्षुपिं धर्मामृतया खानि अरहन्त नं जुइयो। अरहन्त मखुसानं, अरहन्त जुइगु भिंगु शुद्धाचरणं परिपूर्णम्ह जुइ। थ्व भिक्षुया गुरू सु जुइ? छक्व वसपोलयाकेहे न्यना स्वये माल धकाः विचाः यात। पुनर्वार विचाः परिवर्तन जुल कि थुगु समय प्रश्न न्यनेगु समय मखु।

https://dhamma.digital

छाय् धाःसा भिक्षार्थ नगरय् प्रवेश जुइत बिज्यागु जुयाच्वन। बरू थुगु समययू वसपोलयागु सेवा यायेगु योग्य खः धकाः अस्सजित भिक्षुयागु शील स्वभाव स्व स्वं सन्तुष्ट जुसे ल्यू ल्यू वनाच्वन।

अस्सजित भिक्षुया पिण्डाचार समाप्त यानालि भोजनार्थ योग्यगु धर्मशाला छगूलि प्रवेश जुया बिज्यात। अन उपतिस्स परिब्राजक हतपतं वना थःके च्वंगु आसन लायाबिल। कमण्डलु आदि भोजन समययात माः माःगु सराजाम हया सेवा यात। भोजन समाप्त जुसेंलि उपतिस्सं हर्ष चित्त याना अस्सजित भिक्षु नापं पटिसन्धार कुशलवार्ता याना प्रश्न प्रारम्भ यात – आवुसो! छलपोलया इन्द्रिय शान्तगु शीलस्वभावं अत्यन्तंहे शोभा बियाच्वन। छलपोलं छु आशिका याना प्रव्रज्या कया बिज्याना? छलपोलया आचार्य सु? सुयागु ओवाद स्वीकार याना बिज्याना? सुयागु गजागु धर्मयू पूर्ण विश्वास याना बिज्याना?

अले अस्सजित भिक्षुं उत्तर बिया बिज्यात – आवुसो! जिंजा गुम्ह गुंगू गुणं संयुक्त जुया बिज्याकम्ह, देवमनुष्यपिनि मध्ययू अनुत्तर असदिस जुयाबिज्याकम्ह शाक्यकुल याम्ह श्री शाक्यमुनि, गुम्ह सर्वज्ञ सम्यक् सम्बुद्ध वसपोल तथागतयाके जिं प्रव्रज्या ग्रहण याना। छु आशां जिं प्रव्रज्या ग्रहण यानागु धाःसा – थ्व लोकयू पुनर्वार जन्म, जरा, व्याधि व मरणादि संसारिक दुःखं मुक्त जुइगु आशिका याना प्रव्रजित जुयागु खः। वसपोल सम्यक् सम्बुद्धहे जिम्ह आचार्य खः। वसपोल तथागतं कनाबिज्यागु सदुपदेश जित पूर्ण विश्वास जुल। वसपोल यागु ओवादयातहे जिं स्वीकार याना च्वना।

पुनर्वार उपतिस्सं प्रश्नयात – आवुसो! छलपोलया आचार्य छु मत माने याइम्ह? गजागु धर्म कना बिज्याइम्ह? वसपोलं कनाबिज्यागु धर्म जित कना बिज्याहुँ, जिनं छक्व न्यनेगु इच्छा जुयाच्वन।

अस्सजितया मती – परिब्राजक धैपिं तथागतया शासन विरोधीपिं खः। आः थ्वयात शासनयागु गम्भीरगु खँ कन धाःसा जक ठीक जुइ। धकाः विचाः याना धया बिज्यात – आवुसो! जिं धाःसा शासनयू प्रव्रजित जुयागु ता मदुनि प्यंगू प्रकारयागु गम्भीर गुणं संयुक्त जुयाच्वंगु धर्मयात विस्तार याना कनेगु समर्थ मदुनि, संक्षिप्त मात्र कनां गाःसा जिं सःगु छकूचा कने।

उपतिस्सं धाल – आवुसो! जि नं थ्व जम्बुद्वीपयू प्रसिद्धम्ह छम्ह पण्डित खः। संक्षिप्त छलपोलं सःगु कनाबिज्याहुँ जिं थुइका काये।

अस्सजितं गाथा ब्वना कनाबिज्यात –

ये धम्मा हेतुप्पभवा, तेसं हेतु तथागतो आह।
तेसं च यो निरोधो, एवं वादी महासमणो।।

तदर्थ, गुगु पञ्चस्कन्ध जन्म, जरा, व्याधि व मरण, शोक, परिदेव, दुःख, दौर्मनस्य, उपायास, संखारादि दुःख सत्य अर्थात काम, रूप, अरूप भुवनयू नाना प्रकारया, कर्मविपाक फल फुकं दुःख सत्य। थुगु रूपं संसार चक्रयू स्वातु स्वास्वां, अखण्ड जुइक चाहिला च्वंगु दुःख सत्ययात कना बिज्यात। हानं व उगु पञ्चस्कन्ध धर्मया हेतु अर्थात सम्पूर्ण दुःख उत्पत्ति जुया वगुया हेतु तृष्णा समुदय सत्य यातनं तथागतं व्याख्यान याना बिज्यात। उगु दुःख सत्य व समुदय सत्य नितां शमन जुयाच्वंगु निरोध सत्य तथा निरोध जुइगु उपाय मार्ग सत्य नं दुगु जुयाच्वन। वहे निरोधसत्य व मार्ग सत्य निता यातं साक्षात जुइक यथार्थ रूपं व्याख्यान याना बिज्यात। थुगु प्रकारं थजागु सिद्धान्तवादीम्ह श्री मुनिराज महाश्रमण खः।

अस्सजितं थ्व गाथा उच्चारण याना बिज्यागु बखतयू न्हापांयागु निगू पद न्यंबलेहे उपतिस्सया विद्यालंकारयागु शक्ति दुम्ह जुया नितिं अबिलम्बेहे ज्ञान थुया सोतापन्न मार्गस प्रतिस्थित जुल। लीपायागु निगू पद अस्सजितं उच्चारण याना बिज्यागु बखतयू उपतिस्सया सोतापन्न फल प्राप्त जुइ धुंकुगु जुयाच्वन। अर्थात न्हापायागु निगुपद व लीपायागु निगुपदया बिचेहे उपतिस्सयात सोतापन्न मार्ग व फल प्राप्त जूगु जुल।

गाथा उपदेशया अन्तयू प्यंगू प्रकारया सत्ययात दर्शन लाभ जुसेंलि उपतिस्सं धाल – गात भन्ते गात, मेगु कनाबिज्याये म्वानी। (जि) सेवक यागु कारण छगू दनि। आः थौं कन्हे भीम्ह गुरू तथागत गन बिज्यानाच्वन?

https://dhamma.digital

अस्सजितं धाल – वसपोल तथागत थौं कन्हे वेलुवनयू विहार याना बिज्यानाच्वन।

उपतिस्सं धाल – अथे जूसा भन्ते छलपोल बिज्याना च्वँ। जिमि न्हापा कबल यानातयाम्ह मित्र छम्ह दनि, उम्ह मित्र ब्वना तथागत दर्शन यायेत वये। धकाः बिन्ति यासेंलि अस्सजित भिक्षु दना बिज्यात। उपतिस्स नं दना ल्याहाँ वन। ल्याहाँ वंगु बखतयू उखे कोलित (मौद्गल्यायन जुइम्ह) परिब्राजक उपतिस्स वगु यानंनिसें खना मती भापिल कि – थौं जिम्ह मित्रयागु शील स्वभाव न्हापाथें मखुत, आपालंहे फरक जुइ धुंकल, थौं जा निश्चय नं तधंगु ज्ञान लाभ याना वल जुइ, व ज्ञान जिनं न्यनेमा धकाः मती तयाच्वन। क्रमश न्ह्यःने थ्यंक वसेंलि कोलितं उपतिस्सयाके न्यन – आवुसो थौं छंगु शीलस्वभाव जा न्हापाथें मखुत, आपालंहे फरक जुया च्वने धुंकल। गथे पूर्णिमाया चन्द्रमायागु आनन्दगु तेज प्रकाश जुया च्वनी अथेहे छंगु स्वभाव नं शान्तानन्दगु कान्ति जुयाच्वन। गथे खः धर्मामृत पान याना वये धुंगु जुल ला?

अन उपतिस्सं नं अस्सजित भिक्षु नापलागु खँ नसें जुक्व फुक्क खँ न्यंकल।

कोलितं धाल – मित्र! छं न्यना वयागु धर्मोपदेश गजागु खः जित नं कँ।

उपतिस्सं कन – ये धम्मा ....। (पूर्वोक्तानुसारं कना न्यंकाबिल) गाथा न्यना मात्रं कोलित परिब्राजक नं श्रोतापत्ति फलस प्रतिस्थित जुल। श्रोतापत्ति फल प्राप्त जुसेंलि कोलितं उपतिस्सयाके न्यन – मित्र! आः थौं कन्हे वसपोल शास्ता भगवान गन विहार याना बिज्यानाच्वन? भीनं वसपोल शास्ता दुगु थासयू वनेनु।

उपतिस्सं धाल – भीत न्हापां उपदेश याना बिज्याकम्ह गुरू अस्सजितं जा तथागत थौं कन्हे राजगिरिया वेलुवनयू विहार याना बिज्यानाच्वन धकाः बिज्यात।

आ थ्व खँ भीगु शरणयू च्वना च्वंपिं न्यासःम्ह परिब्राजकपिं दु, अमित नं कनेगु योग्य खः। धकाः परिब्राजकपिं च्वना च्वंगु थासयू वना धाल – हे परिब्राजकपिं! जिपिं जा सर्वज्ञ जुया बिज्याकम्ह तथागतया थासयू वनेतेना, आः छिमिसं थथःगु कल्याण मार्ग थथःपिंसं विचाःया।

परिब्राजकपिंसं धाल – जिपिं सकलेंहे छलपोलपिनिगु शरणयू च्वंच्वनापिं खः छलपोलपिं गन गन बिज्यात जिपिं नं अन अनहे वये। थथे धया सकलें दना वनेत तयार जुल।

अनंलि उपतिस्स व कोलितपिनि आचार्य गुरू जुयाच्वंम्ह सञ्जयया थासयू वना उपस्थित जुया धाल – भो गुरू! जिमितजा निर्वाण मार्गयात निर्देश याना क्यनेफुम्ह महागुरू लाभ जुल। लोकयू बुद्ध रूपी दिवाकर उदय जुइ धुंकल। गुम्ह लोकविदु उत्पत्ति, स्थिति, भङ्ग जुयाच्वंगु लोकयागु हेतु ज्ञान सिया बिज्याकम्ह अविद्यायात परिशुद्ध याना बिज्याये धुंकुम्ह तथागत प्रत्यक्ष जुया बिज्याये धुंकल। निर्वाणयात साक्षात्कारक जुयाच्वंगु धर्म रत्न नं लोकयू उदय जुइ धुंकल। हानं बुद्ध शासन पालक देश प्रदेश हिलाहिला बौद्ध धर्म प्रचारक तथा नियम शील रक्षक बुद्ध भगवानया श्रावक सङ्घ नं उदय जुइ धुंकल। छलपोलपिं जक छायू थजागु सार मदुगु फुसुलुगु, ख्यले मदुगु, संसारयू तुं हिला च्वने मालिगु धर्मयू च्वना च्वनेगु? थुपिं फुक्कं हाकुतिना तथागतयागु उपदेश न्यना, तदनुसारं उद्योगाभ्यास याये दयेक भीपिं सकलेंहे नापं वनेनु।

आचार्य गुरू जुयाच्वंम्ह सञ्जयनं धाल – हे शिष्यपिं! जि नं छम्ह थ्व राजगिरि नगरयू उच्च श्रेणिस पद कया प्रसिद्ध जुया च्वनाम्ह आचार्य गुरू खः। जिथिं जाम्ह पण्डितं हानं मेपिनिगु क्वे च्वना धर्मशिक्षा ग्रहण याना च्वनेगु लायक मजू। गथे धापं तिकि तिकिं ज्वया वयाच्वंगु लःयात ल्हातिं फया च्वनेगु लोकयू गुलिजक विशोभा जुयाव शरम चायापुसे च्वनीगु खः। अथेहे उकिया नितिंहे प्रिय शिष्यपिं! छिमि गुरू जुया च्वनाम्ह जि, जिं धयागु खँ न्यो, छिपिं अज्याथायू वने धाये मते। लोकं भीत आपालं उपहास याइ, भीनं जा शिष्यपिं आपालं दयाच्वंगुहे खः। बरू भीजि गुरू शिष्य स्वम्ह मिले जुया भीथायू वया च्वंपिन्त व हानं वइपिन्त नं सकलयात, अनेक प्रकारं चित्त बुझे जुइगु रूपं कार्य याना बसे कया स्यने कने याना च्वने, छिपिं अन वनेगु खँ छता ल्हाये मते।

थुगु प्रकारं सञ्जय पण्डितं शिष्यपिन्त स्वको तक नाना प्रकारं ह्येनं ह्येकल, ख्यानं ख्यात, खँ चाचा हीका गना पना तलनं चित्त बुझे मजुया व उपतिस्सपिंसं धाल – भो गुरू! विचाः याना स्वया बिज्याहुँ, लोकयू अनुत्तर सम्यक् सम्बुद्ध उत्पन्न जुल धैगु मङ्गल कीर्तियात लोकजनं सियावलिसे छलपोलयात, सुनानंहे पूजा सत्कारया फइमखुत। यथार्थथें तप्यंगु शान्ति मार्ग क्यना बिज्याकम्ह तथागत सम्यक् सम्बुद्धयातहे जक

https://dhamma.digital

धूप, दीप, पुष्प, सुगन्ध ज्वना वना सादर पूजा सत्कार याना शरणय् समेतं वनी। छलपोलपिनिगु आम सार हीनगु च्वः प्वः मस्यूगु धर्मय् च्वना मान व लाभकामी जुया अभिमानी गुमानी जुइगु योग्य मजू धकाः सम्झे याकल। सञ्जयं धाल – हे उपतिस्स! थ्व लोकय् ज्ञानीजन आपा जुइला कि अज्ञानीजन आपा जुइ?

उपतिस्सं धाल – अज्ञानी जन आपा जुइ।

सञ्जयं धाल – थुलि छिमिसं सिइकि थ्व लोकय् गुम्ह पापी दुष्ट चित्तपिंसं पापीपिंहे मित्र गवेषण याना संगत याना जुइ। दासिद्रगु स्वभावपिंसं दारिद्र स्वभावपिंहे जक संगत याना जुइ। मूर्ख अज्ञानिपिंसं मूर्ख अज्ञानिपिं गुरूपिन्तहे जक विश्वास याना प्रसन्न जुइ, प्रशंसा याइ तथा सेवा भक्तिनं याइ। प्राय लोकय् थजापिं मूर्खपिंहे जक दयाच्वन। अथेहे छिपिं नं ठिक्क अज्यापिंहे जुयाच्वन। अथेनं छुं धन्दा मदु, जिमिसं माःगु जिमिसंयाहे याये जिमिसं यानागु कार्याचार खना चित्त बुझे जूपिं हानं जिमिसं खँ न्यंका तयापिं जुक्क जिमिथाय् वहे वइ। जिमिसं खँ न्यंका नं खँ न्यंके मफुपिं जिमिगु कार्याचारय् प्रसन्न मजूपिं केवल अल्प मात्र तथागत यागु धर्मय् विश्वास याना शिक्षा धारण याइ। तैपनि दृढ चित्तपिंहे जक रहे जुइगु खः। धार्सेलि छिमिसं स्वयेबले जिथाय् शिष्यपिं सुं वइ मखुत फुक्कंहे तथागत याथाय् पूजा भाव यावनी हानं शिक्षा धर्म नं ग्रहण याइ, जित पूजा मान्य याइपिं दइमखु, लाभ मान्य मन्त धायेव हानं जिमिगु धर्माचार शिक्षा धारण मयात धायेव जिमित दुःख जुइ धकाःहे मखँ, छिमिगु विचाः जुयाच्वन। जित दुःख जुइ धकाः छुं छुं धन्दा कायेम्वा, छिपिं मूर्ख जूथें सकलें मूर्ख जुइ मखु।

काहुँ छिमि गन गन वनेगु इच्छा दु, अन अन हुँ धकाः तमं जुरूक्क दना सञ्जय परिब्राजक दुने द्वाहाँ वन। द्वाहाँ वसेंलि उपतिस्स कोलितपिनि थःथः शिष्यपिं जम्मा न्यासलम्ह सहितं ब्वना वेलुवन विहारपाखे स्वया पिहाँ वल। उगु बखतय् सञ्जयया पुलांपिं शिष्य परिब्राजकपिंनं उपतिस्सपिं नापंहे पिहाँ वगु जुया सञ्चययया आश्रमय् शिष्यपिं सुं सुं मदया खालिगु पञ्जथें शुन्य जुयाच्वंगुयात सञ्जयं खंगु बखतय् सञ्जयया हृदयं सहयाय् मफया नुगमुया म्वाहि ल्त्वया चत्तावा वन। अथे जुल धयागु समाचार न्यना सञ्जयया पुलापिं शिष्य परिब्राजकपिं ल्याहाँ वना सिहारसम्भारया वंगु जुल।

थुखे श्री तथागतं प्यंगू प्रकारया परिषदपिन्त धर्मोपदेश याना बिज्याना च्वंगु बखतय्, म्हतिं २५०म्ह परिब्राजकपिं घाना लें वया च्वंपिं उपतिस्स व कोलितपिन्त यानं निसेंहे तथागतं खंका बिज्यानाव सङ्घपिन्त सम्बोधन यासें आज्ञा जुया बिज्यात – हे भिक्षुपिं! हुँ लें वयाच्वंपिं उपतिस्स व कोलित धैपिं निम्ह मित्रपिं थनहे वये धकाः वःपिं खः। उपिं निम्हंहे थ्व जिगु शासनय् अग्रश्रावक छगू जोरा शारिपुत्र व मौद्गल्यायन धैगु नामं प्रसिद्ध जुइपिं खः धकाः भविष्यवाणी प्रकाश याना कनाबिज्यात। क्रमश अपिं नं तथागतया न्ह्यःने थ्यंक वयाव तथागतयागु चरण कमलय् शिरं वन्दना याना ल्हातं जोजलपा प्रार्थना यात – भन्ते भगवान! जिपिं सेवकपिन्त धर्मामृत पान याका बिज्याहुँ। जिपिं छलपोलया शरणय् वयापिं खः। जिमित छलपोलं अनुकम्पा यासे प्रव्रज्या बिया बिज्याहुँ।

इमित तथागतं एहि भिक्खु सम्माचरथ ब्रम्ह चरियं सम्मा दुक्खस्स अन्तकिरियाय धकाः आज्ञा जुसे प्रव्रज्या प्रदान याना बिज्यात। तथागतयागु आनुभावं उत्पन्न जूगु चीवर पिण्डपात्रादि अष्टपरिष्कार सहितपिं भिक्षु जुल।

उपतिस्स व कोलित निम्ह बाहेकं मेपिं न्यासःम्हंहे क्रमश अरहन्त पद प्राप्त जुल। मूख्यपिं निम्ह अरहन्त मजूगु कारण छु धाःसा तधंगु श्रावक पारमी ज्ञानया (परिकर्म) पूर्ण मजूनिगु जुयाच्वन। उकिया निति न्हापा प्राप्त जूगु श्रोतापन्न स्थानहे तिनि।

कोलित भिक्षु जुया न्हेन्हु दुखुन्हु राजगिरि नगरया अविदुरय् कल्लवाल धैगु ग्रामया दुने वृक्ष मूलय् कर्मस्थान भावना याना बिज्यागु बखतय् आलस्य उत्सुक जुयाच्वन। अन तथागत बिज्याना उपदेश याना बिज्यात – कोलित! छ जरा, व्याधि, मरण दुःखं अलग जुयाच्वंगु निरन्तर सुखयात गवेषण याना च्वंम्ह जुयानं हानं थिनमिद्ध प्रमाद धैगु मभिंगु नीवरण यागु संगत छाय् याना च्वना? धकाः धातुभेद कर्मस्थानया ज्ञान उपदेश याना बिज्यात। (थुगु कर्मस्थान भावनायात सज्जनपिंसं बिचारानुभव याना दियेगु इच्छा जूसा, यदि पालि भाषा बुझे मजूपिन्तनं मातृ भाषायागु धातुभेदानुपस्सना पुस्तक प्रचार जुयाच्वंगु दु, उगु पुस्तकयात

https://dhamma.digital

यथार्थ ज्ञानं ध्यान तया स्वया सिइका बुझे याना काल धाःसा थव थव चित्तया स्वभाव, संसारया प्रकृति थुगु दुःख जुयाच्वंगु हेतु दुःखं मुक्त जुइगु उपाय यातनं न्हेकं स्वयेथें खने दयावइगु निश्चय नं खः।)

उगु उपदेशानुसार कर्मस्थान भावना यासेंलि स्वंगू प्रकारया मार्ग सहितं अरहन्त फलपाखे अधिगमन जूगु जुल।

उपतिस्सनं भिक्षु जुया निगू सप्ताह दुगु बखतय् सुकर खात धैगु गुहास च्वना बिज्याबले उपतिस्सया भिनामचा दीघनख परिब्राजकयात भगवानं वेदना परिग्गह लक्खण धैगु सूत्र उपदेश याना बिज्यागु न्यना व उपतिस्स भिक्षुया श्रावक पारमी ज्ञान पूर्ण सिद्ध जूगु जुल। (मञ्झिम पटिपदन) अर्थात अरहन्त पद प्राप्त जुल।

वहे दिनय् तथागतं वेलुवन विहारय् भिक्षु सङ्घपिं सकल समागम याना उपतिस्स भिक्षुयात धर्म सेनापति सारिपुत्र धकाः नाम तया जवपाखेया अग्रश्रावकयागु पद बिया बिज्यात। कोलित भिक्षुयात महा मौद्गल्यायन धकाः नाम तया देपा पाखेया अग्रश्रावक पद बिया बिज्यात।

न्हापा न्हापा गंगावालु प्रमाणं उत्पत्ति जुया बिज्याये धुंकपिं तथागतपिनिगु मूल सिद्धान्त जुयाच्वंगु उपदेश निम्न गाथापिंहे खः –

सब्बपापस्स अकरणं, कुसलस्स उपसम्पदा।
सचित्त परियोदपनं, एतं बुद्धान सासनं।।
खन्ती परमं तपो तिक्खा, निब्बाणं परमं वदन्ति बुद्धा।
नहि पब्बजितो परूपघाती, नसमणो होति परं विहेठयन्तो।।
अनुपवादो अनुपघातो, पाति मोक्खेच संवरो।
मत्तञ्ञुता च भत्तस्मिं, पन्तञ्च सयनासनं।
अधिचित्तेच आयोगो, एतं बुद्धान सासनं।।

सहन शील व क्षमा धर्महे महोत्तमगु तपस्याचरण खः। निर्वाण धर्मयात परम श्रेष्ठोत्तम धकाः तथागतपिंसं आज्ञा जुया बिज्यात। पर प्राणिपिन्त घात याना जुइम्ह प्रव्रजित जुइमखु। परजनपिन्त पीडा संकष्ट बियेगु उद्योग याना जुइम्हयात क्लेश शान्तम्ह धकाः धाइ मखु। पाप छुं छुंहे मयायेगु दश सकुशल धर्मयात पूर्ण यायेगु, थःगु चित्तयात निर्मल शुद्ध यानातयेगु थ्वहे तथागतपिनिगु शासन (शिक्षा) खः। परजनपिन्त मखुगु खँय् दोषारोपन मयायेगु, काय, वाक, चित्तं सुयातंहे पीडा मबीगु, प्रातिमोक्ष धैगु भिक्षु नियमयात पालन यायेगु, मात्रा ज्ञान विचाः याना भोजन यायेगु, एकान्तय् च्वनेगु, गोत्रभु ध्यान मार्गय् लगेजुयाव उत्तमगु चित्तेहे जक आपालं उद्योग यायेगु। थ्वहे थुगु धर्म तथागतपिनिगु शासन (शिक्षा) खः।

थ्व थुगु प्रथम श्रावक सन्निपात जुल। (जिनत्थ पकासनि)

कपिलवस्तु आगमन

कपिलवस्तु महानगरया राजा शुद्धोदनया मती श्री तथागत दर्शन यायेगु इच्छा जुया दोलछिम्ह सेना सहित याना गुक्वो तक निमन्त्रणा याके छ्वत नं बिज्याके मफया भीकोगुलि कालुदायि धैम्ह अमात्यं तिनि भगवानयाके अनेक प्रकारं प्रार्थना यानाव बिज्याकल। बिज्याना शुद्धोदन महाराजां प्रदान यागु निग्रोधारामय् विहार यासे भगवानं नन्दकुमार, राहुलकुमारपिन्त प्रव्रज्या याना बिज्यागु जुल।

हानं लीपा छन्हु भगवान चीवर पिण्डपात्र धारण याना थाहाँ वं क्वहाँ व मदयेकं छचाखेरं मिलेजुइक पारूपण याना आपालं भिक्षुगणपिं सहित शोभायमान जुइक सकलया मनय् आनन्द जुइक थःगु रश्मि प्रकाश याना पिण्डाचार बिज्यागु बखतय् राजा शुद्धोदन हतपतं लँ स्ववया अन्तपुरय् बिज्याका सुगन्ध जलं तुति चायेका रत्न जडित सुवर्ण यागु पलंकासनय् बिज्याकल। श्री तथागत नं अत्यन्त शोभायमान जुइक उगु आसनय् फेतुना

https://dhamma.digital

बिज्याना च्वंगु बखतय् शुद्धोदन महाराजं बिन्ति यात – भो पुत्र तथागत! छलपोलं सूर्यवंशयापिं देवकन्या समानपिं पीदोल शाक्यकुमारीपिं, हानं राहुल सहित यशोधरा आदि स्वंगू प्रकारया प्रासाद सहितं स्वर्ग समानगु ऐश्वर्य युक्तगु राजदरवार सम्पूर्ण तृणवत् भालपा त्याग याना पिहाँ बिज्यात। बिज्याना चयूप्यद्वल शाक्यवंशियपिन्त नापं लज्जा जुइक महान दुष्कर चर्या याना बिज्यात। उगु बखतय् थ्व जिगु हृदय सहयाना याये मफयेक पुत्र शोकं डाह जुल। थ्व छगू खः। हानं विवाह याना बिइ धकाः सम्पूर्ण मङ्गल याका तयाम्ह जिम्ह पुत्र नन्दकुमार यात, ब्वना यंका विहारय् थ्यनेवं प्रव्रज्या याना बिज्यात। उगु बखतय् नं थ्व जिगु हृदय डाह जुल। थ्व निगूगु जुल। स्वंगूगु छु धाःसा थुगु राज्य फुकं लः ल्हाना अभिषेक बिये धकाः अत्यन्त प्रेम याना तयाम्ह जिम्ह छय् मचा राहुल कुमारयात नं छगू वचनहे मदयेक प्रव्रज्या बिया बिज्यात। थजागु प्रकारं छक्व मखु निको मखु स्वको सम्म जुइ धुंकल। जित तच्वगुहे लज्जा जुल। लोकं जित उपहास याइगु जुल। अस्तु जूगु जुइधुंकल म्वाल। तर थथिंजागु स्वर्ग समान जुयाच्वंगु श्री सम्पत्ति युक्तगु राज्य सुख भोगयासिनं भिक्षु प्रव्रज्या जुयागुया पुण्य फल गुलितक तधंगु खः? उकियागु वर्णन याना कना बिज्याहुँ।

अन सर्वज्ञ जुया बिज्याकम्ह तथागतं पद्मपुष्प समानगु सुगन्ध युक्तगु म्हुतु चायेका वाक्यद्वारा निम्न गाथा आज्ञा जुया बिज्यात –

सुनोहि महाराज! असंखेय्य कप्पानि आनिसंसानि मातापितरो परिभुञ्जितब्बानि, इदं देवराजा सम्पत्ति इदं चक्कवत्ति राजा सम्पत्ति इदं एक राजा सम्पत्ति, एको देवपुत्तो महिद्धिको महानुभावो सब्ब सम्पत्ति मनं कत्वा आकास सदिसं फलकं कत्वा सासपबीजमत्तं ब्यञ्जनं लिखित्वापि फलकं नपहोन्ति, पब्बजितस्स फलं अवसिद्धं अहोसि।

अर्थ – एक चित्त याना न्यों हे महाराज! थ्व गुगु शासन दायाद अर्थात थःथः सन्तानपिन्त श्रमण भिक्षु चर्यास दिक्षित याना ब्यूपिं माँ बौपिंसं असंख्य कल्प तक उगु पुण्य फल भोग याये दइ। गजागु प्रकारं पुण्यफल भोग याये दइ धाःसा वर्णन याना सहगु मखु। तद्यथा, उगु पुण्यया फलं व माँ बौपिंसं थोगु जन्म चक्र चातुर्महाराजिक, त्रायतिंश, यामा, तुसिता, निम्मानरति, परनिम्मित वसवत्ति थजा थजागु खुगू देवलोकय् देवराज देवरानी, जुया अन यागु दिव्य श्री सम्पत्ति भोग याये दइ धकाः वर्णन यानां सहगु मखु।

हानं थोगु जन्म तक तधंगु द्वीप प्यंगू चिकिधंगु द्वीप न्यासगूया राज्याधिपति चक्रवर्ति राजा रानी जुया श्री सम्पत्ति भोग याये दइ।

हानं थोगु जन्मतक जम्बुद्वीप छगुलिं, हानं उलिहे उयां च्वे आकाशय् छगू योजन तक, उलिहे हानं पृथ्वीयां तःले छगू योजन तक अधिकार दुम्ह एक राजा रानी जुया श्री सम्पत्ति भोग याये दइ।

हानं थोगु जन्म तक साधारण राजा, रानी जुया श्री सम्पत्ति भोग याये दइ।

थुगुहे प्रकारं श्रमण भिक्षु दिक्षा काःपिनि माँ वौपिंसं उगु पुण्य यागु भोग याये दइगु खँयात कदाचित् तच्वगु ऋद्धिपराक्रम दुम्ह देव पुत्र छम्हसें उगु पुण्य फल यागु वर्णनयात लुमंका आकाश प्रमाणं तधंगु गोढलय् ईका प्रमाण चिचिगोगु आखः याना च्वत धाःसानं न्ह्यनीमखु धकाः भगवानं शुद्धोदन महाराजायात व्याख्यान याना क्यना बिज्यात।

थुगुहे प्रकारं थुलि गथे भिक्षु वा श्रमण प्रव्रजित जुयागुया पुण्यफल दु धकाः अत्यन्त तच्वगु ऋद्धि पराक्रम दयाच्वंम्ह महा ब्रम्हराजांहे नं वर्णन याये फुगु मखु।। थथे धकाः अशोक महाराजयात अरहन्तपिंसं नं कनावंगु दु कि तद्यथा –

सहस्सपि च चे पोसो सीसे सीसे सतं मुखे।
मुखे मुखे सतं जिव्हे जीवित कप्पो महिद्धिको।।
न सक्कोति च गणेतुं पब्बज्जा उपसम्पदा।
तस्मा करेय्य पण्डितो सम्पस्सं अत्थमत्थनो।।

https://dhamma.digital

अर्थ – मन कामनानुसारं ऋद्धि पराक्रम दुम्ह, छगू कल्पतक आयु दुम्ह ब्रम्हाराजां गुगु दोलछिगो शिर उत्पत्ति याना, छगो छगो शिरय् शच्छि शच्छि म्हुतु उत्पत्ति याना म्हुतु छप्वालय् सच्छि पु जिव्हा उत्पत्ति याना जन्मभर तक थःगु समर्थ शक्ति अनुसारं वीर्य बलोद्योग याना वर्णन यात धाःसांनंहे शासन दायादया आनिसंस (पुण्यफल) थुलि उलि धकाः वर्णन याये मफयाच्वंगु खः। व ब्रम्हायागु खँ जा छखे तिनि।

अग्र श्रावक पदवि प्राप्त जुयाच्वंम्ह एक मुहुर्तया भित्रय् आकाशं वृष्टि जूगु जलबिन्दुयात गणना याये फुम्ह सारिपुत्र भिक्षुं हेनं वर्णन याये मफयाच्वंगु खः। केवल तथागतपिंसंहे जक अन्तकया वर्णन याना बिज्याये फुगु जुयाच्वन। (थजागु सत्य वचन प्रमाणयात यथार्थ थें विश्वास याना, थुम्ह श्री शाक्यमुनि तथागतया शासन दनिगु बखतय् अर्थात शासनकाल न्यादोल दँया भित्रय्, हानं देश देशान्तय् तथागतयागु शासन प्रचार जुयावयाच्वंगु थुगु बखतय् मौका चुके मयासे गथे वर्षाया बखतय् भिंगु क्षत्रस हल जोते याना धान्य रोपनयात धाःसा जक फल नये दइ। तद्रूप तथागत श्री शाक्यमूनि यागु शासन रूपी क्षेत्रय् बल वीर्य रूपी हल जोते याना पुण्यरूपी धान्य रोपन यात धाःसा जक अनन्त सुखरूपी फल नये दइ। उकिया नितिं ज्ञानी सज्जनपिंसं थुगु बखतय् शासन दायाद अंश प्राप्त यायेया कारणय् सत्यासत्य नित्यानित्ययात तिक्ष्ण ज्ञान चक्षुं स्वया सिइका व थ्व थःगु स्वप्न समानं तुच्छ अनित्यगु अल्प सुख भोगेहे जक राग मयासे थःथः पुत्र पौत्रपिं बौद्ध शासनय् प्रव्रजित यायेगुलि विचाः तये माल। यदि थःपिनि पुत्र पौत्रपिं मदुसा नाता कुतुम्बया पुत्र पौत्रपिं प्रव्रज्याया दिक्षा कायूकेगु अत्युत्तम खः। गथे झी स्वदेशवासी शाक्यवंशपिंसं न्हापां नसें चलेयाना बिज्यानाच्वंगु कुलाचारहे प्रव्रज्या (चुडाकर्म) याये माःगु दस्तुर खः। याना बिज्याना च्वंगुनं दनि। उकेसनं अशोक महाराजां थम्ह पुत्र पुत्रीपिन्त शासनय् अर्पण प्रव्रज्या याना शासन दायाद प्राप्त यागु थेंतुं हानं तथागतया पाले प्रव्रजित जूपिंसं परोपकारार्थ जीवन अर्पण यागु थेंतुं, यथार्थ त्याग चित्तं पुत्र पुत्रीपिन्त, शुद्धरूपं प्रव्रजित यायेगु वा प्रव्रजित जुइफुगु जूसा पूर्वोक्त वर्णन जुयावंगु पुण्य फलया भागी जुइ दइगुहे खः।)

यशोधरा देवीं राहुल कुमार फ्वंगु

अनंलि श्री तथागतयागु शासन भित्रय् गौतमी महारानी व जनपद कल्याणिपिं भिक्षुणी जुइ धुंकुसेंलि यशोधरा देवीया मती थथे जुल – जिम्ह बाःजु राजा शुद्धोदन नं देहान्त जुइ धुंकल, उपराज जुइम्ह नं तथागतं ब्वना यंका बिज्याये धुंकल, लीपा अभिषेक बिये धकाः तया तम्ह जिम्ह पुत्र राहुल कुमारनं तथागतंहे यंका बिज्यात। थथेहे थुगु प्रकारं सकसितं यंका भिक्षुयात धायेवंजा, राजा उल्कामुख आजुया पालं निसें थिति मिले याना चले याना वयाच्वंगु थुगु कपिलवस्तुया राजधानियापिंजा राजवंशहे मल्यंक शुन्य निर्वश जुया वनीगु जुल। चेदोल कुलवंशपिं जा क्रमशः कृष्णपक्षया चन्द्रमाथें हिन जुया वनीगु जुल। जिनं स्त्रीजाती जुयानितिं राज तखते च्वनेगु योग्य मखु। तसर्थ श्री तथागतया अग्रय् वना पुत्र राहुल कुमार छम्ह फ्वनाहया राज तखते फेतुके माली धकाः विचाः याना आपालं सखीपिं सहित रथय् आरोहण यासे तथागत बिज्याना च्वंगु वेलुवन विहारय् थ्यंक वन। थ्यंका सकसिनं भगवानयात सादर प्रणाम यात। अन यशोधरा देवीं तथागतयाके ल्हातं जोजलपा प्रार्थना यात – भो लोकनाथ तथागत! छलपोलयापाखे जक उन्नति जुइगु स्वया बिज्यायेगु मखु प्रभु! राजकाजयागु उन्नति जुइगु कार्यपाखे नं सुदृष्टि स्वया बिज्याहुँ। छलपोलं मस्यूगु खइमखु, कपिलवस्तु नगर छगुलिं खरानिं ह्वला तयागुथें भुइसे च्वना च्वने धुंकल। मणि मदुम्ह नागथें राजा मदुगु राजसिंहासन जुयाच्वन। हानं माँ मदुपिं मचात थें राजा मदुगु प्रजा जुयाच्वन। तसर्थ भो तथागत! अनाथ जुयाच्वंपिं प्रजापिनि उपरय् करूणा तसे राहुल कुमार छम्हेसित चीवर त्वका शासनं पित कया राज्याभिषेक बिया बिज्याहुँ। थुलि जुल धाःसा तिनि चेदोल कुल वंश सहितं प्रजागणपिं सकलयां हित जुइ। उकियानितिं भो करूणामय! राहुलकुमार छम्ह फ्वने बिया बिज्याहुँ, थथे धकाः प्रार्थना यात।

अन तथागतं आज्ञा जुया बिज्यात – हे भद्दकाञ्चना राहुल माता! जि तथागतं केवल थःगुया नितिं जक, हानं ज्ञाति बन्धु तथा कुलवंशपिनिया नितिं जक थुगु नियमाचरण यानागु नं मखु। जिं जा ब्रम्हादि देवमनुष्य सहितं सकल सत्वप्राणिपिन्त गथे थःम्ह पुत्र राहुल कुमार खः अथेहे भालपा करूणा तया जगत

https://dhamma.digital

हितार्थहे जक नियमाचरण याना जुयागु खः। छंगु मनयागु विचाः जा राहुल कुमारयात उपकार जुइगु नं मखु, छन्त उपकार जुइगु नं मखु, कुलवंशपिन्त उपकार जुइगु नं मखु। छंगु विचाः जा केवल तुच्छगु लौकिक सम्पत्ति यागु मायां कुम्हाःया घचाः‍य्यूथें संसार चक्रय् हिलाच्वने मालीगुहे जक खः। हे भद्रे राहुल माता! राज्य सुखभोग धैगु गजागु धाःसा कामदेवादिं पञ्चमारपिंसं फइले याना तःगु हलाहल विष स्वरूपगु दोमनस्स, पटिघ, अभिज्झा, व्यापाद, आदिया बसे लाना प्राणतिपातादि दश अकुशल कर्म याना च्वने मालीगु छचाखेरं देशदेशावरया शत्रुयागु भय जुयाच्वनीगु। लोभ तृष्णां याना शान्ति गुबलें मजुइगु। थुगु प्रकारं म्वाना च्वंतलें नं अकुशल व अशान्तिया वृद्धि जुया च्वनीगु, सिनावनालीनं तत्कर्मया फल दुर्गतिया भागि जुइगु जक खः। थ्व मनुष्य लोकय् काम क्लेश अभिमानयात वशय् काये मफयाहे दुःखाग्निं डाह याना क्रमशः भष्म याना यंकाच्वंगु मखुला? हे भद्दकाञ्चना! संसारय् आपालं पुण्य पारमीता पूर्ण याना वयाम्ह जि, तथागत व पुत्र राहुलकुमार सहितं कुलवंशपिं नापं सदानं समागम जुया गुबलेंहे बाय् म्वालिगु अक्षय असंखत धयागु निर्वाणपाखे याकनं थ्यंक वनेगु इच्छा दुसा आम अनित्य पदार्थगु माया मोह आशायात त्याग याना थुगु शासनय् प्रव्रजित जुइगु बिचारया। थथे धकाः उपदेश याना बिज्यात।

थुगु उत्तमगु निक्खमानिसंस अर्थात कामादि क्लेश, माया, मोह, तृष्णायात त्याग यायेगुया उत्तम वर्णन उपदेश याना बिज्यागुलिं यशोधराया मती धर्मचक्षु उदय जुया संसारय् च्वने मन मदया वल, माया मोह खना घृणा जुयावल। चतुरार्य सत्य ज्ञान यात, यथार्थ रूपं दर्शन प्राप्त जुल। अले तथागतयात सादर दण्डवत याना विहारं पिहाँ वया सखीपिं सहितं जनपद कल्याणी थेरीया थासय् वना प्रव्रज्या ग्रहण याःगु जुल।

भिक्षुणी जुसें निसें विपस्सना कर्मस्थानयात बारम्बार उद्योगाभ्यास याना ता मदुवं चतुपटिसम्भिदा, छलाभिञ्ञाण, अष्टसमापत्ति आदि धर्मोत्तम सहित पद प्राप्त याना बिज्यात।

अरहन्त पद प्राप्त जुसेंलि यशोधरा देवीया नाम भद्दकञ्चना थेरी धकाः नाम लोकय् प्रसिद्ध जुल। भद्दकाञ्चना थेरी (भिक्षुणी) गुलि तक ज्ञानय् निपुण जुल धाःसा मेमेपिं अरहन्तपिनियासिनं पुब्बेनिवासानुस्सति ञाणपाखे आपालंहे खंके फुम्ह जुल। पटिलोम हिसाबं गणना यात धाःसा भिंखुगू असंख्य तकयागु प्रत्येक जन्मय् जुया वयागु खँयात छगू आवज्जन दुगु मार्ग (वीथि) चित्त यागु धारं छक्वलनंहे खंके फुम्ह जुल। उकियानितिं भद्दकाञ्चना भिक्षुणीयात श्रावस्ती नगरय् थ्यंका महाभिञ्ञ एतदग्ग पदवि पावे जुल।

महाभिञ्ञ पावेजूपिं पुद्गलपिं छम्ह छम्ह तथागतया प्यम्ह प्यम्ह जक दइगु जुयाच्वन। प्रत्युत्पन्न याम्ह श्री शाक्यमुनि तथागतया पालेनं सारिपुत्र, मौद्गल्यायन, बक्कुल स्थविर तथा भद्दकाञ्चना थेरी थुपिं प्यम्ह जुल।

थुपिंहे प्यम्हेसिके जक असंख्य कल्प तकयागु पुब्बेनिवास ज्ञान दु। मे मेपिं अरहन्तपिंसं आपालं खंके फुगु लक्खछिगू कल्प तक जक खः।

कोटिकण्ण सोण कथा

छगू समयय् भगवान जेतवन विहारय् विहार याना बिज्यागु बखतय् अवन्ति देशय् कोटिकण्ण सोण स्थविरं धर्मदेशना याना बिज्यागु स्थानय् सोणस्थविरया माता महाजननीनं धर्म कथा न्यनाच्वन। उगु बखतय् गुसम्ह खुँ महाजननीया गृहय् वना भण्डार चायेका लुँ, वह, धन सम्पत्ति आपालंहे खुया यंकल। तसर्थ दासदासीपिं हतपतं ब्याँय् ब्याँय् वया खुयायंगु समाचार कंवल। अन महाजननीनं धाल – व अपिं अज्ञानी खुँतसें खुया यंकल म्वालका, यंके ब्यू, थन जि धर्म कथा न्यनाच्वनागु थासय् वया हाला च्वने मते हुँ, धकाः धया छ्वत। महाजननीनं उलि धागु खुँतसें ताया अत्यन्त प्रसन्न चित्त जुया खुया यंके धुंगु धनसम्पत्ति जम्मां लित तये यंका ल्यांहा वयाव सोण स्थविर याके प्रव्रज्या फ्वना भिक्षु जुया म्हतिं म्हतिं कर्मस्थान भावना सेके सिइके याना, अनंनं अरण्य विहारय् वना वृक्ष मूलय् कर्मस्थान भावनास उद्योग यानाच्वंगु बखतय् गन्धकुटि विहारय् विहार याना बिज्याकम्ह तथागतं १२० योजन थ्यंक व भिक्षुपिं च्वनाच्वंगु थासय् थःगु रश्मि खयेका, भिक्षुपिंसं स्वयेबले न्ह्यःनेसंतुं थें च्वंक निम्न गाथा आज्ञा जुया बिज्यात –

https://dhamma.digital

मेत्ता विहारी यो भिक्खु ...। आदि (धम्मपद, भिक्खु वग्ग ९ निसें १७ तक जम्मा गुंगू गाथा)

अर्थ – गुम्ह भिक्षु मैत्री भावनास चित्त तया तथागतया शासनयू अत्यन्त श्रद्धावान जुइ, उम्ह भिक्षुं दयाच्वक संस्कार शमन जुयाच्वंगु अत्यन्त सुख स्वरूपगु परमशान्त पद (निर्वाण) प्राप्त याइ।

हे भिक्षुपिं! थुगु (काय) दुंगायू मिथ्या वितर्क रूपी लखः ज्वया दुहाँ वयाच्वंगु यात, सम्यक् आचरणद्वारा ह्वला छ्व। उगु लखः ह्वला छ्वसेंलि छिमि दुंगा याउँसे च्वनी। राग व द्वेषयात चफुना छिमिसं निर्वाण पद लाये फइ।

दिट्ठि, विचिकिच्छा, सीलब्बतपरामास, कामराग व व्यापाद धैगु ओरम्भागिय संयोजन न्यागूयात निम्न लिखित स्वंगू मार्गज्ञानं त्वता छ्वयेगु। हानं रूपराग, अरूपराग, मान, उद्धच्च, अविज्जा धैगु उद्धम्भागिय न्यागूयात अरहन्त मार्ग ज्ञानं छेदन याना छ्वयेगु। हानं श्रद्धा, वीर्य, स्मृति, समाधि, प्रज्ञा थ्व न्यागूयात बारम्बार भावना यायेगु। हानं लोभ, द्वेष, मोह, मान, दृष्टि इत्यादि तक्यनीगु (सोति) न्यागूलिं मुक्तम्ह भिक्षुयात संसार रूपी महासागरयागु भवचक्र रूपी भमरीं उतिर्ण जूम्ह धाइ।

हे भिक्षुपिं! अनित्य आदि यागु ध्यान या, प्रमाद जुइमते। सो न्हि! काम भोगादिया चक्करयू फसे जुइ मते। प्रमाद जुया (भूले लाना) नग्वारा नुनेमाके मते, हाय थ्व दुःख दुःख धकाः हाहाकारं डाह जुइका ख्वयेमायूके मते।

प्रज्ञा मदुम्हसें अनित्यादि स्वभाव धर्मयात ध्यानं विचाः याना स्वये फइमखु। हानं अनित्यादि भावना (ध्यान) मदुम्हयाके प्रज्ञानं दइमखु। गुम्हसिके ध्यान नं प्रज्ञानं दइ, वहे व्यक्ति निर्वाण सत्तिक थ्यंम्ह जुल।

शुन्यागारयू (एकान्तगु आश्रमयू) प्रवेश जुयाच्वंम्ह शान्तचित्तम्ह, सम्यक् धर्मयात यथार्थ थें स्यूम्ह भिक्षुया लोकोत्तर सुखानन्दयू रूचि जुइ।

गुलि गुलि स्कन्ध न्यागू उत्पत्ति व विनाश जुयाच्वंगुयात विचारानुभव जुयावइ, उलि उलिहे उम्ह ज्ञानीपिन्त प्रीति व प्रसन्नता रूपी अमृत प्राप्त जुइ। अर्थात निर्वाण पदयागु कारण प्राप्त जुइ।

बुद्धिमानम्ह भिक्षुं न्हापां छु यायेमा धाःसा चक्षु आदि इन्द्रिययात संयम यायेगु, सन्तोषी जुइगु व भिक्षु नियमपिं पालन यायेगु, वइत संगत गजापिं मा धाःसा – शुद्ध आजिविकाम्ह तथा आलस्य रहितम्ह कल्याण मित्रपिनिगु संगत यायेमा।

आमिस पटिसन्थार, धम्मपटिसन्थार युक्त जीविका याना आचार शीलयू चतुरम्ह जुया जूम्हयात, (उकेंहे वइत) आनन्दित जुया दुःखयात अन्त याइम्ह जुइ।

थुगु गुंगू गाथा उपदेश याना बिज्यागु बखतयू ९००म्ह भिक्षुपिं सकलेंहे प्रतिसम्भिदा प्राप्तपिं अरहन्त जुया आकाश मार्गनं वया श्री तथागतया न्ह्यःने उपस्थित जूगु जुल। (धम्मपद भिक्खु वग्ग ९ नसें १७ तक)

लाजादेवी कथा

छगू समय भगवान जेतवन महाविहारयू विहार याना बिज्यागु जुयाच्वन। उगु बखतयू भिक्षु महाकाश्यप स्थविर पिप्पलि गुहास न्हेन्हु तक निरोधसमापत्ति बिज्यानाली दिव्यचक्षुं अवलोकन याना योग्यगु स्थानयू पिण्डाचरण बिज्यात। बिज्यागु बखतयू बुँ पिवा च्वनाच्वंम्ह कुलपुत्री छम्हसें खना अत्यन्त प्रसन्न जुया श्रद्धा उदय जूगुलिं पञ्चप्रीति प्राप्त जुया हतपतं वना, आदर पूर्वक पिण्डपात्रयू (गोफकी) भोजन प्रदान याना, पञ्चप्रणाम याना प्रार्थना यात – भन्ते! छलपोल गुरूपिंसं सिइका खंका बिज्यानागु गुगु सद्धर्मामृत ज्ञानयात जिनं न्यनानं बुझे याना सिइका काये फयेमा धकाः प्रार्थना (आशिका) यात। अन स्थविरं नं – तथास्तु धकाः आशिर्वाद याना ल्याहाँ बिज्यात।

वहे लँया द्यामयू प्वाले विष धारीम्ह सर्प छम्ह च्वना च्वंगु खः। व सर्प स्थविरयात धाःसा छुंहे मया, तर व गुम्ह श्रद्धावानम्ह कुलपुत्री ल्याहाँ वगु बखतयू वहे सर्प न्याना प्राणान्त जुया मृत्यु जुयावन। मृत्यु जुयालिं अनंनं त्रायत्रिंश देवलोकयू उत्पन्न जूवन। त्रायत्रिंश देवलोकयू गजागु प्रकारं जूवन धाःसा – स्वक्वयागु प्रमाणं तधंम्ह जुया १२ योजन प्रमाणं दीर्घगु वस्त्र छपूं हिना, छपुं न्यया, १०००म्ह अप्सरापिंसं सेवायाका, स्वप्नां

https://dhamma.digital

बिमभ्फय् जूम्हथें १२ योजन दुगु सुवर्ण विमानय् उत्पन्न जुल। हानं न्हापायागु पुण्य लुमंकेत सुवर्ण यागु गोफकीनं न्ह्योने दयाच्वन। अन वं उगु सुवर्ण विमानया द्वारय् दना थःत प्राप्त जूगु दिव्य सम्पत्तियात खना थथिंजागु थ्व दिव्य ऐश्वर्य जित गथे लाभ जुल? धकाः दिव्य चक्षुं अवलोकन याना विचाः याना स्वबले महाकाश्यप स्थविरयात गोफकी दान यानागु पुण्य फलं थुगु दिव्य सम्पत्ति प्राप्त जुल धकाः सिइका आः जि प्रमाद जुयाच्वने मजिल। भिक्षुपिन्त सेवा यानागु पुण्यं प्राप्त जूगु थ्व दिव्य सम्पत्ति सदानं स्थीरं भोग याये दइगु उपाय यायेमाल, धकाः विचाः याना, कन्हे खुन्हु सुथे न्हापां महाकाश्यप स्थविरया विहारय् वया बँ पुना सुघर सफायाना जलघट पूर्ण याना बिल।

उगु प्रकारं सेवा यानाच्वंगु निन्हु स्वन्हु दुगु बखतय् देवकन्यां बँ पुना च्वंगु शब्द स्थविरं ताल, तथा झ्याः यागु ह्वतं हितं देवीयागु रश्मि द्वाहाँ वगु नं खन। खना स्थविरं खापा चायेका थन बँ पुनाच्वंम्ह सु? धकाः धयाबिज्यात।

देवीं धाल – जि भन्ते! छलपोलया सेवक लाजादेवी।

स्थविरं – लाजा देवी धयाम्ह सुं जिम्ह सेवक जा दुगु मखु।

देवीं – छलपोलया सेवक जिं मनुष्य जन्मय् छलपोलयात, गोफकी दान याना ल्याहाँ वयाबले जित सर्प न्याना तत्क्षणेहे अन मृत्यु जुया अनंनं त्रायतिंश देवलोकय् उत्पन्न जुया च्वनाम्ह छलपोलया सेवक जि खः। आः थ्व लाभ जूगु दिव्य सम्पत्ति सदानं स्थीरं भोग याये दय्केया कारणय् छलपोलयागु सेवाया वयागु खः।

स्थविरं – म्हिगः म्हींग सुघर सफाया वयाम्हनं छहे खः ला?

देवीं – जिहे वयागु खः भन्ते।

स्थविरं – हे देवी! आवंली छ वये मते म्वाल, थन छिपिं वयेगु योग्य मजू, म्वाल हुँ ल्याहाँ हुँ।

देवीं – भन्ते! जितः निवारण याना बिज्याये मते। न्हापानं छलपोलयागु सेवा यानागु प्रभावं जित थ्व दिव्यसम्पत्ति प्राप्त जूगु खः। आः हानं छलपोलपिनिगु सेवायाना थुगु दिव्य ऐश्वर्य सदानं स्थीरं भोग याये दय्केगु आशा, भन्ते! जित निवारण याना बिज्याये मते। सेवकया उपरय् करूणा तया बिज्याहुँ।

स्थविरं – हे देवी! हाला च्वने म्वाल ल्याहाँ हुँ। लीपा लीपा मेमेगु चित्तं तयाजुइपिंसं मेमेगुहे विचारं व्याख्यान याइ। महाकाश्यप स्थविरयाहे जा मा माःगु कार्यकर्म याना बीम्ह लाजा देवी सेवक छम्ह दु धकाः धाय्केगु कारण दयेकाबिइ मते, देवी! ल्याहाँ हुँ। थनीनिसें छ थन वयेगु ज्या याये मते।

देवीं – भन्ते! छलपोलया सेवक जुया च्वनाम्ह जित उन्नति जुइगु धर्म हानी जुइक निवारण याना बिज्याये मते। धकाः बारम्बार ल्हातं जोजलपा अत्यन्तहे करूणा चायापुसे च्वंक प्रार्थना याना च्वंसेंलि थ्व देवीं जिं धयागु खँ बुझे मजूनि धकाः देवीयात आज्ञा जुया बिज्यात – हे देवी! जिं धयागु खँयात छं बांलाक मतलब बुझे मजूनि खनी धकाः थुलि आज्ञा जुया स्थविरं लापा थाना बिज्यात। लापा थाये मात्रं लाजा देवी उगु स्थानय् च्वने मफया आकाशय् थाहाँ वना ख्व ख्वं विरह याना नाना प्रकारं प्रार्थना यानाच्वन।

भन्ते – छलपोलया सेवक जित प्राप्त जूगु थ्व दिव्य सम्पत्ति उन्नति यायेगु धर्मय् हानी याना बिज्याये मते। सदानं स्थीरं भोगयाय् दय्केया कारणय् सेवकयागु सेवा स्वीकार याना बिज्याहुँ। जित करूणा दृष्टिं स्वया बिज्याहुँ धकाः आकाशय् च्वना विरह याना ख्वया प्रार्थना यानाच्वंगु शब्द जेतवनय् श्री तथागतं ताल। ताया तथागतं लाजा देवीयात, थःगु रश्मि खय्के छ्वया बिज्यात। अन लाजा देवीया मती – तथागत न्ह्यःनेसंहे बिज्यागु थें च्वन। अले तथागतं आज्ञा दयेका बिज्यात – हे देवी! जिम्ह शिष्य गुम्ह महाकाश्यपं थःत दोष मवेकेया नितिं अलग च्वना थःगु नियम पालन याना च्वंम्ह खः। धार्थेहे कुशल पुण्यकार्यद्वारा प्राप्त यायेगु प्रबल इच्छा दुपिंसं यथार्थ ज्ञानं सत्यासत्ययात विचाः याना आचरण याइ। तसर्थ हे देवी! महाकाश्यपयागु विचाः छिपिं समेतं सकल प्राणिपिन्त उपकार जुइगु विचाः खः। उत्तम पुण्य कार्य धैगु सुख प्रार्थीपिंसं यायेमागु खः। पुण्य कार्य धयागु निगू लोकय् सनं हितकर खः। धकाः थुगु गाथा आज्ञा जुयाबिज्यात –

पुञ्ञञ्चे पुरिसो कयिरा कयिरा थेतं पुनप्पुनं।
तम्हि छन्दं कयिराथ सुखो पुञ्ञस्स उच्चयो।।

https://dhamma.digital

तदर्थ – हे देवी! यदि सुनानं पुण्यकर्म यात धाःसा जिं छक्व पुण्य यायेधुन धकाः सुंक च्वना च्वनेगु मखु कि बारम्बार पुण्यकार्ययात साधन यानावं च्वनेगु। प्रसन्न चित्त याना पुण्य वृद्धि यानागुलिं निगूलोकेसनं सुखानन्द अधिगत जुइ। थुगु धर्मोपदेशया अन्तय् पीन्यागू योजन च्वे आकाशय् च्वनाच्वंम्ह लाजादेवीयात श्रोतापत्ति फल अधिगत जुल।

उकिंयानितिं सदानं सकलयात हित उन्नति जुइगु सम्यक् धर्माचरण यायेगुयात हिला माला सतसंगत याना धर्मयात यथार्थथें सिइका सेका ज्ञानीजनपिंसं बारम्बार उद्योगाभ्यास व धारण पालन यायेगु आवश्यक खः।

श्री धर्माशोक राजां सत्मार्ग गवेषण यागु

श्री तथागत परिनिर्वाण प्राप्त जुइ धुंकालि, छगू समयय् पाटलिपुत्र (पटना) धैगु नगरय् चन्द्रगुप्त राजां २४दँ राज चलेयाना बुद्ध सम्बत १८६ सालय् स्वर्गे जुसेंलि पुत्र विन्दुसार राजकुमारं राज चले यानाच्वन। व बिन्दुसार राजां मोरिय नगरया शाक्यवंशीय धर्मा धयाम्ह राज पुत्री विवाह याना वइतहे मूल महारानी महीषी याना तल। वहे धर्मा महारानीया गर्भय् अशोक राजा जुइम्ह बालकं बास यागु प्रभावं न्याता प्रकारया नयेचाःगु इच्छा उदय जुल। तद्यथा –

१. चन्द्र सूर्य निम्हेसित तुति न्हुया आसन यायेगु।

२. आकाशय् च्वंगु तारागणयातनं भक्ष यायेगु।

३. आकाशय् तोपुयाच्वंगु मेघयात नं भक्ष यायेगु।

४. वृक्षयागु च्वका भक्ष यायेगु।

५. भूमि तःलय् च्वंपिं दम्बि भक्ष यायेगु। थ्व न्याता प्रकारया इच्छा जूगु खँ राजायाके बिन्ति यासेंलि राजां नं अनेनेपिं विद्वान पण्डितपिनि नापं सल्लाह याना विद्वानपिंसं उपाय युक्ति याना महारानीयात चित्त बुझे यानाबिल। महारानीं नं शास्त्र विद्यापारंगतम्ह चरण जीविक धैम्ह थःम्ह विश्वासीम्ह गुरूयात क्यना स्वत। व गुरूम्हेसिनं धाल – महारानीया गर्भे च्वंम्ह राजकुमार जुइ।

१. थुम्ह राजकुमारं निश्चय नं सकल राजापिन्त त्याका जम्बूद्वीप छगूलिं थःगु अधिनय् तयेफुम्ह एकराजा जुइगु लक्षण खः।

२. मेपिं माँपिनि पाखें दुपिं दाजुकिजा शत्रु जुयावक्व संहार याइगु।

३. तथागतयागु शासनय् कलंक याना त्वपुया च्वंपिं मिथ्यादृष्टिपिन्त हटेयाना छ्वइगु।

४. थुगु भूमिं च्वे आकाशय् छगू योजन तक अधिकार जुइगु।

५. भूमिया तःलय् नं छगू योजन तक अधिकार जुइगु। थ्व वहे न्याताप्रकारया इच्छा उदय जूगुया न्याता लक्षण जुल। थथे धकाः उत्तर बिल। थुगु उत्तर न्यना महारानी अत्यन्त हर्ष जुया गुरूं धयाथें धात्थेंहे खया वल धाःसा निश्चय नं गुरूजुयात रत्न जडित सुवर्णयागु यानय् तया पूजा सत्कार यायेगु जुल धकाः सुवर्ण पत्रस कराल च्वया तल।

क्रमशः महारानीया गर्भ पूर्ण जुयावल। महिना पूर्ण जुसेंलि अत्यन्त शोभायमानम्ह सुन्दर राजकुमार प्रसव जुल। पुत्र जन्म जूगुलिं शोक रहित जुइक हर्ष उदय जूगुया नितिं राजकुमारया नाम नं अशोक धकाः नाम छुनाबिल। क्रमशः अशोक कुमार फेटुइ सःगु बखतय् बौम्ह बिन्दुसार राजां पुत्र राजकुमारयात मूलय् तया दाहिने शंख ज्वनाच्वन। राजकुमारं पिशाप याना हःगु शंखय् दुने लात। राजां नं शंखय् च्वंगु पिशापं राजकुमारया शिरेतुं काचाक प्वंका बिइलात। थुकि महारानीया मती शंका जुया गुरू चरणजीविक याके न्यनास्वत। चरणजीविकं धाल – महारानी! छुं शंका कायेमागु मदु, उगु साइत चान्चुनगु मखु, वहे साइतय् राजकुमारयात अभिषेक ब्यूगु जुल। निश्चय नं जिं धयागु खँ फरक जुइमखु। थ्व जम्बूद्वीपय् छम्ह एक राजा जुइ। यदि जिं धयाथेंहे जुल धाःसा जित खबर बिइके हयेमा। थथे धया ल्याहाँ वन। (चरणजीविक च्वंवंगु थाय् अनं नं सच्छिगु योजन दुगु जुल।)

https://dhamma.digital

लिपा अशोक कुमारया वैश जाया वर्सेलि बौम्ह बिन्दुसार राजां युवराज पद बिया अवन्ति देशयू उज्जेनि नगरया मुख्य प्रशासक याना तल।

लिपा छन्हु बिन्दुसार राजां राजकुमारयात धाल – प्रिय पुत्र! छन्त जिम्मा बिया तयागु देशयू वना च्वंहुँ, राजकुमार नं अबुयागु आज्ञा शिरोपर याना सच्छिगू योजन दुगु उज्जेनि नगरयू वने धकाः वंगु बखतयू ५० योजन थ्यंसेंलि अन बिचे न्हापा विडुडभ राजायागु डरं शाक्यवंशपिं बिस्यूं वया वेदिसा नगर धैगु नगर छगू दयेका च्वना च्वंगु दयाच्वन। वहे नगरयाम्ह शाक्यवंशीय महाजनया पुत्री वेदिसा देवी विवाह याना उज्जेनि नगरयू वना प्रशासक जुयाच्वंवन। वेदिसादेवी विवाह याना ता मदुवंहे गर्भधारण जुल, जुया पुत्र छम्ह जन्म जुल। उम्ह पुत्रयात महिन्द धकाः नाम छुनातल। महिन्द कुमार न्यासि वने सःम्ह जुल। हानं पुत्री छम्ह नं जन्म जुल। उम्ह पुत्रीयात सङ्घमित्रा धकाः नाम छुनातल।

लिपा छन्हु अबु बिन्दुसार राजाया शरीरयू आराम मदु धैगु समाचार न्यना उज्जेनि नगरं वया थः पुत्र पुत्री सहितं वेदिसादेवीयात वेदिसा नगरयू त्वता थःछम्ह मात्र अबुया थासयू वया अबुयागु सेवा सुसार यानाच्वन।

बिन्दुसार राजां राज्याभिषेक कया २२दँ दयेका बुद्ध सम्बत २१४ सालयू स्वर्गारोहण जुल। राजा बिन्दुसार स्वर्गारोहण जुर्सेलि अशोक कुमारं थः राजा जुया सम्पूर्ण देश नगर थःगु अधिनयू तल।

उगु समाचार ज्येष्ठम्ह दाजु सुमन राजकुमारं सिया ९९ म्ह दाजु किजापिं मुना खापा खबरहे छुं मदयेक छक्वलनंहे कोब्बींचा बथान वइगुथें वया संग्राम याये धकाः देशया पिनें पिनें छचाखेरं घेरा बियातल।

अशोक राजां नं देशयू दुने दुनेहे आपालं सूर वीरपिं ससैन्य सेनापति फुक मुंका संग्राम याना ९९म्ह दाजु किजापिं फुकसितं संहार याना बिल।

उखे ज्येष्ठ भ्राता सुमन राजाया रानी जुयाच्वंम्हसें थःम्ह स्वामि सुमन महाराज मृत्यु जुल धकाः धागु समाचार न्यना थःगु भेष हिका बिस्यूंवन। छुं भति तापाक वना नीच जातपिनिगु त्वालयू वन। अले अन समीपयू दुगु निग्रोध वृक्षस बास याना च्वंम्ह देवतां खना सुमनादेवीयात धर्मशाला छगू श्रृष्टि यानातया बिल। उखुन्हुहे सुमनादेवीया अनहे पुत्र प्रसव जुल। उम्ह बालकयात वृक्षदेवतायागु नाम क्वकया निग्रोध कुमार धकाः नां छुना तल।

वहे त्वालयू सकसियां मालिक जुयाच्वंम्ह छम्हसें रानीयात सेवा सुसार याना तल। निग्रोध कुमार न्हे दँ यागु उमेर जुर्सेलि महावरूण धयाम्ह अरहन्त भिक्षु छम्हसें व निग्रोध कुमारया अरहन्त जुइगु लक्षणयात खना सुमनादेवीयात धर्मोपदेश याना बोध याना निग्रोध कुमारयात यंका प्रव्रज्या बिल। गुरूम्हसें तच पञ्चक धैगु केसा, लोमादि न्याता प्रकारया ध्यानयागु उपदेश याना खोचां चुडाकर्म यानाबिल चुडाकर्म समाप्त जूगु मुहुर्तेहे निग्रोध कुमार अरहन्त फलस प्रतिस्थित जूगु जुल।

थुखेपाखे अशोक महाराजाया छम्हहे मांया सन्तान किजा तिस्स राजकुमार छम्ह दनिगु जुल। मेपिं दाजुकिजापिं ९९म्हयात संहार यायेधुंका नं ४दँ तक अभिषेक मकासे देशकार्य यागु बन्दोबस्त याना जुयाच्वन। बुद्ध सम्बत २१८ सालयू तिनि राज्याभिषेक काल। किजा तिस्स कुमारयात नं युवराजयागु पद बियातल।

उखे वेदिसा देवीं नं पुत्र महिन्द कुमार व पुत्री सङ्घमित्रायात पाटलिपुत्र नगरयू छ्वयाहया थः छम्ह वेदिसा नगरयूतुं च्वनाच्वन।

अशोक महाराजाया पूर्वजन्मयू आपालं पुण्यकर्म याना वगुया प्रतापं व अभिषेकया प्रभावं सम्पूर्ण जम्बुद्वीपया अधिकारी एकराजायागु पद प्राप्त जुल। आकाशयू छगू योजन च्वे थ्यंकनं, पातालयू छगू योजन क्वथ्यंक नं अधिकार चले जुगु जुल।

एक राजा जूगु प्रतापं देवतापिंसं अनोतप्त सरोवरयागु सुशीतलगु निर्मल जल घट न्हिं १६गः घः प्रतिदिन हया बियाच्वन। वहे १६गः घः मध्ययू ८गः घः भिक्षुसङ्घपिन्त, २गः घः त्रिपिटक ब्वना कण्ठस्थ याना च्वंपिं भिक्षुपिन्त, २गः घः असन्धिमित्र महारानीयात, २गः घः भिंखुदोम्ह सखिपिन्त बियातल। बाकि २गः घः थम्हं चले याना तल।

हानं हिमालया अरन्ययू मधुर रसं युक्तजुयाच्वंगु नागलता धैगु हानं हलः आदि भैषज्य नं देवतापिंसं पुरे याना बियातल। हानं रस गन्धं युक्तगु अं छदन्न धैगु सरोवरया आसपासे च्वंगु कल्प वृक्ष पञ्चवर्णगु

https://dhamma.digital

बहुमूल्यगु दोसल्ला, शरीरय् लेपन यायेगु श्रृखण्डादि चन्दन रेशम अनेक प्रकारयागु बुट्टादार दोसल्ला नं देवतापिंसं हाय बियाच्वन। हानं छदन्न सरोवरया आसपासय् उपजनि जूगु शुद्धगु भिंगु धान्य नं पक्षिगणपिंसं ९०००, गाडि चढे याः वयाच्वंगु जुल।[॥] वहे धान्य रात्रिया समयय् छुँतयूसं जाकिगो मस्यंक ख्वला प्वला प्वला मो, हिमो जक इमिसं तुं नइगु जुयाच्वन। वहे जाकि आर्य सङ्घपिन्त नं भोजन याकेगु महारानीयात नं, सखीपिन्त नं वहे जाकि हानं अमात्यादिपिन्त नं वहे जाकि किमत बियातइगु खः। हानं कस्तिहातयूसं नं आसपासेहे अजीव हापो तयातइगु जुयाच्वन। हानं वनय् च्वंपिं बनमनु, वानरतसें नं अलंकार तिसा दयेकिपिंथाय् वया थम्हं सःसःथें ज्या याना च्वनीगु जुयाच्वन। हानं करबिर धैपिं पक्षितसें नं अन्तपुरयागु उद्यानय् छचाखेरं थास थासय् च्वना थःथःपिनिगु स्वभाव पिकया अत्यन्तंहे मनोहर जुइक आनन्द शब्द न्यंका च्वं वइगु जुयाच्वन।

हानं भिंन्यादँ भिंखुदँ दुपिं नकतिनि नकतिनि होगु गुलाब स्वां थें अभिनव रूप यौवनं परिपक्व फलया समानपिं देवकन्यापिं अप्सरापिं तुल्यं सुन्दरीपिं मनमोहिनी कामिनी नर्टकीपिंसं ल्वेक ल्वेक वस्त्रालंकारं तिया इलय् बिले नृट्य याना क्यनीगु बखतय् व अप्सरापिंसं शिर धल्के याइगु , कम्मर लटके याइगु, पदचाल यागु ताल, कुलि कुलिचिंगु बाल, मिखाफुसिसंगु, व स्वपिनि मन तंगु, फटक फटक फहिलीगु, न्हेपंयागु तप् भल्के जुइगु, केलेहनं मिखां सौगु, रसयुक्त म्हुतुसिया स्वां ह्वःगु, मधुर गीतया शोर थ्वइगु, व पुरूषपिनि मन ब्वःगु, यौवनयागु हाउ व ल्हायागु भाउ इत्यादि वर्णन याये धाःसा गुलिजक वर्णन याये स्वस्वं स्वये मगा, न्यन्यं न्यने मगा। थजागु प्रकारं स्वर्गया इन्द्रयागु नाचगृह वैजयन्त प्राशाद समानं अत्यन्तंहे शोभायमान जुयाच्वन। थजागु सुख ऐश्वर्य श्री सम्पत्तिं पूर्ण जूगुलिं मानु सूर्य उदय जुयाच्वंगुथें प्रकाशमान जुयाच्वंगु जम्बुद्वीपया एक राजा जुयाच्वंम्ह अशोक महाराजा जुल।

थुगु प्रकारं सुख ऐश्वर्ययागु परिभोग याना च्वंम्ह अशोक महाराजायात प्रजापिनि हितचिन्तक सुमति ज्ञानीपिं अमात्यपिंसं छन्हुया दिनय् न्हापा न्हापा जुया बिज्याकपिं तथागतपिनिगु गुण वर्णन न्यंका च्वन, उगु वर्णनयात न्यना अशोक महाराजाया चित्तय् श्रद्धा उदय जुया तथागतयागु रूप दर्शन यायेगु इच्छा प्रबल जुयावल। तसर्थ प्यम्ह तथागतपिं नापलाये धुंकुम्ह छगू कल्पतक आयु दुम्ह, कालि नागयात निमन्त्रणा याये धकाः सुवर्ण सूत्रकायात महासमुद्रय् कुटुका छ्वत। उगु सुवर्ण सूत्रका कुटुंवना कालिनाग राजाया थासय् थ्यन। उगु नाग भूवन तक नं अशोक महाराजायागु अधिनय् जूयानितिं कालि नागराजां अशोक महाराजायागु वचन उल्लंघन याये मजिया तत्क्षणेहे राजाया न्ह्याःने उपस्थित जूवल। नाग राजा थ्यंक वसेंलि अशोक महाराजं सत्कारार्थ तुयुगु इलां, श्वेत छत्र, रत्न जडित पलंक, तथा अत्यन्त शोभायमान जुइक लक्षण प्रमाण पूर्ण जुइक सुवर्णया पलेस्वाँ व रजतया पलेस्वाँ ब्वया नाना प्रकारया सुगन्ध पुष्प, धूप, दीप, विधि विधान जोलं पूर्णयाना नाना प्रकारया अलंकारं अलंकृतपिं सुन्दरी कन्यापिं १६०००म्ह नर्टकिपिं सेवक तया यथा योग्यथें नागराजायात पूजा सत्कार यात। पूजाया अन्तय् नागराजायाके प्रार्थना यात – भो नागराजा! न्हापा न्हापा जुया बिज्याकपिं अतुल सम्यक् सम्बुद्ध दशबल, दशज्ञानं पूर्ण जुयाबिज्याकपिं चक्रवर्ती राजाया सप्त रत्नं युक्त थें सप्त बोध्यङ्गं युक्त जुया बिज्याकपिं तथागतपिन्त छलपोलं स्वयम् साक्षात्कार जुइक दर्शन लाये धुंकुगु दु धागु न्यना। वसपोल तथागतपिनिगु वर्ण रूप कान्ति गथे च्वंगु खः जिमित नं छक्व छलपोलं रूप धारण याना क्यना बिज्याहुँ।

नागराजां धाल – भो महाराजा! इच्छा जा तसकं तधंगु इच्छा यात। तर तथागत धैपिं अचिन्त्येय्य धैगु प्यंगू गुणं पूर्ण जुया बिज्याकपिं तथा क्लेश रहितपिं खः। वसपोलपिनिगु रूप वर्णयात जिथिंजापिंसं भेष निर्माण याना गुबले जक उथें च्वनी। थ्व जा जिमिके सामर्थ मदु।

राजां धाल – यदि दुरूस्त जुइके मफुसा नं धाँचा मात्र जक जूसा नं क्यना बिज्याहुँ, धकाः बारम्बार प्रार्थना यासेंलि कालिनागराजं उत्तम महापुरूषपिनिगु ३२ता लक्षण व असिति ब्यञ्जन युक्त खुता वर्णगु रश्मि प्रकाश याना देव, मनुष्य, नाग, शक्र, ब्रम्हादि सकलयातं नेत्रयागु क्लेशमलया परिशोधन कारकपिं ककुच्छन्द, कोणागमन, कस्सप, तथा गोतम प्यम्ह तथागतपिनिगु रूप वर्ण क्रमशः भेष हीका हीका क्यना बिल। उगु

[॥] अर्थकथा सफुती कनावंगु ल्हातिं प्यम्हूया, छगू, पाउ (पंल) प्यंगू पाउया छगू शेर (कुँल), शेर १२८० या (छगूवाहन) छगूगाडि उगु गाडि ९००० चढे यावयाच्वंगु जुल।

https://dhamma.digital

भेष रूप मूर्तियात दर्शन पावे जुसेंलि अशोक महाराजां वहे मूर्तियात मिखाय् ध्यान लुइका न्हेन्हु तक सादर पूजा भक्ति यात। अभिषेक कयालि प्यदँ तक अशोक महाराजं अनित्यगु लौकिक सुख सम्पत्तियागु परिभोग यायेगुलि लाःलचि जुयाच्वंगु खः। अनंलि संसारिक झमेलास राग यायेगु इच्छा मयासे केवल शुद्धाचरण याना जुपिं साधु सन्त गुरूपिन्त जक गवेषण याना जूगु जुल।

लिपा छन्हु राजा अशोकया मती वन, जि थ्व जम्बुद्वीपया एक राजा जुया श्री सम्पत्ति भोग याये दुम्ह जुइत गर्भय् च्वनीबले नं भिं भिंगु निमित्त खनेमागु खः, जि गर्भय् च्वनाबले छु छु निमित्त खने दतथें? थथे मती लुया माता धर्मा महारानीयाके न्यनास्वत।

अन माँम्हसें सुवर्णपत्रस च्वयातयागु लिपि पिकया क्यन। उगु लिपि स्वया खँ बुझे जुसेंलि राजां उम्ह चरण जीविक गुरूयात पूजा सत्कार यायेगु इच्छा जुया रत्न जडित सुवर्ण पालकि बिया कायूके छ्वत। छ्वसेंलि चरण जीवक राजाया थासय् वये धकाः वगु बखतय् मार्गया बिचे अस्सगुप्त धैम्ह अरहन्त भिक्षु छम्ह नापलात। अन चरणजीवकं वसपोल भिक्षुयागु धर्मोपदेश न्यना वैराग उदय जुल, तसर्थ अनहे वसपोल भिक्षुयाके प्रव्रज्या फ्वना भिक्षु जूगु जुल। क्रमशः सम्यक् आचरण यासे अरहन्त पद प्राप्त जूम्ह जुल। उकियानितिं लौकिक पूजा सत्कारयात तुच्छ भालपा राजाया थासय् मवसे अनहे थात।

अशोक महाराजां पिता बिन्दुसारं यानावंगु दस्तुर छगू गजागु चलेयाना च्वंगु दु धाःसा पाषण्ड मत माने याना च्वंपिं ब्राम्हणपिं चीवरथें जागु रंगिन वस्त्र धारण याना च्वंपिं पण्डरंगीपिं तैर्थिकपिं, हानं दशाकुशल पाप, उलि जक त्वता तधंपिं भिक्षुपिंथें च्वंक धाँचा याना जूपिं परिब्राजक तैर्थिकपिं, हानं जिमिके क्लेश यागु बन्धन मन्त, जिपिं अरहन्त जुइ धुंकुपिं खः धकाः दावा याना, परजनं ब्यूगु दान (प्रत्यय) पदार्थे आपालं लालची जुया सना जूपिं निगन्थ तैर्थिकपिं हानं लज्या शरम धैगु मदुपिं, निर्वस्त्र नांगापिं अचेलक तैर्थिकपिं हानं गुलिं गुलिं जिमि गुरू सर्व श्रेष्ठम्ह स्थावर भगवान खः, वसपोल स्थावर भगवानया शरणय् च्वंपिं भक्तपिनिगु दुराचार कर्मफल फुकं वसपोल स्थावर भगवानं भोग याना बिइ। उकियानितिं स्थावर भगवानयागु भजन याइपिं भक्त जनपिंसं योगुहे सनाजुसां नं उकेयागु कर्मफल थम्हं भोग याये म्वा, धैगु विश्वासय् लाना च्वंपिं नत्थिकदिट्ठि थजा थजापिं अन्धविश्वासय् लानाच्वंपिं ६०,००० प्रमाणं दिट्ठिपिन्त प्रतिदिन दानादि भोजन नका पालन याना तःगु जुयाच्वन।

छन्हु अशोक महाराजा सिंह पञ्जर धैगु सिंहया ख्वाःयागु आकार वयाच्वंगु अटालि झ्याः चायेका झ्यालय् च्वना तैर्थिकपिनि भोजन यानाच्वंगु रमिता स्वयाच्वन।

गजागु छाँतं तैर्थिकपिंसं भोजन यानाच्वन धाःसा, क्रमशः लहःरिं मच्वंसे न्ह्याःने लाथें च्वना, रंग धंग मदयेक फेतुना गुलिं गुलिं तुत्तुतुंतुं नया च्वंपिं, गुलिं गुलिं न्यतालय् प्वप्वच्याक तया नं थन हिं रे ए !, धकाः हाला च्वंपिं, गुलिं गुलिं छक्व ठस्वया थन हकि रे ए धकाः हालिगु छक्व कोच्छुना ल्वाका ल्वाकां नइगु, गुलिसनं सा सा भिंभिंगु जक झोली सुचुकिगु। गुलिं गुलिं खंपा थ्यंक वस्त्र ठकया जवं नं खवं नं वस्त्र ठातिना, मानु जुरूक्क दना ल्वाइपिथें च्वंक पुचुलिं फेतुना भ्वे भ्वे कं कं नया च्वंपिं। थजा थजागु रमिता खना अशोक महाराजाया मती विचाः जुल, थ्व थमिके जा छुंहे सार धर्मया ज्ञान दुख्वाः मव। थमिके बांलागु शील स्वभाव छुंहे दुगु मखु, ठिक न्या लाः वीथाय् मचात हालीगुथें नया च्वंच्वं खिचात ल्वाइगुथें कोतयूसं लुटे याइथें, छुंतयूसं सुचुकिथें, माकलं लोभ याइगुथें, जागु स्वभाव जकं खने दु। मनुष्य मात्रयाके दयेमागु स्वभावहे नं मदु। थुजापिंके छु सार धर्मया ज्ञान दइ। थजापिन्त दान धर्म यानां छुं गुण दइ? बरू नियम नीति, शीलस्वभाव दुपिं सम्यक् धर्माचरणय् रतपिं सन्तपिन्त माला हया दान धर्म यासा पुण्यया उत्तम फल प्राप्त जुइ। थथे विचाः याना अमात्यपिन्त सम्बोधन याना अशोक महाराजं धाल – तात! छिपिं वना नियम नीति शील स्वभाव बांलापिं सम्यक् धर्माचरणय् रतपिं सन्तपिं माला ब्वना हकि हुँ। जि दान प्रदान यायेगु इच्छा उदय जुल, धकाः धया मायूके छ्वत।

अमात्यपिं वना वहे पण्डरंगपिं निगण्ठ तैर्थिकपिन्तहे ब्वना हल। हया राजाया न्ह्याःने तया बिन्ति यात – महाराज! थुपिं खः नियमनीति शील स्वभाव बांलापिं जिमि गुरूपिं तथा अरहन्तपिं।

https://dhamma.digital

अन राजां विचाः याना स्वत, थ्व नं थुजापिंहे खः धकाः म्हुतुं छुं मधासे मनु स्वया ल्वेक सत्कार याना छ्वया बिल।

थुगु प्रकारं उत्तमपिं सन्तजनपिं खोजि जुयाच्वंगु बखतय् छन्हु निग्रोध धैम्ह श्रामणेर छम्ह सुथे न्हापां दना गुरूयात यायेमागु सेवा कार्य समाप्त याना पात्र चीवर धारणयाना, मातायागु गृहय् पिण्डाचार यावने धकाः दक्षिण पाखें देशय् दुने द्वाहाँ बिज्याना पतांगरि पुर्वपाखे स्वया बिज्यानाच्वन। उगु बखतय् अशोक महाराजा नं सिंह पञ्जर अटालिया द्वारय् दना स्वयाच्वन। अन राजां निग्रोध श्रामणेरयात खन, खना मती थथे लुल – न्हापा जिं खनापिं साधुपिनिगु स्वभाव स्वयां जा हुँ वनाच्वंम्ह मचाम्ह भिक्षुया शील स्वभाव अतिकंहे शान्त जु, चित्त स्थिरगु स्वभाव खनेदु, शान्तेन्द्रिय, ल्हा चञ्चल मजू, तुतियागु चाल नरम, शिर व शरीर तप्यं, स्थिर दृष्टि, गम्भीर स्वभाव, निश्चय नं व मचाम्ह जूसानं सारगु धर्मोत्तम दुम्ह जुइमा धकाः विचाः याना हहं राजाया चित्तय् प्रेम उत्पन्न जुया प्रसन्न जूगुलिं श्रद्धा चित्त उदय जुल।

थुकि छगू हेतु दु व खः पूर्व जन्मय् वसपोल निग्रोध श्रामणेर ज्येष्ठम्ह दाजु जुयाच्वन। लंकायाम्ह देवानं पियतिस्स धैम्ह राजा माहिलाम्ह दाजु जुयाच्वन। अशोक महाराज कनिष्टम्ह किजा जुयाच्वन। दाजु किजा जुयाच्वंगु बखतय् आपालंहे पुण्य कर्म यानावगु दुया नितिं थथःगु पुण्यानुसारं गुलिं लंकाया राजा जुल, गुलिं जम्बुद्वीपया राजा जुल। गुलिं भिक्षु जुल। तसर्थ निग्रोध श्रामणेरयात खनामात्रं अशोक महाराजाया चित्तय् प्रेम उत्पन्न जुल। थुकि तथागतयागु अमृत वचन छगू नं प्रमाण दु –

पुब्बं व सन्निवासेन, पच्चुप्पन्नहि तेनवा।
एवं तं जायते पेमं उप्पलं व यथोदके।।

अर्थ – हे भिक्षुपिं! न्हापायागु जन्मय् माँ बौ दाजु किजा थः थितिपिं मिलेजुया कुशल कर्मयाना वगुया कारणं व थुगु जन्मय् स्वस्ति वृद्धि जुइगु कर्मयाना च्वंगुया कारणं निगू हेतु मिले जुया चित्तय् प्रेम उत्पन्न जुया प्रसन्न जुइगु खः। गथे जल व पंक अर्थात लख, व भ्यतना, निताया हेतुं पद्मपुष्प उत्पत्ति जुइ।

अन अशोक महाराजां व श्रामणेरयात तुरन्त थन निमन्त्रणा याना हकि धकाः अमात्यपिं छ्वया बिल। पुनर्वार चित्तय् हतास चागुलिं मेपिं अमात्यपिं नं थपे यायां छ्वयाच्वन। वं वंपिं अमात्यपिंसं हतास चाचां हालिगु, हाःसानं श्रामणेरया थःगु नियमं सिवाय गमन याना बिमज्या। तथापि क्रमशः राज भवनय् थ्यंक बिज्यात। थ्यनेवं राजां आदर याना धाल – भो श्रमण! छलपोलयागु योग्यगु आसनय् च्वना बिज्याहुँ।

अन श्रामणेरया मती थन राज भवनय् जियासिनं शिक्षा आपाम्ह हनेमाम्ह दइमखु धैगु विचाः याना श्वेतछत्रं क्वीका तःगु राजसिंहासनय् च्वनेगु विचारं राजाया ल्हाते पात्र बियाबिज्यात। अन राजाया मती नं थ्व साधु थन जिगु राज भवनय् सकलया गुरू जुइ धकाः मती लुइका पात्र फयाकाल। श्रामणेर नं राजसिंहासनय् थाहाँ वना फेतुना बिज्यात। अन राजां अनेक प्रकारयागु स्वादिस्त खाद्य भोजन पात्रय् परिपूर्ण याना अर्पण यात। जब श्रामणेरया भोजन समाप्त जुल, अन राजां प्रश्न यात – भो साधु! छलपोलया जात छु, वंश छु? स्वयाके उपदेश कया? सुया शिष्य? छु ध्यान याना?

श्रामणेरं – जि जा श्री शाक्यमुनि तथागतयागु कुलवंश खः। न्यागू प्रकारया धर्मयात सम्पूर्ण रूपं सिया बिज्याकम्ह सर्वज्ञ बुद्ध भगवानया शिष्य खः। वसपोल तथागतया ओवादोपदेश कया च्वनागु खः। गुगु परम शान्त सुखमय जुयाच्वंगु असंखत धातु निर्वाणयागुहे जक ध्यान याना च्वना।

राजां – छलपोलं तथागतया ओवादोपदेश स्यूसा जिमित नं कृपातसे उपदेश याना बिज्याहुँ।

श्रामणेरं – हे राजा! जिं जा बांलाक कने सःगु मखुनि, अथेनं न्यनेगु इच्छा याःयानितिं जिं सःसःथें कनाहये चित्तयात समाधान याना न्यँ।

अप्पमादो अमतंपदं पमादो मच्चुनोपदं।
अप्पमत्ता न मीयन्ति ये पमत्ता यथा मता।।

https://dhamma.digital

थ्व गाथा छपु न्यनाली अशोक राजां पुनर्वार प्रार्थना यात – भो भन्ते! आम गाथा अत्यन्तहे बांलागु गाथा खः, कृपा यासे भति बिस्तार पूर्वक कना बिज्याहुँ।

अन श्रामणेरं अप्पमाद वग्ग (धम्मपद) यागु सम्पूर्ण विस्तृत याना उपदेश याना बिज्यात। (धम्मपद अप्पमाद वग्ग द्रष्टव्य)

सन्तोष जुसे प्रसन्न चित्तं महाराजा अशोकं श्रामणेरयाके बिन्ति यात – भो भन्ते! श्रद्धेय छलपोलयात भोजन पिण्डपात्र च्यागः च्यागः प्रतिदिन सेवक जिं दान यानागु जुल छलपोलं अधिवासन याना बिज्याहुँ।

श्रामणेरं – महाराज! दायक राजां प्रदत्तयागु न्हिं च्यागः च्यागः पिण्डपात्र (भोजन) जिं नं उपाध्याययात अर्पण यायेगु जुल।

राजां – उपाध्याय धैम्ह सु?

श्रामणेरं – उपाध्याय सुयात धाइ धाःसा, तधं चिकिधं, भिं मभिं दोषयात खंका सिइका शिष्यपिन्त अनेक उपायद्वारा उपदेश बिया निन्दा याये माःगु थासय् निन्दा याना, प्रशंसा याये माःगु थासय् प्रशंसा याना दुष्टाचार त्वतके बिया सम्यक् आचार स्यने कने याना बिज्याइम्ह गुरूयात उपाध्याय धाइ।

राजां – अथे जुसेंलि वसपोलयात नं च्यागः च्यागः, छलपोलयात नं च्यागः प्रदान यानागु जुल।

श्रामणेरं – जिगु भाग च्यागुः जिम्ह गुरूयात अर्पण जुल।

राजां – छलपोलया गुरू सु?

श्रामणेरं – जित त्रिपिटक अध्ययन याकूम्ह।

राजां – छलपोलया गुरूयात नं च्यागः छलपोलयात नं च्याग जुल।

श्रामणेरं – जिगु भाग च्यागः जिं कर्मकारक सङ्घपिन्त अर्पण।

राजां – कर्मकारक सङ्घपिं धैगु गथे?

श्रामणेरं – जित प्रव्रज्या ब्यूगु बखतय् स्यने कने याना ब्यूपिं, शील शिक्षा ब्यूपिं, सङ्घकर्म चलेयाना च्वनिपिं।

राजां – छलपोलपिनि कर्मकारक सङ्घपिन्त नं च्यागः, छलपोलयात नं च्यागः जुल।

अन निग्रोध श्रामणेरं स्वीकार याना आसनं दना ल्याहाँ बिज्यात।

अशोक महाराजाया मती न्हापायासिनं अत्यन्त प्रमुदित जुया कन्हे खुन्हु ३२ म्ह भिक्षुपिन्त निमन्त्रणा याना भोजन याकल। भोजन समाप्त जुयालि महाराजं निग्रोध श्रामणेरयाके बिन्ति यात – भो श्रमण! कन्हे सुथे थौं बिज्याकपिं ३२म्ह व हानं मेपिं ३२म्ह भिक्षुपिं नं निमन्त्रणा याना ब्वना हया बिज्याहुँ।

कन्हे खुन्हु नं अथेहे दबल् बढे याना निमन्त्रणा यात। एवंप्रकारं बढेयायां तैर्थिकपिन्त दान यानाच्वंगु नियमयात त्वता ६०,०००म्ह भिक्षुपिन्त भोजन सहितं दान प्रदान यानाच्वन।[15] श्रामणेरंनं अन राजभवनय् राजा सहितं लखं लख लोकजनपिन्त धर्मोपदेश याना त्रिशरण सहित पञ्चशील, अष्टाङ्गिक उपोषथ शीलय् तया बिल।

अशोक महाराजं अत्यन्त सन्तोष जुया भिक्षुसङ्घपिं विहार याकेत विहार दयेका ६०,०००म्ह भिक्षुपिन्त बिज्याका भोजनादि चतुर्प्रत्ययद्वारा सेवा याना तल।

अशोक महाराजं अभिषेक कया प्यदँ दुगु बखतय् राजाया किजा युवराज तिस्सकुमार बनविहार याःवंगु बखतय् जङ्गल छगुलि थथःगु भाषा भावं हाला परस्पर रमण रति क्रिदा याना च्वंपिं मृगतय्गु बथान खना मती शंका जुल कि – थजापिं तिर्यक वनजन्तुपिं तृण आहार याना च्वंपिनिहे जा थथःगु कामरस रति क्रिदा यायेमा धासेंलि रस गन्ध युक्तगु स्वादिष्ट पदार्थ नया त्वना भिंभिंगु नायूगु सयनासनय् सयन याना च्वंपिं भिक्षुपिनि गबले जक काम थामे याना च्वने फइ? थथे शंका लुइका बनविहार याना ल्याहाँ वया अशोक महाराजयात उगु खँ बिन्ति यात।

---

[15] मेमेपिं पृथकजन दायकपिसंयासिनंहे अशोक महाराजं निग्रोध श्रामणेरयात अतिकं प्रसन्न चित्त याना श्रद्धापूर्वक दान प्रदान यानाच्वंगु जुल।

https://dhamma.digital

युवराजया अनुचितगु खँ न्यना राजाया मती – थ्व किजां अयोग्यगु शंका मती ल्वीकाच्वन। आः थ्वयात यत्न युक्तिद्वारा बोध याये माल, धकाः छन्हु युवराजया उपरय् तोहः छगू दयेका, अत्यन्तंहे क्रोधित जूम्हथें याना कडागु कटुवचन याना युवराजयात धाल – का सो किजा! छन्त जिं थनिनिसें न्हेन्हु तक्कयात जिगु राज त्वता बियागु जुल। तर न्हेन्हु फुना च्यान्हु दुखुन्हु छन्त जिं बाकि तये मखुत।

अन युवराजं दाजुयागु क्रोधित वचन न्यना मती अपशोच यात – आः धाःसा जि फुत। न्हेन्हु फुना च्यान्हु दुखुन्हु जि थ्व संसारय् च्वने दइ मखुत। थुकथं अतिकंहे भय जुया न्ह्याथेहे स्वादिष्टगु भोजन नकूसानं कथुं क्वहाँ मवं, न्ह्याथेहे बांलागु वस्त्रं पुंकुसानं पुनेगु इच्छा मजू। यथेंहे बांलाम्ह देवकन्या समानम्ह स्त्री वया ख्याल थत्था याः वसानं कामयागु इच्छा मजू। यत्थेहे बांलागु नायूगु लासाय् द्यन धाःसा नं न्ह्यः मव। चानं न्हिनं सीना वनेमागु खँ जक लुमना धन्दा सुर्त्ता जूगुलिं अतिकंहे दुर्वल जुयावन। गुलि गुलि दिन बिते जुयावन, उलि उलि कालनं सत्तिना वल। उलि उलिहे त्राश नं बढे जुयावल। क्रमशः न्हेन्हु फुना च्यान्हु दुखुन्हु अशोक महाराज न्ह्यःने वना न्यन – प्रिय किजा! छ छु जुल? छ जा अत्यन्तंहे दुर्वल जुइधुंकल?

युवराजं – महाराज! जित जीव दान बिया बिज्याहुँ, जि मृत्यु खना ग्यात प्रभु! आः जि थ्व संसारय् च्वने दइ मखुत, धकाः ग्यागुलिं नयेगु त्वनेगु आदि छुं छुंहे इच्छा मजुया दुर्वल जुल प्रभु।

अशोक महाराजां – श्याबास किजा! छं यथार्थ थें कालयात दर्शन पावेजुल। गथे छं मृत्युजुइगु दिनयात स्यूया नितिं थजागु राज्य सुख भोगेहे नं देवराज इन्द्रया समानं विषय भोग यायेगु दुगु थासय्हे छं थुगु विषय भोगेसं इच्छा मजू धार्सेलि वसपोल तथागतया शिष्य भिक्षुपिं नं तथागतं उपदेश यना तःगु नियम उल्लंघन जुइवं घोर नर्कय् पतन जुइ धकाः ग्यागु छथी। हानं वसपोल भिक्षुपिंसं गजागु प्रकारं कालयात खना च्वंगु दु धाःसा –

क्षिप्तो यथा नभपथे छुं किञ्चि वस्तु।
भूमि हनं पतन उगु जुइगु अवश्यं।।

धया तःगुथें संसारय् उत्पन्न जुक्व नित्य जुया च्वनीगु छताहे मदु। अवस्सं मे मरणं भविस्सति, निश्चयं जि सीनावनी तिनि धैगु भावना याना जूपिं वसपोलपिनि छु विषय भोग यायेगु इच्छा जुइला?

हानंहे किजा! अज्जेव किच्चं कातब्बं कोजञ्ञामरणं सुवे, याये माक्व कार्य थौंहे याना तयेगु, कन्हे मृत्यु जुइला छु छु सुनां धायेफु? धकाः भगवतोपदेशयात भावना याना जूपिं वसपोल भिक्षुपिन्त छु विषय भोग यायेगु इच्छा जुइला?

हानंहे किजा! वसपोलपिंसं कालयात खनाच्वंगु तृष्णायात विनाश जुइगु दर्लभगु ज्ञान छगू गजागु दु धाःसा आनापानानुस्सति धैगु भावनारस रत जुया बारम्बार उद्योगाभ्यास याना हहं पिहाँ वंगु श्वासे नं काल च्वना च्वंगु खने दया वल, द्वाहाँ वगु श्वासे नं काल खने दया वल पिहाँ वंगु श्वास द्वाहाँ मवसां मृत्यु जुयावनी, द्वाहाँ वगु श्वास पिहाँ मवंसां मृत्यु जुयावनी, धकाः सिइका च्वना च्वंपिं भिक्षुसङ्घपिं। हे किजा छं च्यान्हु तक भाखा दनिम्हसेंहे राज्ययागु सुख विषय भोग यायेगु इच्छा नास्ति जुयावन धार्सेलि वसपोल भिक्षुपिनि जा भ्फन पिहाँ वगु श्वासहे द्वाहाँवइतिनि धैगु विश्वास याये मफु कथं अनित्य ज्ञान प्राप्त जुइधुंकुपिं भिक्षुपिनि उपरय् छं उजागु अनुचित कल्पना मतीतयेगु योग्य जूला? थथे धकाः नाना प्रकारं अशोक महाराजां ज्ञानयागु खँ कार्सेलि तिस्सकुमारया मन बोध जुया, अबलेंनिसें बौद्ध शासनया भिक्षुपिन्त श्रद्धा तया सेवा याना च्वनीम्ह जुल।

छन्हु हानं तिस्सकुमार बनविहार याना ल्याहाँ वगु बखतय् हस्तिराज छम्हसें अगराथ यागु सिमाकच्वा छगू ज्वना योनक महारक्खित धयाम्ह स्थविरयात पंखां गायेका च्वंगु खना अत्यन्तंहे प्रफुल्ल उत्साहित चित्त जुया तिस्सकुमारया मती – जिनं वसपोल स्थविरथेंहे जाम्ह भिक्षु जुइ फयेमा धकाः प्रार्थना यात।

अन महास्थविरं तिस्सकुमारया मनयागु खँ सिइका तिस्सकुमारं खनेदेक आकाश मार्ग अशोकारामयागु पुष्करणिस बिज्याना, चीवर त्वता आकाशय् खाया पुष्करणीस स्नान याना बिज्यात।

https://dhamma.digital

थुगु प्रकारं महास्थविरं प्रातिहार्य याना बिज्यागु तिस्सकुमारं खना झनहे विश्वास जुया सन्तोष जुया वल। अन तिस्सकुमारया मती थौहे जिनं भिक्षु जुइ धकाः विचाः याना राजदरवारय् ल्याहाँ वया, अन तिस्सकुमारं दाजु अशोक महाराजयाके वचन फ्वन।

अले अशोक महाराजां हथास चाय् म्वानि धकाः अनेक प्रकारं निवारण यातनं निवारण याये मफया, छखें भिंगुहे मतीतःगु खः धकाः मती तया राजदरवारं निसें अशोकाराम विहार थ्यंकं मार्ग शुद्ध याका फयांफच्छि ध्वजा पताकादि छाय्पा, बांबांलागु वस्त्रालंकारं अलंकृतपिं सेनापिं सहितं आपालं परिवारपिं समुदाय जुया धूप, दीप, पुष्प ज्वना, घण्ठवाद्य आदि युक्त उत्सव याना विहारपाखे प्रस्थान जुल। अनं निसें चाकर वाकर परिवारपिं १,००,०००म्ह सहितं वना तिस्स कुमार महारक्खित स्थविरया थास विधिपूर्वक प्रव्रज्या ग्रहण यात।

थुगु समाचार प्रजापिंसं सिया पुनर्वार आपालंहे लोकजनपिं नं वया प्रव्रजित जुल।

अनंलि अशोक महाराजाया भिनामचा अग्गिब्रम्हा धैम्ह कुमारयात पुत्री सङ्घमित्रा कन्यादान बियातःगु दुगु जुयाच्वन। वहे अग्गिब्रम्हाया सुमनकुमार धैम्ह पुत्र छम्ह दय्धुंकुगु बखतय् तिस्स कुमार प्रव्रजित जुल धाःगु समाचार सिया अग्गिब्रम्हाया चित्तेनं विरक्त जुया गृहस्थाश्रमय् च्वनेगु इच्छा मजुया अशोक महाराजाया थास वना बिन्ति यात – महाराज! जिनं थ्व संसारय् गृहस्थाश्रमया लंथा घाना च्वनेगु इच्छा मदु। जि प्रव्रजित जुयेयात अनुमति फ्वने।

राजां नं अनुमति बिल। वहे दिनय् अग्गिब्रम्हा नं प्रव्रजित जूगु जुल।

लिपा छन्हु अशोक महाराजया अतिकंहे श्रद्धा चित्त जुया बिहारय् वना ६०००००म्ह भिक्षुपिन्त दान प्रदान याना चतुर्प्रत्यय धैगु (भोजन, चीवर, भैषज्य, विहार) थ्व प्यता प्रत्यय पदार्थे छलपोलपिन्त माःमाःगु बखतय् धया बिज्याहुँ जिं प्रदान यायेगु जुल धकाः प्रतिज्ञा यानालि पुनर्वार बिन्ति यात – भो गुरूपिं! श्री तथागतं ब्याख्यान याना बिज्यागु धर्म गोता प्रकार यागु दु?

अन भिक्षुपिंसं निम्न संख्या वर्णन याना क्यना बिज्यात।

तद्यथा – भो महाराज! तथागतं ब्याख्यान याना बिज्यागु धर्मय् धम्म व विनय हिसापं निता। पिटकयागु हिसाबं स्वता, निकाययागु हिसाबं न्याता, अंगयागु हिसाबं गुता। धम्मक्खन्ध यागु हिसाबं ८४००० ता दयाच्वन।

थ्व खँ न्यनालि राजाया चित्तय् झनहे श्रद्धा उदय जुया छगू छगू धम्मक्खन्ध यागु हिसाबं छगः छगः चैत्य स्थापना यायेगु इच्छा जुया भिक्षुपिंके प्रार्थना यात – भन्ते! तथागतयागु शरीर धातु गन कायेगु दइ?

भिक्षुपिंसं धाल – महाराज! राजगृह नगरय् अजातशत्रु राजां यत्न युक्ति याना स्वत्थना स्थापना याना पूजायाना तःगु सप्त कुम्भ शरीर धातु दु। वहे धातु हया चैत्य स्थापना याये ज्यू।

राजा अशोकं अत्यन्त उत्साह याना दोलछि सुवर्ण मुद्रा किसि म्हे तया घोषणा याना देश चाहिला जुल – अजातशत्रु राजां स्थापित याना तःगु शरीर धातु क्यना बि फुम्हयात थुगु दोलछि सुवर्ण मुद्रा बियेगु। घोषणा याना जुल नं सुं छम्हहेनं जिं स्यू धकाः धापिं पिहाँ मवसेंलि उखुन्हुहे भिक्षुणी छम्हसें स्यू धागु खबर सिया वहे भिक्षुणीयात निमन्त्रणा याके छ्वया न्यना स्वत।

भिक्षुणीनं धाल – महाराज! जि न्हेदँ दुगु बखतय् श्रामणेरी जुयाच्वनाबले जिम्ह गुरू भिक्षुणी नापं वना फलानागु दोंब्बचा स जिमिसं भगवानया शरीर धातु धकाः अत्यन्त उत्तम प्रकारं पूजा याना वये नंगु दु।

भिक्षुणीयागु खँ न्यना मन्त्री सहित राज पुरूषपिं मुना वना, उगु दोंब्बचास शरीर धातुयागु भावना याना सादर पूजाभाव यानालि उगु दोंब्ब म्हुया स्वसेंलि बज्र लेपं लेपन याना तःगु खनेदयावल। बज्रलेप प्वला स्वसेंलि अप्पायागु अङ्ग खने दया वल। अनं दुने नंयागु, अनं दुने लीयागु, अनं दुने सिंभःयागु, अनं दुने जस्ता आदि नाना प्रकार यागु प्रकृति धातु जुक्व लिकाये धुंसेंलि दुने रत्न जडित प्राकार न्हेबः खने दयावल। हानं द्वारपाल रक्षक तयातःपिं प्वाला प्वालां थीगु शस्त्र अस्त्र ज्वना च्वंपिं थिक्क ज्यू दुपिं थें उखें थुखें चाचाहिला ब्याँय् ब्याँय् जुयाच्वंपिं यन्त्र तया दयेकातःपिं रक्षपालपिं खना राजा आदि सकलेंहे – ओहो! धकाः थथःगु हृदयय् ल्हादिका आश्चर्य चाया त्वले जुयाच्वन। लीपा राजां विचाः यातकि – न्हापा थ्व रक्षपाल दयेकूपिं शिल्पिपिनि कुल शाखा पुस्तापिं नं मसइमखु। अमित माला हेमाली धकाः हानं नं दोलछि सुवर्ण मुद्रा

https://dhamma.digital

किसिम्हे तया "थ्व निर्मित रक्षपालयात विभक्त यायेफुम्ह सुं दुसा वइत थ्व दोलछि सुवर्ण मुद्रा बिये धकाः घोषणा याकल। उगु बखतयू न्हापा न्हापा योम देशं वया उगु निर्मित दयेका ब्यूम्ह कालिगरया (छयू) छ्वी जुयाच्वंम्हसें समाचार सिया सुवर्ण मुद्रा स्वीकार याना राजाया थासयू थ्यंक वल।

व योमदेशी कालिगरपिनिगु गजागु खँ छगू दु धाःसा योम देशयू भूतावाहन यन्त्र शिल्प विद्या सःपिनि थथःगु विद्याया नाम च्वया थथःगु खम्पा फाया खम्पाया दुने सोत्थना तइगु दस्तुर दु। मेमेगु देशयू बिस्युं वन धायेवं व देशया यन्त्रिक शिल्पि तसें लित्तु लिना प्राण घात याना थकिगु दस्तुर जुयाच्वन।

छगू समय पातलिपुत्र देशवासी छम्हसें योम देशयागु विद्या कया हये धकाः योमदेशयू वना शिल्पी छम्हसिया पुत्री छम्हेसित लोभ लालच क्यना विवाह याना तल। वहे शिल्पि जिलाजंयात प्रेम याना सम्पूर्ण शिल्प विद्या स्यना बियातल। उगु विद्यामन्त्र च्वया थःगु खम्पा फाया सोत्थना तल। लीपा छुं काल बितेजुयालि पुत्र छम्ह नं प्राप्त जुल। पुत्रया वैश जाया वर्सेलि छन्हु पुत्रयात धाल – प्रिय पुत्र! जि धाःसा पातलिपुत्र नगरयू वनेत्यना, जि वन धैगु खबर सिल धायेवं थनयापिं शिल्पिपिंसं लिना वया जित प्राणघात याइ। उगु बखतयू छं जिगु खम्पायू च्वंगु मन्त्र लिकया यंका जिमि बन्धु वर्गपिंथायू वना जीविका याना च्वं धकाः धयाव, अनं बिस्यूं वल। अन च्वंपिंसं परदेशी शिल्पि बिस्युंवन धैगु सिया तन्मुहुर्तेहे आकाश मार्ग ब्वया छचाखेरं घेरा बिया, ज्वना प्राणघात याना थकल। अन कायूम्हसें बौयागु वचनानुसारं मन्त्र लिकया, पितायागु मृतक शरीरयात अग्नि संस्कार याना पातलिपुत्र नगरयू थ्यंक वयाच्वंगु जुल। तथागतयागु शरीर धातु स्थापना याःगु बखतयू अजातशत्रु राजां वहे शिल्पियात सःता प्रबन्ध यानातःगु जुयाच्वन।

वहे शिल्पीया शाखा जुयाच्वंम्ह कालिगरंहे अशोक महाराजायागु पूर्वोक्त दोलछि सुवर्ण मुद्रा स्वीकार याना राजाया थास उपस्थित जूवगु खः।

अशोक महाराजां व कालिगरयात खना अत्यन्त हर्ष जुया उगु यन्त्रयात स्यंके बिल। रक्षपालयात स्यंकालि क्रमशः पक्खा पिया भिक्षुसङ्घपिं सहितं अन वयाच्वक्व राजा मन्त्री भारदारपिं सकसिनं तथागतयागु शरीर धातुयात स्वचाक प्रदक्षिणा याना द्वाहाँ वंगु बखतयू महाकाश्यप भिक्षुं अधिष्ठान याना च्याका तःगु प्रदीप प्यप्वाः प्रकाश जुया च्याना च्वंगु खना अतिकहे आश्चर्य जुल। प्राकारया दुने वना यन्त्र निर्मित सुवर्णमय अश्वमूर्तिया गर्भयू सोत्थना तःगु मणि समानं ज्योति थिना च्वंगु अस्थिधातुयागु पुचः खना राजा सहितं सकलया चित्तयू अनन्त प्रमुदित आनन्द जुल। न्हेन्हु तक अनहे नाना प्रकारं नृत्य, गीत, वाद्यद्वारा उत्सव सहितं पूजा गुणगान याना अश्वमूर्तियात दुने यागु प्रासादं पितकया सुघर सफा याना नाना प्रकारया अलंकार अलंकृत याना ध्वजा पताकादिं ब्वयेका, न्ह्याइपसे च्वंक वाद्यत थाका नगरयू रथ यात्रा याना चाहिकल। चाहिका प्रासाद जक अनतुं लित तया थकल।

थुगु प्रकारं अस्थि धातु कया हये धुंका बछि भाग जम्बूद्वीपयू सकभनं सकलया पुण्यार्थ कृपा तया प्रतिदिन भावभक्ति याये दयेक ८४००० नगरयू नगर पत्तिं चैत्य छगः छगः विहार छगू छगू स्थापनाया धकाः ९६०००००००गू कोटि सुवण मुद्रा मन्त्री अमात्य पिनि ल्हाते बिया छ्वत।

थुगु प्रकारं देशपत्तिकं चैत्य व विहार दयूके ब्यूगु बखतयू अशोक महाराजं महानुभाव ऋद्धि पराक्रम दुम्ह इन्दगुप्त धयाम्ह अरहन्त भिक्षुयाके प्रार्थना याःगुया नितिं वसपोल भिक्षुयागु ऋद्धि पराक्रम बलानुभावं सकभनं हेर चार याना, खुलाया भित्रयू सम्पूर्ण चैत्य, विहार सिद्धयात। चैत्य व विहार स्थापना यागु नं चन्द्रग्रहणयागु साइते सकभनं छगूपाखंहे स्थापना जूगु जुल। स्थापना जुइ धुंकल धैगु मङ्गल समाचार नं चयूप्यद्वल राजापिंसं छ्वया हल।

अनंलि धातु बछि भाग बाकि दनिगु पातलिपुत्र नगरयू समुद्रया समीपयू क्वेत्या ति पाक छगू मैदानयू अमूल्य अमूल्य रत्नं जडित याना चैत्य स्थापना यात। स्थापना याये धुंका न्हेला, न्हेन्हु तक पूजा भावयाना उत्सव याये धकाः मती तया बिघ्न निवारणार्थ मन्त्री अमात्यादि थव परिवारपिं मुना अशोकाराम विहारयू वना आर्य सङ्घपिन्त सादर दण्डवत याना सङ्घ महास्थविरयाके प्रार्थना यात – भन्ते! छलपोलया सेवक जिं भक्ति यानागु पुण्य कार्यस बिघ्न वइगुयात ऋद्धि बलं हटे याये फुम्ह भिक्षु छम्ह कृपातया बिज्याहुँ धकाः प्रार्थना

https://dhamma.digital

यात। महास्थविर नं ज्यू स्वयेका धकाः धया बिज्यात। महास्थविरयागु प्रति उत्तर न्यना राजा थःगु भवनयू ल्याहाँ वंगु जुल।

थुखे भिक्षु सङ्घपिं सकलें समागम जुया महास्थविरं सल्लाह याना बिज्यात कि मार धयाम्हसें पुण्य कार्यस उपद्रव यायेत मवइ मखु। तसर्थ मार हटे यायेगु कार्यस छपिंसं उद्योग याना बिज्याहुँ धकाः भिक्षु छम्हयात आज्ञा जुया बिज्यात। परं उम्ह भिक्षुं उत्तर बिया बिमज्या। हानं मेम्ह भिक्षुयात, आज्ञा जुया बिज्यात, मेम्ह भिक्षुं नं उत्तर बिया बिमज्या। एवं प्रकारं महास्थविरं क्रमशः सकलयात आज्ञा जुया बिज्यात नं सु छम्ह भिक्षुहे अग्रसर जूपिं मदु। थुगु प्रकारं स्वन्हु दसेंलि सङ्घ समागमस्थानयू कालिनाग राजाया भूवनयू च्वंम्ह नाग छम्हसें सङ्घपिन्त दर्शन यायेगु कामना याना दर्शनार्थ वयाच्वन। उगु बखतयू आकाश मार्ग ब्वया वःम्ह गरूडं व नागयात खना ज्वनेगु इच्छां बल वेगं हाने जुया क्वहाँवल। गरूड क्वहाँ वगु शब्द नागं ताया अधिकंहे त्राश जुया महास्थविरयाके शरण वल। अन महास्थविरं द्वितिय स्थविरयात धयाबिज्यात – जि धाःसा जरा दुर्वल जुयाच्वन ऋद्धियागु योगयू प्रवेश जुइगु असक्त जुल, छलपोलं थ्व नागयात भयं रक्षायाना बिया बिज्याहुँ द्वितिय स्थविरं नं तृतिय स्थविरयात, प्रेरणा याना बिज्यात। एवं प्रकारं वं वइत, वं वइत प्रेरणा यायां यंकुगु बखतयू न्हेदँ यागु उमेरम्ह श्रामणेरं गरूडयात जिं सन्तुष्ट याना छ्वया बिइ धकाः अधिवासन यात। श्रामणेरं नागयात रक्षायाइ धकाः सङ्घपिंसं नं स्वया च्वना बिज्यात। अन गरूडं नागयात लुसि च्वकां जक थी लात। अन सङ्घपिंसं हतास चाया का का श्रामणेर! याकनं याकनं धकाः पिच्याना हाला बिज्यात। श्रामणेर नं तन्मुहुर्तेहे चतुर्थ ध्यानयू प्रवेश जुया अधिष्ठान याना मात्रं नाग नं अत्यन्तंहे झ्यातुल, गरूडया नं बलवेग दक्वं हीन जुयावन। तसर्थ गरूडं नागयात त्वता हतपतं बिस्युं वन।

श्रामणेरयागु योगबलं नागयात, ज्यू बचेजुल। तसर्थ नागं श्रामणेर सहितं सङ्घपिन्त सादर प्रणाम याना नागलोकेतुं ल्याहाँ वन।

अनंलि सङ्घपिंसं श्रामणेरयात धयाबिज्यातकि – श्रामणेर! जिमिसं धैगु खँ न्हापाहे स्वीकार मयागुया कारणयू छन्त दण्ड बियेमागु जुल।

श्रामणेरं – भन्ते! सेवक जित छु दण्ड बिया बिज्याये माल?

स्थविरं – श्रामणेर! छं अशोक महाराजाया न्हेला न्हेन्हु तक पूजा याना चैत्य प्रतिस्था याइगु बखतयू मारयात हटे याना छ्वयेगु कार्य यायेमाल।

श्रामणेरं – भन्ते! जियासिनं अधिक ऋद्धि पराक्रम दुम्ह स्थविर भिक्षु दनि।

स्थविरं – उम्ह स्थविर गन दु?

श्रामणेरं – महासमुद्रया दुने रत्नयागु प्रासादयू बिज्याना च्वंम्ह तिस्सनाग धयाम्ह उपगुप्त भिक्षु दु, वसपोल ध्यान समापत्तिस आपालं दिन तक निराहार याना बिज्यानाच्वन। मारयात हटे याये फुगुलि थौं कन्हे वसपोल समानं मेपिं सुंहे मदु।

थ्व खँ न्हापा तथागतं नं भविष्यवाणि आज्ञा जुया बिज्यागु दु। तद्यथा, न्हापा श्री तथागत राजगिरि नगरयू पिण्डाचार बिज्यागु बखतयू लें मचातयू धू मुना भ्वे धकाः म्हिताच्वन। व मचाते फौजयू न्हेदँ उमेर दुम्ह पियदस्सी धैम्ह महाजन पुत्र छम्हनं दुगु जुल। वहे महाजन पुत्रं तथागत बिज्यागु खना अत्यन्तंहे श्रद्धाचित्त उदय जुया पासापिन्त नं धया, म्हिता च्वनागु धू कया श्रद्धापूर्वक तथागतयात प्रदान यात।

अन भगवान बुद्धं नं उम्ह मचायागु श्रद्धा खना हर्षित मुख यासे आनन्द भिक्षुयात स्वया बिज्यात। आनन्द भिक्षुं नं भगवानया ल्हाते पिण्ड पात्र तया बिल। भगवानं वहे पात्रयू मचां प्रदत्त पांसु ग्रहण याना बिज्यात। उगु पिण्डपात्र पुनर्वार आनन्दयात तुं बिया मुसुक्क न्हिला बिज्यात। तथागत न्हिला बिज्यागु कारणयात आनन्द भिक्षुं बिन्ति याना न्यना बिज्यात। तथागतं आज्ञा जुया बिज्यात – हे आनन्द! जि न्हिलागु कारण मेता मखु, थ्व पियदस्सी महाजन पुत्रया थ्व पांसु दानयागु पुण्यं देवलोकयू वना दिव्य सुखैश्वइ परिभोग याये दइ। अनंलि शासन सम्बत २१८ दँ दइगु बखतयू पातलिपुत्र नगरयू बिन्दुसार राजाया शच्छि व छम्ह पुत्रपिनि मध्ययू अशोक धयाम्ह एक राजा जुइगु दु। उगु बखतयू व राजा, जिगु शासनयू अत्यन्त श्रद्धा दुम्ह जुया न्हेला न्हेन्हु तक महान पूजा भक्ति दान प्रदान याना थःगु शरीरयू कपासं बेष्ठित याना सुगन्ध तैल लुना

https://dhamma.digital

मत छ्वयेका पूजा याइ। उगु कार्यस बिघ्नयावइम्ह मारयात थ्वहे महाजन पुत्र उपगुप्त धैम्ह तिस्स नागस्थविर जुया ऋद्धि पराक्रमं हटे याये फुम्ह जुइ। इति।।

थुगु प्रकारं श्रामणेरं बिन्ति यासेंलि आपालं सङ्घपिंसं प्रमोदित जुया साधुवाद याना बिज्यात।

अन निम्ह भिक्षुपिन्त सम्बोधन याना – उपगुप्त भिक्षुयात निमन्त्रणा याना ब्वना हति हुँ धकाः छ्वयाबिल।

अले वसपोल निम्हभिक्षुपिं नं हवस धकाः अनं तुं अन्तरध्यान जुया उपगुप्त भिक्षु बिज्याना च्वंगु प्रासादया पिने प्रकट जुया प्रासादया द्वारय् शब्द बिया बिज्यात। उपगुप्त भिक्षुंनं समापत्तिं दना आगन्तुक भिक्षुपिं नापं पतिसङ्वार कुशल वार्ता याना कारण न्यना बिज्यात। भिक्षुपिंसं नं सङ्घ समागमय् बिज्याहुँ धकाः बिन्ति यात।

उपगुप्त भिक्षुं – अथे जुसा ज्यूका छलपोलपिं बिज्याहुँ, सङ्घपिनिगु आज्ञानुसार जि वयेगु जुल धकाः आगन्तुक भिक्षुपिं छ्वयालि उपगुप्त स्थविर नं थःगु ऋद्धिबलद्वारा तुरन्त समागमय् उपस्थित जुया ज्येष्ठपिं स्थविरपिन्त प्रणाम याना बिज्याना च्वंगु बखतय्, सःतवंपिं भिक्षुपिं नं थ्यंक वल। अन वसपोलपिंसं उपगुप्त स्थविर न्हापालाक थ्यंक बिज्याना च्वंगु खना आश्चर्य चायाच्वन।

अन सङ्घस्थविरपिंसं उपगुप्त भिक्षुयात धया बिज्यात – आवुसो! छःपिं जा शुक्ल, कृष्णपक्षया उपोषथ यायेत नं मव, हानं सङ्घ समागमय् नं उपस्थित जू मव। थःगु ध्यान सुखेहे जक मग्न जुयाच्वन। तसर्थ तथागतं नं महाकप्पिन स्थविरयात निन्दा याना बिज्यात। उकिया नितिं आवुसो! छपिन्त नं दण्ड लगे जुल, धकाः धया बिज्यात।

उपगुप्त भिक्षुं आनन्दित जुसे बिन्ति यात – महास्थविरपिंसं कृपा तया बिज्याइगु दण्डयात कमलपुष्प समानं जिगु शिरय् धारण यायेगु जुल। जिं आः छु दण्ड भोग याये माःगु जुल भन्ते?

सङ्घस्थविरपिंसं धाल – मेता मखु, आवुसो! शासन दायक जुयाच्वंम्ह अशोक महाराजा भिक्षुसङ्घपिनि सेवक जुयाच्वंम्ह छम्ह उपासक खः। वहे राजा अशोकं चैत्य विहार दयेका प्रतिस्था याना पूजा याइगु जुयाच्वन। अन उगु पुण्यकार्यस मार वया बिघ्न यावइ। व मारयात हटे यायेगु कार्य छपिनिगु भार जुल।

उपगुप्त स्थविरं – हवस धकाः स्वीकार याना बिज्यात।

अन मेम्ह भिक्षु छम्हसें – उपगुप्त भिक्षुं भोजन मयानि धैगु सिइका उपगुप्त स्थविरयाके बिन्ति यात – भन्ते! जि न्हापायागु पुण्यं आः जित प्रतिदिन भोजन प्यंग पात्र लाभ जुयाच्वंगु दु। जित छगः पात्र ल्यंका, स्वंग पात्र छलपोलयात अर्पण यानागु जुल, इच्छानुसार भोजन भपा बिज्याहुँ।

उपगुप्त स्थविरं – छुयानागु पुण्यं लाभ जूगु? आवुसो !

भिक्षुं – भन्ते! जि न्हापायागु जन्मय् थ्वहे पातलिपुत्र नगरय् महाजनया पुत्र धायेका माँ बौपिनि अतिकं योम्ह याक कायू जुया च्वनागु बखतय् भिंपिनिगु संगतय् लाना भिक्षु जुइदत। भिक्षु जुया शील, समाधि, प्रज्ञायागु उद्योगाभ्यास याना जुयाबले माँ बौपिंसं नं जित भोजनार्थ निमन्त्रणा याइगु जुयाच्वन। अन जिं थःम्ह पासा सङ्घपिं प्यम्हसित नं सता यंका भोजन याकागु दु। उकिं जित आः थ्व न्हिं प्यंगः पिण्डपात्र लाभ जूगु वहे पुण्ययागु फल खः।

उपगुप्त स्थविरं – आवुसो! व छंगु भोजन शुद्धगु मखुत छाय् धाःसा छंम्ह माँ बौ वं छन्त श्रद्धाचित्तं दान ब्यूगु मखु, पुत्रयागु स्नेहं जक ब्यूगु भोजन खः। तसर्थ छंगु आयागु भोजन नं जित इच्छा मजू।

हानं मेम्ह भिक्षु छम्हसें उपगुप्त स्थविरयाके बिन्ति यात – भन्ते पुण्य फलं प्राप्त जूगु जिगु भोजन स्वीकार याना बिज्याहुँ।

उपगुप्त स्थविरं – छं छु पुण्य यानागु फलं प्राप्त जुल?

भिक्षुं – भन्ते! जि न्हापायागु जन्मय् थ्वहे पातलिपुत्र नगरय् दैवज्ञ (ज्योतिष) ज्ञानय् कोविदम्ह जुया च्वनाबले लोकजनपिंसं नकूगु मधु घृतं युक्तगु भोजन नया देशंपिने चाह्यू वनाबले माखिचा छम्ह जिगु न्ह्यःने वया ल्हा बिन्ति याना हाला च्वंवल। वहे माखिचायात जिं करूणातया जिं नया तयागु मधु घृतं युक्तगु भोजन

https://dhamma.digital

ल्होया नकागु दु। वहे पुण्यया फलं थुगु जन्मय् जित, थ्व मधु घृतं युक्तगु भोजन निगः पिण्डपात्र लाभ जूगु खः। थुकि छगः पिण्डपात्र छलपोलयात अर्पण यानागु खः।

मुसुक्क न्हिला उपगुप्त भिक्षुं धया बिज्यात – आवुसो! छंगु भोजन नं जित इच्छा मजू। जि थःहे स्वयं पिण्डाचार याना भोजन याये।

छन्हु अशोक महाराजा विहारय् वया सङ्घ महास्थविरपिनि न्ह्यःने च्वना बिन्ति यात – भन्ते! मारयात हटे याये फुम्ह भिक्षु दतला?

महास्थविरं – महाराज उके छुंहे धन्दा कायेम्वा। सहस्रम्हहे मार वल धाःसा नं हटे यायेगु समर्थ दुम्ह तिस्स नाग उपगुप्त धयाम्ह भिक्षु थ्व खंला? थथे धया तिस्सनागयात क्यना बिज्यात।

अन राजां उपगुप्त स्थविरया न्ह्यःने वना वन्दना याःगु बखतय् राजाया मती उपगुप्त स्थविरयागु रूप स्वया भति कडा स्वभावथें खना राजाया मती "थ्व भन्ते नं जकं मारयात हटे याये फइला?" धकाः नाकंहे विश्वास मजुया ल्याहाँ वन। कन्हे खुन्हु राजाया मती उपगुप्त स्थवियात परिक्षा याना स्वये धैगु विचाः ल्वीकाच्वन। उपगुप्त स्थविरनं कन्हे खुन्हु राजद्वारय् पिण्डाचार बिज्यात। राजां दान ब्यूगु भोजन ग्रहण याना ल्याहाँ बिज्यागु बखतय् राजां निश्शा त्वंकातम्ह किसि छम्ह त्वता हल, व किसिं नं उपगुप्त स्थविरयात ल्यूवल।

व किसि राजां त्वताहगु धकाः उपगुप्त स्थविरं सिइका लें वया च्वं च्वंहे अधिष्ठान याना बिज्यात। अधिष्ठान याये मात्रं ल्यू वःम्ह किसिजा शिला स्तम्भ समानं सों चातुइका अनहे दनाच्वन। उपगुप्त स्थविर जक तेढे पुछेहे मयासें मार्गलिसें बिज्यानाच्वन।

उखे राजा आदि अमात्यपिंसं किसि छाय् दनाच्वन धकाः स्ववंगु बखतय् किसि जा शिलास्तम्भ समानं च्वनाच्वंगु खना आश्चर्य चाया धाल – निश्चय नं थ्वसपोल भन्ते नं मार हटे याये फइ थुकि शंसय मदुगु खतः धकाः सन्तोष जुया हतपतं वया स्थविर उपगुप्तयात लीलाका न्ह्यः पना चरण कमलय् शिरं वन्दना याना क्षमा प्रार्थना यात – भन्ते! छलपोलयात जिमिसं द्रोह यायेगु चित्तं कष्ट बियागु मखु, केवल परिक्षार्थ मात्र यानागु खः, छलपोलया सेवक जिमित अपराध क्षमा याना बिज्याहुँ।

अन उपगुप्त भिक्षुं – राजाया आयु आरोग्य जुइमा, हानं किसि नं न्हापाथेंतुं जुइमा। धकाः आशिर्वाद बिया बिज्यात। किसिनं न्हापागथे अर्थेतु जुया थःगु थासय् ल्याहाँ वन।

उगु घटना स्वया च्वंपिं आपालंहे लोकजनपिं आश्चर्य चाया प्रशंसा यानाच्वन।

अनंलि अशोक महाराजां ८४००० चैत्य विहार प्रतिस्था यायेत नगरया दुने नं पिने नं न्यंकनं घण्टा घोषणा याकल की "थनीं न्हेन्हु त्वालं चैत्य विहार प्रतिस्था जुइगु। थुकि सकल लोकजनपिंसं त्रिशरण सहित अष्टशील धारण याना चैत्य पूजा यायेमा।"

न्हेन्हु दसेंलि (अक्षौहिणी) प्रमाणं अलंकारं अलंकृतपिं सेनापिंसं चाहिका मानु त्रायत्रिंश देवलोक समानं शोभायुक्तगु देशयात श्वचाक प्रदक्षिणा याना अशोकाराम विहारय् वना, सङ्घपिनि समिपय् च्वना महाचैत्यया छचाखेरं निकोय् यागु प्रमाणं प्रदीप च्याका, नाना प्रकारं उत्तम हिसाबं पूजा याना प्रतिस्था यात। उगु प्रतिस्था यागु बखतय् भिक्षुसङ्घपिं (चेगू कोटि तक) आपालं कोटि समागम जूगुजुल। भिक्षुणीपिं ग्वीखुगू लक्ख दुगु जुल। अरहन्तपिं जक लक्खछि ति प्रमाण दुगु जुल।

तस्मिञ्च खणे सन्निपतिता असीति भिक्खु कोटियो अहेसुं भिक्खुनीनञ्च छन्नवुति सतसहस्सानि, तत्थ खीणासव भिक्खुयेव सतसहस्स संख्या अहेसुं। धकाः पाराजिका काण्डय् अट्ठकथालय् प्रमाण दुगु जुल।

व उलि परिषदपिंसं थःथःपिनि भिन्न भिन्न प्रदीप च्याकुगु बखतय् मारया स्वयेमफया प्रदिप स्याना उपद्रव याये धकाः तच्वतंहे वेगं वायु त्वता हल। अन उपगुप्त भिक्षुं थःगु ऋद्धियागु बलं उगु वायु फुक्क मुना दूर भूवनय् थ्यंक प्वीके छ्वत।

अन मारया तच्वतंहे क्रोध पिहाँवया त्याफि, च्वापु, अग्नि, लोहा, क्रमशः बृष्टि याना हल। अन उपगुप्त स्थविरं नं थःगु ऋद्धियागु प्रभावं अधिष्ठान यायां मारं बृष्टि यानाहःगु क्रमशः फुक्क फया कया चक्रवालया सिमानां पिने हाकुतिना छ्वया बिल।

https://dhamma.digital

अन मारं भं भयंकर क्रोध पिकया महा विशालम्ह वृषभयागु भेष धारण याना वया चैत्य प्रतिस्था यानाच्वंगु थासयू विघ्नार्थ, बलवेगं ब्वाँ वल। उपगुप्त भिक्षुनं महाविशालम्ह ग्यानापुसे च्वंम्ह ब्याघ्रयागु रूप धारण याना भयंकरगु शब्दं गरगजे जुइक हुँकार शब्द याना वृषभ रूपी मारयात लिना यंकल। मनुष्य गण जुको त्राहि त्राहि जुयाच्वन।

अन हानं मारं वृषभ रूपयात परिवर्तन याना सप्तशिर दुम्ह भयंकर तधिकम्ह ग्यानापुसे च्वंम्ह नागयागु रूप धारण याना ब्याघ्र रूप उपगुप्त स्थविरयात लिना हल।

उपगुप्तं नं रूप परिवर्तन याना भयंकरम्ह गरूडयागु रूप धारण याना नागरूप मारयात लिना यंकल।

अन हानं मारं नागयागु रूप परिवर्तन याना भयंकर राक्षसयागु रूप धारण याना ताल वृक्ष प्रमाणं ताःहाकगु तथा प्वाला प्वालां थीगु नांगा तलवार ज्वना गरूडयात लिना हल। उपगुप्तंनं गरूडयागु रूप परिवर्तन याना मारयासिनं दुगुणा तधिम्ह बल्लाम्ह महाराक्षसयागु रूप धारण याना निपा ल्हातं निपु विद्युत समानगु तलवार ज्वना राक्षस रूप मारयात लिना यंकल।

अनं धाःसा मारया चित्तयू त्राश जुया राक्षस रूप त्वता, रूप यौवनं युक्तम्ह सुन्दर पुरूषयागु रूप धारण याना उपगुप्त स्थविरयागु न्ह्यःने उपस्थित जुल। उपस्थित जुसेंलि स्थविरं वइततुं वाया वायाँ दाया च्वंम्ह घृणायुक्त ध्वग्गिना च्वंम्ह खिचा छम्ह मारया गपते क्वखायेका देव, शक्र, ब्रम्हा आदि सुनानंहे फ्यना बिइ मफेक अधिष्ठान याना त्वता छ्वया बिज्यात।

अनंलि मार पापीयात ध्वग्गिम्ह खिचा नवोगुलिं न्हायू केके कुंका फः फः स्वस्वं इतिमिति कंकं, लोकपाल चतुर्महाराजापिं दुगु थासयू वना धाल – कारे! थ्व छक्व लिकया ब्युरे।

चतुर्महाराजां वसपोल भिक्षुं क्वखायेका हःगुयात जिमिसं फ्यनेगु समर्थ मदु धकाः त्वता छ्वत।

उगुहे प्रकारं मार पापी शक्रया थासयू वन, सुयाम देवताया थासयू वन, सन्तुषित देवताया थासयू वन, सुनिर्मित देवताया थासयू वन, वशवर्ति देवताया थासयू वन। तर वं वं थासयू सुनानंहे फ्यना बिइ मफुसेंलि अनं नं ब्रम्हलोकयू वना धाल – भो ब्रम्हराज! छलपोलं सेवकया उपरयू करूणा तसे थ्व जिगु गःपतयू क्वखायेका तःगु लिकया बिया बिज्याहुँ।

ब्रम्हां – सुनां थ्व क्वखायेका हल?

मारं – उपगुप्त स्थविरं

ब्रम्हां – हे मारदेव! वसपोल तथागतया शिष्य अरहन्त उपगुप्त स्थविरं क्वखायेका हःगुयात जिमिसं जा विरूद्ध यायेगु समर्थ मदु। बरू छन्त जिं उपाय छगू कना छ्वये। वसपोल उपगुप्त स्थविरया थासयूहे वना छं बिन्ति भावया वसपोलंहे आम खिचा लिकया बिया बिज्याइ, धकाः अर्ति बिया छ्वत। अनंलि ब्रम्हायागु अर्ति न्यना व मार पापी अनं नं उपगुप्त भिक्षुया थास वया बिन्ति यात – भन्ते! जि बुत जिगु उपरयू करूणा तया बिज्याहुँ। जित सारै अनर्थ जुल प्रभु! थ्व खिचा लिकया बिज्याहुँ।

अन उपगुप्त स्थविरं मारपापीयात पर्वतया समीपंसं यंका थम्हं क्वखायेका तयागु ध्वग्गीम्ह खिचा लिकया, भिक्षुपिनिगु जनीयात अत्यन्तंहे दीर्घ जुइक सृष्टि याना मारयात अनहे प्यपुंक चित। हानं पर्वतेनं क्वातुक चिनाव मारयात धया बिज्यात कि – हे पापी मार! थ्वगुगु खः अशोक राजाया चैत्य पूजा समाप्त मजूतलें छ थनं तुं च्वना च्वं।[16] पापी मारं धाधाथें न्यना, यायाथें याका कोच्छना सुमुक च्वनाच्वन। उपगुप्त स्थविर थः माःगु थासयू आनन्दं बिज्यानाच्वन।

क्रमशः पूजा प्रारम्भ जुया न्हेला न्हेन्हु दसेंलि प्रतिस्था कार्य नं समाप्त जुल। जुसेंलि उपगुप्त स्थविर मारया थासयू बिज्याना मारया छुयाना च्वनथें धकाः छखे च्वना न्यना च्वना बिज्यात।

---

[16] थ्व खँ विचारवान पिसं विचारनीयगु खः कि मार धयाम्ह कपट यायेगुलि बहु रूपी जुया छले याना न्यां क्यना ब्यां ज्वंका तयेयो। हानं कुशल धर्मयात अर्थात विषयं छुते जुइगु इच्छा यापिन्त मिखां स्वये मफुम्ह, केवल अन्धकारयातहे जक रूचि याना जुइम्ह खः। छुं थें खुं थें प्रकाश थायू दुःख भापा अन्ध थायूहे जक सुख भापिम्ह खः। व मारयात म्हसिइकेत मिखा छगोलं जक स्वयां जा म्हसिकेत थाकुगु जुल।

https://dhamma.digital

अन मारं तथागतयागु सत्गुण लुमंका जिं तथागतयात आपालंहे मखुथे मखुथे दुःख बिया सना जुयांहे तथागतं जित छुं छगूहे कष्ट बिया बिमज्या। आः थौं जित भिक्षु श्रावकपिंसं भतिचाहे करूणा मतसें निर्दयी जुया थुगु दुःख कष्ट बिल। धकाः पर्वतपाखे फस्वया कोच्छुना भुनु भुनुं हालाच्वन।

हानं मारं छु धकाः हालाच्वन धाःसा – न्हापा न्हापायागु जन्मयू जिं अरहन्त बुद्धपद लायूफइगु कुशल कार्य याना वयागु दु। तर उगु पुण्यया प्रभावं जित तथागत जुइगुहे जक बरदान फ्वने। थ्व प्राणिपिन्त दया मदुगु श्रावक भिक्षु छता जुइम्वालेमा। धकाः प्रार्थना यानाच्वन।

मारं प्रार्थना यानाच्वंगु ताया उपगुप्त स्थविर हतपतं बिज्याना मारयात थम्हं चिनातयागु जनी फ्यना धया बिज्यात – हे मारदेव! छ दुःख मन यायमते क्षमा या, तर जिं याना राजायागु कार्य नं सिद्ध जुल, छंगु कार्य नं सिद्ध जुल, भय अन्तराय नं शान्त जूगु जुल। थनीनिसें छं तथागतयागु बर फ्वंया नितिं छन्त पूजायायेयोग्य जुल।

मारं धाल – भन्ते छलपोलपिं श्रावक धैपिंके दया करूणा धैगु रत्तिहे मदु, निन्दाहे जक अधिक जुयाच्वन। तसर्थ जि जा श्रावक यागु अवस्था छता जुइ म्वालेमा।

उपगुप्त स्थविरं – हे मारदेव! छं दुःख मन याये मते। छायू धाःसा जिं यानाहे जक छं तथागतयागु बर फ्वंगु खः। छं बर फ्वनागु फल निष्चयनं ब्यर्थ जुइ मखु, थुगु खँयात तथागतं आज्ञा जुया बिज्यागु दु। हे मारदेव! छं तथागतयात स्वयं नापलाःगु नं दु। वसपोल तथागतया रूप वर्ण गथे च्वंगु खः? वसपोलया श्रावकपिं सहितगु रूप धारण याना जिमित नं छक्व क्यों।

अन मारं धाल – भन्ते! छलपोलं जित नमस्कार याये मखुसा जिफुथें रूप धारण याना क्यने।

उपगुप्त भिक्षुं दे धकाः स्वीकार याना बिज्यात।

तत्क्षणेहे सङ्घपिनि सकलें अन समागम जुल।

हानं मारं तथागतयागु रूप क्यनीबले पूजा भक्ति याये धकाः पुष्प, धुप, दीप ज्वना भिक्षुसङ्घपिं नापंतुं मेमेपिं नं ल्यू ल्यू मुनावल।

अन मारदेवं तथागतयागु रूप क्यने धकाः जङ्गलयू प्रवेश जुल। जङ्गलं पिहाँ वगु बखतयू महापुरूषयागु ३२ ता लक्षण व असीति व्यञ्जनया अलंकारं संयुक्त जुयाच्वंम्ह शोभायमानम्ह प्यकु प्रमाणं निर्मल रश्मि चाकलाक प्रकाश जुयाच्वंगु तथागतयागु रूप धारण याना जवे सारिपुत्र, खवे मौद्गल्यायन निम्ह अग्रश्रावक, हानं महाश्रावक धैपिं चेम्ह सहितं सम्पूर्ण जुइक तथागतया श्री शोभा दुरूस्त जुइक रूप धारण याना क्यंगु बखतयू अन उपस्थित जुयाच्वंपिं राजा सहितं सकल परिषदपिं अत्यन्तहे सन्तोष जुया सकसिनं सादर नमस्कार यात। उपगुप्त भिक्षुं नं संहे मसंसे स्थिरं च्वना तथागतयागु गुण वर्णनयात लुमंका यथार्थगु विश्वासं श्रद्धातया मारं क्यंगु रूपयात स्वसे सादर पञ्चांग प्रणाम यागु बखतयू भेषधारी मार अनन्तुं लोप जुयावन। लिपा उपगुप्त स्थविरया सन्मुखयू वया बिन्तियात – भन्ते! जित नमस्कार याना बिज्याये मते धकाः छलपोलयात धया तयागु दयेकं देकंहे जित छायू नमस्कार याना बिज्याना?

उपगुप्त स्थविरं – मारदेव! छन्त नमस्कार यानागु जा मखुले, जिं जा श्रावकपिं सहितं तथागतयात धकाः नमस्कार याना धकाः धया बिज्यात।

उगु बखतं निसें मारदेव नं तथागतया शासनयू श्रद्धाचित्त उदय याना थःगु भूवनयू ल्याहाँ वन।

अनंलि उपगुप्त सहितं सकल अरहन्तपिं च्वना विचाः याना बिज्यात कि अशोक महाराजां धात्थेंहे थःमं दयूके ब्यूगु ८४००० चैत्य व विहार फुकं दृष्टान्त जुइक थःगु मिखां खन धाःसा तथागतया शासनयू झनहे तच्वंक निश्चय जुइ। थथे विचाः याना थथःगु ध्यानयू प्रवेश जुया व इद्धिविध अभिञ्ञाण (दिव्यज्ञान)या प्रभावं दिशाविदिशा सकभनंहे चलमचल्ल जुइक खने दइगु लोक विवरण धैगु ऋद्धि प्रातिहार्य याना क्यना बिज्यात। उगु बखतयू राजायात गजागु जुल धाःसा अशोकाराम विहारयू च्वना प्यंगू दिशासं छचाखेरं स्वगु बखतयू महा समुद्र थ्यंकं जम्बूद्वीप छगूलिं, हानं थम्हं स्थापना याके बियागु ८४००० चैत्य व विहार फुकं थःगु ल्हाते तया स्वयेथें साक्षात् जुइक प्रत्यक्ष खने दया वगु बखतयू न्हापायासिनं अधिक प्रीति प्रमोदानन्द उदय जुया जम्बुद्वीप छगुलि गुलि लाभ जूगु खः उलि धन सम्पत्ति पूजा संकल्प याना पुनर्वार धातुचैत्य राजयात

https://dhamma.digital

परमार्थ दान हिसाबं पूजा यायेत थःगु शरीरय् कपासं हिना सुगन्ध तैलं लुना, म्ह छम्हं महादीप छ्वयेका पूजायात। उगु शरीर प्रदीपयागु अग्नि ज्वालानं मनुष्य तँनंतं च्वना न्हेम्ह च्वनीबले गपायूजा जुइगु खः उलिहे तजायक ज्वाला थाहाँ वनाच्वन। अशोक महाराजानं इतिपि सो भगवा आदि बुद्ध गुणयात अनुपूर्वक एकाग्र चित्तं स्मरण याना प्रीति प्रसन्न सोमनस्स जुया संहे मसंसे च्वनाच्वन। उगु हिसाबं च्वना च्वंसानं अग्नियागु तापं शरीरय् छुं डाह मजू। शरीरयागु अंगप्रत्यंग छुं छगूहे दग्ध मजुसें गोसित चन्दनं लेपन याना तयागुथें सिचुसे जक च्वनाच्वन। थुगु प्रकारं न्हेन्हु तक पूजा भाव याये धुंका, सुगन्ध नीरनं स्नान याना आभरणालंकारं अलंकृत जुसे मन्त्री अमात्यादि परिवार सहितं चैत्य राजयात स्वचाक परिक्रमा याना पूजा भाव यायेधुंका भिक्षु सङ्घपिन्त भोजनादि दानप्रदान याना, धर्मकथा न्यना, कर्तव्य कार्य समाप्त याना राजभवनय् ल्याहाँ वन। इति।।

यन्त्र शिल्पिया नाश

पुर्वोक्त हिसाबं अजातशत्रु राजां यन्त्र चक्रं कठिन पूर्वक स्थापना याना तःगु शरीर धातुयात अशोक राजां लिकया ८४००० चैत्य स्थापना यात धैगु समाचार योम नगरया राजां सिया व यन्त्र सुनां स्यंकल? धकाः मन्त्रीयाके न्यन।

मन्त्री – महाराज! न्हापा थन शिल्पविद्या सयेक वःम्ह शिल्पिया शाखा सन्तान छम्ह पातलिपुत्र नगरय् दयाच्वन। वंहे उगु यन्त्र स्यंका बिल महाराज! वइत, अथे तयातये मजिल।

राजां – अथे जूसा वइत नाश याना छ्वयेगु विचाः यायेमाल। तुरन्त सामाग्रि दयूकेबिल। नँ (लौहमय) नरमूर्ति दयेका तलवार ज्वंका उके भूत दुबिका नँ यागु बाकसे सोत्थना, चायूके मजीक यन्त्रं पुसातिना रत्न दुगु बाकस धकाः अशोक राजायात चढे यानाहल। अशोक महाराजं नं चढे यावपिन्त इनाम बिया छ्वत। यन्त्र विद्या सःम्ह कालिगरयात सःतके छ्वया बाकस चायूके बिल। उम्ह कालिगरं थःगु बुद्धिं विचाः याना स्वबले रत्न दुगु बाकस मखु धैगु सिइका राजायाके बिन्ति यात – महाराज! थ्व जा रत्नयागु बाकस मखु। केवल जितहे नाश यायेगुया नितिं जक बियाहःगु खः महाराज! जित रक्षा याना बिज्याहुँ। वर्तमान समययू जिथें जाम्ह भूतावाहन यन्त्र शिल्पि थ्व जम्बुद्वीपय् दइ मखु। हानं मेपिं थ्व जम्बुद्वीपय् वयेत नं असम्भव। महाराज! थ्वहे विद्याया लागि जिमि तापा आजु योम नगरय् वना सेका सिइका थःगु प्राण समेतं त्याग याना यत्न युक्तिं जक थ्व देशय् थ्यंका तःगुखः। महाराज! आः इमिसं थन जि छम्ह दनिगु सिइका जितहे नाश यायेगुया कारणय् छ्वया हःगु खः। महाराज! सेवक जित करूणा तया बिज्याहुँ।

अशोक राजां – छं छाय् धन्ना कया? थ्व बाकस छन्त छ्वया हःगु जा मखुले। थ्व जा जित बियाहःगु धकाः खः। छन्त थ्व बाकसं गथे नाश याइ।

शिल्पिं – महाराज! थुकि दुने भूत दुबिका तःम्ह तलवार ज्वना च्वंम्ह लौहमय नरमुर्ति दु। थ्व बाकस चायूकलकि व पिहाँ वया जित नाश याना ल्याहाँवनी।

अशोक राजां – थुकि थुजागु दु धकाः छं गथे सिल?

शिल्पिं – महाराज! अमिसं युक्ति याना बाकस दयेका हःगु लक्षण स्वया जिं सिइका कया।

अन राजां मन्त्री नापं सल्लाह यात – मन्त्री! शिल्पिं धाःसा अथे धाल। आः थुकि छु उपाय याये माली?

मन्त्रीं – महाराज! व कालिगरयागु खँ भीसं गथे विश्वास यायेगु वं छु स्यू? गन अन योम नगरं नसें आदर पूर्वक मान तया चढे याना हःगु बाकसय् रत्नहे जुइ माःगु खः। गनया भूत तया हइ?

पुनर्वार शिल्पिं अथेहे बिन्ति यात।

मन्त्रीं शिल्पि याकेतुं न्यन – अथे जूसा गथे याये माली ले?

शिल्पिं – महाराज! थ्व बाकस जा तच्वकं मिछ्वयेका मिया राशय् वांछ्वये मा।

अन मन्त्रीं महाराजयागु ख्वाः स्वया बिन्तियात – महाराज! थ्व मनू थुजागु यन्त्र मन्त्र विद्या सःम्ह जुया नं नाना प्रकारया शंका याना भय कया च्वनी। वं धाःथें गबले जुइ?

https://dhamma.digital

अन अशोक महाराजं मन्त्रीयागु खँय् विश्वास याना कालिगरयात आज्ञाबिल – हे शिल्पि! उके दुने छुदु छु मदु छं चायेका स्वगुहे मखुनि, सिर्फ थथे अथे धकाः जक हालाच्वन। तीजक छक्व चायूकानी स्वरे?

अन कालिगरया मती हरेस नया, झासुकालतसे प्राणयात निराश याना, थःगु छें वना स्त्री पुत्रपिन्त धन सम्पत्ति बीमागु बिया कार्य कर्म सिधेका राजाया थास वया, राजाज्ञानुसार उगु बाकस ज्वना त्रिरत्नयागु गुण स्मरण याना अनित्य दुःख अनात्मायागु भावना लुमंका, मन्त्र विद्यां बाकस चायूकल। चायूके वं दुने च्वंम्ह नरमूर्ति पिहाँ वःबले शिल्पियात नच्चुसे च्वंक त्या त्या ख्वा ख्वा याना योम नगरय् तुं ल्याहाँ वन।

नरमूर्ति बाकसं स्वाराक्क पिहाँ वगु बखतय् अशोक महाराज नं थारा नुया ग्यानाच्वन। लीपा नरमूर्ति ल्याहाँ वनाली राजां मन्त्री अमात्यपिंसं धागु खँय् विश्वास यानागुलिं अमूल्यम्ह शिल्पि छम्ह नाश जुल धकाः पश्चाताप यानाच्वन।

महिन्द्र व सङ्घमित्राया प्रव्रज्या

छन्हु अशोक महाराजा चतुरंगी सेना सहित याना अशोकाराम विहारय् वना सङ्घपिनि सन्मुखय् उपस्थित जुया बिन्ति यात – भन्ते! वसपोल त्रिलोकया नाथ सम्यक् सम्बुद्धया शासनय् न्हापानं सेवक जिंथें महत परित्याग, दान पूजा याना वःपिं सूं दुला?

अन सङ्घपिंसं मौग्गलिपुत्र स्थविर तिस्सयात न्ह्यः चियूका बिल। मौग्गलि पुत्र स्थविरं राजायात उत्तर बिल – दायक महाराज! झीम्ह शास्ता गौतम तथागतया पालंनिसें थौं तक तथागतया शासनय् महाराजंथें महत्परित्याग दान पूजा याना वंपिं सुंहे मदुनि। महाराजयागु कृत्तिहे श्रेष्ठोत्तम जुयाच्वन।

थुलि मोग्गलिपुत्र यागु वचन न्यना राजाया चित्तय् हर्ष प्रफुल्ल जुया पुनर्वार बिन्ति यात – भन्ते! अथे जूसा जित शासन दायाद अंश भाग प्राप्त मजुइला?

मौग्गलिपुत्रं – महाराज! थुलि दान पुण्य याना शासन दायाद प्राप्त जुइगु खँ छखे तया थ्व मर्त्यमण्डलया भूमिंनिसें ब्रम्हलोक थ्यंकं चतुप्रत्ययादि धनरत्नया राश तया दान बिल धाःसानं तथागतया शासनय् शासन दायाद प्राप्त जुइमखुनि।

राजां – भन्ते! छु पुण्य कार्य यासा जित शासनदायाद प्राप्त जुइ?

स्थविरं – दायक महाराज! थःथपिनि पुत्र पुत्रीपिं तथागतया शासनय् यथाविधिं प्रव्रज्या कायेकल धाःसा जक शासन दायाद प्राप्त जुइ।

अन राजाया मती – जिगु थ्व दुर्लभ नरजन्म जुयागु सार जुइक, दुर्लभगु तथागतया शासन दायाद प्राप्त यायेया लागि थुलि तक महत्परित्याग दान प्रदान पूजा भाव यानांहे शासन यागु छुं अंश प्राप्त मजूनि धासेंलि आः जिं छु याये माली। धकाः विचाः याना उखें थुखें स्वगु बखतय् पुत्र महिन्द्र कुमार थःगु समीपय् च्वना च्वंम्हयात स्वया विचाः यातकि – युवराज जुयाच्वंम्ह किजा तिस्सकुमार प्रव्रजित जुसेंलि थ्व जिम्ह पुत्र महिन्द्रयात युवराज पद बिये धकाः विचाः दुगु खः अथेनं युवराज पदयासिनं भिक्षुयागु पदहे महोत्तम जुयाच्वन। धकाः विचाः याना पुत्र मन्द्रियात धाल – प्रिय पुत्र! छं प्रव्रज्या ग्रहण यायेगु समर्थ दुला?

महिन्द्र कुमारयानं ककाम्ह युवराज तिस्स भिक्षु जूसें निसेंहे जिनं भिक्षु जुइदेमा धकाः प्रार्थना याना च्वंम्ह जुयानितिं पिता अशोक महाराजं न्यंगु बखतय् महिन्द्र कुमारया मती अत्यन्तहे हर्षचित्त उदय जुया पितायात प्रत्यूत्तर बिल। पिता! जि प्रव्रजित जुइगु समर्थ दु। जित प्रव्रजित याना पिताया याकनं शासन दायाद प्राप्त याना बिज्याहुँ।

अनंलि राजां थःम्ह पुत्रि सङ्घमित्रायाके न्यन – प्रिय पुत्री! छनं प्रव्रजित जुइगु इच्छा दुला?

सङ्घमित्रां – भो पिता! जिम्ह स्वामि अग्गिब्रम्हा भिक्षु जूसां निसेंहे जि नं भिक्षुणी जुइगु प्रार्थना याना च्वनागु दु।

अन राजांनं पुत्र पुत्रीपिनिगु श्रद्धाचित्त खना अत्यन्त सन्तोष जुया भिक्षुसङ्घपिंके प्रार्थना यात – भन्ते! थ्व महिन्द्र कुमार व सङ्घमित्रा धयापिं निम्ह जिगु हृदयया अलंकार याना तयापिं खः। थुमित तथागतयागु

https://dhamma.digital

शासनय् प्रव्रजित यानाव सेवक जित शासनदायाद पावे जुइमाल। अले उगु प्रार्थनायात सङ्घपिंसं स्वीकार याना बिज्यात।

अन मोग्गलिपुत्र स्थविर उपाध्याय जुया, महादेव स्थविरं शरण गुण दशशील बिया मज्झन्तिक स्थविरं अनुशासक गुरू जुया २० दँया उमेरय् महिन्द्र कुमारयात उपसम्पन्न भिक्षुया पद बिया बिज्यात। प्रव्रजित कार्य समाप्त नं जुल महिन्द्र भिक्षु नं चतुप्रतिसम्भिदा सहित अरहन्त फल प्राप्त जुल।

सङ्घमित्रा कुमारी छम्ह १८दँ जक दुम्ह जुया नितिं उपसम्पदा जुइ मज्यूनिगु जुया श्रामणेरी जूगु जुल। सङ्घमित्रा श्रामणेरीया उपाध्यायी धम्मपाली थेरी, शरण गुण व दशशील ब्यूम्ह गुरू आयुपाली थेरी थुगु प्रकारं पुत्र पुत्रीपिन्त प्रव्रजित याःगु जुल।

उगु बखतय् राजाया अभिशेक जूगु ८दँ दुगु जुयाच्वन। बुद्ध सम्बत २२५ साल जुयाच्वन। अनंलि आयुष्मान महिन्द्र थःम्ह उपाध्याय गुरूया नापं च्वना बुद्ध वचनामृत त्रिपिटक ग्रन्थ स्वदँया भित्रे थेरवाद सहितं सेका दोलछिम्ह सङ्घपिनि (पामोक्ख) जुल।

अशोक महाराजाया अभिषेक कया ८दँ दुगु बखतय्, कोन्तिपुत्र तिस्स स्थविर परिनिर्वाण जुया बिज्यात।

वसपोल कोन्तिपुत्र तिस्स स्थविर दाजु किजा निम्हयागु गजागु खँ दु धाःसा पातलिपुत्र नगरयाम्ह व्याधा छम्ह बनये चाह्यु वंबले कोन्ति धैम्ह किन्नरी नापं समागम (मिस्रित) जुया, वया पाखें पुत्र निम्ह जन्म जुल। उकें कोन्तिपुत्र तिस्स धयाम्ह ज्येष्ठम्ह जुल। सुमित्र धैम्ह कनिष्ठम्ह पुत्र जुल। अपिं पुत्रपिं निम्हं अशोक महाराजं प्रतिपालन यानातल। वैश दया वर्सेलि महावरूण स्थविर धैम्ह अरहन्त भिक्षुयाथाय् लःल्हाना प्रव्रज्या बिया ता मदुवंहे खुगू अभिञ्ञाण सहितम्ह अरहन्त जुल। लीपा छन्हु कोन्तिपुत्र स्थविरयात तच्वगु वायुरोग जुया भैषज्यार्थ घृत छगू (पास) चमचाहे लाभ मजुया किजाम्ह सुमित्र स्थविरं पातलिपुत्र नगरय् सकभने चाचाहिला पिण्डाचारया वनंहे नं लाभ मजुया ल्याहाँ बिज्यागु बखतय् थुखे दाजुम्ह स्थविर आकाशय् थाहाँ वना बज्रासन याना सङ्घपिन्त अप्पमाद धर्म उपदेश बिया तेजो धातु समापत्ति ध्यानय् च्वना परिनिर्वाण जुया बिज्यात।

थुगु समाचार अशोक महाराजां सिया अपशोच याना धाल – अहो! गजागु अपशोचगु खँ जुल। शासनय् प्रसन्न जुया मजुइमागु छु दु? धकाः संवेग उत्पन्न जुया नगरया प्यंगू दिशासं तःतःधंगु पुष्करणी प्यंगू दयेका, छगू पुष्करणी घृत, छगू पुष्करणी कस्ति, छगू पुष्करणी चिकं, छगू पुष्करणी शाखः परिपूर्ण याना भैषज्यार्थ सङ्घपिन्त दान धकाः संकल्प याना तल।

थ्वहे खँयात कैचि आचार्यपिनि मतय् थथे धयातलकि – यन्त्र मन्त्रं निर्मित गरूड गया कट्टवाहन राजकुमारी बन विहार यानाच्वंगु बखतय् पातलिपुत्र नगरया व्याधां नापलाना, परस्पर प्रेम प्रीति जुया संगम जूगुलिं कुण्डपुत्र व सुमित्र धयापिं निम्ह पुत्र पैदा जुल।

हानं कोन्तिपुत्र स्थविर निर्वाण जूगु खँ नं दीपवंश धैगु ग्रन्थय् धया तलकि – कुण्डपुत्र तिस्सया घालय् बिच्छें न्यागुलिं परिनिर्वाण जुल।

अशोक महाराजाया राजधानी पातलिपुत्र नगरय् प्यखे कुने प्यंगू ध्वाका दयाच्वन। छगू छगू ध्वाकाय् छगू छगू दिशां पोटा उठे जुया वयाच्वंगु सुवर्ण मुद्रा छगू छगू लक्ख दुगु जुल। हानं देश नगरय् न्याय निसाप छिने यानाच्वंगुया पानसुपारी धकाः न्हिं छगू लक्ख आमदानि जुयाच्वन। थुगु न्यागू लक्ख सुवर्ण मुद्रा मध्यय् ८४००० चैत्ययात पूजा सामान (धूप, दीप) यात धकाः छगू लक्ख, भिक्षुसङ्घपिन्त छगू लक्ख, त्रिपिटक विद्यार्थी भिक्षुपिन्त छगू लक्ख, हानं प्यंगू पुष्करणीस घृत, कस्ति, चिकं, शाखयात धकाः छगू लक्ख, निग्रोध श्रामणेरयात छगू लक्ख। थ्व न्यागू लक्ख सुवर्ण मुद्राद्वारा सर्वदाहे शासनयागु सेवा यानाच्वन।

हानं देवतापिंसं चढे याये हःगु वस्त्रयागु चीवर दयेका दच्छिया स्वको किसिम्हे क्वबीका निग्राध श्रामणेरयात दान बियाच्वन। उगु बखतय् जम्बुद्वीपय् च्वंपिं भिक्षु सङ्घपिनि सेवन याइगु चीवर आपाहे निग्रोध श्रामणेरयागु चीवर जुयाच्वन। थुगु प्रकारं तथागतया शासन उन्नति जुया वंसेंलि यः यः थें सनाजुइ माःपिं मिथ्यादृष्टि तैर्थिकपिनि पूजा सत्कार लाभ जुयाच्वंगु फुकं हानि जुया वन। अर्थात अनेक प्रकारं धर्माचरण याना, अनेक प्रकारं ज्ञानोपदेश याना जूसानं तैर्थिकपिनिगु मार्गयासिनं तथागतयागु ज्ञान मार्ग आपालंहे परिशुद्ध

https://dhamma.digital

धैगु सिका, विचारवान ज्ञानीजनपिंसं तथागतया शिष्यपिन्त प्रशंसा याना तथागत यागु शासनयू निश्चय याना हःगुलिं मिथ्यादृष्टितसें नं भिक्षु सङ्घपिंथायू वया वया छलकपटं प्रव्रजित जुया जुया जिपिं नं तथागतया शिष्य भिक्षुपिं खः धकाः यः यः थें नियम याना लोकपिन्त नाना प्रकारं असत्मार्ग क्यना, सद्धर्मयात असद्धर्म धका, असद्धर्मयात सद्धर्म धका, हानं सत्मार्गयात असत्मार्ग धका, असत्मार्गयात सत्मार्ग धकाः तथागतयागु सदुपदेशयात उल्टा पुल्टा याना कना उपदेश बिया बिया उपासक उपासिकापिन्त थःथःपिनि जजमान धकाः नाला कलंक पिकया जुयाच्वंपिं धूर्त भिक्षुतयूत सङ्घ भिक्षुपिंसं सङ्घ खः धकाः स्वीकार मया। उज्यापिं दुष्टतयूत प्रव्रज्या नं मब्युसेंलि तैर्थिकतयू थः थःहे विधि मदुसा नं यः यः थें मुण्डन याना त्याउँक म्हासुक वस्त्र रंगे याना, धारण याना उखें थुखें विहारयू वना वना भिक्षुसङ्घपिनि यायाथें उपोषथ पवारण याइगु थासयू द्वाहाँ वना नापं नापं च्वना सना जुल। अपिं नापं उपोसथ पवारण मयासे भिक्षुसङ्घपिं अलग च्वनाच्वन।

तृतिय संगायन

अनंली महामोग्गलिपुत्त तिस्स धयाम्ह स्थविरं – लिपा तच्वगु कलंक ल्वापु जुइ धकाः सिइका आयुष्मान महिन्द्रयात सकल सङ्घपिं लः ल्हाना थः जक अहोगंगा धयागुया समीपयू बिज्यानाच्वन। विहारयू कलंक याना जूपिं तैर्थिक भिक्षुपिंसं त्रिपिटक ग्रन्थादि नियमयात सयूके सिइकेगु छुं छुंहे वास्ता मयासें यः यःथें आचरण याना सना जुयाच्वन। गुलिसेनं याग होम याना जुल। गुलिसेनं पञ्चाग्नि व्रत याना जुल। गुलिसेनं सूर्य भक्ति, गुलिसेनं अधर्मवादी दन्तकथा शास्त्र दयेका, थःथः कतिलागु खँ मिले याना सद्धर्म उल्टा पुल्टा याना उपदेश कना शिक्षा बिया बिया जुयाच्वन। उकिया नितिं आर्यसङ्घ भिक्षुपिंसं नियमयू बिरूद्धपिं तैर्थिक भिक्षुपिं नापं उपोसथ पवारणदि याये मजिया अशोकाराम विहारयू न्हेदँतक उपोसथ पवारणादि कर्म चले मजूगु जुयाच्वन।

थुगु समाचार अशोक महाराजं सिया अमात्य छम्हेसित सम्बोधन याना आज्ञाजुल – हे अमात्य! छ विहारयू वना भिक्षुपिनिगु कलहयात, साम्य याना भिक्षुपिं सकलें मिले जुया उपोसथ कर्म या धकाः धाहुँ।

अमात्यं धाःसा बांलाक कारण बुझे मजुया राजायाके पुनर्वार न्यने नं मछाला मेम्ह अमात्यया थास वना राजां धागु खँ सल्लाह यात। मेम्ह अमात्यया मती लोकजनपिनिगु झगडा छिने यायेथें मखँ जुइ धकाः भालपा धाल कि – पासा! गथे गां गामे खुया लाका डाका मारे याना जुइपिं लोकजनपिन्त, हानं परजनयात दुःख कष्ट बिया हायूका जूपिन्त हानं राजायागु राज ताकेयाना जूपिन्त, अथवा राजायात हेपे याना देश ग्राम स्यंका जूपिन्त, कलंकपिकया उपद्रव याना जूपिन्त बाकि साकि मतसें जीव दण्ड याइ। वथेंतुं छनं विहारयू वना कलंक उपद्रव याना सनाजूपिं भिक्षुपिन्त नं बांलाक मिले जुया बांलाक ज्या खँ चलेया धकाः धा। यदि धयानंहे मिले मजुल धाःसा मिले मजूपिन्त तलवारं छेदन याना थकि धकाः अर्ति बिया छ्वत। अमात्यं नं वहे खँ सदर याना अशोकाराम विहारयू वन। वना भिक्षुपिन्त धाल – हे भिक्षुपिं! छिपिं छायू कलह याना कर्तव्य कार्यहे नं मयासे ल्वाना जुया? ल्वायूमते मिलेजुया उपोषथादि कर्तव्य कार्य या।

अन आर्य सङ्घपिंसं धाल – जिपिं जा अपिं तैर्थिकपिं नापं उपोसथ कर्म याये मखु। अले अन अमात्यं विचाः छुं मयासें तं पिकया आर्य श्रावकपिन्त – थपिंहे का कलह पिकया च्वंपिं, जिमिसं धैगु खँ हे मन्यंपिं धकाः ज्येष्ठ कथं नसें न्यना न्यना तलवारं शिरच्छेदन यायां यंकूगु बखतयू न्हापा युवराज जुयाच्वंम्ह तिस्स स्थविरं खना विचाः याना बिज्यात कि – राजां जा थपायू च्वतं अत्याचार कदापि याइमखु। थ्वजा निश्चय नं थ्वहे मुर्खम्ह अमात्ययागु भूल विचाः जुइमा धकाः थःगु ऋद्धिद्वारा अमात्यया लिक्क च्वंगु आसनयू थ्यंक बिज्यात। अन अमात्यं युवराज भिक्षुयात घात याये मछाला ल्याहाँ वया अशोक महाराजा याके बिन्ति यात – महाराज! जि विहारयू वना भिक्षुपिन्त मिले जुया उपोसथया धकाः धयानं मयासें अत्येरी जुयाच्वंपिं भिक्षुपिन्त क्रमशः शीरच्छेदन यायां वनागु युवराज भिक्षुया थायू तक थ्यन, आः थुकि गथे याये माली धकाः न्यन।

अमात्य यागु थुगु कुशब्द न्यना मात्रं राजाया हंशं थायू त्वता, म्हछम्हं थररं खाका, आतुर जुइका तः तःग्वेक मिखाकना ल्हा ब्वे ब्वे श्याना तमं तमं धालकि – रे रे मुर्ख! निर्बुद्धि चन्दाल! छन्त जिं छु धया

https://dhamma.digital

छ्वयागु? आम भिक्षुपिन्त प्राण घात या धकाः सुनां धाल? छन्त जिं छु भिक्षुपिन्त प्राणघात याना थकि धालला? छं सुयागु खँ न्यना भिक्षुपिन्त प्राण घात यानागु? हाय! हाय! का का थ्व मुर्ख अमात्यं सत्यानाश यात। आः गथे याये धकाः वाथाक्क दना हतपतं न्ह्यःनेसंतुं दुपिं सेवकपिं मुंका तुरन्त विहारय् वना भिक्षुसङ्घपिंके ल्हात जोजलपा बिन्तियात – भन्ते गुरूपिं! छलपोलपिनि सेवक जिं भिक्षुपिन्त, प्राण घातया धकाः धयागुहे मदु थ्व मूर्ख अमात्यं थथिंजागु अनर्थ यात। आः थ्व अघोर भयंकर पाप सुनां भोग याये माली थें? स्वइत थ्व पाप लगे जुइ?

अन गुलिं गुलिं स्थविरपिंसं धाल कि – राजायागु वचनंहे यदि अत्याचार यागु खःसा राजांहे भोग याये माली।

गुलिसिनं धालकि – राजायात नं अमात्ययात नं निम्हेसितं पाप लगे जुइ।

गुलिसिनं धाल कि – राजाया भिक्षुपिन्त घातक यायेगु मतीहे मदु राजां स्यूगुहे मखु थ्वजा वहे मुर्ख अमात्ययागु कुविचारं जक अत्याचार यागु खः। थुकि राजायात पाप लगे जुइमखु।

थुगु प्रकारं गुलिसेनं गथें, गुलिसेनं गथें धागुलिं राजाया मती झं आकुल ब्याकुल जुया शंसय निवारण मजूगुलिं भयंकरगु पाप जक न्ह्यःने खनाच्वन, तसर्थ मन शान्ति मजुया पुनर्वार सङ्घपिंके बिन्तियात – भन्ते गुरूपिं! छलपोलपिनि सेवक जित थुगु तच्वगु शंसयाग्निं डाह जुयाच्वंगुयात सुनां शान्त याना बिइ? हानं थुगु शासनय् नं कलंक मदयेक सुनां साम्य याये फइ?

सङ्घपिंसं धाल – महाराज! दायक महाराजाया मती च्वंगु शंसयाग्नि शान्त यायेगु व शासन कलहयात शाम्य याये फुम्ह जा मोग्गलिपुत्त स्थविर जक दु। वसपोल धाःसा अहोगंगापाखे बिज्यानाच्वन।

उखुन्हुहे राजां दोलछि भिक्षुपिनि नायक जुयाच्वंपिं सङ्घनायक प्यम्ह व हानं दोलछि सेनाया अफिसर जुयाच्वंपिं प्यम्ह सेनापति सहित परिवारपिं सकल छ्वया मोग्गलिपुत्त स्थविर निमन्त्रणा याके छ्वत। इपिं सकलें बलवेगं वना अन थ्यंका धाल – कानु छलपोलयात स्वयं राजांहे सःता हगु जुयाच्वन। तसर्थ भति याकनं बिज्याहुँ नु! स्थविर मोग्गलिपुत्त तिस्सं स्वीकार याना बिमज्या। निमन्त्रणा याः वःपिं ल्याहाँ वया राजायात बिन्ति यात। पुनर्वार राजां धर्मकथिक च्याम्ह व सेनापति च्याम्ह परिवार सहितं छ्वयाबिल। अथे नं बिमज्या। बिमज्यासेंलि अशोक महाराजां पुनर्वार सङ्घपिंथाय् वना बिन्तियात – भन्ते! छलपोलपिनि गुरू महास्थविरयात सेवक जिं निको तक निमन्त्रणा याके छ्वये धुन, अथे नं बिमज्या आः गथे याये माली?

सङ्घपिंसं – निमन्त्रणा या वःपिंसं सादर भावं निमन्त्रणा मयासे अनादर भावं निमन्त्रणा यात जुइ, उकिं बिमज्यात जुइमा।

राजां – गुगु प्रकारं सादर यासा बिज्याइ?

भिक्षुपिंसं – महाराज! वसपोलयात गुगु प्रकारं सादर यायेमा धाःसा सरासर वना न्हापां वन्दना यायेगु, अनंलि कुशल प्रश्न न्यनेगु, अनंलि गथे धायेगु धाःसा – भन्ते! तथागतया शासनय् तच्वतंहे कलह उत्पात जुयाच्वन। थुगु उत्पात शान्तार्थ सकल लोकयात हितकर जुयाच्वंगु शासनया उन्नति यायेत कृपा तसे सहायता याना बिज्याहुँ, धकाः प्रार्थना यायूवं वसपोलं करूणा तया सहायता याना बिज्याइ।

थुलि युक्ति न्यना अशोक महाराजां धर्मकथिक १६म्ह व सेनापति १६म्हेसित उगु युक्ति स्यना, पुनर्वार निमन्त्रणा याके छ्वत।

पुनः हानं राजां सङ्घपिंके न्यन – वसपोल स्थविरया उमेर गुलिति दत जुइ?

सङ्घपिंसं – ७२ दँया बृद्ध महास्थविर।

राजां – भन्ते! वसपोल ताम्नान् आदि याने आरोहण याना बिज्याइला?

सङ्घपिंसं – वसपोलं छुंहे यान आरोहण याना बिज्याइमखु।

अथेजूसा दुंगा यागु प्रबन्ध यायेमाली। धकाः आपालं दुंगा मिले याना बांलाक छगू दयेका छ्वयाबिल।

निमन्त्रणाया वःपिं अन थ्यंका वन्दना याना सादर पूर्वक राजां स्यना हःथें बिन्ति यात।

अन मोग्गलिपुत्त स्थविरं मती विचाः लुमंका बिज्यात कि तथागतया शासन उन्नति यायेया निति्हे जि ब्रम्हलोकं च्युत जुया क्वहाँ वया भिक्षु चर्या ग्रहण याना च्वनागु खः, धैगु विचाः लुइका निमन्त्रणा स्वीकार

https://dhamma.digital

याना बिज्यात। कानु! थथेंहे वये धकाः लःचाले यायेगु चालनी छगू जें घाना प्रस्थान याना बिज्यात। क्रमशः पातलिपुत्र नगरय् थ्यनी खुन्हु चान्हे अशोक महाराजाया गजागु स्वप्न खनाच्वन धाःसा आकाश मार्ग श्वेतवर्णम्ह हस्तिराज छम्ह वया राजाया शिरं नसें जवगु लप्पा थ्यंकं श्वाथ पित्तु पिया च्वन, धकाः म्हनाच्वन। प्रातकाल जुसेंलि स्वप्न परिक्षकपिं सतके छ्वया स्वप्न यागु फल न्यन। स्वप्न परिक्षकं उत्तर बिल कि – महाराज! श्वेतवर्णम्ह हस्तियागु लक्षणं छलपोल याथाय् श्वेतचित्तम्ह अरहन्त भिक्षु छम्ह बिज्याइ। हानं पित्तुप्यूगु थेंतुं अरहन्त भिक्षुं नं महाराजयागु बाहुस स्पर्श याना बिज्याइ, थथे धाय् धुंका ताउ मजावं महास्थविर नं थ्यंक बिज्यात धैगु समाचार न्यने दत। राजानं हतपतं गंगाया तीरय् वना, वने ज्यूथाय् तक लखे क्वाहाँवना स्थविरं न्ह्याय् दयेक ल्हा बिल। स्थविरं नं राजायागु ल्हाज्वना बिज्यात। स्थविरं राजायागु ल्हाज्वंगु खना (अष्टपहरियां) जुजुयागु तलवार ज्वना च्वंम्हं स्थविरयागु शिरच्छेदन याये धकाः तलवार ज्वना वगु बखतय्, लखे किपालु खना अशोक महराजं – हेहे! होसया! छं न्हापा नं मूर्ख अमात्यं अत्याचार यागुलिं थौं तक जिगु चित्त शान्त मजूनि। छ नं अविचारगु ज्या यायेत्यनाला? धकाः हक्का, राजां स्वयं थम्हंतुं स्थविरयात लँ क्यना उद्यानपाखे बिज्याकल।[17] बिज्याका छचाखेरं सूर बीरपिं सैन्य पहरा तया राजां स्वयं थमंहे स्थविरयात तुति सिका हुया अलग लिचिल। लिचिला राजाया मती स्थविरयागु शक्ति परिक्षार्थ विचाः लुइका बिन्ति यात – भन्ते! छलपोलया सेवक जिं प्रातिहार्य छक्व स्वयेगु अत्यन्त इच्छा जुयाच्वन।

स्थविरं – दायक महाराजाया गजागु प्रातिहाय स्वयेगु इच्छा जुल?

राजां – भन्ते! थ्व महापृथ्वी कम्प जुइगु छक्व स्वयेगु इच्छा जुयाच्वन।

स्थविरं – छु महाराजाया मती सम्पूर्ण महापृथ्वी कम्प जुइगु स्वयेगु इच्छा लाकी, छुं छकुचा भुमि जक कम्प जुइगु स्वयेगु इच्छा?

राजां – भन्ते! कम्प मध्यय् दके थाकुगु गुगु?

स्थविरं – जिं छगू महाराजायाके न्यने – जलं पूर्ण जुयाच्वंगु भाण्डय् सम्पूर्ण जल कम्प जुइगु थाक्वीला कि? बच्छि जक कम्प जुइगु थाक्वी?

राजां – बच्छि जक कम्प जुइगु थाक्वी।

स्थविरं – अथेहे तुं महाराज! भूमि नं छकूचा कम्प जुइगु थाक्वी धकाः सिइकि।

राजां – अथे जूसा भन्ते! भूमि छकुचा कम्प जुइगु स्वयेगु इच्छा। धकाः बिन्ति यात।

स्थविरं – अथे जूसा महाराज! छगू योजन यागु स्थानस छचाखेरं चिण्ह तया, पूर्व दिशापाखे रथयागु घःचा निचा दुने, निचा पिने तयेका ति, दक्षिण दिशापाखे निपातुति दुने, निपातुति पिने लाक अश्व छम्ह थनाति, पच्छिम दिशापाखे छपा तुति दुने छपा तुति पिने तयेका, पुरूष छम्ह थना ति। उत्तर दिशापाखे भाण्ड छगुलि जलं पूर्ण याना बच्छि बच्छि पर्दा खुया ति धकाः प्यंगू दिशाय् सं प्यता वस्तु तयेका बिज्यात। अनंलि स्थविरं अभिञ्ञाणया पाद जुयाच्वंगु चतुर्थ ध्यानय् प्रवेश जुया ध्यानं दना चिण्ह तया तक्कया भित्रय् भूमिकम्प जुइगु अधिष्ठान याना बिज्यात। अधिस्थान याना मात्रं चिण्ह दुगु प्यंगु स्थानया भित्रय् तच्वकंहे कम्प जुया प्यखे कुने तया तःगु चिण्ह बच्छि जक कम्पया दिनि दिनि खाना कम्प जुयाच्वन। चिण्हया पिने छुनं भतिचाहे कम्प जुगु मखु। थजागु प्रकारं आश्चर्यगु प्रातिहार्य क्यना बिज्यात।

थुगु प्रातिहार्य स्वया राजा सहितं सकल लोकपिंसं – धन्य! धन्य! थस्पोल धकाः प्रशंसा यात।

राजाया मती नं धन्य थसपोल महास्थविर थसपोलं जिगु शंसयाग्नि नं शान्त याइ। हानं शासनयागु कलह नं शाम्य याना उन्नति वृद्धि यायेगु समर्थ दुम्ह खः। धकाः सन्तोष जुसे मोग्गलिपुत्त स्थविर याके बिन्ति यात – भन्ते! छलपोलया सेवक जिं अमात्य छम्हेसित विहारय् वना उपोषथ कर्म याकि हुँ धकाः छ्वयागु, व मुर्खम्ह अमात्यं सत्यानाश याना वल। आः पाप स्वइत लगेजुइ?

---

[17] उगु बखत यागु दस्तुर गथे धाःसा सुंगुम्हसेनं राजायागु हस्त ज्वनी वइत तलवारं पालेगु राजापिनिगु चारित्र जुयाच्वन। मोग्गलिपुत्र स्थविरनं उगु चारित्र स्यू, स्यूसानं छु या कारणय् ल्हा ज्वना बिज्यात धाःसा थुम्ह राजां जिके प्रश्नार्थ निमन्त्रणा यावगु खः तसर्थ थुम्ह राजा जिगु धमन्ते वासिक जिं थ्वइत सहायता बिइ योग्य खः धकाः विचाः याना बिज्यागु जुल।

https://dhamma.digital

स्थविरं – महाराज! व अमात्यं अत्याचार यागुलि छु दायक महाराजया मती सङ्घपिन्त घात यासां ज्यू धैगु विचाः दुला?

राजां – भन्ते! जिगु मती जा उजागु छुं नं मदु।

स्थविरं – महाराजाया चित्तय् सङ्घघात यायेगु कल्पना नं मदु, उजागु अत्याचार या धकाः अनुमति ब्यूगु नं मदुसा उके राजायात छुंहे दोष मदु। गुम्हसें यात, वइतहे उगु पाप लगे जुइ। थ्व खँया प्रमाण तथागतं उपदेशित तित्तिर जातकय् दु।

व खँ थथे, परापूर्व कालय् श्री शाक्यमुनि जुया बिज्याइम्ह बोधिसत्त्व ऋषि प्रव्रजित जुया जङ्गलय् च्वनाच्वंगु बखतय् छगू (पच्चन्त) ग्रामय् ब्याधा छम्हसें तित्तिर धैम्ह पंक्षि लहिना चतुर जुइक स्यने कनेयाना तल, वहे तित्तिर पंक्षि यंका जङ्गलय् छगू स्थानय् तया उम्ह तित्तिरया छचाखेरं पाँय् छुना तल। उम्ह तित्तिर बराबर थःगु स्वभाव हाला च्वनीगु जुयाच्वन। अन मेमेपिं जंगलि तित्तिरपिं आपालं वइगु बखतय् वः लिसे पाँशय् तक्यनीगु जुयाच्वन। व पाँशय् क्यना च्वंक्क पंक्षितय्त व ब्याधां श्याना नइगु जुयाच्वन। छन्हु लिपा वहे तित्तिर ज्वना जङ्गलय् वना ऋषि यागु आश्रमया समीपेहे तित्तिरयात खाया थःमागु कार्य यानाच्वन। उगु बखतय् तित्तिरं ऋषियाके प्रश्नयात – भो तपस्वी! जित छगू तच्वगु शंसय जुयाच्वन गथे धाःसा जि थन जङ्गलय् च्वना थःगु सोर पिकया हाला च्वनेगु बखतय् थन जङ्गलयापिं तित्तिरतय् मती भ्की स्वजाति मित्र छम्ह हालाच्वन धकाः सकलें वइगु जुयाच्वन। वः लिसें ब्याधायागु पाँशय् क्यनीगु पाँशय् क्यनाच्वक्क तित्तिरयात ब्याधां श्याना नइगु। थ्व पाप जित लगे जुइला कि मजुइ?

ऋषिं धाल – तित्तिर! छं थाय् वःपिं मेपिं तित्तिरतय्त प्राणघात याकेगु मती दुलाकि मदु?

तित्तिरं धाल – जिकेजा उजागु मतीहे मदु। केवल जिजा थःगु स्वभाव अनुसारं हाला च्वनागु सम्म खः।

ऋषिं सूत्र ब्वना उत्तरू बिल –

सचे ते नत्थि चित्तं नत्थि पापं चेतयन्तमेवहि पापं फुस्सति, नाचेतयन्तस्स।

तदर्थ, तित्तिर यदि छं घातक यायेगु मती मदुसा छन्त पाप मदु। हिंसाचित्त दूम्हयातहे जक पाप लाइ तस्मात् हे तित्तिर! ज्ञानीजनपिंसं चेतना युक्तगु कर्मयातहे जक प्रधान धयातल। काय, वाक, चित्त यागु सम्पूर्ण कार्यस चेतनाहे मूल कारण जुयाच्वन।

उगु अवस्थाय् राहुलकुमार तित्तिर जुयाच्वन। गुम्ह ऋषि नं वर्तमान तथागतहे खः।[18]

हे महाराज! थ्वहे तित्तिर जातकयागु प्रमाणं सङ्घपिन्त घातक याकेगु चित्तेहे मदुम्ह राजायात नं उगु पाप लाई मखु धकाः सिइकि। थथे धया राजायागु शंसय म्हुया बिल।

राजाया मनय् शंसय रहित शान्तानन्द जुया न्हेन्हु तक वसपोल स्थविरयाकेहे तथागतयागु सदुपदेश न्यना यथार्थ रूपं सयूके सिइके याना अनं नं अशोकाराम विहारय् वना मतवाद मिलेजूपिं भिक्षुसङ्घपिं मुंका पुचः पुचः छखे छखे तया छगू छगू पुचः दुकया राजां प्रश्न यात – भन्ते भिक्षुपिं! तथागत छु मत् याम्ह खः?

इमिसं उत्तर बिल – भगवान तथागत सस्सतवाद खः।

जुजुं इमित छखे तया बिल।

हानं मेगु फौज दुकया न्यन।

इमिसं धाल – तथागत एकच्च सस्सतवाद।

इमित नं छखे तल।

एवं प्रकारं गुलिसिनं अधिच्च सस्सतवाद धाल। गुलिसिनं अमराविक्खेपवाद धाल। गुलिसिनं सञ्ञीवाद, असञ्ञीवाद, नेवसञ्ञीनासञ्ञीवाद, उच्छेदवाद, दिट्ठधम्म निब्बाणवाद, इत्यादि इत्यादि प्रकारं नाना भिक्षुपिंसं नाना प्रकार उत्तर बिल।

---

[18] अशोक महाराजाया थुगु खँया प्रश्ननं वर्थेतुं जुया नितिं मोग्गलिपुत्त तिस्सस्थविरनं उगु तित्तिर जातक कथा उपदेश उत्तर बिया बिज्यागु जुल।

https://dhamma.digital

अन अशोक जुजुं तथागतयागु सद्धर्मयात यथार्थ थें स्यूम्ह जूयानितिं थ्व भिक्षुपिं निश्चयन तथागतया श्रावक शिष्यपिं मखु, मिथ्यादृष्टि तैर्थिकपिं धकाः सिइका असत भिक्षुपिं जुक्व मुंका श्वेत वस्त्रं पुंका गृहस्थी समानं याना विहारं पितिना छ्वत। व पितिना छ्वपिं मिथ्यादृष्टि तिर्थिकत लगभग ६०,००० दुगु जुयाच्वन।

अनंलि हानं मेगु फौज भिक्षुपिं दुकया प्रश्न यात – भन्ते भिक्षुपिं! बुद्ध तथागत छु मत याम्ह?

भिक्षुपिंसं – दायक महाराज! बुद्धतथागत कम्मवादि, हानं विभज्जवादीनं खः। (भिक्षुपिंसं भगवान तथागत कर्मवादी जक मधासे विभज्जवादीनं खः धकाः छायू अथे धागु धाःसा कर्माकर्मयात जक मानेयानाच्वन धायेव अत्तभाव निरोध मजुइगु जुयाच्वन।

गथे कि देवल ऋषि, आलार कालाम, उदक रामपुत्रादि पिनं कर्मवादीपिं खः। मेमेगु वादी तथा मेमेपिं देव, देवतापिनिगु भरोसाधारयू च्वना च्वंपिं मखु। यादिसं वपते बीजं तादिसं हरते फलं, गजा गजागु पुसा पित, अजा अजागु फल सइगु अवश्य। थःथगुहे कर्मयात प्रधानता मानेयाना, थःथपिनिगुहे उद्योग बल पराक्रमं अष्टसमापत्ति ध्यान तकनं प्राप्त याना निराकार ब्रम्हलोकयू थ्यंकनं वनेफुपिं खः। अथे जूसानं कर्माकर्म रहित मजुइकं दुःख अन्त मजुइगु जुयाच्वन। अथेया कारणयू विभज्जवादी धागु खः। विभज्जवादी धयागु हरेक वस्तु, हरेक नाम, रूपयात फारे फारे याना कुच्चा कुच्चायाना भाग भागथला स्वया यंकेगु अर्थात् चक्खु, सोत, घान, जिव्हा, काय, मन थ्व फुक्क गथे जुया दयावल? उके छु छु तत्व मिले जुयाच्वंगु दु? गुलि तत्व मिले जुल धायेव मिखां खनी, न्हायूपनं ताइ, न्हासं न ताइ, म्यें स्वाद थुइ, कायं स्पर्श चाइ, मनं चिन्तना याइ?

हानं बाहिरीक (अविञ्ञाणक) जड वस्तुलि गुलि तत्व दु? अज्झत्तिक (सविञ्ञाणक) चेतन वस्तुली गुलि तत्व दु? धकाः फारे याना स्वयेगु। गथेकि हेतुपच्चयो, आरम्मण पच्चयो, अधिपति पच्चयो, अनन्तर पच्चयो .....। इत्यादियात प्रज्ञाज्ञानं कुच्चा कुच्चा याना (विभाजन याना) भाग भागथला यथार्थ भावं हेतु स्वभावयात खंका सिइका कायेगुयात, विभज्जवादी धयातःगु खः।

केवल कर्माकर्मयात जक मानेयाना च्वनानं मगानि दुःखया हेतु निरोध मजूनिगु जुयाच्वन। मेमेगु नाना प्रकारया वाद धारणा याना च्वंपिं तिर्थकरतयूगु खँ हानं कतपिनिगु हा हाले जुया अन्ध भक्ति अन्धविश्वासयू लगे जुयाच्वंपिनिगु खँ जा धायेगुहे छु दनि? गजा गजागु लें थःपिं वनी, अजा अजागु थासयूहे थ्यनी।)

राजां – भन्ते छलपोलपिं धाःसा धात्थेंहे यथार्थथें तथागतया श्रावक भिक्षुपिंहे खत। आः तिनि तथागतयागु शासन परिशुद्ध जुल। आः छलपोलपिनि भिक्षु कर्तव्य उपोषथ पवारणादि छु याना बिज्याये माःगु खः याना बिज्याहुँ धकाः बिन्ति यात। भिक्षुपिं नं सकलें एकत्थ समागम जुया बिज्यात। वसपोलपिं लगभग ख्वीगू लक्खम्ह दुगु जुल।

मोग्गलिपुत्त स्थविर नं भिक्षु सङ्घपिनि मध्ययू बिज्याना धर्म संवाद याना अनेक प्रकारयापिं घूर्तवादीपिं भिक्षुपिं हटेयाना गुगु सकल लोकयात हित सुख, कल्याण जुइगु ज्ञानिजनपिंसं सेवन यायेयोग्यगु सर्व दुःख अन्त जुइगु, तथागतयागु शुद्धगु सद्धर्म बुद्धवचन च्यागू प्रकारया मातिका कथावस्तु ब्याख्यान याना बिज्यात।

अनंलि ख्वीगू लक्खति भिक्षुपिनि मध्ययू पटिसम्भिदा प्राप्त तेविज्जा, छलाभिञ्ञाण तथा त्रिपिटकधर जुयाच्वंपिं अरहन्तपिं जक ल्यया, ल्यया गथे न्हापा न्हापा महाकाश्यप, महायश स्थविरपिंसं प्रथम, द्वितिया संगायना याना आबृत्तियाना बिज्यागुथेंहे अशोकाराम विहारयू त्रिपिटक बुद्धवचनयात ल्यया ल्यया सम्पूर्ण परिशुद्धयाना ज्येष्ठ मासं निसें आरम्भ याना गुलातक धर्म संगीति पुनरावृत्ति याःगु जुल।

थुगु तृतिय संगायना तथागत परिनिर्वाणयां लिपा २३५ दँ दुगु बखतयू माघ माहिनास पूर्ण जूगु जुल। (गुलिं आचार्यपिंसं २१८ दँ दयेका संगायना जुल धकाः नं धापिं दु। व धाःगु खँ थथे खः। अट्ठसालिनि ग्रन्थयू भगवतो परिनिब्बानतो अट्ठारसाधिकानं द्विन्नं वस्स सतानं मत्थके धकाः धयातःगु जुयाच्वन। थ्व धयातःगु श्लोक केवल धम्माशोक २१८ दँ दइगु बखतयू जुजु जुइ धैगु भावं च्वयातःगु खः। हानं गुलिं आचार्यपिंसं २३६ दँ दुबले संगायना जुल धकाः धापिं दु। व खँ नं थथे खः पाराजिकाकाण्ड अट्ठकथालयू लंकाद्वीपयू धर्म प्रचार याःवंगु खँ च्वयातःगु खः।)

https://dhamma.digital

अनंलि मोग्गलि पुत्त स्थविरं आयुष्मान महिन्दादि अरहन्तपिं छ्वया गुंगू स्थानयू शासन स्थापना याके छ्वया बिज्यागु जुल।

आयुष्मान महामहिन्द बुद्ध सं. २३६ सालया ज्येष्ठ मासयू लंकाद्वीपपाखे प्रस्थान याना बिज्यागु जुल।

इति तृतिय संगायना तक्कया खँ क्वचाल।

छगू समय भगवान बुद्ध जेतवन महाविहारयू विहार याना बिज्यागु जुयाच्वन। उगु समययू भैषर्य (वास) याना जुइगु आदि न्यीछगू अनेसन कर्म याना धनसम्पत्ति गवेषण याना जीविका याना च्वंम्ह चूलसारी धैम्ह भिक्षुयागु कारणयू भगवानं थुगु गाथा आज्ञा जुया बिज्यात–

सुजीवं अहिरीकेन काक सूरेन धंसिना।
पक्खन्दिना पगब्भेन संकिलिट्ठेन जीवितं।।
हिरीमता च दुज्जीवं निच्चं सुचि गवेसिना।
अलीनेनप्पगब्भेन सुद्धाजीवेन पस्सता।।

तदर्थ– लज्जा शरम मदुम्ह भिक्षु, क्वयार्थें जागु स्वभावाचरण याना परजनया हितोपकारयात नाश याना, पर जनं यागु कार्ययात थमं यानागुर्थें च्वंक याना जुइगु, दुष्ट स्वभावं अशुद्धाचरण याना जीवन व्यतीत यायेगु थाकु मजू, अःपु। हानं नियमानुसारं अकुशल कर्मयू लज्जा चाया पवित्र जुइगु हे जक गवेषण याना आलस्य रहित जुया, दुष्ट स्वभाव मजुसें शुद्ध आचरण याना जीवन व्यतीत यायेगु थाकु, अःपु मजू।।

लोक निति।

दुर्जन खण्ड

दीघा जागरतो रत्तिं, दीघं सन्तस्स योजनं।
दीघो बालानं संसारो, सद्धम्मं अविजानतो।।

तदर्थ, जागरतो – जागृत न्ह्यः मवम्हयात, रत्तिं – रात्रि चा, दीघा – ताःहाक जुइ, सन्तस्स – थाके जुयाच्वंम्हयात, योजन – छगू योजन मार्ग नं, दीघं – ताःहाक जुइ। सद्धम्मं – तथागतयागु गुगु सद्धर्म, अविजानतो – यथार्थ मस्यूम्ह, बालानं – अज्ञानी मुर्खयात, संसारो – थ्व भव संसार जूसां, दीघो – ताःहाक जुइ।

जलप्पमाणं कुमुदनालं कुलप्पमाणं विनयो पमाणं।
व्यत्तिप्पमाणं कथित वाक्यं पथविप्पमाणं तिणमिलातं।।

लोके – लोकस, जलप्पमाणं – लः तःजा चिकिजा, कुमुदनालं – पलेस्वाँया दं स्वया सिइका कायेगु, कुलप्पमाणं – कुलवंशया उच्च नीच प्रमाण, विनयोप्पमाणं – उम्हया काय, वाकं याना जुगु नियमाचरणद्वारा सिइका कायेगु, व्यक्तिप्पमाणं – पण्डित ज्ञानी खः मखु सिइकेत, कथित वाक्यं – वं धाइगु ल्हाइगु खँ स्वया सिइकेमा, पथविप्पमाणं – जग्गा भिं मभिं सिइकेत, तिण मिलातं – तृणादि यागु लक्षणं सिइका कायेगु।

भमरा पुप्फमिच्छन्ति, गुणमिच्छन्ति सुज्जना।
मक्खिका पूति मिच्छन्ति, दोस मिच्छन्ति दुज्जना।।

https://dhamma.digital

भमरा – भम्वः धयापिनि, पुप्फं – पुष्प स्वांयात, इच्छन्ति – इच्छा जुइ, सुज्जना – ज्ञानी सज्जनपिनि, गुणं – गुणोपकार, इच्छन्ति – इच्छा जुइ। मक्खिका – भुजिं धयापिनि, पूति – दुर्गन्ध ध्वग्गीगु, इच्छन्ति – इच्छा जुइ, दुज्जना – दुर्जन धयापिनि, दोसं – थःनं परनं नाश जुइगु गुगु मभिंगु द्वेषयात, इच्छन्ति – इच्छा जुइ।

असन्तस्स पियो होति सन्तंन कुरूते पियं।
असतं धम्मं रोचेति, तं पराभवतो मुखं।।

गुम्हसें, असन्तस्स – असत् असभ्यपिन्त, पियो – प्रिय प्रेम, होति – जुइ, सन्तं – ज्ञानी सज्जनपिन्त, पियं – प्रिय प्रेम, नकुरूते – याइमखु, असतं – सज्जन मखुपिं असत्पुरूष पिनिगु, धम्मं – धर्मयातहे जक, रोचेति – रूचि जुइ, तस्स – उजाम्हयात, तं – उगु कार्य, पराभवतो – निश्चय नं विनाश जुइगुया, मुखं – कारण जुयाच्वन।

तिलमत्तं परेसं व अप्पदोसञ्च पस्सति।
नालिकेलम्पि सदोसं, खलजातो नपस्सति।।

खलजातो – मभिंगु स्वभाव चित्त जुयाच्वंपिंसं, परेसं – परजनपिनिगु, तिलमत्तमेव – हामो प्रमाणगु, अप्पदोसञ्च – अप्पदोसं एव छुं भतिचा दोषयात नं, पस्सति – खना च्वनी, नालिकेलं – नैक्या पायूग्वगु, सदोसंपि – थःगु दोष दयाच्वंगुयात धाःसा, नपस्सति – खनी मखु।

सुनखो सुनखं दिस्वा, दन्तं दस्सेति हिंसितुं।
दुज्जनो सुज्जनं दिस्वा, खलजातो नपस्सति।।

सुनखो – खिचां, सुनखं – खिचायात, दिस्वा – खनेवं, रोसयं – तमं तमं, हिंसितुं – आघात यायेत, दन्तं – दन्त धंवा, दस्सेति – ग्यानापुसे च्वंक क्यनी, दुज्जनो – मभिंपिं दुर्जनतयूसं, सुजनं – साधु सज्जनपिन्त, दिस्वा – खनेवं, रोसयं – तमं तमं, हिसं – नाना प्रकारं दुःख कष्ट बीगु, इच्छन्ति – इच्छा याना च्वनी।

सप्पो दुट्ठो खलो दुट्ठो सप्पोदुट्ठतरो खलो।
मन्तोसधेहि सो सप्पो, खलो केनुपसम्मति।।

सप्पो – सर्प, दुट्ठो – दुष्टगु स्वभाव जुयाच्वन, खलो – दुष्ट चित्त जुयाच्वपिं दुर्जनपिंनं, दुट्ठो – दुष्टगु स्वभाव जुयाच्वन, सप्पो – सर्पयासिनं, खलो – दुष्टचित्तपिं, दुट्ठतरो – अतिकंहे दुष्ट, सो सप्पो – व सर्पयात जा, मन्तोसधेहि – नाना प्रकारया मन्त्र तथा जरिबुतिं, सम्मति – शान्त यायेज्यू, खलो – दुष्ट चित्तपिन्त, केन – छुके जक, उपसम्मति – शान्त याये फइ।

अतिपियो न कातब्बो खलो कोतुहलं करो।
सिरसा वहमानोपि अद्धपूरो घटो यथा।।

खलो – दुष्ट अपजसीपिन्त, अतिपियो – अत्यन्त प्रेम, न कातब्बो – मयायेगु, सिरसा – शिरयू, वहमानोपि – छुनातल धाःसानं, अद्धपूरो – बागः जागु, घटो यथा – घः थेंतुं, कोतुहलं – कच कच जक, करो – यानाजुइ।

https://dhamma.digital

अप्पसुत्तो सुतं अप्पं, बहुं मञ्ञति मानवा।
सिन्धुदक मपस्सन्तो, कूपेतोयं व मण्डुको।।

लोके – लोकस, अप्पसुत्तो – अल्पश्रुत जुया च्वम्हसिया, अप्पं – अल्प मात्रगु, सुतं – श्रुतयात, बहुं मञ्ञति – आपाहे धकाः च्वनी, मानवा – अभिमानि जुइ, किमिव – छाय् धाःसा, सिन्धुदकं – महासमुद्रयागु लः, अपस्सन्तो – मखंनिम्ह, मण्डुको – ब्यांचां, कूपे – तुंथीच्वंगु, तोयं – लः यात, बहुं मञ्ञतीव – आपालं धकाः च्वनीथेंतुं खः।

सुजन खण्ड।

विनासत्थं न गच्छेय्यसुरो संगाम भूमियं।
पण्डित्वद्धगु वाणिजो विदेस गमनो तथा।।

अर्थ, सुरो – सूर वीर जुयाच्वंम्ह सेना, सत्थं – शस्त्र, विना – मदेक, संगाम भूमियं – संग्राम भूमिस, नगच्छेय्य– मवनेगु, तथा – अथेहे, पण्डितो – पण्डितं, सत्थं – शास्त्रयागु, विना – प्रमाण मदेक, नभासेय्य– भाषण मयायेगु, अद्धगु – दूर मार्ग गमन जुइम्ह, वाणिजो – व्यापारि, सत्थं – साथ, विना – मदेक, नगच्छेय्य– मवनेगु, विदेस गमनो – विदेशय् वनीम्हया, सत्थं – पासा, विना – मदेक, नगच्छेय्य– मवनेगु।

आपं पिवन्ति नो नज्जा रूक्खा खादन्ति नो फलं।
वस्सन्ति क्वचि नो मेघो परमत्थाय सतं धनं।।

अर्थ, आपं – लः, नज्जा – नदीं, नोपिवन्ति – त्वनीमखु, रूक्खा – वृक्षं, फलं – फल, नोखादन्ति – नइमखु, मेघो – मेघ, क्वचि – गुगुं मेगु स्थानय्, नोवस्सन्ति – वृष्टि जुइमखु, सतं – ज्ञानीपिनिगु, धनं – धन नं, परमत्थाय – परोपकारार्थ हे जक खः।

धनमप्पम्पि साधुनं कूपे वारिव निस्सयो।
बहुं अपि असाधुनं न च वारिव अण्णवे।।

अर्थ, साधुनं – ज्ञानी सज्जनपिनिगु, धनं – धनसम्पत्ति, अप्पम्पि – अल्पमात्र जुसां, कूपे – बुंगाःलय् च्वंगु, वारिव – लःथें, निस्सयो – परजनपिन्त आधार दयाच्वनी, असाधुनं – सज्जन मखुपिनिगु, धनं – धन सम्पत्ति, बहुं अपि – आपालं दुसानं, अण्णवे – सागर यागु, वारिव – चि सवा वःगु लः थें, न च निस्सयो – प्यास शान्तार्थ आधार दुगु मखु।

सुखा रूक्खस्स छायाव, ततो ञाति मातापितु।
ततो आचरियो रञ्ञो, ततो बुद्धस्स नकधा।।

तदर्थ, वृक्षयागु छाँया सुख जू। उकियासिनं ञाति बन्धु, माँ, बौपिनिगु छाँया सुखानन्द जू। उकियासिनं आचार्य गुरूपिनिगु छाँया अत्यन्त सुखानन्द जू। उकियासिनं जुजुपिनिगु छाँया सापहे सुखानन्द जू। उकियासिनं बुद्ध तथागतयागु छाँया धकाः धयागु बुद्धोपदेशित सद्धर्म अत्यन्त अनन्त महा परमानन्द सुख शान्तिगु खः।

https://dhamma.digital

नत्थि विज्जा समं मित्तं न च व्याधि समो रिपु।
न च अत्त समं पेमं न च कम्म समं बलं।।

अर्थ, लोके – लोकस, विज्जा समं – विद्या समानं, मित्तं – मित्र, नत्थि – मदु, व्याधि समो – रोग व्याधि समानगु, रिपु – शत्रु, न च अत्थि – मदु, अत्त समं – थः समानं, पेमं – प्रेम, न च अत्थि – दुगु मखु, कम्म समं – कर्म समानं, बलं – बल, न च अत्थि – दुगु मखु।

सुखोपि चन्दन तरू नजहाति गन्धं।
नागो गतो नरमुखे नजहाति लीलं।।
यन्ता गतो मधुरस नजहाति उच्छु।
दुक्खोपि पण्डित जनो न जहाति धम्मो।।

लोके – लोकस, चन्दन तरू – श्रृखण्डादि तरू, मुक्खोपि – गनावन धाःसानं, गन्धं – सुगन्धयात, नजहाति – त्वता मछ्व, नागो – गजराज, गतोपि – रणसंग्रामय् वंसानं, नरमुखे – मनुष्यया न्ह्योने, लीलं – थःगु स्वभाव शोभायमानगु, न जहाति – मत्वतु, उच्छु – तु, यन्तागतोपि – यन्त्र चक्रय् वंसानं, क्यल दुने वंसानं, मधुरसं – चाकुगु रस, न जहाति – त्याग मया, अथेहे, पण्डित जनो – ज्ञानी सज्जनपिंसं, दुक्खोपि – न्ह्याथें जागुहे दुःख कष्ट जूसानं, धम्मं – सद्धर्मयात, न जहाति एव – त्याग याइहे मखुगु जुयाच्वन।

चज दुज्जन संसग्गं, भज साधु समागमं।
कर पुञ्ञमहोरतिं, सर निच्चमनिच्चतं।।

दुज्जन संसग्गं – मूर्ख दुर्जनतय्गु संगत, चज चजाहि – त्याग याना छ्व, साधु समागमं – शुद्धाचारी सज्जनपिनिगु, भज भजाहि – भजन या, सेवन संगन या, अहोरत्तिं – अहोरात्र, चान न्हिनं सर्वदा हे, पुञ्ञं – कुशल पुण्यकार्य, कर करोहि – कोशिस बलोद्योग या, अनिच्चतं – संखार धयागु कर्म, चित्त, ऋतु, आहारं बने जुयाच्वंगु अर्थात संसारय् दयाच्वको, बने जुयाच्वको छुंहे नं नित्यगु मखु नित्य जुयाच्वनिगु मखु धका, निच्चं – प्रतिदिन सर्वदाहे, सर सराहि – बांलाक चित्तय् तया लुमंका च्वने माःगु जुल।

उदेति भाणु पच्छिमे मेरू राजापि नमति।
सीतलं यदि नरग्गि पब्कतग्गे च उप्पलं।
पिकासे न विपरितं साधु वाचा कुदाचनं।।

अर्थ, यदि भाणु – सहश्र रश्मि धारण याना च्वंम्ह दिवाकर, पच्छिमे – पश्चिमपाखें, उदेति – उदय जुइ, मेरू राजापि – सुमेरू पर्वतनं, नमति – क्वच्छुना वइ, नरग्गि – नरकयागु अग्नि, सीतलं – सिचुयावनी, पब्बतग्गे – पर्वतया च्वकाय्, उप्पलं – पद्म पुष्प, पिकासे – ह्वयावइ तथापि, साधुवाचा – ज्ञानी सुचरित्रपिं महासज्जनपिनिगु सत्वचन, कुदाचनं – कदापि, न विपरितं – विपरित अक्खगु जुइमखु।

उदयब्बय संखारे निब्बिन्दित्वान पण्डितो।
सकिच्चं अनुयुञ्जेय्य मोघ कालं न खीपये।।

पण्डितो – भो, भो ज्ञानी सज्जन बृन्दपिं! घोर भयंकर दुःख रूपी संसारं पार जुया निरन्तर सुख शान्तिगु निर्वाणयात प्रबल इच्छा जुयाच्वंपिं मनुष्यपिं !, उदयब्बय संखारे – थ्व त्रिलोकेसनं उत्पत्ति व बिनाश

https://dhamma.digital

जुयाच्वंगु गुगु नाम व रूप निगू संस्कार धर्मे, निब्बिन्दित्वान – गुलिजक घृणायुक्त घचायापुसे च्वंगु खः एकाग्र चित्तं विचाः याना दुनें निसें बांलाक लुमंका विरक्त जुया, सकिच्चं – थःत उपकार जुइगु शील, समाधि, प्रज्ञा पुण्य कार्येहे जक, अनुयुञ्जेय्य – प्रतिदिन प्रयत्ने रत जुइगु स्वयेमाल, मोघकालं – अनर्थेहे अमूल्य समययात, नखिप्पये – थजागु महा दुर्लभगु नरजन्मयात व्यर्थे फुकेगु मखु सारयू लगे यायेगु स्वयेमाल।

महाधन वाणिज कथा

छगू समययू भगवान बुद्ध जेतवन महाविहारयू बिज्यानाच्वन। उगुहे बखतयू वाराणसी नगरं श्रावस्ति नगरपाखे वस्त्रादि माल ताल बिक्रि यायेया नितिं वयाच्वंम्ह महाधन वणिजालया वस्तु बिक्रि मजूगुलिं अनहे हेमन्त, ग्रिष्म, वर्षात स्वंगू ऋतु तकं च्वने धकाः विचाः यानाच्वंगु बखतयू पिण्डाचार बिज्याकम्ह तथागत व उम्ह वणिजालया न्ह्यःने थ्यंगु बखतयू वणिजालया चित्तयागु खँ सिइका मुसुक्क न्हिला बिज्यात। अन तथागत न्हिला बिज्यागु कारण ल्यु ल्यू बिज्याना च्वंम्ह आनन्द भिक्षुं भगवान याके बिन्ति याना न्यन।

तथागतं आज्ञा जुया बिज्यात – आनन्द! जि न्हिलागु मेता कारणं मखु। व महाधन वणिजाल थनिं न्हेन्हु दत धायेव मृत्यु जुइम्ह जुइधुंकल। अथे नं व मूर्ख कन्हे कंस अन्तराय बिघ्न जुइगु खँ मसिया स्वंगू ऋतु तक नं थ्वहे नगरयू च्वने धकाः विचाः यानाच्वन।

उगु उपदेशयात न्यना आनन्द भिक्षुं महाधन वणिजाल याथायू वना नुगलयू द्वाहाँवंक उपदेश याना बिज्यात।

उगु बखतयू महाधन वणिजालया मनयू तसकं भय त्राश जुया वल। अले उम्ह वणिजालं तथागतादि भिक्षु सङ्घपिन्त निमन्त्रणा याना श्रद्धा पूर्वक भोजनादि नाना प्रकारया दान प्रदान यात। भोजन समाप्त जुसेंलि तथागत अनुमोदनया नापं नापं थुगु गाथा आज्ञा जुया बिज्यात –

इध वस्सं वसिस्सामि इध हेमन्त गिम्हसु।
इति बालो विचिन्तेति, अन्तरायं न बुज्झति।।

तदर्थ – थुगु थासयू जि, हेमन्त ऋतु, ग्रिष्म ऋतु, वर्षा ऋतु तक च्वने धकाः मूर्ख अज्ञानीं विचाः याइ। बिच्चे थःगु जीव अन्तराय जुइगुयात धाःसा स्यूगु मखु।

थुगु गाथा धर्मोपदेशया अन्तिमयू महाधन वाणिज श्रोतापत्ति मार्गस प्रतिष्ठित जुल। हानं न्हेन्हु दुखुनु परलोक जुया तुसित देवलोकयू उत्पन्न जूगु जुल। उकें छथायू हानं धयातल –

अज्जेव किच्चं आतब्बं कोजञ्ञा मरणं सुवे।
नहि नो संकरन्तेन, महासेनेन मच्चुना।।

थौंहे हितकरगु सदा कल्याण कारकगु, सकुशल पुण्य कार्य यायेगु स्वये माल। कन्हे जुइबले मृत्यु जुइला छु छु सुनां स्यू? सहश्राधिक सैन्य सहितम्ह मृत्यु राजां थौं वा कन्हे, चान्हे वा न्हिने, छें च्वनेबले वा पिने वनेबले निश्चय नं ज्वना मयंकुसे त्वतिमखु। गथे आका भाकां इमाँ खाचा दाया यंकि थें ज्वना यंकि। विचाः याना स्वत धाःसा आः हेनं काल रूपी सर्प आयु रूपी ब्यां क्रमशः नुना यंकानं च्वंगुदु।

।। इति समाप्तम्।।

https://dhamma.digital

* नमो बुद्धाय *

सद्धर्म सुरक्षित

राजादि सकलयां * सदा जय ! जय !!

महा जयमंगल पाठ

(नेवा भाषां अनुवाद जूगु)

Translated by—

U. PRAGYANANDA BHIKKHU

Published by—

ARKANISE REFUGEES

Nashipur (Dinajpur)

बु० सं० २४८६

शुभ सं० १०६६

वि० सं० २००३

https://dhamma.digital

महा जयमङ्गल पाठ

प्रकाशकः
दुक्खिजन सकल बुद्धोपासकोपासिकापिं,
नाछिपुर (दिनाजपुर)।

बुद्ध सम्बत २४८९
शुभ सम्बत १०६६
विक्रम सम्बत २००३

Dhamma Digital

अनुवादक :
ऊ प्रज्ञानन्द भिक्षु

मुद्रकः
जेनरल प्रिण्टिङ्ग वर्क्स लि.,
८३, पुराना चीनाबाजार स्ट्रीट, कलकत्ता।

https://dhamma.digital

प्रणाम

अज्ञान जन्म मन आश्रव नाश याःम्ह
संसारयात अतिहे सुख शान्ति ब्यूम्ह
मित्रादि मित्र मदुसो अहो! बुद्ध चित्ते
याना प्रणाम उम्हस्या युग पाद पद्मे
सर्वज्ञ शास्ता मुनिराज बुद्ध !
छिं ब्यूगु धात्थें उपदेश शुद्ध
अयूनं छुयासोः मफु सत्य जोने
छिगुहे करूणां कुश जित फोने
मनया पुखुली उगु भाव लखे
कुविचाः दयाच्वनि पंक छखे
उकियागु दथ्वी सुविचाः पले
ह्वपि सत्य पुसां उपदेश हले
थो संसार शरीरया मन पुखू अज्ञानया पंकदु
हेहे दिवाकर! मूर्खता दत सुपाँ छुंहे खनेनं मदु
ज्ञानिहेधा सुपाँ छि भति चिलाब्यु खनेदइ निभाधर्मया
ह्वेकि श्रद्धा पले धकाः सकलयां भेरीपुया थुगु च्वया
(सकलयां चित्त भिनेमा)
बुद्धोयो मंगलो लोके मंगलं इति विस्सुतो।
देसको मंगलत्तानं मंगलन्तं नमामहं।।

तदर्थ थ्व लोकयू उत्पत्ति जुया बिज्याकम्ह, चतुरार्य सत्ययात भिन्न भिन्न छुटे याना यथार्थ खंका सिइका बिज्याये धुंकुम्ह गुम्ह बुद्ध तथागतहे महोत्तम मङ्गल जुयाच्वन। तसर्थ त्रिलोकयू भिंगु, शान्ति सुखफल प्रदाता धात्थेंयाम्ह चिन्तामणि मंगलया खानि धकाः साक्षात् लोकयू सकभनं प्रख्यात जुयाच्वन। हानं लोकयूनं लोकोत्तरयूनं हितोन्नति सुखमंगल कामना यानाच्वंपिं (देव मनुष्य ब्रम्हादि) सत्वपिन्त इच्छापूर्ण जुइगु तथा मङ्गल युक्तगु महोत्तम जुयाच्वंगु धर्मोपदेश याना बिज्यात। थथिंजाम्ह सर्व श्रेष्ठ सहज महामंगलया खानि जुया बिज्याकम्ह बुद्ध तथागतयात थ्व गुगु महाभयंकरगु अविद्यादि (कपट जाल जटा) दुःख संसारं याकनं छुटे जुये फयेमा धकाः सदां प्रार्थना याना च्वनाम्ह जिं (नमो नमामि ल्हातं जोजलपा व भिंगु शुद्ध चेतना नं सर्वदा नमस्कार वन्दना यानागु जुल।

सार सेठं अहोञाणं लोकक्खन्धस्स भेदकं।
सेठतं येन पप्पोति अहो बुद्धस्स थामता।।

तदर्थ थ्व गुगु रागादिं ग्रष्ट जुयाच्वंपिं बाल पृथक्जनपिं मिथ्यान्धकारयू लानाव, जिगु धन, जिगु जन आदि शत्रु, मित्र तथा मेमेपिन्त हानियाना बिइगु, थःत लाभ यानाकाइगु धैगु विचारभावं (निच्चसुख अन्तसुभ) चित्तयू धारण याना ज्ञानान्धकार जुइका, अहं मम धकाः जुयाच्वंपिं लोकजनपिं अथवा लोकक्खन्धयात भिन्न भिन्न छुटे याना व छः, जि, छंगु जिगु, शत्रु मित्र धकाः भापा च्वंगु मिथ्या अत्तभावयात अनवं थनवं मदयेक गथेखः (अन्धकारगु थासयू आलोक प्रकाश याना स्वयेगुथेंतुं) अवलोकन याना खंका सिइका बिज्याफुगु, गुगु स्वीखुगू लक्खकोटि हिसापं उत्तमोत्तमगु अनावरणञाण सहितं सर्वज्ञ ज्ञान धयागु अहो! अहो!! गुलिजक गुथायूतक आश्चर्य अद्भूत जुयाच्वन। ब्रम्हादि देव मनुष्यपिंसं जा चिन्तना मात्रहेनं यायेगु शक्ति समर्थ दुगु

https://dhamma.digital

मखया च्वन खनी। लोकधातु मध्येसनं सर्वोत्तम धात्थेंहे नित्य सार जुया बिज्याकम्ह। गुगु अरहत्त मार्ग ज्ञान सर्वज्ञ ज्ञानादिया कारणं गुम्ह (इस्सरिय, धम्म, यस, सीरि, कामपरत्त) खुगू प्रकारया नायक जुया बिज्याकम्ह तथागत जूसां, देव मनुष्य (लोकधातु) मध्यय् श्रेष्ठोत्तमपाखे पूर्णभावं बांलाकहे थ्यंका बिज्यागु जुल। वसपोल बुद्ध तथागतया, न्हापा सुमेध ऋषि यागु, जन्मनिसें, चिन्तना याना बिज्यागु तक सम्पूर्णकार्य सिद्ध समाप्त पूर्णभावय् थ्यंका बिज्याये फुगु गुगु वीर्य बल शक्ति अहो! अहो!! गुलिजक, गुथाय्तक आश्चर्य अद्भूत जुयेमागु खः खनी। थथिं जाम्ह तथागतया छायास (विभज्जवादि सद्धर्म), गुथाय्तक निर्वाण प्राप्तमजूनिगु खः उथाय्तकं जिपिं सकलें अचल जुया च्वने फयेमाल।।

Dhamma.Digital

https://dhamma.digital

विषय सूची

निवेदन
खन्ध सूत्रादि परित्राण
उकियागुहे परित्राणार्थ
जयमंगल पाठ
उकियागुहे जयमंगलार्थ
मार धर्षण याना बिज्यागु
आलवक यक्ष विजय
नालागिरि दमन
आगुलिमाल दमन
चिञ्चमाण विजय
सच्चक दमन
नन्दोपनन्द दमन
बकबह्मा दमन
भुम्मि विमान भेद दीपनी
धम्मदानया महोत्फल
हिनोत्तम अविचारगु थासय् च्वनेमत्यो
लोभं आदिमध्यान्त खनिमखु
दोसं आदिमध्यान्त खनिमखु
मोहं आदिमध्यान्त खनिमखु
अकुप्पसिद्धि प्राप्त यायेगु स्व
अत्तहित परहित

Dhamma.Digital

https://dhamma.digital

निवेदन

सहस्समपिचे गाथा अनत्थ पदसंहिता।
एकं गाथा पदं सेय्यो यं सुत्वा उपसम्मति।।

तदर्थ, सारहीनगु सहश्र गाथायासिनं गुगु गाथा न्यनेवं (दुःख फुइ) मन शान्त जुइ, उगु उपयोगीगु गाथा छगू जक जूसां श्रेष्ठोत्तम जुयाच्वन। थुगु प्रकारं सम्यक् सम्बुद्धं आज्ञा जुया बिज्याना तःगु सदुपदेशयात भीसं शिरय् छुना काये योग्य जुयाच्वंगु धात्थेनं खः। छाय् धाःसा गुलिं गुलिं लोकजनपिंसं खँ मिलेयाना चा, चा, मचाः हियेका (छुँया मचा, छुँयाततुं धाःगुखँथें) च्वः नं मस्यु प्वः नं मस्यु थःथपिनिहे जक द्यनिलाका खँल्हाना जुइगु व्यर्थहे खः। कारण लोकजनपिंसं ज्ञान बुझेयाना काये मसल धायेवं उल्टा विचारय् लाःवनी। थके दुने सुलाच्वंगु लोभ, दोष, मोह, मान तथा दिट्ठियात म्हसीका छुटेयाना काये फइमखु। उक्त लोभ, दोषादियात म्हसिल धायेवं आपालंहे विघ्नाकारक शत्रु मारगणपिं उत्पत्ति जुजुं पिहाँ वयाच्वनी। तस्मात् थ्व भयंकर दुःखरूपी संसारं अलग जुयाच्वंगु निर्वाणयात प्रार्थना यानाजूपिं सत्पुरूषपिंसं लोभ, दोषादियात तालाजुइ तया लनास्वयेथें स्वयेमागु अवश्यं खः। लोकिक व लोकोत्तर छुटेयाना साक्षात्कार याये सयूके माःगु निश्चय नं खः। आः थुकि तालाजुइ तया लनास्वयेगु गथे धाःसा, भगवान तथागतं सुआख्यात याना बिज्यागु मध्यम प्रतिपदा अष्टाङ्गिक मार्ग (अनित्य, दुःख, अनात्मा) ज्ञान ठिक जुइक मिलेयाना आचरण यायेमागु जुयाच्वन। थुथाय् लाक त्रिरत्न भक्ति निर्वाण प्रार्थीपिंसं बाँलाक होसयाना तयेमागु खः। यदि उक्त ज्ञानय् विपरित जुल धायेवं (सिद्धार्थ बोधिसत्त्वं खुदा तक दुष्कर तपस्या याःथें) आपालं तपस्या यानाच्वन धाःसानं दुःखं छुटे जुइगु मार्ग खंके फइमखु। तसर्थ, धयातगुनं दुकि – एसोव मग्गो नत्थञ्ञो। स्वया बिज्याहुँ धम्मपद २७४।

तदर्थ, सतज्ञान प्राप्त यायेगु उपाययात थ्वहे प्रतिपदा अष्टाङ्गिक मार्ग छगू जक सिवाय मेगु दुगु मखु। हे भिक्षुपिं! हे निर्वाण प्रार्थीपिं! छिमिसं थ्वहे मार्गयागु आचरण या, थुगु मार्ग मारयात विजय याये फइगु खः।

थुजोगु उत्तमगु उपदेश न्यनाबले जिला भसंक वंथें जुयावल। छाय् धाःसा न्हापां न्हापा थःमनं केवल दुःखफुके धैगु छताजक मती दयाच्वन, थथेका अथेका छुं विचाः याये सःगु मखु। करपिनिगु धालखँय्हे मात्र अन्ध विश्वास जुयाच्वंगु कारणय् ज्ञानी सज्जनपिनिगु सत्संगत यानास्वये धैगु विचाः मयासे अमूल्यगु समययात व्यर्थहे फुका अभिमान वढेयाना च्वनागु जुयाच्वन। छु याये? दुःख फुकेगु इच्छाजा दुगु खः तथापि अखः जुयाच्वन, गथे प्यास शान्तार्थ लवनोदक (चिलः) पान याये थें जुयाच्वन।

थुकि प्यास शान्त यायेगु इच्छाजा भिंगुहे खः, तथापि लवनोदक धाःसा प्यास शान्त जुइगु तत्व मखु। वथेंहे दुःख बन्धनं छुटे जुइगु इच्छाजा याये माःगु नं खः तर (गाठिन गुठ जुरू जुरू उठि) धकाः पर्वत्यतय्गु उखानथें जुयाच्वन। थुकि गजागुयात दुःख धाइ? दुःख उत्पत्ति जुया वयाच्वंगुया कारण छु खः? गथे याःसा दुःख शान्त जुइ? धैगुयात विचाः मयासे मेमेपिनिगु धालखँय् जक ब्याँय् ब्याँय् जुयाच्वनागु जुल।

जिनं छम्ह न्हापांनिसें निर्वाण प्रार्थी खः, खःसानं छुयाय्। गुगु चित्तया प्रार्थना व मार्ग उल्टा अखः जुयाच्वन, छुं लिपाहे तिनि करूणा धारि ज्ञानिजनपिंसं स्वयं जिगु उपरय् करूणा तया तथागतयागु सदुपदेश भति भति न्हाय्पनय् दुत छ्वयाबिल। अनंनिसें (चाकुगु माकुगु) धर्मरस अनुभव जुयाव, क्रमानुसारं मिथ्याज्ञान दूर जुया वनाच्वंगु जूयानितिं जिगु चित्तय् आपालंहे सन्तोषारूणोदय जुल। तसर्थ धम्मपदय् धयातःगु गाथा छगू जिगु चित्तय् अखण्ड वास जुयाच्वंगु दु। तद्यथा धम्मपदय् स्वया बिज्याहुँ १७२। तदर्थ, गुम्ह व्यक्ति न्हापा भूलय् लाना च्वने धुंकुम्ह लिपा हानं भूल रूपी जङ्गलं पिहाँवया यथार्थगु धर्माचरण याइम्ह जुइ उम्ह व्यक्ति मेघं मुक्तजुया पिहाँवम्ह चन्द्रमार्थें थ्व लोकय् प्रकाश जुइ। थ्व खँय् शंसय मदु, किन्तु पृथक्जन धयापिनि सद्धर्मयात यथार्थ (चतुरार्य सत्यज्ञान) मखंतले (आपाः वा म्हो) भूल जुइगु सम्भव दु, वहे भूलगु मिथ्यायात यथार्थ ज्ञानं सिइकाः त्वता छ्वयेगु ज्ञानी जनपिनिगु कर्तव्य खः। गथे (क्वय् कनागु दु) बक ब्रम्हा, सच्चक, अंगुलिमालादिपिंसं थथःगु भूल जुयाच्वंगु मिथ्याचारयात त्वता तथागतया सदुपदेशयात स्वीकार यानाकाल, अथेहे भीसनं छुं भूल जुयाच्वंगु मिथ्याज्ञान दयाच्वन धाःसानं उकियात त्याग याना धात्थें सत्मार्ग (संसार च्वः

https://dhamma.digital

व प्वः छुटे याना क्यनातगु) यात स्वीकार याना कायेगुलि (समालोचकपिंसं, निर्वाण प्रार्थीपिंसं) विचाः बल्लाके माःगु जुल। मिथ्या भाव धारण याना च्वंतले उक्तानुसार जिथेंहे यक्वःहे सुखयागु इच्छा याना ब्वाँयू ब्वाँयू जुयाच्वन धाःसा नं इच्छा पूर्ण जुइगु मखु। हे प्रिय बन्धुगणपिं! थुकि जि, अल्प बुद्धिया छुं भतिचा अनुभव जुया वःगु समाचारयात यथायोग्यकथं नम्र निवेदन यानागु खः। तर जि, थःगु भाषाया पण्डित मखुम्ह जूयानितिं गथे खः वाक्य हीनम्ह लातां जूसां थः मंनयागु मधुरस यागु वर्णन प्रिय मित्रपिनि न्ह्यःने प्रकाश यायेत केवल म्हुतु संकागु ख्वाःया भावं आकार पिकया वर्णन याना क्यनीगु खः, अथेहे जिनं थःगु मातृ देशवासि मित्रपिन्त (तोतला वचनद्वारा) जिगु शक्ति दुथे प्रकाश यानाक्यने। आः थुकि मुख्य भीत आवश्यक जुयाच्वंगु छु धाःसा ज्ञानी सज्जनपिनिगु सत्संगत याना सत्मार्ग म्हसिइकेगु तथा सदाचारी जुइ माःगु जुयाच्वन। केवल अन्ध विश्वासयूहे जक च्वना अभिमानि (सिमा गया) जुयाच्वन धाःसा थुगु महान भयंकरगु (कपट जाल जटा) दुःख बन्धनं छुटे जुया परम शान्ति सुख पद प्राप्त यायेफइगु मखयाच्वन। थ्वहे जिगु प्रथम निवेदन खः।

तर थुगु खँयू गुलिसियां मती सन्तोष मजुइ नं फु, छायू धाःसा यथार्थ ज्ञान बुझे मजूतले थथःपिंसं न्हापांनिसें चलेयाना वयाच्वनागु बानि त्वतयेत थाकुया च्वनेफु। थुगु खँयात अनुभवि सज्जनपिंसं विदित जुयाच्वंगु दहे दइ। संसारया व्यवहारयू मिखा तिसिना थः यःयःथें चले याना च्वंपिनि तथागतोपदेश यथार्थगु खँयात असन्तोष जुइनं फु, तथापि क्षमा याये माः कि छम्हेसियाथें सकलसियां चित्त समान मजुगु जुयानितिं गुलिंगुलिं महत्व बुझे जूपिं सज्जनपिंसं विदित जुया स्वीकार याना काइ, तथा उगु मार्ग सुद्धार्थपाखे अवश्य सहायता बिइ धैगु आपालं तधंगु आशा दयाच्वंगु जुयाच्वन।

छगूजा थुकि धात्थेंहे सियावल धाःसा मनुष्य जुया च्वपिंसं दुःखं छुते जुया वनेगु मार्गयात गथे सुद्धार मयासें च्वने फइ? अस्तु।

छगू भी जि मातृभूमिवासी बन्धुगणपिनि सकलसियां प्राय आपालं भयत्राशंहे ख्युंगु क्वथायू ग्वाराचिना च्वंगु जुयाच्वन, गथे 'बनयू च्वंम्ह धुं मनसी मनयू च्वंम्ह धुं नका फुका च्वन' थ्व मन धयाम्हं आपालं भय कया जुल धायेवं स्वःस्वःगुथासयू भय उत्पत्ति जुया वयाच्वनी। बांलाक दृष्टि कनेतहे ग्याना च्वनी। तर भय काये माःगु जा खः छायू धाःसा थथःके सुलाच्वंपिं (राग, द्वेषादि) शत्रुत पिहाँवल धायेवं आपालं योजन तथा देश, ग्राम नापं डाह याना नाश याइ धकाः भय कायेमाःगु खः सिवाय गुगु दुःख फुकेगु सद्धर्माचरण यायेगुयात नं गथे धकाः भय कया च्वनेगु? थुगु विचारजा धात्थेंहे उल्टा जुयाच्वन छायू धाःसा दुःख जुइगु ज्या मया धकाः पण्डित सज्जनपिंसं सुनां छु धाइ? (असत्पुरूषपिनिगु छु खँ, अमिगु स्वभाव अथेहे खः) तसर्थ अविचारं भय कया च्वनेगु योग्य मजू।

अभये च भयदस्सिनो ०। स्वयाबिज्याहुँ धम्मपद ३१७।

तदर्थ भय कायेमाथायू भय मकासें, भयकायेम्वाथायू भय काइपिं उगु प्रकारं (विपरित) मिथ्या धारणा यानाजूपिं प्राणिपिं निश्चय नं दुर्गतिस गमन यायेमाली। आः थन लोकयू नं थुकि कना तथेंहे जुयाच्वन। पापाकुशल कार्य यायेत धाःसा भय त्राश छुं छुं मती लुया मवः (अपालं मदत सहायता बिइत नं ग्यागु मखु)। गन कुशल कार्य यायेगु समययू धाःसा नाना प्रकारया (मती ल्वीका) भय त्राश न्ह्यःने ह्वंचिंक च्वना च्वं वइगु जुयाच्वन (मदत सहायता बिइतनं ग्याना च्वनीगु)। धात्थें धायेमाल धाःसा दोष मदयाच्वंगु सकलयात हितोपकार जुइगु सम्यक् धर्मकार्य धयागु निगू लोकेसनं दीर्घकाल तकं सुखानन्द जुइगुया पुसा खः, तथा दुःखं मुक्त जुया वनेगुया मार्ग खः। थजागुहे सत्यासत्य छुटेयाना, सम्यक् आचरण तथा पुण्य साधन याये मफुगु जुया नितिं, अथवा मयाःगु जुया नितिं गुम्ह मारया कपट जालं छुटेजुइ मफयेका, अनादि अनन्त कल्पंनिसें थौं तकनं सहयानां सहयाये मफुगु दुःखयू दुतु मतु दुना संसार चक्रयू चाचाःहिला च्वनेमाल। हानं छगू थुगु कथंनं विचाः यानास्वये माः कि थ्व लोकयू छम्ह छम्ह तथागतपिं उत्पत्ति जुइवले ब्रम्हादि, देव, मनुष्यपिं आपा आपालंहे भव दुःख बन्धनं छुटे जुया वनाच्वन। एवं प्रकारं मुक्तिदाता तथागतपिं भिगू गंगाया फिगोल परिमाणं उत्पत्ति जुया बिज्याये धुंकल, तथापि भीपिंजक थ्व संसारयू चानं न्हिनं कच कच मप्वंका, वं वइत वं वइत, परस्पर दोषारोपन याना (कलः गालयू खिचा ल्वायेथें ल्वाना) च्वनेगु योग्य जूला? छगू हानं न्हापां न्हापा तथागतपिं नापं नापं मुक्त जुया वंपिं सज्जनपिंसंनं थथेहे सत्यासत्य विचाः मदुगु (च्वः नं मस्यू, प्वः नं मस्यूगु)

https://dhamma.digital

कर्माचरण यानाव दुःखं छुटे जुया वंगु खइला? यदि खःगु जूसा, भीत जक थ्व दुःख छाय्? चानं न्हिनं शोक सन्ताप जुइका हाये दुःख! हाये दुःख! धकाः विलाप याना ख्वया च्वनेमाःगु छाय् जुइ? धकाः एकान्तय् च्वना न्हक्वी ल्हा तया यथार्थ ज्ञानं विचाः याना स्वेमागु अवश्य खः। थुगु रूपं यथार्थ ज्ञानं विचाः याना स्वत धाःसा, छसिंनिसें विदित जुयावइकि न्हापा न्हापा भीसं सत्यासत्य विचाः मयासें अकुशल कर्म याना वयागु फल भोग याये माःगु खः। गुलिं गुलिं लोक जनपिंसं, संसार अनित्य धयागु विचाः मयासे थौं निन्हु यागुहे जक विचाः याना विपरित कर्मयाना जुइ तथा सद्धर्मपाखे खंसानं मखं छुः, तासानं मताछुः याना, न्हाय्पं प्वाः तिनातये माःगु थें याना जुइ, तत् कर्म फलं दुःख भोग यायेमालिगु खः। थथःपिंसं गजा गजाःगु कर्म याःगु खः अजा अजाःगुहे फल भोगयायेमालिगु अवश्य, सुनानं मेतेयाये फुगु मखु। स्वया बिज्याहुँ धम्मपदय् नं कना तःगु दु ४३. नतं माता पिता कयिरा ...।

तदर्थ थःत दुःखं मुक्त जुइकेत सम्यक्रूपं विचाः याना (बांलाक चित्तयात समाधान याना) थमंहे उद्योगाचरण यायेमा, मेपिं मां, बौ, दाजु, किजा, थःथितिपिंसं नं थःत दुःखं छुटेयाना बिइफुगु मखु।

थुगु सदुपदेशयात किताबय् च्वंगु खँ धकाः बांछ्वया बिज्याये मतेकि (न्ह्यः स्व, लिस्व थःगु ख्वाः थम्हं नं स्व धागुर्थेतुं) स्व, बिज्याहु शम्शानय् थः स्त्री, पुत्र पुत्री आदिपिन्त प्रतिदिन सकसियां वाँछ्वये यंकाच्वंन। तसर्थ भीगु दुःखयात सुनानं नाशयाना बिइ फुगु मखु। थथःगु दुःख, दुःख बियाच्वपिं (राग द्वेषादि) शत्रुपिन्त गुगु तथागतोपदेशद्वारा (प्रज्ञारूपि खद्गं प्रहारयाना) निर्मुल याना छ्वयेगु स्वयेमाल।

एवरूपं शत्रु मारयात यथार्थ म्हसीका नं विजय प्राप्त यायेफइगु निम्न लिखित जयमङ्गल गाथा धैगु अर्थकथा सहितं चिकिचा धंगु ग्रन्थ छगू पालि तथा बर्मा भाषां अनुवाद याना तयागुयात जि, अल्प बुद्धिया सःसर्थे थःगु मातृभाषां अनुवाद यानागु जुल। थुगु पुस्तक भी मातृभूमि बासी बन्धुगणपिन्त नित्य पाठ याके दत धाःसा, अत्युत्तम जुइ धैगु इच्छा जुयाच्वंगु, ताःकाल दत, छुयाय् संयोग प्राप्त याये धयागु महाथाकुगु खः। लोकय् छम्हेसिया प्रसन्न जूसां नं, हानं मेम्हसिया अप्रसन्न जुया च्वने फु।

तथापि बल्ल बल्ल थौं थुगु मौका प्राप्त जुलकि अतिकं निर्मल श्रद्धावानपिं सब्बदानं धम्मदानं जिनाति धयातगुया महत्व बुझे जुयाच्वंपिं तथा पुण्य क्षेत्र धैगु म्हस्यूपिं सज्जन दायकपिं (वयूकपिनि मुख्यगु विचाः छगू थजागु दु कि फुसुलुगु अनित्यगु त्वते सयेकाव, सारगु दुगुलुगु हिलाकाये फत धाःसा तिनि धार्थेयाम्ह चतुर व्यापारि धाइ) थजापिन्तहे न्हापा न्हापायापिं सज्जनपिंसं माला माला प्रशंसा याना थकुगु, छाय् धाःसा सज्जन धाक्वसिनं नं प्रशंसा याये योग्यपिंहे जुयाच्वन। तर छुयाय्? जि अशिक्षितं जक वयूकपिन्त सुशोभित रूपं साक्षात् सकलया न्ह्यःने निर्देश याना क्यनेगु समय गबले जक प्राप्त जुइ? तथापि जिगु मति दुकि वयूकपिन्त दायकपिंसं जा नुगलं भ्फल भ्फल खनाच्वंगुहे दइ, वहे दायकपिनिगु सद्धर्म चित्त उदय जुयालितिनि थव देशय् मित्र बन्धुगणपिनि अग्रस जिगु थ्व मैत्री सहगत चित्त (हृदय कुसुमोपहार) उपस्थित यायेदुगु खः। अजागु उत्तमगु विचारं युक्तपिं दायकपिन्त जिजा थुगु अवस्थाय् प्रशंसा यायेगु काइदानं मस्यू। केवल सर्वदा जिगु थ्वहे आशिका दुकि गुपिं दायकपिनिगु थुगु महोत्तमगु धम्मदान पुण्यया प्रभावं सकल लोकपिनि अविद्यादि दुःख जुयाच्वंगु हेतु थथःपिंसंहे यथार्थ बुझे जुया कायेफयेमा। अतएव दुःखबिया च्वंपिं शत्रुतय्त नं थथःगु नुगलय् (प्रदीप च्याका) खंका कायेफयेमाल। तथा उगु दुःख बियाजूपिन्त नं याकनं फुकाछ्वये फयेमाल। पुनः छगू आशा थ्वनं खः कि जिथें जाम्ह अल्पज्ञ भिक्षुयाहे जा गथे (याक कां खुसिं चुइक यंकुगुयात ल्हा चले मजुम्ह मातानं लाय् लाय् बुया नदिया तिरं तिरं ब्वाँय् ब्वाँय् जुयाच्वंगु खः) अथेहे स्वदेशवासी प्रिय मित्र बन्धुपिनि न्हाय्पनय् भेरि पुया चाःचाहिला च्वनागु खः धार्सेलि महानुभाव जुयाच्वंपिनिगु सुविचाः गुलिजक दइगु जुइ?

आः थन छगू निवेदन यायेमानिगु छु धाःसा पाठक मित्रपिनि अग्रय् उपस्थित यानागु थुगु पुस्तकय् अथवा न्हापायागु किताबय् स्वयानं, आःयागु किताबय् लेखालंकार अल्पमात्र खनेदु धकाः मनय् चिन्तना यानाच्वना बिज्याये म्वालकि न्हापायागु किताबयूजा वस्पोल दूरदर्शी कर्मस्थानाचार्य भदन्तया निरोगाराम जुयाच्वंगुया निम्तिं, धाःधापिन्त धाःधागु हिसापं प्रबन्ध मिले यानाच्वना बिज्यागु खः। उगु अवस्थाय् वसपोल आपालं कष्ट परिश्रम जूसानं प्रवाह मयासे भी, सकलया हितार्थ कृपापूर्वक संसोधन याना बिज्यात। अजागु

https://dhamma.digital

अधिक आपालं कष्ट परिश्रम याना बिज्यागु जुया निति थौ थुगु अवस्थाय् वसपोलं थःगु शरीर जूसां रोग व्याधियात अधिकार त्वता, ध्यानांगारय् च्वना बिज्यात। तथापि उगु रोगं मिखा तिसिना च्वनिगु अवस्था स्वया कृपापूर्वक हटपतं भति भति संसोधन याना बिज्यागु जुयाच्वन। एवरूपं वसपोलं जिगु हृदय करूणाया किल्ला ताना बिज्यात, तत्थेव मेमेपिं सकलयात नं। थुगु चिकिचा धंगु किताबय् सम्पूर्ण लेखन याना च्वनां सःगुहे मखु, कृतज्ञ जुयाच्वंपिनि हृदयूजा झल झलहे खनाच्वनी, धात्थें धायेमाल धाःसा झी, झी स्वदेश वासी बन्धुगणपिन्त उपकार याःगुली पहिला प्रथमहे वसपोल दूरदर्शी खः, बरू जिपिंहे जक अथवा जिहे जक भिदभुली प्याखंहुया च्वनाम्ह धायेमागु जुयाच्वन, तसर्थ वसपोलया तःधंगु करूणायात बारम्बार नमस्कार। हानं थ्व गुगु धम्मदान सुमंगल कार्यस काय, वाक, चित्तं निसें हर्षोत्साह पूर्वक मामाःगु अथवा अर्थ सहायतादि बिया (बिज्यापिं) दिपिन्त नं सदा बारम्बार धन्यवाद वयूकपिनिगु गुण वर्णन तथा पुण्य फलयात जिथेंजाम्ह अशिक्षितं गुलिजक च्वयाच्वने? सज्जनपिंसं थुलिहे ज्ञात जुया कायेमालकि (सब्बदानं धम्मदान जिनाति) थुगु धर्मदानया पुण्यफलं गुगु दुःखयागु मूल समेत लिना वांछ्वये फइगु खः, तथा अनेत्रपिनि नं सुनेत्र प्रादुर्भाव जुया वइगु खः, थुकि समालोचकपिंसं थथःगु सुविचारं घटेयाना स्वयायंका (बिज्याहुँ) दिसँ।

मित्र पाठकगणपिं! आः थन मुख्य जिगु अन्तिम निवेदन छु धाःसा, जि अशिक्षित भिक्षुं उल्लेख यागु किताब धकाः ल्यूनेपाखे तया (बिज्यायेमते) दियेमते कि कृपापूर्वक सुरूनिसें अन्त तक स्वया उके मेमेगु वचनादि लिपि त्रुतिपाखे ध्यान मतसे केवल सदुपदेश धर्मामृत पान याना कया (बिज्यात) दिल धाःसा लेखक (अल्पज्ञ भिक्षु)या परिश्रम सफल जुइ धयागु अनन्त आशा दुगु जुल।

थुगु अवस्थास थुलिजक हेनिं (छलपोल) छिकपिनि अग्रय् जिगु थ्व (त्वतला वचनद्वारा नम्र निवेदन न्ह्याःने तया व समाप्त यानागु जुल।

Dhamma.Digital

https://dhamma.digital

नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स।

आवाहन सुत्त, मङ्गल सुत्त, रतन सुत्त, मेत्त सुत्त थुगुपति थ्वनं न्हापा प्रकाश जूगु परित्राण पाठय् सूत्रार्थ सहित जुयाच्वंगु दु। आः थन खन्ध सुत्तं निसेंयागु सूत्रार्थ प्रकाश यानागु जुल।

खन्ध सुत्तं

सब्बासिविसजातीनं दिब्बमन्तागदं विय।
यं नासेसि विसं घोरं, सेसं चापि परिस्सयं।
आणाखेत्तम्हि सब्बत्थ, सब्बदा सब्बपाणिनं।
सब्बसोपि निवारेति, परित्तं तं भणामहे।।

विरूपक्खेहि मे मेत्तं, मेत्तं एरापथेहि मे।
छब्यापुत्तहि मे मेत्तं, मेत्तं कण्हागोतमकेहि च।।१।।
अपादकेहि मे मेत्तं, मेत्तं द्विपादकेहि मे।
चतुप्पदेहि मे मेत्तं, मेत्तं बहुप्पदेहि मे।।२।।
मा मं अपादको हिंसि, मा मं हिंसि द्विपादको।
मा मं चतुप्पदो हिंसि, मा मं हिंसि बहुप्पदो।।३।।
सब्बे सत्ता सब्बे पाणा, सब्बे भूता च केवला।
सब्बे भद्रानि पस्सन्तु मा किञ्चि पापमागमा।।४।।

अप्पमाणो बुद्धो, अप्पमाणो धम्मो, अप्पमाणो सङ्घो, पमाणवन्तानि सिरिंसपानि अहिविच्छिका सतपदी उण्णनाभि सरबु मूसिका, कता मे रक्खा कता मे परित्ता पटिक्कमन्तु भूतानि सोहं नमो भगवतो नमो सत्तन्नं सम्मासम्बुद्धानन्ति।

खन्धसुत्तं निट्ठितं।

मोर सुत्तं

पुरेन्तं बोधिसम्भारे, निब्बत्तं मोरयोनियं।
येन संविहितारक्खं, महासत्तं वनेचरा।
चिरस्सं वायमन्तापि, नेव सक्खिंसु गण्हितुं।
बह्ममन्तन्ति अक्खातं, परित्तं तं भणामहे।।

उदेतयं चक्खुमा एकराजा हरिस्सवण्णो पठविप्पभासो। तं तं नमस्सामि हरिस्सवण्णं पठविप्पभासं, तयज्ज गुत्ता विहरेमु दिवसं।।१।।

ये ब्राह्मणा वेदगू सब्बधम्मे, ते मे नमो ते च मं पालयन्तु। नमत्थु बुद्धानं नमत्थु बोधिया, नमो विमुत्तानं नमो विमुत्तिया। इमं सो परित्तं कत्वा मोरो चरति एसना।।२।।

अपेतयं चक्खुमा एकराजा हरिस्सवण्णो पठविप्पभासो। तं तं नमस्सामि हरिस्सवण्णं पठविप्पभासं, तयज्ज गुत्ता विहरेमु रत्तिं।।३।।

ये ब्राह्मणा वेदगू सब्बधम्मे, ते मे नमो ते च मं पालयन्तु। नमत्थु बुद्धानं नमत्थु बोधिया, नमो विमुत्तानं नमो विमुत्तिया। इमं सो परित्तं कत्वा मोरो वासमकप्पयीति।।४।।

मोरसुत्तं निट्ठितं।

https://dhamma.digital

वट्ट सुत्तं

पूरेन्तं बोधिसम्भारे, निब्बत्तं वट्ट जातियं।
यस्स तेजेन दावग्गि, महासत्तं विवज्जयी।
थेरस्स सारिपुत्तस्स, लोकनाथेन भासितं।
कप्पट्ठायिं महा तेजं, परित्तं तं भणामहे।।

अत्थि लोके सील गुणो, सच्चं सोचेय्यनुद्दया।
तेन सच्चेन काहामि, सच्च किरियमनुत्तरं।।१।।
आवज्जेत्वा धम्मबलं, सरित्वा पुब्बके जिने।
सच्चबलमवस्साय, सच्चकिरियमकासहं।।२।।
सन्ति पक्खा अपतना, सन्ति पादा अवञ्चना।
मातापिता च निक्खन्ता, जात वेद पटिक्कम।।३।।
सह सच्चे कते मय्हं, महा पज्जलितो सिखी।
वज्जेसि सोलस करीसानि, उदकं पत्वा यथा सिखी।
सच्चेन मे समो नत्थि, एसा मे सच्च पारमी'ति।।४।।

वट्टसुत्तं निट्ठितं।

धजग्ग सुत्तं

यस्सा'नुस्सरणेनापि, अन्तलिक्खेपि पाणिनो।
पतिट्ठ'मधिगच्छन्ति, भूमियं विय सब्बथा।।
सब्बूपद्दवजालम्हा, यक्खचोरादि सम्भवा।
गणना न च मुत्तानं, परित्तं तं भणामहे।।

एवं मे सुतं एकं समयं भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे। तत्र खो भगवा भिक्खू आमन्तेसि भिक्खवोति भदन्तेति ते भिक्खू भगवतो पच्चसोसुं भगवा एतदवोच। भूतपुब्बं भिक्खवे देवासुरसङ्गामो समुपब्बुल्हो अहोसि। अथ खो भिक्खवे सक्को देवानमिन्दो देवे तावतिंसे आमन्तेसि सचे मारिसा देवानं सङ्गामगतानं उप्पज्जेय्य भयं वा छम्भितत्तं वा लोमहंसो वा ममेव तस्मिं समये धजग्गं उल्लोकेय्याथ। ममं हि वो धजग्गं उल्लोकयतं यं भविस्सति भयं वा छम्भितत्तं वा लोमहंसो वा सो पहियिस्सति।

नो चे मे धजग्गं उल्लोकेय्याथ। अथ पजापतिस्स देवराजस्स धजग्गं उल्लोकेय्याथ। पजापतिस्स हि वो देवराजस्स धजग्गं उल्लोकयतं यं भविस्सति भयं वा छम्भितत्तं वा लोमहंसो वा सो पहियिस्सति। नो चे पजापतिस्स देवराजस्स धजग्गं उल्लोकेय्याथ। अथ वरूणस्स देवराजस्स धजग्गं उल्लोकेय्याथ। वरूणस्स हि वो देवराजस्स धजग्गं उल्लोकयतं यं भविस्सति भयं वा छम्भितत्तं वा लोमहंसो वा सो पहियिस्सति।

नो चे वरूणस्स देवराजस्स धजग्गं उल्लोकेय्याथ। अथ ईसानस्स देवराजस्स धजग्गं उल्लोकेय्याथ। ईसानस्स हि वो देवराजस्स धजग्गं उल्लोकयतं यं भविस्सति भयं वा छम्भितत्तं वा लोमहंसो वा सो पहियिस्सतीति। तं खो पन भिक्खवे सक्कस्स वा देवानमिन्दस्स धजग्गं उल्लोकयतं, पजापतिस्स वा देवराजस्स धजग्गं उल्लोकयतं, वरूणस्स वा देवराजस्स धजग्गं उल्लोकयतं, ईसानस्स वा देवराजस्स धजग्गं उल्लोकयतं, यं भविस्सति भयं वा छम्भितत्तं वा लोमहंसो वा सो पहियेथापि नोपि पहीयेथ। तं किस्स हेतु?

सक्को भिक्खवे देवानमिन्दो अवीतरागो, अवीतदोसो, अवीतमोहो, भीरूच्छम्भि उत्रासि पलायीति। अहञ्च खो भिक्खवे एवं वदामि। सचे तुम्हाकं भिक्खवे अरञ्ञगतानं वा, रूक्खमूलगतानं वा, सुञ्ञागारगतानं

https://dhamma.digital

वा उपज्जेय्य भयं वा छम्भितत्तं वा लोमहंसो वा ममेव तस्मिं समये अनुस्सरेय्याथ, इतिपि सो भगवा अरहं, सम्मासम्बुद्धो, विज्जाचरण सम्पन्नो, सुगतो, लोकविदू, अनुत्तरो पुरिसदम्मसारथी, सत्था देवमनुस्सानं, बुद्धो, भगवाति।

ममं हि वो भिक्खवे अनुस्सरतं यं भविस्सति भयं वा छम्भितत्तं वा लोमहंसो वा सो पहियिस्सति। नो चे मं अनुस्सरेय्याथ, अथ धम्मं अनुस्सरेय्याथ। स्वाक्खातो भगवता धम्मो, सन्दिट्ठिको, अकालिको, एहिपस्सिको, ओपनयिको, पच्चत्तं वेदितब्बो विञ्ञूहीति।

धम्मं हि वो भिक्खवे अनुस्सरतं यं भविस्सति भयं वा छम्भितत्तं वा लोमहंसो वा सो पहियिस्सति। नो चे धम्मं अनुस्सरेय्याथ, अथ सङ्घं अनुस्सरेय्याथ। सुपटिपन्नो भगवतो सावकसङ्घो, उजुपटिपन्नो भगवतो सावकसङ्घो, ञायपटिपन्नो भगवतो सावकसङ्घो, सामीचिपटिपन्नो भगवतो सावकसङ्घो, यदिदं चत्तारि पुरिस युगानि अट्ठ पुरिसपुग्गला, एस भगवतो सावकसङ्घो, आहुनेय्यो, पाहुनेय्यो, दक्खिनेय्यो, अञ्जलिकरणीयो, अनुत्तरं पुञ्ञक्खेत्तं लोकस्साति।

सङ्घं हि वो भिक्खवे अनुस्सरतं यं भविस्सति भयं वा छम्भितत्तं वा लोमहंसो वा सो पहियिस्सति। तं किस्स हेतु? तथागतो भिक्खवे अरहं सम्मासम्बुद्धो वीतरागो, वीतदोसो, वीतमोहो, अभीरू, अच्छम्भि, अनुत्रासि अपलायीति।

इदमवोच भगवा इदं वत्वा सुगतो अथापरं एतदवोच सत्था।

अरञ्ञे रूक्खमूले वा, सुञ्ञागारेव भिक्खवो।
अनुस्सरेथ सम्बुद्धं भयं तुम्हाक नो सिया।।१।।
नो चे बुद्धं सरेय्याथ लोकजेट्ठं नरासभं।
अथ धम्मं सरेय्याथ निय्यानिकं सुदेसितं।।२।।
नो चे धम्मं सरेय्याथ निय्यानिकं सुदेसितं।
अथ सङ्घं सरेय्याथ पुञ्ञक्खेत्तं अनुत्तरं।।३।।
एवं बुद्धं सरन्तानं धम्मं सङ्घञ्च भिक्खवो।
भयं वा छम्भितत्तं वा लोमहंसो न हेस्सती'ति।।४।।

धजग्गसुत्तं निट्ठितं।

आटानाटिय सुत्तं

अप्पसन्नेहि नाथस्स, सासने साधु सम्मते।
अमनुस्सेहि चण्डेहि, सदा किब्बिसकारिभि।।
परिसानं च तस्सन्नं, अहिंसाय च गुत्तिया।
यं देसेसि महावीरो, परित्तं तं भणामहे।।

विपस्सिस्स च नमत्थु, चक्खुमन्तस्स सिरीमतो।
सिखिस्सपि च नमत्थु, सब्ब भूतानुकम्पिनो।।१।।
वेस्सभुस्स च नमत्थु, न्हातकस्स तपस्सिनो।
नमत्थु ककुसन्धस्स, मारसेना पमद्दिनो।।२।।

कोणागमनस्स नमत्थु, ब्राम्हणस्स वुसीमतो।
कस्सपस्स च नमत्थु, विप्पमुत्तस्स सब्बधि।।३।।
अङ्गिरसस्स नमत्थु, सक्यपुत्तस्स सिरीमतो।
यो इमं धम्मं देसेसि, सब्बदुक्खापनूदनं।।४।।

https://dhamma.digital

ये चापि निब्बुता लोके, यथाभूतं विपस्सिसुं।
ते जना अपिसुणाथ, महन्ता वीत सारदं।।५।।
हितं देव मनुस्सानं, यं नमस्सन्ति गोतमं।
विज्जाचरण सम्पन्नं, महन्तं वीत सारदं।।६।।
एते चञ्ञे च सम्बुद्धा, अनेक सत कोटियो।
सब्बे बुद्धा समसमा, सब्बे बुद्धा महिद्धिका।।७।।
सब्बे दस बलूपेता, वेसारज्जेहुपागता।
सब्बे ते पटिजानन्ति, आसभण्ठानमुत्तमं।।८।।
सीहनादं नदन्ते ते, परिसासु विसारदा।
बह्मचक्कं पवत्तेन्ति, लोके अप्पटि वत्तियं।।९।।
उपेता बुद्ध धम्मेहि, अट्ठारसहि नायका।
बात्तिंस लक्खणूपेता, असीतानुब्यञ्जनाधरा।।१०।।
व्यामप्पभाय सुप्पभा, सब्बे ते मुनिकुञ्जरा।
बुद्धा सब्बञ्ञुनो एते, सब्बे खीणासवा जिना।।११।।
महापभा महातेजा, महापञ्ञा महब्बला।
महाकारूणिका धीरा, सब्बेसानं सुखावहा।।१२।।
दीपा नाथा पतिट्ठा च, ताणा लेणा च पाणिनं।
गती बन्धू महेस्सासा, सरणा च हितेसिनो।।१३।।
सदेवकस्स लोकस्स, सब्बे एते परायणा।
तेसाहं सिरसा पादे, वन्दामि पुरिसुत्तमे।।१४।।
वचसा मनसा चेव, वन्दामे ते तथागते।
सयने आसने ठाने, गमने चापि सब्बदा।।१५।।
सदा सुखेन रक्खन्तु, बुद्धा सन्तिकरा तुवं।
ते हि त्वं रक्खितो सन्तो, मुत्तो सब्ब भयेहि च।।१६।।
सब्ब रोगा विनीमुत्तो, सब्ब सन्ताप वज्जितो।
सब्ब वेरमतिक्कन्तो, निब्बुतो च तुवं भव।।१७।।
तेसं सच्चेन सीलेन, खन्ति मेत्ता बलेन च।
ते पि अम्हेनुरक्खन्तु, अरोगेन सुखेन च।।१८।।
पुरत्थिमस्मिं दिसा भागे, सन्ति भूता महिद्धिका।
ते पि अम्हेनुरक्खन्तु, अरोगेन सुखेन च।।१९।।
दक्खिणस्मिं दिसा भागे, सन्ति देवा महिद्धिका।
ते पि अम्हेनुरक्खन्तु, अरोगेन सुखेन च।।२०।।
पच्छिमस्मिं दिसा भागे, सन्ति नागा महिद्धिका।
ते पि अम्हेनुरक्खन्तु, अरोगेन सुखेन च।।२१।।
उत्तरस्मिं दिसा भागे, सन्ति यक्खा महिद्धिका।
ते पि अम्हेनुरक्खन्तु, अरोगेन सुखेन च।।२२।।

पुरत्थिमेन धतरट्ठो, दक्खिणेन विरूल्हको।
पच्छिमेन विरूपक्खो, कुवेरो उत्तरं दिसं।।२३।।
चत्तारो ते महाराजा, लोकपाला यसस्सिनो।
ते पि अम्हेनुरक्खन्तु, अरोगेन सुखेन च।।२४।।

https://dhamma.digital

आकासट्ठा च भूमट्ठा, देवा नागा महिद्धिका।
ते पि अम्हेनुरक्खन्तु, अरोगेन सुखेन च।।२५।।
इद्धिमन्तो च ये देवा, वसन्ता इध सासने।
ते पि अम्हेनुरक्खन्तु, अरोगेन सुखेन च।।२६।।
सब्बितियो विवज्जन्तु, सोको रोगो विनस्सतु।
मा ते भवन्त्वन्तरायो, सुखी दीघायुको भव।।२७।।
अभिवादन सीलिस्स, निच्चं वुड्ढा पचायिनो।
चत्तारो धम्मा वड्ढन्ति, आयु वण्णो सुखं बलं ।।२८।।

आटानाटियसुत्तं निट्ठितं।

अंगुलिमाल सुत्तं

परित्तं यं भणन्तस्स, निसिन्नट्ठान धोवनं।
उदकम्पि विनासेति, सब्बमेव परिस्सयं।।
सोत्थिना गब्भवुट्ठानं, यञ्च साधेति तङ्खणे।
थेरस्संगुलिमालस्स, लोकनाथेन भासितं।।
कप्पट्ठायिं महातेजं, परित्तं तं भणामहे।।

यतोहं भगिनि अरियाय जातिया जातो नाभिजानामि सञ्चिच्च पाणं जीविता वोरोपेता। तेन सच्चेन सोत्थि ते होतु सोत्थि गब्भस्सा'ति।। ३।।

अंगुलिमालसुत्तं निट्ठितं।

बोज्झङ्ग सुत्तं

संसारे संसरन्तानं, सब्ब दुक्ख विनासने।
सत्त धम्मे च बोज्झङ्गे, मार सेना पमद्दने।।
बुज्झित्वा येचिमे सत्ता, तिभवा मुत्तकुत्तमा।
अजातिमजरा व्याधिं, अमतं निब्भयं गता।।
एवमादि गुणूपेतं, अनेक गुण सङ्गहं।
ओसधञ्च इमं मन्तं, बोज्झङ्गञ्च भणामहे।।

बोज्झङ्गो सति सङ्खातो, धम्मानं विचयो तथा।
वीरियं पीति पस्सद्धि, बोज्झङ्गा च तथा परे।।१।।
समाधुपेक्खा बोज्झङ्गा, सत्ते ते सब्ब दस्सिना।
मुनिना सम्म दक्खाता, भाविता बहुलीकता।।२।।
संवत्तन्ति अभिञ्ञाय, निब्बानाय च बोधिया।
एतेन सच्च वज्जेन, सोत्थि ते होतु सब्बदा।।३।।
एकस्मिं समये नाथो, मोग्गलानञ्च कस्सपं।
गिलाने दुक्खिते दिस्वा, बोज्झङ्गे सत्त देसयी।।४।।
ते च तं अभिनन्दित्वा, रोगा मुञ्चिंसु तङ्खणे।
एतेन सच्च वज्जेन, सोत्थि ते होतु सब्बदा।।५।।

https://dhamma.digital

एकदा धम्मराजापि, गेलञ्ञेनाभि पीलितो।
चुन्दत्थेरेन तं येव, भणापेत्वान सादरं।।६।।
सम्मोदित्वान आबाधा, तम्हा वुट्ठासि ठानसो।
एतेन सच्च वज्जेन, सोत्थि ते होतु सब्बदा।।७।।
पहीना ते च आबाधा, तिण्णन्नम्पि महेसिनं।
मग्गाहता किलेसा व, पत्तानुपत्ति धम्मतं।
एतेन सच्च वज्जेन, सोत्थि ते होतु सब्बदा।।८।।

बोज्झङ्गसुत्तं निट्ठितं।

पुब्बण्ह सुत्तं

यं दुन्निमित्तं अवमङ्गलञ्च, यो चा मनापो सकुणस्स सद्दो।
पापग्गहो दुस्सुपिनं अकन्तं, बुद्धानुभावेन विनासमेन्तु।।१।।
यं दुन्निमित्तं अवमङ्गलञ्च, यो चा मनापो सकुणस्स सद्दो।
पापग्गहो दुस्सुपिनं अकन्तं, धम्मानुभावेन विनासमेन्तु।।२।।
यं दुन्निमित्तं अवमङ्गलञ्च, यो चा मनापो सकुणस्स सद्दो।
पापग्गहो दुस्सुपिनं अकन्तं, सङ्घानुभावेन विनासमेन्तु।।३।।
दुक्खप्पत्ता च निदुक्खा, भयप्पत्ता च निब्भया।
सोकप्पत्ता च निस्सोका, होन्तु सब्बेपि पाणिनो।।४।।
एत्तावता च अम्हेहि, सम्भतं पुञ्ञ सम्पदं।
सब्बे देवा अनुमोदन्तु, सब्ब सम्पत्ति सिद्धिया।।५।।
दानं ददन्तु सद्धाय, सीलं रक्खन्तु सब्बदा।
भावना भिरता होन्तु, गच्छन्तु देवता गता।।६।।
सब्बे बुद्धा बलप्पत्ता, पच्चेकानञ्च यं बलं।
अरहन्तानञ्च तेजेन, रक्खं बन्धामि सब्बसो।।७।।
यं किञ्चि वित्तं इध वा हुरं वा, सग्गेसु वा यं रतनं पणीतं।
ननो समं अत्थि तथागतेन, इदम्पि बुद्धे रतनं पणीतं,
एतेन सच्चेन सुवत्थि होतु।।८।।
यं किञ्चि वित्तं इध वा हुरं वा, सग्गेसु वा यं रतनं पणीतं।
ननो समं अत्थि तथागतेन, इदम्पि धम्मे रतनं पणीतं,
एतेन सच्चेन सुवत्थि होतु।।९।।
यं किञ्चि वित्तं इध वा हुरं वा, सग्गेसु वा यं रतनं पणीतं।
ननो समं अत्थि तथागतेन, इदम्पि सङ्घे रतनं पणीतं,
एतेन सच्चेन सुवत्थि होतु।।१०।।
भवतु सब्ब मङ्गलं, रक्खन्तु सब्ब देवता।
सब्ब बुद्धानुभावेन, सदा सुखी भवन्तु ते।।११।।
भवतु सब्ब मङ्गलं, रक्खन्तु सब्ब देवता।
सब्ब धम्मानुभावेन, सदा सुखी भवन्तु ते।।१२।।
भवतु सब्ब मङ्गलं, रक्खन्तु सब्ब देवता।
सब्ब सङ्घानुभावेन, सदा सुखी भवन्तु ते।।१३।।

https://dhamma.digital

महाकारूणिको नाथो, हिताय सब्ब पाणिनं।
पूरेत्वा पारमी सब्बा, पत्तो सम्बोधिमुत्तमं।
एतेन सच्च वज्जेन, सोत्थि ते होतु सब्बदा।।१४।।
जयन्तो बोधिया मूले, सक्यानं नन्दिवड्ढनो।
एवमेव जयो होतु, जयस्सु जयमङ्गले।।१५।।
अपराजित पल्लङ्के, सीसे पुथु विपुक्खले।
अभिसेके सब्ब बुद्धानं, अग्गप्पत्तो पमोदति।।१६।।
सुनक्खत्तं सुमङ्गलं, सुप्पभातं सुहुट्ठितं।
सुखणो सुमुहुत्तो च, सुयिट्ठं बह्मचारिसु।।१७।।
पदक्खिणं काय कम्मं, वाचा कम्मं पदक्खिणं।
पदक्खिणं मनो कम्मं, पणीधि ते पदक्खिणे।।१८।।
पदक्खिणानि कत्वान, लभन्तत्थे पदक्खिणे।
ते अत्थ लद्धा सुखिता, विरूल्हा बुद्ध सासने।
अरोगा सुखिता होन्तु, सह सब्बेहि ञातिभि।।१९।।

पुब्बण्हसुत्तं निट्ठितं।

खन्ध सूत्रार्थ

थ्व लोकय् प्यंगू प्रकारया घोर विषधारीपिं सर्पपिनिगु भययात थ्व गुगु परित्राणं दिव्य शक्तिदुगु मंत्रं थेंहे विनाश यायेफुगु जुयाच्वन। हानं लक्षिगू कोटी चक्रवालय् गुगु आज्ञा चले जुयाच्वंगु क्षत्रय् दयाच्वक प्राणिपिन्त सर्पयागु भय जक मखु कि दयाच्वक भययातः थ्व परित्राणं सम्पूर्ण प्रकारं निवारण यायेफु, तसर्थ थुगु खन्ध सूत्र परित्राणयातहे सज्जनपिं भीसंनं पाठ यायेमाल।

विरूपक्ष नागराजापिन्त नं जिगु मैत्री जुइमा, ऐरापथ नागराजापिन्त नं जिगु मैत्री जुइमा, छब्यापुत्र नागराजापिन्त नं जिगु मैत्री जुइमा, कण्हागोतम नागराजापिन्त नं जिगु मैत्री जुइमा।

तुति मदुपिं प्राणीपिन्त नं जिगु मैत्री जुइमा, निपा तुति जकपिन्त नं जिगु मैत्री जुइमा, प्यपा तुतिं चूपिं प्राणीपिन्त नं जिगु मैत्री जुइमा, आपालं तुति दुपिन्त नं जिगु मैत्री जुइमा।

तुति मदुपिंसं जित हिंसा मयायेमा, निपा तुति दुपिंसं नं जित हिंसा मयायेमा, प्यपा तुति दुपिंसं नं जित हिंसा मयायेमा, आपालं तुति दुपिंसं नं जित हिंसा मयायेमा।

दयाच्वक सत्वपिं, दयाच्वक प्राणीपिं, दयाच्वक जीव धारीपिं सकलसियां भिंगु दृष्टि जुया गुगु भिंगु महाउत्तमगु खनिगुयात, खनेमाल सुयांहे मभिंगु कुदृष्टि मजुइमा।

तथागत जूसां अप्रमाण (क्लेश रहित) म्ह खः, धर्मया गुण नं अप्रमाण खः, सङ्घया गुण नं अप्रमाण खः। कांबि, सर्प, विच्छे, है, माकःचा, म्हालकायूचा, छुं व घिश्रे जुया वनीपिं प्राणीपिं प्रमाण रूपं क्लेश दुपिन्त जिं रक्षाया घेरा तये धुन, जिं परित्राण (परितारण) यायेधुन। आः थन थ्व बिषधारी प्राणिपिंसं त्वता वनेमाल। जिं भगवान बुद्धयात शिरं नमस्कार याना। हानं विपश्वी, सिखी, वैषभू, ऋकुसन्ध, कोणागमन, काश्यप व गौतम याना सप्त सम्यक् सम्बुद्धपिन्त नं नमस्कार। थुगु सत्य वचनया प्रभावं जिमित सर्वदाहे शुद्ध स्वस्ति वृद्धि जुइमा।।

खन्ध सूत्रार्थ निट्ठितं।

आः थन छगू खँ आणाखेत्त धयागु थथेकि लोकय्, – जातिखेत्त, आणाखेत्त, विसयखेत्त धयागु स्वंगू दयाच्वन थुगु खँ थथे –

https://dhamma.digital

जातिखेत्त धयागु – बोधिसत्त्व – प्रतिसन्धि जुइगु, जन्म जुइगु, गृहत्याग याइगु, सर्वज्ञ ज्ञान प्राप्त जुइगु तथागत पद प्राप्त जुइगु, धर्मचक्र प्रवर्तन याना बिज्याइगु, तथा आयु संखारयात त्वता छ्वया बिज्याइगु बखतय्, समतिंस पारमी पूर्णयाना बिज्यागुया आनुभावं थुगु चक्रवाल सहितं दस सहश्र चक्रवाल कम्प जुइगु कारणय्, जातिखेत्त (क्षत्र) धयातःगु खः।

आना खेत्त धयागु – थ्व गुगु जातिखेत्त सहितं उत्पत्ति जुइबलेनं, हानं विनाश जुइबलेनं, नापं नापं जुयाच्वंगु लक्षिगू कोटि चक्रवालयात धयातगु खः। कारण थथेकि – सर्वज्ञ तथागतपिंसं, अनन्त परिमाण जुयाच्वंपिं सत्वपिन्त भयादि सम्पूर्ण शत्रु मदयेका शान्तानन्द याना, लौकिक तथा लोकोत्तर सुखयात उन्नति, वृद्धि यायेया कारणय् रतन सुत्त, खन्ध सुत्त, धजग्ग सुत्त, आटानाटिय सुत्त, परित्राणयात पाठ उच्चारण याना, बिज्याइगु बखतय् गुगु कोटिसत सहस्स चक्रवालेसं, तथागतयागु आज्ञाचक्र ब्याप्त जुया, चले जुइ। उगु परित्राण आज्ञायात गुगु फुक्क चक्रवालय् च्वंनाच्वंपिं देवतापिंसं श्रवण यायिगु (स्वीकार याना काइगु) जुल। तसर्थ, आणाखेत्त धयातगु खः।

विसय खेत्त धागु थथेकि – गुगु जातिखेत्त, आणाखेत्त सहितं अनगिन्ति अनन्त चक्रवालयात धाइगु खः। कारण तथागतपिनि इच्छा जुल धायेवं, अनन्त चक्रवालयात सर्वज्ञ ज्ञानंहे जक ध्यानयागुद्वारा व्यापक यायेफुगु जुया नितिं धागु खः।

तथागत धयापिं थ्वहे चक्रवालय् थ्वहे जम्बुद्विपय्, मध्यम देशया दुनेहे मात्र उत्पत्ति जुया बिज्याइगु खः धकाः सज्जनपिंसं हृदयय् धारण याना तया बिज्याहुँ (तया दिसँ)। तर गुजाम्हयात तथागत धकाः धाइगु खः। थ्व छगूनं यथार्थ भावं सिइकातये दत धाःसा महोत्तम जुइ तथा शंसय निवारण जुया वनीगु जुल।

मोर सूत्रार्थ

सर्वज्ञ ज्ञान लायेया न्हापा स्वीता पारमिता पूर्ण याना बिज्यागुली छक्व म्हेखायागु जातय् जन्म जुया बिज्याःबले गुगु मयूर सूत्र (मोर सुत्त)द्वारा सुरक्षित जुया बिज्याकम्ह मयूररूपी महासत्वयात वन व्याधातय्सं ताःकाल तक कोशिश यात नं ज्वने फुगु मखु। उकिया नितिं तथागतं थुगु मोर परित्तयात महोत्तमगु महामन्त्र धकाः आज्ञा जुया बिज्यात, तसर्थहे सज्जनपिं, थ्व मोर सुत्त (मयूर सूत्र) परित्राणयात भीसं नं पाठ यायेगु योग्य।

लोक जनपिनि नेत्र जुया बिज्याकम्ह छम्ह सुवर्ण वर्णम्ह राजा पृथ्वीयात थःगु तेजं प्रकाश याना बिज्याकम्ह श्री सूर्य उदय जुया वल, अथेया कारणय् उम्ह सूर्ययात जिं नमस्कार याना। हे सूर्य! थौं न्हिच्छि तक छल्पोलयागु आधारय् जिपिं विचरण याये। हानं दयाच्वक अकुशलयात फुका – सम्पुर्ण धर्मयात ज्ञात जुया बिज्याकपिं तथागतपिन्त नं जिगु नमस्कार याना। वसपोल बुद्धपिंसं जित रक्षा याना बिज्याये माल। प्यंगू आर्यसत्ययात यथार्थ थें सिइके धुंकुपिं पुद्गलपिन्त नं नमस्कार। अर्हत मार्ग ज्ञान तथा सर्वज्ञ ज्ञानयात नं नमस्कार। क्लेश रहितपिं पुद्गलपिन्त नं नमस्कार। अर्हत फलयात नं नमस्कार। थुगु हिसापं उम्ह म्हेखाया राजां थुगु आरक्षाया तारण तया, (नसा माः वनीगु) विचरण याइ।

लोक जनपिनि नेत्र जुया बिज्याकम्ह सुवर्ण वर्णम्ह छम्ह सूर्य महाराजा पृथ्वीयात थःगु तेजं प्रकाश याना बिज्याना च्वंम्ह अस्तय् जुया बिज्यात वसपोल दिवाकरयात पुनर्वार नमस्कार यानागु जुल। हानं वसपोलहे आदित्ययागु आशा याना थौंया चा कटे याये। तथागतपिंसं जित रक्षा याना बिज्यायेमाल। चतुरार्य सत्य ज्ञान स्यूपिं पुद्गल व अरहन्त मार्ग ज्ञान तथा तथागत ज्ञानयात नं बारम्बार नमस्कार। क्लेश रहितपिं पुद्गलपिन्त नं नमस्कार। अर्हत फलयात नं नमस्कार।

थुजोगु मोर परित्राणयात उम्ह मोर राजां धारण याना बिज्यागु खः। थुगु सत्य वचनद्वारा जिमित सर्वदाहे शुद्ध स्वस्ति वृद्धि जुइमाल।।

मोर सुत्तं निट्ठितं।

https://dhamma.digital

वट्ट सूत्र

सर्वज्ञ ज्ञान लाय्यां न्हापा स्वीगू पारमिता पूर्ण याना बिज्यागुली छक्व बट्टाईया जातय् जन्म जुया बिज्याबले थः च्वनाच्वंगु वनय् बन च्यानावल। उगु बखतय् वसपोल महासत्वं वट्टसूत्र पाठ याना उगु बनाग्नियात शान्त याना बिज्यात। महातेजीगु कल्पतक स्थिर जुयाच्वनीगु थ्व वट्टसूत्र धकाः तथागतं सारीपुत्रयात आज्ञा जुया बिज्यागु खः, तसर्थहे सज्जनपिं, झीसं नं थुगु वट्टसूत्र परित्राणयात पाठ याये योग्यगु खः।

थ्व लोकय् शीलयागु सत्यगुण गुलितक दु धाःसा, काय, वाक्, चित्त नं शुद्ध जुइगु सत्व प्राणीपिन्त नं दया करूणा च्वंगु खः। थुजोगु सत्य वचनद्वारा, अनुत्तरगु सत्य प्रतिज्ञायात जिं यानागु दु। सत्य धर्मया बलयात (लुमंका) बिचार यानाव, न्हापा जुया बिज्याये धुंकपिं तथागतपिन्त जिं स्मरण याना। सत्यबलयात भलोसाधार कयाव सत्य प्रतिज्ञा यागुयात यानागु दु। हे गुँमि, जि पपूजा दु, दुसानं ब्वयावने मसःनि हानं तुति नं दु अथेनं न्यासे वनेनं मसःनि, जिम्ह माँ बौपिं धाःसा पिहाँ वनेधुंकल। हे वनाग्नि! छं जितः दुःख बिइमते चिलाहुँ।

हे सारीपुत्र! थुलि जिं प्रतिज्ञा यानाबले तत्क्षणय्हे उगु वनाग्नि, लः लुना बिइथेंहे अशेष रूपं शान्ति जुयावन। हे सारीपुत्र! जित थ्व सत्यशील वा सत्य वचन समानं तःधंगु धर्म मेगु मदु। थ्वहे जिगु सत्य पारमिता खः।

थुगु सत्य वचनया प्रभावं जिमित सर्वदा शुद्ध स्वस्ति वृद्धि जुइमाल।।

वट्टसुत्तं निट्ठितं।

धजग्ग सूत्रार्थ

थ्व धजग्ग सूत्र धैगु गुजोगु धाःसा – आकाशेहे जूसां तभी थ्व धजग्ग सूत्र पाठयाये मात्रं भूमी च्वनेथेंहे निर्भय पुर्वक च्वनेफइ। थ्वहे धजग्ग सूत्रया प्रभावं याना यक्ष चोरादि यागु कारणं जूगु सम्पुर्ण भय उपद्रव जालं मुक्त जुयाच्वंपिं प्राणिपिं, अनगिन्ति अपालंहे दु। थुजोगु पराक्रमीगु ध्वजाग्र सूत्र (धजग्ग सुत्त) परित्राणयातहे सज्जनपिं, झीसं नं पाठ याये योग्य जू।

भन्ते महाकाश्यप! थुगु धजग्ग परित्राणया वर्णन जिं (आनन्द भिक्षु) न्यनागु दु। भन्ते काश्यप! थुगु धजग्ग परित्राणयात जिं गुगु प्रकारं न्यनागु दु धाःसा – तथागतयागु श्रीमूखद्वारा जिं थथे न्यनागु दु कि – छगू समयय् भगवान बुद्ध श्रावस्ती नगरय् अनाथपिण्डिक महाजनं दयेकातःगु आरामय् अर्थात जेतवनाराम महाविहारय् विहार याना बिज्याना जुयाच्वन। उगुहे बखतय् भगवान बुद्धं 'हे भिक्षुपिं' धकाः सम्बोधन यासे आज्ञा जुया बिज्यात। भिक्षुपिंसंनं 'भन्ते भगवान !' धकाः प्रत्युत्तर बिया बिज्यात। भगवानं थुगुकथं आज्ञा जुया बिज्यात – हे भिक्षुपिं! न्हापा त्रयतिंश भुवनयापिं देवतापिं व असूरपिं घनघोर जुइक युद्ध जूबले त्रयत्रिंशया देवराज इन्द्रं देवतापिन्त सम्बोधन याना धालकि – जि समानपिं देवतापिं, संग्रामय् वनेबले वंपिं देवतापिनि चित्त ग्याना थारा थारां न्हुया, चिमिसँ तिंतिं स्वाना वयेयो, यदि अथे जुल धाःसा अजागु समयय् जिगु ध्वजा यागु गजूयात स्मरण यायेगु। जिगु ध्वजाया गजूयात स्मरण यात धाःसा निश्चय नं चित्त नं ग्याइ मखु, थारा थारां न्हुइनं मखु, चिमिसँ तिंतिं स्वाइ नं मखु। दक्वफुक्क भय हरण जुया वनी।

यदि जिगु ध्वजाया गजूयात स्मरण याये मफुत धाःसा प्रजापति धयाम्ह देवराजया ध्वजाया गजूयात स्मरणया। उगु ध्वजाया गजूयात स्मरण यात धाःसा नं छिमित निश्चय नं चित्त नं ग्याइ मखु, थारा थारां न्हुइनं मखु, चिमिसँ तिंतिं स्वाइ नं मखु। दक्वफुक्क भय हरण जुया वनी।

यदि प्रजापतिया ध्वजाया गजूयात स्मरण याये मफुत धाःसा वरूण देवराजया ध्वजाया गजूयात स्मरणया। उगु ध्वजाया गजूयात स्मरण यात धाःसा नं छिमित निश्चय नं चित्त नं ग्याइ मखु, थारा थारां न्हुइनं मखु, चिमिसँ तिंतिं स्वाइ नं मखु। दक्वफुक्क भय हरण जुया वनी।

https://dhamma.digital

यदि वरूण देवराजया ध्वजाया गजूयात स्मरण याये मफुत धाःसा ईशान देवराजया ध्वजाया गजूयात स्मरणया। उगु ध्वजाया गजूयात स्मरण यात धाःसा नं छिमित निश्चय नं चित्त नं ग्याइ मखु, थारा थारां न्हुइनं मखु, चिमिसँ तिंतिं स्वाइ नं मखु। दक्वफुक्क भय हरण जुया वनी। धकाः देवराज इन्द्रं देवतापिन्त उपदेश यात।

हे भिक्षुपिं! देवराज इन्द्रया ध्वजाया गजूयात स्मरण यानागुलिं वा, प्रजापति देवताया ध्वजाया गजूयात स्मरण यानागुलिं वा, वरूण देवताया ध्वजाया गजूयात स्मरण यानागुलिं वा, ईशान देवताया ध्वजाया गजूयात स्मरण यानागुलिं अथवा याःपिं देवतापिनि उगु भय जुइगु, स्तम्भित जुइगु, चिमिसँ तिंतिं स्वाइगु दक्वफुक्क हरण जुइनं फु वा मजुइनं फु, व अथे जुइगु छुया हेतुं धाःसा? हे भिक्षुपिं! देवराज इन्द्रहे नं राग, दोष, मोह मफुनिम्ह, ग्याःम्ह, थारा थारां न्हुइयोम्ह, झस्के जुइयोम्ह बिस्युँ वने यःनिम्ह तिनि। हे भिक्षुपिं! जिं (तथागतं) थुगु प्रकारं फरकम्ह जुइक धायेकि। हे भिक्षुपिं! अरण्ययू च्वनीपिं वा वृक्षमूलयू च्वनीपिं वा शून्यागारयू च्वनीपिं भिक्षुपिन्त चित्तयू ग्यानापुसे च्वना, थारा थारां न्हुया, चिमिसँ तिंतिं स्वाना वयेयो। अथे ग्याना वइबले जि (तथागतयागु) गुणयात जक स्मरण यात धाःसां उगु चित्तयू ग्यानापुसे च्वना, थारा थारां न्हुया, चिमिसँ तिंतिं स्वाना वइगु दक्कफुक्कहे हरण जुयावनी।

यथा – वसपोल तथागत गुगु दयाच्वक शत्रु क्लेश नाश याना बिज्याये धुंकुम्ह खः। वसपोल गुबलेंहे गुप्तरूपं पाप याना बिज्याइम्ह मखु। तसर्थ वसपोलयात 'अरहं' धकाः धाइ।

वसपोल तथागतं स्वयं चतुरार्यसत्य ज्ञानयात सिइका बिज्यात, तसर्थ वसपोलयात 'सम्यक्सम्बुद्ध' धकाः धाइ।

वसपोल तथागत विद्या स्वंगू, विद्या च्यागू तथा चरण भिंन्यागुलिं पूर्ण जुया बिज्याकम्ह जुया नितिं 'विज्जाचरण सम्पन्न' धकाः धाइ। वसपोल तथागत उत्तमगु निर्वाणपाखे गमन जुया बिज्याकम्ह जुया नितिं 'सुगत' धकाः धाइ। वसपोल तथागत (कामलोक, रूपलोक, अरूपलोक) अथवा सत्तलोक, संखारलोक, ओकासलोक धैगु स्वंगू लोकयात यथार्थ रूपं सिया बिज्याकम्ह जुया नितिं 'लोकविदु' धकाः धाइ। वसपोल तथागत अनुत्तर ज्ञानयात उपदेश यासे लोकजनयात उद्धार याना बिज्याकम्ह जुया नितिं 'अनुत्तरो पुरिसदम्मसारथी' धकाः धाइ। वसपोल तथागत देव मनुष्यपिनि गुरू जुया बिज्याकम्ह जुया नितिं 'सत्था देवमनुस्सानं' धकाः धाइ। वसपोल तथागत सिइकेमाक्व आर्य सत्य ज्ञानयात बोध जुया बिज्याकम्ह जुया नितिं 'बुद्ध' धकाः धाइ। वसपोल तथागत काम, क्रोध, लोभ, मोहयात नष्ट जूम्ह तथा इस्सरिय, धम्म, यस, सीरि, काम, परत्त धैगु खुता प्रकारया श्री सौभाग्य अर्थात श्री सम्पत्तिं संयुक्त जुया बिज्याकम्ह जुया नितिं 'भगवा' धकाः धाइ।

भिक्षुपिं, थुगु प्रकारं बुद्ध गुणयात स्मरण यात धाःसा निश्चय नं चित्त नं ग्याइ मखु, थारा थारां न्हुइनं मखु, चिमिसँ तिंतिं स्वाइ नं मखु। दक्वफुक्क भय हरण जुया वनी।

हे भिक्षुपिं, यदि बुद्ध गुणयात स्मरण याये मफुत धाःसा तथागतं उपदेशित धर्म गुणयात स्मरण यायेगु।

यथा – गुगु तथागतं उपदेश याना बिज्यागु आर्यधर्म उगु धर्मयात थम्हंहे बिचार याना स्वयेमागु खः, तत्क्षणय्हे फलदायकगु खः, थन वया स्ववा धकाः धाये योग्यगु, निर्वाणपाखे यंकिगु विचारवानपिंसं थथःम्हं थुइका काये योग्यगु। थुजोगु प्रकारं धर्मयात स्मरण यायेगु।

हे भिक्षुपिं, थुजोगु प्रकारं धर्म गुणयात स्मरण याइम्हसित उगु दया च्वक भय हरण जुया वनी।

हे भिक्षुपिं, यदि धर्मगुण स्मरण याये मफुत धाःसा तथागतया शिष्य भिक्षुसङ्घपिनिगु गुण स्मरण यायेगु। यथा – तथागतया श्रावक सङ्घपिं यथार्थ थें आचरण याना बिज्याइपिं खः, तःप्यंगु शुद्धगु मार्ग गामीपिं खः, न्यायानुसार आचरण याना बिज्याइपिं खः, आचरण यायेगुलि यथार्थ थें श्रद्धा दुपिं खः, गुगु आचरणद्वारा प्यंगू जोडा च्याम्ह पुद्गलपिं दुगु निश्चय नं खः। थुगु प्रकारयापिं तथागतया श्रावक सङ्घपिन्त निमन्त्रणा याना पूजा याये योग्य जू, श्रद्धा तया पाहुना याये योग्य जू, दान (दक्षिणा) बिइगु नं योग्य जू, ल्हात जोजलपा

https://dhamma.digital

नमस्कार यायेगु नं योग्य जू। तथागतया श्रावक सङ्घपिंनिगु मुख्य गुण छु धाःसा लोकजनपिनि अनुत्तर पुण्य रोपन यायेगु क्षेत्र थेंहे जुया च्वंगु खः। थुगु प्रकारं श्रावक सङ्घपिनिगु गुण स्मरण यायेगु।

हे भिक्षुपिं, निश्चय नं थुगु प्रकारं सङ्घ गुणयात स्मरण याइपिन्त उगु दया च्वक भय हरण जुया वनी।

वसपोल त्रिरत्नयागु गुण स्मरण याना मात्रं उगु दक्कफुक्क भय हरण जुयावंगु छायू धाःसाहे भिक्षुपिं, अतित विपश्वी आदि तथागतपिंथें थ्व लोकयू स्वागमन जुया बिज्याकम्ह तथागत गुप्त पाप मयाइम्ह खः, स्वयं चतुरार्यसत्य ज्ञानयात सिइका बिज्याकम्ह खः, राग, दोष व मोह मदेधुंकुम्ह खः, मग्याम्ह, थरथरं मखाम्ह, थारा मन्हुइम्ह, बिस्युं मवनीम्ह खः, उकिया नितिं बुद्धगुण वा धर्मगुण वा सङ्घगुणयात स्मरण याइम्हयात नं उगु दयाच्वक भय हरण जुयावनी।

थुलि आज्ञा जुयाली भगवानं हानं आज्ञा जुया बिज्यातकि हे भिक्षुपिं, अरण्ययू वा वृक्षमूलयू वा शून्यागारयू च्वनेगु बखतयू छिमिसं उपरोक्त बुद्धगुण स्मरण यायेगु छिमित भय, त्राश धैगु छुंहे जुइ मखु। लोकजेष्ठ जुया बिज्याकम्ह नरोत्तम तथागतयागु गुणयात यदि स्मरण याये मफुत धाःसा संसारं तरे याना यंकिगु शुद्धरूपं स्वाख्यात यानातःगु धर्म गुणयात स्मरण यायेगु। यदि धर्म गुणयात स्मरण याये मफुत धाःसा अनुत्तर पुण्यक्षेत्र जुयाच्वंपिं श्रावक सङ्घपिनिगु गुणयात स्मरण यायेगु।

हे भिक्षुपिं, थुगु प्रकारं बुद्धगुण वा धर्मगुण वा सङ्घगुणयात स्मरण याइपिन्त न चित्तयू ग्याना भय दइ, न थरथर खाइ, न चिमिसँ तिंतिं स्वाइ, छुंहे जुइमखु दक्कफुक्कंहे भय हरण जुयावनी।

थुगु सत्य वचनया प्रभावं जिमित सर्वदा शुद्ध, स्वस्ति, वृद्धि जुइमा।

धजग्गसुत्तं निट्ठितं।

आटानाटिय सूत्र

तथागतया शासन महोत्तमगु खः, यथार्थथें प्रसिद्ध जुयाच्वंगु सद्धर्म खः। थुजोगु सद्धर्मयू प्रसन्न मजुसे दुष्ट जुया सर्वदा चण्डाल जुयाजूपिं राक्षसतयेसं प्यंगू प्रकारया परिषदपिन्तः हिंसायाना जुया नितिं, वहे प्यंगू प्रकारया परिषदपिन्त उगु आपतं तरेयायेया नितिं महावीर जुया बिज्याकम्ह तथागतं आटानाटिय परित्राण सूत्र आज्ञा जुया बिज्यात। हे सज्जनपिं, उगु आटानाटिय सूत्रयात झीसंनं पाठ याये योग्यजू।

न्याता प्रकारया चक्षु सम्पन्न जुया बिज्याकम्ह तथा श्री शौभाग्य ऐश्वर्यनं संयुक्त जुया बिज्याकम्ह विपश्वी बुद्धयात नमस्कार। दयाच्वक प्राणिपिनि उपरयू महाकरूणा दुम्ह शिखी बुद्धयात नं नमस्कार।

अशुद्धगु अकुशल जुक्व परिशोधन यानालि शुद्ध निर्मलगु तपश्चर्या याना बिज्याकम्ह विश्वभू बुद्धयात नमस्कार।

दयाच्वक सैन्यसहित मार राजायात दमन याना बिज्याकम्ह क्रकुच्छन्द तथागतयात नमस्कार।

मभिंगु अकुशल मल जुक्कयात निर्मल यानालि न्याता प्रकारया वशीभूत नं संयुक्त जुयाबिज्याकम्ह कनकमुनि बुद्धयात नमस्कार।

क्लेशं धाक्क फुकहे अशेष रूपं त्वता छ्वया बिज्याकम्ह काश्यप बुद्धयात नमस्कार।

गुम्ह दयाच्वक दुःखं मुक्त जुया बिज्याकम्ह महोत्तमगु अनुत्तर ज्ञानयागु व्याख्यान याना बिज्याकम्ह श्री शोभा गुणसम्पन्नगु रश्मि दुम्ह सौभाग्य श्री सम्पत्तिं युक्तम्ह शाक्यवंशया राजकुमार जुया बिज्याकम्ह विद्या स्वंगू, विद्या च्यागू, चरण भिंन्यागू फुकं पूर्णजुया बिज्याकम्ह, भय शत्रु छुं छुंहे मदुम्ह देव मनुष्यपिन्त हित याना बिज्याकम्ह गौतम कुलयाम्ह गौतम तथागतयात नमस्कार।

अतीत लोकयू उत्पन्न जुया बिज्याये धुंकुपिं तथागतपिंसं कदापि पिशुनावाचा खँ ल्हाना बिज्याइ मखुपिं भय, शत्रु आदि रिपुयात विजय याना बिज्याये धुंकुपिं विपस्वी आदि न्हसम्ह तथागतपिं, हानं कोटानकोटि सम्यक् सम्बुद्धपिं जूसां प्रत्येक बुद्धपिं, तथा श्रावकपिनि व समान जुइमखु केवल तथागतपिं तथागत समानहे जक जुइ। वस्पोल तथागतपिंके ऋद्धि पराक्रम दु, दशबल तथा वेसारज्ज ज्ञानं संयुक्तपिं खः। हानं महापुरूषोत्तम(उसभ भाव) अग्र गामिनिपिनिगु स्थान जुयाच्वंगु सर्वज्ञ ज्ञानयात स्वयं सक्षातकार याना

https://dhamma.digital

सिइका कया बिज्याकपिं खः। हानं अपालंहे परिषदपिनि मध्यय् सूर वीर जुया सिंहराज समानं छुंहे भय मकासे वसपोल तथागतपिंसं भाषण याना बिज्यागु दु।

सुनानंहे यायेमफुगु[19] उत्तमगु धर्मचक्र प्रवर्तन याना बिज्यागु दु। भिंच्याता प्रकारया बुद्ध धर्म सम्पन्न जुया बिज्यागु दु। स्वीनिता प्रकारया लक्षण व चेप्यता प्रकारया व्यञ्जन नं संयुक्त जुया बिज्यागु दु। प्यकुहाकः प्रमाणं शरीर यागु रश्मि नं दु। भिक्षु, मुनिपिनियासिनं नं उत्तमपिं, दयाच्वक धर्म ज्ञान सिया बिज्याकपिं, आश्रव (चित्तमल) यात क्षय याना, न्याता प्रकारया मारयात त्याका उत्तमगु रश्मिं जाज्वल्यमानपिं, तेजस्वी पराक्रमी प्रज्ञावन्त बलसम्पन्न करूणामय धैर्यवानपिं खः। सम्पूर्ण सत्वपिनि सुखानन्द जुइगुपाखे थ्यंका बिया बिज्यापिं वसपोल तथागतपिन्त प्राणिपिं जुक्वसिया दिवाकर धाःसानं ज्यु, महोत्तमम्ह कृषक धाःसानं ज्यु, बन्धुवर्ग धाःसांनं ज्यु, प्राणि मात्रया हित जुइगु भण्डार धाःसां ज्यु, देवमनुष्यपिनि लिधंसा धाःसां ज्यु, निश्शरण शरण, प्रतिस्थित जुइगु स्थान प्राणीपिन्त रक्षा जुइगु स्थान, सर्वदा स्मरण याये योग्यपिं खः। संसारिक दुःखं मुक्त जुइगु मूख्यगु स्थान जुया बिज्याकपिं खः। पुरूषपिनि मध्यय् महोत्तम जुया बिज्याकपिं वसपोल तथागतपिनिगु कोमल चरणय् सर्वदाहे शिरंनं नमस्कार यानागु जुल। द्यनेबले नं फेतुनाच्वनेबले नं, दनाच्वने बले नं गमनागमनयूनं सर्वदाहे काय वाक चित्तं नमस्कार। दक्व क्लेश शान्त जुया आनन्द जुइगु चर्यायात थःम्हंनं पूर्ण याना, परयात नं याका बिज्याकपिं तथागतपिंसं जिमितनं सर्वदा रक्षा याना बिज्यायेमा। वसपोल तथागतपिनिगु आनुभावं जिमित सर्वदा भय उपद्रव आदि छुं छुं दुःख मदया आनन्द प्राप्त जुइमा। रोग व्याधिनं हरण जुइमा। दुःख सन्तापनं मदयेमा। वैरी शत्रु भावनं मदयेमा। आरोग्य आराम जुइमा। वसपोल तथागतपिनिगु शीलानुभावं सत्यया आनुभावं क्षमा मैत्रीया आनुभावं जिमितनं सर्वदा रक्षा जुइमा।

पूर्वदिशापाखे तच्वगु ऋद्धि दुपिं गन्धर्व देवतापिं बिज्याना च्वंगु दु। व गन्धर्व देवतापिंसं नं जिमित आरोग्य आराम तथा रक्षा याना बिइमा।

दक्षिण दिशापाखे तच्वतंहे ऋद्धि दुपिं कुम्भाण्ड देवतापिं बिज्यानाच्वंगु दु, व कुम्भाण्ड देवतापिंसं नं जिमित आरोग्य आराम तथा रक्षा याना बिइमा। पच्छिम दिशापाखे अधिकंहे ऋद्धि दुपिं नागराजापिंसं बासयाना च्वंगु दु। इपिं नागराजापिंसंनं जिमित आरोग्य आराम तथा रक्षा याना बिइमा। उत्तर दिशापाखे अत्यन्तहे ऋद्धि दुपिं राक्षसपिंसं वास याना च्वंगु दु व राक्षसपिंसंनं जिमित आरोग्य आराम तथा रक्षा याना बिइमा। पुर्वमुख स्थानय् गन्धर्वपिनि मालिक जुयाच्वंम्ह धृतराष्ट देवराज, दक्षिणया स्थानय् कुम्भाण्डपिनि मालिक जुयाच्वंम्ह विरूल्हक देवराज, पच्छिमया स्थानय् नागराजया मालिक जुयाच्वंम्ह विरूपाक्ष देवराज, उत्तर दिशाया स्थानय् राक्षसया मालिक जुयाच्वंम्ह कुवेर देवराज, गुलि दिगपालपिं लोकयात रक्षा याना च्वंपिं खः। आपालंहे परिवार दुपिं, व प्यम्ह दिगपाल देवतापिंसं नं जिमित सर्वदा रक्षा याना बिज्यायेमा। आकाशय् नं ऋद्धि बलदुपिं देवतापिं दु, भूमण्डलय् नं देवतापिं दु, पातालय् नं नागपिं दु वसपोलपिंसं नं जिमित रक्षा यायेमा। थुगु बुद्ध शासनय् नं दयाच्वक उपद्रव फुकंहे मोचन जुयावनेमा। रोग शोकनं मदया वनेमा। अन्तरायनं मजुइमा, सुख पुर्वक दीर्घायु जुइमा।

त्रिरत्नयात श्रद्धा तया पूजादिं सेवा वन्दनादि यायेगुलि उद्योगाभ्यास यानाच्वंपिं, हानं शीलया गुणं सम्पन्न जुयाच्वंपिं उत्तम ज्ञानी सज्जनपिन्त आदर तयेगु अभ्यास दुपिन्त, आयु, वर्ण, सुख, बल थ्व प्यंगु उम्ह व्यक्तियात वृद्धि जुइ।

थुगु सत्य वचनया प्रभावं जिमित सर्वदा शुद्ध स्वस्ति वृद्धि जुइमा।

आटानाटिय सूत्रार्थ निट्ठितं।

[19] ब्रम्हादि देव मनुष्यपिसं (श्रावक प्रत्येक बुद्धपिसनं)

https://dhamma.digital

अंगुलिमाल सूत्र

अंगुलिमाल सूत्र धैगु परित्राणया प्रभाव गुलि तक दु धाःसा अंगुलिमाल सूत्र पाठ याना च्वंम्ह स्थविर फेतुनाच्वंगु स्थानय् सिला कयागु लखं जकहेनं दक्वफुक भय तरेजु। थुगु अंगुलिमाल सूत्रया परित्राण जल जक त्वंका बिल धाःसानं प्रसव जुइ थाकुयाच्वंम्ह जननीयात सुविस्तांहे याकनं प्रसव जुइ। अंगुलिमालया विषयय् श्री लोकनाथं आज्ञा जुया बिज्यागु दु कि, थ्व अंगुलिमालया किर्ति आयु कल्प तकं स्थिरं च्वनाच्वनी। थ्व चिकिधंम्ह मखु, महातेजिगु ऋद्धि बलनं दुम्ह खः। तसर्थ हे सज्जनपिं उगु अंगुलिमाल सूत्र भीसंनं पाठ याये योग्य जू।

हे केँहें मयूजु जि गथे धाःसा, गुगु बखतंनिसें आर्य उत्तमगु जातं जन्म जुइगुयात जन्म जूगु खः, अबलेसं निसेंहे प्राणघात यायेगु इच्छां सुं प्राणीपिन्त प्राण हिंसा यानागु मदु। थुगु सत्य वचनया प्रभावं भीत सुविस्ता जुइमाल। हानं गर्भय् च्वनाच्वंम्ह (सत्व) बालकयातनं सुविस्ता जुइमा।।

बोध्यङ्ग सूत्र

संसार चक्रय् चाःचाहुइका तइगु दुःख अर्थात् दुःख जुयाच्वंगु फुक विनाश जुया क्लेशरूपी मारया सेनासहितं दमन जुइगु अर्हत् मार्गया न्हेगू बोध्यङ्ग धर्म दु। थ्वहे न्हेगू प्रकारया बोध्यङ्गयातहे यथार्थ थें (बुझे जुइवं) म्हस्युम्ह व्यक्ति स्वक्वगु जन्मं तरे जुया वनी। तरे जुया वंम्ह व्यक्ति जन्म, जरा, व्याधि, मरण भय शोक रोग आदि छुंहे दुःख मदुगु निर्वाण पद प्राप्त जुगु जुल। थुजो थुजोगु अनेक गुणं सम्पन्न संग्रह जुया च्वंगु, तथा हानं महौषध नं जुया च्वंगु, मन्त्र नं जुयाच्वंगु थुजोगु उत्तमगु बोध्यङ्ग सूत्रयात हे सज्जनपिं, भीसं नं पाठ याये योग्य जू।

स्मृति सम्बोध्यङ्ग, धर्मविचय सम्बोध्यङ्ग, वीर्य सम्बोध्यङ्ग, प्रीति सम्बोध्यङ्ग, प्रसब्धी सम्बोध्यङ्ग तथा समाधि सम्बोध्यङ्ग व उपेक्षा सम्बोध्यङ्ग थ्वहे न्हेगू बोधिज्ञानया अङ्ग जुयाच्वंगु महामन्त्रयात सर्वधर्मदर्शी सर्वज्ञ जुया बिज्याकम्ह तथागतं लोकहित जुइकेया नितिं सम्यक्रूपं व्याख्यान याना बिज्यात। हानं अरहन्त, अभिञ्ज्ञाण तथा क्लेश शान्त शुद्ध यायेया नितिं नं आपालं पतक भाविता याना बिज्यागु खः थुगु सत्य वचनया प्रभावं जिमित सर्वदा शुद्ध स्वस्ति वृद्धि जुइमा।

छगु समय महा मौद्गल्यायनयात नं, हानं महाकाश्यपयात नं रोग जुयाच्वंगु खना लोकनाथ बुद्धं थ्वहे न्हेगू प्रकारगु बोध्यङ्ग सूत्र पाठ याना बिज्यागु बखतय् महास्थविरपिनिगु चित्तय् प्रसन्न जुया तत्क्षणय्हे उगु रोगं मुक्त जुल। थुगु सत्य वचनया प्रभावं जिमित सर्वदा शुद्ध स्वस्ति वृद्धि जुइमा।

हानं छगू समय धर्मराज तथागतयातहे रोगं ग्रष्ट जुया च्वंगु बखतय् चुन्द स्थविरं थ्वहे बोध्यङ्ग सूत्र पाठ याना ब्युगुलिं भगवान बुद्ध प्रसन्न जुया तत्क्षणय्हे निरोगी जुसे रोग शैय्यां दना बिज्यात। थ्व सत्य वचनया प्रभावं जिमित सर्वदा शुद्ध स्वस्ति वृद्धि जुइमा।

वसपोल महा मौद्गल्यायन, महाकाश्यप व बुद्ध स्वम्हसियां रोग मार्ग ज्ञानं हाकुतिना छ्वयागु क्लेशथें पुनः उत्पन्न मजुइगु कथं निरोग प्राप्त जुगु जुल। थुगु सत्य वचनया प्रभावं जिमित सर्वदा शुद्ध स्वस्ति वृद्धि जुइमा।।

पूर्वान्ह सूत्र

गुगु दुर्निमित्त अमङ्गल, भंग पंक्षीयागु कुशब्द, मभिंगु ग्रह, दुस्वप्न जुइगु खः उगु फुक्कं बुद्ध, धर्म, सङ्घया आनुभावं मदया वनेमा।

दुःख, भय व शोक जुयाच्वंपिं सकल प्राणीपिन्त दुःख, भय व शोक मजुइमा।

https://dhamma.digital

थ्व भ्छीसं दान पुण्य भावभक्ति यानागु धर्मयात सकल देवतापिंसं अनुमोदन यायेमा, श्री सम्पत्ति सिद्ध यायेया नितिं श्रद्धा पुर्वक दान यायेमाल। सर्वदा शील पालन यायेमाल। कर्मस्थान भावना यायेगुली उद्योग उत्साह यायेमाल।

आः धर्म श्रवणार्थ उपस्थित जुवयाच्वंपिं देवतापिं थथःगु थासय् लिहाँ वंसां जिल।

दश बल सम्पन्न जुया बिज्याकपिं सकल बुद्धपिनिगु, प्रत्येक बुद्धपिं व सकल अरहन्तपिं, वसपोल पिंके दुगु ज्ञानबलद्वारा सर्वत्र स्थानय् रक्षा बन्धन यानागु जुल। मनुष्यलोकय्, नागलोकय्, गरूडलोकय् देवलोकय् दयाच्वंगु सकसियां लोभ प्रेम, लगे जूगु अमुल्य अमुल्यगु रत्न स्वया, गुगु (अनन्तगुण सम्पन्न) बुद्धरत्न, धर्मरत्न, सङ्घरत्नहे उत्तम जुयाच्वन। त्रिरत्न समानं तःधंगु रत्न मेगु दुगु मखुत। थुगु सत्य वचनद्वारा सकल प्राणिपिनि मङ्गल जुइमा। तथा जिमित शुद्ध स्वस्ति वृद्धि जुइमा। सकल देवतापिंसंनं जिमित रक्षा यायेमा।

सकल बुद्धपिनिगु आनुभावं, धर्मया आनुभावं व सङ्घपिनिगु आनुभावं जिमित सर्वदा शुद्ध स्वस्ति वृद्धि जुइमा।

वसपोल तथागत महाकरूणामय जुया बिज्याकम्ह श्री शाक्यसिंहं सकल सत्व प्राणीपिन्त हित यायेया नितिंहे दश पारमिता पुर्ण याना सर्वज्ञ पद लाना बिज्यागु खः। थुगु सत्य वचनया प्रभावं जिमित सर्वदा शुद्ध स्वस्ति वृद्धि जुइमा।

मैत्री भावनार्थ

पूर्व, पच्छिम, उत्तर, दक्षिण, आग्नेय, नैकृत्य, वायुब्य, ईशान, अधो, उधो, दशदिशास दुपिं सकल सत्वपिं, सकल प्राणिपिं, सकल भूतपिं, पुद्गलपिं, सकल देहधारीपिं, हानं सकल स्त्रीपिं, सकल पुरूषपिं, सकल आर्यपिं, सकल अनार्यपिं, सकल देवतापिं, सकल मनुष्यपिं, सकल अमनुष्यपिं, सकल प्रेतपिसाचपिं, सकलयात नं वैरी मदयेमा। विपद् मदयेमा। रोग मदयेमा। सुखी जुइमा। दुःखं मुक्त जुइमा। भिंगु उपायद्वारा प्राप्त जूगु सम्पत्ति विनाश जुया मवनेमा। थ्व सम्पूर्ण चक्रवालय् गुलिख ब्रम्हलोकया नेवसंज्ञा नासंज्ञांनिसें क्वे अविचिनरक थ्यंक, अविचिंनिसें च्वे नेवसंज्ञानासंज्ञा थ्यंकयापिं जलचर, स्थलचर, आकाशचर, प्राणिपिन्त वैरी मदयेमा। विपद् मदयेमा। रोग मदयेमा। सुखी जुइमा। दुःखं मुक्त जुइमा। हानं शील, परित्राण, मैत्रीभावना व कर्मस्थान इत्यादि भ्छीसं प्राप्त यायेधुंगु गुगु धर्म, उगू धर्मया प्रभावं नं, हानं दुःखं मुक्त जुइगु तथागतया भ्किता प्रकारयागु[20] सद्धर्मयात यथार्थ थें बोधजुया शुद्ध निर्मलगु आचरणया प्रभावं शोक, कष्ट, क्लेशमल मुक्तजुया निर्वाण पद प्राप्त जुइमाल।

त्रिपिटक धैगु बुद्धयागु शासन ताकाल तकनं सूर्यसमानं प्रकाश जुया च्वनेमा। थुगु शासनय् सकल सत्वप्राणिपिनि श्रद्धा दयेमा। मेघराजां नं बेलाबखतय् वर्षा याना बियेमा। हानं अतीत प्रजापालक राजापिंसंथें तुं आःयापिं राजापिंसं नं थः थः प्रजापिन्त थःम्ह पुत्र समान भालपा दयातया धर्म पुर्वक पालन यायेमा।।

[20] प्यगूं मार्ग, प्यंगू फल, निर्वाण, परियत्ति

https://dhamma.digital

दुनें जितेयाना बिज्यागु

जय मङ्गल गाथा

अविज्जा अण्डकोसम्हि, सत्ते तण्हा जला बुजे।
तम्हा ठाना निक्खामेसि, देसना ञाणतेजसा।।
एतेन सच्चवज्जेन होतु मे जयमंगलं।।१।।
महामोहन्धकारेन अभिभूते महाजने।
पञ्ञा चक्खुं लभापेसि ञाणा लोकेन सो जिनो।।
एतेन सच्चवज्जेन होतु मे जयमङ्गलं।।२।।
रागादि अग्गि जालेहि डड्ढकायं महाजनं।
निब्बापेसि नरानाथो अट्ठमग्गङ्ग वारिना।।
एतेन सच्चवज्जेन होतु मे जयमङ्गलं।।३।।
चतुरोधेहि वुह्यन्ते गम्भिरे संसार'ण्णवे।
उत्तारेसि महावीरो धम्मनावाय नायको।।
एतेन सच्चवज्जेन होतु मे जयमङ्गलं।।४।।
संसारचारकं लोकं, निच्चं दुक्खेन पीलितं।
निब्बानपुरं पापेसि यानत्तयेन सो जिनो।।
एतेन सच्चवज्जेन होतु मे जयमङ्गलं।।५।।
कठमुखादि सप्पेहि डट्ठकायं महाजनं।
निब्बापेसि महाधीरो नाथो तिलोकवेज्जको।।
एतेन सच्चवज्जेन होतु मे जयमङ्गलं।।६।।
संसारदुक्खकन्तारा किलेसचोरपीलिनं।
खेमन्तभूमिं तारेसि सत्तवाहो विनायको।।
एतेन सच्चवज्जेन होतु मे जयमङ्गलं।।७।।
पञ्चतालिसवस्सानि ठत्वा लोकं सदेवकं।
पिवयित्वा धम्मरसं निब्बुतो सो ससावको।।
एतेन सच्चवज्जेन होतु मे जयमङ्गलं।।८।।

दुनें जितेयाना बिज्यागु

जय मङ्गल गाथार्थ

अविज्जा धयागु अण्डकोसे (खेंदुने) तृष्णा धयागु पिपासय् उत्पत्ति जुपिं सच्च प्राणिपिन्त, देशना ज्ञान धयागु ऋद्धितेजया प्रभावं, गुगु अविज्जा अण्डकोस, तृष्णा पिपासया (छें) थासं मुक्त तरे याना बिया बिज्यात। थ्व थुगु सत्य वचन ल्हानागुया प्रभावं जिमि जय मङ्गल जुइमाल।

२) गुम्ह तथागतं ज्ञान धयागु आलोक रश्मिं, महाघोरान्धकार धयागु मोहं अनन्त पीडा कष्ट बियातपिं आपालं सत्वपिन्त प्रज्ञा धयागु चक्षु (छुना) लाभयाना बिया बिज्यात। थ्व थुगु सत्य वचन ल्हानागुया प्रभावं जिमि जय मङ्गल जुइमाल।

https://dhamma.digital

३) देव, मनुष्य, ब्रम्हादिपिनि नाथ जुया बिज्याम्ह तथागतं रागादि अग्नि ज्वालां दग्ध जुयाच्वंगु, शरीर दयाच्वपिं आपालं सत्वपिन्त, आर्य अष्टाङ्गिक मार्ग धयागु निर्मल जलं शान्त सेचन याना बिया बिज्यात। थ्व थुगु सत्य वचन ल्हानागुया प्रभावं जिमि जय मङ्गल जुइमाल।

४) महोत्तमगु बल वीर्यनं युक्त जुया बिज्याम्ह, देव, मनुष्य, ब्रम्हादिपिन्त निर्वाणपाखे ब्वनायंका च्वना बिज्याम्ह तथागतं महागम्भिरगु संसार धयागु समुद्रस प्यंगू प्रकारया (ओघ) श्रोतं चुइके यंकातपिं सत्वपिन्त धर्मया दुंगायू तया (पार) तरे याना बिया बिज्यात। थ्व थुगु सत्य वचन ल्हानागुया प्रभावं जिमि जय मङ्गल जुइमाल।

५) गुम्ह तथागतं संसार चक्रयू चाःचाहिला जन्म मरणादि दुःखं सदानं पीडा जुइका च्वंपिं लोक जनपिन्त स्वंगू प्रकारया ज्ञानयू तया महोत्तम जुयाच्वंगु निर्वाणपुरपाखे थ्यंका बिया बिज्यात। थ्व थुगु सत्य वचन ल्हानागुया प्रभावं जिमि जय मङ्गल जुइमाल।

६) महोत्तमगु प्रज्ञा दया बिज्याम्ह त्रिलोकया बैद्य धन्वन्तरि समान जुया बिज्याम्ह तथागतं आपालं सत्वपिनि शरीरयू कठमुखादि प्यम्ह सर्प न्याना तःगुयात शान्त (निवारण) याना बिया बिज्यात। थ्व थुगु सत्य वचन ल्हानागुया प्रभावं जिमि जय मङ्गल जुइमाल।

७) सत्वपिन्त निर्वाणयू थ्यंक हाके याना यंकेगुलि सारथि समान जुया बिज्याम्ह तथागतं क्लेश धयापिं चोरतयूसं पीडा कष्ट बियातपिं, आपालं प्राणिपिन्त संसार दुःख कान्तारं (महाकठोरगु कुपथं) छुतेयाना गन खः अभय सुख निर्वाण अनहे थ्यंक तरेयाना बिया बिज्यात। थ्व थुगु सत्य वचन ल्हानागुया प्रभावं जिमि जय मङ्गल जुइमाल।

८) गुगु उक्त कनावंगु आपालं गुणोपकारं सम्पन्न जुया बिज्याम्ह तथागतं ४५ वर्ष तक च्वना बिज्यानाव देवतापिं सहितं आपालं लोकजनपिन्त धर्मामृत रस पान याकाव श्रावक सङ्घपिं सहितं परिनिर्वाण जुया बिज्यात। थ्व थुगु सत्य वचन ल्हानागुया प्रभावं जिमि जय मङ्गल जुइमाल।

जिनपञ्जर गाथा

जयासन गता वीरा, जेत्वा मारं सवाहिणिं।
चतुसच्चामत रसं, ये पिविंसु नरासभा।।१।।
तण्हङ्करादयो बुद्धा, अट्ठवीसति नायका।
सब्बे पतिट्ठिता मय्हं, मत्थके ते मुनिस्सरा।।२।।
सिरे पतिट्ठिता बुद्धा, धम्मो च मम लोचने।
सङ्घो पतिट्ठितो मय्हं, उरे सब्ब गुणाकरो।।३।।
हदये अनुरूद्धो च, सारिपुत्तो च दक्खिणे।
कोण्डञ्ञो पिट्ठि भागस्मिं, मोग्गल्लानोसि वामके।।४।।
दक्खिणे सवणे मय्हं, आहु आनन्द राहुला।
कस्सपो च महानामो, उभोसुं वाम सोतके।।५।।
केसन्ते पिट्ठि भागस्मिं, सुरियो व पभङ्करो।
निसिन्नो सिरि सम्पन्नो, सोभितो मुनिपुङ्गवो।।६।।
कुमार कस्सपो नामो, महेसी चित्र वादको।
सो मय्हं वदने निच्चं, पतिट्ठासि गुणाकरो।।७।।
पुण्णो अंगुलिमालो च, उपाली नन्द सीवली।
थेरा पञ्च इमे जाता, ललाटे तिलका मम।।८।।
सेसासीति महाथेरा, विजिता जिनसावका।
जलन्ता सील तेजेन, अङ्ग मङ्गेसु सण्ठिता।।९।।

https://dhamma.digital

रतनं पुरतो आसि, दक्खिणे मेत्तसुत्तकं।
धजग्गं पच्छतो आसि, वामे अंगुलिमालकं।।१०।।
खन्धमोर परित्तञ्च, आटानाटिय सुत्तकं।
आकासच्छदनं आसी, सेसापाकार सञ्ञिता।।११।।
जिनाणा बल संयुत्ते, धम्मपाकार लङ्कते।
वसतो मे चतु किच्चेन, सदा सम्बुद्ध पञ्जरे।।१२।।
वातपित्तादि सञ्जाता, बाहिरञ्झन्तु पद्दवा।
असेसा विलयं यन्तु, अनन्त गुण तेजसा।।१३।।
जिन पञ्जर मज्झट्ठं, विहरन्तं महीतले।
सदा पालेन्तु मं सब्बे, ते महापुरिसा सभा।।१४।।
इच्चेव मच्चन्त कतो सुरक्खो, जिनानुभावेन जितूपपद्दवो।
मारित सङ्घो सङ्घस्स तेजेन गुणाकरस्स।।१५।।

जिनपञ्जर गाथार्थ

जयासन अपराजित पल्लंकपाखे थ्यंका बिज्याम्ह, देव मनुष्य ब्रम्हादि सत्वपिनियासिनं महोत्तम जुया बिज्यापिं, गुपिं तथागतपिं दयाच्वन, व अपि तथागतपिंसं (ससेन) मारपरिषद् सहित जुयाच्वंम्ह मारदेवयात जितेयाना बिज्यानाव चतुरार्य सत्य अमृत रस पान याना बिज्यात।

ऋषि, मुनि, अपालंया अधिपति जुया बिज्यापिं, देव मनुष्य ब्रम्हादि सत्वपिनि मार्ग निर्देशक (नायक) जुया बिज्यापिं गुपिं २८ न्यीच्याम्ह तण्हंकर बुद्ध तथागतादिपिं दयाच्वंगु खः, व सम्पूर्ण तथागतपिनं (सेवक) जिगु सीरे प्रतिस्थित जुया बिज्यागु जुल।

सम्पूर्ण गुणोपकारया (सागर) छें समानं जुया बिज्याम्ह (झी) गौतम तथागत जूसां, जिगु सीरे प्रतिस्थित जुया बिज्यात। खुगू प्रकारया लोकोत्तर धर्मजूसां जिगु निग लोचन (मिखां) प्रतिस्थित जुया बिज्यागु जुल। सङ्घ, मार्ग ४, फल ४ जम्मा ८, आर्य श्रावकपिं जिगु नुगलय् प्रतिस्थित जुया बिज्यात। अनुरूद्ध स्थविर जिगु हृदयस प्रतिस्थित जुया बिज्यात। सारिपुत्र स्थविर जिगु जवपाखे प्रतिस्थित जुया बिज्यात। कोण्डञ्ञ स्थविर जिगु लिउँनैपाखे प्रतिस्थित जुया बिज्यात। मौग्गल्लायन स्थविर जिगु खवपाखे प्रतिस्थित जुया बिज्यात। आनन्द स्थविर, राहुल स्थविरपिं जवपाखे न्हाय्पनय् प्रतिस्थित जुया बिज्यात। कस्सप, महानाम निम्हं जिगु देपायागु न्हाय्पनय् प्रतिस्थित जुया बिज्यात। सूर्य समानं रश्मि प्रकाश याना श्री ऐश्वर्यनं सम्पन्न जुया बिज्याम्ह (मुनिपुङ्गव) ऋषिमुनिपिनि नायक जुया बिज्याम्ह सोभित स्थविर जिगु केशान्तय्, जंधुलि (पीट्ठि भागे) च्वना बिज्यागु जुल। शीलक्खन्धादि विशेष गुणयात हर्षोत्साह पूर्वक गवेषन याना बिज्याम्ह वरोहे विचित्र अनोठा २गू, धर्म वचनयात भासन याना जुया बिज्याम्ह गुणोपकारं युक्तजुया बिज्याम्ह गुम्ह कुमार कस्सप नां जुयाच्वंम्ह उम्ह स्थविर जिगु म्हुतुसिस सदानं प्रतिस्थित जुया बिज्यात।

पुण्ण स्थविर, अंगुलिमाल, उपालि, नन्द, सीवली थुपिं न्याम्ह स्थविरपिं जिगु कपालय् (ललाते) सिनः थें प्रतिस्थित जुया बिज्यात। गुपिं अनुरूद्ध, सारिपुत्र आदि स्थविरपिनियां बाकि मेमेपिं क्लेश शत्रुयात जितेयाना बिज्याये धुंकुपिं बुद्ध पुत्र जुया बिज्याना च्वंपिं शील तेजं जाज्वल्यमान् जुया बिज्याना च्वपिं, महास्थविरपिं जिगु शुद्ध (अग्र) गु अङ्गसं बाँलाक प्रतिस्थित जुया बिज्यात।

रतन सूत्र परित्राण जिगु न्ह्यःने प्रतिस्थित जुया बिज्यात। मैत्री सूत्र जवपाखे प्रतिस्थित जुया बिज्यात। धजग्ग सूत्र लिउँने प्रतिस्थित जुया बिज्यात। अंगुलिमाल सूत्र देपापाखे प्रतिस्थित जुया बिज्यात। खन्ध, मोर सूत्रत नं, हानं आटानातिय परित्राणनं, आकाशय् छत्र समानं जुयाच्वन। बाकि मेगु परित्राण पाकार पःखा समानं बाँलाक बल्लाक स्थिर जुयाच्वन।

https://dhamma.digital

पञ्चमार जिते याना बिज्याम्ह तथागतया दसबलं युक्तजुयाच्वंगु धर्म धयागु नगरय् (पाकारं) पःखालं अलंकार यानातगु, सम्मासम्बुद्ध पञ्जरस, परिश्रम कष्ट मजुइक च्वं च्वनाम्ह जित वात, पित्त आदिया कारणं जूगु बाहिर, अज्झत्त उत्पत्ति जूगु भय उपद्रवयातनं गुपिं अनन्त गुण दया च्वंपिं त्रिरत्नया तेजानुभावं बाकि छुंहे मदयेक निशेष रूपं विनाश (जुइगुपाखे थ्यने माल) जुयावने माल।

तथागतयागु जिनपञ्जर मध्यय् (भूमि) च्वंच्वनाम्ह जित गुपिं सम्पूर्ण महोत्तम जुया बिज्यापिं, अपिं महापुरूषपिंसं सर्वदा रक्षा पालन यायेमाल।

गथे उक्त कनावयागु प्रकारं जिं अवश्यमेवं बाँलाक सुरक्षित यायेगुयात यायेधुन। तथागतया आनुभावं (मृत्यु याना तयेधुंकुपिं) विनाश याये धुंगु, भय शत्रुपिं जुयेमाल।

शील समाधि आदि गुण अपालंया (छें) गुणाकर जुयाच्वंपिं परमत्थ सङ्घपिनि तेजानुभावं जिमि शरीरय्नं मनय्नं सुखशान्ति जुइ माल।

जयमङ्गल गाथा

बाहुं सहस्स मभिनिम्मित सायुधन्तं, गिरिमेखलं उदितघोर ससेन मारं।
दानादि धम्म विधिना जितवा मुनिन्दो, तं तेजसा भवतु मे जयमङ्गलानि।।१।।
मारातिरेक मभियुज्झित सब्ब रत्तिं, घोरं पनालवक मक्खमथद्ध यक्खं।
खन्ति सुदन्त विधिना जितवा मुनिन्दो, तं तेजसा भवतु मे जयमङ्गलानि।।२।।
नालागिरिं गजवरं अतिमत्त भूतं, दावग्गिचक्कमसनिव सुदारूणन्तं।
मेत्तम्बुसेक विधिना जितवा मुनिन्दो, तं तेजसा भवतु मे जयमङ्गलानि।।३।।
उक्खित्त खग्ग मति हत्थ सुदारूणन्तं, धावंति योजन पथं गुलिमालवन्तं।
इद्धिभिसंखतमनो जितवा मुनिन्दो, तं तेजसा भवतु मे जयमङ्गलानि।।४।।
कत्वान कट्ठमुदरं इव गब्भिनीया, चिञ्चाय दुट्ठवचनं जनकाय मज्झे।
सन्तेन सोम विधिना जितवा मुनिन्दो, तं तेजसा भवतु मे जयमङ्गलानि।।५।।
सच्चं विहाय मतिसच्चक वादकेतुं, वादा भिरोपितमनं अतिअन्धभूतं।
पञ्ञापदीप जलितो जितवा मुनिन्दो, तं तेजसा भवतु मे जयमङ्गलानि।।६।।
नन्दोपनन्द भुजगं विवुधं महिधिं, पुत्तेन थेर भुजगेन दमापयन्तो।
इद्धुपदेस विधिना जितवा मुनिन्दो, तं तेजसा भवतु मे जयमङ्गलानि।।७।।
दुग्गाहदिट्ठि भुजगेन सुदट्ठहत्थं, ब्रह्मं विसुद्धि जुतिमिद्धि बकाभिधानं।
ञाणागतेन विधिना जितवा मुनिन्दो, तं तेजसा भवतु मे जयमङ्गलानि।।८।।
एतापि बुद्ध जयमङ्गल अट्ठगाथा, यो वाचको दिन दिने सरते मतन्दी।
हित्वान नेकविविधानि चुपद्दवानि, मोक्खं सुखं अधिगमेय्य नरो सपञ्ञो।।९।।

जयमङ्गल गाथाया अर्थ

१. गुम्ह गिरिमेखल नां जुयाच्वंम्ह किसिगया नाना प्रकारया शस्त्र ज्वनाच्वंगु सहस्र बाहु धारण यानावम्ह, अन्यन्तहे घोर भयंकर मूर्तिम्ह, मारसेना सहित यानावम्ह मारयात मुनिराज जुयाबिज्याकम्ह भगवान बुद्धं दानपारमितायागु पुण्यबलं विधिपुर्वक त्याका बिज्यात। उम्ह मारयात त्याका बिज्याकम्ह तथागतयागु तेजानुभावं जिमित नं जयमङ्गल जुइमा।

२. हानं उक्त मारनाप संग्राम जूगु समययासिनं नं अधिक, स्वंगू प्रहर रात्रितक घनघोरंहे संग्राम याना च्वंम्ह धात्थेंहे ग्यानापुसे च्वंम्ह भयंकरमूर्ति, गुम्हसियागु प्रहारयात साधारणपिंसं सहयाये फइगु असम्भव। थुजाम्ह

https://dhamma.digital

दुष्टम्ह आलवक धैम्ह यक्षयात मुनिराज श्री शाक्यसिंहं क्षान्ति पारमितायागु बलं नम्रता पुर्वक विधि याना दमन याना बिज्यात। उम्ह आलवक यक्षयात त्याका बिज्याकम्ह तथागतयागु तेजानुभावं जिमित नं जयमङ्गल जुइमा।

३. हानं बनाग्नि समानं, बिजुली समानं, चक्रसमानं प्रचण्डम्ह सुरापान यानावम्ह नालागिरि गजवर किसियात तथागतं मैत्रीरूपी जलं सेचन याना विधिपुर्वक दमन याना बिज्यात। उम्ह नालागिरि किसियात त्याका बिज्यागु मैत्रीयागु आनुभावं जिमित नं जयमङ्गल जुइमा।

४. हानं खड्ग पाछाया वःम्ह भयंकर ग्यानापुसे च्वंम्ह चुट्किभरेहे स्वंगू योजन तक ब्वाय्वने फुम्ह मनुष्यपिनिगु पतिंयागु माला दयेका क्वखाया तःम्ह अंगुलिमाल धैम्ह खुँयात मुनिराज सर्वज्ञ बुद्धं ऋद्धियागु बलं दमन याना बिज्यात। व अंगुलिमालयात त्याका बिज्यागु ऋद्धियागु आनुभावं जिमित नं जयमङ्गल जुइमा।

५. हानं त्वाकः प्वाथय् सोथना गर्भिनी यागु भेष धारण याना वःम्ह दुष्टम्ह चिञ्चमाण धैम्ह मिसा वया तथागतं धर्मोपदेश यानाच्वंगु थासय् परिषद्पिनिगु न्ह्यःने तथागतयागु इज्जत बरबाद यायेगु कामनां बांमलागु दुष्ट वचन ल्हाःगु (मचा नाय्कुगु) यात श्री शाक्यमुनिं शान्त शुद्धगु विधिद्वारा त्याका बिज्यात। दुष्ट चित्तम्ह चिञ्चमाणयात त्याका बिज्यागु प्रभावं जिमित नं जयमङ्गल जुइमा।

६. हानं यथार्थगु सत्ययात त्वता असत्यवादी जुया, सत्ययात नं असत्य धकाः विश्वास याना परजनयात दबाब यायेगु चित्त धारण याना च्वंम्ह तच्वतंहे मुर्खम्ह सच्चक परिब्राजकयात मुनिराज बुद्ध भगवानं प्रज्ञारूपी शस्त्रद्वारा त्याका बिज्यात। सच्चक परिब्राजकयात त्याका बिज्यागु तेजानुभावं जिमित नं जय मङ्गल जुइमाल।

७. हानं नानाप्रकारया तच्वगु ऋद्धि बलं सम्पन्नम्ह, ऋद्धिहे दुसानं विचाः मदुम्ह अभिमानी नन्दोपनन्द धैम्ह नागराजायात दमन यायेया नितिं भगवानं स्थविर मौद्गल्यायनयात मामाःगु उपदेश याना थःगु ऋद्धियागु बलं विधि पूर्वक दमन याना बिज्यात। नन्दोपनन्द नागराजायात दमन याना बिज्यागु ऋद्धि बलानुभावं जिमित नं जय मङ्गल जुइमा।

८. हानं तच्वतंहे मिथ्यादृष्टि जुया, तच्वतंहे विषधारीम्ह सर्प समानं प्रज्वलितम्ह, महान ऋद्धि पराक्रम नं दुम्ह बक ब्रम्हराजयात विष (मिथ्या) विनाश जुइगु ज्ञानरूपी भैषर्ज्यद्वारा विधिपूर्वक शान्त याना दमन याना बिज्यात। बक ब्रम्हायात दमन याना बिज्याम्ह तथागतयागु ज्ञानया तेजानुभावं जिमित नं जयमङ्गल जुइमा।

९. थ्व गुगु बुद्ध जयमङ्गल गाथा च्यापुयात गुम्ह व्यक्तिं अलसि मचासे सदानं उद्योग याना पाठ याइ, उम्ह व्यक्तियात अनेक प्रकारया भय उपद्रव शान्त जुइ तथा अन्तय् मोक्षपद प्राप्त याये फुम्ह जुइ।

मार घर्षण याना बिज्यागु

राजा शुद्धोदनया कुलय्, सर्वार्थ सिद्ध धायेका जन्म जुया बिज्याकम्ह बोधिसत्त्व, १६ दँ यागु उमेरय् विवाह कर्म धुंकालि छन्हुया दिनय् उद्यानपाखे चाःह्यु बिज्यागु बखतय् अन वसपोलं जरा, व्याधि, मृत्यु तथा भिक्षु थुपिं प्यंगू निमित्ति प्यम्हसियागु अवस्था खना वसपोलं विचाः याना बिज्यात कि – धिक्कार धिक्कार थ्व लोकजनपिं, दुर्लभगु नरजन्म सुलभ जुयानं थःगु लक्षणयात थम्हं मसिया मदमत्तय् अहंकारयाना, उक्त प्यंगू अवस्थायात विचाः मयासे केवल साक्क नयेगु, बाँलाक पुनेगु, तथा रसरंग यायेगु आदि पञ्चकामगुणेहे जक लिप्त जुयाच्वन। थपाय्च्वंकं भयंकर दुःख कष्टं डाह याना तःगु दृष्टान्त थःगुहे मिखां खना च्वनं नं थुगु भयंकर दुःखं मुक्त जुइगु ज्ञानमार्गयात गवेषण मयासे कालया म्हुतुइ च्वना, मिखा तिसिना अहंकार याना च्वंपिं अज्ञानीपिन्त बारम्बार धिक्कार। जिजा थ्व अंधकारय् च्वनेमखुत थुगु भयंकर जन्म मरणादि दुःखं मुक्त जुया परम मोक्ष निर्वाण प्राप्त जुइगु ज्ञान माःवने धकाः विचाः लुइका लोकय् चक्रवर्ति राजा जुइदुगु सहितं दयाच्वक्क राजपात स्त्री, पुत्रयात तृण भालपा त्यागयाना राजदरवारं पिहाँ बिज्यात। पिहाँ बिज्याना थःत थम्हं चुडाकर्म यानालि उरूवेल वनय् खुदँ तक दुष्कर चर्या याना बिज्यात।

खुदँ तक याना याये थाकुगु दुष्कर चर्या फुकं निष्फल निष्प्रयोजन धकाः त्वता अनं नं प्रस्थान जुया (वर्तमान बुद्धगया धयातःगु) थासय् थ्यंसेलि, अन बोधि वृक्षयामूलय् बोधि मण्डपय् थाहाँ बिज्याना उत्तराभिमुख याना पला तया स्वया बिज्यागु बखतय् दक्षिणदिशायागु चक्रवाल फुकं अवीचि नर्कय् थ्यंक क्वहाँ वंगुर्थे

https://dhamma.digital

च्वनावल। हानं उत्तर दिशापाखेया चक्रवाल फुकं भवग्ग धैगु ब्रम्हलोक थ्यंकं धस्वाना वंगु थें च्वनावल। अन बोधिसत्त्वया मती – थ्व ठीक मजुल धकाः पुनर्वार बोधि मण्डपयात चाहुला, मण्डपया पच्छिमपाखे बिज्याना पूर्वाभिमुख याना मण्डपयू पला तया बिज्यागु बखतयू महापृथ्वी फातां सना कम्प जुल। थननं मजिल धकाः अननं बोधि मण्डपयात चाःहिला मण्डपया उत्तरपाखे बिज्याना दक्षिणाभिमुख याना मण्डपयू पला तया बिज्यात। अननं अथेहे जुर्सेलि पुनर्वार अननं पूर्वपाखे बिज्याना पच्छिमाभिमूख याना मण्डपयू पला तया बिज्यागु बखतयू, बुद्धपिनिगु पलङ्कासन यागु तत्व मिले जूगुलिं छुंहे बिघ्न मजूगु जुल। अन बोधिसत्त्वया मती – थुगु स्थान दयाच्वंक्क क्लेश रिपुयात नष्ट विनष्ट याये फइगु स्थान खः धकाः स्वस्तिक घाँसियां व्यूगु तृण अष्ट मुष्टि यागु च्वका ज्वना प्रक्षालय (हा, हा) याना बिज्यात। उगु बखतयू भिंप्यकु परिमाणं उच्चगु पलङ्क छगू उत्पत्ति जुया वल। वहे उत्पन्न जुया वःगु आसनयू, बोधिसत्त्व बज्रासन याना फेतुना अधिस्थान याना बिज्यात कि – थ्व जिगु शरीरयागु अस्ति, चर्म व नशाजक बाकि जुइक रक्तमंस गना वन धाःसानं थवं परं थन जिं बोधिज्ञान प्राप्त मजुइकं थुगु बज्रासनयात मत्वतुसे अचल जुया च्वने धकाः निविभङ्ग अपराजित बज्रासन याना च्वना बिज्यागु जुल। अन बोधिसत्त्वं उगु प्रकारं अधिष्ठान याना च्वना बिज्यागुयात गुम्ह पापी मारं सिया का का, मखुथें जुइन! सिद्धार्थ कुमारं जिगु विषय जालं मुक्त जुइगु इच्छां बज्रासन याना अधिष्ठान याना च्वने धुंकल। थ्वयात ला! थ्वयात गन त्वःता छ्वये ज्यू अनेक युक्ति उपाय यानानं विषय जालं प्यपुंक चिनातयेमाः धकाः हत पतं मारसेनापिं दुगु थासयू वना मारधोषणा याना मारसेनापिं मुंका सकलें बोधि मण्डपपाखे स्वसे गमन यात[21]। गुम्ह जगतयात वशयूकया च्वंम्ह कृष्णबन्धु मारया शैन्यपिं, गुलिदु धाःसा, मारया न्ह्यः न्ह्यः, भिंनिगू योजन दयाच्वन मारया जवपाखे भिंनिगू योजन दयाच्वन। खवपाखे भिंनिगू योजन दयाच्वन। मारया लिउनेजा चक्रवालया गिर्दाथ्यंकं छस्वा जुयाच्वन। हानं च्वे आकाशयू गुंगू योजन प्रमाणंभीर परे जुया छस्वा जुयाच्वंगु जुल।

उलि फुक्क शैन्यपिंसं महाकल्लोल, लोल शब्द याना हा हा! हु हु!! हाला वगुलिं महापृथ्वी जा थर थर कम्प जुया, आकाशयू सकभनं दिनि दिनि थ्वयेक गर्जन याना वयाच्वन। स्वयं मार राजाहेनं द्वलछि ल्हा धारण याना फुक्क ल्हातेसं नाना प्रकारया शस्त्र अस्त्र धारण याना १५० योजन प्रमाणं तःधिकम्ह गिरिमेखल[22] धयाम्ह किसि गया वयाच्वन।

मारया सेनागणपिं नं छम्हथें छम्ह उथें मखु, विभिन्न रूपपिं स्वयेहे भयङ्कर ग्यानापुसे च्वंपिं, अपिं सकसियां म्हतिं म्हतिं सर, शक्ति, पर्शु, पास, खड्ग, खत्वाङ्ग, गडा, अंकूश, चक्र, त्रिशुल, जल, वायु, अग्नि, गिरि पर्वतादि नानाप्रकारया शस्त्र अस्त्र धारण याना, हानं सर्प, सिंह, गज, गरूड, व्याघ्र, स्वान आदिं विविध प्रकारया बाहन गया, धुं ख्वाः, किसि ख्वाः, धों ख्वाः, खिचा ख्वाः, थुजा थुजागु प्रकारं वख्वाः थ्वख्वाः मदुपिं छुख्वाः छुख्वाःपिं, थस्वपिं, क्वस्वपिं न्ह्यःस्वपिं, लिस्वपिं, फस्वपिं, हानं न्हिला वःपिं, ख्वयावःपिं, क्रोधपिकया वःपिं, लापा थाना वःपिं, प्रेम याना वःपिं, द्वेषयाना वःपिं, वा कुटुकुटुं न्ह्याया वःपिं, हटटटं न्हिला वःपिं, फिसिफिसि न्हिला वःपिं, च्वाला च्वालां मेलुना वःपिं, मानेया वःपिं, ब्वब्यु वःपिं। प्यप्पां प्यप्पां चुया वःपिं, तिं तिं न्हुया वःपिं, ब्वाँयू ब्वाँयू वःपिं, हाचां गया वःपिं, लुचु लुचुं वःपिं, धितुधिना वःपिं, घ्वातु घ्वाना वःपिं, धक्का धक्का नका वःपिं, अथेसं थथेसं मदयेक सनासना भैरव मिखा कना, पारा पारां खम्पा दाया, हुत्तुतुतुं सकलें ब्वाँयू वयाच्वंगु जुल।

थुखे बोधिसत्त्वयाथायू बोधिमण्डपयू दश सहश्र चक्रवालया देवतापिं वया बोधिसत्त्वया गुण वर्णन स्तुति प्रशंसा यानाच्वन। शक्रराज इन्द्रं विजयुक्तर धयागु १२० कु ताःहाकःगु शंख पुयाच्वन। उगु शंख देवराज इन्द्रं छक्व प्वीगु बखतयू व शंखया शब्द प्यलातक आकाशयू गुञ्जे जुयाच्वन। कालिनागं गाथाद्वारा आपालंहे गुण वर्णनया स्तुति यानाच्वन। महाब्रम्हां श्वेत छत्रं कुइका सेवा यानाच्वन। थुगु प्रकारं सकल देवतापिंसं

---

[21] मार धयापिं अनेनेगु प्रेमाप्रेम, मित्र बांधव जुयानं वेफु। जब कल्याण कारक धर्माचरण यायेगु वा, प्राप्त जुइगु अवस्था जुई, अन तुरन्त उम्ह धार्मिकयात नाना प्रकारं बाधक याःवइ। हानं काम रागादि क्लेशमार धयापिंनं दया च्वन। अमिसंनं धार्मिकया चित्तयू संकल्प विकल्प याना बियाच्वनी। थ्व फुक्कं थःथः पिसं सम्यक ज्ञानं विचाः याना स्वयेमागु जुया च्वन।

[22] गिरिमेखल किशि धयाम्ह वशवर्ति भुवने च्वंम्ह छम्ह देवतानं भेष धारण यानाच्वंगु खः।

https://dhamma.digital

बोधिसत्त्वया स्तुति यानाच्वंगु बखतयू लाक, सशैन्य मारगणपिंनं 'का का, ज्वँ ज्वँ, स्या स्या, पा पा,' धकाः हा हा! हु हु!! यायां, हुरूरूरूं त्वप्पुया ब्वाँयूवगु बखतयू, स्तुति याना च्वंपिं देवतापिं छम्हहे मल्यंक चिच्वा दना उखेला थुखेला मदयेक दशदिशासं बिसे वंगु जुल। कालिनागनं पृथ्वीलयू डुबेजुया ५०० योजन परिमानं तःतंनाच्वंगु (मन्दिर) नाग भवनयू वना निपाल्हातं नं थःगु ख्वाः थम्हं त्वःपुया भ्वस्सुनाच्वन।

देवराज इन्द्रनं चक्रवालया सिमाना थ्यंक बिस्युँवना, विजयुत्तर शंख (भ्वपुइका) ल्यूनेलाका क्वच्छुनाच्वन। ब्रम्हराजनं श्वेतछत्रया गजू ज्वना ब्रम्हलोकेतुं ल्याहाँ वन। सुछम्ह देवतानं उगु स्थानयू च्वनाच्वनेगु समर्थ दुगु मखु। केवल महापुरूष छम्ह मात्र बाकि दनिगु जुल।

अन मारं शैन्यपिन्त धाल – "तात शैन्यगणपिं! थ्व शुद्धोदनया पुत्र सिद्धार्थथें जाम्ह शक्तिशाली प्रतापवान् मेपिं मदु, थ्व नापं भीसं सन्मुखयू च्वना युद्ध यानां याये फइमखु तसर्थ भीपिं ल्यूनेपाखे च्वना युद्ध याःसा जक भीगु कार्य सिद्ध जुइ।" धकाः उजं बिल।

अन महापुरूष बोधिसत्त्वं मिखाकना जवं खवं स्वया बिज्यागु बखतयू, उलिमछि देवतापिं छम्हहे मदयूक शुन्य जुयाच्वन। उखे उत्तरदिशापाखें मारगणपिं हुलहे मुना वयाच्वंगु खना, बोधिसत्त्वया मती – थुलिमछि मारगणपिं वया जित भ्रष्टयायेगु मती तया यत्नयुक्ति यानाच्वन। जि धाःसा थन मां, बौ, दाजु, किजा, थः थिथि, इष्टमित्रपिं सुंहे दुगु मखु। केवल जितजा आपालं कल्पंनिसें पुत्र परिवार समानं जुया पालन याना वयाच्वनागु, गुगु दशपारमिता (सत्य) यात पहरा तया पारमी धयागु सत्यबलं थ्व शैन्य मारगणपिन्त विजय याना छ्वये योग्य खः धकाः मतीतया दशपारमितायात ध्यान तया विचाः याना बिज्यात।

अन मारंनं संग्राम सुरू यात, न्हापां मारं बोधिसत्त्वयात फसं पुइका उडेयाना छ्वये धकाः वायु मण्डल त्वताहल। उगु वायु मण्डलनं, हीःमी चाया वःम्ह विकट राक्षस समानं वितोरं ब्वाँयू वःगु बखतयू (विशाल विशालगु पर्वतया शिखरहेनं तत्तच्छुयाना जङ्गलयागु ततःमागु वृक्षादियात हाःनापं वयेक वयेक ल्यें ल्यें थना, ततःधंगु देश, ग्रामयातहे नं चूर्णाभुत यायेगु समर्थ दया च्वंसानं) बोधिसत्त्वयागु चीवर च्वका छच्वहे संके मफयेक दशपारमिताया पुण्यं रक्षा यानातल।

थुगुहे प्रकारं भयङ्कर प्रलय जुइथें च्वंक मारं जलवृष्टि याना हल, हानं अग्नि, ल्वहँ, होम, च्वापु, प्वँ, शस्त्र अस्त्रादि वर्षे याना हल, हानं अत्यन्तहे घोर अन्धकारं त्वपुयाहल। थुजागु प्रकारं बोधिसत्त्वयात भ्रष्टयाये धकाः मारं अनेक युक्ति यातंनं बोधिसत्त्वयात संके मफयाव, अन मारं शैन्यपिन्त ख्वाःस्वया धाल – "ए शैन्यपिं! छिमिसं छु स्वया च्वनागु, हुरै याकनं वना व सिद्धार्थयात ज्वना था था मथा याना छिन्न भिन्न जुइक चातावाना थकि, छायू वयात बाकि तया तयेगु?" धकाः तमं तमं वाक्कुछिना स्वयम् थमनं गिरिमेखल किसि गया वयाव बोधिसत्त्वयात हत्तु मत्तु हक्का धाल।

"दँ दँ हे सिद्धार्थ! याकनं दँ, मछानं मजू, कतर्यागु पलङ्कयू वया मज्जां फयेतुना च्वंगु स्वरे! आम पलङ्क सुयागु धकाः च्वना? छन्त प्राप्त जूगु मखु, आम पलङ्कजा जिगु धकाः खः। का हुँ याकनं दना बिस्युंहुँ, आतक लानि।"

बोधिसत्त्वं – "हे मार! थ्व पलङ्क छंगु धायेत न छं दशपारमिता पूर्ण याःगु दु, न दश उपपारमिता, न दश परमार्थ पारमिता पुर्ण याःगु दु। हानं छं पञ्च महापरित्याग[23] यानागु दुला? न छं त्रिचर्या[24] याःगु दु। जिंजा सम्पूर्ण पारमिता आदि माक्व चर्या पूर्ण याना वयागु दु। तसर्थ जित थ्व पलङ्क प्राप्त जूगु खः, छन्त प्राप्त जूगु मखु।

थुलि, बोधिसत्त्वया वचन न्यने मात्रं नुगलंहे सहयाये मफया भयानक क्रोध पिकया थःके दक्क बलवेग पिकया बोधिसत्त्वयात चक्रं प्रहार यात। (मारया उजागु चक्रजा उपमा तल धाःसा, बुँफाँते तुसि छग्व

---

[23] धन, पुत्र, पत्नि, कायाङ्ग, जीवित, त्याग।

[24] लोकार्थ चर्या, ज्ञातार्थ चर्या, बुद्धार्थ चर्या

१. दान, शील, नैष्क्रम्य, प्रज्ञा, वीर्य, क्षान्ति, सत्य, अधिष्ठान, मैत्री, उपेक्षा

२. वहे दश पारमिताया मध्यम धार।

३. वहे दश पारमिताया उत्तम धार।

https://dhamma.digital

चात्ताबाना छ्वयेगुथें मारयागु चक्र संचूर्ण जुया वने फुगु खः। तर उगु अवस्थाय् चक्र, पुष्पमाला जुया बोधिसत्त्वया न्ह्यःने, भूमिस पतन जुल।)

मारसेनापिंसं नं बोधिसत्त्वयात पलखहे च्वने मफयेक त्राश विये धैगु विचारं तः तःग्वेक मिखा भ्वेकना ज्वे ज्वे पिया, वाक्कु छिना कटटटं वान्ह्याया हुररं ब्याँय्वया – का का, ज्वँ, तुति ज्वना सालाका, ल्हा ज्वना लुयाका, काहुँ याकनं काचाक्क ज्वना समुद्रपारी थ्यंक हाकुटिना छ्व, धकाः हा हा! हु हु!! याना भयङ्करगु पर्वतं प्रहार यानाहल। परन्तु उगु पर्वत फुकं पुष्पमाला जुया बोधिसत्त्वया न्ह्यःने पतन जूवल।

अन बोधिसत्त्वं बोधिज्ञान प्राप्त याइन, अथेनं अमिसं याना यानागु युक्ति नं छुं सीप चले मजुया, पुनर्वार मारं बोधिसत्त्वयात धाल – 'हे सिद्धार्थ! आम जिगु पलङ्कयात छाय् छं जबर्दस्ति याना त्यलातयागु? काहुँ दनाहुँ यानकं' धकाः न्ह्यःने च्वना हाला च्वंवल।

बोधिसत्त्वं – 'हे मार! यदि, थ्व पलङ्क छंगु खः धैगु जूसा छं दशपारमिता पूर्ण यानागुया साक्षि सु दु?'

मारं – 'ये! जिं दानादि पारमिता पूर्ण यानाबलेयापिं साक्षि थ्व खंला? थुपिं फुकं जिम्ह चाहिला च्वलापचिनं निर्देशयाना मार शैन्यपिन्त क्यनाबिल। उगु बखतय् सकल मार शैन्यगणपिंसंनं जिनं साक्षि खः जिनं साक्षि खः धकाः आकाशहे गुञ्जये जुइक काला लालां, कुलुलुलुं हालाहल। अन हानं मारं धाल – 'कासा सिद्धार्थ! जिं पारमिता पूर्ण यानागुया साक्षि बकेयाके धुन। आः छं सु साक्षि दु? साक्षि सुं मदुगु झूठा खँ ल्हाइम्ह छ, काहुँ याकनं दना बिस्युंहुँ।'

बोधिसत्त्वं – 'हे मार! छं पारमिता पूर्ण यानाबलेयापिं साक्षि धकाः छं परिवारपिं सविञ्ञाणक चेतना दुपिं साक्षि क्यन। जि धाःसा थन सविञ्ञाणक साक्षि सुनं मदु। तर जि विस्सन्तर जन्मयानं न्हापां न्हापा याना वयागु दान पुण्यजा छखेहे तिनि विस्सन्तर धायेका जन्म जुयाव अनेक दान यानागु बखतय्, अविञ्ञाणक जुयाच्वंम्ह थ्व महापृथ्वी साक्षि दु' धकाः महापृथ्वीयात स्वया आज्ञा जुया बिज्यात, हे वसुन्धरे! (महापृथ्वी) जि विस्सन्तर धायेका जन्म जुयागु बखतय् दान यानागुया साक्षि छ खलाकि मखु? धकाः चीवरं (न्ययां) त्वपुया तःगु जःगु ल्हा पित कया महापृथ्वीयात निर्देश याना बिज्यात।

उगु बखतय् (वसुन्धरा) महापृथ्वीनं बोधिसत्त्वयाके बिन्तियात, 'छलपोल विस्सन्तर राजा धायेका जन्मजुया दान यागु बखतय् (बोधिसत्त्व) छलपोलया साक्षि जिहे खः' धकाः साक्षि बकेयागु बखतय् (सलंस, द्वलंद्वम्ह, नन्यायिगु आवाजथें) हानं महापृथ्वीहे तज्याना पिहाँ वगु आवाज थें महाघनघोरं शब्द घनानानां घुनुनुनुं आवाज पिहाँ वयाव मार गणपिन्त वहे शब्दं त्वपुया तच्वतं भूमि कम्पमान जुल।

उगु बखतय् गिरिमेखल किसिनं पुलिंचूवन, मार सेनागणपिंनं थारान्हुया, उखेला, थुखेला मदयेक चिच्चादनाव 'का का, फुत फुत, आः धाःसा भ्फीगु प्राण मल्यन धका' थथःपिनिगु तील हिल नापं अनला थनला मदयेक भापां भापे मफयेक थुनां थुनां चुइक दश दिशायूसं विस्युं वंगुजुल।

उगु हिसापं सशैन्य मारगण दक्वं बिस्युवंगुयात देवतागणपिंसं खनाव धाल, "आ धाःसा सिद्धार्थ बोधिसत्त्वं मारयात (घर्षन याना) जितेयाना बिज्याये धुंकल, आः भ्फीसं जय मङ्गल, पूजार्थ वने" धकाः देवतापिंसं देवतापिन्त घोषणा यात, नागपिंसं नागपिन्त, गरूडपिंसं गरूडपिन्त, ब्रम्हापिंसं ब्रम्हापिन्त घोषणा यानाव, दश सहश्र चक्रवालय् च्वंपिं सकल देव ब्रम्हापिंसं नाना प्रकारया पूजा सामग्रि ज्वना बोधि मण्डपय् बोधिसत्त्वया समिपय् वया, महातच्वकं जयमङ्गल पूजा याना स्तुति प्रशंसा गुण वर्णन यागु जुल, छलपोलया थ्व थुगु जितेयाना बिज्यागु न्हापा न्हापा तथागतपिंसं मार घर्षणयाना बिज्यागु थें हे, महातःधंगु श्री भाग्य तथा श्री ऐश्वर्य नं सम्पन्न जुया बिज्याकम्ह छलपोलया जय जुया बिज्यागु जुल। मार पापी पराजय जुल, धकाः बोधि मण्डपय् बिज्याना च्वंम्ह बोधिसत्त्वयात धुमधाम (महा जयमङ्गल) पूजा याना प्रमोदित जुयाव थुगु मार पराजय जूगुयात सर्वत्र थासयूसं सुमङ्गल घोषणा प्रचार जूगु जुल।

थुगु हिसापं सूर्य अस्त मजुवंहे मारगणयात विजय याना बिज्याये धुंका रात्रिया प्रथम यामय् 'पुब्बेनिवासानुस्सति ञाण' मध्यमयामय् 'दिब्बचक्खु ञाण' अन्तिम यामय् 'पतिच्चसमुप्पाद ञाण' प्रात कालय् अरहन्त ञाण – सब्बञ्ञुत ञाण प्राप्त जुयाव सम्यक् सम्बुद्ध जुया बिज्यागु जुल।

https://dhamma.digital

१. यदाहवे पातु भवन्ति धम्मा, आतापिनो झायतो ब्रम्हणस्स।
अथस्स कङ्खा वपयन्ति सब्बा, यतो पजानाति सहेतु धम्मं।।
२. यदाहवे पातु भवन्ति धम्मा, आतापिनो झायतो ब्रम्हणस्स।
अथस्स कङ्खा वपयन्ति सब्बा, यतो खयं पच्चयानं अवेदी।।
३. यदाहवे पातु भवन्ति धम्मा, आतापिनो झायतो ब्रम्हणस्स।
विधू भयं तिट्ठति मारसेनं, सुरियोव ओभासयमन्त लिखन्ति।।

भावार्थ – क्लेशयात तप्ततात यानातयेगु बलवीर्यनं संयुक्त जुया बिज्याकम्ह। मभिंगु धाक्व पाप अकुशलयात दाहयाना भश्मयानातये धुंकुम्ह। अकुशल कायकर्मयात च्वफुना छुतेयानातये धुंकुम्ह। अरहन्त पुद्गलया गुगु बखत कालय् साक्षात् स्वीन्हेगू (३७) प्रकारया बोधिपक्खिय धर्मत[25] वा चतुरार्य सत्य धर्म दृष्टान्त उत्पत्ति जुगु खः उगु बखतय् गुगु उकेयागु कारण हेतु व सहितं उत्पत्ति जूगु (अविज्जा पच्चया संखारा) पतिच्च समुप्पाद धर्मयात अनेगु प्रकारं बाँलाक स्पष्ट रूपं बुझे जुल। अथेया कारणय् उम्ह अरहन्त पुद्गलयात निशेष भावं (सम्पूर्ण) १६ गु प्रकारयागु शंसय (विचिकिच्छा) निर्णय जुयाव छुटे जूगु जुल।

क्लेशयात तप्ततात यानातयेगु बलवीर्यनं संयुक्त जुया बिज्याकम्ह। मभिंगु धाक्व पाप अकुशलयात दाहयाना भश्मयानातये धुंकुम्ह। अकुशल कायकर्मयात च्वफुना छुतेयानातये धुंकुम्ह। अरहन्त पुद्गलया गुगु बखत कालय् साक्षात् स्वीन्हेगू (३७) प्रकारया बोधिपक्खिय धर्मत वा चतुरार्य सत्य धर्म दृष्टान्त उत्पत्ति जुगु खः उगु बखतय् गुगु उकेयागु कारण अविज्जादि धर्मया (अविज्जायत्वेव असेस विराग निरोधो संखारा निरोधो) कारण जुयाच्वंगु निर्वाणयात बुझे जुया बिज्यात। उगु अथे सिया बिज्यागुया कारणं उम्ह अरहन्त पुद्गलयात निशेष भावं (सम्पूर्ण) १६ गु प्रकारयागु शंसय (विचिकिच्छा) निर्णय जुयाव छुटे जूगु जुल।

क्लेशयात तप्ततात यानातयेगु बलवीर्यनं संयुक्त जुया बिज्याकम्ह। मभिंगु धाक्व पाप अकुशलयात दाहयाना भश्मयानातये धुंकुम्ह। अकुशल कायकर्मयात च्वफुना छुतेयानातये धुंकुम्ह। अरहन्त पुद्गलया गुगु बखत कालय् साक्षात् स्वीन्हेगू (३७) प्रकारया बोधिपक्खिय धर्मत वा चतुरार्य सत्य धर्म दृष्टान्त उत्पत्ति जुगु खः उगु बखतय् गथे खः दिवाकर सूर्यया ज्योति रश्मि आकासय् अन्धकारयात विध्वंश विनाश यानाव च्वनाच्वंगुथेंतें उम्ह अरहन्त पुद्गलं १० गु प्रकारया मारसेनापिन्त विनाश विध्वंश याना च्वना बिज्यात।

भिगू १० प्रकारया मार शैन्य

कामते पठमसेना, दुतिया अरती वुच्चति।
ततिये खुप्पिपासि ते, चतुत्थी तण्हाय वुच्चति।।
पञ्चमी थिनमिद्धं ते, छट्ठि भीरू पवुच्चति।
सत्तमी विचिकिच्छा ते, मक्खो थम्भोच अट्ठमो।।
लाभोसिलोको सक्कारो, मिच्छा लद्धो च यो यसो।
यो चत्तानं समुक्कंसे, परे च मावचनन्ति।।

१. नमुचि – हे पापी निर्दयि नमुचि मारदेव! छ पापी निर्दयि मारया शैन्य जुयाच्वंपि भिम्ह दयाच्वन, सु सु धाःसा – पहिला, प्रथम क्लेश छ पापी मारया प्रथम शैन्यया तःधंगु किल्लागर जुयाच्वन।

२. सद्धर्म पादय् आनन्द मताइगु चित्त लगे मजुइगु छ पापी मारया दुतिय शैन्यया तःधंगु किल्लागर जुयाच्वन।

[25] ४ सतिपट्ठान, ४ सम्मप्पधान, ४ इद्धिपाद, ५ इन्द्रिय, ५ बल, ७ बोज्झङ्ग व ८ अष्टाङ्गिक मार्ग (जम्मा ३७)।

https://dhamma.digital

३. थुगु नये ासेवल, उगु नयेमासेवल धकाः पित्याक, प्याशचाया वइगु जूसां छ पापी मारया ततिय शैन्यया तःधंगु किल्लागर जुयाच्वन।

४. नाना प्रकारया विषय तृष्णा जुया वइगु छ पापी मारया चतुर्थ शैन्यया तःधंगु किल्लागर जुयाच्वन।

५. आलस्य, उत्सुक तोलहं, ज्वलहँ च्वनिगु छ पापी मारया पञ्चम शैन्यया तःधंगु किल्लागर जुयाच्वन।

६. सद्धर्म कर्म कार्याचरणय् भय त्राश लगे जुइगु तथा खनावइगु छ पापी मारया षष्टम शैन्यया तःधंगु किल्लागर जुयाच्वन।

७. विचिकिच्छा, खइला? मखइला? जुइला? मजुइला? धकाः अनेनेगु शंसय जुयावइगु छ पापी मारया सप्तम शैन्यया तःधंगु किल्लागर जुयाच्वन।

८. परजन यागु गुणोपकार तथा हितोपकारयात हानि याना जुइगु अधिक कृपणि जुया जुइगु, हानं करागु, निर्दयिता, अभिमानी (अपमान) याना जुइगु छ पापी निर्दयि मारया अष्टम शैन्यया तःधंगु किल्लागर जुयाच्वन।

९. (मिथ्याभावं) अनेक प्रकारया लाभ जुयाच्वंगु नाना प्रकारं (चतुप्रत्यादि) पूजा सत्कार याकाच्वंगु, तथा मिथ्याभावं प्राप्त जूगु, गुगु चाकर बाकर परिषद् आदि दयाच्वन (सो सब्बो) व उगु सम्पूर्ण फुकं छ पापी मारया नवम शैन्यया तःधंगु किल्लागर जुयाच्वन।

१०. (यो च) व गुम्ह (अत्तानं) थःत (समुक्कंसे) गुणवर्ण प्रशंसा याइम्ह (परेसञ्च) मेमेपिन्त धाःसा (अयुचन) हेपे याना, अवगुण, अपजस विया क्वथिथुना तइ (सो) व गुम्ह (अत्तकंसन, परसम्भव) कर्म कार्य यानाजूम्ह (ते) छ पापी दुष्ट मारया दशम शैन्यया तःधंगु किल्लागर जुयाच्वन।

इति मार विजय समाप्त।

आलवक यक्षयात दमन यागु

श्री तथागतं आलवक यक्षयात दमन याना बिज्यागु गथे धाःसा, मज्झिम देशया उत्तर पुर्व कोणय् हिमवन्तया समीपय् च्वंगु देशय् मनुष्यपिनि आभरणालङ्कार बनेजुया वइगु स्थान जुया निम्तिं (अलंविभूसनं एत्थाति आलवी) धकाः अभिधान (टीका पालि) कनातःगु बमोजिम आलवी देश धयातल।

उगु देशयानं पिने अविदूरय् कोयछिं मयाक छगुस्थानय् विशालगु वंगल सिमा छमा दयाच्वन। उगु वृक्षया आसपास जङ्गलय् अति मनोहरगु विमान छगू नं दयाच्वन। उगुहे विमानय् वासयाना च्वंम्ह आलवक यक्षं चातुर्माहाराजपिन्त सेवा चाकरी याःगुलिं प्रसन्न जुया वहे वंगल सिमाया क्वय् मध्याण्ह समयय् द्वाहा वक्क छं आहार याये पावेजुल, धकाः वरदान बियातगु दयाच्वन। छन्हुया दिनय् आलवि देशया राजां आपालं परिवारपिं मुंका न्हेन्हु तक वन विहार याःवंगु बखतय् जङ्गल छगुलिं एणीमृगयात खनाव धाल कि "थुम्ह मृग सुया पाखें बिस्युं वनी वंहे बुझेयाना बीमा" धकाः मृगयात घेरा बियातल। उगु बखतय् मृगनं चतुरम्ह जुया निम्तिं, राजाया पाखेंहे बिस्यु' वंगु जुल। राजानं स्वंगू योजन तक लिनाव मृगयात स्याना थमंतुंहे पाछाया ज्वनावगु जुया नितिं क्लान्त जुयाव, वहे वंगल सिमाया क्वे फयूतुना च्वंगुजुल। उगु बखतय् आलवक राक्षसनं राजायात खना भक्षयाय् धकाः वःबले राजाया नं मरण भयं त्राश लगे जुयाव प्रतिदिन मनुष्य छम्ह छम्ह व जा छबो छबो तयूके हये धकाः करालयाना राजभवने ल्याहा वयाव उगु समाचार फुक्कं मन्त्रीयात कंगु जुल। मन्त्रीनं माःगु उपाय याना प्राणदण्डयायेयोग्यपिं जुक्व न्हिं छम्ह छम्ह यक्ष याथाय् छ्वयाच्वन। अपिं मदसेंलि चौरत बिया छ्वत। चौरतनं मदसेंलि मन्त्री अमात्यादि पिनि सल्लाह यानाव आपालं वृद्धभावपिं नीच जातिं निसें बियाछ्वयेगु बन्दोबस्त यात। उगु समाचार राजां सिया मन्त्रीपिन्त सःता धाल। माँ बौ, आजु अजि धयापिं वृद्धभाव जुसानं पुत्र पुत्रीपिनिगु उपरे आपालं उपकार दयाच्वंपिं खः। थथे जुल धायेवं देशय् उपद्रव जुइ, ज्ञानी विद्वानपिंसं (परचक्र राजापिंसं) उपहास याइ। आम खँयातजा जि प्रसन्न मजू धकाः निवारण याना बिल। पुनर्वार मन्त्रीपिंसं सल्लाह यानाव नकतिनि प्रसव जूपिं मचात बियाछ्वयेगु बन्दोबस्त याना तल। थुजागु खँ परजनपिंसं सिया गर्भवती स्त्रीजनपिनि बालक जन्म जुइगु अवस्था जुइवं मेमेगुहे स्थानय् वना बालक जन्मय्

https://dhamma.digital

याना तःधिक जुइका तिनि देशय् वइगु जुयाच्वन। थुगु हिसापं भिंनिदा दर्सेलि छन्हुया दिने सुछम्हहेनं मचात ल्वीके मफयाव राजायाके बिन्ति यात, "महाराज! थौंया दिने गनंहे मचात मदुगु जुल, केवल म्हिग जन्मय् जूम्ह आलवक राजकुमार छम्ह मात्र दयाच्वंगुजुल। आः थुकि गथेयाय् माली?" राजां धाल – "जि पुत्र कुमारयातहे बीयंकि थुकि छुं संदेह मदु" धकाः अह्रेयाना छ्वत। उगु बखतय् महारानीयानं कुमारयात मुलेतया (भिंखुदोलम्ह) सखिजनपिंसं चाउला प्रेम प्यारो (श्रृङ्गार) यानाच्वंगु जुयाच्वन। उगुहे बखतय् लाक राजपुरूषत वया आलवक कुमारयात कयायंकुगु जुल। थुखे जेतवन विहारय् श्री तथागतं वयां छन्हु न्ह्यःहे पुब्बाण्ह समयय् महा करूणासमापत्ति बिज्याना समन्त चक्षुं स्वया बिज्यागु बखतय्, आलवक कुमारया अनागामि फल प्राप्त जुइगु कारणव आलवक यक्ष श्रोतापत्ति फल प्राप्त जुइगु कारण, हानं ८४००० दोल सत्वपिनं यथार्थ ज्ञान धर्म अवबोध जुइगु कारणयात खंका बिज्यात। खंका बिज्यानाव, श्रावस्ति नगरं स्वीगू योजन मार्ग दयाच्वंगु (आलवी नगर) आलवक राक्षसया बिमानपाखे बिज्यात। उगु बखतय् आलवक यक्षनं हिमालयपाखे देव सभाय् वनाच्वंगु जुयाव ध्वाका पाः च्वनाच्वंम्ह गन्दर्भ यक्षं खना आदर युक्त प्रणाम याना बिन्ति यात। भगवान् तथागत! थुगु बखतय् लिबाक गन बिज्यानागु? तथागतं आज्ञा जुया बिज्यात, जि छगू कारणं थनहे वयागु खः छंत भिजो मजूसा थौं चछि थुगुहे विमानय् वास यायेगु इच्छा दु। गन्दर्भ – सेवक जितजा छुंहे भिजो दुगुमखु, तर थ्व विमानया मालिक आलवक धयाम्ह तच्वतंहे कठोर स्वभाव जुयाच्वन। त्रिरत्न धयापिंनं म्हमस्यु हानं बुद्ध, धर्म, सङ्घ धयापिनि अनन्त गुणोपकार दयाच्वंगु दु धकानं छुं विचाः याना स्वेसःम्ह मखु। व यक्षया तंप्याहा वल धायेव गनया श्रमण, गनया ऋषि, गनया माँ बौ, गुरू इत्यादि सुयातंहे बाकि तइ मखुगु स्वभाव जुयाच्वन धकाः अनेक प्रकारं आलवक यक्ष दुष्ट जुयाच्वंगु कारण बिन्तियात।

तथागतं धाल – हे गन्दर्भ! व यक्षया स्वभाव थथे धकाः जिं स्यु, केवल छन्त भिजो मजूसा थौं चच्छि जि थन च्वनेगु इच्छा दु। गन्दर्भ – यदि छलपोल थन बिज्यायेगु जूसा सेवक जित नं दोष मदयेक जि आलवक याथाय् वना छःपिं बिज्यानाच्वन धैगु समाचार कँवने धकाः बिन्तियाना, तथागतयाके बिदाकया आलवकया थासय् वंगु जुल। तथागतं आलवकया नाना प्रकारं रत्न जडित याना भारि श्रृङ्गारयाना तःगु राज पलङ्कय् च्वना बिज्यानाव थःगु रश्मि प्रकाश याना बिज्यात। उगु बखतय् आलवकया आपालं सखि जनपिं (देवकन्यापिं)सं तथागतयात सादर प्रणाम याना योग्य योग्यगु स्थानय् छचाखेरं फयूतुना धर्मोपदेश न्यनेगु आशा यानाच्वन। तथागतं दान, शील, भावना यायेगु धर्मोपदेश बिया बिज्यानाच्वन। उगु बखतय् सातागिरि देवता, हेमवत देवराजपिंनं थःथः परिवारपिं मुंका देव सभास वनेधकाः हस्तियान, अश्वयान, गरूड यान गया आकाश मार्ग वयाव (तथागत बिज्याना च्वंगु) आलवकया विमान फुसे थ्यंबले तथागतयागु आनुभावं भूमिसं पतन जुल। सातागिरि देवतापिंसंनं आश्चर्य चाया धाल, थौं थन छुजुल गबलेंहे थथे मनूनि धकाः उखें थुखें स्वगु बखतय् तथागतयात खनाव पूजावन्दना याना बिन्ति यात, सेवक जिपिं थुगु अवस्थाय् देवता सन्निपात जुइगु थासय् वनेमागु जुया च्वन, धकाः बिन्तियाना वंगु जुल। वनाव देवसभास थ्यंसेलिं आलवकनं थःगु आसनं दना सम्मान याना थन थन थुगु थुगु आसय्े बिज्याहुँ धकाः माःमागु कार्य बन्दोबस्त याये धुंकुसेलि सातागिरि, हेमवत देवतापिंसं धाल, मित्र आलवक! धन्य धन्य छंगु भाग्य, छंगु विमानेजा थौं तथागत बिज्याना च्वन, काहुँ बरू याकनं वना तथागतयात पूजादि सेवा वन्दना यानां बाँलाक धर्मोपदेश न्यनेगु स्व हुँ विस्तार याना च्वने मते धकाः न्यंकल। थथे धकाः धागु शब्द आलवकया न्हायूपने गथेजुल धाःसा, गथे शील मदया दुश्शील जुयाच्वंम्हयात शुद्धशीलयागु खँ न्यंके बले न्हायूपं प्वाले मिदंगुथें, गसुरिं सूगुथें च्वनी, हाकनं कंजुसि कृपणि जुयाच्वंम्हयात दान प्रदान यायेगु खँ न्यंके बले न्हायूपं प्वातिना फफस्वया वनीगु खः अथेहे आलवकनं भिंगु श्रद्धा मदया मिथ्यादृष्टि चित्तजुयाच्वंम्हसें गुम्ह (देवमनुष्यया सारथि जुया तप्यंगु सजिलगु, भिंगु मार्ग पाखें निर्वाण थ्यंक हाके याना यंका बिज्याना च्वंम्ह) तथागतयागु गुण वर्णन न्यने मात्रनं जरंग तंपिकया ह्याउँक मिखाकना, कटटटं वा न्ह्याया, दिनि दिनिं खानाव धाल, आः जि थथेंहे वने जिं वइत लाखपिया वी, त्या, त्या ख्वाख्वा यानाबी, नुग श्यें ल्त्वया नयाबी, का जित तोति छिमिसं जितछाय् पना तयागु, जिथथेंवने तेल धकाः ल्हाः ब्व, ब्वस्याना अथेसं थथेसं मदयेक सना तिं तिं न्हुया जुल। अथेसना जूगु खना सातागिरि, हेमवत देवतापिंसं बुझेयात, "मित्र आलवक! छं गथेखः जिमि गुरू तथागतयातनं म्हमस्युला? वसपोल तुसिता भूवनय्

https://dhamma.digital

बिज्याना च्वंबले आपालं ब्रम्हादि देवतापिंसं बारम्बार प्रार्थना यायेया निम्ति देवमनुष्य सकल लोकपिन्त हितार्थ महाकरूणा सुदृष्टिं स्वया, मायादेवीया कोखय् गर्भवास जूबले, हानं जन्म जूबले बुद्धजूया धर्मचक्र प्रवर्तन याना बिज्यागु बखतय्, भिदोलगु चक्रवाल भूमि कम्प जूल ३२गु प्रकारया पुर्व निमित्त लक्षण खने दयावल, अजा अजागु आश्चर्य लक्षण खने दयावगुयात मित्र छं मखंला? धकाः न्यन।" आलवकं क्रोधं राके जुयाच्वंया निम्तिं धर्म दृष्टान्त खंगु, स्युगुयातहे जिं मस्यू हाले मते सुमुक च्वं, जिगु वचनहे मदयेक जिंहे मसीक जिगु विमाने द्वाहाँवना जिगु पलङ्के फय्तुना, सकल सखिजनपिंसं सेवा चाकरि याका श्रमण बुद्ध धायेका जुइम्ह, अजापिं श्रमण गौतम धापिन्त मारा मुरू याना ल्वाकाक्क नया बिइ जिं, धकाः ग्यानापुसे च्वंक मिखा कना न्हाय्ब्व ब्वस्वाना मुमुरे जुयाच्वन। पुनर्वार सातागिरि देवतापिंसं धाल – "मित्र आलवक! जिमि गुरू तथागत सम्यक् सम्बुद्धयागु गुणोपकार लक्षणयात छं खंसानं अथवा मखंसानं उगु खँयात छंहेजक स्यू, आः छं छुयायेगुमती दु? छं छुयाय् फइथें च्वं हे मित्र! छं न्यनाका कि जिमि गुरू तथागतया न्ह्यःने छंगु उपमा तल धाःसा गथे नभपथे गमन जुया च्वंम्ह आजानि उसभ (वृक्ष) व नकतिनि प्रसभ जूम्ह द्वहँचा थें। हानं लक्खछिगु कोटि पुरूषपिनिगु बल धारण याना च्वंम्ह आजानि गजराजया न्ह्यःने नकतिनि प्रसभ जूम्ह किसिचाथें, हानं सम्पूर्ण जन्तुया मालिक सिंह राजया न्ह्यःने जिर्ण वृद्धम्ह जम्बुक थें।

हानं १५० गु योजन परिमाणं तद्धिकम्ह गरूड राजया न्ह्यःने पपू भ्रस्तम्ह काक (को) गथे खः, थिक्क छनं अथेहे जकखः। मित्र आलवक! जिमिसं थुलि मछि धयानं छं बुझे मजुसेंलि आः छंके गुलि शक्ति समर्थ दुगु खः छं छु छु तक यायेगु इच्छा दुगु खः अथेहेया। जिमिसंनं तमासा स्वयाच्वने (आकाशे चन्द्रमायात धुलं छ्वाका च्वनिम्ह मुर्खया छ्यों भुइसे च्वनिला? चन्द्रमाहे मलिन जुया वनिला?) धकाः सातागिरि देवतापिंसं, अथेजक धायेवजा झनहे (छोःमीः घ्यो लुइ थें) राके जुयाव धाल, छि छि जिगु पुरूषार्थ छिमिसं खँ हे मखंनि धकाः साप् उच्च जुयाच्वंगु छदन्न शिला (कैलासया क्वे च्वंगु पर्वत) फांते देपागु तुतिं चुया धाल कि – "कास्व, स्वया का छिमिसं, देवराजपिनि गुरू श्रमण गौतम भिक्षु, व जि सुयागु पराक्रम तच्वजुइ? मजुइ?" आतिनि खनीका छिमिसं बाँलाक स्वया का, धकाः बाकु छिनाव ख्वीगु योजन उच्च जुयाच्वंगु, हाकः नं उलिहे दयाच्वंगु कैलास पर्वतया च्वकाय् जवगु तुतिं चया, क्वत्यला छ्वगु बखतय् गथे (ह्याउंसे च्वंक छुयातःगु नँ ग्वारा ज्ञेया द्वयनेतया तःगोगु मुगलं कैगु बखतय् पाता पाता ब्वला कुचा कुचा दलावन। पुनर्वार उगु कैलास पर्वतया च्वकाय् दना, क्रोधं भैरव मिखा कना कटटटं वान्ह्याया, थःकेच्वक्क बलमुंका, महातच्वगु भयंकर शब्द पिकयाव, आलवक यक्ष धयाम्ह मेम्ह मखु जिहे खः! धकाः गुनुनुनुं मिंक आकाश छगूलिंहे थ्वय्क हाला छ्वगु बखतय् उगु शब्द थुगु जम्बुद्विप छगुलिसं गर्जन जुया धात्थेंहे थःथः छेंया द्वारय् वया हाःवगु थें च्वंक शब्द तायेदत। हानं आलवकं कटटट वान्ह्याया, क्रोधं चुर जुइका दिगिदिगिं खाना, हिंहिं हुंहुं यानाच्वंगुलिं स्वदोलगू योजन हाक दयाच्वंगु उलिहे ब्या नं दयाच्वंगु हिमालय वन (भूमि) जम्मांहे कम्प जुयाच्वन। अनंलि श्रमण गौतमयात फसंप्वीका छ्वये धकाः तच्वगु वायुमण्डल फे त्वताहल, उगु फसं न्ह्यःने भेते जुक्क पहाड पर्वत कूच्चा कूच्चा याना ग्वारा ग्वारा त्वीक प्वीका वसानं तथागतया थास थ्यंगु बखतय्, चीवरया च्वः छचोहे हले मजुसे लोपजुयावन। एवं प्रकारं गथे बोधिमण्डपय् मारदेवं संग्रामयाना शस्त्र अस्त्र बर्षेयागु खः अथेहे विषंयुक्तगु तुरन्तहे जीव नाश जुइगु शस्त्र अस्त्र वृष्टि याना बिल। अज्या अज्यागु हिसापं आपालहे महाघनघोर संग्राम यातनं तथागतयात भति चाहे छुं जूगु मखनाव मती विचाः यात, आः थथे मखुत स्वयम् जिहे वना सातुसाला लुतुलुया छेदन भेदन मयासे व श्रमण सन्तोष जुइ मखुत, धकाः थः परिवार शैन्यपिं आपालं मुङ्का अनेनेगु भयंकर रूप धारणयाना विविध प्रकारया शस्त्र अस्त्र ज्वना हुतुतुतुं ब्वांवयाव, काका, ज्वँ ज्वँ श्या श्या, पा पा, छेदनया, भेदनया धकाः कोलाहल शब्दयाना हाहा, हुहु याना, हे थथेया, हे अथेया धकाः वख्वाः थ्वख्वाः मदयेक कालालाला, किलिलिलिं, हाला छगुपाखं ब्वांवया तथागतया छुं समिपे थ्यंगु बखतय् सुछम्हनं तथागतयाथाय् लिक्क वे मछाला अविदूरे च्वना, नाना प्रकारं शक्ति समर्थ बल पिकया युद्धयानाच्वन। युद्धयाना च्वंसानं तथागतया चिमिसं छपुहे कम्प मजूगु खना मतील्वीकल, 'अहो! थुम्ह श्रमण गौतमजा धार्थेहे महावीर महापराक्रम दयाच्वन खनी' आः थ्वयात अथेमखु, जिके च्वंगु स्वेतकम्बल शस्त्रंहे जक नाशयाय् फइगु जुयाच्वन। थ्व जिगु श्वेतकम्बल धयागु गजागु धाःसा, जिं थथें क्रोध पिकया आकाशय् वांछोत धाःसा झिंनिदा

https://dhamma.digital

तक तृण लतादि छुंछु उत्पत्ति जुइमखु। हानं समुद्रे वांछोल धाःसा ८४००० योजन ताः जायाच्वंगु ब्यानं उलिहे दयाच्वंगु लः जम्मा सोसन जूयावनी, (मि पना तयागु भाजने लः छफुति तयेगुथेंतु) थजागु शक्ति समर्थ दयाच्वंगु थुगु शस्त्र त्वता छ्वयेबले व श्रमण गौतम गथेजक जुइगु जुइ? उलिहे मयाःतले सन्तोष जुइमखुत, धकाः श्वेतकम्बल ज्वना ग्यानापुसे च्वंक क्रोध पिकया यांकया तथागतयात केका छ्वत। उगु केका छ्वगु श्वेतकम्बल तथागतया चरण हुयेगु रूमाल थेंतुं जूवंगु जुल। थुगु प्रकारं संग्राम यानाच्वंगु बखतय् भिदोलगू चक्रवालय् च्वंपिं आपालं ब्रम्हादि देवतापिंनं आलवक यक्षयात तथागतं दमन याना बिज्याई, उगु बखतय् भीसनं धर्मोपदेश न्यनेदइ धकाः उगु थासय् जम्मा जूवयाच्वन। हानं गुलिं गुलिं धाःसा, आलवक व मनुष्य तथागत युद्ध याइगु स्वे धकाः वया च्वपिं, थुगु हिसापं ४२००० दोल, योजन परिमाणयागु आकाशय् ब्रम्हादि देवपिं पुरेजुयाच्वंगुजुल। आलवकनं उलिमछि शक्ति समर्थ दयाच्वंगु श्वेतकम्बलं हेनं छुं चाते मजूगु खंबले (दन्तभ्रस्त जूम्ह किसिथें, न्यकूभ्रस्तजूम्ह उसभथें, विष लिकया तःम्ह सर्पथें) आलवक यक्षयानं तच्वगु अभिमान, घमण्ड तोरे जूगु जुल। पुनर्वार मती चिन्तना यातकि श्रमण गौतमयात श्वेतकम्बलंहे नं छुं याये मफुगु कारण छुजुइ, धकाः विचाः याना स्वबले (सब्बेसत्ता अवेरा होन्तु) ब्रम्हविहार मैत्री भावना यानाच्वंगुलिं छुं मजूगु खः धकाः सिइकाव उगुहे मैत्री भावनायात भ्रस्तयाना बिइमाल धकाः तथागतया थास वया धाल। “हे गौतम! जिं छंत छुंहे वचन मवीकं जिगु विमाने द्वाहाँवया विमानया मालिक च्वना च्वंथें सखिजनपिंसं चाउयेका छुया कारणय् च्वना च्वनागु? मालिकं वचन मब्यूगु विमाने आमथे च्वना च्वनेगु छिमि भिक्षुपिनि योग्य जूला? साधु सज्जन धकाः धायेका अयोग्य अयोग्यगु थासय् च्वना च्वनेगु भति लज्जानं मचाला? काहुँ याकनं पिहाँ हुँ धकाः हक्कल। तथागतनं विचाः याना बिज्यात, अज्ञानी, घमण्डी, अन्धाभिमानीतय्त करागु हिसापं उपदेश बिल धायेवं भनूहे तंम्वेका (अधोगमन जुइ) दुष्टगु स्वभाव पिकाइ तसर्थ नरमगु वचनंहे बोधयासा आलवकया चित्त क्यातुया, मार्ग फल प्राप्तयाय् फुम्ह जुइ, धकाः विचाः याना धाल। हे आलवक! यदि छं थन तयेगु इच्छा मदुसा जि थथें पिहाँ वनेका धकाः पिहाँ बिज्यात। उगु बखतय् आलवकं थथेधकाः मतीतल, “थ्व भिक्षुजा छगू वचनंहे पिहाँ वन जिं धयागु खँयात माने जूम्ह खः थपाय्च्व याउंसे च्वंम्ह भिक्षुयातजा, जिगु मती सापहे जवर्जस्तिम्ह जुइ धकाः चच्छि तक युद्ध याना च्वनागु सापहे भूल जुल। तर आः थ्व पिहाँ वंगु धात्थें जिगु खँ न्यना पिहाँ वंगु खला? मखुला? वा जि खना जकं तंम्वेका पिहाँ वंगुला? परिक्षा याना स्वेमाः” धकाः पुनर्वार सतल, “हे भिक्षु! वा वा जिगु विमाने द्वाहाँ वया च्वंवा।” तथागतं गथे (ग्वारा ग्वारा दायाच्वंगु लखे गोसित चन्दन तया बिल धायेवं तुरन्त शितल जुया वनीगु खः) अथेहे तच्वतं हारांगु स्वभाव जुयाच्वंम्ह आलवकयात मैत्री प्रियवचनद्वारा आज्ञा जुल। छं वा धाःसा जि द्वाहाँ वयाच्वनेका, धकाः द्वाहाँ बिज्यात। आलवकं हानं धाल, हे श्रमण! पिहाँ हुँ। तथागतनं यदि छं पिहाँ हुँ धाःसा पिहाँ वनेका धकाः पिहाँ बिज्यात। थुगु हिसापं मयागु जूसा तथागतं धर्मोपदेश याना बिज्यासानं ल्वहँते लः द्वाहाँ मवंथें, चित्तय् धर्मकथा द्वाहाँ वनीमखु, तसर्थ (अनुत्तरो पुरिस दम्म सारथि) जुया बिज्याम्ह तथागतं आलवकं धा धात्थें याना बिज्यागुजुल। स्वकोतक द्वाहाँ पिहाँ जुया बिज्याये धुसेंलि लिपा आलवकं मती चिन्तना यात, “थ्व भिक्षुजा जिं धा धात्थें खँ न्यंम्ह खः, थथे अपुसे च्वंगुयात जिं न्हापां निसें स्यूगु जूसा चच्छितक इधुथिधु यानालि क्लान्त जुल धायेवं तुति ज्वना सागरं पार जुइक वाँछ्वयेगु अपुसे च्वंगु खः बाँलाकहे जिं त्याके ज्यूगु खः तर आः छक्व पिहाँ वन धायेवं तुति ज्वना वाँछ्वया बिइ धकाः मतीतयाव धाल,हे श्रमण प्याहुँ। उगु बखतय् तथागतं आज्ञा जुल, आः जि पिहाँ वनय् म्वाल।

आलवकं – छूया कारणं पिहाँ मवनेगु?

तथातगं – छ यक्षं जित तुति ज्वना वां छ्वयेगु विचाः यागु नितिं।

आलवकं – थ्व श्रमणजा धात्थें जिगु मती तयागु खँ हे सिइका काल। आः अथे मखुकि, थजापिंके प्रश्न न्यना स्वयेगु यदि उगु प्रश्नया उत्तर बिइमफत धायेवं चित्त खेप याना बिइ अथवा वइगु जीवहे नाश याना बी[26] थुगु आलवकं मतीतःगु खँयात सर्वज्ञ तथागतं सिइका आज्ञा जुल। हे आलवक! जि, तथागतयात

[26] छुया कारणे अथे विचार यागु धाःसा, न्हापा न्हापा नं मेमेपिं ऋषिपिंके प्रश्न न्यनाव प्रश्नोत्तर बीमफुगुलिं उगुहे छाँतं नाश याना छोगु दयाच्वन।

https://dhamma.digital

तुति ज्वना वांछ्वइम्ह तथा चित्त फाताप्वीका बीम्ह, नुगश्यें ल्होया नइम्ह, थ्व त्रिभुवने सुंछम्हनं जिं मखना, बरू छं छु छु प्रश्न न्यनेगु इच्छादु, इच्छा दक्व प्रश्न जिके याकनं न्यं। अनंलि आलवकं प्रश्न आरम्भ यागु जुल।

किंसूध वित्तं परिसस्ससेट्ठं, किंसुसुचिण्णो सुखमावहति।
किंसु हवे साधुतरं रसानं, कथं जीविं जीवित माहु सेट्ठं।।

अर्थ – भो श्रमण गौतम! थ्व त्रैलोकय् सकल स्त्री वा पुरूषपिनि सम्पूर्ण रत्न मध्यय् उत्तमोत्तमगु रत्न छु खः? उद्योगाभ्यास यायेगु मध्यय् गुजागु उद्योगाचरण यानागुलि सुख प्राप्त जुइ? रस मध्यय् छु रस उत्तम जुइ? छु हिसापं जीवन व्यतित यायेगु उत्तम जुइ? (थुगु प्रश्न न्हापा कास्यप तथागतयाके आलवकया माँ बौपिंसं स्यना कया व च्वयानं तःगु दयाच्वन) तथागतं उगुहे गाथार्थ बमोजिम उत्तर बिया बिज्यात।

सद्धिध वित्तं परिसस्ससेट्ठं, धम्मो सुचिण्णो सुखमावहति।
सच्चं हवे साधुतरं रसानं, पञ्ञा जीविं जीवित माहु सेट्ठं।।

तदर्थ – हे आलवक! थ्व लोकय् स्त्री वा पुरूषपिंसं यथार्थज्ञानं विश्वास याना दृढता पुर्वक श्रद्धा तया, त्रिरत्नयागु गुण लुमंका शरण वनेगु महोत्तमगु श्री सम्पत्ति खः। दश कुशल (कम्मपथसं) बाँलाक उद्योगाभ्यास यानागु धर्मजूसां, सुख प्राप्त जुइगुपाखे थ्यंकाबिइ। सत्य भाषण याना जुयागु षतरस मध्येसनंहे उत्तमगु रस धकाः धाइ। प्रज्ञावान् जुया जीविका व्यतित यायेगु महोत्तम खः, धकाः महाचतुर प्रज्ञावान्पिंसं धयातल। थथे धकाः प्यंगू प्रश्नोत्तर बिया बिज्यात। उगु बखतय् आलवक अत्यन्त हर्षोत्साह जुया हानं मेमेगु नं आपालं प्रश्न न्यंगु दु। श्री तथागतनं उगु फुक्कया प्रश्नोत्तर बिया बिज्यासेंलि आलवकनं पुण्य सम्भार दुम्ह जुया नितिं सम्पूर्ण विचिकिच्छा छुतेजुया श्रोतापत्ति फलस प्रतिस्थित जूगु जुल। थुगु हिसापं आलवकयात धर्मोपदेश यानाव उखुनुया रात्रि बिते जुया प्रातकाल जुसेंलि धर्मकथा न्यंवया च्वंपिं आपालं ब्रम्हादि देवपिंसं साधु! साधु!! धकाः प्रशंसा याना साधुकार याःगु बखतय् उखे आलवी देशया राजपुरूषपिंसंनं राजकुमारयात हयाव आलवक याथाय् छुं समीपय् थ्यंगु जुयाच्वन। उगुहे बखतय् देवतापिंसं साधुकार याःगु शब्द ताया राजकुमार ज्वना वःपिंसं धाल कि "तथागत छम्ह बाहेकं मेमेपिनिगु कारणं देवतापिंसं थुगु हिसापं प्रशंसा याइमखु, अवश्य नं थन तथागत बिज्यानाच्वन जुइ," धकाः निर्भय जुया यक्षया विमान द्वारय् थ्यंक वना स्वःगु बखतय् तथागतयात खंसेंलि दुने थ्यंक द्वाहाँ वना सादर प्रणाम यायेधुंका आलवकयाथाय् वना धाल, थुम्ह राजकुमार छंगु कारणय् हयागु खः छं गथेयायेमाल अथेया, धकाः यक्षया ल्हाति तया बिल। आलवकं श्रोतापत्ति प्राप्त जुइ धुंकुम्ह जुया नितिंनं हानं तथागत सन्मुखय् बिज्याना च्वंगुलिंनं शरम लगे जुया तथागतयाके बिन्ति यात। भगवान तथागत! थुम्ह कुमार जूसां जित धकाः हम्ह जिगु हक लगेजुम्ह खः, सेवक जिनं छलपोलयात दोहलपागु जुल छलपोलया इच्छा थें याना बिज्याहुँ धकाः लल्हाना बिल , तथागतनं आशिर्वाद बिया बिज्यात। लिपा उम्ह कुमारया नाँ हत्थालवक कुमार धकाः नामकर्णयाना बिज्यात। अनंलि राजपुरूषपिन्त सम्बोधन याना आज्ञा जुल, थुम्ह कुमारयात छिमिसं पालन यानाति, तःधिक जुइवं जिथाय् ब्वनाहकि धकाः बियाछ्वत। राजपुरूषपिंसंनं देशय् लित यंका महाराजायात माःगु खँ सम्पूर्ण बिन्तियानाव राजकुमारयात पालन याना तल। तथागतनं भिक्षा समय जुसेंलि आलवी देशय् पिण्डाचार बिज्यात। आलवी राजानं उगु समाचार सिया हतपतं वया तथागतयाके बिन्ति यात, भगवान् शास्ता छलपोल थनहे वर्षावास याना बिज्याहुँ धकाः प्रार्थना यात। प्रार्थना यासेंलि तथागतनं स्वीकार याना बिज्याना व लिपा भिक्षुसङ्घपिं ५०० म्ह सहितं बिज्याना आलवी देशय् वर्षावास याना बिज्यागु जुल। लिपा हत्थालवक तःधिक जुसेंलि तथागतयाथाय् वया अनागामि फल प्राप्त जुया त्रिपिटक सेके सिइके याना ५०० म्ह उपासकया नायो जुयां बाँलाक स्यने कने यानाच्वन। लिपा तथागतं उम्ह हत्थालवकयात एतदग्ग पदवी बिया बिज्यात।

इति आलवक यक्ष विजय समाप्त।

https://dhamma.digital

नालागिरियात दमन याना बिज्यागु

नालागिरियात दमन याना बिज्यागु गथे धाःसा, राजगिरि नगरया राजा बिम्बिसारया पुत्र अजातशत्रुयात देवदत्तं छुलेयाना बिम्बिसार राजायात बन्धनागारय् तया आपालं सास्ति याना तल। लिपा मृत्यु जुसेंलि बिम्बिसार राजा स्वर्गारोहण जुल धयागु समाचार न्यना अजातशत्रुया (संवेग उत्पन्न जुया) पश्चाताप चाया शोकयानाव धाल जिं आपालं अयोग्यगु कर्म यानागु जुल धकाः तच्वगु शोकाग्निं डाह जुइका विरह यानाच्वन। अजातशत्रुं विरह यानाच्वन धयागु समाचारयात देवदत्तं न्यना तुरन्त अजातशत्रु राजायाथाय् वया नाना प्रकारं थिक्क थाक्क मिलेयाना हयूका बोधयात (थुकि देवदत्त धयाम्ह गुरू जुयाच्वंम्ह उकेसनं चतक याइपिंसं थें छलकपट याना कने क्यनेगुलि चतुरम्ह जुयाच्वंगुलिनं, अजातशत्रु तुरन्त बोध जुल)। बोध जुया धालकि – गुरू! छलपोलया उपदेशं जिगु कार्यजा सिद्धजुल, आः छपिनिगु कार्यहे जक बाकि दनिगु जुयाच्वन।

देवदत्तं धाल – महाराज! गौतमयागु बारे छुं धन्दा मदु जिगु भार जुल। बरू जित सूर शक्ति दयाच्वंपिं पुरूष ३२ म्ह ति माःगु जुयाच्वन। राजानं धाल, गुरू! छपिनि माक्क कया बिज्याहुँ देवदत्तं नं थतमाक्क धनुषधारित ल्यया ल्यया यंकाव नाना प्रकारं अति बुद्धि बिया स्यने कने याये धुंका धालकि – आः छ वना गौतमया जीव नाशयानालि थुगु थुगु मार्ग ल्याहाँ वा, धकाः त्वता छ्वत। हानं मेमेपिन्त सःता मामापिन्त मामागु हिसापं स्यने कनेयाना क्रमश त्वता छ्वत। देवदत्तं गथे गथे धागु खः अथे अथेहे प्रथम न्हापालाक वंम्हसें तथागतया अविदुरे च्वना वाणं प्रहार याना छ्वत, उगु वाण तथागतया थासय् मथ्यंवंहे बिच्चे लोप जुयावन। हानं मेगु वाणं प्रहार याना छ्वत, वनं अथेहे जुल। एवं प्रकारं बारम्बार प्रहार याना छ्वगु वाण तथागतयाथाय् मथ्यंगु खासेंलि लिपा थःके संवेग उत्पन्न जुयावल, "अहो! का का जिं तच्वगुहे मखुगु अपराध कार्य यानागुजुल, अविञ्ञाणक थुगु वाणंहे जा तथागत धकाः तथागतयागु गुणोपकारयात स्यु धासेंलि सविञ्ञाणक जुया च्वनाम्ह (मनुष्य जुया च्वनाम्ह) जिं त्रिरत्नयात म्हमस्यूगु जुल" धकाः भयंकर भयभितजुया हंसंमसं धाया अथेयाये थथेयाये मदयेका तथागतयाथाय् ब्वाँय् ब्वाँय् वया चरण पादुकासं भ्वसुना नमस्कार याना क्षमा प्रार्थना यात। तथागतनं वइत योग्यगु धर्मोपदेश बिया बिज्यात। एवं प्रकारं मेमेपिं धनुष धारितनं क्रमश ३२म्हं वया त्रिसरण सहित पञ्चशील ग्रहण याना उपासक जुया ल्याहाँ वंगु जुल। थुगु समाचार देवदत्तं न्यना विचाः यात – "थःगु ज्यायात थःमंहे यासा जकं थिक जुइ, करपिनिगु भलोसां ज्या जुइमखु धकाः मतितया तथागत चंक्रमण यानाच्वंगु बखत गृधकूट पर्वते थाहाँवना (यंत्रदयेका) तःग्वगु ल्वहँतं प्रहार याना हल। उगु प्रहार याना हगु ल्वहँयात अन्य पर्वत च्वका उत्पत्ति जुया पना ब्यूगुलिंब्वाँ तज्याना उकियागु कुच्चा छकू तिन्हुया तथागतया चरण म्हालापतिंचाय् कः वगुजुल। पुनर्वार तथागतयागु गुण तेजस्वी स्वयेमफया देवदत्तं चिन्तना यात, गौतमयात सुछम्हसेंहे जीव घाटक याये मछाः धासेंलि आः थथे मखुत थुगु कार्य यायेत अजातशत्रुया नालागिरि किसि धयाम्हसें मनुष्यपिन्त नाशयायेगुयात अति सूर जुयाच्वंम्ह खः हानं गौतमयागु गुणोपकार तथा, उपदेश यातनं छुंस्यूम्ह मखु बल्लागुलिसनं आपालं बल दया च्वंम्ह हारांगुलिसं तच्वतंहे प्रचण्डम्ह खः। वहे किसियात त्वता छ्वसा जक गौतमयात तुरन्त जीव नाशयाई, धकाः मती विचाः याये धंका राजायाथाय् वना धाल – "महाराज! गौतमया जीव नाश यायेत नालागिरि किसि त्वता छ्वया बिज्याहुँ।" अजातशत्रुनं किसि मागतय्त सता धाल, छिमिसं कन्हे किसियात निश्शा नका गौतम वइगु बखतय् त्वता छ्व धकाः न्यंकल। देवदत्तनं किसि गलय्वना किसि मागतय्त धाल, छिमिसं किसियात निश्शा गुलि नकेगु? किसि मागतय्सं – जिमिसंजा निश्शा च्याग नकेगु। देवदत्तं – निश्शा च्यागजक मखुकि भिंखुग नकि जिं धयागु खँ न्यँ जि राजाया (आचारिय) गुरू धकाः छिमिसं सिहेस्यू जिं धयागु खँयात राजां मज्यू धकाः धाइहे मखु, तसर्थ, जिं धैगु खँ न्यँपिन्त चिकिधंगु मान् यातनं तद्धंग मान् बिइकेफु, निर्धनिपिन्तनं धनियाना बिइफु, जिं धयार्थे निश्शा भिंखुग नका व गौतम वइगु बखतय् बाँलाक बन्दोबस्त थिक्कयाना गौतम वयाच्वंगु मार्गय् त्वताछ्वया ब्यू। जिगु कार्य जक सिद्धयाना ब्यु, छिमित माःगु हिसाप जिं याना बिइ। किसि मागतय्सं धाल, छपिंसं छुंहे धन्दा कया बिज्याये म्वा, थ्व किसिया दंयाच्वंकय् निश्चय नं कन्हे गौतमया प्राण संकल्प जुइगु जुल, धकाः स्वीकार यात। अजातशत्रु राजानं कन्हे सुथेयागु पहरय् थ्व देशय् च्वंपिं मनुष्यत छम्हनं पिहाँ जुइमते

https://dhamma.digital

धकाः उर्जि न्यंकल। उगु समाचार सिया त्रिरत्नयाके प्रेम श्रद्धा दया च्वंपिंसं याकनं याकनं तथागत याथाय् वया बिन्तियात। भगवान तथागत! देवदत्तं अजातशत्रु नापं मिलेजुया छलपोल पिण्डाचार बिज्याइगु समयय् नालागिरि किसि त्वताहइगु जुयाच्वन, कन्हे छलपोलपिं पिण्डाचार बिज्याये मते, सेवक जिपिं भोजनादि सेवार्थ विहारय् वये। उगु खँ न्यना तथागतं (विचाः याना) आज्ञा जुल, उपासक दायकपिं! कन्हे जिं नालागिरि किसियात दमन यानाव भाजनार्थ विहारय् ल्याहाँवये। उपासकपिंसंनं तथास्तु धकाः नमस्कार याना ल्याहाँवन। तथागतनं उखुनु यागु रात्रि प्रथम यामय् आपालं परिषद्पिन्त धर्मोपदेश यानाव मध्यम यामय् प्रश्नोत्तर बिया बिज्यात, पच्छिम याम छगूया स्वंगू खण्ड याना छगू खण्ड सिंहराज समानं सयन जुया बिज्यात। दुतिय खण्ड फलसमाधि बिज्यात। तृतिय खण्ड करूणा समापत्ति प्रवेश जुयाव उद्धार यायेयोग्यपिं सत्वपिन्त स्वया बिज्यागु बखतय् नालागिरि किसियात दमन याना धर्मोपदेश बिइगु बखतय् ८४००० सत्वपिं धर्माभिषेक प्राप्त जुइगुयात खंका बिज्यात। प्रात काल जुसेलिं आनन्द भिक्षुयात सम्बोधन याना आज्ञा जुल – आनन्द! भिंच्यागू विहारय् च्वंपिं भिक्षुसङ्घपिं सकलयात वेलुवन विहारया द्वारय् जम्मा याकाति, थौं जि (तथागत) नापं राजगिरि नगरय् पिण्डाचार वनेगु। आनन्द भिक्षुनं तथागतया आज्ञानुसार सकल भिक्षुसङ्घपिं जम्मा जुयाच्वन। तथागत नं अत्यन्त देदिव्यमानं शोभायुक्तगु थःगु रश्मि प्रकाश याना, सिंहराज समानं निर्भय याना गथे ग्वीदोलम्ह हंसराज मध्ययू अत्यन्त शोभायुक्तम्ह घटरठ हंसराज खः अथेहे खुगू प्रकारया देदिव्य ज्योति रश्मि प्रकाश याना पिण्डाचार बिज्यात।

उखे किसिमागनं देवदत्तं धाःथें नालागिरियात निश्शा नका त्वता हगुजुल। उगु बखतय् नगरय् च्वंपिं आपालं मनुष्य मध्ययू श्रद्धा धर्म चित्त जुयाच्वंपिंसं धया जुल, थौं नालागिरि किसियात तथागतं दमन याइगु दृष्टान्त स्ववनेगु धकाः अनेनेगु प्रासाद, वृक्ष महलादि तःतजागु पक्खा इत्यादि गन गन उच्चस्थान खः अन अन च्वना स्वयाच्वन। हानं उल्ता विचाः पिं, ज्ञान हीन जुया त्रिरत्नयाके श्रद्धा मदया च्वंपिं तीर्थिक जनपिंसंनं मनय् उत्साह यान धयाजुल, झीगु गुण किर्ति हानं मान लाभयात आपालं हानिकार याना दबेयाना जूम्ह (उल्फत्यांग) गौतम थौं तिनि लातका, नालागिरि किसिं नचुसे च्वंक जीवनाश याइगु झीसं स्वेदइन, वा वा याकनं स्ववनेवा धकाः थाय् थासय् अनेनेगु उच्च स्थानय् च्वना स्वयाच्वन। नालागिरि किसिनं तथागत बिज्यागुयात यानंनिसे खनाव आकाशय् नन्यागुथें गुनुनुनुं गर्जे जुइक हालाव फ्वीं फ्वाँ याना जवं खवं छचाखेरं तच्वतं धूफाथना, मार्गया समीपय् च्वंगु भ्वाथःगु छें छखायातनं मथं जुइक थुनाव निश्शा नका तगुलिं थथे अथे छुं छुं भापे मफयेक, केवल भयंकर तंपिकया मिखा तिसिना, गन खः तथागत बिज्याना च्वंगु मार्गय् अनहे उखेपाखे स्वया भयंकरं घोर ग्यानापुसे च्वंक हाला ब्वाँवल। उगु हिसापं ब्वाँवगुयात खना, गुलिं गुलिं भिक्षुपिंसं बिन्तियात। तथागत! थ्व किसि मेपिं किसिथें मखु तच्वतं दुष्ट (प्रचन्द) स्वभाव जुयाच्वन, थुगु मार्ग त्वता अन्यमार्गय् बिज्याकेगु इच्छाजुल।

तथागतं – भिक्षुपिं छिपिं ग्यायू मते, छुं जुइमखु थ्व किसियात जिं दमन यानाबिइ।

पुनर्वार सारिपुत्रं बिन्ति यात, तथागत! थुम्ह किसियात छलपोलं परिश्रम याना बिज्याये म्वा, सेवक जिमित आज्ञा जुया बिज्याहुँ। तथागतं – सारिपुत्र! श्रावकपिनिगु शक्ति पराक्रमनं छगुहे, तथागतपिनिगु शक्ति पराक्रमनं छगूहे जुयाच्वन।

पुनर्वार मौद्गल्यायनादि अनेनेपिं श्रावक पिंसंनं बिन्तियात। भगवान तथागत! थजाम्ह तृज्यक किसि छम्हया कारणय्, छलपोल परिश्रम याना बिज्यायेगु योग्यमजु, सेवक जिमित वचन बिया बिज्याहुँ।

तथागतनं सुइतहे वचन बियामबिज्या। किसिनं घोर ग्यानापुसे च्वंक झंझं समीपय् थ्यंक वगुजुल।

अन तथागतयात आपालं प्रेमजुयाच्वंम्ह आनन्द भिक्षुया मती विचाः लुलकि – "थ्व किसिं तथागतयात पीरकष्ट बिइ धकाः ब्वाँवल, यदि कष्ट पीर बिइगु इच्छा जूसा जि दहेदु माःगु कष्ट जिंहे भोग याय्, तथागतयात छाय् कष्ट बिइगु" धकाः तथागतयासिनं न्हापालाक न्ह्यःने च्वंवंगु जुल। तथागतं आज्ञाजुल, प्रिय आनन्द आसे आसे छ न्ह्यःने च्वनेमते, जि न्ह्यःने च्वनेगु।

आनन्दं – भन्ते भगवान! थ्व किसि तच्वतं दुष्टम्ह जुयाच्वन। निश्शा नयावगुलिं भयंकर तंपिकया ब्वाँवया च्वंम्हसें छलपोलया गुणोपकार छुंमिखां खनिमखु, तसर्थ सेवक जि न्हापालाक च्वने धकाः च्वनाच्वन।

https://dhamma.digital

तथागतं – ऋद्धियागु प्रभावं आनन्दयात लिपालाका थः न्ह्यःने च्वना बिज्यात। अजागु बखतय् लाक्क मचाबुयावःम्ह मिसा छम्ह अनवने थनवने मसिया ईप मप कना, काचा काचां मचाछम्ह तथागतया न्ह्यःने त्वता बिस्युंवन। किसिनं व मिसा ब्वांवगुखना वइतहे ल्यूवन। उगु बखतय् तथागत अनन्तुं दिना (उहिस्स) मैत्री जलं प्रक्षालय याना अमृतरस युक्तगु ब्रम्हराजया स्वर समानगु शब्द याना आज्ञा जुल। हे गजराज नालागिरि! छंत १६ग्व निश्शा नका त्वताहगु कारण अनेनेगु छें, बजार, प्रासाद, हानं मेमेपिं मिसा, मिजं, प्राणीपिन्त नाश यायेया कारणय् त्वताहगु मखु, केवल सम्यक् सम्बुद्ध धायेका च्वनाम्ह जि तथागतयात नाश याकेया नितिंजक छंत त्वता हगु जुयाच्वन। छं मालिक यागु खँ न्यनेमागु जूसा जि तथागतयाथाय् याकनं वा, धकाः सःता बिज्यात। किसिनं उगु शब्द तायूमात्रनं तिसिनातःगु मिखा चायेका स्वःगु बखतय्, तथागतयागु सहश्र श्री शोभायात खंसेंलि तच्वतं प्रसन्न शिचुसे शान्तगु चित्त जुयाव, अमल यागु रंगफुना स्मृति उत्पत्ति जुया, आदर पूर्वक न्हिपं, न्हायूपं, क्ककया, थःगु म्हुत्वी स्वँ दुत छ्वया, तथागतया चरण कमलय् भ्वसुनाच्वन। उगु बखतय् तथागतं किसिया सिरय् ल्हातं पितुपिया आज्ञा जुल (गजोत्तम) गजराज नालागिरि! छं थनिंनिसें (दुर्गतिस पतन जुइगु) दुष्ट प्रचन्दगु स्वभाव याना जुइमते, मनुष्यादि प्राणीपिन्त हिंसा याना जुइमते, मैत्री चित्तयात भावनाया। मैत्री चित्त मदयेका परजनपिन्त दुःख बिया नाशयाना जुइपिं थुगु जन्मेनं बारम्बार तच्वगु भय, दुःख कष्ट जुइका च्वने माली, मृत्युपश्चातेनं दुर्गतिहे जक ताःकालं कष्ट भोग याना च्वनेमाली। इत्यादि थुगु हिसापं नालागिरि यानं म्ह छम्हं प्रीति सुखानन्द प्राप्त जुया श्रद्धाचित्त उत्पत्ति जुया तथागतया चरणपादे सिरं वन्दना याना चरणपाद मूलय् च्वंगु पाँसु (धु) कया थःगु सिरय् ह्वला त्रिसरण सहित पञ्चाङ्ग शील ग्रहणयागु जुल। धार्थेहे मनुष्य जूगु जूसा तत्क्षणेहे श्रोतापत्ति फल प्राप्त जुइगु खः उगु बखतय् राजगिरि नगरय् च्वंपिं आपालं लावालस्करपिंसं अत्यन्त उत्साह याना धन्य धन्य धकाः प्रशंसा याना किसिया समीपय् वया, सप्तरत्नं पूजायात। (उगु पूजायागु सुवर्ण रत्न, हेरा, मोती, धन रत्न यागु रास गुलिदु धाःसा नालागिरि किसिया (म्ह त्वपु) म्ह त्वपुइत गागु जुल। तसर्थ अबलेसं निसें नालागिरि किसियात धनपाल धकाः नामं प्रख्यात जुल। तथागतं नालागिरियात धर्मोपदेश बिया बिज्यागु बखतय् ८४००० परिषद्पिन्त दुःखं मुक्त जुइगु (धम्माभिषेक) यथार्थ सत्यमार्ग प्राप्त जुल।

नालागिरि किसिनं तथागतया चरणपादय् शिरं वन्दना यानाव (दस्सनुपचाग) तथागत खनेदतले पुलिं चुया लिखतं ल्याहाँवन, अनंलि थःगु थासय् ल्याहाँवना सूं प्राणीयातनं हिंसा मयासे शान्ति जुयाच्वंगुजुल।

तथागतं किसियात दमन याना बिज्यागु बखतय् पूजायाक्क धनरत्न पूजा याः याःपिनिगु ल्हाति थ्यनेमा धकाः अधिस्थान यानाव, पिण्डाचार बिमज्यासे विहारय् ल्याहाँ बिज्यात। उगु बखतय् देश नगरवासिपिसनं विहारय् वया आपालं भोजनादि पूजाभाव यागुजुल।

उगुहे दिनय् संध्या समयय् आपालं सङ्घपिं जम्मा जुया खँ जुयाच्वंन, आनन्द भिक्षुया धार्थेहे तथागतयाके आपालं प्रेमजुयाच्वंगु खः, धकाः गुर्णवर्णन प्रशंसा यानाच्वन। उगु कारणयात सिइका तथागतं आनन्द भिक्षुया अतित जन्मयागु चूलहंस जातक आज्ञा जुया बिज्यात।

इति नालागिरि दमनो समाप्त।

अंगुलिमालयात दमन याना बिज्यागु

अंगुलिमालयात दमन याना बिज्यागु गथे धाःसा, छगू समयय् श्री तथागत जेतवन विहारय् विराजमान जुया बिज्यानाच्वन। उगु बखतय् श्रावस्ति नगरय् पसेनदी कोशल राजाया पुरोहित जुयाच्वंम्ह अन्तक ब्राम्हणया स्त्री, मन्तानि धयाम्ह ब्राम्हणीया गर्भाधारण जुया दश मासं पूर्ण जुसेंलि, रात्रियागु समयय् वर्ण अङ्गनं पूर्ण जुयाच्वंम्ह पुत्र जन्म जुल। उम्ह पुत्र जन्म जुइ मात्रं देशय् सकसिनं तयातगु शस्त्र, अस्त्र जम्मां ज्वाला ज्वाला थिनावल। पुरोहित ब्राम्हणनं पुत्र जन्म जुइसाथं पिहाँवया आकाशय् नक्षत्र विचाः याना स्वबले, चौर नक्षत्रं युक्त जुयाच्वंगुयात खनाव सिइका कालकी जिथाय् छें जन्म जूम्ह पुत्र चोर जुइम्ह खः। लिपा थःपिन्त

https://dhamma.digital

दोष मदयूकेमा धकाः कन्हे खुनु सुथे कोशल राजायाथास वना बिन्तियात, महाराज! थौंयागु चान्हे सुविस्तासाथं सयन जुया बिज्या मखुला?

राजां धाल – सयनजा आनन्द खः तर थौंयागु चान्हे राजदरवारयू तयातगु शस्त्र अस्त्र जम्मां ज्वाला ज्वाला तेज थिनावल, थुकेयागु कारण गथे खः? जीवेजकं हानि जुइगुला? अथवा देश नगरयू जकं भय बिघ्न जुइगुला?

पुरोहितं – महाराजं छुं धन्दा कया बिज्याये म्वा, राजायात बिघ्न जुइगुनं मखु, देश नगरयू बिघ्न जुइगुनं मखु, केवल थौं चान्हे जिथायू छें बालक जन्मेजुगु दु, उम्ह बालक चोर जुइगुया (पुब्ब निमित्त) लक्षण खः। तसर्थ राजद्वारयूजक मखुकि देश नगरयू सकभनं तयातगु शस्त्र अस्त्र जम्मांहे ज्वाला ज्वाला तेज थिनावइ धकाः बिन्तियात। राजां – पुरोहितया छें जन्म जूम्ह बालक छम्हजक चोर जुइगुला? अथवा मेमेपिनं आपालं चोर जुया देश नगरयू नाशयाना जुइगुला? पुरोहितं – केवल वहे याकचा मात्र चोर जुइगु लक्षण खः, धकाः बिन्तियानाव पुनर्वार बिन्तियात – महाराज! लिपा जिमित दोष मदयेक आः उम्ह मचायात गथेयायू माःगु खः अथे याना बिज्याहुँ।

राजां – व मचा याकचा जक चोर जुइगु जूसाजा अपायूच्च धन्दा काये माःगु मदु, गथे लखं लख वामा सया च्वनीगु ब्वीं वामा छमा स्याफगु सइथें मखा? बरू बालक मचायातं बाँलाक पालन पोषण यानाति। पुरोहितयानं थुगु खँ न्यना मनानन्द जुया छुं भय मकासे बालकयात पालन पोषण यानातल। नामकर्म यायेगु बखत जुसेंलि मती चिन्तना यात – थुम्ह बालकं भिंजि कुलवंशपिन्त हिंसा मयाकेमा, धैगु हिसापं (पुब्बनिमित्त कया) अहिंसक, धकाः नामकर्म यात। कथःनं उम्ह बालक तधिक जुया उमेर दया वसेंलि पुरोहित ब्राम्हणया मती विचाः यातकि – थुम्ह मचायात जिं शास्त्र विद्या स्यने कने यायेगुयासिनं दूरमार्गयू छ्वया विद्या पढेयाके छ्वयेगु उत्तम जुइ। किन्तु छगू जातिमान् बढेजुइमखु, हानं बिद्या सयूकेगुलि उद्योगयाई, सज्जनमित्र बन्धुगणपिं नापं सत्संगत यायेसइ, परदेशयू वनेतनं सूर जुइ, इत्यादि आपालं गुण दयाच्वन। अथेया कारणयू कुलपुत्रपिन्त माँ, बौपिं च्वना च्वंगु थासनं दूरमार्गयू छ्वया शिल्प विद्या पढेयाके छ्वये माःगु खः धकाः पुत्र अहिंसकयात सता धाल, प्रिय पुत्र अहिंसक! छ तक्षशिलापाखे वना दिशापामोक्ष गुरूया थास धम्मन्ते वासिक[27] जुया शास्त्र विद्या पढेयाहुँ धकाः त्वता छ्वत। अहिंसक कुमारनं माँ, बौपिंसं उपदेश ब्युगुयात स्वीकार याना दिशापामोक्ष गुरूया थासे वन। वना अन थ्यसेंलि गुरूयात हित जुइगु सेवाचाकरि याना गुरूया प्रसन्न जुइगु वचन ल्हाना गुरूयाके विश्वास तया, शिल्प विद्यादि अध्ययन यानाच्वन। अहिंसक कुमारं गुरूं धा, धात्थें सेवाचाकरी यानाच्वंगु छगु, हानं विद्यादि पढेयायेगु यातनं उद्योगयाना च्वंगु जुया नितिं मेमेपिं शिष्यपिनियासिनंहे गुरूया अति प्रेम जुया थःम्हहे (सन्तान) पुत्र समानं अहिंसक कुमारयात प्रेम याना नानाप्रकारया शिल्प विद्यादि स्यने कने याइगु जुयाच्वन। तस्मात् मेमेपिनियासिनं अत्याधिक, सःम्ह स्यूम्ह नं जुयाच्वन। अहिंसक कुमार अन थ्यसेंनिसें मेमेपिं शिष्यपिनि गुरूयागु सेवाचाकरिनं याये मदुगु जुल, हानं न्हापायाथें गुरूं प्रेमयाना शिल्प विद्यादि स्यनेकने याःगुनं मखुत। तसर्थ मेमेपिं न्हापा न्हापा वयाच्वंपिं शिष्यपिंसं थुगु हिसापं सल्लाह यात, "अहिंसक कुमार थन थ्यसेंनिसें भीम्ह गुरूजा भीतं बाँलाक वास्तानं यागुमखुत, तसर्थ व अहिंसकयात भीम्ह गुरूनापं छुतेयायेगु उपाय यायेमाल। छु यत्नयात धाःसा थिक जुइ? अथवा वइत दुप्रज्ञा धकाः धायूतनं भी सकल शिष्यपिनि मध्ययू वहे सःम्ह स्यूम्ह जुयाच्वन, हानं छुं कार्य मयासे ठग जूयाच्वन धायूतनं गुरूपिं सकलयात मामागु सेवाचाकरी पुरेयाना च्वन, हानं निचजाति धायूतनं व छम्ह उच्च जातिया सन्तान जुयाच्वन। आः थ्ययात छु धाःसा गुरूया अप्रेम जुइ?" अजागु बखतयू छम्हेसियां छु धाल धाःसा, मित्रपिं! आः अथे मखुकि अहिंसक कुमारयात मेमेगु उपाययाना गुरूं वास्तायाइ मखुत धार्थेहे गुरूया क्रोध उत्पत्ति जुइगु यत्नोपाय छगू जिके लुयावल, छु धाःसा – गुरूपिनि जहान सकसियां प्रेम जुयाच्वंम्हनं खः हानं सकसिथायूनं दुथ्या पिथ्या जुयाच्वंम्हनं खः तर थुगु खँ (प्रचार) बिन्ति यायेत भी सकसिनं आःहे कराल यायेमाकि भीगु खँ सुनानं स्वीतं छुं धाल धास वइत बाकितयेगु मखु धकाः सल्लाह याये धूसेंलि थःपिनिगु फुक्क फौजयां स्वंगू फौज बनेजुल। बने

[27] धम्मन्ते वासिक धयागु गथेधाःसा सदानं गुरूयाथायू सेवाचाकरि याना शास्त्र विद्या अध्ययन याना च्वनेगु खः।

https://dhamma.digital

जुयाव सुं मदुगु ताक स्वया छगू फौज गुरूयाथाय् वन। वना आदर युक्त नमस्कारयाना अर्थेतुं सकलें दनाच्वन। गुरूम्हेस्यां धाल – शिष्यपिं छाय् दना च्वनागु छुं कारण दुलाकि?

शिष्यपिंसं – गुरूयात छगू बिन्ति याये माःगु कारणय् जिपिं थन वयागु खः।

गुरूं – छाय् छु बिन्ति यायेमाल।

शिष्यपिंसं – गुरू! मेता खं मखुकि, गुरूया अधिक प्रेम जुयाच्वंम्ह अहिंसकं गुरूया जहान नापं मिश्रित जुया (स्यंका) गुरूयातहे अपराध यायेगु उपाय यानाच्वंगु छाँत खनेदु।

गुरूम्हसेंनं अमिसं उगु खँ बिन्तियासानं विश्वास मजुया, क्रोधपिकया ब्वबिल, रे रे चन्दाल शिष्यपिं, जिं प्रेमजुयाच्वंम्ह शिष्यमचायात छाय् छिमिसं छुतेयायेगु चुक्लि खँ ल्हावयागु अहिंसक कुमारं जिगु उपरय् द्रोह याइमखु, छिमिसं जित छुलेयाः वे माःगु मदु, धकाः ख्वालय् फुकलं बिया छ्वत। पुनर्वार सुंमदुगु ताकेलाका मेगु फौज वना अथेहे उक्तानुसार बिन्तियात। गुरूम्हेस्याँ उगु खँयात भतिचा खइला? मखइला? जुयावल। हानंहे शिष्यपिंसं मेगु फौज वना गुरूयात अनेनेगु दृष्टान्त बिया अनेनेगु प्रकारं कसुर क्यना बिन्तियात, भो गुरू! जिपिं चण्डालपिं मखु व अहिंसकं छलपोलया न्ह्योनेजक आपालं सेवाचाकरी याना गुरूया भक्तथें जुयाच्वन। वं दुनें दुनें यान जुगु कार्य छपिंके होसहे मदुनि धकाः थिक जुइक सकस्यानं बारम्बार छुलेयाना जुसेंलि, गुरूम्हनं भतिचा पत्याजूथें चोनाव अहिंसक यागु ताल बाल विचाः याना स्वत। स्वगु बखतय् अहिंसक कुमार थः स्त्री पुत्रपिं च्वनीथाय् ख्वपीनं बराबर द्वाहाँ पिहाँ जुइगु ज्या खँ सना जूगुयात खंबले गुरूम्हस्या मतीनं शिष्यपिंसं धागु खँ धात्थें खः धकाः छथुंहे जरंग क्रोध चरे जुया तुरन्तहे अहिंसकयात तुक्रा तुक्रा याना श्याना छ्वये धैगु मनय् उत्पत्ति जुल।[28] पुनर्वार विचाः याना स्वत "थ्व अहिंसकयात आः थथें जिं स्याना छ्वत धायेवं थुगु खँ देश देशावरय् नापं बदनाम जुइ। थः शिष्य मचायातहे स्याना छ्वम्ह धकाः (कोलाहल जुइ) उपहास याइ हानं जिथाय् मेपिं शिष्यपिनं सुंहे वइमखु सकसिनं जित धिक्कार याइ। तसर्थ थुम्ह अहिंसकयात जिथासं पित छ्वया मेपिनिगु ल्हातिंहे नाश याकेगु उपाय यासाजक थिक जुइ, धकाः अहिंसकयात सःता धाल। प्रिय अहिंसक! छं जित आपालं चाकरी सेवायाना च्वंगु खना जिजा सापहे खुसिजुल। छाय् धाःसा छंगु जातनं उत्तमगु जुया च्वन, हानं जिं गथे धया अथेहे ज्या पुरेयाना बियाच्वन, तसर्थ, जि आपालं प्रेमजुयाच्वंम्ह शिष्य छ खः। छंत जिं मेमेपिनियासिनं अधिक अमूल्य जुयाच्वंगु मन्त्र विद्या स्यना बिइ धैगु विचारदु, तर उगु मन्त्र स्यनेत महा तधंगु पूजा विधि यायेमागु जुया च्वन, उगु पूजायायेत सामान छं ज्वरेयाना बियेफइला? धकाः न्यन।

अहिंसकनं बिन्तियात[29] – गुरू! आः जिं छु कार्य यायेमाल? गुरूं – प्रिय अहिंसक! मेता जा फुक्कं थिक जुयाच्वंगुदु, मनुष्यपिनिगु चोला पचिं दोलछि मदयेक मगानाच्वन।

अहिंसकं – गुरू! थुगु कार्ययात याकनंहे जिं पूर्ण याना बिइगु समर्थ दु, गुरूं छुंहे धन्दा कया बिज्याये म्वा धकाः गुरूयात नमस्कार याना (धाल् तरवार) शस्त्र, अस्त्र धारणयाना देशं पिहाँ वनाव छगू जङ्गलपाखे द्वाहाँवन। द्वाहाँ वना अन जङ्गलय् वःपिं भेतेजुक्क मिसा, मिजंतयूत ज्वज्वं, स्या स्यां, चोला पचिं जुक्क ध्यना कयाच्वंगु जुल।

अहिंसकनं गणीतादि शिल्प विद्या सेकातगू दया च्वंसानं उगु बखतय् प्राणीहिंसा यायेगुहे जक चित्तय् धारण याना जूगुलिं थम्हं ध्यना कयागु चोला पचिं थुलिदु उलिदु धकाःहे गनित मयासे अर्थेतुं सिमा ख्वते दोंचिनातल। उगु दोंचिनातगु मंस गन्ध (नँ) तागुलिं अनच्वंपिं अनेनेपिं छुँतसें ल्त्यया यंकाच्वन। लिपा थःके होस दसेंलि थन तया मजिल धकाः पचिं फुक्क माला दयेका सिमाय् खायातल। अननं अनेनेपिं काक पक्षितयूसं नयाच्वंगु खना, पुनर्वार थननं तेमजिल धकाः न्हिन्हिछिया लाभ जुक्क पचिं यागु माला दयेका थम्हंतुं कोखाया तःगु जुल। उगु बखतयूनिसें अहिंसकयात अंगुलिमाल धकाः मनुष्यपिंसं नाम प्रचार याना जुल। थुगु

---

[28] अहिंसकयात केवल गुरूया जक प्रेम जुयाच्वंगु मखुकि गुरूया स्त्री पुत्रादि पिसंनं अत्यन्त प्रेमयाना तःम्ह खः। छुया नितिं प्रेम जुया च्वन धाःसा गुरूया जहान सकलयातं मामागु ज्या खँ थिक थिक याना बिया च्वंम्ह जुया नितिं प्रेम जुयाच्वंगुखः।

[29] न्हापांनिसें गुरूं धागु वचनयात, उल्लंघन मयासे विश्वास यानाच्वंगुलिं उगु बखतय् नं गुरूयाके जक विश्वास जूयाव खः मखु, थमं बाँलाक विचाः याना मस्वसे, गुरूं धागुखः धकाः तच्वतं विश्वास जूगु जुल।

https://dhamma.digital

हिसापं खँक खँक नापं लाक्क मनुष्यपिन्त ज्व ज्वं स्या स्यां, पचिं ध्यना च्वंगुलिं अन वनय् (उगु मार्गे) सुंहे वने छापिं मदया शुन्य जुयाच्वन। चोर अंगुलिमालनं उगु मार्गय् सुं वःपिं मदसेंलि, रात्रियागु समयय् ग्रामय् छें छें वना खापा थिना दुनेच्वंपिं मिसा मिजं न्ह्यःने लाक्व ज्व ज्वं, स्या स्यां पचिं ध्यना कायिगु जुयावल। यदि अन ग्रामय् च्वंपिं सकलें जम्मा जुया लिनायंकुसानं सुनानं लिलाके मफेक, थगुवेगं ब्वाँवना थः च्वनेगु जङ्गलय् द्वाहाँवनीगु जुयाच्वन। (अंगुलिमाल ब्वाँवनीगु बखतय् स्वंगू योजन यागु मार्गजा छगूवेगं थ्यंकेफुम्ह जुयाच्वंगु खः) सुनानं ज्वने धकाः न्ह्योवनाच्वंन धाःसानं थःगु तलवारयाच फेलि समानं चा चाहियेका ब्वाँवइबले गथे व्याघ्रां मृगयात भम्ते यावइगु खः अथेहे तधिक भयंकर मुर्ति याना मार्गय् पनाच्वंपिन्त तुरन्त प्रहारयाना बिस्युवनीगु जुयाच्वन। एवंप्रकारं न्हि न्हिंहे दुःख बिया जूगुलिं चिचिधंगु ग्राम, निगमय् सुंहे च्वने मछाला, ततःधंगु ग्रामपाखे जम्मा जूवल। अननं अथेहे दुःख ब्यूवगुजुया नितिं अनच्वंपिंनं बिस्युंवया श्रावस्ति नगरया वरिपरि फुक्क जम्मा जुयाच्वंगु जुल। अन थ्यसेंलि सकलें जम्मा जुया राजायाथाय् वना बिन्तियात – महाराज! अंगुलिमाल धयाम्ह चोरं हास् नाश् यायुधुंकल। प्रभु! खंखंपिं मिसा, मिजंतयूत ज्वना स्याना चोला पचिं ध्यना काइगु जुयाच्वन। अनेनेगु ग्राम निगमनं नाश जुइ धुंकल। प्रभु! छलपोलं करूणा तया रक्षा मयात धायेवं जिपिं दुक्खि प्रजापिं फुक्क भताभङ्ग जुया नाश जुइगु जुल। प्रभु! (पापी दुष्ट जनपिन्त दण्डयायेगु व सुकर्मकारिपिन्त पूजा प्रशंसा यायेगु छलपोलपिनि कर्तव्य खः) धकाः सकल प्रजातयूसं लाय् लाय् बुया बिन्तियात। कोशल राजानं (अंगुलिमाल चोर धागु शब्द ताया मात्रं मनय् त्राश जुयावल, तथापि प्रजापिनि मन शान्ति यायेमाया कारणय् प्रजापिन्त बोधयाना धाल) प्रजापिं! छिमिसं छुं छुं धन्दा कायेम्वाल, न्हापांनिसें जिं स्यूगु जूसा छिमित थुलि दुःख जुइमखुगु खः। आः जिं कन्हे तुरन्त बरो सुरवीर जुयाच्वंपिं शैन्य सिपाहिंतयूत ५०० म्ह सल गयेका, शस्त्र, अस्त्र धारण याका अंगुलिमालयात ज्वंकेछ्वयेगु जुल, धकाः धयाछ्वत।

उगु समाचार पुरोहितं न्यना थःगु छें ल्याहाँ वया मन्तानि ब्राम्हणीयात धाल – हे मिसा! थौंयागु समाचार छं सिलला?

ब्राम्हणीनं धाल – छु खँ जिंजा छुं बुझेमजू।

ब्राम्हणं – आः हालय् चोर जुया जूम्ह अंगुलिमाल धयाम्ह मेम्ह मखु छंम्ह कायमचा अहिंसकहे खः। आः महाराजं कन्हे जुइवं ब बल्लापिं सूरवीरपिन्त ५०० म्ह सल गयेका अंगुलिमाल चोरयात ज्वंके छ्वइगु जुल। थुगु खँ न्यने मात्रं ब्राम्हणीया मन् छट्पते जुया धाल – का का, अथे जूसा गथे यायेमाल? छपिंसं वना पुत्र अहिंसकयात याकनं थन ब्वना हकि हुँ।

ब्राम्हणं – जिजा वने ग्या।

ब्राम्हणीनं – छःपिं वने ग्याःसा जिहे वना सःता हये धकाः वनेत तम्से जुल।

ब्राम्हणं – हे मन्तानि! मूर्ख धयापिनिगु स्वभाव छं स्युहे मस्युनी, धर्माधर्म विचाः मयापिं मूर्ख चोर धयापिन्त जिमिकाय्, म्त्याय्, दाजु, किजा, सन्तान धकाः माया प्रेम याना संगत याना जुइ मत्य। हानं राजपुरूषपिं, राजपुत्रपिन्तनं प्रेम प्यारो जुल धकाः यःयःथें (विश्वासयाना) धया जुइ मज्यु। हानं मिसा धयापिन्तनं थ्व मिसांजा जित अलापं प्रेम प्यारो यानाच्वंगु खः, जिं धैथेनं दुम्ह खः, धकाः पूर्ण विश्वास याना जुइ मज्यु, धकाः न्हापा न्हापा यापिं ज्ञानी पण्डितजनपिंसं धयातःगुदु। अथेया कारणय् छंम्ह काय् मचानं मुर्ख चोर जुया आपालं खँ खँपिं प्राणीपिन्त नाशयाना जुयाच्वंम्हसें थ्वजा जिमि माँ, बौ, गुरू, स्त्री, पुत्रादि सज्जनपिं खः धकानं प्रमाण तइमखु। हे प्रिय मन्तानि! छं वइत माया तया सःतवने धायूमते, थथःगु कर्म थम्हंहे भोगेयाइ धकाः निवारण यात। ब्राम्हणं अथे धाःसानं माँ धयापिनि पुत्र, पुत्रीपिंके, आपालं स्नेह माया दुगु जुया निंतिं ब्राम्हणीनं धाल – भो स्वामि ब्राम्हण! जित (स्यासानं पाःसानं) न्ह्यागुहे जूसानं जि पुत्रयात ज्वनायंकेगु, श्याइगु, पालिगु, जिं स्वया च्वनेफुगु मखु, धकाः धयाव कन्हे खुनु सुथे न्हापां दना नयेत्वने यानाव गनखः पुत्र अंगुलिमाल च्वनाच्वंगु (जालिनी) वन जङ्गल, अनहे वने धकाः गमन जूगु जुल। उखे अंगुलिमालनं अज्याथाय् वनजंगलय् नं नयेगुया सुविस्ता, नं त्वनेगुया सुविस्ता, अजागु हिसापं आपालं दिन बिते जुसेंलि थःगु मन हथायूचाया वलकि "गबलेजक थ्व चोला पचिं दोलछि खाकेफइ" धकाः थःमं क्वखाया तयागु पचिंमाला त्वयाव गिन्ति याना स्वबले दोछिपुरे जुइत चोलापचिं निपचिं जक मानिगु जुयाच्वन। थथे धकाः बुझे जुसेंलि मती

https://dhamma.digital

चिन्तना यात, "आ जिं थौंया दिने न्हापालाक भेते जूम्ह छम्ह मनुष्ययात स्याना चोला पचिं निपचिं ध्यना कायेव दोलछि पुरेजुइ, दोलछि दत धायेवं गुरूयाथाय् वना महान तधंगु पूजाभाव याना अमूल्य तधना च्वंगु मन्त्र, विद्यादि याकनं स्यनाकाये। स्यनाकाये धुनेव छें ल्याहाँवना, थःथिति मित्र गणपिन्त नं मन्त्र विद्या स्यने कने याना च्वने," धकाः घनजंगलं पिहाँवया थः सुला च्वनेगु थासय् च्वना मार्गे वःपिं मनुष्य तयेत स्वयाच्वन। अंगुलिमालया माता मन्तानिनं वनजंगलया समीपय् थ्यंगु बखतय् पुत्रयात लाय् लाय् बुया सःतल – प्रिय पुत्र अहिंसक! कोशल राजां न्यासम्ह सिपाहिंतयेत सल गयेका आः थथें छन्त ज्वंके हइगु जुल, प्रिय पुत्र! छ जिथाय् याकनं ब्याँ ब्याँवा, धकाः विशब्द विशब्द याना हाला जुल। अंगुलिमालनं मन्तानि ब्राम्हणीयात दूरंनिसें खंकाव मती विचाः यात – "हुँकनं निसें लाय् लाय् बुया वन थ्वेक हालावया च्वंम्ह मिसा सु जुइ? न्ह्याम्हहे जूसां वहे मिसायात स्याना चोलापचिं ध्यना जिगु कार्य सिद्धयायेगु जुल" धकाः मन हर्ष जुया ल्यूवल।

उखे तथागतनं उगुहे दिने पुब्बाण्ह समयय् समन्त चक्षु लोकपिन्त अवलोकन याना स्वया बिज्यागु बखतय् अंगुलिमालया न्हापायानावगु पुण्य सम्भार (उपनिस्सय सम्पत्ति)यात खंका विचाः याना बिज्यात, जि थौं अंगुलिमालयाथाय् वना प्यंगूपाद दयाच्वंगु छगू गाथा उपदेश बिइवले अंगुलिमाल चतुरार्य सत्ययात दर्शन पावे जुया भिक्षुयागु सङ्घे द्वाहाँ वइ। यदि जि मवन धायेव अंगुलिमालं मातु हत्यायाना (अनन्तरिय कर्म) पाप लगे जुया अवीचि नर्कय् ताःकालंहे भोगयायेमाली। जिं उद्धार यावने धकाः महाकरूणानं संयुक्त जुया बिज्याम्ह तथागतं सिंहराज समानं गन्धकुटि महाविहारं पिहाँ बिज्यानाव, चीवर पिण्डपात्र धारण याना श्रावस्ति नगरपाखे पिण्डाचार बिज्यात। बिज्यानाव अननं फहिला तथागत याकचा मात्र अंगुलिमाल च्वना च्वंगु जङ्गलपाखे स्वया बिज्यात। बिज्यासेंलि वहेमार्गय् ज्या याना च्वंपिं लस्करपिंसं तथागत बिज्यागु खनाव सकसेनं नमस्कार याना बिन्तियात। भगवान शास्ता! थुगु मार्गलिना बिज्याये मते, हुँकन उखे जङ्गलय् चोर अंगुलिमार च्वनाच्वंगुदु। व चोरं खन धायेवं सुयातंहे बाकि साकि तइमखु। छलपोलपिं (महाश्रमण) महासाधु सज्जनपिं खः धकानं स्यूगु मखु, छलपोलपिं सत्वप्राणीपिनि हितोन्नतिया कारणय् बिज्यागु धकानं छुंस्यूम्ह मखु। छलपोलपिंके अनन्त गुणोपकार दयाच्वंगु दु धकानं छुंस्यूगु मखु। भगवान तथागत! छलपोल थुगु मार्ग लिना बिज्याये मते मुर्ख चोर धयापिंसं बुद्ध, धर्म, सङ्घ धकानं छुंस्यूगुमखु, केवल अमिगुहे कार्य छता मात्र खनाच्वनी (सिद्धयायेगु स्वइ) धकाः बिन्तियात। तथागतं आज्ञा जुया बिज्यात – छिमिसं छुं धन्दा कायेम्वा। जि वना जिं अंगुलिमालयात बोध यानाहये धकाः बिज्यात। बिज्यासेंलि अन उखे मन्तानिनं थः पुत्र अहिंसकयात सता वयाच्वंगु मार्गया बिच्चेलाक्क तथागतं चंक्रमण याना बिज्यानाच्वन। अर्थात अंगुलिमाल व मन्तानिया बिच्चे मार्गस तथागत चंक्रमण याना बिज्याना च्वंगु जुल। अंगुलिमालनं व मिसायात ज्वने धकाः थः सुला च्वनागु थासं दना वेगं ब्याँवंगु बखतय् तथागत बिज्याना च्वंगु खनाव थ्वहे श्रमणयात श्याना पचिं ध्यना काये धकाः मती तया तथागतयापाखे स्वया ब्याँवल। तथागतनं अंगुलिमालं लिलाके मफयूक (इद्धाभिसंङ्खार) धयागु थःगु ऋद्धियागु बलं भूमि (मार्ग) ल्वाकः बकः याना तया बिज्यात। गथे तचकं फेवइबले सागरय् च्वंगु दुंगायात फातां फातां संकातइगु खः अथेहे अंगुलिमालनं ब्याँवयां वेमफया तुति जक ततक्यना भो भोस्वीक थुनां चुया तथागतयात लिलाके मफया महा मुस्किल् जुयाच्वन। लिपा बल्ल उगु ल्वाक वकगु मार्ग छुटे जुया माथं वंगु मार्गेथ्यंसेंलि क्रोध पिकया वाक्कुछिना ततःग्वेक ग्यानापुसे च्वंक मिखाकना धाल, छिछिछि जिथें जाम्हया हके सुछम्ह जक बचे जुइफइ, आः थुगु माथंवना च्वंगु मार्गपाखें छगूवेग त्वता ब्याँवना व श्रमणयात लिलाका स्याना पचिं ध्यना काये धकाः ल्हा तुति थाथा याना थःके दक्क बल वेग त्वता ल्यूवल, ल्यूवसानं आपालं थाकेजुया च्वने धुंकगुलिं सें सें, फुंफुं वया स्वास फिनां फिमफया कथुगनां वल। एवं प्रकारं स्वंगू योजन प्रमाणं थःके दक्व बल पिकया ल्यूवसानं वसपोल तथागत विस्तारं बिज्याना च्वंम्हयात लिलाके मफु। छुं भतिचा सत्तिना वसानं (ध्वंपे ब्याँवनेगुथें) तच्वतं असामर्थ जूगुलिं म्ह छम्हं मोह्लुयागु थें च्वंक चति पिहाँ वयाव नुगपाहे तज्याई थें च्वंक दम् थाहाँ वया ब्याँवये मफुगु जुल। उगु बखतय् अंगुलिमालं मती चिन्तना यात, अहो! थौं जि छुजुल, न्हापा न्हापा जूसा आपालं ब्याँवने फुपिं अश्व, मृगादि वनजन्तुतयेत ल्युवने बले सुछम्हहे जिगु ल्हातं फुस्के जुइ फुपिं मदु। आः जि थपायूच्वतं बलवेगं ल्यूवनानं व विस्तारं वना च्वंम्ह श्रमणयात लिलाके मफुगुजा आपालं आश्चर्य जुल। आः थथे मखुकि थ्वहे श्रमण याके न्यना स्वये धकाः छुं भति अनहे

https://dhamma.digital

थामे जुयाव धाल – हे श्रमण! आसे आसे थामेजु वने मतेनि। उगु बखतयू तथागतं आज्ञा जुया बिज्यात – अंगुलिमाल! जिला थामे जुया (स्थीर जुया) च्वनागुदु, छ धकाः ब्वाँ ब्वाँ जुयाच्वन।

अंगुलिमालं – हे मुसावादि श्रमण! छ धार्सेलि दिहेमदिसे अपायूच्वतं दृष्टान्त वनाच्वंगुयात थ्व जिगु मिखाँ पुलु पुलु खंक खंकंहे स्थिर जुया च्वना धकाः भुठू खँ ल्हायूगु छिमि श्रमणतयेगु दस्तुरला? जि दिना च्वनाम्हयात धाःसा छ ब्वाँवना च्वंम्ह धकाः धाल। छ जा दिहे मदिसे वना च्वंम्ह जुयानं स्थिर जुया च्वनाम्ह धकाः धाल। थथे ख्वालयू न्ह्योनेहे भुठ खँ ल्हायूगु छिमिगु धर्म अजागुला?

तथागतं – हे अंगुलिमाल! छं बाँलाक चित्त तया न्यं, जि धार्सेलि यथार्थ सत्यासत्य म्हसीका पाणातिपातादि अकुसल दुचरित कर्म रहित जुयाच्वनागु जुया नितिं दुर्गति वनयू माःगु मदु, केवल सत्गति जुयाच्वंगु भव (नेवसञ्ञानासञ्ञा) यानं च्वे च्वकायू निर्वाणया द्वारयू च्वनाच्वंम्ह जूयानितिं जित स्थिर जुयाच्वंम्ह धकाः धाइ। छ धार्सेलि सत्यासत्य विचाः मयासे अन्धविश्वासे लाना, आपालं प्राणघातादि मभिंगु आचरण यानाच्वंगुया कारणयू छ मृत्यु जुइबले नर्कादि दुर्गति सहज पतन जुइम्ह जुया नितिं छन्त स्थीरं च्वना च्वंम्ह धाइ मखु, चलायमान (संसार चक्रयू चाचाहिला) जुयाच्वंम्ह धकाः धाइ। तसर्थ हे अंगुलिमाल! छन्त जिं ब्वाँवनाच्वन धयागु खः। जि स्थिर जुया च्वनागु दु धयागु खः धकाः अंगुलिमालया नुगले द्वाहाँवंक आज्ञा जुया बिज्यात। अंगुलिमालया मती ध्वाक्क वन, अहो! थपायूच्वतं अमुल्य सारयुक्तगु गम्भीरगु धर्म, धात्थेंहे जन्मभर लुमंका धारण यानातये योग्यगु, सत्यासत्य, नित्यानित्य, दृष्टान्त म्हसिया वइगु थथिजागु धर्मोपदेश बीसःम्ह मनुष्यजा साधारणम्ह खइमखु, केवल सुद्धोदन राजाया पुत्र सिद्धार्थ कुमार तथागत धाम्ह थ्वस्पोलहे जुइ, अहो! जि पापिं ताकाल तकं अत्याचार कर्मयाना भूल जुयाच्वंगु मार्गपाखे गमन जुया च्वंयानितिं जिं भिंगु थासयू थ्यनिमखु, केवल दुर्गतिहे जक पतन जुइ धकाः सिइका तथागतं जिगु उपरे करूणातया, थुगु महाजंगल समीपयू बिज्यागु जुइ, धकाः मती लुयावल। उगु बखतयू अंगुलिमालया न्हापा न्हापा यागु पुण्य सम्भार दुम्ह जुया नितिं भसंक वनाव न्हापा थम्हं खः वा मखु विचाः मयासे गुरूयागु अन्धविश्वासयू चोलापचिं दोलछि दयेका महान पूजायाना महातधंगु मन्त्र विद्या स्यना काये धकाः विचार यानाव थम्हं प्राणिहिंसा याना च्वनागु कार्य आपालं भूल जुयाच्वंगु खनेदयावल। तथागतयगु सदुपदेश न्यंगुया प्रभावं यथार्थ सत्यासत्य म्हसियावल। म्हसियावर्सेलि थम्हं क्वखायातयागु पचिंमाला, तरवार जम्मां छगू गाले(स्थाने) वाँ छूवया तथागतयात पूर्ण विश्वास जुया प्रसन्नगु चित्त जुया पञ्चप्रिति प्राप्त जुयावल। जुयावर्सेलि आदर पूर्वक तथागतया चरणपादे सिरं वन्दनायाना प्रार्थना यात कि – भगवान तथागत! जि अज्ञानियात शरण दुकया बिज्याहुँ, सेवक जिं थ्व अन्धविश्वासिगु मभिंगु आचार फुक्कं त्वता छ्वयेगु जुल।

तथागतं नाना प्रकारं आपालं धर्मोपदेश याना बिज्याये धुर्सेलि (मग्गानुलोम ञाण) प्राप्तजूगु खनाव (एहि भिक्खु सम्मा चरथ दुक्खस्स अन्तकिरियाय) धकाः स्वंगू पतक सम्बोधन याना बिज्यागु बखतयू गृहस्थियागु भावं छुते जुया केश, दाह्रि, ग्वायू जम्मां हायावनाव चीवर, पिण्डपात्र (अष्टपरिष्कार सहितं) खिप्पाभिञ्ञाण अरहन्त अवस्था प्राप्त जूगु जुल।

इति अंगुलिमाल दमनो समाप्त।

चिञ्चमाण विजय याना बिज्यागु

चिञ्चमाण विजय याना बिज्यागु गथे धाःसा श्री शाक्यमुनि तथागत बोधिमण्डपयू बिज्याना पञ्चमारयात जिते याना धर्मचक्र प्रवर्तनयाना बिज्यात। बिज्यासें निसें लोकयू असंख्य ब्रम्हादि देव, मनुष्यपिनि यथार्थगु धर्म (ज्ञान) चक्षु उत्पत्ति जुयाव त्रिरत्नयात साक्षात्कार म्हसिइके फुपिं जुया बुद्ध, धर्म, सङ्घपिनिगु विश्वास रूपं गुणवर्णन याना अत्यन्त श्रद्धापूर्वक पूजादि सेवा सत्कार याइपिं न्हि न्हिछिया भंभंहे वृद्धि जुया

https://dhamma.digital

वयाच्वंगु जुयाच्वन। तसर्थ तिर्थंकर[30] पिनिगु आचार उपदेशयात यथार्थ विश्वास मजुयाव दानादि पूजा प्रशंसा याइपिं भ्रंभ्रंहे हीन जुया वंगु जुल। गथे फुति फुति कीःदा धयापिं प्रातकाल जुया वलिसे तेजहीन जुयावनिगु खः अथेहे। तसर्थ तीर्थंकरतयूसं दायक दायिका पिथायू वना धाःजुलकि जिमिगु उपदेश न्यँ, जिमिगु न्हापांनिसें यागु गुणोपकार छिमिसं गथे लोमंकेगु जिमिगु ख्वाः स्वे म्वाललाा धकाः। अतएव गुलिसिनं तथागतादि भिक्षुसङ्घपिन्त दानादि पूजाथे विहारयू वनेधकाः वंपिन्तनं मार्गेहे न्ह्यः न्ह्यः पना धया जुल, "जिपिं न्हापांनिसेंयापिं गुरू बुद्धपिं मखुला? व श्रमण गौतमहे जक बुद्ध जुइला? वइतहे जक दान प्रदान यानगुया महोत्फल लाभ जुइगुला? वइगुहे जक उपदेश मानेयायेगु छायू? जिमिगु उपदेश न्यना जिमित पूजादि सत्कार मयायेमागु छुदु? जिमित दान प्रदान यासानंजा महोत्फल प्राप्त जुइगुहे खः थनिनिसें जिमितनं दानादि पूजा, तथा न्हापा यार्थेतुं सत्कार यायेगु स्वेमाल, जिमिसं धयागु खँ न्यँ," धकाः धया जुल। उगु हिसापं नाना प्रकारं उपदेश बिया धया जूसानं सज्जनपिंसं यथार्थ सत्यासत्य म्हसीका खंकेधुंकुगु जुया नितिं अपिं तिर्थंकरतयूगु उपदेशयात सुनानंहे यथार्थ विश्वास यागु मखुत। तसर्थ तिर्थंकरत फुक्क सामग्गि जुया सुनानं मसीक पुचः जुयाच्वंगु थासयू च्वना थथे धकाः सल्लाह जुल, "मित्रपिं! भ्कीतजा तच्वगु लाभ सत्कार हानि जूगु जुल। थ्व हानि जुगु कारण गथे धाःसा भ्कीथायू थन श्रमण गौतमयागु धर्म प्रचार जुसेंनिसें भ्कीत दानादि पूजा सत्कार याइपिं भ्रंभ्रंहे शून्य जुया वंगु जुल। आः भ्कीसं श्रमण गौतमयात महा उपद्रव याना बिसिके छ्वये माःगु जुया च्वन, थुकेयात छु उपाय यायेमाली? उगु बखतयू तिर्थंकर छम्हसें धाल, "मित्रपिं! श्रमण गौतमयात मेमेगु हिसापं उपद्रवयाये फइमखुत। केवल जिके छगू उपाय लुयावगु दु। गथे धाःसा चिञ्चमाण[31] यागुद्वारा उपद्रव यात धाःसा जक गौतमयागु सर्वत्र गुणोपकार भ्रस्त जुयाव लोकं उपहास याइ तथा, उगु बखतयू शर्महेनं बिसिवनीगु निश्चयू धकाः धासेंलि सकल तिर्थंकरपिंसं उत्साह धन्यवाद याना उगु खँयात स्वीकार याना कागु जुल। उगु सल्लाह बन्दोबस्त जुइधुंकुसेंलि, चिञ्चमाणनं सदायायेथें दानयायेगु वस्तु ज्वना तिर्थंकरपिनिगु आश्रमयू वया नमस्कार याना अर्थेतुं दनाच्वन। तिर्थंकरपिंसंनं सुनानंहे छुंछां मधासे फफस्वयाच्वन। तिर्थंकरपिंसं फफस्वयाच्वंगु खना चिञ्चमाणया चित्तयू आकुल, ब्याकुल जुइका तथा आपालं दुःख मनयू जुइका तिर्थंकरपिंके बिन्तियात, गुरूपिं! थौं छायू जित सुनानंहे छुं छगू खँनं ल्हागुमखु, सकलें फफस्वया च्वना बिज्यात। जि खना जकं तंम्वलला? जिगु छु अपराध दत? धकाः नाना प्रकारं बिन्तियाना स्वक तक न्यन। न्यसेंलि तिर्थंकरपिंसं धाल, केंहेंमयूजु चिञ्चमाण! छन्त धायूमागु छु दु, छं फुक्क स्युहे स्यू न्हापांनिसें जिपि गुरू बुद्ध पिं खः धकाः सकल लोकपिंसं पूजा मान्य तथा सत्कार यानाच्वंगुयात छं खना च्वंगुहे दु, जिमिसंनं सकल लोकयात हितोपकार यानाव सकल लोकपिन्त सुखोन्नति जुइगु महा तधंगु धर्मोपदेश बिया च्वनागु दहेदु छं स्युहेस्यू। आः थुगु बखतयू गनं, गनयाम्ह श्रमण गौतम धाम्ह थन देशयू वसेंनिसें भ्कीगु थपायूच्व तधंगु धर्मवादयात क्वथिथुनाव लोकयू वहे छम्ह जक बुद्ध तथागत धकाः धर्मोपदेश याना जिमिगु लाभ मान्य दक्वं नाश यानाबिल। थपायूच्वतं सहयानां सहयायू मजीक कार्याचार यानाच्वंगु छं गथे मसिल? चिञ्चमाणं धाल, गुरूपिं! छलपोलपिन्त थपायूच्व हानिकार याना जुगु खँ जिंजा छुंहे मस्युनि, आः थुकि सेवक जिं छुयायू माल?

तिर्थंकरपिंसं – केंहेमयूजु चिञ्चमाण! धात्थेंहे जिमित प्रेम प्यारो जुयाच्वंगु खत धाःसा धात्थेंहे जिमिगु गुणोपकारयात म्हस्यूम्ह खःसा जिमित सुखानन्द जुइगुयात छं इच्छादुगु खःसा जिमिसं धयागु कार्य छगू याकनं याना ब्यु। छुयायेगु धाःसा छंगु मायां अनेगु यत्नोपाय यानानं गौतम यागु तप (ब्रम्हचर्या) भ्रष्ट यायेगु स्वयेमाल। यदि कदाचित् तप चर्या स्यंके मफत धाःसा गौतम छ वनाप स्यने धुंकल भ्रष्ट जुल धैगु सकलया न्ह्यःने धात्थें प्रतीत जुइक प्रचार प्रख्यात याना बिइमाल तथा वइत उपहास याका वइगु लाभ मान्य उपदेश दक्व नाश जुइगु उपाय याना बिइमाल। थुगु कार्य सिद्ध जुल धायेवं, छंगु महातच्वगु गुणयात जिमिसं ल्वमंके मखु, हानं

[30] बौद्धधर्म द्वेषी ब्राम्हण अथवा (निभाकिच भ्यगतं त्वप्वीगुथें) तथागतयगु गुणोपकारयात दबेयायू धकाः विचाः याना जूपिं मक्खलि गोसालादि पिं खः।

[31] चिञ्चमाण परिब्राजिका धयाम्ह गुजाम्ह धाःसा, माँ नं मदु, बौ नं मदु केवल तितीसि वृक्षं उत्पत्ति जूम्ह (संस्वेतज) जूया नितिं शरीरया तेजनं प्रकाश जुया च्वंम्ह खः। वयागु छगू स्त्रीमायां इसारा याना क्यनिगु बखते पृथकजन पुरूषपिनिगु मनजा न्या प्वीकेथें फाता फाता प्वीका बिइफुगु समर्थ दयाच्वंम्ह खः।

https://dhamma.digital

छन्त मामागु खर्चयायेत सुवर्ण मुद्रा दोछिनं जिमिगुद्वारां बकसिस् बिइगु जुल। हानं मेमेपिं दायक दायिकापिंसंनं भ्कीगु धर्म थामेयाना ब्यूम्ह धकाः आपालं छन्त प्रशंसा याइगु जुल।

चिञ्चमाणं धाल – गुरूपिं! छलपोलपिन्त थुलितक पीर कष्ट जुइका जिगु हृदयं गथे सहयाना च्वनेफइ, जिं गथे स्वया च्वनेफइ छलपोलपिं बिना हानं मेपिं गनया बुद्ध दइ, अथे बुद्ध धकाः वया च्वंम्ह श्रमणयात जिं थथें तमासा पिकया बिइ, जि वना अविलम्बे गौतम यागु वर्ण पिकाया बिइ, थज्यागु कर्म कार्य यायेगु सामाग्रि जा फुक्क जिमिगु प्वाथेहे पुरेजुयाच्वंगुदु, गुगु तरिका मिलेयाय् माःगु खः उगुहे काइदा साथ भ्रष्टयाना बिइगुयात जिगु भार जुल। छलपोलपिंसं छुंहे धन्दा कया बिज्याये म्वा, बरू शिष्यगणपिं तथा लोकजनपिन्तं बाँलाक धर्मोपदेश बिया स्यनेकने याना आनन्दनं बिज्याहुँ धकाः बिन्ति याना ल्याहाँ वंगुजुल।[32] अवलेसंनिसें अवीचिनर्के क्वाहाँ वनेगु मार्ग (आरम्भ) बनेयागु जुल। उगु दिनंनिसें स्त्रीजनपिनिगु मायाजाल प्यनेगुलि अत्यन्त चतुर जुयाच्वंम्ह चिञ्चमाणं तथागतयातनं जाले क्यंके धका, स्त्रीमाया जाल आरम्भ याःगुजुल। आरम्भयाना अनेनेगु प्रकारं मायाजाल ग्वया विचाः यातनं छुं छगुहे सिप् लगे मजूगु जुयाव, लिपा अन्तय् गजागु जाल ग्वया हल धाःसा जेतवन विहारय् धर्मकथा न्यना सकल ल्याहाँ वइगु बखतय् स्वया द्यो ख्युं ख्युं धाइगु समयय् थःगु रूप यौवनयात लाईकगु वस्त्रालंकारंतिया, रूप श्रृंगार याना श्रृखण्ड, कुंकुम, सुगन्ध, पुष्प मालादि ल्हातिं ज्वना न्याकुंकया नकल भ्कल याना जेतवन विहारपाखे स्वया तप्यंक वनाच्वन। उगु बखतय् तथागतयाथाय् धर्मोपदेश न्यना ल्याहाँ वःपिं दायक, दायिकापिंसं नापलाना न्यन, "चिञ्चमाण मय्जु! थौं छाय् लिबाक विहारय् वने तेनागुला? थथे लिबाक भ्कीपिं मिसा जाती याकचा विहारय् वनेगु अयोग्य, हानं विहारयूनं ध्वाका चाली मखुत" धकाः न्यंकल। चिञ्चमाणं धाल – तत्तापिं! जि न्ह्याथाय् वनेगु जूसानं छिकपिन्त छाय् भ्किजोमागु, छिकपिनि माःगु थासय् (थः थःगु छें) ल्याहा वंसा गाहेगा, बरू याकनं भ्कासं द्यो ख्युंल लिबात धकाः धयाव सुयागुंहे ख्वाः मस्वसे तप्यंक विहारपाखे स्वया वंगुजुल। विहारय् ध्वाकाय् तक वंसेंलि मेगुहे मार्ग चाहिला तिर्थकरतय्गु आश्रमय् द्वाहा वनाच्वन। रात वितेजुसेंलि कन्हे खुनु सुथे, तथागतयाथाय् दानादि पूजा यावइगु समय स्वया सुथे न्हापां दना वनाव विहारया ध्वाकाय् (द्वारे) च्वना मेमेपिंसं यानं निसें खनेदेक गांगिं न्यया हतासं संपः हिना छ्यंले सँ पित्तुपिया भाता भातां ल्याहां वयाव विहारय् वःपिं सुं नापलात धायेव थिक्क पारेयाना भति शरम जूम्हथें क्वछुना विस्तारं वयाच्वनीगु जुयाच्वन। अजागु बखतय् मेमेपिंसं नापं लाना न्यन, "चिञ्चमाण मय्जु! म्हिग बहनि वःम्ह थौंतिनि ल्याहाँ वल, चान्हे गन द्यना गन च्वना अपायूच्व हथाय्गु कार्य छु दु?" चिञ्चमाणं धाल – जि न्ह्याथाय् द्यंसानं मद्यंसानं, जिगु तंतायाना च्वना दिइमते, तत्तापिं! छिकपिनि तथागत याथाय् वना सदायाथें दान प्रदान याना दिसँ, तथागतयागु धर्म कथा न्यना दिसँ अलसि चाया दिइमते न्हि न्हिछिया विहारय् वनेगु त्वता दिइ मज्यू, धकाः थिक्क जुइक गजा गजागु बखतय् गथे गथे याये माःगु खः गथे गथे धाय्मागु खः अथेहे बारम्बार दुरूष्ट जुइक लोकपिन्त क्यना धया सना जुयाच्वन। कथः नं प्वाथे भ्वाथ ग्वारा तया लच्छिया लच्छि निलाया निला हिसापं भ्कं भ्कं प्वाः तग्वयाना हयाच्वन। थुगुहे हिसापं न्हेला च्याला दर्सेलि गर्भिनी स्त्रीजन पिनि छुछु लक्षण जुयावइगु खः अथेहे दुरूष्ट जुइक (सा) म्ये यागु बाकु धी क्वचं ल्हापाय् तुतिपाली, न्यतालें छ्या छ्या याना (पारा पारा दाया) थिक्क प्वाथेदुपिं मिसातय्गु ल्हा, तुतिथें च्वंकाव हानं नइगु, त्वनीगु, वनीगु, च्वनीगु, खँ ल्हायिगु फुक्कं दुरूष्ट याना जुयाच्वंगुजुल। उगु हिसापं थिक्क याये धुंका ह्याउगु गाचा छपुं न्यया सुथ न्हापां विहारं पिहाँ वःम्ह थें च्वंक विहारया द्वारं पिहाँ वाय छुं भति म्हन्यला च्वंगुथें, हानं प्वाथे मचासंगु थें धाचापारे याना थाय् थासय् भति भति दिना ल्याहा वयाच्वन। उगु बखतय् सुथे न्हापां तथागतयात पूजादि दर्शनार्थ विहारय् वःपिं उपासक उपासिकापिंसं नापलानाव न्यन, चिञ्चमाण मय्जु! छाय् छ गनवना वयागु? म्हिग बहनि वःम्ह थौंतिनि ल्याहाँ वल, चान्हे गन द्यना? विहारयूजा द्यने योग्य मजु धकाः न्यन। उगु बखतय् चिञ्चमाणं धाल, तत्तापिं! छाय् छिकपिंसं जिके कुत्तुकुला न्यने माःगु? फुक्क थःथःपिनिगु भाग्यं प्राप्त जुइगु मखुला? गुलिं भाग्यमदुपिं, मिसाते जिथेंहे रूप यौवन बाँलापि जूसानं बान्हि मभिंपिं अज्ञानिपिं पुरूष लाभ जुयाव धर्म कर्म छुंछुं मसीका सदानं दुःख जुइका च्वने मालाच्वन। थौं जित

[32] आः थुके छगु भ्कीसं बाँलाक विचारयाना स्वत धाःसा "असेवनाच बालानं" धकाः मंगल सूत्रय् कनावंगु धात्थेंनं खः। गजा गजापिं नापं सेवन याःगु खः अजा अजागुहे स्वभाव प्याहाँ वइगु जुयाच्वन।

https://dhamma.digital

तधंगु सुसंयोग कर्म ख्वले जुयाव लोकय् सर्वश्रेष्ठम्ह छिकपिनि गुरू सकसिनं पूजा मानेयानातम्ह, उत्तमोत्तम पुरूष लाभ जुयाव, वया पाखें बीज गर्भ धारण याय्दुगुनं जिगु तधंगुहे भाग्य खः। ततापिं! लँय् च्वना आपालं खँ ल्हाना च्वनेगु मछालापुसे च्वं माःगु खँ लिपा कने, बरू छिकपिं आवले याकनं झासा तथागत गन्धकुटि विहारय् बिज्याना च्वंगुदु, धकाः न्यंका व प्वाथेदुपिं मिसात न्यासिवनीथें धाचापिकया ल्याहाँ वल।

चिञ्चमाणं तथागतयात दोष तया खँ ल्हागु न्यना मात्रनं (जवा, सवा याना हाला च्वने मछाःपिं) उपासिकापिंसं न्हाय्पं प्वातिना (ख्वाः गरखे तया) म्हुतु ब्वे ब्वेक्वेका धालकि चण्डाल उजिख्वाम्ह मिसां न्यनेहे मत्यगु अवाच्य खँ धाय्जिक्कहे धयाच्वन, धकाः मिखां ख्वबि ल ल धायेका थः तता, केंहेपिन्त सःता याकनं याकनं विहारय् वन। गुलिं गुलिं अज्ञानिपिंसं मती संकायाना धाल, "थ्व चिञ्चमाण सनाजूगु ताल् बाँमला, अथे धयानं अपाय्च्वतं बाँलाम्ह याकचा लिबाक विहारय् वंगु खना धापिंनं दु, थौंजा झीसंहे नं बाँलाक विहारं प्याहावगु मिखां खने धुन, चिञ्चमाणया म्हुतुंहेनं थथे धकाः धाल, थुगु खँ जा नाकं बाँलागु ताल खनेमदु गथेजक ज्विथें मस्यु," धकाः भुनु भुनु हाला वन। गुलिं त्रिरत्नयाके आपालं श्रद्धा उत्पत्ति जुयाच्वंपिं उपासिकापिंसं चिञ्चमाणं धागु खँ न्यना मात्रनं नुगलंहे सहयाय् मजियाव ल्हा क्वातुक्वाना बोबिया धाल, "चण्डाल दाकिनि ख्वाम्ह मिसां व थ्व मदयेक सच्छिम्ह मिजंत नापं लाना नकल, झकल याना प्वाथे देकाव थौं थन वया तथागतयागु नांकया मचा नाय्केगु ग्वसा ग्वया जुल। का का सो सो, नुगलंहे सहयाय् जूला? वया ध्वग्गिगु मिखां मचानाय्केपिं मिजंत मेपिं छम्हहे मखंगु जुलला? वया ध्वदुको मिजंत नापलाना जुइबलेजा मिखां खं, आः मचा नाय्केपिं मिजंत वं गथे मखन। धाय्हे मत्यगु अवाच्य खँ सो सो! तथागतयातला? वया मचानाय्क वेगु? इन्द्रादि देवतापिंसं गथे स्वया च्वनेफइ धकाः लागि लागि चाया ख्ये ख्ये लुं लुं हाला विहारपाखे स्वया वन। गुलिं चिञ्चमाणया ल्यूल्यूवना धाल – "हे चिञ्चमाण! थजागु मभिंगु खँ जिमित धाक्व धाय्धुंकल आवलि मेमेपिन्त धाय्मते, आपालं लोक जनपिंसं सिल धायेव तच्वतं उपद्रव जुइ, तथागतयात उपद्रव यानागुया सापहे पाप तच्वगु खः। अथेया निति आवंलि थजागु खः सुयातं ल्हाय्मते" धकाः धया छ्वत।

चिञ्चमाणनं थुगुहे हिसापं दुरूष्ट जुइक लोकजनपिन्त धया क्यना जुल। कथःनं गुलाफुना झीला दर्सेलि थःगु दुरू निपाय्सं लक्षण प्याहा वगुथ्यें यानाव दुरूष्ट प्वाथे मचायागु आकार वेक काष्ट यागुं बाँलाक कमियात दय्केवियाव थःगु प्वाथे तया थिक्क जुइक गथे गथे मिलेयाय् माःगु खः अथेहे मिलेयाना थायुथासे पुतु चिनाव उकेसनं छुंहे सीमहेक प्वायागु ला समान जुइक रंग भरेयाना धाथेंहे दुरूष्ट थौं कन्हेहे गर्भमोचन जुइत्यंगु प्वाथें च्वंक सुनानंहे सिइके मफेक मिलेयाय् धुर्सेलि, गर्भिनीत न्यासीवनीथें जेतवन विहारपाखे स्वया गमन जुल।

उखे जेतवन विहारय् श्री तथागत धर्मासने बिज्याना प्यंगू प्रकारया परिषद्पिन्त धर्मामृत पानयाका बिज्यानाच्वन। उगुहे बखतय् लाक्क चिञ्चमाण म्ह असामर्थथें भति भति थर थर खागुथें याना दर भरहे मकासे धिकीहिंनं वना धर्मकथा न्यना च्वंपिन्त चितुमतु चिइका, तथागतया सन्मुखे उपस्थित जुवंगु जुल। जुयाव धालकि, "भो महा श्रमण! छपिनि धाःसा महाजन परिषद्पिन्त धर्मदेशना याना च्वन, छपिनिगु मधुर स्वर न्यन्यंहे न्यनेमगा छपिनिगु म्हुतुया सुगन्ध वायागु तेज, शरीरयागु रश्मि पिहाँ वयाव शोभायमान जुया च्वन, स्वस्वंहे स्वेमगा, महाजनपिनि चित्तानन्द जुइक धर्मामृत पानयाका बिज्यानाच्वन। थुगु कार्ययातजा असलगुहे खः। तर जि थुगु अवस्था जुइ धुंकल छपिनिम्ह पुत्र रत्न जन्मयायेगु थाय् गनखः। गुथाय् खः? छुंछुंहे वास्तायागु मखु, यदि थःमं स्वयं याये मछासा दायक दायिकापिं आपालं दयाच्वंगुहे दु, कोशल राजायात अनाथपिण्डिक महाजनयात जूसां, मल्लिका महारानीयात जूसां, विशाखायात जूसानं छगू वचन अढेयात धाःसा थःम्ह गुरूया स्त्री पुत्रपिन्त अमिसं विचायाय् मखु धाईला? घ्य, चिकं, सिं, आदि सामाग्री धैगु भति न्हापांनिसें ज्वरेयाना तय्मागु खः। छंला छु सुखं मनमोज यायेगु छताजकस्यू स्त्री, पुत्र गर्भबालक रक्षा पालन यायेमागु छुंनंमस्यू।[33]

[33] थथे धकाः उलिमछि परिषद् मध्यय् च्वना तथागतयात न्यनेहे अयोग्यगु असत्य वचन ल्हाना च्वन (उपमा – गथे आकाशे पुर्ण चन्द्रमायात मलिनयाय् धकाः मल मूत्र छ्वाका च्वनिथें)

https://dhamma.digital

उगु बखतयू तथागतं धर्मोपदेश थामेयाना सिंहराज समानं धस्वना आज्ञाजुया बिज्यात – "चिञ्चमाण मयूजु! छं धागु खँयात खसानं मखुसानं, छं व जिं (भिनिम्हेस्यां) बुभ्हे जुइ धुंकल, हानं मेपिंसं सीक धयाच्वनेम्वाल धकाः आज्ञा जुया बिज्यात। उगु बखतयू गुलिं गुलिं अज्ञानि जनपिंसं धाल कि "कास्व थथे जुइ धकाः जिं न्हापां निसें धया यदि मखुसा चिञ्चमाणं तथागतया न्ह्याःने वया अथेयाये छालिला? हानं तथागतंनं चिञ्चमाणयात मेमेपिंसं सिइका च्वने म्वाल धकाः धाईला?" धकाः परस्पर खँ ल्हानाच्वन। मेपिं ज्ञानिजनपिंसं विचाः यानाव, तथागतं आज्ञा जुगु खँया मतलव बुझेयाना काल। पुनर्वार चिञ्चमाणं धाल, महा श्रमण! छँ धागु खँ धाथेनं खः भीनिम्हेस्याँ जक स्युगू कार्ययात मेपिन्त सिइका च्वने मागुमदु। थथे धकाः पापी चिञ्चमाणं तथागतयात असत्य वचन ल्हाना च्वंगुलिं इन्द्र भुवने पाण्डु कम्बलासन क्वानावल, क्वाना वसेंलि इन्द्रनं दिव्य चक्षुं स्वगु बखतयू चिञ्चमाणं तथागतयात असत्य खँ ल्हाना बोबियाच्वंगु कारण सिइका देवपुत्रपिन्त धालकि – उगु खँयात पूर्वक्ष निरोपन याना ब्यु हुँ। देवपुत्रपिंसंनं तुरन्त चिचिधिकपिं छुंत प्यम्हजुया चिञ्चमाणया प्वाथे काष्ठ मण्डल (बाँलाक आकार वेक चिनातगु पुतु) प्यपुतुं नापं पालाक चानाबिल, हानं न्ययातगु वस्त्रयातनं वायु देवतां पालकंहे (उला) प्वीका बिल। उगु बखतयू प्वाथे चिनातगु काष्ठ मण्डल (त्वाक) कुतुवया, तुतिपालि लानाव तच्वतं चोतपरे जुल। उगु घतनायात परिषद्पिंसं खंसेंलि "हे चण्डाल पापीनी! छं छायू असत्य खँ ल्हाना तथागतयात बोबियागु" धकाः गुलिसेन ख्वालेदंक फुकलं बिल, गुलिसेनं धुलं छ्वाकल, गुलिसेनं दण्ड प्रहारयात, गुलिसेनं सँ ज्वना सातुसाला लुतु लुया जेतवन विहारं पित छ्वया हल। विहारं पिहाँवया तथागतया लोचन दृष्टिं खनेमदुगु मार्ग थ्यंसेंलि पृथ्वी तज्याना अवीचि नर्कयागु अग्नि ज्वाला थाहाँवया (गां न्येकेथें) गुल्मतेयाना अवीचि नर्के (पतन जुल) थःगु कर्म भोग यावंगु जुल।

इति चिञ्चमाण विजय समाप्त।

सच्चक परिब्राजकयात दमन याना बिज्यागु

श्री तथागत वेसाली नगरयू बिज्याना च्वंगुबखतयू मिथ्यादृष्टि मत् जुयाच्वंम्ह सच्चक परिब्राजकयात दमन याना बिज्यागु गथे धाःसा, गौतम तथागत उत्पत्ति जुया बिमज्यानिबले वेसाली नगरयू आपालं एश्वर्यवान् महाजन पुत्र छम्ह परदेशपाखे लगे जुयाव निगण्ठयागु मत् जुयाच्वंम्ह तिर्थंकरयाथायू न्यासःगु वाद तर्कयात सेकेसिके यायूधुंकाव (तर्क) संवाद यायूधकाः जम्बूद्विपयू चा चाहिला माला जुलनं थः समानपिं मेपिं सुं मदयाव वेसाली नगरयू ल्याहांवया आपालं लिच्छवी राजपुत्रपिन्त विद्यादि स्यने कने यानाच्वंगु जुल। अस्तु

हानं छन्हुया दिने मेम्ह परिब्राजिका छम्हनं निगण्ठयागुहे मत् जुयाच्वंम्ह तिर्थंकरयाथायू उक्तानुसारं न्यासगू वादयात सेकेसिके याना देश देशावरे चा चाहिलाव वेसाली नगरयूहे थ्यंकवगु जुल। थ्यंक वसेंलि लिच्छवी राजकुमारपिंसं उगु समाचार सिइका परिब्राजिका याथायू वनाव थथे धकाः न्यन – छःपिं छुया कारणयू भ्रमण यना थन बिज्यानागु?

परिब्राजिकां धाल – जि नापं वाद विवाद (संवाद) यायेफुपिं सुं दइला? मदइला? धकाः चाहिला जुयागु खः। उगु खँ न्यना राजपुत्रपिंसंनं उम्ह परिब्राजिकायात ब्वनाहया पतांगरीस तया, हानं गुम्ह न्हापा वाद न्यासगू सेका वःम्ह थःपिनि गुरू परिब्राजकयातनं सःता ब्वना हयाव निम्हं नापंतया संवाद याके ब्यूगु जुल।

परिब्राजक परिब्राजिका निम्हेसिननं आपालं वाद विवाद याये धुंका लिपा अन्तेयागु प्रश्न जूबले वं वइगु प्रश्नया उत्तर बीमफु, हानं वं वइगु प्रश्नया उत्तर बीमफु, निम्हेसियां जोरकातोर जुयाच्वन।

अजागु घटनायात खनाव लिच्छवी राजपुत्रपिंसं थथे धकाः धाल – गुरूपिं! आः थुगु खँयात जिमिसं छगू बिन्तियायूकि थुगु संवादजुगु खं छलपोलपिं निम्हंहे विद्वान पण्डितपिं जुयाच्वन। आः थुकि छलपोलपिं निम्हं विद्वानपिं मिले जुया बिज्यात धाःसा थुगु वेसाली नगरया आपालं शोभा दइ तथा हितोपकार नं जुइ, हानं मेमेथायू देशयू च्वपिं विद्वान पण्डितपिंसंनं वाद विवादे कोन्ह्यायू फइमखु, अतएव प्रशंसा याइ। छगू हानं छलपोलपिं निम्हं (ज्वलिंज्व) मिले जुइलायकपिं नं खः तसर्थ थुगु जिमिसं बिन्तियानागु खँयात (राजिजुया) स्वीकार याना बिज्यायेमाल धकाः प्रार्थना यात।

https://dhamma.digital

अनंलि निम्हेस्यां राजि जूगुयात सिइका भारी उत्सव सिंधुर यात्रा याना बिवाह याना ब्यूगुजुल।

विवाह जुइ धुंका लिपा छुं काल बिते जुसेंलि १. सज्झा धयाम्ह, २. लोका, ३. गोचरा, ४. अचारता धयापिं प्यम्ह पुत्रीव ५. सच्चक धयाम्ह पुत्र छम्ह समेतं न्याम्ह मचात अमि पाखें दुगु जुल। उलि मध्यय् प्यम्ह पुत्रीपिन्त माँम्हेस्यां सेकातःगु वाद न्यासःगु फुक्कंहें बाँलाक स्यनेकने यानाव सम्पूर्ण सःपिं स्यूपिं जुल। लिपा वर्ष उमेर दया वर्सेलि मांम्हसें सता उपदेश बिलकि – प्रिय पुत्रीपिं! झीगु कुलया दस्तुर न्हापांनिसें पुत्र, पुत्रीपिनत माँ, बौपिंसं धनरत्नादि बिया कन्यादान बिइगु दस्तुर मदु, केवल देश विदेशय् चाहिला थःगु समर्थ क्यना वाद तर्क यायेगु खः उगु बखतय् थःगु तर्क प्रश्नयात सुनां उत्तर बिइफइगु खः(जितेयाये फइगु खः) वइतहे प्रसन्न पुर्वक राजि जुया वइगुहे सेवातहल यना च्वनेगुखः। यदि हानं श्रमण प्रव्रजितपिंसं उक्तानुसार थःगु (वाद) तर्क प्रश्नया उत्तरू बिइफत (जितेयायूफत) धाःसानं वइगुहे धर्मेदिक्षित जुइगु खः। थुगु झीगु कुलाचार कुलायनि धर्म खः धकान्यंकल। पुत्रीपिंसंनं धालकि – माँ, बौपिंसं जिमित गथे उपदेश ब्यूगु खः अथेहे यायेगु जुल धकाः स्वीकार यानाव प्यम्ह पुत्रीपिंसंनं परिब्राजिकायागु भेष धारण याना देश विदेश चाह्यूवंगु जुल। चाह्यू वर्सेलि लिपा सारिपुत्र स्थविरं अमिगु प्रश्नया उत्तर बियाव प्यम्हेसितं प्रव्रज्या भिक्षुणी याइगु खँ बाकि.....।

अनंलि पुत्री प्यम्हेसिनं क्वजि जुयाच्वंम्ह पुत्र सच्चकयात अबुम्हेस्यां सेकातःगु वाद ५००, हानं माँम्हेस्यां सेकातगु वाद ५०० (जम्मा १०००) दोलछिगू वादयातं बाँलाक स्यनेकने यानाव सम्पूर्ण सःम्हस्यूम्ह जुल। हानं मेमेगु लौकिक वेद शास्त्र, निति शास्त्र, कोष शास्त्र, हानं नाना प्रकारया कथा पुराणादि जम्मांहे सेके सिके यानाव उखे थुखे छचाखेर च्वंगु देशयानं (मण्डलि) विद्वान, पण्डित जुया सकल देश विदेशय् नाम प्रख्यात जुयाच्वन। लिच्छवी राजकुमारपिन्तनं वंहे विद्यादि स्यनेकने याना वेसाली नगरयूसंतुं च्वनाच्वन।(सच्चक परिब्राजकया विचाः छगू गजागु दु धाःसा, गथे जाकि, वा, वीवह आपालं मन्ह्यं मन्ह्यं म्हिचायूतल धायेव म्हिचापंम्हुया वइ, वर्थेहे जिगु प्वाथेनं शास्त्र विद्या आपालं ज्ञान दयाच्वंगु जुयानितिं प्वा तःज्यानावइ धकाः नँयागु पाता देकाव प्वाथे चिना तगु जुयाच्वन।)

लिपा श्री तथागत देशाचारी याना वेसाली नगरय् थ्यंक बिज्यानाच्वन। तथागत बिज्यासेंनिसें उम्ह सच्चक परिब्राजकया मति लुयाच्वंगु गथे धाःसा श्रमण गौतमयात जिं तर्कवाद याना त्याका काये, थुगु तर्कयायेत न्हापालाक गौतमयागु वादनिं बुझेयाना स्वेमाल धैगु विचाः यानाच्वंगु दयाच्वन। छन्हुया दिने सारीपुत्र स्थविरयात प्रथमोपदेश ब्युम्ह अस्सजित स्थविर चारिका बिज्यागु खनाव सच्चक परिब्राजकं मति विचाः यातकि थुम्ह भिक्षुजा गौतमया शिष्य मुख्यम्ह खः थुइकेहे न्यनास्वत धाःसा थिक जुइ धकाः याकनं याकनं वया नापं लाना धाल – आवुसो! छिमि गुरू गौतमया छु वाद? गजागु उपदेश बिया स्यनेकने यानाच्वन? धकाः न्यन।

(अस्सजित् स्थविरं विचारयातकि थ्व सच्चक मिथ्यावादे च्वना च्वंम्ह खः नाकं खँ ताःहाक याना कनाच्वनेगु थिक जुइमखु, थ्वया अलमले जुइगु तथा ज्ञानं भेते मजूगु संक्षिप्त खँ कनाथकल धाःसा थिक जुइ) आवुसो! जिमि गुरू तथागतं उपदेश ब्यूगु गथे धाःसा, थ्व त्रैलोकेसं उत्पत्ति जुयाच्वंपिं सत्वप्राणिपिनि (रूप, वेदना, सञ्ज्ञा, संखार, विञ्ज्ञाण) धर्म जूसां अनित्य स्वभाव, दुःख स्वभाव, अनत्त स्वभाव मात्र खः धकाः धैगु सिद्धान्तवाद जुया च्वन, थथेहे शिष्यपिन्तन उपदेश बिया बिज्यानाच्वन। थुगु खँ न्यना सच्चकं थथेधकाः मती तल, थ्व श्रमण गौतम यागु वाद थिक जूगु मखु जिं बुझे जुल आः जिं थ्वहे वादयात ज्वना थुकेहे दोषारोपनयाना वइत जिं त्याका काये, धकाः छें ल्याहाँ वनाव थः शिष्य जुया च्वपिं लिच्छवी राजपुत्रपिं न्यासम्ह च्वना च्वंथाय् वना खुप् घमण्ड अभिमान याना धालकि – कास्व राज पुत्रपिं! थ्व लोकय् जिति विद्वान मेपिंमदु धकाः छिमिसं सियाच्वंगुहे दु, झीथाय् न्ह्यःने गजा गजापिं विद्वान पण्डित धकाः प्रख्यात याना वया च्वपिंतजा जिं छगू निगु प्रश्न याना न्यनेबले, सुंछम्हेस्यानंहे उत्तर बिफुगु मखु धासेंलि मेमेगु धार्थेहे जिं तर्क उथेयाना न्यनेबले उकियातं बाँलाक प्रश्नोत्तर बिइफुपिं थ्व मनुष्य लोकेजा सुंहे खंगु मखु। आः थौं कन्हे थन झीथाय् श्रमण गौतम बुद्ध धकाः धायूकाच्वंम्हनं जिनापं (तर्कवाद) मजुनिगु जुया मेमेपिंसं प्रशंसा यानाच्वंगु

https://dhamma.digital

खः यदि धार्थेंहे ज्वरेजुल धाःसा व श्रमणजा थर थर खाना च्वनेमालि जिं तर्कयानागु प्रश्नोत्तर बिइगु खँयात मनुष्यपिं जा छखेंहेनिं ति विशाल कल्प वृक्षादिहेनं थर थर कम्पजुया च्वनीगु खः।

आ थौं कन्हे श्रमण गौतम जि बुद्ध त्रैलोकया गुरू धकाः थन वयाच्वन, व गौतम धयाम्हया केवल ऋद्धि छताहे जक दुगु खः वयागु वाद थिक जूगु मखु, थिक मजू धकाः जिं स्यु। हे राजपुत्रपिं छिपिं प्रतीत मजूसा व श्रमण गौतम नापं ज्वरे जुयाव छिमिगुहे न्ह्याःने जिं तर्कवाद याना क्यने, व गौतमयात सकल लस्कर मध्ययू शरम चायेका बिइफु ख्वाः ख्युंसे च्वंका बिइफु छिपिं सकलें हर्षित जुइक नाना प्रकारं थत्था याना क्यने, जिं उम्ह गौतमयात अथेयाये थथेयाये मदयेका बिइफु। तसर्थ हे राजकुमारपिं! छिपिं सकलें हानं मेमेपिंनं आपालं लस्कर मुंका जिगु ल्यु ल्यु वा, भीनापंतुं गौतमयाथाय् वने धकाः धार्सेलि गुलिं गुलिं राजपुत्रपिंसं धाल, "सच्चक गुरूनं आपालं शास्त्र विद्यादि सयासिया च्वम्हजा खः परन्तु तथागतनापं वाद याइबले गथेजक जुइमस्यू, सच्चकं त्याकिला? तथागतंहे जिते याइला?" धकाः धया जुल। हानं गुलिं गुलिं राजपुत्रपिंसं धाल, तथागतनापं वाद याना त्याकेफइ धैगु खँ गबलेंहे जुइफइमखु, सच्चक गुरूयात सुंछम्ह देवराज, ब्रम्हराजपिं सेवार्थ वगु दुला? छुकियागु आधारं तथागतयात त्याकेफइगु? तथापि भीपिनं वना स्ववनेगु जा असल खः विद्वानपिनि संवाद याइगु भीसनं न्यने दइगु खः धकाः धयाजुल। सच्चक परिब्राजकनं सुथेसिया नेत्वने धुंका, राजा, प्रजा, साहु, महाजन, ब्राम्हणादि आपालं लावालस्कर मुंका वेसाली नगरं पिहाँ वया, तथागत बिज्याना च्वंगु महावन कूटागारपाखे थ्यंक वगु जुल।

तथागत नं उखुनुया दिनय् पुब्बाण्ह समययू, तथागतपिनिगु दस्तुरं महाकरूणा समापत्ति बिज्यानाव दस सहश्र चक्रवालेसं उद्धार जुइ योग्यगु पुण्य आर्जन याना वःपिं सत्व प्राणिपिन्त समन्त चक्षुं स्वया बिज्यागु बखतय् वहे सच्चकयागु उपनिस्सय सम्पूर्ण सिइकाव सुथेस्या माःगु भोजन सिधेका बिज्याये धुर्सेलि, विहारया समीपय् छगू विशाल वृक्षया छायास बिज्यानाच्वन।

उगु बखतय् सच्चकनं लावालस्कर सहित याना कूटागारपाखे थ्यंकाव, तथागतयात मखना भिक्षुपिंके न्यनास्वत। भिक्षुपिंसंनं तथागत बिज्याना च्वंथाय् क्यना छ्वसेंलि गनखः तथागत बिज्याना च्वंगु अनहे थ्यंक वगु जुल। थ्यंकाव (पतिसङ्गार) कुसलवार्ता याये धुंकाव सच्चकं तथागतयाके प्रार्थना यात – भो गौतम! जित छुं (ओकास) अवसर फ्वने दत धाःसा छपिंके छगू प्रश्न न्यनेगु इच्छा दु, उगु प्रश्नया उत्तर बिया बिज्याहुँ।

तथागतं आज्ञा जुया बिज्यात, हे अग्गिवेस्सन! (सच्चक) प्रश्नोत्त बीगुलि जित भीजो धयागु मदु, छं गुलि न्यनेगु इच्छा दुगु खः न्यँ।

उगु बखतय् सच्चकया मती, न्हापा अस्सजित स्थविरयाके न्यनातयागु वाद न्ह्योथनाव त्याकाकाये धैगु मतलब याना बिन्तियात।

भो गौतम! छलपोलया शिष्य श्रावकपिन्त छु गजागु उपदेश बिया बिज्याना? शिष्यपिंसं सेकासिका सदानं धारण पालन याना च्वनेगुयात छु गजागु देशनानं अनुशासन याना बिज्याना? धकाः बिन्तियागु जुल।

श्री तथागतंनं गुम्ह अस्सजित स्थविरं उत्तर ब्युगू बमोजिम आज्ञा जुया बिज्यात।

रूपं भिक्खवे अनिच्चं, वेदना अनिच्चा, सञ्ञा अनिच्चा, सङ्खारा अनिच्चा, विञ्ञाणं अनिच्चं।

रूपं भिक्खवे अनत्ता, वेदना अनत्ता, सञ्ञा अनत्ता, सङ्खारा अनत्ता विञ्ञाणं अनत्ता। सब्बे सङ्खारा अनिच्चा सब्बे धम्मा अनत्ता।

भावार्थ – हे भिक्षुपिं! लोकय् (देवमनुष्य ब्रम्हा) सत्व धकाः समुह जुयाच्वंगु खन्ध न्यागू प्रकारया पुञ्जहे मात्र जुयाच्वन। उगु पञ्चक्खन्ध मध्ययू गुगु नीच्यागू (२८) रूपया जम्मा मिलेजुयाच्वंगु रूपक्खन्धनं स्थिर जुया च्वनीगु स्वभाव मखु, थःगु शरीरनं मखु।

वेदना स्वंगू (३), वेदना न्यागू (५), वेदना खुगू (६), धर्म पुच जुयाच्वंगु उगु वेदनाक्खन्धनं सदानं स्थिर जुया च्वनीगु मखु। सञ्ञा २गु सञ्ञा ६ खुगु धर्म पुच जुयाच्वंगु सञ्ञाक्खन्धनं सदानं स्थिर जुया च्वनीगु मखु। थःगु शरीरनं मखु।

https://dhamma.digital

हानं फस्स चेतनादि क्यनातगु न्येगू (५०) चैतसिक धयागु सङ्कारक्खन्धनं सदानं स्थिर जुया च्वनीगु मखु। थःगु शरीरनं मखु।

हानं चेगुंगू चित्त अथवा १२१ धकाः धयागु विञ्ञाणक्खन्धनं सदानं स्थिर जुया च्वनीगु मखु। थःगु शरीरनं मखु।

केवल दुःख च्यागू दुःख भिंनिगूपाखेहे मात्र (सम्पर्क) थ्यनिगु दयाच्वन। अथेया कारणं थुगु खन्ध (शरीर) स नाना प्रकारं प्रेम प्यारो आशा माया आदि चित्त लगे जुइगु याना जुइमते, एवं प्रकारं जि तथागतं ओवादोपदेश याना च्वना धकाः उत्तर बिया बिज्यात।

थथे धकाः आज्ञा जूगु तथागतोपदेशयात अपमान याना भूठ यायूधैगु नियत यानाव सच्चकं धाल, भो गौतम! छपिंसंथें आमथे उल्ता पुल्ता विचाः याना उपदेश बिल धायेवजा थ्व लोकयू गथे जुइ? तमाम् फुकंहे विपस्सना मात्र जुइगु जुल। गथे जमिनयू वृद्धिजुया वगु वृक्षादि, जमिनेहे मात्र आधार कया स्थित जुया च्वनिगु खः। अथेहे (सत्वपिं) प्राणिपिनिनं पञ्चस्कन्धे च्वनाहे जकं सुख दुःख भोगयायू दइ अतएव शुभाशुभ (कर्मकार्य) धर्मया उद्योगाभ्यास याये दइ, तथा मार्ग, फल सुखयात गवेषण यायूदइगु मखुला? थजागु हिसापं विनाश मजूतलेंहे दृष्टान्त आत्मा धयागु दया च्वंक च्वंकनं सब्बे धम्मा अनत्ता धकाः उपदेश याना क्यनेगुजा गबले योग्य जुइ? धकाः बिन्तियागु जुल।

तथागतं – हे अग्गिवेस्सन! थ्व गुगु न्यागु प्रकारया नाम, रूपक्खन्धयात जिगु शरीर धकाः धैगु छंगु सिद्धान्त (वाद) जुयाच्वंगुला?

सच्चकं – थुगु खँयात जिंहेजक धायेगु तथा धायूमागु मखुकि थ्व थन वया च्वंपिं परिषद फुक्कसिनंहे जिगु शरीर धकाः धयाच्वंगु खः।

तथागतं – सच्चक! छं मेमेपिन्त चिका क्यनेगु मखुकि छंगु वाद गथेखः थ्वहेजक जित जवाफ ब्यु।[34]

सच्चकं – जिगु सिद्धान्त वादनं थथेहे खः कि थ्व थुगु नामरूपक्खन्धयातहे जिगु शरीर धकाः (भापा) धया च्वनागु खः।

उगु खँ न्यनाव तथागत हर्षित मुख याना आज्ञा जुया बिज्यात, हे अग्गिवेस्सन! थुगु पञ्चक्खन्धयात जिगु शरीर खः धकाः छं स्वीकार यासेंलि, पुनर्वार जिं छंके न्यनेकि थ्व लोकयू राजापिंसं थःगु हक चले जुयाच्वंगु देशयू दण्ड, कुण्ड, यायेमापिन्तनं दण्ड, कुण्ड यायेगु, हानं देशं पितिना छ्वयेयोग्यपिन्तनं पितिना छ्वयेगु। हानं पूजा सत्कार प्रशंसा यायेयोग्यपिन्तनं पूजादि सत्कार यायेगु, हक चले जुयाच्वंगु खः मखुला? सच्चकं हक चलेजुगु पक्का खः धकाः स्वीकार यात।

तथागतं – अथेजूसा छंगु रूप वर्ण शरीर बाँमलाना च्वंगुयात वांछ्वया बाँलाका क्यँ। हानं छंगु शरीरयू (दन्त, केश, चर्मादि) वृद्धभाव (असुविधा) जुइका च्वनेगु इच्छा जुइमखु, तसर्थ सदानंहें बाँलाक १६दँ यागु उमेर जुया सुविस्ता साथं इच्छानुसार बाँलाका च्वनेगु हक चले जूला? (छंगु अधिने दुला?) एवं प्रकारं तथागतं प्रश्न न्यंगु बखतयू सच्चकया महा फसात जूगु जुल। यदि जिगु शरीर जि योथें याये ज्यु धाःसानं राजपुत्रादिपिंसं ज्वनीगु जुल। अथेजूसा बाँलाका क्यँ धाइ। हानं थ्व शरीर जिगु अधिने मखु धाःसानं गौतमं धागु खँ हे सदर जुइ, तथा लोकजनपिंसं जित उपहास याइगु जुल धकाः मती अंदोल जुइकाव छुंछुं मधासे सुमुक च्वनाच्वन। पुनर्वार तथागतं निगूपतक न्यना बिज्यात, गथे खः सच्चक! थुकेयागु जवाफ ब्यु।

उगु बखतयू लाक्क देवेन्द्र राक्षस यागु भेष धारण याना नँयागु गडा पाछायाव प्रहार याये धकाः त्राश क्यना धाल, हे सच्चक! तथागतं न्यना बिज्यागुया जवाफ बीगुला? मबीगुला? छुया कारणयू सुमुक च्वना च्वनागु?[35] उगु बखतयू सच्चक थाह्मान्हुया त्राश लगे जुयाव तथागतयाके बिन्तियात भगवान शास्ता! सेवक जि आपालंहे भूलजुयाच्वंगु मिथ्यावाद चलेयाना च्वनागु जुल। थनिंनिसें थुगु मत (वाद)यात त्वता छलपोलयागु वादयात जन्मभर तकं स्वीकार याना धारण यायेगु जुल। धकाः चरण कमले वन्दना यागु जुल।

---

[34] उगु बखते सच्चक आचार्यया मेमेपिन्त किकाःछ्वये मज्यूगु जुया सापहे फसात जुगु जुल।

[35] उम्ह भेषधारि राक्षसयात केवल तथागतव सच्चक निम्हेसियां मात्र खना च्वंगु जुल।

https://dhamma.digital

महाकारूणिक जुया बिज्याकम्ह तथागतं पञ्चस्कन्ध यागु पुच्छाप्रश्नयात त्वता प्यंगू प्रकारया गम्भीरं युक्तजुयाच्वंगु धर्मोपदेश यानावं बाँलाक बुझे जुइक ब्याख्यान याना बिज्यात। धर्मोपदेशया अन्तय् सकल परिषद्पिं दुःखं मुक्त जुइगु सत्यमार्ग (अवबोध) दर्शन प्राप्त जूगु जुल। यदि सज्जनपिंसं थुगु खँ सम्पूर्ण स्वयेगु सिइकेगु इच्छा दुगु जुल धाःसा मज्झिम निकाय पालि अट्ठकथा महासच्चक, चुल सच्चक सूत्र स्वया बुझे याना कया बिज्याये माल।

इति सच्चक दमनो समाप्त।

नन्दोपनन्द नागयात दमन याना बिज्यागु

नन्दोपनन्द नागराजायात दमन याना बिज्यागु गथे धाःसा, श्री तथागत जेतवन विहारय् बिज्याना च्वंगु बखतय्, छन्हुया दिने अनाथपिण्डिक महाजन बान्हि लिपा विहारय् वया धर्मोपदेश न्यने धुंका, श्री तथागतयके प्रार्थनायात – भगवान शास्ता! छलपोल प्रमुख न्यासम्ह सङ्घपिं कन्हे सेवक जिथाय् गृहय् भोजनार्थ बिज्याहुँ धकाः बिन्तियात। श्री तथागतनं स्वीकार याना बिज्यात धैगु सिइका अनाथपिण्ड महाजन थःगु भवनय् ल्याहाँ वंगुजुल।

तथागतनं कन्हे खुनु पुब्बाण्ह समयय् महाकरूणा समापत्ति बिज्याना झिदोलगू लोक धातुस उद्धार यायेयोग्यपिं प्राणिपिनत सदायार्थें स्वया बिज्यागु बखतय् नन्दोपनन्द नागराजायात खना बिज्यागु जूयानितिं विचाः याना बिज्यात – "थुम्ह नन्दोपनन्द नाग अतित जन्मय् पुण्य कर्म यानावगु (उपनिस्सय) पुण्यविज् दया च्वंसानं दुर्गति भुवने वासयाना च्वंया नितिं आपालं अभिमान क्रोध बढे जुइका मिथ्यादृष्टियागु भावपाखे लानाच्वन। (गथेकि लःयागु आधार मदुगु थासय् अंकुर उत्पत्ति जुइमफुगुथें जुयाच्वन) आः जि वना मौद्गल्यायनयात अढेयाना दमन याके बिल धाःसा अचल श्रद्धा सम्यक् दृष्टि धयागु बिज शुद्धरूपं उत्पत्ति जुयावइ धकाः खंका बिज्यानाव, प्रातकाल जुसेंलि आनन्द भिक्षुया गुगु तथागतयात मामागु सेवा सुश्रुसा प्रबन्ध यायेमागु याना समाप्त जूगु अवस्थाय् आनन्दयात सम्बोधनयानाव आज्ञा जुया बिज्यात – आनन्द! छ वना न्यासम्ह सङ्घपिन्त समाचार ब्युकि, थौं जि नागं वासयानाच्वंगु सुमेरूपर्वतया क्वे (समीपय्) देशाचारय् वने धकाः आज्ञा जुया बिज्यात। आनन्द भिक्षुनं (छलाभिञ्ञाण वसीपत्त) अभिञ्ञाणं निपुन चतुर जुयाच्वंपिं अरहन्त न्यासम्हयात समाचार बिल, बिसेंलि तुरन्त तथागतया थास जम्मा जूवगु जुल।

तथागतं अन जम्मा जू वःपिं न्यासम्ह अरहन्त सहितं, आकाश मार्गनं बिज्याना नन्दोपनन्द नागराजाया विमान च्वं च्वं नागेयाना बिज्यात। उखुनुया दिनय् (सुथे) नन्दोपनन्द नागराजपिनिनं आपालं परिवारपिं मुंका नयेगु त्वनेगु लहर बाजियायेगुया भारि सभा (मेला) जुयाच्वंगु बखत जुयाव, इन्द, नील, मणि, मानिक, पन्ना (मसारक) विविध प्रकारया रत्नजदित पलङ्कस, मङ्गल जुयाच्वंगु स्वेतछत्रं क्वीका जम्मा खुदोलगू हिसापं दयाच्वन। हानं धोलक, मृदङ्ग, बासुरी, सितार, गीतारादि नाना प्रकारया देववाद्य थाना नाग कन्यापिं जवं खवं तया, अत्यन्त मनोहर आनन्दगु न्यनेहे यइपुसे च्वंगु न्यन्यं न्यनेमगागु, न्यकोफुक्क झुले जुया च्वनिगु। हानं तालताले मनमोहित हिसिचा दुपिं प्याहांवया नाना प्रकारया हर्षित वाक्य ल्हाना च्वनी। हानं पहर पहरे भरखर भरखरया रूप यौवन जाया वया च्वंपिं सुन्दरी मनमोहिनी कामिनी स्वस्वं स्वेमगापिं नाटकी नागकन्यापिं नाना प्रकारं नाट्य गीत याना हस्त पाद, सिर, शरीर, अङ्ग, प्रत्यङ्ग संका मा मापिन्त मामागु हिसापं इसारा बिया हाउ भाउ पितकया अङ्ग प्रत्यङ्गयागु ताल चाल मिलेयाना, मिखायागु इसारा याना क्यनिबले (साधारण मनुष्यपिंसं छक मात्र खन धाःसा न्हेन्हु तक मुर्छा जुयाच्वनी) अन स्वया च्वक्कं फितिक्कहे मसंसे तसविरथें झुलेजुया मोह जुया च्वनीगु जुयाच्वन। थजागु हिसापं नाट्य गीत याका देवकन्या समानपिं नागकन्यापिंसं छचाखेरं चाउयेका देवलोकय् उत्पत्ति जूगु दिव्यभोजनामृत पान याना थःथपिनि इच्छापूर्वक सुख शेल यानाच्वंगु जुल।

उगु बखतय् लाक अमिगु फुसंहे भिक्षुसङ्घपिं बिज्यात। अमित नागेयाना भिक्षुपिं बिज्यागु जक खनेवंजा (गथे छो मि घ्यः ल्वीथें) छथुंहे जरंग क्रोध पिकया वाथाक्क दना ह्याउक मिखाकना काचाकिचिं गुगु स्वानातगु स्वेत छत्र ग्वत्वीका आकाशय् थस्वया मुमुरि जुया धाल, "रे रे मुन्दन भिक्षुत! थ्व मुन्दन तय्सं

https://dhamma.digital

तधंपिं थजिपिं, हनेमाःपिं धकानं वास्ता यागु मखु, गपाय् च्वतं बढे जूपिं स्व स्व, जिगु छ्यँफुसं नागेयाना जुयाच्वंगु, गपायूच्व अदप् आदर मदुपिं। अमिगु तुती च्वंगु धुधा जिगु छ्यँ फुसे छरे याना याना वनाच्वन। अमिगु धाचाहे स्वरे! अनेने छातं तुकरा ताकारा मिले याना पाता पाता होना क्वथाचा लुइका म्हासुसे च्वंगु वस्त्र छपु पाछाया आकाशं बराबरहे जित नागेयाना अमिगु यः यःबले यः यःथेंहे त्रायत्रिंश पादे इधु थिधु जुयाच्वनीगु जुयाच्वन। आः धार्सेलि थनिंनिसें छिमित थ्व थुगु मार्ग गमन याके बिइमखुत, यदि छिपिं हते जुया लिचिला वंसावन, मवन धाःसा छिपिं फुक्कं जिगु म्हुत्वीहेतुं (समाप्त) विनाश याना बिइगु धकाः बोबिया क्रोध पिकयाव थः च्वंच्वनागु रत्न पलङ्कं हत पतं क्वाहावया अजंवर जुइक थःगु म्ह (शरीर) फुलेयाना तधिक यानाव गुगु ८४००० च्येप्यदो योजन उच्च जुयाच्वंगु सुमेरू पर्वतयात क्वंनिसें च्वयूथ्यंक थःगु म्हं न्हेहिं हिंनाव सुमेरूया च्वकाय् च्वंगु त्रायत्रिंश भुवन छगुलिं धाके जुइक थःगु फन धारणयाना फिजेयाना त्वपुयाच्वंगु जुल।

भिक्षु सङ्घपिनं सुमेरू पर्वतया बच्छिपायूजागु (युगंधर पर्वत समानगु) थासय् थ्यंगु बखतय् वेजयन्त प्राशाद विमानयात मखनाव रट्ठपालक अरहन्तं तथागतयाके बिन्ति यात, भगवान शास्ता! सेवक जिपिं न्हापा न्हापा जूसा थन थ्यनिबले सुमेरू पर्वतनं खनेदु, त्रयत्रिंश देवलोकनं, वेजयन्त प्राशादनं, उकेस्वानातगु ध्वजा समेतं बाँलाकंहे स्पष्ट रूपं खनेदयाच्वंगु खः। आः धाःसा छुंछगुनं खनेमदु स्व, स्व थासे वचुसे च्वंगु पर्वत समानं जक खनेदया च्वन, उगु त्रयत्रिंश आदि छुं खने मदुगु कारण छु जुइ?

तथागतं आज्ञा जुया बिज्यात "प्रिय रट्ठपालक! नन्दोपनन्द नागं छिपिं खना क्रोध उत्पत्ति यानाव थःगु शरीरं सुमेरू पर्वतयात हिना देवलोक छगुलिं त्वपुयाच्वंगु दु। तसर्थ खने मदयाच्वंगु खः।" पुनर्वार तथागतयाके बिन्तियात, अथे जुल धाःसा सेवक जित वचन फ्वनेकि, जिगु ऋद्धियागु बलं उम्हनागयात दमन याना वये। तथागतं अनुमति बिया बिमज्या।

पुनर्वार राहुल, भद्दिय आदि स्थविरपिंसं बिन्तियात अमितनं अनुमति बिया बिमज्या। तत् पश्चात् महा मौद्गल्यायन स्थविरं बिन्तियात त्रैलोकय् नाथजुया बिज्याकम्ह भगवान तथागत! केवल तिर्यक जुयाच्वंम्ह नन्दोपनन्द नागयात दमन यायेगुली छलपोलं परिश्रम याना बिज्यायेगु योग्य मजू, गथे गृहस्तिपिनि गृहकार्यादिहे जूसानं सम्पूर्ण कार्य माँ, बौपिंसंहे जक परिश्रम यानाच्वने म्वाक जेष्ठम्ह पुत्रनं अभिभार कया कार्य चलेयाइगु खः। तथेव सेवक जित अनुमति बिया बिज्यायेगु योग्य खः। जिगु ऋद्धियागु बलं व नागयात दमनयाना शान्त याना बिइ धकाः बिन्ति यात।

उगु बखतय् श्री तथागतंनं महा मौद्गल्यायनयातहे अनुमति बिया बिज्यागुजुल।

अनंलि, अन बिज्याना च्वंपिं भिक्षुसङ्घपिं सकलें युगन्धर पर्वत च्वकाय् आरोहन जुया स्वया च्वना बिज्यात।

मौद्गल्यायननं चतुर्थ ध्यानय् प्रवेश जुयाव इद्धिविध अभिञ्ञाणयात भावना याना महानाग राजायागु रूपधारण यानाव नन्दोपनन्द नागया द्योने भिंप्यहिं हिने धुंका उम्ह नागया फन त्वप्वीक थःगु फन धारण याना सुमेरू पर्वतय् न्याका, सनेहे मजीक कसेयाना तल। नन्दोपनन्द नं भयंकर क्रोधपिकया थःकेच्वंगु घोर विषयात त्वतुगु जुल।

भेषधारि महानाग नं धालकि – छंकेजक विष दुगु मखु तथा त्वतेफयाच्वंगुमखु जिकेनं छन्त मनिंगु विष त्वतेगु दयाच्वन, छं सहयाना च्वनेगु शक्तिदुला? धकाः विष त्वता बिल।[36] थुकि थजागु खँ दुकि नन्दोपनन्द यागु विषं स्थविरयात छुनं दाहयाये फुगु मखु। महानाग स्थविरयागु विष नन्दोपनन्दं सहयाय् फुगु मखु अथवा आपालं डाह जूगु जुल। एवं प्रकारं महान् ऋद्धि पराक्रम दयाच्वंपि नाग निम्हसें विष त्वता ल्वाना च्वंगुलिं सुमेरू पर्वतय् दिनिदिनि मि छ्वयाच्वंगुथें खनेदयाच्वन। तदा नन्दोपनन्दं न्यनकि जित थन सुमेरू पर्वतय् न्याका पीडा कष्ट ब्यूवःम्ह छ सु खः?

स्थविर महानागं – जि तथागतया शिष्य मौद्गल्यायन खः।

नन्दोपनन्द नागं – यदि सत्य खःसा रूप धारण याना क्या?

---

[36] थुके ज्ञानीजनपिसं विचाः याना कायेगु गथेधाःसा (गथे धाःदुगु ल्हातिस मलभताँ दिफु) अरहन्तपिंके राग, द्वेषादि दइमखु। छगु हानं नेत्र रोग जुयाच्वंपिन्त (प्रदिप) मत धयागुनं विषथेंहे जुइफु।

https://dhamma.digital

स्थविर महानागं – नाग रूप त्वता मौद्गल्यायनयागु रूप धारण यना क्यनाबिल।

नन्दोपनन्द नागं – गुम्ह मौद्गल्यायनयागु रूप खने साथ क्रोध पिकया धालकि "थथि जाम्ह तुच्छ मनुष्य जुयाच्वंम्हसें जिगु थजागु भयंकर क्रोध विष गबले जक थामे याना तिके जुया च्वनेफइ" धकाः घोर विष सहित याना न्हाय्प्वा यागु स्वासं छिंक याना प्वीया बिल, तथापि मौद्गल्यायन स्थविर इकि धिकिहे मसंसे बिज्याना च्वंगु खनाव भनहे क्रोध तच्व याना धालकि थ्वयातला थ्वयात थर्थेहे ल्वाकाक्क याना नुना छ्वया बिइ धकाः काचाक्क वांन्याना नुनाछ्वत। (उगु बखतय् सर्वज्ञ जुया बिज्याकम्ह तथागतं आज्ञा जुया बिज्यात भो मौद्गल्यायन! आम नन्दोपनन्द नागयानं तच्वगु ऋद्धि दुम्ह खः।

तस्मात छं चतुर्थ ध्यान समापत्तियातं बाँलाक भावना याना च्वनागु दु मखुला? धकाः मामागु उपदेश प्रबन्ध आज्ञाजुया बिज्यात। मौद्गल्यायनं बिन्तियात, धर्मराज जुया बिज्याकम्ह भगवान तथागत! छलपोलयागु आज्ञा उपदेसानुसार सेवक जिं प्यंगू प्रकारया इद्धिपादयात मत्वतुसे भावना याना च्वनागु दु, थजाम्ह नन्दोपनन्द नाग छम्हजा छु थ्वयासिनं महान् ऋद्धिबल दयाच्वंपिं सहश्राधिक उत्पत्ति जुयावल धाःसानं दमन याना बिइगु समर्थ दु धकाः बिन्ति यागु जुल। अनंलि स्थविर नं नागया म्हुतुं प्रवेश जुयाव देपापाखे यागु न्हाय्पंप्वालं पिहाँ बिज्यात। हानं देपापाखे यागु न्हाय्पं प्वालं द्वाहाँ बिज्यानाव जवगु पाखें पिहाँ बिज्यात। हानं देपापाखेयागु न्हाय्प्वालं प्रवेश जुया जवगु न्हाय्पंप्वालं पिहाँ बिज्यात। तथा जवगुलिं द्वाहाँवना देपागुलिं पिहाँ बिज्यात। एवं प्रकारं नन्दोपनन्द नागया अथे थथेहे धाय्मफयेक इप्प मप कंक न्हासं द्वाहाँ वना न्हाय्पनं पिहाँ बिज्याइगु, न्हासंनं न्हाय्पनं नं द्वाहाँ पिहाँ जुया बिज्यानाच्वन। हानं नागया म्हुतु वाहाँ खाये मात्रनं म्हुतुंहे प्रवेश जुयाव आतापुतिस चंक्रमण यना बिज्यानाच्वन।

उगु बखतय् नागया मती लुलकि "थ्व भिक्षु जिगु प्वाथे द्वाहाँवंगु भति होस याये मफुगु जुया नितिं बचेजुल, तर थ्वगनहे वनेजा जिगुहे प्वाथे मखुला? प्वाथं प्याहावल धायेव थ्वहे म्हुत्वी धंबाया च्वकाय् नचुसे च्वनिगु जुल" थुगु प्रकारं मती तयालि स्थविरयात धाल, हे मौद्गल्यायन! छ जिगु थ्व अपवित्र जुयाच्वंगु तथा मलमुत्रंहे जक पुरे जुयाच्वंगु प्वाथे जक च्वना च्वनेगु घृणा मजूला? दुर्गन्धं पुरेजुयाच्वंगु प्वाथेजक च्वना च्वनेगु मखु याकनं पिहाँ वा छाय् पिहाँ मवसे च्वना च्वनेगु जि खना ग्यातला? छजा आपालं पराक्रमि खः याकनं पिहाँ वा।

उगु खँ न्यना स्थविर नं प्वाथं थाहाँ वयाव नागया म्हुत्वी च्वंगु धंवायात तानां तुनुं धाय्क प्रहार याना पिहाँ बिज्यात नागनं स्थविर पिहाँ बिज्याना सन्मुखे उपस्थित जुयाच्वंगु खने साथं कटटटं धंवा न्हाय्का घोर विष सहितगु न्हाय्प्वालं स्वास पिकयाव छिंक याना काचाक्क म्हुतुं वां न्याना ल्वाकाक्क नयाबिल। स्थविरनं तुरन्त म्हुत्वी द्वाहाँ वनाव म्येया द्योने चंक्रमण यानालि प्याहा बिज्यात। नागनं भने क्रोध पिकया थःके दक्व बल वेग तथा विष मुना छिंक याना पुयाछ्वत तथापि स्थविरया चिमिसं छपुहे इकि धिकि मसंगु खना, अन्तिमे थःहे कायेल जुयाव मती चिन्तना यात, "अहो! थ्व भिक्षुजा धार्थेहे महान पराक्रमि बलवानम्ह खः खनी जिर्थेजाम्ह यागु महान घोर विषंहेनं छुंहे चात्तेजूगु मखु, आः थ्व नापं च्वनां जीमखुत केवल बिस्युवनाहे जक जित रक्षा जुइ" धकाः महा अजंवर नागरूपयात त्वता तुरन्त चिकिचाधिक जुयाव सोतादहं (सरोवर)पाखे बिस्यूवन (क्वाहावन) उगु अवस्थायात स्थविरं खनाव, तुरन्त गरूडयागु भेष धारणयाना नागयात ल्यूवंगु जुल। नागनं गरूडयागु भयं ग्यानाव मनुष्य पुरूषयागु रूप धारण यानाच्वनाबिल, स्थविरनं तुरन्त देव राक्षसयागु भेष बदले यानाव, काचाक्क वां न्याना नेर्थेयागु बखतय् नन्दोपनन्द नाग थारान्हुया मरण भयं त्राश जुयाव याकनं याकनं स्थविरयागु चरणय् भोस्सुना प्रार्थना यातकि, स्थविर मौद्गल्यायन! जि छलपोलयागुहे सरणय् वेगु जुल। जि थ्वनं न्हापा आपालंहे भूल जुयाच्वंगु मिथ्या ज्ञान धारण याना च्वनागुखत। आः थनि निसें उगु मिथ्या भावनायात त्वताव केवल छलपोलयागु उपदेशानुसार आदर पूर्वक धारण पालन यायेगु जुल तथा शरण वेगु जुल धकाः स्वीकार याःगु जुल।

तदा मौद्गल्यायनं धाल, नन्दोपनन्द! साधु! साधु! दँ, दँ छं धार्थें ज्ञानं बुझ्केयाना काल। आः झीपिं याकनं तथागतयाथाय् वनेनु, छंतहे करूणा पूर्वक उद्धार यायेया कारणय् त्रैलोकया नाथ सर्वज्ञ शास्ता अनुत्तर पुरिस दम्म सारथि जुया बिज्याना च्वंम्ह तथागत युगन्धर पर्वत च्वकाय् बिज्याना च्वंगुदु, झीपिं याकनं वनेनु

https://dhamma.digital

धकाः नन्दोपनन्द नाग सहित गन खः तथागत बिज्याना च्वंगु अनहे थ्यंक वगुजुल। श्री तथागतनं उम्ह नागयात योग्य योग्यगु हिसापं धर्मोपदेश बिया बिज्यात। नन्दोपनन्द नाग नं श्री तथागतयागु सदुपदेशयात सिरे छुनाव उपासक यागु भाव नियम ग्रहण याना कागु जुल। थुगु हिसापं नन्दोपनन्द नाग राजायात दमन याना बिज्याये धुंका, भिक्षुसङ्घपिं न्यास ५०० म्ह सहितं आकाश मार्ग नं बिज्यानाव अनाथ पिण्डिक महाजनया गृहय् बिज्यागु जुल। महाजननं आदर पूर्वक लँस्वया छें बिज्याकाव प्रार्थना यात, भन्ते भगवान! थौंयादिनय् छलपोलपिं न्हापा स्वयानं लिबाक बिज्यात छायूथें? तथागतं नन्दोपनन्द नागयात दमन याना बिज्यागु कारण वृतान्त प्रकाश याना आज्ञा उपदेश बिया बिज्यात।

महाजनं तथागतयागु सदुपदेश न्यनामात्रनं हर्षोत्साह जुयाव, तथागतयाके प्रार्थना यात, भगवान तथागत! जिगु थ्व गृहय् थनिनिसें न्हेनुतक कृपापूर्वक भोजनार्थ बिज्याहुँ। तथागतनं महाजनयागु इच्छा प्रार्थनानुसार पुरे याना बिज्यागु जुल।

इति नन्दोपनन्द नाग दमनो निट्ठितं।

बक ब्रम्हायात दमन याना बिज्यागु

छगू समयय् श्री तथागत जेतवन विहारय् विराजमान जुया बिज्याना च्वंगु जुया च्वन, उगुहे बखतय् गनखः आभस्सरा भूवनय् मिथ्यादृष्टि (मतवाद) जुयाच्वंम्ह बक ब्रम्हायात समन्त चक्खुं खंका बिज्यात। उम्ह ब्रम्हाया न्हापा मनुष्य जन्मय् वर्ष लक्खछि दँ तक ऋषि प्रव्रज्या जुयाव लौकिक ध्यान समापत्तियात अखण्ड अभ्यास उद्योग यानाव देहान्त जुसेंलि वेहप्फल भुवनय् उत्पन्न जुयाच्वन। उगु भुवनय् महा कल्प ५०० न्यासतक ब्रम्हापिनिगु सुख एश्वर्य परिभोग यायेधुंका मृत्यु जूसेंलि ६४ कल्प यागु दयाच्वंगु सुभकिण्हा भुवनय् उत्पत्ति जुल।

पुनर्वार अननं मृत्यु जुया ८ च्यागु कल्प आयु दयाच्वंगु आभस्सरा भुवनय् उत्पन्न जुयाच्वन। एवं प्रकारं अधोगमन जुया पतन जुयाच्वंसानं, गुगु च्वे च्वे भुवनय् प्राप्त जुयाच्वंगु नाम, रूपयातनं थथे अथे धकाः स्यूगु मखु तथा प्रतिसन्धि जुयाच्वंगुयात नं बुझे जूगु मखु। वया विचाः दुकि न्हापायाथेंहे स्थिर जुया च्वनागु दु गबलेंहे छं जुइ मखुत निच्च ध्रुव सुख जुया च्वनिगु खः। थनं च्वे मेगु दुगु मखुत सकल मध्यय् श्रेष्ठोत्तमखः जन्म जरा व्याधि मृत्यु आदि भय दुःखनं दुगुमखु धात्थें यागुहे निर्वाण सुख पद थ्वहे खः थसिवे मेगु छुंहे दुगु मखुत धयागु (वाद) विचाः जुयाच्वन। हानं उम्ह ब्रम्हाया वरिपरि च्वनाच्वंपिं ७२ न्हेनिम्ह ब्रम्हापिनं अजागुहे सिद्धान्तपिं जुयाच्वन। थुगु प्रकारं बक ब्रम्हापिंसं मिथ्या धारणा यानाव अभिमानं अन्धकार जुयाच्वंगुयात सम्मा सम्बुद्धं खंका बिज्यानाव, उगु मिथ्याज्ञानयात छुटेयाना सम्यक् यथार्थ मार्गय् थ्यंका बीमागुया कारणय् गथे खः बलवान पुरूषपिंसं केकुंकातयागु बाहु, चतक्क तप्यंका छ्वइगु खः तथेव तथागत छगू मुहुर्तेहे उगु ब्रम्हलोक थ्यंका प्रगती जुया बिज्यात। तदा बक ब्रम्हादिपिंसं खंका धालकि, भो गौतम! छःपिं जिमिथाय् ब्रम्हलोकय् बिज्यानाला? असलहे जुल धात्थें बाँलाकहे बिज्यागु जुल। छगू थ्वनं खः कि छःपिं थुगु ब्रम्हलोकय् आपालं काल बिते जुइकातिनि बिज्यात खनी, धकाः धा धां तथागतया लिक्क फयूतुवगु जुल। लिक्क फयूतुनाव धालकि, भो गौतम! थुकि थन बिज्याये गुयातं बाँलाक बलोद्योग याना बिज्याहुँ, थ्व जिमिगु ब्रम्हलोकय् उत्पन्न जुल धायेव धार्थेंहे फुक्क भय दुःख हरण जुयावनी। जरा, व्याधि, मृत्यु मदया सदानं नित्य जुयाच्वंगु निर्वाण थ्वहे खः। तसर्थ याकनं थन बिज्यायेगुयात उद्योग बल याना बिज्याहुँ धकाः लिक्क च्वना हालाच्वन। थुगु खँ न्यना श्री तथागतं अन उथाय् जम्मा जूवया च्वंपिं सकल ब्रम्हापिन्त साक्षितयाव धर्मामृत पान याकेया कारणय् सम्बोधन याना बिज्यात, भो भो सकल ब्रम्हापिं! थ्व थुम्ह बक ब्रम्हा अविद्यान्धकारय् लाना च्वनखनी। गथे खः पंजले दुने च्वंम्ह भृंगलं गुम्ह पञ्जलं मुक्तजुयाच्वंम्ह पक्षियात (सा सा भिं भिं नेयोसा) सुखानन्दं च्वने योसा याकनं थन जिथाय् वा धकाः सता च्वनिथें गुगु भूलगु मिथ्याज्ञान धारण यानाव थ्व लोकय् जिपिंहे श्रेष्ठोत्तम जिपिंहे मोक्ष निर्वाण थ्यना च्वन, जिमितहे निर्वाण सुख प्राप्त जुयाच्वन। थ्वयासिनं च्वे मेगु छुंमन्त धकाः अभिमानाहंकार याना च्वनखनी। लिपा जुया वइगु भय अन्तराय यातनं विचाः याना

https://dhamma.digital

खंकाकायेफुगु मखु अनित्ययातहे नित्य, असारयातहे सार, असुखयात सुख सम्झे जुयाच्वन खनी। वट्ट दुःखं छुटे जुयाच्वंगु निर्वाण सहज दया च्वंक च्वंकंहे खंके मफयाव मसियाच्वन खनी, धकाः आज्ञा जुया बिज्यात। थुगु प्रकारं मिथ्या धारण याना च्वंम्ह ब्रम्हा धकाः आज्ञा जुया बिज्यागु न्यना बक ब्रम्हाया आपालं शरमथें जुया धालकि[37] (द्वासत्तति भो गोतम पुञ्ञकम्मा...। आदिगाथा) भो गोतम! थुगु सस्सतवादयात धारण याना च्वनाम्ह जि जक मखु जिनाप नापं मेमेपिनं न्हापा सहपुञ्ञकारी जुया वयापिं ७२ न्हेनिम्ह सकलयां थ्वहे थजागुहे वाद (सिद्धान्त) जुया च्वनकि जन्म जरा व्याधि मृत्युं छुतेजुयाच्वंगुया कारणयू नित्यस्थीर जुयाच्वंगु निर्वाणहे खः। हानं मेमेपिं सकल देव ब्रम्हादि पिंसंनं जिमित आपालं पूजादि प्रशंसा यानाव प्रार्थना यानाच्वन कि जिपिंथेंहे जिमिगु भावे जिमिगुहे पदवी याकनं प्राप्तयायू फयेमा धकाः। तसर्थ थुगु ब्रम्हा भावयातहे धात्थें यागु निर्वाण जुयाच्वन धकाः धयागु खः। तथागतं अमित साक्षात् प्रतित जुइक कना क्यना बोध यायेमागुया कारणयू।

अप्पम्पिहि एतं न दीघायु आदि गाथाद्वारा आज्ञा जुया बिज्यात। भो बक! एकचित्त याना न्यँ। थुगु ब्रम्हलोकस छ (बास जुया) उत्पत्ति जुयाच्वंगु काल अन्तर कल्प हिसापं संख्यायात धाःसा १,३६,४३२ कल्पहे मात्र जुयाच्वन। वर्ष हिसापं निरब्बुद लक्खछि मात्र दयाच्वन जन्म मरण यातनं छुतेमजूनि च्यूति मृत्यु जुइमानिगु अवश्य खः धकाः जिंजा खनाच्वंगुदु। केवल छहे जक ज्ञानान्धकार जुयाच्वंया नितिं थःगु आयु शेष गुलि गथे बाकि जुयाच्वंगु यातनं खंका सिइका कायेफुगु मखु धकाः आज्ञा जुया बिज्यात। (आ थुकि निरब्बुद यागु संख्या गथे धाःसा दस दसांगुणेयाना यंकेगु, यथा भिगू, सच्छिगू, दोलछि, भिदोल, लक्खछि, भिगु लक्ख, कोटि, पकोटि, कोटि पकोटि। आः थन कोटि पकोटि सच्छिगू लक्खयात नहुत, नहुत सच्छिगू लक्खयात निन्नहुत धाइ। थुलितक यागुहे मात्र गुपिंखः हिसापं संख्या याना च्वंपिं लोकजनपिंसं गणित यायेफुगु खः थ्वयानं च्वे अधिकयात बुद्ध अरहन्तपिंसं गणित संख्या याना कायेफुगु जुयाच्वन। पुन निन्नहुत लक्खछिगुया सच्छि अक्खोभणी धाई,[38] अक्खोभणी लक्खछिगुया सच्छि बिन्दु धाई, बिन्दु लक्खछिया सच्छि अब्बुद धाई, अब्बुद लक्खछिया सच्छि निरब्बुद धाई, थ्वहे निरब्बदु जम्मा लक्खछिगुया जूसां बक ब्रम्हाया दीर्घायु जुयाच्वन।) थुगु हिसापं आज्ञा उपदेश बिया बिज्यासेंलि बक ब्रम्हानं छुंभति दीर्घदर्शी जुया नितिं तथागतयाके प्रार्थना यात – भो गौतम! थुगु ब्रम्हलोकयू ताकाल परज्यन्त वास याना च्वनेदुगु जिमिसं न्हापा छु पुण्य साधन यानावगु खः, थुकेयागु यथार्थ रूपं धया बिज्याये फत धाःसा अलेतिनि छःपिं बुद्धहे खः धकाः जिमिसं विश्वास यायेगु जुल। श्री तथागतं सकल ब्रम्हापिनि शंसय दूर निवारनार्थ थुगु गाथाद्वारा आज्ञा जुया बिज्यात। (यं त्वं अपायेसि बहुमनुस्से...।) भो बक! छ थुगु ब्रम्हलोकयू उत्पत्ति जुइदुगु (जूवगु) कारण पुण्यफल गथे धाःसा –

परापूर्वकालयू छगू कल्पयू मनुष्य भुवनयू वाराणसि नगरयू केसव धयाम्ह ब्राम्हण धायेका आपालं धनरत्न श्री सम्पत्ति परिपूर्ण जुयाच्वन। छन्हुया दिनयू गृहस्थि (घरावासयू) च्वना च्वनेगुयात दोस खनाव आपालं घृणा जुया सारा सम्पत्ति गृह परिवार फुक्कं त्याग याना ऋषि प्रवजित जुया (चतुक कसिण चक्कायात भावना याना उके यागु आधारं लौकिक जुयाच्वंगु ध्यान समापत्तियात अखण्ड उद्योगाभ्यास यानाच्वंगु जुल। तसर्थ छन्त सकल लोकपिंसं केसव ऋषि धकाः नाम प्रख्यात याना जुयाच्वन। छगू समययू बालुकान्तार धयागु मरूभूमिया समिपयू जङ्गल छगुलि च्वनाच्वन। उगुहे अवस्थायू न्यासम्हति व्यापारित आपालं बैल गाडा ज्वना वःपिं मार्ग भ्रष्ट जुया उगुहे बालुकान्तार मार्गयू चा चाहिला च्वन, नयेगु त्वनेगु सामान फुक्कं फुना पित्याक प्यास चागुलिं डाह जुइका, गनं छुकियागु आधार मखंसेंलि प्राणयागु निराशा याना बैल तयेतनं सकसितं त्वताव वहे बैलगाडाया तःले पुच पुचमुना द्यना च्वंगु जुल। अजागु विपत जुयाच्वंगु घटना केसव ऋषिं खना आपालं करूणा चित्त उत्पत्ति जुयाव मती चिन्तना यात, थ्व विपतस क्यना च्वंपिं प्राणिपिं मती चिन्तना यात, थ्व विपतस क्यना च्वंपिं प्राणिपिं थन जिगु समिपयू नाश जुइके मज्यू, धकाः थःगु (अभिञ्ञाण) ऋद्धिबलं गंगायागु जलधारा न्ह्याकेहया बिल, हानं फल मूलादिं पूर्ण जुयाच्वंगु जङ्गल छगू यातनं अमिगुहे समिपयू श्रृष्टि याना

---

[37] गथे खुंयात कायल याइगु समये, जिजक खुयागु मखु थ्वनं खः वनं खः धकाः पा याना क्यनिथें, हानं ज्ञानी सज्जनपिसं गुलिंकुलपुत्र पुत्रीपिन्त सम्झे याकेकि भति मखुगु उल्तागु भावाचरणयू लाना च्वन धकाः धाःसा कुलपुत्र पुत्रीपिसं (थःपिं भुल जुयाच्वंगुयात वास्ताहे मयासे) न्हापा न्हापा आजु अजि पिसं निसें थथेहे चलेयाना वयाच्वंगु खः धकाः धाइ थें। उम्ह बक ब्रम्हानं मेमेपिं ब्रम्हापिन्त नापं पा याना क्यागु जुल।

[38] अक्खोभणी धयागु निगू स्वंगू प्रकारयागु दयाच्वन।

https://dhamma.digital

ब्यूगु जुल। तदा व अपिं व्यापारितयूसं खना थःथः इच्छा पूर्ण जुइक नयेगु च्वनेगु पान याना बैल तयेतनं तृप्त जुइक नके त्वंके याना थपिं वनेगु मार्ग लुइका सुखपुर्वक थथःगु थासयू थ्यंक वंगु जुल।

पुनर्वार केसव ऋषि पञ्चन्त छगू ग्रामया आसपासे एणी धयागु गंगाया समिपयू आश्रम देकाच्वन तदा ग्रामनिगम स्यंका जूपिं चोर (दाकु)त आपालं जम्मा जुया गुगु समिपयू च्वंगु गांचायात नाशयाना धन सम्पत्ति आदिं साः म्ये, स्त्री, पुरूष, मचा, मिसा, सहितं ज्वना हयाव वन पर्वतयू दुतयंका थायू थासयू पालो पहरा तया सकसियां नये त्वने यावनाच्वंगु जुयाच्वन। उगु बखतयू मचा, मिसादि हा हाकारं ख्वया हाला च्वंगुयात गुम्ह केसव ऋषिं ताया, थुमित चोर भय लगे जुल धकाः सिइका विचाः यातकि "थ्व थन जिगु समिपयू थ्व प्राणिपिं नाश जुइगु जिं गथे स्वया च्वने, रक्षा मयासें मज्यू धकाः देश नगरया राजायागु भेष धारण यानाव थःगु ऋद्धिबलं आपालं सल किसि, रथ, शैन्य सिपाहि उत्पत्ति यानाव गन खः चोरगणत च्वनाच्वंगु अनहे उखेपाखे स्वया विकुल पुया वाद्य थाना पलतन न्ह्यावंगु जुल। तदा चोर गणतयू पाः च्वना च्वंपिंसं ताया खनाव अमिगु मती, अमितहे ज्वंवगु खः धकाः तच्वतं भय त्राश चायाव हटपटं चोरगण तेथायूवना राजां आपालं पलतन मुंका ज्वंवल धैगु समाचार कन। चोरतयू नं सल्लाह जुलकि राजाया आपालं सशैन्यत नापं ल्वाना च्वनां भीसं त्याके फइगु मखु तथा न्हापा न्हापा नं गबलेंहे न्यनेनंगु मखु तसर्थ भीपिं थथे च्वना च्वने मजिल धकाः थःथःपिनि नया त्वना च्वनागुहे त्वता तुरन्त सकलें बिस्युंवंगु जुल। चोरत बिस्युं वंसेंलि अन कुनातपिं स्त्री, पुरूषादि मचा, मिसा, सा, म्ये सहितं सकलें ब्वनाहयाव सुविस्तासाथं थथःगु थासयू तया रक्षायाना तगुजुल। भो बक! थुगु छंगु निगु पतकयागु पुण्य साधन याःगु खः।

पुनर्वार अनहे गङ्गाया समिपयू च्वना च्वंगु बखतयू बाराणसि नगरया न्यासःम्हति काजि भारदारपिं सम्मेलन जुया भिं भिंपिं सल, किसियात कयाहये धैगु कारणं आपालं द्वंगा मिलेयाना, छगू तधंगु (जाहाज) द्वंगा दयेकावं बाँलाक नये त्वने च्वनेगु प्रबन्ध मिलेयाना गंगाजिस न्ह्याका हगु जुयाच्वन। उगु बखतयू अनहे केसव ऋषिया अविदूरयू छथायू दिका, थःथपिनि नये त्वनेमागु नया त्वना बाकि ल्यंगु चिपचाप लपते फुकमुना वहे गंगायू वांछ्वया बिल। तदा उलि जक वांछ्वया बिइ मात्रंनं वहे गंगाजि च्वंम्ह गंगेय्य नागराजा तंम्वेका, छिमि नयात्वना ल्यंगु चिपचाप कचिंगल फुक जिगु छ्यँले ला वाँछ्वयेगु धकाः भयंकर रूप धारण याना क्रोध पिकया गुगु द्वंगायू च्वनाच्वपिं फुक्कंहे नष्ट याना बिइ धकाः क्रोध पिकया, ब्वाँयू वगुयात द्वंगायू च्वंपिंसं खनाव मरण भयनं अत्यन्त त्राश चायाव सकलेंहे छगूपाखं कोलाहल शब्दं चिच्चे याना हागुयात केसव ऋषिं ताया सिका विचाः यात कि थ्व प्राणीपिन्त जिगु सन्मुखे थुगु रूपं नाशयाके मज्यू थुमित रक्षाहे यायेमा धकाः गरूड राजयागु भेष धारण यानाव गुम्ह नागयात त्राश क्यना (ख्याना) बिसिकेछ्वत। उगु बखतयू सकलयां प्राण रक्षा जुयाव सुखपूर्वक थःपिनि वनेमागु थासयू थ्यंक वंगु जुल। थुगु जुसां छंगु स्वंगू पतक यागु पुण्य साधन याःगु खः।

भो बक! छ केसव ऋषि जुयाच्वंगु बखतयू जि छंगू अन्तेवासिक शिष्य कप्पर ऋषि धायेका च्वनागु खः। छन्हुया दिनयू हिमवन्तया समिपयू छगू सुन्दर वनखण्डस च्वना च्वनाबले छन्त बाराणसि नगरया राजां निमन्त्रणा याना भारि नक्सां पूजा मान्य यानातल। तथापि देश नगर मध्ययू च्वना च्वनेगु आनन्द मतायाव, गन खः थः शिष्य कप्पर ऋषि च्वनाच्वंगु थासयू आगमन जुयाच्वन। तदा पुनर्वार निमन्त्रणार्थ नारद अमात्य वया बिन्ति यात,"केसव ऋषि! छलपोलयात जिमि जुजुपिंसं अपायूच्वतं पूजामान्य सत्कार याना तेक तेकनं अजागु सुन्दर, देश, नगरयू बिमज्यासे, थजाथायू वन जङ्गलयूहे जक छुया कारणयू बिज्याना च्वनागु? उलिमछि देश नगर वासिपिंसं पूजादि सेवा यानाच्वंगुयात त्वता, थजाथायू शिष्य याकचा च्वनाच्वंथायू गथे आनन्द जुइ? बिज्याहुँ याकनं देशयू" धकाः बिन्तियात। उगु खँ न्यना केसव ऋषिं धालकि, भो नारद! छं भिंगु चित्ततया न्यँ। ऋषि प्रवजित धयापिनि एकान्त वन जङ्गल पाखें तथा है है कै कै मदुगु थासयूहे मात्र विशेषगु सम्पत्ति (ध्यान समापत्ति) प्राप्त जुइगु खः। तसर्थ थुगु वनयू वनदेव देवतापिंसं परिस्थिति यानातगु रमणीय अति मनोहरगु थासेच्वना तथा वृक्षदेव देवतापिंसं अतिसुस्वादिष्टगु मधुरगु न्हू न्हूगु फलमूल परिपक्व याना ब्यूगुयात, आहार सेवन यानाव गुम्ह जि शिष्य प्रिय वातँ तथा अनेगु ज्याखेंसनं विचारपूर्वक थिक प्रबन्ध मिलेयायू सयाच्वंम्ह जि शिष्य कप्पर ऋषि(समान चित्ताचरण मिलेजुम्ह) नापं समागम जुया च्वनेगुहे जकं जित आनन्द जुयाच्वन।

https://dhamma.digital

आमकनं देशनगरयू स्त्री, पुरूषादि मचा, मिसा तथा नानाप्रकारयापिं चानं न्हिनं कचकच कोलाहल शब्द याना च्वनिपिंसं वास यानाच्वंगु थासयू हानं छलकपटादि चिवाचर्चा जालमाया ग्वेगुलि अत्यन्त चतुर निपुन जुयाच्वंपिंसं चाहिला च्वंथायू चानं न्हिनं परनिन्दा परचर्चा तथा अनेनेगु वितर्काग्नि हृदयस प्रजोलित याना, गबलेंहे चित्त शान्ति (मैत्री चित्त) मदयेका तिं तिंन्हुया जुयाच्वंपिथायू च्वना च्वनेगुयात जिगु चित्तानन्द मजु। थुकि दायक तंचायेमतेकि जितजा थनहे शान्तानन्द खः धकाः नारद अमात्यया चित्त बुझे जुइक लोकजनपिनिगु स्वभाव कनाक्यना बिसेंलि नारदनं छुं विचारवानम्ह जुया नितिं केसव ऋषिं धागु खँ धार्थेनं खः धका, खँया महत्व बुझे जुया, नमस्कार तथा पूजादि प्रशंसा याना ल्याहाँ वंगुजुल।

भो बक! छं जूसां न्हापा मनुष्य भुवनयू त तधंगु करूणा पूर्वक आपालं प्राणिपिनिगु बारम्बार जीवित दान बिया प्राण रक्षा याना ब्यूगु पुण्य फलं थुगु भुवनयू छंत आमथे जागु छुं दीर्घ कालतक सुखैश्वर्य प्राप्त जुगु खः। उगु हिसापं छं पुण्य साधन यागु बखतयू जि (तथागत) छंम्ह शिष्य कप्पर ऋषि धायेका च्वनागु खः थुगु खँ छंके लुमंनिला? धकाः एवं प्रकारं न्हापा न्हापा यागु पुण्य साधन यानावगु आदि सम्पूर्ण वृत्तान्त (दृष्टान्त) कना क्यना बिसेंलि बक ब्रम्हाया भ्रसंक न्ह्यलं चागु थें खँ फुक्क लुमना मिथ्यावादं छुटे जुयाव तथागतयागु गुण वर्णन प्रशंसा यायेया कारणयू (अद्धा पजानाति ...।) आदि गाथाद्वारा ब्रम्हादि सकलयात न्यंका धागुजुल। भो भो ब्रम्हादि देवगणपिं! मनुष्यया कोषयू जन्मजुया बिज्याम्ह थुम्ह गौतम बुद्ध अनुत्तर पुरिस दम्म सारथि अतुल ऋद्धि अचिन्तेय्य ञाण, समन्तदर्शी, सर्वज्ञ जुया बिज्याकम्हसें जिगु गुगु मिथ्या मोहान्धकारं त्वपुया तगु नाम रूप स्कन्धादि यागु प्रगति (अनिच्च, दुक्ख, अनत्ता) सम्पूर्ण भावं साक्षातकार जुइक क्यना बिज्यात। हानं जिगु न्हापा न्हापा आपालं कल्पंनिसें पुण्य साधन याना वयागु हेतु कारणादि दृष्टान्त न्ह्यःने तया, तथा जिगु वर्ष आयु सम्पूर्ण गणित संख्या याना क्यना बिज्यात। स्वः स्वः थ्वस्पोल याके सर्वज्ञ ज्ञानं पूर्ण जुया बिज्याना च्वंम्ह जुया नितिं छवण्ण रश्मि पिहाँ वयाच्वन, थथिंजाम्ह सर्वज्ञ शास्ताया शरणे द्वाहाँ वनेगु तथा शिष्य जुइगुयात लिचिला च्वनेगु मखु। धकाः प्रशंसायायू धुंकाव श्री तथागतयाके ल्हात जोजलपा प्रार्थना यात कि, भो तथागत! थनिं निसें जिं थुगु मिथ्यावादयात त्वता छलपोलयागु धर्मोपदेशानुसार छलपोलयागु शिक्षायात धारण पालन यायेगु जुल।

श्री तथागतंनं बक ब्रम्हायात चतुरार्य सत्य धर्मामृत पानयाका बोधयाना ल्याहाँ बिज्यागु जुल। (बक ब्रम्हायात दमन याना बिज्यागु बिस्तारार्थ स्वयेगु इच्छा जुल धाःसा सुत्त निपाते (जातके) कनावंगु दयाच्वन।

इति बक बूम्हा दमनो निट्ठितं।

बुद्धं, धम्मं च सङ्घं च अहं वन्दामि सब्बदा

भुम्मि विमान भेद दीपनी ग्रन्थयागु संक्षिप्त अनुवाद

भुम्मि धागुया कारण थथे खः कि (भवतीति भुम्मि) उत्पत्ति जुइगु (स्थान)या कारण खः अथेया कारणयू भुवन धकानं धाइ। भुवन धयागु छगू साधारण लक्षण हिसापं मात्र खः। आः थन विशेष लक्षण हिसापं गथे धाःसा भुवन धयागु ३१ स्वीछगू दयाच्वन। थुकेयागु संख्या क्वे च्वयातयागु अनुसारं ज्ञात जुया कायेमाल।

यथा – १. निरय, २. तिरच्छान, ३. पेत, ४. असुर (थ्व प्यंगूयात दुर्गति धाई), ५. मनुस्स, ६. चातुर्महाराजिका, ७. तावतिंस, ८. यामा, ९. तुसिता, १०. निम्मानरति, ११. परनिम्मित वसवत्ति (थ्व न्हेगू काम सुगति), १२. ब्रम्ह पारिसज्जा, १३. ब्रम्हपुरोहित, १४. महाब्रम्हा, १५. परित्ताभा, १६. अप्पमाणभा, १७. आभस्सरा, १८. परित्तसुभा, १९. अप्पमाणसुभा, २०. सुभकिण्हा, २१. वेहप्फल, २२. असञ्ञासत्त, २३. अविहा, २४. अतप्पा, २५. सुदस्सा, २६. सुदस्सी, २७. अकनिट्ठा (थ्व भिंखुगू साकार ब्रम्हलोक), २८. आकासानञ्चायतन, २९. विञ्ञानञ्चायतन, ३०. आकिञ्चञ्ञायतन, ३१. नेवसञ्ञानासञ्ञायतन (थ्व प्यंगू अरूप धातु निराकार ब्रम्हलोक), थ्व जम्मा याना ३१ भुवन जुल।

https://dhamma.digital

आ थुकि दुर्गति प्यंगू मध्यय् नर्क धयागु जम्बुद्वीपया तःले क्वेपाखे ८ च्यागु तल्ला दयाच्वन उकियातहे नर्क धाइ। तिरच्छान, पेत, असुर पिनि नर्केथें भवन अलग अलग दुगु मखु, केवल मनुष्य भुवनया मध्येहे थःथपिनि च्वनिगु (च्वनाच्वंगु) वन पर्वतादि स्थानयातहे तिरच्छान, पेत, असुरपिनिगु भुवन धकाधाई। अवीचि नर्कादि दुर्गति प्यंगू, व मनुष्य भुवने च्वंपिनिगु आयु परिमाण थुलिहे खः धैगु थात दुगु मखु। अथेया कारणय् मनुष्य भुवनयानं च्वेपाखे यागुहे मात्र संख्या दयाच्वंगु खः। तद्यथा, मनुष्य भुवन यानं च्वे ४२,००० पीनिदोल योजन (युगन्धर पर्वत समानगु) स्थानय् चातुरमहाराज भुवन धाइ। अनच्वंपिं देवतापिनिगु आयुपरिच्छेद देवतापिनिगु हिसापं वर्ष ५०० न्यासल दयाच्वन। आः थुकि मनुष्यपिनिगु हिसापं वर्ष ९०,००,००० ग्वीगु लक्ख जुयाच्वन। अन देवता पिनि चच्छि, न्हिच्छिया मनुष्यपिनि वर्ष ५० न्येदँ जुयाच्वन।[39] चातुर्महाराज भुवनयानं ४२००० योजन च्वे तावतिंस भुवन जुयाच्वन। अन देवतापिनिगु आयु हिसापं १०००दोछि दँ, मनुष्य वर्ष ३,६०,००,००० जुयाच्वन। थन देवतापिनि चच्छि न्हिच्छिया मनुष्यपिनिगु वर्ष १०० दँ जुयाच्वन। तावतिंसयानं ४२००० योजन च्वे यामा भुवन दयाच्वन। अन देवतापिनिगु आयु हिसापं वर्ष २०००, मनुष्य वर्ष १४,४०,००,००० जुयाच्वन। थन देवतापिनि चच्छि न्हिच्छिया मनुष्यपिनिगु वर्ष २०० दँ जुयाच्वन। यामा भुवनयानं ४२००० योजन च्वे तुसित भुवन दयाच्वन। अन देवतापिनिगु आयु हिसापं वर्ष ४०००, मनुष्य वर्ष ५७,६०,००,००० जुयाच्वन। थन देवतापिनि चच्छि न्हिच्छिया मनुष्यपिनिगु वर्ष ४०० दँ जुयाच्वन। तुसित भुवनयानं ४२००० योजन च्वे निम्मानरति भुवन दयाच्वन। अन देवतापिनिगु आयु हिसापं वर्ष ८०००, मनुष्य वर्ष २,३०,४०,००,००० जुयाच्वन। थन देवतापिनि चच्छि न्हिच्छिया मनुष्यपिनिगु वर्ष ८०० दँ जुयाच्वन। निम्मानरतियानं ४२००० योजन च्वे परनिम्मित वसवत्ति भुवन दयाच्वन। अन देवतापिनिगु आयु हिसापं वर्ष १६०००, मनुष्य वर्ष ९,२१,६०,००,००० जुयाच्वन। थन देवतापिनि चच्छि न्हिच्छिया मनुष्यपिनिगु वर्ष १६०० दँ जुयाच्वन। थुगु खुगू तल्लाय् च्वंपिं देवतापिनिनं मनुष्यपिनिथेंहे काम भोगयानना च्वनिगु जुयाच्वन। तर काम भोग यासातविनं शुक्रवोजूयात पिनेपाखे पतन मजु (जुइमखु) केवल शरीरया दुनेहे मात्र शान्त जुइगु खः। तसर्थ प्रतिसन्धि गर्भ धारण जुइफइमखु (आ थुकि गुलिसिनं थथेनं धाइकि, चातुर्महाराजपिनि मनुष्यपिनिथेंहे खः। तावतिंस पाखेजक आलिंगन मात्र खः धकाः धयातल।)

गुपिं खः व देवतापिनि काम भोगय् सुख तायाच्वंगुनं छगू दुःखया कारणहे खः। छाय् धाःसा थःथःपिंके क्लेश दयाच्वंगुलिंहे जक, पञ्चकामय् सुखताया जुयाच्वंगु खः। थुकिया खँ थथेकि (चातुर्महाराज, तावतिंस, यामा, तुसिता, निम्माणरति, परनिम्मित वसवत्ति) देवतापिनि गुगु बाहिरिक (महाभूत रासि दयाच्वंगु) पञ्चारमणय् (थःयोगु इच्छाजूगु) खंगु, ताःगु, नतागु, सवातागु, स्पर्शजुगु थुगु न्यागु पञ्चकाम वस्तुयात थःके दुनेच्वंगु अकुशल लोभमूल चित्त व संयुक्त जूगु (लोभ चैतसिक धयागु) क्लेशकामं सुख मज्जा ताया (गुगु खः चित्तं आशक्तयागु) खन, ताल नँताल, सवाताल, तथा (संवास) स्पर्श जुल धायेव (उगु अकुशल लोभ जवन सहित) सुख सोमनस्स जूगुयातहे काम सुख धकाः धयातल। उगु काम सुखयात भोग याना मज्जातागु (सात) स्वभाव किञ्चित अल्पमात्र जुयाच्वन, सोक, परिदेव, दुक्ख, दोमनस्स, उपायास धयागु आदिनव भय शत्रु आपालं छचा खेरं चाहिलाच्वन। अथे जुयाच्वंगुया कारणय् थःगु जीवन दनिबलेहेनं उगु काम सुख परिवर्तन विनाश जुल धायेव (विष इलातगु वाणं कम्ह थें) आपालं सोकाग्निं डाह जुइका पीडा कष्ट भोग याये मालिगु जुल।

मनुष्य भुवने यानं च्वे परनिम्मित वसवत्ती देवलोक तकयात जम्मा योजन २५२००० दयाच्वन। (त्रयत्रिंश देवलोकं निसें परनिम्मित वसवत्ती देवलोक न्यागू भुवनय् उत्पत्ति (प्राप्त) जुइपिं द्विहेतुक पृथक्जन, तिहेजुक पुथकजन, अरिय पुद्गल ८, जम्मा १० म्ह) परनिम्मित वसवत्ती देवलोक यानं ५५०८००० योजन (उच्च) च्वेपाखे ब्रम्हा पारिसज्जा भुवन दयाच्वन। अन ब्रम्हापिनि आयु परिच्छेद असंखेय्य छगू कल्पया स्वब्बे छब्ब दयाच्वन। ब्रम्हापारिसज्ज भुवनयानं च्वेपाखे मखुकि छगुहे समानगु तल्ला जुयाच्वंगु फाँते अलग थासय् ब्रम्हपुरोहित भुवन जुयाच्वन। अन आयु असंखेय्य छगू कल्पया बच्छि दयाच्वन। ब्रम्हपुरोहितया छगुहे समानगु

[39] चतुर्महाराज भुवने उत्पत्ति जुइपिं सुगति अहेतुक पृथकजन, द्विहेतुक पृथकजन, तिहेतुक पृथकजन, अरियपुद्गल ८, जम्मा ११ म्ह जुयाच्वन।

https://dhamma.digital

तल्ला जुयाच्वंगु फाते अलग थासय् महाब्रम्हा भुवन जुयाच्वन। अन आयु छगू असंखेय्य कल्प दयाच्वन। थुगु प्रथमध्यान स्वंगू भुवनय् (उत्पत्ति) पुद्गल हिसापं तिहेतुक पृथक्जन, आर्य पुद्गल ८, जम्मा ९ म्हा जुयाच्वन। प्रथमध्यान स्वंगू भुवनयानं ५५०८००० योजन (उच्च) च्वेपाखे परित्ताभा भुवन जुयाच्वन। अन आयु महाकल्प २ निगू दयाच्वन। परित्ताभा भुवनया छगुहे तल्ला फाँते अलग थासय् अप्पमाणाभा भुवन जुयाच्वन। अन ब्रम्हाया आयु महाकल्प ४ प्यंगू दयाच्वन। अप्पमाणभा भुवनया छगुहे तल्ला फाँते अलग थासय् आभस्सर भुवन जुयाच्वन। अन आयु महाकल्प ८ च्यागू जुयाच्वन। थुगु दुतिय ध्यान स्वंगू भुवनय् (उत्पत्ति) पुद्गल हिसापं, तिहेतुक पृथक्जन, आर्य पुद्गल ८, जम्मा ९ म्ह जुयाच्वन। दुतिय ध्यान भुवनयानं ५५०८००० योजन उच्च च्वेपाखे परित्तसुभा भुवन जुयाच्वन। अन आयु महाकल्प १६गु दयाच्वन। परित्तसुभा भुवनया छगुहे तल्ला फाँते अलग थासय् अप्पमाणसुभा भुवन जुयाच्वन। अन आयु महाकल्प ३२गु जुयाच्वन। अप्पमाणसुभा भुवनया छगुहे तल्ला फाँते अलग थासय् सुभकिण्हा भुवन जुयाच्वन। अन आयु महाकल्प ६४गु जुयाच्वन। थुगु ततिय ध्यान स्वंगू भुवनय् (उत्पत्ति) पुद्गल हिसापं, तिहेतुक पृथक्जन, आर्य पुद्गल ८, जम्मा ९ म्ह जुयाच्वन। ततिय ध्यान भुवनयानं ५५०८००० योजन उच्च च्वेपाखे वेहप्फल भुवन जुयाच्वन। अन आयु महाकल्प ५००गु दयाच्वन। वेहप्फल भुवनय् उत्पत्ति पुद्गल हिसापं जम्मा ९ म्ह जुयाच्वन। वेहप्फल भुवनया छगुहे तल्ला फाँते अलग थासय् असञ्ञासत्त भुवन जुयाच्वन। अन आयु महाकल्प ५००गु जुयाच्वन। असञ्ञासत्त भुवनय् उत्पत्ति पुद्गल सुगति अहेतुक पृथक्जन छम्हहे मात्र जुयाच्वन। असञ्ञासत्त भुवनयानं ५५०८००० योजन उच्च च्वेपाखे आकाशय् अविहा भुवन जुयाच्वन। अन आयु महाकल्प १०००गु जुयाच्वन। अविहा भुवनयानं ५५०८००० योजन उच्च च्वेपाखे आकाशय् अतप्पा भुवन जुयाच्वन। अन आयु महाकल्प २०००गु जुयाच्वन। अतप्पा भुवनयानं ५५०८००० योजन उच्च च्वेपाखे आकाशय् सुदस्सा भुवन जुयाच्वन। अन आयु महाकल्प ४०००गु जुयाच्वन। सुदस्सा भुवनयानं ५५०८००० योजन उच्च च्वेपाखे आकाशय् सुदस्सि भुवन जुयाच्वन। अन आयु महाकल्प ८०००गु जुयाच्वन। सुदस्सि भुवनयानं ५५०८००० योजन उच्च च्वेपाखे आकाशय् अकनिट्ठ भुवन जुयाच्वन। अन आयु महाकल्प १६०००गु जुयाच्वन। थुगु न्हेगू भुवन चतुत्थ ध्यान, उके मध्यय् अविहा, अतप्पा, सुदस्सा, सुदस्सि, अकनिट्ठ थुगु न्यागू भुवनयात सुद्धावास ब्रम्हलोक धकाः धाइ। थुगु थासय् उत्पत्ति पुद्गल अनागामि फल प्राप्त, अरहन्त मार्ग, अरहन्त फल, जम्मा ३म्ह जुयाच्वन। अकनिट्ठ भुवनयानं ५५०८००० योजन उच्च च्वेपाखे आकाशय् आकासानञ्चायतन भुवन जुयाच्वन। अन आयु महाकल्प २००००गु जुयाच्वन। आकासानञ्चायतन भुवनयानं ५५०८००० योजन उच्च च्वेपाखे आकाशय् विञ्ञाणञ्चायतन भुवन जुयाच्वन। अन आयु महाकल्प ४००००गु जुयाच्वन। विञ्ञाणञ्चायतन भुवनयानं ५५०८००० योजन उच्च च्वेपाखे आकाशय् आकिञ्चञ्ञायतन भुवन जुयाच्वन। अन आयु महाकल्प ६००००गु जुयाच्वन। आकिञ्चञ्ञायतन भुवनयानं ५५०८००० योजन उच्च च्वेपाखे आकाशय् नेवसञ्ञानासञ्ञायतन भुवन जुयाच्वन। अन आयु महाकल्प ८४०००गु जुयाच्वन। थुगु प्यंगु अरूप ब्रम्हलोक उत्पत्ति प्राप्त जुइपिं पुद्गल तिहेतुक पृथक्जन, सोतापत्ति मार्ग स्थान छम्हयात त्वता आर्य पुद्गल ७, जम्मा ८म्ह जुयाच्वन। आः थुके, थ्व लोकय् कल्प धयागु गथे धाःसा – आयुकल्प, अन्तरकल्प, असंखेय्य कल्प, महाकल्प धकाः प्यंगू प्रकारया दयाच्वन। उगु प्यंगू प्रकार मध्ये, आः थुगु समयय् छु गजागु कल्प धकाः सुनानं प्रश्न न्यने फुगु खः। थुगु खँय् थथे धकाः कना तगु दुकि (कप्पस्साति असंखेय्य कप्पस्स) पालि टिकास कनातगु जुल।

आ थुकि आयु कल्प धयागु थथेकि, मनुष्यपिनिगु आयु वर्ष १० भिदँ निसें थाहावनाव असंखेय्य वर्ष तकयात आयु कल्प धाइ। मनुष्यपिनिगु आयु वर्ष १० भिदँ निसें थाहावनाव असंखेय्य थ्यंका हानं असंखेय्य निसें क्वाहावयाव १०भिदँ तक जुल धायेव अन्तर कल्प धाइ। थुकि यागु खँ गथे धाःसा मनुष्यपिंसं वासयाना च्वंगु मनुष्य भुवनय् चक्रवाल श्रृष्टि जुया मनुष्यपिंसं बास याये धुंकुसेंलि प्रथम न्हापालाक (आयुकल्पें न्याय निति नियम बन्दोबस्त यायेमागुया कारणय् महासम्मत धकाः आपालं सन समुह सम्मुति जुयाव राजा स्थापना जुइ। अनंलि क्रमानुकुलं अन्तर कल्पया अन्तिम थ्यनिगु अवस्थाय् मनुष्यपिनिगु आयु परिमाण भिदँ सम्म यागु थात् जुयाचनी। पुनर्वार वृद्धिजुया थाहाँ ववं क्रमानुसारं आयुकल्प थ्यंक थ्यन धायेव न्हापायाथेंहे

https://dhamma.digital

न्याय निति नियम् बन्दोबस्त यायेया कारणय् महासम्मत धकाः आपालं मनुष्यपिं समुह समुति जुयाव राजा स्थापना जुइ। थुगु हिसापं जुया जुया ववं अन्तर कल्प ६४ ख्वीप्यंगू हिसाप यायूबले महा सम्मत राजानं ख्वीप्यम्ह (६४)हे जुइ धकाः कना वंगु जुल।

मनुष्यपिनि असंख्य वर्ष आयु छिन्नजुया वगु कारण थथेकि मनुष्यपिंसं अधर्माचरण याना हगुया कारणं धमाधम आयु छिन्न जुजुं क्वहा वयाव १० भिदँ सम्मनं जुइगु जुयाच्वन। उगु बखतय् शस्त्रन्तर, रोगन्तर, दुब्भिक्खन्तर उत्पत्ति जुयावइ। उगु स्वंगू अन्तराय मध्ये, राग चरितपिं जुल धाःसा दुब्भिक्खन्तर यागु कारणं विनाश जुइ। हानं दोष चरितपिं जुल धाःसा शस्त्रन्तर यागु कारणं विनाश जुइ, हानं मोह चरितपिं जुल धाःसा रोगन्तर यागु कारणं विनाश जुइ। तथा उगु स्वंगू भय अन्तरायं बचे जुइगु इच्छा दुपिं (छुँभति धर्म चित्त दुपिं) थायूथासे बिस्युवनाव सुलाच्वंपिं मात्र बाकि जुइ। उगु रूपं विनाश जूपिं मृतक शरीरादि सुघर यायेमागुया कारणय् मुसलधारा प्रमाणं जल वृष्टि जूयाव मृतक शरीरादि फुक्क लखं चुइका यंकि। लखं चुइका सफा सुघर जुसेंलि, सुगन्ध पुष्पादि बृष्टि जुइ। अनंलि योग्य योग्यगु आहाराभरण उत्पत्ति जुयावइ। तदा शेष बाकि जुयाच्वंपिं फुकं प्याहावया स्वइगु बखतय् धर्मचित्त हिन जुयाच्वंपिं निर्दयि अत्याचारिपिं फुक्क विनाश जुया वंगु विदित जुया धर्म संवेग उत्पत्ति जुइगु जुल। अबलेसं निसें सुख पूर्वक जीविका याना धर्माचरण यानाहई। धर्माचरण यानाहगुया प्रभावं आयु भिदँ दुपिनि सन्तान २० दँ, नीदँ आयु पिनि सन्तान ४० दँ, एवंरूपं तनंतँ क्रमानुकुलं ह्रछि आयु वृद्धि जुजुं असंख्य वर्षतक थ्यनीगु जुल।[40] थुगु हिसापं अन्तर कल्प ६४ गुया छगू असंखेय्य कल्प धाइ। असंखेय्य कल्प ४गुया महाकल्प १ छगू जुल। आः थन छगू महाकल्पया प्यंगू असंखेय्य कल्प खः। उगु प्यंगू असंखेय्य कल्प छु छु धाःसा, यथा – संवट्ट, संवट्टठायी, विवट्ट, विवट्टठायी, धकाः प्यंगू दयाच्वन। थुगु खँ क्वे मेथाय् कनातगु दु।

आ थुकि असंखेय्य कल्प धयातगु गथे धाःसा (नसंखेय्यं असंखेय्यं) थुलि उलि धकाः गणित संख्यायाना धायूमफुगु यातहे असंखेय्य धयातगु खः। थुकेसनं स्वंगू प्रकारया क्यनातल। प्रथम असंखेय्य, मज्झिम असंखेय्य, ततिय महा असंखेय्य। थुगु स्वंगू मध्ययू प्रथम असंखेय्य धयागु (२४०००० योजन (फि) ख्वातुयाच्वंगु पृथ्वीस) छगू चुकचापायूधंगु थासय् च्वंगु आपालं मसिनगु पांसु (धु) यात संख्यायाये मफुगुथेंतु। हानं मज्झिम असंखेय्य धयागु पुर्व, पच्छिम, उत्तर, दक्खिन हिसापं १२०३०५० योजन हाक दयाच्वंगु चक्का हिसापं ३६०१३५० योजन दयाच्वंगु चक्रवाल गिर्दाया दुने स्वदँ तक दिहे मदिसे जल वृष्टि जूगु वा फुतियात थुलिदु उलिदु धकाः संख्या यायेमफुगुथेंतुं।

हानं ततिय महा असंखेय्य धयागु गुगु मज्झिम असंखेय्य ६४गुयात कनातल। पुन छगू थुकि थथेनं कनातगु दुकि, हाक १ योजन दयाच्वंगु अतएव प्यखेरंहे छगू छगू योजन दयाच्वंगु प्यकुंलागु गिर्दा (बाकस) ईकां पूर्णयाना तयाव सच्छि दँ वा ह्रछि दँ फुत धायेवं उगु ईका छग्व छग्व मात्र लिकया च्वनेगु। उगु हिसापं लिकाकां बरू उगु बाकसे च्वंगु ईका फुकं फुनावनी तरपनि उगु असंखेय्य कल्प फुइ मखुनि, छुं बाकिहे दइतिनि उथायूतकयात छगू असंखेय्य कल्पधाई। अजागु असंखेय्य कल्प प्यंगूया छगू महाकल्प धाइ।

१. आः थन संवट्ट, विवट्ट यागु खँ कनावंगु थथेकि प्रलेह काल (चक्रवाल विनष्ट जुइगु) जल वृष्टि जुसेंनिसें लिपा (न्हेम्ह सूर्य उदय जुया) मिं नःथाय् तकयात संवट्टकल्प धाइ।

२. मिं नसेंनिसें कल्प,(चक्रवाल) श्रृष्टि जुइगु जल वृष्टि जूथाय् तकयात संवट्टठायी धाइ।

३. कल्प श्रृष्टि जुइगु जल वृष्टि जुसेंनिसें चन्द्र, सूर्य, नक्षत्र, तारा, उत्पत्ति जूथायूतक विवट्ट धाइ।

४. चन्द्र, सूर्य, नक्षत्र, तारा उत्पत्ति जुसेंनिसें पुनर्वार प्रलेह काल जुइगु जल वृष्टि जूथाय् तकयात विवट्टठायी धाइ।

अग्निं नाश याइगु समयय् प्रथम ध्यान स्वंगू भूवन।
लखं नाश याइगु समयय् दुतिय ध्यान स्वंगू भुवन।
फसं नाश याइगु समयय् ततिय ध्यान स्वंगू भुवन।

[40] आः थुके छगू थथे धकानं कनावंगु दुकि आयुक्षय छिन्न जुया क्वाहाँ वइबले, सच्छि दँ वा ह्रछि दँ फुत धायेव दच्छि दच्छि दँ पाः जुजुं वया च्वनीगुजुल। बरू आयु वृद्धि जुया थाहाँ वनीबले दोबर वृद्धि जुया जुया वनीगु जुयाच्वन।

https://dhamma.digital

कल्प[11] नाश जुइगु काईदा, न्हेक न्हेगू पतक अग्निं नाश याइगु बखतयू लखं छक्व पतक नाश याइ। हानं च्यागु पतक लखं विनाश याइगु समययू फसं छक पतक विनाश याइ।

महाब्रम्हा भुवन धयागु मिं नाश याइगु समययू (अन्तरगत) फुना वनीगु जुया निति महाकल्पतक आयु दया च्वनी मखु। तसर्थ (कप्पस्साति असंखेय्य कप्पस्स) धकाः टिका पालि कना तगु जुल।

आ थन संवट्ट, संवट्टठायी, विवट्ट, विवट्टठायी यागु खँ कनातगु गथे धाःसा, थ्व गुगु सत्व (प्राणि)पिंसं वासयाना च्वंगु विवट्टठायी असंखेय्य कल्प विनाश जुया वनेत (प्रलेह कालजुइत) प्रथम आरम्भ ससिवार्थे जागु जल वृष्टि जुसेंनिसें अथवा अग्नि च्याना वसेंनिसें भ भंहे महान ततःफुतिजुया ता काल पर्यन्त विनास जुजुं गुगु पृथ्वीयात आधार जुयाच्वंगु खः[12] (जलासय) समेतं देव, मनुष्य, ब्रम्हा भुवन थ्यंक विनाश जुयाव (कोटिसत सहश्र) लक्खछिगु कोटि चक्रवाल फुकंहे परमाणु धु समेतं बाकि मदयेक खालि शुन्य, केवल आकाश मात्र बाकि जुइथायू तक (अन्तरकल्प ६४गुयागु हिसापं) बितेजुया छगू असंखेय्य कल्पतक विनाश जुयाच्वंगु, संवट्ट असंखेय्य कल्प धाइ। उगु हिसापं छुंहे मदयेक शुन्यजुया अन्धकार मात्र जुया छगू असंखेय्य कल्प हिसापं च्वना च्वनिगुयात संवट्टठायी असंखेय्य कल्प धाइ। अनंलि न्हायायार्थे जागुहे ओकास लोक चक्रवालयात (उत्पत्ति) बने जुइमागु जूयानितिं कल्प बने जुइगु जल वृष्टि आरम्भ जुसेंनिसें क्रमानुसारं भ भंहे ततः च्वतं जल वृष्टि जुजुं मुसलधारा प्रमाणं महान ततःफुतिक हर बखत ताःकाल पर्यन्त जलवृष्टि जुजुं न्हापा (गुलिखः विनाश जुगु) ब्रम्ह भुवन थ्यंक जल पूर्णजुयाव उगुहे लः विस्तार विस्तारं (जमेजुया) पृथ्वी बने जुया न्हापा गथे अथेहे भुवनयात क्रमानुसारं बने जुया चन्द्र सूर्यादि उत्पत्ति जुइथायूतक थ्यनिबले छगू असंखेय्य कल्पयागु हिसापं बितेजुइ। एवंरूपं छगू असंखेय्य कल्प बने जुजुं वयाच्वंगुयात विवट्ट असंखेय्य कल्प धाइ।

उगु हिसापं सम्पूर्ण भुवन चन्द्र, सूर्यादि नक्षत्र, तारा छसिंनिसें उत्पत्ति जुइ धुंका स्थापन जुया (कोटि सतसहश्र) चक्रवाल लोकधातु छगूपाखंहे दृष्टान्तं बाँलाक वने जुयाव देव, मनुष्य, ब्रम्हादि सत्वपिं न्हापा गथे अथेहे शान्त पूर्वक स्थापित जुया (विनाश मजूनिगु भित्रे ६४ अन्तर कल्प) छगू असंखेय्य कल्पतक यागु हिसापं बिते जुइगुयात विवट्टठायी असंखेय्य कल्प धाइ।

थुगुहे रूपं हानं विनाश जुइ हानं बने जुया चक्रचाहिलिथें चाहिलाच्वन। थुलि उलि कल्प बितेजुल धयागु संख्या आदि अन्त छुते याये मफेकहे फुना वनाच्वंगु जुयाच्वन अथवा थुगु सम्पूर्ण पृथ्वीयात परमाणु धु याना कल्प फुनावंगुया (ल्या) संख्या याना तल धाःसानं गाइगु मखुत धकाः कनातल। छगू छगू असंखेय्य कल्पया अन्तर कल्प ख्वीप्यंगू ख्वीप्यंगू दयाच्वन। प्यंगू असंखेय्य कल्पया जम्मा अन्तर कल्प २५६ जुयाच्वन। अथवा महाकल्प छगू धाइ।

कल्प लोकधातु विनाश जुइगुया कारण स्वंगू क्यनातल। (राग, दोस, मोह) यदि राग वृद्धि जुगुया कारणं अग्नि दाहयाना विनाश याइगुयात तेजो संवट्ट धयातल। दोस वृद्धि जुगुया कारणं लखं विनाश याइगुयात आपो संवट्ट धयातल। मोह वृद्धि जुगुया कारणं फसं विनाश याइगुयात वायो संवट्ट धयातल।

मिंनया, न्हेगू पतक विनाश याइगु मध्ययू प्यंगू पतकयागु चतुत्थ अग्निं नाशयाइगु आपागु हिसापं आभस्सरा भुवनया क्वे तक (ब्रम्हा भुवनन्यागू तक जलेजुइ) अथवा दुतिय ध्यान भुवनया च्वे च्वंगु छगूमात्र बाकि जुइ।

मिंनया न्हेकपतक विनाश जुसेंलि लखं छक पतक नाशयाइ। उगु हिसापं लखं प्यक पतक नाश याइगु बखतयू आपागु हिसापं सुभकिण्हा भुवनया क्वे तक (ब्रम्ह भुवन च्यागू तक नाशजुइ) अथवा ततिय ध्यान भुवनया च्वेच्वंगु छगूमात्र बाकि जुइ। आः थुकि ५६ पतक निं नाश याइगुया (भित्रे) मध्ययू लखं न्हेगू पतक नाश याइ (जम्मा ६३ पतक नाश जुसेंलि) लिपा फसं छक पतक तल धायेव जम्मा ६४ पतक नाश याइबले सुभकिण्हा ब्रम्ह भुवन गुगुं ततिय ध्यान फुकं विनाश जुइगु जुल।

---

[11] भभंहे महान ततः फुतिजुया जल वृष्टि जुइ, अथवा अग्निंनाश याइगु जुल धाःसा अग्नि च्यानावसेंनिसें, हानं फसं नाश याइगु जुल धाःसा फे आरम्भ जुसेंनिसें।

[12] पृथ्वीयात (लेहें प्वीकातगु) आधार जुयाच्वंगु लः गपायूजाः धकाः धाःसा ४८०००० योजन दयाच्वन। हानं उगु लःयात (स्थीर जुइक आकर्षण यानातःगु) आधार जुयाच्वंगु फे (वायु) गपायू फि धाःसा ९६०००० योजन दयाच्वन।

https://dhamma.digital

सत्त सत्तग्गिना वारा, अट्ठमे अट्ठमेदका।
चतुसट्ठि यदा पुण्णा, एको वायु वारोसिया।।

अर्थ – उक्त कनातगु अनुसारं ५६ न्येखुगू पतक मिं नाश याइगु मध्ये, न्हेगू पतक लखं नाश याइ। जम्मा ६३ पतक विनाश जुइधुंका फसं छगू पतक नाश याइगु जुया निति जम्मा ६४ जुयाच्वन।

अग्गिना भस्सरा हेठा, आपेन सुभकिण्हातो।
वेहप्फलतो वातेन एवं लोके विनस्सति।।

अर्थ – थुकेयागु खँ थथेकि आभस्सरा भुवनं क्वे जुक्क अग्निं नाश याइगु जुयाच्वन। सुभकिण्हा भुवनं क्वे जुक्क लखं नाश याइगु जुयाच्वन। वेहप्फल भुवनं क्वे जुक्क फसं नास याइगु धकाः कनातगु जुयाच्वन।

पठमे अग्गि द्वितिंसं, दुतिये आदि सोलस।
दुतिये भुम्मे मज्झत्थ, तं छप्पञ्ञास पापकं।।

अर्थ – प्रथम ध्यान ३गु भुवन अग्निं ३२गु पतक नाश याइगु जुयाच्वन। दुतिय ध्यान परित्ताभा भुवनस अग्निं १६गु पतक नाश याइगु जुयाच्वन। दुतिय ध्यान अप्पमाणभा भुवन तक अग्निं ८गु पतक नाश याइगु जुयाच्वन। उगु स्वंगुलिं जम्मा याना ५६ पतक अग्निं नाश याइ धकाः कनातल। मेगु न्हेगू पतक लखं नास याइबले सुभकिण्हा भवनं क्वे जुक्क लखं नाश याइगु जुयाच्वन। फसं छगू पतक नाश याइबले वेहप्फल भुवनं क्वे जुक्क फसं नास याइगु धकाः कनातगु जुयाच्वन। फुकं जम्मा यायेगु बखतय् ६४गु पतक जुल धकाः कनातगु जुल। आः थन राग, दोस, मोहयात अकुशल तिहेतुक धाइ। उके मध्यय् राग – मिं, दोस – लः, मोह – फसं कल्प नाश याइगु खँ थथे कि रागयासिनं दोस तच्व, दोसयासिनं मोहं पापाकुशल फल बिइगुयात, आपालं अधिक तच्वगु जुयाच्वंयानितिं शुभकिण्हा भुवन समेतं नाश जुयावनेफुगु जुयाच्वन। थुथाय् लाक्क ज्ञानी सज्जनपिंसं क्षमातया बिज्यात धाःसा जि अल्पज्ञया मनय् लुया वगु छगू खँ थथेकि उक्त कनावंगु अनुसारं तथागतपिंसं बुद्धोत्पाद दुल्लभं .... सद्धम्म सवणं अति दुल्लभं धया बिज्यागुया कारण थथेखः खनी धकाः छुंभति मनय् झल्केजुया वगु खः। थुकेसनं कल्प कल्प पतिकं तथागतपिं उत्पत्ति जुया बिज्याइगु मखु। शुन्य कल्प धयागुहे आपालं फुनावनिगु जुयाच्वन। गुगुं गुगुं कल्पेमात्र तथागतपिं उत्पत्ति जुयाबिज्याइ। उकेसनं मनुष्यपिनिगु आयु परिमाण लक्खछि दँ निसें सच्छिदँ आयु जुइथाय् तकया दुने (भित्रे)हे मात्र उत्पत्ति जुइ। उत्पत्ति जूसानं पलपसा त्वथेंहे मात्रखः गथे शाक्यमुनि तथागत पुलुक उत्पत्ति जुया ४५ दँति मध्यय् सकलयात धर्मामृत पान याकाव अन्तय् परिनिर्वाण जुया बिज्यागु खः अथेहे धकाः बुझेजुया कायेमागु जुल।

थुकेसनं थप् छगू विचाः लुलकि जिथेंजाम्ह अशिक्षितंहेजा थ्व गुगु च्वः, प्वः छुटे जुयाच्वंगु सद्धर्म श्रवण यायेगु उलितकनं महादुल्लभ जुयाच्वंगु खः, धकाः बुझेजुया कायेफु धासेंलि झीजि नेपाल देशयूजा महानुभावपिं सज्जन पण्डितपिं आपालं देमागुखः। वयूकपिंसंजा गथेच्वंक जक बुझेजुया काइगु जुइ, तथा मौका चुके मजुइक धारण पालन याइगु जुइ धकाः जिगु मनय् हर्षानन्दं प्रफुलित जुयावल। तसर्थ प्रतिदिन बारम्बार प्रार्थना यानाच्वनागु दुकि थपायूच्वतं महादुल्लभ जुयाच्वंगु दुःख धयागुया च्वः प्वः समेतं लिना वांछ्वयेगु सद्धर्म श्रवण यायूमखंकं तथा उगु मार्गय् पलातये मखंक छता मृत्यु मजुइमाल।

प्रतिसन्धि धयागु विपाक गुगु प्रतिसन्धिव नापं नापं उत्पत्ति जूगु कम्मज रूप धयागु कटत्ता रूप। उगु निगू यातं उत्पत्ति याइगु कर्म, जनक कर्म धाइ। जनक कर्म अल्प फल बिइगुयात पना सहायता बिइगु कर्मयात उपत्थम्भक कर्म धाइ। जनक कर्म फलबिइगुयात छुतेजुइकनं मखुकि क्वत्यलिगु (पीडा बिइगु) हिसापं

https://dhamma.digital

मात्र फल बिइगु कर्मयात उपपीलक कर्म धाइ। जनक कर्म फलबिइगुयात त्वाल्हाना (घाटक याना) थःगु फल बिइगु कर्मयात उपघातक कर्म धाइ।

जनक कर्म धयागु कुशल तथा अकुशल हिसापं निगू प्रकारया दयाच्वन। उगु निगू प्रकार मध्ययू कुशल जनक कर्म कुशल विपाक, कटत्ता रूपयात उत्पत्ति याइ। अकुशल जनक कर्म अकुशल विपाक कटत्ता रूपयात उत्पत्ति याइ।

गुगु खः जनक कर्म प्रतिसन्धि तथा पवत्ति निगूयात फल बिइ। यथा प्रतिसन्धि फल वियेधुंकालि पवत्तिसनं सुखपूर्वक (अन्न, पान, आभरणादि) यात फलबीगु, कुशल जनक कर्म। प्रतिसन्धिस दुक्खितगु फलबीया पवत्तिसनं दारिद्र (प्यास पित्याका) दुःख कष्ट फलबिइगु अकुशल जनक कर्म खः।

उपथम्भक कर्मनं कुशलाकुशल निगू प्रकारया दयाच्वन। उगु कर्म जूसां पवत्तिस मात्र फलबिइ, प्रतिसन्धिस फल बिइमखु। तथापि कुशल उपथम्भक कर्म जूसां कुशल जनक कर्मयात सहायता बिइ। गथे धाःसा कुशल जनक कर्म विपाक कटत्ता रूपयात उत्पत्ति याइ। उत्पत्ति जुइ धुंकालि, उगु विपाक कटत्ता रूप विनाश (छुते) मजुइक तथा दारिद्र दुःख मजुइक (अन्नाभरण पूर्ण जुइक) कुशल उपथम्भक कर्म सहायता बिइ।

तथेव अकुशलयात, अकुशलंहे सहायता बिइ, यथा अकुशल जनक कर्म विपाक कटत्ता रूपयात उत्पत्ति याइ। उत्पत्ति जुइधुंकालि उगु विपाक कटत्ता रूप विनाशनं मजुइक दारिद्र (दुक्खेसनं दुःख जुइक) छपे छछाहें बाँलाक नये त्वने मदयेका दुःख कष्ट जुइक सहायता बिइ। (उपमा खिचात आदि थेंतुं)

उपपीलिक कर्मनं कुशलाकुशल निगू प्रकारया दयाच्वन। उगु कर्म जूसां पवत्तिस मात्र फलबिइ, प्रतिसन्धिस फल बिइमखु। तथापि कुशल उपपीलिक कर्म जूसां अकुशल जनक कर्मयात पीडा बिइ। हानं अकुशल उपपीलिक कर्म कुशल जनक कर्मयात पीडा बिइ। गथे धाःसा कुशल जनक कर्म फलबिया सुखपूर्वक च्वनेदुगुयात छुते जुइकनं मखुकि प्वाः स्याका, म्ह स्याका, लुफिं हाय्का अकुशल उपपीलक कर्म पीडा बियातइ।

वथेंतुं कुशलनं, अकुशलयात क्वत्यला तइगु गथे धाःसा अकुशल जनक कर्म फल बिया, नये त्वनेगुहे कष्ट जुइका दुःख भोग याकातगुयात छुतेहे जुइक नं मखुकि छुं भतिचायात सुखपूर्वकगु फल बिया, अकुशल जनक कर्मयात क्वत्यला तइ। गथे नर्क भुवनपाखे महा मौद्गल्यायन बिज्याना धर्मोपदेश याना बिज्यागु अवस्थाय् नर्काग्नि शान्त जुया सुखानन्द जुल।

उपघातक कर्म नं कुशलाकुशल निगू प्रकारया दयाच्वन। उगु कर्म जूसां प्रतिसन्धि तथा पवत्ति निगूयातनं बिइफु। थुगु खँ गथे धाःसा कुशल उपघातक कर्मनं कुशलाकुशल निगू जनक कर्मयात त्वाल्हाना (घातक याना) थःगु फलयात बिइ। हानं अकुशल उपघातक कर्मनं कुशलाकुशल निगू जनक कर्मयात त्वाल्हाना थःगु फलयात बिइ। आः थन कुशलयात कुशलंहे त्वाल्हाइगु गथे धाःसा, भोजन प्रदान यागु कुशल जनक कर्म प्रतिसन्धि फल बिगु थिक्क जुयाच्वंगुयात, चीवर प्रदान यागु कुशल उपघातक कर्म त्वाल्हाना (छुतेयाना) थःगु प्रतिसन्धियात बिइ।

एवरूपं कुशलं अकुशलयात त्वाल्हाइगु थथेकि व्याधा (लुद्दक)यागु कार्य अकुशल जनक कर्म प्रतिसन्धि फलबिइगु थिक्क जुयाच्वंगुयात भिंगु उत्तमगु दानादि कुशल उपघातक कर्म त्वाल्हाना थःगु प्रतिसन्धियात बिइ। हानं अकुशलयात अकुशलंहे त्वाल्हाइगु थथेकि खिचायात घातक यागु जनक कर्म प्रतिसन्धि बीत्यंगुयात सायात घातक यागु अकुशल उपघातक कर्म त्वाल्हाना थःगु प्रतिसन्धि फल बिइ।

अकुशलं कुशलयात त्वाल्हाइगु जल प्रदान यागु कुशल जनक कर्म प्रतिसन्धि बीत्यंगुयात खा, हें घातक यागु अकुशल उपघातक कर्म त्वाल्हाना थःगु प्रतिसन्धि फल बिइ। पवत्तिसनं थुगु रूपं बुझेयाना कायेमाल।

आ थुकि छगू खँ थथेकि उपघातक कर्म त्वाल्हात (घातकयात) धाःसानं दुब्बल जुयाच्वंगु जनक कर्मयात मात्र त्वाल्हाय् फुगु खः बलवान् जुयाच्वंगु जनक कर्मयात त्वाल्हाय् फइमखु।

https://dhamma.digital

छगु थुकि प्रश्न दुकि गुगु प्यंगू प्रकारया कर्म मध्यय् जनक कर्म व उपघातक कर्म जूसां प्रतिसन्धि तथा पवत्ति फलबीगु उथें जुया नितिं यदि जनक कर्मयात धाल धाःसा उपघातक कर्मयात धाये योग्य मजुल। हानं उपघातक कर्मयात धाल धाःसा जनक कर्मयात धाये योग्य मजुल?

थुकि उत्तर थथे बिया तलकि – कारण लोप जूगुया कारणय् धाये योग्य खः। छाय् धाःसा जनक फल बीगुलि घातक यायेमागु मदु। उपघातकं जनक कर्मयात घातक यायेधुंका तिनि थःगु फलयात बिइफइ, तसर्थ धाये योग्य खः। उपमा, युवराज, राजा जुइत सुयातं घातक याना च्वनेमागु मदु। केवल हुकुम मात्र चलेयाय्व गागु खः। उके मेमेपिं राजा जुइगु इच्छायात धाःसा युवराजयात घातक याना मात्र जुइफइगु जुयाच्वन। मेगु राजगद्दियात प्राप्त जुइगु समानहे खः। आः थुकि युवराज व जनक कर्म उथें। हानं मेपिं व उपघातक कर्म उथें जुयाच्वन। राज्यादि श्री सम्पत्ति व प्रतिसन्धि कटत्ता रूप व उथें खः। थुगु अट्ठकथा समान वादया सिद्धान्त खः।

१. गरू कर्म झ्यातुगु कर्म, २. मरणान्ते लुमंकेगु (याइगु) आसन्न कर्म, ३. तुतेमजुइक अभ्यास यानाच्वंगु आचिण्ण कर्म, ४ फलबीगु मात्र जुयाच्वंगु कटत्ता कर्म धाइ।

थुगु प्यंगू मध्यय् गरूकर्म धयागु कुशल तथा अकुशल निगू प्रकारया दयाच्वन। आः थुकि अकुशलपाखे यागु गथे धाःसा माता, पिता, अर्हन्त, लोहितुप्पादक, सङ्घभेदक हिसापं पञ्चानन्तरिय कर्म न्यागू दयाच्वन। उगु न्यागूलिंहे यात धाःसा सङ्घभेदकं फल बि, बाकि प्यंगू अहोसि कर्म जुइ। हानं प्यंगूलिंहे यात धाःसा लोहितुप्पादकं फल बिइ, बाकि स्वंगू अहोसि कर्म जुइ। हानं स्वंगूलिं यात धाःसा अरहन्त घातकं फल बिइ, बाकि निगू अहोसि जुइ। हानं निगूलिं यात धाःसा माता सुशील जुल धाःसानं अथवा माता पितापिं निम्ह सुशील वा दुशील समान जुयाच्वन धाःसानं माता घातकं फल बिइ। केवल पिता सुशील माता दुशील जुल धाःसा मात्र पित घातकं फल बिइ बाकि छगू अहोसि जुइ।

आ थुकि अहोसि कर्म जुइ धागु छाय् धाःसा, १. निगूगु जन्मयात फल बिइगु मदुगु जूयानितिं खः। पञ्चानन्तरिय कर्म यापिं छगू कल्प तकंहे नर्क भोग यायेमागु जुल। तर थुकि खँ थथेकि न्ह्यागु कल्पेजूसानं गबलेसं निसें कर्म यागु खः अबलेसंनिसें उगु कल्प मफुतले भोग यायेमागु खः। गुगु न्यागू अकुशल कर्म यानाव उगु पापकर्म छुतेयाय् धकाः सुमेरू समानं उच्च जुइक नाना प्रकारया ज्वाहर मणि, माणी थुना (जडेयाना रत्न छत्रं क्वीका मामागु विधि पुरे यानाव तथागतादि भिक्षुसङ्घपिं बिज्याका अष्टपरिष्कार आदिं महान् असदिस हिसापंहे दान प्रदान यात धाःसानं मृत्युया अन्तरे नर्कय् पतन मजुसें त्वतिमखु। हानं नीयत मिथ्यादृष्टि नास्तिक, अहेतुक, अकृयदृष्टिपिंनं[43] मृत्युया अन्तरे अवीचि नर्कय् सदानं वास जुया च्वनी। छगू किसिम व जनककर्म थुगुयातहे धायेमागुजुल। यदि थुगु चक्रवाल कल्प फुनावंसानं मेगु चक्रवालय् सरेजुयाव भोग यानाच्वने मालिगु जुल।

आ थन कुशलपाखे यागु गरूकर्म महत्गतयात कायेमाल थुकि छगू प्रश्न दुकि लोकोत्तर धयागु सापहे झ्यातुगु मखुला? उके उत्तर झ्यातुगुखःसानं आः थुकि धयातगु कर्म प्रतिसन्धि अवस्थाय् फल बिइगुयात धयातगु खः। लोकोत्तर कुशलं प्रतिसन्धि फलयात बिइफुगु मखु, तसर्थ उकियात काये मज्यू।

प्रथम ध्यानयात प्राप्त जूम्ह पुद्गलं गुगु ध्यानयात मतोतुसे मृत्यु जुल धाःसा प्रथम ध्यान भूवनय् उत्पन्न जुइ। ध्यान प्राप्त जूम्ह पुद्गलया थःमं गन उत्पत्ति जुइगु इच्छा याइगु खः अनहे उत्पत्ति जुइफु यदि (ध्यानयात केहि क्वकायेमासानं) हानं थम्हं मेथाय् गनं इच्छा मयासा दक्कसिवे च्वे भुवनय् उत्पत्ति जुइ।

आसन्न कर्म धयागु कुशलाकुशल निगू प्रकार दयाच्वन। उके मध्यय् दक्कसिवे लिपा अथवा मरणान्तय् यागु कुशल कर्म गुगु प्रतिसन्धि बिइत्यंगु मेगु कर्मयात (रोकेयाना) पना थम्हं प्रतिसन्धि फल बिइगुयात कुशल आसन्न कर्म धाइ। अकुशल आसन्न कर्म धयागुनं उगुहे रूपं बुझेयाना कायेमाल।

[43] थः बुद्ध मखुसानं जि बुद्ध धकाः लोकपिन्त छके याना च्वंपिं निगण्ठ, मक्खलि गोसाल आदिपिं।

https://dhamma.digital

थुकि वत्थु साधक तम्पदाठिक (चोर घातक)या जन्मकाछितकं चोर घातक याना जीविका यानाच्वन लिपा मरण समिप यागु अवस्थाय् सारीपुत्रस्थविरयात भोजन प्रदान यानाव धर्मोपदेश श्रवण यागु कुशल कर्म गुगु अकुशल पापयात पना कुशल फल ब्युगु जुल।

मदिक लुद्दक कर्मयाना उकिहे लुमंका अभ्यास यानाच्वंगु कर्मयात आचिण्ण कर्म धाइ। उके यागु वत्थु साधक चुन्द सूकर (सूकर घातकयाइम्ह) वकरे यागु कथा खः।

छगू पतक मात्र बिइगु कर्मयात कटत्ता कर्म धाःसानं आसेवन प्रत्यययात प्राप्त जुयाव प्रतिसन्धि फलयात बिइफुगु जुल। छक कार्य यायेधुंका लिपा लिपा ल्वमंका छ्वत धाःसा आसेवन प्रत्यययात प्राप्त जुइमखु, तथा प्रतिसन्धि फलयात बिइफुगु मखु। उगु कर्मनं कुशलाकुशल निगू निगू प्रकारया दयाच्वन। फल बिइगुलिनं थथेकि गरूकर्म मदुसा आसन्न कर्म फल बिइ। हानं गरूकर्मनं आसन्न कर्मनं मदुसा आचिण्ण कर्म फल बिइ। गरू, आसन्न, आचिण्ण कर्म थुगु स्वंगूलिं मदुगु जुल धाःसा कटत्ता कर्म प्रतिसन्धि फल बिइ। (थुगु जूसां अनुरूद्ध स्थविरया सिद्धान्त।)

अभिधम्मावतार टिकास, आचिण्णकर्म बलवन्त जुया च्वन, आसन्न कर्म दुर्वल, अथेया कारणय् आचिण्ण कर्म न्ह्याःने आसन्न कर्म ल्युने जुयाच्वन। उपमा दुर्वल (वृद्ध)म्ह सा व बलवन्तपिं सा गौसालाय् प्रवेश जुइबले वृद्धपिं सा लिपा लाःगु जुया नितिं गौशालाया द्वारपाखे वास याना च्वनी। अनं पिहाँ वइगु समयय् गुम्ह वृद्धम्ह न्हापालाक पिहाँ वइथें धकाः कनातल। वृद्धम्ह सा व आसन्न कर्म उथें हानं बलवन्तम्ह सा व आचिण्ण कर्म उथें जुयाच्वन।

थनया थनहे (न्ह्योनेहे) फल बिइगुयात दिट्ठधम्मवेदनीय कर्म धाइ। निगूगु जन्मय् फलबीगुयात उपपज्ज वेदनीय कर्म धाइ। स्वंगूगु जन्मं निसें निर्वाण प्राप्त जुइगु जन्मतक फल बिइगु कर्म अपरापरिय वेदनीय कर्म धाइ। फल बिइ धुंकुगुनं मखु, हानं बिइतिनिगुनं मखुगुयात अहोसि कर्म धाइ। थुगु प्यंगू कर्म पवत्ति न्हेगू पतक लगे जुइगु जवन मध्ययू कुशलाकुशलस दयाच्वंगु चेतनायात कर्म धकाः धाइ। प्रथम जवनस दयाच्वंगु चेतना धयागु थुगुहे जन्मय् (न्ह्योनेहे) सुवर्ण रत्नादि उत्पत्ति तथा प्राप्त जुइगु। हानं भूमिस स्वत्तुना गारेजुया वनीगु आदिफल बिइगुयात दिट्ठधम्मवेदानीय कर्म धाइ। थुकि कुशल दिट्ठधम्म फल प्राप्त जुइगु गथे धाःसा भ्कन अभिञ्ञाणं युक्तम्ह बुद्ध, अरहन्त, हानं दान वस्तु धार्मिक पुर्वक प्राप्तयागु, दानकाइम्ह पुद्गल निरोध समापत्तिं दनिगु अवस्था भेते जुइगु, दानयाईम्ह यानं पुब्ब, मुञ्च, परचेतनानं युक्तम्ह जुल धाःसा, न्ह्योनेहे फल बिइ। तथापि अपरापरिय वेदनीय कर्म मिलेजुयाहे मात्र फल बिइफुगु खः। बत्थु साधक महादुक्ख निर्धनिम्ह उपासक खः। तथा मेमेपिनं दुगु जुल।

अकुशल पाखेयागु दिट्ठधम्मनं अपरापरिय वेदनीय कर्म मिले जुया मात्र फल बिइफुगु खः। थुकि पुद्गलपिं नन्द महाजन पुत्र (उप्पल वण्ण भिक्षुनीयात अपराध याम्ह) हानं नन्द (गोन घातक) पुरूषं सायात म्वा म्वामं म्ये ध्यना कागु पापफल, उगुहे जन्मय् थःकेनं म्ये कुटुवेका दुःख भोग यायेमागु, हानं गुम्ह नन्द महाजन पुत्र भूमि स्वत्तुना वंगु साधक वत्थु खः।

दिट्ठधम्म धयागु दुतिय जन्मय् प्रतिसन्धियात मब्यूगु कारण आसेवन प्रत्यययात प्राप्त मजूगुलिंखः। यदि थुगु दिट्ठधम्म फल मबिल धाःसा अहोसि कर्म जुइ।

पाक काल फलबीगु ४

१. जनक कर्म – प्रतिसन्धियात जन्म याइ।
२. उपथम्भक कर्म – मिलेजुया सहायता बिइ (अह्रेयाइ)
३. उपपीलक कर्म – प्यपुनाव पीडा कष्ट बिइ।
४. उपघातक कर्म – प्यपुना (समिप वया) घातक याइ।

https://dhamma.digital

कार्य हिसापं ४
१. अकुसल कर्म
२. महाकुसल कर्म
३. रूपावचर कुसल कर्म
४. अरूपावचर कुसल कर्म

पाक दान ४
१. गरू कर्म – ज्यातुगु
२. आसन्न कर्म – समिप
३. आचिण्ण कर्म – अभ्यास जुयाच्वंगु
४. कटत्ता कर्म – यातले मात्र

पाक काल ४
१. दिट्ठधम्मवेदानीय कर्म – दृष्टान्त न्ह्यःने बिइगु।
२. उपपज्जवेदनीय कर्म – अनन्तरय् बिइगु।
३. अपरापरियवेदनीय कर्म – आपालं जन्म जन्मपत्तिं बिइ।
४. अहोसि कर्म – निस्फलगु।

थुगु जम्मा १६ कर्म ल्वाक बक मजुइक छुतेयाना क्यनातगु खः। आः थन मरणुत्पत्ति चतुष्क – आयुक्खय, कम्मक्खय, उभयक्खय, उपच्छेदक धयागु प्यंगू प्रकार दयाच्वन। यथा गुथायूतक आयुदयाच्वंगु खः उथायूतक यागु आयु सम्पूर्ण समाप्त जुया मृत्यु जूगुयात आयुक्खय धकाः धाइ। आयु धाःसा ८० दँतक यात (मजबुत) दयाच्वंगु खः तर ८० दँ तक म्वायूगु कर्मय् मदुगु जूयानितिं कर्मानुसारं २०, ३० दँ मात्र म्वानावं मृत्यु जूगुयात कम्मक्खय धकाः धाइ। आयुनं ८० दँ दयाच्वन, कर्मेनं उथायूतकहे म्वायूगु दयाच्वन उगु निगूलिंहे समाप्त (क्षय) जुया मृत्यु जुगुयात उभयक्खय धाइ। आयुनं ८० दँ दयाच्वंगु खः कर्मनं ८० दँ म्वायूगु दयाच्वंगुजा खः तथापि बिच्चेहे (पुखुलि क्वब्बाना मृत्यु जुइगु, यखाया मृत्यु जुइगु, पर्वतं कुटुवया मृत्यु जुइगु) नाना प्रकारया शस्त्र अस्त्रादिद्वारा मृत्यु जुइगु अथवा छेदन याइगु कर्मयात उपच्छेदक धाइ।

आ थुकि कनातःगु गथे धाःसा उगु प्यंगू प्रकार मध्यय् उपच्छेदक कर्मद्वारा मृत्युजुपिं सत्वपिं आपागु हिसापं प्रेत, असूरकाय, तिर्यक, मनुष्य, भूमि देवता आदि मात्र लाभ जुइफइ। अनं च्वे यागु उत्तरकुरू, चातुरमहाराज, त्रायत्रिंश आदि भुवने उत्पत्ति जुइमखु। मेगु स्वंगू कारणं मृत्युजुपिं कर्मानुसारं छुकेसनं बाधक मदुगु जुल।

प्यंगु प्रकारं मृत्यु जुइगुयात उपमा बियातगु गथे धाःसा गुगु चिकंमतय् इता फुगुया कारणं नं मत सिइफु। हानं चिकंफुगु कारणंनं मत सिइफु। हानं इतानं चिकंनं फूगुया कारणंनं मत सिइफु। चिकंनं बाकि दयाच्वंगुखः इतानं बाकि दयाच्वंगु खः तथापि बिच्चेहे फसंकयानं मत सिइफुगु जुयाच्वन। थुगुहे रूपं उपमायात मिलेयाना कायेमाल। सत्वपिं मरणान्तय् स्वंगू निमित्त दृश्य जुइ।

मरणासन्नकालय् – कर्म, कर्मनिमित्ति, गतिनिमित्त अभिमुखे दृश्यजुया वइगु कारणयात कनातगु थथेकि, गुम्ह उक्त प्यंगू प्रकारं मृत्यु जुइम्हया मरणान्तय् (कर्म, कर्मनिमित्त, गतिनिमित्त) स्वंगू मध्यय् योग्य योग्यानुसारं अभिमुख जुया उपस्थित जुइ। थुगु खँय् सुनानं शंसय याना न्यनेफुकि उगु हिसापं मरणान्त काल जुयाच्वंम्हया अभिमुखय् निमित्तयात उपस्थित यायेहइपिं सु जुइ? उकियात उत्तर, गनखः मरणान्त कालय् उम्ह व्यक्तिया अभिमुखय् निमित्त उपस्थित यायेहइपिं माता, पितादि, बन्धु वर्गपिं देवतापिं सुनानं मखु, केवल थथःगु प्रतिसन्धि बिइगु (जनक) कर्मद्वारा उपस्थित जुइगु खः।

https://dhamma.digital

आ थुकि संक्षिप्त, सकुशल कर्म उपस्थित जूवइगु थःथपिनि दान, शील, भावना पुण्य कर्म याःगु बखतय् हर्षोत्साह प्रसन्न चित्त जूगुर्थेतुं मरणान्तय् नं प्रसन्न तथा पवित्र चित्त जुयावइ। अकुशल कर्मयागु थासेनं उगुहे रूपं (राग, द्वेषादि) चित्त मलिन जुया उपस्थित जुइ धकाः विदित जुया कायेमाल।

सुकर्म निमित्त धयागु पुण्य साधन याःगु समयय् गुगु उपकरण उपलब्ध सामाग्रि जुयाच्वंगु विहार, चैत्य, बुद्धप्रतिमा, चीवर, पिण्डपात्र (भोजन पदार्थ), छत्र, ध्वजा, पताक आदि दान द्रव्य अभिमुखय् उपस्थित जूवइ।

कुकर्म निमित्तनं (दण्ड, पाश, खड्ग, धनुषवाण) थःमं कुकर्म याःगु बखतय् यागु शस्त्र अस्त्र आदि अभिमुखय् उपस्थित जूवइ।

सुगति निमित्त देवकन्या, विमान, चिन्तामणि, वृक्ष, मनोहर स्थान (नन्दन उद्यानादि) अभिमुखय् उपस्थित जूवइ।

दुर्गति निमित्त नर्क कुण्डल भयानक (यमदुत) स्थान, नर्काग्नि ज्वाला, कालावर्ण शमसान, खिचा आदि अभिमुखय् उपस्थित जूवइ।

गतिनिमित्त, धयागु भवअन्तरय् थःपिं वनेगु स्थान खः। थुगु निमित्त उपस्थित जूवइगु स्थान गन धाःसा (चक्खु, सोत, घान, जिव्हा, काय, मन) थ्वहे खुगू द्वारय् थथःगु कर्मानुसार योग्य योग्य छगू द्वारय् उपस्थित जूवइ (दृश्य जुइ)।

तसर्थ दुर्गतियात त्याग याना देव, मनुष्य, ब्रम्हादि सुगति पाखेयात प्रबल इच्छा याना बिज्यापिं (दिकपिं) सज्जन प्रिय बन्धुगणपिं! झीपिं थ्व निन्हु जीवित जुयाच्वनाबले अथवा मृत्यु मजूनिगु समयेंनिसेंहे गुगु थथःगु चक्खु आदि खुगू द्वारय् उत्पत्ति जूवइगु दुर्गति पाखेयागु स्वंगू निमित्तयात उत्पत्तियाइपिं शत्रु गुम्ह (राग, द्वेष, मोह, मान, दिट्ठि) द्वाहाँ वयेमफेक द्वार बन्द याना तयेमाल। अथवा उगु मखुगु मभिंगु निमित्त उत्पत्ति यानाच्वंपिं शत्रुत, थःथके ध्याक्वे धिक्वे च्वनाच्वंपिन्त ज्वना ज्वना पितिना छ्वयेगु स्वेमाल। पुन भिंगु चित्त निर्मल जुयाच्वंगु सकुशल, निमित्तयात सर्वदा मत्वतुसे मरणान्तय् थ्यंकनं क्वातुक ग्रहण यानातयेमाल। झीसं मेमेगु धन, जन आदि छुं छुं यंके दुगु मखु, तसर्थ थथःपिंसं फक्क (दान, शील, भावना) पुण्य साधन याना व भिंगु (सुभनिमित्त) टिकट् ज्वना आश्रव क्षय मजूतले भिं भिंगु देव, ब्रम्हादि, सुगति भुवनय् चारिका यायां मोक्ष निर्वाणपाखे गमन जुइगु स्वयेमाल।

आ थन स्वीछगू भुवनय् गजा गजापिंसं गजा गजागु टिकट ज्वना वनीगु खः टिकटानुसारं अजाजागुहे भुवन प्राप्त जुइगु जुयाच्वन।

थन अपाय दुर्गति, धयागुया खँ, पुञ्ञसमता अपाये भूय्येन अपगतीति अपायो।

तदर्थ – पुण्य धयागु सुख स्थानं पतन जुया अभाव जुयाच्वंगु जुयानितिं अथवा आपालं दुःख जुइगु जुया नितिं अपाय दुर्गति धयातल।

आ थुथाय् अवीचिनर्क व महातापन्न नर्क यागु खँ छत्वाचा मात्र तयागु खः। नत्थिवीचि अन्तरं एत्थाति अवीचि। तदर्थ – व गुगु नर्कय् (भिंगु चेतना मती, लुयावइगुजा महा दुर्लभ खः) हर बखत महा भयंकरगु नरकाग्निं दाह, दग्ध दुःखादि वेदना जुयाच्वनिगु खः (अविराम दुःखं छुते जुइगु मखु) अथेया कारणय् उगु नर्कयात अवीचि धयातल। महन्तो तापन्नो महातापन्न। तदर्थ – व गुगु नर्क महातच्वगु तापं तप्त जुयाच्वंगु खः अथेया कारणय् उगु नर्कयात महातापन्न नर्क धया तल। तिरो अंजिताति तिरच्छान। तदर्थ – व अपिं सत्वपिं अधिक क्वेपाखेहे जक स्वया (बनेसपिं) वनीगु स्वभावपिं जूयानितिं अमित तिरच्छान धयातल। सुखतोपकठेन इधागता पवत्ताति पेता। तदर्थ – व सत्वपिं सुख धयागु पुण्य (फुना) तापानावंगु जुया नितिं उगु प्रेत भुवनपाखे उत्पन्न जुयाच्वंगु खः अथेया कारणय् व अमित प्रेत धकाः धयातल। नसूरन्ति इस्सरिय किलादिहि न दिब्बन्तीति असूरा। तदर्थ – श्री ऐश्वर्य सुख सम्पत्तिस थःगु अधिन हक चले मजूगु देवतापिनिथें रस रंग यायेगुलि असमर्थ (सूर मदुगु) देवतापिनिथें रश्मि प्रकाश मजूगुया कारणं असूर धयातल। असूर धयापिं[41] निगू प्यंगू

[41] देवासुर, प्रेतासुर। आः थुके कना वंगु प्रेतासुर पाखेयागु खः।

https://dhamma.digital

प्रकारया दयाच्वन। मनो उस्सनं एतेसन्ति मनुस्सा। तदर्थ – व पुद्गलपिनि उत्तमगु चित्त दयाच्वन अथेया कारणयू मनुस्स (मनुष्य) धयातल। हानं थथेनं कना वनकि, सतिसूर भाव ब्रम्हचरिय योग्यातादि गुणहि, उकट्ठ मनसा मनो उस्सन्नं एते मन्ति मनुस्सा। तदर्थ – उत्तमगु स्मृति दयाच्वंगु देवतापिनिथें जागु भाव, तथा भिक्षु प्रवज्या जुइयोग्य जुयाच्वंगु भाव (अवस्था) आदि गुण सहित उत्तमगु मन (चेतना) दयाच्वंगु भाव जुयाच्वंगुया कारणयू व अपिं पुद्गलपिन्त मनुस्स धयातल। कारणाकारणं अत्था अनत्थं कुसलाकुसलं मनन्ति जानन्तीति मनुस्सा। तदर्थ – गुम्ह पुद्गल सत्वपिं कारण अकारण, अर्थ अनर्थ, हितकरगु सगु फलगुखः, मखुयात (कुशलाकुशल) मनं सिइके फुगु, तथा स्यूगुया कारणयू व अपिं पुद्गलपिन्त मनुस्स धयातल। अथेया कारणयू मनुष्यपिं च्वना च्वंगु स्थानयात मनुस्स भुवन धाइ।

थुकि धयातगु हिसापं जम्बुद्वीपयू च्वंपिं मनुष्यपिंतहे पूर्ण रूपं थहरे जूगु खः। तथापि आः थुकि विचाः याना स्वत धाःसा थथेनं जुइफु, व अमित मनुष्य धार्सेलि वहे मनुष्यपिनिगु छाँत काँत शरीर अङ्ग मिले जूगुया कारणयू मेमेगु द्वीपयू च्वंपिंतनं मनुष्यहे धायूमागु जुयाच्वन। पुन थुकि छगू लौकिक शास्त्रयू कनातगु थथेकि – सम्मा सम्बुद्ध जुया बिज्याइपिं[45] न्याम्ह तथागत उत्पत्ति जुइगु जुयाच्वंगु थुगु भद्रकल्पस, विवट्टठायी असंखेय्य कल्पया प्रथम जुयाच्वंगु अवस्थायू मनु धयाम्ह महासम्मत राजांनिसें (सुर) आरम्भ जुया वगुया कारणयू उकियागुहे सारांस कया मनुस्स धागु खः धकाः धयातल।

चातुमहाराजिकानं देवानं निवास भूता भुम्मीति चातुमहाराजिका। तदर्थ – धतरट्ठ, विरूल्ह, विरूपक्ख, कुवेर धयापिं प्यम्ह देवराजपिं वासयाना च्वनाच्वंगुया कारणयू चातुमहाराजिक भुवन धयातल।

माघेन माणवेन सद्धिं तेत्तिस सह पुञ्ञकारिनो एत्थ निब्बत्ताति तं सह चरितं ठानं तेत्तिंसं। तदर्थ – माघ धयाम्ह माणव पुरूष (मशाल नगर) मचला ग्राम, वासिपिं ३३ स्वीस्वम्ह नापं नापं पुण्य कर्मयाःपिं उगु थासयू उत्पन्न प्राप्तजुल, अथेया कारणयू अपिं ३३म्ह वास यानाच्वंगु भुवन जूयानितिं तेतिस देवता धयातल। तदेव उकियातहे त्रयत्रिंश देव भुवन नं धाइ।[46]

दुक्खतो याता अपयाताति यामा। तदर्थ – दुःख धयागु उखेथुखे चिला फुना वना च्वंगुया कारणयू यामा धयातल। अत्तनोसीरी सम्पत्ति यातुसंपितिं इतागताति तुसिता। तदर्थ – थथःगु श्री ऐश्वर्य पूर्ण जुयाच्वंगुया कारणयू, चित्तयात प्रीति प्रसन्नगु भावपाखे थ्यनाच्वंगु जूयानितिं तुसिता धयातल। निम्माने रति एतेसन्ति निम्मान रतिनो। तदर्थ – व देवतापिनि चित्तयागु अनुसारं थम्हं निर्मित यानागु श्री सम्पत्ति ऐश्वर्य भुवनयू सुखानन्द तायच्वंगु जुयाच्वन अथेया कारणयू निम्मान रति धयातल। पर निम्मितेसु भोगेसु अत्तनो वसं वत्तेन्तीति परनिम्मित वसवत्तीनो। तदर्थ – मेपिंसं निर्मित यागु ऐश्वर्य परिभोग सम्पत्तिस थः यत्थे (थःगु बसे) चले याना सना जुयाच्वनीगुखः अथेया कारणयू परनिम्मित वसवत्ति धयातल। थुकि छगू खँ देवतापिनिगु दिब्यसुख सम्पत्ति धयागु गथे धाःसा मनुष्यपिनिगु सुख सम्पत्तियासिनं चातुर्महाराजा देवतापिनिगु सुख सम्पत्ति ज्वरेयाना स्वत धाःसा मनुष्यपिनिगु सुख सम्पत्ति तृणया घाँयू च्वकायू च्वंगु जल बिन्दु समान खः, चातुरमहाराजापिनिगु दिब्यसुख सम्पत्ति महासमुद्र समानंहे जुयाच्वन। थुगु हिसापंहे छसिंनिसें तनंतँ देवतापिनि दिब्यसुख सम्पत्ति अधिकाधिक बढेजुया वनाच्वन। गथेकि चातुरमहाराज देवता पिनियासिनं तावतिंस देवतापिनि दिब्यसुख सम्पत्ति आपालं सागर समानं बढेजुयाच्वन। तावतिंसयासिनं यामा देवतापिनि आपालं बढेजुयाच्वन। एवंरूपं बुझेयाना कायेमाल। महाब्रम्हानं पारिचारिकत्ता ब्रम्हा पारिसज्जा। तदर्थ – तधंपिं महाब्रम्हापिनि मामागु सेवा चाकरी याना बिइगुया भाव जुयाच्वंगु, अमिगुहे परिषद्यागु भावयू लाना च्वंगुया कारणयू ब्रम्हपारिसज्जा धयातल। अथवा महाब्रम्हापिनि क्वे च्वना अल्पानुभाव जुयाच्वंगु जुयानितिं ब्रम्हपारिसज्जा धयातल। तेसं महाब्रम्हानं पुरोहित ठाने ठितत्थ ब्रम्हपुरोहिता। तदर्थ – व महाब्रम्हापिनि पुरोहित स्थानयू च्वना च्वंगुया कारणयू ब्रम्हपुरोहिता धयातल। पुरोहित धागुया कारण (पुरतो उहन्तीति पुरोहिता) न्हापालाक सुभासुभ भिंगु मभिंगु यात कना क्यना बिइगु हिसापं विशेषरूपं आचरण यानाच्वनी, अथेया कारणयू पुरोहित धागुखः।

---

[45] ककुसन्ध, कोणागनम, कस्सप, गोतम, मेत्तेय्य बुद्ध।

[46] एवरूपं चक्रवाल धयागु थ्वहे छगु जक मखुकि आपालं दु धयागु कनातगु दयाच्वंन।

https://dhamma.digital

तेहि तेहि झानादीहि गुण विसेसेहि ब्रुहिता परिवडढाति ब्रम्हनो। तदर्थ – गुम्ह देवतापिनि ध्यान ज्ञानादि गुगु गुगु उगु उगु पाखेयागुहे गुण विशेषरूपं धयाव उन्नति वृद्धि याना च्वनी अथेया कारणय् व देवतापिं ब्रम्हा धकाः धाइ। महन्तो ब्रम्हो महाब्रम्हो। तदर्थ – ब्रम्हा पारिसज्जादि पिनियासिनं आयुवर्णयागु विशेष आपालं उच्च (अधिकाधिक) दयाव महातधंम्ह जुयाच्वन। उपरि मेहि परित्ता आभा एतेसति परित्ताभा। तदर्थ – व ब्रम्हापिनि च्वेच्वेजुयाच्वंपिं ब्रम्हापिनियासिनं अल्पगु (प्रभा) वर्ण रश्मि जुयाच्वन, दयाच्वन, अथेया कारणय् परित्ताभा धयातल। अप्पमाणा आभा एतेसन्ति अप्पमाणभा। तदर्थ – व ब्रम्हापिनि अप्रमाणगु प्रभा रश्मि दयाच्वन, अथेया कारणय् अप्पमाणभा भुवन धयातल। बलाह कतो विज्जूविय इतो चितोच आभा सरति निस्सरति एतेसं सप्पीतिक झान निब्बत्तिकक्खन्धा सन्तानत्ताति आभस्सरा। तदर्थ – आकाशय् विजुलि चम्केजुया उखे थुखे, अन थन मदयेक प्वाला पिलिं प्रकाश जुया वनीगु थेंहे पीति सहितगु ध्यानया कारणं जुयाच्वंगु खन्धादि यागु प्रभावं, व ब्रम्हापिनिगु रश्मि पिहाँ वया अन थन मदयेक प्वाला पिलिं प्रकाश जुया वनी, तसर्थ व ब्रम्हापिं च्वनिगु स्थानयात आभस्सरा भुवन धयातल। उपरि ब्रम्हेहि परित्ता सुभा एतेसन्ति परित्तसुभा। तदर्थ – व ब्रम्हापिनि च्वेपाखे च्वंपिं ब्रम्हापिनियासिनं अल्पगु छगुहे छग्वारा दगे मजूगु शोभायमानगु उत्तमगु शरीर यागु रश्मि दया च्वन, तसर्थ व ब्रम्हापिं च्वनीगु स्थानयात परित्तसुभा भुवन धयातल। अप्पमाणा सुभा एतेसन्ति अप्पमाणासुभा। तदर्थ – व ब्रम्हापिनि अप्रमाणगु शोभायमानगु उत्तमगु शरीर यागु रश्मि दयाच्वन तसर्थ अप्पमाणसुभा धयातल। पभा समुदय संखातेहि सुभेहि किण्णा आकिण्णाति सुभकिण्णा। तदर्थ – आपालं रश्मि प्रभा धयागु समुहजुयाच्वंगु अथवा छगूहे छग्वारा जुया दगे मजुसे शोभायमानगु उत्तमगु शरीर यागु रश्मि छचाखेरं प्रकाश जुयाच्वन, तसर्थ सुभकिण्णा भुवन धयातल। झान पभाव निब्बत्तं विपुलं फलं एतेसन्ति वेहप्फला। तदर्थ – व ब्रम्हापिनि ध्यानयागु आनुभावं जुयाच्वंगु आपालं विपुलगु फल दयाच्वन अथेया कारणय् वेहप्फला भुवन धयातल। सञ्ञाविराग भावना वसेन निब्बत्थरूप सन्तति मत्तता नत्थि सञ्ञातं मुखेन वुत्ता वसेसा, अरूपक्खन्धाच एतेसन्ति असञ्ञा। तदर्थ – व ब्रम्हापिनि सञ्ञापाखे लगे जुइगु राग फुना च्वंगु उपचार भावना यागु बलशक्तिं गुगु सञ्ञा धयागु सहितं मेगु स्वंगु, जम्मा नामक्खन्ध ४ प्यंगूलिंहे मदयाच्वंगु जुल। केवल रूपक्खन्धयागु धार (सन्तति) मात्र दयाच्वन। तसर्थ व ब्रम्हापिं च्वनिगु स्थानयात असञ्ञासत्त भुवन धयातल। पठम तल वासिनो अप्पकेन कालेन अत्तनो ठानं न विजहन्तीति अविहा। तदर्थ – प्रथम तल्लाय् च्वनाच्वपिं ब्रम्हापिनि भतिचाजकहेनं काल समययात थःपिं च्वनाच्वंगु स्थान वाँछूवगु मखु (तोतावंगु मखु) तसर्थ अविहा भुवन धयातल। दुतियतल वासिनो न केनचि तप्पन्तीति अतप्पा। तदर्थ – दुतिय तल्लाय् च्वना च्वंपिं बम्हापिनि छुं छगू कारणंहेनं तप्त ताप मजु तसर्थ व ब्रम्हापिं च्वनाच्वंगु भुवनयात अतप्पा भुवन धयातल। परम सुन्दर रूपत्ता सुखेन दस्सितब्बाति सुदस्सा। तदर्थ – ततिय तल्लाय् च्वनाच्वंपिं ब्रम्हापिनि उत्तमगु अत्यन्त परम शोभायमानगु रूपवर्ण दयाच्वंगुया कारणं आनन्द सुखपुर्वक (स्वयाच्वनी) खनाच्वनी अथेया कारणय् व ब्रम्हापिं च्वनाच्वंगु स्थानयात सुदस्सा भुवन धयातल। सुपरि सुद्ध दस्सनत्ता सुखेन पस्सन्तीति सुदस्सी। तदर्थ – चतुर्थ तल्लाय् च्वना च्वंपिं ब्रम्हापिनि अपालंहे परिशुद्धगु चक्खुविञ्ञाण दयाच्वंगुया कारणं सुखपूर्वक स्वयाच्वनी (खनाच्वनी) अथेया कारणय् व ब्रम्हापिं च्वनीगु स्थानयात सुदस्सी भुवन धयातल। उक्कट्ठ सम्पत्ति कत्ता नत्थि एतेसं कनिठ भावोति अकनिट्ठा। तदर्थ – पञ्चम तल्लाय् च्वपिं ब्रम्हापिनि क्वेपाखे उत्पत्ति जुयाच्वंपिं सुद्धावास ब्रम्हापिनियासिनं अपालंहे अधिक श्री सम्पत्ति तथा श्री शोभायमान दयाच्वंगुया कारणं गुपिंखः पञ्चम ध्यान तल्लाय् च्वंपिं ब्रम्हापिं मेगु क्वे भुवने उत्पत्ति जुयाच्वंपिनियासिनं चिकिधंगु शरीर तथा चिकिधंगु भाव (मखु) मजू, तसर्थ व ब्रम्हापिं च्वनीगु स्थानयात अकनिट्ठा भुवन धयातल।

आकासानञ्चायतन, विञ्ञाणञ्चायतन, आकिञ्चञ्ञायतन, नेवसञ्ञानासञ्ञायतन थुगु अरूप भुवन प्यंगू यागु खँ चित्त परिच्छेदय् कनातगु दु।

https://dhamma.digital

स्वीछगू (३१) भुवनयू उत्पत्ति जुइगुयाखँ

स्वीछगू भुवनयू उत्पत्ति (प्राप्ति) जुइगु कारण थथेकि गुम्हसें गजा गजागु ज्ञान भावं आचरण याःगु खः अजा अजागुहे भुवनयू उत्पन्न जुइगु जुयाच्वन।

प्रथम स्वीछगू भुवनया दक्कसिवे क्वे अवीचि नर्क खः। उगु अवीचि नर्क धयागु गथे धाःसा (खासिं त्वपुया तइगुथेंहे खः) उगु नर्कया दुने प्यंगू दिशासं महा नर्काग्नि दनके जुया क्वेयागु अग्नि ज्वालां च्वेपाखे थ्यँ। हानं च्वेयागु अग्नि ज्वालां क्वेपाखे थ्यूगु जुयाच्वन। उगु नर्क कुण्डल गपायूधं धाःसा चक्का हिसापं ९५४ योजन दयाच्वन। उच्चगु तज्जागु हिसापयात धाःसा ३०० योजन दयाच्वन। अपायूधंगु अवीचिनर्कया दुने जाज्वल्यमान अग्नि दन्केजुया च्वनीगु रात दिन विश्रामहे मदयेक महान भयंकरगु अघोरगु दुःख कष्ट सास्ती जुया च्वनिगु जुयाच्वन। थुगु नर्कया आयु छगू अन्तरकल्प धकाः धयातगु जा खः। तथापि गुथायूतक यागु पाप कर्म फल भोग यायेमागुखः उथायूतक भोग यानाहे च्वनीतिनि छुते जुइ मखुनि, उगु अवीचि नर्कया वरिपरि प्यंगू दिशासं उस्सदरनर्क धयागु दयाच्वन। छगू छगू दिशास प्यंगू प्यंगू दयाच्वन छु छु धाःसा – १. वेतरणी, २. असिपत्त, ३. कुक्कुल, ४. मिलकूप। थुगु हिसापं प्यंगू दिशायूसं जम्मा यायेबले १६ सोलस नर्क दयाच्वन। उगु अवीचिनर्कयू पतन जुइपिं गजापिं धाःसा, मनुष्य लोकयू माता, पिता, अरहन्त घातक याःपिं, हानं देवदत्तं थें तथागतया चरणयू लोहितुप्पादक तथा (भिक्षु) सङ्घभेद याःपिं हे खः। अस्तु। थुकि छगू मेगुनं कनावंगु दुकि गुगु तथागतं बोधिज्ञान प्राप्त याना बिज्यागु बोधिवृक्ष, हानं तथागतपिनिगु शरीर धातु प्रतिमा आदि अथवा चैत्यादि (जिनगृह) यात स्यंकिपिं आपालं थःत कल्याण जुइगु गुणोपकार याना तःपिन्त नाश याःपिं सज्जनपिन्त मखु मखुगुहे दोषारोपन याना (स्यंका ब्युपिं) स्यंकाजूपिं नीयत मिथ्यादृष्टि यागु मतवाद जुयाच्वंपिंहे खः। अवीचि नर्कयानं १५००० भिंन्यादोल योजन च्वे (यागु तल्लायू) महातापन्न नर्क दयाच्वन। उगु नर्के तच्वतं महाताप तप्तजुयाच्वंगु खः। (थुकेयागु दुःख फुक्कं वर्णन याना थुकि मच्वयागु जुल) थुगु महातापन्न नर्के पतन जुइपिं गजापिं धाःसा, बुद्ध, धर्म, सङ्घ धात्थें खःपिन्तनं मखु धका, हानं मखुपिन्तनं खः धका, असत्य खँ ल्हाना उलत पुलत याना जूपिं, कर्माकर्मयात माने मयापिं, स्वर्ग नर्क दु धयागु खँ यातनं अन्ध विश्वासि याना जूपिं पुनर्जन्म माने मयापिं उच्छेदवाद थःथपिं मिथ्या मार्गयू च्वनाव सम्यक् मार्गयू च्वंपिन्त उपहास निन्दा याना जूपिंहे खः। थुगु महातापन्न नर्कयानं १५००० योजन च्वे, तापन्न धयागु नर्क खः। थुगुहे हिसापं भिंन्यादोल भिंन्यादोल योजन पाक्क ८ च्यागू नर्क दयाच्वन। तापन्न नर्कयानं च्वे महारोरूव धयागु, रोरूव धयागु, सङ्घात धयागु, कालसुत्त धयागु, सञ्जीव धयागु नर्क सहितं जम्मा ८ च्यागु जुल।

प्रेत धयापिनिगु संक्षिप्त वर्णन

प्रेत धयापिं प्यंगू प्रकारयापिं दयाच्वन गुलिंगुलिं प्रेत गणपिनिगु शरीर निगू योजन, प्यंगू योजन, भिगू योजन, नीगू योजन, नीन्यागू योजनादि शरीर धारण याना च्वंपिं दयाच्वन। गुलिंगुलिं प्रेतपिनि रातदिन पित्याक प्यास चाःगुलिं डाह जुइका च्वनीगु। गुलिं गुलिं प्रेतपिनिं हि, न्हि, खै, आदि यक्वहे भक्षण यासानं तृप्त मजुइका च्वंपिं। गुलिंगुलिं सुचिमुख प्रेत गुलिं पञ्चपुत्त खादिक प्रेतादि ततच्वगु दुःख दाहादि जुइका शरीरयू केवल अष्टिचर्म मात्र बाकि जुइक दुःख कष्ट भोगयाना च्वनीगु जुयाच्वन। अमिगु आयु लक्खछिगु कोटि वर्षनं मयाक छम्ह तथागतं मेम्ह तथागतया पाले तक्कं भोगयाना च्वनेमागु जुयाच्वन। अजागु प्रेतलोकयू उत्पन्न जुइपिं गजापिं धाःसा थमनं दानादि धर्म मयापिं परजनं दानादि धर्मयागु यातनं सहयायू मफुपिं तथा परजनं दानादि धर्म यागुयात नाना प्रकारं निवारण याना जूपिं नयेगु त्वनेगु तियेगु धन सम्पत्ति आदि नानाप्रकारयू आपालं लोभ लालच याना कृपनि कंजुसि जुया जूपिहे खः।

मेगु तिरच्छान तयेगु खँयात जा, भीगुहे न्ह्यःने अथवा सज्जन ज्ञानिजन पिनि न्ह्यःने खनेदयाच्वंगु खः नाना प्रकारयापिं पशुपंक्षितयेगु दुःख कष्टयात थःथपिंसंहें बाँलाक ध्यान तया हरेक रूपं विचाः याना स्वेमाल।

https://dhamma.digital

(अविचारवान्पिनिगु छु खँ, न्ह्योनेहे च्वना च्वंगुनं खंकेफइगु मखु) थुकि आपालं विस्तार याना कना च्वने माःगु मखु, तिर्यक धयापिनि न्याय निसाप् छुं दुगुमखु बलं फुया सहि याना च्वनी, फेला पावे जुल धायेवं म्वाक म्वाकंहे ला हि च्वच्व फुना नइगु हानं बाम्ह सी बाम्ह म्वा याना वांछ्वयातइगु यक्वहे दुःख जूसानं ल्हा तुति त्वथुला छ्वयंगुपिया हिनु माला सास्ती याना तल धाःसानं जित थुलि तक वेदना कष्ट जुल धकाः धायूसगु मखु, थुगु खँयात थःथपिंसंहे विचाः याना स्वयेगु। पुन तिर्यक धयापिंके कामसञ्ज्ञा (मैथुन), गोचर सञ्ज्ञा (आहार), मरणसञ्ज्ञा (मृत्यु भय) थ्वहे स्वंगू प्रकारया मात्र आपा अधिक दयाच्वन। धम्मसञ्ज्ञा धयागु प्राप्त जुइत महा दुर्लभ खः। केवल (आहार, भय, मैथुन, निन्द्रा) मोहहे अधिक जुयाच्वन।

आ थन असूर तयेगु संक्षिप्त वर्णन। असूर धयापिं विपचित्त, पहाराद असूर, विनिपातिक, वेमानिक, लोकन्तरिक, नेरायिक, कालकञ्चिक, आवुद्धिक। थुगु हिसापं प्रेतासूरकाय धयापिं व देवासूरकाय धयापिं निगू प्रकारयापिं दयाच्वन।(थुगु चिकिचाधंगु किताबय् फुक्कयागु वर्णन याना च्वया मच्वना) वेपचित्तासुर धयापिं त्रायत्रिंश देवतापिं नापं संग्राम याना जुइपिं खः धकाः कनातल।

प्रेतासुर धयापिं गुलिंसेनं थ्व मनुष्य लोकय् शीलवान् गुणवान् सज्जनपिन्त इर्ष्या यानाव (दागातया) दुःख कष्ट बिया दवेयाना लोपयाना छ्वयेगुयात आपालं उद्योग प्रयत्न याना च्वनिगु जुयाच्वन। दुश्शील दुर्जनपिन्त न्ह्योचीका आपालं प्रशंसा मान्य गुण वर्णन प्रकाश यायेगुयात उद्योग बल प्रयत्न याना जुइगु स्वभाव खः (छाय् धाःसा थ्व लोकय् अजागुनं छगू दयाच्वनीगु स्वभावहे खः। थुगु खँ यागु त्रिनेत्र धारी ज्ञानी जनपिंसं विदित जुयाच्वंगुनं दइ। तर सज्जन पण्डितपिंजा अवश्य अमिगु ल्युल्यु अनुगमन जुइमखु) अमिगु आयु परिच्छेदनं थुलिहे दु धकाः थेगान दुगु मखु, थःथपिनिगु पापाकुशल अनुसारं आपालं आपालं दुःख कष्ट भोगयाना च्वनीगु खः। गुलिं गुलिं असुरपिनिगु शरीर स्वंगू (गब्यूति) दु धकाः कनावन।

आ थन मनुष्य भुवनं निसें च्वे च्वे परनिम्मित वसवत्ती देवलोक भुवनतकयात नाना प्रकारया दानादि पाठ पूजा धर्म कर्मानुसारंनं उत्पन्न प्राप्त जुइफुगु जुयाच्वन।[17]

आ थन प्रथम ध्यान ब्रम्हलोक भुवनं निसें यागु मात्र संक्षिप्त वर्णन च्वयागु जुल। यथा ब्रम्हलोक धागुया कारण थथेकि, काम सुख नीवरण धर्मयात पनातयेगु, अतएव (लिकया) हतेयाना छ्वयेगुया उपाय खः। ब्रम्हलोक धयागु रूपावचर ब्रम्हलोक, अरूपावचर ब्रम्हलोक हिसापं निगू प्रकारया दयाच्वन। रूपावचर ब्रम्हलोक भुवनयागु हिसापं प्रथम ध्यान भुवन ३गू, दुतिय ध्यान भुवन ३गू, ततिय ध्यान भुवन ३गू, चतुत्थ ध्यान भुवन न्हेगू, जम्मा १६ भिंखुगू दयाच्वन।

प्रथम ध्यान भुवन स्वंगू छु छु धाःसा, ब्रम्हापारिसज्जा, ब्रम्हापुरोहित, महाब्रम्हा। थुगु स्वंगू भुवनय् उत्पन्न प्राप्त जुइगु पतिपदा चरण गथे धाःसा, भिगू प्रकारया कसिण, हानं भिगू प्रकारया असुभ, कायगतासति छगू, आणापानस्सति १गु, मैत्री, करूणा, मुदिता, थ्व जम्मा २५ मध्यय् न्ह्यागु छगू कर्मस्थान भावनायात आपालं बलोद्योग याना प्राप्त जूगु वितक्क, विचार, पीति, सुख, एकग्गता। थुगु ध्यानांग न्यागुलिं सहितगु प्रथम ध्यान ब्रम्हलोक स्वंगूलि उत्पन्न प्राप्त जुइगु आचरण धाइ। थुगु आचरणयात चित्तशक्ति तथा वीर्य अभ्यास कम्जोर हिसापं प्राप्त जूगु जुल धाःसा, ब्रम्हपारिसज्जा, हानं मध्यम जुल धाःसा ब्रम्हापुरोहित, यदि उत्तम जुल धाःसा महाब्रम्हा भुवनय् उत्पन्न जुइगुजुल।

दुतिय ध्यान ब्रम्हलोक स्वंगू छुछु धाःसा, परित्ताभा, अप्पमाणभा, आभस्सरा। थुगु स्वंगू भुवनय् उत्पन्न जुइगु पटिपदा चरण गथे धाःसा, कसिण भिगू, आणापानस्सति, मैत्री, करूणा, मुदिता जम्मा १४गू प्रकारया कर्मस्थान मध्यय् न्ह्यागुजूसां छगू कर्मस्थानयात आपालं भावना यानाव प्राप्त जूगु विचार, पीति, सुख, एकग्गता थ्व प्यंगू अंगं सहितगु अथवा पीति, सुख, एकग्गता थुगु स्वंगू ध्यानांगं पूर्ण जुल धाःसानं दुतिय ध्यानं स्वंगू भुवनय् उत्पन्न जुइगु जुल।

ततिय ध्यान ब्रम्हलोक परित्तसुभा, अप्पमाणसुभा, सुभकिण्हा थुगु स्वंगू भुवनय् उत्पन्न जुइगु पटिपदा चरण गथे धाःसा, कसिण भिगू, आणापानस्सति, मैत्री, करूणा, मुदिता जम्मा १४गू प्रकारया कर्मस्थान

[17] दान कथा (माला) पुस्तकय् स्वया बिज्याहुँ।

https://dhamma.digital

मध्यय् न्ह्यागुजूसां छगू कर्मस्थानयात आपालं भावना यानाव प्राप्त जूगु सुख, एकग्गता थुगु निगु ध्यानांगं पूर्ण जुगु ततिय ध्यान उगु ततिय ध्यानं स्वंगू भुवनय् उत्पन्न जुइगु जुल।

चतुर्थ ध्यान ब्रम्हलोक न्हेगू दयाच्वन। वेहप्फला, असञ्ञासत्त, अविहा, अतप्पा, सुदस्सा, सुदस्सी, अकनिट्ठा। थुलि मध्यय् ५ न्यागू भुवनहे मात्र अनागामि अरहन्त आर्य पुद्गलपिं वास याइगु सुद्धावास भुवन धाइ। बाकि निगु भुवन मध्यय् वेहप्फला ब्रम्हालोक खः। उगु ब्रम्हलोकय् उत्पन्न जुइगु पटिपदा चरण गथे धाःसा, कसिण भिगू, आणापानस्सति, उपेक्खा जम्मा १२गू प्रकारया कर्मस्थान मध्यय् न्ह्यागुजूसां छगू कर्मस्थानयात आपालं भावना यानाव प्राप्त जूगु उपेक्खा, एकग्गता धयागु पञ्चम ध्यान, अथवा उपेक्खा, एकग्गता धयागु चतुत्थ ध्यान जुयाच्वन। असञ्ञासत्त ब्रम्हलोकय् उत्पन्न जुइगु पटिपदा चरण गथे धाःसा, तथागतयागु शासनं पिनेयापिं मेगु मतवाद आचरण जुयाच्वंपिंसं गुगु नामक्खन्धयात (दोष खंका) दोष खंयानितिं कसिण भिगू मध्यय् वायो कसिण यात[48] अधिक आपालं भावित यानाव प्राप्त जूगु उपेक्खा, एकग्गता निगु ध्यानांगं युक्तगु पञ्चम ध्यान, अथवा चतुत्थ ध्यानयातहे अतएव सञ्ञा धयागुलि अत्यन्त घृणा विरक्त जुइक भावित यागु जुयानितिं असञ्ञासत्त भुवनय् उत्पन्न जुइगु खः।

आ थन सुद्धावास न्यागूयात नं छगूहे पाखं क्यनातगुजुल। सुद्धावास धयातःगुया कारण थथेखः कि सुद्धानं अनागामि, अरहन्तानमेव आवासाति सुद्धावासा। तदर्थ – अत्यन्त शुद्ध पवित्रजुयाच्वंपिं अनागामि अरहन्तपिनिहे मात्र वासस्थान जुयाच्वन, तसर्थ सुद्धावास धयातल। हानं थथेनं कनातगु दुकि अनुनय पटिघा भावतो सुद्धो आवासो एतेसन्ति सुद्धावासा तदर्थ – व अपिं ब्रम्हापिनि प्रिय प्रिय भाव मदुगुयाकारणं अपिं पुद्गलपिं वासयाइगु भुवन (स्थान) यात सुद्धावास धयातल। सुद्धावास धयागुलि मनुष्य लोकय् भिंखुदोल कल्प तक्कया मध्यय् तथागतपिं उत्पन्न मजूल धाःसा उगु सुद्धावास भुवनय् ब्रम्हापिं छम्हनं दइमखु, केवल भुवन मात्र दयाच्वनी। जाति खेत्त जुयाच्वंगु चक्रवाल भिदोलगु यापिनं च्वंगु सुद्धावास न्यागू भुवनयूसं सर्वदाहे ब्रम्हापिं उत्पन्न जूपिं दुगु मखु, केवल भुवन मात्र दयाच्वंगुखः। भिंखुदोल कल्पया (मध्ये) दुने तथागतपिं उत्पन्न जुइगु समयय् जातिखेत्त चक्रवाल १०००० भिदोले च्वंपिं ब्रम्हापिं वनावास याना च्वनीगु बखतय् मात्र गबलें गबलें ब्रम्हापिं दयाच्वनी धकाः कनातल। उगु सुद्धावास ब्रम्हलोकय् उत्पन्न जुइगु प्रटिपदा चरण गथे धाःसा अनागामि फल प्राप्त जुयाच्वंपिं पुद्गलपिंसं १०गू प्रकारया कसिण, आनापानस्सति, उपेक्खा ब्रम्हविहार हिसापं भिंछगू प्रकारयागु कर्मस्थान मध्यय् छगू कर्मस्थानयात उद्योगाभ्यासद्वारा प्राप्त जूगु उपेक्खा, एकग्गता धयागु निगु अंगं युक्त जुयाच्वंगु पञ्चम ध्यानयात अथवा उपेक्खा, एकग्गता निगु अंगं युक्तगु चतुत्थ ध्यानयात भावना वृद्धियाना व प्राप्तयाये माःगु खः। आः थुकि सद्धा, सति, वीरिय, समाधि, पञ्ञा थुगु न्यागू प्रकार मध्यय् सद्धिन्द्रिय बल्लात धाःसा अविहा ब्रम्हलोकय् उत्पन्न जुइ। एवंरूपं सतिन्द्रिय बल्लात धाःसा अतप्पा, वीरियिन्द्रिय बल्लात धाःसा सुदस्सा, समाधिन्दिग्र बल्लात (अधिक) जुलधाःसा सुदस्सी, हानं पञ्ञिन्द्रिय बल्लात धाःसा अकनिट्ठ ब्रम्हलोकय् उत्पन्न जुइ। थुगु हिसापं सुद्धावास न्यागू भुवनय् गुगु गुगु इन्द्रिय बल्लात उगु उगु भुवनय् उत्पन्न जुइगु जुल।

आ थन अरूप भुवन प्यंगू मध्यय् आकाशानञ्चायतन ब्रम्हलोकय् उत्पन्न जुइगु पटिपदा चरण गथे धाःसा, थुलि उलि धकाः अन्त काये मफयाच्वंगु आकाशयात अनन्तो आकासो, अनन्तो आकासो धकाः बारम्बार भावना याना प्राप्त जूगु उपेक्खा, एकग्गता निगू प्रकारया अंगं युक्तजुयाच्वंगु आकासानञ्चायतन ध्यान उगुहे भुवनय् उत्पन्न जुइगु धकाः धाइ। आकास धयागु स्वंगू प्रकारया दयाच्वन। अजटाकास, परिच्छिन्दाकास, कसिणुग्घाटिकमाकास। थुलि मध्यय् अजटाकास धयागु गथे धाःसा सर्वत्र छलंक छुंहे उकि वार लगे याना तगु आदि मदुगु आकाशयात धागु खः। परिछिन्दाकास धयागु गथे धाःसा आकाश कसिण याइपिं पुद्गलपिंसं अमिगु नियम अमित आवश्यक हिसापं थथेका अथेका धकाः दयेकिगु आकाशयात परिच्छिन्दाकास धाइ। आकास कसिणयात अलग्ग तया गुंगू प्रकारया कसिण मध्यय् न्ह्यागु छगुलि रूपावचर ध्यान न्यागू यातं प्राप्त जुयाव, अरूप ध्यानयात भावना यायेगु इच्छा जुल धाःसा थःत प्राप्त जुयाच्वंगु कसिणयात (मतिमतयेगु) त्वता

[48] आकास कसिनयातनं कनावंगु दयाच्वन।

https://dhamma.digital

छ्वयाव गुगु कसिणया थासय् दृश्य जुयावगु आकाश कसिणुग्घाटिकमाकास धाइ। गुगु कसिणुग्घाटिकमाकासयात मनतया अनन्तो आकासो, अनन्तो आकासो धकाः भावना (जपे) याना आकासानञ्चायतन ध्यानयात प्राप्त यायेमागु जुल। थुगु अरूप भुवनय् विमान प्रगत जुइक खनेदयाच्वंगु मदु धकाः विदित जुया कायेमाल।

विञ्ञाणञ्चायतन ब्रम्हलोकय् उत्पन्न जुइगु पटिपदा चरण गथे धाःसा गुगु प्राप्त जूगु आकासानञ्चायतन कुसल चित्त विञ्ञाण यातहे, विञ्ञाणं अनन्तं, विञ्ञाणं अनन्तं धकाः बारम्बार भावना यानाव प्राप्तजूगु विञ्ञाणञ्चायतन कुसल झान चित्त गुगु विञ्ञाणञ्चायतन भुवनय् उत्पन्न जुइगु धकाः धाइ।

आकिञ्चञ्ञायतन भुवनय् उत्पन्न जुइगु पटिपदा चरण गथे धाःसा गुगु आकासानञ्चायतन प्रथम रूप विञ्ञाण चित्तया भ्याभचाहे बाकि मदयाच्वंगु नत्थि भो (प्रज्ञप्ति) यातहे नत्थि किञ्चि, नत्थि किञ्चि, धकाः बारम्बार भावना यानाव प्राप्तजूगु आकिञ्चञ्ञायतन ध्यान उगुहे भुवनय् उत्पन्न जुइगु खः।

नेवसञ्ञानासञ्ञायतन ब्रम्हलोकय् उत्पन्न जुइगु पटिपदा चरण गथे धाःसा गुगु प्राप्त जूयाच्वंगु आकिञ्चञ्ञायतन झान चित्तयात सान्तमेतं, पणीतमेतं धकाः बारम्बार भावना यानाव प्राप्तजूगु नेवसञ्ञानासञ्ञायतन ध्यान उगुहे भुवनय् उत्पन्न जुइगु धकाः धाइ।

थ्व गुगु अरूप प्यंगू भुवन धयागु खँयात थथे धकाः कनातगु दुकि, गुगु आकासानञ्चायतनादि विपाक नामक्खन्ध प्यंगूपिंसं उगुहे नामक्खन्धं (भेते जुक्कयात) सिमाना तया कागु आकाश स्थान आकासानञ्चायतन भुवन धाइ।

विञ्ञाणञ्चायतन विपाक नामक्खन्ध उगु नामक्खन्धं (भेतेजुक्कयात) सिमाना तया कागु आकाश स्थान विञ्ञाणञ्चायतन भुवन धाइ।

आकिञ्चञ्ञायतन विपाक नामक्खन्ध ४पिं उगु नामक्खन्धं (भेतेजुक्कयात) सिमाना तया कागु आकाशस्थान आकिञ्चञ्ञायतन भुवन धाइ।

नेवसञ्ञानासञ्ञायतन विपाक नामक्खन्ध ४पिं उगु नामक्खन्धं (भेतेजुक्कयात) सिमाना तया कागु आकाशस्थान नेवसञ्ञानासञ्ञायतन भुवन धाइ।

आ थन मनुष्य भुवनं निसें नेवसञ्ञानासञ्ञायतन तकयात, गुलि योजन उच्च जुयाच्वन धाःसा ७१८५६००० योजन च्वे, उच्च (तापागु) जुयाच्वन। छगू थुकि थथेनं कनातगु दुकि प्रथम ध्यान ब्रम्हभुवनं निसें (छगू योजन हाकःगु तथा यानं छगू योजन जाः नं छगू योजन दयाच्वंगु) लोहा कुटुके छ्वयाहल धाःसा चच्छि न्हिच्छि कुटुवइबले ८४००० योजन क्वाहाँ वेफुगु जुयाच्वन, थुगुहे हिसापं ल्याखाना स्वत धाःसा ४ प्यलाति देकातिनि मनुष्य भुवनय् थ्यनीगु जुयाच्वन। यदि नेवसञ्ञानासञ्ञायतन भुवन थ्यंकयागु हिसाप ल्याखाना स्वत धाःसा वर्ष प्यदँ बिते जुइ धुंकातिनि मनुष्य भुवनय् थ्यनिगु जुयाच्वन।

इति संक्षिप्त भुम्मि विमान निट्ठितं।।

सब्बदानं धम्मदानं जिनाति

थुकेयागु खँ गथे धाःसा गुम्ह "रूप रूप विलासग्ग रूप अचिन्तेय्य ...." धकाः कनातगु अनुसारं अनन्त गुणं सम्पन्न जुया बिज्याकम्ह सर्वज्ञ तथागत छगू समय जेतवन विहारय् बिज्याना च्वंगु जुयाच्वन। उगुहे समयय् त्रयत्रिंश धयागु देवलोकय् (देवपरिषड्पिनि) सुधम्मारामय्, देवसभा जुयाच्वंगु थासय् प्यंगु प्रकारया प्रश्न उत्थान जुयावगु जुल। तद्यथा

कतरं दानं नु खो दानेसु, कतरो रसो रसेसु।
कतरो रति रतीसु जेट्ठको, तण्हक्खयोवा कस्मा जेट्ठकोति पवुच्चति।।

https://dhamma.digital

तदर्थ – भो भो देवतापिं! गुगु दान मध्ययू गजागु दानयात (जेष्ठ) श्रेष्ठोत्तम धकाः धाइ? रस मध्ययू गजागु रसयात जेष्ठ श्रेष्ठोत्तम धकाः धाइ? (आनन्द मज्जागु) रति मध्ययू गजागु (मज्जा) रतियात जेष्ठ श्रेष्ठोत्तम धकाः धाइ? तृष्णा क्षय जुइगुयात छुया कारणयू जेष्ठ श्रेष्ठोत्तम धकाः धयातल? थुगु प्यंगू प्रकारया प्रश्नयात आपालं देव ब्रम्हादिपिं सुंछम्हसेंनंहे चिन्तना याना यथार्थ उत्तर बिइ फुगु मखु। बिइ मफुसेंलि गन खः तथागत बिज्याना च्वंगु जेतवनयू, अनहे वना उपस्थित जुल, उपस्थित जुयाव उक्तानुसार प्यंगू प्रकारया प्रश्न प्रार्थना याःगु जुल। अनंलि तथागतंनं सकल लोक हितार्थ करूणा पूर्वक उगु प्रश्नया उत्तर आज्ञा जुया बिज्यात। तद्यथा –

सब्बदानं धम्मदानं जिनाति, सब्बरसं धम्मरसं जिनाति।
सब्बरतिं धम्मरतिं जिनाति, तण्हक्खयो सब्ब दुक्खं जिनाति।।

तदर्थ – भो देवेन्द्र! एकाग्र चित्ततया न्यँ, सम्पूर्ण दानयातनं धर्मदानंहे (त्याना) जिते जुयाच्वन। सम्पूर्ण रसेसनं धर्मरसहे (श्रेष्ठोत्तम) जिते जुयाच्वन। सम्पूर्ण रतियातनं धर्मरतिहे जिते जुयाच्वन। तृष्णाया क्षय जुइगु सम्पूर्ण दुःखयात जिते जुयाच्वन।

आ थुकि सब्बदान धयागु केवल नयेगु त्वनेगु तीगु(चतुप्रत्यय) सुवर्णालंकारादि प्रदान याःगुयात धयातगु हिसाप जुयाच्वन। धम्मदान धयागु त्रिपिटक धर्मशास्त्र प्रदान यायेगु अथवा थजागु कुशलधर्म थजागु अकुशलधर्म, थुगु मिथ्या, थुगु सत्य, (दान, शील, भावना) पञ्चक्खन्ध, आयतन, धातु, इन्द्रिय, बल, बोज्झंग, चतुरार्य सत्य, आर्य अष्टांगिक मार्ग आदि थुगु नाम धर्म, थुगु रूप धर्म धकाः बाँलाक सुचित्त भावं धर्मोपदेश बिइगु तथा व्याख्यान याकेगुयात धाइगु खः।

थुकि छगू थथेनं विचाः यायेमाकि, थुगु हिसापं ज्ञानी सज्जनपिंसं गुगु सद्धर्म प्रदान प्रचार (मयागु जूसां) मयागु थासयू च्वनाच्वंपिं लोकजनपिंसं सत्यासत्य कुशलाकुशल तथा दुःखं छुते जुयावनेगु यत्नोपाय दान, शील, भावना आदि यायेगु आदि यथार्थ भावं छुं छुं बुझेयाना कायेफइगु मखयाच्वन गनजा कुशलाकुशल धैगुहे यथार्थ बुझे मजुल अन दुःखं छुते जुइगु कार्याचरण यायेगु तथा गबलेजक ध्यान, ज्ञान, पुण्य साधन यायेसइ? उकिया नितिंनं धम्मदान जिनाति धकाः धया बिज्यागु खः। थुकि छगू थथेनं कना वंगु दुकि, यदि मनुष्य भुवनं निसें ब्रम्हा भुवन थ्यंकहे सुवर्ण रत्न रासि द्वाचिना प्रदानयात धाःसानं गुगु (नाम रूप धर्मयात छुटे याना छत्वाचा मात्र यथार्थगु धर्मोपदेश प्रदान याःगुहे अत्यधिक (प्रधान) श्रेष्ठोत्तम जुयाच्वन।

तथा रूपाय बुद्धादि परिसाय महाविहार जेतवन लोहपासाद विमानानं, अनेकानि सतसहस्सानि कारापेत्वा दिन्न दानतो धम्मदानमेव पवरंसेट्ठं। तदर्थ – धर्मदानहे उत्तम खः धकाः कनातल। सब्बरस धयागु चाकु, माकु, पाउँ, पालु अनेगु रस भोजन तथा दिव्य भोजनादियात धाःगु हिसाप जुयाच्वन। धम्मरस धयागु अर्थगम्भीर, धर्मगम्भीर, देशनागम्भीर, पटिवेदगम्भीर प्यंगु प्रकारया गम्भीरं युक्तगु तथा सद्धर्म श्रवण यानागुलिं अनेनेगु अर्थ कारणादि बुझेजुया हर्षोत्साह प्रीति रस तायावइगुयात धाःगु खः। सब्बरतिं धयागु रूपारम्मणादि पञ्चकाम गुणयू, आनन्द मज्जा ताइगुयात धागु हिसाप जुयाच्वन। उगु पञ्चकाम गुण धयागु केवल दुःख चक्रेहे मात्र चा चाहिला च्वनिगु कारण जुयाच्वन। धम्मरति धयागु प्यंगू प्रकारया गम्भीरं युक्तगु अतएव सज्जनपिंसं धारण पालन यानाच्वंगु (दान, शील, भावना) ध्यान ज्ञानादिसं आनन्द मज्जाताया च्वनीगु अथवा त्रिपिटकादि सद्धर्म शास्त्र सयूके सिइकेगुयात (भिंगु सोमनस्स चित्तं) उद्योगाभ्यास याना च्वनेगुलि आनन्द मज्जाताया च्वनीगु (रति)यात धाइगु खः। हानं अक्खर कोसल्ल, पद कोसल्ल, वाचा कोसल्ल, विभत्ति कोसल्ल ज्ञान, थुगु ४प्यंगु प्रकारया ज्ञानयात विचारानुभव याना च्वनेगुलि आनन्द ताया च्वनेगुयातनं धम्मरति धाइगु खः। तण्हक्खयो सब्ब दुःखं जिनाति धयातःगु गथे धाःसा भव दुःखया मूल (हा) जुयाच्वंगु तृष्णा व अविज्जा हिसापं निगू जुयाच्वन। उगु अविज्जा, तृष्णा मूलयात अरहन्त मार्गज्ञानं त्वाल्हाना निशेष जुल धायेव अरहन्त फलयू प्रतिष्ठित जुइगु जुल। गन खः अरहन्त जुया च्युति जुसेंलि पुनर्वार प्रतिसन्धि दुगु

https://dhamma.digital

मखुत, सम्पुर्ण कार्य समाप्त जुल। सम्पुर्ण दुःखयात जितेजुल सम्पूर्ण सुखं परिपूर्ण जुल, बाकि छुं मन्त आश्रव निशेष रूपं क्षय जुल, उकेयातहे निर्वाण धाइगु जुल।

थुगु हिसापं कनातया बिज्यागु सदुपदेशयात निर्वाण प्रार्थि सज्जनपिंसं निशंसय भावं प्रतित जुयाव गुगु निर्वाण अभय सुखयात याकनं प्राप्त यायेफइगु (मध्यम प्रतिपदा आर्य अष्टाङ्गिक मार्ग) दान, शील, भावना, अनित्य, दुक्ख, अनात्मा अथवा नाम, रूप धर्म छुटेयाना कायेगुयातं बाँलाक बल्लाक उद्योगाचरण यायेगु स्वेमाल।

प्रिय भक्तजनपिं! छुं भति कष्ट परिश्रम जुल धकाः अधैर्य असहनुता जुयादिइमते। थुगु मौका चुके याना बिज्याये मते (दिइमते)। दुःखं छुटे जुइगु उपाय यायेफयेकेत, ध्वहे विभज्जवादि तथागतयागु यथार्थोपदेश अथवा संसार यागु च्वः प्वः छुटेयाना क्यनातगु उपदेश न्यनेगुयात छुंभति मौका बाकि दहेदनी। थुलि जक जूसानं भीत अहो भाग्य धकाः उत्साहपूर्वक उद्योगाभ्यास याना कायेमाल। किन्तु संसारय् धर्म धयागुनं परिवर्तन स्वभाव खः, छथासं जक स्थिर जुयाच्वनीगु मखु। बरू गुलि सम्म खः धाःसा गुगुंदेश ग्राम स्थानय् त्रिनेत्र धारि सज्जन महानुभावपिं धात्थें लोकजनपिनिगु उपरे करूणा दुपिं सद्धर्म सुरक्षितपिंसं वास यानाच्वंगु थासय् प्रजोलित प्रकाश रूपं ताकाल तकं प्रसन्न पूर्वक चलेयाना च्वनी। तर भीथाय् मातृभूमिनं सज्जन महानुभावपिं देजाफुगु खः। छगू छुं भतिचा तेज पिहाँ वेमफयेक सुपाय्चं पनेथें पनाच्वनेनं फु। छाय् धाःसा भीजि मित्रपिनि पापयाये मत्य, धर्मयायेमा तथा याकनं मोक्ष निर्वाण प्राप्तयायेफयेमा धकाः प्रतिदिन प्रार्थना याना च्वंपिं आपा आपालं दनिगु जूयानितिं थुकेंहे सिइके फुकि महानुभावपिं ज्ञानी सज्जनपिंसं स्यने कने यानातःगुलिं अथे धायेसइगु खः। आः थुकि छगू निवेदन याय्था दुकि अपाय्च्वतं निर्वाण प्रार्थना याना च्वंपिं दुःख भोग याना च्वने मयपिं तथा पाप खना ग्यानाच्वपिं करूणा चायापुसे च्वंपिं भक्तजनपिन्त इच्छापूर्ण याना बिइगुलि कृपापूर्वक अनेगु यत्नोपाय याइ, तथा सहायता बिइ धैगु आपालं महातधंगु आशा दुगु जुल। गथे बालक मचात पित्याइगुलिं ख्वया च्वनीबले हटपटं माँम्हसें दुरू त्वंक वइगु खः अथेहे छगूजा याना बिइमाःगु सज्जन महानुभावपिनि कर्तव्य नं खः। छाय् धाःसा मनुष्य जन्म धयागु मेमेगु तिरच्छान तयेगु जन्मथें मखु। तिरच्छानतेजा (आहार, मैथुन, भय, निन्द्रा) थःथः बलं फुम्हया सहि यानाच्वनी धर्म निसाप धयागु दुल्लभहे खः। मनुष्य धयापिं थथेकि धर्माधर्म सिइके माःपिं तथा स्यूपिन्त धयातगु खः। तसर्थ सज्जन महानुभावपिंसं धर्मयागु इच्छा मदुपिन्तहेनं यत्नोपाय पूर्वक[49] ओवादोपदेश अनेनेगु न्यंकेमागु खः धासेंलि, प्रतिदिनहे बारम्बार इच्छाव प्रार्थना यानाजुया च्वपिं अतएव थ्व संसारयागु महाकपट जालं तथा दुःख बन्धनं छुटेयाना वनेगुयात तन मन श्रद्धापूर्ण जुयाच्वपिं, करूणा चायापुसे च्वपिं भीजि मित्र बन्धुगणपिन्त महानुभावपिं पण्डित ज्ञानिजनपिंसं सहायता मबिसें गबले जक सुमुक च्वना च्वनेफइ। लोक नीतिनं कना वंगुदु –

भमरा पुप्फ मिच्छन्ति, गुण मिच्छन्ति सज्जना।
मक्खिका पूति मिच्छन्ति, दोस मिच्छन्ति दुज्जना।।

तदर्थ – (भमरा) भम्बः धयापिनि (पुप्फं) पुष्पयात (इच्छन्ति) इच्छाजुई (सज्जना) ज्ञानी सज्जनपिनि (गुणं) गुणोपकार (इच्छन्ति) इच्छाजुई (मक्खिका) भुजिं धयापिनि (पूतिं) दुर्गन्ध, ध्वग्गीगु (इच्छन्ति) इच्छाजुई (दुज्जना) दुर्जन धैपिनि (दोसं) थःनं परनं नाश जुइगु द्वेषयात (इच्छन्ति) इच्छाजुई। थुकि शंसय याना च्वनेमागु मखुकि स्वया (बिज्याहुँ) दिसँ लोकजनपिनिगु स्वभाव।

मणिं मिगो पस्सन्तोपि, तिणं खादंव गच्छति।
लद्धकालो दुप्पञ्ञोपि, कामं भूञ्जंव गच्छति।।

[49] ख्वाले न्ह्योने धयानं, ल्यूने धयानं, थमं धयानं, मेपिंत धाय्कानं, सुख दुक्खादि भय त्राश क्यनानं, नर जन्म सारय् लाका बिइमागु खः।

https://dhamma.digital

तदर्थ – गुम्ह मोहादि लोभं प्रमत्ता जुया थथेका अथेका धयागु कारण फल छुंमसीया मखना च्वंम्ह वन (जंगलि) मृगया प्रतिदिन नसा मा वनीथाय् ज्वाला ज्वालां तेज थिना च्वंगु मणिरत्नयात साक्षात् थःसन्मुखय् दृष्टान्त मिखां पुलु पुलु खनाच्वंगु यातहे वास्ता मयासे गुगु काला काल मदयेक उत्पत्ति जुया बुया वयाच्वंगु छुंहे मुल्य मवंगु केवल घाँय् तृणपत्तादि नयेगुया लोभय् अमुल्यगु मणि जोति रत्नयात तुतिं थ्वातु थ्वाना, त्वाथं ब्वातु ब्वाना चितुमतु चीका, काचा काचां चच्च फु फुं दिहे मदिसे नया वनाच्वनी। वथेंहेतुं दुर्बुद्धि अन्ध बालजनधयापिनं थथिंजागु महादुर्लभ जुयाच्वंगु बुद्धोत्पाद सुलभ जुयाच्वंगु अवस्थाय् नरोत्तमनं जन्म जुयाच्वंगु बखतय् महा अमुल्य सर्वोत्तम जुयाच्वंगु सद्धर्म रत्नयात लाभयायेगु मौका महासुसंयोग नं प्राप्त जुयाच्वंगुयात मिखां खंक खंकं पुलु पुलु जक स्वया वास्ताहे मयासे (झनजक विचाः उल्तायाना) गथे हीन जनपिनि प्रेमयाना जुइगु (दुक्खदायक वस्तु) गुगु काम भोगयायेगुलिहे जक आपालं लोभ लालच याना (धन, जन, मान्य, बलयागु अभिमान बढेयाना) बुत्तु बुला सेवन याना जुयाच्वनी।[50] सहज भवपार जुइगु बुद्धोपदेशयात श्रवण यायेमाली धकाः नाना प्रकारं त्वहतया (दोषारोपन याना) न्हायूपने द्वाहाँवनी धका न्हायूपं फत फत संका उखें थुखें छले याना जुयाच्वनी।

परापुर्व कालय् (झीजि गौतम तथागत) बोधिसत्त्व व आनन्द भिक्षु निम्हेसियां शरीर म्ह छम्ह छम्हं सुवर्ण युक्तपिं राज हंसयागु जातय् दाजु किजा धायेका जन्म जुयाव निम्हं नापंहे हिमवन्तया समिपय् गिद्धकुट पर्वत मध्ययू वास यानाच्वन। अमिसं नाना प्रकारया सत्वपिनिगु आचार विचार नियम निति यातनं यथार्थ स्यूपिं जुयाव पशुपंक्षिपिन्त उपदेश बिइफुगु प्रज्ञानं दयाच्वन। सुवर्ण रूप अत्यन्त शोभायमान जुयाच्वंगुलिनं हानं धर्मोपदेश बीसःपिं जुया नितिंनं मेमेपिं पशुपंक्षित सकसिनं बोधिसत्त्व राज हंस दाजु किजापिं निम्ह दुथाय् सेवा सत्कारार्थ वइगु जुयाच्वन।

तदा छन्हुया दिनय् हिमवन्त वनपाखे वना आनन्द पुर्वक इच्छानुसार चाहिले धुंका गनखः थःपिं च्वनेगु गिद्धकुट पर्वतपाखे आकाश मार्गनं ब्वया ल्याहा वगु अवस्थाय् सुवर्ण वर्ण जुयाच्वंगु नेरू पर्वतयात भेते जुयाव उगु पर्वतय् वना जुनाच्वन। उगु पर्वत यागु स्वभाव गजागु धाःसा उगु पर्वतय् वास यानाच्वंपिं मृग जनावरादि नाना प्रकारया पशुपंक्षिपिनं उगु पर्वतयागु वर्ण तेजं (रंगेजुया) खयाव अन दयाच्वको फुक्कंहे सुवर्ण समानगु वर्ण जुयाच्वन।

तस्मात् राजहंस दाजुकिजा निम्हं उगु पर्वतय् वया जुनाच्वंसानं, सुंछम्ह पशुपंक्षिपिंसंनं वास्ता याःवगु मखु। उगु बखतय् राजहंस किजाम्हसें न्यन – भो दाजु! थनजा बडोहे अद्भुत जुल कारण मेमेगु स्थानय् जूसा झीपिं थ्यनेवंहे पशुपंक्षिपिं याक नं झीथाय् वयाच्वनी। झीसंनं अमित मामागु धर्मोपदेश बियाव सन्तुष्ट बोध याना छ्वयेगु खः। आः थन थुगु वन, पर्वतय् च्वंपिं पशुपंक्षिपिं सुछम्हनं वगु मखु, छुया कारणय् मवगु जुइ? थुगु पर्वतयात छु धकाः धाइ? हंस राज दाजुम्हसें धाल, प्रिय किजा! थुगु पर्वतयात नेरू पर्वत धकाः लोकपिंसं धयातल। थुगु वन पर्वतय् च्वंपिं पशुपंक्षि सकलयातं रूपवर्ण हिसापं छुते याना मब्यू। थःगु वर्णहे जक त्वपुया हिनोत्तम विचाः मयासे सकलें एक नाश यानातल। थजागु थासय् झीपिंथें जापिं रूप वर्णपिं च्वनेगु योग्यमखु। छाय् धाःसा थ्व मनुष्य लोकेनं गनं गनं देश ग्रामादि गुगुं थासय् गुपिं खः गुण लक्षणं युक्त जुयाच्वंपिंतनं हानं गुण लक्षण हिन जुयाच्वंपिंतनं उथेंहे छगूहे दर्जा याना तइगुखः। अजागु थासय् गुण लक्षणं युक्त जुयाच्वंपिं वास याना च्वनेमज्यू। हानं सुं गुम्हं राजादि मालिकपिंसं जूसां हिन जुयाच्वंम्हयात प्रेम यानातइ, उत्तम जुयाच्वंम्हयात अप्रेम जुइ अथवा हिनोत्तम छुं विचाः याइमखु। अथेहे सूरवीर जुयाच्वंम्ह व अति त्राश चाया च्वंम्ह यातनं छगूहे दर्जा (नापतया) छगूहे समान यानातइ। अजापिं राजादि मालिकपिन्त संगत यायेमज्यु। हानं गुगुं देश ग्रामादि स्थानय् ज्ञानी सज्जनपिन्तनं तथा अज्ञानि जनपिन्तनं समानहे जक याना तइगु खः, अजागु देश नगरादि स्थानय् ज्ञानी सज्जनपिंसं वास याना च्वनाच्वने मज्यू, धकाः न्हापा न्हापायापिं ज्ञानी सज्जनपिंसं

---

[50] काम भोग धयागु दुक्खदायक खः काम भोग तृप्तजुल धयागु दइमखु, छाय् धाःसा सार हिन जुयाच्वंयानितिं। हानं थ्व छगु जन्मय् जक मखुकि अनादि अनन्त कल्पं निसें नाना प्रकारया सा, म्ये, ध्वँ, खिचा, काःपतंग जन्मजुयाव जन्म जन्म पतिकं वहे अपवित्र काम भोगय् बुत्तु बुला सेवन याना वयाच्वंसांनं आः जा काम भोगं तृप्त जुल धापिं सुछम्हनं दुगुमखु। तसर्थ ज्ञानि सज्जनपिसं विचार युक्तगु दृष्टि कना स्वया बिज्याहुँ (दिसँ) मिखाहे मदुपिनिगु छु खँ।

https://dhamma.digital

धयातःगु दयाच्वन। आः थुगु नेरू पर्वतनं हिन मध्यम तथा उत्तम स्वंगू प्रकारयात योग्य योग्य हिसापं छुं फरक याना तगुमखु। गुण लक्षण दयाच्वंम्ह यातनं गुण लक्षण मदया च्वंपिन्तनं उथेंहे मात्र यानातल, केवल उत्तम जुयाच्वंपिं सज्जनपिन्त हेनं छुं खराब जुइगु तथा अवोन्नति जुइगु मात्र यानातइगु जुयाच्वन।

तसर्थ थुगु पर्वतयू भीपिं च्वंच्वनाया छुं प्रयोजन दुगुमखु। याकनं वन धाःसा जक थिक जुइ धकाः धयाव उगु नेरू पर्वतयात त्यागयाना गिद्धकुट पर्वतपाखे स्वया ल्याहा वगुजुल। उगु हिसापं हिनोत्तम छुँ विचाः मयागु जुयानितिं बोधिसत्त्व राजहंस दाजुकिजा निम्हेसिनं अन मच्वंसे तुरन्त ल्याहा वगु जुल। (एक निपात जातकयू कनातगु दु)

लोभया कारण

लोभं छुयाइ? लोभ धयागुलिं आदि मध्यान्त तथा हिनोत्तम छुं विचाः याइमखु। थुकिया वत्थुत्पत्ति कारण गथे धाःसा – श्री शाक्यमुनि तथागतया पाले श्रावस्ति नगरयू महाधनवन्त महाजन छम्ह दयाच्वन। व महाजनया महातिस्स, चुलतिस्स धयापिं पुत्र निम्ह दयाच्वन, लिपा उम्ह महाजन मृत्युजुसेंलि जेष्ठम्ह पुत्र महातिस्सया संसारयू लोकजनपिनिगु व्यवहार खना तच्वतं विरक्त जुयाव श्री सम्पत्ति फुक्कं किजाम्ह चूलतिस्सयात लल्हाना, थुगु घृणायुक्त भव दुःखं छुतेजुया परमशान्ति सुखमय निर्वाण प्राप्त याये धैगु इच्छां तथागतयाथायू वना भिक्षु प्रव्रज्या ग्रहण याना मामागु सयूके सिइके याये धुसेंलि छगू अरण्य विहारयू वना कर्मस्थान भावनास उद्योगाभ्यास यानाच्वंगुजुल। उगु बखतयू किजाम्ह चूलतिस्सया स्त्री धनसम्पत्तिस आपालं लोभ लालचि जुयाच्वंम्ह जूयानितिं गजागु हिसापं मभिंगु चित्तयू विचाः ल्वीकल धाःसा तथागतया शासनयू प्रव्रजित जुयाच्वंपिनि सुखयासिनं दुक्खाधिक जुयाच्वन, छायू धाःसा थः ययगु नयेमदु, यः यःथे यायेमदु, यः यःथे जुइमदु, इत्यादि कष्ट आपालं दयाच्वन। तसर्थ जि दाजुभत जुयाच्वंम्ह महातिस्स नं थुजागु सुखैश्वर्ययात वाँछ्वया शासनयू प्रव्रजित भिक्षुजुया अरण्य वनयू याकचा च्वनाच्वन। लिपा हानं चित्त फर्केजुया दुःख कष्ट सहयायू मफया पुनर्वार थन गृहस्थीहे ल्याहाँवल धायेवजा थुगु ऐश्वर्य सम्पत्ति बछि भाग इना कावइम्ह जुइ थथिजागु थुलिमछि सम्पत्ति वइत इना बिलधायेव जिमित भतिचा जक बाकि जुइगु जुल। तसर्थ थुगु सम्पत्ति बिइ म्वाकेत आवलेहे याकनं यत्न यायेमाल धकाः मतीतया न्यासलम्ह चोरगणपिन्त सता आपालं धनरत्न बियाव अरण्य विहारयू च्वंम्ह महातिस्स स्थविरयात जीवघातक याके छ्वत। चोरगणपिंसंनं आपालं धनरत्न कायेधुंका स्थविर च्वना च्वंगु विहारयू वना जबरजस्तिं द्वाहाँ वना प्राण घातक यायेत तयारी जुल। स्थविरं नं अनेक प्रकारं उपदेश बिया बोधयातनं बोध मजुसेंलि पुनर्वार स्थविरं विचाः यात, थ्व संसारयू गुथायूतक आसव क्षय मजूनि (गुथायूतक जन्ममरणं छुते मजूनि) उथायूतकंहे थजागु हिसापं महाभयंकर दुःख कष्टं मुक्त जुइमखुनि धासेंलि थौं जि थथिंजागु नरोत्तम जन्मजुया तथागतया शासनयू प्रव्रजित जुया भिक्षु धर्मयू उद्योगाभ्यास यायेदुगु महा तधंगु सुसंयोग प्राप्त जुगु खः। थथिंजागु महादुर्लभ सुसंयोग प्राप्त जूबलेहे निर्वाण सत्ययात साक्षातकार मखंका पृथक्जन जुया षट्चक्रयू चा चाहिला च्वनेमालिगु (संसयं छुतेमजूगु) क्लेश प्वाँयू प्वाँयू चित्तयू घाना थर्थेतुं त्या त्या ख्वा ख्वा याका मृत्यु जुया वनेगुजा हाय हाय महा तच्वगु अपशोच, महातच्वगु अवसर नष्ट जुइगु जुल। तसर्थ थौं चच्छिहे जक जूसानं फुर्सद कया मृत्यु मजूनिबले उद्योग बलयाये धकाः मतीतया चोरगण तयेत धाल, हे चोरगणपिं! जित थौं छगू रातयात फुर्सद त्वताब्यु।

चोरगणतयूसं धाल – आमज्यागु खँ जिमिसं मस्यू छंजा जिमित हेका बिस्युवनेगु यत्नयागु खः।

स्थविरं धाल – यदि छिमिसं जित विश्वास मयासा जिगू तुतिनिपां त्वथुलाव, जि बिस्युवने मखुगु प्रतिज्ञा याये धकाः निम्न गाथाद्वारा धाल।

उभोपादानि भिन्दित्वा सञ्ञापेस्सति वो अहं।
अट्टियामि हरायामि सराग मरणं अहं।।

https://dhamma.digital

तदर्थ – धनरत्न लाभ जूगुया कारणय् जित प्राण घातक याये धकाः थनवःपिंहे चोर गणपिं! जिजूसां बिस्युवने मफयेक जिगु तुति निपायातं ल्वहँतं झ्याझ्या याना त्वथुलाव छिपिं प्रतित जुइक जिं प्रतिज्ञायाये। जि निर्वाण साक्षात्कार याये मफेक थ्व रागादि क्लेश सहित शंसय कुक्कुच्छ, घाना मोहान्धकारय् दुना मृत्यु जुइगुयात तच्वगुहे अपशोच तथा (विरक्त) घृणायुक्त जुयाच्वन।

गथे दुर्गन्ध मल, मुत्रं पुरेजुयाच्वंगु ध्वग्गिगु घटयात घेपुना च्वनेगु थेंहे खः। थुगु अवस्थाय् थथिंजागु बुद्धोत्पाद महादुर्लभ, सुसंयोग प्राप्त जुइकानं थथेंतुं मृत्यु जुया वनेगुजा तच्वगुहे शरम चायमागु जुल, धकाः तुति निपायसं ल्वहँतं झ्या झ्या याना त्वथुलाबिल। त्वथुला बिसेंलि चोर गणपिंसंनं मतील्वीकल, आः जा थ्व बिस्युवने फइमखुत धकाः छगू रातयात फुर्सद बिया थःपिनि योग्यगु थासय् वनय् च्वना पियाच्वंगु जुल।

स्थविरनं थःगु शीलयात परिशुद्धयाना तच्वगु दुःख वेदनायात सहयाना उगुहे वेदनायात विपस्सना भावना याना चच्छितकं बलोद्योग यासेंलि उखुनुया रात छुते जुया प्रातकालनं जुल, आश्रव क्षय जुया अरहन्त फलस प्रतिस्थित जुल। प्रतिस्थित जुया उदान गाथा ब्वंगुजुल।

एवं मे चिन्तयित्वान, सम्मसित्वान योनिसो।
सम्पत्ते अरूणुग्गम्हि, अरहन्ते मपापुणि।।

तदर्थ – थुगु हिसापं राग तृष्णा क्षयजुइव जि जूसां जीव घातक याके धकाः चिन्तना यानाव अनुपुर्वक चच्छि तक दिहेमदिसे सम्पूर्ण थ्यंक यथार्थ ज्ञानं विचारानुभव यानागु जुया नितिं प्रातकाल यागु समयय् तृष्णादि क्लेश दक्व क्षय जुया अरहन्त फलपाखे अधिगत जुल।

थुगु उदान गाथा ब्वनेनं धुंकल, उखे चच्छितक पियाच्वंपिं न्यासल चोर गणपिं वया स्थविरयागु सिरत्वाल्हानाव, चूलतिस्स महाजनया स्त्रीयात क्यनेयंकल। यंकाव उगुसिर महाजननीया न्ह्यःने तयाबिल। न्ह्योनेतया स्थविरं गथे गथे धागुखः गथे गथे जूगु खः अन जुगु तक फुकं वृत्तान्त खँ कंगु बखतय् गुम्ह महाजननीनं उगु सिरयात न्ह्योनेतया अमिसं धागु खँ न्यसेंनिसें पश्चाताप चाया म्ह छम्हं डाह जुया वल, लिपा मृत्यु जुया वासेंलि नं अरहन्त घातक कर्माकुसं सालायंका अवीचि नर्कय् कर्मभोग याकेयंकुगु जुल।

अवीचि नर्क धयागु साधारण मिं प्वीगुथें जक प्वीगु मखु, थुकि यागु वेदना थथे जुइ धकाः (तेमि बोधिसत्त्व जातकेनं कनावंगु दु) ज्ञानी सज्जनपिंसं मात्र मनं खंका बुझे जुया काये फइ। ज्ञानान्ध मिखा तिसिना च्वंपिंसं बुझे जुया कायेफइगु मखु, गथे बालक मचातयूत माँ, बौपिंसं धाइ कि – पुत्र! मियात ज्वनेमते प्वी धकाः हाला च्वंसानं बुझे याना काये फइमखु, धात्थेंहे ज्वनीबले धात्थेंहे डाह जुइ, अलेतिनि बालजनपिनि इच्छा पुरे जुइ। अले तिनि चिलि चिलि पां ख्वया ग्वारा ग्वारा तुला च्वनी। माँ, बौपिनि नेत्रं ख्वबि धारा हायेका स्वयाच्वनी, वेदना लिकया बिइफइगु मखुत।

लोभो अत्थं नजानाति, लोभो अत्थं न पस्सति।
अन्धसमं यदा होति, तदा लोभो भिज्जते नरं।।

तदर्थ – गुम्हसें थ्व मभिना च्वंगु लोभचित्त धारण याना च्वनी, उम्हसें अत्तहित परहित छुं बुझे जुइमखु, खनिनं मखु, लोभ समानगु अन्धकार मेता छुं छुं मदु। छाय् धाःसा गबले व उगु लोभ चित्तय् उत्पत्ति जुया ग्रासयाई, अवले तुरन्तहे नाश (नर्कय् पतन) जुइगु मार्ग दयेका थकि। तस्मात् थ्व लोभयात झीसं प्वाथे तया (मतिना याना) प्रेम याना तये मत्यगु जुल।

https://dhamma.digital

दोषया कारण

द्वेषं छुयाई? द्वेष धयागुलि आदि मध्यान्त तथा हिनोत्तम छुं विचाः याइमखु। थुकिया वत्थुत्पत्ति कारण गथे धाःसा, श्री गौतम तथागतया पाले श्रावस्ति नगरय् कोक धयाम्ह (लुद्दक) व्याधा छम्ह दयाच्वन। उम्ह व्याधाया सदायार्थें थःगु दस्तुरं धनुष वाण, शस्त्र, अस्त्र धारण याना सिकारी खिचात आपालं मुंका सिकारया वने धकाः नगरं प्याहावया वनपाखे स्वया वंगुजुल। उगुहे समयय् साधुकारी स्थविरनं भिक्षार्थ प्याहावया छगू जङ्गलया समिपय् थ्यंगु अवस्थाय् गुम्ह कोक लुद्दकनं अनहे त्वाक्क नापलात। नापलाय् मात्रनं मिथ्यादृष्टि जुयाच्वंम्ह दुष्ट व्याधां ज्वे ज्वेप्यं स्वयाव क्रोध पिकया धालकि, थौं जिं गथिंजाम्ह मुन्दन ख्वाःहे स्वे मत्यम्ह अलक्षण अमंगल जुयाच्वंम्ह चण्डाल पापी भिक्षुयात नापं लागु खः। आः जकं जित मङ्गल जुइतिनि ला? थौं जि वनय् वंसानं (व्यर्थहे जुइ) छुं लाभयाय् फइथें मच्वन। स्वेहे अलक्षणम्ह भिक्षुयात नापलात धकाः म्हुत्वी वको ब्वबिया फुकलं बिया थःगु चित्तनं ल्वाक बक जुइका तथा मन अन्योल जुइका जङ्गलपाखे स्वया गमन जुल। स्थविरयानं मती छुं छुं विवाद मयासे उम्ह व्याधां न्ह्यागुहे धाःसानं सहयाना नगरपाखे पिण्डाचार यानाव नगरेहेतुं योग्यगु थासय् वना भोजन याना बिज्यात। भोजन सिधेकालि विस्तार विस्तारं कर्मस्थान भावनापाखे ध्यान विचाः यायां मार्गस ल्याहा बिज्याना व गांचा छगू थ्यनिथें च्वंथाय् जङ्गलचा छगूलि थ्यसेंलि योग्यगु छगूस्थानपाखे वृक्षमूलय् बिज्याना च्वंगु जुल। उखेपाखे वन जङ्गलय् वंम्ह कोक लुद्दकयानं सुथं निसें वनय् चा चाहिला सें सें फुँ फुँमिंक चति भुसु भुसुं वेक उखे थुखें ब्वाँय् ब्वाँय् जुजुं खिचातयेतनं (च्ये काले) च्ये च्ये धकाः त्वताछ्वत। एवरूपं वनय् सकभनं चा चाहिला जुलनं वनजन्तु मृगादि छुं छगुहेनं फगत तरकारिं दयेका छछाक नयेतहेनं मंस लाभ मजुया दुःख मन जुइका हानं प्वाथे पित्यागुलिनं ख्वा ख्युंसे च्वंका छें ल्याहाँवने धकाः जङ्गलं पिहाँ वगु समयय् गनखः वृक्षमूलय् आसन यानाच्वंम्ह भिक्षुयात यानंनिसें खन। खना मात्रनं क्रोध पिकया बोबिलकि हुँहेका चण्डाल पापी अलक्षिना भिक्षु, वहे भिक्षुयात थौं सुथे नापलासें निसें अमंगल जुयाव वनय् न्यंक चा चाहिला दुःख कष्टसिया माला जुयानं छछाक तरकारी नयेतहे मंस लाभ मजुइका ल्याहा वे माल। ल्याहाँ वयानं आः हानं थ्वहे मुन्दन पापी भिक्षुयागु ख्वाः चुलात थ्व चण्डाल दतलेयात लिपालिपा नं थथेहे नापलाई तिनि धकाः न्ह्यःने लाको म्हुतुल्हाना बोबियाव खिचातयेत च्ये च्ये धकाः त्वता छ्वया हल।

उगु अवस्थाय् स्थविरं धालकि, हे दायक! तंम्वेके मते छाय् तंम्वेकागु, छनं वनय् चा चाहिला दुःख सिया ल्याहाँ वःम्ह खइ, आपालं तकलिप जुलनं खइ, तर भतिचा थमनं विचाः याना स्वे योग्यगु खः कि आम छं याना जुयागु कार्ययातनं त्वताछ्वये योग्य जुयाच्वंगु खः छाय् धाःसा मभिंगु कार्य धयागु निगू लोकेसं दुःख दायि खः अथेया कारणय् आः हानं जिथायूपाखे आम खिचातयेत त्वताहेगु ज्या याये मत्य। छगू थ्वनं खः कि जिं छंत छुं छगूनं दुःख कष्ट बिइगु कार्य यानागु मदु धकाः खँ न्यंकल।

स्थविरं थुलि जक धागु शब्द ताया मात्रनं (छ्वमी घ्यः ल्वी थें) जरंक क्रोध पिकया विचाः उल्टा यानाव धालकि रे रे छ पापी मुन्दनं जित उपहास यायेमागु छुदु धका, झनहे जक फुक्क खिचातयेत नं च्ये च्ये धकाः त्वताहगु जुल। खिचातनं छगू बथानं ब्वांवया झम्तेयावगु अवस्थाय् साधुकारी स्थविरया मरण भयं त्राश लगे जुया अनवने थनवने मदया काचा काचां सिमागया सिमा कचा ज्वना च्वन, खिचातयूसंनं न्ह्यायूमदया तिंतिं न्हुयाच्वन। अजागु अवस्थाय् दुष्ट चित्त जुयाच्वंम्ह व्याधा ब्वां ब्वांवया सिमा क्वे च्वना स्थविरया तुति पाली भालां सुयाबिल, स्थविरयानं तुति छपां जक चुया सिमाकचा ज्वनाच्वन। हानं नं निपा तुतिसं भालां सुया बिल, उगु बखतय् स्थविरया तुतिं चुये मफया यातां प्यातां खायाच्वन। करूणा रहित दुष्ट जुयाच्वंम्ह व्याधांनं स्थविरयात कुतुका काये धकाः भालां सुतु सुयाच्वन। स्थविरयानं आपालं वेदना जुगुलिं सिमा कचा ज्वना यातां प्यातां खाया, फातां फातां सनाच्वन। अजागु आतुर जुयाच्वंगु अवस्थाय् स्थविरया चीवर स्वब्याना कुटु वयाव व्याधायात त्वपुल, खिचातयूसंनं भिक्षु सिमां कुतुंबल धकाः फुक्क खिचातयूसं काचा कुचुं याना चच्चफुना नयाबिल। लिपा नयेधुंका खिचातसें थःमालिक व्याधायात मखना उखें थुखें मा मां ल्याहाँ वंगुजुल।

साधुकारी स्थविरनं विस्तारं विस्तारं सिमां क्वाहा वया चलि नलि जुयाच्वंगु चीवर वस्त्रं हिना विचाः याना बिज्यात, जिगु चीवर कुतुवया थुम्ह व्याधा नाश जुल, थुके जित छुं दोष लगे जुइला? मजुइला? धकाः

https://dhamma.digital

शंसय जुयाव तथागतया थासय् वना उगु खँ वृत्तान्त बिन्ति यात, बिन्तियार्सेलि तथागतंनं साधुकारी स्थविरयागु शंसयं छुतेयाना शुद्ध निर्मल याना बिज्याना व सकल परिषद्पिन्त धर्मामृत पान याके मागुया कारणय् निम्न गाथा आज्ञा जुया बिज्यात।

यो अप्पदुट्ठस्स नरस्स दुस्सति, सुद्धस्स पोसस्स अनंगनस्स।
तमेव बालं पच्चेति पापं सुखुमो रजो पटिवातं व खित्तो।। (धम्मपद ९।११)

तदर्थ – गुम्ह (सज्जनपिनिगु यथार्थोपदेशयात, वैरिभापा च्वनीम्ह) मुर्ख दुर्बुद्धि जुयाच्वंम्हसें दोष रहित शुद्ध निर्मलाचरण याना च्वंपिं व्यक्ति सज्जनपिन्त दोषी थहरे याइ वा अपराध याइ, व गुम्ह उल्ति विचाः जुया दोषी थहरे याना जूम्ह मुर्खयातहे उगु पाप चाहिला लिकथं कःवइ। गथे फेया धारपाखे स्वया छ्वाका छ्वगु (सुक्ष्म) नचुसेच्वंगु धु छ्वाका छ्वम्हयातहेतुं लिकथं कवइगु खः, अथेहे थुकि सनं। हानं थुगु गाथा आज्ञा जुया बिज्यात।

दोसो अत्थं नजानाति, दोसो अत्थं न पस्सति।
अन्धसमं यदा होति, तदा दोसो भिज्जते नरं।।

तदर्थ – गुगु द्वेष धयागु गथे तच्वतं मभिंम्ह काल सर्पया म्हुत्वी च्वंगु विषथें थः नाश जुइगुनं मस्यू, परनाश जुइगुनं मस्यू, अथेहे मभिंगु द्वेष चित्त धारण याना च्वंपिंसं अत्तहित परहित छुं बुझे जुइमखु, खनीमखु, द्वेष समानगु अन्धकार मेता छुंछुं मदु, छाय् धाःसा गबले व द्वेष चित्तय् उत्पत्ति जुया ग्रासयाइ, अबले तुरन्तहे नाश (नर्के पतन) जुइगु मार्ग दयेका थकि। अथेया कारणय् थ्व द्वेषयात भीसं प्वाथे तया (मतिनायाना) प्रेम यानातये मत्य।

मोहया कारण

मोहं छुयाइ? मोह धयागुलिं आदि मध्यान्त तथा हिनोत्तम छुं विचाः याइमखु। थुकिया वत्थुत्पत्ति कारण गथे धाःसा, गौतम तथागतया पाले श्रावस्ति नगरय् भिंपू आदियागु ज्या याना च्वंम्ह कालिगरपिनि स्त्री, पुरूष निम्हेसियां श्रद्धाचित्त उत्पत्ति जुया भिक्षु छम्ह निमन्त्रणा यानाव प्रतिदिन भोजनार्थ गृहय् बिज्याहुँ धकाः प्रार्थना यात। स्थविर भिक्षुनं दायकपिनि दान प्रदान यायेगु श्रद्धा चित्त जूगु भिंगुहे खः धकाः स्वीकार यानाव नित्य, नित्य दायक (कालिगर)या गृहय् भोजनार्थ बिज्याना च्वंगुजुल।

छन्हुया दिनय् स्थविरया भोजन याना बिज्याना च्वंबले राजायागु भिंपु छग्व ज्या याके बीहगुयात कालिगरं जिम्मा कया अर्थेतुं भिक्षुया समिपय् तया कुने (क्वे) छक क्वाहाँ वना च्वतले वहे छें लहिनातम्ह पंक्षि छम्हसें गुगु बाँलासे ह्यंगुलि वर्ण जुयाच्वंगु भिंपू खनाव वया मती वइत नसा नकेत तया तगु जुइ धकाः काचाक्क क्वाना ल्वाकाक्क नयाबिल। नयाव स्थविरया संतिकेसंतुं फेतुनाच्वन। उगु समयय् उम्ह कालिगर थाहाँवया स्थविरयाथाय् थःमं तयातयागु भिंपू मखना छथुंहे छुं विचाः मयासे अरहन्त स्थविरयातहे पाल्याना धालकि, हे भिक्षु! थन च्वंगू भिंपू छं खुया कायेधुन ला? धकाः न्यन। स्थविरनं मती चिन्तना यात, थ्व दायक अथे थथे छुं विचाः याये सःम्ह मखु। आः थर्थे जिं थ्व पंक्षिं नया बिल धकाः कनेव अवश्य थ्व पंक्षिया प्राण नष्ट जुइ धकाः करूणा तयाव छुं छुं मधासे सुमुकं च्वना बिज्यात। स्थविर सुमुक च्वनाच्वंगु खना कालिगरया अविद्यान्धकारं त्वपुया मिखाँ छुंहे मखंका छथुंहे जरंग तंपिकया बोबिल, का का स्वः स्वः गपायूच्वतं अधर्मि पापीम्ह भिक्षु थ्व, नित्य नित्य थन जिथाय् छें भोजन नका लहिना तयागुया गुणोपकार त्यासापुलेगुजा गन गन झनजक जिगु ज्यानहे वनीगु (राजां दण्ड याइगु) कार्य कर्म यायेगुला छं? छ चण्डाल अपगुणि यातजकं जिं बाकितयेगुला? धकाः क्वथाय् द्वाहावना खिप कया हयाव प्यपूंक चिना ग्वारात्वीका, मोहान्धकार

https://dhamma.digital

जुयाच्वंयानितिं भिक्षु धयापिनिगु नियमाचार छुखः गथे खः धात्थें यथार्थ भिक्षु खः मखु छुं छुं विचाः मयासे भ्वा भ्वां तुतिं थ्याना सास्ति यानाच्वन। अथे सास्ति यानाच्वंगुयात उम्ह दायकया स्त्री नं खना हतपतं ब्वां ब्वांवया दायक याके क्षमाफ्वना सम्भेयाकल। प्रभू स्वामि! भतिचानिं थामे याना दिसँ, थ्व भिक्षुं कागुखला? मखुला? हानं शील पालन याना च्वंपिं भिक्षुपिंसं चोरकर्म याइमखु भिक्षु धयापिनि आपालं नियम आपालं विचाः याये मापिं खः भीसं बाँलाकनिं बुभेयाना स्वे, थपायूच्वतं कसायायेगु योग्य मजू क्षमायाना दिसँ, धकाः ख्व ख्वं प्रार्थना याना न्ह्यः न्ह्यः पना गनाच्वन, गनाच्वंसानं मानेजुगु मखु। मोहान्धकारयू लाना च्वंपिं दुर्बुद्धि बालजन धैपिंसं थःगुहे जिद्दि ज्वना थःगुहे स्वभाव छगूजक खनाच्वनी, आदि मध्यान्त यागु विचाः यानास्वये सइ मखु। गथे मिखा निपां तिसिना च्वंम्हयात अनेनेगु सुशोभित सुन्दरवर्ण न्ह्यःने क्यना तल धाःसानं खनीमखुगु खः। अथेहे उगुहे तालं स्थविरयात कसायाना च्वंगुखना नुगहे तज्याना वनीथें च्वंक विरह जुया पुनर्वार ख्व ख्वं गना पनाच्वन। कालिगरं न्ह्यःने लाथायू तुतिं थ्याना कसायगुलिं स्थविरया म्हुतुं ब्वारा ब्वारा हि ल्होत। उगु ल्होगु हियात अनच्वंम्ह पंक्षि ब्वांवया त्वँवल, उगु बखतयू क्रोधं चूर चूर जुयाच्वंम्ह कलिगरं गुम्ह हि त्वँवःम्ह पंक्षियात यांकया छक मात्र प्रहार यागु बखतयू चा चा तुला तत्क्षणयू मृत्यु जुल। पंक्षि मृत्यु जुगु खना स्थविरं धाल, दायक जित भतिचानिं थामे याना दिसँ, जिंमागु खँ ल्हायूगु दु। कालिगरं नं भिक्षुं माःगु खँ ल्हायूगु दु धागु जुया नितिं छुं भति थामे जुयाच्वन। अरहन्त स्थविरनं न्यनाबिज्यात, दायक व पंक्षि छुजुल मृत्यु जुलला? धकाः स्वको सम्म न्यना बिज्यात।

कालिगरनं स्वकोतकं मृत्युजुगु खः धकाः धार्सेलि अरहन्त स्थविरं धयाबिज्यात, दायक! दायकयागु भिंपू वहे पंक्षिया प्वाथे दइ मालास्व। कालिगरनं पंक्षियात प्वाफाया माला स्वबले भिंपू नयातगु पिहाँ वल। उगु कारणयात बुभे जुर्सेलि कालिगरनं तच्वतंहे पछुतावे जुयाव, विनाशकाले थम्हं अपराध यानागुयात क्षमा फ्वनाव न्हापायार्थेतुं प्रतिदिन थन भोजनार्थ बिज्याहुँ धकाः प्रार्थना यात। अरहन्त स्थविरनं आज्ञा जुल, दायक! श्रमण भिक्षु धयापिं सदानं छें छें द्वाहावया संसारिक मनुष्य व्यवहारयू च्वनाच्वंपिं नापं मिलेजुयाच्वन धायेव आः जित छु गति जूगु खः अथेहे अनेगु प्रकारया भय दोष उत्पत्ति जुया वइगु अवश्य खः। तसर्थ आवंलियात, दायक! छि तंचाया दियेमते, जि थन भोजनार्थ वयेगु खँयात जुइमखुत। केवल छेंखा पत्तिं चा चाहिला पिण्डाचार याना लाभ जुगु भोजनहे जकं परिशुद्ध भोजन जुयाच्वन धकाः कालिगर दायकं प्रार्थना यागु खँयात स्वीकार मयासे ल्याहाँ बिज्यागु जुल।

लिपा व दायकपिं मृत्यु जुर्सेलि, स्त्री पुरूष निम्हेसिया थः थःगु मार्गलिना स्त्रीम्ह स्वगयू, पुरूषम्ह नर्कयू भोगयाःवंगु जुल। अथेया कारणयू –

मोहो अत्थं नजानाति, मोहो अत्थं नपस्सति।
अन्धसमं यदाहोति, तदा मोहो भिज्जते नरं।।

तदर्थ – गुम्हसें थ्व मभिना च्वंगु मोह चित्तस मग्नजुया च्वनी। उम्हसें जूसां यथार्थ सुभासुभ छुं बुभे जुइमखु, खनीमखु। मोह समानगु अन्धकार मेता छुं छुं मदु, छायू धाःसा गबले व मोहचित्तयू उत्पत्ति जुया ग्रासयाई अबले तुरन्त नाश (नर्कयू पतन) जुइगु मार्ग देकाथकि। अथेया कारणयू थ्व मोहयात भीसं प्वाथेतया मतिना याना तयेमत्य। (थजागु लोभ, दोस, मोहयात (फुका छ्वयेगु मार्ग गमन मजूसे) प्वाथेतया प्रेम यानातःपिनि आपालं अपालंहे धनरत्न शिल्प विद्या तथा देवदत्तं थें लौकिक अष्टसमापत्ति प्राप्त यायेफत धाःसानं दुःखं छूटे जुइगु मखु, केवल थ्वहे भवचक्रयू मात्र चा चाहिला च्वनीगु खः तसर्थ थुकेनं छत्वाचा कनावंगु दुकि –

पुब्बे सिद्धोप्यनिच्चत्ता, नठोदानि असिद्धिको।
तस्मा अकुप्प सिद्धिंव, गवेसे पण्डितो नरो।।

https://dhamma.digital

तदर्थ – न्हापा न्हापा अतितयृ आपालं भवजन्मयृ चाचाहिला अनेनेगु लौकिक सिद्धि (पदासिद्धि गाथा मन्त्रसिद्धि, भेषज्यसिद्धि, पियसिद्धि, धनसिद्धि, पथसिद्धि, नदिसिद्धि, उदकसिद्धि, आकाससिद्धि, विज्जाधरसिद्धि) भूमिदवे जुइगु आकाशयृ ब्वयावनेगु, सुनानं मखंक वनेगु, जल वृष्टियायेगु, रत्नवृष्टि यायेगु, आदि नाना प्रकारया पुरूषार्थ सिद्धि पारंगत जुयाव अनेनेगु कर्म कार्य चलेयाना वये धुंकुगु खः। तथापि थौं थुगु अवस्थायृ गुगु न्हापा न्हापा प्राप्त याना वयागु सिद्धि फुकं लोप जुया (अनवं थनवं मदयेक अनित्य जुया) फुनावने धुंकल, छुं छगुनं दुगु मखुत न्हापा यानावयागु सिद्धि फुकं असिद्धि जुल। अथेया कारणयृ त्रिनेत्र धारि सज्जन पण्डित जनपिंसं नित्यानित्य खंका सिइका गुगु दुःख मुक्त जुयाच्वंगु अभय सुखयात अतएव अकुप्प सिद्धि धयागु गबलेंहे नाश मजुइगु मार्ग, फल, निर्वाणपाखे थ्यंकेगु यत्नोपाय लुइका याकनं याकनं प्राप्त याना कायेगु स्वेमाल।

उक्तानुसार अकुप्प सिद्धि प्राप्त यायेगु गुगु सम्मासम्बुद्धोपदेशित यत्नोपाययात धारण पालन यानाव गुपिं खः महाज्ञानि सज्जनपिं दुःखं थीहे मफुगु थासयृ थ्यंका बिज्याना च्वने धुंकल। झीहेजक संसार फ्वी धकाः ग्याना च्वपिं संसार दयेका च्वने फुपिं सापहे बल्लापिं जुयानितिं तथागतपिनिगु धर्मोपदेशंहेनं थीमफुपिं जुया थौंतक थजाथायृ वास याना च्वनेमाल। छुयायृ थः यर्थेहे च्वनेमागु खः दुःख जुल धकाः हाला च्वनानं छुयायृ? थः थमंहे लज्जा चायापुसे च्वंगु खँ खः, सुनानं दुःख ब्यूवगु मखु।

अत्तहित परहित

एतदग्गं भिक्खवे अत्तचरियानं यदिदं असद्धं सद्धा सम्पदाय समादपेति निवेसेति पतिट्ठापेति, दुस्सीलं सीलसम्पदाय मच्छरिं चाग सम्पदाय, दुप्पञ्ञं पञ्ञा सम्पदाय, समादपेति निवेसेति पतिट्ठापेति।

तदर्थ – भिक्षु गणपिं! गुपिं खः दान शीलादि विपस्सना भावना यायेगुयात बुझे मजूपिं, हानं त्रिरत्नयात श्रद्धा तयेमसया हिन चित्त जुया मिथ्याभावे लाना च्वंपिन्त भिंगु श्रद्धाचित्त उदय जुइक यथार्थगु उपदेश बियातल। शील मदया च्वंपिन्त (चक्षु इन्द्रियादि दुश्कर्म भावं रहित जुइका) अनुपुर्वक शील पालन याना तल। कंजुसि कृपणित थमनं दान मयापिं परजनपिन्तनं निवारण याना च्वंपिन्तनं अनुपुर्वक योग्य योग्यगु उपदेश बिया दान प्रदान याकातल। दुपञ्ञा जुयाव सत्यासत्य मसीका च्वपिंतनं (त्रिरत्नयात यथार्थ म्हमसिया च्वंपिं) बाँलाक क्यना कना तल। हानं दान शीलादि विपस्सना भावना यायेगु नियम बुझे जुइक अनुपुर्वक निर्वाण थ्यंक थ्यनिगु यथार्थ ज्ञानोपदेश बियातल। अतएव धारण पालन उद्योगभ्यास याकातल। विचार ध्यान ज्ञानयृ रतेयाकातल। सज्जन प्रज्ञावानूपिनिगु भावयृ थ्यंका प्रतिस्थित यानातल। थःतनं परयातनं हितोन्नति जुइगु कार्योपदेश याना जुइगु (यायेगु मध्ये)यात थुगुहे रूपं श्रद्धा शील धुतंगादि विपस्सना तथा निर्वाण तकं थ्यंकेगुयात थःमनं हानं परजनपिन्तनं धारण पालन उद्योगाभ्यास यायेगु तथा याकेगु महोत्तमोत्तम जुयाच्वन।

अधुवं मे जीवितं, अधुवं मे मरणं अवस्सं मया।
परिचब्बंमेव मरण परियोसानं मेजीवितं।
जीवितमेव अनियतं मरणं नियतं।।

तदर्थ – जिगु थ्व जीवित स्थिर जुया च्वनीगु मखु, मृत्युजुया वनीगु निश्चय नं खः। जि ताःकालं च्वनेदइगु मखु, जन्मजुसेंलि (जन्मजूपिं तक) मृत्यु जुइगु प्रकृति धर्महे मात्रखः। जिगु थ्व जीवन मृत्यु जुइगुया अन्तिम समिप वयाच्वन।

मरणस्स सतिं भिक्खवे भावेथ मरणस्सति।
भिक्खवे भाविता बहुलिकता महप्फला होति।
महानिसंसा, अमतोगता अमत परियोसाना।।

https://dhamma.digital

तदर्थ – भिक्खवे संसारया महा कपट जाल बन्धन तथा जरा व्याधि मृत्यु आदि सर्व भय दुःखं मुक्त जुया वनेगुयात आपालं प्रार्थना याना च्वंपिं सज्जन (नरनारी) पिंसं, गुगु मरणस्सति कर्मस्थानयात भावना यायेमाल। प्रतिदिन रात्रिसनं बारम्बार आपालं उद्योगाभ्यास यायेमाल। मरणस्स अनुस्सति कर्मस्थान धयागु महानिसंस महत्फल जुयाच्वन। अतएव धात्थेंनं मृत्यु मजुइगु (अभयसुख) निर्वाणपाखे थ्यनिगु निश्चय नं खः। गुगु निर्वाणय् थ्यन धायेवंहे (अमृतस्थान) दुःखया समाप्त निशेष जुयाच्वंगु सत्यनं खः। इति संक्षिप्त।।

सकल वट्ट दुक्खनिस्सरण निब्बानस्स सच्छिकरणत्थाय एकं कम्मट्ठानं गहेत्वा भावेय्याथ सुञ्ञागारे अन्तरायेन सद्धिं निमित्तादिं विचरेथ दिने दिने।

तदर्थ – सम्पूर्ण (जाल जटा मार बन्धन) दुःख संसारं उत्तिर्ण (जुयेगु) जुयाच्वंगु गुगु निर्वाणयात साक्षात् सन्मुख यायेया कारणय् थथःगु चरित अनुसार योग्य योग्यगु[5] कर्मस्थान छगू छगूयात ग्रहण धारण यानाव (ध्यानागारय्) सुंन्यागारय्, रूक्खमूलय्, श्मसानय् थः चित्तयात एकाग्र शान्त जुइगु यायेफुगु स्थानय् च्वनावं बाँलाक अनुपुर्वक स्मृतियात उपस्थित यानाव कर्मस्थान भावना यायेमागु जुयाच्वन। गुगु कर्मस्थान भावना याइपिनि वं वइत परस्पर कच् कच् कलह विवाद याना मजुइगु चित्त अशान्त जुइगु कार्यकर्म याना मजुइगु तथा कर्मस्थानय् अन्तराय जुइगु तकयातनं याना मजुइगु। एवं रूपं चित्तयात शान्त भावय् तयाव गुगु यायेमागु परिकम्म निमित्तादियात (सायन कालय्) रात्रि जूसानं प्रात कालय् जूसानं थःत निरोग भाव तथा ध्यानपाखे स्थिर जुइगु समय स्वया उद्योगाभ्यास यायेमागु जुयाच्वन। अथवा सर्वदाहे स्मृति तया ध्यान त्वःमफिक अप्रमत्त जुया च्वनेमागु जुल। एवरूपं हरबखत दान शील भावनास उद्योगाभ्यास यानाव, थ्व गुगु खः (महान जाल जटा बन्धन) दुःख संसारं उत्तिर्ण जुयावनेगुयात दुःख खना ग्याना च्वंपिं सज्जनपिंसं याकनं विचार बल्लाके मागुजुल।

इमाय धम्मानु धम्म पटिपत्तिया बुद्धं पूजेमि, धम्मं पूजेमि, सङ्घं पूजेमि। इमाय पटिपत्तिया आसवक्खयं वहं होतु।।

तदर्थ – थ्व गुगु लोकोत्तर तकनं थ्यंका बिइफुगु महोत्तमगु धर्म (धम्मदानादि चेतना) शील, समाधि (कर्मस्थान विपस्सना) भावनादि धम्मानुधम्माचरण (पटिपदा) हिसापं बुद्ध, धर्म, सङ्घपिन्त उत्तमगु भावं पूजा यानागु जुल।

इमाय पटिपत्तिया, थ्व गुगु जिमि न्हापा न्हापांनिसें थुथाय् तक याना च्वनागु सद्धर्म पुण्य अथवा सकल सद्धर्म प्रेमि तथा सह पुण्य कारिपिनि भिंगु धर्माचरण यार्सेनिसें पुण्य याना तयागु नाना प्रकारया दातव्य, दान वस्तु सुचित्तभावं प्रदान यानागु दान पारमीता, त्रिशरण सहितगु पञ्चांग शील, अष्टाङ्गिक शील, दस शील, धुतंगादि सहित शील, नाना प्रकारया कर्मस्थान (अनित्य, दुक्ख, अनात्मा) भावना यानागु भावना, थुजा थुजागु उत्तमोत्तमगु (पटिपदाचरण) पुण्ययया प्रभावं गुगु घोर दुःख प्रवाह जुयाच्वनिगु मभिंगु आश्रव धर्म दक्व क्षय जुयावनिगु, उगु मार्ग, फल, निर्वाणपाखे याकनं अधिगत जुयेमा, थ्यंकेफयेमा। यदि निर्वाण मथ्यंनिया बिच्चे पुनर्वार जन्म जुयेमाल धाःसानं दुर्गति भुवनय् पतन मजुइमा, हानं मिथ्यादृष्टि कुलय् जन्म मजुइमा तथा मिथ्याज्ञान धारण यानाच्वने म्वालेमा। इदं पुञ्ञ भागं – थ्व गुगु महोत्तमगु पुण्य भाग जिमि माता पितु आचरिय तथा सकल आरक्ख देवता लोकपालादि सकल देवतापिं सहितं ३१ भुवनय् जन्म मरण जुइमानिपिं सकल सत्व प्राणिपिन्तनं प्रदान यानागु जुल। गुगु रूपं गुलि (जिमित) जित पुण्यफल प्राप्त जूगु खः थुगुहे रूपं सकल सत्व प्राणिपिन्तनं जिगु समानंहे पुण्यफल प्राप्त जुइमा। सकल सत्वपिनिनं सुखि जुइमा, कुदृष्टि मिथ्याज्ञानं छुटे जुइमा। गुगु दुःख जुयाच्वंगु हेतु कारण बुझे जुयाव याकनं दुःखं छुटे जुइफयेमा।

इदं पुञ्ञं जिन सासन चिरं तिट्ठतु।

[5] पीगू प्रकारया कर्मस्थान मध्यय् न्ह्यागुजूसां छगू।

https://dhamma.digital

थ्व थुगु पुण्यया प्रभावं गुगु सर्वज्ञ तथागतयागु सद्धर्म शासन (सुयातंहे विनाश मजुइगु सकल सज्जनपिंतनं निगू लोकेसं हितकर जुयाच्वंगु तथा सर्व दुःखंहे मुक्त जुया वनेफइगु कारण जुयाच्वंगु यथार्थगु सद्धर्म) भ्कीजि मातृभूमि नेपाल देशय् सदानं प्रज्वलित प्रकाश जुयाव चिरस्थायी जुयाच्वने माल।

थुगु अवस्थास थुथाय्तक यागुहेनिं अवसान यानागु जुल।

होतुते जयमङ्गलं।।

षट् गति

१. हे भगवान करूणामय! नित्य छिगू पदसं तथानाम याइ सुनां थन पालन स्वामी, खः प्रभु पालक अन्तर यामी।

२. देव व दानव, मानव जात, तिर्यक प्रेत व दुर्गतियात शान्ति मदु रति केवल क्लेश भोगसिवाय् गन छुं मदु शेष।

देवगति

३. दयाच्वनगू गन भोग विलाश, भाग्य थुवापिनि खः अनवास दुःखधकाः अन नाम अभाव, केवल दु सुखयागु प्रभाव।

४. किन्तु मदू अन निर्मल शान्ति, च्यूत अनं जुइ धैगु दु भ्रान्ति केवल नित्य अहो! अन शोक, स्वर्ग धकाजुल नां उगुलोक।

दैत्य गति

५. भ्कंमदु हा अन दानव लोकय्, ल्वापुसिवाय् सुखशान्ति सुवाक्य दाजु किजा थः बन्धुत ब्याक्क नित्य विरोध जुया च्वनिन्याक्क।

मनुष्यगति

६. दु भतिचा अन शुद्धगुहेम, मानव लोकस शान्ति व प्रेम किन्तु दहे मदुगु मखु क्लेश जन्म जरादिक मृत्यु अशेष।

तिर्यक गति

गौ, मृग आदि सुसज्जनतयेत, स्थानमदु अन वास च्वनेत स्वापद जन्तुत सिंह व व्याघ्र नित्य म्हिता च्वनि ब्वां अन शीघ्र दुर्वलयात अहो बलशाली शत्रु समान जुयाच्वन खाली निर्वलया अन छुं मदु सत्ता ब्याक्क जुया च्वनि हाय विपत्ती।

प्रेतगति

प्रेत धयापिनि चा बहुप्यास नित्यपित्या अन हा मदुवास छुं भति चा मदु खाद्य पदार्थ, प्राप्त जुहे जुलसां अन व्यर्थ मेम्हवया फुक काइगु लाका हा जिगु काये मदु बीमखु धायेका भत्त नया बीइगु उगु अन्न डाह जुयाच्वनि हा अवसन्त।

https://dhamma.digital

नर्क गति

शीत व ताप जुया च्वनि नर्कय्, वस्त्र छतां मदुन्हाँ उगु लोकय् नित्य जुयाव हुताशन पात, डाह जुयाच्वनि हा जनयात शीतनिवारण यायेत वस्त्र केवल धैर्य सिवाय् मदु अस्त्र ताःपकिचः मदु भो प्रभु बुद्ध स्वकृत करमं भंप्वी अखण्ड।

किन्तु सार्मदु थन थुगु लोक, स्वर्ग व दुर्गति हा प्रभु शोक दुःख सुखादि फुकं फल नाना कर्मधकाः च्वनहा सहयाना देव मनुष्यया सारथि छपिं, दुगु मखु जिमित आधार मेपिं असंख्य कल्प पारमिता ज्वना, क्यनाबिल सार देशना याना।

Dhamma.Digital

श्री

नमो तस्स

❀ विभज्ज वादिनो ❀

त्रिलक्खणदीपनी

बुद्धाब्द २४९५

नेपा० १०७१,

अनुवादक—

श्री ऊः प्रज्ञानन्द भिक्षु

प्रकाशक—

श्री युक्त साहु भाजुरत्न कंसाकार

https://dhamma.digital

त्रिलक्खणदीपनी

प्रकाशकः
श्री युक्त साहु भाजुरत्न कंसाकार,
तःखा छूयें, कान्तिपुर।

बुद्ध सम्बत २४९५
नेपाल सम्बत १०७१
विक्रम सम्बत २००८

अनुवादक :
श्री ऊ प्रज्ञानन्द भिक्षु

मुद्रकः
जोरगणेश प्रेस,
नेपाल।

Dhamma.Digital

https://dhamma.digital

नमो रत्नत्रयाय

नम्र निवेदन

सर्वोप्रकारं जगतो हिताय

अनेक प्रकारं यत्नोपाय याना जगत हितोपकार जुइगुपाखे ध्यान तयेमागु तथा ध्यान तयेके माःगु जुयाच्वन।

अथवा अनेक प्रकारं लोकजनपिन्त सम्यक् मार्ग, सम्यक् ज्ञान, सम्यक् दृष्टिपाखे लाका बीमागु सज्जन विद्वानजनपिनिगु कर्तव्यहे खः। छायू धाःसा लोकजन पिनि जि, जिगु धकाः मिथ्या मार्ग, मिथ्या ज्ञान, मिथ्यादृष्टिपाखे लाना च्वंगुया कारणंहे अनन्त दुःख चक्रयू चाहिला च्वनेमागु खः। धम्मपदेनं छगुखँ स्पष्ट रूपं कना तःगु दु कि –

पुत्तामत्थि धनम्मत्थि इति बालो विहञ्ञति।
अत्ताहि अत्तनो नत्थि कुतो पुत्ता कुतो धनं।।

जि कायू दु, जिके धन दु, धकाः चिन्तना याना च्वंपिं मूर्खजनपिन्त दुःख जुइ, थःगु शरीरहे थःमं धयाथें मदु धासेलि पुत्रादि धन थःमं धयाथें गनं दइ। आः जिं थुगु चिकिचा धंगु सफू छगू उल्लेख याये माःगु (छापे याके मागु) कारण थथे खः कि – न्हापायापिं ज्ञानीजनपिंसं रचे यानातःगु स्थीरमदु स्तोत्र छपूयागु भावार्थ रूपं छुं छत्वाचा लेख याना तयागु खः। छन्हुया दिनयू श्री युक्त बुद्धोपासक साहु भाजुरत्न झायालि बोना स्वया दिल, स्वे धुनेवं सब्बदानं धम्मदानं जिनाति धैथें श्रद्धा चित्त उत्पत्ति यानाव जित धया दिल कि थुगु स्तोत्र छपुजा छापेहे याके माल धकाः प्रार्थना याना दिल। उकिं लोक नीतिस धयातःगु धात्थेंहे मिलेजु –

धनमप्पम्पि साधुनं कूपे वारिव निस्सयो।
बहुं वापि असाधुनं नच वारिव अण्णवे।।

सज्जनपिनि धन भतिचाजक जूसानं तुं यागु लः थें सेवन याये योग्यगु खः, हानं दुर्जनपिनिगु धन न्ह्याक्वहे दत धाःसानं सागर यागु लः थें पर जन पिनि सेवनार्थ ज्या मब्यू (सत्कार्यस ज्यामब्यु) मेगु वेक साहु यागु आपालं गुण वर्णन जिं याना च्वने माःगु खइमखु (न्हायूकं दयेकं तुंथी क्वस्वये माःगु मदु) धैतगु थें धात्थें धायेमाल धाःसा शुभ सं. १०४५ न्यादें भिक्षुपिं न्याम्ह नेपाल पितिना छोस्येलि क्रमश कालिम्पोङ्गयू थ्योंबले वेक साहु कालिम्पोंगयू खः निदँति लिपा जिनं ल्हासायू प्रव्रजित जुयाव क्रमश कालिम्पोंगयू थ्यंगु जुल। वोहे समाचार साहुं सिइकालि स्वर्गिय श्री रत्न भाजुं सःतके छूवयाहल जि वनाव साहुनापं माःगु खँ जुल, मागुतक बन्दोवस्त याना तयादिल। जित जक धयागु मखु कि अबलेसं निसें अचल श्रद्धाथें जागु महोत्तमगु श्रद्धाचित्त उत्पत्ति यानाव थुगु परिशुद्धगु बुद्ध शासन धर्मयू प्रसन्न जुयाव वेकयाथायू भिक्षुपिं बिज्याकोसितं थायू बिया माःगु तक बन्दोवस्त यायांहे वया च्वंगु खः। तसर्थ वेकयागु महोत्तमगु श्रद्धाचित्त खनाव जिकेन अत्यन्त उत्साह थहाँवल अथेया कारणयू गुगु स्थिर मदु स्तोत्रया छांया स्वरूपयू तयाव छुं भति भावार्थ च्वयागु खः।

हानं छगू मेगु, ज्ञानी सज्जनपिंसं अत्यन्त स्वये योग्यतागु गुगु संसारया न्हायूकं समानगु अतएव स्थिर मदु संसार धया तःगु छायू? गजागुयात संसार धाइ? संसार गथे जुया श्रृष्टि जूगु खः? इत्यादि इत्यादि झी झी सकल दाजु किजादि पाठक वर्गपिंसं थुइके अपुकथं छत्वाचा नमुना स्वरूप मात्र थुगु चिकिचा धंगु सफु छगू उल्लेख याना त्रिलक्खणदीपनी धकाः नां तयाव छिकपिनिगु (छलपोलपिनि) सन्मुखयू थ्व जिगु प्रेमोपहार स्थापित यानागु खः। थुकि यागु मेगु बाकि ग्रन्थ दहे दनि सम्पूर्ण जूगु मखुनि। आशा दुकि गुगु

https://dhamma.digital

लेखयू अनेक त्रुटि देफु उके ध्यान मतसे केवल थुकि कना तगु तथागतोपदेशपाखेहे जक सुविचारं स्वया प्रसन्न जुल धाःसा अथवा थुगु पुस्तकयात च्वंनिसें कोथ्यंक स्वयाव सार संग्रह याना कयालि थः थपिंके हृदय दुने सुला च्वंपिं मिथ्याभाव दया च्वंसानं तबि छखेपाखे चिइका छ्वयाव त्रिविधाग्नि शान्त याना दिल बिज्यात धाःसा गुम्ह लोक हितार्थ थुगु पुस्तक प्रकाशक दातापिनि झनहे प्रबल श्रद्धाचित्त उत्पत्ति जुइ धैगु व तथा लेखक यानं परिश्रम सफल जुइ। जिगु मुख्य अन्तिम निवेदन थ्वहे खः कि –

चज दुज्जन संसग्गं भज साधु समागमं।
कर पुञ्ञ महोरतिं सर निच्चमनिच्चतं।।

मुर्ख मिथ्या ज्ञानी, दुर्जनपिनिगु संगत यायेगुयात त्वता छ्वयेमागुव संगत याययेोग्यपिं ज्ञानी सज्जन शीलवन्तपिनिगु संगत यायेगु, हानं दिन रात्रिसनं कुशल पुण्य कर्म यायेगुयात स्वेमागु व संखार धयागु थ्व लोकयू सम्पूर्ण उत्पत्ति जुया चोक्क (नाम,रूप) अनित्य जुया फुना वनाच्वंगु भावयात सदानंहे क्वातुक लुमंका च्वनेगु ज्या यायेमाल।

निवेदक
श्री ऊ प्रज्ञानन्द भिक्षु

Dhamma.Digital

https://dhamma.digital

नमो लोक नाथाय

त्रिलोकया नाथ जुया बिज्याकम्ह सम्यकसम्बुद्धयात नमस्कार
स्थीर मदु संसारया छुं भति भावार्थ
स्थीरमदु थ्व संसार स्व व मनुष्यनं, म्हिग वल थनीवल जन्मया भूमि।
पर्वतं क्वब्बावल खुज्वल संसार, तं नमामि देव बुद्ध धर्म सङ्घ।।

भो! भो! सुनेत्र सुविचारक निर्वाण प्रार्थि दुर्लभाति दुर्लभ जुयाच्वंगु परमोत्तमगु मनुष्य धायेका च्वना दिकपिं! छगू हानं दुर्लभाति महा दुर्लभ जुयाच्वंगु असंख्य अनगिन्ति जन्म कयानं नापलाय् थाकुयाच्वंगु थ्व गुगु बुद्धोत्पाद दुर्लभ, थौं थुगु अवस्थाय् भ्कीगु सन्मुखेहे थ्यना च्वंगु दयाच्वन। थुजागु महासुसंयोग प्राप्त जुयाच्वंगु स्वर्ण अवसरेनं भ्कीसं थ्व स्वप्नवतगु संसारयात सुख धकाः भापा मिखा तिसिना च्वनेगु योग्यमजू। स्वयादिसँ ज्ञान चक्षु चायेका थ्व संसार धयागु गुलिजक अस्थीर तागु तथा नाश जुया फुना वनाच्वंगु खः। गुलिजक भयंकर ग्यानापुसे च्वंगु खः बाँलाक सम्यक् दृष्टि कनां यथार्थ भावं स्वया दियेमाल।

म्हिग धाधां थौं धाधां धमाधम् यमलोकया द्वारपाखे कालया म्हुत्वी भं भंहे सतिना वयाच्वन। गथे पर्वतच्वं बेगं क्वब्वां वयाच्वंगु लः खः अथेहे (स्वी छगू भूवन दयाच्वंगु)षत्गति थ्व संसारनं तच्वतंहे प्रवाह जुया न्ह्याना वनाच्वन।

तसर्थ थुगु महा भयंकरगु कपट रूपी दुःख संसारं उत्तिर्ण जुया वनेमागुया कारणय् भ्कीसं वसपोल बुद्ध, धर्म, सङ्घया शरण वना बारम्बार नमस्कार यायेमागु जुल।

स्थीरमदु थ्व संसारे याव दान पुण्य, दान स्थिर इष्ट बन्धु मेव सुनंमदु।
लःखया बुब्बुलथें च्वनाव खनिदत, तं नमामि देव बुद्ध धर्म सङ्घ।।

हे लोक जनपिं! थ्व संसार धयागुलि छुं छता वस्तुनं थीर जुया च्वनीगु दुगु मखु, थथे धकाः बाँलाक सिइका याकनं याकनं उत्तमोत्तमगु भिंभिंगु दान पुण्य साधन यायेगु स्वयेमाल। गुगु उत्तम भावं अनुत्तग्गु पुण्य क्षेत्रय् दान प्रदान यानागु सपुण्यहे मात्र थीर जुया च्वनी, मेमेगु धन, जन, सम्पत्ति तथा ज्ञाति बन्धु धयापिं सुं छम्हनं थीर जुया च्वनिगु मखु, गथे (लःखें) लः बुब्बुलथें तत् क्षण मात्र च्वनाव नाश जुया वनीगु जुयाच्वन।

तसर्थ थुगु महा भयंकरगु कपट रूपी दुःख संसारं उतीर्ण जुया वनेमाःया कारणय्, भ्कीसं वसपोल बुद्ध, धर्म, सङ्घया शरण वनाव बारम्बार नमस्कार यायेमागु जुल।

थुलिया निमित्तिनं धर्म कार्य भालपी, धर्म, धर्म धर्मकर्म धर्मनं तनिव।
पाप पाप पाप कर्म पापनं तनिव, तं नमामि देव बुद्ध, धर्म सङ्घ।।

थजा थजागु आपालं आपा अघोराघोर भव दुःखयाकें छुटे जुयेया निम्तिनं धर्म पुण्य कार्ययात सदा मती ल्विके माःगु जुयाच्वन। यदि धर्म कर्म यात धाःसा अवश्य धर्म धर्मयातहे तिबो बिया तना तना यनी, धर्म याइपिं ज्ञानी सज्जनपिं पासा नापलाई, भं भंहे धर्म यायेमास्ति वइ, धर्म याइथाय् लाःवनी, धर्म मयासेंहे मगाना वइगु जुया वइ। यदि पाप कर्मयात धाःसा अवश्य पापं पापयातहे तिबो बिया तना तना यनी, पाप याइपिं अज्ञानी दुर्जन पासापिं नापलाई भं भं पाप याये मास्तिवइ, पाप याइथाय् लाःवनी पाप मयासेंहे मगाना वइगु जुयावइ। तसर्थ थुगु महा भयंकरगु कपट रूपी दुःख संसारं उतीर्ण जुया वनेमाया कारणय् भ्कीसं वसपोल बुद्ध, धर्म, सङ्घयाके शरण वना बारम्बार नमस्कार यायेमागु जुल।

https://dhamma.digital

स्यनानं कनानं गथे भालपे मफत, भगवान स्मरणया थुका ज्ञान दैव।
अलसो अज्ञानिनं छु धर्म खनीव, तं नमामि देव बुद्ध, धर्म सङ्घ।।

तथागतादि ज्ञानी सज्जनपिंसं आपालं महा करूणा तयाव तथा उपदेश शिक्षा बिया च्वननं गथे थुइका काये मफत? गथे भापा काये मफत? वसपोल भगवानया नव गुणादिं बाँलाक म्हसीका, भिंगु परिशुद्धगु चित्त तया अनुस्मरण याःसा धकाः धात्थेंगु भिंगु धर्म सत्ज्ञान प्राप्त जुइ। अलसि, अज्ञानी अन्धाभिमानि तयूसं धात्थेंगु भिंगु विभज्जवादी तथागतयागु सतधर्म ज्ञान छु खंके फइ? छुं नं खंके फइमखु। तसर्थ थुगु महा भयंकरगु कपट रूपी दुःख संसारं उतीर्ण जुया वनेमाया कारणयू भीसं वसपोल बुद्ध, धर्म, सङ्घयाके शरण वना बारम्बार नमस्कार यायेमागु जुल।

परलोक वनेयात पासा सुनं मदु, थःमं याक्क पाप पुण्य थव ल्यु ल्यु वइव।
कुम्हालया घच्चा हिलेथें हितु हिला वइव, तं नमामि देव बुद्ध, धर्म सङ्घ।।

परलोक जुया वनीगु अवस्थायू दाजु, किजा, इष्ट बन्धु आदि सुं छम्ह नं वइगु मखु, सुनानं सुइतं रक्षायाये फइगुनं मखु। केवल थम्हं याना तयागु पाप व पुण्यहे मात्र थः वं वंथायू किपालु समानं ल्यु ल्यु वयाच्वनी। पापया फलं दुर्गती पतन जुइ, दुःख जुया वइ, पुण्यया फलं सत्गति वास जुइ, सुख जुया वइ। थुगुहे प्रकारं थः थपिंसं गथे गथे यागु खः अथे अथेहे गबलें दुःख जुइ गबलें सुख जुइगु स्वभावहे खः। गथे खः कुम्हाया घच्चाः चाहिला च्वंगु, अथेहे दुःख सुख चाच्चा हिला वयाच्वनी। तसर्थ थुगु महा भयंकरगु कपट रूपी दुःख संसारं उतीर्ण जुया वनेमाया कारणयू भीसं वसपोल बुद्ध, धर्म, सङ्घयाके शरण वना बारम्बार नमस्कार यायेमागु जुल।

प्याक खिपः गथि फ्यनेथें पाप फुके स्व हुने, सको फको पुण्य याना भाग्य दयूके स्व हुने।
भाग्य जक दत सानं वया छुया धन्दा, तं नमामि देव बुद्ध, धर्म सङ्घ।।

गथे प्याःगु खिपःयात गथि फ्यनेगु खः अथेहे अत्यन्त बलोद्योग यानाव थथःगु पापयातनं निशेष रूपं फुका छ्वयेगु स्वेमाल। अनेगु यत्न उपाय यानानं थम्हं स स्युगु फुगु चागु तक्कयात सुपुण्य कर्म साधना याना मुख्यनं भाग्य दयूकेगु स्वेमागु जुयाच्वन। गुगु भाग्य जक दत धाःसा वया न्ह्याथायूहे वंसानं च्वंसानं छुंहे धन्दा काये माःगु मदु। तसर्थ थुगु महा भयंकरगु कपट रूपी दुःख संसारं उतीर्ण जुया वनेमाया कारणयू भीसं वसपोल बुद्ध, धर्म, सङ्घयाके शरण वना बारम्बार नमस्कार यायेमागु जुल।

यबले वने यबले च्वने वया छुया धन्दा[52], पापिम्ह पुरूषनं अति दुःख सियिव।
सिनानं म्वानानं जन्मपत्तिं दुःख, तं नमामि देव बुद्ध, धर्म सङ्घ।।

थ्व लोकयू भाग्यवान पुरूषपिं थःगु इच्छानुसार थः यः यः थायू वनेगु तथा सुखानन्दं च्वनेगु प्राप्त जुइ। वया छुया धन्दा फुक्क पुरे जुया वयाहे च्वनी। केवल पापी दुराचारी मभि मभिगु ज्याः खँ याना जूपिनिहे मात्र अत्यन्त अघोरगु दुःख कष्ट भोग याना पीर जुइका च्वनेमाली। सीसानं म्वासानं थ्व संसारयू जन्म जन्म पत्तिं ततः चोगु दुःख भोग याना जुइ मालिगु जुयाच्वन। तसर्थ थुगु महा भयंकरगु कपट रूपी दुःख संसारं उतीर्ण जुया वनेमाया कारणयू भीसं वसपोल बुद्ध, धर्म, सङ्घयाके शरण वना बारम्बार नमस्कार यायेमागु जुल।

[52] धर्मया पुरूष सिकं ग्याये म्वाल

https://dhamma.digital

ज्ञानी गुणी लोकस्यनं भालपाव स्वहुने, कलियुगस खक्क जुक्क निपुंकया ल्हाहुने।
कथनं अखत्याना अपजस लाईव, तं नमामि देव बुद्ध, धर्म सङ्घ।।

थ्व लोकय् अन्धाभिमानितयेगु छु खँ? धात्थें ज्ञानी गुणी सज्जनपिंसं बाँलाक मती गुणेयाना भिंगु सम्यक् दृष्टि कना स्वेमागु जुल। थ्व कलियुग धयागु समयेस खँल्हायूत योग्य योग्यतापिन्त मात्र विचाः याना खक्क जुक्क खँ ल्हाय् माःगु जुयाच्वन। छाय् धाःसा गुलिं कुविचाः कपिं (विचाः मगानि पिंसं) गुगु सत्यतागु ज्या, खँ यातहे नं विचाः उल्टा याना कंखः (न्ह्योखः) यां अखः याना अपजस बिइगु जुयाच्वन। तसर्थ थुगु महा भयंकरगु कपट रूपी दुःख संसारं उतीर्ण जुया वनेमाया कारणय् भीसं वसपोल बुद्ध, धर्म, सङ्घयाके शरण वना बारम्बार नमस्कार यायेमागु जुल।

लोकनाथ श्री निवास अति धर्मराज, प्रजासुखि यातसानं वया परंपार।
दारिद्र दुक्खि खना[53] मदु सुयाँ करूणा, तं नमामि देव बुद्ध, धर्म सङ्घ।।

सो! सो! थ्व लोकय् दुक्खि दारिद्रपिं खना, स्वार्थि मतलबि जुया च्वपिंसं दया करूणा धयागु भतिचा मात्रनं तगु मखु, केवल थथःगुहे स्वार्थ मात्र पुरे यायेगु याना जुया च्वनी। अथेया कारणय् गुम्ह नरपति श्री निवास राजधिराजया जूसाँ थव प्रजापिन्त सुखानन्द याना बिइगु तथा सकसितं बाँलाक समानता खना, प्रति पालन यायेगु वसपोलया कर्तव्य खः। तसर्थ थुगु महा भयंकरगु कपट रूपी दुःख संसारं उतीर्ण जुया वनेमाया कारणय् भीसं वसपोल बुद्ध, धर्म, सङ्घयाके शरण वना बारम्बार नमस्कार यायेमागु जुल।

अथवा परमोत्तमगु भवपार जुया वनेगु दुंगा समानगु थ्व नरदेह खः। थजागु परम दुर्लभगु स्वर्ण अवसरयात व्यर्थे मफुकुसे थ्व गुगु अनन्त अघोर दुक्खाग्नि फुकाछ्वयेमाया कारणय् पण्डित ज्ञानी सज्जनपिंसं त्रिरत्नयात यथार्थ भावं म्हसीका, सत्यासत्ययात छुटे यायूसेका दान, शील, भावना (अनित्य, दुःख, अनात्म) यात बलोद्योग याना याकनं मोक्ष पद प्राप्त यायेफेकेगु स्वेमाल।

इति श्री शाक्यमुनी बुद्ध भक्तारकस्य कलिकाल स्तव स्तोत्रं समाप्तम्।।

सहस्समपि चे वाचा अनत्थ पद संहिता।
एकं अत्थपदं सेय्यो यं सुत्वा उपसम्मति।।

अनर्थ पदं युक्तगु खँ दोलंदो ल्हायूगुयासिनं अर्थ युक्तगु खँ छगूजक ल्हायूगु उत्तम, गुगु खँ न्यना शान्ति प्राप्तजुई।

थुकि कनातगु अनुसारं विचाः याना स्वत धाःसा थ्व लोकय् तथागतोपदेश बिना मन शान्त जुइथाय् गननं मदु। गुथाय् तक लोकजनपिंसं धन, जन (सम्पत्ति) परिभोगय् दृष्टि तयाजुइ, अथवा अष्ट लोक धर्मय् (लाभ, अलाभ, यश, अयश, निन्दा, प्रशंसा, सुख, दुःख) लगे जुयाच्वनी। उथाय् तकनं मनयात शान्त प्राप्त जुइफइ मखुनी।

गुम्हसें यथार्थत संसारयात अनित्य खँका काइ वैकेहे शान्तितां बासयाना (थायूकया) हई।

अथेया नितिं ज्ञानी सज्जनपिंसं संसारयात अनित्य खंकाव स्थिर मदु संसार स्तोत्र चिना थकुगु खः। तर थ्वनं न्हापा भी नेवा भाषाय् व्याकरणं बाँलाक मदुगु जुया नितिं स्थिर मदु तुतः सफू चोयातगु भिन्न भिन्न सफुती भिन्न भिन्न रूपं च्वयातल। अथे जूसानं उके मेगु खँयात भति भति पाना च्वंगू दत धाःसानं स्थिर मखु संसार धकाः धागुहे सत्य वाक्य खः।

[53] पुण्य सुयां मदु

https://dhamma.digital

आः थन छगूखँ थ्व दु कि, गजागुयात संसार धयातल? उगु संसार गथेजुया दयावल? थजा थजागु खँयात भी भी, दाजु किजादि ज्ञानी सज्जनपिंसंनं सिइकातये लाइकगु ज्ञान खः। थुगु पत्तियागु ज्ञानं भीत अनन्त उपकार याइ।

आः थुकि संसार धयागु विस्तार याना स्वया यंकल धाःसा असंख्य, अथाह खः। उके बुद्धोपदेशानुसारं छोटकरी हिसापं स्वया यंकल धाःसा पञ्चक्खन्ध नाम रूपाहे बनेजुयाच्वंगु खः। अथेया कारणय् थ्व लोकय् सकल ज्ञानी विद्वान जनपिंसं थ्व गुगु नाम रूप पञ्चक्खन्ध (रूप, वेदना, सञ्ञा, संखार, विञ्ञाण) धर्मयात अलग अलग विभाजन याना स्वया सिइका विचारानुभव याना काये योग्य जुयाच्वंगु परमोत्तमगु आदि मध्यान्तेसं कल्याण जुइगु तथा सम्पूर्ण भयादि दुःखं उतीर्ण जुया वनेगु थ्वहे ज्ञान धर्म खः। थुगुहे ज्ञान प्राप्त याना च्वंपिं सज्जनपिन्त मात्र कल्याण पृथक्जन धकाः सज्जनवर्गपिंसं प्रसंसा याना तल।

मेमेगु धन, जन, सम्पत्ति मात्र लाभ उन्नति याये फयूवँहै सुख उन्नति जुल धाये मज्यु। छाय् धाःसा (अञ्ञाहि लाभूपनिसा अञ्ञा निब्बान गामिनी) लाभ प्राप्त जुइगु मार्ग मेगुहे निर्वाण जुइगु मार्ग मेगु हे, धकाः धम्मपदय् धयातगु जुयाच्वन। अथेया कारणय् भाग्यवानूपिं! भीत थथिंजागु दुर्लभाति दुर्लभ जुयाच्वंगु महानगु सुसंयोग प्राप्त जुयाच्वंगु बखतय् केवल सारहीन जुयाच्वंगु फुसुलुगुपाखेहे जक दृष्टितया समय फुका छ्वयेगु योग्यता मजू। धात्थेंनं दुर्लभगु मनुष्य जन्म जुया च्वनागुयात सार जुइक गुगु शील, समाधि, प्रज्ञा (नाम रूप फारेयाना स्वेगु)पाखे ध्यान तया बलोद्योग यानाव अनित्य, दुःख अनात्मयात यथार्थत खंका सिइका याकनं याकनं महानगु विपुल सुख तथा अक्षय सुख प्राप्त याना काये फेकेगु स्वेमाल।

वहे नाम रूप फारेयाना स्वये सेकेया कारणय् कल्याण पृथक्जन धैगु ग्रन्थ छगू बर्माभाषां च्वयातगुयात थःगु मातृभाषां उल्टेयाना च्वनागु खः। स्वयादिसँ निम्न लिखित भति कष्ट मचासे। लोकय् अपासिया मन भ्रान्ति जुयाच्वंगु दु कि, थ्व संसार धैगु गजाम्ह ईश्वरं दयेका तल जुइ? धकाः। थुकि भीसं सिइकेमाल कि, संसार धैगु सुंछम्ह ईश्वरं देकुगु मखु। थ्व गुगु अनन्त चक्रवाल फुकँहै हेतुद्वारा उत्पत्ति जूगु खः। पतिच्च समुप्पादय् कनातगु अनुसारं अविज्जा पच्चया संखारा, संखारा पच्चया विञ्ञाण, विञ्ञाण पच्चया नाम रूप, इत्यादि।

आः थन नाम रूपयात फारेयाना स्वतधाःसा रूपक्खन्ध १, नामक्खन्ध ४, जम्मा याना ५ न्यागू दयाच्वन। उगु न्यागू मध्यय् रूपस्कन्ध धयातगुला, रूप २८ नीच्यागूयातं बाँलाक बुझेजुयावइ हानं द्वातिंस ३२ स्वीनिगू प्रकारया कोट्ठास धर्म पुञ्जयातं बाँलाक बुझे जुइ। चतुर्धातु यातनं बुझेजुई पीनिगू ४२ धातु यातनं बुझेजुई।

२. वेदनाक्खन्ध धयातगुलि, सुख वेदना, दुःख वेदना, उपेक्षा वेदना थुगु ३ स्वंगू वेदनायात भोग याइगु गुगु ख, वेदना चेतसिक यातनं बुझेजुया वइ।

३. सञ्ञाक्खन्ध धयागुलि, खुगू आरमण धर्म आपालंयात म्हसीका लुमंकातयेसगु सञ्ञा चेतसिकयात बुझेजुया वइ।

४. संखारक्खन्ध धयागुलि, चेतसिक ५० न्येगू दया च्वन, उके मध्यय् गजागु चेतसिक कुसलपाखे लगेजुयाच्वन। हानं गजागु चेतसिक अकुसलपाखे लगेजुयाच्वन इत्यादि चेतसिक भेद धैगु थथे थुकथं खः धकाः बाँलाकहे बुझेजुया वइ।

५. विञ्ञाणक्खन्ध धयातगुलि, चित्त ८९ चेगुंगू यातनं हानं विशेषगु (विस्तार) हिसापं १२१ सच्छिव न्यीछगू यातनं बाँलाक बुझे जुया सियावइ।

कुसल चित्त, अकुसल चित्त यातनं बुझेजुई। तिहेतुक पुद्गलपिन्त, प्राप्तजूगु चित्त गजागु खः वनं बुझेजुया वइ हानं द्विहेतुक पुद्गलपिन्त प्राप्तजूगु चित्त यातनं ०। हानं सुगति पुद्गलपिन्त प्राप्तजूगु चित्त यातनं ०। दुग्गति पुद्गलपिन्त प्राप्तजूगु चित्त यातनं ०। प्रतिसन्धि चित्त, भवङ्ग चित्त, च्यूतिचित्त यातनं थथेहे खः धकाः सियावइ। हानं लौकिक चित्त व लोकोत्तर चित्त धयागु यातनं सियावइ। हानं रूप बह्मापिन्त गजागु चित्त प्राप्त जुयाच्वंगु खः उके यातनं बाँलाक बुझेजुई। आनं अरूप निराकार बह्मापिन्त प्राप्त जुगु चित्त यातनं सियावइ। देवतापिनिगु भूवन धयागु यातनं थथेहे खः धकाः निर्णय यायेफइ। बह्मापिनिगु भूवन धयागुनं थथेहे

https://dhamma.digital

खः धकाः निर्णय जुइक बुझेजुइ। हानं नर्क भूवन धयागु यातनं ०। प्रेत भूवन धयागु यातनं ०। तिर्यक भूवन धयागु यातनं ०। असूर काय भूवन धयागु यातनं ०। हानं आयतन १२ झिंनिगू धयागु यातनं ०। धातु १८ झिं च्यागू धयागु यातनं ०। दुश्चरित्र (दस अकुसल) धर्म १० झिगूया दोस यातनं ०, सुचरित्र (सकुसल) धर्म १० झिगूया सुफल यातनं ०, सक्काय दिट्ठि धयागुया दोस यातनं ०, बाँ बाँलाक बुझे जुया वइ।

थुगु हिसापं च्वे कनातगु धर्म आपालंयात भिन्न भिन्न भाग भाग छुटेयानां बाँलाक लुमंका विचाः यानाव त्रिलक्षण (अनित्य, दुःख, अनात्म)पाखे स्थापित याना स्वयाव थः थपिन्त परमावश्यकगु (थःत मागु) भावना याना उन्नति वृद्धियाना काये फइ।

थ्व थुगु परमोत्तमगु धर्म आपालं सम्पूर्ण मनुष्य मात्र यातनं अत्यावश्यक जुयाच्वंगु निश्चय नं खः।

तसर्थ ज्ञानी सज्जनपिंसं आलस्य दिक्क मजुसे अतएव मिथ्याभिमानयात छखे चीका याकनं याकनं बलोद्योग यानाव सेकासीका सर्वदा लुमंका धारण (पालन) यायेमागु जुल।

थुगु प्रकारं गबलेहे स्थिर जुया च्वनी मखुगु लः बुब्बुल समानगु थ्व संसार (कर्म, चित्त, ऋतु, आहारं बनेजूगु) लौकिक धर्म धकाः सिया वस्यैलि गन खः अनित्य जुया फुनावनी अन दुःख जुया वइगु स्वभावहे खः। उकियातहे दुक्य सत्य धकाः धया तल। अजागु दुःख सत्ययात उत्पत्ति याइगु अथवा गुगु अनित्य जुयाच्वंगु (रूप, शब्द, गन्ध, रस, फोठब्ब) पञ्चारमणय् चित्त लगे जुइ (आकर्षण याइगु) कारण दुःख समुदय जुयाच्वन थजागु धर्म निगूयातंहे अत्यन्त भय, त्राश कष्ट खंका आपालं घृणायुक्त घच्चायापुश्ये च्वंगु खः धकाः सिइका निरोध सत्ययात सन्मुख यानाव मार्ग सत्ययात वृद्धियाना काये फेकेया कारणय् सर्वदा स्मृति धारण याना च्वनेमाल। थ्व थुलि सकल निर्वाण प्रार्थि सज्जन वर्गपिन्त यथा योग्य निवेदन जुल।

भवतु सब्ब मंगलं।

Dhamma.Digital

https://dhamma.digital

प्रणाम गाथा

बुद्धादि रतनत्तयं वन्दित्वान च सादरं
यथा बलं पवक्खामि कल्याण पुथुज्ज गन्थं

तदर्थ, अहं – गंगाया फिदों फिपुचथें अनेनेगु रूप कलापयात संग्रह याना समुति याना तम्ह जिं जूसां, बुद्धादि रतनत्तयं – त्रिलोकया नाथ तथागतादि धर्म, सङ्घ स्वम्ह त्रिरत्नयात, सादरं, सादरेन – भय लाभादि त्वता चित्त परिशुद्ध याना आदर पूर्वक, वन्दित्वा, वन्दामि – त्रिचेतना काय, वाक, चित्त वंगु हानं सहश्र बारम्बार नमस्कार (प्रणाम) यानागु जुल।, वन्दित्वान – नमस्कार यानालि, कल्याण पुथुज्ज गन्थं – कल्याण पृथक्जन धयागु ग्रन्थ यात, यथाबलं – थःगु यथाशक्ति बल दुथे, अहं – जिं जूसां, पवक्खामि – बाँलाक बुझे जुइगु हिसापं प्रकाश याना क्यने।

ज्ञान क्यातुनिपिं श्रद्धावन्त पुद्गलपिन्त थ्व गुगु पञ्चक्खन्ध ५ न्यागू (नामरूप) धर्मयात छोटकरी हिसापं फारेयाना त्रिलक्षण (अनित्य, दुःख, अनात्म)पाखे स्थापित याना क्यनातगु जुयाच्वन। व उगु पञ्चक्खन्ध मध्यय् न्हापालाक रूपक्खन्धेस क्यना तगु थथे कि,

फेणपिण्डुपमं रूपं, वेदना बुब्बुलुपमा।
मरीचिकुपमा सञ्ञा, संखारा कदलूपमा।
मायूपमञ्च विञ्ञाणं, देसितादिच्चबन्धुना।।

तदर्थ, रूपं – रूपक्खन्ध धयागु, फेणपिण्डुपमं – लः यागु पीजा उपमा समान खः, वेदना – वेदनाक्खन्ध धयागु, बुब्बुलुपमा – लःखय् लः बुब्बुल यागु उपमा समान खः, सञ्ञा – सञ्ञाक्खन्ध धयागु, मरीचिकुपमा – लः मदुगु थासय् लः दुथ्यें खनिगु मृगतृष्णा यागु उपमा समान खः, संखारा – संखारक्खन्ध धयागु, कदलूपमा – केरामा यागु उपमा समान खः, विञ्ञाणं – विञ्ञाणक्खन्ध धयागु, मायूपमं – जादु इन्द्रजाल यागु उपमा समान खः, इति – थ्व थुलि, आदिच्चबन्धुना – सूर्यवंश जुया बिज्याम्ह विभज्जवादि तथागतं, देसिता – देशना याना बिज्यागु जुल।

थथे धकाः पालि गाथास कनातगु बमोजिम पञ्चक्खन्ध (नामरूप) धयागु रूप, वेदना, सञ्ञा, संखारा, विञ्ञाण धकाः ५ न्यागू प्रकारया दयाच्वन। व उगु पञ्चक्खन्ध मध्ययू रूपक्खन्ध धयागु भूतरूप ४, उपादा रूप २४, जम्मा याना २८ नीच्यागू रूप दयाच्वन।

उगु रूपक्खन्ध धयागु लः यागु पीजा समानगु जुयाच्वन। उगु रूप बारम्बार उत्पत्ति जुजुं विनाश जुया वनाच्वंगु स्वभाव दयाच्वन। चतुर्धातुया परिवर्तन जुइगु स्वभाव दयाच्वन। क्षणिक स्पर्श जुइगु मात्र स्वभाव दयाच्वन। स्थिर जुइगुयात वांछ्वयेगु जूयानितिं अस्थीरगु अनित्य स्वभाव धर्म मात्र खनी धकाः बारम्बार लुमंका विचाः याना भावना वृद्धियाये माल।

उगु रूपक्खन्ध प्रतिसन्धि च्वनीगुनं दुःख, जन्म जुइगुनं दुःख, वृद्ध जुइगुनं दुःख, दुनेनं पिनेनं भय, अन्तराय उपद्रव जुयावइगु, शत्रु मारगणपिंसं पीर कष्टबिइगु तथा विनाश याइगु जुयानितिं अत्यन्त दाहादि दुःख जुयावइगु स्वभाव दयाच्वन। सहयाना सहयाय् थाकुगु पीर कष्ट जुइगु स्वभाव दयाच्वन। सुख धयागुयात वांछ्वइगु जुयानितिं दुःख जुइगु स्वभाव धर्म मात्र धकाः बारम्बार दिनरात्री सनं तुटेमजुइक स्मृति धारण यानाव विचार भावना वृद्धि याये माःगु जुल।

उगु रूपक्खन्ध अनिच्च हिसापं अस्थीरगु स्वभाव धर्म खः। दुःखगु हिसापं आपालं पीरकष्ट जुइगु स्वभाव धर्म खः। थ्व गुगु दुःख जित जुइकेमखु धकाः अथवा थ्व दुःख जित मजुइमा धकाः प्रार्थना याना च्वंसानं गुगु जुइमागुयात मजुसें त्वती मखु, थजागु स्वभाव धर्म जुयाच्वन। हानं अनत्ता हिसापं थःमं धयाथें मदुगु थःगु अधिनय् मदुगु स्वभाव धर्म खः। थ्व थपिं जि कायू, जि म्यायू, जिगु धन जन सम्पत्ति, जिगु शरीर धकाः धायेगु छुं दुगू मखु। केवल थथःगु स्वभावं बनेजुयाच्वंगु अतएव (अट्ठि, मांस) ला, क्वें यागू

https://dhamma.digital

पुञ्च आदि मात्र खः, तसर्थ जिः जिगु धायेगु छुंहे दुगु मखु, फगत अनत्ता स्वभाव धर्म मात्र खः धकाः बारम्बार दिन रात्रिसनं तुटेमजुइकं बाँलाक लुमंका विचार बल्लाका भावना वृद्धियाये माःगु जुल। थ्व थुगु पति रूपक्खन्धया लक्षणयात क्यना तगु छगू भाग समाप्त जुल।

वेदनाक्खन्ध धयागु परमार्थ स्वभाव जुयाच्वंगु ५२ न्येनिगू चेतसिक धर्म मध्ययू वेदना चेतसिक धयागु खुप मज्जा ताया हर्षानन्दथें ताया च्वनिगु बखतयू सुख वेदना, कष्ट पीर जुइका हाला, ख्वया च्वनिगु बखतयू दुःख वेदना, दुःख नं मखु सुखनं मखु समानता खना च्वनिगु बखतयू उपेक्षा वेदना थथे धकाः स्वंगू प्रकारया वेदना दयाच्वन। व गुगु स्वंगू प्रकारया वेदनायात भोग याइगु वेदना चेतसिक छगू मात्र जुयाच्वन। उगु वेदना चेतसिक यातहे वेदनाक्खन्ध धकाः धाइ। वेदनाक्खन्ध धयागु, लः बुब्बुल यागु उपमा समान जुयाच्वन। उगु वेदनाक्खन्ध बारम्बार उत्पत्ति जुजुं विनाश जुइगु स्वभाव दयाच्वन धकाः रूपक्खन्धयू च्वे कना तगु अनुसार त्रिलक्षण (अनित्य, दुःख, अनात्म) स्वंगूपाखे स्थापित यानावं बाँलाक विचार बल्लाका भावना वृद्धियायू माःगु जुल। वेदनाक्खन्धया लक्षणयात क्यनातगु छगू भाग समाप्त जुल।

सञ्ञाक्खन्ध धयागु परमार्थ स्वभाव जुयाच्वंगु ५२ न्येनिगू चेतसिक धर्म मध्ययू सञ्ञा चेतसिक धयागु ह्याउँ, वाउँ, तुयु, म्हासु, सम्पूर्ण (चीज वस्तु) रूप, शब्द, गन्ध, रस, फोठब्ब धर्मयात लुमंका म्हसीका तगु सञ्ञा चेतसिक यातहे सञ्ञाक्खन्ध धकाः धाइ। उगु सञ्ञाक्खन्ध धयागु, मृगतृष्णा समान जुयाच्वन। उगु सञ्ञाक्खन्ध बारम्बार उत्पत्ति जुजुं विनाश जुइगु स्वभाव दयाच्वन धकाः रूपक्खन्धयू च्वे कना तगु अनुसार त्रिलक्षण (अनित्य, दुःख, अनात्म) स्वंगूपाखे स्थापित यानावं बाँलाक विचार बल्लाका भावना वृद्धियायू माःगु जुल। सञ्ञाक्खन्धया लक्षणयात क्यनातगु छगू भाग समाप्त जुल।

संखारक्खन्ध धयागु परमार्थ स्वभाव जुयाच्वंगु ५२ न्येनिगू चेतसिक धर्म मध्ययू वेदना चेतसिक १, सञ्ञा चेतसिक १, थ्व निगू चेतसिकयात लिकयाव बाकि फस्स आदि ५० न्येगू चेतसिक धर्म कुशल अकुशल अव्याकृत धर्म श्रृष्टि जुयाच्वंगु (उत्पत्ति जुयाच्वंगु)या कारणं संखारक्खन्ध धयातगु खः। उगु संखारक्खन्ध सारहीन जुयाव असारगु जुयाच्वंगुया निति केरामाः समान जुयाच्वन। उगु संखारक्खन्ध बारम्बार उत्पत्ति जुजुं विनाश जुइगु स्वभाव दयाच्वन धकाः रूपक्खन्धयू च्वे कना तगु अनुसार त्रिलक्षण (अनित्य, दुःख, अनात्म) स्वंगूपाखे स्थापित यानावं बाँलाक विचार बल्लाका भावना वृद्धियायू माःगु जुल। संखारक्खन्धया लक्षणयात क्यनातगु छगू भाग समाप्त जुल।

विञ्ञाणक्खन्ध धयागु वेदना, सञ्ञा, संखार, थुगु नामक्खन्ध स्वंगू प्रकारया धर्म व नापं नापं उत्पत्ति जुइगु ८९ चेगुंगू चित्त मध्ययू थःके (नुगले) उत्पत्ति जुयाच्वंगु चित्त विञ्ञाणक्खन्ध धाइ। उगु विञ्ञाणक्खन्ध (जादु) चतक याइपिंसंथ्यें छलेयाइगुया कारणयू इन्द्रजाल समान जुयाच्वन। उगु विञ्ञाणक्खन्ध बारम्बार उत्पत्ति जुजुं विनाश जुइगु स्वभाव दयाच्वन धकाः रूपक्खन्धयू च्वे कना तगु अनुसार त्रिलक्षण (अनित्य, दुःख, अनात्म) स्वंगूपाखे स्थापित यानावं बाँलाक विचार बल्लाका भावना वृद्धियायू माःगु जुल। विञ्ञाणक्खन्धया लक्षणयात क्यनातगु छगू भाग समाप्त जुल।

थ्व गुगु जि धकाः नामसंज्ञा (प्रज्ञप्ति) जुयाच्वंगु पञ्चक्खन्ध (नामरूप) धर्म अनित्य हिसापं स्थिर मदुगु स्वभाव धर्म, दुःख हिसापं महाकष्ट पीर जुइगु स्वभाव धर्म, अनत्ता हिसापं थःमं धयाथें, थः योथें, थःगु अधिनयू मदुगु स्वभाव धर्ममात्र खः धकाः बारम्बार तुटेमजुइकं बाँलाक लुमंका विचार बल्लाका भावना वृद्धियायू माःगु जुल। पञ्चक्खन्ध (नामरूप) धर्मयात छोटकरी हिसापं विचाः याना कायेगु संक्षिप्तं छगू प्रकारया समाप्त जुल।

पुनर्वार पञ्चक्खन्ध (नामरूप) धर्मयात विस्तार पूर्वक विभाजन यान त्रिलक्षण (अनित्य, दुःख, अनात्म) स्वंगूपाखे स्थापित यायेगु प्रथम न्हापालाक रूपक्खन्धेस विचाः याना स्वयेगु रूल क्यनातगु थथे खः कि – गुम्ह त्रिलोकाधिपति जुया बिज्याकम्ह अचिंतेय्य तथागतं आज्ञाजुया बिज्यागु उत्तमोत्तमगु परमार्थ (अभिधर्म) देशनास पञ्चक्खन्ध (नामरूप) धयागु रूपक्खन्धा, वेदनाक्खन्धा, सञ्ञाक्खन्धा, संखारक्खन्धा, विञ्ञाणक्खन्धा धकाः ५ न्यागू प्रकारया दयाच्वन। व उगु न्यागू मध्ययू रूपक्खन्धा धयागु द्वातिंसकार ३२ स्वीनिगू धर्म कोट्ठास दयाच्वन।

https://dhamma.digital

यथा केसा, लोमा, नखा, दन्ता, तचो, मंसं, नहारू, अट्ठि, अट्ठिमिञ्जं, वक्कं, हदयं, यकनं, किलोमकं, पिहकं, पप्फासं, अन्तं, अन्तगुणं, उदरियं, करिसं, मत्थलुंगं (थुथाय् तक २० न्यीगू कोट्ठास धर्म पुचः पथवी धातु धाई) पित्तं, सेम्हं, पुब्बो, लोहितं, सेदो, मेदो, अस्सु, वसा, खेलो, सिङ्घानिका, लसिका, मुत्तं (थुगु पति १२ भिंनिगू कोट्ठास धर्म पुचःयात आपो धातु धाई)।

सीत जोर, उण्ह जोरयात उत्पत्ति जुइगु सन्तप्पन तेजो धातु १, केस पाके जुइगु, वा हाया वनीगु, छ्यंगु के के कुना (बुढा बुढी जुइगु) जीर्ण जुइगु आदियात उत्पत्ति जुइगु जीर्ण तेजो धातु १, आपालं डाह जुइगु पित्याक प्यास चायिगुयात उत्पत्ति याइगु परिदाह तेजो धातु १, नया त्वनागु आदि आहार यानागुयातं बाँलाक परिपक्व पाके याइगु परिपाचक तेजो धातु १ थुगु पति प्यंगू कोट्ठास धर्म पुचःयात तेजो धातु धाइ।

च्वे पाखें थाहाँ वइगु उद्धंगम वायु, क्वे पाखें क्वाहाँ वनीगु अधोगम वायु, आतापतिया पिने च्वनिगु कुच्छिसय वायु, आतापतिया दुने च्वनिगु कोट्ठास वायु, ल्हाः तुति आदि केकुंकेगु, तप्यंकेगु हानं वनेगु, वयेगुयात उत्पत्ति याइगु अंगमंगानुसारिय वायु, स्वास ह्वाहाँ, पिहाँ जुइगुयात उत्पत्ति याइगु अस्सास पस्सास वायु थुगु पति खुगू कोट्ठास धर्म पुचःयात वायो धातु धाइ।

थुगु हिसापं पथवी धातु २० न्यीगू, आपो धातु १२ भिंनिगू, तेजोधातु ४ प्यंगू, वायोधातु ६ खुगू थुगुपति जम्मा ४२ पीनिगू प्रकारया दयाच्वंगु चतुधातु धर्म पुचः दुने च्वंगु अज्झत्तिक धातु जुयाच्वन। वहे आपो, तेजो वायो, पथवी प्यंगूयात चतुर्महाभूत धाइ। चतुर्महाभूतयातहे साक्षात् भूतरूप धाइ। वहे चतुर्महाभूतयात आधार कया उत्पत्ति जूगु उपादा रूप २४ नीप्यंगू खः उके चतुर्महाभूत ४ प्यंगू तल धायेव जम्मा रूप २८ नीच्यागू दयाच्वन।

व उगु २८ नीच्यागू रूपयात विभाजन याना क्यना तगु यथा –

उपादा रूप २८	
निप्फन्न रूप १८	अनिप्फन्न रूप १०
भूत रूप ४ (पृथ्वी, आप, तेज, वायु)	परिच्छेद रूप १ (आकाश धातु)
प्रसाद ५ (चक्षु, श्रोत, घ्राण, जिव्हा, काय)	विज्ञप्ति रूप २ (काय विज्ञप्ति, वचि विज्ञप्ति)
गोचर रूप ४ (रूप, शब्द, गन्ध, रस व आप धातु तोता बाकि स्वंगू धातु च्वे ल्याखे वनेधुंकगु स्पर्श)	विकार रूप ३ (रूपया लघुता, मृदुता, कर्मण्यता व विज्ञप्ति निगू)
भाव रूप २ (स्त्रीत्व व पुरूषत्व)	लक्षण रूप ४ (रूपया उत्पत्ति, सन्तति, जरता, अनित्यता)
हृदय रूप १ (हदय वस्तु)	
जीवित रूप १ (जीवितिन्द्रिय)	
आहार रूप १ (कबलिंकार आहार)	

उक्त कनातगु निप्फन्न रूप १८ भिंच्यागू व अनिप्फन्न रूप १० भिगू जम्मा रूप २८ नीच्यागू थुकियातहे रूपक्खन्धा धकाः धयातल। थुगु रूपक्खन्ध लः यागु पीजा थे जागु उपमा समान जुयाच्वन। थ्व गुगु रूपक्खन्धेस (८०) चयूगू प्रकारया कीतानु कीः तयूसं वासयाना च्वंगु दयाच्वन। व अपिं कीः ते वासस्थान छें दयेका च्वनीगु, हानं व कीः ते रमण याना म्हिता च्वनिगु। मचा, खाचा, सन्तान दयेका च्वनीगु व कीः ते नइगु, त्वनीगु, भारा, पिसापादि याइगु, अनेक रोग व्याधि उत्पत्ति याइगु, अन्तिमयू उपाय यानांहे याये मजीक जीवनाश तकन जुया वनीगु खः। अथेया कारणयू थ्व रूपक्खन्ध धयागु उत्पत्ति जुजुं विनाश जुया वनाच्वनीगु स्वभाव जुयाच्वन। चतुधातुया परिवर्तन जुइगु स्वभाव दयाच्वन। छुं भति क्षणिक (पलख) मात्र च्वनीगु स्वभाव जुयाच्वन। स्थिर जुइगुयात वांछ्वइगु जुयानितिं अस्थीरगु अनिच्च स्वभाव धर्ममात्र धकाः बारम्बार सदानं लुमंका विचार बल्लाका भावना वृद्धि यायेमागु जुल।

https://dhamma.digital

थ्व गुगु रूपक्खन्ध धयागु प्रतिसन्धि च्वनीगु बखतय् नं दुःख जन्म जुइगुनं दुःख, वृद्ध जुइगुनं दुःख, रोग व्याधि जुइगुनं दुःख, मृत्यु जुइगुनं दुःख, दुनेनं पिनेनं भय अन्तराय उपद्रव मार शत्रु आपालंया पीर कष्ट दुःख बिइगु विनाश याइगु जुयाच्वंगुया कारणय् दाहादि दग्ध जुइगु स्वभाव दयाच्वन। सहयानां सहयाय् थाकुगु कष्ट पीर जुइगु स्वभाव दयाच्वन। जरा व्याधि, मृत्यु धर्म दुःख कष्टबीगु स्वभाव दयाच्वन। सुख धयागु वांछ्वयाच्वंगुया कारणं महा अघोरगु दुःख स्वभावगु धर्म मात्र जुयाच्वन धकाः मति धारण यानाव विचार बल्लाका बारम्बार भावना वृद्धि यायेमागु जुल।

थ्व गुगु रूपक्खन्ध धयागु अनित्य हिसापं अस्थीरगु स्वभाव धर्म, दुःखगु हिसापं पीरकष्ट दुःख जुइगु स्वभाव धर्म जुयाच्वन। थ्व गुगु दुःख जित मयो जित जुइमते जित मजुइमा धकाः आपालं प्रार्थना याना च्वंसानं गुगु जुइमागु स्वभावयात मजुसें त्वतीहे मखुगु जुयाच्वन। हानं अनात्म यागु हिसापं थम्हं धयार्थें मदुगु थः नं मखुगु थःगु अधिनेनं मदुगु स्वभाव धर्म, तथा बाँलाक विचाः याना स्वत धाःसा थ्व गुगु धारणा याना च्वनागु शरीरादि हेनं जि, जिगु धकाः धायेगु छुं नं दुगु मखु, केवल अट्ठि मंसादि पुञ्ज उत्पत्ति जुजुं विनाश जुयावनाच्वनीगु अनात्म स्वभाव धर्म मात्र धकाः हरबखत मती धारण याना त्रिलक्षण (अनित्य, दुःख, अनात्म) स्वंगूपाखे तयावं बाँलाक विचार बल्लाका भावना वृद्धि याये माःगु जुल। रूपक्खन्धया लक्षण छगुयात क्यनातगु समाप्त जुल।

वेदनाक्खन्धयात विभाजन याना क्यनातगु

वेदनाक्खन्ध धयागु परमत्थ स्वभाव जुयाच्वंगु चेतसिक ५२ न्येनिगू धर्म मध्यय् वेदना चेतसिक धयागु गुगु थःमं भोग यानाच्वंगु वेदना धर्म अनुभव हिसापं सुख सहगत कायविञ्ञाण चित्त छगू। सुन्दर शोभायमानगु (योग्यतागु मज्जा तायाच्वंगु सोभण सोमनस्स सहगत चित्त ६२ ख्वीनिगू। थुगु पति ख्वीनिगू चित्तं सुखयात अनुभव यानाच्वंगु वेदनायात सुख वेदना धाइ।

दुःख सहगत कायविञ्ञाण चित्त छगू। दोसमूलिक चित्त निगू थुगु पति स्वंगू चित्तं दुःखयात अनुभव यानाच्वंगु वेदना चेतसिकयात दुःख वेदना धाइ।

समानता (अदुक्खमसुख) खंका च्वंगु उपेक्खा चित्त ५५ न्येन्यागूलिं समानता खंका च्वंगु वेदनायात अनुभव यानाच्वंगु वेदना चेतसिकयात उपेक्खा वेदना धाइ।

थुगु हिसापं ८९ चेगुंगू चित्तं भोगयाना च्वंगु सुख वेदना, दुःख वेदना, उपेक्खा वेदना हिसापं स्वंगू वेदनायात अनुभव यानाच्वंगु वेदना चेतसिक छगू मात्र जुयाच्वन। उगु वेदना चेतसिकयातहे वेदनाक्खन्ध धकाः धाइ।

उगु वेदनाक्खन्ध लः बुब्बुल थें जागु खः। उगु वेदनाक्खन्ध बारम्बार उत्पत्ति जुजुं विनाश जुइगु स्वभाव दयाच्वन धकाः रूपक्खन्धय् कनातगु अनुसार बारम्बार सदानं तुटे मजुइक त्रिलक्षण स्वंगुपाखे स्थापित यानावं बाँलाक विचार बल्लाका भावना वृद्धि यायेमागु जुल। वेदनाक्खन्ध छगूया लक्षणयात क्यनातगु समाप्त जुल।

सञ्ञाक्खन्धयात विभाजन याना क्यनातगु।

सञ्ञाक्खन्ध धयागु परमत्थ स्वभाव जुयाच्वंगु चेतसिक न्येनिगू धर्म मध्यय् थम्हं लुमंका म्हसीका तयागु चक्खु धयागु मिखा व रूपारमण धयागु वर्णाकारयात थजागु थथे च्वं धकाः म्हसीका लुमंका तगु रूप सञ्ञा छगू। सोत धयागु न्हायूपं व सद्द धयागु शब्द आरमणयात थजागु थथे खः धकाः म्हसीका लुमंका तइगु सद्दसञ्ञा छगू। घान धयागु न्हाय् व गन्ध धयागु बासवइग गन्धारमणयात थजागु खः धकाः म्हसीका लुमंका तइगु गन्धसञ्ञा छगू। जिव्हा धयागु म्ये व रस धयागु स्वादवइगु रसारमणयात थजागु खः धकाः म्हसीका लुमंका तइगु रससञ्ञा छगू। काय धयागु शरीर व फोठब्ब धयागु स्पर्श जुइगु आरमणयात थजागु खः धकाः म्हसीका लुमंका तइगु फोठब्ब (स्पर्श)सञ्ञा छगू। मनो धयागु चित्त व धर्मारमण धयागु स्वभाव धर्मयात स्यूगु सिइकेफुगु धम्मसञ्ञा छगू। थुगु हिसापं आरमण ६ खुगू धर्म आपालंयात म्हसीका लुमंका तगु सञ्ञा चेतसिकयात सञ्ञाक्खन्ध धाइ। उगु सञ्ञाक्खन्ध मृगतृष्णा थें जागु जुयाच्वन। थुगु सञ्ञाक्खन्ध बारम्बार उत्पत्ति जुजुं विनाश जुइगु स्वभाव दयाच्वन धकाः रूपक्खन्धय् कनातगु अनुसार बारम्बार सदानं तुटे

https://dhamma.digital

मजुइक त्रिलक्षण स्वंगुपाखे स्थापित यानावं बाँलाक विचार बल्लाका भावना वृद्धि यायेमागु जुल। सञ्ञाक्खन्ध छगूया लक्षणयात क्यनातगु समाप्त जुल।

संखारक्खन्धयात विभाजन याना क्यनातगु।

संखारक्खन्ध धयागु परमत्थ स्वभाव जुयाच्वंगु चेतसिक न्येनिगू धर्म मध्ययू फस्स, वेदना, सञ्ञा, चेतना, एकग्गता, जीवितिन्द्र, मनसिकार धकाः जम्मा ७ न्हेगू प्रकारया दयाच्वन।

व उगु न्हेगू प्रकार थथे आरमणयात स्पर्श जुइगु फस्स १, भोगयाइगु वेदना २, म्हसीका लुमंका तइगु सञ्ञा ३, कुशलाकुशल कार्य, कर्मयू तिवःबीम्ह (प्रेरणा याइम्ह) चेतना ४, चित्तस्थीर जुइगु एकग्गता ५, नामरूप धर्मयात सुरक्षा याइगु जीवितिन्द्र ६, ज्या, खँ आदियात नुगलयू तयातइगु मनसिकार ७।

थुगुपति न्हेगू चेतसिक धर्म सम्पूर्ण चित्तनाप साधारण रूपं युक्त जुइगुया कारणं सब्बचित्त साधारण चेतसिक धयातल।

वितक्क, विचार, अधिमोक्ख, वीरिय, पीति, छन्द धकाः जम्मा ६ खुगू प्रकारया दयाच्वन। व उगु खुगु चेतसिक थथे तर्कना जुइगु वितक्क १, विचाः जुइगु विचार २, निर्णय याइगु अधिमोक्ख ३, उद्योग बल याइगु वीरिय ४, चित्तबुझे जुइगु (खुशी जुइगु) पीति ५, ईच्छा जुइगु छन्द ६। थुगु पति खुगू चेतसिक धर्म सम्पूर्ण चित्तनापं युक्त जुइ योग्य योग्यानुसारं मिले जुइगु जुयानितिं पकिण्णक चेतसिक धयातल।

सब्बचित्त साधारण चेतसिक ७, पकिण्णक चेतसिक ६ जम्मायाना १३ भिक्षुवंगू धर्म शोभण चित्तयू युक्त जुइगु अवस्थायू (अशोभणयात त्वता) शोभण व समानगु भाव जुइ। हानं अशोभण चित्तयू युक्त जुइगु अवस्थायू (शोभणयात त्वता) अशोभण व समान भाव जुइ। उगु हिसापं कुसलाकुसल चित्तेस लिना जुइगुया कारणयू अञ्ञसमान चेतसिक धकाः धागु जुल।

मोह, अहिरिक, अनोतप्प, उद्धच्च, लोभ, दिट्ठि, मान, दोस, ईस्सा, मच्छरिय, कुक्कुच्च, थिन, मिद्ध, विचिकिच्छा धकाः अकुसल चेतसिक १४ भिक्ष्यंगू प्रकारया दयाच्वन।

व उगु भिंक्ष्यंगू चेतसिक थथे कुसलाकुसल छुं मसीका च्वनीगु मोह १, दुश्चरित कर्मयू लज्जा मचाइगु अहिरिक २, दुश्चरित कर्मयू त्राश मचाइगु अनोत्तप्प ३, चञ्चलता जुइगु उद्धच्च ४, लोभ लालचि जुइगु लोभ ५, उल्टागु खना च्वनीगु दिट्ठि ६, अभिमानि जुइगु मान ७, क्रोध स्वभावं अपराध याइगु दोस ८, परवस्तुकयू ईर्ष्यायाइगु (दाग तयेगु) ईर्ष्या ९, थःगु सम्पत्ति कृपणि जुइगु मच्छरिय १०, पश्चाताप जुइगु कुक्कुच्च ११, चित्तयू आलश्य जुइगु थिन १२, चेतसिकया असमर्थ जुइगु (ज्वःलहां च्वनीगु) मिद्ध १३, शंसय जुइगु विचिकिच्छा १४, थुगु पति भिंक्ष्यंगू चेतसिक धर्म अकुसलयात उत्पत्ति याइगुया कारणयू अकुसल चेतसिक धयातल।

सद्धा, सति, हिरी, ओतप्प, अलोभ, अदोस, तत्रमज्झत्तता काय पस्सद्धि, चित्त पस्सद्धि, कायलहुता, चित्तलहुता, काय मुदुता, चित्त मुदुता, काय कम्मञ्ञता, चित्त कम्मञ्ञता, काय पागुञ्ञता, चित्त पागुञ्ञता, काय उजुकता, चित्त उजुकता, धकाः १९ भिंगुंगू प्रकारया दयाच्वन।

व उगु भिंगुंगू चेतसिक धर्म थथे त्रिरत्नादि भिंभिंगु आरमणयू बाँलाक विश्वास जुइगु सद्धा १, भिंगु लुमना वइगु सति २, दुश्चरित कर्मयू लज्जा चाइगु हिरी ३, दुश्चरित कर्मयू त्राश चाइगु ओतप्प ४, लालचि मजुइगु अलोभ ५, क्रोध स्वभावं अपराध मयाइगु अदोस ६, समानता खनिगु तत्रमज्झत्तता ७, चेतसिकया शान्त जुइगु काय पस्सद्धि ८, चित्तया शान्त जुइगु चित्त पस्सद्धि ९, चेतसिकया याउंसे च्वनिगु कायलहुता १०, चित्तया याउंसे च्वनीगु चित्तलहुता ११, चेतसिकया क्यातुसे च्वनीगु काय मुदुता १२, चित्तया क्यातुसे च्वनीगु चित्त मुदुता १३, चेतसिकया कार्य कर्मयू योग्यता जुइगु काय कम्मञ्ञता १४, चित्तया कार्य कर्मयू योग्यता जुइगु चित्त कम्मञ्ञता १५, चेतसिकया शक्ति समर्थवान् जुइगु काय पागुञ्ञता १६, चित्तया शक्ति समर्थवान् जुइगु चित्त पागुञ्ञता १७, चेतसिकया तप्यंगु काय उजुकता १८, चित्तया तप्यंगु चित्त उजुकता १९। थुगु हिसापं १९ भिंगुंगू प्रकारया दयाच्वन।

व गुगु चेतसिक धर्म शोभायमानगु योग्यतागु शोभण चित्त ५९ न्येगुंगू नापं मिले जुइगु जूयानितिं सोभण साधारण चेतसिक धयातल।

https://dhamma.digital

सम्मावाचा, सम्मा कम्मन्त, सम्मा आजीव धकाः ३ स्वंगू प्रकारया दयाच्वन। व उगु स्वंगू प्रकार थथे मुसावाद, पिसुणवाचा, फरूसावाचा, सम्फप्पलापावाचा धकाः वची दुश्चरित ४ प्यंगुलिं विरत जुयाच्वंगुयात सम्मावाचा, हानं पाणातिपात, अदिन्नादान, कामेसुमिच्छाचार धकाः स्वंगू प्रकारया दयाच्वन। उगु स्वंगू प्रकार काय दुश्चरित विमुख जुयाच्वंगुयात सम्मा कम्मन्त धाइ। थुगुहे हिसापं वची दुश्चरित, काय दुश्चरितं विरत जुयाच्वंगुयात सम्मा आजीव धाइ। थुगु स्वंगू चेतसिक धर्म दुश्चरित धर्मयू विरत जुयाच्वंगुया कारणयू विरति चेतसिक धयातल।

करूणा, मुदिता धकाः २ निगू प्रकारया दयाच्वन। उके मध्ययू (प्रज्ञप्ति जुयाच्वंगु) दुक्खित सत्वपिन्त दयातयेगु करूणा, सुखित जुयाच्वंपिं सत्वपिं खना हर्ष जुइगु मुदिता थुगुपति २ निगू चेतसिक धर्मयात अप्पमञ्ञा चेतसिक धयातल।

अमोह धयागु पञ्ञिन्द्रे चेतसिक यथार्थ भावं साक्षात् धर्मयात प्रकाश याना खंके सिइके फुगु लक्षण दयाच्वन। सोभण साधारण चेतसिक १९ भिंगुंगू, विरति चेतसिक ३, अप्पमञ्ञा चेतसिक २ पञ्ञिन्द्र चेतसिक १ थ्व फुक्क जम्मायाना २५ नीन्यागू चेतसिक धर्मयात सोभण चेतसिक धयातल।

असोभण चेतसिक २७ नीन्हेगू, सोभण चेतसिक २५ नीन्यागू जम्मा ५२ न्येनिगू चेतसिक धर्म जुयाच्वन।

व उगु ५२ न्येनिगू चेतसिक धर्ममध्ययू वेदना चेतसिकयात लिकयाव वेदनाक्खन्ध १, सञ्ञा चेतसिकयात लिकयाव सञ्ञाक्खन्ध १, थुगु निगू लिकयालि बाकि ५० न्येगू चेतसिक धर्मयात संखारक्खन्ध धयातल।

व उगु संखारक्खन्ध धयागु सारहीन जुयाच्वंगुया कारणयू केरामा थें जागु जुयाच्वन। उगु संखारक्खन्ध बारम्बार उत्पत्ति जुजुं विनाश जुइगु स्वभाव दयाच्वन धकाः रूपक्खन्धयू कनातगु अनुसार बारम्बार सदानं तुटे मजुइक त्रिलक्षण स्वंगुपाखे स्थापित यानावं बाँलाक विचार बल्लाका भावना वृद्धि यायेमागु जुल। संखारक्खन्ध छगूया लक्षणयात क्यनातगु समाप्त जुल।

विञ्ञाणक्खन्धयात विस्तार पूर्वक विभाजन याना क्यनातगु।

सम्मा सम्बुद्ध तथागतं देशना याना बिज्यागु परमत्थ धर्म प्यंगू प्रकारया दयाच्वन। यथा – चित्त, चेतसिक, रूप, निब्बान धकाः ४ प्यंगू प्रकार खः। उगु प्यंगू मध्ययू विञ्ञाणक्खन्ध धयागु चित्त क्वे च्वयातयागु अनुसारं बुझे जुया कायेमाल।

यथा कामावचर चित्त ५४ न्येप्यंगू, रूपावचर चित्त १५ भिंन्यागू, अरूपावचर चित्त १२ भिंनिगू, लोकोत्तर चित्त ८ च्यागू हिसापं जम्मा चित्त ८९ चयू गुंगू जुयाच्वन। व उगु फुक्क चित्त मध्ययू कामावचर चित्त ५४ न्येप्यंगू धयागु अकुसल चित्त १२ भिंनिगू, अहेतुक चित्त १८ भिंच्यागू, कामावचर सोभण चित्त २४ नीप्यंगू थुगु हिसापं जम्मा याना कामावचर चित्त ५४ न्येप्यंगू जुल।

व उगु न्येप्यंगू चित्त मध्ययू अकुसल चित्त १२ भिंनिगू धयागु गथे धाःसा लोभमुलिक चित्त ८ च्यागू, दोसमूलिक चित्त २ निगू, मोहमूलिक चित्त २ निगू जम्मा अकुसल चित्त १२ भिंनिगू जुयाच्वन।

उलि मध्ययू लोभ मूलिक चित्त ८ धयागु थथे खः कि,

१. सोमनस्स सहगत दिट्ठिगत सम्पयुत्त असंखारिक चित्त १,
२. सोमनस्स सहगत दिट्ठिगत सम्पयुत्त ससंखारिक चित्त १,
३. सोमनस्स सहगत दिट्ठिगत विप्पयुत्त असंखारिक चित्त १,
४. सोमनस्स सहगत दिट्ठिगत विप्पयुत्त ससंखारिक चित्त १,
५. उपेक्खा सहगत दिट्ठिगत सम्पयुत्त असंखारिक चित्त १,
६. उपेक्खा सहगत दिट्ठिगत सम्पयुत्त ससंखारिक चित्त १,
७. उपेक्खा सहगत दिट्ठिगत विप्पयुत्त असंखारिक चित्त १,
८. उपेक्खा सहगत दिट्ठिगत विप्पयुत्त ससंखारिक चित्त १,

थुगु पति जम्मा चित्त ८ च्यागू जुल।

https://dhamma.digital

हानं वहे लोभ मूलिक चित्त ८ यात छुटे छुटे याना क्यनातगु

सोमनस्स	४	दिट्ठिगत सम्पयुत्त	४	असंखारिक	४
उपेक्खा	४	दिट्ठिगत सम्पयुत्त	४	ससंखारिक	४
जम्मा याना	८	जम्मा याना	८	जम्मा याना	८

दोस मूलिक चित्त २ निगू धयागु थथे,
९. दोमनस्स सहगत पटिघ सम्पयुत्त असंखारिक चित्त १,
१०. दोमनस्स सहगत पटिघ सम्पयुत्त ससंखारिक चित्त १,
हानं वहे दोस मूलिक चित्त २ निगूयात छुटे छुटे याना क्यनातगु,

दोस	१	असंखारिक	१
पटिघ	१	ससंखारिक	१
जम्मा याना	२	जम्मा याना	२

दोस धयागु क्रोधि चित्त (करागु) द्वेष स्वभाव दयाच्वन। पटिघ धयागु घाटक याइगु स्वभाव दयाच्वन।
मोह मूलिक चित्त २ निगू धयागु थथे,
११. उपेक्खा सहगत विचिकिच्छा सम्पयुत्त चित्त १,
१२. उपेक्खा सहगत उद्धच्च सम्पयुत्त चित्त १,
विचिकिच्छा धयागु आरमणयात निर्णय याये मफुगु स्वभाव जुयाच्वन। उद्धच्च धयागु चंचलता (तिंन्हूगु) स्वभाव जुयाच्वन। थुथाय् तकयात अकुसल चित्त १२ भिंनिगू समाप्त जुल।
आः थन अहेतुक चित्त १८ भिंच्यागू धयागु थथे,
१. उपेक्खा सहगत अकुसल विपाक चक्खुविञ्ञाण १,
मिखां खनाव (स्यूगु) सिइकेफुगु
२. उपेक्खा सहगत अकुसल विपाक सोतविञ्ञाण १,
न्हाय्पनं तायाव (स्यूगु) सिइकेफुगु
३. उपेक्खा सहगत अकुसल विपाक घानविञ्ञाण १,
न्हासं बास तायाव (स्यूगु) सिइकेफुगु
४. उपेक्खा सहगत अकुसल विपाक जिव्हाविञ्ञाण १,
जिव्हा (म्यें) रसयागु स्वाद कयाव (स्यूगु) सिइकेफुगु
५. दुक्ख सहगत अकुसल विपाक कायविञ्ञाण १,
शरीरं स्पर्श जुयाव(थिया) (स्यूगु) सिइकेफुगु
६. उपेक्खा सहगत अकुसल विपाक सम्पटिच्छन्न १,
चित्तय् आरमणयात ग्रहणयाःगु यायेसगु
७. उपेक्खा सहगत अकुसल विपाक संतीरण १,
चित्तं आरमणयात अनुभव (विचार) निर्णय यायेसगु
थुगु पति जम्मा ७ न्हेगू चित्त अहेतुक अकुसल विपाक चित्त धाइ।
अहेतुक कुसल चित्त ८ च्यागू धयागु थथे,
८ .उपेक्खा सहगत कुसल विपाक चक्खुविञ्ञाण १,
मिखां खनाव (स्यूगु) सिइकेफुगु

https://dhamma.digital

९. उपेक्खा सहगत कुसल विपाक सोतविञ्ञाण १,
न्हायूपनं तायाव (स्यूगु) सिइकेफुगु
१०. उपेक्खा सहगत कुसल विपाक घानविञ्ञाण १,
न्हासं बास तायाव (स्यूगु) सिइकेफुगु
११. उपेक्खा सहगत कुसल विपाक जिव्हाविञ्ञाण १,
जिव्हा (म्यें) रसयागु स्वाद कयाव (स्यूगु) सिइकेफुगु
१२. सुख सहगत कुसल विपाक कायविञ्ञाण १,
शरीरं स्पर्श जुयाव(थिया) (स्यूगु) सिइकेफुगु
१३. उपेक्खा सहगत कुसल विपाक सम्पटिच्छन्न १,
चित्तयू आरमणयात ग्रहणयाःगु यायेसगु
१४. सोमनस्स सहगत कुसल विपाक संतीरण १,
चित्तं आरमणयात अनुभव (विचार) निर्णय यायेसगु
१५. उपेक्खा सहगत कुसल विपाक संतीरण १,
चित्तं आरमणयात अनुभव (विचार) निर्णय यायेसगु
थुगु पति जम्मा ८ च्यागू चित्त अहेतुक कुसल विपाक चित्त धाइ।
अहेतुक क्रिया चित्त ३ स्वंगू धयागु थथे,
१६. उपेक्खा सहगत पञ्चद्वारावज्जन १,
न्यागू द्वारेसनं विचाः याइगु
१७. उपेक्खा सहगत मनोद्वारावज्जन १,
मनोद्वारस विचाः याइगु
१८. सोमनस्स सहगत हसितुप्पाद १,
हर्षजुइसाठे (न्हिलिगु) हर्षित जूगु
थुगु पति जम्मा ३ स्वंगू चित्त अहेतुक क्रिया जुयाच्वन।

आः थन अहेतुक अकुसल विपाक चित्त ७ न्हेगु, अहेतुक कुसल विपाक चित्त ८ च्यागू, अहेतुक क्रिया चित्त ३ स्वंगू सहितं जम्मा अहेतुक चित्त १८ भिंच्यागू जुयाच्वन।

उक्त कनावंगु गुगु अकुसल चित्त १२ भिंनिगू, अहेतुक १८ भिंच्यागू जम्मायाना ३० स्वीगू चित्त शोभा मदुगु (बाँमलागु) योग्यता मखुगुया कारणयू असोभण चित्त धयातल।

थनलिं क्वे च्वयातगु बाकि मेगु ५९ न्येगुंगू चित्त शोभा दुगु (बाँलागु) योग्यतागुया कारणं सोभण चित्त धाइ। अथवा ९१ ग्वीछगू चित्त यातनं सोभण चित्त धयातल।

कामावचर सोभण चित्त २४ नीप्यंगूयात क्यनातगु महाकुसल चित्त ८ च्यागू, सहेतुक महाविपाक चित्त ८ च्यागू, सहेतुक महाक्रिया चित्त ८ च्यागू जम्मा याना कामावचर सोभण चित्त २४ नीप्यंगू जुल।

आः थन महाकुसल चित्त ८ धयागु थथे,
१. सोमनस्स सहगत ञाण सम्पयुत्त असंखारिक चित्त १,
सौमनस्य व नापं ञाण संयुक्तगु तिवः मदुगु चित्त
२. सोमनस्स सहगत ञाण सम्पयुत्त ससंखारिक चित्त १,
सौमनस्य व नापं ञाण संयुक्तगु तिवः दुगु चित्त
३. सोमनस्स सहगत ञाण विप्पयुत्त असंखारिक चित्त १,
सौमनस्य व नापं ञाण विप्रयुक्तगु तिवः मदुगु चित्त
४. सोमनस्स सहगत ञाण विप्पयुत्त ससंखारिक चित्त १,
सौमनस्य व नापं ञाण विप्रयुक्तगु तिवः दुगु चित्त
५. उपेक्खा सहगत ञाण सम्पयुत्त असंखारिक चित्त १,

https://dhamma.digital

उपेक्षा व नापं ञाण संयुक्तगु तिवः मदुगु चित्त

६. उपेक्खा सहगत ञाण सम्पयुत्त ससंखारिक चित्त १,

उपेक्षा व नापं ञाण संयुक्तगु तिवः दुगु चित्त

७. उपेक्खा सहगत ञाण विप्पयुत्त असंखारिक चित्त १,

उपेक्षा व नापं ञाण विप्रयुक्तगु तिवः मदुगु चित्त

८. उपेक्खा सहगत ञाण विप्पयुत्त ससंखारिक चित्त १,

उपेक्षा व नापं ञाण विप्रयुक्तगु तिवः दुगु चित्त

थुगु पति जम्मा ८ च्यागू महाकुसल चित्त जुल।

सहेतुक महाविपाक चित्त ८ च्यागू धयागु नं, हानं सहेतुक महाक्रिया चित्त ८ च्यागू धयागु नं, गथे खः महाकुसल चित्तय् च्वे कना वंगु खः वथेहे धकाः बुझे जुया कायेमाल। केवल विपाक धकाः व क्रिया धकाः थुलिहे मात्र फरक खः मेगु फुकं उथेंहे जुयाच्वन। ८ महाकुसल, ८ महाविपाक, ८ महाक्रिया थ्व स्वंगुलिं जम्मा याना कामावचर सोभण चित्त २४ नीप्यंगू।

हानं च्वेकना वंगु अकुसल चित्त १२ भिंनिगू अहेतुक चित्त १८ भिंच्यागू कामावचर सोभण चित्त २४ नीप्यंगू फुक्क जम्मा याना कामावचर चित्त ५४ न्येप्यंगू जुयाच्वन। कामावचर चित्तयागु खँ समाप्त जुल।

रूपावचर चित्त १५ यात क्यनातगु

रूपावचर भिंन्यागू धयागु थथे –

१. वितक्क, विचार, पीति, सुख, एकग्गता धयागु ध्यानङ्ग ५ न्यागूलिं सहित जुयाच्वंगु प्रथम ध्यान कुसल चित्त १

२. विचार, पीति, सुख, एकग्गता धयागु ध्यानङ्ग ४ प्यंगूलिं सहित जुयाच्वंगु दुतिय ध्यान कुसल चित्त १

३. पीति, सुख, एकग्गता धयागु ध्यानङ्ग ३ स्वंगूलिं सहित जुयाच्वंगु ततीय ध्यान कुसल चित्त १

४. सुख, एकग्गता धयागु ध्यानङ्ग २ निगूलिं सहित जुयाच्वंगु चतुत्थ ध्यान कुसल चित्त १

५. उपेक्खा, एकग्गता धयागु ध्यानङ्ग २ निगूलिं सहित जुयाच्वंगु पञ्चम ध्यान कुसल चित्त १।

थुगुपति जम्मा ५ न्यागू रूपावचर कुसल चित्त जुयाच्वन।

थ्वथेंहे रूपावचर विपाक चित्त ५, हानं वथेंहे रूपावचर क्रिया चित्त ५, फुक्कं जम्मा याना रूपावचर चित्त १५ भिंन्यागू जुयाच्वन।

अरूपावचर चित्त यात क्यनातगु

अरूपावचर चित्त १२ भिंनिगू धयागु कुसल चित्त ४, विपाक चित्त ४, क्रिया चित्त ४ जुयाच्वन।

यथा –

१. आकासानञ्चायतन कुसल चित्त १

२. विञ्ञाणञ्चायतन कुसल चित्त १

३. आकिञ्चञ्ञायतन कुसल चित्त १

४. नेवसञ्ञानासञ्ञायतन कुसल चित्त १, जम्मा ४ प्यंगू जुयाच्वन। थ्वथेंहे विपाक चित्त ४, हानं क्रिया चित्त ४ जम्मायाना अरूपावचर चित्त १२ भिंनिगू जुयाच्वन।

उक्त कनातगु अनुसारं रूपावचर चित्त १५, अरूपावचर चित्त १२ जम्मायाना २७ नीन्हेगू चित्त उत्तमगु महत्गत चित्त धकाः धाइगु जुल।

कामावचर चित्त ५४, रूपावचर चित्त १५, अरूपावचर चित्त १२ थ्व फुक्क जम्मा याना ८१ चेछगु चित्त लौकिक एकासीति चित्त धकाः धाइ।

लोकोत्तर चित्तयात क्यनातगु

लोकोत्तर चित्त ८ च्यागू धयागु मार्ग कुसल चित्त ४, फल विपाक चित्त ४ जुयाच्वन।

मार्ग कुसल चित्त धयागु

https://dhamma.digital

१. सोतापत्ति मार्ग कुसल चित्त १
२. सकदागामि मार्ग कुसल चित्त १
३. अनागामि मार्ग कुसल चित्त १
४. अरहत्त मार्ग कुसल चित्त १, जम्मा याना ४ प्यंगू जुल।
फल विपाक चित्त धयागु
५. सोतापत्ति फल विपाक चित्त १
६. सकदागामि फल विपाक चित्त १
७. अनागामि फल विपाक चित्त १
८. अरहत्त फल विपाक चित्त १, जम्मा याना ४ प्यंगू जुल।

च्वे कनावंगु लौकिक चित्त ८९, लोकोत्तर चित्त ८ फुक्कं जम्मा यायेगु बखतय् छोटकरी हिसापं चित्त ८९ चेगुंगू जुयाच्वन।

पुनर्वार अधिक (विस्तार) हिसापं १२१, चित्तयात क्यना तगु यथा – लोकोत्तर चित्त ८ च्यागूयात अलग्ग छुटेयाना कया व गथे खः रूपावचर चित्त अथेहे ध्यानं वृद्धि याना कायेमागु जूयानितिं,

सोतापत्ति मार्ग कुसल चित्त ५
सकदागामि मार्ग कुसल चित्त ५
अनागामि मार्ग कुसल चित्त ५
अरहत्त मार्ग कुसल चित्त ५, जम्मा याना मार्ग कुसल २० नीगू जुल।
प्रथम ध्यान, दु०, तृ०, च०, प०, सोतापत्ति फल विपाक चित्त ५
प्रथम ध्यान, दु०, तृ०, च०, प०,सकदागामि फल विपाक चित्त ५
प्रथम ध्यान, दु०, तृ०, च०, प०, अनागामि फल विपाक चित्त ५

प्रथम ध्यान, दु०, तृ०, च०, प०, अरहत्त फल विपाक चित्त ५, जम्मा याना फल विपाक २० नीगू जुल। फल विपाक २०, व मार्ग कुसल २० जम्मायाना ४० पीःगू लोकोत्तर चित्त दयाच्वन। थुकि हानं लौकिक चित्त ८१ तल धायेव १२१ सच्छिव नीःछगू चित्त दयाच्वंगु जुल। थ्व थुलि संक्षिप्त चित्त यागु खँ समाप्त जुल।

आः थन विञ्ञाणक्खन्ध धयातगुया कारण क्यनातगु

च्वे कनातगु कामावचर चित्त ५४ न्येप्यंगू मध्यय् अरहत्त पुद्गलपिनि प्राप्त जुइ योग्यगु महाक्रिया चित्त ८, सोमनस्स हसितुप्पाद चित्त १, थ्वहे ९ गुंगूयात लिकया बाकि चित्त ४५ पीःन्यागू तिहेतुक पुद्गल पिनि प्राप्त जुइगु चित्त धाइ वहे ४५ पीःन्यागू चित्तमध्यय् महाविपाक ञाण सम्पयुक्त चित्त ४ यात लिकयाव बाकि ४१ पीःछगू चित्त द्विहेतुक पुद्गलपिनि प्राप्त जुइगु चित्त धाइ।

मांया गर्भनिसें अङ्ग अपूर्णम्ह (अङ्ग हीनम्ह) सुगति अहेतुक पुद्गल धाइ। व अपिं सुगति अहेतुक पुद्गलपिन्त ४१ पीःछगू चित्त प्राप्त जुयाच्वन। व उगु ४१ चित्त मध्यय् महाविपाक ञाण विप्पयुत्त चित्त ४ यात लिकयाव बाकि चित्त ३७ स्वीन्हेगू अपाय ४ प्यंगू भूवनय् दुर्गति पुद्गल पिनि प्राप्त जुइगु चित्त धाइ।

थुगु हिसापं थथःगु तिहेतुकपाखे ४५, द्विहेतुकपाखे ४१ प्राप्त जुइ। व गुगु थपिन्त प्राप्त जूगु चित्त कुसल अकुसल अब्याकत धर्मयात (देकिगु) प्रबन्ध मिलेयाइगु जूयानितिं चित्तयात विञ्ञाणक्खन्ध धकाः धाइ। व उगु विञ्ञाणक्खन्ध (छलेयायेगु) भुलेयाय् सःगुया कारणय् इन्द्रजाल जादुथें जागु उपमा समान जुयाच्वन। व गुगु विञ्ञाणक्खन्ध धयागु बारम्बार उत्पत्ति जुजुं विनाश जुइगु स्वभाव दयाच्वन धकाः रूपक्खन्धय् कनातगु अनुसार बारम्बार तुटे मजुइक त्रिलक्षण (अनित्य, दुःख, अनात्म) स्वंगुपाखे स्थापित यानावं बाँलाक विचार बल्लाका भावना वृद्धि यायेमागु जुल। विञ्ञाणक्खन्धया लक्षणयात क्यनातगु छगू भाग समाप्त जुल। मेगु बाकि लिपा।।

https://dhamma.digital

गन्थेञातेपि नोकाये गाहो गाहाति पुग्गलं।
गन्थेञाते अञातेपि काये ञाते नगाहति।।

शास्त्र विद्यादि अनेनेगु ग्रन्थ तथा (अनेनेगु शिल्प विद्यादि) सुतमय ज्ञान, आपा आपालं सेका सिइका मुखष्ट याना तःसां तबि थ्व गुगु परमोत्तम जुयाच्वंगु नाम रूपादियात यथार्थ रूपं विभाजन याना मस्वल धाःसा अथवा विपस्सना प्रज्ञा, मार्ग प्रज्ञा हिसापं स्वया सेका सिइका मकाल धाःसा व गुम्ह पुद्गलयात क्लेश रूपी मिथ्या भूतं ग्रास याइ (भक्षयाइ)।

अथेया कारणयू बुद्ध भगवानया अन्तिम वचन थ्वहे खः कि,

हन्ददानि भिक्खवे! आमन्तयामि वो, वय धम्मा संखारा अप्पमादेन सम्पादेथाति।

तदर्थ – हे भिक्षुपिं! छिमित धाये कि संस्कार अनित्य धर्म खः। अप्रमाद जुया संपादन या।

थुगु पुण्यं सकल प्राणी सुखी जुइमाः।
थुगु पुण्यं तथागतया सासन वृद्धि जुइमाः।।
थुगु पुण्यं निर्वाण पद प्राप्त जुइमाः।।।
भवतु मे जयमंगलं।

जलेन भवति पंकं जलेनेव विसुज्झति।
चित्तेन भवति पापं चित्तेनेव विसुज्झति।।

गुगु खः पंक (भ्यातनाः) लः यागुद्वारा उत्पत्ति जूगु खः, व उगु पंकयात लःखंहे मात्र शुद्ध याइगु थेंतु, चित्तद्वारा उत्पत्ति जुयाच्वंगु, अकुशल पापयातनं चित्तंहे मात्र शुद्ध यायेमागु जुयाच्वन।

।। समाप्त।।

Dhamma.Digital

धातु विवण्णक प्रेत कथा

भिक्षु प्रज्ञानन्द स्थविर

https://dhamma.digital

धातु विवण्णक प्रेत कथा

प्रकाशकः
श्री युक्त साहु भाजुरत्न कंसाकार,
तःखा छ्यें, कान्तिपुर।

बुद्ध सम्बत २४९५
नेपाल सम्बत १०७१
विक्रम सम्बत २००८

अनुवादकः
भिक्षु प्रज्ञानन्द

मुद्रकः
जोरगणेश प्रेस,
नेपाल।

https://dhamma.digital

धातु विवण्णक प्रेत कथा

भगवान बुद्ध लुम्बिनी उद्यानयू जन्म जुया बिज्यात। बुद्धगयायू बोधिज्ञान प्राप्त याना बिज्यात। मृगदावनयू (सारनाथयू) धर्मचक्र प्रवर्तन याना बिज्यात। अथवा पञ्चक्खन्ध नाम, रूपादि, सम्पूर्ण धर्मयात अनेनेगु प्रकारं विभाजन याना क्यना बिज्यात तथा चतुरार्य सत्य धर्मयात बाँलाकहे साक्षात्कार जुइक दृष्टान्त ल्हाती द्योने तया क्यनेथें क्यना बिज्यात।

अनंलि देशाचारि बिज्या ज्यां उमेर ८० चयूदँ यागु अवस्थायू गनखः मल्ल राजापिनिगु सालोद्यान जुयाच्वंगु कुशीनगरयू सालवृक्ष निमाया दथ्वी गुम्ह सम्मासम्बुद्ध तथागत (संखार, विकार, लक्षण, निर्वाण, प्रज्ञप्ति) सम्पूर्ण धर्मयात स्वयं बोध जुया बिज्याम्ह देव मनुष्यादिपिनि गुरू (समन्तभद्र) जुया बिज्याम्ह (विभज्जवादि) गौतम तथागत सम्पूर्ण याये माक्व कार्य कर्म निशेष भावं सिद्धयाना हानं ल्याहाँ वे म्वाक थुगु लोक त्वता गुगु खः महान् विपुलगु अक्षय सुख (असंखत धातु) शान्त प्रणीतगु, जन्म मरण रहित जुयाच्वंगुपाखे मत सीथें अनुपादिशेष परिनिर्वाण जुया बिज्यात। थुगुहे खँ समाचारयात गुम्ह मगध देशया राजा अजात शत्रुं न्यनाव, गनखः परिनिर्वाण जुया बिज्यागु कुशीनगरयू वनाव थःत प्राप्त जूगु च्याब्वे छब्व (छगू द्रोण) अस्थिधातु (सर्वज्ञ धातु) यात तथागत यागु अनन्त गुण लुमंका न्हेदँ, न्हेला, न्हेनु तक आपालं महानगु पूजा सत्कार तथा यात्रा याना राजगिरि नगरयू दुतहगु जुयाच्वन। उगु बखतयू असंख्य आपालं श्रद्धावान् कुलपुत्र, पुत्रीपिंसं पूजादि मान्यादर तया सेवा सत्कार याःगुया कारणं देहान्त जूलिसे धराधर देवलोकयू उत्पत्ति जूवंगु जुयाच्वन।

गुलिं गुलिं श्रद्धा रहित जुया अप्रसन्न भावं निन्दा उपहास याना जूपिं चेखुदोलम्ह मिथ्या दृष्टित भयंकरगु दुःख भोग याना प्रेतलोकयू उत्पत्ति जूवंगु जुयाच्वन। (थुगु खँ स्वेबले संसारयू मिथ्यादृष्टि धयापिं आःजक दयाच्वंगु मखु खनी न्हापा न्हापा भगवानया पालेनं दयाच्वंगुहे जुयाच्वन। सम्यक्दृष्टिपिनिगु कार्य कर्म खनेदया वल धायेव मिथ्यादृष्टि तयूसं स्वेमफइगु स्वभावहे खः खनी)

अमिसं निन्दा याना जूगु खँ थःथे – थ्व गौतम म्वाना च्वंबले जक भीत हानिकार याना दुःखबिया जुलधयां सिनावननं भीत हानियायेगु तथा दुःखबिइगु त्वतुगु मखुनि, धकाः थः थपिनि दायकपिं सःता समर्थन याःगुया नितिं वहे तिर्थंकरतयूगु सिकायतूद्वारा अपिं दायकपिंसं गुपिंखः सर्वज्ञ धातुयात पूजा याःवना च्वंपिं श्रद्धालु जनतापिन्त नाना प्रकारं निन्दा उपहास याना व निवारण याना जुया च्वन, वहे पापं याना मृत्यु जूलिसे प्रेतलोकयू उत्पत्ति जुवंगु खः।

थुगुहे खँ गुलिसिनं थःथेनं धयाच्वंपि दुकि अजात शत्रुं अस्थिधातुयात सुमुक तया पूजादि यानातगू जूसा मनुष्यपिंसं निन्दा याइहे मखु, निन्दा मयासा दुःख जुइहे मखु। आपालं आपा, भ्वासिजुया लां लांबिक यात्रा याना जुगूया कारणं मनुष्यपिंसं स्वेमफुगु खः निन्दा यागु खः। उकियागुहे कारणं लोकपिं नरक दुर्गतिस पतन जुया दुःखसिया च्वनेमाल इत्यादि इत्यादि अविचार अविवेक रूपं खँल्हाना च्वंपिनं दुगु जुयाच्वन।

थुकि ज्ञानी जनपिंसं विचाः याना स्वत धाःसा अजात शत्रु राजायात अथे दोषतया खँ ल्हायू योग्यमजु, छायू धाःसा अजात शत्रु राजाया सुइतंहे दुर्गती पतन याये धैगु इच्छां याःगु मखु। केवल थःगुहे महानगु श्रद्धाचित्तद्वारा पूजादि यात्रा याना थःगु देशयू दुत हगु खः। उकेनं प्रसन्न मजुल धाःसा थथःगु कर्म थम्हं थम्हं अवश्य भोग यायेमाली। थुकि छगू उपमा मोतामोतिं विचाः याना स्वत धाःसा आषाढ महिनास केवल थःगु स्वभावंहे जक जल वृष्टि जूगु खः सिवाय मभिं मभिंगु फल मूलादि सेके धकाः खइमखु। तर उके सुनां सुनां गजा गजागु बीज रोपन याइ अजा अजागुहे फल पुष्प सया वइगुया स्वभावहे जुयाच्वन।

यादिसं वपते बीजं तादिसं हरते फलं।
कल्याणकारी कल्याणं पापकारी च पापकं।।

धयातगु थेंतुं। हानं छगू धर्मपदे थःथेनं कनातगु दुकि,

https://dhamma.digital

अत्तनाव कतं पापं अत्तना संकिलिस्सति।
अत्तना अकतं पापं अत्तनाव विसुज्झति।
सुद्धि असुद्धि पच्चत्तं नाञ्ञो अञ्ञं विसोधये।।

थुकि कनातगु अनुसारं सुना नं सुइतं दोषबीथाय् दुगु मखु। थम्हं थम्हं याना जूगु कर्म थम्हं थम्हंहे भोग मयासें मगा।

राजगिरि नगरय् चेखुदोलम्ह मिथ्यादृष्टि मध्यय् छम्ह महाजनया छें, स्त्री, पुत्री, भौमचा स्वम्ह दयाच्वन। अपिं स्वम्हेसिया सुगन्ध, पुष्प, मालादि पूजा सामान ज्वना अस्थिधातु (सर्वज्ञ धातु) यात पूजा यावने धकाः थिक्क यानाच्वंगु बखतय् छेँया मालिक महाजनं सिइका अमित कथोर वचनं ब्वः बिलकि, अजागु घच्चायापुसे च्वंगु घृणा युक्तगु क्वें छकूयात पूजा मान्य यानाव छिमित छु लाभ दइ धकाः च्वना? मुर्खत! जिगु छें च्वना छिमि यः यःथ्ये सनाच्वने दइमखु थनिं निसें अन उगु क्वेँयात पूजा सत्कार यावने दइमखु धकाः नाना प्रकारं दोष क्यना निन्दा उपहास यानाव निवारण याःगु जुयाच्वन। (अहो! संसारय् द्वेषिपिंसं दोसहे जक माला खंका जुइगु स्वभाव खनी। उकें लोक नीति कनातगु मक्खिका पूति मिच्छन्ति, दोस मिच्छन्ति दुज्जना, भुजिं तयूसं दुर्गन्ध यागु इच्छा याइ, अथेहे दुर्जनपिंसं नाना प्रकारया दोषारोपन याना जुइगु इच्छा याना जुइ) लिपा ता मदुवंहे उम्ह महाजन मृत्यु जुया प्रेतलोकय् उत्पत्ति जूवंगु जुल। महाजननीत स्वम्हेसिनंनं उम्ह महाजनयागु खँयात वास्ता मयासे थः थपिनिगु श्रद्धानुसार तुटे मजुइक बखत बखतय् सर्वज्ञ धातुयात पूजा भाव भक्ति यानाच्वंगु जुल। लिपा अन्तकालय् नरदेह त्वता देवलोकय् उत्पत्ति जूवंगु जुल।

छन्हुया दिनय् महाकास्सप स्थविर चैत्यया समिपय् छगू फाँतय् च्वना सत्वपिन्त करूणा सुदृष्टिं स्वयाव प्रेत तयेतनं देवतापिन्तनं खने दइगु लोक विवरण धैगु ऋद्धिद्वारा अवलोकन याना बिज्यात। उकिं पालि श्लोकय् थथे धकाः कना तगु दुकि,

अन्तलिक्खस्मिं तिट्ठन्तो, दुग्गन्धो पूति वायसि।
मुखञ्च ते किमयो पूतिगन्धं, खादन्ति किं कम्ममकासि पुब्बे।।
ततो सत्थं गहेत्वान, ओक्कन्तन्ति पुनप्पुनं।
खारेन परिप्फोसित्वा, ओकन्तन्ति पुनप्पुनं।।
किं नु कायेन वाचाय, मनसा दुक्कटं कतं।
किस्स कम्म विपाकेन, इदं दुक्खं निगच्छसि।।

तदर्थ, भो प्रेत! छ आमकन आकाशय् च्वनाच्वन छंके दस दिशा नं सहयाये मफेक दुर्गन्ध बास पिहाँ वयाव व्यापक जुयाच्वन। हानं छंगु दुर्गन्ध दयाच्वंगु म्हुत्वी तुँ दायाच्वंगुयात वां वां न्याना नया त्वनाच्वन। पूर्वजन्मय् छं गजागु मभिंगु कर्म याना वयागु खः। एवरूपं म्हुतु धोग्गिना तुँ वायाँ वायाँ दायाच्वंगुयात नया त्वना च्वनेमागुलिसनं, हानं शस्त्रास्त्रयात धारण याना वःपिंसं बारम्बार म्वाः म्वाकंहे छंत ला ध्यना त्या त्या ख्वा ख्वा यागु जुयाच्वन। उकेसनं चिलखं हा हा याना लुनाव बारम्बार त्या त्या, ख्वा ख्वा यानाच्वन। छं न्हापायागु जन्मय् काय, वाक, चित्तं गथिंजागु मभिंगु कर्मयाना वयागुया पाप फलं थपाय च्वतं महानगु दुःख भोगयाना च्वने माःगु खः धकाः धातु विवण्णक महाजन प्रेतयाके न्यना बिज्यात। उगु बखतय् प्रेतं थुगु गाथा ब्वना बिन्तियात –

अहं राजगहे रम्मे, रमणीये गिरिब्बजे।
इस्सरो धन धञ्ञस्स, सुपहूतस्स मारिस।।
तस्सायं मे भरिया च, धीता च सुणिसा च मे।
ता मालं उप्पलञ्चापि, पच्चग्घञ्च विलेपनं।।
थूपं हरन्तियो वारेसिं, तं पापं पकतं मया।।।

https://dhamma.digital

छलासीतिसहस्सानि, मयं पच्चत्तवेदना।
थूपपूजं विवण्णेत्वा, पच्चाम निरये भुसं।।
ये च खो थूप पूजाय, वत्तन्ते अरहतो महे।
आदीनवं पकासेन्ति, विवेचयेथ ने ततो।।
इमा च पस्स अयन्तीयो, मालधारी अलंकता।
मालाविपाकंनुभोन्तीयो, समिद्धा च ता यसस्सिनियो।।

तदर्थ, भन्ते! जि गन खः राजगिरि नगरय् देशयूदुने गुंगूकोटि, हानं देशंपिने गुंगूकोटि जनता दयाच्वंगु अत्यन्त न्ह्याइपुसे च्वना च्वंगु, हानं पर्वत न्यागलं चाउला बगीचा समानं शोभायमान जुयाच्वंगु राजगिरि नगरय् जि धन धान्य आपालं दयाच्वंम्ह छम्ह महाजन खः। हानं व अपिं देवलोकं क्वाहाँवयाव आकाशय् पुचमुना च्वंपिं देवकन्या स्वम्ह जूसां जि न्हापायाम्ह स्त्री, पुत्री, भौमचा जुयाच्वन। व अपिं मिसात स्वम्हस्येनं पुष्प मालादि पलेस्वां अनेनेगु सुगन्ध माल्ये, श्रीखण्ड, चन्दनादि लेपन ज्वना अस्थिधातु थूप पूजा यावने धकाः धापिंत, जिं उगु अस्थिधातुयात नाना प्रकारं निन्दा उपहास याना व अमित अन पूजा याके मछोसे ब्वबिया निवारण याना वयागु जुयाच्वन। वहे याये मत्योगु पाप कर्मयात जिं याना वयागु विपाक फलं थजागु महानगु अघोर दुःख भोग याना च्वने माःगु खः।

हानं थ्व थुपिं चेखुदोलम्ह प्रेतत फुक्कस्येननं जिं थेंहे अस्थिधातु थूपराजयात पूजा वन्दना भाव भक्ति यावना च्वंपिन्त यावनीपिन्त अनेनेगु प्रकारं निन्दा उपहास यानावगुया कारणं सहयाना सहयाय् मफुगु नर्क समानगु महान् दुःखं तप्त जुइका प्रेतलोकय् उत्पत्ति जुया च्वनेमाल। पालि अट्ठकथा ग्रन्थय् नं कनातगु दु कि, निरयेति बलदुक्खताय पेत्तिविसयं निरयसदिसं कत्वा आह।

सर्वज्ञ धातु, थूप पूजा याइपिन्त अतएव दान प्रदान याइपिं श्रद्धावन्तपिन्त जिपिथें जापिं मुर्ख अज्ञानी मिथ्यादृष्टि तयूसं नाना प्रकारं आदिनव दोषारोपन याना क्यना जुइगु प्रकाश याना धया जुइगु स्वभाव दयाच्वन। अजागु महाघोर ग्यानापुगु पापकर्म याना जुइपिं तथा याना च्वंपिन्त करूणा धारि छलपोलपिंसं उपदेश बिया बोधयाना निवारण याना बिज्याहुँ। हानं व अपिं देवकन्यापिंसं पुष्प धूप सुगन्ध मालादि अस्थिधातु थूपराजयात न्हापायागु जन्मय् पूजासत्कार याना वगुया पुण्य फलं दिव्याभरणं अलंकारं तिया दिव्यसुख भोगयाना आपालं परिवार गणपिंसं चाहुयेकाव, हानं वहे सर्वज्ञ धातु थूप राजयात पूजादि दर्शनार्थ वःपिं गुपिंख देवकन्या पिंतनं स्वया बिज्याहुँ भन्ते, धकाः धातु विवण्णक प्रेतं बिन्तियागु जुल।

तञ्च दिस्वान अच्छेरं, अब्भुतं लोमहंसनं।
नमो करोन्ति सप्पञ्ञा, वन्दन्ति तं महामुनिं।।

भावार्थ, व उगु घटनायात परिषदपिंसं खनाव अत्यन्तहे आश्चर्य अद्भूत जुल कि, भतिचा जक अस्थिधातु सर्वज्ञ धातुयात पूजाभाव याना वगुया फलं तःधंगु दिव्यसुख सम्पत्तियात अनुभव याना चोंपिं देव कन्यापिन्तनं खंगु व हानं सर्वज्ञ धातुयात निन्दा उपहास यानावगुया फलं अत्यन्त भयानक दुःखं दाहाजुइका च्वनाच्वंपिं प्रेततयूत खना तच्वतं भयभित त्राश चाया धर्मसंवेग प्राप्त जुल। हानं कारण फल सियाबिज्याम्ह तथा देव मनुष्यादि प्रेत तक यातनं खनेदेक क्यना बीसःम्ह गुम्ह प्रज्ञावान उत्तम भिक्षुवर महाकस्सप स्थविरयातनं वन्दना प्रणाम याःगु जुयाच्वन।

अनंलि धातु विवण्णक प्रेतया प्रार्थना

सोहं नून इतो गन्त्वा, योनिं लद्धान मानुसिं।
थूपपूजं करिस्सामि, अप्पमत्तो पुनप्पुनं।।

https://dhamma.digital

तसर्थ, "आः जि थुगु प्रेतभावं छुटेजुया मनुष्य योनि जन्म जुल धाःसा अप्रमत्त जुयाव बारम्बार सर्वज्ञ धातु थूपराजयात पूजा सत्कार यायेगु अवश्येंहे जुल।" धकाः बिन्ति यास्येंलि गुम्ह महाकास्सप स्थविरं अन समागम जूवया च्वंपिं परिषदपिन्त, वहे प्रेतयागु कारणयात (सिर्षक) तया धर्मदेशना याना सकसितं क्यना कना बिज्यासेंलि श्रद्धावन्त सज्जनपिसनं गुगु याये माःगु खः काय, वाक, चित्त स्वंगुयातं परिशुद्ध याना संयम धर्मयात पालन याःगु जुया निर्तिं देवलोकादि सुगतिपाखे उत्पन्न जूवंगु जुल।

पापी मिथ्यादृष्टि जुयाच्वंपिंसं त्रिरत्नादि सर्वज्ञ धातुया प्रति विश्वास मयासे असंयमि जुया उपहास निन्दा याना जूगुया कारणं प्रेत लोकय् उत्पन्न जुया तःधंगुहे दुःख भोग याना च्वनेमाल। तसर्थ धम्मपदय् कना तगु दुकि –

मधुवा मञ्ञति बालो, याव पापं न पच्चति।
यदा च पच्चति पापं अथ बालो दुक्खं निगच्छति।।

पापयागु फल मवोतले मूर्ख थःमं यानागु पापयात कस्ति समानं भालपा च्वनी, तर गुखुन्हु पापयागु फल भोग याये माली उखुन्हु तिनि उम्ह मूर्ख दुक्खित जुइ।

थुगु चिकिचा धंगु सफुति थुलिखेहे समाप्त जुल।

भवतु ते जयमङ्गलं।

बुद्धो मे सरणं अञ्ञं नत्थि

उपासक पिनि प्रार्थना

भन्ते! नमस्ते। थो मोहनि यागु दिनय् दँय् दँसं प्राणियात स्याना द्योत भोग बिया पूजायाना च्वं च्वनागु खः।

थुगु खँय् गुलिसिनं धयाच्वनकि दैत्य म्ये याके दुबिना च्वंगु खः उकिं म्ये स्यात धायेव दैत्य संहार जुइगु धकाः। गुलिसिनं पर प्राणियात स्याना स्वर्गय् छ्वयेगु धकाः धयाच्वन। गुलिसिनं म्ये, फइ स्याना द्योत भोगबिया थःपिन्त माक्व रक्त, मंसादि कयालि हानं म्वाका छ्वयेगु। थ्व थुगु चलन न्हापां निसें परंपरां चले जुया वयाच्वंगु खः मयात धायेव दोष लगे जुइ धकाः धयाच्वन। अथे धाःसानं जिमिगु मती प्राणी हिंसा याना दुःख फुनावनी सुख जुइ धैगु विश्वास मजुल। बरू छेँ च्वंपिं जाहानपिनिगु शंका निवारण यायेत व देवतापिनिगु दोष नं मवेक प्राणिनं हिंसा याये म्वाक परिशुद्धगु भावं देवतापिन्त गथे याना पूजायाय् माली? अतएव सज्जनपिनिगु उपदेशयात गथेयाना सारासार ल्यया कायेगु? कृपापूर्वक जिमित उपाय आज्ञा दयेका बिज्याहुँ।

भिक्षुजुया उत्तर

उपासकपिं! छिकपिन्त न्हापालाक जिं साधुकार छकोनिं बिइगु इच्छाजुल। साधु। साधु।।

छाय् धाःसा थ्वलोकय् अन्धविश्वासपाखे लगेजुया आपालं ज्ञानी पण्डित धकाः भिंगु धर्म चलेयाना च्वनापिं धकाः धापिं दयाच्वन। अमिसं ज्ञान चक्षु चायेका मस्वकि गजागुयात भिंगु धाइ? भिंगुलिं छु याइ? गथे यात धाःसा भिंगु प्राप्त जुइ? धकाः सार असार ल्ययाकायेगु विचाः मया केवल थः थपिनिगुहे अहं (मम) भावे च्वना ग्रष्ट जुया मिखा तिसिनाच्वन। तसर्थ छिकपिन्त साधुकार मबिसें च्वने मफुत। छगू धम्मपदेनं कना तःगुदु,

https://dhamma.digital

यो च पुब्बे पमज्जित्वा, पच्छा सो नप्पमज्जति।
सोमं लोकं पभासेति, अब्भा मुत्तोव चन्दिमा।।

न्हापा भूलय् लाना च्वंसानं तबि लिपा भूलय् लगे मजुल धाःसा उम्हसें सुपाचं पिहाँ वोम्ह चन्द्रमांथें प्रकाश क्यनि। इत्यादि

उपासकपिं! थौं यागु दिन धाःसा छिकपिनिं आपालं लिमलागु दिन जुयाच्वन। आः थःथेंयात संक्षिप्त रूपंनिं कनेत्यनां बाँलाक भिंगु चित्तय् तया एकचित्त याना न्यना दिसँ।

न्हापां छिकपिनि शुचि स्नान शीलादि नियमय् च्वना, पूजा यागु सामाग्री फुक्कं द्योथाय् न्ह्यःनें बाँलाक शोभादेक चढेयाये धुँकालि थथे धकाः बिन्ति भावं प्रार्थना यायेगु – भो देव देवतापिं! थौं थन छपिन्त अनेनेगु पुष्प, धूप, दीप, विविध फलफूल, खाद्य, भोजनादि जि दुक्खिया दुथें फुथें तया मनं महान भाव खंका फुथाय् तक त्रिद्वार (काय, वाक, चित्त) परिशुद्ध याना पूजा यानागु खः प्रसन्न जुया बिज्याहुँ।

हानं मेगु छगू खँ छलपोलयाके जिं बिन्तियाये त्यना कृपापूर्वकं बाँलाक न्यना बिज्याहुँ – गुम्ह स्याये पाले धुंकम्ह पर प्राणी हानं म्वाकेगु समर्थ मदुगु जूयानितिं पर प्राणियात जीव घातक याना स्वर्गे छ्वयेगु समर्थ मदुगु जुया नितिं पर प्राणीयात स्याना जित दुःख बिया च्वंपिं दैत्य शत्रु त फुना मवंगु व जिगु दुःख हरण जुया शान्त मजूगु जुया नितिंनं पर प्राणीयात स्यायेगु तथा छलपोलपिन्त भोगबिइगु ज्या मयासे केवल थ्व जिगु नुगलय् च्वना कर्माकर्म विचाः यायेमसःम्ह कांम्ह पशुयातहे जक स्याना व छलपोलपिन्त पूजा यानागु खः प्रसन्न जुया बिज्याहुँ।

छगु खँ थ्व नं खः कि – न्हापायापिं सज्जनपिंसं पूजाभः वा कलः छगूलिंहे सम्पूर्ण देव देवतापिन्त थःगु मनं भाव खंका पूजा याइगु धकानं न्यना तयागु दु। तथेव जिनं सःसथे मनं भाव खंका व गुम्ह पर प्राणियात घातकयाये धकाः थ्व नुगलय् उत्पत्ति जुया वःपिं अभिमानी मिथ्या दैत्य अथवा जगतयात डाह याना च्वंपिं परम शत्रुतय्तहे जक जिं बारम्बार हनन याना छलपोलपिन्त पूजायाना, यदि छलपोल सम्मादेवतापिं खःसा सन्तुष्ट जुया बिज्याहुँ। पर प्राणी हिंसायाना छताजा जिं पूजा यायेमखु। कारण थौं जित थुलिजक दुःख जूवलेहे सहयाये मफु धार्स्येलि, प्राणिं हिंसा यानागुया पाप बदला पुले मालिगु बखतय् भनहे अघोरगु भयानक दुःख जुइगु अवस्थाय् गथेयाना जक भोगयायेगु? तथा सहयायेगु? धकाः भयं त्राहिजुया ग्यानागु खः। देवतापिं! थुकि जिमित क्षमा याना बिज्याहुँ। थथे धकाः पूजा यात धायेव दोष दइमखु। छिकपिनि छेंया जहानपिन्तनं न्यंका दिसँ, थुकि सुनानं शंका कया च्वनेमागु मदु। प्राणी हिंसा याना व सम्मा देवतापिं गबलेंहे प्रसन्न जुइफइ मखु। भगवान बुद्धं आज्ञा जुया बिज्यागु दु,

सब्बे तसन्ति दण्डस्स, सब्बेसं जीवितं पियं।
अत्तानं उपमं कत्वा, नहनेय्य न घातये।।

सकल प्राणिपिं दण्डखना ग्याः, सकसियां ज्युंया माया दु, उकिं सकल प्राणिपिन्त थः समान भालपा घातयायेनं मते याकेनं मते। थुगु सदुपदेशयात सज्जनपिंसं सर्वदा शिरय् छुना तयेमागु जुल। सज्जन मखुपिनिगुजा खँ हे मंत अमिसं छु मधाई? छु मयाई? अमिगुला म्हुतु सुनां चिनातेफइ? थः थःगु कर्म थम्हं थम्हं भोग याइ।

उपासकपिं! आः थन सारासार ल्यया कायेगु थथे पञ्चक्खन्ध (नामरूप) धर्मयात त्रिलक्खण (अनित्य, दुःख, अनात्म)पाखे स्थापित याना स्वया यंका दिसँ उकिंहे सारासार छुटे जुया खने दयावइ, थौंयात सक्षिप्त थुलिहेनिं जुल। लिपा फुर्सत दइगु बखतय् भासँ।

सज्जनपिनिगु संगत त्वता दिइमते, मूर्ख अज्ञानीपिनिगु संगत चफुना छ्वया दिसँ, स्वार्थी लोकजनपिनिगु हा हालय् ब्वांय् जुया दिइमते। स्वार्थी लोकजनपिं मतलबि खः। अज्ञानी अपण्डितपिनि मिखा छग जक दु। सज्जन पण्डितपिनि मिखा स्वंग दु।

https://dhamma.digital

उपासकपिंसं – भन्ते! स्वार्थी लोक मतलबीया अर्थ व मिखा छग व मिखा स्वंगया अर्थ गथे? जिमित आज्ञा दयेका बिज्याहुँ।

भिक्षु – प्रिय उपासकपिं! लोकजनपिं मतलबि धयागु थःथे – घाँयू निपू नया जीविका जुयाच्वंपिं कतपिनि काय् म्स्यायूपिं स्यायूबले धाःसा धर्म यायेधुन धकाः सम्भे जुइगु, थःपिनि काय्, म्स्यायूपिन्त सुनानं छुं भतिजक यात धाःसानं पापी, चण्डाल धकाः धाइगु। थ्वथेंतुं धन, जन, सम्पत्ति आदि फुक्केसनं मतलबि जुयाच्वनीगु खः। मिखा छगया अर्थ न्ह्योनेजक खना च्वनीगु, सद्धर्मपाखे वास्ता मयाईगु खः। मिखा स्वंगया अर्थ (आदि मध्यान्त) भूत भविष्य वर्तमान स्वंगू यातनं थुगु लोकयात गथेयाये माःगु? परलोकयात गथे याये माःगु? लोकोत्तर थ्यंकेत गथे यायेमागु? इत्यादि खंका विचाः याना च्वनी।

आः थन थुगु लोकेनं पर लोकेनं कल्याण जुइगु ज्या गथे धाःसा हिंसादि पापकर्म याना थःतनं सुख जुइमखु पर यातनं स्वइतं सुख जुइमखु, न्हापानं लिपानं आःनं जय जुइ मखु धकाः हिंसादि पाप कर्म त्वता छ्वयेफइ।

मिखा छगलं जक स्वया च्वंपिंसं कतपिंसं धाः धात्थें लगे जुया हिंसादि पाप कर्म यायेगु यात हर्ष तायाजुई। सज्जनपिनिगु वचनयात शत्रु समानं भापा च्वनी। सज्जन मखुपिनिगु वचनयात कस्ति समानं मित्र समानं भापा च्वनी। उकिं भगवानं धया बिज्यागु,

मधुवा मञ्ञति बालो, याव पापं न पच्चति।
यदा च पच्चति पापं, अथ बालो दुक्खं निगच्छति।।

पाप यागु फल मवोतले मूर्ख थम्हं यानागु पापयात कस्ति समानं भालपा च्वनी, तर गुखुन्हु पापयागु फल भोग यायेमाली उखुन्हु उम्ह मूर्ख दुःखी जुइ।

तर न्ह्याक्वहे धाःसानं अज्ञानी जनपिंसं हिंसादि पाप कर्म यायेगु त्वतिमखु। छगू खँ सज्जनपिंसं परिक्षा याना स्वइगुनं थथे खः कि, धयां ज्यूपिं खःला? मखुला? यदि विचाः दुपिं जुसा धागु खँ थुइका हिंसादि पाप कर्म बचे जुया काई। मूर्ख जनपिंसं जूसा झनजक सज्जनपिन्त अनेनेगु निन्दा उपहास दोषारोपन याना जुइ। थम्हं याना च्वनागु पाप कर्म त्वतिमखु, त्वते थाक्वी। उकें धयातगु,

सुकरं साधुना साधु, साधु पापेन दुक्करं।
पापं पापेन सुकरं, पापं अरियेहि दुक्करं।।

भिंपिन्त भिंगु ज्या याये अःपु, तर मभिंपिन्त भिंगु ज्यायाये थाकु। मभिंपिन्त मभिंगु ज्या याये अःपु तर भिंपिन्त मभिंगु ज्या याये थाकु। थुकि सज्जनपिंसं बुझे जुया कायेमाल कि भिंगुया भिंगुहे फलसइ, मभिंगुया मभिंगुहे फलसइ।

छगू खँ छिकपिंसं सिनेमा स्वया दिइनंला? थ्व संसार धयागु नं अथेहे खः। अथेया नितिं प्रिय उपासकपिं, अप्रमाद जुया च्वनेगु स्वयेमाल।

झीत मेपिं सुनानं तरे यायेफइमखु। थुगु महादुर्लभगु सुसंयोग व्यर्थय् फुकाछ्वयेगु मखु। बुद्धोत्पाद दुर्लभ खः मनुष्य भावनं दुर्लभ, उकेसनं सद्धम्म श्रवण याये दइगु जा अत्यन्तहे महा दुर्लभ खः। मिखा चायेका थःथपिनिगु नुगलय् स्वया दिसं। अवसर धैगु सदानं वइगु मखु झीपिं हेनं सदानं म्वाना च्वनी मखु। म्हिग खनापिं थौं खने दुगु मखु। धन, जन, सम्पत्ति फुकं वानाथके माःगु खः। केवल पुण्य पाप निगु मात्र किपालुथें ल्यु ल्यु वयाच्वनी सदानं होश् दयेका च्वनादिसं।

उपासकपिंसं – साधु भन्ते साधु! थौं जिमिसं न्हायूपंहे पवित्र जुइक न्यने धुन, लिपा जिपिं फुरसत दयेका वेगु जुल। कृपा तया बिज्याहुँ भन्ते।

।। समाप्त।।

https://dhamma.digital

श्री आर्य मैत्रिय बोधिसत्व याचित्र

अनागतवंश

https://dhamma.digital

अनागत वंश व रूपस्कन्धादि

प्रकाशकः
श्री युक्त योगवीरसिंह बज्राचार्य,
गाबहाल।

बुद्ध सम्बत २४९६
विक्रम सम्बत २००९

अनुवादक :
ऊ प्रज्ञानन्द महास्थविर

मुद्रकः
जोरगणेश प्रेस,
नेपाल।

https://dhamma.digital

नम्र निवेदन

"बहुजन हिताय बहुजन सुखाय" भगवान बुद्ध ४५ दँ तक सदुपदेश बिया बिज्यात। गुगु कि (रागरत्ता नदक्खन्ति तमो अन्धेन आवुट) अत्यन्त गम्भीरगु महासुक्ष्मगु मिथ्याभिमानि तयूसं मखना च्वंगु। व उगु सदुपदेश बांलाक विचा याना स्वत धाःसा भूत, भविष्य, वर्तमानयाहे खँ खः। वहे मध्ययू भगवान बुद्ध निग्रोधारामयू बिज्याना च्वंबले गौतमि महारानीं प्रदान यागु चीवर अजित स्थविरं ग्रहण याना काल। अञ्ज भिक्षुपिनि खलबल खँ जुल। उगुहे बारे शंका निवारणार्थ थम्ह शिष्य सारिपुत्रयात कृपापुर्वक कना बिज्यात। गुगु कि अजित स्थविर अनागतयू मैत्रीय तथागत जुइम्ह खः धैगु। तर थ्व सफुति उलिजक मखु मिथ्या व सम्यक् छुटेछुटे याना स्वयेसेकेगु निर्वाण प्रार्थि दुःख मयपिं सज्जनपिसं स्वे योग्यतागु मेमेगुनं छुं भति संग्रह जुयाच्वंगु दु।

खजा लोकयू वर्तमान बाहेक परलोक व पूर्वजन्म मानेमयापिनं गुलिं गुलिं देफु। थ्व गथे धाःसा आः जक यागु खँ मखु। न्हापा भगवानपिनि पाखेनं अजापि दहे दु, आः नं दु, लिपानं दइगुहे जुयाच्वन। छायू धाःसा लोकयू सकलयां चित्त समानता मखु। गथे मस्त व ज्ञानं पूर्णपि मस्तयूगु स्वभाव नयूमते धाःगुहे नइ लिपा तच्वगु रोगादि दुःख जुइका ख्वयाच्वनी। हानं उगु रोग शान्तार्थ करूणा पूर्वक वास नकः वःपिं वैद्यराजतयूत न्ह्यःने लाक्कनं धाइ वास नयेमखु धकाः म्हुतु प्वाः नं कत्तिका तइ। अथवा उपकारकतयूत शत्रु भापाच्वनी।

वगथे? यथार्थ ज्ञान बुझे मजूनिगु जुयानितिं खः धार्थेहे ज्ञानं पुर्णपिं विचारवानपिंसंहे जक सज्जनपिनिगु सदुपदेश तथा वास यागु गुण लुमंका च्वनी।

अथेहे उक्त कनातगु आदि मध्यान्तेसं कल्याण जुइगु आपालं गुणोपकारं युक्तगु अनागतवंश थुगु सफू पाठकपिन्त दर्शनयाके धकाः मति तयाच्वनागु ता दत। छुयायू (परपटिबद्धामे जीविका) धार्थेतुं संयोग बस गुम्ह श्री युक्त योगवीरसिंह बज्राचार्य जुया शुभ लोचनं खंका सहायता बिया बिज्यागु जुयानितिं गुगु बर्मा भाषां च्वयातगुयात भीगु मातृभाषां अनुवाद याना व सकल पाठक वर्गपिनि न्ह्यःने तयेफत। पुर्ण विश्वास दुकि उम्ह दाताया उपरयू सकल पाठक वर्गपि सदा मित्रता तथा कृतज्ञ जुयाच्वनी।

अथेहे जिनं थःगुपाखे उम्ह सुविचारक दातायात धन्यवाद मब्युसें च्वनेमफु। कारण वसपोल यागु सहायतांहे जि नं आपालं पुण्य साधन यायेदत। धयातगुनं दु कि लिखिष्यति, लिखापयेष्यन्ति, धारयिष्यन्ति, वाचयिष्यन्ति इत्यादि। थुकि नापनापं भिक्षु बुद्धघोष व श्रामणेर सुदर्शनादि आयुस्मानपिन्तनं हार्दिक धन्यवाद। अमिसंनं थुगु पुस्तक अनुवाद यानागुलि आपालं सहायता ब्यूगु दु।

अन्तस थुगु पुस्तक प्रकाशयाना बिज्याम्ह दाताया गुगु शुभकामना खः उगु कामना याकनंहे पूर्ण जुइमा।

पाठक गणपिंके पुनर्वार छगू प्रार्थना थ्व खः कि थ्व सफुती जिगु लेखेनं छापेयापिनिनं ह्वंगु त्रुति जूगुपाखे ध्यान मतसे मुख्यनं गुगु दुःखं छुटे जुइफइगु (तथागतोपदेश) ज्ञान यातहे खंकि धैगु अनन्त आशा दु।

श्री सुमंगल विहार
ललितपुर, नेपाल।
श्री ऊः प्रज्ञानन्द भिक्षु
५.३.२००९

https://dhamma.digital

जयमङ्गल गाथा

बाहुं सहस्समभिनिम्मितसायुधन्तं, गिरिमेखलं उदितघोरससेनमारं।
दानादि धम्मविधिना जितवा मुनिन्दो, तं तेजसा भवतु मे जयमङ्गलानि।।१।।
मारातिरेकमभियुज्झित सब्बरत्तिं, घोरं पनालवकमक्खमथद्धयक्खं।
खन्ति सुदन्तविधिना जितवा मुनिन्दो, तं तेजसा भवतु मे जयमङ्गलानि।।२।।
नालागिरिं गजवरं अतिमत्तभूतं, दावग्गिचक्कमसनिव सुदारूणन्तं।
मेत्तम्बुसेकविधिना जितवा मुनिन्दो, तं तेजसा भवतु मे जयमङ्गलानि।।३।।
उक्खित्तखग्गमतिहत्थसुदारूणन्तं, धावं तियोजनपथं गुलिमालवन्तं।
इद्धिभिसंखतमनो जितवा मुनिन्दो, तं तेजसा भवतु मे जयमङ्गलानि।।४।।
कत्वान कट्ठमुदरं इव गब्भिनीया, चिञ्चाय दुट्ठवचनं जनकायमज्झे।
सन्तेन सोमविधिना जितवा मुनिन्दो, तं तेजसा भवतु मे जयमङ्गलानि।।५।।
सच्चं विहाय मतिसच्चकवादकेतुं, वादाभिरोपितमनं अति अन्धभूतं।
पञ्ञापदीपजलितो जितवा मुनिन्दो, तं तेजसा भवतु मे जयमङ्गलानि।।६।।
नन्दोपनन्दभुजगं विवुधं महिद्धिं, पुत्तेन थेरभुजगेन दमापयन्तो।
इद्धुपदेसविधिना जितवा मुनिन्दो, तं तेजसा भवतु मे जयमङ्गलानि।।७।।
दुग्गाहदिट्ठिभुजगेन सुदट्ठहत्थं, बह्मं विसुद्धि जुतिमिद्धि बकाभिधानं।
ञाणागतेन विधिना जितवा मुनिन्दो, तं तेजसा भवतु मे जयमङ्गलानि।।८।।
एतापि बुद्धजयमङ्गल अट्ठगाथा, यो वाचको दिनदिने सरते मतन्दी।
हित्वान नेकविविधानि चुपद्दवानि, मोक्खं सुखं अधिगमेय्य नरो सपञ्ञो।।९।।

जयमंगल गाथाया अर्थ

१. गुम्ह गिरिमेखल नां जुयाच्चंम्ह किसि गया नाना प्रकारया शस्त्र ज्वनाच्चंगु सहस्र बाहु धारण यानावःम्ह, अन्यन्तहे घोर भयंकर मूर्तिम्ह, मारसेना सहित यानावःम्ह मारयात मुनिराज जुया बिज्याकम्ह भगवान बुद्धं दानपारमितायागु पुण्यबलं विधिपुर्वक त्याका बिज्यात। उम्ह मारयात त्याका बिज्याकम्ह तथागतयागु तेजानुभावं जिमित नं जयमङ्गल जुइमा।

२. हानं उक्त मारनापं संग्राम जूगु समययासिनं नं अधिक, स्वंगू प्रहर रात्रितक घनघोरंहे संग्राम याना च्वंम्ह धात्थेंहे ग्यानापुसे च्वंम्ह भयंकरमूर्ति, गुम्हसियागु प्रहारयात साधारणपिंसं सहयाये फइगु असम्भव। थुजाम्ह दुष्टम्ह आलवक धैम्ह यक्षयात मुनिराज श्री शाक्यसिंहं क्षान्ति पारमितायागु बलं नम्रता पुर्वक विधि याना दमन याना बिज्यात। उम्ह आलवक यक्षयात त्याका बिज्याकम्ह तथागतयागु तेजानुभावं जिमित नं जयमङ्गल जुइमा।

३. हानं बनाग्नि समानं, बिजुली समानं, चक्रसमानं प्रचण्डम्ह सुरापान यानावःम्ह नालागिरि गजवर किसियात तथागतं मैत्रीरूपी जलं सेचन याना विधिपुर्वक दमन याना बिज्यात। उम्ह नालागिरि किसियात त्याका बिज्याकगु मैत्रीयागु आनुभावं जिमित नं जयमङ्गल जुइमा।

४. हानं खड्ग पाछाया वःम्ह भयंकर ग्यानापुसे च्वंम्ह चुटकिभरेहे स्वंगुयोजन तक ब्वांयूवने फुम्ह मनुष्यपिनिगु पचिंयागु माला दयेका कोखाया तःम्ह अंगुलिमाल धैम्ह खुंयात मुनिराज सर्वज्ञ बुद्धं ऋद्धियागु बलं दमन याना बिज्यात। व अंगुलिमालयात त्याका बिज्यागु ऋद्धियागु आनुभावं जिमित नं जयमङ्गल जुइमा।

५. हानं त्वाकः प्वाथयू सोथना गर्भिनी यागु भेष धारण याना वःम्ह दुष्टम्ह चिञ्चमाण धैम्ह मिसा वया तथागतं धर्मोपदेश यानाच्चंगु थासयू परिषद्पिनिगु न्ह्यःने तथागतयागु इज्जत बरबाद यायेगु कामनां बांमलागु दुष्ट वचन ल्हाःगु (मचा नायूकुगु) यात श्री शाक्यमुनिं शान्त शुद्धगु विधिद्वारा त्याका बिज्यात। दुष्ट चित्तम्ह चिञ्चमाणयात त्याका बिज्यागु प्रभावं जिमित नं जयमङ्गल जुइमा।

https://dhamma.digital

६. हानं यथार्थगु सत्ययात त्वता असत्वादी जुया, सत्ययात नं असत्य धकाः विश्वास याना परजनयात दबाउ यायेगु चित्त धारण याना च्वंम्ह तच्वतंहे मुर्खम्ह सच्चक परिब्राजकयात मुनिराज बुद्ध भगवानं प्रज्ञारूपी शस्त्रद्वारा त्याका बिज्यात। सच्चक परिब्राजकयात त्याका बिज्यागु तेजानुभावं जिमित नं जय मङ्गल जुइमाल।

७. हानं नानाप्रकारया तच्वगु ऋद्धि बलं सम्पन्नम्ह, ऋद्धिहे दुसानं विचाः मदुम्ह अभिमानी नन्दोपनन्द धैम्ह नागराजायात दमन यायेया निति भगवानं स्थविर मौद्गल्यायनयात मामागु उपदेश याना थःगु ऋद्धियागु बलं विधि पूर्वक दमन याना बिज्यात। नन्दोपनन्द नागराजायात दमन याना बिज्यागु ऋद्धि बलानुभावं जिमित नं जय मङ्गल जुइमा।

८. हानं तच्वतंहे मिथ्यादृष्टि जुया, तच्वतंहे विषधारीम्ह सर्प समानं प्रज्वलितम्ह, महान ऋद्धि पराक्रम नं दुम्ह बक ब्रम्हराजयात विष (मिथ्या) विनाश जुइगु ज्ञानरूपी भैषर्यद्वारा विधिपूर्वक शान्त याना दमन याना बिज्यात। बक ब्रम्हायात दमन याना बिज्याम्ह तथागतयागु ज्ञानयागु तेजानुभावं जिमित नं जयमङ्गल जुइमा।

९. थ्व गुगु बुद्ध जयमङ्गल गाथा च्यापुयात गुम्ह व्यक्तिं अलसि मचासे सदानं उद्योग याना पाठ याइ, उम्ह व्यक्तियात अनेक प्रकारया भय उपद्रव शान्त जुइ तथा अन्तय् मोक्षपद प्राप्त याये फुम्ह जुइ।

छगू खँ पुरूषार्थि लोकजनपिं! यदि रूप यौवनं सम्पन्न जुया व खँ सःथें तथा शक्ति समर्थ दुथेंतुं अतएव धात्थें दुःख मयगु खत धाःसा सम्यक् ज्ञानं खंकाव थ्व निगू प्यंगू जन्मंहे सम्पूर्ण दुःखं मुक्त जुया वनेगु विचाः यायेमाल।

यदि निगू, प्यंगू जन्मंनं दुःखं मुक्त जुयावनेगु इच्छा मदुनिगु जूसा दान, शील, भावनादि उत्तमोत्तमगु पुण्य साधन यानाव लिपा (अनागतय्) उत्पत्ति जू बिज्याइम्ह मैत्रेय्य तथागतया पालय् जा अवश्यमेव वसपोलयागु धर्मामृत पान यानाव थ्व गुगु घनघोरगु भव दुःखं मुक्त जुइफयेमा। धकाः प्रार्थना यायेगु स्वया बिज्यायेमाल। तर गुलिसिनं नं धाये फुकि मैत्रेय्य तथागत गुगु अवस्थाय् उत्पत्ति जुया बिज्याइ? धकाः। थुगु खँयात भगवान गौतम तथागतं बांलाकहे स्पष्ट रूपं भविष्यवाणि आज्ञा जुया बिज्यागु दु, स्वया दिसँ अनागत वंश भति बांलाक कष्ट मचासे।

Dhamma.Digital

https://dhamma.digital

नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मा सम्बुद्धस्स।

अनागत वंश

मेत्तेय्यो उत्तमो रामो, पस्सेनदी कोसलो भिभू।
दीघसोनिच चण्डनि, सुभो तोदेय्य ब्राम्हणो।।
नालागिरि पालिलेय्यो, बोधिसत्ता इमेदस।
अनुक्कमेन सम्बोधिं, पापुणिस्सन्ति अनागते।।
मेत्तेय्यो नामजितो च, रामो च रामसम्बुद्धो।
कोसलो धम्मराजाच, धम्मसामि भिभुबुद्धो।।
नारदो दीघसोनि च, चण्डनि रंसि मुनितया।
सुभोदेव देवसोच, तोदेय्यो नरसिहको।।
तिस्सेनाम धनपालो, पालिलेय्यो सुमङ्गलो।
एते दस बुद्धानाम, भविस्सन्ति अनागते।।

तदर्थ – परमोत्तम जुयाच्वंम्ह मैत्रेय्य बोधिसत्त्व, रामराजा, पसेनदी कोसलराजा, अभिभू देवता, दीघसोनि नां जुयाच्वंम्ह राहु असूर चण्डनि ब्राम्हण, सुभमानवक, तोदेय्य ब्राम्हण, नालागिरि किसि, पालिलेय्यक गज राज, थ्व भिम्ह बोधिसत्त्वपिं सां क्रमानुसारं अनागत कालय् सर्वज्ञ ज्ञान (सम्बुद्ध)पाखे जूवनीगु जुल।

अजित स्थविर मैत्रेय्य धयाम्ह बुद्ध जुइ, रामराजा राम सम्बुद्ध जुइ, पसेनदि कोसल राजा धम्मराजा बुद्ध जुइ, अभिभू नां जुयाच्वंम्ह देवराजा धम्मसामि बुद्ध जुइ। दीघसोनि धयाम्ह राहु असुर नारद बुद्ध जुइ, अथेहे चण्डनि ब्राम्हण रंसीमुनि बुद्ध जुइ, तोदेय्य ब्राम्हण नरसिह बुद्ध जुइ धनपाल किसि तिस्स धयाम्ह बुद्ध जुइ, पालिलेय्यक गजराज सुमंगल बुद्ध जुइ, थ्व थुलि भिगू नां अनागत कालय् भिम्ह बुद्ध जुइपिनिगु नां जुल। थुगु खँ गन च्वना आज्ञा दयेका बिज्यागु धाःसा सर्वज्ञ जुया बिज्याकम्ह गौतम तथागत (राजगिरि) वेलुवन विहारय् बिज्याना च्वंगु बखतय्, अजातशत्रु राजाया महारानी काञ्चनदेवीया गर्भय् प्रतिसन्धि च्वनाव भिला दर्सेलि राजकुमार जन्म जुल। उम्ह कुमारयात अजित धकाः नाम प्रसिद्ध जुल।

अजित कुमारया परिवार न्यासम्ह राजकुमारपिं दयाच्वन। भिंखुदँयागु अवस्था जुर्सेलि अबुम्ह अजात शत्रु राजां तथागतयाके अंश (दायाद) प्राप्त याना कायेमा धकाः थः पुत्रयात माःगु खँ न्यंकल। न्यंके धुंका अनेनेगु भोजन अष्टपान, चीवर वस्त्रादि, दान दातव्य वस्तु आपा आपालं ज्वंका हानं वेलुवन विहारपाखे वनेगु मार्गयातनं सुघर सफायाका बांलाक छायूपे धुंकाव सल, किसि, रथ, पैदल, मन्त्री, भारदार, महाजन, ब्राम्हणादिपिं सहित न्यासम्ह राजकुमारपिंसं चाहियेका अजित कुमार वेलुवन विहारपाखे स्वया न्ह्याःवंगु जुल। थःथें विहारय् थ्यर्सेलि यायेमाक्क दान प्रदान यानाव तथागत याथाय् प्रव्रजित (चुडाकर्म) जूगु जुल।

गुम्ह अजित कुमार अत्यन्त आपालं तिक्ष्णगु प्रज्ञा ज्ञानं पूर्ण जुयाच्वंम्ह जूयानितिं अजित स्थविर धकाः लोकय् प्रख्यात जुल। छन्हुया दिनय् तथागतं अजित स्थविरयात सम्बोधन याना राजगिरि नगरं कपिलवस्तु महानगरपाखे बिज्याना, निग्रोधारामय् च्वना बिज्यात। उगुहे समयय् प्रजापति गौतमि महारानीं तथागतयात सुवर्ण वर्ण चीवर प्रदान याये धकाः मनय् श्रद्धाचित्त उत्पन्न यानाव अत्यन्त भिंगु ह्याउंसे च्वंगु सुवर्ण चूर्ण चाय् ल्वाक छ्याना सुवर्णया गमला दयूके बिइ धुंका थिक्क जुइक मिलेयाय् धुर्सेलि गौतमि महारानीं कपाय् पुसा ल्हाःतं ज्वना महोत्तमगु कपायूमा बुयावेमा धकाः सत्य अधिस्थान याना प्यूगु खः। समय जुर्सेलि कपायूमा बुयावल, उगु कपायूमाया स्वां (लाउरे स्वं पायूफो) उकियागु फलया वर्ण माणिक समान जुयाच्वन। गुगु कपाय् सयावर्सेलि गौतमि महारानीं स्वयं थःगु ल्हातंहे खाना कयाव सुवर्ण यागु भाजनय् तया थःगु ल्हातिंहे कपाय् ल्यया (ज्यापु लिकया) कपीः तुला, सुवर्ण सूत्रका दयेका आपालं मसिनु जुइक का फ्यने धुर्सेलि बांलाक शुद्धरूपं थाज्या थाये सःम्ह थाज्याकःमि सःता भोजन अष्टपानादि घ्यो, साख नके त्वंके याना

https://dhamma.digital

वस्त्र अलंकारं तीकाव थाज्या थाइगु कारखानायूनं श्री खण्ड चन्दन ह्वला, भिम्ह ज्यामितयूत थातं तया थाकुगु बखतयू हाक हिसापं १४ भिंप्यकु, व्या हिसापं न्हेकु दुगु काप छथान् न्हुकल। उगु कापः ज्वाला ज्वालां थीगु तस् तिनुखा समानं अत्यन्त शोभायमानगु जुयाच्वन। हानं मेगु छथान नं अथेहे थाना न्हुके धुंका उगु कापः निथान् थातं सुवर्ण (माणिक) यागु बत्तायू तया सुगन्ध मालादि पुष्प धूप ज्वना गुगु चीवर दुगु सुवर्ण बत्तायात छ्यौंले तया नाना प्रकारया दान वस्तु ज्वंका ध्वजा पताकादि ब्वयेका शाक्यराज कुमार कुमारीपिं न्यासम्हसें चाउयेका निग्रोधारामपाखे स्वया न्ह्याःवंगु जुल।

उगु बखतयू तथागत गथे तारा गणपिंसं चाउयेका प्याहां वःम्ह पूर्ण चन्द्रमा खः अथेहे भिक्षुसङ्घपिं अपासेनं चाउयेका खुगू प्रकारया रश्मि त्वता सुवर्ण बुद्धासनयू विराजमान जुयाच्वन।

गौतमि महारानी सहित निग्रोधारामयू थ्यसेंलि तथागतयाथायू पाच्छिपाक च्वना, पञ्चाङ्ग प्रणाम याये धुंका श्री तथागतयागु अत्यन्त श्री शोभायमान तथा जाज्वल्यमानं तेज थिना च्वंगु खनाव प्रसन्न पूर्वक सुवर्ण (माणिक) यागु बत्ता चायेका, सुवर्ण वर्ण चीवर निपू ल्हाति ज्वना थथेधकाः बिन्तियात – भगवान! खुगू प्रकारया महा श्री भाग्यं सम्पन्न जुया बिज्याकम्ह तथागत छलपोलहे खः। छलपोलयात धकाः भापा जि सेवकि स्वयं थमंहे शुद्ध रूपं थानाहयागु थुगु चीवरयात छलपोलं अनुकम्पा तसे ग्रहण याना कया बिज्याहुँ।

उगु बखतयू छपू चीवरयात तथागतं ग्रहणयाना कया बिज्यात मेगु छपु चीवर भिक्षुसङ्घपिन्त प्रदानया धकाः आज्ञा जुया बिज्यात। गौतमि महारानीया धाःसा तथागतयातहे प्रदान यायेगु इच्छा जुयाच्वंगु खः। अथे जूसानं तथागतं निक स्वक तकनं सङ्घपिन्त प्रदानया (सङ्घे दिन्नं महप्फलं) भिक्षुसङ्घपिन्त सङ्घदान यानागु महोत्तमगु फल प्राप्त जुइ धकाः धया बिज्यात।

गौतमि महारानीं तथागतयागु वचनयात (उल्लंघन याये मछाला) स्वीकार यानाव सुवर्णवर्ण चीवर छपु भिक्षुसङ्घपिन्त प्रदान यागु बखतयू गुपिं खः ८० म्ह महास्थविरपिंसंनं हानं मेपिं भिक्षुपिंसंनं ग्रहण याना कायेमछाःगु जुल।

उगु अवस्थायू मैत्रेय्य बोधिसत्त्व जुयाच्वंम्ह अजित स्थविरं भिक्षुपिनि दथ्वी च्वनाव थथे धकाः विचाः याना स्वत कि, सर्वज्ञ तथागतया चिरिमाँ गौतमि महारानीयात आपालं महोत्फल प्राप्तयाके मागुया कारणयू थथे आज्ञा जुया बिज्यागु खः धकाः सिइका पुरूषोत्तम जुयाच्वंम्ह बोधिसत्त्वं सिंहराज समानं भतिचाहे कम्पमान मजुसे उगु सुवर्ण चीवरयात ग्रहण याना कागुजुल।

उगु बखतयू भिक्षुपिंसं कलबल (हैला खैला) याना वं वइत वं वइत खँ ल्हाना जुलकि, गुगु चीवरजा चेम्ह महास्थविरपिंसंनं कायेमछागु, हानं मेमेपिं भिक्षुपिंसंनं ग्रहण याना कायेमछागु उगु चीवरयात साधारण भिक्षु छम्हसें ग्रहण याना काल धकाः।

उगु कलबल शब्दयात तथागतं तायाव सकल परिषदपिन्त (स्वया बिज्यायेगु दस्तुरं) स्वया करूणा पूर्वक सकलया मति संसय जुयाच्वंगुयात निवारणार्थ, भिक्षुपिन्त सम्बोधन याना बिज्यात। भो भो भिक्षुपिं! थुम्ह भिक्षुयात साधारण भिक्षु हिसापं खँल्हायू मते, थुम्ह भिक्षु मेपिं मखु बोधिसत्त्व दसपारमितायात पूर्ण याना वयाच्वंम्ह खः। गथे सुपाचं त्वपुया च्वंम्ह सूर्य, हानं सिमिनौनं त्वपुयाच्वंगु बुलुमि, अथेहे मनुष्य लिङ्गं पूर्णजूम्ह जुयाव अनागत कालयू मैत्रेय्य तथागत जुइ धकाः आज्ञा जुया बिज्यात। पुनर्वार आनन्द स्थविरयात सम्बोधन यानाव तथागतयागु पिण्डपात्र कायूके छ्वया बिज्यात।

आनन्द स्थविरंनं चतुर्महाराजपिंसं प्रदान यागु सि प्यतकि दुगु मणियागु पिण्डपात्र कया हयाव तथागतयात लल्हाना बिल। तथागतंनं पाल्हाति द्योने तया आकाशयू त्वता (ब्वेका) छ्वया बिज्यात। व उगु पात्र अनन्तगु चक्रवालपाखे चाह्यू वंगुजुल।

उगु बखतयू चेम्ह महास्थविरपिन्तनं, हानं मेमेपिं भिक्षुपिन्तनं गुगु त्वता छ्वया बिज्यागु पिण्डपात्रयात कयाहकि धकाः अह्रेयाना बिज्यात। अह्रेयाना बिज्यासानं मेपि सुछम्हसेनं कयाहेगु समर्थ मदयाव लिपा अजित स्थविरया ख्वाः स्वया, जिं त्वता छ्वयागु पिण्डपात्र कयाहकि धकाः अह्रेयाना बिज्यात। अजित स्थविरनं तथागतयागु वचनयात सिरोपर याना वन्दना प्रणाम यानाव आकाश मार्ग पिण्डपात्र माःवंगु बखतयू तत्क्षणेहे पिण्डपात्र लाना हयाव गन खः तथागत बिज्याना च्वंगु अनहे थ्यंकवल। थ्यंकालि थःत प्राप्त जुगु सुवर्ण चीवर

https://dhamma.digital

तथागत बिज्याना च्वंगु गन्धकुटी पलङ्कासनया च्वे इलां प्यनाव प्रदान यात। प्रदान याये धुंका थः इच्छानुसार थथे धकाः प्रार्थना यातकि, तथागतयात जिं थ्व इलां प्यनाः प्रदान यानागु पुण्यया प्रभावं लिपा जि तथागत जुइगु समयय् सप्तरत्नं पूर्णजुयाच्वंगु लुँ, वहयागु मालाकार, हानं नाना प्रकारया हेरा, मोति, मणि, माणिक, नीर, पण्णा, पुष्पराज आदि पूर्णजुया अलंकृत जुयाच्वंगु, भिंनिगू योजन दयाच्वंगु विचित्र अनौथागु सुशोभायमानगु लांइ उत्पत्ति जुइमा। धकाः प्रार्थना यायेधुसेंलि तथागतयात पञ्चाङ्ग प्रणाम याना थःत योग्यतागु आसनय् फयूतुनाच्वन।

उगु बखतय् भगवान तथागत मुसुक्क न्हिला बिज्यात। तथागत न्हिला बिज्यागु खनाव धर्मया भण्डागार जुयाच्वंम्ह आनन्द स्थविरं थःच्वं च्वनागु आसनं दना वन्दना प्रणाम यानाव, गुगु तथागत न्हिला बिज्यानागुया कारण कृपापूर्वक सेवक जिमित आज्ञा दयेका बिज्याहुँ धकाः प्रार्थना यात। आनन्द स्थविरं प्रार्थना यागु न्यना श्री खण्ड, चन्दन तयातगु सुवर्ण बत्तायात चायूकेबले गुलिजक मधुर सुगन्ध बास वइगु खः अथेहे वसपोल तथागतयागु म्हुतुप्वा चायेका सकल परिषदपिंसं तायूदेक गुम्ह आनन्द स्थविरयात थथे धकाः आज्ञा जुया बिज्यात। आनन्द! थुम्ह अजित धयाम्ह भिक्षुजूसां थुगुहे भद्रकल्पय् आर्य मैत्रेय्य सम्मा सम्बुद्ध, तथागत जुइ, धकाः भविष्यवाणि आज्ञादयेका बिज्यानाव निरोध समापत्तिपाखे प्रवेश जुया बिज्यात। निरोध समापत्ति दना बिज्यासेंलि धर्मसेनापति जुयाच्वंम्ह सारिपुत्र स्थविरं भिक्षुपिनिगु आसययात सिइकाव ल्हातं जोजलपा आदर पूर्वक वन्दना याना तथागतयाके थथे धकाः बिन्तियात – अजित स्थविर गुगु अवस्थाय् गजागु भावाकार हिसापं मैत्रेय्य तथागत जुइ? जिमित अनुकम्पा तसें आज्ञादयेका बिज्याहुँ धकाः। थुगु प्रार्थनायात न्यना तथागतं सारिपुत्रयात थ्व थुगु अनागत वंश धयागु भविष्य वाणि आज्ञा दयेका बिज्यात।

मैत्रेय्य तथागत गुगु समयय् उत्पत्ति जुइ धकाः धाःसा जि तथागत परिनिर्वाण जुयाव ताःकालं बिते जुइ धुंकुसेंलि न्यागू लोप जुइगु हिसापं लोप जुइ। छु छु धाःसा, १. मार्गफल लोप जुइ, २.आचरण लोप जुइ, ३. त्रिपिटक लोप जुइ, ४. सङ्घपिं लोप जुइ, ५. जातक लोप जुइ। सारिपुत्र! जि परिनिर्वाण जुयाव द्वछि दँ दत धायेव चतुपटिसम्भिदा प्राप्त अरहन्त भाव दयेफइमखु, अनंलि द्वछि दँ दतधायेव अनागामि, अनंलि द्वछि दँ दत धायेव सकदागामि, अनंलि द्वछि दँ दत धायेव सोतापत्ति मार्ग फलतकनं प्राप्त याना काये फइमखु। छगू मेगु भिक्खुणी विभङ्ग अट्ठकथा ग्रन्थय् थथेधकाः कनातगु दुकि,

पतिसम्भीदापत्तेहि वस्स सहस्सं, मुक्ख विपस्सणेही वस्स सहस्सं अनागामीहि वस्स सहस्सं, सकदागामीहि वस्स सहस्सं, सोतापन्नेहि वस्स सहस्सन्ति, एवं पञ्चवस्स सहस्सानी।

सज्जन सुविचारकपिं! थुकि कनातगु अनुसारं स्वयेबले तथागतया शासन बच्छिजा थ्यनहे धायेमाल, आजा मेमेपिं मनु मखुपिंसंथे ज्ञानिजनपिंसं मिखा तिसिनाव आलस्य जुया च्वने मजिल, थथःगु शक्ति समर्थ क्यनाहया दिइमाल।

अनंलिपा अन्तिमय् पाराजिका प्यंगूयात जक पालन याइ। पाराजिका ४ प्यंगूयात पालन याइपिं, भिक्षुपिनिगु समयनं दोछिदँ च्वनाच्वनी। उगु बखतय् दकसिवे लिपा अन्तिम यागु समयय् भिक्षु छम्ह शील शिक्षा विनाश जुयाव जीवनाश जुया वसेंलि थुकियात आचरण लोप जुल धकाः धाइ।

परियत्ति लोप जुइ धयागु गथे धाःसा क्रमानुसारं काल बिते जुयाव ताःकालं दसेंलि, हीन जाति मिथ्यादृष्टि राजापिंसं सद्धर्म पालन याइमखु, अतएव खंकेनं फइमखु, नाना प्रकारया दोसारोपन यानाव सद्धर्मयात वास्ता याइमखु। सद्धर्म पालन याना च्वंपिन्तनं प्रशंसा याइमखु। गुम्हखः राजां सद्धर्म पालन मयासेंलि मन्त्री, सेनापति, अमात्यादिपिंसं पालन याइमखु। मन्त्री सेनापत्तिपिंसं पालन मयासेंलि देश नगर ग्रामवासीपिंसं पालन याइमखु। अथेया कारणय् कथःनं भं भं पाप बढेजुयाव बांलाक बखत बखतय् जलवृष्टि मजुसेंलि बालि भिनिमखु, बालि मभिंसेंलि दायकपिंसं दान वस्तु दान प्रदान याइमखु, दान प्रदान मयासेंलि भिक्षुपिंसं शिष्यपिन्त मदत सहायता यायेगु तथा शासन उन्नति वृद्धि यायेगुयात याये फइमखुगु जुल। लिपा जुइगु बखतय् परियत्ति (दुर्वल) हीन जुयाव न्हापालाक पट्ठान शास्त्र लोप जुइ। अनंलि यमक, अनंलि अंगुत्तर निकाय,

https://dhamma.digital

अनंलि कथावत्थु, अनंलि पुद्गलप्रज्ञप्ति, अनंलि विभंग, अनंलि मज्झिम निकाय, खुद्दक निकाय, दीघनिकाय लोप जुइ। अनंलि विसन्तर जातक, अपण्णक जातक इत्यादि लोप जुइगु जुल। केवल प्यंगू पद मात्र बाकि दयाच्वनी।

लिपायागु समयस सद्धर्मयू श्रद्धा प्रसन्नम्ह राजा छम्हसेनं सुवर्ण मुद्रा दोलछि पोचिना किसिया म्हे तया व गुगु तथागतं देशना याना बिज्यागु (प्यंगु पद दयाच्वंगु)[54] छगू श्लोकया अर्थ कने फुम्हयात सुवर्ण दोलछि बिइगु धकाः (गथेखः धर्म सोण्ड राजांथें) देश, देशान्तर प्यंगू दिशायूसं चाहिके छ्वइ। उगु हिसापं चाहिके छ्वसानं प्यंगूपद मात्रयागु अर्थहेनं कनेफुपिं लुइके मफयाव गुगु दाँप्वः सुवर्ण मुद्रायात लितँतुं हया दुकाई। उगु बखतयू परियत्ति लोप जुल धकाः धाइ।

लिपायागु कालयू रंग यानातयागु थ्व चीवर वस्त्र पुनाया छु फल दइ धकाः कोलाछि हाक छत्वाचा खुनाव छ्यँले बयतालिथें अथवा गःपते क्वखायेगु जूसानं ल्हाति जूसानं हिनाव स्त्री, पुत्र, पुत्रीपिं पालन याइ। एवरूपं जाहान बच्चा पालन यायेमागुया लागि बुँज्या यायेगु तथा अनेक व्यापार यायेगु इत्यादि यानाव गःपतयू न्हायूपनयू ल्हाति हिनातगु गुगु चीवर (कुच्चा) बालाचायात तथागतया चीवर धकाः भापा प्रदान याइ। अथे धकाः प्रदान यागु पुण्य फलहेनं असंख्य दुगु जुल। (थथे धकाः जि तथागतं देशना यानागु खः)

कथःनं लिपा जूलिसे थुगु चीवर वस्त्रं हिनातयां छुयायेगु धकाः वन जङ्गलयू वा झालयू वांछ्वइ। सारिपुत्र! थथे जुल धायेव भिक्षुयागु रूपाकार दक्वं लोप जुल धकाः धाइ। थुगु हिसापं न्यादोल वर्षदत धायेव जिगु शासनयात अगौरव, अनादर याइगु थासयू लोपजुया वनी (अथवा तथागतयागु धर्म, देवलोकयू प्रज्वलित जुयाच्वनी) अनंलि जिगु अस्थि धातु मनुष्यलोकयू, देवलोकयू, ब्रम्हलोकयू, नागलोकयू दयाच्वन। व उगु दयाच्वक्क फुक्क अस्थि धातु महाबोधि मण्डपयू (बुद्धगया)स जम्मा जुयाव पुचमुना जिगु शरीराकारथें च्वंक प्रतिमा मुर्ति बने जुयाव यमक प्रातिहार्ययात क्यनी।

झिदोलगु चक्रवालयू च्वंपिं देव, ब्रम्हापिं वयाव विरहजनितगु शब्द याना परस्पर खँ जुइ, थौंया दिनयू दसबलं पूर्ण जुया बिज्याकम्ह सर्वज्ञ तथागतयागु अस्थि धातु परिनिर्वाण जुइ। थनिंनिसें लोकयू अन्धकार मात्र जुइगु जुल, धकाः विलाप याना ख्वया ख्वया जुइ।

उगु बखतयू ज्योति रश्मि प्रकाश यानाव गन्धमादन पर्वतयू बिज्याना धर्म देशना याइ। देव, ब्रम्हापिं लक्खछिगु कोटि प्रमाणं तरेजुइ। अनंलि तेजो धातु जलेजुयाव बाकि मदयेक निशेष जुयावनी। अबलेसंनिसें लोकयू ज्ञानान्धकार जुइ। ज्ञान अन्धा जूगुया कारणं लोकपिंसं जथाभावि हाला सना अकुशल कर्माचरण याना हइ, मनुष्यपिनिगु आयुनं भं भंहे हिन जुयावनी।

न्हापा सच्छिदँ आयु दयाच्वंगु क्रमानुसारं ग्वीदँ जुइ, चयूदँ, न्हेदँ जुइ। एवरूपं छसिंनिसें पाजुजुं झिदँ तक्कयागु थाते थ्यनीगु जुल। उगु समययू प्यदँ न्यादँ दइगु अवस्थायूहे विवाह कर्मजुइ। न्हेदँ च्यादँ दइगु अवस्थायू छय् छ्वी खनी। अजागुहे मभिंगु अवस्थायू अन्तराय स्वंगू उत्पत्ति जुइ। छु छु धाःसा – दुर्भिक्ष नेमखनिगु अन्तराय, रोग बिइगु रोगान्तराय, कातमार जुइगु शस्त्रन्तराय। थ्वहे स्वंगू अन्तराय उत्पत्ति जुइ।

थुकि मध्ययू नेमखना मृत्यु जूपिं प्रेत जूवनी। रोग जुया मृत्युजूपिं देवलोकयू उत्पत्ति जूवनी। शस्त्रास्त्रद्वारा मृत्युजूपिं नर्कयू उत्पत्ति जूवनी। सारिपुत्र! उथायू मनुष्यपिंके छुं विचाः दइमखु पसुथें प्रमादयू लानाच्वनी। केवल (आहार, मैथुन, भय, निन्द्रा) थ्वहे प्यंगु पाखेजक ध्यान तया जुइ। धर्म पाप छुं वास्ता याइमखु। थुगु खँयू जिके छगू विचाः लुया वलकि स्वंगू प्रकारया अन्तराय उत्पत्ति जुइ धकाः कनातगुयात आपा आपालं विस्तार जुइथें मच्वन। छायू धाःसा थौं कन्हे भति भतिजक जूसानं तथागतयागु शासन तथा सदुपदेश न्यनेगु दनिबलेहे जा बुद्धोपदेश न्यने मयपिं दयावल। हानं कर्मयात विश्वास मयापिंसं आपालं खनेदया वयेधुंकल। एवरूपं दिन प्रतिदिनहे आपालं परिवर्तन जुजुं वयाच्वन। अथेहे मनुष्यपिनिगु (चित्तवृत्ति) बुद्धिनं भं भंहे छम्हथें छम्ह चलाख जुजुं वयाच्वन गथेकि यें, यल, ख्वपयापिं बाठतथें आपायाना कतपिन्त घृणीत घच्चायेका थम्हं कया नइपिं खने दयावल। थःजक नये दत धाःसा माँ, बौ, दाजु, किजादि सुनं धागु मखुत। परस्पर याक्क प्वाले (नुगलयू)

[54] अनिच्चा वत संखारा, उप्पाद वय धम्मिनो।
उप्पज्जित्वा निरूज्झन्ति तेसं वूपसमो सुखो।।

https://dhamma.digital

चुपितयाः पचिं धस्वका च्वंपिं आपा खने दयावल। आः छु? धात्थेंहे परस्पर स्याना पाला ला नइगुयात गुलि विस्तार जुइ प्यदो खुदो वर्षहे मालिथें मच्वन।

लिपा विश्वकर्मा देवता वया थःगु वस्त्र छत्थु जुइक ख्वबी हायेका उपदेश बिइ तथा सम्भे याइकि, भो भो मनुष्य गणपिं! थ्व मनुष्यलोकय् अपालंहे पाप बढेजुल। अथेया कारणय् थनिं न्हेनु दत धायेव मनुष्यपिनि थवं थहे गथे म्ये, फै, दुगु, चल्लातय्त स्याना स्याना नया जूगु खः अथेहे भालपा स्याना पाला नया जुइ। छगू त्वालं मेगु त्वालय् वने जीमखु, वं वइत वं वइत बलंफुया सहियाना कातमारयाना भक्षयाइ। यदि उगु भयं बचे जुइगु इच्छा दुपिनि न्हेनुतकयात नसा ज्वना पर्वतय् कापी, सुरूंगय्, मनुत नापमलाइगु थासय् याक याक सुलाच्वंहुँ। न्हेनु बिते जुइका तिनि प्याहां वा धकाः विश्वकर्मा देवतां करूणा पुर्वक उपदेश बिइ। व उगु उपदेश ब्यूगुयात राग, द्वेषय् रत्तजुयाच्वंपिं पसुथें जापिं अभिमानितय्सं विस्वास याइमखु। गुलिं गुलिं ज्ञां दुपिं विचारवानपिंसं बुझेजुया काइकि थ्व मानवकं धाःगु खँ धाथेनं खयेफु धकाः न्हेनुतकयात नयेगु त्वनेगु आहार ज्वना पर्वत सुरूंगादिस सुलाच्वनी।

उगुहे अवस्थाय् दया माया मतसे थवं थःहे वं वइत वं वइत परस्पर घाटक याना छम्ह छम्ह दतले ज्वना त्या त्या ख्वा ख्वा याइ। केवल ला व क्वें जक सकभिनं पुरे जुया च्वनी। अनंलिपा तःच्वतं जल वृष्टि जुयाव क्वें ला मृतक शरीर जम्मां च्वीकयनी। उगु बखतय् गुपिं खः पर्वतादि सुरूंगय् सुलाच्वंपिं मनुष्यत तीजक प्याहां वया स्ववइगु बखतय् मनुष्यपिं छम्हहे मखनाव ख्वया ख्वया विलाप याना जुइ। लिपा उखें थुखें सुलाच्वंपिं छुं भति बाकि दुपिं मनुष्यपिनि धर्मसंवेग उत्पत्ति जुयाव पञ्चशील नियमयात पालन याना हइ। उगु बखतय् अनेनेगु (भिं भिंगु वृष्टि जुइ) सुभिक्ष जुयावइ। (थुगु खँ सज्जनवर्गपिंसं आपालं ध्यानतया स्वे योग्य जू)

शील नियम पालन याना हगुया प्रभावं भिदँ दुपिनि सन्तानया न्यीदँ आयु वृद्धि जुया म्वानाच्वने दइ। न्यीदँ दुपिनि सन्तानतय् पीदँ आयु दइ। पीदँ दुपिनि सन्तानतय् चय्दँ आयु दइ। एवरूपं शील पालन यानाहगुया प्रभावं भ्कं भ्कंहे छसिं कथनं आयु वृद्धि जुजुं असंख्य वर्ष (अनगिन्ति) थ्यंकनं आयु वृद्धि जुइगु जुल। अमिसं कुसल कर्महे जक याइ।

उगु समयय् मनुष्यपिनि दुःख धयागु गथें धकाः बुझे जुइमखु, सिइमखु। थुगु हिसापं मनुष्यपिनि पुस्तां पुस्ता (परम्परा) आपालं बितेजुयावनी।

लिपा हानं पुण्यकर्म मयासे प्रमाद जुइ, तसर्थ हानं भ्कं भ्कं आयु क्षय जुजुं क्वाहा वयाव लक्खछि दँ आयु जुइगु समयेस मनुष्यपिनि मिसात देवकन्या समान जुइ। मिजंतनं देवपुत्र समान जुइ। थःथपिनि प्रेम प्रीति दुपिं स्त्री पुरूषपिनि उत्सव यात्रायाना विवाह कर्म याइ। हानं देश नगरनं अत्यत्न शोभायमानगु देवलोक समान जुइ। भिन्त्वी छक, बाछि छक चान्हे बाचातिले जक भूमी (ओजा) भँ थाहाँवैक जल वृष्टि जुइ। उगु बखतय् स्वंगू अन्तराय दइ। स्वंगू अन्तराय धयागु थथे, जायागु रसं काइगु रोग, नयेमयोगु रोग, न्ह्यः जक वइगु रोग, थुलि सिवाये मेगु प्रकारया रोग दइमखु।

सारिपुत्र अजागु अवस्थाय् हाक हिसापं भिंनिगु योजन, ब्या न्हेगू योजन दयाच्वंगु केतुमती महानगरय् थुलि उलि मदयेक आपालं आपा सल, किसि, रथ सैन्य आदि (सप्तरत्न) चक्ररत्नं सम्पन्न जुयाच्वंम्ह संख धकाः नं जुयाच्वंम्ह चक्रवर्ती राजां शत्रुतय्त दमन याना अथवा बोधयाना राजा जुया च्वनी। नगरय् छचाखेरं सत्परत्नं युक्तगु पक्खालं चाउयेकाव ज्वाला ज्वालां तेज प्याहा वयाच्वनी। हानं गुम्ह चक्रवर्ती राजायागु पुण्यानुभावं उत्पत्ति जुयावगु विचित्रगु देवविमान समानगु बांलाक ताउतिं मिखाँ स्वयाच्वनेहे मफुगु ज्वाला ज्वालां तेज प्याहा वयाच्वंगु गुम्ह न्हापा महापनाद राजा च्वनाच्वंगु, विश्वकर्मा देवतां दयेका ब्युगु आपालं तज्जागु ब्या हिसापं छगुत्या योजन दयाच्वंगु सत्परत्नं भरेयानातगु प्रासाद भवन उत्पत्ति जुइ। उगु प्रासादय् संख चक्रवर्ती राजा सुख पुर्वक भुक्तमान याना च्वनी।

केतुमति नगरया छचाखेरं शोभायमानगु पुष्करणी दयाच्वनी। उगु पुष्करणीस न्यागू प्रकारया पलेस्वाँ ह्वयाव मग मग सुगन्ध वासवया च्वनी। उगु नगरय् छचाखेरं जुजुया उद्यानय् जातं जातया स्वानं पूर्णजुयाव अत्यन्त शोभायमान जुइक ह्वया च्वनी। केतुमती नगरया दथ्वीनं देशया ध्वाका प्यखेसनं प्रासादया

https://dhamma.digital

गिर्दा पक्खा पतिकं कल्पवृक्ष बांलाक उत्पत्ति जुइ। उगु कल्पवृक्षस ह्याउँ, वाउँ, तुयु, म्हासु, वचुगु हानं रंगिचंगिगु दिव्य वस्त्रालंकार याचनं, हानं मनुष्य लोकय् उत्तमोत्तमगु[55] बनेजुगु वस्त्रालंकार यातनं, हानं मनुष्यलोकय् नये त्वने योग्य योग्य तागु सुस्वादिस्तगु खाद्य भोज्य, अष्टपानादि सुस्वादिस्त धाक्कनं कल्प वृक्षस सया सया यखाया च्वनी। देशया ध्वाका प्यखेसनं आनन्द न्ह्याइपुसे च्वंगु सुवर्णशालानं उत्पत्ति जुइ। उगु समयय् (स्वंगु ऋतुनं) तांन्वगुनं मखु, चिकुगु नं मखु, सदानं समानता जुयाच्वनी। नदिनं समान स्वरूपं न्ह्यानाच्वनी, भ्यतना दइमखु परिशुद्ध निर्मल जुइ।

सारिपुत्र! उगु समयय् मनुष्यपिंसं कल्पवृक्षस उत्पत्ति जूगु अमृतरसं युक्तगु दिव्य ओजा समानगु आहार यानाव श्री खण्ड, चन्दन सुगन्धं लेपन यानाव, मणी माणिकयागु कुण्डल हीरा, मोतियागु माला ल्हाते तुती न्ह्यायेगु, अंगु पायो आदि हानं काशि देशय् बनेजूगु बहुमुल्य वंगु वस्त्रयानतं मनुष्यपिनि आभरण अलंकारं तियाव नाना प्रकारयागु देव वाद्य थाना, तुरियादि पुया, सुखानन्दनं रसरंग याना च्वनी।

सारिपुत्र! भिदोल योजन दयाच्वंगु जम्बुद्वीप त्रायत्रिंश देवलोक समानं जुइ। मनुष्यपिंसं नक्षत्र उत्सव मेला भरेयाना देवतापिनि उत्सवथेंहे लहर बाजि याना म्हिता जुइ। उगु समयय् भिंखुगू असंखेय्य लक्खछिगू कल्पतक स्वीगू पारमिता, पञ्चमहा परित्याग, तथा त्रिचर्या पूर्णयाना वगु फुक्कं सञ्चययाना (मुंकाव) तुसित देवलोकय् उत्पत्ति जुयाच्वंम्ह मैत्रिय बोधिसत्त्व यागु पुण्य प्रताप तथा गुण वर्णन सकभनं प्रख्यात जुयाच्वंगुया कारणं भिदोलगु चक्रवालय् च्वनाच्वपिं देवतापिंसं बोधिसत्त्वयात मनुष्यलोकय् जन्मजुया बुद्धत्व प्राप्त याना लोक उद्धार याना बिज्याहुं धकाः प्रार्थना याइ। उगु बखतय् पञ्चमहाअवलोकन हिसापं स्वयाव तुसित देवलोकं क्वहावया केतुमति राजधानिस संख चक्रवर्ती राजाया हितैषि पुरोहित, अत्यन्त विचारवान राजाया अनेनेगु ज्या खेंसनं अर्तिबुद्धि बिइसःम्ह गुम्ह सुब्रम्हा धकाः नां प्रसिद्धम्ह ब्राम्हणया पत्नि, ब्रम्हवतीया गर्भय् आषाढ पुर्णिमा खुनु प्रतिसन्धि च्वनी। हानं भिंच्यागु कोटि परिवार देवतापिंनं तुसित देवलोकं क्वहा वयाव केतुमति राजधानिहे जन्म जूवइगु जुल। उगु समयय् भिदोलगू लोकधातु कम्प जुइ। बोधिसत्त्व प्रतिसन्धि च्वना भिला दसेंलि ऋषिपतन मृगदावनय् जन्मजुइ। अजित कुमार धैगु नाम प्रसिद्ध जुइ। अजित कुमारया नापनापं जन्मजुइपिं, पासापिं भिंच्यागू कोटि दयाच्वन। वफुक्कं आमात्यपिंहे जक जुइ। अजित कुमारयात लौकिक सुख सम्पत्ति भोग याकेत सप्तरत्नं भरेजुयाच्वंगु ज्वाला ज्वालां तेज प्याहांवयाच्वंगु ताउति मिखां स्वया च्वनेमफुगु अत्यन्त शोभायमानगु प्रासाद प्यंगू उत्पत्ति जुइ। छगू छगू प्रासादय् क्वथा न्हेकू न्हेकू दइ। छकू छकू क्वथाय् मणी माणिकं युक्तगु नवरत्नं भरेजुयाच्वंगु पलङ्क न्हेगू न्हेगू स्वेतछत्र न्हेगू, हानं अनेनेगु उन, रेशम्, मखमलं भुनातःगु पलङ्क, खाता, मेच न्हेगू न्हेगू दइ। छगू छगू प्रासादय् सत्परत्नं युक्तगु सुवर्ण घट प्यंग, प्यंग उत्पत्ति जुइ। छगः छगः सुवर्ण घटया म्हुतु चक्का छगू योजन दइ। जा हिसापं क्वे पृथ्वी क्वचायूकहे दयाच्वनी। सुवर्ण घट छगः छगयात कल्पवृक्ष खुमा खुमा उत्पत्ति जुइ। छगू छगू प्रासादय् सुवर्ण रत्नं अलंकृत याना ध्वजा ज्वनाच्वंपिं न्हेदोलम्ह (छद्दन्त) गजवरपिंसं चाउला च्वनी। म्ह छम्हं अलंकृत यानातःपिं वलाहक सिन्धव (सलं) सायेकातगु न्हेसःगु रथनं उत्पत्ति जुइ। छगू छगू भवनय् जाति कुलवंस हिसापं उत्तम जुयाच्वंपिं, रूप यौवन आदि न्यागूलिं सम्पन्न जुयाच्वंपिं देवकन्या समानपिं रत्नमय अलंकारं तियाच्वंपिं सखि जनपिं, भिंखुदोलम्हसें चाउलाच्वनी। छगू छगू भवनय् नाट्य गीत, वाद्य, तुरिय प्वीगुलि अत्यन्त निपुन जुयाच्वंपिं अत्यन्त सुशोभायमान मनोहर जुयाच्वंपिं परिशुद्धगु जातिकुलय् जन्मजूपिं न्हेदोल नाटकित दइ।

सारिपुत्र! अजित कुमारया पटरानी चन्दमुक्खी धैगु नां जुई। चन्दमुक्खि महारानीया सखिजनपिं अपास्यानं चाउयेका शीलब्रत नियमाचरणं पूर्णजुया च्वनी। खुगु प्रकारया दोषं रहित जुइ, न्यागू गुणाङ्ग लक्षणं सम्पन्न जुइ। अत्यन्त रूपवती देव, मनुष्यलोकेनं दुर्लभ जुयाच्वंम्ह स्व स्वं स्वेमगाम्ह जुइ। चन्द्रमुक्खि महारानीया शरीरय् श्रीखण्ड, चन्दन बास वयाच्वनी, शरीरयागु रश्मि भिंनिकू तक प्रकाश जुयाच्वनी। शरीर अत्यन्त नरम मखमल समानं नायिसे च्वनी। न्हापा आपालं कुशल पुण्य याना वगु

[55] काशिराज देशय्, खोमदेशय्, कोटुम्ब राजदेशय्

https://dhamma.digital

फुक्कं सञ्चित जुया अन्तिम भविक जन्म जुयाच्वनी। चन्द्रमुक्खि महारानीया पुत्र ब्रम्हवद्धन नाँ जुइ। गथे खः राहुल कुमारथेंहे अन्तिम भविक यागु जन्म जुई।

सारिपुत्र! उम्ह अजित नाँ जुयाच्वंम्ह बोधिसत्त्व गुगु प्रासादयू देवपुत्र समानंहे सुवर्ण रत्न मणि माणिकं अलंकृत याना चन्द्रमुक्खि महारानी प्रमुखं सखिजनपिं आपासेनं चाउयेका देवराजयागु दिव्यसम्पत्ति समानगु सुखभोग याना च्वनी। उगु समययू अजित बोधिसत्त्वया भिंखुगू असंख्य व लक्खछिगू कल्पतक पुरेयाना वगु पुण्य सम्भार जाग्रित जुया वगुया कारणयू, जम्बुद्वीपयू च्वनाच्वंपिं सकलयां खलबल जुयाव गथे त्रायत्रिंश देवलोकयू कोलाहल जूगु खः (हानं सुधम्मा देव उत्सवखः) अथेहे कोलाहल मचे जुइ। हानं सम्पूर्ण लोकधातुस दयाच्वंगु श्री शोभा मङ्गल धाक्व पुचः मुना दोचिना तगुथें जुइ।

हानं संख चक्रवर्ति राजा सहितं चयूच्यादोल राजापिं, मैत्रीय बोधिसत्त्व याथायू वनाव थथे धकाः प्रार्थना याइ – भो देव! छलपोलया कार्यकर्म छुछु यायेमागु खः जिमित आज्ञा दयेका अह्रेयाना बिज्याहुँ धकाः ख्वाःस्वया च्वनी। उगु बखतयू अजित बोधिसत्त्वं धाइकि – जित सेवा चाकरि यायेत तत्पर जुयाच्वंपिं, तथा कार्य कर्म याइपिं अमात्य गणपिं भिंच्यागू कोटि सहितं आपालं सल किसि, सैन्य सेनापति दयाच्वन, छिपिं मोलहुँ थः थःगु थासयू सुविस्ता साथं च्वनाच्वं धकाः धाइ। उगु हिसापं आपालं असंख्य पारमिता पुरेयाना वगुया आनुभावं अजित राजकुमारया प्यंगू प्रासादयू लौकिक श्री सम्पत्तियात इच्छानुसार सुख भोग यानाव, भिदोल वर्ष बिते जुइ धुंकालि, चन्द्रमुक्खि महारानीया ब्रम्हवद्धन राजकुमार जन्म जुइ। उगु बखतयू तथागतपिनिगु दस्तुर अनुसारं उद्यानयू चात्यु वनीगु अवस्थायू (जरा, व्याधि, मृत्यु, भिक्षु) महानिमित्त प्यंगूयात खनाव स्वर्गसमानं सुखभोग यानाच्वंगु गुगु प्रासादयू आनन्द मतायाव विरक्त जुया (महाभिनिष्क्रमन) गृह त्याग यानावने धकाः विचाः याइ। उगु विचाः यागुयात संख चक्रवर्ति राजां सिइकाव मन आनन्द न्ह्याइपुसे च्वंकेया लागि अप्सरा समानपिं अत्यन्त परम सुन्दरी रूप यौवनं सम्पन्न जुयाच्वंपिं चयूप्यदोलम्ह नाटकि तयूसं गन खः बोधिसत्त्व च्वना च्वंगु प्रासादयू फयांफछिं बाँलाक मन मोह जुइगु हिसापं नाट्य गीत याना महान उत्सव याना च्वनी। उगु प्रकारं उत्सव मङ्गल यानाच्वंगु समाचारयात देश विदेशयू, ग्राम निगमयू, टोल टोलयू च्वंपिं राजकुमार, कुमारीपिं, साहु महाजन सहितं आपालं लोकजनपिंसं सिइका सुगन्ध पुष्पमालादि ल्हातिं ज्वना छचाखेरं चाउला च्वनी। सकल लोकजनपिनि परस्पर खँ ल्हाना जुइ – थौं अजित कुमार (महाभिनिष्क्रमण) गृहत्याग याना पिहाँ बिज्याइ धकाः खलबल कोलाहल जुइ। आकाशयू च्वंपिं देवदेवतापिंसंनं भारी सभा मण्डल मुना सुगन्ध पुष्पमालादि ल्हातिं ज्वना पूजायाना हइ। हानं भिदोलगू चक्रवालयू च्वंपिं देव, ब्रम्हापिंसं छत्र, ध्वजा, पताकादि ब्वयेका लुँ, वहयागु तायू ह्वला बोधिसत्त्व बिज्याना च्वंगु प्रासादयू तच्वतं जल वृष्टि जुइगु थेंतुं श्री खण्ड, चन्दन सुगन्ध पुष्पादि वृष्टि यानाव तनंतँ, सकभिनं पुरे जुया च्वनी।

सारिपुत्र! उगु समययू पहाड पर्वत धैगु दइमखु, भूमि मैदान समतल जुया माथंवनाच्वनी। मैत्रीय तथागतया आयु लक्खछि दँ मैत्रीय तथागतया म्हधिक चयूकू दइ, मिखा फुसि न्याकू दइ, म्हुतुप्वा न्याकू दइ, न्हायूपं ब्या न्याकू दइ, तुतिपालि हाक भिकू दइ, तुतिगोचां निसें पुलितक न्यीकू दइ। उगु बखतयू साधारण मनुष्यपिनि म्हधिक पीकू दइ। एवरूपं मनुष्यपिनि सम्पूर्ण अङ्ग प्रत्यंग मैत्रीय तथागतया बच्छि बच्छि जुयाच्वनी। नकतिनि बूम्ह मचाया म्हधिक न्याकू दइ, सम्पूर्ण अङ्ग लक्षण पूर्ण जुया सुन्दर शोभायमानपिं जक जुयाच्वनी। कांपिं, ख्वाँयूपिं, लंगरा, धुसि, लाता, पाक, कुष्टरोग, घोडि, पाण्डुरोग, नपुंसकादि व अङ्ग अपूर्णपिं दइमखु। मैत्री बोधिसत्त्वयात पुत्र पत्नि सहितं न्हेदोल नाटकि कन्यापिं तथा चाकर वाकर आपालं परिवारपिंसं चाउला च्वंगु प्रासाद छगूलिं आकाशयू थाहावनाव हंसराज ब्वया वनीथें ब्वयावनी। बोधिसत्त्व पिहाँ बिज्याइबले नापं नापं वनेगु इच्छाजूपिंतकयात सकलेंहे बोधिसत्त्वयागु ऋद्धिबलंव, हानं संख चक्रवर्ति राजायागु आज्ञाचक्रद्वारा, हानं देवतापिनिगु अनुभावंनं आकाश मार्गहे जक नापं नापं ब्वयावनीगु जुल। ब्रम्हाराजं स्वंगू योजन दयाच्वंगु स्वेतछत्रं क्वीकावनी, शक्रराजं ख्वीकू हाकगु दाहिने संख जोना साधुकार बिया ल्यू ल्यू वनी, सुतवं देवपुत्रं च्वामो ज्वना वनाच्वनी, तुसित देवपुत्रं माणिक यागु पंखा ज्वना वनाच्वनी, पञ्चसीख देव पुत्रं वीना ज्वना वनाच्वनी, चतुर्महाराज प्यम्हेसिनं तलवार ज्वना वनाच्वनी। निगू लक्ख व पीदोलम्ह यक्ष सैन्यपिंसं शस्त्रास्त्र म्हति म्हति ज्वना वनाच्वनी। भूमिच्वपिं देव कन्यापिं आकाशयू च्वंपिं देवकन्यापिं अपासेनं नं

https://dhamma.digital

रत्नयागु स्वांधकि ज्वना वनाच्वनी। असुर देवतापिंसं गीत गायना यानाव देवतापिनिगु ध्वजा ज्वनावनाच्वनी। देवराजपिंसं माणिकं भरेजुयाच्वंगु चिलाख ज्वना वनाच्वनी। गरूडपिंसं सितार थाना वनाच्वनी। किन्नरपिंसं गीत गायना याना वनाच्वनी। गन्धर्व देवतापिंसं देवतापिनि गीत वाद्य थाःगुया तालताले प्याखं हुला वनाच्वनी। थुगु हिसापं देव परिषद्, मनुष्य परिषद्पिंसं चाउयेका देवतापिंसं उत्सव याना वनीगु शब्दनं, साधुकार बिया वनीगु शब्दनं, आपालं परिषद्पिंसं प्रशंसा याइगु शब्दनं तथा ब्रम्हापिंसं तालिबिइगु (लापाथाइगु) शब्दनं छगूपाखंहे आकाशय् गुंजायमान जुइक, अत्यन्त सुशोभायमानं आकाश मार्गनं प्रासाद ब्वया वनी। ब्वया वनाव नागरूक्ख बोधिमण्डप समिपय् (आनन्द रमणीयगु भूमिफातय्) क्वहावयाव गुगु थः च्वंच्वनागु रत्नजडित श्री मंगलं युक्तगु प्रासाद खः उगुहे क्वथाय् न्हेनुतक दुष्कर चरिया याइगु जुयाच्वन। न्हेनु देकालि ब्रम्हां प्रदान यागु अष्टपरिष्कार ग्रहण याना, थःत थम्हं चूडाकर्म जुइ। उगुहे साथय् राजा, महाजन, ब्राम्हणपिं आपालं परिषद्पिनं चुडाकर्म जुइ। चूडाकर्म जुइधुंका चन्द्रमुक्खि महारानीं प्रदान यागु खीर भोजन यानाव दक्खिन मोहरापाखे नागवृक्ष बोधिमण्डप सत्तिक वना सप्तरत्नं अलंकृत यानातगु ख्वीप्यकूजा दयाच्वंगु, सुवर्ण बोधिपल्लंकया द्योने बज्रासन याना पुर्व लोकधातुपाखे स्वये धुंकाव देव परिषद्, मनुष्य परिषदपिंसं चाउयेका च्वनी। लिपा देवपुत्र मारयात त्याके धुंका, रात्रिया प्रथम यामय् पुब्बेनिवास ज्ञान प्राप्त जुइ। दुतिय यामय् (बाचातिलय्) दिब्बचक्खु ज्ञान प्राप्तजुइ। तृतिय यामय् आसवक्खय ज्ञान प्राप्तजुइ। सूर्य उदय जुइबले चतुरार्य सत्य धर्मयात बुझेजुया सर्वज्ञ ज्ञान प्राप्त जुइगु जुल। पञ्चमारयात जितेयाय् धुंका (अनेक जातिसंसारं) उदान गाथा ब्वनी। बोधिवृक्षया आसपासय् सप्ताह बिते जुइ धुंकालि ब्रम्हां प्रार्थना यागुयात स्वीकार यानाव ऋषिपतन उद्यानय् धर्मचक्र प्रवर्तन याये धकाः बिज्याइ। उगु बखतय् हंसपद (हंसपदारत्न) समानगु चरण युगयात फयाकायेत भूमितःलं छचाखेरं पलेस्वां उत्पत्ति जुइ। तःफोगु पलेस्वांया चक्का स्वीकू दइ, चिकिफोगु पलेस्वां चक्का न्यीन्याकू दइ। उगु पलेस्वां मैत्रीय तथागत बिज्याइबले पला छ्युं छ्यूथाय् तक फयेकाइ।

आर्य मैत्रीय तथागतया शरीरं तायूगसिमा पायूत्यागु छवण्ण रश्मि, त्या त्या प्याहावयाव भिदोलगू चक्रवालेसनं न्हिनेनं मस्यू, चान्हेनं मसीक उज्वल जुया प्रकाश जुयाच्वनी। केवल खँ, हालिगु स्वयाव हानं सुथे ह्वइगु स्वां बहनी ह्वइगु स्वांयात दाजेयाना स्वया मात्र दिन रात्रि म्हसिका लुमंका तइ। उगु रूपं रश्मि प्रकाश यानाव सकल लोकयात हितयायेया कारणय् धर्मचक्र प्रवर्तन याइगु बखतय् मनुष्य परिषदपिं जम्मा भिंखुगू योजन, देवपरिषद्पिं जा चक्रवाल छगूलिं जायेक अकनिष्ट ब्रम्हलोक थ्यंक छस्वा जुया मुनाच्वनी। उगु अवस्थाय् मनुष्यपिंसंनं ज्वनेम्वाक, देवतापिंसंनं ज्वनेम्वाक, मिनं नयेमफुगु, लखंनं (वानं) प्याके मफुगु, धुलंनं गे मफुगु इलां परिनिर्वाण मजूतलेंहे मैत्रीय तथागतया फुसय् दिन रात्रि सदानंहें बाँलाक स्थापित जुयाच्वनी। हानं वथेंहे सुनानं ज्वनेम्वाक सत्परत्नं युक्त जुयाच्वंगु सुवर्ण गंचा, सुवर्णया वंगलसी हः पुष्पराज आदि ना ना रत्नं भरेजुयाच्वंगु भिंनिगू योजन दयाच्वंगु किंकिनि जाल प्रथम धर्मचक्र प्रवर्तन यासेंनिसें मैत्रीय तथागतया फुसय् सदानं परिनिर्वाण मजूतलेंहें बाँलाक स्थापित जुया च्वनी।

मैत्रीय तथागतं चतुरार्य सत्ययात देशना याना बिज्याइगु समय आपालं कोतानुकोति मनुष्यपिं तरे जुइ। देवतापिंनं लक्खछिगू कोटिं मयाक तरे जुइ। पञ्चाभिञ्ज्ञान प्राप्त जूपिं आपा आपालं भिक्षुपिंसं मैत्रीय तथागतयात चाउला च्वनी। उगु बखतय् संख चक्रवर्ति राजां सत्परत्नं युक्तजुयाच्वंगु विहार (प्रासाद) निर्मित यानाव तथागत प्रमुखं सङ्घपिन्त (चतुप्रत्यय दायक हिसापं जुया) प्रदान याइ। प्रदान याये धुंका तथागतया समिपय् वना थःपिनि ल्यु ल्यू वयाच्वंपिं चाकर बाकरपिं तथा ज्ञाति बन्धुपिं, राजा, रानी सहित सकलेंहे एहि भिक्षु यागु पदविहे जक प्राप्त जुइ। मैत्रीय तथागतं गुपिंखः उद्धार जुइ योग्य योग्यपिं देव, मनुष्यपिन्त तरेयायेया निर्तिं बिज्याइ।

मैत्रीय तथागतया माता ब्रम्हवती ब्राम्हनी, पिता सुब्रम्हा नां जुयाच्वंम्ह पुरोहित ब्राम्हण, मैत्रीय बोद्धिसत्वया महारानी चन्द्रमुक्खि, पुत्र ब्रम्हवद्धन जुयाच्वन। जवपाखे च्वनीम्ह अग्रश्रावक असोक, देपापाखे च्वनीम्ह अग्रश्रावक ब्रम्हदेव, सेवा चाकरि याइम्ह (उपचारक) सीह जुयाच्वन। अग्रश्राविका निम्ह पदुमा सुमना नां जुयाच्वन। बोधिवृक्षया त्या गोल हिसापं न्हेय्कू(७०) दइ। बोधिवृक्षया कयागु कचा दइ। छगू छगू कचाया च्वका हाक १२० सच्छि व न्यीकू दइ। बोधिवृक्ष श्रीखण्ड चन्दन समानं सुगन्ध बास वयाच्वनी। प्यंगूदिशा

https://dhamma.digital

छचाखेरं भ्फिगू योजन तक मधुर सुगन्ध बास वयाच्वनी। उकियागु स्वाँफो गाडियागु चक्का पायूफो जुइ। उगु बोधिवृक्षस तथागत बुद्धपद प्राप्त जुइबले ह्वइगु स्वां तथागत परिनिर्वाण जुइका तिनि हायावनी बोधिवृक्षया छचाखेरं छगू योजन तक अनेनेगु जातं जातगु स्वांमा, सिमा हानं पञ्चरङ्ग यागु पलेस्वां आदि उत्पत्ति जुया सुगन्ध, सुस्वादिष्टगु पुष्प, फल, ह्वया सयाव जवपाखें चाउला च्वनी। बोधिवृक्षया छचाखेरं छगू त्या योजन तकगु थासयू सुवर्ण चूर्ण बालुकां पुरेजुया च्वनी। बोधिवृक्षया प्यंगू दिशा छचाखेरं रत्नमण्डप सुवर्णशाला उत्पत्ति जुयाच्वनी। आकाशयू ब्वया जुइपिं भ्कंग पंक्षित बोधिवृक्षस जुइ छालिमखु। फेवइगु बखतयूनं बोधिवृक्षया हः छह जकनं संके फइमखु। देव, मनुष्य ब्रम्हापिंसं बोधिवृक्षयात स्व स्वं स्वेमगाना च्वनी। थुगु हिसापं अत्यन्त सुशोभायमानगु (नागवृक्ष) बोधिवृक्ष जुइ।

सारिपुत्र! मैत्रीय तथागतया ३२ स्वीनिता लक्षण ८०गू व्यञ्जन छगूथे छगू बां बाँलाक मिले याना तयातगुथें च्वंक ब्रम्हापिनियासिनं अधिक सुशोभायमानजुया च्वनी। मैत्रीय तथागत विहार याना बिज्यायेत भूमि तज्याना, भ्किंनिगू योजन दना च्वंगु सत्परत्नं युक्त जुयाच्वंगु माणिक यागु पलंकासन मण्डप मध्ययू उत्पत्ति जूई। हानं अत्यन्त सुशोभायमानगु स्वेत छत्रनं उत्पत्ति जुइ। देवतापिंसं ऋद्धिं देकातगु नाना प्रकारया लुं, वहयागु पुष्पमाला, मणि, माणिकयागु माला भरे जुया च्वनी। हानं रत्नयागु त्वादेवा, देवा, मनुष्यपिंसं च्याकेम्वाक स्वयमूहे जाज्वल्यमानं च्यानाच्वनी। हानं जातं जातयागु सुगन्ध पुष्प मगू मगू बास वयाच्वनी। सुगन्ध पुष्प मदिकहे वृष्टि जुया च्वनी। मण्डपया प्यकुनेसं स्वीकु स्वीकुहाक दयाच्वंगु गं घानातइ। उगु गंया शब्द चक्रवालया गिर्दा तकनं तायेदइ। सत्परत्नं अलंकृत यानातगु माणिकयागु पलंकयू बिज्याना देव, मनुष्यपिन्त धर्म देशना याइ, तथा भिक्षु प्रव्रज्या याइ। मैत्रीय तथागतया पारमिताद्वारा प्रार्थना याना वगु जुयानितिं वसपोल च्वना बिज्यागु मण्डपयू ध्वजा, पताकादि अनेनेगु किं किनि जाल सहितं, मैत्री तथागत गन गन बिज्यात, अन अन ल्यु ल्यू वनाच्वनी।

सारिपुत्र! मैत्रीय तथागतं माणिकयागु पलंकासनयू च्वनाव धर्मदेशना याइगु बखतयू भ्फिदोलगु चक्रवालयू सकसिनं तायेदइ मैत्रीय तथागतं न्हापा अतित तथागतपिन्त विहार, धर्मशाला, पलङ्कासन, भोजन, चीवर, भैषज्य, सुगन्ध श्रीखण्ड, छत्र, ध्वजा, प्रदीप, पलेस्वां, किंकिनि जाल, इलां पूष्पमालादि अनेनेगु नाना प्रकारं श्रद्धा चेतना प्रशन्न जुया दान पुण्य यानावगुया कारणं सम्पूर्ण लोकयू दयाच्वंगु श्री ऐश्वर्य मङ्गल धाक्व मण्डपयू द्वंचिना तगुथें जुया च्वनी। मैत्री तथागतयात दायकपिंसं भोजनार्थ निमन्त्रणा याइगु बखतयू बिज्यायेमाल धाःसा गुगु रत्नमण्डप आकाश मार्ग वनाव दायकपिनि छ्यें्या द्वारयू स्थीरजुया च्वनी। उगु मण्डपयू घानातःगु गं यागु शब्द सकभनं तायेदइ। उगु बखतयू तथागत बिज्यात धकाः देव, मनुष्य, नागपिंसं भोजन प्रदान याइ। भोजन भपेधुंका पुण्यानुमोदना याइगु बखतयूनं चक्रवाल छगूलि सकसिनं तायेदइ। मनुष्यपिनि मति थःथःपिनिगु गृहयू च्वना धर्मदेशना याना बिज्यागुथें च्वनी। हानं अचिन्त्य रूपं महान् आश्चर्य तथागतया श्री शोभायमानयात खनाच्वंगुलिंनं तथागत याकेहे जक शरण वनीपिं जुया पञ्चशीलादि कर्मस्थान भावनापाखे उद्योग बलयानाव मार्ग फल प्राप्त जुइगु जुल।

सारिपुत्र! उगु समयेस मिथ्यादृष्टि तिर्थकर धयापिं दइमखु। मनुष्यपिंसं दस कुशल पुण्यक्रिया यानाच्वंगुया कारणं हानं शासनयात परिशुद्ध रूपं तिव बियाच्वंगुया कारणंनं देहान्त जूलिसे देवलोकयू, ब्रम्हलोकयू पाखेहे जक थ्यनिगु जुयाच्वन। उगु बखतयापिं मनुष्यपिनि धन, जन श्री सम्पत्ति, परिवार, सुख ऐश्वर्य पूर्ण जुया च्वनी। धन्दा, सूर्ता, शोक, सन्ताप दइमखु, सुखपूर्वक जीवन हनाच्वनी। देवलोक समान जुइ।

सारिपुत्र! मैत्रीय तथागत ८० चयूदोल वर्ष दत धायेव देव, मनुष्यादि सकल लोकपिन्त हितार्थ, तथागतया शासन स्वंगू लाख व चयूदोल वर्ष स्थापित यानालि (विपाक कम्मज रूप निशेष भावं) अनुपादिशेष परिनिर्वाण जुइगु जुल। निर्वाण धयागु निगू प्रकारया दयाच्वन (सउपादिशेष निर्वाण, अनुपादिशेष निर्वाण) सउपादिशेष निर्वाण धयागु (आसवक्खय) तृष्णा क्षय जुइ धुंकुसानं गुगु पञ्चस्कन्ध यागु तोर शेष बाकि दयाच्वंगुयात धाइ।

अनुपादिशेष निर्वाण धयागु सम्पूर्ण पञ्चस्कन्ध सुधान्तं निशेष रूपं परिनिर्वाण जुया बिज्यागुयात धाइ। थुकि छगू भ्फिसं सिकातयेमागु थ्वनं खः कि परिनिर्वाण जुया बिज्याये धुंकुपिं बुद्ध, तथागतपिं, पुनर्वार जन्म

https://dhamma.digital

जू बिज्याइ मखुत। छाय् धाःसा गुगु जन्म उत्पत्ति जुइगुया हेतु (तृष्णा)हे निर्मूल जुया क्षय जुइ धुंकुगु जुया नितिं खः। यदि (आसवक्खय) परिनिर्वाण जुइ धुंकुपिं बुद्ध तथागतपिं पुनर्वार जन्म कायेफइतिनि धकाः सुनानं धापिं दत धाःसा अमिसं धात्थें यथार्थगु अनित्य, दुःख, अनात्म भावयात मस्यूनिपिं धकाः सिइका कायेमागु जुल।

अनंलि मैत्री तथागतया शासन स्वंगू लाख व चय्दोल तक चले जुया च्वनी। तसर्थ अचिन्त्य मैत्रीय तथागतयात दर्शन यायेगु इच्छा दुपिंसं जिं तथागतयागु शासनय्सं बाँलाक दान, शील, भावनापाखे कोसिस बलोद्योग याना च्वनेमाल। जिगु ओवादोपदेश ग्रहण यानाव, तदानुसारं आचरण याना च्वंपिं तथा प्रव्रजित जुयाच्वंपिं, अथवा सुं गुम्हं तथागतया शासनय् द्वाहाँ वयेगु इच्छा दुपिन्त मद्दत सहायता बिया च्वंपिं, हानं पञ्चशील ग्रहण याना अखण्ड त्रिरत्नयाके शरण वना यथार्थ गुणानुस्मरण याना च्वंपिं, हानं जिगु शासनयात चिरस्थायि यायेया कारणय्, स्थूप चैत्य, कर्मस्थान भावना यायेगु गुफा, धर्मशाला तथा चतुर्दिशा भिक्षुपिन्त सांघिक विहार दयेकाव सुरक्षित याना च्वंपिं। हानं बोधिवृक्ष पिना, लः बिया भावभक्ति याना च्वंपिं। हानं त्रिरत्नयाके शरण वना च्वंपिंसं गन खः आवश्यक जुयाच्वंगु थासय् तुं, पुखु, बुंगा, जरूं, तापु दयेकाव सुरक्षित यानाच्वन धाःसानं, हानं त्रिरत्नयात छत्र (कुसा), ध्वजा, पताका, सुगन्ध, पद्मपुष्प, प्रदिप पूजा प्रदान यापिं, हानं भिक्षुपिन्त पिण्डपातिक भोजनादि चतुरप्रत्यय प्रदान यापिं इत्यादि उक्त कनातगु बमोजिम दान प्रदान त्रिरत्न पूजा भावभक्ति शील नियम पालन याना च्वंपिंसं आर्य मैत्रीय तथागतयात अवश्य मेव दर्शन प्राप्त जुइ अतएव सद्धर्मामृत पान याये दइगु जुल।

सारिपुत्र! कथःनं आर्य मैत्रीय तथागतया शासन लोप जुयालि (ताकालं बिते जुइ धुंका) समय जुलधायेव थुगु भद्रकल्प नाश जुइगु जुल।[56] अवलेसं निसें छगू असंखेय्य कल्पतक बुद्ध, धर्म, सङ्घ धयागु नाम शब्द मात्रनं न्यने दइमखु। "थुथाय् लाक्क जिके छगू विचाः लुलकि – अप्पसन्नेहि नाथस्स सासने साधु सम्मते, धकाः आटानातिय परित्राणय् कनातगुदु। अपाय् च्वतं भिंगु उत्तमगु धकाः सज्जन वर्गपिंसं सम्मत यानातगु शुद्ध बुद्धधर्मयात अथवा शुद्ध बुद्धधर्म मानेयाना च्वंपिन्त गुपिंखः प्रचण्ड मिथ्यादृष्टि जुयाच्वंपिं देवतापिंसंनं अथवा ममेपिंसंनं छाय् अपायूच्वतं थथःगु मभिंगु स्वभाव क्यनाव बेक्व मिखां स्वेमागु? थुगु भद्रकल्पय् छुं भति प्वाला पिलिं जयाच्वंगु बुद्धशासन लोपजुया वनधायेव हानं अनगिन्ति (असंख्य) कल्पतकनं बुदोपदेश न्यनेगु वा दर्शन यायेगु मात्रनं प्राप्त जुइगु मखुत। बुद्धो बुद्धोति घोसो अति दुल्लभतरो का कथा बुद्धभावो। बुद्ध बुद्ध धकाः धाइगु शब्दयात न्यनेगु मात्रनं अत्यन्त परम दुर्लभजुयाच्वन धासेंलि बुद्ध उत्पत्ति जुइगु तथा बुद्धोपदेश न्यने धैगु खँयात जा छु जक धायेगु? गथे जक धायेगु गुलिजक गुथाय् तक महा दुर्लभ धायेगु? जिंजा वर्णन याना च्वनेफुगु मखुत। सज्जन विद्वान जनपिंसंहे थथःगु सुनेत्र चायेका मनय् गुणेयाना स्वे माल धकाः कनातल। उगु बखतय् गुपिंखः मिथ्यादृष्टित शुद्ध बुद्ध धर्मयात स्वय् मयोपिनि थथःगु इच्छानुसार मिखा तिसिना, थःपिनि यः यः थें सना च्वंसानं ज्यूहे ज्यूनि। अपाय् च्वतं छाय् हथाय् चायेमागु? भति सहयाना च्वंसा बेस मजुइला?" छगू असंख्य कल्प बिते जुइधुंका लिपा मण्डकल्प धयागुलि निम्ह तथागत उत्पत्ति जुइ। उपिं निम्ह (वर्तमान शाक्यमुनि तथागतया पाले) उत्तमो रामराजा धयाम्ह व पसेनदि कोसल राजा निम्ह जुयाच्वन। उत्तमो रामराजा बुद्ध जुइगु बखतय् आयु परिमाण ग्वीदोल वर्ष दइ, म्हधिक चय्कु दइ, श्री खण्ड चन्दन बोधिवृक्ष जुइ। उगु बुद्धशासन लोपजुल धायेव, उगुहे कल्पय् पसेनदि कोसलराजा धयाम्ह धम्मराजा बुद्धजुइ। उगु बखतय् आयु परिमाण न्येदोल वर्ष दइ, म्हधिक ख्वीकु दइ, नागरूक्ख बोधिवृक्ष जुइ। धम्मराजा सम्बुद्ध परिनिर्वाण जुइधुंकल धायेव उगु कल्प विनाश जुइ। हानं मेगु सारकल्प धयागु उत्पत्ति जुइ। उके मध्यय् अभिभू नां जुयाच्वंम्ह देवराजा धम्मसामि सम्बुद्ध जुइ। उगु बखतय् आयु परिमाण लक्खछि वर्ष दइ, म्हधिक चय्कु दइ। साल वृक्ष बोधिवृक्ष जुइ। धम्मसामि तथागतया शासन लोप जुइधुंका उगु कल्प विनाश जुर्सेलि लक्खछिगू कल्पतक शून्य कल्प जुयाच्वनी। अनंलिपा आपालं कल्प बिते जुइधुंका असुर देवता,

[56] प्रलेय जुइगु खँ नेपालि महा जयमंगल पाठय् स्वया दिसं

https://dhamma.digital

नालागिरि किसि, पारिलेय्य किसि, तोदेय्य ब्राम्हण इत्यादि छसिं कथंनं बुद्ध जुइगु जुल, धकाः भविष्य वाणि आज्ञा जुया बिज्यात।

पुनर्वार सारिपुत्र स्थविरं थुगु कथं प्रार्थना यातकि – भो तथागत! आर्य मैत्रीय तथागतया दिन रात्री छुटे याये मफेक रश्मि प्रकाश जुया च्वनीगु छु गजागु पुण्य यानावगुया हेतु खः? सेवक जिमित अनुकम्पा तसे आज्ञा जुया बिज्याहुँ धकाः उगु प्रार्थना याःगुयात न्यना, तथागतं आज्ञा दयेका बिज्यात – भो सारिपुत्र! अतित कालय् इन्दपथ नगरय् गुम्ह मैत्रीय बोधिसत्त्व संख चक्रवर्ति राजा जुयाच्वंगु खः। देश नगरया हाक हिसापं स्वीखुगू योजन दयाच्वन। उके ध्वाका प्यंगू दयाच्वन, ध्वाका पत्तिं कल्पवृक्ष छमा छमा बुया वयाच्वन। हानं तल्ला हिसापं न्हेगू तल्ला दयाच्वंगु आपालं तज्जागु देव भूवन समानगु प्रासादय् सुख भोग यानाच्वंगु जुल। उगुहे समयय् तथागत उत्पत्ति जूगु जुयाच्वन। लोकय् तथागत उत्पत्ति जुइगुयात मसियाव सिइकेमागुया कारणय् संख चक्रवर्ति राजां थजागु प्रार्थना यातकि बुद्ध, धर्म, सङ्घ धैपिं लोकय् उत्पत्ति जुल, फलानागु थासय् बिज्याना च्वंगुदु धकाः समाचार कँवल धाःसा वइत जिं, थ्व चक्रवर्ति राज्य सुधांत प्रदान यायेगु जुल, धकाः प्रतिज्ञा यानाव रत्नयागु स्वाँ धकि ज्वना अधिस्थान यानाच्वंगु जुयाच्वन। लिपा तथागतया शिष्य श्रामणेर छम्ह नगरय् भिक्षार्थ चात्युं वगु बखतय् संख चक्रवर्ति राजां खनाव उम्ह श्रामणेर याके न्यन – भो मानवक! छ सु खः मनुष्यला? देवताला?

श्रामणेर – महाराज! जित श्रामणेर धकाः धाइ।

राजां – मानवक! छन्त छुया कारणय् श्रामणेर धागु?

श्रामणेर – महाराज! जि त्रिरत्न सहितगु दसशीलयात पालन याना च्वनागुया कारणय् अकुशल कर्म रहित जुयाव श्रामणेर धकाः धागु खः।

श्रामणेरं धागु वचनयात न्यनाव राजां जिं श्रामणेरया पादुकास वन्दना याये धकाः प्रासादया द्वार चायेका हाचांगाया वगु बखतय् पीति सोमनस्स उत्पत्ति जूगुया कारणय् तुरन्तहे क्वे थ्यंवगु जुल। क्वे थ्यने साथं तत्क्षणेहे गाडियागु घःचा पायधंगु पलेस्वां निफो उत्पत्तिजुया राजायागु तुति निपायातनं फयाकाल। उगुहे पलेस्वाँनै न्हुयाव श्रामणेरया तुतिपालि छ्योंदिका वन्दना यानाव थथेधकाः बिन्तियात।

राजां – भो श्रामणेर! लोकय् छपिंहे जक तःधंलाकि? छपिंयासिनं तःधंपिं मेपिं सुंदनिला?

श्रामणेर – महाराज! जियासिवेनं महा उत्तम जुया बिज्याम्ह जि गुरू तथागत दनि।

राजां – तथागत गन बिज्याना च्वनले?

श्रामणेर – थुगु देशयानं भिंनिगू योजन तापागु थासय् पुब्बारामय् बिज्यानाच्वन।

राजां – अथे जूसा तथागत बिज्याना च्वंगु थासेहे जि वने धकाः धयाव श्रामणेरयात चक्रवर्ति राज्य श्री सम्पत्ति दक्वं छपिंसं भोगयाना बिज्याहुँ धकाः लःल्हाना (जल दानबिया) राजगद्दी बिज्याका पुञ्ज्यानुमोदन याये धुंका गनखः तथागत बिज्याना च्वंगु अनहे वने धकाः प्याहा वंगुजुल। छन्हु न्हिच्छि न्यासिवंबले तुति पालि फोंगाना प्वाःगन। निन्हु वंबले तुति चुये मफुत। तुति पालिं चुया वने मफसेंलि ल्हातिं नं पुलिंनं चुयावन। एवरूपं प्यन्हुति वंबले गबले जक तथागतयाथाय् थ्यंके फइ? धकाः आयूबुया वल। न्यान्हु दुबले हानं वने धकाः विचारयात। उगु समयय् बुद्ध तथागतया दिब्बचक्खु ञाणं झिदोलगु चक्रवालय् सकसिनं स्वया बिज्यानाव, संख चक्रवर्ति राजायागु कारणयात थथे धकाः खंका बिज्यात – संख चक्रवर्ति राजा जिथाय् दर्शन यावे धकाः आपालं कष्टसिया वयाच्वन, यदि अन वयाथाय् लँ क्यनिम्ह सुं छम्ह मवन धाःसा व जिथाय् मथ्यवंहे अवश्य मृत्यु जुइ।

उगु बखतय् तथागतयागु मनया भावयात सुं छम्ह महानुभाव देवतां सिइका गाडिवान् यागु भेष धारणयाना गाडि सहित उम्ह राजायाथाय् थ्यंक वगुजुल।

राजां धाल – भो गाडिवान् बाज्या! जि वनेत लँ चिलाब्यु।

गाडिवानं – जिं लँ चिला बिइमखु, छ गन वनेगु?

राजां – जि तथागत याथाय् वनेगु खः।

https://dhamma.digital

गाडिवानं – छ तथागतयाथाय् वनेगु जूसा तथागत धैम्ह जि गुरूखः, जिं छन्त थ्यंका बिइ थुगु गाडि च्वंवा।

राजां – तथागतयाथाय् थ्यंकाबिइगु खःसा असलहे जुल धकाः गाडिस च्वना वन। उगु बखतय् सुजिता देवकन्यां चक्रवर्ति राजाया परिश्रम कष्ट जूगु खनाव दिब्य भोजन ज्वना गाडिवान्यायाथाय् वया धाल।

देवकन्यां – भो गाडिबान् बाज्या! थुगु भोजनयात मासा कया दिसँ।

गाडिवानं – भो मय्जु! जित जा आवश्यक मजू, तर गाडि दुनेम्हं मफुम्ह छम्हदु वइत ब्यू। देवकन्यां भोजन बिया ल्याहा वन। हानं तुरन्त देवराज इन्द्रं लः थल ज्वना गाडिवान्यायाथाय् वया धाल।

इन्द्रं – भो गाडिवान् बाज्या! थुगु लः थल मासा कया दिसँ।

गाडिवानं – भो भाजु! जित जा आवश्यक मदु, तर गाडिदुने च्वंम्ह मफुम्ह छम्ह दु वइत ब्यू। देवराजं वइत लः थल बिया ल्याहावन।

राजानं अत्यन्त पित्याक प्यास चाःगु जुयाव देवतापिंसं ब्यूगु भोजन नया लः त्वनेदसेंलि रोग व्याधि दक्वं हरण जुयाव निरोगि जुल।

कथःनं विहारया सत्तिक थ्यसेंलि राजायात गाडिवानं धाल – आः छ थनंतुं क्वाहाँ हुँ। जि, माथाय् वने धकाः राजायात क्वत छ्वयाव थःमाथाय् वंगुजुल।

गुम्ह सर्वज्ञ तथागतनं विहारय् दुने बुद्धासनय् शोभायमान जुइक बिज्यानाच्वन। राजानं अनंतुं क्वहाँ वयाव विहारय् द्वाहाँ वंगु बखतय् तथागतयागु दर्शन प्राप्त जुल। दर्शन प्राप्त जुसेंलि मनय् थथे विचाः ल्वीकल "धात्थेंहे जि दिव्य भोजन यानागुद्वारा मात्र तथागतयागु थुलि दर्शन यायेदुगु खः" धकाः तथागत याके प्रार्थनायात – भो तथागत! जित धर्म देशना याना बिज्यायेगुयात नाकं ताहाक कना बिज्याये मते छकूचा जक कना बिज्याहुँ। तथागतंनं वइगु चित्तयागु आश्रय सिइका पुण्य पारमिता पूर्णयायेगुयात कना बिज्यात। उगु उपदेशयात न्यनालि पुनर्वार बिन्तियात – तथागत! जित धर्म देशना थुलिहे गात क्षमायाना बिज्याहुँ। उगु बखतय् सुंछम्हसें न्यनकि छाय् छं छकूचा जक धर्म देशना न्यनागु? धकाः।

राजां उत्तर बिल – जित धर्म देशना आपा कनाबिज्यात धायेवं जिके पूजा यायेगु सामाग्री दुगु मखु। अथेया कारणय् धर्म देशना छकूचा जक छुं भति पूजा यायेगुदु धकाः। थथे धायूधुंका मति चिन्तनायात तथागतयागु धर्मनं महा तःधंगु खः। वथेंतुं जिगु शरीरांग मध्येनं छ्योंहे जक तःधंगु जुयाच्वन। अथेया कारणय् थ्व जिगु छ्योंहे पूजा याये धकाः पूजा यानाव थथे धकाः प्रार्थना यात।

थुगु पुण्यं जि लिपा तथागत जुइगु बखतय् गथे छलपोलं धर्मचक्र प्रवर्तनादि याना बिज्यानागु खः अथेहे जिनं यायेफयेमा। हानं जिगु थ्व सीर, शरीरयागु रश्मि दिन रात्रि सदानंहे सकभिनं प्रकाश जुयाच्वनेमा धकाः। थुगु हिसापं तथागतयात पूजायाये धुंकालि, देहान्त जुया वंगु जुल। एवरूपं दान, प्रदान यानाव प्रार्थना याना वगुया कारणं आर्य मैत्रीय तथागत जुइगु बखतय् दिन रात्रि छुटे याये मफेक रश्मि प्रकाश जुया च्वनीगु जुल, धकाः भगवान शाक्यमुनि तथागतं सारिपुत्र स्थविरयात आज्ञा जुया बिज्यात।

थुगु खँय् नं झीसं विचा याना स्वत धाःसा तथागत जू बिज्याइपिनि केवल मेमेपिनिथें भति , भतिजक पुण्य पारमिता पूर्णयाना गागुमखु। गुलिं तथागतपिनि ४गू असंखेय्य लक्खछिगू कल्प, गुलिं तथागतपिनि ८गू असंखेय्य लक्खछिगू कल्प, गुलिं तथागतपिनि १६गू असंखेय्य लक्खछिगू कल्प पारमिता पूर्णयाना तिनि तथागत जुइफइगु जयाच्वन।

सज्जन महानुभावपिंसं बाँलाक प्रज्ञा ज्ञानं विचाः याना स्वया (दिसं) बिज्याहुँ। अभिमानि सिमा गयेगुयात त्वता छ्वया बिज्याहुँ। मिखाय् गोचिना तगुयात उला स्वया बिज्याहुँ। प्रज्ञा प्रासादय् थाहाँ वना स्वया बिज्याहुँ।

https://dhamma.digital

धन सम्पत्ति सिवेन प्रज्ञा श्रेष्ठोत्तम खः

अतितयू विदेह राजाया अमात्यपिं न्याम्ह दयाच्वन। यथा (सेनक, पक्कुस, कामिन्द, देविन्द, महोसध) छन्हुया दिनयू विदेह राजां अपिं न्याम्हेसिके छगू खँ न्यनकि – धन सम्पत्ति दुम्ह व प्रज्ञा ज्ञान दुम्ह थुपिं निम्हे सु गुम्ह उत्तम जुइ? सेनक अमात्य अघिसरे जुया बिन्तियात।

सेनकं – महाराज! थुकेजा धनसम्पत्ति दुम्हहे उत्तम खः।

महोसधं – सेनक अमात्यं छुं मस्यूनिका, थुकि प्रज्ञा ज्ञान दुम्हहे श्रेष्ठोत्तम खः।

राजां – गथे खः ले सेनक! महोसधं धागु खँ थिक जुला?

सेनकं – महोसध धयाम्ह मचाहेतिनि खिप्यों सिलेहे मसनि, मांया दुरू त्वनातगु म्हुत्वी नँ मतंनि, वं छुसी? छुं मस्यूगुलिंहे जक अथे धागु खः। धनसम्पत्ति दुपिन्त ज्ञान दुपिं सहितं आपा आपासेनं सेवा चाकरीयावया च्वनीगु जुयाच्वन। अथेया कारणयू धन सम्पत्ति दुपिंहे जक श्रेष्ठोत्तम खः।

राजां – गथे खः ले महोसध! सेनकं धागु खँ थिक जूला?

महोसधं – सेनक अमात्यं थथे धाये अथे धाये धैगुनं छुं स्यूगु मखु, छकं बाँलाक विचाः यानास्वये धैगुनं दुगु मखु, थः यःयःथे(मनपरी) हालाच्वंगु जक खः। धन सम्पत्ति दयाव ज्ञान मदुपिं रोग व्याधि जुइका म्हं मफयेका च्वनिगु बखतयू बैद्यतयूथायू जोतिषतयूथायू न्यहरेयाना आदर सम्मान तया अमिसं धाःधाथे अमिगु अह्राउनि च्वनेमागु जुयाच्वन। अथेया नितिं ज्ञान दुपिंहे जक श्रेष्ठोत्तम खः।

राजां – गथे खः ले सेनक! महोसधं धागु खँ थिक जूला?

सेनकं – महोसध धयाम्ह वेंथें छु तालं खँल्हाना च्वंगु छुंहे स्यूगुमखुनि, महाराज! धन सम्पत्ति दुपिनिगु उपमा तल धाःसा रस गन्ध युक्तगु फल पुष्पं भरे जुयाच्वंगु वृक्षयात सम्पूर्ण भंग पंक्षितयूसं चानंन्हिनं भुनाव आधार कया च्वनिगु जुया नितिं धन सम्पत्ति दुपिंहे जक श्रेष्ठोत्तम जुयाच्वन।

राजां – गथे खः ले महोसध! सेनकं धागु खँ थिक जूला?

महोसधं – सेनक अमात्य धयाम्ह गथे नयेमखंम्ह खिचा, को खः अथेहे। नयेमखंपिं खिचात, को त धयापिं नसा त्वला ब्यूथायू हे जक भुं वनीगु, लुटेयाना नइगु स्वभाव खः। केवल नयेगु, त्वनेगु छगू देवंहे सुखथें सम्भेजुया च्वनी। महाराज! धन सम्पत्ति दयाव प्रज्ञा ज्ञान मदुपिं मुर्खतयूसं धर्म गजागु पाप गजागु? छुयाना दुःख जुइगु, छु यासा सुख जुइगु धकाः छुं नं सिइमखु। मस्यूगुया कारणं शील नियमू पालन याइमखु, केवल अहं मम भावयू लाना जथाभावि पापाचरण याइ। उगुहे कारणं दुर्गतिस पतन जुइका घोर दुःख भोग याना च्वनेमाली। ज्ञां दुपिंसं मनुष्ययागु कर्तव्य सम्भेजुया दुःख, सुख जुइगु कारणयात सिइका, दुःख जुइगु पापाचरणयात अनेगु यत्न याना त्वतालि अनन्त सुख जुइगु पुण्य साधन याइ। तसर्थ प्रज्ञा ज्ञान दुम्हहे जक श्रेष्ठोत्तम जुयाच्वन।

राजां – गथे खः ले सेनक अमात्य! महोसधं धागु खँ थिक जूला?

सेनकं – महोसधया मती लुथे न्ह्योनेलाथे धयाच्वंगु मात्र खः वइगु खँ यागु विश्वास मदु। धन सम्पत्ति दुम्ह महासमुद्र समान खः। गथे महासमुद्रस त तःधंगु नदि न्यागू, चिकिधंगु नदि न्यासःगू फुक्कं मिले जूवया च्वनीगु खः अथेहे धन सम्पत्ति दुम्हेसिथायू धन मदुपिं आपासेनं सेवा चाकरि यावया च्वनी। छगू खँ थ्वनं खःकि न्हापा न्हापा गोविन्द सेठ धयाम्ह छम्ह दु, आपालं धनाद्य जुयाच्वंगुया कारणं गुगु म्हुत्वी लालू स्वः स्वः वयाच्वंगुयात देवकन्या समानपिं अत्यन्त परम सुन्दरी कुमारी कन्या अपासिनं हेरा, मोतियागु माला तथा सुवर्णालंकारं तिया नीलवर्णगु पलेस्वाँ ज्वना उम्ह गोविन्द सेठयात छचाखेरं चाउला म्हुत्वी हुयेका च्वंगु जुयाच्वन। अथेया कारणयू धन सम्पत्ति दुम्हहे जक श्रेष्ठोत्तम खः।

राजां – गथे खः ले महोसध! सेनकं धागु खँ थिक जूला?

महोसधं – सेनक अमात्य, तःधिक जूसानं, हानं महाराजं तःधंगु दर्जा बियातसानं मुर्ख हेतिनि। खँ छगुहे ढंग पुरे जुइक ल्हायूसगु मखुनि, थःगु तालंजक हाला च्वंगुखः। महासमुद्रयागु लः (तरंग) भूमि (तीरयू) च्वे थाहाँ वल धायेव अर्थेहे लोप जुया वनीगु जूयानितिं गुगु भूमि (तीरयू) च्वे थाहाँवसानं टेकयू जुया

https://dhamma.digital

च्वने फइमखु। वथेंतुं धन सम्पत्ति जक दयाव प्रज्ञा ज्ञान मदुम्ह, पण्डिततयूगु सभा मध्ययू थ्यन धाःसानं, मेपिनि ल्युनेजक च्वनेमाली, न्ह्यःने च्वने योग्यजुइमखु। कारण खँ छगूहेनं बाँलाक यथार्थ ढंगपुरे जुइक ल्हायू सइमखु, गथे म्ये मदुम्ह न्या (ग्वाज्यः) च्वनाच्वनीगु खः अथेहे च्वना च्वनेमाली। प्रज्ञा ज्ञान दुपिंहे जक पण्डितपिनिगु सभायू न्ह्यःने च्वने योग्यजूई। हरेक दुःख सुखादि जुयावइगुया हेतु कारण खंकेफुगु सिइकेफुगु खँ ल्हायूसगु जुयाव सज्जन विद्वानजनपिंसं प्रशंसा याका च्वनी। गुम्ह गोविन्द सेठ यानं म्हुतुं लालू स्वः स्वः वगुया कारणं सभामध्ययू च्वनेत लाइक मजू, उपमा तल धाःसा सुरूंगयू दुने (भण्डागारयू) अनेनेगु वस्तु धन रत्नादि यक्वहे दयाच्वन धाःसानं गुगु प्रदीप धयागु आलोक दःसातिनि थःत मा माःगु वस्तु ल्यया ल्यया (व्यवहार) सेवन यायेदइ। प्रदीप आलोक मंत धाःसा उगु वस्तु दसानं सेवनयाये सइमखु। वथेंतुं धन सम्पत्ति जक दयालि, प्रज्ञा ज्ञान मदुपिंसं सारगु सुखानन्द प्राप्त याना कायेसइमखु। तसर्थ प्रज्ञा ज्ञान दुपिंहे श्रेष्ठोत्तम जुयाच्वन।

राजां – गथे खः ले महोसध! सेनकं धागु खँ थिक जूला?

महोसधं – महाराज! कर्पिन्त मभिं धायेका थःत भिं धायूकेत सनाः हाला जुइगु लोकपिनिगु छगू स्वभावहे खः। तर ज्ञान दुपिं विचारवानपिंसं हरेक ज्या खँयागु परिक्षा विना सुयागुं खँयात स्वीकार याना काइ मखु। सेनक अमात्यया थुकि विचाः मदुकि मनुष्यपिनिगु जीवन पशुतयू थें नये त्वने जक दया नं गागु मखुनि धकाः मस्यूगुया कारणं जक थथे हालाच्वंगु खः। महाराज! लोकयू उत्पत्ति जुया बिज्यापिं अचिन्त्यय सर्वज्ञ बुद्धपिनि धनया नामयू ध्यबा छगः जकयाहे आधार कया च्वना बिमज्या। तथापि जम्बुद्वीपयू च्वंपिं दक्को राजापिंसं वसपोल बुद्धपिन्त सेवा सत्कार याना आदरपूर्वक मानयू यानाच्वंगु दु। उलिजक मखु देवलोक खुगुलिसं च्वंपिं देवराजपिं सहित सम्पूर्ण देवतापिंसं, हानं ब्रम्हलोकयू च्वंपिं सम्पूर्ण ब्रम्हापिंसं, हानं नाग, गरूड, यक्ष, कुम्भण्डादि सकलसिनंहे प्रज्ञावान जुया बिज्यापिं तथागत, प्रत्येक बुद्ध, अरहन्तपिन्त दर्शन याःवइगु तथा सेवा चाकरी नं याइगु जुयाच्वन। अथेया कारणयू प्रज्ञा ज्ञान दुपिंहे जक श्रेष्ठोत्तम जुयाच्वन।

राजां – सेनक पण्डित! गथे खः महोसधं धागु खँयू छुं थिक मजूगु दुला?

उगु बखतयू सेनक अमात्य लः मदयूधुंकुगु खालिगु प्वंघः थें, हानं वा मदयूधुंकुगु भकारी थें छुंहे खँ धायेगु अथवा खँ पिकायेगु लँ मदया छूयों क्वछुनाच्वंगु जुल।

विदेह राजां पण्डित महोसध प्रज्ञा ज्ञान दुम्ह श्रेष्ठोत्तम खः धागु खँ ठीक जू धकाः धाल। दयाच्वंक्को लोकयू (त्रिलोकयूसनं) सर्वज्ञ ज्ञान प्राप्त याना बिज्याम्ह तथागतयासिबे न अतिरिक्त तःधंगु धन सम्पत्ति छुं नं दये फइमखु। अथेया कारणयू धन सम्पत्ति दुम्ह स्वया नं प्रज्ञा ज्ञान दुम्हहे श्रेष्ठोत्तम जुयाच्वन धकाः धयालि विदेह राजां महोसध पण्डितया अतिहे प्रशंसा याना आपालं धनरत्न बिया शिरपा ब्यूगु जुल।

आ थन जिके छगू विचाः लुयावल। व गथे धाःसा थुम्ह विदेह राजायात प्रशंसा यायेयोग्य जू। छायू धाःसा सेनक पण्डित व महोसध पण्डितपिनि दथ्वी जूगु वाद विवाद बांलाक न्यना थुइका महोसधयागु खँ हे ठीक जू धन सम्पत्तिसिबे नं प्रज्ञा ज्ञानहे श्रेष्ठोत्तम जू धकाः महोसध पण्डितया प्रशंसा याना मान्यता बीसःगु जुया नितिं विदेह राजा धयाम्ह नं छगू किसिमं स्यूम्ह ज्ञान दुम्हहे ठहरे जुल। तर थुकी गुलिसिनं धाये फु कि विदेह राजा छम्ह जक छायू? लोकयू ज्ञान मदुपिं मस्यूपिं जकहे ला? सकसिकें ज्ञान दु सकसिनं स्यू।

थथे सकसिकें ज्ञान दु, सकसिनं स्यू धकाः धाःसां तवि नं थुगु खँयू ज्ञान धैगु (स्यूगु स्वभाव) सकसिगुं समान मखुनि। प्रथम, द्वितिय, तृतिय धकाः स्वंगू भेद दयाच्वन। गथे कि –

१. संज्ञा हिसाबं जक स्यूगुयात नं ज्ञान दुम्ह धकाः धाइ।

२. विञ्ञाण हिसाबं जक स्यूगुयात नं ज्ञान दुम्ह धकाः धाइ।

३. प्रज्ञा हिसाबं स्यूगुयात नं ज्ञान दुम्ह धकाः धाइ।

थुकि उपमा तल धाःसा –

१. संज्ञां स्यूगु थथे, तुयु, म्हासु, ह्याउँ, वाउँ, च्यार्की च्यार्कीयात खनीगु बखतयू थुगु ह्याउँ, थुगु वाउँ आदि धकाः मात्र स्यूगु जुयाच्वन। थ्व छु जुया ह्याउँगु, व गथे जुया वाउँगु धकाः स्यूगु मखुनि। हानं अनिच्च, दुक्ख, अनत्ता स्वभावयात नं स्यूगु मखुनि। मार्गफल प्राप्त जुइगु कारण नं स्यूगु मखुनि।

https://dhamma.digital

२. विञ्ञाणं स्यूगु थथे, तुयु, त्याउँ, वाउँ आदि रूपारमण धैगु गथे जुया दयावःगु खः उकियात नं स्यूगु जुयाच्वन। हानं अनिच्च, दुक्ख, अनत्ता स्वभाव धयागु नं स्यू। मार्गफल प्राप्त यायेमागु धकाः नं स्यूगु जुयाच्वन। तर गजागु कर्मस्थानयात भावना यात धाःसा मार्गफल प्राप्त जुइ धकाः स्यूगु मखुनि।

३. प्रज्ञा ज्ञानं स्यूगु थथे, तुयु, त्याउँ, वाउँ आदि नं स्यु। उकियागु कारण नं थथे धकास्यू। अनिच्च, दुक्ख, अनत्ता स्वभावयात नं सिइकेफु। हानं मार्गफल प्राप्त यायेत थजागु कर्मस्थान धर्मयात भावना यात धाःसा प्राप्त जुइ धकाः नं सिइके फुगु जुयाच्वन।

थुकि उपमा बियातःगु गथे धाःसा मचाम्ह, माँम्ह व सुवर्णकारक थुपिं स्वःम्ह व समान जुयाच्वन। १. मचा – संज्ञा, २. माँम्ह – विञ्ञाण, ३. सुवर्णकारक – प्रज्ञा।

१. मचाम्ह – मचातयूगु स्वभावं म्हिता च्वंबले लुँ छग्वारा म्हासुसे ज्वाला ज्वालां थिनाच्वंगु खनाव लुइका काल। तर थ्व मचां व धात्थेंगु लुँ खः मखु धकाः मस्यू। लुँ थुलि तोला दु धकाः नं मस्यु। केवल म्हासुसे ज्वाला ज्वाला थिना च्वंगुलिं जक लुँ धकाः थुयाकाःगु खः।

२. वहे लुँ माँम्हेसित ब्यूबले माँम्हेसिनं म्हासुसे ज्वाला ज्वाला थीगु नं स्यू। लुँ हे खः धकाः नं स्यू, आपालं मूवं धकाः नं स्यू। तर उगु लुँ थुलि तोला दु धकाः धायेमफु मस्यू।

३. हानं वहे लुँ सुवर्णकारकयात क्यंगु बखतय् सुवर्णकारकं लुँ म्हासुसे ज्वाला ज्वाला थीगु नं स्यू। लुँया मू आपालं वं धकाः नं स्यू। थुगु लुँ थुलि तोला दु थुकिया जम्मा मू थुलिवं धकाः नं स्यू।

वथेंहे संज्ञां स्यूगु मचातय्सं स्यूगु समान जुयाच्वन। विञ्ञाणं स्यूगु धैगु माँ बौपिंसं स्यूगु समान जुयाच्वन। प्रज्ञा ज्ञानं स्यूगु सुवर्णकारकं स्यूगु समान जुयाच्वन। उकिं सकसिनं स्यू जक धया नं मज्यु। ज्ञान दु धयां जक नं मज्यू। स्यूगु व ज्ञान दुगुया भेद स्वंगू प्रकारं क्यनातःगु दयाच्वन। थुगु खँयात थथेंनि तया लोकय् प्रज्ञा ज्ञान समानगु हानं मेगु छुं छगू वस्तु नं दुगु मखुत। प्रज्ञा ज्ञान धयागुलिं सम्पुर्ण धर्मयात फारे फारे याना आदि मध्यान्त प्वःचायूक निशेष रूपं खंका कायेफुगु जुयाच्वन। तसर्थ सद्धर्म प्रेमी निर्वाणप्रार्थि सकल सज्जनपिंसं यदि दुःख मयः धैगु खःसा अहं मम भाव त्वता मिथ्या ज्ञान व सम्यक् ज्ञानयात बांलाक यथार्थरूपं ल्ययाकाये सयूके माल। धयातःगु नं दु पञ्ञा नरानं रतनं, सज्जनवर्ग मनुष्यपिनि रत्न प्रज्ञाहे जुयाच्वन। तथागतयागु उपदेश मानय् मयापिं मेपिनिगु खँयात झीसं धायेफुगु मखु। सब्बे सत्ता कम्मसका, गजा गजागु पित अजा अजागु बुया वइ।

विञ्ञाण उत्पत्ति जुइगुया कारण

चक्खु आदि विञ्ञाण उत्पत्ति जुइगुया कारण प्यंगू प्यंगू दयाच्वन। छु छु धाःसा? चक्खु पसाद, रूपारमण, आलोक मनसिकार थुगु पट्टि प्यंगू जोडे जुइवं चक्खुविञ्ञाण (चित्त) उत्पत्ति जुइफइ।

सोत पसाद, सद्दारमण, आकाश धातु, मनसिकार थुगु प्यंगू जोडे जुइवं सोत विञ्ञाण (चित्त) उत्पत्ति जुइ।

घान पसाद, गन्धारमण, वायो धातु, मनसिकार थुगु प्यंगू जोडे जुइवं घान विञ्ञाण (चित्त) उत्पत्ति जुइ।

जिव्हा पसाद, रसारमण, आपो धातु, मनसिकार थुगु प्यंगू जोडे जुइवं जिव्हा विञ्ञाण (चित्त) उत्पत्ति जुइ।

काय पसाद, फोठब्बारमण, पथवी धातु, मनसिकार थुगु प्यंगू जोडे जुइवं काय विञ्ञाण (चित्त) उत्पत्ति जुइ।

थुगु हिसाबं प्यंगू प्यंगू जोडे मजुइकं चक्खु आदि विञ्ञाण उत्पत्ति जुइ फइमखु।

आ थन चक्खु विञ्ञाणादिपिनिगु स्वभाव क्यनातगु थथे कि – चक्खुविञ्ञाण (चित्त) धयाम्ह सर्प समान जुयाच्वन। छाय् धाःसा सर्पतयूगु स्वभाव सुग्घर सफागु मैदानगु थासय् नया त्वना च्वनेगुयात आनन्द मज्जा ताइमखु। गन खः मछिं मछिंगु जङ्गल झारपात दुगु थासय् अथवा प्वालय् पिलय्हे जक हर्षानन्द

https://dhamma.digital

मज्जा तायाच्वनी। वथेंतुं चक्खुविञ्ञाण धैम्ह नं सुचुस्से पिच्चुसे च्वंगु थासय् अथवा लुँ पाँय्, वहपाँय्यात खनीगु बखतय् अपाय्च्वतं आनन्द मज्जा तागु मखुनि। उकिसनं अने अनेगु विचित्रगु रंगीचंगी बुट्टा भरेयाना तःगुयात खन धायेव आनन्द मज्जा ताइगु जुयाच्वन। अथेया कारणय् चक्खुविञ्ञाण धयाम्ह सर्पथें जुयाच्वन धकाः धयातल।

सोत विञ्ञाण ग्वोंज समान खः। छाय् धाःसा ग्वोंज धयापिनि स्वभाव चिचिजागु लखय् तथा भूमिस्थलय् च्वना नया त्वना च्वनेगुयात आनन्द मज्जा ताइ मखु। गन खः तातजागु गण्डकीया दुने कापी किपी (प्वाले) च्वनेगुयातहे जक हर्षानन्द मज्जा ताइगु जुयाच्वन। वथेंतुं सोत विञ्ञाण चित्त नं न्हायूपं प्वाया पिनेपाखे उत्पत्ति जुइमखु। गुगु ससम्भार न्हायूपंया दुने (सिजयागु अंगुया आकार जुयाच्वंगु) सोतपसाद वत्थु रूपयात आधार कयाहे जक उत्पत्ति जुइफुगु खः। अथेया कारणय् सोत विञ्ञाण धयागु ग्वोंज समान जुयाच्वन धकाः धयातल।

घान विञ्ञाण झंगपंक्षि समान जुयाच्वन। छाय् धाःसा झंग पंक्षितय्गु स्वभाव भूमिजक जुना नया त्वना च्वनेगुयात मज्जा आनन्द ताइमखु। आकाशय् ब्वया ब्वया उखें थुखें चाहिला नया त्वना जुइगुयातहे जक आनन्द मज्जा ताइगु जुयाच्वन। वथेंतुं घान विञ्ञाण नं फय् यागु आधार कयाहे जक उत्पत्ति जुइफुगु जुयाच्वन। अथेया कारणय् घान विञ्ञाण धयागु झंग पंक्षि समान जुयाच्वन धकाः धयातल।

जिव्हा विञ्ञाण छ्यें लहिनातम्ह भौचा समान जुयाच्वन। छाय् धाःसा छ्यें लहिनातपिं भौचा, खिचातय्गु स्वभाव भिं भिंगु महासुती, गलैचा आदि लासाय् तयातसानं आनन्द मज्जा ताइमखु। थुपिं गनखः भुतूया दुने (मि लिकया तथाय्) चाःतुला च्वनेगुहे आनन्द मज्जा ताइगु जुयाच्वन। वथेंतुं जिव्हा विञ्ञाण नं गुगु ससम्भार म्येया द्योने पलेहःया च्वका छकूचा थें आकार जुयाच्वंगु जिव्हा पसादया आधार कयाहे जक उत्पत्ति जुइफुगु जुयाच्वन। अथेया कारणय् जिव्हा विञ्ञाण धयागु छ्यें लहिनातम्ह भौ समान जुयाच्वन धकाः धयातल।

काय विञ्ञाण श्मशानय् (ध्वाखां पिनें) च्वंपिं खिचा समान जुयाच्वन। छाय् धाःसा श्मशान खिचा धयापिनिगु स्वभाव मेमेगु थासय् वन जङ्गलपाखे नसा माःवन धायेव धुं, चितुवा आदि जन्तुतय्गु भयं ग्याना केवल श्वशानपाखे वना मृतक शरीरया ला नया च्वनेगुयातहे आनन्द मज्जा ताइगु जुयाच्वन। वथेंहे काय विञ्ञाण चित्त नं फोठब्बारमणयात स्पर्श जुल धायेवंहे जक काय विञ्ञाण चित्त उत्पत्ति जुइफुगु जुयाच्वन। अथेया कारणय् काय विञ्ञाण धयागु श्मशान खिचा समान जुयाच्वन धकाः धयातल।

अथेया कारणं चक्खु विञ्ञाणादि उत्पत्ति जुइगु हेतुद्वारा खः। हानं उगु चक्खुविञ्ञाणादिपिनि थथःगु स्वभाव धारण यानाच्वंगु मात्र खः। थुकि धात्थें नं सज्जनवर्गपिंसं बांलाक ध्यान तया विचाः याना स्वये योग्य जु। विचारयुक्तगु सम्यक् मिखां मस्वगुया कारणं नाना प्रकारया रूपादि आरम्मनय् लोभ लालच याना अत्यन्त दुःख भोग यानाच्वने माल। रूपादि आरम्मण धयागु प्रज्वलित जुयाच्वंगु अग्नि समान धकाः नं धयातल।

थुकियागु छुं भति वर्णन थथे दु कि रूपारम्मण धयागु छगू मतयागु उपमा बियातल। गथे मत खनाव कीत पतंग मोहित जुया दुब्वां वनाच्वन। उगुहे कारणं ल्हा तुति पपु मिंनयालि आपालं डाहादि दुःख वेदना जुइका ग्वारा ग्वारा तुला ख्वया च्वने माःगु खः अथेहे लोकजनपिंसं नं बांलागु रूपया वशय् लाना मोहित जुया लोभं लालच याना जूगुद्वारा अने अनेगु भयादि दुःखं डाहा जुइका संसंथें सनेमज्वीका (ल्हा, तुति, पपु मिंनम्ह पतंगथें) हाला, ख्वया, सहयानां सहयाय् मफुगु कष्ट वेदना भोग याना च्वनेमाल।

हानं शब्दयागु वशय् लाना लोकजनपिं गथे चल्लात सिना च्वगु खः अथेहे अनन्त दुःख जुइका सिना वनाच्वन। थुगु खँ थथे कि चल्लातय्त मधुर आवाजत अत्यन्त प्रियकर जू। तसर्थ शिकारीतय्सं खिचातय्त घंघला घाका वनय् त्वता छ्वइ। गुग खः घंघलायागु सः ताल धायेव वहे सःलय् चल्लात मोहित जुया न्यनाच्वनी। उगुहे अवस्थाय् शिकारीतय्सं वाणं कयेका अथवा खिचां न्याका थाथा मथा याना स्याइगु जुयाच्वन।

गन्धयागु वशय् लाना लोकजनपिं गथे भंमत सिनाच्वंगु खः अथेहे अनन्त दुःख जुइका सिना वनाच्वन। थुगु खँ थथे कि भंम धयापिन्त सुगन्धित पुष्पादित अत्यन्त प्रियकर जु। तसर्थ पुष्करणीस ह्वयाच्वंगु पद्म

https://dhamma.digital

पुष्पय् जुना सुगन्धित रस त्वना मोहित जुयाच्वनी। जब सूर्य अस्त जुयावनी पलेस्वाँ क्यकुनाव भंम दुने लानाच्वनी। कन्हेखुन्हु सुथय् (न्हापानं) निभा द्यो मलूवंहे किसित वयाव भंम सहितगु पलेस्वाँ मारामुरू याना नया बिइ।

रस स्वादयागु वशय् लाना लोकजनपिं गथे न्यात सिनाच्वंगु खः अथेहे अनन्त दुःख जुइका सिना वनाच्वन। थुगु खँ थथे कि न्यातय्त रस स्वाद अत्यन्त प्रियकर जू। तसर्थ न्यालाइपिंसं नसाया दुने बलसि तयाव न्यातय्त न्ह्यःने कुतुका तइ। उगु बखतय् न्यातय्सं नसायात खनाव रस स्वादय् लगेजुया मोहित जुया नया छ्वइ। जब नसानापं बलसि प्वाथय् थ्यनी अले व बलसिं तक्यंका सालाकया न्यायात छ्वावाना स्याना नइ।

हानं नाइसे नाइसे च्वंगु स्पर्शयागु वशय् लाना लोकजनपिं गथे किसित सिना वंगु खः अथेहे अनन्त दुःख जुइका सिनाच्वन। थुगु खँ थथे कि किसि धयापिन्त नाइसे नाइसे च्वंथाय् स्वया स्वया पला तया जुइगु अत्यन्त प्रिय जू। तसर्थ किसित उखे थुखे जुइबले लः त्वँ वनीबले नायुगु थाय् स्वया स्वया पला तया जुइगुली आनन्द मज्जा ताया जुइ। कथहनं किसिया तुति धोंपय् तुना थाहाँवय् मफया वाथा वाथाकना अनन्त दुःख जुइका अनंतुं मृत्यु जुयावनी।

हानं मनयागु वशय् लाना लोकजनपिं गथे सापूनी मय्जुया तुति त्वध्वीका अनन्त दुःख जुइका जन्म बिते जुयावंगु खः अथेहे म्वा मदुगु मनय् चिन्तना याना समय बिते याना व्यर्थेहे नरजन्म फुका दुःखयागु सागरय् पतन जुइकाच्वन। थुगु खँ थथे कि थ्व मन धयाम्ह म्वामदुगु थः यःयःगु अनेअनेगु चिन्तना याना च्वनेगुलि अत्यन्त प्रियकर तथा आनन्द ताया च्वनीम्ह खः। तसर्थ सापूनी मय्जु छम्हेसिया दुरू ब्यूवंगु बखतय् लँय् बिच्वे दुरूइ लः बामनाति ल्वाकछ्यानाना मनय् चिन्तना यायां लँय् वनाच्वन, आः जिं दुरूइ लः बामना ल्वाकछ्यानागुया ध्यवा प्यंग लव दइ। उगु ध्यवा प्यंगःया खेँ छग्वः न्याना खास्वः बिइ, अले मचा थ्वइ। एवंरूपं खा यक्को दइ। व नं मिया छ्वये सा, म्ये न्याये। सा, म्ये नं यक्कोहे दत धायेव दक्को सा, म्ये नं मियाछ्वये, दाँ यक्कोहे दइ। उगु दाँया लुँचुरी, तायो, तुकिचा, कल्लि न्याये। अले हानं बांबांलागु सारी, बांबांलागु लं, बांबांलागु गा न्याये। बांलाक समायाये, बांलाक तिसा, वसःतं पुने, थः थयेक न्याकुं कयावने धकाः वंगु बखतय् गालय् तुति दुनाव ग्वाराचिंक ग्वातुला तुति त्वधुल, दुरू ग्वंप नं तज्यात। अत्यन्त दुःखित जुइका उम्ह सापूनी मय्जुया जीवन व्यर्थय् फुनावन।

अथेया कारणय् भगवान बुद्ध जेतवन विहारय् विराजमान जुयाच्वंगु बखतय्, भिक्षुपिं न्याम्हेसिया परस्पर छलफल जुल कि थ्व गुगु शरीर इन्द्रियय् चक्खु आदि खुगू द्वारमध्ये छु गुगु द्वारयात (संवर) वशय् काये थाकुगु खः? धकाः। अन्तिमय् थःथपिनिगु पाखें निर्णय मजुसेंलि तथागतयाथाय् वना वहे खँ प्रार्थना यात। तथागतं नं थथे धकाः आज्ञा जुया बिज्यात।

चक्खुना संवरो साधु साधु सोतेन संवरो।
घानेन संवरो साधु साधु जिव्हाय संवरो।।१।।
कायेन संवरो साधु साधु वाचाय संवरो।
मनसा संवरो साधु साधु सब्बत्थ संवरो।
सब्बत्थ संवुतो भिक्खु सब्ब दुक्खा पमुच्चति।।२।।

तदर्थ – चक्षु द्वारं उत्पत्ति जूगु पापाकुशलयात (संवर) वशय् तयेगु असल भिं।
न्हाय्पंया द्वारं उत्पत्ति जूगु पापाकुशलयात (संवर) वशय् तयेगु असल भिं।
न्हाय्या द्वारं उत्पत्ति जूगु पापाकुशलयात (संवर) वशय् तयेगु असल भिं।
म्येया द्वारं उत्पत्ति जूगु पापाकुशलयात (संवर) वशय् तयेगु असल भिं।
शरीरया द्वारं उत्पत्ति जूगु पापाकुशलयात (संवर) वशय् तयेगु असल भिं।
वचनया द्वारं उत्पत्ति जूगु पापाकुशलयात (संवर) वशय् तयेगु असल भिं।

https://dhamma.digital

मनया द्वारं उत्पत्ति जूगु पापाकुशलयात (संवर) वशय् तयेगु असल भिं।

सम्पूर्ण खुगू द्वारं उत्पत्ति जूगु पापाकुशलयात (संवर) वशय् तयेगु असल भिं।

सम्पूर्ण इन्द्रिय द्वारयात वशय् तम्ह भिक्षु सम्पूर्ण दुःखं मुक्त जुइ। गाथाया अवसानय् गुपिं खः भिक्षुपिं न्याम्हं सोतापत्ति फलय् प्रतिष्ठित जूगु जुल।

पञ्चस्कन्ध मध्यय् रूपस्कन्ध थथे

रूप संग्रहयात क्यनातःगु थथे खः। परिवर्तन जुइगु स्वभाव जुयानितिं रूप धकाः धयातल। उगु रूप धकाः धयागु छगू साधारण लक्षण हिसाबं मात्र धयातःगु खः। विशेष लक्षण हिसाबं २८गू दयाच्वन। उगु रूपयात छोटकरी हिसाबं क्यनातःगु तथा रूपयात भाग भाग छुटेयाना क्यनातःगु। हानं चित्तद्वारा उत्पत्ति जूगु रूप, कर्मद्वारा उत्पत्ति जूगु रूप, ऋतुद्वारा उत्पत्ति जूगु रूप, आहारद्वारा उत्पत्ति जूगु रूप धकाः कारण (हेतु) हिसाबं क्यनातःगु दयाच्वन।

हानं थुगु रूप नापं नापं उत्पत्ति जूगु खः धकाः रूपयात मुना संग्रह यायेगु। हानं थुगु रूप थनंनिसें उत्पत्ति जुल, थन थुथाय्लाक अन्त जुल धकाः रूपया उत्पत्ति जूगु धार (संतति) यात क्यनातःगु रूप संग्रहलय् न्यागू प्रकारया दयाच्वन।

उगु न्यागू मध्यय् रूप समुदेस धयागुलि कनातःगु भावार्थ थथे खः – महाभूत व उपादारूप धकाः निगू प्रकारया दयाच्वन। उगु निगू प्रकारमध्ये महाभूतय् छगूलिं स्वंगूयाके हानं स्वंगूलिं छगूयाके, निगूलिं निगूयाके आधार कया उत्पत्ति जुयाच्वन। उपादारूप धयागुलि गथे धाःसा महाभूतयात आधार कया उत्पत्ति जुइ। अमि परस्पर (अञ्ञ मञ्ञ) आधार कया उत्पत्ति जुइ फइमखु, महाभूतयात मात्र आधार कया उत्पत्ति जूगुया कारणं उपादारूप धकाः धयातल।

आ थन सिइका कायेमागु गथे धाःसा पथवी धातु छाःगु (कखल) लक्षण दयाच्वन। आपोधातु छग्व, छधी जुया च्वनीगु प्रवाह जुया वनीगु लक्षण दयाच्वन। तेजो धातु जीर्ण जुइगु पाके जुइगु संतप्त, दग्ध जुइगु लक्षण दयाच्वन। वायो धातु खालिथाय् मदयूक जायेक च्वनाच्वनेगु तथा बल सहायता बिइगु कम्प जुइगु लक्षण जुयाच्वन। थ्व थुलि प्यंगू भूतरूप धकाः धाइ।

चतुर्महाभूतयागु उपमा बियातःगु गथे धाःसा चटक याइपिंसं थें हानं राक्षसनीतय्सं थें भेष बदलेयाना क्यनेफुगु जुयाच्वन। थुगु खँ थथे कि चटक याइपिंसं लुँ वहः मखुगु वस्तुयात नं गथे लुँ वहः धकाः क्यने फुगु खः अथेहे हानं राक्षसनीतय्सं थःपिनिगु भयंकरगु ग्यानापुसे च्वंगु रूपयात बदले याना गथे मनमोहनी जुइक भिंखुदँ यागु रूप यौवन अत्यन्त परम सुन्दरी समानं भेष धारण याना क्यनेफुगु खः अथेहे चतुर्महाभूत नं जुयाच्वन।

उपादा रूप धैगु थथे कि अनेअनेगु रूप वर्ण (ह्याउँ, वाउँ, तुयु म्हासु, हाकु, वचु, ल्वाकबकगु) चित्र विचित्रगु प्रकट जुया क्यनेसःगु जुयाच्वन।

चतुर्महाभूत मध्यय् स्पर्श जुइगु स्वभाव (दयाच्वंगु) पथवी धातु धकाः धाइ। छग्व, छधी याना प्यपुंकातःगु स्वभाव आपो धातु धकाः धाइ। केश पाके जुइगु वा हायावनीगु (जीर्णजुया) ज्याथ, जिथि जुइगु आदि स्वभाव तेजो धातु धकाः धाइ। (तेजो धातु निगू प्रकारया दयाच्वन, ख्वाउंगु जूसा सीत तेजो धकाः धाइ। क्वागु जूसा उण्ह तेजो धकाः धाइ।) कम्प जुइगु, उखें थुखें चाहिला जुइगु खिचेयाना तइगु स्वभाव वायो धातु धकाः धाइ। (थुकि हानं छगू खँ दुकि पथवी धयागु कम्मज पथवी, चित्तज पथवी धैगु हिसाबं आपालं कनातःगु दयाच्वन। वथेंहे आपो, तेजो, वायो धैगुनं आपालं दयाच्वन।) थ्व गुगु चतुर्धातु धयागु छु छगू वस्तुलिनं मदु धयागु मदु। बरू गुगुं वस्तुकय् वायो आपा जुयाच्वने फु। गुगुं वस्तुकय् आपो आपा जुयाच्वनेफु। थुगु हिसाबं आपा म्हो जुया च्वनेफुगु जुयाच्वन। थुगु खँयात थथेंनि तयाव गुगु रूप संग्रहलय् क्यनातःगु २८ गू रूपयागु खँ च्वयेत्यना।

https://dhamma.digital

भूतरूप ४ (पृथ्वी, आपो, तेजो, वायु) भूत रूप ४। (चक्खु पसाद, सोत पसाद, घान पसाद, जिव्हा पसाद, काय पसाद)पसाद रूप ५। रूप, शब्द, गन्ध, रस, (आपो धातु छगू छुटेयानाव तेजो, वायो, पथवी स्वंगूयात) फोठब्ब गोचर रूप ५। इत्थि भाव, पुरूसभाव रूप २। हदय वत्थु हदय रूप १। जीवितिन्द्रिय जीवित रूप १। कबलिंकाहार आहार रूप १।

थुगु पटि १८ प्रकार रूप कक्खलादि थथःगु स्वभावं जुयाच्वंगुया कारणं स्वभाव रूप नं धाइ। अनित्यादि लक्षणं सहित जुयाच्वंगुया कारणय् सलक्खण रूप नं धाइ। परिच्छेदादि भावयात अलग्ग याना थथःगु स्वभाव हिसाबंहे कार्य कर्मादि सम्पूर्ण जुइगु जुयाच्वंगुया नितिं निप्फन्न रूप नं धाइ। शीत, उण्ह, आदि विपरित भाव जुयाच्वंगुया नितिं परिवर्तन जुइगुया भाव अथवा परिवर्तन याइगु स्वभाव जूयानितिं रूप नं धाइ। परिच्छेदादि भावयात नाघय् जुया स्वभाव हिसाबंहे मात्र जुयाच्वंगुया कारणं अनिच्च, दुक्ख, अनत्ता धयागु लक्षण स्वंगूपाखे तया अनुभव विचाः यायेयोग्य जुयाच्वंगुया कारणय् सम्मसन रूप नं धाइ।

आकाश धातु परिच्छेद रूप १। काय विञ्ञत्ति, वची विञ्ञत्ति विञ्ञत्ति रूप २। लहुता, मुदुता, कम्मञ्ञुता (विञ्ञति निगू) विकार रूप ३। जाति, सन्तति, जराता, अनिच्चता लक्खण रूप ४।

थुगु पति जम्मा भिगूयात अनिप्फन्न रूप धकाः धाइ। उक्त कनावंगु निप्फन्न रूप १८, अनिप्फन्न रूप १० जम्मा याना २८ रूप जुयाच्वन।

गुगु खः २८ रूप मध्यय् वत्थु रूप ६, अवत्थु रूप २२ जुयाच्वन। वत्थु रूप ६गू धयागु – चक्खु वत्थु, सोत वत्थु, घान वत्थु, जिव्हा वत्थु, काय वत्थु, हदय वत्थु। बाकी मेगु २२ यात अवत्थु रूप धकाः धाइ।

हानं गुगु उगुहे २८ रूप मध्यय् (ल्ययाकायेगु)पसाद रूप ५गू यात अज्झत्तिक रूप धकाः धाइ बाकि मेगु २३ रूप बाहिरिक रूप धाइ।

हानं वहे २८ रूप मध्यय् पसाद रूप ५गू व विञ्ञत्ति रूप २गू (जम्मा ७गू) यात द्वार रूप धाइ। बाकि मेगु २१ यात अद्वार रूप धाइ।

हानं वहे २८ रूप मध्यय् पसाद रूप ५गू, भाव रूप २गू व जीवितिन्द्र १गू (जम्मा ८गू) यात इन्द्रिय रूप धाइ। बाकि मेगु २० रूपयात अनिन्द्रिय रूप धाइ।

हानं पसाद रूप ५, विसय रूप ७ (जम्मा १२) यात ओलारिक रूप नं धाइ, संतिक रूप नं धाइ, सप्पटिघ रूप नं धाइ। बाकि मेगु १६ यात सुखुम रूप धाइ, दूरे रूप नं धाइ, अप्पटिघ रूप नं धाइ।

हानं महाभूत ४, पसाद रूप ५, रूप १, गन्ध १, रस १, परिच्छेद रूप १, भाव रूप २, हदय रूप १, जीवित रूप १, आहार रूप १ थुगु पटि जम्मा १८ यात कम्मज रूप धाइ। उपादिण्ण नं धाइ। बाकि मेगु रूपयात अनुपादिण्ण रूप धाइ। उक्त कनावंगु २८गू रूप छगू थे छगू स्वभाव उथें मजू, थथःगु स्वभाव धारण यानाच्वंगु खः।

आ थन भावरूप निगूया स्वभाव फारे याना क्यनातःगु थथे, इत्थि भाव व पुरूष भाव निगू दयाच्वन। उकि मध्यय् १) इत्थि लिंग, २) इत्थि निमित्त, ३) इत्थि कुत्त, ४) इत्थि आकप्प धकाः स्त्रीयागु भाव जुयाच्वन। १) पुरिस लिंग, २) पुरिस निमित्त, ३) पुरिस कुत्त, ४) पुरिस आकप्प धकाः पुरूषयागु भाव खः। थ्वहे निगू स्वभावद्वारा थुम्ह स्त्री, पुरूष धकाः छुटे छुटे याना म्हसीका कायेफइगु जुया नितिं भाव रूप धयातःगु खः।

थुगु खँय् थथेदु, स्त्रीजनपिनि गुह्येन्द्रिययात इत्थि लिंग धाइ। स्त्रीजनपिनि स्वभावानुसारं कामना याना जुइगु (आशय) थथे माल, अथे माल धकाः सना जुइगु छन्द इत्थि निमित्त धाइ। स्त्रीजनपिनिगु आभरणालंकार पोशाकं तीगुयात इत्थि कुत्त धाइ। स्त्रीपिनि बाम्हं क्वयेपाखेयागु अङ्ग (पुरूषपिनि थें मखयाव) सुचुसे हीन जुयाच्वनीगु बाम्हं च्वयेपाखे स्तन बृद्धि जुया वइगुयात इत्थि आकप्प धाइ। छगू हानं स्त्रीजनपिनि ल्हा, तुति, ख्वाः, ककु (गःप) आदि चिकिपु जुइगुयात इत्थि लिंग धाइ। ख्वालय् ग्वाय्, दाह्री मब्बीगु सपः हिनिगु इत्यादियात इत्थि निमित्त धाइ। स्त्रीजनपिनि कतांमढी म्हितीगु (भौमचा धकाः म्हितिगु), तुतिकासा म्हितिगु,

https://dhamma.digital

बाह्रायूतया धकाः म्हितिगु आदियात इत्थि कुत्त धाइ। स्त्रीजनपिनि (मिजंतयूगु छांटं मखु) अमिगु स्वभावं नाइसेच्वंक जुइगु च्वनीगुयात जूसां इत्थि आकप्प धाइ।

पुरूषपिनिगु गुप्तेन्द्रिय अंगयात पुरिस लिंग धाइ। पुरूषपिनि स्वभाव अनुसार कामना याना जुइगु (आशय) थथे माल, अथे माल धकाः हाला जुइगुयात छन्द पुरिस निमित्त धाइ। पुरूषपिनि तपुलिं प्वीगु, फेतां हिनिगु अलंकार पोशाकं तीगुयात पुरिस कुत्त धाइ। पुरूषपिनि क्वयूपाखेयागु अङ्ग बृद्धि जुयाव च्वयेपाखेयागु (दुरू) सुचुसे हीन जुयाच्वनीगुयात पुरिस आकप्प धाइ। छगू हानं पुरूषपिनि गःप, ल्हा, तुति, लप्पा तःपु जुइगुयात पुरिस लिंग धाइ। ग्वायू, दाह्री बुयावइगुयात पुरिस निमित्त धाइ। लडाई याना व्यापार याना आदि धकाः मिजंमचातयू म्हितिगुयात पुरिस कुत्त धाइ। पुरूषपिनि वनि च्वनीगु कडागु स्वभाव जूसां पुरिस आकप्प धाइ।

पथवी, आपो, तेजो, वायो, वण्ण, गन्ध, रस, ओजा, थुलि जम्मा ८गू यात अविनिब्भोग रूप धाइ, अट्ठकलापनं धाइ। उक्त कनावंगु २८ रूपयात नाना प्रकारं भेद भिन्न याना क्यनातःगु दु। बांलाक ल्यया कायेसयूके माःगु जुल।

आ थन चित्तज रूप १५, उतुज रूप १३,आहारज रूप १२, कम्मज रूप १८ जुयाच्वन। थुलि मध्ययू कम्मज रूप १८गू धयागु गथे धाःसा – (एकं ९, अनेकं ९ जुयाच्वन) एकं ९ धयागु हदय वत्थु १, इन्द्रिय रूप ८। अनेकं ९ धयागु अविनिब्भोग ८, आकाश धातु १। (जम्मा १८ जुल)

चित्तज रूप १५गू धयागु एकं विञ्ञत्ति २, अनेकं अविनिब्भोग ८, लहुता १, मुदुता १, कम्मञ्ञता १, सद्द १, आकाश धातु १। जम्मा १५ जुल।

उतुज रूप १३गू धयागु अविनिब्भोग ८, लहुतादि ३, आकाश १, सद्द १ जम्मा १३ जुल।

आहारज रूप १२गू धयागु अविनिब्भोग ८, लहुतादि ३, आकाश १ जम्मा १२ जुल।

अकुसल चित्त १२, महा कुसल ८, रूप कुसल ५ (जम्मा २५)। थ्व थुलि कुशलाकुशल कर्म जूसां प्रतिसन्धिया उत्पत्ति निसें चित्तया उत्पत्ति थ्यंकं तथा विनाश थ्यंकं कम्मज रूप १८गूयात बनेयाइ।

जम्मा चित्त ८९ मध्ययू द्वेपञ्च विञ्ञाण अरूप विपाक ४, जम्मा १४ अलग याना बाकि ७५गू प्रतिसन्धिया लिपा प्रथम भवंगंनिसें चित्तया उत्पत्ति थ्यंकं चित्तज रूप १५ यात बनेयाइ।

प्रतिसन्धि चित्त व नापनापं उत्पत्ति जूगु कम्मज रूपयू दयाच्वंगु शीत ऋतु धयागु तेजो धातु प्रतिसन्धि चित्तया ठिति थ्यंक उतुज रूप १३ यात बनेयाइ।

ओजा धैगु आहार याइगु घुतुकेछ्वइगु बखतयू आहारज रूप १२ यात बने जुइ।

अप्पना जवन २६, इरियापथयात बल्लाकी। फोठब्बनं काम जवन विञ्ञत्तियात उत्पत्ति याइ। लोभमूलिक सोमनस्स ४, काम कुसल सोमनस्स ४, हसितुप्पाद १, कामक्रिया सोमनस्स ४, (जम्मा १३) चित्त हसित (न्हिलिगु) यात उत्पत्ति याइ। थुगु १३ मध्ययू पृथकूजन जुल धाःसा लोभमूलिक सोमनस्स ४, महाकुसल सोमनस्स ४, हिसाबं न्हिलिगु जुइ। सेक्खपिं जुल धाःसा उके दिट्ठिगत सम्पयुक्त सोमनस्स २ छुटेयानाव बाकि ६ हिसाबं न्हिली। अरहन्तपिं जुल धाःसा महाक्रिया सोमनस्स ४ हसितुप्पाद हसाबं न्हिली। तथागतपिं जूसां महाक्रिया सोमनस्स ४ भावं मात्र न्हिली।

आ थन बांलाक होश तया (ध्यान तया) स्वेमागु जुल। अविनिब्भोग रूप ८ यात सुद्धत्थ कलाप धकाः धाइ। अट्ठकलाप नं धाइ। थ्व गुगु अट्ठकलाप मध्ययू जीवितिन्द्रिय छगू तल धायेव जीवित नवकलाप छगू जुइ। उगु जीवित नवकलापयू चक्खुयात तल धायेव चक्खु दसक कलाप छगू जुइ। हानं जीवित नवकलापयू सोतयात तल धायेवं सोत दसक कलाप छगू जुइ। थुगुहे रूलं घान १, जिव्हा १, काय १, इत्थि भाव १, पुरूष १, हदयवत्थु १, थुगु पटि गुंगू कम्मज कलाप जुयाच्वन।

चित्तद्वारा उत्पत्ति जूगु रूप सुद्धत्थ कलाप छगू। उकि काय विञ्ञत्ति तल धायेव काय विञ्ञत्ति नवकलाप छगू जुइ। हानं उके वची विञ्ञत्ति सद्द तल धायेव वची विञ्ञत्ति सद्दक कलाप छगू जुइ। सुद्धत्थ कलापयू, लहुतादि स्वंगू तल धायेव एका दसक कलाप छगू जुइ। उकेसनं सद्दयात तल धायेव सद्द लहुतादि द्वादसक कलाप छगू जुइ। थुगु प्यंगू कलाप ऋतुयागु कारणं उत्पत्ति जुगु उतुज कलाप धकाः धाइ।

https://dhamma.digital

सुद्धत्थ कलाप छगू। उके लहुतादि तल धायेव लहुतादि एकादस कलाप छगू। थुगु पटि निगू कलाप आहारज कलाप धाइ।

सुद्धत्थ कलाप छगू। उके सद्दयात तल धायेव सद्द नवकलाप छगू, थुगु पटि निगू द्वीज कलाप सविञ्ञाणक जीवधारी प्राणिपिनि अज्झत्तिकयू (शरीराकारयू) सनं दयाच्वन। हानं वन, पर्वतादि अविञ्ञाणक बाहिरिक वस्तुकयू नं दयाच्वन। अनंलि मेगु बाकि कलाप धैगु केवल जीवधारी प्राणिपिनि अज्झत्ताकारयू मात्र उत्पत्ति जुइगु जुयाच्वन।

आ थन प्रतिसन्धि धैगु (संसेदज, आपेपातिक, गब्भसेय्यक) स्वंगू दयाच्वन। उकि मध्ययू गब्भसेय्यक धैगु माँया गर्भयू वासजूपिं अथवा अण्डज, जलाबुज जुयाच्वन। संसेदज, ओपपातिक, गब्भसेय्यक थुगु स्वंगू मध्ययू काम भूवनयू भवन्तरयू प्रतिसन्धि जुइगु समय इन्द्रिय अंगपुर्ण जुयाच्वंपिं पुद्गलपिनि जुइ योग्य योग्यगु हिसाबं सम्पूर्ण रूप उत्पत्ति जुयाच्वन। प्रतिसन्धि जुइगु समय संसेदज, ओपपातिक पुद्गल धैपिनि आपागु हिसाबं प्रतिसन्धि व नापं नापंहे चक्खु दसक १०, सोत दसक १०, घान दसक १०, जिव्हा दसक १०, काय दसक १०, भाव दसक १०, वत्थु दसक १०, जम्मा याना न्हेगू जुयाच्वन। (उकियात भिगूलिं गुणेयात धायेव ७० गू जुइगु जुल।

अकुशल कर्मफलयागु हेतुं माँया गर्भनिसें चक्खु हीन जुल धाःसा जात्यन्ध धकाः धाइ। उकि ख्वीगू मात्र बाकि जुइ। चक्खु व भाव निगू हीन जुल धाःसा ५०गू बाकि जुइ। हानं चक्खु, भाव, सोत स्वंगू हीन जुल धाःसा ४०गू बाकि जुइ। हानं चक्खु, सोत, घान, भाव प्यंगूलिंहे हीन जुल धाःसा ३०गू दसक मात्र कलाप बाकि जुइगु जुल।

कल्प श्रृष्टि जुइ धुंकूसेंलि न्हापालाक प्रारम्भयू ओपपातिक पुद्गलपिनि भाव दसक हीन जुयाव ६०गू दसक मात्र दयाच्वन। एवं रूपं ५० दसक, ४० दसक, ३० दसक कलाप तक नं जुयावंगु दयाच्वन।

माँया गर्भयू बास जूपिं गब्भसेय्यक पुद्गलपिनि कलला हिसाबं प्रतिसन्धि (गर्भवास) जुइ। कलला धयागु गथे धाःसा सच्छिक्व तक छानेयानागु चिकनयू (जम्बुद्वीपयू च्वंपिं) मनुष्यपिनिगु केशयात भिकबाला यानाव छबाला (हिमालययू च्वंपिं एनी धयापिं जन्तुपिनि सँ छपु जुयाच्वन) अथवा गुम्ह एनी धयाम्हसिया सँ व जाति उण्ह धयाम्हसिया सँ, व समान हिसाबं कनातल।(जाति उण्हया सँ धयागु फैया गर्भयू च्वनाच्वंम्ह मचाया सँ) अथवा नकतिनि जन्म जूम्ह फैचिया सँ खः। (हानं छगू मेगु थथे धकाः नं धयातःगु दु कि हिमालयपाखे वनान्तरयू च्वनाच्वंपिं जातिमन्त धयाम्ह फैया सँयात धयातल।) उगु सँ उक्त कनावंगु चिकनयू थुना आपालं था था यानाव गुगु सँया च्वकायू प्यपुनाच्वंगु चिकंयागु प्रमाण बिया कनातल।

उगु हिसाबं कलला न्हेन्हु च्वनी। अनंलि अर्बुद पीजाथें जुया न्हेन्हु, लाल थें जुया न्हेन्हु, छधी जुया न्हेन्हु, न्यागू च्वकालुयाव न्हेन्हु, छुं भति छाःगु जुया न्हेन्हु।(छगू हानं मूल टीका ग्रन्थयू थथे धकाः नं कनातःगु दु कि कलला निगू सप्ताह, पीजा निगू सप्ताह, लालू थें जुया निगू सप्ताह, छधी जुया निगू सप्ताह, न्यागू च्वकालुया निगू सप्ताह, चक्खु १ सप्ताह, सोत १ सप्ताह, घान १ सप्ताह, जिव्हा १ सप्ताह, अनंलि जन्म जुइगु अवस्थातकं सँ, चिमिसँ उत्पत्ति जुइ) थुगुहे हिसाबं क्रमानुसारं उत्पत्ति जुइगु जुल। खुगू सप्ताहमध्ययू कलला सहित प्रतिसन्धि चित्तया उप्पादयू काय दसक, भाव दसक, हदय वत्थु दसक थुपिं स्वंगू दसक दृष्टान्त उत्पत्ति जुइ। उकिमध्ययू यदि उभन व्यञ्जन (नपुंसक) पण्डक आदि जूपिं पुद्गलपिनि भाव हीन (स्यंगु) जुया नितिं निगूहे मात्र दसक उत्पत्ति जुइ। अनंलि अपिं गब्भसेय्यक पुद्गलपिनि प्रतिसन्धि कालयू योग्य योग्यानुसारं न्हेगू सप्ताहस चक्खु दसक न्हेन्हु, च्यागू सप्ताहस सोत दसक न्हेन्हु, गुंगू सप्ताहस घान दसक न्हेन्हु, भिगू सप्ताहस जिव्हा दसक न्हेन्हु, थुगु हिसाबं क्रमानुसार केश, लुसि आदि उत्पत्ति जुइगु जुयाच्वन। थुगु पटि प्रतिसन्धि (गर्भवास) जुया जन्मजूपिं मनुष्यपिनि प्यंगू रूप कलापया संततियागु धार जीविका जुयाच्वंतलेहे नदी श्रोत समानं धार छुटयू मजुइक बने जुयाच्वनीगु जुल। बालक जन्म जुइगु खँयात न्हेलां नं जन्मजूपिं दु। हानं च्यालां, गुलां, भिलां, भिंछलां, भिंनिलां नं जन्मजूपिं दयाच्वन। थुगु चिकिचाधंगु पुस्तकयू बालक जन्म जुइगु खँ मच्चयागु जुल।

https://dhamma.digital

रूपया लोप जुयाच्वंगु धारयात क्यनातःगु

गुगु खः चतु सन्तति प्यंगू रूपया धारयू च्वनाच्वंपिं पुद्गलपिनि मरणासन्न कालयू रूपया लोप जुइगु (कम्मज रूप, चित्तज रूप, उतुज रूप, आहारज रूप) हिसाबं प्यंगू प्रकार दयाच्वन। उकिमध्ययू मरणासन्न कालयू च्यूति चित्तया लिखतं (पतिलोम) हिसाबं संख्या यात धाःसा भिंन्हेगू पटकगु चित्तया ठीति कालंनिसें आरम्भ यानाव कम्मज रूप धयागु उत्पत्ति जुइ मखु। पतिलोम भिंन्हेगू पटकगु चित्तया उप्पादक्खणस उत्पत्ति जूगु कम्मज रूप च्यूति चित्त समानगु अवस्थायूहे जक उत्पत्ति जुयाव छगू पाखं लोप जुइ।

उगु कम्मज रूप लोप जुइ धुंकालि चित्तज रूप, आहारज रूप नं छुटयू जुइ। अनंलि प्रतिसन्धि चित्तया ठीतिकालंनिसें आरम्भ जूगु उतुज रूप स्वातु स्वानाच्वंगु गुम्ह मृत्यु जुइ धुंकालि मृतक शरीर तकनं दयाहे च्वनीगु हिसाबं कनातल।

रूपावचर रूप पवत्तिक्कम धयागु मिस्सक व सुद्ध निगू प्रकारया दयाच्वन। उगु निगूमध्ययू मिस्सक जुयाच्वंगु असञ्ञासत्त अलग तया रूप ब्रम्हा १५ भूवनयू घान दसक, जिव्हा दसक, काय दसक, भाव दसक तथा आहारज रूप कलाप उत्पत्ति जुइमखु। गुपिं खः ब्रम्हापिनि प्रतिसन्धि चित्तया उप्पादक्खणस चक्खु दसक, सोत दसक, हदय वत्थु दसक, जीवित नवकलाप धयागु प्यंगू कम्मज मात्र दृष्टान्त उत्पत्ति जुइ।

जन्मान्तरयू नं प्रतिसन्धि चित्तया ठीति कालयात आरम्भ यानाव उतुज रूप उत्पत्ति जुइ।

प्रथम भवंगया उप्पादक्खणयात आरम्भ यानाव चित्तज रूप उत्पत्ति जुइ। थ्व थुगु चित्तज रूपया धार आयु कल्पतक नं च्वनाच्वनी। च्यूतियां लिपा मृतक शरीर धयागु मदुगुया कारणयू गुगु स्वंगू रूप नं छगू पाखं लोप जुइ।

रूप शुद्ध जुयाच्वंगु असञ्ञासत्त ब्रम्हापिनि प्रतिसन्धि कालयू जीवित नवकलाप रूप, पवत्ति कालयू सद्द रहित याना उतुज रूप, थुगु पति निगू द्विज रूपया धार आयुकल्पतक नं च्वंच्वनीगु जुयाव च्यूतिया अन्तरयू द्विज रूपया धार छगू पाखं लोप जुइ धकाः कनातल।

पुनः उक्त कनावंगु रूपयात छोटकरी हिसाबं विभाजन यायेगु (ठान विभाग, काल विभाग हिसाबं निगू प्रकारया दयाच्वन) ठान विभाग धयागु काम, रूप, अरूप हिसाबं खः। स्वंगू उकिमध्ययू काम ११ भूवनयू २८ गू रूपयात लब्ध जुइ। असञ्ञासत्त वर्जित यानाव भिंन्यागू रूप भूवनयू घान, जिव्हा, काय, इत्थिभाव, पुरूषभाव रहित यानाव २३ गू रूपयात लब्ध जुइ।

असञ्ञासत्त भूवनयू पसाद रूप ५गू, सद्द रूप १, भाव रूप २, हृदय रूप १, विञ्ञत्ति रूप २, वर्जित यानाव १७गू रूपयात लब्ध जुइ।

अरूप प्यंगू भूवनयू छुं छगू रूपहे नं लब्ध जुइमखु।

काल विभाग धयागु प्रतिसन्धि काल, पवत्ति काल हिसाबं निगू प्रकारया दयाच्वन। प्रतिसन्धि कालयू सद्द १, विकार ३, जराता १, अनिच्चता १, विञ्ञत्ति २ जम्मा याना ८गू रूपयात लब्ध जुइमखु।

पवत्ति कालयू सम्पूर्ण रूपमध्ययू योग्यता अनुसार लब्ध जुइ धकाः कनातल।

निर्वाणायत क्यनातगु रूपया अनन्तरयू गुगु मार्ग ४, फल ४या गोचर जुयाच्वंगु धर्म उगु मार्ग ञाण, फल ञाणयात सन्मुख यानाव तृष्णां छुटे जूगुया कारणं निर्वाण धकाः धयातल।

कर्माकर्म फलया दृष्टान्त

गौतम तथागत जेतवन विहारयू च्वना बिज्यागु बखतयू नत्थिक वादि (मिथ्यादृष्टि) जुयाच्वंम्ह अप्पसक्कार लिच्छवी राजां वैशाली नगरयू राज्य चले यानाच्वन।

उगुहे समय मधुर भाषी ज्ञानी सज्जनपिनिगु गुण वर्णन याना जुइम्ह तथा कृतज्ञ गुणयात नं लुमंका तयूसःम्ह सीलवान व्यापारी छम्हनं दयाच्वन। वैथायू हे समीपयू आपालं लस्कर जुइगु मार्ग भ्यातना सहितगु धःचा छगू दयाच्वन। उगुहे धःचायू लँयू जुइपिनि आपालं कष्ट जूगु खना तुयुगु तापु छगू

https://dhamma.digital

दयेका सकसितं सुविस्ताया लागि तया बिल। एवंरूपं त्रिरत्न भक्त जुया पुण्य कर्म याना जुयाच्वन। छन्हुया दिनयू उम्ह व्यापारिया भिंचा जुयाच्वंम्हसें मेपिनिगु छ्यें अङ्ग प्वा खना धनप्वः खुया हया पाजुम्हेसिथायू छ्यें सुचुका तल। लिपा धनथुवा नं सिका पाजुम्हेसिथायू छ्यें धनप्वः लुइका कयाव पाजु भिंचा निम्हं ज्वना यंका, जुजुयागु ऐन बमोजिम पाजुम्हेसिया छ्यों त्वाल्हाना छ्वत। भिंचाम्हेसित सुली तयातल।

पाजुम्ह मृत्यु जुया भूमिदेवता जूवन। उम्ह भूमिदेवतायात सफेद तुयुम्ह मनोजवन ब्वसल नं प्राप्त जुल। हानं शरीरयू नं म्हुत्वी नं मगू मगू सुगन्ध बास दुम्ह जुया दिव्य सम्पत्ति प्राप्त जुल। भूमिदेवतां थःत प्राप्त जूगु दिव्य सम्पत्तियात खना पूर्वजन्मयागु खँ विचाः याना स्वबले त्रिरत्न भक्त जुया कृतज्ञ गुण लुमंका तथा सुभाषित खँ ल्हाना वयागु व हानं तुयुगु तापु छुना बियागुया पुण्य फलं थुगु दिव्य सम्पत्ति प्राप्त जूगु खः धकाः बुझे जुल। हानं छगू न्हापायागु बखतयू थः मित्र पासापिं म्वल्हुयाच्वंगु खना इमित हायूकातये धैगु मती तया फुक्कसिगु वस्त्र सुचुका आपालं कष्ट जुइक लज्जाचायापुसे च्वंक तयातःगु पापं थःत नं निर्वस्त्र जुइका च्वने माल धकाः बुझेजुल।

हानं सुलि तयातम्ह भिंचाम्हसिगु कारण नं बुझेजुयालि थःगु तेज प्रकाश याना गुम्ह मनोजवन ब्वसल गया अर्धरातयू प्रतिदिन सुली तयातःम्हसिया समीपयू वया थथे धकाः धाइगु जुयाच्वन। जीव भो! जीवित मेवसेय्यो, भो! सुली च्वनाच्वंम्ह पुरूष! (जीव) दीर्घायु जुयाच्वं (ते) छंगु (जीवितमेव) दीर्घायु जुयाच्वनेगुयातहे जक (सेय्यो) उत्तम जुयाच्वन।

छन्हुया दिनयू गुम्ह अप्पसक्कार राजाया नं किसि गया देशयू दुने चात्युवंगु बखतयू झ्या चायेका झ्यालं स्वयाच्वंम्ह सुन्दरी मिसा छम्ह खना अत्यन्त प्रेमाशक्त जुया हत्तपत्तं राजदरबारयू लिहाँवया वहे मिसाया पुरूषम्हसित सःतके छ्वयाव थःथायू समीपयू हे सेवा चाकरी या धकाः छगू दर्जा बिया तःगु जुल।

छन्हुया दिनयू उम्ह पुरूषयात दोषारोपण याना प्राणघात याये धैगु मती तयाव स्वंगू योजन तापागु पुष्करणीस वना वचुगु पलेस्वां व अरूणवती चा कया थन सन्ध्याकालयू थ्यंक वयेमा। यदि मवल धाःसा छंगु प्राणदण्ड जुइ धकाः अह्रेयाना छ्वत। छ्वये धुंका हानं ध्वाकापालेयात सःता थौं छं सूर्य अस्त मजुवंहे ध्वाका तिनाति धकाः धाल।

गुम्ह व पुरूषं नं राजां कपट जालयागु खः धकाः सिइका अत्यन्तहे दुक्खित जुया लँयू वंवं छगू जंगलयू थ्यंसेंलि थःम्हं नयेत ज्वनातःगु वस्तु अनहे दान प्रदान यानाव उगु पुण्यभाव अन च्वंपिं देव, नाग, यक्षादि सकलसित नं इनाबिल। उगु बखतयू गन खः पुखुली पाः च्वनाच्वंम्ह उदक यक्षं सिइका करूणापूर्वक उम्ह पुरूषयात अरूणवती चा व पलेस्वाँ बिया हानं सत्तिगु मार्ग क्यना छ्वयाहबले सूर्य अस्त मजुवंहे ध्वाकांपिने थ्यन। थ्यंकालि ध्वाका तीमते धायूक धायूकंहे ध्वाका तिना वंगु जुया नितिं व पुरूष अन वने थन वने मदया गन खः सूली तयातम्ह, अनहे वना प्रार्थना यात कि छं जिगु साक्षी छक्व च्वनाब्यू धकाः धाल। उगु बखतयू सूली च्वनाच्वंम्हसें धाल – भो दाजु! छंगु साक्षी जि च्वने फइमखु। बरू थुगु थासयू पियाच्वं, बाचाति इलयू जिथायू वइम्ह छम्ह दु वइतहे छं साक्षी ति। उगु खँ न्यना बाचाति इलयू वःम्ह भुमि देवता (वेमानिक देवता) यात साक्षी तयातल।

लिपा द्यो तुइसेंलि उम्ह पुरूषयात ज्वंके छ्वयाव राजां न्यन – छ छायू जिं धयागु इलयू थ्यंक मवयागु?

पुरूष – महाराज! छपिंसं धागु इलयू हे जि थ्यंक वयागु खः। थुकिया साक्षी भुमिदेवता दु, छपिंसं न्यना स्वया बिज्याहुँ। उगु खँ न्यनालि राजा सहितं उगु थासयू वना पियाच्वन। बाचाजासेंलि भूमिदेवता पिहाँ वया जीव भो जीवितमेव सेय्यो, धकाः धागु बखतयू राजां वयाके न्यन – भो (देव) पुरूष! थ्व सूली च्वनाच्वंम्हयात छं छायू जीवित जुयाच्वं धकाः धया च्वनागु? थ्व सूली तया तयाम्ह गुकथं जीवित जुइ। थ्वया च्वयूपाखे नं क्वयूपाखे नं हि बाःबा न्ह्यानाच्वन। थ्वयात नकि त्वंकिपिं तथा सेवा चाकरी याइपिं सुनं दुगु मखु। थौं कन्हेहे थ्व मृत्यु जुइम्ह जुइधुंकल।

भूमिदेवतां – महाराज जि ज्ञातिबन्धु जुयानितिं धयागु खः। थ्व मृत्यु जुल धायेव थुगु सूली च्वनाच्वंगुयासिवे न सहश्राधिक दुःख कष्ट जुयाच्वंगु पञ्च विध बन्धनं चिना, म्हुत्वी धातु दायूकातःगु त्वंकि, मियागु पर्वत गयेकि, लोहकुम्भि नर्कयू कुटके छ्वइ, अशीपत्र बनयू दुतयंकि, वैतरणी नदि क्वफाना छ्वइ,

https://dhamma.digital

नर्कय् (मल, मुत्र) वांछ्वइ इत्यादि न्हेगू प्रकारयागु महाभयंकर घनघोरगु नर्क दुःख भोग यायेमाली धकाः जिके दया लगे जूगुया कारणं जीवित जुयाच्वं धयागु खः।

राजां – भो देव! छं छु यानागुलिं तुइसेच्वंम्ह सल छन्त प्राप्त जूगु? हानं गथे जुया छंके शरीरय् नं म्हुत्वी नं सुगन्ध बास वया छचाखेरं छंगु तेज प्रकाश जुयाच्वंगु खः? हानं छुया कारणय् छंके निर्वस्त्र जुयाच्वन?

भूमिदेवतां – महाराज! जिं न्हापा पुण्य याना वयागुद्वारा दिव्य सुख प्राप्त जूगु खः। हानं पाप याना वयागुद्वारा निर्वस्त्र जुइका च्वनेमागु खः।

राजां – भो देव! छं धागु खँय् जि पत्यामजू। सीधुंका नं कुशलाकुशलयागु फल गन भोग याःवनेगु?

भूमिदेवतां – महाराज! थुकि पत्या मजुइमाःगु छुं नं मदु। दृष्टान्त जिहे न्ह्याःने च्वंच्वनागु दु। कुशलयागु फलं दिव्य सुख प्राप्त जुयाच्वन। हानं न्हापा जिं पाप याना वयागुलिं निर्वस्त्र जुइका च्वनेमाल।

राजां – अथे जूसा छन्त जिं वस्त्र बिइ मज्यूला?

भूमिदेवतां – महाराज! छपिंसं जित अर्थेजक वस्त्र बिया नं जित प्राप्त जुइमखु।

राजां – छु याःसा छन्त वस्त्र प्राप्त जुइले?

भूमिदेवतां – जित वस्त्र बिया बिज्यायेगु इच्छा दुसा उपालि स्थविरया उपज्झायाचार्य झायी विमुत्त गुप्तेन्द्रिय आदि गुणं युक्त जुया बिज्याम्ह थनहे वैशाली नगरया समीपय् दयाच्वंगु कपिनच्चना धैगु थासय् बिज्यानाच्वंम्ह स्थविर कप्पितक याथाय् वना छपिनि श्रद्धा दक्को वस्त्र प्रदान यानाव उगु पुण्य जित प्रदान याना बिल धाःसा जित वस्त्रालंकार प्राप्त जुइ। उगु बखतय् जिं छपिन्त दृष्टान्त क्यने। तर थुगु अवस्थाय् वसपोलया देवतापिन्त धर्मदेशना यानाच्वंगु दु। लिपा योग्यगु अवस्था स्वया बिज्याहुँ।

थुगु खँ न्यना जुजु राजभवनय् लिहाँ वयाव योग्यगु अवस्था स्वया महास्थविरयात वस्त्र ८ च्याजो प्रदान यानाव उगु पुण्य भूमिदेवतायात प्रदान याना बिल। भूमि देवतां नं साधु साधु धकाः पत्तानुमोदना यागु जुया निर्तिं दिट्ठधम्म फल प्राप्त जुल। फल प्राप्त जुइ साथ उगु वस्त्रालंकारं तिया गन खः महास्थविर व राजा च्वनाच्वंगु अनहे अमिगु सम्मुखय् साक्षात प्रकट जुया दृष्टान्त क्यंगु जुल।

अलेतिनि राजा प्रतित जुया मिथ्याज्ञान त्वता धर्म संवेग प्राप्त जुल। गुम्ह स्थविरयागु धर्मोपदेश न्यनाव आवंलि मिथ्याज्ञान धारण याये मखुत धकाः भूमिदेवतायात साक्षी तया प्रतिज्ञा याःगु जुल। भूमि देवतां नं वइत माक्व कर्माकर्म फलयागु खँ कनेधुंका थःमाथाय् वन।

राजा नं राजभवनय् वया मन्त्री अमात्यपिं सकलें मुंका सकलयात मिथ्याज्ञान त्वतकेबिल। हानं सुली तयातम्हयात नं त्वता वास याका याकनं लाय्का बिल। थःम्ह नं दान, शील, भावनापाखे बलोद्योग याःगु जुया निर्तिं सोतापत्ति फलय् प्रतिष्ठित जुल। अनंलि गुम्ह २० तक सूली च्वना दुःख भोग यानाच्वंम्ह युवकं भूमिदेवतां धाःगु नरकयागु खँ लुमंका अत्यन्त त्राश चाया याकनं स्थविरयाथाय् वया थथे धकाः बिन्ति यात – भन्ते! गुम्हसें नरकय् वने मालिगु ज्या यानाच्वंगु खः उम्ह नरकय् वने म्वाय्केगु उपाय छु दु?

स्थविरं – भो युवक! छं बांलाक ध्यान तया न्यों गुम्हसें त्रिरत्नयाके शरण वना दान, शील, भावनापाखे कोशिस यानाव आपालं पुण्य साधन याइ उम्ह नरकं बचे जुइ।

उगु खँ न्यना हर्ष उत्साहपूर्वक तथागतया शासनय् द्वाहाँ वना प्रव्रजित जुया आपालं ध्यान ज्ञानय् बलोद्योग याना यंकुगु बखतय् याकनं अरहन्त फल प्राप्त जुल।

सो तत्थ पतिट्ठितो थेरस्स ओवादे ठत्वा सोतापन्नो अहोसि। सूलावुतो पन पुरिसो अरोगो हुत्वा संवेग जातो भिक्खुसु पब्बजित्वा नचिरस्सेव अरहत्तं पापुणि। (पेतवत्थु अट्ठकथा)

उगु हिसाबं सज्जन कल्याण मित्र नापलागु जुया निर्तिं सूली च्वनाच्वंम्ह चौर व हानं नत्थिकवाद जुयाच्वंम्ह राजा नं वट्ट दुःखं छुटे जूगु जुल। सज्जनपिनिगु संगत यायेगु आपालं अनन्त गुणोपकार दयाच्वन धकाः क्यनेमागुया कारणय् थुगु श्लोक – एतादिसा सप्पुरिसानं सेवना, महप्फला होति सतं विजानतं, सूला वुतो अग्गफलं अफुस्सयि फलं कनिठं पन अप्पसक्कारो। धकाः संगायन याना बिज्यापिं स्थविर भन्तेपिंसं आज्ञा जुया बिज्यागु खः।

https://dhamma.digital

तदर्थ – शान्तगु स्वभाव दयाच्वंपिं विशेष अनिच्च, दुक्ख, अनत्ता स्यूपिं सत्पुरूष प्रज्ञावानपिं नापं संगत यात धाःसा अजागु उत्तम स्वभाव दयाच्वंगु फल प्राप्त जुइ। गजागु कि सूली तयातम्ह पुरूषयात अरहन्त फल प्राप्त जुल। अप्पसक्कार राजायात कनिष्टगु सोतापत्ति फल प्राप्त जुल।

अनंलि कप्पितक स्थविरयागु कारण सावत्थि नगरयू वना तथागतयात बिन्ति याःगु जुयाच्वन। तथागतं उगु अत्थुपत्ति अन वयाच्वंपिं परिषदपिन्त धर्मदेशना याना बिज्यासेंलि आपालं सत्व प्राणिपिन्त हितोपकार जुल।

इदं मे पुञ्ञं निब्बानस्स पच्चयो होतु।
इदं मे पुञ्ञं सब्बेसत्ता सुखिता भवन्तु।

Dhamma.Digital

नमो तस्स विभज्ज वादिनो

विशुद्धि प्रज्ञा दर्पण

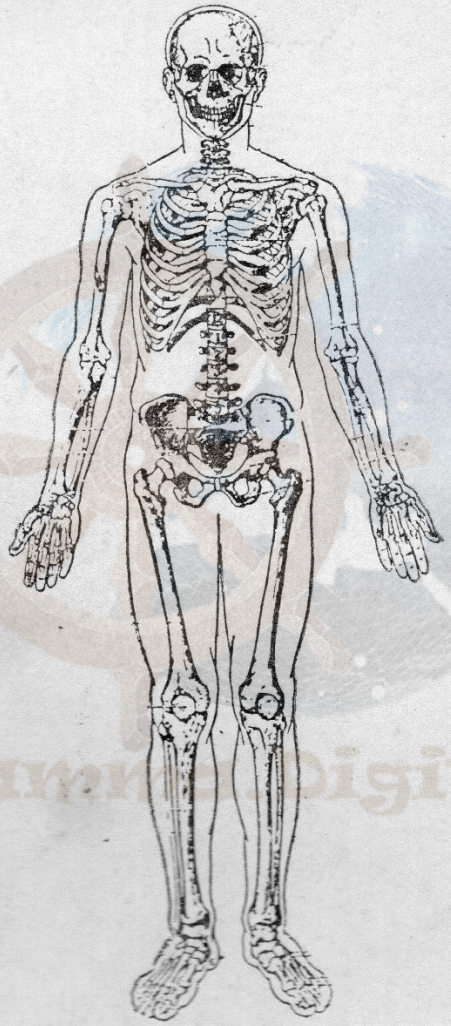

अनुवादक

अग्ग महापण्डित संघमहानायक

स्वर्गीय प्रज्ञानन्द महास्थविर

https://dhamma.digital

विशुद्धि प्रज्ञा दर्पण

प्रकाशकः
लानिमाया साहुनी,
केलटोल, भंसाछें।

विक्रम सम्बत २०१०

अनुवादक :
ऊ भिक्षु प्रज्ञानन्द

मुद्रकः
नेपाल सहकारी प्रेस,
ऊँ बहाल, काठमाडौं।

Dhamma.Digital

https://dhamma.digital

निवेदन

थ्व भीगु धैगु (छगु प्रज्ञप्ति) नुगलय् दुने च्वना च्वंम्ह महान विशाल शक्ति दुम्ह मनयात घोर भयंकरगु दुःख मार्गपाखे लगय् मयासे सम्पूर्ण दुःख निरोध जुयाच्वंगु निर्वाणपाखे तप्यंक छ्वये माःगुया नितिं सकल सुनेत्रधारी सुविचारक पाठकवर्गपिंसं गुगु किताबय् कनातःगु बुद्धोपदेशयात धात्थेंहें बाँलाक ध्यान तया विचारपूर्णगु सम्यक्दृष्टि कना स्वये योग्य जू। मिथ्यादृष्टि (द्वेषयुक्तगु हाकुगु मिखा) कना स्वये योग्य मजू। तर हानं गुलिं गुलिं पाठकवर्गपिनि मती थथे नं च्वनेफु कि थुगु किताबय् च्वया तःगु खँ ईश्वरवाद तथा आत्मवादपाखे मिले मजू धकाः।

ईश्वर, आत्मवादय् मिले मजूगु जा खः। तथापि थुगु किताब स्वतलेयात ईश्वर, आत्म व उच्छेद दृष्टिपाखेयागु ध्यान त्वता कष्ट मचासे शुरूनिसें क्वचायूक निको प्यक स्वयेगुलि परिश्रम यात धाःसा उत्तम जुइ। छाय् धाःसा तथागत धयाम्ह कर्मवादी तथा विभज्जवादी खः। पाठकवर्ग अथवा लोकजनपिनिगु चित्तय् ईश्वर, आत्म तथा उच्छेद दृष्टि धारण याना च्वंतले सुक्ष्माति सुक्ष्म, गम्भीराति गम्भीर जुयाच्वंगु तथागतयागु धर्म खंका कायेफइ धैगु (अपुगु खँ मखु) असम्भव खः। गथिंजाम्ह विलक्षण नागसेन भन्तेनं मिलिन्द राजा थें जाम्ह तीक्ष्ण बुद्धि दुम्हयातहे नं गुलिखे नाना प्रकारया उपमा बियातिनि बल्ल बल्ल बोध यात, स्वया दिसँ मिलिन्द प्रश्न सफुती। छगू खँ तथागतं नं धया बिज्यागु दु कि –

किच्छेन मे अधिगतं हलंदानि पकासितुं, राग दोस परेतेहि नायं धम्मो सुसम्बुधो।
पटिसोतगामिं निपुणं गम्भीरं दुद्दसं अणुं, रागरत्ता नदक्खन्ति तमोक्खन्धेन आबुत।।

गुगु खः जिगु थ्व धर्म अत्यन्त सूक्ष्म महागम्भीर तथा परमाणु रज समानगु जुया च्वन..... राग, द्वेष, मोह, मिथ्याभिमानय् लाना च्वंपिंसं थ्व थुगु अनुत्तरगु धर्म ज्ञानयात खंके थुइकेत थाक्वी इत्यादि धकाः। लिपा सहम्पति बह्मा वया थथे धकाः प्रार्थना यात – भगवान शास्ता लोकजनपिं फुक्कहे मिथ्याभिमानीत खइमखु। न्हापा न्हापा पुण्य याना वःपिं तथा विचारवानपिं नं दयेफु। छलपोलं करूणापूर्वक धर्म देशना याना बिज्याहुँ..... इत्यादि इत्यादि।

अथेया कारणय् घोर भयंकरगु भव दुःख खना ग्यानाच्वपिं अथवा सम्पूर्ण दुःख निर्मूल जुयाच्वंगु परम शान्ति सुखमय निर्वाणया प्रार्थना यानावंपिं कल्याण पृथक्जनपिनिगु लागि अनन्त उपकार जुइ धैगु सिइका सम्मासम्बुद्ध तथागतं दान, शील व भावनापाखे आपालं जोड बिया बां बाँलाक कना क्यना थका बिज्यागु दु। छाय् धाःसा दान, शील व भावना विना सुं छम्ह नं गथिजाम्ह नं थ्व महाअघोरगु अनन्त दुःखं छुटे जुया वनेगु शक्ति समर्थ दइमखु। थथे धया नं हानं थ्व थुगु अनुत्तर व परिशुद्धगु विभज्जवादी तथागतया धर्म शासन सदाकलं स्थिर जुया च्वनीगु नं मखु। केवल लोकय् पत्पसा त्वइगु थेंहे मात्र खः।

थथे धकाः सिइका ज्ञानी सज्जनपिंसं न्ह्याक्वहे कष्ट परिश्रम यायेमाःगु जूसा नं 'सुखोपि चन्दन तरू नजहाति गन्धं' धकाः धया तःगु थें दान, शील व भावनापाखे उद्योग बल याना च्वपिं नं दुगु जुयाच्वन। किन्तु संसारय् सकलसियां चित्त समान नं मजू खनी। उकिं धया तःगु 'जगतं स्वइबले भक्त वें, भक्तं स्वइबले जगत वें' (पुथुज्जनो नाम उम्मत्तको होति) थुगु खँय् आश्चर्य चाय्माःगु छुंहे मदु। गथे कि ह्याउंगु चश्मा तया च्वपिंसं फुक्कहे ह्याउं थें खना च्वनी। वाउंगु चश्मा तया च्वंपिंसं फुक्कहे वाउं थें खना च्वनी। धात्थेंहे परिशुद्धगु नेत्रं स्वइपिंसं तिनि यथार्थ रूपं खंके फइगु जुयाच्वन। अथेहे आः थन धाय् माल धाःसा थुगु किताब छापय् याकेगुलि आर्थिक सहायता बियादीम्ह लानी माया साहुनीनं छुंहे विचाः मयासे न्ह्याःने लाथाय् ध्यबा ह्वला छ्वगु मखु। सब्बे संखारा अनिच्चाति धकाः सिइका सब्बदानं धम्मदानं जिनाति धकाः परिशुद्धगु नेत्रं खंका गुलिजक महत्वपुर्णगु तथा लोकजनपिन्त अत्यन्त हितोपकारकगु सुपात्रय् अनन्त अपरमित पुण्यफल सइगु धकाः सिइका श्रद्धा रूपी पुसा प्यूगु जुयाच्वन। वय्कःपिन्त जिगु हृदयनिसें हार्दिक धन्यवाद। वय्कः थें जापिं सद्धर्मप्रेमीपिं मदुगु जूसा भगवानं चरथ भिक्खवे चारिकं बहुजन हिताय बहुजन सुखाय धकाः त्वता छ्वया हया बिज्यासां नं भिक्षुपिंसं स्वइत उपकार याये फइ? गुपिं खः ज्ञानं लिफ स्वया च्वंपिनि छु गजागु विचाः खः व जिं स्यूगु मखु। अस्तु।

https://dhamma.digital

वयूकः थें जापिनिगु श्रद्धाया बल दुगुलिं याना शुद्ध बुद्ध धर्म हानं नं अंकूरित जुया चुलि जाया वल। छायू धाःसा वयूकःपिं प्रशंसनीयपिंहे खः।

हानं थुकि छगू खँ धायेगु बाकि दनि, थ्व नं न्हापा किताब छापयू याकाबले नं तथा मेमेगु ततःधंगु कार्यकारणयू नं अतएव नेपाल मातृभूमि उत्तमोत्तमगु थेरवादी शासनया चुलि पिहाँ वर्सेनिसें वयूक दानवीर भाजुरत्न साहु तथा मेमेपिं साहुपिंसं नं सुदुरदर्शी जुया आपालं आर्थिक सहायता बिया च्वना दीगुद्वारा नेपालया देश, ग्राम, कुंचाकांचायू थ्यंक नं गुपिं खः सज्जनपिंसं इतिपि सो भगवा अरहं....., स्वाक्खातो भगवता धम्मो..... व सुपटिपन्नो भगवतो सावक सङ्घो..... आदि गुणं युक्त जुया बिज्यापिं त्रिरत्नपिं खः धकाः बाँलाक ल्ययाकाये सःगु खः।

उलिजक नं मयानि वयूकः साहुयागु कृतज्ञ गुण त्रिरत्न भक्तिपिंसं लुमंका तये बहःगु आपालं दनि। थुगु किताबयू नं सज्जनपिंसं खनेवंहे संसार असार खः धकाः वैराग्य चित्त उत्पत्ति जुइगु (अट्ठि पुञ्ज) क्वेँ जकगु शरीरया तस्वीर (सकल सज्जनपिनि थथःगु ख्वाः स्वयेया लागि न्हायूकं) छपा तया दीगु खः। आशा दु कि नर कंकाल तस्वीर तथा थुगु बुद्धोपदेशित सफु स्वयाः न्हापालाक मेपिनिगु मखुनि कि थःथःपिनि चित्तयू च्वंगु क्लेश मलनिं परिशुद्ध याना छ्वइ।

गथे लोकयू चतुरपिंसं मेपिनिगु ख्वालयू च्वंगु हाक क्यनेत न्हापालाक न्हायूकं स्वया थःगु ख्वालयू च्वंगु हाकनिं हुया छ्वइगु खः अथेहे थुगु पुस्तकया नां नं विशुद्धि प्रज्ञा दर्पण जुयाच्वन।

मित्र सज्जन पाठकवर्गपिं! जित थ्व छगू तःधंगु सौभाग्य खः, जिगु नेत्र कमजोरी जुयाव थुगु सफु अनुवाद यानागुलि थायू थासयू टुटफुट् जुयाच्वंगुयात आयुष्मान बुद्धघोष भिक्षुं अल्सी मचासे हर्षोत्साहपूर्वक संशोधन याना बिज्यात। वसपोलयात छायू हर्ष मजुइ। मातृभूमिवासी (इश्वर आत्मवादी) दाजु किजापिन्त हितोपकार यायेया लागि तथा मिखायू चिनातःगु ह्याउं वाउं चश्मा लिकायके बीयेया लागि गुलि गुलि कष्ट परिश्रम याना बर्मा देशयू द्वोलंद्वो भिक्षुपिं मुना च्वंगु थासयू पालि भाषा (भगवानं धर्म देशना याना बिज्यागु भायू) विद्या ब्वनाव प्रथम, द्वितिय परिक्षां उत्तीर्ण जुया बिज्यागु खः। थौं वहे ईश्वरवाद, आत्मवाद तछ्यायेगु घन शस्त्रयागु मातृभाषां अनुवाद जुयाच्वंगु सफु संशोधनार्थ थःगु ल्हाति प्राप्त जुसेंलि गबले हर्ष मजुइ। तसर्थ वसपोलयागु आपालं कृतज्ञ गुण लोमंके फइमखु।

साथ साथयू सुदर्शन श्रामणेरयागु कृतज्ञ नं लुमना वल। सुदर्शन श्रामणेर धाल धायेव मचाम्ह श्रामणेर धकाः सज्जनपिं सुनांजक मस्यूगु दइ? तर उमेर जा मचाम्ह खः तथापि वइगु ज्या, खँ सन्मुखयू तयाव तुलना याना स्वया दिसँ (सुवर्णलाई खोल चाहिदैन) धाःगु थें जिं वइगु ज्या, खँयू अलंकार तिका च्वने माःगु खइ मखु स्वयं प्रकाश जुयाच्वंगुहे दु। धात्थें धायू माल धाःसा सुदर्शन यागु परिश्रम सहायताद्वारा थ्व थुगु पुस्तकयू तया तयागु तस्वीर फुक्क ब्लक दयेका छापयू याका ठीक टाइमयू थन थ्यंका ब्युगु जुया नितिं सज्जन पाठक वर्गपिनि अग्रयू थुगु सफु याकनं उपस्थित याये फुगु खः। तसर्थ श्री सुदर्शनयागु आपालं कृतज्ञ गुण सम्झयू जुया।

सज्जन पाठकवर्गपिं! जिगु अन्तिम निवेदन थ्वहे खः कि झी दाजु किजा सकलसियां दुःख धयागु यःगुहे मखु। सकसिनं नं व उगु दुःख फुकेया नितिं नाना प्रकारया ज्या, खँ हाला सनाजुयाच्वंगु खः। तर व दुःख झीत गनं उत्पत्ति जुया वयाच्वन थ्वहे निं न्हापालाक खंके सिइके माःथें च्वं। उपमा विना लः ह्वाहाँ वयाच्वंगु मुहान ल्वीके मफयूकं गथे याना व लः प्वा तिइगु? उकियागु यत्नोपाय फुक्क बुद्धोपदेशयू बाँलाक कना तःगु दु। छगू खँ तथागतं पञ्चभद्रवर्गीयपिन्त न्हापालाक थथे धकाः धया बिज्यात – पञ्चभद्रवर्गीयपिं! जिगु खँ हे जा छिमिसं बाँलाक न्यंगु मखुनि, छायू छिमिसं अनविश्वास यानाव फ फस्वया च्वनागु? खँ नि जा बाँलाक न्यं, धया बिज्यागु थें तुं पाठकवर्गपिंसं नं थथःगु कर्तव्य भापा निको प्यको थुगु सफु च्वंनिसें क्वयूथ्यंकं बाँलाक ध्यान तया स्वया दिल धाःसा अथवा छम्हसें जक जूसा नं थुगु सफूती च्वंगु खँ थुइका काल धाःसा नं लेखकया परिश्रम सफल जुइ धैगु अनन्त आशा दुगु जुल।

भिक्षु प्रज्ञानन्द

https://dhamma.digital

कवंचिया वर्णन

थ्व थुकी तया तयागु नर कंकाल तस्वीर चित्रकारीतयूगु कला मखु, न सुनानंहे च्वयातःगु खः। थ्व जा झीथें जाम्ह छम्ह मानवयागु अट्ठिपञ्ज (अस्थिपञ्जर) मात्र खः। थ्वया जीवित कालयू झीथेंहे जहान बच्चा (परिवारपिं) तथा छें, बुँ इत्यादि अनेनेगु दयूफु। हानं झीथेंहे ज्या, खँ सःम्ह, बाँला, बल्लाम्ह, ल्वायूफुम्ह, हाले फुम्ह, फुर्ति दुम्ह तथा घमण्ड याना च्वंम्ह नं जुइ फु। वया नं मृत्यु जुइगु यइमखु। तथापि यक्कोहे धन, जन व सम्पत्ति दयाच्वंसा नं यक्कोहे बाँला बल्लासानं, यक्कोहे घमण्ड फुर्ति याना च्वंसा नं अन्तिमयू थ्वइगु गति थ्वहे खः। थ्वथें तुं झीपिं जक मजुइ धाये फइला? छु झीगु शरीरयू जक थथे मखुला? पत्या मजूसा वइगु मिखा व झीगु मिखा, वइगु न्हायू, म्हुतु व झीगु न्हायू, म्हुतु दांजयू याना स्वया दिसं। अथेहे वइगु ल्हाः तुति व बपिक्वें आदि एवं छ्योँनं निसें पालितलयू थ्यंक वइगु क्वें व झीगु क्वें छगू छगू दतले दांजयू याना स्वयादिसं छु फरक दु थें च्वं? छुं नं फरक जुइमखु। वयाके नं क्वें त्वाचा त्वाचा, कुच्चा कुच्चा स्वाना मिलयू यानातःगु खः। यदि दृष्टान्तहे थःगु शरीरयू नं स्वयूगु इच्छा जूसा एक्सरे याका स्वया दिसँ। थ्वयाके गथे झीके नं अथेहे क्वें त्वाचा त्वाचा स्वाना मिलयू यानातःगु खने दयावइ। हानं वइगु ल्हाः तुति, छ्योँ, बपिक्वें त्वा त्वा थला द्वोंचिना स्वया दिसँ। वइगु शरीराकार फुक्क लोप जुयाव केवल क्वें छद्वों मात्र खने दया च्वनी। अथेहे झीगु क्वें नं। हानं व उगु क्वें नच्चुक निना पुचः मुना तल धाःसा वइगु क्वें किं शरीराकार फुक्क लोप जुयाव केवल धूः छपुचः जक खने दया च्वनी। वथेंतुं झीगु शरीर नं। हानं व उगु धूः (क्वें चुं) फुक्क आकाशयू ह्वला छ्वत धाःसा धूः धाः क्वें किं, शरीर छुंहे मदयूक लोप जुया शून्य जुया वनी। वथें तुं झीगु शरीर नं। यदि वइगु क्वें अथवा शरीर धूः मयासे श्मशानयू यंका उना छ्वत धाःसा त्रमानुसारं चतुर्महाभूतयू (पथवी, आपो, तेजो, वायो) मिलयू जुया शून्य जुया वनी। वथेंतुं झीगु शरीर नं अवश्य जुया वनी।[57] धायेमाल धाःसा न्हापा वयाके ला, हि, आन्द्रा भोडि, स्यें, स्वँ, मल, मुत्रं पुरे जुया छ्यंगुलिं भुना च्वंबले झीथेंहे गुलि जक बाँला जुइ? आः अन्तिमयू थ्व गथे जुया वन।

तसर्थ आः झीसं घमण्ड व अभिमान याना च्वने मजिल। झीगु फुर्ति अभिमान जक गोन्हु टेकयू जुया च्वने फइ? कन्हे कंस जा वथेंहे जुया वयाहे ल्यु ल्यु मवंसें गाइ मखुनि। उकिं धम्मपदयू कना तःगु – अत्ताहि अत्तनो नत्थि, कुतो पुत्ता कुतो धनं, थथे धकाः सिइका सज्जन कुल पुत्रपुत्रीपिनि धात्थेंहे थ्व महाघोर भयंकरगु दुःखमय संसारं छुटयू जुया वनेगु इच्छा दुगु खःसा विभज्जवादी तथागतयागु सदुपदेशं बाँलाक न्यना धारण पालन उद्योगाभ्यास यायेगु स्वया दिसँ। खजा लोकपिन्त छगू छगू निमित्त, हेतु चूमलायूकं वैराग्य चित्त उत्पत्ति याये थाकु।

बु. २४९७ दँ न्हापा सिद्धार्थ कुमारं नं थजागुहे (जरा, व्याधि, मृत्यु) निमित्त खन, खनालि राजकुमारं न्यन – छन्दक! थ्व पुरूष छु जूम्ह? छायू अथे हाला, सना जुयाच्वंगु? मेमेपिंजा अथे हाला, सना जुया मच्वं। छन्दकं धाल – राजकुमार थ्व थुपिं जरा, व्याधि, मृत्यु जूपिं खः। थुपिं जक थथे जूगु मखु, संसारयू जन्म जुक्को यथिंजाम्ह राजा, रानी, साहु, साहुनी, बाँला, बल्लापिं फूर्ति दुपिं अथवा छःपिं सुधातं थथेहे जुइतिनि।

---

[57] १. छगु खँ थुकि गुलिसियां मती च्वने फु कि झिपिं सिनालि उना छ्वइगु बखतयू पञ्चतत्वयू मिलयू जुया वन धाःसा जा तरेहे जुल। गुपिं खः पञ्च तथागतपिं नं पञ्चतत्वहे खः। झीपिं नं उकीहे मिलयू जुया वँसेलि तरे जुल मखुला ? धर्म कर्म याना च्वने माःगुहे मखुत धकाः। एवं रूपं झीसं मती तये मज्यू। चतुर्महाभूत धयागु छगु चेतना रहितगु जड वस्तु खः। चतुर्महाभूत अथवा पञ्चतत्वयात पञ्च तथागत धकाः भापा शरण वने मज्यू।

२. तथागत धयापिं जा दसपारमी, दस उपपारमी, दस परमत्थ पारमी, हानं पञ्चमहापरित्याग तथा त्रिचर्या पूरे यानाव सर्वज्ञ ज्ञान प्राप्त याना बिज्यापिं गथे शाक्यमुनि तथागत खः अथे हे, इतिपि सो भगवा अरहन्तादि गुणं युक्त जुया बिज्यापिंत मात्र तथागत धकाः म्हसीका काये माःगु जुल। पञ्चतत्वयात पञ्च तथागत धकाः धयाच्वन धायेव जा ज्ञानी विद्वानजनपिसं तलाजुइ तया लना मस्वइला।

https://dhamma.digital

थ्वहे खँ न्यना वैराग्य चित्त उत्पत्ति जुयाव सिद्धार्थ राजकुमार सम्पूर्ण चत्रवर्ती राज्य सुधांतं परित्याग यानाव बोधिवृक्षया मूलय् बिज्याना, बोधि ज्ञान तथा सर्वज्ञ ज्ञान प्राप्त याना बिज्यात। वहे मार्ग तथा ज्ञान ध्यान भ्कीथें जापिन्त (विना संकष्ट नं बोध मजूपिं) उद्धार याये माःगुया लागि वसपोलं बाँ बाँलाकहे च्वः व प्वः मिलय् याना चतुरार्य सत्य ज्ञान तथा अनित्य, दुःख, अनात्म ज्ञानयात कना क्यना थका बिज्यागु दु। इच्छा दुपिं ज्ञानी सज्जनपिंसं मौका चुके याना दिइमते।

Dhamma.Digital

https://dhamma.digital

नमो तस्स विभज्जवादिनो।

गुम्ह भगवान सम्यक्सम्बुद्ध संखार, विकार, लक्खण, निर्वाण, प्रज्ञप्ति धयागु महा गम्भीरातिगम्भीर जुयाच्वंगु, हेतु, स्वभाव तथा अनुत्तर धर्मयात (स्वयम्भू) सर्वज्ञ ज्ञानं बाँलाकहे यथार्थ भावं खंका सिइका भिन्न भिन्न रूपं विभाजन यानाव, जि, जिगु, जित धैगु भाव छुं छकुचाहे मल्यंकुसे ईश्वरवाद, आत्मवादपाखे भ्या भचाहे मचिकुसे कना क्यना थका बिज्याम्ह विभज्जवादी तथागतयात भय, लाभ, कुलाचार, मिथ्या, मानादि त्वता सादरपूर्वक वन्दना प्रणाम यानागु जुल।

ये च खो सम्मदक्खाते, धम्मे धम्मानुवत्तिनो।
ते जना पारमेस्सन्ति, मच्चुधेय्यं सुदुत्तरं।।

बाँलाक उपदेश यानातःगु बुद्धधर्म धर्मानुकूलं आचरण याःम्ह व्यक्ति थ्व छुटेजुयां जुइ थाकुगु संसारयागु मार बन्धनं पारतरे जुयावनी।

उक्त कनातःगु खँ सत्यनं खः। थुकि शंसय याना च्वनेमागु मदु। सम्पूर्ण दुःखं मुक्त जुइगु इच्छा व प्रार्थना यानाच्वपिं कल्याण पृथक्जन कुलपुत्र पुत्रीपिनिगु लागि सम्यक् सम्बुद्ध तथागतं दान, शील, भावनापाखे आपालं जोर बियाव कना क्यना थका बिज्यागु खः। उक्त स्वंगू मध्यय् आः थन भावनायागु बारे क्यनातगु खँ थथे –

समथ विपस्सनानं भावनामितोपरं।
कम्मट्ठानं पवक्खामि दुविधम्पि यथाक्कमं।।

थनं च्वे मेगु प्रत्यय संग्रहयात क्यनातगु दु, उकियात अर्थेनि तया आः थ्व समथ विपस्सना धकाः धैतःगु भावना धर्म निगूयात क्रमानुकुलं क्यनातःगु जुयाच्वन।

गुगु खः निगू प्रकारया भावना मध्यय् समथ धकाः छुयानितिं धयातःगु धकाः धाःसा – नीवरण किलेसानं तदङ्ग पहान विक्खम्भन पहान वसेन समेतीति समथो धयातःगु अनुसारं सत्वपिन्त देवगति, मोक्षगति पाखेयागु मार्ग (सुख) यात पनाव बाधा बियाच्वंगु नीवरण[58] धयागु क्लेशयात तदङ्ग पहान, विक्खम्भन पहान यागु प्रभाव शक्ति (समर्थ)द्वारा शान्त यायेफुगु कारणय् समथ धकाः धयातल।

तिविध कालेसेसु खन्धादि नयं अनिच्चादि लक्खणं आरोपेत्वा पस्सन्ति एतायाति विपस्सना, खन्ध, आयतन आदि धर्मयात अतित अनागत प्रत्युत्पन्न धयागु काल स्वंगूलीसनं त्रिलक्षणपाखे तयाव शुद्धरूपं खनीगुया कारण जुयाच्वंगुया नितिं विपस्सना धाइगु जुयाच्वन।

उक्त कनातगु २ निगू मध्यय् समथ धयागु गुलिदु धाःसा – समथ सङ्गहे दस कसिणानि, दस असुभा, दस अनुस्सतियो, चतस्सो अप्पमञ्ञायो, एकासञ्ञा, एकोववत्थानं चत्तारो अरूपा चेति सत्तविधेन समथ कम्मट्ठान सङ्गहो। धयातःगु अनुसारं कसिण १०, असुभ १०, अनुस्सति १०, ब्रम्हविहार धर्म ४, आहारे पटिकुल सञ्ञा १, चतुधातु ववत्थान १, अरूप ४ हिसापं न्हेगू प्रकारया दयाच्वन। फुक्क जम्मायाना समथ भावना ४० पीगू प्रकारया दयाच्वन। भावना धयागु छगू वृद्धि यायेगुयात उद्देश्य याना धयातःगु खः।

[58] कामच्छन्द, व्यापाद, थिनमिद्ध, उद्धच्च कुक्कुच्च, विचिकिच्छा।

https://dhamma.digital

(४०) पीगू प्रकार समथ भावना

भिगू कसिण

१. पथवी कसिण
२. आपो कसिण
३. तेजो कसिण
४. वायो कसिण
५. नील कसिण
६. पीत कसिण
७. लोहित कसिण
८. ओदात कसिण
९. आकास कसिण
१०. आलोक कसिण

भिगू अशुभ

१. उद्धुमातक
२. विनीलक
३. विपुब्बक
४. विच्छिद्दक
५. विक्खायितक
६. विक्खितक
७. हत विक्खितक
८. लोहितक
९. पुलुवक
१०. अट्ठिकञ्चेति

भिगू अनुस्सति

१. बुद्धानुस्सति
२. धम्मानुस्सति
३. सङ्घानुस्सति
४. सीलानुस्सति
५. चागानुस्सति
६. देवतानुस्सति
७. उपसमानुस्सति
८. मरणानुस्सति
९. कायगतानुस्सति
१०. आनापानानुस्सति

https://dhamma.digital

प्यंगू बह्मविहार

१. मेत्ता
२. करूणा
३. मुदिता
४. उपेक्खा

प्यंगू अरूप

१. आकासानञ्चायतन
२. विञ्ञाणञ्चायतन
३. आकिञ्चञ्ञायतन
४. नेवसञ्ञा नासञ्ञायतन

छगू आहारे पटिकुलसञ्ञा

१. आहारे पटिकुलसञ्ञा

छगू चतुधातु ववत्थान

१. चतुधातु ववत्थान

दसकसिणया भावार्थ

एक देसे अथत्वा अनन्तस्स फरणताय सकसूठेन कसिणं, छकुचायू जक स्थित मजुसे अनन्तगु थासयूपाखे थ्यंकनं फिजेयाना व्यापक यायेगु हिसापं (सम्पूर्ण) सर्वत्र धैगु अर्थया कारणयू कसिण धकाः धाइ। थुगुहे हिसापं १. पथवी कसिणयात भावना यायेगु, २. आपो कसिण, ३. तेजो कसिण, ४. वायो कसिण, ५. नील कसिण, ६. पीत कसिण, ७. लोहित कसिण, ८. ओदात कसिण, ९. आकास कसिण, १०. आलोक कसिण यातनं भावना यायेमागु जुल।

कसिण दयूकेगु प्रमाण

तत्थपि कसिणेसु पुथुलं मोह चरितस्स, खुद्दकं वितक्क चरितस्सेव – धकाः कनातःगु अनुसारं राग चरित्रपिन्त, कोलाछि व प्यलांगु दुगु चक्का दयूकेगु। वितर्क चरित्रपिन्त, हासा पायूचाःगु चक्का दयूकेगु। मोह चरित्रपिन्त खल पायूचाःगु चक्का दयूकेगु।

दस कसिण भावना यायेगु विधि

पथवी कसिण – बंयू बाथिला दयूकातःगु चक्कायात स्वयाव पथवी पथवी धकाः मन मनं भावना याना च्वनेगु।

https://dhamma.digital

आपो कसिण – कोलाछि व प्यलागु दुगु वातायू लः जायेक तया आपो आपो धकाः मन मनं भावना याना च्वनेगु। खुसी न्ह्यानाच्वंगु लः स्वसानं ज्यू तथा पुखुली च्वंगु खः स्वसानं ज्यू।

तेजो कसिण – मत च्यानाच्वंगु स्वयाव तेजो तेजो धकाः मन मनं भावना याना च्वनेगु।

वायो कसिण – ध्वाँयू छपु फरफर ब्वयेका वायो वायो धकाः मन मनं भावना याना च्वनेगु।

नील कसिण – वचुगु काप कोलाछि व प्यलांगु दुगु चक्का स्वया नील नील धकाः मन मनं भावना याना च्वनेगु।

पीत कसिण – म्हासुगु काप कोलाछि व प्यलांगु दुगु चक्का स्वया पीत पीत धकाः मन मनं भावना याना च्वनेगु।

लोहित कसिण – ह्याउँगु काप कोलाछि व प्यलांगु दुगु चक्का स्वया लोहित लोहित धकाः मन मनं भावना याना च्वनेगु।

ओदात कसिण – तुयुगु काप कोलाछि व प्यलांगु दुगु चक्का स्वया ओदात ओदात धकाः मन मनं भावना याना च्वनेगु।

आकाश कसिण – सुपायू मदुगु यचुसे च्वंगु आकाश स्वया आकाश आकाश धकाः मन मनं भावना याना च्वनेगु।

आलोक कसिण – ख्युंस्य च्वंगु क्वथायू ह्वःछह्वः खना तुयुजः मिखा पति मयासे आलोक आलोक धकाः मन मनं भावना याना च्वनेगु।

उक्त कनातगु १० भिगू प्रकारया कसिणमध्ययू, थः थपिन्त योग्य योग्यतागु कसिण छगू छगूयात दयेका बां बाँलाक भावना यानाव याकनं ध्यान प्राप्त यायेगु स्वयेमाल।

दस अशुभया भावार्थ

१. उद्धुमातक – मृत्यु जुइधुंकालि फसं प्वाः फुलेजुया घृणायुक्त जुयाच्वंगु थ्व मृतक शरीर धकाः खंका भावना यायेगु।

२. विनीलक – ह्याउँ, ह्याउँ तुयु, तुयु धाःगु वर्ण ल्वाकज्यानाव चातः चातः जुयाच्वंगु, अथवा हाकु, हाकु वचु, वचु धागु वर्ण ल्वाकज्यानाव स्वयूहे घृणायुक्त जुयाच्वंगु मृतक शरीर धकाः खंका भावना यायेगु।

३. विपुब्बक – ध्वग्गिगु न्हि, यति स्वः स्वः पिहाँ वयाव घच्चायापुसे च्वंगु मृतक शरीर धकाः खंका भावना यायेगु।

४. विच्छिद्दक – बाम्ह त्वादला छुटे जुयाच्वंगु घच्चायापुसे च्वंगु मृतक शरीर धकाः खंका भावना यायेगु।

५. विक्खायितक – ध्वं, खिचा, गृद्धादिपिंसं अनेनेगु छाँतं चच्वफुना नयाच्वंगु मृतक शरीर धकाः खंका भावना यायेगु।

६. विक्खितक – ध्वं, खिचा, गृद्धादिपिंसं उखे थुखे मदयेक सात्तुसाला यंकातगु घृणायुक्तगु मृतक शरीर धकाः खंका भावना यायेगु।

७. हत विक्खितक – कुच्चा कुच्चा, त्वा त्वाल्हाना छुटे यानातःगु उखे थुखे मदयेक वां वां छ्वयातःगु घृणायुक्तगु मृतक शरीर धकाः खंका भावना यायेगु।

८. लोहितक – थायूथासे हि, स्वःस्वः वयाव घच्चायापुसे च्वंगु मृतक शरीर धकाः खंका भावना यायेगु।

९. पुलुवक – तुँ वाया वायाँ दायाच्वंगु घृणायुक्तगु मृतक शरीर धकाः खंका भावना यायेगु।

१०. अट्ठिकञ्चेति – केवल क्वेँ पुचः बाकिजुया घच्चायापुसे च्वनाच्वंगु मृतक शरीर खः धकाः बाँलाक एकचित्त याना दृढतापूर्वक भावना यायेमागु जुयाच्वन।

https://dhamma.digital

अनुस्सति भिगूया भावार्थ

१. बुद्धानुस्सति – अरहतादि तथागतयागु गुंगू प्रकारया गुणयात बारम्बार लुमंका भावना याना च्वनेमागु जुयाच्वन।

२. धम्मानुस्सति – स्वाक्खात आदि धर्मयागु ६ खुगू प्रकारया गुणयात बारम्बार लुमंका भावना याना च्वनेमागु जुयाच्वन।

३. सङ्घानुस्सति – सुपटिपन्नो आदि सङ्घपिनिगु ९ गुंगू प्रकारया गुणयात बारम्बार लुमंका भावना याना च्वनेमागु जुयाच्वन।

४. सीलानुस्सति – थःगु शीलयागु गुणयात बारम्बार लुमंका भावना याना च्वनेमागु जुयाच्वन।

५. चागानुस्सति – थःगु वस्तु परित्याग यानागुया गुणयात बारम्बार लुमंका भावना याना च्वनेमागु जुयाच्वन।

६. देवतानुस्सति – गुपिंखः श्रद्धादि गुणं युक्त जुगुया कारणय् देवतायागु भावय् थ्यंगु खः। उपिं देवतापिनिगुथें जागु श्रद्धा आदि उत्तमगु गुणजूसां जिकेनं दयाच्वंगु दु धकाः देवतापिनिगु आदर्श कया थःगु श्रद्धादि गुणयात बारम्बार लुमंका भावना याना च्वनेमागु जुयाच्वन।

७. उपसमानुस्सति – गुगु खः परमोत्तम जुयाच्वंगु निर्वाणया ८ विरागादि धर्म गुणयात बारम्बार लुमंका भावना याना च्वनेमागु जुयाच्वन।

८. मरणानुस्सति – अवश्यमेव छन्हुजा मृत्यु जुइमानि धैगु मरण धर्मयात बारम्बार लुमंका भावना याना च्वनेमागु जुयाच्वन।

९. कायगतानुस्सति – केसा लोमादि काय शरीरय् दयाच्वंगु स्वीनिगू कोट्ठासयात बारम्बार लुमंका भावना याना च्वनेमागु जुयाच्वन।

१०. आनापानानुस्सति – गुगु खः स्वास द्वाहाँ पिहाँ जुयाच्वंगुयात बारम्बार लुमंका भावना याना च्वनेमागु जुयाच्वन।

प्यंगू बह्मविहार

१. मेत्ता – अनगिन्ति सत्व प्रज्ञप्तियात ध्यान (आरम्मण) याना थःहे समान भालपा (मैत्रीचित्त उत्पत्ति याना) मैत्रीयागु भावना याना च्वनेमागु जुयाच्वन।

२. करूणा – अनगिन्ति दुक्खित सत्व प्रज्ञप्तियात ध्यान याना लुमंकाव (करूणाचित्त उत्पत्ति याना) करूणा यागु भावना याना च्वनेमागु जुयाच्वन।

३. मुदिता – अनगिन्ति सुखित जुयाच्वंपिं सत्व प्रज्ञप्तियात ध्यान याना खंकाव (हर्षोत्साह चित्त याना) मुदिता यागु भावना याना च्वनेमागु जुयाच्वन।

४. उपेक्खा – अनगिन्ति दुक्खित, सुखित सत्व प्रज्ञप्तियात ध्यान याना खंकाव (सब्बे सत्ता कम्मसका धका) फुक्कसियां थथःगुहे कर्मानुसारं भोगयाना च्वंगु धकाः (सुयातं शत्रु, मित्र भामप्युसे) उपेक्षा यागु भावना याना च्वनेमागु जुयाच्वन।

१. आहारे पटिकुलसञ्ञा

गुगु खः कथुं घुतके छ्वयागु अन्न आहारादि अत्यन्त घृणायुक्तगु खः धकाः लुमंका स्वयेगु अथवा नयेधुंगु आहारयात, पुनर्वार ल्होया स्वयेगु बखतय् गुलिजक घृणा जुइगु खः, अथेहे उकियात लुमंका भावना याना च्वनेमागु जुयाच्वन।

https://dhamma.digital

१. चतुधातु ववत्थान

पथवी धातु, आपो धातु, तेजो धातु, वायो धातु थुगुपति ४ गू धातुयात छुटे छुटेयायेगु छगू ववत्थान धकाः धाइ अथवा स्त्री, पुरूषपिनिगु शरीरय् केसादि २० गू पथवी धातु। बाकि पित्तनिसें मुत्तंतक १२ गू आपो धातु। अनलिं तेजो धातु ४गू, वायो धातु ६ गू। थ्वहे चतुधातु मात्र खः धकाः लुमंका भावना याना च्वनेमागु जुयाच्वन।

१. आकासानञ्चायतन

आकाशय् स्वयाव आकाश यागुहे ध्यान (आरम्मण) याना भावना याना च्वनेमागु जुयाच्वन।

२. विञ्ञाणञ्चायतन

गुगु खः प्राप्तजूगु आकाशनञ्चायतन ध्यानयूहे खनेदयावःगु विञ्ञाणयात म्हसिकां बाँलाक ध्यानतया भावना याना च्वनेमागु जुयाच्वन।

३. आकिञ्चञ्ञायतन

नत्थिकिञ्चि धकाः भापा भावना याना च्वनेमागु जुयाच्वन।

४. नेवसञ्ञा नासञ्ञायतन

गुगु खः प्राप्त जूगु आकिञ्चञ्ञायतन ध्यानयातहे सन्तमेतं पणितमेतं धकाः भावना याना च्वनेमागु जुयाच्वन।

थुपिं ४गूयात अरूप भावना धकाः धाइ।

उक्त कनावंगु जम्मा ४० गू प्रकारया समथ भावनायात, भावना यायेगु इच्छादुपिं कुलपुत्र पुत्रीपिनि थथःगु चरित्रानुसारं विचाः यानाव कर्मस्थान भावना यायेमागु जुल।

चरित्र धयागु खुगू दु

राग चरित्र, दोस चरित्र, मोह चरित्र, सद्धा चरित्र, बुद्धि चरित्र, वितक्क चरित्र धकाः चरित्र खुगूयात अलग्ग, अलग्ग याना लुमंका तयेमागु जूल।

राग चरित्र धयागु आपालं रागचित्त उत्पत्ति याना च्वंम्ह, अथवा राग अधिकम्हयात धयातगु खः। वथेंतुं दोस, मोह, सद्धा, बुद्धि, वितक्केनं अथेहे धकाः सिइका कायेमाल। थुपिं खुगू चरित्र मूल चरित्रयागु भावं पुद्गलपिन्त ल्यया कायेगु मात्र खः। मिस्सक हिसापं ६३गू चरित्र दु धकाः क्यनातल। थुगु संसग्गद्वारा उत्पत्ति जुगू ६३गू चरित्र टिका विशुद्धि मार्गय् पिहाँ वयाच्वंगु दु।

भावना ३ स्वंगू

भावना धयागु – परिकम्म भावना, उपचार भावना व अप्पना भावना धकाः ३ स्वंगू कनातल। स्वंगू मध्ये –

१. अप्पना भावनाया पहिला प्रथम आरम्भय् (अप्पना वीथिस) न्हापालाक यागु भाग जुयाच्वंगु कामावचर भावना परिकम्म भावना धाइ।

२. कामच्छन्दादि नीवरण ५ न्यागूयात तदंग पहानद्वारा छुटेयाना, अलग्ग याये धुस्येंनिसें गोत्रभू अन्त दयाच्वंगु कामावचर भावना अप्पनाया समिप जुयाच्वंगुया कारणं (गामूपचार आदिथें हे) उपचार भावना धाइ।

३. महग्गत भावपाखे थ्यनाच्वंगु भावना वितक्क सहित दयाच्वंगुया कारणं अप्पना भावना धाइ। अथवा वितर्कादियातहे अप्पना, व्यप्पना धकाः कनातल।

https://dhamma.digital

निमित्त ३ स्वंगू

निमित्त धयागु नं परिकम्म निमित्त, उग्गह निमित्त व पटिभाग निमित्त धकाः स्वंगू प्रकारया दयाच्वन। उकि मध्ययू –

१. पथवी, पथवी आदि हिसापं बारम्बार भावना यायेगु परिकम्म। परिकम्म भावनाया आरमण जुयाच्वंगु गुगु कसिण मण्डल आदि परिकम्म निमित्त धकाः धाइ।

२. उगु हिसापं बारम्बार भावना याम्ह पुद्गलयात चक्खु विञ्ञाणं खंथेंहे मनोद्वारिक (कुशल जवन) विञ्ञाणं ग्रहण यानाकागु कसिण मण्डलादि रूपायतनहे उग्गह निमित्त धाइ।

३. उपचार अप्पनाया आरमण जुयाच्वंगु गुगु उग्गह निमित्तया नापं नापं जुयाच्वंगु वचुगु वर्ण आदिगु कसिण भावं मुक्तगु दोष रहितगु आरमण पटिभाग निमित्त धाइ। थथे धकाः सिइका बाँलाक लुमंका तयेमागु जुल।

चरित्रयात विशेषरूपं योग्य योग्यतागु कर्मस्थान

चरितासु पन दस असुभा आदिचे सब्बेसम्पि सप्पायानि धकाः अन्त दयाच्वंगु पाठानुसारं, राग अधिक जुयाच्वंम्हयात असुभ १०, कायगतासति १, दोस अधिकम्ह पुद्गलयात अपमञ्ञा ४, नील कसिण, पीत कसिण, लोहित कसिण, ओदात कसिण। मोह अधिकम्ह पुद्गलयात तथा वितर्क अधिकम्ह पुद्गलयात आनापानस्सति। श्रद्धा अधिकम्ह पुद्गलयात बुद्धानुस्सति, धम्मानुस्सति, सङ्घानुस्सति, सीलानुस्सति, चागानुस्सति, देवतानुस्सति। प्रज्ञा अधिकम्ह पुद्गलयात मरणानुस्सति, उपसमानुस्सति, आहारे पछिकुल सञ्ञा, चतुधातुववत्थान, योग्य जुयाच्वन धकाः सिइकां बाँलाक लुमंका तयेमाल। मेगु विशेया रूपं क्यनातःगु कर्मस्थान गथे धाःसा, गुगु बाकिगु पथवी कसिण, आपो कसिण, तेजो कसिण, वायो कसिण, आकास कसिण, आलोक कसिण धयागु कसिण ६ खुगू व अरूप ४ प्यंगू थुगु पति जम्मा १० भिगु कर्मस्थान सम्पूर्ण चरित्र पुद्गलपिन्त नं योग्यगु जुयाच्वन।

पुनर्वार भावनायात बिस्तारार्थ हिसापं फारयू याना क्यनातःगु गथे धाःसा सम्पूर्ण कर्मस्थान ४० पीगूलिंहे परिकम्म भावना जुयाच्वन। उकि मध्ययू अप्पनापाखे गुलिं थ्यंकेफु, गुलिं थ्यंकेमफु। थुगु खँ थथे बुद्धानुस्सति, धम्मानुस्सति, सङ्घानुस्सति, सीलानुस्सति, चागानुस्सति, देवतानुस्सति, उपसमानुस्सति, मरणानुस्सति, आहारे पटिकुल सञ्ञा, चतुधातुववत्थान थुगुपति जम्मा १० भिगू कर्मस्थान उपचार समाधिपाखे मात्र थ्यंके फु, अप्पनापाखे थ्यंके फुगु मखुनि।

अनं मेगु कसिण भिगू १०, असुभ भिगू १०, आनापानस्सति १, कायगतानुस्सति १, बह्मविहार प्यंगू ४, अरूप प्यंगू ४, थुगु पति जम्मा स्वीगू ३० कर्मस्थान मात्र अप्पनापाखे थ्यंके फुगु जुल।

व उगु ३० स्वीगू प्रकारयागु कर्मस्थान मध्येस नं आनापानस्सति १, कसिण १०, थुगुपति जम्मा ११ ध्यान न्यागूलीसनं हे लगेजुगु जुयाच्वन।

असुभ १०, कायगतानुस्सति १, थुगु पति जम्मा ११ प्रथम ध्यान पुद्गलपिनि मात्र योग्यतागु कर्मस्थान जुयाच्वन।

मेत्ता, करूणा, मुदिता, थुगुपति ३ चतुर्थ ध्यान प्यंगूलीसनं लगेजुगु जुयाच्वन।

उपेक्खा छगू मात्र पञ्चम ध्यान पुद्गलपिनि कर्मस्थान जुयाच्वन। थुगुपति ६ रूपावचर ध्यानीजनपिनि कर्मस्थान धाइ।

आकासानञ्चायतन, विञ्ञाणञ्चायतन, आकिञ्चञ्ञायतन, नेवसञ्ञानासञ्ञायतन थुपिं प्यंगु अरूपावचर ध्यानीजनपिनिगु मात्र कर्मस्थान धाइ। थ्व थुलि भावनायात विभाजन याना क्यनातःगुया रूल जुयाच्वन।

https://dhamma.digital

पुनर्वार विस्तारार्थ हिसापं निमित्तयात कनातःगु गथेधाःसा – परिकम्म निमित्त, उग्गह निमित्त, पटिभाग निमित्त धकाः स्वंगू मध्ययू कर्मस्थान ४० पीगूलीसनं परिकम्म निमित्त, उग्गह निमित्त लाभ जुइ।

कसिण १०, असुभ १०, कायगतानुस्सति १, आनापानस्सति १, थुगु पति २२ गूलीहे मात्र पटिभाग निमित्त (लाभ जुइ) दृश्य जुइ। दृश्य जुइगु गथेधाःसा, आदि कम्मिकस्सहि – आदि पालि ग्रन्थयू कनातःगु अनुसारं प्रथम आरम्भंनिसें कर्मस्थान भावना याइम्ह योगीजनयात, कसिण चक्का दयेकाव पथवी, पथवी धकाः भावना याइगु बखतं निसें परिकम्म निमित्त धाइ। उगु भावनायात नं परिकम्म भावना धाइ। उक्तानुसारं आपालं भावना याइगु बखतयू मिखायात, तिस्यूसा नं अथवा मेथायू स्वया भावना यासानं मिखां खंगुथें च्वंक मनोद्वारयू दृश्य जुइ। उगु बखतयू आपालं चित्त स्थिर जुया च्वनी। थुकियात उग्गह निमित्त धाइ।

व गुगु दृश्य जूगु उग्गह निमित्तयात, ध्यान याना कसिण चक्कायात छखे छ्वया व पथवी पथवी धकाः आपालं भावना यायेगु बखतयू गथे गोठालातयूसं आपालं सा तयूत मुंका सा गले दुतछ्वये धुंका गजवार तयाव लुखा बन्द याना तल धायेवं सा छम्हहे पिहाँ वये मज्यूगुथें चित्त चेतसिक फुक्क छथासं मुनाव शान्त जुया स्थिर जुया च्वनिगु जुल। उगु बखतयू आपालं दृश्य जुइगुया कारणयू पटिभाग निमित्त धकाः धाइ। व गुगु पटिभाग निमित्तयात प्राप्त जुइगु बखतयू नीवरणादि क्लेशयात वांछ्वया कामावचर कुशल उपचार समाधि जुया भावनाया मत्थके थ्यंक थ्यनाव पूर्ण जुइगु जुल।

व उगु कामावचर कुशल उपचार समाधियात लाभ जुल धायेव अप्पनापाखे गथे जुया थ्यनी धाःसा, तमेव कामावचर उपचार समाधिना समासे वन्तस्स रूपावचर पथमज्झानमप्पेति – धकाः कनातःगु जुया नितिं उगु कामावचरहे पादक याना पथवी, पथवी धकाः भावना यायेगु परिकम्मयात यायेगु बखतयू अनेनेगु विविध प्रकारयागु आरमण सम्मुखे दृश्य जुयाव चिन्तना याइगु वितर्क १, गुगु चिन्तन यागु आरमणयात विचार याइगु, विचार २, उगुहे आरमणयात प्रसन्न चित्त बुझे जुइगु प्रीति ३, शरीर व चित्त निगुलीसनं सुखानन्द जुइगु सुख ४, कर्मस्थान भावनायूसं चित्त स्थिर जुयाच्वनीगु एकाग्रता ५, थुगु हिसापं ध्यानाङ्ग न्यागुलिं पूर्ण जूगु रूपावचर प्रथमध्यानपाखे थ्यंगुजुल।

उगु बखतयू जित लाभ जूगु ध्यान गजागु धकाः विचार याइगु आवज्जन वसीभूत १, हानं उगु ध्यान याकेहे प्रवेश जूगु समापज्जन वसीभूत २, ऋद्धि (प्रातिहार्य)पाखे अधिस्थान याइगु अधिस्थान वसीभूत ३, गुगु ध्यानं (उठान) दनेगु उठान वसीभूत ४, हानं थःत प्राप्त जुयाच्वंगु ध्यान गजागु धकाः विचाः याइगु अथवा थुगुपति ध्यान (धर्म) मोतागुतिनिं धकाः विचाः याइगु पच्चवेक्खना वसीभूत ५। थुगु हिसापं न्यागूयातं अभ्यास याइगु बखतयू गुगु थःत प्राप्त जुयाच्वंगु वितर्क आपालं मोतागुतिनिं धकाः सिइका पुनर्वार पथवी पथवी धकाः बारम्बार भावना याइगु बखतयू वितर्क शान्त जुया विचार, पीति, सुख, एकग्गता धयागु ध्यानाङ्ग ४ प्यंगुलिं पूर्णगु द्वितीय ध्यानपाखे थ्यनीगु जुल।

हानं वहे द्वितीयध्यानेसनं वसीभूत न्यागूया अभ्यास यानाव थुगुपति विचार नं मोतागुहे तिनि धकाः सिइका कर्मस्थान भावनायात बलोद्योग याना विचारयात शान्त यानाव पीति, सुख, एकग्गता धयागु ध्यानाङ्ग ३ स्वंगुलिं पूर्णगु तृतीय ध्यानपाखे थ्यनीगु जुल।

हानं अथेहे वसीभूत न्यागूया अभ्यास यानाव थुगुपति पीति नं मोतागुहे तिनि धकाः सिइका कर्मस्थान भावनायात बलोद्योग याना विचारयात शान्त यानाव सुख, एकग्गता धयागु ध्यानाङ्ग २ निगुलिं पूर्णगु चतुर्थ ध्यानपाखे थ्यनीगु जुल।

थुगुहे हिसापं कसिण १०, असुभ १०, कायगतासति १, आनापानस्सति १, जम्मा २२ कर्मस्थानयू दृश्य जूगु पटिभाग निमित्त लाभ जुइ।

व उगु चतुर्थ ध्यान भूवनं हानं पञ्चमध्यान भूवनपाखे गुगु हिसापं थाहाँ वने फइगु धकाः धाःसा गुगु चतुर्थ ध्यानेयू थ्यंकाव विपस्सना ञाणपाखे तनंतँ थ्यंम्ह पुद्गल अनागामी जुयाव गुगु सुद्धावास भूवनपाखे थ्यनीगु जुल।

हानं गुलिं मेपिं पुद्गलपिंसं थजागु विचाः याइ कि थुगु सञ्ञा दुगुया कारणयू पञ्चकाम गुणयू झल झल लुमंका आशक्त यानाव संसार ताःहाकक चाच्वाहिला च्वनेमाल। तसर्थ थुगु सञ्ञायातहे मदयेका छ्वये

https://dhamma.digital

धकाः मनयू धारण यानाव सञ्ञा नत्थि धकाः भावना यायेगुयात परिकर्म यानाव असञ्ञा भूवनपाखे थ्यंकेगु जुल।

हानं गुलिं मेपिं पुद्गलपिंसं अप्पमञ्ञा (मैत्री, करूणा, मुदिता, उपेक्षा) ४प्यंगुयात बलोद्योग यानाव वेहप्फल भूवनपाखे थ्यंकिगु जुल।

गुलिं मेपिं पुद्गलपिंसं थजागु विचाः याइ कि थुगु रूप दयाच्वंगुया कारणयू शीत, उष्णादि वेदना भोग याना च्वनेमाल। हानं नयेगु, त्वनेगु, तीगुया कारणयू आपालं दुःख जुइका च्वनेमाल। थ्वहे रूप दयाच्वंगुया कारणयू स्त्री, पुत्र, पुत्रीपिन्त पालनपोषण यायेमाल। स्त्री, पुत्रादि पाले यायेमागुया कारणयू लोभ, दोष, मोहं त्वप्वीकाव चौर कर्म याना, लुटे याना, दवे चवे याना जुइ। उकियागुहे कारणं नाना प्रकारया बन्धनं चिका काटयू तया नाना प्रकारं सास्ती याइगु पाथयू भुण्डे याइगु, शूली तइगु, फांसि बीगु, ल्हाः, तुति त्वाल्हाइगु, मिखा ल्त्वइगु, छ्यों त्वाल्हाइगु आदि दण्डभोग याये मालाच्वन। यदि थुगु रूप मदुगु अनेनेगु प्रकारया सह यानां सह याये मफुगु दुःख भोग यायेमाली मखुगु जुइ।

हानं थुगु रूपया (न आदि, न अन्त) च्वः प्वःहे खने दुगु मखु, केवल संसार मध्ययू चाच्वाहिला च्वनीगुहे मात्र जुयाच्वन। अथेया कारणयू व गुगु रूप रेखा छुं मदुगु थाःगा मदुगु आकाश अनन्त खः धकाः आकाश स्वयाव (आकासो अनन्तो आकासो अनन्तो) धकाः आपालं भावना याइगु बखतयू रूप लोप जुयाव आकासानञ्चायतन ध्यानपाखे थ्यनीगु जुल।

हानं गुगु आकासानञ्चायतन ध्यानयू थ्यंम्हसें विञ्ञाणयात खंकाव थ्व विञ्ञाण नं आकाशथेंतु अन्त दुगु मखु धकाः मनयू तयाव (विञ्ञाण अनन्तो विञ्ञाण अनन्तो) धकाः स्वया भावना याइगु कारणयू विञ्ञानञ्चायतन ध्यानपाखे थ्यनीगु जुल।

हानं उगु विञ्ञानञ्चायतन ध्यानयात छुं छगूहे सार दुगु मखु धकाः मनयू तयाव (नत्थिकिञ्चि नत्थिकिञ्चि) धकाः स्वया भावना याइगु परिकर्म यानाव आकिञ्चञ्ञायतन ध्यानपाखे थ्यनीगु जुल।

हानं आकिञ्चञ्ञायतन ध्यानयातहे थुगु ध्यान मात्र शान्तगु खः थुगु ध्यानहे मात्र उत्तमगु खः धकाः मनयू तयाव (सन्तमेतं पणीतमेतं) धकाः स्वया भावना याइगु परिकर्मयात, पुनर्वार याःगुया कारणयू नेवसञ्ञानासञ्ञा भूवनपाखे थ्यनीगु जुल। थुगु हिसापं ३० स्वीगू कर्मस्थान (शक्ति)[59] प्रभावं अरूप ४ भूवनयू थ्यंक थ्यनीगु जुल।

बुद्धानुस्सति आदि कर्मस्थान १० यातं बाँलाक तुटयू मजुइक परिकर्म याना भावना यात धाःसा उपचार समाधि लाभ जुइ।

हानं उम्ह पुद्गलयात गजागु ध्यानयात पादक याना अभिञ्ञाण प्राप्ति जुइ धाःसा वइत प्राप्त जुइगु खँ थथे (अभिञ्ञाण पादकं पञ्चम झानं) धकाः धयातःगुया कारणं रूपावचर कुशल क्रिया, पञ्चमध्यान थ्वहे निगू अभिञ्ञाणया पादक धाइ।

आः थन अभिञ्ञाण धयागु थथे कि अनेनेगु ऋद्धियात क्यनेफइगु, अनेनेगु रूपयात भेष धारण याना क्यनेफइगु, हानं देवतापिनिगु न्हायपंथें सम्पूर्ण लोकपिनिगु वचन (खँ ल्हाःगु) यात तायूके फइगु। सम्पूर्ण लोकजनपिनिगु सिद्धान्तवाद चिन्तना याःगुयात सिइकेफइगु, हानं न्हापा न्हापा जुया वयागु खन्धरूप नां (नामसंज्ञा) धर्मयात लुमंके फइगु, खंकेफइगु, हानं च्वेपाखे भवग्ग क्वेपाखे अवीचि थ्यंक दिव्यचक्षुं खंके फइगु। थुगु न्यागु प्रकार पृथक्जन (सेक्खपिनि) लाभ जुइ फुगु अभिञ्ञाण जुयाच्वन। उकि हानं बुद्ध तथागत, अरहन्तपिनि गुगु (आसवो धर्मया क्षय जुइगुयात खंके फुगु) आसवक्खयञाण छगू तल धायेव जम्मा ६ खुगू जुइगु जुल। ४० प्रकार यागु समथ कर्मस्थानया भावार्थ सिधल।

[59] थुके शक्ति धयागु, धात्थेंहे स्त्री, पुरूषयागु भावं धयातःगु मखु। प्रथमध्यान ब्रम्हलोकयूहे जा मिसात धयापिं दुगु मखु धासेंलि, अनं हानं च्वे च्वेयागु ब्रम्हलोकयू गनया मिसात दयेफइ। मिसात दुपिं देवतापिं जा देवलोकयू मात्र दुगु जुयाच्वन।

https://dhamma.digital

विपस्सना कर्मस्थानया भावार्थ

विपस्सना कम्मठानेसु पन सीलविसुद्धि, चित्तविसुद्धि, दिट्ठिविसुद्धि, कंखावितरणविसुद्धि, मग्गामग्ग ञाणदस्सनविसुद्धि, पटिपदा ञाणदस्सनविसुद्धि, ञाणदस्सन विसुद्धि चेति सत्तविधेन विसुद्धि सङ्गहो – धकाः कनातःगुया कारणय् विपस्सना कर्मस्थानयात भावना मयानानिबलेहे न्हापालाक शीलया परिशुद्ध जुइगु यायेमाः। अनलि चित्तया परिशुद्धि, दिट्ठिया परिशुद्धि, कंखाविशुद्धि, मग्गामग्गञाण विशुद्धि, (मार्ग खः मखु स्यूगु ज्ञान) पटिपदा ञाण दर्शन विशुद्धि (मार्गया पटिपदा चरण जुयाच्वंगु यथार्थ रूपं स्युगु प्रज्ञाया परिशुद्ध यायेगु, थुगुपति शुद्धि ६ खुगू)मार्ग ज्ञान सहित याना जम्मा ७ न्हेगू जुयाच्वन।

उगु शुद्धि ६ खुगुलिं पूर्ण जुइवंतिनि अनिञ्च लक्खण, दुक्खलक्खण, अनत्तलक्खण धयागु त्रिलक्खण स्वंगू। अनिच्चानुपस्सना, दुक्खानुपस्सना, अनत्तानुपस्सना धयागु अनुपस्सना स्वंगू। उगु स्वंगुयात विचाः याःगुलिं प्राप्त जूगु ज्ञान सम्मासनञाण, उदयब्बय ञाण, भङ्गञाण, भय ञाण, आदिनव ञाण, निब्बिद ञाण, मुञ्चितुकम्यता ञाण, पटिसंखार ञाण, संखारूपेक्खाञाण, अनुलोम ञाण धकाः १० भिगू दयाच्वन।

विपस्सनाद्वारा लाभ जूगु विमोक्ख स्वंगू थथे – सुञ्ञत विमोक्ख, अनिमित्त विमोक्ख, अप्पणीहित विमोक्ख धकाः स्वंगू दयाच्वन। सुञ्ञतानुपस्सना, अनिमित्तानुपस्सना, अपणीहितानुपस्सना, धकाः अनुपस्सना स्वंगू दयाच्वन।

कायगतासति भावना

सुप्पबुद्धं पबुज्झन्ति सदा गोतम सावका।
येसं दिवा च रत्तो च निच्चं कायगतासति।।

तदर्थ, चानं न्हिनं कायय् स्मृति तयाच्वंपिं गौतम बुद्धया शिष्यपिं सदाकालं जागृत जुयाच्वनी।

थुकि कनातःगु अनुसारं सज्जन कुलपुत्र पुत्रीपिनि तथागतोपदेशयात शिरय् छुना सदाकालं जागृत जुया घोर भयंकरगु दुःख संसारं छुटे जुइगु इच्छा दुगु खःसा थुगु मौकायात चुके यायेमते। मिखा तिसिना मिथ्याजनपिनिगु हाहालय् जुइ मते। सूर्य समानगु तथागतया अनुत्तरगु शासनताकं आपा बाकि दुगु मखुत। छगू थ्व नं खः कि भिगु आयु नं जा थौंला, कन्हेला? धाय्फुगु मखु, म्हिग खनापिं मनूत थौ खने दुगु मखुत। लिपा मरणान्त थ्यंका अथवा तथागतयागु शासन लोप जुइ धुंका कपाहे तछ्यासानं छुयाय्? भव संसारं छुटेजुया वनेगु परिशुद्धगु च्वः प्वः मिलेजुयाच्वंगु मार्ग, ज्ञान, सुनानं क्यनेफइगु मखु, खंका सिइका नं कायेफइगु मखु। अथेया कारणय् थुगु महादुर्लभगु सुवर्ण मौकायात चुकेयायेगु ज्या छता याना दिइमते।

अमतं तेसं विरद्धं, येसं कायगतासति विरद्धा
अमतं तेसं अविरद्धं, येसं कायगतासति अविरद्धा
अमतं तेसं अपरिभुत्तं, येसं कायगतासति अपरिभुत्तं
अमतं तेसं परिभुत्तं, येसं कायगतासति परिभुत्तं

तदर्थ, येसं – सुं गुम्हसेनं, कायगतासति – कायगतासति भावना जूसां, विरद्धा – (चुकेयाइ) उद्योग बल याइमखु, तेसं – व उम्हयात, अमतं – अमृत पद निर्वाण जूसां, विरद्धा – (चुकेजुइ) प्राप्त जुइ मखु। येसं – सुं गुम्हसेनं, कायगतासति – कायगतासति भावना जूसां, अविरद्धा – (चुकेयाइमखु) उद्योग बल याइ, तेसं – व उम्हयात, अमतं – अमृत पद निर्वाण जूसां, अविरद्धा – (चुके जुइ मखु) अवश्य प्राप्त जुइ। येसं – सुं गुम्हसेनं, कायगतासति – कायगतासति भावना जूसां, अपरिभुत्तं – अनुभव अभ्यास याइमखु, तेसं – व उम्हयात, अमतं – अमृत पद निर्वाण जूसां, अपरिभुत्तं – सेवन अनुभव याये दइमखु।

https://dhamma.digital

येसं – सुं गुम्हसेनं, कायगतासति – कायगतासति भावना जूसां, परिभुत्तं – अनुभव अभ्यास याइ, तेसं – व उम्हयात, अमतं – अमृत पद निर्वाण जूसां, परिभुत्तं – सेवन अनुभव याये दइगु जुल।

भावार्थ – कायगतासति भावनायात स्थापित यानाव थःगु चित्तयात थःगु अधिनय् बसय् तम्हसिया समथ, विपस्सना धैगु भावना कार्ययात बाँलाकहे साक्षात्कार जुइक यायेफुम्ह जुयाव निर्वाणया लँपु द्वनिमखु, तप्यंकहे थ्यनीगु जुल।

यदि कायगतासति भावनायात वास्ता मयासे थःगु चित्तयात थःगु बसय् मतल धाःसा प्रमादवश मखुगु थासय् जक चित्त ब्याना चञ्चलता जुयाव समथ विपस्सना भावनापाखे ध्यान तये मफुम्ह जुया अमृतपद निर्वाण व नापं विमुख विपरित जुइका च्वनेमाली धकाः कनातःगु जुल।

थ्व थुगु कायगतासति भावना समथ मार्गपाखे आरूढ जुइगु जुया नितिं समथयानिक मार्ग धकाः धाइ। कायगतासति भावनाय्सनं हानं विपस्सनापाखे थाहाँ वनेगुयात विपस्सनायानिक मार्ग धकाः धाइ। थुगु पति समथ व विपस्सना कार्यया प्रारम्भिक कायगतासति पट्ठान कार्ययात प्रथम न्हापालाक स्थापना याना उद्योग बल यायेमागु जुल।

अथेया कारणय् उक्त च्वे कनावगु ४० पीगू प्रकारया भावना मध्यय् आः थन छगू कायगतासति भावनायात बाँलाक विस्तारपूर्वक खोलेयाना कनातःगु दु। अथवा झीगु थ्व स्वकुत्वा (लापादुच्छि) हाकगु शरीराकारय् छु छु चीज वस्तु मिले जुया बनेजुयाच्वंगु खः धकाः यथार्थ ज्ञानं विचाः याना स्वयेमागु जुयाच्वन।

तथागतोपदेशय् कनातःगु थथे, थ्व झीगु शरीर धयागु पञ्चक्खन्ध ५ न्यागू समूह जुया उत्पत्ति जुयाच्वंगु खः। उकि मध्यय् आः थन न्हापालाक अज्झत्तिक मोटामोटीगु रूप चतुधातु (पथवी, आपो, तेजो, वायो) यातनिं फारे याना स्वयेमागु जुयाच्वन। कारण छाय् धाःसा लोकजनपिनि लोभ, दोष, मोहया बसय्लाना मिथ्याभिमान यानाव अहं मम, जि, जिगु धकाः अत्तभाव धारण च्वंगु जुया नितिं सहयानां सहयाय् मफुगु अनन्त दुःख भोग याना भवचक्रय् चाच्वाहिला च्वने माःगु खः। यथार्थत जि, जिगु (आत्मा) धयागु छुं छगू वस्तुहे नं दुगु मखु। अथेया कारणय् यदि पत्या मजूसा पत्या मजूपिनि थथःगु शरीराकारय् दयाच्वंगु चीज वस्तुयात फारय् याना कुच्वा कुच्वा याना छगू छगू दतलें बाँलाक प्रज्ञा ज्ञानं माला स्वयेगु उचित जु। मिथ्या अन्धविश्वासय् च्वना अभिमान याना च्वनेगु उचित मजू।

आः थन झीगु शरीराकारय् दयाच्वंगु वस्तुयात माला स्वयेगुया नियम यथा – इममेव कायं उद्धं पादतला अधो केसमत्थका तचपरियन्तं पूरं नानप्पकारस्स असुचिनो पच्चवेक्खति।

तदर्थ, गुपिं खः योगीजनपिंसं विचाः याना स्वयेमाःगु पालितःलंनिसें च्वे छ्यौंले सँ च्वकाय्थ्यंक वःम्ह छम्हं छ्यंगुलिं भुनातःगु थ्व शरीरय् नाना प्रकारया अशुचिं पुर्ण जुयाच्वंगुयात साक्षात् बाँलाक खंका कायेगु ज्या यायेमाल।

द्वातिंसाकार भावना

अत्थि इमस्मिं काये, थ्व थुगु शरीराकारय् दयाच्वंगु

१. केसा – सा
२. लोमा – चिमिसा
३. नखा – लुसि
४. दन्ता – वा
५. तचो – छ्यंगु
६. मंसं – ला
७. न्हारू – सँय्प्वाँय्
८. अट्ठि – क्वें
९. अट्ठिमिञ्जं – श्यो

https://dhamma.digital

१०. वक्कं – जलाश्यो
११. हदयं – नुगचु
१२. यकनं – श्येँ
१३. किलोमकं – पिलि
१४. पिहकं – अँपि
१५. पप्फासं – स्वँ
१६. अन्तं – तःपुगु आतापति
१७. अन्तगुणं – चिकिपुगु आतापति
१८. उदरियं – प्वाः
१९. करिसं – मल (खि)
२०. मत्थलुङ्गं – न्ह्यपु
२१. पित्तं – पित्त
२२. सेम्हं – खै
२३. पुब्बो – न्हि
२४. लोहितं – हि
२५. सेदो – चःति
२६. मेदो – लाय् चिकं कना वइगु
२७. अस्सु – ख्वबि
२८. वसा – दा
२९. खेलो – ई
३०. सिङ्घाणिका – न्हासं वइगु न्हि
३१. लसिका – लाल (च्याल)
३२. मुत्तं – पिसाप्

थुकियात द्वातिंसाकार कोट्ठास धाइ। थुलि मध्यय् केसादि.... मत्थलुंगं तक २० कोट्ठासयात पथवी धातु धाइ। पित्तं निसें.....मुत्तं तक १२ कोट्ठासयात आपो धातु धाइ। हानं मेगु तेजो धातु ४गू। वायो धातु ६गू जम्मा याना भिगु शरीराकारय् ४२गू कोट्ठास धातु दयाच्वन। थुलि मध्यय् छुं छगू वस्तुयातहे नं जि, जिगु (आत्मा) धायेगु दुगुमखु। फुक्कहे अनित्य तथा नासवानगु वस्तु खः दुःखमय वस्तु खः अनात्म खः। अथेया कारणय् पालि गाथास धयातःगु दु कि।

१. इमस्मिं काये इमे पथवी धातु नाम पटियेक्को कोट्ठासो
निसत्तो निजीबो अचेतनो अब्याकतो सुञ्ञो पथवी धातुयेव।
२. इमस्मिं काये इमे आपो धातु नाम पटियेक्को कोट्ठासो
निसत्तो निजीबो अचेतनो अब्याकतो सुञ्ञो आपो धातुयेव।
३. इमस्मिं काये इमे तेजो धातु नाम पटियेक्को कोट्ठासो
निसत्तो निजीबो अचेतनो अब्याकतो सुञ्ञो तेजो धातुयेव।
४. इमस्मिं काये इमे वायो धातु नाम पटियेक्को कोट्ठासो
निसत्तो निजीबो अचेतनो अब्याकतो सुञ्ञो वायो धातुयेव।

१. तदर्थ थ्व थुगु स्वकुत्या (लापादुच्छि) हाकगु ध्वग्गिना वनीगु रूप स्कन्ध शरीरय् केसादि .. मत्थलुङ्ग तक २० पथवी धातु धकाः अलग्ग जुयाच्वंगु छगू भाग कोट्ठास पुचः खः। व उगु पथवी धातु सत्व नं मखु

https://dhamma.digital

जीव नं मखु (चित्त) चेतना दुगु नं मखु, रूप धकाः धयागु अब्याकृत धर्म पुचः मात्र जुयाच्वन। नित्य जुया च्वनिगु नं मखु शुभ, बाँलागु तथा सुख जुइगु वस्तु नं मखु। जि, जिगु (आत्म) धयागु शून्य छुं दुगु मखु। ताक्कुसे छाःगु स्वभाव दयाच्वंगु जुया निम्ति पथवी धातु पुचः मात्र जुयाच्वन।

२. हानं थ्व ध्वग्गिना वनीगु रूपस्कन्ध शरीरय् पित्तं निसें ... मुत्तं तक १२ भिंनिगू आपो धातु धकाः अलग्ग जुयाच्वंगु छगू भाग कोट्ठास पुचः खः। व उगु आपो धातु सत्व नं मखु जीव नं मखु (चित्त) चेतना दुगु नं मखु, रूप धकाः धयागु अब्याकृत धर्म पुचः मात्र जुयाच्वन। नित्य जुया च्वनिगु नं मखु शुभ, बाँलागु तथा सुख जुइगु वस्तु नं मखु। जि, जिगु (आत्म) धयागु शून्य छुं दुगु मखु। छ्वालुसे (ज्वया वनीगु) न्ह्याना वनीगु स्वभाव दयाच्वंगु जुया कारणं आपो धातु पुचः मात्र जुयाच्वन।

३. थ्व थुगु ध्वग्गिना वनीगु रूपस्कन्ध शरीरय् गुगु जीरण, संतप्पन, परिदाह, परिपाचक धकाः ४ प्यंगू प्रकारया तेजो आपो धातु धकाः अलग्ग जुयाच्वंगु छगू भाग कोट्ठास पुचः खः। व उगु तेजो धातु सत्व नं मखु जीव नं मखु (चित्त) चेतना दुगु नं मखु, रूप धकाः धयागु अब्याकृत धर्म पुचः मात्र जुयाच्वन। नित्य जुया च्वनिगु नं मखु शुभ, बाँलागु तथा सुख जुइगु वस्तु नं मखु। जि, जिगु (आत्म) धयागु शून्य छुं दुगु मखु। पाकेयाइगु, जीर्ण याइगु स्वभाव दयाच्वंगु जुया कारणं तेजो धातु पुचः मात्र जुयाच्वन।

४. थ्व थुगु ध्वग्गिना वनीगु रूपस्कन्ध शरीरय् गुगु अस्सास पस्सास वायु, उद्धंगमवायु, अधोगमवायु, कुच्छिसयवायु, अंगमंगानुसय वायु, कोट्ठासवायु धकाः ६ खुगू प्रकारया धातु अलग्ग जुयाच्वंगु छगू भाग कोट्ठास पुचः खः। व उगु वायो धातु सत्व नं मखु जीव नं मखु (चित्त) चेतना दुगु नं मखु, रूप धकाः धयागु अब्याकृत धर्म पुचः मात्र जुयाच्वन। नित्य जुया च्वनिगु नं मखु शुभ, बाँलागु तथा सुख जुइगु वस्तु नं मखु। जि, जिगु (आत्म) धयागु शून्य छुं दुगु मखु कम्पायमान याइगु, त्वर पिकाइगु स्वभाव दयाच्वंगु जुया कारणं वायो धातु पुचः मात्र जुयाच्वन।

चतुर्महाभूतयात विपस्सनाभावय् तया भावना यायेगु थथे –

१. इमस्मिं काये इमे पथवी धातु नाम खयत्थेन अनिच्चं भयत्थेन दुक्खं असारकत्थेन अनत्तं।
२. इमस्मिं काये इमे आपो धातु नाम खयत्थेन अनिच्चं भयत्थेन दुक्खं असारकत्थेन अनत्तं।
३. इमस्मिं काये इमे तेजो धातु नाम खयत्थेन अनिच्चं भयत्थेन दुक्खं असारकत्थेन अनत्तं।
४. इमस्मिं काये इमे वायो धातु नाम खयत्थेन अनिच्चं भयत्थेन दुक्खं असारकत्थेन अनत्तं।

१. तदर्थ थ्व गुगु स्वकुत्या (लापादुच्छि) हाकगु ध्वग्गिना वनीगु रूप स्कन्ध शरीरय् केसादि .. मत्थलुङ्ग तक २० पथवी धातु धकाः अलग्ग जुयाच्वंगु छगू भाग कोट्ठास पुचः खः। व उगु पथवी धातु खयत्थेन धयागुया अर्थ नाश जुया फुना वनीगु स्वभाव दयाच्वंगु जुया नितिं नित्य जुया च्वनीगु मखु। भयत्थेन धयागुया अर्थ अनेनेगु भय उत्पत्ति जुयावइगु स्वभाव दयाच्वंगुया कारणं महान तच्चोगु दुःख खः। असारकत्थेन धयागुया अर्थ छुं छगू वस्तु नं सार दुगु मखु (सारहीनगु) स्वभाव दयाच्वंगुया कारणं थम्हं धयाथें, थः यत्थे (जि, जिगु धका) थःगु अधिने छुं दुगु मखु।

२. थ्व गुगु स्वकुत्या (लापादुच्छि) हाकगु ध्वग्गिना वनीगु रूप स्कन्ध शरीरय् पित्तं निसें .. मुत्तं तक १२ आपो धातु धकाः अलग्ग जुयाच्वंगु छगू भाग कोट्ठास पुचः खः। व उगु आपो धातु खयत्थेन धयागुया अर्थ नाश जुया फुना वनीगु स्वभाव दयाच्वंगु जुया नितिं नित्य जुया च्वनीगु मखु। भयत्थेन धयागुया अर्थ अनेनेगु भय उत्पत्ति जुयावइगु स्वभाव दयाच्वंगुया कारणं महान तच्चोगु दुःख खः। असारकत्थेन धयागुया अर्थ छुं छगू वस्तु नं सार दुगु मखु (सारहीनगु) स्वभाव दयाच्वंगुया कारणं थम्हं धयाथें, थः यत्थे (जि, जिगु धका) थःगु अधिने छुं दुगु मखु।

३. थ्व गुगु स्वकुत्या (लापादुच्छि) हाकगु ध्वग्गिना वनीगु रूप स्कन्ध शरीरय् ४प्यंगु प्रकारया तेजो धातु धकाः अलग्ग जुयाच्वंगु छगू भाग कोट्ठास पुचः खः। व उगु तेजो धातु खयत्थेन धयागुया अर्थ नाश जुया फुना वनीगु स्वभाव दयाच्वंगु जुया नितिं नित्य जुया च्वनीगु मखु। भयत्थेन धयागुया अर्थ अनेनेगु भय

https://dhamma.digital

उत्पत्ति जुयावइगु स्वभाव दयाच्वंगुया कारणं महान तच्चोगु दुःख खः। असारकत्थेन धयागुया अर्थ छुं छगू वस्तु नं सार दुगु मखु (सारहीनगु) स्वभाव दयाच्वंगुया कारणं थम्हं धयाथें, थः यत्थे (जि, जिगु धका) थःगु अधिने छुं दुगु मखु।

४. थ्व गुगु स्वकुत्या (लापादुच्छि) हाकगु ध्वग्गिना वनीगु रूप स्कन्ध शरीरय् ६ खुगू प्रकारया वायोधातु धकाः अलग्ग जुयाच्वंगु छगू भाग कोट्ठास पुचः खः। व उगु वायो धातु खयत्थेन धयागुया अर्थ नाश जुया फुना वनीगु स्वभाव दयाच्वंगु जुया नितिं नित्य जुया च्वनीगु मखु। भयत्थेन धयागुया अर्थ अनेनेगु भय उत्पत्ति जुयावइगु स्वभाव दयाच्वंगुया कारणं महान तच्चोगु दुःख खः। असारकत्थेन धयागुया अर्थ छुं छगू वस्तु नं सार दुगु मखु (सारहीनगु) स्वभाव दयाच्वंगुया कारणं थम्हं धयाथें, थः यत्थे (जि, जिगु धका) थःगु अधिने छुं दुगु मखु।

चतुधातुयात भावना वृद्धि याना यंकेगु

१. इमस्मिं काये इमे पथवी धातुनाम वण्णतोपि, गन्धतोपि, सण्ठानतोपि, आसयतोपि, ओकासतोपि असुभा जेगुच्छापटिकुला।

२. इमस्मिं काये इमे आपो धातुनाम वण्णतोपि, गन्धतोपि, सण्ठानतोपि, आसयतोपि, ओकासतोपि असुभा जेगुच्छापटिकुला।

३. इमस्मिं काये इमे तेजो धातुनाम वण्णतोपि, गन्धतोपि, सण्ठानतोपि, आसयतोपि, ओकासतोपि असुभा जेगुच्छापटिकुला।

४. इमस्मिं काये इमे वायो धातुनाम वण्णतोपि, गन्धतोपि, सण्ठानतोपि, आसयतोपि, ओकासतोपि असुभा जेगुच्छापटिकुला।

१. तदर्थ थ्व गुगु स्वकुत्या (लापादुच्छि) हाकगु ध्वग्गिना वनीगु रूप स्कन्ध शरीरय् केसादि .. मत्थलुङ्ग तक २० पथवी धातु धकाः अलग्ग जुयाच्वंगु छगू भाग कोट्ठास पुचः खः। व उगु पथवी धातु वर्ण हिसापं नं, गन्ध हिसापं नं, सण्ठान हिसापं नं, आश्रय जुयाच्वंगु हिसापं नं, (आधार जुयाच्वंगु) स्थान (थल) हिसापं नं, अशुभ बाँमलागु जुयाच्वन अपवित्र घच्चायापुसे च्वंगु जुयाच्वन, अपवित्र घृणितगु जुयाच्वन।

२. थ्व गुगु स्वकुत्या (लापादुच्छि) हाकगु ध्वग्गिना वनीगु रूप स्कन्ध शरीरय् पित्तं निसें .. मुत्तं तक १२ आपो धातु धकाः अलग्ग जुयाच्वंगु छगू भाग कोट्ठास पुचः खः। व उगु आपो धातु वर्ण हिसापं नं, गन्ध हिसापं नं, सण्ठान हिसापं नं, आश्रय जुयाच्वंगु हिसापं नं, (आधार जुयाच्वंगु) स्थान (थल) हिसापं नं, अशुभ बाँमलागु जुयाच्वन अपवित्र घच्चायापुसे च्वंगु जुयाच्वन, अपवित्र घृणितगु जुयाच्वन।

३. थ्व गुगु स्वकुत्या (लापादुच्छि) हाकगु ध्वग्गिना वनीगु रूप स्कन्ध शरीरय् ४ प्यंगू प्रकारया तेजोधातु धकाः अलग्ग जुयाच्वंगु छगू भाग कोट्ठास पुचः खः। व उगु तेजो धातु वर्ण हिसापं नं, गन्ध हिसापं नं, सण्ठान हिसापं नं, आश्रय जुयाच्वंगु हिसापं नं, (आधार जुयाच्वंगु) स्थान (थल) हिसापं नं, अशुभ बाँमलागु जुयाच्वन अपवित्र घच्चायापुसे च्वंगु जुयाच्वन, अपवित्र घृणितगु जुयाच्वन।

४. थ्व गुगु स्वकुत्या (लापादुच्छि) हाकगु ध्वग्गिना वनीगु रूप स्कन्ध शरीरय् ६ खुगू प्रकारया वायोधातु धकाः अलग्ग जुयाच्वंगु छगू भाग कोट्ठास पुचः खः। व उगु वायो धातु वर्ण हिसापं नं, गन्ध हिसापं नं, सण्ठान हिसापं नं, आश्रय जुयाच्वंगु हिसापं नं, (आधार जुयाच्वंगु) स्थान (थल) हिसापं नं, अशुभ बाँमलागु जुयाच्वन अपवित्र घच्चायापुसे च्वंगु जुयाच्वन, अपवित्र घृणितगु जुयाच्वन।

४० प्रकारया

१ अनिच्चतो, रोगतो, गन्धतो, सल्लतो, अघतो, आबाधतो, परतो, परलोकतो, इतितो उप्पद्दवतो, इमे दसधम्मा अनिच्च लक्खणा पञ्चक्खन्धो परमधम्मो अनिच्च लक्खणा।

https://dhamma.digital

२ दुक्खतो, भयतो, उपसग्गतो, चलतो, पभङ्गुतो, अधुवतो, अताणतो, अलेणतो, असारणतो, रित्ततो, इच्छतो, सुञ्ञतो, आदिनवतो, विपरिनाम धम्मतो, असरणतो, अधमूलतो, वधकतो, विभावतो, आसवतो, संखततो, जातिधम्मतो, मारामिस्सतो, जराधम्मतो, व्याधिधम्मतो, मरणधम्मतो, इमे पञ्चवीस धम्मा दुःख लक्खणा पञ्चक्खन्धो परम धम्मो दुक्ख लक्खणा।

३ अनत्ततो सोक धम्मतो परिदेव धम्मतो उपायास धम्मतो, संकिलेस धम्मतो इमे पञ्च धम्मो अनत्त लक्खणो पञ्चक्खन्धो परम धम्मो अनत्त लक्खणा।

१. भावार्थ नित्य जुया च्वनीगु मखु छगू जन्मं मेगु जन्मपाखे (हिलाः) सरे जुया वनीगु, ग्वीखुगू प्रकारया रोग व्याधि हरबखत पीर कष्ट बिया च्वनीगु प्वः वया (फों फोंगाना) न्हिं दया, न्हिं पिहाँ वया प्वाः प्वाःगना च्वनीगु, क्लेश धयागु कथं कया च्वनीगु, मभिंगु अकुशलया वासस्थान, व्यर्थगु सारहीनजुयाच्वंगु सदा नं चितासु मदयूक बाधा बिया च्वनीगु, थुगु शरीरयू छु छगू नं स्थीरगु प्रबन्ध दुगु मखु, मेमेगुहे भावाकारं परिवर्तन जुजुं वनाच्वनीगु, थुगु जन्म त्वता परलोक जुया वनीगु, नाना प्रकारया हेतु, फल उत्पत्ति जुयाव नाश जुया वनीगु, आपालं बिघ्न उपद्रव उत्पत्ति जुया नाश जुया वनीगु। इमे दसधम्म – थुपिं १० भिंगू प्रकारया धर्म जूसां, अनिच्च लक्खणा – अनित्य लक्षण धकाः धाइ। पञ्चक्खन्ध समूहो – पञ्चस्कन्ध समूह जुयाच्वंगु मात्र खः। परम धम्मो – परम धर्महे जक जुयाच्वन।

२. दुक्खतो – जाति, जरा, व्याधि, मृत्यु जुइगु धर्म आपालं पीर बियाच्वंगु पञ्चकामगुणयू प्यपुना तःक्यना आश्रय जुयाच्वंगु अष्टलोकधर्म स्पर्श जुइगु बखतयू कम्पायमान जुइगु। उकियागु कारणं आपालं वेदनादि दुःख पीर कष्ट जुइगु। भय दुःख छुटे जुइगु, स्थान मदया च्वनीगु। अनेगु आपालं विपत परे जुइगु बखतयू नं गनं शरण वने थायू मदया च्वनीगु। बारम्बार नाश जुजुं फुना वनाच्वनीगु। उगु दुःखं छुटे जुयां छुटे जुइ मफया च्वनीगु। सुं छम्हेसिनं नं शरण काइपिं मदया च्वनीगु। चानं न्हिनं हाहाकार हाला दुःख भोग याना च्वने मालीगु। थःम्हं धयाथें थःगु इच्छानुसार पूर्ण मजुइका दुःख जुइका च्वने मालीगु। बारम्बार रोमांच जुइका भय त्राश चाया च्वने मालीगु। विरक्त, बेमज्जा, उत्सुक जुइका च्वने मालीगु। मभिंगु मखुगु कर्म बने जुया व कुशल धर्म नापं विपरित विरोध जुयाच्वंगु। बारम्बार परजनपिंसं तादन मारण घातक याका च्वने मालीगु। यःम्ह नापं बाये मालीगु मयःम्हनाप ह्वना च्वने मालीगु। प्यंगू प्रकारया आश्रव धर्म मभिंगु उत्पत्ति जुया च्वनीगु। प्यंगू हेतु (कर्म, चित्त, ऋतु, आहार)द्वारा बनेजुया व संसार चक्रयू चाच्वाहिला च्वनेमाःगु।

धन, जन, सम्पत्ति मदुसां नं मदुगु हिसापं अनेनेगु दुःख परे जुया वयाच्वनीगु। धन, जन, सम्पत्ति, दःसा नं दुगु अनुसारं रक्षा याये मफया आपालं दुःख उत्पत्ति जुया वयाच्वनीगु। थःगुद्वारा नं अनेनेगु दुःख उत्पत्ति जुया वयाच्वनीगु। मेपिनिगुद्वारा नं अनेनेगु दुःख उत्पत्ति जुया वयाच्वनीगु। दुने नं पिने नं महान भयंकरगु अग्नि च्याना च्वनीगु थें दुःख वेदना उत्पत्ति जुया वयाच्वनीगु। हरएक धन, जन, सम्पत्ति उत्पत्ति जुया वक्वं नाश जुया वनीगु। उकियागुहे कारणं सह यानां सह याये मफयूक अघोराघोर दुःख भोग याना च्वने मालीगु खः। इमे पञ्चवीसति धम्मा – थुपिं २५ नीन्यागू प्रकारया धर्म जुसां, दुक्ख लक्खणा – दुःखया लक्षण धकाः धाइ, पञ्चक्खन्ध समूहो – पञ्चस्कन्ध समूह मात्र जुयाच्वन, परम धम्मो – परमोत्तमगु धर्महे जक जुयाच्वन।

३. अनत्ततो – जिगु शरीर धकाः धायू योग्यगु थ्व थुगु शरीरयू छुं छगू नं दुगु मखु। मिखा नं थःम्हं धयाथें दुगु मखु, न्हायूपं नं थःम्हं धयाथें दुगु मखु, न्हायू नं, म्हुतु नं, शरीर नं, इत्यादि छुंहे नं थःम्हं धयाथें दुगु मखु। जरा दुर्वल जुया जीर्ण जुया नाश जुया वनाच्वंगु खः। गुगु थ त मयोगु दुःख जरा, व्याधि, मृत्यु जुइका थःम्हं धयाथें थःगु अधिनयू मदयेका हाहाकारं दुःख कष्ट पीर जुइका च्वनेमाःगु जुया नितिं थ्व शरीर जिगु मखु जि यत्थे दुगु मखु। केवल क्लेश युक्त जुया शोक संतापं तप्त जुयाच्वंगु मात्र खः। इमे पञ्चधम्मा – थुपिं न्यागू प्रकारया धर्म जुसां, अनत्त लक्खणा – अनात्म लक्षण धकाः धाइ, पञ्चक्खन्ध समूहो – पञ्चस्कन्ध समूह मात्र जुयाच्वन, परम धम्मो – परमोत्तमगु धर्महे जक जुयाच्वन। अयंकायो – थुगु (

https://dhamma.digital

पञ्चस्कन्ध समूह जुयाच्वंगु) शरीर जुसां, अनिच्चा – अनित्य जुयाच्वन, दुक्खा – केवल दुःखया दुःखहे जक जुया च्वन, अनत्ता – यःयत्थे, थःम्हं धयार्थें थःगु अधिनयू अवश्य दुगु मखु (अनात्महे खः)।

उक्त कना तःगु खँयू गुलिसियां थथे नं शंसय जुयाच्वंगु दु कि यदि जि जिगु (आत्म) धयागु मदुगु खःसा बुद्ध तथागतादिपिंसं जिं धर्मचक्र प्रवर्तन याना, जि शिष्य भिक्षुपिं, जित रोग जुल इत्यादि छायू धया बिज्यात?

छखें स्वयूबले थुगु खँया बारे मेमेपिनिहे जक शंसय जुइ मा थें च्वं, धात्थेंहे त्रिरत्न भक्ति सज्जन विद्वानजनपिंसं जा थुगु खँयू शंखा कायेथायू दुगु मखु। अथे नं शंसय जुयाच्वंगु खँयात अवश्य निर्णय यायेमाःगु खः। अथेया कारणयू अभिधर्मार्थपच्चयसंग्रहलयू बाँलाकहे क्यना तःगु दु। जि, जिगु धकाः धायू माःगुया कारण छगू लोक व्यवहार यायेमागुया लागि (लोकसम्मति तथा परमार्थ प्रज्ञप्ति) प्रयोग याना तःगु खः। थुकिया खँ थथे –

अत्थ पञ्ञत्ति व सद्द पञ्ञत्ति धकाः २ दयाच्वन।

अत्थ पञ्ञत्ति – नाना प्रकारया अर्थ कारणयात प्रज्ञप्ति हिसापं म्हसिइकेगु।

सद्द पञ्ञत्ति – शब्द अनेनेगुयात प्रज्ञप्ति हिसापं म्हसिइकेगु।

उकी मध्ययू हानं मेगु ७ दयाच्वन।

समूह पञ्ञत्ति – ओकास लोकयू दयाच्वंगु अनेनेगु भूमियात प्रज्ञप्ति हिसापं म्हसिइकेगु।

जाति पञ्ञत्ति – पञ्चस्कन्धद्वारा उत्पत्ति जूपिं मिसा, मिजं आदि अनेनेपिं प्रज्ञप्ति हिसापं म्हसिइकेगु।

दिसा पञ्ञत्ति – पूर्व, पश्चिम, उत्तर, दक्षिण आदि दिशायात प्रज्ञप्ति हिसापं म्हसिइकेगु।

काल पञ्ञत्ति – सुथे, बहनि, तिथि, बार, चन्द्र, सूर्य नक्षत्र तारा, इत्यादियात प्रज्ञप्ति हिसापं म्हसिइकेगु।

मास पञ्ञत्ति – लच्छि, निला, प्यला, दच्छि, निदँ, प्यदँ आदियात प्रज्ञप्ति हिसापं म्हसिइकेगु।

आकास पञ्ञत्ति – ह्वगना च्वंगु खालिगु, चलम चल्ला जुयाच्वंगु तथा अजटाकाश इत्यादियात प्रज्ञप्ति हिसापं म्हसिइकेगु।

निमित्त पञ्ञत्ति – कसिण, अशुभ, उग्गहनिमित्त, आदियात प्रज्ञप्ति हिसापं म्हसिइकेगु।

परमार्थ हिसापं प्रज्ञप्तियात क्यनातःगु ६ गू

विज्जमान पञ्ञत्ति – परमार्थ हिसापं साक्षात् विद्यमान दयाच्वंगु प्रज्ञप्ति।

अविज्जमान पञ्ञत्ति – परमार्थ हिसापं साक्षात विद्यमान मदयाच्वंगु प्रज्ञप्ति।

विज्जमानेन अविज्जमान पञ्ञत्ति – परमार्थ हिसापं साक्षात विद्यमान दयाव साक्षात् विद्यमान मदयाच्वंगु प्रज्ञप्ति।

अविज्जमानेन विज्जमान पञ्ञत्ति – परमार्थ हिसापं साक्षात मदयाव साक्षात् दयाच्वंगु प्रज्ञप्ति।

विज्जमानेन विज्जमान पञ्ञत्ति – परमार्थ हिसापं साक्षात दयाव साक्षात् दयाच्वंगु प्रज्ञप्ति।

अविज्जमानेन अविज्जमान पञ्ञत्ति – परमार्थ हिसापं साक्षात मदयाव साक्षात मदयाच्वंगु प्रज्ञप्ति।

उक्त ६ खुगू प्रकारया परमार्थ प्रज्ञप्तियात बाँलाक खोलयू याना क्यना तःगु थथे –

१. रूप, वेदना धयागु प्रज्ञप्ति परमत्थ हिसापं विद्यमान दयाच्वंगु प्रज्ञप्ति धकाः धाइ।

२. भूमि, पर्वत, वृक्षादि धयागु प्रज्ञप्ति परमत्थ हिसापं विद्यमान मदुगु प्रज्ञप्ति धकाः धाइ।

३. छलाभिञ्ञाण प्राप्त जूम्ह मनू धागु प्रज्ञप्ति अभिञ्ञाण धागु विद्यमान दयाच्वन। मनू धागु विद्यमान दुगु मखु।

४. मिसायागु शब्द धागु प्रज्ञप्ति मिसा धागु विद्यमान दुगु मखु। शब्द धागु विद्यमान दयाच्वन।

५. चक्खुविञ्ञाण धातु प्रज्ञप्ति चक्खु धकाः नं विद्यमान दयाच्वन। विञ्ञाण धकाः नं विद्यमान दयाच्वन।

६. राजपुत्र धागु समुति प्रज्ञप्ति जूसां राजा धागु नं दुगु मखु। पुत्र धागु नं दुगु मखु।

https://dhamma.digital

पालि श्लोक

वचीघोसानुसारेन सोत विञ्ञाण वीथिया।
पवत्ता नत्त रूपपनं मनोद्वारस्स गोचरा।।
अत्थायस्सानुसारेन विञ्ञायन्ति ततोपरं।
सायं पञ्ञत्ति विञ्ञेय्यालोक संकेत निम्मिता।।

तदर्थ, वचीघोसानुसारेन – भूमि, पर्वत, रूप, वेदनादि वचीमय शब्दयात क्रमानुसारं आरमण यानाव, पवत्ता – उत्पत्ति जूगु, सोत विञ्ञाण वीथिया – श्रोत विञ्ञाण वीथि, तदनुवत्तक मनोद्वार वीथि, शुद्ध मनोद्वार वीथिया, पवत्ता नत्त रूपपनं मनोद्वारस्स – गुगु खः उत्पत्ति जुइ धुंकालि नाम प्रज्ञप्ति चिन्तना याःगुया प्रभावं उत्पत्ति जूगु मनोद्वारिक विञ्ञाण क्रमया, गोचरा – गोचर दयाच्वंगु, ततो – व उगु भूमि, पर्वत, रूप, वेदनादि नाम प्रज्ञप्ति ग्रहण यायेगु मनोद्वार क्रमयू, परं – लिपा, यस्सा – गुगु खः भूमि, पर्वत, रूप, वेदनादि नाम प्रज्ञप्तियात, अनुसारेन – क्रमानुसार, अत्था – भूमि, पर्वत, रूप, वेदनादि अत्थ प्रज्ञप्तियात, विञ्ञायन्ति – विदित जुइ, सायं पञ्ञत्ति – व उगु भूमि, पर्वत, रूप, वेदनादि अक्षर क्रम धयागु नाम प्रज्ञप्तियात, लोक संकेत निम्मिता – प्रथम कल्प उत्थान जूवलेसंनिसेंयापिं पण्डितजनपिंसं म्हसिइकेगुया संकेत प्रज्ञप्ति हिसापं सिद्ध जुयाच्वंगु दु धका, विञ्ञेय्य – विदित जुया कायेमाल।

एक अक्षर पदयू वीथि युक्त जुयाच्वंगु

गो धयागु आखः छगयात, ताःम्हसिया ४ वीथि पुलेधुंका तिनि गो (सा) धयागु अत्थ प्रज्ञप्तियात बुझे जुइ। वीथि जुइगु गथे धाःसा गो धयागु प्रत्युत्पन्न शब्दारमणयात आरमण यानाव श्रोतद्वार वीथि १, अनंलि तदनु वत्तक मनोद्वार वीथि १, अनंलि गो धयागु नाम प्रज्ञप्तियात आरमण यानाव मनोद्वार वीथि १, अनंलि गो धयागु अत्थ प्रज्ञप्तियात आरमण यानाव मनोद्वार वीथि १, थ्व जम्मा ४ वीथिमध्ययू, प्रथम वीथि, द्वितीय वीथिया आरमण परमत्थ, तृतिय वीथि, चतुर्थ वीथिया आरमण प्रज्ञप्ति जुयाच्वंगु धका, छुटे छुटे याना सिइकेमागु जुल।

सद्दं पठम सोतेन तीतं दुतिय चेतसा।
नामं ततिय चित्तेन अत्थं चतुथ चेतसा।।
(मणिसारमंजु)

तदर्थ, पठम सोतेन – प्रथमगु श्रोत विञ्ञाण वीथि जूसां, सद्दं – प्रत्युत्पन्न शब्दारमणयात, जानाति – बुझे जुइ। दुतिय चेतसा – तदनुवत्तक मनोद्वार वीथि चित्तं जूसां, अतीतं – अतित शब्दारमणयात, जानाति – बुझे जुइ। ततिय चित्तेन – तृतिय मनोद्वारक वीथिचित्त जूसां, नामं – गो धयागु नाम प्रज्ञप्तियात, जानाति – बुझे जुइ। चतुथ चेतसा – चतुत्थ मनोद्वारक वीथिचित्त जूसां, अत्थं – गो (सा) धयागु अर्थ प्रज्ञप्तियात जानाति – बुझे जुइ।

द्वे अक्षर पदयू वीथि युक्त जुयाच्वंगु

घट धयागु अक्षर निग दयाच्वंगुयात ताःम्हसिया ६ वीथि पुलेधुंका तिनि घट धयागु अर्थ प्रज्ञप्तियात बुझे जुइ। वीथि जुइगु गथेधाःसा घट धयागु प्रत्युत्पन्न शब्दारमणयात, आरमण यानाव श्रोत विञ्ञाण वीथि १, घ धयागु अतीत आरमणयात, आरमण यानाव तदनुवत्तक मनोद्वार वीथि १, ट धयागु प्रत्युत्पन्न आरमणयात, आरमण यानाव श्रोत विञ्ञाण वीथि १, ट धयागु अतीत आरमणयात, आरमण यानाव तदनुवत्तक मनोद्वार वीथि १,(थ्व जम्मा ४ वीथि) हानं घट धयागु अक्खरा क्रम (धयागु) नाम प्रज्ञप्तियात आरमण यानाव पञ्चम मनोद्वार वीथि १, अर्थयात आरमण यानाव छठम मनोद्वार वीथि १।(थ्व जम्मा खुगू वीथि) पञ्चम मनोद्वार वीथि नाम प्रज्ञप्तियात बुझे जुइ। छठम मनोद्वार वीथि घट धयागु अर्थयात बुझे जुइ धकाः संक्षिप्त रूपंहे

https://dhamma.digital

सिइका कायेमाल। थुगुपति ६ वीथि मध्यय् न्हापायागु ४ वीथि परमत्थयात आरमण यागु जुयाच्वन। लिपायागु २ वीथि प्रज्ञप्तियात आरमण यागु जुयाच्वन। थुगुहे रूल नियमयात आदर्श (नमुना) कयाव अक्षर आपाः आपागु अनुसारंहे वीथि बढय् जुजुं वनीगुयातं बाँलाक मती लुमंका तयेमाःगु जुल।

थ्व थुगु क्यना कनातःगु छगः आखयात ताइगु बखतय् ४ वीथि पुलेधुंका तिनि गो सा धयागु अर्थ प्रज्ञप्तियात बुझे जुइ धकाः धयातःगु ताउति बिस्तार जुइगु मखु। छाय् धाःसा छगू चुतकिया भित्रय् चित्तक्षण लक्षछिगू कोटिं मयाक उत्पत्ति जुयाव निरोध जुइ फुगु जुयाच्वन। एक अच्छरक्खणे कोटिसत सहस्स संखार उप्पज्जित्वा निरूज्झति, धकाः सम्मोह विनोदनी ग्रन्थय् कना तःगु दयाच्वन।

अथेया कारणय् दुःख निरोध निर्वाण प्रार्थी प्रत्येक विद्वान सज्जनपिंसं (मिथ्यादृष्टि मनय् मदुपिंसं) बुझे जुया कायेमाल कि[60] थ्व झीगु शरीरय् आत्म धयागु दुगु मखु फुक्कहे पञ्चस्कन्ध (रूप, वेदना, सञ्ञा, संखार व विञ्ञाण) समूह जुया बने जुयाच्वंगु व उगु पञ्चस्कन्ध फुक्कंहे परिवर्तन जुजुं फुनावना च्वंगु जुयाच्वन। छु छगू नं जि, जिगु धकाः धाय् योग्यगु वस्तु दुगु मखु। जि, जिगु धकाः वचन प्रयोग याना तःगु केवल लोक व्यवहारया लागि लोकसमुति प्रज्ञप्ति तथा परमार्थ प्रज्ञप्ति मात्र खः। छगू खँ दृष्टान्त प्रमाणिक थ्व नं खः गुम्ह पञ्चभद्र वर्गिय भिक्षुपिं मध्यय् दकलें कोजिम्ह अस्सजित स्थविरं सारिपुत्र (उपतिश्य) यात प्रथम न्हापालाक कनाः बोध याना बिज्यागु –

ये धम्मा हेतुप्पभवा तेसं हेतु तथागतो आह।
तेसं च यो निरोधो एवं वादी महासमणो।।

थजा थजागु साक्षात् दृष्टान्त प्रमाण दयूक निर्वाण प्रार्थी सज्जन विद्वानजनपिंसं गथे धकाः ईश्वरवाद, आत्मवाद तथा उच्छेदवादयात मानय् यायेगु? ईश्वरवाद, आत्मवाद तथा उच्छेदवाद धयागु जा गौतम तथागतं धर्मचक्र प्रवर्तन मयानिबलेहे लोकय् अविद्यान्धकारं त्वपुयाव व्यापक जुयाच्वंगु खः। उकियात हटे याना छ्वये माःगुया नितिं अन्धकार नाश याना छ्वये माःगुया नितिं सहम्पति ब्रह्मां तथागतयाके आपाः आपालं प्रार्थना यासेंलि तिनि धर्मचक्र प्रवर्तन याना बिज्यात। धर्मचक्र प्रवर्तन याये धुंका देश देशान्तरय् सकभनं भिक्षुपिन्त, तथागतयागु धर्म प्रचार याके छ्वया बिज्यागु खः। चरथ भिक्खवे चारिकं बहुजन हिताय बहुजन सुखाय लोकानुकम्पाय .....। धका, अथेया कारणय् सज्जनवर्गपिंसं बुद्धोपदेशयात, धात्थेंहे शिरय् छुइगु इच्छा दुगु खःसा दान, शील, भावना (अनित्य, दुःख, अनात्म) यागु सिद्धान्तय् तप्यंक झायेगु यानादिसं। च्वः प्वः मदुगु नौरङ्गी खँ न्यना मिखा तिसिना ब्वांय् जुयेगु ज्या याना दिइमते।

त्रिरत्न भक्तिपिंसं छगू मुख्य खँ थ्व नं सिइका तयेमा तथागत धयापिनि म्हुत्वी म्ये निपु मदु। गुगु धया बिज्याये धुंकुगु खँ हानं फरक याना धया बिज्याइ मखु। महायान धाःसा नं श्रावकयान धाःसा नं न्ह्याथिंजागु यान धाःसा नं झीत माःगु जा सर्वदुःखं मुक्त जुइगु हे खः दुःखं मुक्त जुइत लोभ, द्वेष व मोह फुका छ्वये माःगु जुयाच्वन। उकियात उपाय थ्वहे छगू जक दु दान, शील, भावना (अनित्य, दुःख, अनात्म) थ्वहे ज्ञान मार्ग तिनि आश्रव क्षय जुया निर्वाण थ्यनी। निर्वाणय् थ्यने धुंकुपिं अरहन्तपिं (अयं मे अन्तिमा जाति नत्थिदानि पुनब्भवो) धकाः धया बिज्यागुथें पुनर्वार जन्म काये माःगु मखुत।

मिलिन्द प्रश्नय् नं कनातःगु दु (पाना. ८५)

जुजुं धाल – भन्ते! छु निरोध जुया वनीगुहे निर्वाण ला?

खः महाराज! निरोध जुया वनीगुहे निर्वाण खः।

भन्ते! निरोध जुया वनीगुहे गुगु कथं निर्वाण जुइ?

---

[60] थथे धयागु छाय् धाःसा मिथ्यादुष्टि मनय् धारण याना च्वंपिसं सम्मासम्बुद्ध तथागतं च्वः व प्वः मिलय् याना क्यना, कना तया बिज्यागु सदुपदेशयात स्वीकार याना काइ मखु। गथे सारिपुत्रया न्हापायाम्ह गुरू सञ्जय परिब्राजक धयाम्हस्ये बरू छ्योलं चुया अघोपटन जुइ मासा नं तवि सारगु वस्तुयात सार धकाः स्वीकार याना मकागु खः अथेहे मिथ्याभिमानितय् थः थःपिनिगु मतलब साध्ये यायेगुहे जक स्वया च्वनी (दाउ पिकया च्वनी) तसर्थ सज्जनवर्गपिसं मिथ्यादृष्टि मनय् मलुइकेगुहे उत्तम जुइ।

https://dhamma.digital

महाराज! फुक्क सांसारिक अज्ञानीपिं इन्द्रिययागु तथा विषययागु उपभोगयू लगे जुयाच्वनी। उकिहे आनन्द ताया च्वनी हानं उकिहे डुबे जुया च्वनी। व अपिं उकियागुहे धारयू लानाच्वनी। बारम्बार जन्म कयाव बुढा जुइगु, मृत्यु जुइगु, शोक जुइगु, हाला ख्वया, छाती दादां दुःख, कष्ट जुइका (अथे याये थथे याये मदयूक) व्याकुल जुइका हैरान जुइगुलिं छुटे जुइ मखु। दुःखया दुःखयू हे जक लाना च्वनी।

महाराज! किंतु ज्ञानी आर्य श्रावकजनपिं इन्द्रिययागु तथा विषययागु उपभोगयू लगे जुया च्वनी मखु, उकि आनन्द काइ मखु, हानं उकिहे डुबे जुयाच्वनी मखु। उकिया नितिं तृष्णाया निरोध जुया वनी। तृष्णाया निरोध जुल धायेवं उपादानया निरोध जुयावनी। उपादान निरोध जुल धायेव भवया निरोध जुया वनी। भवया निरोध जुल धायेवं जन्म काये माली मखुत। पुनर्जन्महे काये म्वास्येलि बुढा जुइगु, सीगु, शोक जुइगु, ख्वया हाला दुःख, कष्ट जुइका (अथे याये थथे याये मदयूक) व्याकुल जुइका हैरान जुइगु दक्व फुक्क दुःख छुटे जुइ। महाराज! थुगु हिसापं निरोध जुया वनीगुहे निर्वाण खः।

थ्व थुगु सदुपदेश भगवानं चतुर्परिषद् (भिक्षु, भिक्षुनी, उपासक, उपासिका)पिन्तहे कना बिज्यागु खः। भगवानया पालयू मेमेपिं तांत्रिकादि आचार्यपिं दु धैगु छुकेसनं प्रमाण खने मदु। न्ह्याथिं जागु धर्म देशना याना बिज्यासा नं न्ह्याथायूहे धर्मदेशना याना बिज्यासानं भिक्षुपिं मथ्यागु भिक्षुपिन्त कने मज्युगु धर्म भगवानं कना बिमज्याः। व खँ संगायना याना बिज्याबले स्पष्ट बुझे जूगु दु।

छगू समययू भगवान वैशाली वर्षावास च्वना बिज्यात। उगु बखतयू भगवानया थःत जुयाच्वंगु रोग शान्त याना च्वना बिज्यागु खना आनन्द स्थविरं बिन्तियात – भन्ते! तथागत छलपोल निरोगी जुयाच्वंगु खना जिगु चित्त आनन्द जुल .... जिमि आशा दु कि विनां भिक्षु सङ्घपिन्त समाचार मबिइकं परिनिर्वाण जुया बिज्याइ मखु।

उगु बखतयू भगवानं धया बिज्यात – आनन्द! आः हानं सङ्घपिंसं जिके छु आशा तयाच्वन? गुगु माःगु तक धर्मोपदेश जिं छिमित कनेहे धुन। मेगु बाकि जिं, छुं छगू नं त्वपुया ल्यंका मतया, आः हानं भिक्षु सङ्घपिंसं जिके छु कायेमानि? हे आनन्द! जित जा थ्व जिगु थ्व जित धयागु छुं छुं बाकि मन्त फुक्कं छिमित कनेहे धुन।

छगु कारण थथे नं खः कि तथागतयागु सद्धर्म प्रचार याइपिंहे भिक्षुपिं खः। भिक्षुपिं तथा उपासकपिं मदयूकं मेपिं सुनानंहे बुद्धशासन स्थिर याये फइगु मखु। थ्वहे खँ सिइका न्हापा न्हापा मिथ्यादृष्टितयूसं बुद्धशासन स्यंकेया लागि न्हापालाक भिक्षुपिन्तनिं देशयू मतयेगु जङ्गल छ्वयेगु यत्नोपाय (पोल्सि) लगयू यानाव भिक्षुपिं मदयू धुंकातिनि बुद्धशासन लोप याना (त्वाक बकः याना) थःथपिनिगु मतलब साध्ये यानाच्वंगु खः।

आः थन थुथायू लाक्क सज्जन महानुभावपिंसं बाँलाक विचाः याना स्वया दिसँ भिक्षुपिं वृद्धि जुया वःगु खना हर्षोत्साह याना च्वंपिं गजापिं जुइ? हानं भिक्षुपिं खना चित्त अप्रसन्न याना च्वपिं गजापिं जुइ?

छगु हानं थ्व नं खः कि भिक्षुपिं म्वाकहे मदयूकहे बुद्धशासन स्थिर याना तये फइगु खःला? हानं छगू बुद्धशासन लोप जुयावन धायेवं मार्ग फल (सोतापत्ति, सकदागामि, अनागामि, अरहत) प्राप्त याना काये फइगु खःला? यदि भिक्षुपिं मदयूकहे बुद्धशासन स्थिर याये फइगु खःसा भगवानं भिक्षुपिन्त प्रव्रज्या याना बिज्यागु भति अप्पोगुहे ज्या थें च्वन। थुगु खँयूजा सज्जनपिं कुलपुत्रपुत्रीपिंसं व पाठकवर्गपिंसं यथार्थभावं सिइका तयेमाःगुहे खः।

पुनर्वार जिं, लिसा काकांहे थुगु खँ निवेदन याना च्वना कि झीपिं लिपा लाका च्वने मजिल, थुगु सुवर्ण मौका अथवा विभज्जवादि तथागतयागु शासन चुलिजाया वयाच्वंगु बखतयू मिखा तिसिना अन्धविश्वासयू लगे जुया च्वने मजिल। लिपा तथागतयागु शासन लोप जुल धायेवं चतुरार्य सत्ययातं बाँलाक फारयू याना क्यनेफुपिं तथा अनित्य, दुःख, अनात्मयात यथार्थ भाव फारयू याना क्यनेफुपिं दइमखुत, बडोहे होस याना दिसँ, लिपा पछुतावे जुइ म्वायूक भिंगु लँयू पला तयेगु स्वया दिसँ।

https://dhamma.digital

अभिण्ह सूत्र पाठ

आः थन छगू सज्जन पाठकवर्गपिंसं दिन रात्रि सदा नं चित्तयू धारण यानाव लुमंका तये माःगु (अभिण्ह सूत्र पाठयू कना तःगु) थथे खः –

पञ्चठानानि भिक्खवे अभिण्हं पच्चवेक्खितब्बानि गहट्ठेन वा पब्बजितेन वा। कतमानि पञ्च :

१ जराधम्मोम्हि जरं अनतीतोति अभिण्हं पच्चवेक्खितब्बं।

२ व्याधिधम्मोम्हि व्याधिं अनतीतोति अभिण्हं पच्चवेक्खितब्बं।

३ मरणधम्मोम्हि मरणं अनतीतोति अभिण्हं पच्चवेक्खितब्बं।

४ सब्बेहि मे पियेहि मनापेहि नानाभावो विनाभावम्हि तंसभावं अनतीतोति अभिण्हं पच्चवेक्खितब्बं।

५ सब्बेसत्ता कम्मसका कम्मदायादा कम्मयोनी कम्मबन्धू कम्मपटि सरणा यं कम्मं करिस्सन्ति तं कल्याणं वा पापकं वा तेसं दायादा भविस्सन्ति। इमानि खो भिक्खवे पञ्चठानानि अभिण्हं पच्चवेक्खितब्बानि गहट्ठेनवा पब्बजितेनवा।

तदर्थ, भिक्खवे – हे भिक्षुगणपिं !, इमानि पञ्चठानानि – थुपिं न्यागू स्थानयात, गहट्ठेनवा – गृहस्थीपिंसं नं, पब्बजितेनवा – प्रव्रजितपिंसं नं, अभिण्हं – दिन रात्रि सदा नं, पच्चवेक्खितब्बानि – विचाः याना लुमंका च्वनेमाः। पञ्च – न्यागू स्थान धयागु, कतमानि – छु छु धाःसा :

१ मे – जित, जराधम्मो – बुढाबुढी जुइगु स्वभाव धर्म जूसां, अम्हि – जुइगु जुयाच्वन, तं जरं – व उगु बुढाबुढी जुइगु स्वभाव धर्मयात, अनतीतोति – पुलावने फइगु मखु धका, अभिण्हं – दिन रात्रि सदा नं, पच्चवेक्खितब्बं – विचाः याना लुमंका च्वनेमाः।

२ मे – जित, व्याधिधम्मो – रोग जुइगु स्वभाव धर्म जूसां, ०।

३ मे – जित, मरणधम्मो – मृत्यु जुइगु स्वभाव धर्म जूसां, ०।

४ मे – जित, सब्बेहि – सकल, पियेहि – प्रिय जुयाच्वंपिंनाप, मनापेहि – हित चित्त मिले जुया च्वपिंनापं, नानाभावो – बाया च्वने मालीगु नं, अम्हि – जुया च्वन, तंसभावं – उगु स्वभाव धर्मयात, अनतीतोति – पुलावने फइगु मखु धका, अभिण्हं – दिन रात्रि सदा नं, पच्चवेक्खितब्बं – विचाः याना लुमंका च्वनेमाः।

५ सब्बे – सकल, सत्ता – सत्वपिनि, कम्मसका – कर्महे थथःगु सम्पत्ति खः, कम्मदायादा – कर्महे थःगु अंश जुया च्वन, कम्मयोनी – कर्महे मुख्य कारण गति जुया च्वन, कम्मबन्धू – कर्महे ज्ञाति मित्र जुया च्वन, कम्मपटि सरणा – कर्महे शरण वनेगु स्थान जुया च्वन, कल्याणं वा – सकुशल जूसां, पापकं वा – अकुशल जूसां, यं कम्मं – गुगु खः कर्मयात, करिस्सन्ति – बने याइ, तं कम्मं – व उगु कुशलाकुशल कर्म जूसां, तेसं – व प्राणिपिनि, दायादा – अंश, भविस्सन्ति – जुइगु जुल। भिक्खवे – हे भिक्षुगणपिं! इमानि पञ्चठानानि – थुपिं न्यागू स्थान धर्मयात, गहट्ठेनवा – गृहस्थीपिंसं नं, पब्बजितेनवा – प्रव्रजितपिंसं नं, अभिण्हं – दिन रात्रि सदा नं, पच्चवेक्खितब्बं – विचाः याना लुमंका तयेमाःगु जुल।

अनिच्चा मे पञ्चक्खन्धा, अनिच्चता मरिस्सन्ति।
मरणन्तं गमित्वान इमं कायं खिपिस्सन्ति।।
दुक्खा मे पञ्चक्खन्धा, दुक्खत्ता मरिस्सन्ति।
मरणन्तं गमित्वान इमं कायं खिपिस्सन्ति।।
अनत्ता मे पञ्चक्खन्धा, अनत्तता मरिस्सन्ति।
मरणन्तं गमित्वान इमं कायं खिपिस्सन्ति।।

https://dhamma.digital

तदर्थ, १ मे – थ्व जिगु, पञ्चक्खन्धा – रूप, वेदना, सञ्ञा, संखारा, विञ्ञाण (नाम,रूप) धर्म जूसां, अनिच्चा – नित्यगु मखु, अनिच्चता – अनित्य जुयाच्वंगुया कारणं, मरिस्सन्ति – मृत्यु जुया वनी, मरणन्तं – मृत्यु जुयाव, गमित्वान – वन धायेवं, इमं कायं – थ्व थुगु देह मृतक शरीर जूसां, खिपिस्सन्ति – श्मशान दिपय् वांछ्वये यंकिगु जुल।

२ मे – थ्व जिगु, पञ्चक्खन्धा – रूप, वेदना, सञ्ञा, संखारा, विञ्ञाण (नाम,रूप) धर्म जूसां, दुक्खा – प्रतिसन्धि (जन्म) जुइगु, बुढाबुढी जुइगु, रोग व्याधि जुइगु जुया नितिं अत्यन्त दुःख खः, दुक्खता – अत्यन्त दुःख कष्ट जूगुया कारणं, मरिस्सन्ति – मृत्यु जुया वनी, मरणन्तं – मृत्यु जुयाव, गमित्वान – वन धायेवं, इमं कायं – थ्व थुगु देह मृतक शरीर जूसां, खिपिस्सन्ति – श्मशान दिपय् वांछ्वये यंकिगु जुल।

३ मे – थ्व जिगु, पञ्चक्खन्धा – रूप, वेदना, सञ्ञा, संखारा, विञ्ञाण (नाम,रूप) धर्म जूसां, अनत्ता – बुढाबुढी मजुइमा, रोग व्याधि मजुइमा, मृत्यु मजुइमा धकाः बारम्बार प्रार्थना याना च्वंसा नं तवि थम्हं धयाथें थःगु अधिनय् दइगु मखु,अनत्तता – थम्हं धयाथें थःगु अधिनय् मदुगु जुया नितिं, मरिस्सन्ति – मृत्यु जुया वनी, मरणन्तं – मृत्यु जुयाव, गमित्वान – वन धायेवं, इमं कायं – थ्व थुगु देह मृतक शरीर जूसां, खिपिस्सन्ति – श्मशान दिपय् वांछ्वये यंकिगु जुल।

उक्त कना तःगुया भावार्थ सज्जन पाठकवर्गपिंसं बुझे जुया कायेमालकि थ्व झीगु अनित्य देहयात सच्छिदँ तकहे जि, बुढाबुढी मजुइमा, बुढाबुढी जुइ मयो धकाः हाला च्वंसा नं तवि, मयो मयो धाय्कहे बुढाबुढी जुयावनी। व उगु बुढाबुढी जुइगु स्वभाव धर्म यथिंजाम्हयात नं त्वति मखु। अहो! थ्व गजागु महान् कष्ट दुःख खः।

हानं सच्छिदँ तकहे जि मृत्यु मजुइमा, जि सी मयो धकाः हाला च्वंसा नं तवि, मयो मयो धाय्कहे सिनावनी। व उगु सिनावने माःगु स्वभाव धर्म यथिंजाम्हयात नं त्वति मखु। अहो! थ्व गजागु महान् कष्ट दुःख खः।

हानं थः प्राण समानम्ह मित्रनाप सदां ह्वनाच्वने दयेमा धकाः सच्छिदँ तकहे हाला च्वंसा नं तवि, गुगु संयोगयां वियोग जुइमागु स्वभाव धर्म यथिं जाम्हयात नं त्वति मखु। अहो! थ्व नं छगू महा तःधंगु वियोग दुःख खः।

थजा थजागु सहयानां सहयाये मफुगु दुःख मयो मयो धाःसा नं आपालं अनन्त दुःख उत्पत्ति जुया नाश जुया वनाच्वनीगु जुया नितिं थम्हं धयाथें थः यःथें थःगु अधिनय् दुगु मखु। अथवा जि, जिगु (आत्म) धाये योग्यगु छुं छगू वस्तु नं दुगु मखु। अथेया कारणय् निश्चय नं अनात्महे खः धकाः बाँलाक यथार्थ भावं खंका सिइका प्रबोध जुया दिल धाःसा सापहे उत्तम जुइ।

अत्तानं चे पियं जञ्ञा, रक्खेय्यनं सुरक्खितं।
तिण्ण मञ्ञतरं यामं, पटिजग्गेय्य पण्डितो।। धम्मपद

यदि थःत प्रेम दु धयागु जूसां बाँलाक सुरक्षित या, पण्डितपिं स्वंगू उमेर अवस्था (छगु जन्मया प्रथम, द्वितीय, तृतिय) मध्यय् छगू उमेर अवस्थाय् जागृत (परिशुद्ध) जुइ फय्केमाः।

भावार्थ, फत धाःसा प्रथम उमेरं निसेंहे मफत धाःसा द्वितीय उमेरं निसें, अथे नं मफत धाःसा (छगू जन्मया स्वंगू भाग थला) तृतियथागु उमेरय्हे जक जूसां नं अनित्य असारगु भोग सम्पत्तिपाखे ध्यान मतसे, दुःख निरोधपाखे यंकिगु भवसम्पत्तिपाखे ध्यान तयाव उन्नति वृद्धि याना यंकिगु उद्योगबल याये माःगु जुल। पण्डितो – सज्जन पण्डितपिं खत धाःसा, तिण्णं – स्वंगू अवस्था मध्यय्, अञ्ञतरं यामं – न्ह्यागु छगू उमेर अवस्थास, पटिजग्गेय्य – महा दुर्लभगु भव सम्पत्तियात उन्नति वृद्धि यायेगुपाखे जागृत जुइ माःगु जुल।

थुकि छगू प्रश्न याये थाय् दु कि, न्ह्याबलेस नं बुद्धोपदेशय् ज्ञानी पण्डितपिंसं चक्षु आदि इन्द्रिययात सुरक्षित यायेमाः दुःखं छुटे जुइगु ज्या यायेमाः धकाः कनातल। मुर्ख, दुर्बुद्धितय्त अथे छाय् मधागु?

https://dhamma.digital

उकियात उत्तर थथे दु मुर्ख, दुर्बुद्धि धयापिंसं तथागतयागु धर्मय् आदि मध्यान्तयागु छुं विचारं खंका थुइका काये फइमखु। गथे विषं जायाच्वंगु कलशय् अमृत तःसा नं विष समान जुइ अथेहे।

अथेया कारणय् धर्म गुणय् कनातःगु दु (स्वाक्खातो भगवता धम्मो..... पच्चतं वेदितब्बो विञ्ञुहीति) धकाः कनातःगु जुया नितिं सज्जन पण्डितपिंसंहे जक तथागतयागु धर्मय् आदि मध्यान्तयागु विचाः याना यथार्थ भावं खंका सिइका श्रद्धा तयेफइगु जुयाच्वन। अथवा सज्जन पण्डितपिंसंहे जक थ्व संसार अनित्य असार तथा लः बुब्बुल समान (थ्व फुक्क नाम, रूप तथा हेतु स्वभाव मात्र खः) धकाः यथार्थ ज्ञानं खंका, सिइका, जन्म जरा व्याधि मरणं थी मफुगु तथा खंके मफुगु थासय् थ्यके फइगु जुयाच्वन। उकि धयातःगु –

यथा बुब्बुलकं पस्से यथा पस्से मरीचिकं।
एवं लोकं अवेक्खन्तं मच्चुराजा नपस्सति।। धम्मपद १७०

पीजायात स्वयेथेंतु मृगजालयात स्वयेथेंतुं लोकयात स्वया च्वंम्हसित मृत्युराजं खनी मखु।

गथे सम्पूर्ण चक्रवालेसनं केवल नाम रूप मात्र उत्पत्ति, विनाश जुयाच्वंगुयात प्रज्ञा ज्ञानं यथार्थ खंकाव अत्तभावं रहित जुइ धुंकुपिं पुनर्वार जन्म मरण जुइ म्वागु खः अथेहे।

तर व गुगु नाम रूप फारे यायेगु ज्ञान प्राप्त याये धयागु अपुगु खँ मखुनि। केवल न्यं जक न्यनेतहे नं महादुर्लभ जुयाच्वन। खजा लोकय् बुद्ध तथागत उत्पत्ति जुइगु महादुर्लभ खः। व स्वयानं सद्धर्मोपदेश न्यनेगुयात अत्यन्त महादुर्लभ धकाः कनातल – बुद्धुप्पादो दुल्लभो लोकस्मिं..... सद्धम्म सवणं अति दुल्लभो। थुगु खँय् सद्धर्म श्रवण धकाः छुकियात धाइ धाःसा, गुम्ह सर्वज्ञ तथागतं कना बिज्यागु (चतुरार्य सत्य) अविद्यायात निरोध याना छ्वयेगु धर्म खः उकियातहे सद्धर्म धकाः धाइ।

अविद्यायात निरोध याना छ्वयेगु अनित्य, दुःख, अनात्म छगू जक शस्त्र दु। अनं बेगर मेगु छुं छगू नं यत्नोपाय दुगु मखु। गुथाय् तक ईश्वरवादी, आत्मवादी तथा उच्छेदवादी जुया च्वनी उथाय्तक इमिसं निर्वाण वनेगुया च्वः प्वःहे लुइके फइमखुनि।

न्हापा जि छक्व चटग्रामपाखे चात्युवना, उगु बखतय् मुसलमांत स्वम्हति नापलात, इपिं नापं छुं खँय् छलफल जुल। इमिसं जिके न्यन साधुजी छि छु धर्मय् विश्वास दु, सु देवतायात माने यायेगु?

जिं धया – गौतम बुद्धं कना बिज्यागु धर्मय् विश्वास दु, वसपोलयातहे माने यायेगु।

इमिसं धाल – का साधुजी आपा आपा तातःहाकगु मार्गय् चाच्वा हिलाच्वने म्वाल। संसारय् दकले तःधंम्ह आदिनाथ् ईश्वर अल्ला खः। मेमेपिं हिन्दुतय् राम, कृष्णधापिं व बौद्धतय् गौतम बुद्ध धापिं क्रिस्तानतय् इसु (ईश्वर) धापिं फुक्क ईश्वर अल्लानं खते याना हःपिं खः।

जिं न्यना – आदिनाथ, ईश्वर, अल्ला गजाम्ह गन उत्पत्ति जुया बिज्याम्ह वसपोलं गजागु ज्ञान कना बिज्यात।

अमिसं धाल – थ्व सारा जगत् चराचर फुक्कं वसपोल अल्लायागुहे रचना खः। वसपोल यागु दर्शन भ्कीसं याये फइगु मखु। वसपोलयागु तेजं जक खैगु बखतय्हे भ्कीपिं भष्म जुयावनी। वसपोलयागु महिमा अपार खः। लोकपिन्त स्यने, कने यायेमाःगु जुया नितिं ईश्वर अल्लानं अनेनेपिं अवतार छ्वयाहया बिज्यागु खः। आखिरय् जा फुक्कंहे वसपोलयाथाय् मथ्यंकं तरे जुइमखु।

थुलि जक खँ न्यनाबलेहे (प्वाः जाल) न्यना च्वनेगु इच्छा मजुल। व छखे वन , जि छखे वना। (लँय् ववं मनं खँल्हात, न्हापानं ल्हासा देशय् मुसमां छम्हनापं खँय् छलफल जुल। जिं धया कि थ्व लोकय् मूर्खजन धायपिं लापाचात भुजिंत थेंहे खः। लापा, भुजिं धयापिंसं मतय् दुब्बात धायेवं ल्हाः तुति पपू मिंनइ धकाः मस्यू।

वं धाल कि – आम खँ गबले जुइ, लापा भुजिंतय्सं सापहे स्यू। इपिं मतय् दुब्बाना मृत्यु जुल धायेवहे मुक्त जुइगु खः धकाः। गुलिंगुलिं लोकजनपिं अजागु खँय्हे नं चित्त बुभे जुयाव विश्वास याना च्वपिं दइगु जुयाच्वन। अमिसं दुःखं छुटे जुया वनेगुया च्वः प्वः गबले लुइके फइ?

https://dhamma.digital

चित्त धयाम्ह लः थें जाम्ह खः। हानं चित्त धयाम्ह मतथें जाम्ह खः। गथे लः धयागुलि गजागु रंग तइ अजागुहे जुयावनी। हानं मतयू गजागु चिम तल अजागुहे तेज जुया वनी। अथेहे थ्व चित्त धयाम्ह नं गजाम्ह नापं संगतयात अजाम्हहे जुयावनी। चित्त धयाम्ह सापहे बलवान् खः।

चित्तेन नियति लोको चित्तेन परिकस्सति।
चित्तस्स एक धम्मस्स सब्बेव वसमन्वगू।।

चित्त धयाम्ह मनुष्यलोकयू देवलोकयू, बह्मलोकयू थ्यंक नं थहाँ वने फुम्ह जुयाच्वन। हानं नर्कादि दुर्गतिपाखे (पतन जुइम्ह) क्वहाँ वनीम्हनं चित्तहे जुयाच्वन। सम्पूर्ण लोक आकर्षित यानाच्वंगु मनुष्यत्व, देवत्व, बह्मत्व हरएक नर्क, तिर्यक, प्रेतादि गतिपाखे नं हानं लिङ्ग, संज्ञा नाम, अनेनेगु विशेषादि भेद नं थथःगु चित्तया कारणंहे जुयाच्वंगु खः। तर थ्व फुक्कहे संगतद्वारा जुइगु जुयाच्वन।

तस्मात् मङ्गल सूत्र पाठ ३८ प्रकारया मङ्गल मध्ययू प्रथम न्हापालाकहे असेवनाच बालानं पण्डितानं च सेवना धया कनातया बिज्यात। थ्व खँ असत्य मखु। यदि धात्थेंहे सत्संगत प्राप्त मजुल धाःसा बह्मगति, देवगति तकहे नं वने फइमखु। सर्व दुःखं छुटेजुयाच्वंगु मोक्षगति वने धैगु जा सापहे दुर्लभ तिनिगु खँ खः। छायू धाःसा मोक्षगति वनेगु मार्ग तथा ज्ञान उपदेश न्यनेगुहे नं लोकयू महादुर्लभ तिनि।

छगु खँ थुगु सफुती तया तयागु नर कंकाल तस्वीरयात, खन धायेवं गुलिसिनं थथे नं धायूफु कि थ्व जा छगू सीम्हेसिगु क्वें छापे यानातःगु खः। थ्व सिनावंगु बखतयू थ्वयाके च्वंम्ह प्राण पुरूष (आत्म) गनं पिहाँ वन जुइ? (मिखा न्हायूपं आदि चसुप्वाः) न्ह्याथासं जूसानं छथासं पिहाँ वन जुइ। छायू धाःसा आत्मा धयाम्ह सिइमखु (अजर अमर) नित्य खः।

हानं गुलिसिनं थथे नं धायेफु कि थ्व शरीर जति नाश जुइ धुंका तथा उनाछ्वये धुंका नं हानं बाकी छु दइतिनिला? छुं नं दुगु मखुत। उना मछ्वसे तया जक थ्वहे क्वँयू किँ बाकी ल्यं दया च्वनी धकाः। तस्मात् थ्व लोकयू सस्सत दिट्ठि तथा उच्छेद दिट्ठिपाखे विचाः याना काइपिं नं दयेफु। उलिजक मखु लोकयू मिथ्या धारण याना च्वंपिं ६२ प्रकारया दु धकाः अभिधर्मार्थ संग्रहलयू कना तःगु दु।

दृष्टि चैतसिकया वर्णन

गुगु जा थम्हं मभिंगु ज्वना च्वंक च्वंक नं भिंगु थें खना च्वनीगु, मेपिनिगु धाःसा भिंगु नं मभिं थें खना च्वनीगु यथा –

जिगु मत सत्य खः मेपिनिगु मत छुं ज्या लगयू मजू (व्यर्थ) धकाः खना च्वनीगु। थुगुहे प्रकारं भिंगुया मभिं, मभिंगुया भिं विपरित (अःख) खना च्वनीगुहे मिथ्यादृष्टि खः। वयागु लक्ष्यहे अनुचित भावगु मनयू तयातइगु। वयागु ज्याहे अनित्ययात नित्य धकाः ज्वना तइगु। वयागु आकार गजागु धाःसा मिथ्याभाव पाखेयागुहे जक बारम्बार मनयू उत्पत्ति जुया च्वनीगु। वयागु ज्या, खँ हे आर्य अरहंत (बुद्ध)पिनिगु थें (पकासनि) ढांचा पिकया च्वनीगु गथे (मक्खलि गोसालादि तिर्थकरतयूसं यानाच्वंगु खः) अथेहे दिट्ठि धयागु छगू प्रकारया वेँतयूसं ज्वना जुइगु म्हिचाथेंहे खः। गथे वेँतयूगु म्हिचायू नये ज्यूगु नं नये मज्यूगु नं न्ह्योनेलागु ल्वाकबक याना स्वथना म्हिचा जायेका तइ अथेहे मिथ्यादृष्टि धारण याना च्वंपिंसं नं च्वः प्वः मदुगु, कि त मखुसा शाश्वत(आत्मा) नित्य धैगु मतवाद ज्वना तइ। कि त मखुसा उच्छेद मत (सर्वत्र सम्पूर्ण व्यर्थ) छुंहे सार दुगु मखु धकाः सम्झयू जुया च्वनी। थुगु प्रकारं ६२ दृश्य मध्ययू थःपिनि यः यःगु छगू न छगू धारण याना च्वनीगु जुयाच्वन (थुकियागु बिस्तार खँ दीघनिकाय ब्रम्हजाल सूत्रयू कनातःगु दु)। ६२ प्रकारया दिट्ठि मध्ययू नत्थिक, अहेतुक, तथा अक्रिय (वाद) दिट्ठि कर्म पथयू आपालं बाधक अथवा हानिकारक खः। मेमेगु दिट्ठिजां बाँलाक सत्संगत प्राप्त जुल धाःसा भिनावइगु लँ दु। उकि मध्ययू नत्थिक दिट्ठि विपाक बाधक। अक्रिय दिट्ठि कर्म बाधक। अहेतु दिट्ठि धयागु निगुयात नं बाधक जुयाच्वन। अथेया कारणयू धात्थेंहे यथार्थ थ्व नाम रूपयात अथवा हेतु (अनात्म) स्वभावयात खंका काइपिं जा कम्तिहे जुइफु। थ्व गथे धाःसा गुगु प्रदीप समानगु तथा

https://dhamma.digital

न्हाय्कं समानगु विशुद्धि प्रज्ञा ज्ञान प्राप्त मजुइकं व उगु मिथ्यादृष्टियात भिन्न भिन्न छुटे याना हटे याना छ्वये फइमखु।

अहो! आश्चर्य थ्व लोकय् चतुरार्य सत्य (दुःख सत्य, समुदय सत्य, निरोध सत्य व मार्ग सत्य) यागु ज्ञान तथा अनित्य, दुःख व अनात्म धैगु ज्ञान च्वः प्वः मिलय् याना यथार्थ भावं कनीपिं गुलितक दुर्लभ खः। वयासिवे नं अभं बाँलाक चित्त आनन्द तया न्यना च्वनिपिं महादुर्लभ जुयाच्वन। थुगुहे भावं विचाः याना यंकेबले सद्धम्म सवन अति दुल्लभं धया बिज्यागु धात्थें नं खः। तसर्थ सब्बदानं धम्म दानं जिनाति धकाः भीसं बुभे जुया कायेमाःगु जुयाच्वन।

छगू थ्व नं खः कि – सद्धर्मोपदेश कनीपिं दुबले तक नं न्यनिपिं दुर्लभ धासेंलि सदुपदेश कनीपिंहे मंत धाःसा गथे जुइ? आः थुगु अवस्थाय् जा भीगु सौभाग्यं भीके सद्धर्मोपदेश न्यनेगु नं इच्छा दु तथा कनीपिं नं न्ह्याःनेहे प्राप्त जुयाच्वंगु दु धायेमाः। थजागु दुर्लभाति महादुर्लभ जुयाच्वंगु सुसंयोग तथा सुवर्ण मौकायात त्वःमफिकेगु अथवा चुके मयायेगु, थ्वहे भीत अनन्त उपकार जुइगुया पुसा (हेतु) खः।

अनिच्च सञ्ञिनो मेघिय अनत्त सञ्ञा सण्ठाति। अनत्त सञ्ञिनो अस्मिमान समुग्घातं पापुणाति दिट्ठेव धम्मे निब्बानं।।

तदर्थ, मेघिय – भो मेघिय !, अनिच्च सञ्ञिनो – अनित्य (रूप, वेदना, सञ्ञा, संखार, विञ्ञाण अनित्य) धकाः लुमंका (भावना याना) च्वम्हेसिया, अनत्त सञ्ञा – अनात्मा धयागु भाव मनय् लुमना च्वनिगु जूसां, सण्ठाति – स्वाभाविक स्वयंहे मनय् धारण जुया च्वनी, अनत्त सञ्ञिनो – अनात्म धकाः लुमंका (भावना) याना च्वंम्हेसिया, अस्मिमान समुग्घातं – जि, जिगु धयागु अहं मम भाव छुटे जुया फुना वनीगु पाखे, पापुणाति – थ्यनीगु जुल। दिट्ठेव धम्मे – थ्वहे थुगु जन्मय् हे, निब्बानं – सउपादिसेस निर्वाण, पापुणाति – थ्यनीगु जुल।

सकल वट्ट दुक्ख निस्सरण निब्बानस्स सच्छिकरणत्थाय एकं कम्मठानं गहेत्वा भावेय्याथ सुञ्ञागारे, अन्तरायेन सद्धिं निमित्तादिं विचारेथ दिनेदिने।

भावार्थ, सम्पूर्ण महाघोर दुःखमय संसारं अलग्ग जुयाच्वंगु निर्वाणयात साक्षात्कार यायेया कारणय् कुलपुत्रपुत्री तथा सज्जनवर्गपिंसं थथःगु चरित्रानुसार योग्य योग्यगु (४० प्रकारया कर्मस्थान मध्यय्) न्ह्यागु छगुयात धारण यानाव अप्रमत्त जुया भावना यायेगुलि सदा उद्योगाभ्यास यायेमाःगु जुल।

सकाये परकाये च आसं छिन्देय्य पण्डितो।
आसंछेत्वा सुखंसेति आसाय दुक्खितापजा।।

भिक्खवे – भो भो निर्वाण प्रार्थी, संसारय् अनन्त महाभय दुःखपीडा कष्ट जुयाच्वंगुयात खंका सिइका ग्याना च्वंपिं सज्जन कुलपुत्रपुत्रीपिं !, सकाये च – गुलितक प्रेम प्यारो याना विचाः संचा यना तयागु थ्व थुगु थःगु देह काययात नं, परकायेच – मेपिनिगु अथवा स्त्री, पुत्र, पुत्री आदि मेमेगु श्री सम्पत्ति धाक्व अनेनेगु प्यारो जुयाच्वंगु वस्तुयात नं, पण्डितो – कर्म, कर्मफलयात धात्थेंहे विश्वास दुपिं ज्ञानी सज्जन पण्डितपिंसं, आसं – थ्व गुगु अनेनेगु (लोभ तृष्णा) समुदय आश्रव धर्मयात, छेत्वा – त्वाल्हानाव सुचुसे च्वंका छ्वत धाःसा, सुखं – कष्ट पीडा छुंहे मजुइक सुखपूर्वक, सेति – वने, च्वने, द्यने दइ(दुःख जुइ मखु), आसाय – थ्वहे थ्व थुगु नुगलय् च्वंगु चित्तं चा नं न्हि नं अनेनेगु आशा (लोभ, तृष्णा) बढय् यानाच्वंगुया कारणं, पजा – बह्मादि, देव, मनुष्य प्राणिपिन्त, दुक्खिता – नाना प्रकारया शारीरिक रोग, मानसिक रोग, जुइका सह याना सहयाये मफयेक आपाः आपालं पीडा कष्ट दुःख जुइका च्वनेमाःगु जुयाच्वन। तसर्थ दुःखं

https://dhamma.digital

उत्तीर्ण जुया वनेगु मौका थुगुहे अवस्थाय् झीत सुसंयोग प्राप्त जुयाच्वंगु दु। झीपिं मसीनिबलेहे उद्योग बल याना याकनं प्राप्त याना कायेगु स्वया दिसँ।

ध्व थुगु संसारय् सलंस, दोलंदो, कल्पतक जन्मकया चाहिला जुयाच्वंसा नं न्यनेगु मात्रहे नं दुर्लभगु सुक्ष्मातिसुक्ष्म, महागम्भीर जुयाच्वंगु सम्मासम्बुद्ध तथागतया सद्धर्मोपदेश च्वः प्वः मिलेयाना तःगु नेपालबासी सकल दाजु, किजापिन्त निगू लोकेसनं सदा हितोपकार जुइमा धकाः मैत्री पूर्णगु चित्त याना, थुगु सफु चिकिचाधंसा नं तथागतोपदेश तःधंगु खः धकाः विश्वास याना शिरय् छुनाव छुं भति थःगु मातृ भाषां अनुवाद यानागु खः। थुगुहे पुण्यया प्रभावं तथागतयागु शासन नेपाल देशय् नं हानं सकभनं चिरस्थायी जुइमा।

सकल लोकजनपिनिगु चित्तय् सद्धर्म द्वाहाँ वनेमा।। इति।।

।। इदं मे पुञ्ञं सिघंपप्पोति निब्बानं।।

तुम्हेहि किच्चं आतप्पं, अक्खातारो तथागता।
पटिपन्ना पमोक्खन्ति, झायिनो मारबन्धना।।

छिमिसंहे थथःगु ज्या यायेमाः तथागतं केवल मार्ग जक क्यना बिइ। ध्यान यायेगु मार्गय् वंम्ह ध्यानी मारया बन्धनं मुक्त जुइ। धम्मपद २७६

।। समाप्त।।

Dhamma.Digital

स्वंग मिखां स्वेगु न्हय्कं

(१) आदि-प्रथम उत्पत्ति जूगुयात स्वेगु मिखा।

(२) मध्य-वर्तमान
जुयाःवगुयात
स्वेगु मिखा।

(३) अन्त-निशेष
निरोधज्वीगुयात
स्वेगु मिखा।

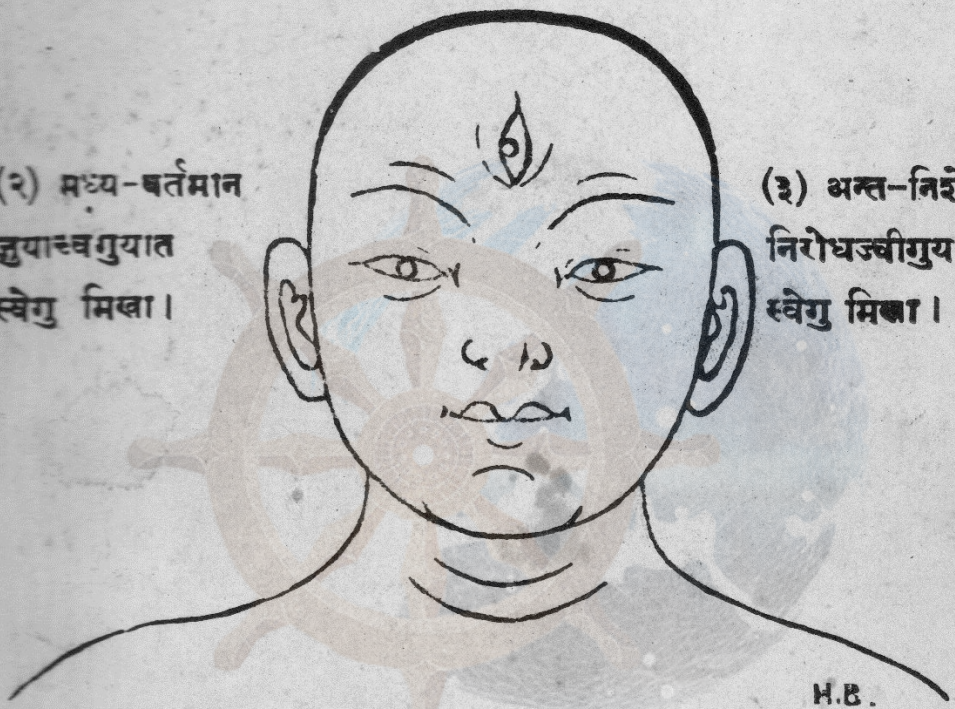

H.B.

Dhamma.Digital

अनुवादक
भिक्षु प्रज्ञानन्द

प्रकाशक
बुद्धोपासकोपासिकार्पि

बु० सं० २४६८,
ने० सं० १०८५,

https://dhamma.digital

स्वंग मिखां स्वेगु न्हय्कं

प्रकाशकः
बुद्धोपासकोपासिकापिं।

बुद्ध सम्बत २४९८
विक्रम सम्बत २०११

अनुवादक :
भिक्षु प्रज्ञानन्द

मुद्रकः
विश्वबन्धु प्रेस,
कोबाहाल।

Dhamma.Digital

https://dhamma.digital

नम्र निवेदन

चुतिं यो वेदि सत्तानं, उपपत्तिञ्च सब्बसो।
असत्तं सुगतं बुद्धं, तमहं ब्रूमि ब्राम्हणं।।

तदर्थ – प्राणिपिनिगु उत्पत्ति व मृत्युया कारणं बाँलाक स्यूम्ह, आसक्त रहितम्ह, सुगति प्राप्त जुया बोध जुइधुंकुम्ह व्यक्तियात जिं ब्राम्हण धाय्। (धम्मपद ४१९)

उक्त श्लोकं नंवाना च्वंगु गम्भीर अर्थ ज्ञानयात गथे साधारण निग मिखांजक स्वया च्वंपिंसं खंका थुइकाकाये मफुगुखः हानं आदिमध्यान्त यागु स्वंगू मिखा चायेका स्वया दीपिंसं मात्र खंका थुइका काये फइगुखः। अथेहे अजागुहे –

थ्व थुगु स्वंग मिखां स्वयेगु सफू छगूनं छापेयाके धकाः अनुवाद याना तयागु ताहेदत। त्रिशूलि सांगु बजार यापिं बुद्धोपासकोपासिकापिंसं सफू छापेयाकेत चन्दा बियातगु दँ, निदँतिहे दत, अथेनं मेमेगु कार्य याना थुगु सफू पिकाये मफयाच्वंगु खः। छगू खँ थथेनं जुलकि थुगु सफू अनुवाद याना तयागुयात, अन्य वर्गपिंसं स्वयाव गुलिसिनं थथे धाल – "भीत मेमेगु थानय्, क्वँनेयागु धर्म म्वा। गुगु दकसिवे तःधंगु भीगु नेपालय् च्वंगु महायान धर्म खः वहे छगूजक दत धाःसा गाहेगा। थ्व थजागु सफू स्वयेमागु मदु धकाः।" एवंरूपं थजागु खँया छलफल जुयाच्वंगुलि, उपासक छम्हसें तहकित याना जवाफ बिलकि – "थुगु सफू खास् प्रचार यायेयोग्यजू। थुकि ज्ञानी सज्जनपिं सुंहे तंम्वेकी मखु। हानं सुयातं हानि जुइनं मखु। छाय् धाःसा प्राणिहिंसा याये मज्यु धायेवंतुं नाय्तय्त हानि जुइगुनं मखु, तंम्वेकी मागुनं मदु। अय्ला, थ्वं त्वंने मज्यू धायेवंतुं, अय्ला त्वनाच्वंपिन्त हानि जुइनं मखु, तंम्वेकी मागुनं मदु। व फुक्क थःथपिनिगुहे विचार खः।"

वर्थेतुं थानेयागु धर्म, क्वँनेयागु धर्म धकाः धयाच्वने मागुनं मदु। मुख्यनं संसारवासी सकलयां दुःख धैगु यईगुहे मखु, दुःख फुकेया कारणयूहे जक ज्या, खँ सनाच्वंगु खयेफु। तसर्थ गुगु ज्या, खँ, कार्याचरणद्वारा जन्म, जरा, व्याधि, मरणादि सम्पूर्ण दुःखयात फुकाछ्वये फइगुखः, वहे महा तःधंगु धर्म खः। उकियातहे ज्ञानी सज्जनपिंसं मानेयाना काये योग्यजू। वर्थेतुं मिथ्यादृष्टि त्वति, धायेवंतुं मिथ्यादृष्टित तंम्वेकी माःगु मदु। यदि ज्ञानी सज्जनपिं खःसा मिथ्यादृष्टियात त्वता सम्यक् दृष्टि धारण याना काई। धम्मपदेनं धयातगु दु –

ओवदेय्यानुसासेय्य, असब्भा च निवारये।
सतं हि सो पियो होति, असतं होति अप्पियो।।

तदर्थ – उपदेश या, अनुशासन या, असभ्य बान्हि छुटेयाना ब्यु (छुटेयाना छ्व) धकाः धाईम्ह व्यक्ति, सत्पुरूषपिनि यई, असत्पुरूषपिनि यईमखु। थथे धकाः तहकित् याना धासेंलि, थ्वहे खँयात सदर धकाः सकसेनं निश्चय, निर्णय यागु जूयानितिं थौं थुगु चिकिचाधंगु सफू छगू छापेयाकागु खः। तर थुकि जिगु लेखय्नं, कम्पोजितरतय्नं, हानं छापेयागुलिनं छुं गुगुं गनं गनं तुत् फुत् जुयाच्वंगु दयेफु, सज्जन पाठक वर्गपिंसं व उगु त्रुतिपाखे ध्यान मतसे गुगु आदिमध्यान्तेसं कल्याणकारकगु सस्सतदिट्ठि तथा उच्छेददिट्ठि, हरेक मिथ्यादृष्टिं अलग्ग जुयाच्वंगु परिशुद्धगु तथागतयागु धर्मय् स्वंग मिखा चायेका स्वया दी धैगु अनन्त आशा दुगु जुल।

हानं थ्व थुगु सफू छापेयाकेत चन्दातया बिज्यापिं (दीपिं) सकल बुद्धोपासकोपासिकापिन्त बारम्बार धन्यवाद! वय्कपिनिगु सहायताद्वाराहे थुगु सफू मुद्रित जूगु खः।

अनुवादक

https://dhamma.digital

नमो तस्स विभज्जवादिनो

सत्व प्राणिपिनि च्यूतिचित्त (मृत्यु) जुइगुया कारण बुद्धोपासक छम्हसें प्रार्थना यागु।

प्रश्न

भन्ते! छलपोलयाके जिं छगू प्रश्न न्यने धकाः मती तया तयागु ताहे दत। मेता खँ मखु कि – थ्व लोकय् सत्वप्राणिपिं च्यूति चित्त (मरणान्त) कालय् जहान परिवारपिं तथा ज्ञाति बन्धुपिं वया बिचा संचायायेगु अथवा यत्नोपाय याना च्वनीगु कर्तव्य धर्महे खः। उगु बखतय् गुलिं गुलिं बिरामित मरणान्त जुयाच्वंसानं प्राण (आत्मा) छुटे जुइ थाकुयाव घिटि घिटि च्वना सापहे दुःख कष्ट सिया च्वना च्वंपिनं दु। हानं गुलिं गुलिं धाःसा छकोलंहे शान्त पूर्वक प्राण (आत्मा) छुटे जुया मृत्यु जुया वंपिनं दु।

उके मध्यय् मरणान्त अन्तिम जुइकानं प्राण छुटे जुइ थाकुया च्वंपिन्त, बिरामिया शरीरय् च्वंगु प्राण (आत्मा) पिहाँ वने मफया दुःख कष्ट जुयाच्वन। अतएव वया प्राण पिहाँ वनेत अपुकेमा धका, जहान परिवारपिंसं अथवा सुं गुम्हेसिनं व च्वना च्वंगु छ्यँया पौ प्वाखना बिइपिनं दु। हानं गुलिसिनं मभिंगु क्वेयागु द्वारपाखें पितछ्वये मज्यू धकाः प्राणान्त जुयाच्वंम्ह बिरामियात अनेनेगु यत्नोपाय याना च्वनिपिंनं दुगु जुयाच्वन। हानं गुलिसिनं प्राण मस्तकं चशुप्वालं पितछ्वयेमा धकाः अनेनेगु योग क्रिया चलेयाना चशुप्वा ह्वखना पिहाँ वन धकाः विश्वास याना मानेयाना च्वंपिनं दु। व अमिगु विचाः थथे खः कि – मृत्युजूपिं प्राणिपिनिगु प्राण गुलिसियां म्हुतुं पिहाँ वनी, गुलिसियां मिखाँ, गुलिसियां न्हाय्, न्हाय्पनं इत्यादि नवद्वार मध्यय् छगू न्ह्याथासं जूसानं पिहाँ वनी।

उके मध्येसनं चशुप्वालं पिहाँ वन धाःसा भिंगु सत्गति प्राप्त जुइ धकाः पूर्ण पूर्ण विश्वास यानाच्वंगु जुयाच्वन। तसर्थ अमिसं उगु रूपं बिचार यानाच्वंगु धात्थेंहे मिथ्याभावय् लाःला कि मला? प्राणिपिं मृत्यु जुइगु बखतय् गुगु विञ्ञाण अथवा प्राण थुगु शरीरयात त्वता मेगु शरीरय् प्रवेश जुया द्वाहाँ वनीगु धात्थें खःला?

जिंजा छगू बुद्धोपदेश ग्रन्थय् खनागु दु कि – प्राणिपिं च्यूति (मृत्यु) जुइगु खँ यात, प्राण अथवा विञ्ञाण थुगु शरीरयात त्वता मेगु शरीरय् प्रवेश जुल। अतएव थुगु भ्वाथगु छ्यें त्वता मेगु न्हुगु छ्यें द्वाहाँ वनेगु थेंतुं धकाः मनय् भापा बिश्वास यानाच्वन धाःसा मिथ्यादृष्टि खः धकाः कना तल। थुगु खँय् जित दुविधा जुयाच्वन।

छगु हानं जिगु मनय् बिचार लुयाच्वंगु छु धाःसा, प्राणिपिनि मनो विञ्ञाण लोप जुइगु बखतय् चक्खुविञ्ञाण सोत विञ्ञाणादि पञ्चद्वार विञ्ञाण फुक्कंहे छगू पाखं लोप जुइगु जुइमा। अथे मखुसा क्रमानुसारं छगू धुनेव छगू लोप जुइगु जुइमा धकाः विचाः जुयाच्वन। थुकिया खँ गथे खः? बाँलाक सिइकातये धैगु इच्छा जुयाच्वन।

मेमेपिं गुलिं भन्तेपिंसं धाःसा थथेनं धया बिज्यातकि गुपिंखः प्राणिपिं च्यूति (मृत्यु) जुइगु अवस्थाय् अमिगु विञ्ञाण थुगु शरीरयात त्वता मेथाय् मेगुहे शरीरय् प्रवेश जूवन धकाः मनय् धारण याना विश्वास यानाच्वन धाःसानं सस्सतदिट्ठि धकाः धाइ। हानं व उगु विञ्ञाण पिहाँ मवंसे शरीरय् दुनेहे लोप जुया फुना वनीगु धकाः मनय् धारण याना विश्वास यानाच्वन धाःसानं उच्छेददिट्ठि जुयाच्वन।

थुकि धात्थेंहे क्वातुक ज्वनातये योग्यतागु बुद्धोपदेशानुसारं गुम्ह पुद्गलं पञ्चशील स्यंका दुराचार कर्म याःगुद्वारा अपाय दुर्गतिपाखे (पटन जुइ) उत्पत्ति जुइगु खः, उकियात अकुशल चेतना धकाः धाइ। हानं गुगु पञ्चशील पालन याना (दान, शील) सुचरित्र कर्म याःगुद्वारा मनुष्य भाव तथा देवभाव सत्गतिपाखे उत्पत्ति जुइगु खः, उकियात कुशल चेतना धकाः धाइ। हानं रूप भूवनपाखे थ्यनिगु गुगु भावनादि युक्तगु कर्म योग (कर्मस्थान) याःगुयात रूपावचर कुशल चेतना धकाः धाइ। वथेंतुं अरूप भूवनपाखे थ्यनिगु भावनादि युक्तगु कर्म योग याःगुयात अरूपावचर कुशल चेतना धकाः धाइ। उक्तानुसारं पुद्गलपिंसं गजा गजागु चेतनाद्वारा कर्माचरण याःगु खः अजा अजागुहे भूवनय् उत्पत्ति जुइ योग्य योग्यतानुसारं प्रति सन्धि विञ्ञाण तथा पवत्ति विञ्ञाणयात उत्पत्ति जुइ धकाः कना बिज्यात।

https://dhamma.digital

एवरूपं गुगु गुगु भूवनय् कुशल, अकुशल चेतनानुसारं कर्म तथा कर्मया फल हिसापं मेगु जन्मपाखे उत्पत्ति जुल धकाः धागु जुर्सेलि, अथेजुसा गुम्ह च्यूति चित्त लोप जुइधुंका मृत्यु जूम्ह पुद्गल प्राणिया न्हापा मृत्यु मजूनिबले वया ऐश्वर्य, श्री सम्पत्ति, धन, जन परिवार समेतं वया ज्या, खँ, यानाच्वंगु लुमंकातगु फुक्कयातं गनखः मेथाय् मेगुहे जन्म उत्पत्ति जुइ धुंकानं, पुनर्वार वं गथे सिइकेफत? गथे धायेफत? गुम्ह मृत्यु जुइधुंकुम्ह पुद्गलप्राणिया विञ्ञाण मेम्हसिके प्रवेश जुयाव अथवा पुलांगु छ्यें त्वता न्हूगु छ्यें द्वाहाँ वनेगुथें छगू प्रकारं स्वाँमा हनेगुथें धाःसानं छगुलिं छगू जन्म माःहनाच्वन जुइ। अथेया कारणय् गुगु चेतनां सिइके योग्यगुयात क्वातुक दृढता पूर्वक ज्वना तःगु जुयानितिंहे सिइकेफुगु धायेफुगु जुइमा। कित मखुसा मृत्यु मजूनिबले गुम्ह रक्षा याना च्वंम्ह आरक्षा देवता व उम्ह जन्म जूवंम्ह पुद्गल याके प्रवेश जुयाव पूर्व जन्मयागु खँ धायेफुगु जुइमा। अथे मखुसा पूर्व जन्मयागु ज्या, खँ, गथेयाना धायेफइ, सिइकेफइ, धकाः मनय् विचाः लुयावल। थजा थजागु ज्या, खँ धर्मयात ल्वाक ब्वक मजुइक अथवा सस्सतदिट्ठि पाखेनं छुटे जुइक, उच्छेददिट्ठि पाखेनं छुटे जुइक धात्थेंहे तथागतयागु सदुपदेशानुसार (मध्यम प्रतिपदा) सम्पूर्ण भव बन्धनं छुटे जुइ फइगु मार्ग ज्ञानयात बाँ बाँलाक सिइकातयेगु इच्छाजुयाच्वन।

छगू हानं परमत्थ स्वभाव व प्रज्ञप्ति स्वभाव यातनं बाँ बाँलाक सिइकातये दतधाःसा थुगु बुद्धोत्पाद कालय् नरजन्म जुयागुया जित धात्थेंहे सफल जुइ तथा अत्यन्त उपकार जुइ धैगु अनन्त आशा दुगु जुल। भन्ते! छलपोलथेंजापिं जिगु भाग्यं थौं दर्शन प्राप्त जूगु बखतय् कष्ट मचासे जिगु उपरय् अनुकम्पा तयाव संक्षिप्त जक जूसानं आज्ञा दयेका बिज्याये माल।

"उत्तर"

साधु! साधु!! उपासक संसारया घोर भयंकरगु दुःख बन्धनं छुटेजुया वनेगु तथा अनुत्तर पुण्य साधन याना मोक्ष निर्वाण प्राप्त यायेगु कामना यानाव थःगु मनय् दुविधा जुयाच्वंगु शंका समाधान यायेयानितिं आदर पूर्वक प्रार्थना याःगु जुयाच्वन। हानं मिथ्याजनपिंसं थुइकां थुइके थाकुगु, खंका खंके थाकुगु गुगु प्रज्ञप्ति तथा परमार्थ स्वभाव धर्मयातनं न्यनेगु, सयके सिइकेगु आचरण याना यंकेगु इच्छा याःगु जुयाच्वन। आः जिं तथागतोपदेशय् कनातगु अनुसारं छुं भति कनाहे त्यना, छिं बाँलाक ध्यानतया अथवा बेक्वगु चित्त मयासे परिशुद्धगु चित्ततया न्यना दिसँ।

गुम्हखः बिरामीया मरणान्त, अन्तिम कालय् कष्ट मजुइक प्राण (आत्मा) पित छ्वयेमा धकाः मनय् भापा बिरामी च्वनाच्वंगु छ्यें'या 'पौ' आदि ह्वखना, चायेका बिइगु। हानं मरणान्त कालय् चशुप्वा ह्वखना प्राण पितछ्वयेगु धकानं, हानं मृत्यु जूपिनि मिखां, न्हासं, न्हायूपनं, म्हुतुं प्राण पिहाँ वन धकाः मनय् भापा विश्वास यानाच्वन धाःसा व उगुपति विचाः यानाच्वंगुयात सहज मिथ्यादृष्टि धकाः कना तल।

धर्मानुकुलं बाँलाक मिलेमजूतले मिथ्यादृष्टिहे जक धाइगु जुयाच्वन। मिथ्या धयागु अःखःगु, भुल जुयाच्वंगु खः। दिट्ठि धयागु वाद (स्वयाच्वंगु) धायेमागु जुयाच्वन। गुगु थःगु शरीर मखेकंहे जिगु अथवा थःगु शरीर धकाः भापा भूलगु, अःखःगु मत् धारण यानाच्वंगुयात सक्कायदिट्ठिथेंहे खः छुं फरक मदु धकाः सिइकेमाल।

सत्व प्राणिपि मृत्यु जुइगुया तरिकायात धर्मानुकूलं मिले जुइक सिइकेगु गुथे धाःसा (पच्छासन्न मरणस्स) अत्यन्त अन्तिम मरणासन्न कालय् (तस्स) व उम्ह प्राणिया (विथिचित्तावसानेवा) विथिचित्तया अन्तिम धयागु जवनया लिपा तदारमण जुइ धुंका नं (भवङ्गक्खयेवा) भवङ्ग फ्वीधुंका भवङ्गया लिपानं (चवनसवेन) पटन जुइयःगु च्यूति शक्तिद्वारा (पच्चुप्पन्न भव परियोसानभूतं) प्रत्युत्पन्न भवया अन्तिम अवसान जुयाच्वंगु (च्यूतिचित्तं) च्यूति चित्त (उप्पज्जित्वा) उत्पत्ति जुयाव (निरूज्झति) निरोध जुइ (तस्मिं निरूद्धावसाने) व उगु च्यूति चित्त निरोध जूगु अवसानय् (तस्स) व उगु च्यूति चित्तया (अनन्तरमेव) अन्तरेहे जक (भवन्तर पटिसन्धान वसेन) न्हापायागु जन्म व लिपायागु जन्मयात मिले जुइसःगु शक्तिद्वारा (पटिसन्धि संखातं) प्रतिसन्धि धयागु (मानसं) चित्त (उप्पज्जमानमेव) उत्पत्ति जुइगु जुया वहे जक (भवन्तरे) लिपा मेगु जन्मय् (पतिट्ठाति) प्रतिस्थित जुया च्वनी।

https://dhamma.digital

थथे धकाः थुगु हिसापं अभिधम्मत्थ संगहलयू कनातगु अनुसारं मरणान्त जुयाच्वंम्हया, मृत्यु मजुवं मरणासन्न जवन न्यागू पतक जुयाव अनंलिपा तदारम्मण, हानं भवङ्ग थुगु हिसापं काल स्वंगू मध्ययू छगू न छगू जुयाव वयांलिपा प्रत्युत्पन्न भव अन्तिम यागु चित्त जुयाच्वन। उगु चित्तयात प्रत्युत्पन्न भवङ्ग मृत्यु जुइगुया कारणं च्यूति चित्त धागु खः। व उगु च्यूति चित्त लोप जुइसाठंहे उगु च्यूति चित्तया (अन्तरे) अन्तिम गुगु लिपा मेगु जन्मयू प्रथम न्हापालाक चित्त लगे जुया तासेजुया च्वनीगु उगु चित्तयात न्हापायागु जन्म व लिपायागु जन्म निगूयातं ज्वरेयाना स्वाकेसःगुया कारणं प्रतिसन्धि चित्त धागु खः। न्हापा जन्मयागु च्यूति चित्त व लिपायागु जन्म प्रतिसन्धि चित्त जपमाला हनेगुथेंतुं मिलेजुयाच्वन। तर थनसंतुं मृत्यु जुया थनसंतुं उत्पत्ति जुल धकाः धाःसा तबिनं तच्वतं सतिना च्वंगु मखु। थन मृत्यु जुयाव, अन उखे उत्पत्ति जुल धकाः धाःसानं सापहे तापागु मखु। थ्व थुगु मनुष्य भूवनं ब्रम्हलोकयूहे उत्पत्ति जुल धाःसानं, धर्मानुकूलं 'अनन्तर प्रत्यय' लगे जुयाव छगूहे समानं उत्पत्ति जुइ धकाः 'मिलिन्द प्रश्नयू' कनातगु दु।

(एकजातियं) छगूहे जन्मयू (पटिसन्धि च) प्रतिसन्धि चित्तनं (भवङ्गञ्च) भवङ्ग चित्तनं (तथा) अनंलि मेगु (चवन मानसञ्च) च्यूतिचित्तनं (एकमेव) छगुहे समान जुयाच्वन (तथेव) अथेहे (एकविसयञ्च) समानगु आरमणनं दयाच्वन। थुगु हिसापं अभिधम्मत्थ संगहल् धयातगुया कारणं छगू, छगू जन्म पतिकं प्रतिसन्धि, भवङ्ग, च्यूति थुग पति चित्त स्वंगूजुसां न्ह्याबलेसनं उथेंहे एकनास जुयाच्वन। व उगु चित्तद्वारा प्रतिसन्धि च्वनिबले, हानं न्ह्योवइगु बखतयू आदि उगुहे चित्तद्वारा भवङ्ग पात जुइ। उगुहे चित्तद्वारा च्यूति जुइ धकाः कना तल।

कर्म, कर्मनिमित्त, गतिनिमित्त, थुगुपति स्वंगूमध्ययू न्ह्यागु जूसां छगूयात आरमण याःगु जुयाव, आरमण हिसापं नं उगु चित्त स्वंगू उथें जुयाच्वन। आः थन कर्म धयागु गथे धाःसा – थम्हं गुगु कर्म याःगु बखतयू कुशल चेतना वा अकुशल चेतना उत्पत्ति जूगु खः उकियातहे धयातल। कर्म निमित्त धयागु – गुगु कुशल कर्म याःगु बखतयू विहार, चीवर, पिण्डपात्र, पुष्प, धूप, दीप, छत्र, ध्वज, पताकादि, हानं अकुशल कर्म याःगु बखतयू – भाला, चुपि, धनुष, वाण, दण्ड, पाश, शस्त्र अस्त्रादि पुब्बकिरिया सामानयात धयातल। हानं गति निमित्त धयागु – मरणासन्न (मरणया अन्तिम) कालयू गुगु लिपा, थः न्हूगु जन्म जूवनेथायू यागु थम्हं भोग यायेदइगु देव विमान, नन्दनोद्यान, कल्पवृक्ष, देवकन्या, अनेनेगु मनोहरगु स्थानादि, हानं नरकाग्निज्वाला, नर्ककुण्डल, घोर भयंकरगु अंगाध, महा ग्यानापुसे च्वंगु स्थानादि निमित्तयात धयातल।

उक्त कनातगु निमित्त (आरमण) स्वंगू मध्ययू न्ह्यागु छगूयात प्रतिसन्धि भवङ्ग च्यूतिचित्तं खने दया वइगु जुयाच्वन। छगू खँ सरासर वनाच्वंम्हयात अचानक ल्यूनेपाखें तलवारं पाला छ्यों त्वाल्हानाव मृत्यु जुल धाःसानंतबि व उगु आरमण स्वंगू मध्ययू न्ह्यागुजूसानं छगूयात मखनिमखु अवश्य दृश्य जुयाहे जक मृत्यु जुइ धकाः सिइकेमाल।

(अतिते) अतित कालया (कप्पकोटि सतसहस्स मत्थकस्मिंपि) कल्प लक्खछिगू कोटि न्हापायागु (कम्मे) कुशलाकुशल कर्मयात (कते) यानातःगु दयाच्वंसानं (तस्मिंखणे) व उगु सन्धि जूगु क्षणयू, भवङ्गयात जूगु क्षणयू, मृत्यु जूगु क्षणयू (कम्मं वा) कर्म जूसानं (कम्मनिमित्तं वा) कर्म निमित्त जूसानं (गति निमित्तं वा) गति निमित्त जूसानं (आगन्त्वा) वयाव (उपट्ठाति) सन्मूखयू वया च्वं वइगु जुल। थुगु हिसापं सम्मोह विनोदनि अट्ठकथालयू धया तःगुया कारणं गुगु प्रतिसन्धि, भवङ्ग, च्यूतिचित्तं व उगु आरमण स्वंगू मध्ययू छगू नं छगू खालि मजुइक खना च्वनी धकाः सिइका कायेमाल।

(मरण कालेपन) मरणान्तकालयू (चुतिचित्तो परि सत्तरसम चित्तस्स) च्यूतिचित्तं च्वेपाखे लिखतं हिसाब यात धाःसा १७ पतकगु चित्तया (ठीतिकालं) स्थीतिकालयात (उपादाय) आरम्भयाना (कममजरूपानि) कम्मज रूपादि (नउपज्जन्ति) उत्पत्ति जुइमखु (पुरेतरं) व गुगु १७ पतकगू चित्तया 'ठी' क्षणं न्हापा उत्पत्ति जूगु उप्पाद क्षणयू (उप्पन्नानि) उत्पत्ति जुइ धुंकुगु (कम्मज रूपानिच) कम्मज रूप (च्यूतिचित्त समकालमेव) च्यूतिचित्त व समान कालयूहे जक (पवत्तित्वा) उत्पत्ति जुयाव (निरूज्झन्ति) लोप जुइ। (ततोपरं) व उगु कम्मज रूप लोप जुइधुंका (चित्तज, आहारज रूपञ्च) चित्तज, आहारज रूपनं (वोच्छिज्जति) छुटे जुइ (ततो) व गुगु कम्मज, चित्तज, आहारज रूप स्वंगू छुटे जुइ धुंका (परं) लिपा (उतुसमुट्ठान रूप परंपरा) ऋतुज रूप परम्परा स्वातु स्वाना

https://dhamma.digital

वयाच्वंगु (याव मतकलेव संखाता) मृत्यु जुइधुंका ध्वग्गिगु मृतक शरीर धाइथाय् तकनं (पवत्तन्ति) परिवर्तन जुजुं वया च्वनिगु जुल।

थथे धकाः अभिधर्म संग्रहलय् कनातगुया कारणं, गुगु आरमण यानाव च्यूतिचित्त जुल धायेव, च्यूतिचित्तया लिखतं गणितयाना यंकेबले १७ पतकगु चित्तया 'ठी' क्षणंनिसें कम्मज रूप उत्पत्ति जुइमखु। व उगु १७ पतकगु चित्तया उप्पाद क्षणय् उत्पत्ति जूगु कम्मज रूपनं च्यूतिचित्त व छगूपाखं लोप जुइ। उगु कम्मज रूप लोप जुइधुंका चित्तज, आहारज रूपनं छुटे जुइ। अनंलिपा मृतक शरीर तकनं उतुज रूप स्वातु स्वास्वां परिवर्तन जुजुं वनाच्वनी। थुग हिसापं च्यूतिचित्त लोप जुइगुया तरिका खः। हानं कम्मज, चित्तज, आहारज लोप जुइगु तरिकायातनं बाँलाक मनय् धारण याना लुमंकाव मरणासन्न अन्तिम जुयाच्वंम्हया विञ्ञाण निश्चय नं पिनेपाखे पिहाँ वनिगु मखु धकाः सिइका कायेमागु जुल।

अथेया कारणय् गुम्ह बिरामीया मरणान्तय् (आत्मा) प्राण पिहाँ वने मफयाव कष्टजुया मच्वन। कष्ट मजुइक प्राण पित छ्वयेमाल धकाः छ्यँया पौ आदियात प्वाःखना बिइगु हानं चशुप्वा ह्वखना प्राण पिहाँ वन धकाः धागु धर्मानुकूलं मिले मजूगु जुयाच्वन। एवरूपं मनय् धारण याना विश्वास याना च्वनेगुजा धात्थेंहे भूल खः। उकियातहे मिथ्यादृष्टि धकाः धयातल। थुगु खँ मिलिन्द प्रश्नय् नं कना तगु दु।(मिलिन्द प्रश्न सफूपाना ८८)

१. लोभ धयागु कामुप्पादान, २. मिथ्यादृष्टि ख्वीनिगू (६२) धयागु दिट्ठुप्पादान, ३. दोहयागु आचरणथें, खिचायागु आचरणथें इत्यादियात आचरण याना संसारं छुटे जुइ धकाः भापा च्वनिगु सीलब्बतुप्पादान, ४. थ्व जिगु शरीर खः जिगु शरीर दु धकाः भापा च्वनिगु, अत्तवादुप्पादान, थुगुपति उपादान प्यंगूमध्यय् गुगु शरीरं प्राण पिनेपाखे पिहाँ वनाव मृत्यु जुइगु धकाः मनय् धारण याना विश्वास यानाच्वंगुया कारणं अत्तवादुप्पादान, मिथ्यावाद जुयाच्वन।

थुगु खँय् छगू उपमा गथे धाःसा, लोहँ ग्वारा लखे लेहेंपुया च्वनिमखुगु थेंतुं, मिथ्यादृष्टि धयागुनं दुःख शान्त जुइगु (सत्गति)पाखे थ्यनिगु असम्भव खः धका, एकनिपात अङ्गुत्तर अट्ठकथालय् कनातगु बमोजिम शरीरय् च्वंम्ह प्राण पिहाँ वनाव मृत्यु जुल धकाः मनय् भापा विश्वास याना काल धाःसा दुःखं छुटे जुइगु मार्गयात बाधक जुयाच्वंगु मिथ्यादृष्टि खः धकाः बाँलाक सिइकातयेमागु जुल।

छगू हानं उक्त प्रश्न न्यंगु खँ – मनो विञ्ञाण व पञ्चद्वार विञ्ञाण छगूपाखं लोप जुइगु जुइमा। कित मखुसा छगू धुनेव छगू लोप जुइगु जुइमा धागु खँ यात, उत्तर थथे दु कि – विञ्ञाण खुगु छगूपाखं लोप जूयाव मृत्यु जूगु मखु, गुगु पञ्च विञ्ञाण च्यूतिचित्तया स्थान मखु, मनो विञ्ञाणजक च्यूतिचित्त एकून विसति १९ (स्थान) जुयाच्वन। शरीरया दुनेयागु विञ्ञाण मेथायूपाखे सरेजुया (ल्त्यया) वनीगु धकाः मनय् भापा विश्वास याना काल धाःसा सस्सतदिट्ठि खः। हानं शरीरया दुनेहे विञ्ञाणादि फुक्क लोप जुयाव फुना वनी, पुनर्जन्म धयागु मदु धकाः मनय् भापा विश्वास याना काल धाःसानं उच्छेददिट्ठिखः। थुगु हिसापं निगू प्रकारया निगूधार दयाच्वन धकाः ग्रन्थय् कनातल।

थुगु खेंनं सज्जन कुलपुत्र, पुत्रीपिंसं विचाः याना कायेमागु खँ थथेकि – गुगु विञ्ञाण लोप जुइधुंका हानं मेगु विञ्ञाण उत्पत्ति जुइमखुत, अनंतुं तनावनी फुनावनी धकाः विश्वास याना काल धाःसा जक उच्छेददृष्टि जुइ। पटिच्च समुप्पाद यागु खँ प्रश्न न्यंगु बारे उत्तर बियातगु दु, उकेमध्यय् कनातगु अत्तनय प्यंगु प्रकारय् मिले जुइक मिलेयाना काये ससातिनि सस्सतदिट्ठिं छुटेजुई। प्रत्युत्पन्न जन्म च्यूति विञ्ञाण अनन्तर प्रत्यय लगेजुयाव लिपायागु जन्म प्रतिसन्धि विञ्ञाण जुल धकाः कारण फल छुटे जूगु मखु। उके सन्धि स्वाना एकत्थ हिसापं (बुझेजुया) सिइका काल धाःसा उच्छेददिट्ठिं छुटेजुई।

न्हापायागु च्यूति विञ्ञाणनं छगू स्वभाव। लिपायागु प्रतिसन्धि विञ्ञाणनं छगू मेगुहे स्वभाव धकाः स्वभाव लक्षण फरक फरक जुयाव नानत्थ रूल अनुसारं सिइका बुझेजुया काल धाःसा सस्सतदिट्ठिं छुटेजुई धकाः सम्मोह विनोदनी अट्ठकथालय् कनातल। थुगु हिसापं सस्सतदिट्ठि तथा उच्छेददिट्ठिं छुटे जुइक थाय् थासय् रूल प्यंगुलिं बिचा याना स्वये सयेका कायेमागु जुल।

https://dhamma.digital

पुनर्वार उक्त प्रश्न न्यंगु खँ – मृत्यु जुइधुंकुम्ह सत्वं हानं मेगु जन्मय् पुर्वजन्मयागु खँ स्यूगु, धायेफुगु विषयय् गुगु चेतना धर्महे सिइकेफुगु हेतु दुगु जुयाव स्यूगु जुइमा। कित मखुसा मृत्यु मजूनिबले रक्षायाना च्वंम्ह आरक्षा देवता गुम्ह पुनर्जन्म जूवम्हयाके (आकर्षित जुया) दुबिनाव स्यूगु तथा सिइके फुगु जुइमा, धकाः न्यंगुबारे, उकियात उत्तर थथे दु –

चेतना धर्महे स्यूगु, हेतु दया स्यूगुनं मखु। मृत्यु मजूनिगु बखतय् वइत रक्षायाना च्वंम्ह देवता दुबिना अतएव देवतायागु आधारं सिइकेफसानं, धायेफसानं स्वयं थमंहे स्यूगु धायेफुगु थहरे मजू अथवा स्यूगु मखु। वजा न्हापा थम्हं आशिका प्रार्थना यानावगु दुगु जुयाव अतित पूर्वजन्मयागु खँ जातिसर ज्ञानं स्यूगु कारणयात जातक निपात शास्त्रय् पिहाँ वयाच्वंगु दु। तर अभिञ्ञाणंथें जातिसर ज्ञानं स्यूगु मखुनि।

अभिञ्ञाणं युक्त जुयाव सिइकेफुगु गथे धाःसा (इद्धिविधं, दिब्बसोतं, परचित्त विजानना, पुब्बेनिवासानुस्सति, दिब्बचक्खुति पञ्चधा) धकाः अभिधम्मत्थ संगह गाथानुसारं लौकिक अभिञ्ञाण ५ गु मध्यय् इद्धिविध अभिञ्ञाणं नाना प्रकारया रूप भेष धारण यायेफु, दिब्बचक्खु अभिञ्ञाणं इच्छा जूगु तक रूपयात खंकेफु, दिब्बसोत अभिञ्ञाणं इच्छा जूगुतक शब्दयात तायूकेफु, चेतोपरिय अभिञ्ञाणं इच्छा जूगुतक मेमेपिनिगु चित्तय् तगु खँ सिइकेफु, पुब्बेनिवासानुस्सति अभिञ्ञाणं इच्छा जूगुतक न्हापा लिपायागु विषययात सिइके फुगु जुयाच्वन।

अभिञ्ञाण मखुगु जातिसर ज्ञानं अतित जन्मयागु ज्या खँ विषययात छुं छकुचा मात्र सिइकेफु। अभिञ्ञाणंथें इच्छा जूगु तक्कयात सिइकेमफु। थुगु हिसापं अभिञ्ञाण व जातिसर ज्ञान फरक जुयाच्वंगुयात जातक निपातग्रन्थयागु प्रमाण कयाव बुझेजुया कायेमाल।

जातक निपातय् कनातगु – तेमिराज कुमार जन्म जुया लच्छिति दुगु बखतय् राजभवनय् श्वेतछत्रया क्वे आभरणालंकारं तीका लासाय् थ्यनातल। उगु बखतय् महानगु श्री सम्पत्ति ऐश्वर्ययात खन, खनाव विचाः याना स्वत – थ्व थुगु छ्यें जि गनं जन्म जूवगु? उगु बखतय् स्वयं थम्हं सियावल कि, त्रायत्रिंश देवलोकं वयागु खः धकाः। हानं देवलोकय् उत्पत्ति मजूनिबले उस्सद नर्कय् नर्कभोग याना वयागु खँ यातनं सियावल। हानं नर्कय् पटन मजूनिबले बाराणसि नगरय् न्यीदँ तक राजा जुयाव मखुगु बिनिसाप (अत्याचार कर्म) यानागुया कारणं चेदोल (८०) वर्ष तक नर्क भोग यायेमाल धकाः जातिसर ज्ञानंहे सियावगु खः।

नारद जातकय्नं कनातगु दु – अलात अमात्यं कस्सप तथागतया चैत्यस पुष्पमालादिं पूजायाना वयागुया कारणं अमात्यया कूलय् जन्मजुया सुखभोग प्राप्त जूगु खः धकाः जातिसर ज्ञानं मस्यूगु जुयाव, गुगु गोघातक यानावयागु जन्मतक्कयात स्यूगु जूयानितिं, अकुशल कर्म मभिंगु फल मब्यू धकाः मिथ्यादृष्टि धारण यानाकाल।

हानं बिजक ग्रामपुत्रं – कस्सप तथागतया शासन कालय् पाहारिया जुयाव सा तंगुयात माःजुयाच्वंगु बखतय् लँ द्वना च्वंम्ह भिक्षु छम्हेसिनं वयाके लँ न्यंगु जुयाच्वन। उगुहे अवस्थाय् तं पिकया बोबिल कि गथिंजाम्ह गामा भिक्षु थ्व ला उलिहे मस्यूम्ह धकाः। उकियागुहे कारणं परया दास जुयाव आपालं दुःखभोग याना च्वनेमाल धकाः मस्यूगु जुयाव, गुगु न्हापायागु जन्मय् महाजन जुया दान, शील पुण्ययाना वयागुयात जक स्यूगु जुयानितिं कुशल कर्म भिंगु फल मब्यू धकाः मिथ्यादृट्ठि धारण यानाकाल।

मिथिला नगरय् अंगति राजाया म्त्याय् रूजा धयाम्ह (आनन्द स्थविरया अवतार) राजपुत्रीं जातिसर ज्ञानं अतित न्हेगू जन्म, अनागत न्हेगू जन्म थ्यंकनं स्यूगु जुयाव राजगृह नगये सुवर्ण कारकया पुत्र जुया परदार कर्म (व्यभिचार) यानावयागु जन्म यातनं स्यूगु जुयाच्वन। उगुहे कर्मफलं कौसम्बी नगरय् मिसा जुया जन्म जुयागु यातनं, हानं वहे कर्मफलं महारौरूव नर्कय् उत्पत्ति जुया नर्कभोग यानावयागु यातनं, हानं दुगु जुया जन्म जुयागु यातनं, माक जुया जन्म जुयागु यातनं, दोह जुया जन्म जुयागु यातनं, नपुंसकजुया जन्म जुयागु यातनं, पण्डकजुया जन्म जुयागु यातनं, एवरूपं अतितय् न्हेगू जन्म जुयाव आपा आपालं दुःखभोग याना वयागु यातनं जातिसर ज्ञानं स्यूगु जुयाच्वन।

अनंलि हानं गुगु मिसा जुया जन्म जुयाच्वंगु बखतय् मिसाजुयाच्वंसानंतबि त्रिरत्नयागु भावभक्ति, दान, शील पुण्य कर्मयाःगु जुया नितिं, उकियागु कर्मफलं लिपायागु जन्मय् शक्रदेव राजाया देवरानी धायेका जन्म

https://dhamma.digital

जुइतिनि (जूवने मानि) धैगुयातनं, हानं देवकन्या जुइतिनि धैगुनं, हानं देव अप्सरा जुइतिनि धैगुनं, रूजा राजपुत्री धायेका जन्म जुइतिनि धकानं, अनंलि त्रायत्रिंश देवलोकय् महान् ऋद्धि पराक्रमिम्ह देवपुत्र धायेका जन्म जुइतिनि धकानं स्यूगु जुयाच्वन। थथे धकाः थुगु हिसापं अतित न्हेगू, अनागत न्हेगू जन्मतक यातनं (अभिञ्ञाण मखुगु) केवल जातिसर ज्ञानं सिइकेफु धैगुयात, जातक निपात ग्रन्थय् कनातगु अनुसारं बुझेजुया कायेमागु जुल।

तसर्थ थःगु जन्मयागु विञ्ञाण लिपायागु जन्मय् नापनापं वनी, अथवा पूर्वजन्मयागु विञ्ञाण थुगु जन्मय् ल्युल्यू वगु जुयाव स्यूगु खः धकाः मनय् धारण याना विश्वास याना च्वन धाःसा मिथ्यावाद, सस्सतदिट्ठिं छुटेमजूगु जुयाच्वन। हानं न्हापायागु जन्मय् रक्षायाना च्वंम्ह आरक्षा देवता दुबिना अथवा देवतायागु आधारं स्यूगु खः धाःसातबिनं – गुम्ह पुद्गल (मनुष्यं) स्वयं थमंहे थःगु विञ्ञाण स्यूगु थहरे मजुल। वजा देवतांहे धागु थहरेजुल।

थुकि छगु खँ दुकि मेमेथाय्नं गनं, गनं सुं गुम्हेसित न्हापायागु जन्मय् रक्षायाना च्वंम्ह देवता दुबिना अथवा देवता यागु आधार कया धाये फुपिं दु धैगु प्रमाण बियातगुनं दु।

न्हापा न्हापा बर्माराजाया पालय् पच्छिमपाखे छम्ह मनू (पुरूष) मृत्यु जूगु जुयाच्वन। लिपा जन्म जूपिं मचात निम्हसेंनं गुम्ह न्हापा मृत्युजूम्ह पुरूषयागु ज्या खँ कारोबार फुकं उथें उथेंच्वंक धायेफुगु जूयानितिं, जुजुया अत्यन्त आश्चर्य जुयाव विचारवान् पिं पण्डितजनपिं मुंका परीक्षा याना स्वगु बखतय् गुपिंखः आरक्षा देवतापिं मचात निम्हेसिकें दुबिनाव धयाच्वंगु (बकेयाना च्वंगु) धकाः परीक्षा यानाकाल धैगुं बाँलाक प्रमाण बियातगु दयाच्वन।

(१. मिलिन्द प्रश्न सफूपाना ८८)

"विना संक्रमणंहे पुनर्जन्म जुइ"

मिलिन्द राजां प्रश्न न्यन – भन्ते नागसेन! यदि संक्रमण (आत्माया छगू शरीरं पिहाँ वनाव मेगु शरीरय् वनेगु) प्रवेश जुइगु मदुगु जुसा पुनर्जन्म गथे जुइले?

नागसेन स्थविरं उत्तर बिल – खः महाराज! बिना संक्रमणंहे पुनर्जन्म जुइ।

राजां – भन्ते व गथे जुइगुले? कृपापूर्वक उपमा बिया सम्झेयाका बिज्याहुँ।

स्थविर – महाराज! यदि सुंछम्हसें मत छप्वालय् मेगुमत च्याका काल धाःसा थनयागु मत मेगुलि संक्रमण जुलला?

राजां – मजू भन्ते !

स्थविर – महाराज! थ्वथेंतुं विना संत्रमणंहे पुनर्जन्म जुइ।

राजां – कृपातसे हानंहे उपमा बिया सम्झेयाका बिज्याहुँ।

स्थविर – महाराज! छपनि छुं गुगुं श्लोक लुमंला गुगुकि छपिंसं थःम्ह गुरूया म्हुतुं धायेका स्यनातयागु।

राजां – भन्ते! जिं लुमंका तयागु दु।

स्थविर – महाराज! व उगु श्लोक आचार्यया म्हुतुं पिहाँ वयाव छपिंके दुने घुसेजुया द्वाहाँ वनला?

राजां – मखु भन्ते! जिके अथे द्वाहाँ वंगु मखु।

स्थविर – महाराज! वथेंतुं विना संक्रमणंहे पुनर्जन्म जुइ।

राजां – भन्ते! छपिंसं जित बाँलाकहे सम्झेयाका बिज्यात।

१४ मिलिन्द – परमार्थय् सुं छम्ह ज्ञाता मदु

राजां – भन्ते! सुं स्यूम्ह पुरूष (आत्मा) दुलाकि मदु?

स्थविर – महाराज! परमार्थय् अथे स्यूम्ह (आत्मा) सुं पुरूष मदु।

भन्ते ठीकहे खः।

https://dhamma.digital

थुकि छगू विचारनीयगु खँ छु धाःसा – उक्त कनातगु परमार्थ धयागु गजागु खः छुकियात धागु खः धकाः भीसं (निर्वाण प्रार्थि सज्जनपिंसं) धात्थेंहे यथार्थ सिइकातेमागु खः। छायू धाःसा अनेक बौद्धग्रन्थयू थायूथासयू प्रज्ञप्ति तथा परमार्थ धकाः कनातगु दयाच्वन। थ्व खँ जिं धयाच्वने मागुहेजा खइमखु, बुद्धमार्गि (बुद्धअनुयायि) सज्जन धाकोसिनं मस्यूगु खइमखु। भीथायू नेपालयू बौद्धग्रन्थयूनं प्रज्ञप्ति तथा परमार्थ धकाः थायूथासयू पिहाँ वयाच्वंगु दु, ब्वना च्वंगुनं दु। तथापि ब्वनाच्वंसानं, धयाच्वंसानं, प्रज्ञप्ति परमार्थया अर्थ तथा ज्ञानपाखे ध्यानतया धात्थें बां बाँलाक मस्वगु जूयानितिं आपायाना आत्मावादि तथा ईश्वरवादि हानं उच्छेदवादि मिथ्यादृष्टि पाखे लाना च्वंगु खनेदु।

थ्व खँ जिं सकल दाजु, किजापिनिगु उपरयू दोसारोपण याना धयाच्वनागु मखुकि, दुःख धयागुजा अवश्य सुयाँहै योगु खइमखु। अथेया कारणयू मिथ्यामार्ग, मिथ्याज्ञान त्वताव (दुक्ख निरोध गामिनि) सम्यक् मार्गयू पलातइला धैगु तःधंगु आशाकयाव जिगु हृदयंनिसें मैत्रीयुक्तगु निवेदन याना च्वनागु मात्र खः। गुथायूतक प्रज्ञप्ति व परमार्थयात फारे फारे याना स्वये सइमखुनि, स्वया धारण याइमखुनि, उथायूतक दुःखं मुक्त जुइगु अथवा यथार्थगु सत्ययात खंकेफइ धैगु असम्भव खः। केवल वहे च्वः प्वः मदुगु मिथ्यामार्गयू लानाव आपालं असंख्य कल्पतकनं संसारयू चाच्वाहिला च्वने मालिगु जुयाच्वन।

च्वः प्वः मदुगु मार्ग धयागु गथे धाःसा – गुलिं गुलिं लोकजनपिनि थजागुनं सिद्धान्तवाद मानेयाना च्वंपिं दु कि गथे (विष्णुया दस अवतार धकाः बारम्बार लोकयू अवतार काःवया च्वनी धागु थेंतुं) अथेहे तथागत परिनिर्वाण जुया बिज्याये धुंकुसानं हानं लोकजनपिन्त अथवा थव शिष्यवर्गपिन्त उद्धार यायेमानि धकाः बारम्बार जन्म (अवतार) का बिज्याना च्वनी धकाः।

थजा थजागु सिद्धान्त मानेयाना च्वंगु फुक्क प्रज्ञप्ति व परमार्थयात बां बाँलाक फारेयाना मस्वगुया लक्षण (चिण्ह) खः। यदि धात्थेंहे परमार्थ साधक जनपिंसं परमार्थ ज्ञानपाखे विचा याना स्वत धाःसा (परमत्थतो एकेकस्मिं धम्मे उपपरिक्खियमाने अस्मिंति वा अहंतिवाति, गाहस्स वत्थुभूतो सत्तो नाम नत्थि। परमत्थतो पन नामरूपमत्तमेव अत्थि) धकाः कनातल अभिधर्मार्थ संग्रहलयू परमार्थयात बां बाँलाक खोलेयाना कनातगु दु। संक्षिप्तं छकुचा धायेमाल धाःसा –

थुगु खँयू छम्ह सज्जनं प्रश्न न्यनकि – अभिधर्म ग्रन्थयू कनातया बिज्यागु धर्मयात परमार्थ धकाः छायू धयातगु?

आचार्यया पाखें उकियात उत्तर थथे बियातल – (परमो अत्थो अविपरितोति परमत्थो) परिवर्तन मजुइगु उत्तमगु जुयाच्वंगुया कारणयू परमार्थ धयातल।

परिवर्तन मजुइगु धर्म छुछु धाःसा – १. चित्त, २. चैतसिक, ३. रूप, ४. निर्वाण, थ्वहे प्यंगू खः। अथवा १. रूप, २. वेदना, ३. सञ्ञा, ४. संखार, ५. विञ्ञाण थुकियातहे परमार्थ धकाः धयातगु खः।

छगू हानं परमार्थ धयातगुया कारण थथेनं खः कि (परमस्स सब्बञ्ञुतञ्ञाणस्स गोचरो अत्थो परमत्थो) तथातगया (गोचर) आरमण जुयाच्वंगुया कारणंनं परमार्थ धयातगु खः।

थुगु हिसापं बुद्ध तथागतया सब्बञ्ञुत ञाणं केवल लोकयू नाम, रूप मात्र खः धकाः सिइकेमाक्व सिइका निरोधयानाव परिनिर्वाण जुया बिज्याये धुंकुपिं तथागतपिं हानं छक्व जि, शिष्यपिन्त अथवा लोकजनपिन्त उद्धार यायेगु बाकिदनि धकाः जन्म जू बिज्याइ तिनिला?

हानं विद्या व अविद्या निगू मध्ययू बुद्धोपदेशानुसारं थ्व संसार धैगु अविद्यां बनेजुयाच्वंगु खः अविद्या दुपिंजक संसारयू च्वनाच्वनी। अविद्यादि क्लेश मल निशेष जुया परिनिर्वाण जुया बिज्याये धुंकुपिं बुद्ध तथागतपिं हानं छक्व संसारयू जन्म जू बिज्याइ तिनिला? हानं स्वप्न व विपना, निगूमध्ययू बुद्धोपदेशानुसारं थ्व संसार धैगु स्वप्न समानहे खः। वसपोलया दिन, रात्रि धैगुहे मदयेका सुपभातं पभातं जुया परिनिर्वाण जुया बिज्याये धुंकुम्ह तथागत हानं छक्व संसारयू जन्म जू बिज्याइ तिनिला? थुगु खँयू जा पण्डित सज्जन वर्गपिंसं थःथपिनिगु धात्थें पण्डितत्व यागु भावं भिंगु बुद्धि विचारं बाँलाक स्वयादी योग्यजू। मेपिं ज्ञानं लिफस्वया च्वंपिन्तजा धायेछिंगुहे मखुत। (सब्बेसत्त कम्मसका) धकाः उपेक्षा भावयाना च्वनेगु मात्र बाकिदनि।

https://dhamma.digital

(मिलिन्द प्रश्न पाना ८९)

१५ पुनर्जन्मया विषय

राजां – भन्ते! अजापिं सुं जीव दुला? गुगु थुगु शरीरं पिहाँ वनाव मेगुली प्रवेश जुइपिं।

स्थविर – मदु महाराज !

राजां – यदि थुगु शरीरं पिहाँ वनाव मेगु शरीरय् वनिम्ह सुं मदुगु खःसा अले व थःगु पापकर्म मुक्त जुलनि।

स्थविर – खः महाराज! यदि वया हानं जन्म मजुल धाःसाजा अवश्य वया थःगु पापकर्म मुक्तजुल। यदि हानं मेगु वया जन्म ग्रहणयात धाःसा मुक्तमजूनि।

राजां – कृपातसे उपमा बिया सम्झेयाका बिज्याहुँ।

स्थविर – महाराज! यदि सुं मनुष्यं सुं मेपिनिगु अँ खुयाकाल धाःसा दण्ड लगे जुइलाकि मजुइ?

राजां – अवश्य जुइ।

स्थविर – महाराज! गुगु वंकागु अँजा व मेपिंसं पिना तगुहे मखु उकियात हानं दण्डया भागि गथेजुई?

राजां – वया पिनातगु अँनंहे (आधारजुया) थ्व अँ बुयावगु खः। अथेया कारणय् (वइत) उगु दण्डया भागी जुइ।

स्थविर – महाराज! थ्वथेंतुं छम्ह पुरूषं थुगु नाम, रूपं भिंगु वा, मभिंगु कर्मयात याइ। उगु कर्मया प्रभावं मेगु नाम रूप जन्मकाई अथेया कारणय् व उम्ह थःगु पापकर्म मुक्तमजु।

राजां – भन्ते! छपिंसं ठीक सम्झेयाका बिज्यात।

१६ कर्मफलया विषय

राजां – गबले गुगु नाम रूप भिंगु वा मभिंगु कर्म याइ अबले व उग कर्म गन च्वनाच्वनी?

स्थविर – महाराज! सदानं ल्यु ल्यु वयाच्वंगु किपालु समानं उगु कर्म उम्हेसिया ल्युल्यु वइ।

राजां – भन्ते! व गुगु कर्म क्यना बिइ फइला? थन च्वनाच्वन धकाः।

स्थविर – महाराज! व उगु अथे (थुगु तरहन) क्यना बिइ फइमखु।

राजां – कृपातया उपमा बिया सम्झेयाका बिज्याहुँ।

स्थविर – महाराज! छुं गुगुं सिमाय् उगु फलयात क्यना बिइ फइला? गुगुजा फल आः सःगुहे मखुनि।

राजां – फइमखु भन्ते!

स्थविर – महाराज! थ्वथेंतुं कर्मया थुगु लगातार (गुबलेंहे छुटेमजूगु) प्रवाहजुयाच्वंगुलि, थ्व थनदु धकाः क्यनेफइगु मखु।

राजां – भन्ते! छपिंसं ठीक सम्झेयाका बिज्यात।

१८ निर्वाण जुइधुंकाली व्यक्तित्वया बाँलाकहे लोप जुया वनी

राजां – भन्ते! धात्थेंहे बुद्ध उत्पत्ति जुया बिज्यागु खःला?

स्थविर – खः महाराज! उत्पत्ति जुया बिज्यात।

राजां – भन्ते! छपिंसं क्यना बिइ फुला, वसपोल गन दु?

स्थविर – महाराज! भगवान परिनिर्वाण जुया बिज्याये धुंकल। अनंलि वसपोलया व्यक्तित्व दयेकातयूत छुंहे ल्यनिगु मंत अथेया कारणय् आः वसपोलयात क्यनाबिइगु फइमखुत।

राजां – कृपातया उपमा बियाव सम्झेयाका बिज्याहुँ।

https://dhamma.digital

स्थविर – महाराज! गुगु च्याना च्वंगु मि ज्वाला फ्वाक्क सिना वंगुयात क्यना बिइ फइला? व थन दु धकाः।

राजां – फइमखु भन्ते! व उगु मिया ज्वाला सिना वने धुंकल।

स्थविर – महाराज! थ्वथेंतुं भगवान परिनिर्वाण जुया बिज्याये धुंकल। बरू वसपोलया धर्मरूपि शरीरया रूपंहे जक क्यनेफु। वसपोलं कना बिज्यागु धर्महे वसपोलया विषययू धयाच्वन।

भन्ते! छपिंसं ठीक धया बिज्यात।

(मिलिन्द प्रश्न २३२)
विनय पिटक त्वपुया तयेमागुया कारण

महाराज! स्वंगू कारणं अमिसं त्वपुयाव प्रातिमोक्ष यायेगुयात भगवानं अनुमति बिया बिज्यात। छायू धाःसा – १. न्हापायापिं बुद्धपिनि पालंनिसें थजागु रीति (प्रथा) चलेजुया वयाच्वन धैगु विचारं।

२. धर्मया गौरवतायागु विचारं।

३. हानं भिक्षु पदयागु गौरवतायागु विचारंनं।

राजां – न्हापायापिं बुद्धपिनि पालंनिसें गुगु कथं रीति (प्रथा) चलेजुया वयाच्वंगु खः गुकियागु कारण प्रातिमोक्षया उपदेश स्वंगुलिं लोकपिनि दुनेहे मात्र गुगुकथं त्वपुया यायेमागु?

स्थविर – महाराज! न्हापायापिं बुद्धपिनि पालंनिसें थजागु रीति चलेजुया वयाच्वनकि प्रातिमोक्षया उपदेश भिक्षुपिन्त थःथपिनि दुनेहे (आपसयू) त्वपुया यायेमा, मेमेपिनिगु सन्मुखयू मखु।

महाराज! क्षत्रियतयूगु माया क्षत्रितयू दुनेहे चले जुयाच्वन। संसारभरया क्षत्रितयू, व उगु सर्व साधारण जुइ। तर उके सुं मेपिंसं सिइकेमफु। वथेंहे न्हापायापिनि पालंनिसें थजागु रीति चलेजुया वयाच्वनकि प्रातिमोक्षया उपदेश भिक्षुपिन्त थःथपिनि दुनेहे (आपसयू) त्वपुया यायेमा, मेमेपिनिगु सन्मुखयू मखु।

उगु समयया सम्प्रदाय

महाराज! संसारयू आपालं सम्प्रदाय दु, गथे – महल, पर्वत, धर्नगिरि, ब्रम्हगिरि, नटक, नृत्यक, लङ्छक, पिशाच, मणिभद्र, पूर्णचन्द्र, चन्द्र, सूर्य, श्री देवता, कलिदेवता, शैव, वासुदेव, घनिका असिपार्श, भद्रीपुत्र। थ्व फुक्केसनं थथःगु छुं नं छुं रहस्य दयाहे च्वनी, गुकियात अमिसं थःथपिनि दुनेहे त्वपुया तयातइ मेपिन्त सिइके बिइमखु। अथेहे महाराज! न्हापा बुद्धपिनि पालंनिसें थजागु रीति चले जुयावया च्वनकि प्रातिमोक्षया उपदेश भिक्षुपिन्त थःथपिनि दुनेहे (आपसयू) त्वपुया यायेमा, मेमेपिनिगु सन्मुखयू मखु।

२ – धर्मया गौरवं प्रातिमोक्षया उपदेशयात आपसयू छायू त्वपुया यायेमागु?

महाराज! धर्म सापहे गौरव पूर्ण, सापहे गम्भीर, सापहे तःधंगु खः। उकियानितिं गुगुं धर्मयात स्यूपिं सुं मेपिन्त सम्झेयाकुसानं व उम्हसें यदि उकियात न्हापा, लिपा, न्ह्योने, ल्यूनेयागु खँ कारणयात मस्यूगु जुल धाःसां बाँलाक ज्वने फइमखु। केवल वंहेजक थुगु खँ धर्मयात ठीक, ठीकरूपं ज्वनेफइकि गुम्हसें न्हापा, लिपा, न्ह्योने, ल्यूनेयागु खँ कारणयात सियाच्वनी। अथेया कारणयू थ्व थुगु धर्म थुलितक सारयुक्त, हानं उच्च श्रेष्ठ जुयाच्वंगुयात गनं मेथायू न्हापा लिपायागु विचाः मदुपिं दुर्जनतयूगु ल्हाती लानाव निन्दा अपमानया भागी मजुइ थब्यु। सुं लोकपिंसं थुकियात उपहास थमया, सुं लोकपिंसं मभिंगु नीचगु मधायू थब्यु। थुगु धर्म थपायूच्वतं सारयुक्त महा गम्भीर तथा श्रेष्ठोत्तम जुया नितिंनं थुखेपाखेयागु विचाः यानाव प्रातिमोक्षया उपदेश भिक्षुपिन्त आपसयूहे त्वपुया यायेमा, मेमेपिनिगु सन्मुखयू मखु।

https://dhamma.digital

चण्डालया छूयें चन्दन

महाराज! श्रेष्ठ, उत्तम, अप्राप्य, सुन्दर, हानं भिंगु जातिया रक्त चन्दनहेनं चण्डालतयूगु गामयू लानाव उकियात अमिसं निन्दित अपमानित तथा उपहास याइगु जुयाच्वन। उकियात तुच्छ ज्याख्यलयू मदुगुहे सम्भे जुइगु जुयाच्वन।

महाराज! वथेंहे थ्व थुगु सद्धर्म थपायूच्वतं सारयुक्त महा गम्भीर तथा श्रेष्ठोत्तम जुयाच्वंगुयात गनं गुगुं थासयू न्हापा, लिपा, न्ह्योने, ल्यूनेयागु छुं यथार्थ विचाः याना स्वेमसपिनिगु ल्हातेलानाव निन्दा अपमानया भागी मजुइ थब्यु। सुं गुम्हेसिनं थुकियात मभिंगु, नीचगु, तुच्छगु धकाः उपहास थमया। थथे धकाः थुगुहे विचारं प्रातिमोक्षया उपदेश भिक्षुपिन्त आपसयूहे त्वपुया यायेमा, मेमेपिनिगु सन्मुखयू मखु।

३ – भिक्षुपदया गौरवताया विचारं प्रातिमोक्षया उपदेशयात छायू आपसयू त्वपुयाव यायेमागु?

महाराज! भिक्षुभाव अतुल्य, अत्यन्त श्रेष्ठोत्तम हानं अमूल्य खः, थुकियात न सुनानंहे तौले यायेफु, न अन्दाज याये फु। हानं थुकियात न सुनानंहे मूल्य तयेफु। हानं लोकपिनि व समानता भावेनं लाःमवे थब्यु। थथे धकाः थुगु विचारंनं प्रातिमोक्षया उपदेश भिक्षुपिन्त आपसयूहे त्वपुया यायेमा, मेमेपिनिगु सन्मुखयू मखु।

महाराज! दकसिवे भिंभिंगु चीज, वस्तु, तिसा, वस, लुँ, वह, मणि, माणिक, स्त्री, रत्नादि तथा दकसिवे भिंभिंगु नये, त्वनेगु आदि सल, किसि रथ जुजुपिन्तहे प्राप्त जुइ। महाराज! वथेंहे बुद्ध तथागतं कनाबिज्यागु गुलितक शिक्षा दुगु खः, आचार संयम, शील, संवरादि सत्गुण फुक्कं भिक्षुसङ्घपिन्तहे प्राप्तजुई। थुगु रूपं भिक्षुपदया गौरवतायागु विचारं प्रातिमोक्षया उपदेश भिक्षुपिन्त आपसयूहे त्वपुया यायेमा, मेमेपिनिगु सन्मुखयू मखु।

ठीकहे खः भन्ते नागसेन! छपिंसं गुगु धया बिज्यागु खः व उगु जिं स्वीकार याना कयागु जुल।

देवदत्तया प्रव्रज्या

राजां – भन्ते! देवदत्तयात सुनां प्रव्रज्या बिल?

स्थविर – भगवानं वइत प्रव्रज्या बिया बिज्यात।

राजां – भन्ते! देवदत्तं प्रव्रज्या कयाव सङ्घभेद यात मखुला?

स्थविर – खः महाराज! मेमेपिंसं सुनानं सङ्घभेद याये फइगु मखु। समानभावयू च्वना छगूहे विनय कर्म चलेयाना च्वंम्ह भिक्षुंहे सङ्घभेद यायेफई।

राजां – भन्ते! सङ्घभेद याःम्ह व्यक्तिया गजागु कर्म जुइले?

स्थविर – महाराज! वया कर्म कल्पतक घोर नर्कभोग याइम्ह जुइ।

राजां – भन्ते! भगवानं मस्यूलाले? व देवदत्तं प्रव्रजित जुया सङ्घभेद याइ धकाः।

स्थविर – महाराज! भगवानं स्यू।

राजां – देवदत्त नर्कयू पतन जुइ धकाः सीक सीकं छायू प्रव्रज्या याना बिज्यातले?

स्थविर – महाराज! तथागतं महाकरूणा तयाहे जक प्रव्रज्या याना बिज्यागु खः। प्रव्रज्या जुयालि आपा, म्हो, अवश्य पुण्यसाधन यायेफई, उगुहे हेतुं वया नर्कभोग यायेमागु दुःख कम्ति जुइधकाः सिइका याना बिज्यागु खः।

आ थुकि भीसं बुझेजुया कायेमाल कि – देवदत्त प्रव्रज्या जूगुद्वारा न्हापा वं पापकर्म याना जूसानं लिपा वया मरणान्तयू (भूमी स्वतुना वंगु बखतयू) धर्मसंवेग उत्पत्ति जुयाव काय, वाक, चित्त स्वंगुलिं तथागतयात अर्पण यानाव शरण वंगु जुयाच्वन। वहे उगु पुण्यया प्रभावं वया गुगु नर्कभोग यायेधुंका लिपा मेगुहे कल्पयू अट्ठिस्सर प्रत्येक बुद्ध धायेका लोकयू उत्पत्ति जुइतिनि धकाः धयातगुयात बुझेजुया कायेमाल। नतरसा व देवदत्तं महाघोर पापकर्म यानाव, कल्पानुकल्प अनन्त दुःखभोग यानाच्वने मालीगु खः।

https://dhamma.digital

यो च बुद्धञ्च धम्मञ्च, सङ्घञ्च सरणं गतो।
चत्तारि अरियसच्चानि, सम्मप्पञ्ञाय पस्सति।।
दुक्खं दुक्खसमुप्पादं, दुक्खस्सच अतिक्कमं।
अरियञ्चट्ठङ्गिकं मग्गं, दुक्खूपसमगामिनं।।
एतं खो सरणं खेमं, एतं सरणमुत्तमं।
एतं सरणमागम्म, सब्बदुक्खा पमुच्चति।।

गुम्ह व्यक्ति बुद्ध, धर्म, सङ्घयागु शरणय् वनी, गुम्हसिनं दुःख सत्य, दुःख समुदय सत्य, दुःख निरोध सत्य, दुःख निरोध गामिनि आर्य अष्टाङ्गिक मार्ग सत्य धयागु थ्व प्यंगू सत्ययात प्रज्ञा ज्ञानं बाँलाक खंकी, उम्हसिया थ्व शरण अतिकं कल्याणगु, भयं मुक्त जुयाच्वंगु शरण मध्यय् उत्तमगु शरण खः, थुकिया शरणय् वन धाःसातिनि फुक्क दुःखं मुक्त जुइ।

चिरं तिट्ठतु सद्धम्मो लोको होतु सुखी सदा।
इदं मे पुञ्ञं सिघं पप्पोतु निब्बानं।

समाप्त।

Dhamma.Digital

अनन्तोपकारक बुद्ध

अनुवादक : भिक्षु प्रज्ञानन्द महास्थविर

https://dhamma.digital

अनन्तोपकारक बुद्ध

प्रकाशकः
श्री कान्छा शाक्य तथा सानुमान शाक्य,
इतुम्बहा, कान्तिपुर।

बुद्ध सम्बत २५०६
विक्रम सम्बत २०१९

अनुवादक :
भिक्षु प्रज्ञानन्द महास्थविर

मुद्रकः
नेपाल प्रेस,
काठमाडौं।

https://dhamma.digital

विनम्र निवेदन

देवराजयागु प्रश्न खः – दान मध्यय् नं दकसिवे तःधंगु दान छु खः? भगवान बुद्धं उकियागु उत्तर बिया बिज्यात – सब्बदानं धम्मदानं जिनाति। अर्थात् सम्पूर्ण दानय् धर्मदानहे श्रेष्ठोत्तम खः, थ्व खँ गुलितक सत्य खः, यदि धम्माशोक महाराजादिपिंसं (धम्मानुगह) सहायता बिया नाना देश विदेशय् थाय् थासय् धर्म प्रचार याके छ्वया धर्मदान मयागु जूसा थौं थुगु सद्धर्म स्वप्नय् तकनं दर्शन याये दइ मखुत जुइ। अथेहे नं जा गुलिं गुलिसियां बुद्ध, धर्म, सङ्घ धाल धायेव मेमेगु रूपं थुइका काइगु जुयाच्वन।

शौभाग्यया खँ खः आः थौं नं सद्धर्म प्रेमीपिं श्रीमान् कान्छा शाक्यजु तथा सानुमान शाक्यजु सहित सकलया सहयोग व श्रद्धाचित्त उत्पत्ति जुया कान्तिपुर शहरया प्रमुखगु ८८ गू विहार मध्यय् प्रसिद्ध व प्रख्यातगु केशचन्द्र पारावर्त महाविहारय् तथागतोपदेश कार्तिक लच्छि यंकं धर्म व्याख्यान याका (धर्म इच्छुकपिन्त धर्मामृत पान याका) धर्म दान याना बिज्यात। हानं वहे सद्धर्म देशनाय् अन्तर्गतगु छुं भति थुगु सफुती नं उल्लेख याका छापेयाका प्रचारयाना बिज्यात। थ्व चिकिधंगु पुण्य मखु। सज्जन वर्ग धाकोसिनं अवश्य सहश्रबार धन्यवाद मबिसें च्वने फइमखु।

थुगुहे रूपं धर्मदान याना बिज्यागुयात आदर्श कया सज्जन वृन्दपिंसं बुद्धशासन उन्नति वृद्धियाना बिज्याइ दिइ धैगु अनन्त आशाया नापं नापं विश्वास नं दुगु जुल।

सफुती लेखय् कम्पोजय् छपाइलय् हरएकय् नं त्रुटि दये फु। त्रुटिपाखे ध्यान मतसे भीत माःमाःगु सारसारगु जक ग्रहण याना कया बिज्याहुँ कया दिसँ।

भिक्षु प्रज्ञानन्द

Dhamma.Digital

https://dhamma.digital

नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मा सम्बुद्धस्स

यो च वस्ससतं जीवे, अपस्सं धम्ममुत्तमं।
एकाहं जीवितं सेय्यो, पस्सतो धम्ममुत्तमं।।

तदर्थ, उत्तमगु सद्धर्म मखंका मसिइका सच्छि दँ तक म्वाना च्वंम्हयासिनं उत्तमगु सद्धर्म खंका सिइका छन्हु जक जीवित तबि वयातहे धात्थें श्रेष्ठोत्तमम्ह धकाः धाइ।

आः थुगु खँ भीसं नं छक्वं बाँलाक विचाः याना स्वया यंकेनु, सद्धर्म धकाः छुकियात धाइ?

सद्धर्म धयागु थःत नं परयात नं हितोपकार जुइगुयात धाइगु खः। थःत नं परयात नं हितोपकार जुइगु ज्या छु धाःसा पर प्राणियात हिंसा मयायेगु, परवस्तु खुया मकायेगु, परस्त्री गमन मयायेगु, असत्य खँ मल्हायेगु, मद्य सुरापान मयायेगु खः।

प्राणियात घात याइगु बखतय् व प्राणियात गुलि जक दुःख, कष्ट व पीर जुइ। हानं पर प्राण घात यानागुया कर्मफल भोग याये मालीगु बखतय् थःत नं अथेहे वयासिबे नं अप्पो दुःख, कष्ट व पीर जुइ। वथें तुं परवस्तु खुया कायेगु, परस्त्री गमन यायेगु, असत्य खँ ल्हायेगु, मद्य सुरापान याना जुइगु बखतयूला भनहे आपा आपालं दुःख कष्ट भोग याये मालेयो। धम्मपदय् नं कनातःगु दु,

यो पाणमतिपातेति, मुसावादञ्च भासति।
लोके अदिन्नं आदियति, परदारञ्च गच्छति।।
सुरामेरय पानञ्च, यो नरो अनुयुञ्जति।
इधेव मेसो लोकस्मिं, मूलं खणति अत्तनो।।

तदर्थ, प्राणियात घात याःम्हसिनं, त्येका असत्य खँ ल्हाःम्हसिनं, परवस्तु खुया काःम्हसिनं, परस्त्री गमन याःम्हसिनं, मद्य सुरापान याःम्हसिनं थुगुहे लोकय् थःगु सुखयागु हा समेतं ल्यहेंथना छ्वइ।

थुकिया उदाहरण खँ छगू थथे खः – २५८६ दँ न्हापा भगवान बुद्ध लुम्बिनी जन्म जुया बिज्यात, अले ३५ दँया उमेरय् बुद्धगयाय् बोधिज्ञान प्राप्त याना मृगदावनय् धर्मचक्र प्रवर्तन याना बिज्यात। अनंलि सकल देव मनुष्यादिपिन्त धर्मामृत पान याकुं याकुं छगू समयय् श्रावस्ति जेतवन विहारय् बिज्याना च्वंगु खः। उगुहे अवस्थाय् कोशल राजाया बाँलाम्ह महाजननी छम्ह खना आशक्त जुयाव वया मिजंम्ह महाजनयात छुं छगू दोषारोपण याना प्राणदण्ड बिइ, अले व महाजननीयात रानी यानातये धकाः मनय् चिन्तना जुयाच्वंगुलिं चान्हे न्ह्यः मवः। उगुहे बखतय् चान्हेसिया बाचातिलय् (स.न.दु.सो) धकाः महातच्वतं ग्यानापुसे च्वंक प्यंगः आखःया शब्द हालाहःगुलिं जुजुयात भय त्राश लगे जुयाव कन्हेखुनु पुरोहित ब्राम्हणतयूके न्यना स्वत। पुरोहितपिंसं चतुष्क यज्ञ यायेमाः धकाः धाःगु जुयानितिं सा, म्ये, फै, दुगु इत्यादिस फुक्क प्यंगू प्यंगू जोलं यज्ञया सामाग्रि जोरदाम यात। मल्लिका महारानीं खंका सिइका विचाः याना स्वत, थ्वला सापहे अयोग्यगु अनुचितगु कर्म कार्य खः। थुजागु कर्म कार्य जुजुयात याके बिइ मज्यु, थः छम्ह निन्हु अप्पो म्वायेया लागि अजापिं पुरोहितपिनिगु खँ न्यना दोलंदो प्राणिपिनिगु हत्यायाये त्यन, थ्व आपालं अत्याचारगु ज्या खः (थ्व छगू खँय् जक मखु कि मेमेगु ज्या खँय् नं मल्लिका महारानीं कोशल जुजुयात आपालं उपकार याःगु दयाच्वन। भिंखुगू स्वप्न खंबले नं बुद्ध भगवानया थाय् ब्वना यंकाव शंका निवारण याना बिल। असदिस दान याःबले नं वइगुहे बुद्धिं याना कोशल जुजुं प्रजागणपिं सकसितं त्याका कायेफत इत्यादि) धकाः जुजुयात बोध यानाव, सर्वज्ञ सर्वदर्शी भगवान बुद्धयाथाय् ब्वना यंका भगवान बुद्ध नापलाका जूगु खँ फुक्क बिन्ति यात। भगवानं आज्ञा जुया बिज्यात – गुगु कोशल जुजुं प्यंगः आखःया शब्द ताःगु खः, लोहकुम्भि नर्कवासित न्हापा काश्यप तथागतया पालय् महाजन पुत्रत प्यम्हसिनं सज्जन सत्पुरूषपिनिगु सदुपदेशयात वास्ता मयासे दुर्जनतयूगु हाहाले लगे जुयाव म्हतिं पीगू पीगू कोटि धन सम्पत्ति फुक्क मद्यसुरापान तथा कामेसुमिथ्याचारादि

https://dhamma.digital

जथाभावि अत्याचार कर्मयाना जूगु पापं मृत्यु जूसेलि यमदुततयूसं यंका लोहकुम्भि नर्कयू चिकं दायेका तःगु खासी छ्योलं च्वीका क्वफ्वाना तःगु खः। व अपिं चिकं खासी क्वफ्वाना तःगु थनिं ख्वीदोल वर्ष दुगु जुल। ख्वीदोल वर्षयू छक्व अपिं छ्यों छगः छगः खने दयेक चिकं खासीं थाहाँ वःगु बखतयू थःथःपिनि पासापिं प्यम्हं खने दसेंलि थःथःपिनिगु दुःख भोग याना च्वनागु प्रकट याना कने धकाः धाःगु अवस्थायू प्यम्हेसियां केवल आखः छगः छगः याना प्यंग स. न. दु. सो धकाः मात्र धायेलात। हानं चिकं खासी तुं दुबे जुया लुकुबिना वन। नर्कवासीतयू धाये धकाः मती तःगु खँ भगवान बुद्धं प्रकट याना कना बिज्यात –

१. स.

सट्ठिवस्ससहस्सानि, परिपुण्णानि सब्बसो।
निरये पच्चमानानं, कदा अन्तो भविस्सति।।

२. न.

नत्थि अन्तो कुतो अन्तो, न अन्तो पटिदिस्सति।
तथाहि पकतं पापं, तुह्यं मह्यञ्च मारिसा।।

३. दु.

दुज्जीवितमजीविम्ह, ये सन्ते न ददम्हसे।
सन्तेसु देय्यधम्मेसु, दीपं नाकम्ह अत्तनो।।

४. सो.

सोहं नून इतो गन्त्वा, योनि लद्धान मानुसिं।
वदञ्ञु सीलसम्पन्नो, काहामि कुसलं बहुं।।

तदर्थ, १. भो हे पासापिं! अहो, थ्व लोहकुम्भि नर्कयू भीपिं पतन जुयाच्वंगु ख्वीदोल वर्ष दये धुंकल अथे नं थुकिया अन्त दुगु मखुनि। अहो, गबले जक थ्व घोर महा भयंकरगु नर्क छुटे जुइ।

२. थ्व भीसं नर्क भोग याना च्वनागु दुःख कष्ट सहयायू फुगु मखुत। अहो, अहो, हे पासापिं! हानं गुलि जक भोगयायू मालीगु जुइ। हा हा, भीसं न्हापा मनुष्य लोकयू च्वनाव छं नं जिं नं थुजागु दुःख भोग याये मालीगु पाप कर्म लिफःहे मस्वसे याना वयागु जुल।

३. अहो, अहो, हे पासापिं! न्हापा भीके आपालं धन सम्पत्ति दयेक देकं सुंछम्ह याचकयात अथवा सुं भिक्षु श्रमणयात छुंहे दान प्रदान मयासे मखुगु मभिंगु कर्म यानाव जीविका याना वया। संसारिक भय दुःखं मुक्त जुया वनेगु तापू समानगु पुण्यकर्म भीसं मयानागु जुयाच्वन।

४. अहो, अहो, हे पासापिं! आः भीपिं थ्व थुगु लोहकुम्भि नरकं छुटे जुयाव मनुष्य योनी जन्म जुल धाःसा दुर्जनपिनिगु संगत याये मखुत, सज्जन सत्पुरूषपिनिगु सदुपदेश न्यनाव दान शीलादि आपा आपालं कुशल कर्म पुण्य साधन यायेगु जुल।

उकिं भगवान बुद्धं आज्ञा जुया बिज्यागु,

मधुवा मञ्ञति बालो, याव पापं न पच्चति।
यदा च पच्चति पापं, अथ बालो दुक्खं निगच्छति।।

तदर्थ, पाप यागु फल मवोतले मूर्ख थम्हं यानागु पापयात कस्ति समानं भालपा च्वनी, तर गुखुनु पापयागु फल भोग यायेमाली उखुनु उम्ह मूर्ख अत्यन्त महान दुःखी जुइका च्वने माली।

https://dhamma.digital

गुलिसियां मनय् भ्रान्ति जुयाच्वंगु दु कि स्वर्ग नर्क धयागु गन दु? बुद्धोपदेशानुसारं स्वर्ग नर्क स्वंगू प्रकारया दु। छगू थः थःगु चित्तय् दुःख व सुख जुया वयाच्वंगु, निगू थ्व भीगु न्ह्यःनेहे लोकजनपिं गुलिं लाता, पाक, ग्वाज्यो, कां, खू, धुसि इत्यादि जुइका नाना प्रकारं दुःख भोगयाना च्वंपिं हानं पवित्र परिशुद्धगु देह धारण याना सुख शान्तिपूर्वक च्वना च्वपिं, स्वंगू थ्व सफुती कवरय् छापेयाना तःगु चित्र अनुसारं ३१ गू भूवन दु। उके मध्यय् २० गू भूवन बह्मलोक, ल्यंगु ११ गू भूवन कामावचर। २० गू बह्मलोक मध्यय् १६ गू साकार ४ गू निराकार, ११ गू कामावचर मध्यय् ७ गू सुगति, ४गू दुर्गति। दुर्गति ४ गू खः नर्क, प्रेत, तिर्यक व असुरलोक। नर्क ८गू प्रकारया दु – सञ्जीव, कालसुत्र, सङ्घात, रोरूव, महारोरूव, तापन, महातापन, अवीचि। थ्व ८गू नर्केसनं नर्क पत्तिं भिंखुगू भिंखुगू उसदर नर्क चाउला च्वंगु दयाच्वन। स. न. दु. सो. धकाः हाला हःपिं महातापन नर्कया शाखा जुयाच्वंगु लोहकुम्भि नर्क खः। उगु नर्कया आयु अन्तर कल्प छगूया बच्छि दयाच्वन। अन्तरकल्प, आयु कल्प, असंख्य कल्प, महाकल्पादिया खँ महाजयमंगल पाठ किताबय् कना तःगु दु। बालपण्डित सूत्रय् कनातःगु दु न च ताव कालं करोति याव तं पाप कम्मं ब्यन्ति होति गुथाय् तक थम्हं यानागु पाप कर्म छुटे जुइ मखुनि उथाय् तक मृत्यु जुइ मखु। पाप कर्म गरू लघु कथं निगु दु। गुम्हसें तच्वतं मिथ्यादृष्टि जुया जथाभावि सना जुइ उम्हसें ताःकालं नर्क भोग याना च्वने मालिगु जुल। थथे धकाः सिइका भीपिं मृत्यु मजूनिबलेहे याकनं त्रिरत्नयागु शरणय् वने माःगु जुल। छाय् धाःसा दुःख खना ग्याना भी अनेक थासय् शरण काःवनाच्वनी। तर व उत्तम शरण मखु। उकिं धया तःगु नं दु,

बहुं वे सरणं यन्ति, पब्बतानि वनानि च।
आरामरूक्खचेत्यानि, मनुस्सा भयतज्जिता।।
ने तं खो सरणं खेमं, नेतं सरणमुत्तमं।
नेतं सरणागम्म, सब्बदुक्खा पमुच्चति।।

तदर्थ, मनुष्यपिं भययागु कारणं पर्वत, वन, उद्यान, वृक्ष, चौपारियागु शरणय् वन। थुकिया शरण वनां भयं छुटे जुइ मखु। थ्व उत्तमगु शरण नं मखु, थुकिया शरणय् वना फुक्क दुःखं छुटे जुइ नं मखु।

यो च बुद्धञ्च धम्मञ्च, सङ्घञ्च सरणं गतो।
चत्तारि अरियसच्चानि, सम्मप्पञ्ञाय पस्सति।।
दुक्खं दुक्खसमुप्पादं, दुक्खस्स च अतिक्कमं।
अरियञ्चट्ठङ्गिकं मग्गं दुक्खूपसमगामिनं।।
एतं खो सरणं खेमं, एतं सरणमुत्तमं।
एतं सरणमागम्म, सब्ब दुक्खा पमुच्चति।।

तदर्थ, गुम्ह व्यक्ति बुद्ध, धर्म व सङ्घयागु शरणय् वनी, गुम्हसिनं दुःख सत्य, दुःख समुदय सत्य, दुःख निरोध सत्य, दुःख निरोध जुइगु आर्य अष्टांगिक मार्ग सत्य धयागु थ्व प्यंगू सत्ययात प्रज्ञा ज्ञानं बाँलाक खंकि, उम्हसिया थ्व शरण अतिकं कल्याणगु भयं मुक्त जुयाच्वंगु शरण मध्यय् उत्तमगु शरण खः। थुकिया शरणय् वन धाःसा तिनि फुक्क दुःखं मुक्त जुइ।

अयकूट जातक ३४७

अतीतय् बाराणसी नगरय् ब्रम्हदत्त राजां राज्य चले यानाच्वन। वया पटरानीया पाखें छम्ह पुत्ररत्न जन्म जुल। तःधिक जुसेंलि व शिल्पविद्यायु पारंगत जुल। हानं वयात युवराजयागु पदय् तया तल।

https://dhamma.digital

छन्हुया दिनयू युवराज देश नगरयू चात्यु वंगु बखतयू छथायू छमा सिमायात वृक्षदेवता भालपा लोकजनपिंसं फै, दुगु इत्यादि आपालं बलि बियाच्वंगु खनाव हृदयंहे सहयायू मफुत। तर छु याये थःगु हुकुम चले मजूगु जुया नितिं थःत थम्हं धैर्य बियाव प्रतिज्ञा यातकि – जि जुजु जुल धाःसा प्राणिपिं छम्हहे बलि बिइके मखु। थुगुहे प्रकारं निको प्यको चाच्वाहिला स्वःजुयाच्वन। लिपा बौम्ह जुजु परलोक जुसेंलि धर्मानुसार नं न्यायानुसारं नं युवराज जुजु जुया राज्य चले यात। छुं दिन लिपा सकल भारदार मन्त्रीगणपिं मुंका थथे धक न्यंकल, मन्त्री भारदार गणपिं! जिं थौं याकनंहे जुजु जुइ दुगु गथे जुया छिमिसं सिल ला?

मन्त्रीपिंसं धाल – मस्यु महाराज !

जुजु – जि युवराज जुया च्वनाबले वृक्ष देवतायाथायू चाकरि वनागु छिमिसं मखं ला?

मन्त्री – खना महाराज !

जुजु – हः वहे वृक्ष देवतायागु प्रभावं जि याकनं जुजु जुइ दुगु खः। जिं वृक्ष देवतायाथायू वना भाकल याना वयागु दु कि यदि जि याकनं जुजु जुल धाःसा मेमेपिंसं पशु जक बलि बियाच्वन। जिं छपिन्त पञ्चशील पालन मयाःपिं मनूतहे बलि बिइ हये।

आः छिमिसं देश ग्रामयू वना घोषणा याः हुँ। मन्त्रीगणपिंसं ज्यू हवस धकाः देश ग्राम पत्तिं वना घोषणायात कि पञ्चशील पालन मयापिं गन गन दु, याकनं ज्वना हयेमाल। व उगु समाचार न्यनाव देश ग्राम वासीपिं मरण भयं ग्याना सकसिनं पञ्चशील पालन याःगु जुल।

एवं रूपं यक्षपिन्त बलि प्राप्त मजूगुलिं बोधिसत्त्वया उपरयू क्रोध पिकया यक्षत सकलें हिमालययू वना सभा यानाव बोधिसत्त्वयात हत्या यायेया नितिं यक्ष छम्ह खते याना छ्वया हल। व उम्ह यक्ष भयंकर ग्यानापुसे च्वंम्ह जुया प्रज्वलितगु नंयागु गडा ज्वना बाचातिलयू बोधिसत्त्वया सयनासन पलंकया फुसयू च्वना वहे गडां प्रहार याये धकाः दनाच्वन। उगु घटना शक्रदेवं सिइका तुरन्त इन्द्रवज्र ज्वना वयाव यक्षया छ्यौं फुसयू च्वे उपस्थित जुयाच्वन। बोधिसत्त्वं नं यक्षयात खनाव छायू थ्वं जित रक्षा यायेत थथे च्वंच्वन लाकि अथवा पालेत च्वंच्वन जुइ धकाः मती तया थुगु गाथा ब्वना धाल,

सब्बासयं कूटमतिप्पमाणं, पग्गय्ह यो तिट्ठसि अन्तलिक्खे।
रक्खाय मं त्वं विहितोनुसज्ज, उदाहु मे वायमसे वधाय।।

तदर्थ, तःधंगु शस्त्र ज्वना छ आकाशयू च्वंच्वन। छं जित रक्षा यायेया नितिं तयार जुया च्वनागु लाकि अथवा घात यायेत?

उगु अवस्थायू बोधिसत्त्वं यक्षयातहे जक खना च्वंगु खः देवेन्द्रयात मखं। हानं व उम्ह यक्षं शक्रदेवयागु भयं बोधिसत्त्वयात प्रहार याये मछाला च्वंगु खः। बोधिसत्त्वयागु वचन न्यना यक्षं धाल – महाराज! जि छंत रक्षा यायेत मखु, थ्व थुगु प्रज्वलित नँयागु शस्त्रं प्रहार याये धकाः वयाच्वनागु खः। तर शक्रदेवयागु भयं ग्याना छंत प्रहार याये मफयाच्वन।

यक्षयागु खँ न्यना बोधिसत्त्वं धाल –

सचे च मं रक्खति देवराजा, देवानमिन्दो मघवा सुजम्पति।
कामं पिसाचा विनदन्तु सब्बे, न सन्तसे रक्खसिया पजाय।।

तदर्थ, यदि देवराजेन्द्र मघवा सुजम्पतिं जित रक्षा याना च्वसेंलि छिपिं पिशाच फुक्क मुना वल धाःसानं छिपिं राक्षसगणत खना जि ग्यायेमाःगु छुं मदु। चाहे फुक्क कुम्भाण्ड राक्षस तथा पशु पिशाचत भयंकर रूप धारण याना महाघोर शब्दं हाला वः सानं इमि युद्ध यायेगु समर्थ दइ मखु। थुलि धायूधुंका शक्रदेवं व यक्षयात ख्याना छ्वयाव महासत्व जुजुयात उपदेश बिल – महाराज! ग्यायेमाःगु मदु। थनिं निसें छंत रक्षा यायेगु जिगु अभिभार जुल। थथे धया देवेन्द्र अन्तरधान जुया थःगु थासेतुं ल्याहाँ वन।

https://dhamma.digital

भगवान बुद्धं थुगु धर्म देशना हया जातकय् मिलेयाना बिज्यात। उगु समयया शक्र अनुरूद्ध खः, वाराणसी राजा जिहे खः।

महाकण्ह जातक ४६९

भगवान बुद्ध जेतवनय् विराजमान जुयाच्वंगु बखतय् दसबलधारी भगवान बुद्धं लोकोपकार याना बिज्यागु बारे भिक्षुपिनि परस्पर बारम्बार प्रशंसा यायां खँ छलफल जुयाच्वन।

आयुष्मानपिं! भगवान बुद्धं जनतापिनिगु हितोपकार साधन यायेगुलि कोशिश याना बिज्यानाच्वन। वसपोलं थःगु आराम यायेगुहे त्वता लोकपिनि कल्याण याना बिज्यात। वसपोलं परम सम्बुद्धत्व प्राप्त याना स्वयं पात्र चीवर धारण याना भिंच्यागू योजन मार्ग वना पञ्चवर्गीय स्थविरपिन्त धर्मोपदेश बिया आषाढ कृष्णपक्षया पञ्चमी खुनु अनात्म लक्षणया उपदेश याना फुक्कसितं अर्हतत्व प्रदान याना बिज्यात। उरूवेलय् बिज्याना जटिल तपस्वीपिन्त स्वीन्यासः प्रातिहार्य क्यनाव प्रव्रजित याना बिज्यात। हानं गयाशीर्शय् आदित्य परियाय सूत्रया उपदेश बियाव दोछिम्ह जटिलपिन्त अरहत पदय् तया बिज्यात। प्यंगू गाउत न्ह्यःने बिज्याना महाकाश्यपयात स्वागत याना स्वंगू उपदेशं सम्पूर्ण याना बिज्यात। भोजन धुंका याकःचा पीन्यागू योजन बिज्याना पुक्कुसाति कुलपुत्रयात अनागामि फलय् प्रतिष्ठित याना बिज्यात। महाकप्पिन राजादिपिन्त १२० गू योजन न्ह्यःने बिज्याना अरहत पदय् तया बिज्यात। भोजन धुंका याकःचा ३० गू योजन न्ह्यःने बिज्याना तच्वतंहे प्रचण्डम्ह अंगुलिमालयात अरहत पदय् तया बिज्यात। ३० गू योजनहे बिज्याना आलवक यक्षयात श्रोतापत्ति फलय् प्रतिष्ठित याना कुमारयात कल्याण याना बिज्यात। त्रायत्रिंस भवनय् बिज्याना स्वला तक च्वना बिज्याबले ८० गू कोटि देवतापिन्त धर्मोपदेश याना धर्म अवबोध याना बिज्यात। ब्रम्हलोकय् बिज्याना बकब्रम्हाया मिथ्यादृष्टि छुटे याना भिदोल ब्रम्हापिन्त अरहत पदय् प्रतिष्ठित याना बिज्यात। एवं रूपं वसपोलं दें दसं त्रिलोकय् चारिका याना बिज्यानाव योग्य योग्यपिं मनुष्यपिन्त शील तथा मार्ग फल बिया बिज्यात। वसपोलं नाग गरूड आदिपिन्त नं नाना प्रकारं उपकार याना बिज्यात। उगुहे समयय् भगवान बुद्ध बिज्याना न्यना बिज्यात – भिक्षुपिं! थन च्वना छु खँ जुयाच्वन?

भिक्षुपिंसं थुजा थुजागु खँ छलफल जुयाच्वन धकाः पुर्वोक्त खँ बिन्ति यासेंलि भगवानं आज्ञा जुया बिज्यात – भिक्षुपिं! थ्व छुं आश्चर्य मखु, आःजा जिं बुद्धत्व प्राप्त याना लोकपिन्त कल्याण याना च्वना। जि न्हापा पूर्व जन्मय् रागयुक्त जुया च्वनागु बखतय् नं लोकपिन्त कल्याण यानाहे च्वना धकाः धया बिज्यात। अले भिक्षुपिंसं प्रार्थना यासेंलि पूर्वजन्मयागु अतित कथा कना बिज्यात।

परापूर्वकालय् काश्यप सम्बुद्धया पालय् छम्ह उसीनर धयाम्ह राजां राज्य यानाच्वन। उगुहे समयय् काश्यप तथागतया चतुरार्य सत्य उपदेशं आपालं आपा लोकपिन्त बन्धनं मुक्त याना निवार्ण नगरय् थ्यंका ब्यूगु जुयाच्वन। लिपा काश्यप तथागतया परिनिर्वाण जुइ धुंका ताकालं बिते जुसेंलि बुद्धशासन पतन जुयावन। भिक्षुपिं २१ गू प्रकारया अनुचित् उपायं जीविका यायेगुलि लगेजुल। भिक्षुपिंसं मखुगु मभिंगु संसर्ग यायेगु याना हल। यथा काय् म्स्यायूपिन्त पालन पोषण याइगु जुयावल। भिक्षुपिंसं भिक्षु धर्म, भिक्षुनीपिंसं भिक्षुनी धर्म, उपासकोपासिकापिंसं उपासकोपासिका धर्म तथा ब्राम्हणपिंसं ब्राम्हण धर्म त्वता छ्वत। आपायाना मनुष्यपिंसं दश अकुशल कर्म यायेगुपाखे लगे जुल। अले इपिं फुक्क थ्वहे कारणं मृत्यु जूलिसे नरकगामी जुल। उकिं देवराज इन्द्रं न्हू न्हूपिं देवपुत्रपुत्रीपिं मखन। अले मनुष्य लोकपाखे स्वया बुभे जुल कि बुद्धशासन पतन जूगुलिं लोकपिं नरकय् उत्पत्ति जूवनाच्वन। थ्व कारण सिइकाव विचाः यात आः छु याःसा जी? अले छगू उपाय ल्वीकल, जनतापिन्त भय त्राश क्यना धर्मोपदेश बिल धायेव बुद्धशासन पतन जुयाच्वंगु हानं उन्नति जुया द्वछि दँ तक चले जुया च्वनी। थथे धकाः सिइका मातलि देवपुत्रयात महाघोर भयंकरम्ह हाकुसे च्वंम्ह, सँ ख्यापा ख्यापां दुम्ह खिचा यागु भेष धारण याके बिल। वया म्हुत्वी तःतपुगु ग्यानापुसे च्वंगु धंवा प्यपु नं दु। स्वयेहे ग्यानापुसे च्वं। यदि गर्भवतीपिंसं व खिचा खन धाःसा गर्भहे पात जुइ। व खिचा तःधिकः गुलितक धाःसा सल पायूधिक जू। वया म्हे न्याथाय् तःतःपुगु सिखलं थाय् थासय् चिना गःपतय् ह्याउंसे

https://dhamma.digital

च्वंगु कापः बाला कोखायेका तल। हानं देवेन्द्र नं शिकारिया भेष धारण याना खिचायागु खिपः स्वयं थम्हंहे ज्वना पितांवर वस्त्रं पुना थःगु सँ ल्यूनेपाखे फा फा तया ह्याउँगु मालां क्वखायाव बडोहे तीक्ष्णगु धनुष बाण धारण याना देश नगरया छगू योजनति तापाःगु थासयू क्वाहाँ वल। क्वाहाँ वया उम्ह खिचां स्वको (शब्द बिल) उत – संसार नष्ट जुया वना च्वन, संसार नष्ट जुया वनाच्वन।

उगु शब्द मनुष्यपिंसं ताया भयभीत जुयाच्वन। इपिं कथनं देशया समिपयू थ्यंक वल। हानं नं खिचां (शब्द बिल) उत। मनुष्यपिं खिचायात खना भयभीत जुल। अले जनतापिं वना जुजुयाथायू समाचार कं वन। जुजुं याकनं देशया ध्वाका त्यू धकाः तिके बिल। अले शिकारी व खिचा सहित देशया भिंच्याकु तःजागु पखालं चाउका तःगुयात तिन्हुया पक्खा नागे जुया देशयू दुने द्वाहाँ वल। मनुष्यपिं मरण भयं ग्याना छैं छैं बिस्युं वना खापा खिपा तिना सुलाच्वन। कृष्णवर्ण खिचां नं सुइत सुइत खन वइत वइत लिना जुइगु। थुगु प्रकारं क्रमानुसार राजभवनयू थ्यंक वन। अन च्वंपिं नं ग्याना ध्वाकाया खापा खिपा तिना तले तले प्रासादयू च्वे च्वे थाहाँ वनाच्वन। कृष्णवर्ण खिचा नं अंगलयू ल्हातं केके पुया तःच्वतं उत। व खिचां उगु शब्द क्वे अवीचि नर्क थ्यंकं तायेदु। हानं च्वे पादयू भवग्ग तक नं तायेदु। सम्पूर्ण चक्रवालेस नं छगू शब्द जुयावन। (पुण्णक जातकयू पुण्णक राजाया शब्द, भूरिदत्त जातकयू सुदस्सन नागराजया शब्द, हानं थुगु महाकण्ह जातकयू थुम्ह खिचाया शब्द, थ्व थुगु स्वंगू शब्द जम्बुद्वीपयू महानगु शब्द खः।)

जनतापिं थुलि तक ग्यात कि मनु छम्हहे (देवेन्द्र) शिकारी नापं खँ ल्हायू छाःपिं दुगु मखु। केवल जुजुंहे आपालं ग्यासानं ग्याः जिलाहा जुया झ्याः चायेका शिकारीयात सम्बोधन याना धाल – हे शिकारी! छंम्ह खिचां छायू उगु?

शिकारी – नये पित्याना उगु खः।

जुजु – अथे जूसा खिचायात जा नकेमाल का धकाः जुजुया नितिं व राजपरिवारया नितिं थुया तःगु जा फुक्क नके बिल। व फुक्क जा खिचां ल्वाका ल्वाकां छक्व नःबलेहे फुत। हानं उत। पुनर्वार जुजुं न्यन – आः हानं छायू खिचां उगू? शिकारीं धाल – थ्व खिचाया नये मगाःनि।

अले हानं किसितयूत थुया तःगु जा कायूके छ्वयाव नके बिल। व जा नं न्हापाया थेंहे फुक्कं नया बिल। हानं न्हापाथेंहे खिचां उत। उगु बखतयू जुजुं बुभे जुल कि थ्व खिचा खिचा मखु, यक्षहे खः। थुपिं वःगुया कारण न्यनेमाल धकाः ग्याःजिलाहा जुया गाथाद्वारा न्यन,

कण्हो कण्हो च घोरो च, सुक्कदाठो पभासवा।
बद्धो पञ्चहि रज्जूहि, किं रवि सुनखो तव।।

तदर्थ, हे धीर! थ्व छंम्ह खिचा हाकुसे भयानक ग्यानापसे च्वं। तुयूगु धंवा दुम्ह प्रतापी खः। न्याथायू न्याथायू शिखलं चिना तल, छिमित छु माल?

जुजु यागु खँ न्यना शिकारिं नं गाथाद्वारा उत्तर बिल,

नायं मिगानं अत्थाय, उसीनक भविस्सति।
मनुस्सानं अनयो हुत्वा, तदा कण्हो पमोक्खति।।

तदर्थ, हे उसीनर! थ्व मृगादि जन्तुया लागि मखु। गुगु बखतयू थ्व मनुष्यपिन्त हानि याइ अले थ्व कण्ह मुक्त जुइ।

जुजुं न्यन – हे शिकारी! आम छंम्ह खिचां फुक्क मनुष्यपिनिगु ला नइगुला कि अथवा छं शत्रुपिनिगुहे मात्र नइगु?

शिकारी – महाराज! शत्रुतयूगुहे जक ला नइगु खः।

जुजुं – छं शत्रु सु खः? छं शत्रु गुजापिं खः?

https://dhamma.digital

शिकारी – महाराज! गुपिं अधर्मयू लगे जुया अत्याचार याना जुइपिं खः, इपिं फुक्क जि शत्रु खः।

जुजु – व इपिं सु खः ले जित धाः।

शिकारी – व इपिं थुजा थुजापिं खः धकाः गाथाद्वारा न्यंकल। पत्तहत्था समणका..... इत्यादि।

गुपिं चूडाकर्म याना चीवर पिण्डपात्र धारण याना च्वंपिं भिक्षु धायेका जूपिंसं नं गबले हल जोते याना बुँ ज्या याइ अबले इमित स्यानालि थ्व जिम्ह खिचा मुक्त जुइ। गुपिं छ्यों मोडे याना सङ्घाटि धारी प्रव्रजितपिंसं गबले गृहस्थपिंसंथें ज्या खँ याना सना जुइ, अबले इमित स्यानालि थ्व जिम्ह खिचा मुक्त जुइ।

वथेंहे ताःहाक दाडि जटा लहिना वा मबुसे तथा छ्यने म्हे, धुलं (खरानि) बुया खुशि जुया च्वनीपिंसं गबले त्यायूबिया उकियागु ब्याज कया जीविका चले याइ, गबले ब्राम्हणपिंसं वेद सावित्रि हानं यज्ञ व तन्त्र ब्वना ज्याला कया ज्या खँ चले याइ, गबले थःके धन सम्पत्ति दयेक नं वृद्ध मां बौपिन्त लाको पाको म्हुतु ल्हाना मूर्ख धकाः क्रोधं अपमान याइ, गबले लोकयू आचार्य, मित्र, पाजु, ककाया स्त्रीपिं नापं व्यभिचार कर्म याइ, गबले ब्राम्हणपिंसं ढाल तलवार ज्वना शहरयू डाका लगे याइ, गबले नाइसे बाँलासे च्वंगु शरीर तथा ल्हाः तुति हृष्टपृष्ट जुयाच्वंपि विधवात नापं अयोग्य व्यक्तिं संसर्ग याइ, गबले लोकजनपिंसं छल कपट याना ठगे याना अहित अकल्याण कामिजुया जुइ, अबले इमित स्यानाव थ्व जिम्ह कृष्ण खिचा मुक्त जुइ।

महाराज! थुजा थुजापिंहे जिम्ह शत्रु खः। अजापिंहे जिम्ह शत्रुतयूत थ्व खिचां तिन्हुया ज्वना स्याना नइ। थथे धकाः धाःबले खिचां नं तिंन्हुया अथेसं थथेसं मदयेक सना फुस्के जुया न्याः वनेत स्वत। जनतापिं ग्याना आतुर जुइका गन वने गन वने जुल। हंसं थायू त्वतल। इतःमतः कन। अजागु बखतयू खिचा चिना तःगु खिपः साला कयां बाँलाक शान्तिपूर्वक तया बिल।

अले शिकारीनं थःगु भेष त्वता आकाशयू थाहाँ वना थःगु तेज प्रकाश याना धाल – महाराज! जि देवराज इन्द्र खः थ्व लोकजनपिं नष्ट जुया वनाच्वंगु खने दत। अजापिं अधर्माचारिपिं मृत्यु जूलिसे नर्कयू पतन जुया वना च्वन, देवलोक शून्य जुया वन। आवंलि अधर्माचारिपिनिगु संगत त्वता छिपिं अप्रमादि जु। दान, शील व भावनादि तथा सकल नापं मैत्री करूणा चित्त याना जुइगु स्व।

थथे धकाः थुगु प्रकारं अप्रमाद जुया च्वनेगु प्यंगू गाथाद्वारा धर्मोपदेश याना पतन जुया वनाच्वंगु बुद्ध शासनयात हानंहे द्वछि दँ तक स्थिर जुइगु कथं याना बिल। देवराज इन्द्र तथा मातलि देवपुत्रपिं अन्तरधान जुया थथःगु भुवनयू लिहाँ वन।

तथागतं थुगु धर्म देशना हया आज्ञा जुया बिज्यात – भिक्षुपिं! जिं न्हापा नं थजागु प्रकारं लोक कल्याण यानागु खः। थथे आज्ञाजुया जातकया मिले याना क्यना बिज्यात। उगु बखतयूया मातलि आनन्द खः, शक्रराज ला जिहे खः।

https://dhamma.digital

शक्रदेव पुकार

इद्धिमन्तो जुतिमन्तो, देवशक्र याकनं भ्हा।
अद्धभागे थ्यन शासन, रक्षा यायेत याकनं भ्हा।। (धु)
शासन वृक्ष गना वन, अमृत जल ज्वना भ्हा।
श्रद्धा शील प्रमाद जुल, विजय शंख पुया भ्हा।।१।।
मिथ्यावाद फइले जुल, अरहं ध्वजा ज्वना भ्हा।
हिंसा क्रोध वृद्धि जुल, कृपाक्रोध याना भ्हा।।२।।
दानव यक्ष दुब्वां वल, वज्रज्वना याकनं भ्हा।
मनुष्य दुर्लभ प्राप्त जूगु, व्यर्थे फ्वीन याकनं भ्हा।।३।।
वने मृगं मणी खंसां, नःगु लोभं तृण खः।
मोक्षलाभ यायेगु काले, कांत कुरागे जूगु स्व।।४।।
बुद्धलोके अनुत्तर, शासन स्थिर यायेत भ्हा।
सज्जनपिन्त स्थान मंत, दुष्ट कचिंग चीकः भ्हा।।५।।
विश्वे अशान्ति मचे जुल, सिंहनाद याना भ्हा।
देवराज इन्द्र छपिं, द्वलछि मिखा कना भ्हा।।६।।
राहुं चन्द्र ग्रास याइन, मुक्त यायेत याकनं भ्हा।
भक्तजिपिं सकल मुना, प्रार्थना याना याकनं भ्हा।।७।।

Dhamma.Digital

https://dhamma.digital

त्रिरत्न शरण

बुद्ध, धर्म, सङ्घ विना मेव, शरण मदु जिमित।
भवभय दुःख फुकेत, पूजा जिमिसं याःवया।। धु।।
पारमी फुक्क पुरे याना, पञ्चमार जिते याना।
बुद्ध जुम्ह सर्वज्ञया, भाव भक्ति याःवया।।१।।
कोटि अनन्त बुद्धपिनि, बोधिवृक्ष मूले च्वना।
गाथा उदान थ्वहे ब्वना, माक्व तप पूर्ण याना।।२।।

उदान गाथार्थ

अनेक जाते जन्म जुया, घोराघोर दुःखसिया।
माला जुया बारंबार, खंके मफु गृहकार।।३।।
आःजिं खन अे कालिगर, तृष्णा निर्मूल याये धुन।
मखु संखार चित्त आः जि, जुये धुन असंखत।।४।।

व्यर्थे फुके मत्य

सूर्य कोटि रश्मि दुम्ह, आकाशथें गुण दुम्ह।
छको लोकयृ हानं जन्म, जुइहे मखु थ्व अन्तिम।।५।।
भक्त भीपिं सकल मुना, यायेनु पासा गुण गान।
दुर्लभ थ्व नर जन्म, फुके मते व्यर्थनं।।७।।

प्रार्थना गीत

भवचक्रं उन्मुक्त जुयेत, शरण वया छपिंथायृ।
विश्वे दुःख बढे जुल, अत्याचारया संख्या नापं।। धु।।
दुःख निरोध यायेया इच्छां, शरण वया बुद्धथायृ।
भवचक्रं उन्मुक्त जुयेत, शरण वया छपिंथायृ।।१।।
सत्य धर्म न्हना वन, कुमार्गयृ जनता ब्वाँयृ ब्वाँयृ जुल।
निर्वाण पथ खंके मफुत, मिथ्यादृष्टिं व्याप्त जुया।।
भवचक्रं उन्मुक्त जुयेत, शरण वया धर्मथायृ।।२।।
सम्यक् दृष्टि शून्य जुइन, पापीतसें जगत् नुनीत।
सत्प्रचार कार्य याये फयत, प्रज्ञा चक्षुया आशां वया।।
भवचक्रं उन्मुक्त जुयेत, शरण वया सङ्घथायृ।।३।।
विश्वे दुःख बढे जुल, अत्याचारया संख्या नापं।
दुःख निरोध यायेया इच्छां, शरण वया बुद्धथायृ।।
भवचक्रं उन्मुक्त जुयेत, शरण वया छपिंथायृ।।४।।
शरण वया छपिंथायृ। शरण वया छपिंथायृ।।

हंम्ह
श्री राजाभाइ बन्द्य

https://dhamma.digital

छको सारीपुत्र स्थविरं न्यन, सुनानं त्रिपिटक थम्हं च्वया वा मेपिन्त च्वका प्रदान यात धाःसा उकिया पुण्य गुलि दइ?

तथागतं आज्ञा जुया बिज्यात – उकियागु पुण्यफल अनन्त दु। यथा, चये प्यदोल महाकल्पतक चक्रवर्ति राजा जुइ दइ। गुंगू असंख्य कल्प तक एक राजा पदेश राजा जुइ दइ। थुगुहे रूपं महाविद्वान पण्डित जुया, महासेठ महाजन जुया, भूमत्थदेवता, आकासत्थ देवता, चतुर्महाराजा, त्रायत्रिंस, यामा, तुसित, निम्मानरति, परनिम्मित देवतापिं जुया फुक्क गुंगू गुंगू असंख्य कल्प तक दिव्य सुख सम्पत्ति भोग याये दइ। अन नं मृत्यु जुया मनुष्यलोकय् शीलवन्त सदाचारिम्ह जुयाव ततःधंगु पुण्य कर्म यानाव यदि प्रार्थनायात धाःसा बोधिसत्त्व जुया पारमिता पुरे याना बुद्धत्व पद तक नं प्राप्त जुइ फइ। अपदान पालि ग्रन्थय् नं कना तःगु दु – पोठदाय अरहन्तया न्हापा ग्वीछगू कल्प न्हापा परिशुद्ध चित्तं धर्मदान यात। अबले निसें दुर्गति पतन मजुसे दिव्यसुख भोग यायां गौतम तथागतया पाले चतुर्प्रतिसम्भिदा सहित अरहत फल प्राप्त जुल। अथेया कारणय् स्वयम्भू ज्ञानमाला भजन खलः सहितं सकल सज्जनवर्गपिनिगु सहयोगं इटुंबाहालय् कार्तिक लच्छि भन्तेपिनिगु पाखें धर्मदेशना जुयाच्वन। थ्व नं छगू तःधंगु धर्मदान खः।

इदं मे ञाति नं होतु सुखिता होन्तु ञातयो।
एत्ता वता च अम्हेहि सम्भतं पुञ्ञ सम्पदं सब्बे देवा, सब्बे सत्ता, सब्बे भूता अनुमोदन्तु सब्ब सम्पत्ति सिद्धिया।

।। समाप्त।।

Dhamma.Digital

https://dhamma.digital

पञ्ञा
नरानं रतनं

विशुद्धि ज्ञान दर्शन

Dhamma.Digital

अनुवादक
भिक्षु प्रज्ञानन्द

https://dhamma.digital

विशुद्धि ज्ञान दर्शन

प्रकाशकः
श्री रत्नमाया व चन्द्रप्रभा उपासिका।

बुद्ध सम्बत २५१०
विक्रम सम्बत २०२३

अनुवादक :
भिक्षु प्रज्ञानन्द

Dhamma.Digital

मुद्रकः
सुभाष प्रिन्टिङ्ग प्रेस,
नकबहिल।

https://dhamma.digital

विनम्र निवेदन

योच वस्स सतंजीवे, दुस्सीलो असमाहितो।
एकाहं जीवितं सेय्यो, सीलवन्तस्स झायिनो।।

तदर्थ – शील मदयेका दुशील जुया असमाहितगु चित्त जुइका सच्छि दँ जीवित जुया च्वनेयासिनं (क्लेश मलयात परिशुद्ध याइगु) शील दुम्हजुया (अनित्य, दुःख, अनात्मादि ज्ञानयापाखे ध्यानतया) न्हि छन्हुहे जक जीवित जूम्ह जुल धाःसानं व उम्हहे जकं श्रेष्ठोत्तम जुयाच्वन।

थुगु खँया बारे जिके छगू विचाः लुयावःगु गथे धाःसा उक्त श्लोकय् शीलयागु वर्णन यानातःगु मेता कारणं मखु। त्रिशरण सहित पञ्च, अष्ट शीलादि धारण पालन याये धैगु सदाकाल सुलभ जुया च्वनीगु मखु, अतिकं दुर्लभ खः। छाय् धाःसा थ्व लोकय् बुद्ध तथागत उत्पत्ति मजुइक त्रिरत्न धयापिं गन काःवनेगु। नां तकनं काये सइमखु। बुद्धो बुद्धोति घोसो अति दुल्लभतरो का कथा बुद्ध भावो, दोलंदो लखंलख कल्प बितेजुयानं सर्वज्ञ बुद्ध धयाम्ह उत्पत्ति जुइगु महान दुर्लभ खः। मे मेपिं देव ब्रम्हापिं थें छगू, निगू ध्यान ज्ञान पुण्य प्राप्त याना जक बुद्ध जुइ फइगु खँ मखु। कम्तिगु नं ४गु असंख्य व छगू लाख कल्प पारमिता पुर्ण यानालि तिनि बुद्ध जुइ फइगु खः। वनं न्ह्यःने लाःगु समयय् उत्पत्ति जुइगु मखुनि, गुगुं कल्पय् बुद्ध उत्पत्ति जुइमाल धाःसा नं पञ्च महा अवलोकन याना व मनुष्यपिनि आयु लक्खछि दँया च्वेनं उत्पत्ति जुइमखु। हानं सच्छि दँया क्वेनं उत्पत्ति जुइमखु। छुयानिति उत्पत्ति जुइमखु धाःसा लक्खछि दँ यान अतिरिक्त आयु दुगु जुयानितिं मनुष्यपिंसं (जरा, व्याधि, मरण) दुःख सत्य अथवा चतुरार्य सत्य धर्मयात यथार्थत खंकेगु असंभव खः।

सच्छि दँया क्वेयागु आयु अवस्थाय् नं लोभ, दोस, मोह अत्यन्त महान प्रबल जुया ज्ञानान्धकार जुया चतुरार्य सत्य धर्मयात यथार्थत खंकेनं फइमखु, विश्वास नं याइमखु।

थ्व खँय् संशय मदु। धात्थें बुद्ध तथागत थौं कन्हेयागु अवस्थाय् जक उत्पत्ति जूगु जूसां वसपोलयागु सदुपदेश दुर्बुद्धि मनुष्यपिनि सुयांहे न्हायपनय् द्वाहाँ वनी मखुगु खइ। थ्व खँ विज्ञ विचारवानपिंसं विदित जुयाच्वंगु दहे दइ।

थौं कन्हे गुलिं गुलिं मनुष्यपिनि विचारय् नये त्वने तीगु भोजनं मेथुनं निन्दा गोणे पोसेपि विज्जति.. धयात थें मोज मज्जा यायेदत धायेवहे गाःथें सुखानन्द थें तायाच्वन। किन्तु झीगु थ्व नेपाल देशवासीपिनिया नितिं नये त्वने तीगु जक दयेवं गागु विचाः मल्व। छाय् धाःसा भगवान गौतम बुद्ध जन्मजुया बिज्यागु पवित्रगु पुण्यभूमि थ्व देश, कर्माकर्मयात विश्वास दुपिनिगु थ्व देश। हानं थ्व देशवासिपिं वसपोल बुद्ध तथागतयागु सदुपदेश न्यना च्वंपिं जुयानितिं अञ्ञाहि लाभुपनिसा, अञ्ञा निब्बान गामिनि, लौकिक सम्पत्ति प्राप्त जुइगु मार्ग मेगुहे निर्वाण प्राप्त जुइगु मार्ग मेगुहे धकाः सिइका सम्पूर्ण दुःख उत्पत्ति जुयावयाच्वंगुया मूल हेतु जुयाच्वंगु (अहं मम) अविद्यादि अन्धकार क्लेश फुक्कं निरोध निर्मूल याना छ्वये मानिपिं नं जुयाच्वन।

तसर्थ धात्थें धायेमाल धाःसा झीगु थ्व पुण्यभूमि नेपाल देशयात लोमंकुपिं, प्रशंसा मयापिं प्राय विदेशी सज्जन वर्गपिं सुंहे मदु धाःसा नं ज्यू। गुलिं विदेशी जनपिंसंजा थथे नं प्रार्थना यागु स्वयं जिंहे नं तायागु दु, बुद्ध भगवान जिमिगु देशय् जन्मजू बिज्यासा सापहे ज्यू।

तर संसार धयागु बडोहे विचित्र खः सकसियां चित्त समानता मजू। बाते लोसा पित्ते मलो धयागु खँ थेंतुं गुलिं गुलिसियांजा तथागतयागु शुद्ध बुद्धधर्म थम्हं नांकायेगुजा छखेहे तया नां काइपिन्त तकनं मयोपिं स्वये मफुपिं दुगु जुयाच्वन। थुकि छुं खँ मखु न्हापानंजा भगवान बुद्धया पालय् तिर्थकरादिपि दयाहे च्वंगु खः।

गुलि गुलिं तिर्थकरतय्सं कर्माकर्म तक्कयात नं विश्वास मया तर गुथाय् तक थःत संकट यागु अवस्थाय् थ्यनि मखुनि उथाय् तकहे जक खः। गथे जि मचाबले कान्तिपुर (बांग्येमोरा) थाय्मदुइ माँपिं

https://dhamma.digital

प्याखं स्ववनेत थिक्कयात। जिनं वये धकाः पिरेयाना। माँपिंसं धाल – छ वयेमते अन झारा पिशाप् यायेथाय् मदु। जिं धया – झारा पिशाब् याये धकाला धायेहे मखु।

लिपा जिगु जिद्दिंयाना ब्वनाहे यंकेमाल। अले बाचाति जाबले थामेयानां याय्मफत पिशाब् याये तांजुल धकाः ख्वया। अले जिगु घमण्ड गनवन।

हानं जित माँपिंसं छुयाये ज्यूनि, अनहे हूलय् फय्तुना च्वनाथाय् सुखु तःलय् प्वंके बिल। अथेहे संसारय् भिंगु छगू दसा मभिंगु नं छगू दयाहे च्वनी, गथे श्रृखण्ड माय् कालसर्प हिनाच्वनी। मुख्य खँ थुलिहे खः। हलु धाय् धुंकानं कुतिंन्याना क्यनाच्वने माःगु मखुत।

अथेया कारणय् दुशील जुया सच्छि दँ म्वाना च्वंपियासिनं छन्हुहे जक शीलवन्त जूम्हयात श्रेष्ठोत्तम धकाः धयातल। खनं खः शील नियमंहे तिनि लौकिकय् न लोकोत्तरय् नं निखेपाखे यागु सुख शान्ति प्राप्त याना काये फइ। सीलेन सुगतिं यन्ति सीलेन भोग सम्पदा... शीलं सुगति यंकी, शीलंहे भोग सम्पत्ति बिइ। उकिं झीसं थ्व सिइकेमा झीत दुःख बीयानितिं शीलय् च्वं धकाः धया बिज्यागु मखु।

अले खः निर्वाण प्राप्तयायेत समाधिनं माः, हानं प्रज्ञानं माः। थ्वहे खँ थ्व थुगु विशुद्धि ज्ञान दर्शन पुस्तकय् पिहाँ वयाच्वंगु दु। तर थ्व थुगु विशुद्धि ज्ञान दर्शन पुस्तक निगूगु संस्करण खः। न्हापायागु संस्करणय् स्वया नं आः थुकि प्रथम संगायना, दुतिय संगायना, सुप्पवासा, तिरोकुद्ध सूत्र, केवट्ट सूत्र, हानं विशुद्धि न्हेगू मध्यय् ञाणदर्शन विशुद्धियागु खँ नं तया तयागु दु। इच्छाजा विशुद्धि न्हेगूयागु सम्पूर्ण छापेयाके दसा सापहे ज्यू धैगु विचाः खः। छुयाय् अर्थ सहायता अभाव जुगुलिं आयात थुलिनिं छापे याकागु जुल। तत्पश्चात जिगु इच्छा दहे दनी।

थ्वनं न्हापायागु विशुद्धि ज्ञान दर्शन सफु छापे याकाबले दुतिय विश्व महायुद्ध चलेजुयाव कलकत्ता शहरय् गञ्जागोल जुया सकलें कलकत्ता शहर त्वता, त्वता वनाच्वंगु अवस्थाय् लाःगु जुया किताब छापेयाका तयागुया प्रुफ तकनं स्वय मफुगु जुयानितिं आपालं त्रुति जुयाच्वंगु खनेदत।

थ्व थुगु किताब छापे याकागुलि आयुष्मान बुद्धघोष, कुमारकस्सप व सुदर्शनपिंसं आपालं सहायता बिया बिज्यात वसपोलपिंसं सहायता मब्यूगु जूसा थुगु किताब जिं थुलि शुद्ध याना छापेयाके थाकुइ।

आ थुकि आयुष्मानपिं सुदर्शनपिंसं निस्वार्थ भावं स्वदेशवासी दाजु, किजापिं सकलयात हित सुख कल्याण कामना याना भतिचाहे दिक्क मचासे संशोधन याना बिज्यागु जूयानितिं वसपोलपिं जियां क्वे कोजिपिं चिकिधिकपिं आयुष्मानपिं जूसांनं कृतज्ञ गुण चिकिधं मजू। वसपोलपिनिगु आपालं कृतज्ञ गुण लुमंका हार्दिक धन्यवाद बियाच्वनागु दु। गथेकि सारीपुत्र महास्थविरं न्हेदँ दुम्ह श्रामणेर छम्हेसिगु बारे धया बिज्यागु दु तदहु पब्बजितो चापि जातिया सत्तवस्सिको इत्यादि।

नाप नापं थ्व थुगु पुस्तक प्रकाशित यायेगुलि सहायता बिया दीपिं दिल्लीबजारया रत्नमाया साहुनि, व ल.पु. नायलखु टोलया चन्द्रप्रभा उपासिकापिनिगु श्रद्धा चित्तयात जिगु आपालं साधुवाद दु। अझ धात्थें धाःसा श्री चन्द्रप्रभा उपासिका थःगु शक्ति समर्थानुसार चित्त प्रसन्नयाना शाक्यसिंह विहारयात आपालं हालग्वाहाल याना च्वना बिज्याम्हनं जुयाच्वन।

अले वयूक साहुनी रत्नमाया कुलनरसिंह साहु विहार दायक ल.पु. थैना टोलय् श्री शाक्यसिंह विहार (छखा, निखा, स्वखा) निर्माण यायेधुंकालि हानं उकेहे स्वाका वयूकनं मेमेपिनिगु नं ग्वाहालि कया विहार छगू निर्माण यानादिम्ह विहार दायिका खः। वयूकपिंसं सहायता बियालितिनि जिं थुगु पुस्तक छापेयाके फत। वयूकपिनिगु कृतज्ञ गुण यावजीवं लोमंके फइमखु। खजा वयूकपिंसं यागु पुण्य वयूकपिन्तहे दइ। गथे कुलनरसिंह साहु विहार दायकं शुद्ध बुद्ध धर्म म्हसिका कर्माकर्मयात विश्वास याना अनित्य, दुःख, अनात्म लुमंका नुगस्या धैगु भावहे मतसे ल्हा चकंका विहार निर्माणयाना दान याना बिज्यात। व उगु पुण्य सुनानं हरण याना लाका काये फइमखु। सर्वदा वसपोलया नापं नापं किपालु थें वनाच्वनी। अथेहे थथःपिंसं यानागु पुण्य थःथतहे दइगु जुयाच्वन। तथापि कृतज्ञ जनपिंसं थःत यानातःगु कृतज्ञ गुण लुमंकेगु नं कर्तव्य भापा लुमंकेमाःगु जुयाच्वन।

https://dhamma.digital

अले थुकथं वसपोल आयुष्मानपिंसं यागु सहयोग व श्रद्धालुपिनिगु सहायतां आः थ्व पुस्तक पिहाँवयाच्वन। अथेनं छपाइलय् कम्पोजय् हानं प्रुफ स्वयेगुलि नं अनेक त्रुति जुयाच्वंगु दयेफु। तथापि त्रुतिपाखे ध्यान मतसे कृपया भगवान शास्तायागु शुद्ध बुद्ध धर्म अत्यन्त गम्भीर जुया नं सरलगु सकल लोक सहज भवपार जुइगु सदुपदेश धर्मयात बांलाक यथार्थत खंका सिइका कायेगु पाठक वर्गपिनिगु कर्तव्य खः धकाः भापा थुगु पुस्तक आद्योपान्त स्वया बिज्यात दिल धाःसा लेखकया परिश्रम सफल जुइ। अस्तु।।

अनुवादक

Dhamma.Digital

https://dhamma.digital

विषय सूची

१. त्रिशरण ग्रहणया महत्फल वर्णन
२. पञ्चशील ग्रहणया विधि
३. पञ्चशील प्रार्थना
४. पाणातिपातया कर्म विपाक वर्णन
५. परवस्तु मबीकं काइगुया कर्म विपाक वर्णन
६. व्यभिचारया कर्म विपाक वर्णन
७. मृषावादीया कर्म विपाक वर्णन
८. सुरापानया कर्म विपाक वर्णन
९. पञ्चशीलयागु महोत्फलया वर्णन
१०. कूत विनिच्छयिक पेतकथा
११. सारिपुत्र मौद्गल्यायनया प्रव्रज्या
१२. कपिलवस्तु आगमन
१३. यशोधरा देवीं राहुल कुमार प्वंगु
१४. कोटिकण्ण सोण कथा
१५. लाजादेवी कथा
१६. प्रथम संगायना जूगु खँ
१७. निगूगु संगायना जूगु खँ
१८. संगायना यायेमागु कारण
१९. मोग्गलिपुत्र तिस्स स्थविरया खँ
२०. जानक्क ब्राम्हणयागु खँ व चन्द्रगुप्तयागु खँ
२१. धर्माशोक राजां सत्मार्ग गवेषण यागु
२२. यन्त्र शिल्पिया नाश
२३. महिन्द्र व संघमित्राया प्रव्रज्या
२४. तृतिय संगायना
२५. विविध सदुपदेश
२६. महाधन वाणिज कथा
२७. तिरोकुद्ध सूत्र
२८. सुप्पवासा कथा
२९. चतुर्महाभूत निरोधस्थान माला जूम्ह भिक्षुयागु कथा
३०. तीर दस्सी भंगया उपमा
३१. ञाणदस्सन विशुद्धि
३२. सकदागामि मार्ग ञाण उत्पत्ति जुया वइगुया ढंग
३३. स्वंगू प्रकारया सोतापत्ति
३४. अनागामि मार्ग ञाण उत्पत्ति जुया वइगुया ढंग
३५. अरहत्त मार्ग ञाण उत्पत्ति जुया वइगुया ढंग
३६. सोतापत्ति मार्ग वांछ्वइगु क्लेश
३७. सकदागामि मार्ग वांछ्वइगु क्लेश
३८. अनागामि मार्ग वांछ्वइगु क्लेश
३९. अरहत्त मार्ग वांछ्वइगु क्लेश
४०. अरहन्त पुद्गलपिं परिनिर्वाण जुइगु गथे?

https://dhamma.digital

नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मा सम्बुद्धस्स।

त्रिरत्नयात नमस्कार

त्रिरत्न धयापिं गजापिं धाःसा

सर्व बुद्धं नमस्यामि, धर्मञ्च जिनभाषितं।
सङ्घञ्च शील सम्पन्नो रत्नत्रय नमस्तुते।।

अर्थ, समन्त भद्र सर्वज्ञ, अतुल, अनुपम जुया बिज्याकम्ह बुद्धरत्न खः। बुद्धोपदेशित (त्रिपिटक) फुक्कं धर्मरत्न खः। बुद्ध शासनयात सुरक्षा (पालन) यायेया नितिं गुपिं भिक्षुसङ्घपिं नीस्वना स्थापना याना थका बिज्यात वसपोल शील, नियमाचरण सुसम्पन्न जुया बिज्याना च्वंपिं सङ्घरत्न खः वसपोल त्रिरत्नयात नमस्कार याना।

त्रिशरण ग्रहणया महत्फल वर्णन।

छगू समय भगवान सम्यक् सम्बुद्ध जेतवन महाविहारय् विहारयाना बिज्यागु जुल। अन भगवानं त्रिशरण ग्रहणया महत्फल जुयाच्वंगु विषयय् धर्म उपदेश याना बिज्यात।

परापूर्वकालय् बोधिसत्त्व वेलाम ब्राम्हणं भिधार्नि वा पुसा रोपन यायेगु क्षेत्र प्रमाणं तधंगु जग्गाय् परिपुर्ण जुइक चय्प्यद्वल सुवर्णया कतौरा, चय्प्यद्वल सुवर्णया चमचा, चय्प्यद्वल वहयागु कतौरा, चय्प्यद्वल वहयागु चमचा, चय्प्यद्वल अलंकारं सुसज्जितपिं राजकन्यापिं, दुरू ब्यूपिं सा आपालंहे, हानं वस्त्र आदि सुस्वादिष्टगु खाद्य भोजन फलमूल पक्वान इत्यादि चय्प्यद्वल चय्प्यद्वल याना न्हेदँ न्हेला, न्हेन्हु तक नित्य अखण्ड प्रदान यात। परं उगु विशाल दानया सिबे स्रोतापन्न छम्हेसित बिइगु दान महोत्फल जुयाच्वन। तःधिक सकृदागामियात बिइगु दान महोत्फल जुयाच्वन। तधिक अनागामियात, अरहन्तयात, प्रत्येक बुद्धयात, सम्यक्सम्बुद्धयात, सम्यक् सम्बुद्ध सहितं भिक्षु सङ्घपिन्त बियागु दान अत्यन्त महोत्फल जुयाच्वन। उक्त दानयागु महिमाया सिबे त्रिशरण ग्रहण याःगुया फल वर्णन यानां याये फुगुहे मखु अपरिमित फल दायकगु खः धकाः वेलाम सूत्र उपदेश याना बिज्यात।

पञ्चशील ग्रहणया विधि

उपासक उपासिकापिंसं शील पालन यायेगु दिनय् भगवानया श्रावक भिक्षुसङ्घपिं दुगु स्थानय् वना शील याचना याना कया शीलय् च्वनेगु। यदि भिक्षुसङ्घपिं प्राप्त मजुल धाःसा तथागतया स्वरूप मूर्ति वा धातु चैत्य राज दुगु थासय् वना शील ग्रहण यासां ज्यू। कदाचित प्रतिमा आदि छुं नं मदुसा थःथमंतुं त्रिरत्नयागु गुण स्मरण याना ल्हात जोजलपा निम्न लिखित विधिं प्रार्थना याना शीलय् च्वनेगु।

पाप देशना
ओकास द्वार तयेन कतं सब्बं अपराधं खमथ मे भन्ते।
अवसर फोने, भन्ते! जिं त्रिकायद्वारा यानागु अपराध फुकं जित क्षमा याना बिज्याहुँ।

पञ्चशील प्रार्थना
अहं भन्ते! तिसरणेन सह पञ्चसीलं धम्मं याचामि, अनुग्गहं कत्वा सीलं देथ मे भन्ते।

https://dhamma.digital

दुतियम्पि...।
ततियम्पि...।
भन्ते जिं त्रिशरण सहित पञ्चशील धर्म याचना याना, अनुग्रह यासे जित शील बिया बिज्याहुँ।
निकोलन ....।
स्वकोलन ....।

नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मा सम्बुद्धस्स।
वसपोल भगवान अरहत सम्यक् सम्बुद्धयात नमस्कार। (स्वक)

त्रिशरण

बुद्धं सरणं गच्छामि।
धम्मं सरणं गच्छामि।
सङ्घं सरणं गच्छामि।
दुतियम्पि...
ततियम्पि....
जि बुद्धया शरणय् वने।
जि धर्मया शरणय् वने।
जि सङ्घया शरणय् वने।
निकोलनं....
स्वकोलनं.....

पञ्चशील

१. पाणातिपाता वेरमणि सिक्खापदं समादियामि।
२. अदिन्नादाना वेरमणि सिक्खापदं समादियामि।
३. कामेसु मिच्छाचारा वेरमणि सिक्खापदं समादियामि।
४. मुसावादा वेरमणि सिक्खापदं समादियामि।
५. सुरामेरयमज्जपमादट्ठाना वेरमणि सिक्खापदं समादियामि।
१. जिं प्राणिहिंसा यायेगुलिं रहित जुयेगु शिक्षा धारण याना।
२. जि परवस्तु मबीकं कायेगुलिं रहित जुयेगु शिक्षा धारण याना।
३. जिं व्यभिचार कर्म रहित जुयेगु शिक्षा धारण याना।
४. जिं असत्य खँ ल्हायेगुलिं रहित जुयेगु शिक्षा धारण याना।
५. जिं मद्य सुरापानादि प्रमाद जुइगु पदार्थ पान यायेगुलिं रहित जुयेगु शिक्षा धारण याना।

पाणातिपातया कर्मविपाक वर्णन

कोसल राजाया महारानी मल्लिकाया न्हापा न्हापायागु जन्मय् कुलपुत्रीजुयाच्वंगु बखतय् इष्ट मित्रपिन्त पाहुना यायेया कारणय् बजारय् वना उखे थुखे मदयेक माला जुलनं मंस लुइके मफया फइ छम्ह हया स्याना पाहुनापिन्त नका छ्वगु पापं मृत्यु पश्चात नर्क भोग यायेमाल। नर्क भोग याये धुंकानं पुनर्वार फैया म्हे च्वंगु केश प्रमाणं थःतनं परजनं घातक याका च्वनेमाल।

https://dhamma.digital

हानं तथागतया श्रावक शिष्य जुया बिज्याकम्ह पुतिगत धैम्ह स्थविरं नं न्हापा न्हापायागु जन्मय् संसार चक्रय् चाउला जूगु बखतय् व्याधा जुया आपालं भ्रंग पंक्षितयूत, छेगु तुना थाथा याना स्याना वगु पापं याना नर्क भोग यायेमाल। नर्क भोग याये धुंकालिनं मनुष्य जुया जन्म कया भिक्षु जुया ज्ञान ध्यानय् चित्त तया अरहन्त पद लानालीनं (निर्वाण जुइतेकानं) म्ह छम्हं लाहि, क्वें तत्तज्याना वइगु रोगं कया तिब्र वेदना भोग यायेमाल।

हानं मण्डव्य ऋषिनं न्हापा न्हापायागु जन्मय् सिकःमि जुया जूगु बखतय् पतंग छम्हयात छ्याकं यागु सिन्का छपुं सुत्तुसुया तिया तःगु पापं लीपा ऋषि जुया शुद्धाचरण याना जूसानं सुली च्वना सिना वनेमाल।

हानं गौतम भगवानया पालय् न्यासम्ह भिक्षुपिं नं न्हापा न्हापायागु जन्मय् आपालंहे प्राणघात याना वगु पापं याना ताःकालं नर्क भोग यानानं पुनर्वार मनुष्य जन्म जुया तथागतयागु शासनय् भिक्षु जुयाच्वंसानं परस्पर घातक याना सिनावने माल। भगवानं धर्मोपदेश याना बिज्यातंहे नं उमिगु कर्म फलयात पनातये मफुगु जुल।

हानं आपालंहे शाक्यवंशपिंसं नं न्हापा न्हापायागु जन्मय् पुखु छगुलि वना आपालंहे न्यातयूत पना विष ह्वला स्याना ब्यूगु पापं तथागतं अनेक प्रकारं धर्मोपदेश याना निको स्वको सम्म पनातलनं लिपा हानं माने मजुया विडुडभया दल वया दक्व शाक्यवंशपिन्त निर्मुल जुइक स्याना थकल।

उकिया नितिं भगवानं आज्ञा जुया बिज्यात कि हे भिक्षुपिं! गुम्हसें पर प्राण घात याइ उम्हसिया थुगु जन्म मृत्यु जुइवं नर्कय् वा प्रेत गति वा तिर्यक गती उत्पन्न जूवनी। उगु नर्कादि दुर्गतिं थहाँ वया कदाचित संयोगं मनुष्य जन्महे जूवल धाःसानं आयु छिन्नम्ह जुइ। पाणातिपातया कर्मविपाक संक्षिप्त वर्णन समाप्त जुल।

परवस्तु मबीकं काइगुया कर्म विपाक वर्णन

परापूर्व कालय् वाराणसी नगरय् अति सुन्दरीम्ह रूप यौवनं जाया च्वंम्ह भमरयागु वर्ण समानं हाक्कुसे पिप्पि धागु ताःहाकगु केश दुम्ह (नगरशोभिनि) गणिका छम्ह दयाच्वन। उम्ह गणिकायागु रूपयात खं खंपिं पुरूषपिनि चित्तय् मोहं आकर्षण याना मोहित जूगुलिं मेमेपिं स्त्रीजनपिंसं स्वेमफया ईर्ष्या जुया उम्ह गणिकाया दासीयात धन द्रव्य बिया हयूका, गणिकाया मोल्हुयाच्वंगु बखतय् केश हाया वनीगु वास तयेके बिल। उगु वास तया ब्यूगुलिं गणिकायागु केश फुकं हाया वन। केश दक्वं हाया वंगुलिं शरम जुया देशं पिने वनाच्वन। लीपा उम्ह गणिकां सुलिं पसः तया जीविका यानाच्वन। छन्हुया दिनय् वइथायूहे थ्वं कायेका द्यना च्वंम्ह व्यक्ति छम्हसियागु वस्त्रय् लोभतया व गणिकां खुयाकाल। लीपा हानं छन्हु शीलवानम्ह भिक्षु छम्ह पिण्डाचार बिज्याबले वहे गणिकां थःगु गृहय् निमन्त्रणा याना तुयूगु इलां प्यना छायूपा हामो आदि भोजन याकल। भोजन समाप्त यानालि दानानुमोदन याःगु बखतय् सुन्दर दीर्घ केश प्राप्त जुइमा धकाः प्रार्थना यात। लीपा मृत्यु जुया वासेलि समुद्रया मध्यय् सुवर्ण विमानय् केवल याकचा जक निर्वस्त्रम्ह जुया वेमानिक देवकन्या (वेमानिक प्रेत नं धाइ) धायेका बार बार वहे सुवर्ण विमानय् उत्पन्न जुयाच्वंगु जुल। लीपा श्री शाक्यमुनि तथागत जेतवन महाविहारय् विहार याना बिज्यागु बखतय् श्रावस्ति नगरयापिं ७००म्ह वनिजालपिं सुवर्ण भूमि धैगु (सथुं) नगरय् वने धकाः वंगु बखतय् समुद्रय् वायुवेग वया दुंगायात हुत्ते याना यंका निर्वस्त्रम्ह देवकन्या दुगु थासय् लावन। अन इमिसं उखें थुखें स्वगु बखतय् सुवर्णया विमानय् च्वना च्वंम्ह देवकन्यायात खना वनिजालपिंसं गाथाद्वारा न्यन –

कानु अन्तो विमानस्मिं तिट्ठन्ती नुपनिक्खमि।
अपनिक्खमस्सु भद्दे पस्साम तं बहिट्ठितं।। प्रेतकथा।

विमानया दुने च्वना पिने पिहाँ मवम्हहे भद्रे छ सु खः? पिने पिहाँ वया जिमित ख्वाः क्यों, छ पिने पिहाँ वगु जिमिसं स्वयेगु इच्छा जुल। थथे धागु न्यना देवकन्या नं गाथाद्वारा उत्तर बिल –

https://dhamma.digital

अट्टियामि हरायामि, नग्गानिक्खमितुं बहि।
केसेहम्हि पतिच्छन्ना, पुञ्ञं मे अप्पकं कतं।।

जि धाःसा प्वचिं, नांगा, पिहाँ वयेत अत्यन्त शरम चायापुसे च्वं, म्हे निर्वस्त्र जूगुलिं केवल थःगु केशं जक तोपुया च्वनागु खः। जि छुं भतिचा मात्र पुण्यकर्म याना वयागु दु। देवकन्यां थथे धागु न्यना थुगु वस्त्रं हिना पिहाँ वा धकाः वनिजालपिंसं वस्त्र ब्यूगु बखतय् देवकन्यां धाल – छिमिगु ल्हातिं अथे जक बियां जिं धारण याये मज्यू (जितः प्राप्त जुइमखु) आमकन छिमिगु फौजय् श्रद्धा शील दुम्हयात दान प्रदान याना उगु पुण्य भाग जित अर्पण यात धाःसा जक जित प्राप्त जुइ (जिं धारण याये दइ) धकाः धाल। थुलि धासेंलि अन बनिजालपिंसं थःपिनिगु फौजय् गुम्ह उपासकयात शुचि स्नान याका खाद्य भोजनादि वस्त्र जोलं दान याना उगु पुण्य भाग देवकन्यायात अर्पण याना बिल। अर्पण याना मात्रं तत्क्षणेहे देवकन्यायात दिव्य भोजन दिव्य अलंकार दिव्यवस्त्रादि प्राप्त जुल। वहे वस्त्रालंकारं तिया मुसु मुसुं न्हिला पिने पिहाँ वगु बखतय् दक्षिणानिसंस दानया फल साक्षात्कार जुइक (न्ह्यःनेहे खने दयेक) उपासकया न्ह्यःने आदरपूर्वक देवकन्या उपस्थित जूवल। अन उपासकं बनिजालपिन्त धर्म कथा कना श्रद्धा प्रसन्न जुइका त्रिशरण सहित पञ्च शील धारण याकल। बनिजालपिंसं अन देवकन्यायाके प्रश्न यात –

सुचित रूपं रूचिरं विमानं ते पभासति।
देवते पुच्छिताचिक्ख, किस्स कम्मस्सिदं फलं।।

हे देवकन्या! छंगु विमान जा अत्यन्तहे बांबांलागु चित्रं चित्रित याना बाबांलापिं सल, किसि, भंगपंक्षि, नर नारीपिनिगु रूप मूर्तियागु बुत्ता तया श्रृंगारय् याना तःगु अतिकंहे मनोहर शोभायमान जुइक ज्वाला ज्वालां थिनाच्वन। हे देवकन्या! थुगु विमान छलपोलयात छु यानागु पुण्यया फलं प्राप्त जूगु खः? थ्व खँ जिमिसं नं सिइकेगु इच्छा जुल धकाः प्रश्न यात। अन देवकन्यां उत्तर बिल –

भिक्खुनो चरमानस्स दोणि निम्मज्जिनि अहं। (आदि खुगु गाथा ब्वना उत्तर बिल)

जिं पिण्डाचरण बिज्याकम्ह भिक्षु छम्हयात सुचित्तयासे श्रद्धापूर्वक हामो दान याना भोजन याकागु पुण्य जित थुगु विमान प्राप्त जुल तथा ताकाल तकं (छम्ह तथागतया पलं निसें मेम्ह तथागतया पाले थ्यंकं) भोग याये दत। तर दुःखयागु खँ न्हापा जिं परवस्तु हरण याना वयागु पापं याना आः हानं थनी प्यला दयेव जि थनं मृत्यु जुया तचोकंहे दुःख भोग यायेमागु नर्कय् पतन जुइमागु जुल, उकिया नितिं जित महा शोक सन्ताप तथा त्राश जुया च्वन, धकाः कंसेलि उपासकया चित्तय् दया उत्पन्न जुया थ्व देवीयात छुं उपाय यानाबिये माल धकाः विचाः याना दानादि धर्म कर्म यायेगु व बुद्धगुण स्मरण यायेगु धर्म उपदेश बिल। अले देवकन्यां सकल बनिजालपिन्त उत्तमोत्तम भोजनादि वस्त्र दान बियालिं सम्यक् सम्बुद्धयात धकाः भिंगु चीवर वस्त्र छजोलं बिया भगवान सम्यक् सम्बुद्धयात जिं सादर प्रणाम यानाहःगु दु धकाः विन्ति याना ब्यू धकाः मामागु खँ ल्हाय् धुंका बनिजालपिं सहितं उगु दुंगायात छन्हुँहे माःगु थासय् थ्यंकाबिल। बनिजालपिंसं नं तथागतया थासय् वना देवकन्यां धयाहःगु सम्पूर्ण खँ बिन्ति याना व तथागत सहितं सकल सङ्घपिन्त दान प्रदान यायेधुंका उगु पुण्य भागनं देवकन्यायातहे अर्पण याना बिल।

लिपा देवकन्या अनं मृत्यु जुया त्रायतिंस देवलोकय् उत्पन्न जुया दोलछिम्ह अप्सरापिंसं सेवा याका सुवर्ण विमानय् सुखानन्द भोग यानाच्वंगु जुल।

पुनर्वार भगवानं आज्ञा जुया बिज्यात – हे भिक्षुपिं! गुम्हसें पर वस्तु हरण याना काइ उम्ह व्यक्ति मृत्युपश्चात नर्कगति वा प्रेतगति पतन जुइ उगु दुर्गतिं छुटे जुया कदाचित मनुष्य जुया जन्म जुल धाःसानं धन हीनम्ह दरिद्र जुइ। परवस्तु मबीकं काइगुया कर्मविपाक संक्षिप्त समाप्त।।

https://dhamma.digital

व्यभिचारया कर्म विपाक वर्णन

आनन्द भिक्षुया न्हापा न्हापायागु जन्मय् दीपंकर तथागतं शाक्यमुनि तथागतया पाले वसपोलयागु सेवा याना अरहन्त पद प्राप्त जुइ धकाः व्याकरण याना बिज्यात। अनं लिपा छगू जन्मय् (आनन्द) लुँकःमिया कुलय् जन्मजूगु बखतय् व्यभिचार यानाजूगु पापं रोरूव नर्कय् ताकालंहे दुःख भोग यायेमाल। अनंलि हानं वानर, फै, सा, जुया जन्म जुया नं नरजन्मय् नपुंसक, स्त्रीजाती जुया जन्म जुया आपालंहे दुःख भोग यायेमाल।

वाराणसी नगरया महाजन पुत्रपिं प्यम्हसेनं नं व्यभिचार याना जुगु पापं लोहकुम्भि नर्कय् चिकंखाशी क्वफाना तल, ख्वीदोल वर्षय् छक्व मात्र पलख थाहाँ वये दुगु जुल। थाहाँ वये दुगु बखतय् छक्व पलख प्यम्ह पासापिनि परस्पर ख्वाः खना खँ ल्हाय् धकाः दु, स, न, सो धकाः आख छगो छगो जक धाये लात, हानं खाशीसंतुं डुबे जुया वन।

तसर्थ तथागतं आज्ञाजुया बिज्यात कि – हे भिक्षुपिं! लोकय् गुम्ह मूर्ख व्यभिचार याना जुइ, उम्ह मूर्ख मृत्यु पश्चात नर्कय् पतन जुइ। नर्क भोग यानालि कदाचित संयोगं मनुष्य जुया जन्म जूवल धाःसानं स्त्री जातिजुया कर्क्या दासी जुया, कर्क्या अढाउनी, भ्वातिंनी जुया तच्वतंहे दुःख भोग यायेमाली। इति व्यभिचारया कर्म विपाक संक्षिप्त वर्णन समाप्त।।

मुषावादीया कर्म विपाक वर्णन।

परापूर्व कालय् चेतिय राजां असत्य खँ ल्हागुलिं सिंधव सलं सायेका तःगु रथय् तलवार ज्वना पहरा च्वना च्वंपिं देवपुत्रपिं प्यम्हनं लोप जुयावन। शरीरय् श्रृखण्ड समानं सुगन्ध वयाच्वंगु नं पद्मपुष्प समानं म्हुतुइ सुगन्ध दुगुनं लोप जुयावन, थः नापं भूमि सोत्तुनावन।

हानं चिञ्चमान धयाम्ह मिसानं असत्य मखुगु खँ ल्हागु पापंहे भूमि सोत्तुना वन।

हानं वाराणसी नगरयाम्ह व्याधा छम्हनं असत्य खँ ल्हागु पापं भूमि सोत्तुना वन। थुपिं फुकंहे भुमि सोत्तुना वना अवीचि नर्कय् पतन जुया महा दुःख भोग यावंपिं जुल।

तसर्थ तथागतं आज्ञा जुया बिज्यातकि – हे भिक्षुपिं! गुम्हसें असत्य मखुगु खँ ल्हाइ उम्ह व्यक्ति मृत्यु पश्चात दुर्गतिस पतन जुइ। दुर्गतिं थाहाँ वयालि नं कदाचित संयोगं मनुष्य जुया जन्म जूवन धाःसानं मखुगु खँ हे नं परजनं दोष बिइका च्वने माली असत्य खँ ल्हागुया कर्मविपाक संक्षिप्त वर्णन समाप्त।।

सुरापानया कर्म विपाक वर्णन

तथागतया अग्रश्रावक जुया बिज्याम्ह सारिपुत्रया न्हापा न्हापा संसार चक्रय् चाहिला जूगु बखतय् छगू जन्मय् वाराणसी नगरया राजा जुया सुरापान यानाव तथा मंसाहारी जुयाच्वन। छन्हुया दिनय् अनन्त स्नेह युक्त याना तःम्ह राजकुमार यात, थःगु मूलय् फेतुका प्रेम पूर्वक कुमार नापं ख्याल यानाच्वन। उगु बखतय् महारानी वया बिन्ति यात – भो महाराज! थौं अष्टमी जूगुलिं सुनानं प्राणिहिंसा मया, तसर्थ थुगु छवार महाराजाया भोजनार्थ मंस मदुगु जुल, क्षमा याना बिज्याहुँ धकाः क्षमा फ्वन। थुलि महारानीं धाय् मात्र नं सुरापानयागु रंगं होस रहित जुया वाक्कुछिना क्रोधं चुर जुया धाल – जिथें जाम्ह राजा यात, मंस मदु धयागु गथे? मंस बारं खाँचो जुइ माःगु छु दु? थ्व का थ्व मखुला मंस धकाः मूलय् च्वंम्ह राजकुमारयात निपा ल्हातिं गःपः ज्वना थाथा याना स्याना "का! थुकिया मंस तुरन्त तरकारी दयेकाहकि" धकाः हाकुतिना बिल।

सुरापानयागु झोकय् लाना च्वंम्ह राजा जुया निति महारानी सहित सकलेंहे त्राहि त्राहि जुया तिरिकहे सुनानं छुं धाय् मछालाच्वन। सुरापानयागु रंग नं मन्त। अन राजां महारानीयाके न्यन – ए रानी!

https://dhamma.digital

राजकुमार गन वन? हा सः नं मदु, मदंनिला? छुयानाच्वन। थथे राजां न्यनेवं महारानीया पुत्र स्नेहं डाह जुया सिमा कोदले थें कोदला मूर्च्छा जुयावन। अन हतपतं सखिपिंसं लखं सेचन याना बिल। होश दया वसेंलि नं अतिकंहे आलाप विलाप याना विरह यागु खना राजा आश्चर्य चायाच्वन। लीपा थम्हं भूल यानागु खँ परजनद्वारा बुझे जुसेंलि राजायात नं पुत्रशोकं डाह जुया लाहा ब्व ब्व स्याना "अहो शोक! का का का जिं थ्व छु कर्म यात। प्राण समानं प्रेम याना तयाम्ह जिम्ह एक पुत्रयात स्याना मंस नापं नयेधुंकल जिं। आः गथे यायेगु" धकाः पुत्र शोक रूपी अग्निं डाह जुइका अन्नपान सुधां त्याग जुइक ताकाल पर्यन्तं प्राणान्त जुइक जुइक तच्वगु दुःखाग्निं डाह जुइका च्वनेमाल। लीपा विचाः याना भापा कालकि – सेवन याये अयोग्यगु सुरापान यानागुलिं तचोगुहे अकर्म नं याये धुन तथा पुत्रशोकं नं डाह जुइका च्वने माल धकाः हेतु ज्ञान बुझे जुसेंलि बें च्वंगु चा कया वहे चां म्हुतु च्वला प्रतिज्ञा यात। " आवंलि जिं गुथाय् तक निर्वाण पद प्राप्त याये फइमखु, उथाय् तक प्रमाद जुइगु सुरापान पदार्थ सेवन याये मखुत।" (सत ज्ञान यात, बाधा जुयाच्वंगु, असेवनीयगु, मभिंगु थ्व सुरापान धैगु थुजागु पदार्थ सेवन यायेत, ज्ञानी गुणी सज्जनपिंसं विवेक विचाः याये माःगुहे खः छाय् धाःसा उपरोक्त पुत्रमंस भक्ष याम्ह राजानं अज्ञानीम्ह मखु, अथेनं असेवनीयगु सुरापान सेवन याना जूगुलिं ज्ञानया विपरित जुयावंगु खः।)

तसर्थ भगवानं आज्ञा जुया बिज्यात – हे भिक्षुपिं! गुम्ह अज्ञानीं सुरापन याना जुइ उम्ह व्यक्ति मृत्यु पश्चात नर्कादि दुर्गति पतन जुइ। लीपा उगु दुर्गतिं थाहाँ वया कदाचित संयोगं मनुष्य जुया जन्म जुवल धाःसानं स्मृतिहीनम्ह जुइ वा उन्मत्तम्ह जुइ। सुरापानया कर्म विपाक संक्षिप्त वर्णन समाप्त जुल।

मेगु छगू धर्मपदय् नं कनातःगु दु –

यो पाणातिपातेति, मुसावादञ्च भासति।
लोके अदिन्नं आदियति, परदारञ्च गच्छति।।
सुरामेरयपानञ्च, योनरो अनुयुञ्जति।
इधेवमेसो लोकस्मिं, मूलं खणति अत्तनो।।

प्राणीघात याम्हसिनं, हयूका खँ ल्हाःम्हसिनं, खुया काम्हसिनं, परदार (परस्त्री) गमन याम्हसिनं, मद्यपान याम्हसिनं, थुगुहे लोकय् थःगु (सदा कल्याण जुइगु सुखया) हा समेत लेहें थना छ्वइ।

पञ्चशीलयागु महोत्फलया वर्णन

पञ्चशील पालन याइपिन्त महोत्फल प्राप्त जुइगु गथे धाःसा – अन्य व्यक्तिपिनिया सिवे आयु आरोग्य वृद्धि जुइ, दयावान जुइ, तथा श्री सम्पत्ति सुख ऐश्वर्य वृद्धि जुइ, अन्य व्यक्तिपिनिया सिवे शोभायमान शान्त स्वरूप जुइ, विवाहित स्त्री वा पुरूष छम्हयाके सन्तुष्ट जुइ, अन्य व्यक्तिपिनियासिनं लोकय् प्रसिद्धम्ह जुइ, तथा सकसेंनं विश्वास याइ, अन्य व्यक्तिपिनियासिनं स्मृतिवान जुइ, यथार्थ ज्ञान ध्यान बुझे जुइफुम्ह जुइ, मृत्यु पश्चातेनं देवलोकय् उत्पन्न जुया सुख ऐश्वर्य प्राप्त जुइ। थुलि जक मखुकि प्रज्ञावानपिं जुल धाःसा सम्पूर्ण संसार चक्रयागु दुःखं मुक्त जुया अनुपादिशेष असंखत धातु निर्वाण थ्यंकं थ्यनीगु कारण जुयाच्वंगु खः। पञ्चशीलयागु महोत्फलया संक्षिप्त वर्णन समाप्त।

सर्वज्ञ जुया बिज्याकम्ह तथागतं आज्ञा जुया बिज्यागु ज्ञानामृतया अर्थ सहितं – सीलं – शील धयागु, सब्बेसं सब्बगुणानं – सम्पूर्ण लौकिक व लोकोत्तर गुणया मूल कारण खः, इति – थथे धका, तादिना – क्षमा क्षान्ति धर्म युक्त जुया बिज्याकम्ह तथागतं, नानप्पकारेहि – आदि मध्यान्तेसं सकलयात हितकर जुयाच्वंगु अनेक प्रकारं, वुत्तो – व्याख्यान याना बिज्यानाव, थुगुनं आज्ञा जुया बिज्यात, सीलस्स – थुगु शीलयागु, तं फलं – उगु सुख शान्ति वृद्धि जुइगु फल, अत्थि – दयाच्वंगु खः, यंफलं – गुगु उत्तम सुख दायकगु फलयात, पत्थयन्तानं – प्रार्थना याना च्वंपिन्त, अच्चन्तं – धार्थेंहे, सुख साधकं – सुख साधन

https://dhamma.digital

जुयाच्वंगु, गुणवहं – महोत्तमगु गुणोपकार बियाच्वंगु, सीलं – थुगु शीलयात, सासने – थुम्ह तथागतया शासन दनिबले स, रक्खे – ज्ञानी सज्जनपिंसं बांलाक विचाः तया रक्षा पालन यायेमाल।

धारेन्तो अत्तकामा च, सदा सब्बञ्ञु गारवो।
सब्ब संकप्प निप्फानं, मोदेन्तु बुद्ध सासने।।

उत्तमगु सुख वृद्धि यायेगु प्रबल इच्छा दुपिं कुलपुत्र पुत्रीपिंसं थ्व बुद्धशासनय् बुद्ध, धर्म व सङ्घपिन्त श्रद्धा तया दान, शील, भावना यायेगुलि अभिरत जुल धाःसा सदाकालंहे अनन्त सुखानन्द प्राप्त जुइ। (सर्व दुःख मोचन जुयावनी)

कूत विनिच्छयिक पेतकथा

श्री शाक्यमुनि तथागतया पालय् राजगिरि नगरया राजा बिम्बिसारं लच्छिया खुको उपोसथ शील पालन यानाच्वंगु जुल। थःगु चाकरी फइपिं नोकर चाकरपिंके नं उपोसथ शील प्राप्त जुलला धकाः न्यनीगु दस्तुर जुयाच्वंन। उकिया नितिं आपालंहे प्रजापिंसंनं राजायागु अदपं उपोसथ शील धारण याइपिं जुयाच्वन।

छन्हुया दिनय् पैसुन्य (चुकली) खँ ल्हाना मल्वापिंनं ल्वाका, घूस नया नया, अकर्म याना सनाजूम्ह अमात्ययाके नं उपोसथ शील प्राप्त जुल ला? धकाः राजां न्यंगु बखतय्, अमात्यया मन ग्याना प्राप्त मजूनि मधासे शील प्राप्त जुल धकाः बिन्ति यात। लीपा राजाया थासं दना वनाली व अमात्ययात मित्र छम्हसें धाल – मित्र! छिं जा उपोसथ शील प्राप्त मजुइकं नं प्राप्त जुल धकाः मखुगु खँ बिन्ति यात। अथे मखुगु खँ ल्हायूगु योग्य मजू। हे मित्र! थौंहे बान्हि फप्पुले धुंकूसानं बच्छि जक उपोसथ शील धारण पालन याना दिसँ धकाः अर्ति बिल। अमात्यं नं मित्रयागु अर्तियात स्वीकार याना बान्हि लीपा बच्छि जक शील ग्रहण याना बान्हिली भोजन मयासें अर्थेतुं द्यों वन। प्वाथे आहार मदुगुलिं फेकुग्वारा थहाँ वया, वहे रोगं मृत्यु जुया वन। केवल बान्हिली बच्छि जक उपोसथ शील पालन यासानं उगु पुण्यया प्रभावं पर्वत छगूया कापि भिदोम्ह अप्सरां सेवा याका, तथा स्वामि जुया वेमानिक प्रेत धायेका ताकालं सुख भोग रमण याना च्वंने दत। वइतहे वेमानिक देवता नं धाइ।

हानं न्हापा वं वइतं थ्वयातं चुकलि खँ ल्हाना मल्वापिं नं ल्वाका ल्वाका, घुस नया नया अकर्म याना सनाजूगु पापं थःगु जन्धुलि च्वंगु ला, हियात के के पुया नया त्वना महा भयंकरगु दुःख वेदना जुइका च्वने माल। वहे प्रेतयात नारद स्थविरं खना व दुःखसियाच्वंगु कारणयात न्यना स्वबले प्रेतं गाथाद्वारा उत्तर बिल –

अत्तनोहं अनत्थाय, जीवलोके अचारिसं।
पेसुञ्ञ मुसावादेन, निकत्यावञ्चनाय च।।
तत्थाहं परिसं गन्त्वा, सच्च काले उपट्ठिते।
अत्थं धम्मनिरं कत्वा, अधम्म मनुवत्तिसं।।

भन्ते नारद! जिं पैसुन्य वइतं थ्वयात चुकलि खँ ल्हाना परस्पर मल्वापिन्त नं ल्वाका नाना प्रकारं हय्का ठगेयाना नया जुया गुगु जि मनुष्य लोकय् च्वनागु बखतय् थःत थम्हं अनर्थ जुइगु कार्य याना वयागु दु कि झगडा जुयाच्वंपिन्त न्यायालयय् च्वना आपालं परिषदया न्ह्यःने यथार्थगु खँ ल्हायू माःगु बखतय् जिं असत् चित्तयाना विनिसाप याना बियागु पाप थुगु तच्वगु दुःख कष्ट पीडा फया च्वनेमाल। कुट विनिच्छयिक पेतकथा संक्षिप्त समाप्त।

https://dhamma.digital

सारिपुत्र मौद्गल्यायन प्रव्रज्या

सर्वज्ञः सुगतो बुद्धो धर्मराजस्तथागतः।
समन्त भद्रो भगवान् मारजिल्लोक जिज्जनः।।१३।।
षडभिज्ञो दशबलोद्वयवादी विनायकः।
मुनिन्द्र श्रीघनः शास्ता मुनि शाक्यमुनिस्तुयः।।१४।।
स शाक्यसिंह सर्वार्थ सिद्धः शौद्धोदनिश्च सः।
गौतमश्चार्क बन्धुश्च मायादेवी सुतश्च सः।।१५।।
(अमरकोष)

अनन्त गुणं सम्पूर्ण जुया बिज्याकम्ह, त्रिलोकया शरण स्थान जुया बिज्याकम्ह, तम अहंकारादि क्लेश दक्कोयात अर्हन्त ज्ञान रूपी खड्गं छेदन याना बिज्याकम्ह, ब्रम्हादि देवमनुष्यपिंसं उत्तम प्रकारं महा असदिस विशेष पूजा याःगुयात ग्रहण यायेयोग्य जुया बिज्याकम्ह खः। (पालि ग्रन्थय् धयातःगु दुकि) – पूजा विसेसं पटिग्गण्हितुं अरहतीति अरहं। तदर्थ, उक्तानुसार पूजायात प्रतिग्रहण यायेयोग्य जुया बिज्याकम्ह जुया नितिं वसपोल श्री शाक्यमुनियात अरहं धकाः धाइ। थुगु प्रज्ञप्ति शब्द उच्चारण याना क्यनातःगु वचन त्रिलोकय् प्रसिद्ध जुयाच्वन। थुगु प्रकारयाम्ह तथागतं ब्रम्हादि देवमनुष्यपिंसं याःगु पूजा मध्यय् पूजायागु गथे सिल धकाः धाःसा – तद्यथा, कपिलवस्तु महानगरया राजा शुद्धोदनया पुत्र सर्वार्थ सिद्ध धायेका जन्म जुया २९ दँ यागु वैशय् महाभिनिष्क्रमण धैगु स्त्री पुत्रादि धन सम्पत्ति दक्वं त्याग याना, अर्द्धरात्रीस दरवारं पिहाँ बिज्याना अनोमा नदि पार याना थःत थम्हंतुं चुडाकर्म याना उरूवेल वनय् दुष्कर चर्या (खुदँ तक महा कठिन घोर तप) याना नं बोधिज्ञान प्राप्त मजुया अनंनं बोधिवृक्षया मूलय् बिज्याना, अन वसपोलं अधिष्ठान (प्रतिज्ञा) याना बिज्यात कि –

कायं तचो च नहारू च, अट्ठि च अवसिस्सतु।
उपसुस्सतु निस्सेसं, सरीरे मंसलोहितं।।

थ्व शरीरय् अष्टि, चर्म व नशा जक बाकि जुइक ला, हि गनावंसां थवं परं बोधिज्ञान प्राप्त मजुइकं जि थनं दनेमखु धकाः प्यता अंगं युक्तगु वीर्ययात अधिष्ठान याना बज्रासन यासे अचल समाधि योग याना बिज्यागु बखतय् गुजागु प्रकारं मार वल धाःसा – दोछिपा ल्हा दुम्ह जुया १५० योजन प्रमाणं तधिम्ह गिरिमेखल धयाम्ह गजराज गया, ९गू योजन प्रमाणपिं मारसेनाया दल समेतं शस्त्र, अस्त्र धारण याना भयंकरपिंसं तः तःग्वगु मिखां ज्वे ज्वे प्यों स्वया, मेघ गर्जे जूगु थें हिँ हिँ, हुँ हुँ शब्द याना हाला हाला त्राश क्यना वगु बखतय् दशपारमितायागु बलं सूर्य अस्त मजूवं मार विजय याना, रात्रिया प्रथम यामय् पुब्बेनिवासानुस्सति ञाण, मध्यम यामय् दिब्बचक्खु ञाण, अन्तिम यामय् पतिच्चसमुप्पाद ञाण, प्रात कालय् अरहत्त ञाण, सब्बञ्ञुत ञाण प्राप्त जुया सम्यक् सम्बुद्ध जुया बिज्यासेंलि निम्न उदान गाथा उच्चारण याना बिज्यात –

अयंमे अन्तिमा जाति, नत्थिदानी पुनब्भवो।
अकुप्पा मे विमुत्तीति, उप्पन्ना पच्चवेक्खणा।।

तदर्थ – थ्व जिगु अन्तिम जन्म जुल, थनंलि पुनर्जन्म जुइमागु मखुत। जित अक्षय अरहन्त पद प्राप्त जुल धकाः प्रत्यवेक्षण ज्ञान नं प्राप्त जुल। इत्यादि।

https://dhamma.digital

अनंलि अजपाल वृक्षया मूलय् बिज्याना ४गू असंख्य व छगू लाख कल्प तक पारमिता पूर्ण याना वयागुलिं प्राप्त जूगु सर्वज्ञ ज्ञानं स्वया बिज्यागु बखतय् लोकय् राग, द्वेष, मान, व मोहादि क्लेशं युक्त जुयाच्वंपिं सत्वपिन्त ज्ञान चक्षुं स्वसें विचाः याना बिज्यात।

किच्छेन मे अधिगतं हलंदानि पकासितुं।
राग दोस परे तेहि नायं धम्मो सुलब्बुधो।।
पटिस्सोतगामिं निपुणं गम्भीरं दुद्दसं अणुं।
रागरत्ता न दक्खन्ति तमो खन्धेन आवुट।।

तदर्थ, जिगु थ्व धर्म गुगु अत्यन्त सूक्ष्म व महागम्भीर तथा परमाणु रज समानगु जुयाच्वन। थुगु धर्म प्राप्त यायेत जिं ४गू असंख्य छगू लाख कल्प तक पारमिता पूर्ण याना वयागुलिं जक प्राप्त जूगु खः। थ्व चतुरार्य सत्य ज्ञानयात थ्व लोकय् प्रकाश यायेगु योग्य मजू। छाय् धाःसा व लोकजनपिन्त थ्व गुगु अतिकं दुर्लभगु अनुत्तर धर्मोपदेश याना नं थुइकेत थाक्वी, गथे चा छबः छबः लः छबः छबः च्वना निगूलक्ख व पीदोल योजन प्रमाणं ख्वातुयाच्वंगु थ्व महापृथ्वीया तःलय् च्वंगु इका छगःयात खंके थाकुगु खः तधिक व राग, द्वेष व मोह मानादि क्लेशं युक्त जुया अविद्यान्धकारय् लानाच्वंपिं प्राणिपिंसं थ्व गुगु अनुत्तर चतुरार्यसत्य ज्ञान खंकेत थाकुइ। अर्थात दुःख धैगु थथे थथे याःगुलिं दुःख जुल, थुकिया हेतु थथे थुगु दुःख मदय्केत छुयाये माल? उकियात थथे यात धाःसा अक्षयगु अनुत्तर सुख प्राप्त जुइ धकाः थजा थजागु प्रतित्यसमुत्पाद यागु अनुत्तर धर्मोपदेश प्रकाश याना क्यन धाःसानं व रागय् रत जुयाच्वंपिं लोकजनपिंसं पुछेनं याइमखु। जि तथागतं थुगु जा ज्ञान प्राप्त यायेया कारण दानादि दशपारमिता मध्यय् थुगु छता जा पूर्ण मजूनि धैगु मदयेक पारमिता पूर्ण याना थ्व ज्ञान लानागु खः। थजागु अनुत्तर ज्ञान पञ्चकामगुणय् लिप्त जुयाच्वंपिन्त, प्रकाश याना क्यनेगु जा काय, वाकयात परिश्रम यायेगु जक जुइ धकाः विचाः लुइका थःगु मनया धारयात रोकेयाना माःगु थासय् सुचुका अरहन्त फल यागु सुखानन्दय् च्वने धकाः विचाः याना बिज्यात।

न्हापा काश्यप तथागतया पालय् सहक धयाम्ह भिक्षु छम्ह मृत्यु जुया प्रथम ध्यान भुवनय् उत्पन्न जुया सहम्पति धयाम्ह ब्रम्हाजुया असंख्य कल्प तक आयु दुम्ह जुयाच्वन। वहे सहम्पति ब्रम्हां तथागतयागु मनया विचाः यात सिइका हतास चाया कल्लोल शब्द पिकया धाल – नस्सति वत भो लोको विनस्सति वत भो लोको। हे मित्रपिं! अहो सौम्यपिं! का का आः धाःसा मनुष्य लोक नाश जुइगु जुल। अहो अपशोच नाश जुइन, विनाश जुइन, फुत आः धाःसा फुत हाय हाय! धकाः बारम्बार कल्लोल शब्द याना हाःगु बखतय् दश सहस्र लोक धातु दक्कभनंहे ताये दयेक लाय् लाय् बुया हाल। तत्क्षणेहे देव ब्रम्हापिं सबलें जम्मा जुल। जम्मा जुया तथागतया न्ह्यःने उपस्थित जूवल। अन सहम्पति ब्रम्हं आदर युक्त थगां न्यया, जवगु पुलिं चुया, ल्हातं जोजलपा नम्र जुया प्रार्थना यात – देसेतु भगवा धम्मं, देसेतु सगतो धम्मं, सन्तिसत्ता अपरजक्खजातिका अस्सवणता धम्मस्स परिहायन्ति, भविस्सन्ति धम्मस्स अञ्ञातारो।

अर्थ, भो भगवान्! शास्ता! १. इस्सरिय, २. धम्म, ३. यस, ४. सीरि, ५. काम, ६.परत्त इति खुता प्रकारया महातधंगु श्री शौभाग्य तथा ऐश्वर्य संयुक्त जुया बिज्याकम्ह! भो तथागत धर्म देशना याना बिज्याहुँ, लोकय् ज्ञान थुइके फुपिंनं मदइहे जा मखु, केवल छलपोलयागु सदुपदेश न्यने मदुगुलिंहे जक अन्धाजुया धर्महीन जुयाच्वने माःगु खः। गथे पुष्करणीस ह्वयाच्वंगु पद्मपुष्पयात दिवाकर यागु जोति प्रपात जुयेमात्रं प्रफुल्लित जुया ह्वया वइ, अथेहे न्हापा न्हापायापिं तथागतपिनिगु पालं निसें दश सकुशल पुण्य आर्जन याना वःपिं नं दइ। हानं धर्मय् उद्योग याना च्वंपिनं आपालंहे दु, केवल सत्पथ यागु च्वः प्वः लुइके मफया चक्रेहे तुं चाहिला च्वने मालाच्वन। भो चक्षुमान! गथे पर्वत च्वकाय् च्वंम्हसें भूमिष्ठित प्राणिपिं स्वइथें छलपोलंनं प्रज्ञा प्रासादय् (महलय्) आरोहण याना शोकातुरय् लाना च्वंपिं चतुदिग प्राणिपिन्त अवलोकन यानास्वया बिज्याहुँ। चानं न्हिनं व पापी जरा, व्याधि व मृत्युं मचा मधा, मिसा मधा, ल्यायम्ह मधा, ल्यासे मधा, बुढा मधा, बुढी मधा, क्षण भरहे मतोतुसें लिना लिना भक्ष यानाच्वन। अनित्य जूगुलिं दुःख जुया,

https://dhamma.digital

मयोगु दुःख भोगयाये मागुलिं उखें थुखें, थुखें उखें हाहाकार याना हाला ख्वया जुयाच्वंपिं प्राणिपिन्त करूणा दृष्टिं स्वया बिज्याहुँ। शोक तापं तप्त जुयाच्वंपिं प्राणिपिन्त शरण कया दुःखनिरोध (निर्वाण) पद लाइगु मार्ग क्यना बिज्याहुँ। भो महाकारूणिक! छलपोल न्हापा दिपंकर तथागतयाके "बुद्धो बोधेय्यं, मुत्तो मोचेय्यं, तिण्णो तारेय्यं" अर्थ, जि बुद्ध जुया संसारयात बोधयाये, जि मुक्त जुया संसारयात मुक्त याये, जि तरे जुया संसारयात नं तरेयाये धकाः वरदान फ्वना बिज्यात। थौं छलपोलं गथे धया अथेहे बुद्ध जुया बिज्याये धुंकल। भो तथागत! घोरान्धकारय् लाना च्वंपिं पापं पुना थःगु ला हि थम्हंतुं चच्च फुना नयाच्वंपिं प्राणिपिनि उपरय् करूणा तया उद्धार याना बिज्याहुँ। थुजागु प्रकारं अन्धा जुयाच्वंपिं लोकजनपिन्त झन अन्धा याना बिइपिं १. पुर्ण काश्यप, २. मक्खलिगोसाल, ३. पकुध कच्चायन, ४. निगण्ठनाथ पुत्त, ५. अजित केशकम्बल, ६. सञ्जय बेल्लत्थिपुत्त, थुपिं खुम्ह मगध देशय् च्वना बुद्ध मखुपिंसं जिपिं बुद्ध धकाः दावा याना आपालंहे लोक जनपिन्त ठगे याना छले याना, नाना प्रकारं असत्य खँ ल्हाना जम्बुद्वीपय् न्यंकनंहे कपट रूपी का लाया बिइ धुंकल। रोगियात औषध धकाः विष नकेथें अनेनेगु तुक्का ताक्का मिले याना स्वादिष्ट नसा क्यना न्यायात बल्सिं क्यंके थें , मिथ्यावाद धर्मय् रूचिकर बुट्टातया लोकजनपिन्त नं क्यंकाते धुंकल। भो तथागत! महाकारूणिक नाथ! थजा थजागु अघोर जङ्गलय् लाका उपरोक्त खुम्ह आचार्यपिंसं नर्कादि प्यंगु दुर्गति यागु द्वार मार्गय् नं रोक् तोकूहे मदयेक चायेका बिइ धुंकल। ज्ञानी गुणी सज्जनपिनिगु वासस्थान जुयाच्वंगु सुगति स्वर्गयागु द्वार तिना मुक्ति मार्ग यागु लँ स्यंका तये धुंकल। उकिया नितिं लोकय् अन्धकार जुया सुं प्राणिनं दिशा, विदिशायात छुटेजुइक खंके फुगु मखुत। भो लोक नाथ! छलपोलं उगु दुर्गतियागु द्वार तिना सुगति स्वर्ग लोकयागु द्वार चायेका मुक्ति मार्गयागु लँ भिंका बिज्याहुँ। भो त्रिलोकया अभय दाता छलपोल बिनां लोक जनपिन्त शान्ति मार्ग दइमखुत, अनुकम्पा याना बिज्याहुँ। धकाः ८४००० दोल योजन प्रमाणं उच्चजुइक सुवर्ण रत्नमाला यागु राश तया पूजा यासे धर्मचक्र प्रवर्तन याना बिज्याहुँ धकाः अत्यन्त करूणा चायापुसे च्वंक आदर भाव तया नम्र जुया सहम्पति ब्रम्हां प्रार्थना याःगु जुल।

उजागु प्रकारं ब्रम्हादि देव मनुष्यपिंसं याःगु पूजायात ग्रहण यायेयोग्यगु गुण लक्षणं सम्पन्न जुया बिज्याकम्ह जुया नितिं अरहं धैगु नाम त्रिलोकय् प्रसिद्ध जूगु खः। थुगु प्रकारयाम्ह तथागत बुद्धगयां बिज्याना ऋषिपतन मृगदावनय् पञ्चवर्गीयपिन्त धर्मचक्र प्रवर्तन याना बिज्याये धुंका भिक्षुपिन्त आज्ञा जुया बिज्यात।

चरथ भिक्खवे चारिकं बहुजन हिताय बहुजन सुखाय लोकानुकम्पाय अत्थाय हिताय सुखाय देवमनुस्सानं, देसेथ भिक्खवे धम्मं आदि कल्याणं मज्झे कल्याणं परियोसान कल्याणं सात्थं सब्यञ्जनं केवल परिपुन्नं परिसुद्धं ब्रम्हचरियं पकासेथ।

हे भिक्षुपिं! आपालं लोकजनपिन्त हित यायेया कारणय् लोकपिन्त सुख प्राप्त यायेया कारणय्, इमित दया तयेया कारणय् तथा देवमनुष्यपिन्त हितोपकार यायेका कारणय् चारिका याःहुँ। हे भिक्षुपिं! आदि मध्यान्त सर्वदा कालेसं कल्याण जुइगु सम्पूर्ण दुःख मोचन जुइगु अर्थ सहितगु व्यञ्जन सहितगु, केवल परिपूर्ण परिशुद्धगु ब्रम्हचर्या प्रकाशया हुँ। धकाः छ्वया बिज्यात।

अनंलि बिम्बिसार राजां प्रदान यागु वेलुवन विहार ग्रहण याना बिज्यात। अन विहार याना बिज्याना स्वन्हु दुखुन्हु पञ्चवर्गीय न्याम्ह मध्यय् कनिष्ठम्ह अस्सजित धैम्ह भिक्षु चीवर पिण्डपात्र धारण याना शान्तेन्द्रिय जुसे विनय पूर्वक राजगिरि नगरय् पिण्डाचार बिज्यात।

उगु बखतय् उपतिस्स परिब्राजक धैम्ह (लीपा सारिपुत्र जुइम्ह) नं राजगिरि नगरय् चाहिला ल्याहाँ वगु बखतय् अस्सजित भिक्षुयात खना मती विचाः जुल कि थ्व भिक्षुथें जाम्ह शान्त स्वभावम्ह जिंजा गुबलेंहे मखनानि, अत्यन्त शील स्वभाव बांला, उत्तम शान्त मूर्ति थुजापिं भिक्षुपिं धर्मामृतया खानि अरहन्त नं जुइयो। अरहन्त मखुसानं, अरहन्त जुइगु भिंगु शुद्धाचरणं परिपूर्णम्ह जुइ। थ्व भिक्षुया गुरू सु जुइ? छक्व वसपोलयाकेहे न्यना स्वये माल धकाः विचाः यात। पुनर्वार विचाः परिवर्तन जुल कि थुगु समय प्रश्न न्यनेगु समय मखु। छाय् धाःसा भिक्षार्थ नगरय् प्रवेश जुइत बिज्यागु जुयाच्वन। बरू थुगु समयय् वसपोलयागु सेवा यायेगु योग्य खः धकाः अस्सजित भिक्षुयागु शील स्वभाव स्व स्वं सन्तुष्ट जुसे ल्यू ल्यू वनाच्वन।

https://dhamma.digital

अस्सजित भिक्षुया पिण्डाचार समाप्त यानालि भोजनार्थ योग्यगु धर्मशाला छगूलि प्रवेश जुया बिज्यात। अन उपतिस्स परिब्राजक हतपतं वना थःके च्वंगु आसन लायाबिल। कमण्डलु आदि भोजन समययात माः माःगु सराजाम हया सेवा यात। भोजन समाप्त जुसेंलि उपतिस्सं हर्ष चित्त याना अस्सजित भिक्षु नापं पटिसन्धार कुशलवार्ता याना प्रश्न प्रारम्भ यात – आवुसो! छलपोलया इन्द्रिय शान्तगु शीलस्वभावं अत्यन्तंहे शोभा बियाच्वन। छलपोलं छु आशिका याना प्रव्रज्या कया बिज्याना? छलपोलया आचार्य सु? सुयागु ओवाद स्वीकार याना बिज्याना? सुयागु गजागु धर्मय् पूर्ण विश्वास याना बिज्याना?

अले अस्सजित भिक्षुं उत्तर बिया बिज्यात – आवुसो! जिंजा गुम्ह गुंगू गुणं संयुक्त जुया बिज्याकम्ह, देवमनुष्यपिनि मध्यय् अनुत्तर असदिस जुयाबिज्याकम्ह शाक्यकुल याम्ह श्री शाक्यमुनि, गुम्ह सर्वज्ञ सम्यक् सम्बुद्ध वसपोल तथागतयाके जिं प्रव्रज्या ग्रहण याना। छु आशां जिं प्रव्रज्या ग्रहण यानागु धाःसा – थ्व लोकय् पुनर्वार जन्म, जरा, व्याधि व मरणादि संसारिक दुःखं मुक्त जुइगु आशिका याना प्रव्रजित जुयागु खः। वसपोल सम्यक् सम्बुद्धहे जिम्ह आचार्य खः। वसपोल तथागतं कनाबिज्यागु सदुपदेश जित पूर्ण विश्वास जुल। वसपोल यागु ओवादयातहे जिं स्वीकार याना च्वना।

पुनर्वार उपतिस्सं प्रश्नयात – आवुसो! छलपोलया आचार्य छु मत माने याइम्ह? गजागु धर्म कना बिज्याइम्ह? वसपोलं कनाबिज्यागु धर्म जित कना बिज्याहुँ, जिनं छक्व न्यनेगु इच्छा जुयाच्वन।

अस्सजितया मती – परिब्राजक धैपिं तथागतया शासन विरोधीपिं खः। आः थ्वयात शासनयागु गम्भीरगु खँ कन धाःसा जक ठीक जुइ। धकाः विचाः याना धया बिज्यात – आवुसो! जिं धाःसा शासनय् प्रव्रजित जुयागु ता मदुनि प्यंगू प्रकारयागु गम्भीर गुणं संयुक्त जुयाच्वंगु धर्मयात विस्तार याना कनेगु समर्थ मदुनि, संक्षिप्त मात्र कनां गाःसा जिं सःगु छकूचा कने।

उपतिस्सं धाल – आवुसो! जि नं थ्व जम्बुद्वीपय् प्रसिद्धम्ह छम्ह पण्डित खः। संक्षिप्त छलपोलं सःगु कनाबिज्याहुँ जिं थुइका काये।

अस्सजितं गाथा ब्वना कनाबिज्यात –

ये धम्मा हेतुप्पभवा, तेसं हेतु तथागतो आह।
तेसं च यो निरोधो, एवं वादी महासमणो।।

तदर्थ, गुगु पञ्चस्कन्ध जन्म, जरा, व्याधि व मरण, शोक, परिदेव, दुःख, दौर्मनस्य, उपायास, संखारादि दुःख सत्य अर्थात काम, रूप, अरूप भुवनय् नाना प्रकारया, कर्मविपाक फल फुकं दुःख सत्य। थुगु रूपं संसार चक्रय् स्वातु स्वास्वां, अखण्ड जुइक चाहिला च्वंगु दुःख सत्ययात कना बिज्यात। हानं व उगु पञ्चस्कन्ध धर्मया हेतु अर्थात सम्पूर्ण दुःख उत्पत्ति जुया वगुया हेतु तृष्णा समुदय सत्य यातनं तथागतं व्याख्यान याना बिज्यात। उगु दुःख सत्य व समुदय सत्य नितां शमन जुयाच्वंगु निरोध सत्य तथा निरोध जुइगु उपाय मार्ग सत्य नं दुगु जुयाच्वन। वहे निरोधसत्य व मार्ग सत्य निता यातं साक्षात जुइक यथार्थ रूपं व्याख्यान याना बिज्यात। थुगु प्रकारं थजागु सिद्धान्तवादीम्ह श्री मुनिराज महाश्रमण खः।

अस्सजितं थ्व गाथा उच्चारण याना बिज्यागु बखतय् न्हापांयागु निगू पद न्यंबलेहे उपतिस्सया विद्यालंकारयागु शक्ति दुम्ह जुया नितिं अबिलम्बेहे ज्ञान थुया सोतापन्न मार्गस प्रतिस्थित जुल। लीपायागु निगू पद अस्सजितं उच्चारण याना बिज्यागु बखतय् उपतिस्सया सोतापन्न फल प्राप्त जुइ धुंकुगु जुयाच्वन। अर्थात न्हापायागु निगुपद व लीपायागु निगुपदया बिचेहे उपतिस्सयात सोतापन्न मार्ग व फल प्राप्त जूगु जुल।

गाथा उपदेशया अन्तय् प्यंगू प्रकारया सत्ययात दर्शन लाभ जुसेंलि उपतिस्सं धाल – गात भन्ते गात, मेगु कनाबिज्याये म्वानी। (जि) सेवक यागु कारण छगू दनि। आः थौं कन्हे भीम्ह गुरू तथागत गन बिज्यानाच्वन?

अस्सजितं धाल – वसपोल तथागत थौं कन्हे वेलुवनय् विहार याना बिज्यानाच्वन।

https://dhamma.digital

उपतिस्सं धाल – अथे जूसा भन्ते छलपोल बिज्याना च्वँ। जिमि न्हापा कबल यानातयाम्ह मित्र छम्ह दनि, उम्ह मित्र ब्वना तथागत दर्शन यायेत वये। धकाः बिन्ति यासेंलि अस्सजित भिक्षु दना बिज्यात। उपतिस्स नं दना ल्याहाँ वन। ल्याहाँ वंगु बखतय् उखे कोलित (मौद्गल्यायन जुइम्ह) परिब्राजक उपतिस्स वगु यानंनिसें खना मती भापिल कि – थौं जिम्ह मित्रयागु शील स्वभाव न्हापाथें मखुत, आपालंहे फरक जुइ धुंकल, थौं जा निश्चय नं तधंगु ज्ञान लाभ याना वल जुइ, व ज्ञान जिनं न्यनेमा धकाः मती तयाच्वन। क्रमश न्ह्याःने थ्यंक वसेंलि कोलितं उपतिस्सयाके न्यन – आवुसो थौं छंगु शीलस्वभाव जा न्हापाथें मखुत, आपालंहे फरक जुया च्वने धुंकल। गथे पूर्णिमाया चन्द्रमायागु आनन्दगु तेज प्रकाश जुया च्वनी अथेहे छंगु स्वभाव नं शान्तानन्दगु कान्ति जुयाच्वन। गथे खः धर्मामृत पान याना वये धुंगु जुल ला?

अन उपतिस्सं नं अस्सजित भिक्षु नापलागु खँ नसें जुक्व फुक्क खँ न्यंकल।

कोलितं धाल – मित्र! छं न्यना वयागु धर्मोपदेश गजागु खः जित नं कँ।

उपतिस्सं कन – ये धम्मा ....। (पूर्वोक्तानुसारं कना न्यंकाबिल) गाथा न्यना मात्रं कोलित परिब्राजक नं श्रोतापत्ति फलस प्रतिस्थित जुल। श्रोतापत्ति फल प्राप्त जुसेंलि कोलितं उपतिस्सयाके न्यन – मित्र! आः थौं कन्हे वसपोल शास्ता भगवान गन विहार याना बिज्यानाच्वन? झीनं वसपोल शास्ता दुगु थासय् वनेनु।

उपतिस्सं धाल – झीत न्हापां उपदेश याना बिज्याकम्ह गुरू अस्सजितं जा तथागत थौं कन्हे राजगिरिया वेलुवनय् विहार याना बिज्यानाच्वन धकाः बिज्यात।

आ थ्व खँ झीगु शरणय् च्वना च्वंपिं न्यासःम्ह परिब्राजकपिं दु, अमित नं कनेगु योग्य खः। धकाः परिब्राजकपिं च्वना च्वंगु थासय् वना धाल – हे परिब्राजकपिं! जिपिं जा सर्वज्ञ जुया बिज्याकम्ह तथागतया थासय् वनेतेना, आः छिमिसं थथःगु कल्याण मार्ग थथःपिंसं विचाःया।

परिब्राजकपिंसं धाल – जिपिं सकलेंहे छलपोलपिनिगु शरणय् च्वंच्वनापिं खः छलपोलपिं गन गन बिज्यात जिपिं नं अन अनहे वये। थथे धया सकलें दना वनेत तयार जुल।

अनंलि उपतिस्स व कोलितपिनि आचार्य गुरू जुयाच्वंम्ह सञ्जयया थासय् वना उपस्थित जुया धाल – भो गुरू! जिमितजा निर्वाण मार्गयात निर्देश याना क्यनेफुम्ह महागुरू लाभ जुल। लोकय् बुद्ध रूपी दिवाकर उदय जुइ धुंकल। गुम्ह लोकविदु उत्पत्ति, स्थिति, भङ्ग जुयाच्वंगु लोकयागु हेतु ज्ञान सिया बिज्याकम्ह अविद्यायात परिशुद्ध याना बिज्याये धुंकुम्ह तथागत प्रत्यक्ष जुया बिज्याये धुंकल। निर्वाणयात साक्षात्कारक जुयाच्वंगु धर्म रत्न नं लोकय् उदय जुइ धुंकल। हानं बुद्ध शासन पालक देश प्रदेश हिलाहिला बौद्ध धर्म प्रचारक तथा नियम शील रक्षक बुद्ध भगवानया श्रावक सङ्घ नं उदय जुइ धुंकल। छलपोलपिं जक छाय् थजागु सार मदुगु फुसुलुगु, ख्यले मदुगु, संसारय् तुं हिला च्वने मालिगु धर्मय् च्वना च्वनेगु? थुपिं फुक्कं हाकुतिना तथागतयागु उपदेश न्यना, तदनुसारं उद्योगाभ्यास याये दयेक झीपिं सकलेंहे नापं वनेनु।

आचार्य गुरू जुयाच्वंम्ह सञ्जयनं धाल – हे शिष्यपिं! जि नं छम्ह थ्व राजगिरि नगरय् उच्च श्रेणिस पद कया प्रसिद्ध जुया च्वनाम्ह आचार्य गुरू खः। जिथिं जाम्ह पण्डितं हानं मेपिनिगु क्वे च्वना धर्मशिक्षा ग्रहण याना च्वनेगु लायक मजू। गथे धापं तिकि तिकिं ज्वया वयाच्वंगु लःयात ल्हातिं फया च्वनेगु लोकय् गुलिजक विशोभा जुयाव शरम चायापुसे च्वनीगु खः। अथेहे उकिया नितिंहे प्रिय शिष्यपिं! छिमि गुरू जुया च्वनाम्ह जि, जिं धयागु खँ न्यो, छिपिं अज्याथाय् वने धाये मते। लोकं झीत आपालं उपहास याइ, झीनं जा शिष्यपिं आपालं दयाच्वंगुहे खः। बरू झीजि गुरू शिष्य स्वम्ह मिले जुया झीथाय् वया च्वंपिन्त व हानं वइपिन्त नं सकलयात, अनेक प्रकारं चित्त बुझे जुइगु रूपं कार्य याना बसे कया स्यने कने याना च्वने, छिपिं अन वनेगु खँ छता ल्हाये मते।

थुगु प्रकारं सञ्जय पण्डितं शिष्यपिन्त स्वको तक नाना प्रकारं ह्येनं ह्येकल, ख्यानं ख्यात, खँ चाचा हीका गना पना तलनं चित्त बुझे मजुया व उपतिस्सपिंसं धाल – भो गुरू! विचाः याना स्वया बिज्याहुँ, लोकय् अनुत्तर सम्यक् सम्बुद्ध उत्पन्न जुल धैगु मङ्गल कीर्तियात लोकजनं सियावलिसे छलपोलयात, सुनानंहे पूजा सत्कारया फइमखुत। यथार्थथें तप्यंगु शान्ति मार्ग क्यना बिज्याकम्ह तथागत सम्यक् सम्बुद्धयातहे जक धूप, दीप, पुष्प, सुगन्ध ज्वना वना सादर पूजा सत्कार याना शरणय् समेतं वनी। छलपोलपिनिगु आम सार

https://dhamma.digital

हीनगु च्वः प्वः मस्यूगु धर्मय् च्वना मान व लाभकामी जुया अभिमानी गुमानी जुइगु योग्य मजू धकाः सम्भे याकल। सञ्जयं धाल – हे उपतिस्स! थ्व लोकय् ज्ञानीजन आपा जुइला कि अज्ञानीजन आपा जुइ?

उपतिस्सं धाल – अज्ञानी जन आपा जुइ।

सञ्जयं धाल – थुलि छिमिसं सिइकि थ्व लोकय् गुम्ह पापी दुष्ट चित्तपिंसं पापीपिंहे मित्र गवेषण याना संगत याना जुइ। दासिद्रगु स्वभावपिंसं दारिद्र स्वभावपिंहे जक संगत याना जुइ। मूर्ख अज्ञानिपिंसं मूर्ख अज्ञानिपिं गुरूपिन्तहे जक विश्वास याना प्रसन्न जुइ, प्रशंसा याइ तथा सेवा भक्तिनं याइ। प्राय लोकय् थजापिं मूर्खपिंहे जक दयाच्वन। अथेहे छिपिं नं ठिक्क अज्यापिंहे जुयाच्वन। अथेनं छुं धन्दा मदु, जिमिसं माःगु जिमिसंयाहे याये जिमिसं यानागु कार्याचार खना चित्त बुझे जूपिं हानं जिमिसं खँ न्यंका तयापिं जुक्क जिमिथाय् वहे वइ। जिमिसं खँ न्यंका नं खँ न्यंके मफुपिं जिमिगु कार्याचारय् प्रसन्न मजूपिं केवल अल्प मात्र तथागत यागु धर्मय् विश्वास याना शिक्षा धारण याइ। तैपनि दृढ चित्तपिंहे जक रहे जुइगु खः। धार्सेलि छिमिसं स्वयेबले जिथाय् शिष्यपिं सुं वइ मखुत फुक्कंहे तथागत याथाय् पूजा भाव यावनी हानं शिक्षा धर्म नं ग्रहण याइ, जित पूजा मान्य याइपिं दइमखु, लाभ मान्य मन्त धायेव हानं जिमिगु धर्माचार शिक्षा धारण मयात धायेव जिमित दुःख जुइ धकाःहे मखँ, छिमिगु विचाः जुयाच्वन। जित दुःख जुइ धकाः छुं छुं धन्दा कायेम्वा, छिपिं मूर्ख जूथें सकलें मूर्ख जुइ मखु।

काहुँ छिमि गन गन वनेगु इच्छा दु, अन अन हुँ धकाः तमं जुरूक्क दना सञ्जय परिब्राजक दुने द्वाहाँ वन। द्वाहाँ वसेंलि उपतिस्स कोलितपिनि थःथः शिष्यपिं जम्मा न्यासलम्ह सहितं ब्वना वेलुवन विहारपाखे स्वया पिहाँ वल। उगु बखतय् सञ्जयया पुलांपिं शिष्य परिब्राजकपिंनं उपतिस्सपिं नापंहे पिहाँ वगु जुया सञ्चयया आश्रमय् शिष्यपिं सुं सुं मदया खालिगु पञ्जथें शुन्य जुयाच्वंगुयात सञ्जयं खंगु बखतय् सञ्जयया हृदयं सहयाय् मफया नुगमुया म्वाहि त्वत्वया चत्तावा वन। अथे जुल धयागु समाचार न्यना सञ्जयया पुलापिं शिष्य परिब्राजकपिं ल्याहाँ वना सिहारसम्भारया वंगु जुल।

थुखे श्री तथागतं प्यंगू प्रकारया परिषदपिन्त धर्मोपदेश याना बिज्याना च्वंगु बखतय्, म्हतिं २५०म्ह परिब्राजकपिं घाना लें वया च्वंपिं उपतिस्स व कोलितपिन्त यानं निसेंहे तथागतं खंका बिज्यानाव सङ्घपिन्त सम्बोधन यासें आज्ञा जुया बिज्यात – हे भिक्षुपिं! हुँ लें वयाच्वंपिं उपतिस्स व कोलित धैपिं निम्ह मित्रपिं थनहे वये धकाः वःपिं खः। उपिं निम्हंहे थ्व जिगु शासनय् अग्रश्रावक छगू जोरा शारिपुत्र व मौद्गल्यायन धैगु नामं प्रसिद्ध जुइपिं खः धकाः भविष्यवाणी प्रकाश याना कनाबिज्यात। क्रमश अपिं नं तथागतया न्ह्यःने थ्यंक वयाव तथागतयागु चरण कमलय् शिरं वन्दना याना ल्हातं जोजलपा प्रार्थना यात – भन्ते भगवान! जिपिं सेवकपिन्त धर्मामृत पान याका बिज्याहुँ। जिपिं छलपोलया शरणय् वयापिं खः। जिमित छलपोलं अनुकम्पा यासे प्रव्रज्या बिया बिज्याहुँ।

इमित तथागतं एहि भिक्खु सम्माचरथ ब्रम्ह चरियं सम्मा दुक्खस्स अन्तकिरियाय धकाः आज्ञा जुसे प्रव्रज्या प्रदान याना बिज्यात। तथागतयागु आनुभावं उत्पन्न जूगु चीवर पिण्डपात्रादि अष्टपरिष्कार सहितपिं भिक्षु जुल।

उपतिस्स व कोलित निम्ह बाहेकं मेपिं न्यासःम्हंहे क्रमश अरहन्त पद प्राप्त जुल। मूख्यपिं निम्ह अरहन्त मजूगु कारण छु धाःसा तधंगु श्रावक पारमी ज्ञानया (परिकर्म) पूर्ण मजूनिगु जुयाच्वन। उकिया नितिं न्हापा प्राप्त जूगु श्रोतापन्न स्थानहे तिनि।

कोलित भिक्षु जुया न्हेन्हु दुखुन्हु राजगिरि नगरया अविदुरय् कल्लवाल धैगु ग्रामया दुने वृक्ष मूलय् कर्मस्थान भावना याना बिज्यागु बखतय् आलस्य उत्सुक जुयाच्वन। अन तथागत बिज्याना उपदेश याना बिज्यात – कोलित! छ जरा, व्याधि, मरण दुःखं अलग जुयाच्वंगु निरन्तर सुखयात गवेषण याना च्वंम्ह जुयानं हानं थिनमिद्ध प्रमाद धैगु मभिंगु नीवरण यागु संगत छाय् याना च्वना? धकाः धातुभेद कर्मस्थानया ज्ञान उपदेश याना बिज्यात। (थुगु कर्मस्थान भावनायात सज्जनपिंसं बिचारानुभव याना दियेगु इच्छा जूसा, यदि पालि भाषा बुझे मजूपिन्तनं मातृ भाषायागु धातुभेदानुपस्सना पुस्तक प्रचार जुयाच्वंगु दु, उगु पुस्तकयात

https://dhamma.digital

यथार्थ ज्ञानं ध्यान तया स्वया सिइका बुझे याना काल धाःसा थव थव चित्तया स्वभाव, संसारया प्रकृति थुगु दुःख जुयाच्वंगु हेतु दुःखं मुक्त जुइगु उपाय यातनं न्हेकं स्वयेथें खने दयावइगु निश्चय नं खः।)

उगु उपदेशानुसार कर्मस्थान भावना यासेंलि स्वंगू प्रकारया मार्ग सहितं अरहन्त फलपाखे अधिगमन जूगु जुल।

उपतिस्सनं भिक्षु जुया निगू सप्ताह दुगु बखतय् सुकर खात धैगु गुहास च्वना बिज्याबले उपतिस्सया भिनामचा दीघनख परिब्राजकयात भगवानं वेदना परिग्गह लक्खण धैगु सूत्र उपदेश याना बिज्यागु न्यना व उपतिस्स भिक्षुया श्रावक पारमी ज्ञान पूर्ण सिद्ध जूगु जुल। (मञ्झिम पटिपदन) अर्थात अरहन्त पद प्राप्त जुल।

वहे दिनय् तथागतं वेलुवन विहारय् भिक्षु सङ्घपिं सकल समागम याना उपतिस्स भिक्षुयात धर्म सेनापति सारिपुत्र धकाः नाम तया जवपाखेया अग्रश्रावकयागु पद बिया बिज्यात। कोलित भिक्षुयात महा मौद्गल्यायन धकाः नाम तया देपा पाखेया अग्रश्रावक पद बिया बिज्यात।

न्हापा न्हापा गंगावालु प्रमाणं उत्पत्ति जुया बिज्याये धुंकपिं तथागतपिनिगु मूल सिद्धान्त जुयाच्वंगु उपदेश निम्न गाथापिंहे खः –

सब्बपापस्स अकरणं, कुसलस्स उपसम्पदा।
सचित्त परियोदपनं, एतं बुद्धान सासनं।।
खन्ती परमं तपो तिक्खा, निब्बाणं परमं वदन्ति बुद्धा।
नहि पब्बजितो परूपघाती, नसमणो होति परं विहेठयन्तो।।
अनुपवादो अनुपघातो, पाति मोक्खेच संवरो।
मत्तञ्ञुता च भत्तस्मिं, पन्तञ्च सयनासनं।
अधिचित्तेच आयोगो, एतं बुद्धान सासनं।।

सहन शील व क्षमा धर्महे महोत्तमगु तपस्याचरण खः। निर्वाण धर्मयात परम श्रेष्ठोत्तम धकाः तथागतपिंसं आज्ञा जुया बिज्यात। पर प्राणिपिन्त घात याना जुइम्ह प्रव्रजित जुइमखु। परजनपिन्त पीडा संकष्ट बियेगु उद्योग याना जुइम्हयात क्लेश शान्तम्ह धकाः धाइ मखु। पाप छुं छुंहे मयायेगु दश सकुशल धर्मयात पूर्ण यायेगु, थःगु चित्तयात निर्मल शुद्ध यानातयेगु थ्वहे तथागतपिनिगु शासन (शिक्षा) खः। परजनपिन्त मखुगु खँय् दोषारोपन मयायेगु, काय, वाक, चित्तं सुयातंहे पीडा मबीगु, प्रातिमोक्ष धैगु भिक्षु नियमयात पालन यायेगु, मात्रा ज्ञान विचाः याना भोजन यायेगु, एकान्तय् च्वनेगु, गोत्रभु ध्यान मार्गय् लगेजुयाव उत्तमगु चित्तेहे जक आपालं उद्योग यायेगु। थ्वहे थुगु धर्म तथागतपिनिगु शासन (शिक्षा) खः।

थ्व थुगु प्रथम श्रावक सन्निपात जुल।। (जिनत्थ पकासनि)

कपिलवस्तु आगमन

कपिलवस्तु महानगरया राजा शुद्धोदनया मती श्री तथागत दर्शन यायेगु इच्छा जुया दोलछिम्ह सेना सहित याना गुक्वो तक निमन्त्रणा याके छ्वत नं बिज्याके मफया भीकोगुलि कालुदायि धैम्ह अमात्यं तिनि भगवानयाके अनेक प्रकारं प्रार्थना यानाव बिज्याकल। बिज्याना शुद्धोदन महाराजां प्रदान यागु निग्रोधारामय् विहार यासे भगवानं नन्दकुमार, राहुलकुमारपिन्त प्रव्रज्या याना बिज्यागु जुल।

हानं लीपा छन्हु भगवान चीवर पिण्डपात्र धारण याना थाहाँ वं क्वहाँ व मदयेकं छचाखेरं मिलेजुइक पारूपण याना आपालं भिक्षुगणपिं सहित शोभायमान जुइक सकलया मनय् आनन्द जुइक थःगु रश्मि प्रकाश याना पिण्डाचार बिज्यागु बखतय् राजा शुद्धोदन हतपतं लँ स्ववया अन्तपुरय् बिज्याका सुगन्ध जलं तुति चायेका रत्न जडित सुवर्ण यागु पलंकासनय् बिज्याकल। श्री तथागत नं अत्यन्त शोभायमान जुइक उगु आसनय् फेतुना

https://dhamma.digital

बिज्याना च्वंगु बखतय् शुद्धोदन महाराजं बिन्ति यात – भो पुत्र तथागत! छलपोलं सूर्यवंशयापिं देवकन्या समानपिं पीदोल शाक्यकुमारीपिं, हानं राहुल सहित यशोधरा आदि स्वंगू प्रकारया प्रासाद सहितं स्वर्ग समानगु ऐश्वर्य युक्तगु राजदरवार सम्पूर्ण तृणवत् भालपा त्याग याना पिहाँ बिज्यात। बिज्याना चयूप्यद्वल शाक्यवंशियपिन्त नापं लज्जा जुइक महान दुष्कर चर्या याना बिज्यात। उगु बखतय् थ्व जिगु हृदय सहयाना याये मफयेक पुत्र शोकं डाह जुल। थ्व छगू खः। हानं विवाह याना बिइ धकाः सम्पूर्ण मङ्गल याका तयाम्ह जिम्ह पुत्र नन्दकुमार यात, ब्वना यंका विहारय् थ्यनेवं प्रव्रज्या याना बिज्यात। उगु बखतय् नं थ्व जिगु हृदय डाह जुल। थ्व निगूगु जुल। स्वंगूगु छु धाःसा थुगु राज्य फुकं लः ल्हाना अभिषेक बिये धकाः अत्यन्त प्रेम याना तयाम्ह जिम्ह छय् मचा राहुल कुमारयात नं छगू वचनहे मदयेक प्रव्रज्या बिया बिज्यात। थजागु प्रकारं छक्व मखु निको मखु स्वको सम्म जुइ धुंकल। जित तच्वगुहे लज्जा जुल। लोकं जित उपहास याइगु जुल। अस्तु जूगु जुइधुंकल म्वाल। तर थथिंजागु स्वर्ग समान जुयाच्वंगु श्री सम्पत्ति युक्तगु राज्य सुख भोगयासिनं भिक्षु प्रव्रज्या जुयागुया पुण्य फल गुलितक तधंगु खः? उकियागु वर्णन याना कना बिज्याहुँ।

अन सर्वज्ञ जुया बिज्याकम्ह तथागतं पद्मपुष्प समानगु सुगन्ध युक्तगु म्हुतु चायेका वाक्यद्वारा निम्न गाथा आज्ञा जुया बिज्यात –

सुनोहि महाराज! असंखेय्य कप्पानि आनिसंसानि मातापितरो परिभुञ्जितब्बानि, इदं देवराजा सम्पत्ति इदं चक्कवत्ति राजा सम्पत्ति इदं एक राजा सम्पत्ति, एको देवपुत्तो महिद्धिको महानुभावो सब्ब सम्पत्ति मनं कत्वा आकास सदिसं फलकं कत्वा सासपबीजमत्तं ब्यञ्जनं लिखित्वापि फलकं नपहोन्ति, पब्बजितस्स फलं अवसिद्धं अहोसि।

अर्थ – एक चित्त याना न्यों हे महाराज! थ्व गुगु शासन दायाद अर्थात थःथः सन्तानपिन्त श्रमण भिक्षु चर्यास दिक्षित याना ब्यूपिं माँ बौपिंसं असंख्य कल्प तक उगु पुण्य फल भोग याये दइ। गजागु प्रकारं पुण्यफल भोग याये दइ धाःसा वर्णन याना सहगु मखु। तद्यथा, उगु पुण्यया फलं व माँ बौपिंसं थोगु जन्म चक्र चातुर्महाराजिक, त्रायतिंश, यामा, तुसिता, निम्मानरति, परनिम्मित वसवत्ति थजा थजागु खुगू देवलोकय् देवराज देवरानी, जुया अन यागु दिव्य श्री सम्पत्ति भोग याये दइ धकाः वर्णन यानां सहगु मखु।

हानं थोगु जन्म तक तधंगु द्वीप प्यंगू चिकिधंगु द्वीप न्यासगूया राज्याधिपति चक्रवर्ति राजा रानी जुया श्री सम्पत्ति भोग याये दइ।

हानं थोगु जन्मतक जम्बुद्वीप छगुलिं, हानं उलिहे उयां च्वे आकाशय् छगू योजन तक, उलिहे हानं पृथ्वीयां तःले छगू योजन तक अधिकार दुम्ह एक राजा रानी जुया श्री सम्पत्ति भोग याये दइ।

हानं थोगु जन्म तक साधारण राजा, रानी जुया श्री सम्पत्ति भोग याये दइ।

थुगुहे प्रकारं श्रमण भिक्षु दिक्षा काःपिनि माँ वौपिंसं उगु पुण्य यागु भोग याये दइगु खँयात कदाचित् तच्वगु ऋद्धिपराक्रम दुम्ह देव पुत्र छम्हसें उगु पुण्य फल यागु वर्णनयात लुमंका आकाश प्रमाणं तधंगु गोढलय् ईका प्रमाण चिचिगोगु आखः याना च्वत धाःसानं न्ह्यनीमखु धकाः भगवानं शुद्धोदन महाराजायात व्याख्यान याना क्यना बिज्यात।

थुगुहे प्रकारं थुलि गथे भिक्षु वा श्रमण प्रव्रजित जुयागुया पुण्यफल दु धकाः अत्यन्त तच्वगु ऋद्धि पराक्रम दयाच्वंम्ह महा ब्रम्हराजांहे नं वर्णन याये फुगु मखु।। थथे धकाः अशोक महाराजयात अरहन्तपिंसं नं कनावंगु दु कि तद्यथा –

सहस्सपि च चे पोसो सीसे सीसे सतं मुखे।
मुखे मुखे सतं जिव्हे जीवित कप्पो महिद्धिको।।
न सक्कोति च गणेतुं पब्बज्जा उपसम्पदा।
तस्मा करेय्य पण्डितो सम्पस्सं अत्थमत्थनो।।

https://dhamma.digital

अर्थ – मन कामनानुसारं ऋद्धि पराक्रम दुम्ह, छगू कल्पतक आयु दुम्ह ब्रम्हाराजां गुगु दोलछिगो शिर उत्पत्ति याना, छगो छगो शिरय् शच्छि शच्छि म्हुतु उत्पत्ति याना म्हुतु छप्वालय् सच्छि पु जिव्हा उत्पत्ति याना जन्मभर तक थःगु समर्थ शक्ति अनुसारं वीर्य बलोद्योग याना वर्णन यात धाःसांनंहे शासन दायादया आनिसंस (पुण्यफल) थुलि उलि धकाः वर्णन याये मफयाच्वंगु खः। व ब्रम्हायागु खँ जा छखे तिनि।

अग्र श्रावक पदवि प्राप्त जुयाच्वंम्ह एक मुहुर्तया भित्रय् आकाशं वृष्टि जूगु जलबिन्दुयात गणना याये फुम्ह सारिपुत्र भिक्षुं हेनं वर्णन याये मफयाच्वंगु खः। केवल तथागतपिंसंहे जक अन्तकया वर्णन याना बिज्याये फुगु जुयाच्वन। (थजागु सत्य वचन प्रमाणयात यथार्थ थें विश्वास याना, थुम्ह श्री शाक्यमुनि तथागतया शासन दनिगु बखतय् अर्थात शासनकाल न्यादोल दँया भित्रय्, हानं देश देशान्तय् तथागतयागु शासन प्रचार जुयावयाच्वंगु थुगु बखतय् मौका चुके मयासे गथे वर्षाया बखतय् भिंगु क्षत्रस हल जोते याना धान्य रोपनयात धाःसा जक फल नये दइ। तद्रूप तथागत श्री शाक्यमूनि यागु शासन रूपी क्षेत्रय् बल वीर्य रूपी हल जोते याना पुण्यरूपी धान्य रोपन यात धाःसा जक अनन्त सुखरूपी फल नये दइ। उकिया नितिं ज्ञानी सज्जनपिंसं थुगु बखतय् शासन दायाद अंश प्राप्त यायेया कारणय् सत्यासत्य नित्यानित्ययात तिक्ष्ण ज्ञान चक्षुं स्वया सिइका व थ्व थःगु स्वप्न समानं तुच्छ अनित्यगु अल्प सुख भोगेहे जक राग मयासे थःथः पुत्र पौत्रपिं बौद्ध शासनय् प्रव्रजित यायेगुलि विचाः तये माल। यदि थःपिनि पुत्र पौत्रपिं मदुसा नाता कुतुम्बया पुत्र पौत्रपिं प्रव्रज्याया दिक्षा कायूकेगु अत्युत्तम खः। गथे झी स्वदेशवासी शाक्यवंशपिंसं न्हापां नसें चलेयाना बिज्यानाच्वंगु कुलाचारहे प्रव्रज्या (चुडाकर्म) याये माःगु दस्तुर खः। याना बिज्याना च्वंगुनं दनि। उकेसनं अशोक महाराजां थम्ह पुत्र पुत्रीपिन्त शासनय् अर्पण प्रव्रज्या याना शासन दायाद प्राप्त यागु थेंतुं हानं तथागतया पाले प्रव्रजित जूपिंसं परोपकारार्थ जीवन अर्पण यागु थेंतुं, यथार्थ त्याग चित्तं पुत्र पुत्रीपिन्त, शुद्धरूपं प्रव्रजित यायेगु वा प्रव्रजित जुइफुगु जूसा पूर्वोक्त वर्णन जुयावंगु पुण्य फलया भागी जुइ दइगुहे खः।)

यशोधरा देवीं राहुल कुमार पव्वंगु

अनंलि श्री तथागतयागु शासन भित्रय् गौतमी महारानी व जनपद कल्याणिपिं भिक्षुणी जुइ धुंकुसेंलि यशोधरा देवीया मती थथे जुल – जिम्ह बाःजु राजा शुद्धोदन नं देहान्त जुइ धुंकल, उपराज जुइम्ह नं तथागतं ब्वना यंका बिज्याये धुंकल, लीपा अभिषेक बिये धकाः तया तम्ह जिम्ह पुत्र राहुल कुमारनं तथागतंहे यंका बिज्यात। थथेहे थुगु प्रकारं सकसितं यंका भिक्षुयात धायेवंजा, राजा उल्कामुख आजुया पालं निसें थिति मिले याना चले याना वयाच्वंगु थुगु कपिलवस्तुया राजधानियापिंजा राजवंशहे मल्यंक शुन्य निर्वश जुया वनीगु जुल। चेदोल कुलवंशपिं जा क्रमशः कृष्णपक्षया चन्द्रमाथें हिन जुया वनीगु जुल। जिनं स्त्रीजाती जुयानितिं राज तखते च्वनेगु योग्य मखु। तसर्थ श्री तथागतया अग्रय् वना पुत्र राहुल कुमार छम्ह फ्वनाहया राज तखते फेतुके माली धकाः विचाः याना आपालं सखीपिं सहित रथय् आरोहण यासे तथागत बिज्याना च्वंगु वेलुवन विहारय् थ्यंक वन। थ्यंका सकसिनं भगवानयात सादर प्रणाम यात। अन यशोधरा देवीं तथागतयाके ल्हातं जोजलपा प्रार्थना यात – भो लोकनाथ तथागत! छलपोलयापाखे जक उन्नति जुइगु स्वया बिज्यायेगु मखु प्रभु! राजकाजयागु उन्नति जुइगु कार्यपाखे नं सुदृष्टि स्वया बिज्याहुँ। छलपोलं मस्यूगु खइमखु, कपिलवस्तु नगर छगुलिं खरानिं ह्वला तयागुथें भुइसे च्वना च्वने धुंकल। मणि मदुम्ह नागथें राजा मदुगु राजसिंहासन जुयाच्वन। हानं माँ मदुपिं मचात थें राजा मदुगु प्रजा जुयाच्वन। तसर्थ भो तथागत! अनाथ जुयाच्वंपिं प्रजापिनि उपरय् करूणा तसे राहुल कुमार छम्हेसित चीवर त्वका शासनं पित कया राज्याभिषेक बिया बिज्याहुँ। थुलि जुल धाःसा तिनि चेदोल कुल वंश सहितं प्रजागणपिं सकलयां हित जुइ। उकियानितिं भो करूणामय! राहुलकुमार छम्ह फ्वने बिया बिज्याहुँ, थथे धकाः प्रार्थना यात।

अन तथागतं आज्ञा जुया बिज्यात – हे भद्दकाञ्चना राहुल माता! जि तथागतं केवल थःगुया नितिं जक, हानं ज्ञाति बन्धु तथा कुलवंशपिनिया नितिं जक थुगु नियमाचरण यानागु नं मखु। जिं जा ब्रम्हादि देवमनुष्य सहितं सकल सत्वप्राणिपिन्त गथे थःम्ह पुत्र राहुल कुमार खः अथेहे भालपा करूणा तया जगत हितार्थहे जक नियमाचरण याना जुयागु खः। छंगु मनयागु विचाः जा राहुल कुमारयात उपकार जुइगु नं मखु, छन्त उपकार जुइगु नं मखु, कुलवंशपिन्त उपकार जुइगु नं मखु। छंगु विचाः जा केवल तुच्छगु लौकिक सम्पत्ति

https://dhamma.digital

यागु मायां कुम्हाःया घचाःह्यूथें संसार चक्रय् हिलाच्वने मालीगुहे जक खः। हे भद्रे राहुल माता! राज्य सुखभोग धैगु गजागु धाःसा कामदेवादिं पञ्चमारपिंसं फइले याना तःगु हलाहल विष स्वरूपगु दोमनस्स, पटिघ, अभिज्झा, व्यापाद, आदिया बसे लाना प्राणतिपातादि दश अकुशल कर्म याना च्वने मालीगु छचाखेरं देशदेशावरया शत्रुयागु भय जुयाच्वनीगु। लोभ तृष्णां याना शान्ति गुबलें मजुइगु। थुगु प्रकारं म्वाना च्वंतलें नं अकुशल व अशान्तिया वृद्धि जुया च्वनीगु, सिनावनालीनं तत्कर्मया फल दुर्गतिया भागि जुइगु जक खः। थ्व मनुष्य लोकय् काम क्लेश अभिमानयात वशय् काये मफयाहे दुःखाग्निं डाह याना क्रमशः भष्म याना यंकाच्वंगु मखुला? हे भद्दकाञ्चना! संसारय् आपालं पुण्य पारमीता पूर्ण याना वयाम्ह जि, तथागत व पुत्र राहुलकुमार सहितं कुलवंशपिं नापं सदानं समागम जुया गुबलेंहे बाय् म्वालिगु अक्षय असंखत धयागु निर्वाणपाखे याकनं थ्यंक वनेगु इच्छा दुसा आम अनित्य पदार्थगु माया मोह आशायात त्याग याना थुगु शासनय् प्रव्रजित जुइगु बिचारया। थथे धकाः उपदेश याना बिज्यात।

थुगु उत्तमगु निक्खमानिसंस अर्थात कामादि क्लेश, माया, मोह, तृष्णायात त्याग यायेगुया उत्तम वर्णन उपदेश याना बिज्यागुलिं यशोधराया मती धर्मचक्षु उदय जुया संसारय् च्वने मन मदया वल, माया मोह खना घृणा जुयावल। चतुरार्य सत्य ज्ञान यात, यथार्थ रूपं दर्शन प्राप्त जुल। अले तथागतयात सादर दण्डवत याना विहारं पिहाँ वया सखीपिं सहितं जनपद कल्याणी थेरीया थासय् वना प्रव्रज्या ग्रहण याःगु जुल।

भिक्षुणी जुसें निसें विपस्सना कर्मस्थानयात बारम्बार उद्योगाभ्यास याना ता मदुवं चतुपटिसम्भिदा, छलाभिञ्ञाण, अष्टसमापत्ति आदि धर्मोत्तम सहित पद प्राप्त याना बिज्यात।

अरहन्त पद प्राप्त जुसेंलि यशोधरा देवीया नाम भद्दकञ्चना थेरी धकाः नाम लोकय् प्रसिद्ध जुल। भद्दकाञ्चना थेरी (भिक्षुणी) गुलि तक ज्ञानय् निपुण जुल धाःसा मेमेपिं अरहन्तपिनियासिनं पुब्बेनिवासानुस्सति ञाणपाखे आपालंहे खंके फुम्ह जुल। पटिलोम हिसाबं गणना यात धाःसा भिंखुगू असंख्य तकयागु प्रत्येक जन्मय् जुया वयागु खँयात छगू आवज्जन दुगु मार्ग (वीथि) चित्त यागु धारं छक्वलनंहे खंके फुम्ह जुल। उकियानितिं भद्दकाञ्चना भिक्षुणीयात श्रावस्ती नगरय् थ्यंका महाभिञ्ञ एतदग्ग पदवि पावे जुल।

महाभिञ्ञ पावेजूपिं पुद्गलपिं छम्ह छम्ह तथागतया प्यम्ह प्यम्ह जक दइगु जुयाच्वन। प्रत्युत्पन्न याम्ह श्री शाक्यमुनि तथागतया पालेनं सारिपुत्र, मौद्गल्यायन, बक्कुल स्थविर तथा भद्दकाञ्चना थेरी थुपिं प्यम्ह जुल।

थुपिंहे प्यम्हेसिके जक असंख्य कल्प तकयागु पुब्बेनिवास ज्ञान दु। मे मेपिं अरहन्तपिंसं आपालं खंके फुगु लक्खछिगू कल्प तक जक खः।

कोटिकण्ण सोण कथा

छगू समयय् भगवान जेतवन विहारय् विहार याना बिज्यागु बखतय् अवन्ति देशय् कोटिकण्ण सोण स्थविरं धर्मदेशना याना बिज्यागु स्थानय् सोणस्थविरया माता महाजननीनं धर्म कथा न्यनाच्वन। उगु बखतय् गुसम्ह खुँ महाजननीया गृहय् वना भण्डार चायेका लुँ, वह, धन सम्पत्ति आपालंहे खुया यंकल। तसर्थ दासदासीपिं हतपतं ब्वाँय् ब्वाँय् वया खुयायंगु समाचार कंवल। अन महाजननीनं धाल – व अपिं अज्ञानी खुँतसें खुया यंकल म्वालका, यंके ब्यू, थन जि धर्म कथा न्यनाच्वनागु थासय् वया हाला च्वने मते हुँ, धकाः धया छ्वत। महाजननीनं उलि धागु खुँतसें ताया अत्यन्त प्रसन्न चित्त जुया खुया यंके धुंगु धनसम्पत्ति जम्मां लित तये यंका ल्यांहा वयाव सोण स्थविर याके प्रव्रज्या फ्वना भिक्षु जुया म्हतिं म्हतिं कर्मस्थान भावना सेके सिइके याना, अनंनं अरण्य विहारय् वना वृक्ष मूलय् कर्मस्थान भावनास उद्योग यानाच्वंगु बखतय् गन्धकुटि विहारय् विहार याना बिज्याकम्ह तथागतं १२० योजन थ्यंक व भिक्षुपिं च्वनाच्वंगु थासय् थःगु रश्मि खयेका, भिक्षुपिंसं स्वयेबले न्ह्यःनेसंतुं थें च्वंक निम्न गाथा आज्ञा जुया बिज्यात –

मेत्ता विहारी यो भिक्खु ...। आदि (धम्मपद, भिक्खु वग्ग ९ निसें १७ तक जम्मा गुंगू गाथा)

https://dhamma.digital

अर्थ – गुम्ह भिक्षु मैत्री भावनास चित्त तया तथागतया शासनयू अत्यन्त श्रद्धावान जुइ, उम्ह भिक्षुं दयाच्वक संस्कार शमन जुयाच्वंगु अत्यन्त सुख स्वरूपगु परमशान्त पद (निर्वाण) प्राप्त याइ।

हे भिक्षुपिं! थुगु (काय) दुंगायू मिथ्या वितर्क रूपी लखः ज्वया दुहाँ वयाच्वंगु यात, सम्यक् आचरणद्वारा ह्वला छ्व। उगु लखः ह्वला छ्वसेंलि छिमि दुंगा याउँसे च्वनी। राग व द्वेषयात चफुना छिमिसं निर्वाण पद लाये फइ।

दिट्ठि, विचिकिच्छा, सीलब्बतपरामास, कामराग व व्यापाद धैगु ओरम्भागिय संयोजन न्यागूयात निम्न लिखित स्वंगू मार्गज्ञानं त्वता छ्वयेगु। हानं रूपराग, अरूपराग, मान, उद्धच्च, अविज्जा धैगु उद्धम्भागिय न्यागूयात अरहन्त मार्ग ज्ञानं छेदन याना छ्वयेगु। हानं श्रद्धा, वीर्य, स्मृति, समाधि, प्रज्ञा थ्व न्यागूयात बारम्बार भावना यायेगु। हानं लोभ, द्वेष, मोह, मान, दृष्टि इत्यादि तक्यनीगु (सोति) न्यागूलिं मुक्तम्ह भिक्षुयात संसार रूपी महासागरयागु भवचक्र रूपी भमरीं उतिर्ण जूम्ह धाइ।

हे भिक्षुपिं! अनित्य आदि यागु ध्यान या, प्रमाद जुइमते। सो न्हि! काम भोगादिया चक्करयू फसे जुइ मते। प्रमाद जुया (भूले लाना) नग्वारा नुनेमाके मते, हाय थ्व दुःख दुःख धकाः हाहाकारं डाह जुइका ख्वयेमायूके मते।

प्रज्ञा मदुम्हसें अनित्यादि स्वभाव धर्मयात ध्यानं विचाः याना स्वये फइमखु। हानं अनित्यादि भावना (ध्यान) मदुम्हयाके प्रज्ञानं दइमखु। गुम्हसिके ध्यान नं प्रज्ञानं दइ, वहे व्यक्ति निर्वाण सत्तिक थ्यंम्ह जुल।

शुन्यागारयू (एकान्तगु आश्रमयू) प्रवेश जुयाच्वंम्ह शान्तचित्तम्ह, सम्यक् धर्मयात यथार्थ थें स्यूम्ह भिक्षुया लोकोत्तर सुखानन्दयू रूचि जुइ।

गुलि गुलि स्कन्ध न्यागू उत्पत्ति व विनाश जुयाच्वंगुयात विचारानुभव जुयावइ, उलि उलिहे उम्ह ज्ञानीपिन्त प्रीति व प्रसन्नता रूपी अमृत प्राप्त जुइ। अर्थात निर्वाण पदयागु कारण प्राप्त जुइ।

बुद्धिमानम्ह भिक्षुं न्हापां छु यायेमा धाःसा चक्षु आदि इन्द्रिययात संयम यायेगु, सन्तोषी जुइगु व भिक्षु नियमपिं पालन यायेगु, वइत संगत गजापिं मा धाःसा – शुद्ध आजिविकाम्ह तथा आलस्य रहितम्ह कल्याण मित्रपिनिगु संगत यायेमा।

आमिस पटिसन्थार, धम्मपटिसन्थार युक्त जीविका याना आचार शीलयू चतुरम्ह जुया जूम्हयात, (उकेंहे वइत) आनन्दित जुया दुःखयात अन्त याइम्ह जुइ।

थुगु गुंगू गाथा उपदेश याना बिज्यागु बखतयू ९००म्ह भिक्षुपिं सकलेंहे प्रतिसम्भिदा प्राप्तपिं अरहन्त जुया आकाश मार्गनं वया श्री तथागतया न्ह्यःने उपस्थित जूगु जुल। (धम्मपद भिक्खु वग्ग ९ नसें १७ तक)

लाजादेवी कथा

छगू समय भगवान जेतवन महाविहारयू विहार याना बिज्यागु जुयाच्वन। उगु बखतयू भिक्षु महाकाश्यप स्थविर पिप्पलि गुहास न्हेन्हु तक निरोधसमापत्ति बिज्यानाली दिव्यचक्षुं अवलोकन याना योग्यगु स्थानयू पिण्डाचरण बिज्यात। बिज्यागु बखतयू बुँ पिवा च्वनाच्वंम्ह कुलपुत्री छम्हसें खना अत्यन्त प्रसन्न जुया श्रद्धा उदय जूगुलिं पञ्चप्रीति प्राप्त जुया हतपतं वना, आदर पूर्वक पिण्डपात्रयू (गोफकी) भोजन प्रदान याना, पञ्चप्रणाम याना प्रार्थना यात – भन्ते! छलपोल गुरूपिंसं सिइका खंका बिज्यानागु गुगु सद्धर्मामृत ज्ञानयात जिनं न्यनानं बुझे याना सिइका काये फयेमा धकाः प्रार्थना (आशिका) यात। अन स्थविरं नं – तथास्तु धकाः आशिर्वाद याना ल्याहाँ बिज्यात।

वहे लँया द्यामयू प्वाले विष धारीम्ह सर्प छम्ह च्वना च्वंगु खः। व सर्प स्थविरयात धाःसा छुंहे मया, तर व गुम्ह श्रद्धावानम्ह कुलपुत्री ल्याहाँ वगु बखतयू वहे सर्प न्याना प्राणान्त जुया मृत्यु जुयावन। मृत्यु जुयालिं अनंनं त्रायत्रिंश देवलोकयू उत्पन्न जूवन। त्रायत्रिंश देवलोकयू गजागु प्रकारं जूवन धाःसा – स्वक्वयागु प्रमाणं तधंम्ह जुया १२ योजन प्रमाणं दीर्घगु वस्त्र छपूं हिना, छपुं न्यया, १०००म्ह अप्सरापिंसं सेवायाका, स्वप्नां बिमझयू जूम्हथें १२ योजन दुगु सुवर्ण विमानयू उत्पन्न जुल। हानं न्हापायागु पुण्य लुमंकेत सुवर्ण यागु

https://dhamma.digital

गोफकीनं न्ह्योने दयाच्वन। अन वं उगु सुवर्ण विमानया द्वारय् दना थःत प्राप्त जूगु दिव्य सम्पत्तियात खना थथिंजागु थ्व दिव्य ऐश्वर्य जित गथे लाभ जुल? धकाः दिव्य चक्षुं अवलोकन याना विचाः याना स्वबले महाकाश्यप स्थविरयात गोफकी दान यानागु पुण्य फलं थुगु दिव्य सम्पत्ति प्राप्त जुल धकाः सिइका आः जि प्रमाद जुयाच्वने मजिल। भिक्षुपिन्त सेवा यानागु पुण्यं प्राप्त जूगु थ्व दिव्य सम्पत्ति सदानं स्थीरं भोग याये दइगु उपाय यायेमाल, धकाः विचाः याना, कन्हे खुन्हु सुथे न्हापां महाकाश्यप स्थविरया विहारय् वया बँ पुना सुघर सफायाना जलघट पूर्ण याना बिल।

उगु प्रकारं सेवा यानाच्वंगु निन्हु स्वन्हु दुगु बखतय् देवकन्यां बँ पुना च्वंगु शब्द स्थविरं ताल, तथा ख्याः यागु त्वतं हितं देवीयागु रश्मि द्वाहाँ वगु नं खन। खना स्थविरं खापा चायेका थन बँ पुनाच्वंम्ह सु? धकाः धयाबिज्यात।

देवीं धाल – जि भन्ते! छलपोलया सेवक लाजादेवी।

स्थविरं – लाजा देवी धयाम्ह सुं जिम्ह सेवक जा दुगु मखु।

देवीं – छलपोलया सेवक जिं मनुष्य जन्मय् छलपोलयात, गोफकी दान याना ल्याहाँ वयाबले जित सर्प न्याना तत्क्षणेहे अन मृत्यु जुया अनंनं त्रायतिंश देवलोकय् उत्पन्न जुया च्वनाम्ह छलपोलया सेवक जि खः। आः थ्व लाभ जूगु दिव्य सम्पत्ति सदानं स्थीरं भोग याये दयूकेया कारणय् छलपोलयागु सेवाया वयागु खः।

स्थविरं – म्हिगः म्हींग सुघर सफाया वयाम्हनं छहे खः ला?

देवीं – जिहे वयागु खः भन्ते।

स्थविरं – हे देवी! आवंली छ वये मते म्वाल, थन छिपिं वयेगु योग्य मजू, म्वाल हुँ ल्याहाँ हुँ।

देवीं – भन्ते! जितः निवारण याना बिज्याये मते। न्हापानं छलपोलयागु सेवा यानागु प्रभावं जित थ्व दिव्यसम्पत्ति प्राप्त जूगु खः। आः हानं छलपोलपिनिगु सेवायाना थुगु दिव्य ऐश्वर्य सदानं स्थीरं भोग याये दयूकेगु आशा, भन्ते! जित निवारण याना बिज्याये मते। सेवकया उपरय् करूणा तया बिज्याहुँ।

स्थविरं – हे देवी! हाला च्वने म्वाल ल्याहाँ हुँ। लीपा लीपा मेमेगु चित्तं तयाजुइपिंसं मेमेगुहे विचारं व्याख्यान याइ। महाकाश्यप स्थविरयाहे जा मा माःगु कार्यकर्म याना बीम्ह लाजा देवी सेवक छम्ह दु धकाः धायूकेगु कारण दयेकाबिइ मते, देवी! ल्याहाँ हुँ। थनीनिसें छ थन वयेगु ज्या याये मते।

देवीं – भन्ते! छलपोलया सेवक जुया च्वनाम्ह जित उन्नति जुइगु धर्म हानी जुइक निवारण याना बिज्याये मते। धकाः बारम्बार ल्हातं जोजलपा अत्यन्तहे करूणा चायापुसे च्वंक प्रार्थना याना च्वंसेंलि थ्व देवीं जिं धयागु खँ बुझे मजूनि धकाः देवीयात आज्ञा जुया बिज्यात – हे देवी! जिं धयागु खँयात छं बांलाक मतलब बुझे मजूनि खनी धकाः थुलि आज्ञा जुया स्थविरं लापा थाना बिज्यात। लापा थाये मात्रं लाजा देवी उगु स्थानय् च्वने मफया आकाशय् थाहाँ वना ख्व ख्वं विरह याना नाना प्रकारं प्रार्थना यानाच्वन।

भन्ते – छलपोलया सेवक जित प्राप्त जूगु थ्व दिव्य सम्पत्ति उन्नति यायेगु धर्मय् हानी याना बिज्याये मते। सदानं स्थीरं भोगयाय् दयूकेया कारणय् सेवकयागु सेवा स्वीकार याना बिज्याहुँ। जित करूणा दृष्टिं स्वया बिज्याहुँ धकाः आकाशय् च्वना विरह याना ख्वया प्रार्थना यानाच्वंगु शब्द जेतवनय् श्री तथागतं ताल। ताया तथागतं लाजा देवीयात, थःगु रश्मि खयूके छ्वया बिज्यात। अन लाजा देवीया मती – तथागत न्ह्यःनेसंहे बिज्यागु थें च्वन। अले तथागतं आज्ञा दयेका बिज्यात – हे देवी! जिम्ह शिष्य गुम्ह महाकाश्यपं थःत दोष मवेकेया निति अलग च्वना थःगु नियम पालन याना च्वंम्ह खः। धार्थेहे कुशल पुण्यकार्यद्वारा प्राप्त यायेगु प्रबल इच्छा दुपिंसं यथार्थ ज्ञानं सत्यासत्ययात विचाः याना आचरण याइ। तसर्थ हे देवी! महाकाश्यपयागु विचाः छिपिं समेतं सकल प्राणिपिन्त उपकार जुइगु विचाः खः। उत्तम पुण्य कार्य धैगु सुख प्रार्थीपिंसं यायेमागु खः। पुण्य कार्य धयागु निगू लोकय् सनं हितकर खः। धकाः थुगु गाथा आज्ञा जुयाबिज्यात –

पुञ्ञञ्चे पुरिसो कयिरा कयिरा थेतं पुनप्पुनं।
तम्हि छन्दं कयिराथ सुखो पुञ्ञस्स उच्चयो।।

https://dhamma.digital

तदर्थ – हे देवी! यदि सुनानं पुण्यकर्म यात धाःसा जिं छक्व पुण्य यायेधुन धकाः सुंक च्वना च्वनेगु मखु कि बारम्बार पुण्यकार्ययात साधन यानावं च्वनेगु। प्रसन्न चित्त याना पुण्य वृद्धि यानागुलिं निगूलोकेसनं सुखानन्द अधिगत जुइ। थुगु धर्मोपदेशया अन्तय् पीन्यागू योजन च्वे आकाशय् च्वनाच्वंम्ह लाजादेवीयात श्रोतापत्ति फल अधिगत जुल।

उकिंयानितिं सदानं सकलयात हित उन्नति जुइगु सम्यक् धर्माचरण यायेगुयात हिला माला सतसंगत याना धर्मयात यथार्थथें सिइका सेका ज्ञानीजनपिंसं बारम्बार उद्योगाभ्यास व धारण पालन यायेगु आवश्यक खः।

प्रथम संगायना जूगु खँ थथे

कपिलवस्तु नगरय् बोधिसत्त्व सिद्धार्थ कुमारया आजु जुयाच्वंम्ह अञ्जन राजाया शक्क सम्बत ६८ स बैशाख पुन्ही, शुक्रबार खुनु बोधिसत्त्व जन्मजुल। श.सं. १०३ स बैशाख पुन्ही बुधबार खुनु, बुद्धत्व पद प्राप्त जुल। अनंलि शक्क सम्बत् १४८स वसपोलया आयु ८० दँ दुबले बैशाख पुन्ही मंगलबार खुनु, नसंचाया पहरय् महा परिनिर्वाण जुया बिज्यात। अले बाकिगु कलेवर देहयात, वैशाख बदि १२ भिंनिन्हु आइतबार खुनु तेजोधातु अग्निसंस्कार जुल। अनंलि छगू सप्ताह धुंका ज्येष्ठसुदी पञ्चमी खुनु, च्यागू देशया जुजुपिंसं अस्थिधातु इना यंके धुंकुसेंलि महाकस्सप स्थविरया न्हापा सुभद्र भिक्षुं धागु खँ लुमंका तःगु खः।

अले तथागत परिनिर्वाण जुया बिज्यागुया कारणं समागम जू वःपिं भिक्षुपिं न्हेगू लाखति दयाच्वन। थुगुहे समयय् व इपिं फुक्क भिक्षुपिं अस्थिधातु तयातःथाय् धर्मशालापाखे पुचः मुंकाव थथे धकाः धया बिज्यात – आयुष्मानपिं भीजि गुरू तथागत महान अपारगु करूणाचित्तं प्राणिपिन्त दुर्गति वनीगु द्वार प्वातिगु शिक्षापद आपालं प्रज्ञप्ति याना बिज्यागुयात दुर्बुद्धि जुयाच्वंपिं (मनुष्य) भिक्षुपिंसं अप्रसन्न चित्तं कटुक वचन ल्हाना थपिनि यः यः थें यायेगु (वाँछ्वयेगु) प्रयत्न यानाच्वंगु जुयाच्वन। अमिं मतिजा तथागत मदयेधुंकलथें ताल। आयुष्मानपिं! उखुनु जिपिं थ्वहे कुसिनगरय् वये धकाः भिक्षुसङ्घपिं न्यासम्ह वयाच्वनागु खः। पावा नगरय् थ्यंगु बखतय्, लँया बिच्चे आजिवक छम्हसें मन्दार पुष्प ज्वना वयाच्वंगु खनाव, जिं वयाके न्यना – आवुसो! जिमि गुरू तथागतयात छं म्हस्यूला? वं धाल – जिं स्यू छपिनि गुरू गौतम परिनिर्वाण जूगु थनिं न्हेनु दयेधुंकल, थ्व स्वाँ अनहे परिनिर्वाण जूथाय् कयाहयागु खः। व आजिवकयागु खँ न्यना भिक्षुपिंसं चित्तयात धैर्य याये मफया ग्वारा ग्वारातुला अलाप विपालयाना ख्वल हाल। अजागु थासय् वया आतुमा देशवासी जुयाच्वंम्ह सुभद्र भिक्षुं धाल – आवुसो भिक्षुपिं! छाय् छिपिं ख्वेमाःगु श्रमण गौतमयागु ल्हातं थौं भीपिं मुक्त जुल। वसपोल दतले वइगुहे अराउनी, वइगुहे अधिनय् तया भीत थथे यायेमा अथे याये मज्यू धकाः चिनातःगु खः। आः थनिं निसें भी यत्थे स्वतन्त्रं च्वने दइगु जुल धकाः अयोग्यगु वचन ल्हात।

आयुष्मानपिं! सुभद्र भिक्षुथें जापिं अकृतज्ञ मूर्ख निर्बुद्धिपिंसं गथे विशाल राज्य श्री सम्पत्तियात लःल्हाना ब्यूम्ह दयावान यागु कृतज्ञ गुणोपकारयात लोमंका अखःतं वइतहे शत्रु समान भापा कुदृष्टिं स्वया च्वनीगु खः अथेहे च्वनी।

थजापिं अकृतज्ञ जाति मूर्खतय्सं भिंकिमखु। इमिगु पक्षदल बल्लाना वल धायेव, बुद्ध तथागतयागु सद्धर्म शासन याकनंहे लोप याना छ्वइ।

आयुष्मानपिं! गुथाय् तक सूत्र, विनय, अभिधर्म[6] दयाच्वनी उथाय् तक्कयात भीजि गुरू तथागत दनिहे धकाः भापेमा। अथेया कारणय् विनय धर्म मस्यवं (स्यंके मफुनिगु बखतय् हे) अर्थात अधम्मवादी अलज्जी असव्यजातिपिं वः मलानिगु बखतय् थ्व थुगु परमोत्तमगु सूत्र, विनय, अभिधर्मयात छथासं मुना संगायना याना तयेमागु जुल। थथे धागु खँ न्यना।

---

[6] थ्व सुत्र, विनय, अभिधर्म धकाः जिं बर्मा (जिनत्थ पकासनी) ग्रन्थ यागु अनुवाद यानागु जूयानितिं तयातयागु खः। गुलिं मेगु ग्रन्थय् धर्म व विनय धकाः तयातल।

https://dhamma.digital

आपालं भिक्षुसङ्घपिंसं धाल – भन्ते महाकस्सप, थ्व थुगु कार्य अत्यन्त उत्तम जू। संगायना यायेगुयात छपिंसं याकनंहे कोशिस याना बिज्याहुँ। उकियात योग्य योग्यपिं भिक्षुसङ्घपिं माला, ल्यया कया बिज्याहुँ। अले महाकस्सप स्थविरं नं सम्पूर्ण गुंगू अङ्ग दयाच्वंगु परियत्ति शासनयात धारण याना च्वंपिं दोलंदो, लखं लख नं मयाक पृथक्जन, श्रोतापत्ति, सकदागामि, अनागामि हानं ध्यान प्राप्त मजूपिं अरहन्त पुद्गलपिन्त बाकि तयाव, आपागु हिसाबं तथागतं एतदग्ग यागु पदय् तया प्रशंसा वर्णन याना बिज्यापिं त्रिपिटक परियत्ति धर्मयात चा न्हि संझायना यानाच्वंपिं पटिसम्भिदा प्राप्त तेविज्ज, छलभिञ्ञा प्राप्त जूपिं अरहन्तपिं छम्हपा न्यासःम्ह ल्यया कया बिज्यात। हानं अथे याःगु आयुष्मान आनन्द छम्ह दुथ्याकेया नितिं खः। आयुष्मान आनन्द तथागतया (श्रीमुखं) सन्मुखेहे जक सूत्र, गेय्यादि त्रिपिटक (सम्पुर्ण) फुक्कं स्यना बिज्याम्ह खः। अथेया कारणय् आयुष्मान आनन्द मदयेक संगायना यायेगु योग्यमजू। तर थुखे धाःसा आयुष्मान आनन्द सोतापत्ति जक उकिं वसपोलयात ल्यया काल धायेव मेपिंसं छन्दगतिपाखे लगेजुल धाइ।

हानं छगू विचाः थ्व नं खः संगायना यायेत आयुष्मान आनन्द मदयेक मगाम्ह जुयानितिं सङ्घपिंसं धायेकाहे जक दुथ्याके धकाः बाकि तयातःगु जुयाच्वन। उगु बखतय् सङ्घपिंसं थथे धकाः प्रार्थना यात – भन्ते! आयुष्मान आनन्द सेक्खजक जूसातविनं परमोत्तमगु धर्म पिटकया भण्डागारिक जुयाच्वन। चयेप्यदोल धर्मस्कन्ध तथागतया (श्रीमुखं) सन्मुखेहे जक स्यना कयाव मुखष्ट (कण्ठष्ट) यानातम्ह जुयाच्वन। आयुष्मान आनन्द मदयेकं धर्म संगायना यायेगु उचित मजू। आनन्दयात ल्यया कया बिज्याहुँ।

अले महाकस्सप स्थविरं आनन्द सहितं सङ्घपिं न्यासम्ह खाका, ल्यया काये धुसेंलि सङ्घपिंके न्यन – आः भी गन गुगु थासय् (जनपद नगरय्) वर्षावास च्वनाव संगायना यात धाःसा योग्यता जुइ?

सङ्घपिनि नं थथे विचाः लुल – राजगृह नगर तसकं समृद्धिशालि, विशाल। भिक्षा नं सुलभ जू। च्वनेत विहारनं आपा दु। अन च्वंपिं दातापिंनं त्रिरत्न भक्तिपिं खः, चतुर बुद्धि दुपिं नं खः अन व्यवस्था फुक्कं थिक्क जुइ। अथेया कारणय् अन उगु थासय् भीपिं ल्यया तयापिं न्यासःम्ह बाहिक मेपिं भिक्षुपिं वर्षावास च्वँ मवल धाःसा संगायना यायेगु योग्यता जु।

थथे सुविचार याःगु छाय् धाःसा थ्व थुगु महान तःधंगु कार्य खः। थुकि मेपिं विसभाग पुद्गलपिंसं विरोध मयासाहे जक बांलाक कार्य सुसम्पन्न जुइ। नतर जुइफइमखु धैगु विचाः खः। थथे धकाः सल्लाह याना निश्चय जुसेंलि अले महाकस्सप स्थविरं ञत्ति तया दुतीय कम्मवाना ब्वन –

सुणातु मे आवुसो सङ्घो यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं सङ्घो इमानि पञ्चभिक्खु सतानि सम्मन्नेय्य राजगहे वस्सं वसन्ता धम्मञ्च विनयञ्च संगायितुं नाञ्ञंहि भिक्खुहि राजगहे वस्सं वसितब्बन्ति एसाञत्ति। सुणातु मे आवुसो सङ्घो ..... मं सङ्घो धारेतु।

तदर्थ – आः थन मुं बिज्यापिं आयुष्मान भिक्षु सङ्घपिं! जिगु वचनयात न्यना बिज्याहुँ। सङ्घपिं योग्यता पूर्वक छपुचः मुनागु कार्य कर्म यदि, जिल धाःसा सङ्घपिंसं जिं ल्यया कयापिं थुपिं न्यासम्ह भिक्षुपिं राजगृह नगरय् वर्षावास च्वनाव धर्म विनययात संगायना यायेगुयात सम्मत बिया। थ्व न्यासम्ह सिबेतं मेपिं भिक्षुपिं राजगृह नगरय् वर्षावास च्वनेगु याये मज्यू। थ्व सुचना सकसितं न्यंकागु खः। यदि प्रसन्न मजूपिं सुं दत धाःसा धया बिज्याहुँ। थुकि सुनानं नंवापिं मदुसा सकसियां स्वीकृतिहे दुगु जुल।

थुगु रूपं ञत्ति कम्मवाचा ब्वना न्यंकेधुसेंलि, महाकस्सप स्थविरं फुक्क भिक्षु सङ्घपिन्त सता धयाबिज्यात – आयुष्मानपिं! तथागत परिनिर्वाण जुया बिज्यागु थनिं २१न्हू देधुंकल। गृष्म ऋतु मध्यय् ४०न्हुति मात्र बाकिदनिगु जुयाच्वन। वर्षावास च्वनेगु नं सत्तिकवल। उथाय् थ्यनिगु बखतय् थ्व छगू व छगू (पलिबोध) कार्य कर्म यायेगु बाकिदनि धायुम्वाक ४०न्हुया भित्रेहे रोग व्याधिया पाखें जुयाच्वंगु पलिबोध, गुरूया पाखेयागु पलिबोध, हानं मेमेगु चीवर पिण्डपात्रादिया कारणं पलिबोध, जुयाच्वंगु इत्यादि थःथःपिनिगु कार्य कर्मयातनं सिधेकेगु स्वयेमाल, धकाः धायुधुंका थःम्ह शिष्यपिं न्यासम्ह भिक्षुपिं व छगूहे लँ राजगृह नगरपाखे स्वया बिज्यात। अनुरूद्ध स्थविरादि श्रावकपिं नं थःथपिनि शिष्यसङ्घ आपालं छपुहे लँ बिज्यात। पुण्ण स्थविरया

https://dhamma.digital

न्हेसम्ह भिक्षुपिं व नापं तथागत परिनिर्वाण जुया बिज्याथाय् अनवक्व परिषदपिन्त धर्मदेशना यायेयानितिं कुशीनगरय् च्वना बिज्यात। आयुष्मान आनन्द तथागत सत्जीव जुया बिज्याना च्वंबले थेंहे चीवर पिण्डपात्र, परिस्कारयात बांलाक धारण याना (ज्वना) श्रावस्ति वनेगु मार्गलिना भिक्षुपिं न्यासम्हव सहित ब्वना बिज्यात। आयुष्मान आनन्द थ्यं थ्यंगु थासय् (जनपद निगमय्) च्वंपिं दातापिंसं खनाव ब्याँ ब्याँ वया मिखाय् जायेक ख्वबि तया, विरह जनितगु शब्दं बिन्तियात – भन्ते! छःपिं न्हापा न्हापा जूसा तथागत नापं नापं बिज्याइगु खः। आः छपिंसं तथागतयात गन तया थका बिज्याना? आः जिमिसं गनवना दर्शनया वनेगु? हा! हा! जिमि तथागतयागु दर्शन याये मगानि, छपिंसं गन त्वता थका बिज्याना? जिमित क्यना बिज्याहुँ। भन्ते! आः जिमित दर्शन दइगु मखुतला? धा धां छचाखेरं चाहिला बिलाप याना तुति पाली भोपुया, मिखां ख्वबि धर धर हायेका बिन्ति यानाच्वन।

आयुष्मान आनन्दया नं तथागत परिनिर्वाण जुसें निसें थःगु मिखाय् ख्वबि हायाच्वंगु दीगु मखुनि अथे जूसानं उपासकोपासिकापिन्त धैर्यता बीमागुया नितिं सब्बे संखारा अनिच्चाति संखार धर्म फुक्कं नाशवान खः धकाः नाना प्रकारं कना क्यना धैर्य बिया शान्तयाना बिज्यात।

एवं रूपं थाय् थासय् क्रमानुसारं वना उपासक उपासिकापिन्त धैर्यता ब्यु ब्यूं श्रावस्ति नगरय् जेतवन विहारय् थ्यंक बिज्यात। अन नं उपासकोपासिकापिं वया हावल, ख्व वल, विहार छगुलिं हुनु हुनु दिनिदिनि ख्वसलं जाल। इमित नं माःगु कथं धैर्यता बिया शान्त याना बिज्यात।

अले तथागत बिज्याना च्वनीगु गन्धकुटी खापा चायेका द्वाहाँ वनाव थन तथागतया आराम काइगु पलंकासन खः थन धर्मदेशना याना बिज्याइगु धर्मासन खः धा धां नुग मछिंका मिखाय् ख्वबि हु हुं फुक्क विहारय् सुघर सफा यानाव तथागत बिज्याना च्वनीगु बखतय् गन गन छु छु याना बिज्याइगु खः व फुक्क लुमंका लुमंका थन थ्व याना बिज्याइगु अन व याना बिज्याइगु धा धां भ्रसुका ततं ख्व ख्वं सुघर सफा याना च्वनिगु जुयाच्वन।

आयुष्मान आनन्द ख्वया ख्वया जुयाच्वंगुयात विहार पालक देवतापिंसं खना आनन्द भन्तेयाथाय् सन्मुखय् वया थथे धकाः बिन्ति यात – भन्ते! छःपिं श्रोतापन्न जुया बिज्याये धुंकुम्हे थुलितक अधैर्य जुया ख्वया च्वना बिज्यात धायेवजा मेमेपिन्त छु धायेगु गथे धायेगु? गथे धकाः धैर्य व शान्ति बिइगु?

थ्व खँ न्यना आनन्द स्थविरं बुभेजुया प्रज्ञाद्वारा स्मृतियात बांलाक तया धैर्ययाना बिज्यात। तथागत परिनिर्वाण जुसें निसें कार्य कर्मय् ब्यस्त जुयाच्वंगु जूयानितिं थःगु शरीरय् वात, पित्त, कफ गरबर जुयाच्वंगुयात समनयायेया नितिं विरेचन यायेगु जुलाप जुइगु (त्रिफला) वास भपा बिज्यात। कन्हे खुनु सुथे तोदेय्य ब्राम्हण पुत्र सुभ माणवक आनन्द स्थविर थ्यंक बिज्यात धैगु सिइका निमन्त्रणा याके छ्वयाहल। आनन्द भन्तेनं धया बिज्यात – जि थौं वास नया च्वनागु दु। कन्हे वये फसा जक वये। कन्हे खुनु सुथे सुभ मानवकया छेँ बिज्याना दीघनिकाय सुभ सुत्तयात कना बिज्यात। अनंलि परिभोग चैत्य जुयाच्वंगु जेतवन विहारय् स्यना स्यना च्वंगुयात भिंके भांके यायेधुंका वर्षावास न्ह्यःने थ्यंक वःगु जूयानितिं राजगृह नगरय् बिज्यात। महाकस्सप स्थविर व अनुरूद्ध स्थविरपिं नं थः थपिनि परिषदपिं नापं राजगृह नगरपाखे थ्यंका देशया छचाखेरं दयाच्वंगु १८गू विहारय् स्यना स्यना च्वंगुयात भिंके भांके याना सुघर सफा यायेधुंका आषाढ पुन्ही खुनु उपोसथ यानाव वयां कन्हे खुनु सभा मुना वर्षावास च्वने धुंका थथे धकाः सल्लाह जुल – भीपिनि यायेमागु पुब्ब कार्य सिधल। आः थुगु समयय् संगायना यायेत सभा मण्डप छगू आवश्यक जुयाच्वन। थुगु कार्ययात जुजु अजातशत्रुयाथाय् वना न्यंके माल। वयां कन्हेखुनु सुथे सङ्घपिं च्याम्ह राजभवनपाखे बिज्याना जुजुयात थथे धकाः न्यंकल – भो महाराज! जिमि यायेमागु पटिसंखरणादि कार्य सिधल। आः धर्मस्कन्धयात संगायना यायेमागु जुयाच्वन। जुजुं धाल – थुगु बारे भन्तेपिंसं छुंहे धन्दा कया बिज्याये म्वा जि याये माःगु तक जिं याये फुगु तक ज्या जुइ। छलपोलपिनि यायेमागु धर्मचक्र नं चले याना बिज्याहुँ।

अले भन्तेपिंसं धाल – वेभार पर्वतय् सप्तपर्णि (वृक्ष) दुथाय् मण्डप छगू दयूके माःगु जुयाच्वन। व खँ न्यना जुजुं तुरन्त मण्डप दयूकेत सामान फुक्क तयारियाना विश्वकर्मा देवतांहे श्रृष्टि यातला धैथें च्वंक फुक्क थिक्क जुइक आश्चर्यरूपं स्वस्वं स्वयेमगागु रूपं अत्यन्त सुशोभायमानगु मण्डप दयूके बिल। दयेके

https://dhamma.digital

धुंका भिक्षुसङ्घपिं च्वनेगुथाय् आपालं मुल्य वंगु आसन लाया मण्डपया दथ्वी तथागत बिज्याकेगु धर्मासन तया हस्तिदन्त बुत्ता भरेयानातःगु पंखासहित माःमागु सारदाम फुक्क तयार यात। तयार यायेधुंका दक्खिणपाखे सङ्घनायक बिज्याकेत आसन तया बांलाक छायूपेधुंका भिक्षुसङ्घपिंके बिन्ति यात – भन्तेपिं! आः जिगु ज्या सिधल, छलपोलपिनि छु याना बिज्याये माःगु खः याना बिज्याहुँ। उखुनुया दिन गुँला थ्व १४न्हु जुयाच्वन। सङ्घपिनिनं सल्लाह जुल पुन्ही खुनुंनिसें संगायना याये।

उगुहे अवस्थाय् गुलिं भिक्षुपिंसं धाल – थन भीगु सभाय् क्लेश ह्वाला ह्वालां बास वेक (कचि नवेक) द्वाहाँ पिहाँ जुइम्ह छम्ह दयाच्वन।

उगु खँ न्यना आनन्द स्थविरं मतीतल – थुगु फौजय् जि छम्ह सिवेतं क्लेशयागु बास्ना वेका (कचि नवेका) जुइपिं मेपिं दुगु मखु। थ्व जा जितहे लक्ष्य याना धागु खः धकाः तःधंगु धर्मसंवेग उत्पत्ति जुल। गुलिसिनं धाल – आयुष्मान आनन्द! कन्हे सङ्घ सभा जुइ, छपिनि बाकि दनिगु ज्या, प्रमाद मजुसे याकनं सिधेकेगु स्वया बिज्याहुँ। अरहन्त परिषदय् दुथ्याके माःगु।

थुजागु खँ न्यना आयुष्मान आनन्दया भतिचा लज्जाथें जुयाव विचाः यात – अहो! जि छम्ह सेक्ख पुद्गल तिनि अरहन्त परिषदय् द्वाहाँ वने लाइक मजूनि। आः जिं बलोद्योग यायेमाल, जिगु कार्य थौंयागु रातेहे पूर्णयाये। थथे धकाः भालपा उखुनुहे बहनी प्रथम यामंनिसें चंक्रमणपाखे थाहाँ वनाव इधु थिधु जुया कायगतानुस्सति धयागु द्वातिंसकारयात अनुलोम हिसाबं भावना यानाव (बाचाफप्पुला) निगू पहर फपुला स्वंगू पहर तकनं च्वेयागु मार्गय् थाहाँ वने मफयाच्वन। अले तथागतं धया बिज्यागु खँ लुमना वल।

कतपुञ्ञोसि त्वं आनन्द, पधानमनुयुञ्ज खिप्पं होहिसि अनासवोति। (महावग्गपालि)

आनन्द! छं आपालं पुण्य पारमिता पूर्ण याना वगु दु। कर्मस्थान भावनायात बांलाक कोशिसया। अबिलंबेहे अरहन्त जुइ फइ।

तथागतयागु वचन गुगु कालेसनं अनर्थ जुइ फइमखु। अतिरिक्त वीरिय यागु कारणं नं सति, समाधि प्राप्त जुइ फइमखु। थ्व जित उद्धच्च जुल ला छुथें आः जिं वीरिय व समाधियात समानता याये धकाः विचाः याना चंक्रमण यानागु थासं क्वहाँ वया विहारय् द्वाहाँ वया त्यानुगु लंकेया निति द्यनेगु खाताय् च्वना पञ्चस्कन्धयात अनिच्च लक्खणपाखे तया विचाः याना स्वत। बिचार याना व शरीरयात आराम कायेया निति गोतुले धकाः गोतुगु बखतय् तुतिनं बें मथिल (ल्त्वन) छ्यौंनं फुंगय् मथ्यूनिगु बखतय् च्वेयागु स्वंगू मार्गयातनं प्राप्त जुया अरहन्त फलपाखे थ्यंगु जुल। (अथेया कारणय् भी तथागतया शासनय् इरियापथं अलग्ग जुयाव अरहन्त जूम्ह सु? धकाः न्यन धाःसा आनन्द स्थविर धकाः सिइके माल)

अले द्यो तुयू जुसेंलि ४९९ म्ह अरहन्तपिनि भोजन भपा सिधःगु बखतय् चीवर पिण्डपात्र धारण याना मण्डपपाखे वना विचाः याना स्वत – आः जि अरहन्त जुयागु कारणयात सिइकेबिइमाल धकाः थःगु ऋद्धिबलं महापृथ्वीलय् दुबेजुया थःत तयातःगु आसनया न्ह्यःने जुरूक्क उत्पत्ति जुया शरीरक्खन्धयात प्रकट याना खने दयेका क्यन। अले सकल सङ्घपिंसं नं साधुकार बिल।

अनंलि सङ्घ सभा जुया संगायना यायेगु कार्य प्रारम्भ जुल। महाकस्सप स्थविरं धया बिज्यात – आयुष्मानपिं! धर्म व विनय (त्रिपिटक) मध्यय् छुनिं न्हापालाक संगायना यायेमाली?

सङ्घपिंसंनं बिन्तियात – प्रथम न्हापालाक विनय पिटकनिं संगायना यायेगु उत्तम जुइ। विनय धयागु बुद्धशासनया आयु जुयाच्वन। विनय धर्म मदुथाय् बुद्धशासन स्थिर जुया च्वनी मखु। थ्वहे खँ स्वीकार याना धाल – आः विनय पिटक संगायना यायेया निति स्वइत प्रमुख याना यायेयोग्य जुइले? थथे न्यंसेंलि सङ्घपिंसं आयुष्मान उपालियात प्रमुख याना याना बिज्याहुँ धकाः बिन्ति यात। (थुगु खँया बारे आयुष्मान आनन्दं नं मफुगु जा मखु। अथेनं तथागत जीवमान कालय् आयुष्मान उपालियात विनयधर पदय् एतदग्ग तया बिज्यागु जुया निति आः थन नं वसपोलयात प्रमुखता ब्यूगु खः।)

थुगु रूपं निश्चय जुसेंलि महाकस्सप स्थविर व आयुष्मान उपालिपिनि सम्मुति ञत्ति तया बिज्यात। थुकथं स्वीकृति जुसेंलि आयुष्मान उपालि बुत्ता भरे यानातःगु हस्तिदन्तयागु पंखा ज्वना पूर्व मुख याना धर्मासनय्

https://dhamma.digital

बिज्यात। महाकस्सप स्थविर उत्तराभिमुख याना थेरासनय् च्वनेधुंका थथे धकाः न्यना बिज्यात – आयुष्मान उपालि! प्रथम पाराजिका सिक्खापदयात तथागतं गन गुगु थासय् सुयानितिं प्रज्ञप्ति याना बिज्यात?

आयुष्मान उपालिं उत्तर बिल – भन्ते महाकस्सप! वेसालि नगरय् कलन्दक महाजनपुत्र सुदिन्नं थःम्ह न्हापायाम्ह स्त्री नापं मैथुन सेवन याःगुया कारणं प्रज्ञप्ति याना बिज्यात। थुगुहे प्रकारं सम्पूर्ण सिक्खापदयात, वस्तुयात, निदानयात, पुद्गलयात, स्थानयात, तःधंगु, चिकिधंगु, प्रज्ञप्तियात नं हानं आपत्ति वार अनापत्तिवार यातनं पद भाजनी यातनं छगू नियमया बारे गुलितक न्यनेमागु खः न्यना बिज्यात।

आयुष्मान उपालिं नं न्यको न्यको फुक्क प्रश्नया उत्तर बिया बिज्यात। उत्तर बीधुंकुसेंलि आः थुलि तक यागु सिक्खापद (पुचः) यात पाराजिका काण्ड जुल। थुलितक्क सङ्घादिसेस, थुलितक अनियत, थुलितक निस्सग्गि इत्यादि। अर्थात पाराजिका ४, सङ्घादिसेस १३, अनियत २, निस्सग्गि पाचित्ति ३०, सुद्ध पाचित्ति ९२, पाटिदेसनीय ४, सेखिया ७५, अधिकरण समथ ७, थुगु हिसाबं जम्मा २२७ धर्म पुचःयात भिक्खु विभंग धकाः धयातल।

भिक्खुणीपिनिगु प्रज्ञप्ति याना बिज्यागु थथे – पाराजिका ८, सङ्घादिसेस १७, निस्सग्गि पाचित्ति ३०, सुद्ध पाचित्ति १६६, पाटिदेसनीय ८, सेखिया ७५, अधिकरण समथ ७, थुगु हिसाबं जम्मा ३११ धर्म सिक्खापदयात भिक्खुणी विभंग धकाः धयातल। बाकिगु धर्मपुचःयात महावग्ग, चुलवग्ग परिवार खन्ध धकाः नां तया क्रमानुसारं मिलेयाये धुंका न्यासम्ह अरहन्त फुक्कसिनं (छगूपाखं) आवृति (सज्झायना) याना बिज्यात।

विनय पिटक संगायना यायेधुंका महाकस्सप स्थविरं धया बिज्यात – आयुष्मानपिं! आः सुत्त, अभिधम्म पिटक संगायना यायेगुलि स्वइत प्रमुख याना यायेगु योग्य जू?

सङ्घपिंसं उत्तर बिल – आयुष्मान आनन्दयात यायेगु योग्यता जू। थ्वहे खँयात निर्णय याना पुर्वोक्तानुसारं सकल सङ्घपिंसं स्वीकार यार्सेलि उपालि च्वना बिज्यागु आसनय् आयुष्मान आनन्दयात तया महाकस्सप स्थविरं न्यना बिज्यात – तथागतं ब्रम्हजाल सुत्त गन गुगु देशय् स्वइत उद्देश्य याना देशना याना बिज्यात?

आयुष्मान आनन्दं उत्तर बिया बिज्यात – भन्ते! महाकस्सप! राजगृह नगर व नालन्दया दथ्वी अम्बलट्ठिकया राजागारय् तथागत बिज्यागु बखतय् सुप्रिय परिब्राजक व ब्रम्हदत्त मानवकपिंसं निन्दा व प्रशंसा यागुया कारणय् देशना याना बिज्यात।

थुगुहे प्रकारं सम्पूर्ण सुत्त पिटक, अभिधम्म पिटकयात, महाकस्सप स्थविरं उक्तानुसारं निदान, पुद्गल, स्थानादि कथं न्यना बिज्यात। आयुष्मान आनन्दं नं न्यको प्रश्नया उत्तर बिया बिज्यात। एवंरूपं प्रश्नया उत्तर बीधुंकुसेंलि दक्व भिक्षु सङ्घपिंसं छगूपाखं (सज्झायना) आवृति यागु जुल।

अले ताःहाकगु ३४ पु सूत्रयात छथाय् मुना दीघनिकाय धकाः नामकरण यात। मध्यमगु १५२ पु सूत्रयात छथासं मुना मज्झिम निकाय धकाः सम्मत यात। चिची धंगु ७७६५ पु सूत्रत जम्मा याना मुना संयुक्त निकाय धकाः नांतल। ९५५७ पु सूत्रयात छपुचः याना अंगुत्तर निकाय धकाः नांतल। खुद्दकपाठ, धम्मपद, उदान, इतिवुत्तक, सूत्रनिपात, विमानवत्थु, पेतवत्थु, थेरगाथा, थेरीगाथा, जातक, निद्देस, पटिसम्भिदा मग्ग, अपादान, बुद्धवंस, चरियापिटक हिसाबं १५गू ग्रन्थ सूत्रयात नं, अभिधर्म न्हेगू, विनय न्यागू, ग्रन्थयात नं, अनंलि बाकिगु बुद्ध वचनयात नं जम्मा संग्रह याना खुद्दक निकाय धकाः सम्मत यात। थुगु रूपं फुक्क ज्या सिधेके धुंका न्यासम्ह अरहन्तपिं सकलें मिलेजुया छगूपाखं छगूस्वरं (सज्झायना) आवृत्ति याःगु जुल।

अथेया कारणय्हे थुगु पुण्य कार्ययात समोधानेत्वा गायन्ति एत्थाति संगायना धकाः धागु खः। तदर्थ – एत्थ समये – थुगु समयय् वा थुगु सभास, समोधानेत्वा – समागम जुया, गायन्ति – ब्वनी, आवृति याइ, इति तस्मा – अथेया कारणय्, संगायना – संगायना धकाः धाइ।

थुगु प्रकारं लिपा लिपायात थ्यंकं नं सकसितं सरल जुइक अपुक थुइकेफइगु किसिमं संगायना यायेधुंकुगु बखतय् महा पृथ्वीनं साधुकार ब्यूगु हिसाबं महा समुद्रया अन्त तकनं कुम्हाया घःचा चाह्युर्थे

https://dhamma.digital

चाहिल। नाग, सुर, गरूड, गन्धब्ब, कुम्भाण्ड, ब्रम्हादि शक्रदेवपिंसं अहो! अहो! धकाः सहर्ष साधुकार ब्यूगु शब्दं आकाश छगूलिं गुञ्जायमान जूगु जुल।

थुकियागुहे प्रभावं थौं तक नं स्वातु स्वाना परम्परा चलेजुया वयाच्वंगु खः। तर अनं लिपायापिं सज्जन विद्वानपिंसं नं थःथःपिनिगु प्राण तकनं उत्सर्ग याना याना शासनयात सुरक्षा याना वयाच्वंगु जुयानितिंनं थौंतकनं भीत थुगु धर्म दर्शन याये दयाच्वंगु खः।

थ्व थुगु प्रथम संगायना जूगु श्रावण बदी १ पारूखुनुं निसें प्रारम्भ जुया फाल्गुण पुन्ही तक न्हेला दयेका सम्पूर्ण सुसम्पन्न जूगु जुल।

संगायना कार्य फुक्कं समाप्त जुइ धुंकुसेंलि आनन्द स्थविरं सङ्घपिंके थथे धकाः निवेदन यात – भन्ते सङ्घ! तथागत परिनिर्वाण जुइत्येका जित थथे धकाः आज्ञा जुया बिज्यागु दु "यदि आनन्द! सङ्घपिनि छुं इच्छा जुल धाःसा जि परिनिर्वाणयां लिपा खुद्दानुखुद्दक सिक्खापदयात लिकया छ्वव।[62]

महाकस्सप स्थविर व अजातशत्रु मिलेजुया अस्थिधातु स्थापना याःगु संगायना सिधेधुंकालि अजातशत्रु राजां महाकस्सप स्थविरनापं सल्लाह याना तथागतया शासन सम्बत दयेकुगु जुल।

अनंलि महाकस्सप स्थविर जुं अनागतस ज्ञानं विचा याना स्वःगु बखतय् अलग्ग अलग्ग चैत्य स्थापना याना पूजायात धायेव लिपा अस्थिधातुया अन्तराय जुइ धैगु खंका राजभवनय् दुने द्वाहाँ वना अजातशत्रु राजायात थथे धकाः धया बिज्यात – महाराज! अस्थिधातुयात भाग भाग थला अलग्ग अलग्ग तया थःथपिनिगु देश नगरय् अपुसेच्वंक जक चैत्य स्थापना याना पूजा भक्तियाना च्वनेगु थिक मजू। लिपा भविष्यय् अन्तराय मदयूकेयानितिं थुगु नगरय् हया छगू छपुचः याना सुरक्षा याना तया तःसा जकं ताःकालं स्थिर जुया च्वनी।

थ्व खँ न्यना अजातशत्रु राजां बिन्तियात – भन्ते! अस्थिधातुयात सुरक्षा यायेगु कार्ययात जिगु अभिभार जुल तर अन्तर्राष्ट्रय् (विदेशय्) यंकातःगु अस्थिधातुयात गथेयाना थन कयाहेगु थ्व जिं मसिल।

अले महाकस्सप स्थविरं उगु अस्थिधातुयात कयाहेगु अभिभार कयाबिज्यात। अभिभार कया थःगु ऋद्धिया बलं बिज्याना गन गन देशय् स्थापना याना तयातःगु खः अन अन पूजा भक्ति यायेयानितिं भति भति जक ल्यंका मेगु फुक्क कया हया बिज्यात। केवल रामग्रामय् स्थापना याना तःगु अस्थिधातु छगूयात जक नागराजापिंसं सुरक्षा याना तःगु जूयानितिं अन्तराय मदुगु जुयाच्वन। लिपायागु कालय् लंका द्वीपय् महाविहार (परिवेणय्) महा चैत्य स्थापना याइ धकाः सिइका कया महगु खः।

अले राजगृह नगरय् थ्यसेंलि देशया पूर्व दक्खिणकोनय् स्थापना यायेयानितिं उगु थासय् ज्या मछिं मछिगु लोहँत लोपजुया वनेमा, चा चि जक ल्यनेमा। यक्वहे ताःजायूक गाःम्हूसानं लः पिहाँ मवेमा धकाः अधिस्थान याना बिज्यात।

अजात शत्रु राजानं उगु थासय् गाःम्हुयेके बिया व गाःम्हुया थकागु चायात अप्पा छिके बिल। अले वहे गाःया छचाखेरं ८०म्ह महाश्रावकपिंसं चैत्ययागु प्रबन्ध याना स्थापना यात (अथे छाय् यागु धाःसा मेमेपिनि मती चैत्य दयूकेया नितिं गाःम्हूगु खः धकाः धायूकेया नितिं खः। उके अस्थिधातु स्थापना याइगु खँ सुयातंहे सिइकेमब्यू) व गाःम्हूगु गाः ६०कू पाय् जा जू। उके नँपाता लाया नँपाताया द्योने लंकाद्वीपय् थूपाराम चैत्य प्रमाणगु, सिभः पाता लाया विहार दयेका उकिया दुने बांलाक सजे धजेयाना श्रृखण्डयागु बत्ता ८गले अस्थिधातु तया हानं लुँ यागु, वहयागु बत्ताय् स्वथना, नवरत्न जरे याना तःगु पातां भुना चैत्य दयेका तःगु जुल। चैत्यया द्योने लुँ पाता वहपाता थपाथप बःबः भुनातःगु १६० पाता दुगु जुल। व उगु अस्थिधातु स्थापना यागु क्वथाय् नवरत्न मिलेयाना तःगु फि लाया जातं जातया पलेस्वां लाया च्यागू दिसाय्सनं ५५० जातकानुसारं मुर्ति दयेका, शुद्धोदन राजा, महामायादेवी, हानं सिद्धार्थ कुमार नापं नापं जन्मजूपिनिगु सुवर्ण मुर्तिनं, हानं उके छचाखेरं लुँ वहयागु ध्वांय् न्येगू न्येगू स्वाना लुँयागु वहयागु (सुकुण्डा) पालाचा मच न्यास न्यास च्याका श्रृखण्ड कुंकुभ सुगन्ध धूपथना उत्तमोत्तम भावं पूजा यागु जुल।

[62] थनयागु खँ फुक्कं आयुष्मान अमृतानन्दजुं पिकागु बुद्ध शासनया इतिहासय् स्वया दिसँ।

https://dhamma.digital

थुगु प्रकारं प्रबन्ध यायेधुंका महाकस्सप स्थविरं अत्यन्त सुगन्ध बास वयाच्वंगु वाचुगु पलेस्वाँ पिना अधिस्थान याना बिज्यात – थ्व थुगु स्वाँ लिपा अनागतय् धम्माशोक जुजुं अस्थिधातु कया जम्बुद्वीपय् सकभनं ब्यापक रूपं स्थापना याइ, उगु बखतय् तक नं सुखु मचिनेमा, सुगन्ध धूपनं बास वयाच्वनेमा, प्रदिपनं च्यानाहे च्वनेमा।

हानं सुवर्ण पत्रे थथे धकाः आखः च्वयातल अनागते पियदासोनाम कुमारो छत्तं उस्सापेत्वा असोकोनाम धम्मराजा भविस्सति सो इमा धातुयो गहेत्वा वित्थारिका करिस्सति।

तदर्थ – लिपा अनागतय् पियदास नं जुयाच्वंम्ह राजकुमार जम्बुद्वीप छगूयां अधिपति जुया अधिकार चलेयाना एक राजायागु गद्दीच्वना स्वेतछत्र धारणयाना अशोक धैगु नांजुया धम्म राजाजुइ। व उम्ह अशोक राजां थ्व थुगु अस्थिधातुयात कया सकभनं स्थापना याइ।

अनंलिं अजातशत्रु राजां विधि विधानं सादर पूर्वक पूजा याये धुंका छसिंनिसें लुखा खापा तिना दक्वसिबे लिपायागु सिभ्क पाता यागु मूलुखाय् तधंगु खगः ग्वया क्वातुक धिंका २४गू कोटि मूल्यवंगु मणिरत्न लुखाय् दुनेतया लिपायागु समयय् गरिबम्ह जुजुं थुगु मणिरत्नयात कया अस्थिधातुयात पूजाया धकाः आखः च्वया तयातल।

अनंलि भूतावाहन यन्तर चक्रदयेका चलेयायूसःम्ह कालिगरयात माला हया आपालं धनरत्न सिरपा बिया धात्थेंहे जीवितम्ह पुरूषथें च्वंक नासिंयागु यन्तर चक्रदयेका स्वेहे ग्यानापुसें च्वंगु हात हतियार ज्वंका यन्तर चक्र विजुली समानं चाहिका तःगु जुल।

थुगु रूपं प्रबन्ध यायेधुंका द्योने प्वाले तःग्वगु लोहँ फाँतं त्वपुया वयां द्योने चां पुरेयाना वयां द्योने लोहँयागु चैत्य दयेका तःगु जुल।

एवं प्रकारं अस्थिधातुयात बांलाक सुरक्षा याना तयेधुंका श्रावकया नायो जुया बिज्याम्ह महाकस्सप स्थविर नं परिनिर्वाण जुया बिज्यात। मेमेपिं भन्तेपिं थथःगु आयु फूलिसे परिनिर्वाण जुया बिज्यात।

अजातशत्रु राजानं क्रमानुसार ३२दँ राज्य चले याना अन्तिमय् थःहे काय् उदयभद्द कुमारं हत्या याना परलोक जुल। व अजातशत्रु राजा भगवान परिनिर्वाण जुइ ८दँ न्ह्यः जुजु जूम्ह खः। भगवान परिनिर्वाण जुइ धुंका २४दँ राज्य चले यात।

अजातशत्रु राजा तिहेतुक पटिसन्धि च्वंम्ह जुयानं दुर्जन देवदत्त यागु संगत लाःगुलिं पितुघातक कर्म याना ताःकाल तकनं अवीचि नरकय् भोगयाये माम्ह जुल। अथे जूसानं तथागतयात आपा आपालं श्रद्धा भक्तितया बुद्धशासनयात उन्नति वृद्धियायेगुलि अत्यन्त तन मन धन बिया सहायता मदत यागुया कारणं अवीचि नर्कया लिक्कसं च्वंगू लोहकुम्भि नर्कस ६० दोल वर्ष तक भोग याना अनं मुक्त जुल धायेव मैत्रेय्य तथागत जुइन्ह्यो (मजूनिवं) विजितावी धयाम्ह प्रत्येक बुद्ध जुइगु जुल।

निगूगु संगायना जूगु खँ थथे

दुष्ट देवदत्तयागु कुसंगतद्वारा (कुमन्त्रण न्यना) अजातशत्रु राजकुमारं थःम्ह अबुजु धार्मिक जुजु बिम्बिसारयात निर्दयिता पूर्वक स्याना राज्य काल। अले यादिसं वपते बीजं, तादिसं हरते फलं धागुथेंतुं अजातशत्रु राजायात नं थःहे काय् उदयभद्द कुमारं स्याना राज्य चलेयात।

उदयभद्द राजां १६दँ तक राज्य चलेयात। शक्क सं. ४० साले अनुरूद्ध कुमारं नं थःहे अबु उदयभद्द राजायात हत्यायाना राज्य चलेयात। हानं वया कायूम्ह मुण्ड कुमारं नं अथेहे थःम्ह अबुयात स्याना राज्य चलेयात। इपिं निम्हेसिनं ८दँ राज्य चलेयात।

शक्क सं. ४८ दँ दुगु बखतय् कायूम्ह नागदास कुमारं बौम्ह मुण्ड राजायात हत्यायाना राज्य चलेयात। नागदासं २४ दँ राज्य चलेयात। शक्क सं. ७२ दँ दुगु बखतय् पितु घातक कूल राजवंशयात उन्मूल याना सुसुनाग मन्त्रीयात सकल जनतापिंसं राजा थापना यात। सुसुनागयागु इतिहास – वेसालि नगरय् जुजु जुयाच्वंपिं लिच्छवि राजवंशपिनि देश नगर म्हायापुसे च्वना शुन्य जुयावंगु कारणं ज्ञान बुद्धिदुपिं मन्त्रीतय् सभाजुल

https://dhamma.digital

– झीगु देशय् देशया अङ्ग ४गू, तधंगु नगरया अङ्ग ८ आदि हिसाबं सम्पन्न जुया नं छुया कारणय् शुन्य जुयावंगु खः। अले बांलाक विचाः याना स्वबले नगर शोभिनि मदुगुया कारण खः धकाः सिइका थपिनि वंशय् सापहे बांलाम्ह राजपुत्री छम्हयात नगर शोभिनियागु थासय् तयाबिल। चच्छिया असर्फि न्यास ब्यूपिं जक वइथाय् वनेदइगु जुल। अथे जुसेंलि देश नगर वासीपिनि सापहे चहचक जुया न्ह्यायापुसे च्वन। लहर बहर याना जुइगु जुल। अजागु बखतय् छम्ह लिच्छविवंश राजा व नापं संसर्ग जुया वया पाखें गर्भधारण जुल। समय जुसेंलि जन्म जूगु बखतय् ला ग्वाराथें जक जन्म जूगुलिं चा भाडा छगलय् तया बांलाक त्वपुया देशंपिने वां छ्वयेके छ्वत। अले नागराजा छम्हसें व चा भाडाय् हिना फना धारण याना रक्षा यानाच्वन। गुगु ला ग्वारा परिपक्व जुया छम्ह कुमार प्रकट जुयाच्वन। व खँ देश नगर वासिपिंसं सिया हलचल जुयाच्वन। वहे समाचार खँ लिच्छवि राजां सिया व मचा कायके छ्वया पुसा चायेका स्वगु बखतय् भाग्य लक्षणं सम्पन्नम्ह कुमारयात खना प्रेम पूर्वक थःहे काय् समानं पालन पोषण याना तल। हानं व मचा काः वंगु बखतय् उके हिनाच्वंम्ह नागराजा सुसु धकाः बिसिवंगु जूयानितिं व मचाया नानं सुसुनाग धकाः तल। सुसुनाग कुमार न्हेदँ दुगु बखतय् अजातशत्रु राजां वेशालि नगर फुक्कं त्याका थःत यः यःगु वस्तु यः यःपिं जनतापिं तथा धनरत्न फुक्कं राजगृहय् कया हःगु खः। उगु बखतय् सुसुनाग कुमार अमात्य सेनापतिपिं नापं राजगृहय् वगु खः। उमेर दयावसेंलि आपालं शक्ति समर्थ दुम्ह जुया चतुरम्ह जुया नितिं सेनापतिया पुत्र याना पाले यानातल। बौम्ह सेनापति मृत्यु जुसेंलि अबुम्हेसिगु पदेहे तयातल। व सुसुनाग सेनापति शिल्प विद्या, ज्ञान, बुद्धि, श्रद्धा, शील नं दुम्ह खः, महा प्रतापीम्ह नं खः। नगर वासिपिनि अत्यन्त योम्ह जुयानितिं व इपिं पितुघातक हीन राजाया परम्परा नागदासयात लिकया सुसुनाग सेनापतियात राज्याभिषेक ब्यूगु जुल। सुसुनाग जुजु जुसेंलि वेसालि नगरय् च्वनाच्वन। व राजां १८दँ राज्य चलेयाना शक्क सं. ९०थ्यंगु बखतय् परलोक जुया कालाशोक राजा जुल। व राजा गद्दी च्वना १०दँ दुबले शक्क सं. १००दँ थ्यन। उगुहे बखतय् महायस स्थविरपिनि दुतीय संगायना यागु जुल।

संगायना याये माःगु कारण

वेसालि नगरय् वज्जीरथ वासी भिक्षुपिंसं विनय नियमाचरणयात आचार्य स्थविर याथाय् च्वना छु गथे गुगु कथं धकाः न्यना सयके सिइके मयागुया कारणं हानं लोभ लालचपाखे लगे जुया असत्पुरूषपिनिगु चरित्रपाखे लगेजुयाच्वंयानितिं तथागतया विनययात स्यंका १०गू प्रकारया अधम्मवादयात कने क्यने यानाच्वन। छु छु धाःसा –

१. भिक्षुपिनि म्हिग लःल्हाना कयागु यावजीवक वस्तु व थौंयागु भोजनादि यावकालिक नापं ल्वाकछ्यायना सेवन यात धाःसा सन्निधिकार पाचित्ति लगेजुइ धकाः प्रज्ञप्ति यानातःगु दयेक देकनं (न्यकुया दुरे तयातःगु) लःल्हाना कायेधुंकुगु चियात लिपायागु दिनय् नये मज्यूगुयातहे भोजन नापं ल्वाकछ्यायना नये ज्यू सन्निधि लगे जुइमखु।

२. निभा किचः बान्हिं लिपा निलांगु पुला वंका तक नं भोजन यायेज्यू।

३. मेथाय् गामय् वनेगु इच्छा जूपिं भिक्षुपिं पवारित लगे जुइका नं अतिरिक्त विनय कर्म मयासे भोजन यायेज्यू।

४. छगूहे सिमा गृहय् च्वना, निपुचः स्वपुचः च्वना सङ्घपिनि उपोसथ पवारणा कर्म याये ज्यू वर्ष भेद मजु।

५. मवनिपिं भिक्षुपिनिगु छन्दयात वइगु बखतय् जक काये धकाः मवःनि बलेहे सङ्घकर्मयात याये ज्यू।

६. उपाध्यायपिनिगु आचरण फुक्कं ज्यू।

७. दुरूयागु भावं नागेजुया धौयागु भावे मथ्यंनिगु दुरूयात त्वना पवारित लगे जूम्ह भिक्षु अतिरिक्त विनय कर्म मयासे प्रयोग यायेज्यू।

https://dhamma.digital

८. पाके मजूनिगु प्वको काः थ्वँ (अयूला) यात त्वने ज्यू।

९. मुगजि मदुगु (चकति) लासा आसन ज्यू।

१०. सङ्घपिन्त धकाः (उद्देश्य याना दान यागु सुवर्ण रजत ग्रहण याये ज्यू।

थ्व थुगु १०गू अधम्मवादयात दायक भिक्षुपिन्त क्यना कना जुयाच्वन।

उगुहे समयय् कौसम्बि नगरय् च्वंम्ह काकण्डक ब्राम्हणया काय् जुयाच्वंम्ह महायस स्थविर भिक्षुपिनि पामोक्ख विनयधर नायो जुयाच्वन। उम्ह महायस स्थविर नं उगु समाचार न्यना मती थथे लुइकल सत्पुरूष मखुपिं वेसालि नगरया अलज्जी भिक्षुपिंसं तथागतया विनययात स्यंका कण्टक कं पिनाच्वन। व इपिं अलज्जिपिनि दल पक्ष बल्लाना वल धायेव, तथागतयागु शासन याकनंहे लोप याना छ्वइ धकाः धम्मसंवेग उत्पत्ति जुया तथागतयागु सत्कर्म क्यनेया निति स्वयं थःहे वेसालि नगरय् चारिका वन। वना अन थ्यंसेलि न्हापा तथागत बिज्याना च्वंगु महावन कूटागारय् च्वना व अलज्जि पुद्गलपिनिगु ज्या खँ आचरण स्वया बिज्यात। हानं उखुनुया दिनेहे उपोसथ यायेगु दिन जुयाच्वंयानितिं वज्जी भिक्षुपिनं उपोसथागारय् (सिमागृहय्) मुंवल। उपोसथ गृहया लुखाय् जलं पुर्णगु सिझयागु धाप, ख्वला तया अनवक्को दायकपिनि त्याग यायेफको छमोह, छतका दां लुँ वह उकी तयाबिल। अले वज्जी भिक्षुपिंसं धाल, सङ्घपिनि छुं गुगुं कार्यस, थ्व खर्च बर्च जुइ धकाः दां मुनाकाल। अले भागं थःछि दां महायस स्थविरयात नं बिइहल। व भिक्षुपिंसं अथे यागु खना महायस स्थविरं भिक्षुपिन्त नं दातापिन्त नं न्यंकल – आयुष्मानपिं! तथा दायकपिं! थुगु रूपं लुँ वहयात ग्रहण यायेगु (मुनाकायेगु) योग्य मजू। भिक्षुपिनिगु नियम कार्य कर्म मखु। व खँ न्यना चतुर ज्ञांदुपिं दायकपिं उकें छखे लिचिल। अथे जुसेंलि अलज्जी भिक्षुपिंसं महायस स्थविरयात संगत मयायेगु अलग्ग तयातयेगु धकाः उक्खेपनीय कर्म याना अलग्ग यात। थुगु रूपं अलग्ग यासेंलि महायस स्थविरं थःगु छुं दोष मदु धैगु धम्मवादी लज्जीसुपेसल खः धैगु भावयात मेपिं भिक्षुपिं तथा दातापिं सकसितं बांलाक प्रकट याना बांलाक थुइक कनाबिल।

अथे धागु खँ अलज्जी भिक्षुपिंसं सिइका महायस स्थविर दुथाय् विहारय् वया दण्ड कथि ज्वना छचाखेरं च्वंच्वन।

उगु बखतय् महायस स्थविर चतुर्थ ध्यानय् प्रवेश जुया आकाश मार्ग कौसम्बि नगरय् थ्यंक बिज्यात। अले भिक्षुसङ्घपिनि सल्लाह याना पावेय्यक देशय् अवन्ति देशय् च्वनाच्वंपिं भिक्षुपिंथाय् दूतत छ्वया बिल। थाय् थासय् देश नगरय् च्वनाच्वंपिं अरहन्तपिंथाय् नं दूत छ्वत। अथेयाये धुंका हानं थः अहो गंगा धयागु पर्वतपाखे वना अन बिज्यानाच्वंम्ह सम्भूत स्थविरयात अन जूगु खँ वृत्तान्त न्यंकल। अले सङ्घपिं सकलें सभामुंका पावेय्यक देशय् च्वनाच्वंपिं भिक्षुपिं ६०म्हनं हान मेथाय् ग्राम निगमय् च्वनाच्वंपिं भिक्षुपिन्तनं अहोगंगापाखे ब्वनाहया ९०म्ह भिक्षुसङ्घपिं फुक्कं छपुचः मुंका सोरेय्य देशय् च्वनाच्वंम्ह रेवत स्थविरयाथाय् पुनर्वार वया धायूमागु खँ फुक्क धया सल्लाह याये धुंसेंलि संगायना यायेत अरहन्तपिं आपालं वेसालि नगरपाखे बिज्यागु जुल।

वज्जी अधम्मवादी भिक्षुपिंसं नं भिक्षुसङ्घपिं आपालं थ्यंक वगु समाचार सिइका कालाशोक जुजुयाथाय् वना थथे धकाः धाल – महाराज जिमिसं त्रिलोकया गुरू तथागत विराजमान जुया बिज्याइगु थाय् महावन कुटागार धयागु गन्धकुटियात महाचैत्य धकाः भापा सदा नं तुतेमजुइक शरणवना भाव भक्ति याना रक्षा याना च्वंच्वनागु खः। आः थौं विदेशयापिं आगन्तुक भिक्षुपिं आपालं वया जिमित थेच मिच याना जबरजस्तिं लुटे याना कायेगु धकाः वयाच्वन। थुमि पाखें गुगुथाय् दायक महाराजं पना ब्यूसा जक जिमित भय बिघ्न मदइ, गन्धकुटि नं स्यनिमखु सुरक्षा जुयाच्वनी।

इमिगु खँ न्यना जुजुं विचाः याना स्वे मसःगु जूयानितिं अलज्जीपिनिगु खेँहे जक विश्वास याना अमात्य ससैन्य सेनापति सहितयात अह्रेयाना धाल – छिपिं वना आगन्तुक भिक्षुपिन्त पनाति। यदि पनां पनेमफत धाःसा इमित दण्डादि वाना छखे चीका छ्व।

अले अन वःपिं ससैन्य अमात्य गणपिन्त शासन पालक देवतापिनिगु आनुभावं मिखा भुलेयाना लँ दयेकाबिल। कालाशोक जुजुया नं उखुनुया रात्री घोर भयानक ग्यानापुसे च्वंपिं राक्षसत निम्हसें गद्दिया क्वसं

https://dhamma.digital

च्वनाच्वंम्ह जुजुयात एक्कासि ज्वना सालायंका देशं पिने थ्यंगु बखतय् हुरू हुरूं छ्वयाच्वंगु ग्वारा ग्वारां दायाच्वंगु लोहकुम्भि नर्कय् चिकंखासी छ्योलं च्वीका क्वफायूत्यन धकाः म्हनाच्वन। सुथे द्यो तुयुगु बखतय् राजपुरोहिततयूत सता क्यन। इमिसं नं यथार्थ बांलाक धाये मफुसेंलि जुजुया भय त्राशं थरथर खाना ग्याना च्वन, भोजनादि नयेगु त्वनेगु छुं नं यागु मखुत।

उगु कारणयात जुजुया केंहें अरहन्तनी नन्दाथेरी भिक्षुणीनं सिइका, आकाश मार्ग नं वया कालाशोक जुजुयात थथे धकाः धाल – दाजु महाराज! छपिंसं सापहे झ्यातुगु मखुगु ज्यायात खनी। अधम्मवादि अलज्जी भिक्षुपिनिपाखे लिना सहायता बिया भिंपिं लज्जीसुपेसल भिक्षुपिन्त सतेयाना दुःख बिया नितिं मखुगु मती तल। यदि थुगु कर्म यात धाःसा सहज लोहकुम्भि नर्कय् पटन जुइगु थ्व पुब्बनिमित्त खः। याकनं वना धम्मवादी लज्जी भिक्षुपिंके क्षमा फ्वना पूजाया।

थ्व खँ न्यना कालाशोक जुजुया झसंक लुमना स्वयं थःहे महावन कूटागारपाखे वना अनवक्को भिक्षुपिं सकलें मुंके बिया माःगु कथं वर्गीकरण यात। अले विनय पालि अट्ठकथा सहित वाद, निगूयातं नापंतया स्वःगु बखतय् वज्जी भिक्षुपिनिगु वाद अधम्मवादीहे खः धकाः बुझेजुसेंलि धम्मवादी भिक्षुपिनिपाखे थः लगेजुइ धुसेंलि बिन्ति यात – भन्ते सङ्घपिं! छलपोलपिंसं भिंगु सद्धर्मयात उन्नति वृद्धि यायेगु स्वया बिज्याहुँ। उके भय शत्रु मदय्केगु जिं कोशिस याये धकाः रक्षापालकत तया लिहाँवन। सङ्घ सभाषदपिंसं नं रेवत स्थविर व सब्बकामि स्थविरपिन्त विवाद छिनेयाके बिल। स्थविरपिं निम्हेसिनं नं तथागतं प्रज्ञप्ति याना बिज्यागुयात क्यना उब्भाहिक कर्म व उगु १०गू प्रकारया अधम्म वत्थुयात वांछ्वयेके बिया तप्यंगु शुद्धगु सत्याचरणय् तये धुंका जुजुयात संगायना यायेमागु कारणयात न्यंकल। कालाशोक जुजुं नं सङ्घपिनि सामग्गि जुइत तःधंगु मण्डपयात नं सङ्घपिनि च्वनेत तःधंगु विहार नं बांलाक निर्माण याके बिल। उगु विहारय् छचाथेरं लायातःगु वहचुं समानगु शोभायमानगु तुयुगु फि, लायातःगु जुयानितिं वालिकाराम धकाः नां प्रख्यात जुल। अले कलह विवाद शान्त जुइ धुंकुसेंलि भिक्षुसङ्घपिं सकलें वालिकारामय् मुनाव पटिसम्भिदा पत्त खीणासव (जुयाच्वंपिं) अरहन्तपिं ७००म्हयात ल्ययाकाल। ल्यया काये धुंका महाकस्सप स्थविरपिंसं प्रथम संगायना यागुथेंतुं त्रिपिटक फुक्क पुनर्वार संगायना याःगु जुल। व उगु संगायना याःगु च्याला देधुंका सुसम्पन्न जूगु जुल।

च्वे कनावंगु भिगू प्रकारया वस्तुक विनय सम्बन्धया अधिकरण ल्वापु छिने याना थेरवादी महास्थविर भिक्षुसङ्घपिंसं संगायना यासेंलि विपक्षि अलज्जी भिक्षुपिं मूल स्थविरवादि भिक्षुसङ्घं अलग्ग जुया पिहाँ वन। पिहाँ वना थःगु पक्षयापिं भिक्षुपिं ब्याक्क मुंका प्रत्यन्त देशपाखे स्वया वन। (अपिं फुक्क झिदोम्हति दयाच्वन) गुलिं गृहस्थ नं जुल। गुलिं हानं पुनर्वार भिक्षु जुल।

दुतीय संगायना यागुलि नायोजुया बिज्यापिं १८० दँ दुम्ह रेवत स्थविर, सब्बकामि स्थविर, सालस्थविर, खुज्जसोभित स्थविर, महायस स्थविर, सम्भूत स्थविर सहित ६म्ह महास्थविरपिं आयुष्मान आनन्दया सद्धिविहारिक शिष्य खः। तथागतया दर्शन प्राप्तजूपिं खः। वासभगामि स्थविर व सुमन स्थविर निम्ह जक अनुरूद्ध स्थविरया सद्धिविहारिक शिष्यपिं जुल। तथागतया दर्शन यायेनंपिं खः।[63] संक्षिप्त दुतीय संगायना खँ समाप्त जुल।

मोग्गलिपुत्त तिस्स स्थविरया खँ

दुतीय संगायना यायेधुंका अरहन्त स्थविरपिंसं लिपा लिपा नं थजा थजागु शासनया वैर (मल) अन्तराय दइ तिनिला? धकाः विचाः याना स्वबले शासन २१८ दँ थ्यनिगु बखतय् जम्बुद्वीप छगूलिं अधिकार चलेजूम्ह धम्माशोक राजा पाटलि पुत्र नगरय् जुजुयागु पदय् च्वना तथागतया शासन तच्वतंहे प्रचार याइ। उगु बखतय् सङ्घपिनि लाभ सत्कार आपा आपालं प्राप्त जूगुलिं याना तिर्थकरतयूसं धमाधम थःथपिनिहे

[63] स्वयादिसं बुद्ध शासनया इतिहास।

https://dhamma.digital

भिक्षु श्रमणयागु भेष धारण याना बिहारय् च्वँ वइ। अले तःधंगु कलंक, ल्वापु उत्पत्ति जुया वइ। उगु अवस्थाय् जिपिं दइ तिनिला धकाः पुनर्वार विचाः याना स्वगु बखतय् दइ मखुत धकाः सिइका आः उगु कलंकयात शान्तयायेया निति शक्ति समर्थ दुम्ह सु दुले धकाः स्वया बिज्यागु बखतय् देवलोकय् मनुष्यलोकय् सुं छम्ह नं दुगु मखन। हानं ब्रम्हलोकय् स्वया बिज्यासेंलि भतिचाजक आयु बाकि दयाच्वंम्ह अनं च्युतजुया वयां च्वेयागु ब्रम्हलोकय् वनेगु विचाः याना च्वंम्ह तिस्स ब्रम्हायात खंका बिज्यात। अले मतीतया बिज्यात व तिस्स ब्रम्हायात प्रार्थना यात धाःसा मोग्गलि ब्राम्हणनीया गर्भय् प्रतिसन्धि च्वंवया उमेर दइगु बखतय् भिक्षु जुया त्रिपिटक सयेका चतुरपटिसम्भिदा सहित अरहन्त फलय् थ्यनी। वंहे जक शासनय् कलंक जुया वइगुयात शान्त याना संगायना याइ, धकाः सिइका थःस्वयं ब्रम्हलोकय् थहाँ वन। थहाँ वना तिस्स ब्रम्हायात थथे धकाः प्रार्थना यात – भो तिस्स! जिपिं मदये धुंका ११८ दँ दइगु समयय् तथायतयागु शासनय् तःधंगु भय अन्तराय उत्पत्ति जुइ। उगु बखतय् शासनया (मल) कलंक शुद्ध शान्त याना उन्नति बृद्धि यायेफुम्हयात मालास्वयागु बखतय् देव, मनुष्य ब्रम्हलोक १६गूलिसनं छहे तिस्स छम्ह सिबेत मेपिं सुं छम्हनं दुगु मखुत। अथेया कारणय् छ मनुष्य लोकय् प्रतिसन्धि च्वना तथागतया ओवाद धर्म शासनयात उन्नति वृद्धि यायेत सहायता यायेमाल।

तिस्स ब्रम्हानं अरहन्तथें जाम्हसें प्रार्थनायागु वचनयात न्यना मतीतल – जिं तथागतया शासनय् बिघ्न बाधायात हटे याना उन्नति वृद्धि यायेफुम्ह जुइखनी धकाः प्रसन्नगु चित्तजुया स्वीकार याना काल। अरहन्त स्थविर नं मनुष्य लोकय् ल्याहाँवया थःयासिनं कोजिम्ह सिग्गव स्थविर, चण्डवज्जि स्थविर अरहन्त निम्हेसित सता धाल – आयुष्मानपिं! झीगु थ्व कलंक शान्त यायेगुया निति संगायना यानागु कार्यस छलपोलपिंसं सहायता मब्यू। अथेया कारणय् छलपोलपिन्त जिमिसं दण्डकर्म बिमागु जुयाच्वन। सिग्गव, चण्डवज्जि स्थविरपिंसं नं बिन्तियात – छलपोलपिंसं बिया बिज्यागु दण्डकर्मयात जिमिसं सहर्ष पूर्वक धारण याये।

अरहन्त स्थविरं धाल – मोग्गलि ब्राम्हणनीया गर्भय् तिस्स ब्रम्हा प्रतिसन्धि च्वँ वइ। वइत छलपोलपिं निम्ह मध्यय् छम्हसिनं प्रव्रजित यायेगुयात कोशिस याना बिज्याये माल। हानं छम्हेसिनं त्रिपिटक बांलाक मसःतले स्यने कनेगु यायेमाल।

वसपोल निम्हेसिनं नं सहर्ष पूर्वक थःत ब्यूगु थुगु दण्ड वचन स्वीकार याना काल। थुगु रूपं बन्दोबस्त यायेधुंका वसपोल अरहन्त स्थविरया आयु प्रमाणं च्वना परिनिर्वाण जुया बिज्यात।

तिस्स ब्रम्हानं ब्रम्हलोकं च्यूत जुया वेसालि नगरया समिपय् ब्राम्हण नगरय् मोग्गलि ब्राम्हणनीया गर्भय् प्रतिसन्धि च्वँवल। सिग्गव स्थविर नं प्रतिसन्धि च्वंवगु दिनंनिसें ब्राम्हणया छें प्रतिदिन न्हेदँ न्हेलातक भिक्षा बिज्यातनं छक्वहे भिक्षा लाभ मजू।[64] लिपा छक्व भिक्षा बिज्याबले ब्राम्हणनीनं धाल – थन भिक्षा प्राप्त जुइ मखु क्षमा याना बिज्याहुँ।

सिग्गव स्थविरनं प्रसन्न पूर्वक ल्याहाँ बिज्याना च्वंगु बखतय् लें बिच्चे ब्राम्हणं नापलाना न्यन – जिमिथाय् छें भिक्षा प्राप्त जूला? स्थविरं नं लिसलय् प्राप्तजूगु दु धकाः धयाबिज्यात। ब्राम्हणं तंम्वेका छें वना ब्राम्हणनीयाके न्यना स्वगु बखतय् भिक्षा ब्यूगु मखु धकाः बुझे जुया पुनर्वार स्थविरयाथाय् वया मुसावदी धकाः दोषारोपण यात। स्थविरं नं प्रसन्न पूर्वक थःत प्राप्त जूगु खँ कन।

उगु खँ न्यना ब्राम्हणं उखुनुं निसें प्रतिदिन भोजन दान बिइगु यात। लिपा छन्हु तिस्स कुमार नापलाना शास्त्रार्थ जूगु बखतय् सिग्गव स्थविरं तिस्स कुमारयाके प्रश्न न्यंगु श्लोक थथे खः –

यस्सचित्तं उपज्जति ननिरूज्झति, तस्स चित्तं निरूज्झिस्सति नउप्पज्जिस्सति।
यस्स वा पन चित्तं निरूज्झिस्सति नुप्पज्जिस्सति, तस्सचित्तं उप्पज्जति ननिरूज्झति।।

[64] आः थन मेगु फुक्क नागसेनयागु खँथेंहे जुइ। स्वयादिसं मिलिन्द प्रश्न।

https://dhamma.digital

तदर्थ – गुम्ह पुद्गलया चित्त उत्पत्ति जुइ, निरोध जुइमखु। उम्ह पुग्गलया चित्त निरोध जुइ उत्पत्ति जुइमखुला? गुम्ह पुद्गलया चित्त निरोध जुइ, उत्पत्ति जुइमखु। उम्ह पुद्गलया चित्त उत्पत्ति जुइ निरोध जुइमखुला? थथे धकाः प्रश्नन्यंगु थुगु प्रश्नया लिस बिइ मफुसेंलि, तिस्स कुमारं लिस न्यन। हानं थ्व खँ सिइकेत ब्वनेत प्रव्रजित यात तथा त्रिपिटक नं स्यना बिल।[65] अले त्रिपिटक फुक्क पारंगत जुसेंलि उपज्झाय जुया बिज्याम्ह सिग्गव स्थविर, चण्डवज्जि स्थविरपिंसं मोग्गलिपुत्त तिस्स भिक्षुयात धाये माक्व धया थःथपिं परिनिर्वाण जुया बिज्यात। मोग्गलिपुत्त स्थविरया नं कर्मस्थान विपस्सनायात बलोद्योग याना अरहन्त फलय् प्रतिस्थित जुल।

वंसावलि यागु क्रमानुसार निगूगु संगायना सिधेका १८ दँ दयेधुंका कालाशोक जुजु परलोक जुया कायम्ह भत्तसेन राजा जुल। अनंलि कोरन्द राजा, मधुर राजा, सब्बंस राजा, जालिय राजा, उस्सास राजा, कुज्जस राजा, कोरम्पर राजा, नन्दिवद्ध राजा, पञ्चमक राजा जुल।

थुगु हिसाबं परम्परा १०म्ह २२दँ तक जुजु जुया अन्तिम जुयाच्वंम्ह पञ्चमक जुजुयात खुँ डाकाया सरदार नन्दा धाम्हसें स्याना उग्गसेन धैगु नामं जुजु जुल। व उग्गसेन जुजुया किजापिं ८म्ह दयाच्वन। अमिगु ना थथे खः – पण्डुकानन्द राजा, तिस्सनन्द राजा, भूतपालनन्द राजा, कोधिस्सानन्द राजा, फुस्स विधिकनन्द राजा, कोलियनन्द राजा, रस्सनन्द राजा, धननन्द राजा। व इपिं दाजुकिजापिं ९म्ह नं २२दँ मात्र जुजु जुल। अले सम्बत १६२ दँ दुगु बखतय् चन्दगुप्तयात जानक्क ब्राम्हणं राजा थापना याना जुजुयागु पद प्राप्त जुल।

जानक्क ब्राम्हणयागु खँ तक्षशिला नगरय् जानक्क धयाम्ह ब्राम्हण त्रिवेदय् नं पारंगत हरेक मन्त्र विद्या, जरिबुति वासलेनं, उपाय कौसल ज्ञानय् नं चतुरम्ह खः। वथेंतुं विरिसिका (पोल्सि) षडयन्त्र चाहिकेगुलि नं निपुणम्ह, नानाप्रकारया ज्या, खँ निदानयात नं स्यूम्ह, जुजु जुइहे लाइकम्ह शक्ति समर्थ नं दुम्ह, प्रतापवान धकाः सकभनं प्रख्यान्त नं जुयाच्वंम्ह खः। वया बौम्ह मदसेलि माँयात पालेयाना च्वनाच्वन। उकिं वइत जनतापिंसं तसकं विश्वास व प्रशंसा नं यानाच्वंगु खः। छन्हुया दिनय् माँम्ह ब्राम्हणनीया कायु जुजु जुइ धागु खँ न्यना आः जित दुःख जुइगु जुल। कायु जुजु जुलधायेव वं स्वयं जित सेवा सुश्रुसा याइमखु। जुजुयागु मान मर्यादाया रसरंगय् भुले जुया च्वनी। वंथें मेपिंसं जित सेवा सुश्रुसा याइ मखु धकाः ख्वयाच्वन।

कायम्हसें माँम्हेसिके न्यन – माँ छ छाय् ख्वयाच्वना?

माँम्हसें थः मनेच्वंगु खँ फुक्क कन। अले कायम्हसें जि जुजु जुइ लाइकगु लक्षण छुकि च्वनाच्वन ले? धकाः न्यन।

माँम्हसें धाल – प्रिय पुत्र! छंगु धंवा प्यप्वी च्वनाच्वन। थथे धकाः धासेंलि कायम्हसें विचाः यात जि जुजु जुइगुयासिनं माँ यागु सेवा यायेगुहे उत्तम जु। थःगु धंवा प्यपुं त्वथुला माँयात सेवा याना पालेयानाच्वन।

उकियागु कारणं याना वयात झनहे आपालं जनतापिंसं प्रशंसा व गुण वर्णन याना विश्वास याना तल।

व जानक्क ब्राम्हणया रूप बांमला, शरीराकारनं भति बांमलागु जुयाच्वन। छन्हुया दिनय् पाटलिपुत्र नगरय् थ्यंक वन। व देशय् धननन्द राजाया ८०गू कोटिंमयाक धन सम्पत्तिनं दयाच्वन। हानं व जुजु साप कृपणि कंजुसि नं जुयाच्वन। वया धन सम्पत्तिनं मेपिंसं कायेमफेक भूमि गाःम्हुया मजबुतं स्वथना तल। हानं गंगा नदियात पना दथ्वी तःधंक गाःम्हुया लुँ, वह, धनरत्न स्वथने धुंका तःधंगु लोहँ फातं त्वपुया मजबुत तयेधुंकालि वयाँ द्योने खुसि न्ह्याका तःगु जुयाच्वन।

देश नगरय् जनतापिन्त दुःख कष्ट जुइ धैगु तक नं भ्याहे विचाः मयासे यावत तृण काष्टादि पर्यन्त सामान वस्तुया कर कयातःगु जुल।

[65] नागसेन कुमारया थेंहे थन नं खः।

https://dhamma.digital

छगू समयय् व जुजुया छुं भति दान बिइगु इच्छा जुया राजपटांगरी दान शाला मण्डप दयूकेबिया बार लगेयाना तःतःधंपिं ब्राम्हणतयूत लक्खछि मूल्य वंगु चिकिधंपिं ब्राम्हणतयूत भिदोवंगु वस्तु दान बिइगु प्रबन्ध याना तल। उगुहे अवस्थायूपाखे लागु जुया जानक्क ब्राम्हण नं तःधंपिं ब्राम्हणयागु भ्होले च्वनाच्वन।

उगुहे अवस्थाय् धननन्द राजानं आपालं श्री ऐश्वर्य राज परिवार, भारदार मन्त्रीगणपिं सहित दानशालाय् द्वाहाँ वगु बखतय् जानक्क ब्राम्हणयात खना अप्रसन्न चित्त जुया थुम्ह ब्राम्हणयात पितिना छ्व धकाः अह्रे यात। अनच्वंपिं कर्मचारिपिंसं पितिना छ्वयेगु योग्य मजूगु कारण बिन्ति यात। तर बिन्तियात नं मज्यू जुजुया आपालं अप्रसन्न चित्त जूगुलिं याना पितिना छ्व धकाः बारम्बार अह्रेयानाच्वन। अले अन्तय् कर्मचारिपिंसं राजायागु हुकुम धकाः तप्यंक धाये मछाला उम्ह ब्राम्हणया लिक्क च्वना मेपिन्त खँ थ्वका न्यंकल – दाताया चित्त बुझे मजुइक (निमन्त्रणा मदयेक) दान वस्तुलि लोभ तया वयाच्वनेगु सापहे मछालापुसे च्वं वस्तुलि चित्त लगेजुइगु गुगु तृष्णा धात्थेंहे तच्वतं घृणीतगु खः। थथे धकाः तृष्णायातहे जक मभिंका खँ ल्हानाच्वन।

इमिसं धाःगु खँ न्यना जानक्क ब्राम्हणया सापहे शरम जुल, थ्व फुक्क जित ध्याका धागु खः धकाः सिइका जुरूक्क दना पिहाँ वन। पिहाँ वना गपते क्वखायातःगु जनाइ नं च्वफुना त्वाच्वा त्वाच्वा याना बिल। थःमं ज्वना च्वनागु कमण्डलु नं लुखाखल्वी बस्वाना तछूयानाव धाल – आः जिं धननन्द जुजुयागु तमासा स्वये। थ्व पृथ्वीलय् वइत जिं त्यकेयाके बिइमखु, व सत्यानाश जुइमा। धकाः सराप बिया पिहाँ वन। व खँ जुजुं सिया व ब्राम्हणयात याकनं ज्वना फांसि बिइ यंकि धकाः ज्वंके छ्वत। जानक्क ब्राम्हण नं निगण्ठतयूगु आचरणथें निर्वस्त्र जुया भेष बदलेयाना सुला सुला जुयाच्वन।

धननन्द राजाया पब्बत धयाम्ह काय् छम्हजक जूयानितिं जुजुं सापहे विचा याना सुरक्षा याना तयातःगु खः। जानक्क ब्राम्हणं व राजकुमार च्वना च्वंथाय् भूमि सुरूंग म्हुया द्वाहाँवना राजकुमारयात नापलाना अनेक प्रकारं हेका चित्त बुझेयाना नापं ब्वना हल। पब्बत कुमारया, ब्राम्हणयात सापहे विश्वास जूगुलिं थःगु धुकुति च्वंगु धनरत्न सम्पत्ति ज्वनेफक्को ज्वना ब्राम्हणनापं पिहाँ वल। वयेधुंका विज्जातवी धयागु घनजंगलय् छथाय् गुप्त रूपं च्वना थःमं सेका सिइका तयागु अनुसारं प्रयोगयानाव छतका वंगु वस्तुयात दोछिवंगु याना दयेकल। हानं तःधंगु मन्त्र, जरिबुति यागु प्रभावं लुँ, वहयात नं दयेकल। अथेहे आपालं सलंस कोटि धनरत्न दयूकेधुंका व धनरत्न फुक्कं बांलाक छथाय् सुरक्षा याना तल। अले हानं मेम्ह जुजु जुइ लाइकम्ह प्रतापशाली भाग्य लक्षण दुम्हयात माला माला जुयाच्वन। (जानक्क ब्राम्हणं उलिमछि धनरत्न संग्रह यानाजूगु, हानं जुजु जुइम्हयात मालाजुयाच्वंगु छाय् धाःसा धननन्द जुजुं वइत सापहे लज्या चायापुसे च्वंक पितिना हःगुलिं जुजुया उपरय् तःधंगु आघात द्वेषचित्त याना जुजुयात मदयेका फुकाछ्वयेगु नियतं सनाजुयाच्वंगु खः।) छन्हुया दिनय् चन्द्रगुप्त कुमार नापलाःगु जुयाच्वन।

चन्द्रगुप्तयागु खँ थथे – तथागत जीवमान कालय् विडुडभं शाक्यवंश खलःतयूत नाश यागु बखतय् गुलिं शाक्यत मृत्युभयं ग्याना बन जङ्गलय् द्वाहाँवना सुलाच्वन। उगु स्थानय् म्हेखा हालिगु शब्दयात खूब मज्जा आनन्द तया च्वनिगु जूयानितिं मोरिय नगर धकाः धयातल।

छगू समयय् वहे मोरिय देशयात, शत्रुतयूसं नाशयाना स्यंका ब्यूगु बखतय् मोरिय राजाया महारानीया गर्भय् बालक दुगु जुयानितिं सखिजनपिं नापं बिस्यूवना पाटलिपुत्र नगरपाखे वनाच्वन। गर्भ परिपक्व जुया जन्मजूगु बखतय् दारिद्र दुःख कष्टयागु अवस्थाय् लाना च्वंयानितिं बालकयात पालन यायेगु समर्थ मदया व मचायात चा भाडाय् दुने तया सातयूसं न्ह्वीकेया नितिं सागया लुखाक्वे तयेयंकातल। व मचायात देवतापिंसं रक्षा याना तल।[66] अथवा चन्द धयाम्ह बल्लाम्ह सा छम्हसें रक्षा याना तल। साजवानं मचायात कया हर्ष प्रसन्नता पूर्वक पालेयाना तल। चन्द धयाम्ह उसभ सां रक्षा याना तःगुया कारणं उम्ह मचायात चन्दगुत्त धकाः नां छुनातल।

व चन्द्रगुप्त कुमार साजवा नयेसःगु उमेरय्, सिकारी छम्हसें खना प्रेम प्रसन्न पूर्वक सा जवायाके व मचा फ्वना कया पालेयाना तल।

[66] थथेहे घोषक कुमारयात नं रक्षा यागु खः।

https://dhamma.digital

चन्द्रगुप्त कुमार सा जवा पासापिं नापं म्हितेगु बखतय् जुजुयागु तालं पासापिं गुलिसितं युवराजयागु पद गुलिसितं भारदार, मन्त्री, सैन्य, सेनापति सिपाइ यागु दर्जा बिया थःमं राज्य चलेयाना च्वनीगु जुयाच्वन। अजागुहे अवस्थाय् खुँ छम्ह ज्वना जुजुया न्ह्यःने तेहइ। अले व दोष दुम्ह खःला मखूला? निसाप याना निर्दोषीपिं जूसा त्वताछ्वइ। दोषीपिं जूसा थ्वयात ल्हाः तुति त्वाल्हायेगु सजाय लगे जुल। थ्वयात बन्धनागारय् तयेयंकि, थ्वयात फासिहे बीमाः धकाः न्यायाधीशं धाइ। अले जुजुं थमित ल्हा तुति त्वाल्हाना ब्यू धकाः हुकुम जुइ। राजपुरूषपिंसं नं थःथःपिंसं धारण यानाच्वंगु शस्त्र अस्त्र धकाः भापा चन्द्रगुप्त राजाया हुकुम धकाः ल्हा तुति त्वाल्हाइ। अले व दण्डभोग याम्हसिनंनं ल्हाः तुति त्वादगुथें याना च्वनी। अले हानं चन्द्रगुप्त राजाया प्रतापं न्हापायाथेंहे जुइमा धकाः धाइ। अले न्हापायाथेंहे जुल धकाः दनावइ।

थजा थजागु ज्या खँ म्हिताच्वंगु जानक्क ब्राम्हणं खँसेंलि सापहे गजब ताया शिकारीयात दां द्वछि बिया जिं थ्व मचायात स्यने कनेयाये धकाः यंका पालेयाना तल। अले अमित द्वछि दोछि मुल्यवंगु सुवर्णया तिसा दयेका का छप्वी माः हना फ्यना फ्यने मजीक त्वेनं मजीक निम्हेसितं गःपते कोखायेका तल। व मचात निम्हं ततःधिक जुया वगु बखतय् छन्हुया दिनय् अमि म्हतिं म्हतिं अद्भूत रूपं स्वप्न खंगु जुयाच्वन। व उगु थःथःपिनि स्वप्न खनागु खँ फुक्कं ब्राम्हणयात कन। ब्राम्हणं स्वप्नयागु परिक्षा याना स्वगु बखतय् पब्बत कुमार जुजु जुइगु लक्षण मदु। चन्द्रगुप्त जक जम्बुद्वीप छगूयां अधिपति जुजु जुइ धकाः सिइकल। थ्व खँ कुमारपिन्त मकंसे मसीकुसे तयातल।

छगू समयय् वनान्तरय् द्यनाच्वंगु बखतय् जानक्क ब्राम्हण न्हापालाक दना पब्बत कुमारयात थना ल्हाती तलवार बिया धाल, चन्द्रगुप्तया गःपतय् कोखायातःगु तिसामा का च्वमफुसे मचासे याकनं त्वका कयाहकि। पब्बत कुमारनं चन्द्रगुप्तया गःपतय् कोखायातःगु तिसामा का च्वमफुसे मचासे कायेगु समर्थ मदया लिहाँवल।

हानं लिपा छन्हु अथेहे द्यना च्वंगु बखतय् चन्द्रगुप्तयात थना ल्हाती तलवार बिया धाल – पब्बतया गःपतय् कोखायातःगु तिसामा का च्वमफुसे (मचासे) याकनं त्वका कयाहकि।

चन्द्रगुप्तनं तलवार ज्वना पब्बत द्यना च्वंथाय् लिक्क वना अनेक विचाः याना स्वतनं गःप त्वाःमल्हासें त्वके मज्यू धकाः सिइका पब्बत कुमार यागु गःपः त्वाल्हाना तिसामा कयाहल।

आचार्य ब्राम्हणनं चन्द्रगुप्त यागु ज्या खँ तथा सूर शक्ति खना विचाः यात – थ्व मचायाके चतुर बुद्धिनं दु जुजु जुइ लाइकगु लक्षण नं दु धकाः मनं मनं प्रशंसा याना सुमुकं च्वनाच्वन।

चन्द्रगुप्त कथहनं परिपक्व उमेर दयावसेंलि त्रिवेदयात नं अनेक शस्त्र अस्त्र शिल्प विद्यादि नं सल, किसि सारे यायेगु गयेगु विद्या बांलाक निपुण जुइक स्यने कने धुंसेंलि न्हापा थःमं गाः म्हुया स्वथना तयागु धन रत्नयात कयाहया माःमाथाय् माक्व माक्व खर्चयाना आपा आपालं ससैन्यत दयेका तयार याका मूंके बिल। थुलियाये धुंका अले जानक्क ब्राम्हणया आः थुगु अवस्थाय् जि लिचिला अलग्ग च्वना च्वनेगुहे भिंजु धकाः बिचा याना लिचिला च्वंगु जुल।

चन्द्रगुप्त नं धनरत्नद्वारा आपा आपालं ससैन्य सेनापतिपिं जम्मा याना धननन्द राजा नापं युद्ध यावन। देशया मुहानय् वना युद्धयागु जूयानितिं पिने पिने ग्राम निगमयापिंसं छचाखेरं चाहिला युद्धयाना अमित लिनाहल। अले अपिं बिस्युवे माल।

उगुहे अवस्थाय् देशया सिमान्तय् च्वंम्ह मढिपसल्या छम्हसें मढि (वो) छुना मचायात बिल। मचाया नं काचा काचां दथ्वी च्वंगु मढि वांन्याना नल। अले मढि पूगुलिं याना नयेमफया ख्वल, मढि त्वतल। अले माँम्हसें धाल – गुलिजक ज्ञांमदुम्ह मचा, छं मढि नःगुजा चन्द्रगुप्तं युद्धयाथें जुलका। अले उगु खँ गथे धकाः न्यसेंलि माँम्हसें धाल – न्हापालाक पिने पिनें निसें युद्धयाना वंसा धकाः त्याके फइ। वथ्येंतुं छंनं मढिया सिथं सिथं निसें नःसा धकाः अपुसे च्वंक नयेफइ।

थ्वहे खँ चन्द्रगुप्तपिंसं ताया, काइदा थुइका पुनर्वार ससैन्यपिं फुक्क मुंका माक्व सामान तयार याना देशया पिनें पिनें छसिनिसें युद्धया यां त्याकु त्याकुं पुब्बपुर देशयात घेरेयाना धननन्द जुजुनाप युद्धयागु बखतय् राज्य फुक्कं त्याका काल। (अले जानक्क ब्राम्हणया थःगु कमण्डलु तछ्याना व गःपतय् क्वखाया तयागु

https://dhamma.digital

जनाइ च्वफुना धननन्द जुजुयात नाशयायेगु (फुकाछ्वयेगु) धकाः मनय् कल्पना याना उद्योग बल कोशिस याःगु कार्य फुक्कं सम्पूर्ण जुल।)

राज्य ब्याक्क त्याकाकाये धुर्सेलि जानक्क ब्राम्हणं चन्द्रगुप्तयात छकोलं राज्याभिषेक मबिसे धननन्द राजां धनरत्नयात मजबुत भूमि नं नदीनं गाःम्हुया स्वथनातःगुयात बांलाक स्यूम्ह (न्या लाना जुइम्ह) मछुवायात जुजु स्थापना यात।

व मछुवा जुजुं नं गुलि खः धनरत्न गारेयाना तःगु व फुक्कं भतिचाहे बाकि मल्यंक लिकाये धुंकुर्सेलि व मछुवा जुजुयात लिकया चन्द्रगुप्तयात राज्याभिषेक बिया जुजु स्थापना यागु जुल।

(थुकि कनातःगु छगू खँ गथे धाःसा, जुजु धयापिं धननन्दथें कृपणि व कंजुसि तथा निर्दयी व कठोर चित्तम्ह नं जुइ मज्यू। प्यंगू परिषदपिन्त नं विपरित मजुइक अर्थात सकसितं मिलेजुइक यानातयेमा। गथेकि भगवान बुद्धं अपरिहानीय न्हेगू धर्म कना बिज्यागु खः। उके विपरित मजुइक समान चित्तं हानं प्रियवचनद्वारा ज्या खँ याना यंकेमा। उके विपरित जुल धायेव धननन्द राजायाथें ताःकालं राज्य स्थिर यायेफइमखु।)

अले हानं जानक्क ब्राम्हणया विचाः जुल – चन्द्रगुप्त राजायात नये त्वनेगुली (भोजनय्) भति भति विष तया तया नकातःसा जक थिक्क जुइ धकाः मेमेपिन्त सुयातं भ्याः चाः मयासे अलग्ग अलग्ग फुक्केसनं विष तया तया नका तल। (चन्द्रगुप्त राजाया महारानी मोरिय नगरं पिहाँ वोबले माँम्ह व नापं पुब्बपुरपाखे थ्यंक वःम्ह सद्यहे पाजुया म्ह्याय् जुयाच्वन।)

छन्हुया दिनय् परिपक्व गर्भिनि वहे महारानीं जुजुयात ताःलाका तःगु विष बुलातःगु भोजन लोमंसे छप्ये मात्र म्हुत्वी तयेलात। जुजुं खनाव म्हुतीतःगु भोजन याकनं याकनं ल्होया छ्व धकाः हाला च्वंक च्वंकंहे कथ्वी घुटुक्क घुटु वन। घुटुवने साथं जुजुं काचाक्क तलवार कया प्यदंक गःपः त्वाल्हाना व प्वाथेच्वंम्ह मचा लिकया च्वलेया प्वाः फाया फाया प्वाथेदुने तया तल। एवं प्रकारं ४९ तक च्वलेया प्वाथे मचा तयेधुंसेलि महिना फुके जुया धाइमाँ (तुतुमां) यात लःल्हाना पालेयाके बियातल।

तर च्वलेया प्वाथेयागु हिं याना मचाया म्हे छ्यंगुलि फुति फुति दुगु जुया बिन्दुसार धकाः नामकरण याःगु जुल। कथःनं राजकुमार यौवन अवस्था जुर्सेलि अबुम्ह चन्द्रगुप्त राजाया २४ दँ राज्य चलेयाना परलोक जुल। मृत्यु जुइवंहे उगु शरीरय् देव कुम्भाण्ड राक्षस दुबिना च्वंगुया कारणं ज्या खँ नं पानावन। न्हापायाथें जाःगु शरीराकार नं मखुत, दुर्गन्धित घचायापुसे च्वंगु शरीराकार खने दया वल। घ्यना च्वनीबले नं मेमेगुहे भाव खनेदया वल। अले ज्ञांदुम्ह अमात्य छम्हसिनं अथेहे स्यूम्ह ब्राम्हण छम्हेसित क्यना स्वबले राक्षस दुबिना च्वंगु खः धकाः तःहकित् याना बिन्दुसार कुमारयात बिन्तियात – छपिनि पिता मदयेधुंकल। आः राक्षस दुबिना च्वंगु खः धकाः। अले बिन्दुसार कुमारंनं बांलाक परिक्षा याना स्वयेधुंका राक्षसयात मदयेका छ्वयेगु यत्नोपाय यायेमाःगु जूयानितिं राज पुरूषपिं निम्हेसित हथियार ज्वंका ल्वाका तल। अले सुनानंहे छिने याये मफु धकाः भाना पारेयानाव कथःहनं जुजुयाथाय् दरवारया समीपय् थ्यंक थ्यंकवल। बिन्दुसार कुमारं नं राक्षस दुविना च्वंम्हयात अबुयात थेंहे लिक्क च्वना सेवा यानाच्वन। अले ल्वाना वःपिं सिपाहितय्त राक्षस जुजुं खना बिन्दुसार कुमारयात बारम्बार अह्रेयाना धाल – अमित रूकेया शान्तयाहुँ।

राजकुमारं नं बारम्बार वना धाल। धया नं मज्यू धकाः लिहाँवया जुजुयात बिन्तियात। बिन्तियासेंलि राक्षस जुजुं धाल – थन जिथाय् ब्वनाहकि जिं शान्त याना बिइ धकाः।

अले राजकुमारं नं शस्त्र ज्वनाच्वंपिं सिपाहित निम्हं ब्वनाहया न्ह्यःने तये हल। राक्षस जुजुं सिपाहितय्त धाल – आम तलवार थन हकि। सिपाहिनं नं राक्षस जुजुयात तलवार बीथें याना प्यदंक पाला बिल। जुजु मृत्यु जुर्सेलि जुजुयात यायेमागु दस्तुर अनुसारं बांलाक अग्निसंस्कार याना कार्य क्रिया सिधेकल।

श्री धर्माशोक राजां सत्मार्ग गवेषण यागु

श्री तथागत परिनिर्वाण प्राप्त जुइ धुंकालि, छगू समयय् पाटलिपुत्र (पटना) धैगु नगरय् चन्द्रगुप्त राजां २४दँ राज चलेयाना बुद्ध सम्बत १८६ सालय् स्वर्गे जुर्सेलि पुत्र विन्दुसार राजकुमारं राज चले यानाच्वन। व

https://dhamma.digital

बिन्दुसार राजां मोरिय नगरया शाक्यवंशीय धर्मा धयाम्ह राज पुत्री विवाह याना वइतहे मूल महारानी महीषी याना तल। वहे धर्मा महारानीया गर्भय् अशोक राजा जुइम्ह बालकं बास यागु प्रभावं न्याता प्रकारया नयेचाःगु इच्छा उदय जुल। तद्यथा –

१. चन्द्र सूर्य निम्हेसित तुति न्हुया आसन यायेगु।

२. आकाशय् च्वंगु तारागणयातनं भक्ष यायेगु।

३. आकाशय् तोपुयाच्वंगु मेघयात नं भक्ष यायेगु।

४. वृक्षयागु च्वका भक्ष यायेगु।

५. भूमि तःलय् च्वंपिं दम्बि भक्ष यायेगु। थ्व न्याता प्रकारया इच्छा जूगु खँ राजायाके बिन्ति यासेंलि राजां नं अनेनेपिं विद्वान पण्डितपिनि नापं सल्लाह याना विद्वानपिंसं उपाय युक्ति याना महारानीयात चित्त बुझे यानाबिल। महारानीं नं शास्त्र विद्यापारंगतम्ह चरण जीविक धैम्ह थःम्ह विश्वासीम्ह गुरूयात क्यना स्वत। व गुरूम्हेसिनं धाल – महारानीया गर्भे च्वंम्ह राजकुमार जुइ।

१. थुम्ह राजकुमारं निश्चय नं सकल राजापिन्त त्याका जम्बूद्वीप छगूलिं थःगु अधिनय् तयेफुम्ह एकराजा जुइगु लक्षण खः।

२. मेपिं माँपिनि पाखें दुपिं दाजुकिजा शत्रु जुयावक्व संहार याइगु।

३. तथागतयागु शासनय् कलंक याना त्वपुया च्वंपिं मिथ्यादृष्टिपिन्त हटेयाना छ्वइगु।

४. थुगु भूमिं च्वे आकाशय् छगू योजन तक अधिकार जुइगु।

५. भूमिया तःलय् नं छगू योजन तक अधिकार जुइगु। थ्व वहे न्याताप्रकारया इच्छा उदय जूगुया न्याता लक्षण जुल। थथे धकाः उत्तर बिल। थुगु उत्तर न्यना महारानी अत्यन्त हर्ष जुया गुरूं धयाथें धात्थेंहे खया वल धाःसा निश्चय नं गुरूजुयात रत्न जडित सुवर्णयागु यानय् तया पूजा सत्कार यायेगु जुल धकाः सुवर्ण पत्रस कराल च्वया तल।

क्रमशः महारानीया गर्भ पूर्ण जुयावल। महिना पूर्ण जुसेंलि अत्यन्त शोभायमानम्ह सुन्दर राजकुमार प्रसव जुल। पुत्र जन्म जूगुलिं शोक रहित जुइक हर्ष उदय जूगुया नितिं राजकुमारया नाम नं अशोक धकाः नाम छुनाबिल। क्रमशः अशोक कुमार फेटुइ सःगु बखतय् बौम्ह बिन्दुसार राजां पुत्र राजकुमारयात मूलय् तया दाहिने शंख ज्वनाच्वन। राजकुमारं पिशाप याना हःगु शंखय् दुने लात। राजां नं शंखय् च्वंगु पिशापं राजकुमारया शिरेतुं काचाक प्वंका बिइलात। थुकि महारानीया मती शंका जुया गुरू चरणजीविक याके न्यनास्वत। चरणजीविकं धाल – महारानी! छुं शंका कायेमागु मदु, उगु साइत चान्चुनगु मखु, वहे साइतय् राजकुमारयात अभिषेक ब्यूगु जुल। निश्चय नं जिं धयागु खँ फरक जुइमखु। थ्व जम्बूद्वीपय् छम्ह एक राजा जुइ। यदि जिं धयाथेंहे जुल धाःसा जित खबर बिइके हयेमा। थथे धया ल्याहाँ वन। (चरणजीविक च्वंवंगु थाय् अनं नं सच्छिगु योजन दुगु जुल।)

लिपा अशोक कुमारया वैश जाया वसेंलि बौम्ह बिन्दुसार राजां युवराज पद बिया अवन्ति देशय् उज्जेनि नगरया मुख्य प्रशासक याना तल।

लिपा छन्हु बिन्दुसार राजां राजकुमारयात धाल – प्रिय पुत्र! छन्त जिम्मा बिया तयागु देशय् वना च्वंहुँ, राजकुमार नं अबुयागु आज्ञा शिरोपर याना सच्छिगू योजन दुगु उज्जेनि नगरय् वने धकाः वंगु बखतय् ५० योजन थ्यंसेंलि अन बिचे न्हापा विडुडभ राजायागु डरं शाक्यवंशपिं बिस्यूं वया वेदिसा नगर धैगु नगर छगू दयेका च्वना च्वंगु दयाच्वन। वहे नगरयाम्ह शाक्यवंशीय महाजनया पुत्री वेदिसा देवी विवाह याना उज्जेनि नगरय् वना प्रशासक जुयाच्वंवन। वेदिसादेवी विवाह याना ता मदुवंहे गर्भधारण जुल, जुया पुत्र छम्ह जन्म जुल। उम्ह पुत्रयात महिन्द धकाः नाम छुनातल। महिन्द कुमार न्यासि वने सःम्ह जुल। हानं पुत्री छम्ह नं जन्म जुल। उम्ह पुत्रीयात सङ्घमित्रा धकाः नाम छुनातल।

लिपा छन्हु अबु बिन्दुसार राजाया शरीरय् आराम मदु धैगु समाचार न्यना उज्जेनि नगरं वया थः पुत्र पुत्री सहितं वेदिसादेवीयात वेदिसा नगरय् त्वता थःछम्ह मात्र अबुया थासय् वया अबुयागु सेवा सुसार यानाच्वन।

https://dhamma.digital

बिन्दुसार राजां राज्याभिषेक कया २२दँ दयेका बुद्ध सम्बत २१४ सालय् स्वर्गारोहण जुल। राजा बिन्दुसार स्वर्गारोहण जुसेंलि अशोक कुमारं थः राजा जुया सम्पूर्ण देश नगर थःगु अधिनय् तल।

उगु समाचार ज्येष्ठम्ह दाजु सुमन राजकुमारं सिया ९९ म्ह दाजु किजापिं मुना खापा खबरहे छुं मदयेक छक्वलनंहे कोब्बींचा बथान वइगुथें वया संग्राम याये धकाः देशया पिनें पिनें छचाखेरं घेरा बियातल।

अशोक राजां नं देशय् दुने दुनेहे आपालं सूर वीरपिं ससैन्य सेनापति फुक मुंका संग्राम याना ९९म्ह दाजु किजापिं फुकसितं संहार याना बिल।

उखे ज्येष्ठ भ्राता सुमन राजाया रानी जुयाच्वंम्हसें थःम्ह स्वामि सुमन महाराज मृत्यु जुल धकाः धागु समाचार न्यना थःगु भेष हिका बिस्यूंवन। छुं भति तापाक वना नीच जातपिनिगु त्वालय् वन। अले अन समीपय् दुगु निग्रोध वृक्षस बास याना च्वंम्ह देवतां खना सुमनादेवीयात धर्मशाला छगू श्रृष्टि यानातया बिल। उखुन्हुहे सुमनादेवीया अनहे पुत्र प्रसव जुल। उम्ह बालकयात वृक्षदेवतायागु नाम क्वकया निग्रोध कुमार धकाः नां छुना तल।

वहे त्वालय् सकसियां मालिक जुयाच्वंम्ह छम्हसें रानीयात सेवा सुसार याना तल। निग्रोध कुमार न्हे दँ यागु उमेर जुसेंलि महावरूण धयाम्ह अरहन्त भिक्षु छम्हसें व निग्रोध कुमारया अरहन्त जुइगु लक्षणयात खना सुमनादेवीयात धर्मोपदेश याना बोध याना निग्रोध कुमारयात यंका प्रव्रज्या बिल। गुरूम्हसें तच पञ्चक धैगु केसा, लोमादि न्याता प्रकारया ध्यानयागु उपदेश याना खोचां चुडाकर्म यानाबिल चुडाकर्म समाप्त जूगु मुहुर्तेहे निग्रोध कुमार अरहन्त फलस प्रतिस्थित जूगु जुल।

थुखेपाखे अशोक महाराजाया छम्हहे मांया सन्तान किजा तिस्स राजकुमार छम्ह दनिगु जुल। मेपिं दाजुकिजापिं ९९म्हयात संहार यायेधुंका नं ४दँ तक अभिषेक मकासे देशकार्य यागु बन्दोबस्त याना जुयाच्वन। बुद्ध सम्बत २१८ सालय् तिनि राज्याभिषेक काल। किजा तिस्स कुमारयात नं युवराजयागु पद बियातल।

उखे वेदिसा देवीं नं पुत्र महिन्द कुमार व पुत्री सङ्घमित्रायात पाटलिपुत्र नगरय् छ्वयाहया थः छम्ह वेदिसा नगरय्तुं च्वनाच्वन।

अशोक महाराजाया पूर्वजन्मय् आपालं पुण्यकर्म याना वगुया प्रतापं व अभिषेकया प्रभावं सम्पूर्ण जम्बुद्वीपया अधिकारी एकराजायागु पद प्राप्त जुल। आकाशय् छगू योजन च्वे थ्यंकनं, पातालय् छगू योजन क्वथ्यंक नं अधिकार चले जुगु जुल।

एक राजा जूगु प्रतापं देवतापिंसं अनोतप्त सरोवरयागु सुशीतलगु निर्मल जल घट न्हिं १६गः घः प्रतिदिन हया बियाच्वन। वहे १६गः घः मध्यय् ८गः घः भिक्षुसङ्घपिन्त, २गः घः त्रिपिटक ब्वना कण्ठस्थ याना च्वंपिं भिक्षुपिन्त, २गः घः असन्धिमित्र महारानीयात, २गः घः भिंखुदोम्ह सखिपिन्त बियातल। बाकि २गः घः थम्हं चले याना तल।

हानं हिमालया अरन्ययू मधुर रसं युक्तजुयाच्वंगु नागलता धैगु हानं हलः आदि भैषज्य नं देवतापिंसं पुरे याना बियातल। हानं रस गन्धं युक्तगु अं छदन्न धैगु सरोवरया आसपासे च्वंगु कल्प वृक्ष पञ्चवर्णगु बहुमूल्यगु दोसल्ला, शरीरय् लेपन यायेगु श्रृखण्डादि चन्दन रेशम अनेक प्रकारयागु बुट्टादार दोसल्ला नं देवतापिंसं हाय बियाच्वन। हानं छदन्न सरोवरया आसपासय् उपजनि जूगु शुद्धगु भिंगु धान्य नं पक्षिगणपिंसं ९०००, गाडि चढे याः वयाच्वंगु जुल।[67] वहे धान्य रात्रिया समयय् छुँतय्सं जाकिगो मस्यंक ख्वला प्वला प्वला मो, हिमो जक इमिसं तुं नइगु जुयाच्वन। वहे जाकि आर्य सङ्घपिन्त नं भोजन याकेगु महारानीयात नं, सखीपिन्त नं वहे जाकि हानं अमात्यादिपिन्त नं वहे जाकि किमत बियातइगु खः। हानं कस्तिहातय्सं नं आसपासेहे अजीव हापो तयातइगु जुयाच्वन। हानं वनय् च्वंपिं बनमनु, वानरतसें नं अलंकार तिसा दयेकिपिंथाय् वया थम्हं सःसःथें ज्या याना च्वनीगु जुयाच्वन। हानं करबिर धैपिं पक्षितसें नं अन्तपुरयागु उद्यानय् छचाखेरं थास थासय् च्वना थःथःपिनिगु स्वभाव पिकया अत्यन्तंहे मनोहर जुइक आनन्द शब्द न्यंका च्वं वइगु जुयाच्वन।

[67] अर्थकथा सफुती कनावंगु ल्हातिं प्यम्हूया, छगू, पाउ (पंल) प्यंगू पाउया छगू शेर (कुँल), शेर १२८० या (छगूवाहन) छगूगाडि उगु गाडि ९००० चढे यावयाच्वंगु जुल।

https://dhamma.digital

हानं भिंन्यादँ भिंखुदँ दुपिं नकतिनि नकतिनि होगु गुलाब स्वां थें अभिनव रूप यौवनं परिपक्व फलया समानपिं देवकन्यापिं अप्सरापिं तुल्यं सुन्दरीपिं मनमोहिनी कामिनी नर्टकीपिंसं ल्वेक ल्वेक वस्त्रालंकारं तिया इलय् बिले नृट्य याना क्यनीगु बखतय् व अप्सरापिंसं शिर धल्के याइगु , कम्मर लटके याइगु, पदचाल यागु ताल, कुलि कुलिचिंगु बाल, मिखाफुसिसंगु, व स्वपिनि मन तंगु, फटक फटक फहिलीगु, न्हेपंयागु तप् भल्के जुइगु, केलेहनं मिखां सौगु, रसयुक्त म्हुतुसिया स्वां ह्वःगु, मधुर गीतया शोर थ्वइगु, व पुरूषपिनि मन ब्वःगु, यौवनयागु हाउ व ल्हायागु भाउ इत्यादि वर्णन याये धाःसा गुलिजक वर्णन याये स्वस्वं स्वये मगा, न्यन्यं न्यने मगा। थजागु प्रकारं स्वर्गया इन्द्रयागु नाचगृह वैजयन्त प्राशाद समानं अत्यन्तंहे शोभायमान जुयाच्वन। थजागु सुख ऐश्वर्य श्री सम्पत्तिं पूर्ण जूगुलिं मानु सूर्य उदय जुयाच्वंगुथें प्रकाशमान जुयाच्वंगु जम्बुद्वीपया एक राजा जुयाच्वंम्ह अशोक महाराजा जुल।

थुगु प्रकारं सुख ऐश्वर्ययागु परिभोग याना च्वंम्ह अशोक महाराजायात प्रजापिनि हितचिन्तक सुमति ज्ञानीपिं अमात्यपिंसं छन्हुया दिनय् न्हापा न्हापा जुया बिज्याकपिं तथागतपिनिगु गुण वर्णन न्यंका च्वन, उगु वर्णनयात न्यना अशोक महाराजाया चित्तय् श्रद्धा उदय जुया तथागतयागु रूप दर्शन यायेगु इच्छा प्रबल जुयावल। तसर्थ प्यम्ह तथागतपिं नापलाये धुंकुम्ह छगू कल्पतक आयु दुम्ह, कालि नागयात निमन्त्रणा याये धकाः सुवर्ण सूत्रकायात महासमुद्रय् कुटुका छ्वत। उगु सुवर्ण सूत्रका कुटुंवना कालिनाग राजाया थासय् थ्यन। उगु नाग भूवन तक नं अशोक महाराजायागु अधिनय् जूयानितिं कालि नागराजां अशोक महाराजायागु वचन उल्लंघन याये मजिया तत्क्षणेहे राजाया न्ह्यःने उपस्थित जूवल। नाग राजा थ्यंक वर्सेलि अशोक महाराजं सत्कारार्थ तुयुगु इलां, श्वेत छत्र, रत्न जडित पलंक, तथा अत्यन्त शोभायमान जुइक लक्षण प्रमाण पूर्ण जुइक सुवर्णया पलेस्वाँ व रजतया पलेस्वाँ ब्वया नाना प्रकारया सुगन्ध पुष्प, धूप, दीप, विधि विधान जोलं पूर्णयाना नाना प्रकारया अलंकारं अलंकृतपिं सुन्दरी कन्यापिं १६०००म्ह नर्टकिपिं सेवक तया यथा योग्यथें नागराजायात पूजा सत्कार यात। पूजाया अन्तय् नागराजायाके प्रार्थना यात – भो नागराजा! न्हापा न्हापा जुया बिज्याकपिं अतुल सम्यक् सम्बुद्ध दशबल, दशज्ञानं पूर्ण जुयाबिज्याकपिं चक्रवर्ती राजाया सप्त रत्नं युक्त थें सप्त बोध्यङ्गं युक्त जुया बिज्याकपिं तथागतपिन्त छलपोलं स्वयम् साक्षात्कार जुइक दर्शन लाये धुंकुगु दु धागु न्यना। वसपोल तथागतपिनिगु वर्ण रूप कान्ति गथे च्वंगु खः जिमित नं छक्व छलपोलं रूप धारण याना क्यना बिज्याहुँ।

नागराजां धाल – भो महाराजा! इच्छा जा तसकं तधंगु इच्छा यात। तर तथागत धैपिं अचिन्त्येय्य धैगु प्यंगू गुणं पूर्ण जुया बिज्याकपिं तथा क्लेश रहितपिं खः। वसपोलपिनिगु रूप वर्णयात जिथिंजापिंसं भेष निर्माण याना गुबले जक उथें च्वनी। थ्व जा जिमिके सामर्थ मदु।

राजां धाल – यदि दुरूस्त जुइके मफुसा नं धाँचा मात्र जक जूसा नं क्यना बिज्याहुँ, धकाः बारम्बार प्रार्थना यासेंलि कालिनागराजं उत्तम महापुरूषपिनिगु ३२ता लक्षण व असिति ब्यञ्जन युक्त खुता वर्णगु रश्मि प्रकाश याना देव, मनुष्य, नाग, शक्र, ब्रम्हादि सकलयातं नेत्रयागु क्लेशमलया परिशोधन कारकपिं ककुच्छन्द, कोणागमन, कस्सप, तथा गोतम प्यम्ह तथागतपिनिगु रूप वर्ण क्रमशः भेष हीका हीका क्यना बिल। उगु भेष रूप मूर्तियात दर्शन पावे जुसेंलि अशोक महाराजां वहे मूर्तियात मिखाय् ध्यान लुइका न्हेन्हु तक सादर पूजा भक्ति यात। अभिषेक कयालि प्यदँ तक अशोक महाराजं अनित्यगु लौकिक सुख सम्पत्तियागु परिभोग यायेगुलि लाःलचि जुयाच्वंगु खः। अनंलि संसारिक झमेलास राग यायेगु इच्छा मयासे केवल शुद्धाचरण याना जुपिं साधु सन्त गुरूपिन्त जक गवेषण याना जूगु जुल।

लिपा छन्हु राजा अशोकया मती वन, जि थ्व जम्बुद्वीपया एक राजा जुया श्री सम्पत्ति भोग याये दुम्ह जुइत गर्भय् च्वनीबले नं भिं भिंगु निमित्त खनेमागु खः, जि गर्भय् च्वनाबले छु छु निमित्त खने दतथें? थथे मती लुया माता धर्मा महारानीयाके न्यनास्वत।

अन माँम्हसें सुवर्णपत्रस च्वयातयागु लिपि पिकया क्यन। उगु लिपि स्वया खँ बुझे जुसेंलि राजां उम्ह चरण जीविक गुरूयात पूजा सत्कार यायेगु इच्छा जुया रत्न जडित सुवर्ण पालकि बिया कायके छ्वत। छ्वसेंलि चरण जीवक राजाया थासय् वये धकाः वगु बखतय् मार्गया बिचे अस्सगुप्त धैम्ह अरहन्त भिक्षु छम्ह नापलात।

https://dhamma.digital

अन चरणजीवकं वसपोल भिक्षुयागु धर्मोपदेश न्यना वैराग उदय जुल, तसर्थ अनहे वसपोल भिक्षुयाके प्रव्रज्या फ्वना भिक्षु जूगु जुल। क्रमशः सम्यक् आचरण यासे अरहन्त पद प्राप्त जूम्ह जुल। उकियानितिं लौकिक पूजा सत्कारयात तुच्छ भालपा राजाया थासय् मवसे अनहे थात।

अशोक महाराजां पिता बिन्दुसारं यानावंगु दस्तुर छगू गजागु चलेयाना च्वंगु दु धाःसा पाषण्ड मत माने याना च्वंपिं ब्राम्हणपिं चीवरथें जागु रंगिन वस्त्र धारण याना च्वंपिं पण्डरंगीपिं तैर्थिकपिं, हानं दशाकुशल पाप, उलि जक त्वता तधंपिं भिक्षुपिंथें च्वंक धाँचा याना जूपिं परिब्राजक तैर्थिकपिं, हानं जिमिके क्लेश यागु बन्धन मन्त, जिपिं अरहन्त जुइ धुंकुपिं खः धकाः दावा याना, परजनं ब्यूगु दान (प्रत्यय) पदार्थे आपालं लालची जुया सना जूपिं निगन्थ तैर्थिकपिं हानं लज्या शरम धैगु मदुपिं, निर्वस्त्र नांगापिं अचेलक तैर्थिकपिं हानं गुलिं गुलिं जिमि गुरू सर्व श्रेष्ठम्ह स्थावर भगवान खः, वसपोल स्थावर भगवानया शरणय् च्वंपिं भक्तपिनिगु दुराचार कर्मफल फुकं वसपोल स्थावर भगवानं भोग याना बिइ। उकियानितिं स्थावर भगवानयागु भजन याइपिं भक्त जनपिंसं योगुहे सनाजुसां नं उकेयागु कर्मफल थम्हं भोग याये म्वा, धैगु विश्वासय् लाना च्वंपिं नत्थिकदिट्ठि थजा थजापिं अन्धविश्वासय् लानाच्वंपिं ६०,००० प्रमाणं दिट्ठिपिन्त प्रतिदिन दानादि भोजन नका पालन याना तःगु जुयाच्वन।

छन्हु अशोक महाराजा सिंह पञ्जर धैगु सिंहया ख्वाःयागु आकार वयाच्वंगु अटालि झ्याः चायेका झ्यालय् च्वना तैर्थिकपिनि भोजन यानाच्वंगु रमिता स्वयाच्वन।

गजागु छाँतं तैर्थिकपिंसं भोजन यानाच्वन धाःसा, क्रमशः लहःरिं मच्वंसे न्ह्याःने लाथें च्वना, रंग धंग मदयेक फेतुना गुलिं गुलिं तुत्तुतुंतुं नया च्वंपिं, गुलिं गुलिं न्यतालय् प्वप्वच्याक तया नं थन हिं रे ए !, धकाः हाला च्वंपिं, गुलिं गुलिं छक्व ठस्वया थन हकि रे ए धकाः हालिगु छक्व कोच्छुना ल्वाका ल्वाकां नइगु, गुलिसनं सा सा भिंभिंगु जक झोली सुचुकिगु। गुलिं गुलिं खंपा थ्यंक वस्त्र ठकया जवं नं खवं नं वस्त्र ठातिना, मानु जुरूक्क दना ल्वाइपिथें च्वंक पुचुलिं फेतुना भ्वे भ्वे कं कं नया च्वंपिं। थजा थजागु रमिता खना अशोक महाराजाया मती विचाः जुल, थ्व थमिके जा छुंहे सार धर्मया ज्ञान दुख्वाः मव। थमिके बांलागु शील स्वभाव छुंहे दुगु मखु, ठिक न्या लाः वीथाय् मचात हालीगुथें नया च्वंच्वं खिचात ल्वाइगुथें कोतयूसं लुटे याइथें, छुंतयूसं सुचुकिथें, माकलं लोभ याइगुथें, जागु स्वभाव जकं खने दु। मनुष्य मात्रयाके दयेमागु स्वभावहे नं मदु। थुजापिंके छु सार धर्मया ज्ञान दइ। थजापिन्त दान धर्म यानां छुं गुण दइ? बरू नियम नीति, शीलस्वभाव दुपिं सम्यक् धर्माचरणय् रतपिं सन्तपिन्त माला हया दान धर्म यासा पुण्यया उत्तम फल प्राप्त जुइ। थथे विचाः याना अमात्यपिन्त सम्बोधन याना अशोक महाराजं धाल – तात! छिपिं वना नियम नीति शील स्वभाव बांलापिं सम्यक् धर्माचरणय् रतपिं सन्तपिं माला ब्वना हकि हुँ। जि दान प्रदान यायेगु इच्छा उदय जुल, धकाः धया माय्के छ्वत।

अमात्यपिं वना वहे पण्डरंगपिं निगण्ठ तैर्थिकपिन्तहे ब्वना हल। हया राजाया न्ह्याःने तया बिन्ति यात – महाराज! थुपिं खः नियमनीति शील स्वभाव बांलापिं जिमि गुरूपिं तथा अरहन्तपिं।

अन राजां विचाः याना स्वत, थ्व नं थुजापिंहे खः धकाः म्हुतुं छुं मधासे मनु स्वया ल्वेक सत्कार याना छ्वया बिल।

थुगु प्रकारं उत्तमपिं सन्तजनपिं खोजि जुयाच्वंगु बखतय् छन्हु निग्रोध धैम्ह श्रामणेर छम्ह सुथे न्हापां दना गुरूयात यायेमागु सेवा कार्य समाप्त याना पात्र चीवर धारणयाना, मातायागु गृहय् पिण्डाचार यावने धकाः दक्षिण पाखें देशय् दुने द्वाहाँ बिज्याना पतांगरि पुर्वपाखे स्वया बिज्यानाच्वन। उगु बखतय् अशोक महाराजा नं सिंह पञ्जर अटालिया द्वारय् दना स्वयाच्वन। अन राजां निग्रोध श्रामणेरयात खन, खना मती थथे लुल – न्हापा जिं खनापिं साधुपिनिगु स्वभाव स्वयां जा हुँ वनाच्वंम्ह मचाम्ह भिक्षुया शील स्वभाव अतिकंहे शान्त जु, चित्त स्थिरगु स्वभाव खनेदु, शान्तेन्द्रिय, ल्हा चञ्चल मजू, तुतियागु चाल नरम, शिर व शरीर तप्यं, स्थिर दृष्टि, गम्भीर स्वभाव, निश्चय नं व मचाम्ह जूसानं सारगु धर्मोत्तम दुम्ह जुइमा धकाः विचाः याना हहं राजाया चित्तय् प्रेम उत्पन्न जुया प्रसन्न जूगुलिं श्रद्धा चित्त उदय जुल।

https://dhamma.digital

थुकि छगू हेतु दु व खः पूर्व जन्मय् वसपोल निग्रोध श्रामणेर ज्येष्ठम्ह दाजु जुयाच्वन। लंकायाम्ह देवानं पियतिस्स धैम्ह राजा माहिलाम्ह दाजु जुयाच्वन। अशोक महाराज कनिष्टम्ह किजा जुयाच्वन। दाजु किजा जुयाच्वंगु बखतय् आपालंहे पुण्य कर्म यानावगु दुया नितिं थथःगु पुण्यानुसारं गुलिं लंकाया राजा जुल, गुलिं जम्बुद्वीपया राजा जुल। गुलिं भिक्षु जुल। तसर्थ निग्रोध श्रामणेरयात खनामात्रं अशोक महाराजाया चित्तय् प्रेम उत्पन्न जुल। थुकि तथागतयागु अमृत वचन छगू नं प्रमाण दु –

पुब्बं व सन्निवासेन, पच्चुप्पन्नहि तेनवा।
एवं तं जायते पेमं उप्पलं व यथोदके।।

अर्थ – हे भिक्षुपिं! न्हापायागु जन्मय् माँ बौ दाजु किजा थः थितिपिं मिलेजुया कुशल कर्मयाना वगुया कारणं व थुगु जन्मय् स्वस्ति वृद्धि जुइगु कर्मयाना च्वंगुया कारणं निगू हेतु मिले जुया चित्तय् प्रेम उत्पन्न जुया प्रसन्न जुइगु खः। गथे जल व पंक अर्थात लख, व भ्यतना, निताया हेतुं पद्मपुष्प उत्पत्ति जुइ।

अन अशोक महाराजां व श्रामणेरयात तुरन्त थन निमन्त्रणा याना हकि धकाः अमात्यपिं छ्वया बिल। पुनर्वार चित्तय् हतास चागुलिं मेपिं अमात्यपिं नं थपे यायां छ्वयाच्वन। वं वंपिं अमात्यपिंसं हतास चाचां हालिगु, हाःसानं श्रामणेरया थःगु नियमं सिवाय गमन याना बिमज्या। तथापि क्रमशः राज भवनय् थ्यंक बिज्यात। थ्यनेवं राजां आदर याना धाल – भो श्रमण! छलपोलयागु योग्यगु आसनय् च्वना बिज्याहुँ।

अन श्रामणेरया मती थन राज भवनय् जियासिनं शिक्षा आपाम्ह हनेमाम्ह दइमखु धैगु विचाः याना श्वेतछत्रं क्वीका तःगु राजसिंहासनय् च्वनेगु विचारं राजाया ल्हाते पात्र बियाबिज्यात। अन राजाया मती नं थ्व साधु थन जिगु राज भवनय् सकलया गुरू जुइ धकाः मती लुइका पात्र फयाकाल। श्रामणेर नं राजसिंहासनय् थाहाँ वना फेतुना बिज्यात। अन राजां अनेक प्रकारयागु स्वादिस्त खाद्य भोजन पात्रय् परिपूर्ण याना अर्पण यात। जब श्रामणेरया भोजन समाप्त जुल, अन राजां प्रश्न यात – भो साधु! छलपोलया जात छु, वंश छु? स्वयाके उपदेश कया? सुया शिष्य? छु ध्यान याना?

श्रामणेरं – जि जा श्री शाक्यमुनि तथागतयागु कुलवंश खः। न्यागू प्रकारया धर्मयात सम्पूर्ण रूपं सिया बिज्याकम्ह सर्वज्ञ बुद्ध भगवानया शिष्य खः। वसपोल तथागतया ओवादोपदेश कया च्वनागु खः। गुगु परम शान्त सुखमय जुयाच्वंगु असंखत धातु निर्वाणयागुहे जक ध्यान याना च्वना।

राजां – छलपोलं तथागतया ओवादोपदेश स्यूसा जिमित नं कृपातसे उपदेश याना बिज्याहुँ।

श्रामणेरं – हे राजा! जिं जा बांलाक कने सःगु मखुनि, अथेनं न्यनेगु इच्छा याःयानितिं जिं सःसःथें कनाहये चित्तयात समाधान याना न्यँ।

अप्पमादो अमतंपदं पमादो मच्चुनोपदं।
अप्पमत्ता न मीयन्ति ये पमत्ता यथा मता।।

थ्व गाथा छपु न्यनाली अशोक राजां पुनर्वार प्रार्थना यात – भो भन्ते! आम गाथा अत्यन्तहे बांलागु गाथा खः, कृपा यासे भति बिस्तार पूर्वक कना बिज्याहुँ।

अन श्रामणेरं अप्पमाद वग्ग (धम्मपद) यागु सम्पूर्ण विस्तृत याना उपदेश याना बिज्यात। (धम्मपद अप्पमाद वग्ग द्रष्टव्य)

सन्तोष जुसे प्रसन्न चित्तं महाराजा अशोकं श्रामणेरयाके बिन्ति यात – भो भन्ते! श्रद्धेय छलपोलयात भोजन पिण्डपात्र च्यागः च्यागः प्रतिदिन सेवक जिं दान यानागु जुल छलपोलं अधिवासन याना बिज्याहुँ।

श्रामणेरं – महाराज! दायक राजां प्रदत्तयागु न्हिं च्यागः च्यागः पिण्डपात्र (भोजन) जिं नं उपाध्याययात अर्पण यायेगु जुल।

राजां – उपाध्याय धैम्ह सु?

https://dhamma.digital

श्रामणेरं – उपाध्याय सुयात धाइ धाःसा, तधं चिकिधं, भिं मभिं दोषयात खंका सिइका शिष्यपिन्त अनेक उपायद्वारा उपदेश बिया निन्दा याये माःगु थासय् निन्दा याना, प्रशंसा याये माःगु थासय् प्रशंसा याना दुष्टाचार त्वतके बिया सम्यक् आचार स्यने कने याना बिज्याइम्ह गुरूयात उपाध्याय धाइ।

राजां – अथे जुसेंलि वसपोलयात नं च्यागः च्यागः, छलपोलयात नं च्यागः प्रदान यानागु जुल।

श्रामणेरं – जिगु भाग च्यागुः जिम्ह गुरूयात अर्पण जुल।

राजां – छलपोलया गुरू सु?

श्रामणेरं – जित त्रिपिटक अध्ययन याकूम्ह।

राजां – छलपोलया गुरूयात नं च्यागः छलपोलयात नं च्याग जुल।

श्रामणेरं – जिगु भाग च्यागः जिं कर्मकारक सङ्घपिन्त अर्पण।

राजां – कर्मकारक सङ्घपिं धैगु गथे?

श्रामणेरं – जित प्रव्रज्या ब्यूगु बखतय् स्यने कने याना ब्यूपिं, शील शिक्षा ब्यूपिं, सङ्घकर्म चलेयाना च्वनिपिं।

राजां – छलपोलपिनि कर्मकारक सङ्घपिन्त नं च्यागः, छलपोलयात नं च्यागः जुल।

अन निग्रोध श्रामणेरं स्वीकार याना आसनं दना ल्याहाँ बिज्यात।

अशोक महाराजाया मती न्हापायासिनं अत्यन्त प्रमुदित जुया कन्हे खुन्हु ३२ म्ह भिक्षुपिन्त निमन्त्रणा याना भोजन याकल। भोजन समाप्त जुयालि महाराजं निग्रोध श्रामणेरयाके बिन्ति यात – भो श्रमण! कन्हे सुथे थौं बिज्याकपिं ३२म्ह व हानं मेपिं ३२म्ह भिक्षुपिं नं निमन्त्रणा याना ब्वना हया बिज्याहुँ।

कन्हे खुन्हु नं अथेहे दबल् बढे याना निमन्त्रणा यात। एवंप्रकारं बढेयायां तैर्थिकपिन्त दान यानाच्वंगु नियमयात त्वता ६०,०००म्ह भिक्षुपिन्त भोजन सहितं दान प्रदान यानाच्वन।[68] श्रामणेरंनं अन राजभवनय् राजा सहितं लखं लख लोकजनपिन्त धर्मोपदेश याना त्रिशरण सहित पञ्चशील, अष्टाङ्गिक उपोषथ शीलय् तया बिल।

अशोक महाराजं अत्यन्त सन्तोष जुया भिक्षुसङ्घपिं विहार याकेत विहार दयेका ६०,०००म्ह भिक्षुपिन्त बिज्याका भोजनादि चतुर्प्रत्ययद्वारा सेवा याना तल।

अशोक महाराजं अभिषेक कया प्यदँ दुगु बखतय् राजाया किजा युवराज तिस्सकुमार बनविहार याःवंगु बखतय् जङ्गल छगुलि थथःगु भाषा भावं हाला परस्पर रमण रति क्रिदा याना च्वंपिं मृगतय्गु बथान खना मती शंका जुल कि – थजापिं तिर्यक वनजन्तुपिं तृण आहार याना च्वंपिनिहे जा थथःगु कामरस रति क्रिदा यायेमा धासेंलि रस गन्ध युक्तगु स्वादिष्ट पदार्थ नया त्वना भिंभिंगु नायूगु सयनासनय् सयन याना च्वंपिं भिक्षुपिनि गबले जक काम थामे याना च्वने फइ? थथे शंका लुइका बनविहार याना ल्याहाँ वया अशोक महाराजयात उगु खँ बिन्ति यात।

युवराजया अनुचितगु खँ न्यना राजाया मती – थ्व किजां अयोग्यगु शंका मती ल्वीकाच्वन। आः थ्वयात यत्न युक्तिद्वारा बोध याये माल, धकाः छन्हु युवराजया उपरय् तोहः छगू दयेका, अत्यन्तंहे क्रोधित जूम्हथें याना कडागु कटुवचन याना युवराजयात धाल – का सो किजा! छन्त जिं थनिनिसें न्हेन्हु तक्कयात जिगु राज त्वता बियागु जुल। तर न्हेन्हु फुना च्यान्हु दुखुन्हु छन्त जिं बाकि तये मखुत।

अन युवराजं दाजुयागु क्रोधित वचन न्यना मती अपशोच यात – आः धाःसा जि फुत। न्हेन्हु फुना च्यान्हु दुखुन्हु जि थ्व संसारय् च्वने दइ मखुत। थुकथं अतिकंहे भय जुया न्ह्याथेहे स्वादिष्टगु भोजन नकूसानं कथुं क्वहाँ मवं, न्ह्याथेहे बांलागु वस्त्रं पुंकुसानं पुनेगु इच्छा मजू। यथेंहे बांलाम्ह देवकन्या समानम्ह स्त्री वया ख्याल थत्था याः वसानं कामयागु इच्छा मजू। यत्थेहे बांलागु नायूगु लासाय् द्यन धाःसा नं न्ह्यः मव। चानं न्हिनं सीना वनेमागु खँ जक लुमना धन्दा सुर्त्ता जूगुलिं अतिकंहे दुर्वल जुयावन। गुलि गुलि दिन बिते जुयावन,

[68] मेमेपिं पृथकजन दायकपिसंयासिनंहे अशोक महाराजं निग्रोध श्रामणेरयात अतिकं प्रसन्न चित्त याना श्रद्धापूर्वक दान प्रदान यानाच्वंगु जुल।

https://dhamma.digital

उलि उलि कालनं सत्तिना वल। उलि उलिहे त्राश नं बढे जुयावल। क्रमशः न्हेन्हु फुना च्यान्हु दुखुन्हु अशोक महाराज न्ह्यःने वना न्यन – प्रिय किजा! छ छु जुल? छ जा अत्यन्तंहे दुर्वल जुइधुंकल?

युवराजं – महाराज! जित जीव दान बिया बिज्याहुँ, जि मृत्यु खना ग्यात प्रभु! आः जि थ्व संसारय् च्वने दइ मखुत, धकाः ग्यागुलिं नयेगु त्वनेगु आदि छुं छुंहे इच्छा मजुया दुर्वल जुल प्रभु।

अशोक महाराजां – श्याबास किजा! छं यथार्थ थें कालयात दर्शन पावेजुल। गथे छं मृत्युजुइगु दिनयात स्यूया नितिं थजागु राज्य सुख भोगेहे नं देवराज इन्द्रया समानं विषय भोग यायेगु दुगु थासय्हे छं थुगु विषय भोगेसं इच्छा मजू धार्सेलि वसपोल तथागतया शिष्य भिक्षुपिं नं तथागतं उपदेश यना तःगु नियम उल्लंघन जुइवं घोर नर्कय् पतन जुइ धकाः ग्यागु छथी। हानं वसपोल भिक्षुपिंसं गजागु प्रकारं कालयात खना च्वंगु दु धाःसा –

क्षिप्तो यथा नभपथे छुं किञ्चि वस्तु।
भूमि हनं पतन उगु जुइगु अवश्यं।।

धया तःगुथें संसारय् उत्पन्न जुक्व नित्य जुया च्वनीगु छताहे मदु। अवस्सं मे मरणं भविस्सति, निश्चयं जि सीनावनी तिनि धैगु भावना याना जूपिं वसपोलपिनि छु विषय भोग यायेगु इच्छा जुइला?

हानंहे किजा! अज्जेव किच्चं कातब्बं कोजञ्ञामरणं सुवे, याये माक्व कार्य थौंहे याना तयेगु, कन्हे मृत्यु जुइला छु छु सुनां धायेफु? धकाः भगवतोपदेशयात भावना याना जूपिं वसपोल भिक्षुपिन्त छु विषय भोग यायेगु इच्छा जुइला?

हानंहे किजा! वसपोलपिंसं कालयात खनाच्वंगु तृष्णायात विनाश जुइगु दर्लभगु ज्ञान छगू गजागु दु धाःसा आनापानानुस्सति धैगु भावनारस रत जुया बारम्बार उद्योगाभ्यास याना हहं पिहाँ वंगु श्वासे नं काल च्वना च्वंगु खने दया वल, द्वाहाँ वगु श्वासे नं काल खने दया वल पिहाँ वंगु श्वास द्वाहाँ मवसां मृत्यु जुयावनी, द्वाहाँ वगु श्वास पिहाँ मवंसां मृत्यु जुयावनी, धकाः सिइका च्वना च्वंपिं भिक्षुसङ्घपिं। हे किजा छं च्यान्हु तक भाखा दनिम्हसेंहे राज्ययागु सुख विषय भोग यायेगु इच्छा नास्ति जुयावन धार्सेलि वसपोल भिक्षुपिनि जा भ्फन पिहाँ वगु श्वासहे द्वाहाँवइतिनि धैगु विश्वास याये मफु कथं अनित्य ज्ञान प्राप्त जुइधुंकुपिं भिक्षुपिनि उपरय् छं उजागु अनुचित कल्पना मतीतयेगु योग्य जूला? थथे धकाः नाना प्रकारं अशोक महाराजां ज्ञानयागु खँ कार्सेलि तिस्सकुमारया मन बोध जुया, अबलेंनिसें बौद्ध शासनया भिक्षुपिन्त श्रद्धा तया सेवा याना च्वनीम्ह जुल।

छन्हु हानं तिस्सकुमार बनविहार याना ल्याहाँ वगु बखतय् हस्तिराज छम्हसें अगराथ यागु सिमाकच्चा छगू ज्वना योनक महारक्खित धयाम्ह स्थविरयात पंखां गायेका च्वंगु खना अत्यन्तंहे प्रफुल्ल उत्साहित चित्त जुया तिस्सकुमारया मती – जिनं वसपोल स्थविरथेंहे जाम्ह भिक्षु जुइ फयेमा धकाः प्रार्थना यात।

अन महास्थविरं तिस्सकुमारया मनयागु खँ सिइका तिस्सकुमारं खनेदेक आकाश मार्ग अशोकारामयागु पुष्करणिस बिज्याना, चीवर त्वता आकाशय् खाया पुष्करणीस स्नान याना बिज्यात।

थुगु प्रकारं महास्थविरं प्रातिहार्य याना बिज्यागु तिस्सकुमारं खना भ्फनहे विश्वास जुया सन्तोष जुया वल। अन तिस्सकुमारया मती थौहे जिनं भिक्षु जुइ धकाः विचाः याना राजदरवारय् ल्याहाँ वया, अन तिस्सकुमारं दाजु अशोक महाराजयाके वचन प्वन।

अले अशोक महाराजां हथास चाय् म्वानि धकाः अनेक प्रकारं निवारण यातनं निवारण याये मफया, छखें भिंगुहे मतीतःगु खः धकाः मती तया राजदरवारं निसें अशोकाराम विहार थ्यंकं मार्ग शुद्ध याका फयांफच्छि ध्वजा पताकादि छायूपा, बांबांलागु वस्त्रालंकारं अलंकृतपिं सेनापिं सहितं आपालं परिवारपिं समुदाय जुया धूप, दीप, पुष्प ज्वना, घण्ठवाद्य आदि युक्त उत्सव याना विहारपाखे प्रस्थान जुल। अनं निसें चाकर वाकर परिवारपिं १,००,०००म्ह सहितं वना तिस्स कुमार महारक्खित स्थविरया थास विधिपूर्वक प्रव्रज्या ग्रहण यात।

थुगु समाचार प्रजापिंसं सिया पुनर्वार आपालंहे लोकजनपिं नं वया प्रव्रजित जुल।

https://dhamma.digital

अनंलि अशोक महाराजाया भिनामचा अग्गिब्रम्हा धैम्ह कुमारयात पुत्री सङ्घमित्रा कन्यादान बियातःगु दुगु जुयाच्वन। वहे अग्गिब्रम्हाया सुमनकुमार धैम्ह पुत्र छम्ह दयूधुंकुगु बखतयू तिस्स कुमार प्रव्रजित जुल धाःगु समाचार सिया अग्गिब्रम्हाया चित्तेनं विरक्त जुया गृहस्थाश्रमयू च्वनेगु इच्छा मजुया अशोक महाराजाया थास वना बिन्ति यात – महाराज! जिनं थ्व संसारयू गृहस्थाश्रमया लंथा घाना च्वनेगु इच्छा मदु। जि प्रव्रजित जुयेयात अनुमति फ्वने।

राजां नं अनुमति बिल। वहे दिनयू अग्गिब्रम्हा नं प्रव्रजित जूगु जुल।

लिपा छन्हु अशोक महाराजया अतिकंहे श्रद्धा चित्त जुया बिहारयू वना ६०००००म्ह भिक्षुपिन्त दान प्रदान याना चतुर्प्रत्यय धैगु (भोजन, चीवर, भैषज्य, विहार) थ्व प्यता प्रत्यय पदार्थे छलपोलपिन्त माःमाःगु बखतयू धया बिज्याहुँ जिं प्रदान यायेगु जुल धकाः प्रतिज्ञा यानालि पुनर्वार बिन्ति यात – भो गुरूपिं! श्री तथागतं ब्याख्यान याना बिज्यागु धर्म गोता प्रकार यागु दु?

अन भिक्षुपिंसं निम्न संख्या वर्णन याना क्यना बिज्यात।

तद्यथा – भो महाराज! तथागतं ब्याख्यान याना बिज्यागु धर्मयू धम्म व विनय हिसापं निता। पिटकयागु हिसाबं स्वता, निकाययागु हिसाबं न्याता, अंगयागु हिसाबं गुता। धम्मक्खन्ध यागु हिसाबं ८४००० ता दयाच्वन।

थ्व खँ न्यनालि राजाया चित्तयू झनहे श्रद्धा उदय जुया छगू छगू धम्मक्खन्ध यागु हिसाबं छगः छगः चैत्य स्थापना यायेगु इच्छा जुया भिक्षुपिंके प्रार्थना यात – भन्ते! तथागतयागु शरीर धातु गन कायेगु दइ?

भिक्षुपिंसं धाल – महाराज! राजगृह नगरयू अजातशत्रु राजां यत्न युक्ति याना स्वत्थना स्थापना याना पूजायाना तःगु सप्त कुम्भ शरीर धातु दु। वहे धातु हया चैत्य स्थापना याये ज्यू।

राजा अशोकं अत्यन्त उत्साह याना दोलछि सुवर्ण मुद्रा किसि म्हे तया घोषणा याना देश चाहिला जुल – अजातशत्रु राजां स्थापित याना तःगु शरीर धातु क्यना बि फुम्हयात थुगु दोलछि सुवर्ण मुद्रा बियेगु। घोषणा याना जुल नं सुं छम्हहेनं जिं स्यू धकाः धापिं पिहाँ मवसेंलि उखुन्हुहे भिक्षुणी छम्हसें स्यू धागु खबर सिया वहे भिक्षुणीयात निमन्त्रणा याके छ्वया न्यना स्वत।

भिक्षुणीनं धाल – महाराज! जि न्हेदँ दुगु बखतयू श्रामणेरी जुयाच्वनाबले जिम्ह गुरू भिक्षुणी नापं वना फलानागु दोंब्बचा स जिमिसं भगवानया शरीर धातु धकाः अत्यन्त उत्तम प्रकारं पूजा याना वये नंगु दु।

भिक्षुणीयागु खँ न्यना मन्त्री सहित राज पुरूषपिं मुना वना, उगु दोंब्बचास शरीर धातुयागु भावना याना सादर पूजाभाव यानालि उगु दोंब्ब म्हुया स्वसेंलि बज्र लेपं लेपन याना तःगु खनेदयावल। बज्रलेप प्वला स्वसेंलि अप्पायागु अङ्ग खने दया वल। अनं दुने नंयागु, अनं दुने लीयागु, अनं दुने सिंभःयागु, अनं दुने जस्ता आदि नाना प्रकार यागु प्रकृति धातु जुक्व लिकाये धुंसेंलि दुने रत्न जडित प्राकार न्हेबः खने दयावल। हानं द्वारपाल रक्षक तयातःपिं प्वाला प्वालां थीगु शस्त्र अस्त्र ज्वना च्वंपिं थिक्क ज्यू दुपिं थें उखें थुखें चाचाहिला ब्वाँयू ब्वाँयू जुयाच्वंपिं यन्त्र तया दयेकातःपिं रक्षपालपिं खना राजा आदि सकलेंहे – ओहो! धकाः थथःगु हृदययू ल्हादिका आश्चर्य चाया त्वले जुयाच्वन। लीपा राजां विचाः यातकि – न्हापा थ्व रक्षपाल दयेकूपिं शिल्पिपिनि कुल शाखा पुस्तापिं नं मसइमखु। अमित माला हेमाली धकाः हानं नं दोलछि सुवर्ण मुद्रा किसिम्हे तया "थ्व निर्मित रक्षपालयात विभक्त यायेफुम्ह सुं दुसा वइत थ्व दोलछि सुवर्ण मुद्रा बिये धकाः घोषणा याकल। उगु बखतयू न्हापा न्हापा योम देशं वया उगु निर्मित दयेका ब्यूम्ह कालिगरया (छय्) छ्वी जुयाच्वंम्हसें समाचार सिया सुवर्ण मुद्रा स्वीकार याना राजाया थासयू थ्यंक वल।

व योमदेशी कालिगरपिनिगु गजागु खँ छगू दु धाःसा योम देशयू भूतावाहन यन्त्र शिल्प विद्या सःपिनि थथःगु विद्याया नाम च्वया थथःगु खम्पा फाया खम्पाया दुने सोत्थना तइगु दस्तुर दु। मेमेगु देशयू बिस्युं वन धायेवं व देशया यन्त्रिक शिल्पि तसें लित्तु लिना प्राण घात याना थकिगु दस्तुर जुयाच्वन।

छगू समय पातलिपुत्र देशवासी छम्हसें योम देशयागु विद्या कया हये धकाः योमदेशयू वना शिल्पी छम्हसिया पुत्री छम्हेसित लोभ लालच क्यना विवाह याना तल। वहे शिल्पि जिलाजंयात प्रेम याना सम्पूर्ण शिल्प विद्या स्यना बियातल। उगु विद्यामन्त्र च्वया थःगु खम्पा फाया सोत्थना तल। लीपा छुं काल बितेजुयालि पुत्र

https://dhamma.digital

छम्ह नं प्राप्त जुल। पुत्रया वैश जाया वर्सेलि छन्हु पुत्रयात धाल – प्रिय पुत्र! जि धाःसा पातलिपुत्र नगरय् वनेत्यना, जि वन धैगु खबर सिल धायेवं थनयापिं शिल्पिपिंसं लिना वया जित प्राणघात याइ। उगु बखतय् छं जिगु खम्पाय् च्वंगु मन्त्र लिकया यंका जिमि बन्धु वर्गपिंथाय् वना जीविका याना च्वं धकाः धयाव, अनं बिस्यूं वल। अन च्वंपिंसं परदेशी शिल्पि बिस्युंवन धैगु सिया तन्मुहुर्तेहे आकाश मार्ग ब्वया छचाखेरं घेरा बिया, ज्वना प्राणघात याना थकल। अन काय्म्हसें बौयागु वचनानुसारं मन्त्र लिकया, पितायागु मृतक शरीरयात अग्नि संस्कार याना पातलिपुत्र नगरय् थ्यंक वयाच्वंगु जुल। तथागतयागु शरीर धातु स्थापना याःगु बखतय् अजातशत्रु राजां वहे शिल्पियात सःता प्रबन्ध यानातःगु जुयाच्वन।

वहे शिल्पीया शाखा जुयाच्वंम्ह कालिगरंहे अशोक महाराजायागु पूर्वोक्त दोलछि सुवर्ण मुद्रा स्वीकार याना राजाया थास उपस्थित जूवगु खः।

अशोक महाराजां व कालिगरयात खना अत्यन्त हर्ष जुया उगु यन्त्रयात स्यंके बिल। रक्षपालयात स्यंकालि क्रमशः पक्खा पिया भिक्षुसङ्घपिं सहितं अन वयाच्वक्व राजा मन्त्री भारदारपिं सकसिनं तथागतयागु शरीर धातुयात स्वचाक प्रदक्षिणा याना द्वाहाँ वंगु बखतय् महाकाश्यप भिक्षुं अधिष्ठान याना च्याका तःगु प्रदीप प्यप्वाः प्रकाश जुया च्याना च्वंगु खना अतिकहे आश्चर्य जुल। प्राकारया दुने वना यन्त्र निर्मित सुवर्णमय अश्वमूर्तिया गर्भय् सोत्थना तःगु मणि समानं ज्योति थिना च्वंगु अस्थिधातुयागु पुचः खना राजा सहितं सकलया चित्तय् अनन्त प्रमुदित आनन्द जुल। न्हेन्हु तक अनहे नाना प्रकारं नृत्य, गीत, वाद्यद्वारा उत्सव सहितं पूजा गुणगान याना अश्वमूर्तियात दुने यागु प्रासादं पितकया सुघर सफा याना नाना प्रकारया अलंकार अलंकृत याना ध्वजा पताकादिं ब्वयेका, न्ह्याइपसे च्वंक वाद्यत थाका नगरय् रथ यात्रा याना चाहिकल। चाहिका प्रासाद जक अनतुं लित तया थकल।

थुगु प्रकारं अस्थि धातु कया हये धुंका बछि भाग जम्बूद्वीपय् सकभनं सकलया पुण्यार्थ कृपा तया प्रतिदिन भावभक्ति याये दयेक ८४००० नगरय् नगर पत्तिं चैत्य छगः छगः विहार छगू छगू स्थापनाया धकाः ९६०००००००गू कोटि सुवण मुद्रा मन्त्री अमात्य पिनि ल्हाते बिया छ्वत।

थुगु प्रकारं देशपत्तिकं चैत्य व विहार दय्के ब्यूगु बखतय् अशोक महाराजं महानुभाव ऋद्धि पराक्रम दुम्ह इन्दगुप्त धयाम्ह अरहन्त भिक्षुयाके प्रार्थना याःगुया नितिं वसपोल भिक्षुयागु ऋद्धि पराक्रम बलानुभावं सकभनं हेर चार याना, खुलाया भित्रय् सम्पूर्ण चैत्य, विहार सिद्धयात। चैत्य व विहार स्थापना यागु नं चन्द्रग्रहणयागु साइते सकभनं छगूपाखंहे स्थापना जूगु जुल। स्थापना जुइ धुंकल धैगु मङ्गल समाचार नं चय्प्यद्वल राजापिंसं छ्वया हल।

अनंलि धातु बछि भाग बाकि दनिगु पातलिपुत्र नगरय् समुद्रया समीपय् क्वेत्या ति पाक छगू मैदानय् अमूल्य अमूल्य रत्नं जडित याना चैत्य स्थापना यात। स्थापना याये धुंका न्हेला, न्हेन्हु तक पूजा भावयाना उत्सव याये धकाः मती तया बिघ्न निवारणार्थ मन्त्री अमात्यादि थव परिवारपिं मुना अशोकाराम विहारय् वना आर्य सङ्घपिन्त सादर दण्डवत याना सङ्घ महास्थविरयाके प्रार्थना यात – भन्ते! छलपोलया सेवक जिं भक्ति यानागु पुण्य कार्यस बिघ्न वइगुयात ऋद्धि बलं हटे याये फुम्ह भिक्षु छम्ह कृपातया बिज्याहुँ धकाः प्रार्थना यात। महास्थविर नं ज्यू स्वयेका धकाः धया बिज्यात। महास्थविरयागु प्रति उत्तर न्यना राजा थःगु भवनय् ल्याहाँ वंगु जुल।

थुखे भिक्षु सङ्घपिं सकलें समागम जुया महास्थविरं सल्लाह याना बिज्यात कि मार धयाम्हसें पुण्य कार्यस उपद्रव यायेत मवइ मखु। तसर्थ मार हटे यायेगु कार्यस छपिंसं उद्योग याना बिज्याहुँ धकाः भिक्षु छम्हयात आज्ञा जुया बिज्यात। परं उम्ह भिक्षुं उत्तर बिया बिमज्या। हानं मेम्ह भिक्षुयात, आज्ञा जुया बिज्यात, मेम्ह भिक्षुं नं उत्तर बिया बिमज्या। एवं प्रकारं महास्थविरं क्रमशः सकलयात आज्ञा जुया बिज्यात नं सु छम्ह भिक्षुहे अग्रसर जूपिं मदु। थुगु प्रकारं स्वन्हु दसेंलि सङ्घ समागमस्थानय् कालिनाग राजाया भूवनय् च्वंम्ह नाग छम्हसें सङ्घपिन्त दर्शन यायेगु कामना याना दर्शनार्थ वयाच्वन। उगु बखतय् आकाश मार्ग ब्वया वःम्ह गरूडं व नागयात खना ज्वनेगु इच्छां बल वेगं हाने जुया क्वहाँवल। गरूड क्वहाँ वगु शब्द नागं ताया अधिकंहे त्राश जुया महास्थविरयाके शरण वल। अन महास्थविरं द्वितिय स्थविरयात धयाबिज्यात – जि धाःसा जरा दुर्वल

https://dhamma.digital

जुयाच्वन ऋद्धियागु योगय् प्रवेश जुइगु असक्त जुल, छलपोलं थ्व नागयात भयं रक्षायाना बिया बिज्याहुँ द्वितिय स्थविरं नं तृतिय स्थविरयात, प्रेरणा याना बिज्यात। एवं प्रकारं वं वइत, वं वइत प्रेरणा यायां यंकुगु बखतय् न्हेदँ यागु उमेरम्ह श्रामणेरं गरूडयात जिं सन्तुष्ट याना छ्वया बिइ धकाः अधिवासन यात। श्रामणेरं नागयात रक्षायाइ धकाः सङ्घपिंसं नं स्वया च्वना बिज्यात। अन गरूडं नागयात लुसि च्वकां जक थी लात। अन सङ्घपिंसं हतास चाया का का श्रामणेर! याकनं याकनं धकाः पिच्याना हाला बिज्यात। श्रामणेर नं तन्मुहुर्तेहे चतुर्थ ध्यानय् प्रवेश जुया अधिष्ठान याना मात्रं नाग नं अत्यन्तंहे झ्यातुल, गरूडया नं बलवेग दक्वं हीन जुयावन। तसर्थ गरूडं नागयात त्वता हतपतं बिस्युं वन।

श्रामणेरयागु योगबलं नागयात, ज्यू बचेजुल। तसर्थ नागं श्रामणेर सहितं सङ्घपिन्त सादर प्रणाम याना नागलोकेतुं ल्याहाँ वन।

अनंलि सङ्घपिंसं श्रामणेरयात धयाबिज्यातकि – श्रामणेर! जिमिसं धैगु खँ न्हापाहे स्वीकार मयागुया कारणय् छन्त दण्ड बियेमागु जुल।

श्रामणेरं – भन्ते! सेवक जित छु दण्ड बिया बिज्याये माल?

स्थविरं – श्रामणेर! छं अशोक महाराजाया न्हेला न्हेन्हु तक पूजा याना चैत्य प्रतिस्था याइगु बखतय् मारयात हटे याना छ्वयेगु कार्य यायेमाल।

श्रामणेरं – भन्ते! जियासिनं अधिक ऋद्धि पराक्रम दुम्ह स्थविर भिक्षु दनि।

स्थविरं – उम्ह स्थविर गन दु?

श्रामणेरं – महासमुद्रया दुने रत्नयागु प्रासादय् बिज्याना च्वंम्ह तिस्सनाग धयाम्ह उपगुप्त भिक्षु दु, वसपोल ध्यान समापत्तिस आपालं दिन तक निराहार याना बिज्यानाच्वन। मारयात हटे याये फुगुलि थौं कन्हे वसपोल समानं मेपिं सुंहे मदु।

थ्व खँ न्हापा तथागतं नं भविष्यवाणि आज्ञा जुया बिज्यागु दु। तद्यथा, न्हापा श्री तथागत राजगिरि नगरय् पिण्डाचार बिज्यागु बखतय् लें मचातय् धू मुना भ्वे धकाः म्हिताच्वन। व मचाते फौजय् न्हेदँ उमेर दुम्ह पियदस्सी धैम्ह महाजन पुत्र छम्हनं दुगु जुल। वहे महाजन पुत्रं तथागत बिज्यागु खना अत्यन्तंहे श्रद्धाचित्त उदय जुया पासापिन्त नं धया, म्हिता च्वनागु धू कया श्रद्धापूर्वक तथागतयात प्रदान यात।

अन भगवान बुद्धं नं उम्ह मचायागु श्रद्धा खना हर्षित मुख यासे आनन्द भिक्षुयात स्वया बिज्यात। आनन्द भिक्षुं नं भगवानया ल्हाते पिण्ड पात्र तया बिल। भगवानं वहे पात्रय् मचां प्रदत्त पांसु ग्रहण याना बिज्यात। उगु पिण्डपात्र पुनर्वार आनन्दयात तुं बिया मुसुक्क न्हिला बिज्यात। तथागत न्हिला बिज्यागु कारणयात आनन्द भिक्षुं बिन्ति याना न्यना बिज्यात। तथागतं आज्ञा जुया बिज्यात – हे आनन्द! जि न्हिलागु कारण मेता मखु, थ्व पियदस्सी महाजन पुत्रया थ्व पांसु दानयागु पुण्यं देवलोकय् वना दिव्य सुखैश्वइ परिभोग याये दइ। अनंलि शासन सम्बत २१८ दँ दइगु बखतय् पातलिपुत्र नगरय् बिन्दुसार राजाया शच्छि व छम्ह पुत्रपिनि मध्यय् अशोक धयाम्ह एक राजा जुइगु दु। उगु बखतय् व राजा, जिगु शासनय् अत्यन्त श्रद्धा दुम्ह जुया न्हेला न्हेन्हु तक महान पूजा भक्ति दान प्रदान याना थःगु शरीरय् कपासं बेष्ठित याना सुगन्ध तैल लुना मत छ्वयेका पूजा याइ। उगु कार्यस बिघ्नयावइम्ह मारयात थ्वहे महाजन पुत्र उपगुप्त धैम्ह तिस्स नागस्थविर जुया ऋद्धि पराक्रमं हटे याये फुम्ह जुइ। इति।।

थुगु प्रकारं श्रामणेरं बिन्ति यासेंलि आपालं सङ्घपिंसं प्रमोदित जुया साधुवाद याना बिज्यात।

अन निम्ह भिक्षुपिन्त सम्बोधन याना – उपगुप्त भिक्षुयात निमन्त्रणा याना ब्वना हति हुँ धकाः छ्वयाबिल।

अले वसपोल निम्हभिक्षुपिं नं हवस धकाः अनं तुं अन्तरध्यान जुया उपगुप्त भिक्षु बिज्याना च्वंगु प्रासादया पिने प्रकट जुया प्रासादया द्वारय् शब्द बिया बिज्यात। उपगुप्त भिक्षुंनं समापत्तिं दना आगन्तुक भिक्षुपिं नापं पतिसङ्घार कुशल वार्ता याना कारण न्यना बिज्यात। भिक्षुपिंसं नं सङ्घ समागमय् बिज्याहुँ धकाः बिन्ति यात।

https://dhamma.digital

उपगुप्त भिक्षुं – अथे जुसा ज्यूका छलपोलपिं बिज्याहुँ, सङ्घपिनिगु आज्ञानुसार जि वयेगु जुल धकाः आगन्तुक भिक्षुपिं छ्वयालि उपगुप्त स्थविर नं थःगु ऋद्धिबलद्वारा तुरन्त समागमय् उपस्थित जुया ज्येष्ठपिं स्थविरपिन्त प्रणाम याना बिज्याना च्वंगु बखतय्, सःतवंपिं भिक्षुपिं नं थ्यंक वल। अन वसपोलपिंसं उपगुप्त स्थविर न्हापालाक थ्यंक बिज्याना च्वंगु खना आश्चर्य चायाच्वन।

अन सङ्घस्थविरपिंसं उपगुप्त भिक्षुयात धया बिज्यात – आवुसो! छःपिं जा शुक्ल, कृष्णपक्षया उपोषथ यायेत नं मव, हानं सङ्घ समागमय् नं उपस्थित जू मव। थःगु ध्यान सुखेहे जक मग्न जुयाच्वन। तसर्थ तथागतं नं महाकप्पिन स्थविरयात निन्दा याना बिज्यात। उकिया नितिं आवुसो! छपिन्त नं दण्ड लगे जुल, धकाः धया बिज्यात।

उपगुप्त भिक्षुं आनन्दित जुसे बिन्ति यात – महास्थविरपिंसं कृपा तया बिज्याइगु दण्डयात कमलपुष्प समानं जिगु शिरय् धारण यायेगु जुल। जिं आः छु दण्ड भोग याये माःगु जुल भन्ते?

सङ्घस्थविरपिंसं धाल – मेता मखु, आवुसो! शासन दायक जुयाच्वंम्ह अशोक महाराजा भिक्षुसङ्घपिनि सेवक जुयाच्वंम्ह छम्ह उपासक खः। वहे राजा अशोकं चैत्य विहार दयेका प्रतिस्था याना पूजा याइगु जुयाच्वन। अन उगु पुण्यकार्यस मार वया बिघ्न यावइ। व मारयात हटे यायेगु कार्य छपिनिगु भार जुल।

उपगुप्त स्थविरं – हवस धकाः स्वीकार याना बिज्यात।

अन मेम्ह भिक्षु छम्हसें – उपगुप्त भिक्षुं भोजन मयानि धैगु सिइका उपगुप्त स्थविरयाके बिन्ति यात – भन्ते! जि न्हापायागु पुण्यं आः जित प्रतिदिन भोजन प्यंग पात्र लाभ जुयाच्वंगु दु। जित छगः पात्र ल्यंका, स्वंग पात्र छलपोलयात अर्पण यानागु जुल, इच्छानुसार भोजन भपा बिज्याहुँ।

उपगुप्त स्थविरं – छुयानागु पुण्यं लाभ जूगु? आवुसो !

भिक्षुं – भन्ते! जि न्हापायागु जन्मय् थ्वहे पातलिपुत्र नगरय् महाजनया पुत्र धायेका माँ बौपिनि अतिकं योम्ह याक काय् जुया च्वनागु बखतय् भिंपिनिगु संगतय् लाना भिक्षु जुइदत। भिक्षु जुया शील, समाधि, प्रज्ञायागु उद्योगाभ्यास याना जुयाबले माँ बौपिंसं नं जित भोजनार्थ निमन्त्रणा याइगु जुयाच्वन। अन जिं थःम्ह पासा सङ्घपिं प्यम्हसित नं सता यंका भोजन याकागु दु। उकिं जित आः थ्व न्हिं प्यंगः पिण्डपात्र लाभ जूगु वहे पुण्ययागु फल खः।

उपगुप्त स्थविरं – आवुसो! व छंगु भोजन शुद्धगु मखुत छाय् धाःसा छंम्ह माँ बौ वं छन्त श्रद्धाचित्तं दान ब्यूगु मखु, पुत्रयागु स्नेहं जक ब्यूगु भोजन खः। तसर्थ छंगु आयागु भोजन नं जित इच्छा मजू।

हानं मेम्ह भिक्षु छम्हसें उपगुप्त स्थविरयाके बिन्ति यात – भन्ते पुण्य फलं प्राप्त जूगु जिगु भोजन स्वीकार याना बिज्याहुँ।

उपगुप्त स्थविरं – छं छु पुण्य यानागु फलं प्राप्त जुल?

भिक्षुं – भन्ते! जि न्हापायागु जन्मय् थ्वहे पातलिपुत्र नगरय् दैवज्ञ (ज्योतिष) ज्ञानय् कोविदम्ह जुया च्वनाबले लोकजनपिंसं नकूगु मधु घृतं युक्तगु भोजन नया देशंपिने चाह्यू वनाबले माखिचा छम्ह जिगु न्ह्यःने वया ल्हा बिन्ति याना हाला च्वंवल। वहे माखिचायात जिं करूणातया जिं नया तयागु मधु घृतं युक्तगु भोजन ल्होया नकागु दु। वहे पुण्यया फलं थुगु जन्मय् जित, थ्व मधु घृतं युक्तगु भोजन निगः पिण्डपात्र लाभ जूगु खः। थुकि छगः पिण्डपात्र छलपोलयात अर्पण यानागु खः।

मुसुक्क न्हिला उपगुप्त भिक्षुं धया बिज्यात – आवुसो! छंगु भोजन नं जित इच्छा मजू। जि थःहे स्वयं पिण्डाचार याना भोजन याये।

छन्हु अशोक महाराजा विहारय् वया सङ्घ महास्थविरपिनि न्ह्यःने च्वना बिन्ति यात – भन्ते! मारयात हटे याये फुम्ह भिक्षु दतला?

महास्थविरं – महाराज उके छुंहे धन्दा कायेम्वा। सहस्रम्हहे मार वल धाःसा नं हटे यायेगु समर्थ दुम्ह तिस्स नाग उपगुप्त धयाम्ह भिक्षु थ्व खंला? थथे धया तिस्सनागयात क्यना बिज्यात।

अन राजां उपगुप्त स्थविरया न्ह्यःने वना वन्दना याःगु बखतय् राजाया मती उपगुप्त स्थविरयागु रूप स्वया भति कडा स्वभावथें खना राजाया मती "थ्व भन्ते नं जकं मारयात हटे याये फइला?" धकाः

https://dhamma.digital

नाकंहे विश्वास मजुया ल्याहाँ वन। कन्हे खुन्हु राजाया मती उपगुप्त स्थवियात परिक्षा याना स्वये धैगु विचाः ल्वीकाच्वन। उपगुप्त स्थविरनं कन्हे खुन्हु राजद्वारय् पिण्डाचार बिज्यात। राजां दान ब्यूगु भोजन ग्रहण याना ल्याहाँ बिज्यागु बखतय् राजां निश्शा त्वंकातम्ह किसि छम्ह त्वता हल, व किसिं नं उपगुप्त स्थविरयात ल्यूवल।

व किसि राजां त्वताहगु धकाः उपगुप्त स्थविरं सिइका लँ वया च्वं च्वंहे अधिष्ठान याना बिज्यात। अधिष्ठान याये मात्रं ल्यू वःम्ह किसिजा शिला स्तम्भ समानं सौं चातुइका अनहे दनाच्वन। उपगुप्त स्थविर जक तेढे पुछेहे मयासें मार्गलिसें बिज्यानाच्वन।

उखे राजा आदि अमात्यपिंसं किसि छाय् दनाच्वन धकाः स्ववंगु बखतय् किसि जा शिलास्तम्भ समानं च्वनाच्वंगु खना आश्चर्य चाया धाल – निश्चय नं थ्वसपोल भन्ते नं मार हटे याये फइ थुकि शंसय मदुगु खतः धकाः सन्तोष जुया हतपतं वया स्थविर उपगुप्तयात लीलाका न्ह्यः पना चरण कमलय् शिरं वन्दना याना क्षमा प्रार्थना यात – भन्ते! छलपोलयात जिमिसं द्रोह यायेगु चित्तं कष्ट बियागु मखु, केवल परिक्षार्थ मात्र यानागु खः, छलपोलया सेवक जिमित अपराध क्षमा याना बिज्याहुँ।

अन उपगुप्त भिक्षुं – राजाया आयु आरोग्य जुइमा, हानं किसि नं न्हापाथेंतुं जुइमा। धकाः आशिर्वाद बिया बिज्यात। किसिनं न्हापागथे अर्थेतु जुया थःगु थासय् ल्याहाँ वन।

उगु घटना स्वया च्वंपिं आपालंहे लोकजनपिं आश्चर्य चाया प्रशंसा यानाच्वन।

अनंलि अशोक महाराजां ८४००० चैत्य विहार प्रतिस्था यायेत नगरया दुने नं पिने नं न्यंकनं घण्टा घोषणा याकल की "थनीं न्हेन्हु त्वालं चैत्य विहार प्रतिस्था जुइगु। थुकि सकल लोकजनपिंसं त्रिशरण सहित अष्टशील धारण याना चैत्य पूजा यायेमा।"

न्हेन्हु दसेंलि (अक्षौहिणी) प्रमाणं अलंकारं अलंकृतपिं सेनापिंसं चाहिका मानु त्रायत्रिंश देवलोक समानं शोभायुक्तगु देशयात श्वचाक प्रदक्षिणा याना अशोकाराम विहारय् वना, सङ्घपिनि समिपय् च्वना महाचैत्यया छचाखेरं निकोय् यागु प्रमाणं प्रदीप च्याका, नाना प्रकारं उत्तम हिसाबं पूजा याना प्रतिस्था यात। उगु प्रतिस्था यागु बखतय् भिक्षुसङ्घपिं (चेगू कोटि तक) आपालं कोटि समागम जूगुजुल। भिक्षुणीपिं ग्वीखुगू लक्ख दुगु जुल। अरहन्तपिं जक लक्खछि ति प्रमाण दुगु जुल।

तस्मिञ्च खणे सन्निपतिता असीति भिक्खु कोटियो अहेसुं भिक्खुनीनञ्च छन्नवुति सतसहस्सानि, तत्थ खीणासव भिक्खुयेव सतसहस्स संख्या अहेसुं। धकाः पाराजिका काण्डय् अट्ठकथालय् प्रमाण दुगु जुल।

व उलि परिषदपिंसं थःथःपिनि भिन्न भिन्न प्रदीप च्याकुगु बखतय् मारया स्वयेमफया प्रदिप स्याना उपद्रव याये धकाः तच्वतंहे वेगं वायु त्वता हल। अन उपगुप्त भिक्षुं थःगु ऋद्धियागु बलं उगु वायु फुक्क मुना दूर भूवनय् थ्यंक प्वीके छ्वत।

अन मारया तच्वतंहे क्रोध पिहाँवया त्याफि, च्वापु, अग्नि, लोहा, क्रमशः बृष्टि याना हल। अन उपगुप्त स्थविरं नं थःगु ऋद्धियागु प्रभावं अधिष्ठान यायां मारं बृष्टि यानाहःगु क्रमशः फुक्क फया कया चक्रवालया सिमानां पिने हाकुतिना छ्वया बिल।

अन मारं भं भयंकर क्रोध पिकया महा विशालम्ह वृषभयागु भेष धारण याना वया चैत्य प्रतिस्था यानाच्वंगु थासय् विघ्नार्थ, बलवेगं ब्वाँ वल। उपगुप्त भिक्षुनं महाविशालम्ह ग्यानापुसे च्वंम्ह ब्याघ्रयागु रूप धारण याना भयंकरगु शब्दं गरगजे जुइक हुँकार शब्द याना वृषभ रूपी मारयात लिना यंकल। मनुष्य गण जुको त्राहि त्राहि जुयाच्वन।

अन हानं मारं वृषभ रूपयात परिवर्तन याना सप्तशिर दुम्ह भयंकर तधिकम्ह ग्यानापुसे च्वंम्ह नागयागु रूप धारण याना ब्याघ्र रूप उपगुप्त स्थविरयात लिना हल।

उपगुप्तं नं रूप परिवर्तन याना भयंकरम्ह गरूडयागु रूप धारण याना नागरूप मारयात लिना यंकल।

अन हानं मारं नागयागु रूप परिवर्तन याना भयंकर राक्षसयागु रूप धारण याना ताल वृक्ष प्रमाणं ताःहाकगु तथा प्वाला प्वालां थीगु नांगा तलवार ज्वना गरूडयात लिना हल। उपगुप्तंनं गरूडयागु रूप परिवर्तन याना मारयासिनं दुगुणा तधिम्ह बल्लाम्ह महाराक्षसयागु रूप धारण याना निपा ल्हातं निपु विद्युत समानगु तलवार ज्वना राक्षस रूप मारयात लिना यंकल।

https://dhamma.digital

अनं धाःसा मारया चित्तय् त्राश जुया राक्षस रूप त्वता, रूप यौवनं युक्तम्ह सुन्दर पुरूषयागु रूप धारण याना उपगुप्त स्थविरयागु न्ह्यःने उपस्थित जुल। उपस्थित जुसेंलि स्थविरं वइततुं वाया वायाँ दाया च्वंम्ह घृणायुक्त ध्वग्गिना च्वंम्ह खिचा छम्ह मारया गपते क्वखायेका देव, शक्र, ब्रम्हा आदि सुनानंहे फ्यना बिइ मफेक अधिष्ठान याना त्वता छ्वया बिज्यात।

अनंलि मार पापीयात ध्वग्गिम्ह खिचा नवोगुलिं न्हाय् केके कुंका फः फः स्वस्वं इतिमिति कंकं, लोकपाल चतुर्महाराजापिं दुगु थासय् वना धाल – कारे! थ्व छक्व लिकया ब्युरे।

चतुर्महाराजां वसपोल भिक्षुं क्वखायेका हःगुयात जिमिसं फ्यनेगु समर्थ मदु धकाः त्वता छ्वत।

उगुहे प्रकारं मार पापी शक्रया थासय् वन, सुयाम देवताया थासय् वन, सन्तुषित देवताया थासय् वन, सुनिर्मित देवताया थासय् वन, वशवर्ति देवताया थासय् वन। तर वं वं थासय् सुनानंहे फ्यना बिइ मफुसेंलि अनं नं ब्रम्हलोकय् वना धाल – भो ब्रम्हराज! छलपोलं सेवकया उपरय् करूणा तसे थ्व जिगु गःपतय् क्वखायेका तःगु लिकया बिया बिज्याहुँ।

ब्रम्हां – सुनां थ्व क्वखायेका हल?

मारं – उपगुप्त स्थविरं

ब्रम्हां – हे मारदेव! वसपोल तथागतया शिष्य अरहन्त उपगुप्त स्थविरं क्वखायेका हःगुयात जिमिसं जा विरूद्ध यायेगु समर्थ मदु। बरू छन्त जिं उपाय छगू कना छ्वये। वसपोल उपगुप्त स्थविरया थासय्हे वना छं बिन्ति भावया वसपोलंहे आम खिचा लिकया बिया बिज्याइ, धकाः अर्ति बिया छ्वत। अनंलि ब्रम्हायागु अर्ति न्यना व मार पापी अनं नं उपगुप्त भिक्षुया थास वया बिन्ति यात – भन्ते! जि बुत जिगु उपरय् करूणा तया बिज्याहुँ। जित सारै अनर्थ जुल प्रभु! थ्व खिचा लिकया बिज्याहुँ।

अन उपगुप्त स्थविरं मारपापीयात पर्वतया समीपंसं यंका थम्हं क्वखायेका तयागु ध्वग्गीम्ह खिचा लिकया, भिक्षुपिनिगु जनीयात अत्यन्तंहे दीर्घ जुइक सृष्टि याना मारयात अनहे प्यपुंक चित। हानं पर्वतेनं क्वातुक चिनाव मारयात धया बिज्यात कि – हे पापी मार! थ्वगुगु खः अशोक राजाया चैत्य पूजा समाप्त मजूतलें छ थनं तुं च्वना च्वं।[69] पापी मारं धाधाथें न्यना, यायाथें याका कोच्छना सुमुक च्वनाच्वन। उपगुप्त स्थविर थः माःगु थासय् आनन्दं बिज्यानाच्वन।

क्रमशः पूजा प्रारम्भ जुया न्हेला न्हेन्हु दर्सेलि प्रतिस्था कार्य नं समाप्त जुल। जुसेंलि उपगुप्त स्थविर मारया थासय् बिज्याना मारया छुयाना च्वनथें धकाः छखे च्वना न्यना च्वना बिज्यात।

अन मारं तथागतयागु सत्गुण लुमंका जिं तथागतयात आपालंहे मखुथे मखुथे दुःख बिया सना जुयांहे तथागतं जित छुं छगूहे कष्ट बिया बिमज्या। आः थौं जित भिक्षु श्रावकपिंसं भतिचाहे करूणा मतसें निर्दयी जुया थुगु दुःख कष्ट बिल। धकाः पर्वतपाखे फस्वया कोच्छुना भुनु भुनुं हालाच्वन।

हानं मारं छु धकाः हालाच्वन धाःसा – न्हापा न्हापायागु जन्मय् जिं अरहन्त बुद्धपद लायफइगु कुशल कार्य याना वयागु दु। तर उगु पुण्यया प्रभावं जित तथागत जुइगुहे जक बरदान फ्वने। थ्व प्राणिपिन्त दया मदुगु श्रावक भिक्षु छता जुइम्वालेमा। धकाः प्रार्थना यानाच्वन।

मारं प्रार्थना यानाच्वंगु ताया उपगुप्त स्थविर हतपतं बिज्याना मारयात थम्हं चिनातयागु जनी फ्यना धया बिज्यात – हे मारदेव! छ दुःख मन यायमते क्षमा या, तर जिं याना राजायागु कार्य नं सिद्ध जुल, छंगु कार्य नं सिद्ध जुल, भय अन्तराय नं शान्त जूगु जुल। थनीनिसें छं तथागतयागु बर फ्वंया निति छन्त पूजायायेयोग्य जुल।

मारं धाल – भन्ते छलपोलपिं श्रावक धैपिंके दया करूणा धैगु रत्तिहे मदु, निन्दाहे जक अधिक जुयाच्वन। तसर्थ जि जा श्रावक यागु अवस्था छता जुइ म्वालेमा।

---

[69] थ्व खँ विचारवान पिसं विचारनीयगु खः कि मार धयाम्ह कपट यायेगुलि बहु रूपी जुया छले याना न्यां क्यना ब्यां ज्वंका तयेयो। हानं कुशल धर्मयात अर्थात विषयं छुते जुइगु इच्छा यापिन्त मिखां स्वये मफुम्ह, केवल अन्धकारयातहे जक रूचि याना जुइम्ह खः। छुं थें खुं थें प्रकाश थाय् दुःख भापा अन्ध थायहे जक सुख भापिम्ह खः। व मारयात म्हसिइकेत मिखा छगोलं जक स्वयां जा म्हसिकेत थाकुगु जुल।

https://dhamma.digital

उपगुप्त स्थविरं – हे मारदेव! छं दुःख मन याये मते। छाय् धाःसा जिं यानाहे जक छं तथागतयागु बर प्वंगु खः। छं बर प्वनागु फल निष्चयनं ब्यर्थ जुइ मखु, थुगु खँयात तथागतं आज्ञा जुया बिज्यागु दु। हे मारदेव! छं तथागतयात स्वयं नापलाःगु नं दु। वसपोल तथागतया रूप वर्ण गथे च्वंगु खः? वसपोलया श्रावकपिं सहितगु रूप धारण याना जिमित नं छक्व क्यों।

अन मारं धाल – भन्ते! छलपोलं जित नमस्कार याये मखुसा जिफुर्थे रूप धारण याना क्यने।

उपगुप्त भिक्षुं दे धकाः स्वीकार याना बिज्यात।

तत्क्षणेहे सङ्घपिनि सकलें अन समागम जुल।

हानं मारं तथागतयागु रूप क्यनीबले पूजा भक्ति याये धकाः पुष्प, धुप, दीप ज्वना भिक्षुसङ्घपिं नापंतुं मेमेपिं नं ल्यू ल्यू मुनावल।

अन मारदेवं तथागतयागु रूप क्यने धकाः जङ्गलय् प्रवेश जुल। जङ्गलं पिहाँ वगु बखतय् महापुरूषयागु ३२ ता लक्षण व असीति व्यञ्जनया अलंकारं संयुक्त जुयाच्वंम्ह शोभायमानम्ह प्यकु प्रमाणं निर्मल रश्मि चाकलाक प्रकाश जुयाच्वंगु तथागतयागु रूप धारण याना जवे सारिपुत्र, खवे मौद्गल्यायन निम्ह अग्रश्रावक, हानं महाश्रावक धैपिं चेम्ह सहितं सम्पूर्ण जुइक तथागतया श्री शोभा दुरूस्त जुइक रूप धारण याना क्यंगु बखतय् अन उपस्थित जुयाच्वंपिं राजा सहितं सकल परिषदपिं अत्यन्तहे सन्तोष जुया सकसिनं सादर नमस्कार यात। उपगुप्त भिक्षुं नं संहे मसंसे स्थिरं च्वना तथागतयागु गुण वर्णनयात लुमंका यथार्थगु विश्वासं श्रद्धातया मारं क्यंगु रूपयात स्वसे सादर पञ्चांग प्रणाम यागु बखतय् भेषधारी मार अनन्तुं लोप जुयावन। लिपा उपगुप्त स्थविरया सन्मुखय् वया बिन्तियात – भन्ते! जित नमस्कार याना बिज्याये मते धकाः छलपोलयात धया तयागु दयेकं देकंहे जित छाय् नमस्कार याना बिज्याना?

उपगुप्त स्थविरं – मारदेव! छन्त नमस्कार यानागु जा मखुले, जिं जा श्रावकपिं सहितं तथागतयात धकाः नमस्कार याना धकाः धया बिज्यात।

उगु बखतं निसें मारदेव नं तथागतया शासनय् श्रद्धाचित्त उदय याना थःगु भूवनय् ल्याहाँ वन।

अनंलि उपगुप्त सहितं सकल अरहन्तपिं च्वना विचाः याना बिज्यात कि अशोक महाराजां धात्थेंहे थःमं दयूके ब्यूगु ८४००० चैत्य व विहार फुकं दृष्टान्त जुइक थःगु मिखां खन धाःसा तथागतया शासनय् भ्कनहे तच्वंक निश्चय जुइ। थथे विचाः याना थथःगु ध्यानय् प्रवेश जुया व इद्धिविध अभिञ्ञाण (दिव्यज्ञान)या प्रभावं दिशाविदिशा सकभनंहे चलमचल्ल जुइक खने दइगु लोक विवरण धैगु ऋद्धि प्रातिहार्य याना क्यना बिज्यात। उगु बखतय् राजायात गजागु जुल धाःसा अशोकाराम विहारय् च्वना प्यंगू दिशासं छचाखेरं स्वगु बखतय् महा समुद्र थ्यंकं जम्बूद्वीप छगूलिं, हानं थम्हं स्थापना याके बियागु ८४००० चैत्य व विहार फुकं थःगु ल्हाते तया स्वयेथें साक्षात् जुइक प्रत्यक्ष खने दया वगु बखतय् न्हापायासिनं अधिक प्रीति प्रमोदानन्द उदय जुया जम्बुद्वीप छगुलि गुलि लाभ जूगु खः उलि धन सम्पत्ति पूजा संकल्प याना पुनर्वार धातुचैत्य राजयात परमार्थ दान हिसाबं पूजा यायेत थःगु शरीरय् कपासं हिना सुगन्ध तैलं लुना, म्ह छम्हं महादीप छ्वयेका पूजायात। उगु शरीर प्रदीपयागु अग्नि ज्वालानं मनुष्य तँनंतं च्वना न्हेम्ह च्वनीबले गपायूजा जुइगु खः उलिहे तजायक ज्वाला थाहाँ वनाच्वन। अशोक महाराजानं इतिपि सो भगवा आदि बुद्ध गुणयात अनुपूर्वक एकाग्र चित्तं स्मरण याना प्रीति प्रसन्न सोमनस्स जुया संहे मसंसे च्वनाच्वन। उगु हिसाबं च्वना च्वंसानं अग्नियागु तापं शरीरय् छुं डाह मजू। शरीरयागु अंगप्रत्यंग छुं छगूहे दग्ध मजुसें गोसित चन्दनं लेपन याना तयागुर्थे सिचुसे जक च्वनाच्वन। थुगु प्रकारं न्हेन्हु तक पूजा भाव याये धुंका, सुगन्ध नीरनं स्नान याना आभरणालंकारं अलंकृत जुसे मन्त्री अमात्यादि परिवार सहितं चैत्य राजयात स्वचाक परिक्रमा याना पूजा भाव यायेधुंका भिक्षु सङ्घपिन्त भोजनादि दानप्रदान याना, धर्मकथा न्यना, कर्तव्य कार्य समाप्त याना राजभवनय् ल्याहाँ वन। इति।।

https://dhamma.digital

यन्त्र शिल्पिया नाश

पुर्वोक्त हिसाबं अजातशत्रु राजां यन्त्र चक्रं कठिन पूर्वक स्थापना याना तःगु शरीर धातुयात अशोक राजां लिकया ८४००० चैत्य स्थापना यात धैगु समाचार योम नगरया राजां सिया व यन्त्र सुनां स्यंकल? धकाः मन्त्रीयाके न्यन।

मन्त्री – महाराज! न्हापा थन शिल्पविद्या सयेक वःम्ह शिल्पिया शाखा सन्तान छम्ह पातलिपुत्र नगरयू दयाच्वन। वंहे उगु यन्त्र स्यंका बिल महाराज! वइत, अथे तयातये मजिल।

राजां – अथे जूसा वइत नाश याना छ्वयेगु विचाः यायेमाल। तुरन्त सामाग्रि दयूकेबिल। नँ (लौहमय) नरमूर्ति दयेका तलवार ज्वंका उके भूत दुबिका नँ यागु बाकसे सोत्थना, चायूके मजीक यन्त्रं पुसातिना रत्न दुगु बाकस धकाः अशोक राजायात चढे यानाहल। अशोक महाराजं नं चढे यावपिन्त इनाम बिया छ्वत। यन्त्र विद्या सःम्ह कालिगरयात सःतके छ्वया बाकस चायूके बिल। उम्ह कालिगरं थःगु बुद्धिं विचाः याना स्वबले रत्न दुगु बाकस मखु धैगु सिइका राजायाके बिन्ति यात – महाराज! थ्व जा रत्नयागु बाकस मखु। केवल जितहे नाश यायेगुया नितिं जक बियाहःगु खः महाराज! जित रक्षा याना बिज्याहुँ। वर्तमान समययू जिथें जाम्ह भूतावाहन यन्त्र शिल्पि थ्व जम्बुद्वीपयू दइ मखु। हानं मेपिं थ्व जम्बुद्वीपयू वयेत नं असम्भव। महाराज! थ्वहे विद्याया लागि जिमि तापा आजु योम नगरयू वना सेका सिइका थःगु प्राण समेतं त्याग याना यत्न युक्तिं जक थ्व देशयू थ्यंका तःगुखः। महाराज! आः इमिसं थन जि छम्ह दनिगु सिइका जितहे नाश यायेगुया कारणयू छ्वया हःगु खः। महाराज! सेवक जित करूणा तया बिज्याहुँ।

अशोक राजां – छं छायू धन्ना कया? थ्व बाकस छन्त छ्वया हःगु जा मखुले। थ्व जा जित बियाहःगु धकाः खः। छन्त थ्व बाकसं गथे नाश याइ।

शिल्पिं – महाराज! थुकि दुने भूत दुबिका तःम्ह तलवार ज्वना च्वंम्ह लौहमय नरमुर्ति दु। थ्व बाकस चायूकलकि व पिहाँ वया जित नाश याना ल्याहाँवनी।

अशोक राजां – थुकि थुजागु दु धकाः छं गथे सिल?

शिल्पिं – महाराज! अमिसं युक्ति याना बाकस दयेका हःगु लक्षण स्वया जिं सिइका कया।

अन राजां मन्त्री नापं सल्लाह यात – मन्त्री! शिल्पिं धाःसा अथे धाल। आः थुकि छु उपाय याये माली?

मन्त्रीं – महाराज! व कालिगरयागु खँ भीसं गथे विश्वास यायेगु वं छु स्यू? गन अन योम नगरं नसें आदर पूर्वक मान तया चढे याना हःगु बाकसयू रत्नहे जुइ माःगु खः। गनया भूत तया हइ?

पुनर्वार शिल्पिं अथेहे बिन्ति यात।

मन्त्रीं शिल्पि याकेतुं न्यन – अथे जूसा गथे याये माली ले?

शिल्पिं – महाराज! थ्व बाकस जा तच्वकं मिछ्वयेका मिया राशयू वांछ्वये मा।

अन मन्त्रीं महाराजयागु ख्वाः स्वया बिन्तियात – महाराज! थ्व मनू थुजागु यन्त्र मन्त्र विद्या सःम्ह जुया नं नाना प्रकारया शंका याना भय कया च्वनी। वं धाःथें गबले जुइ?

अन अशोक महाराजं मन्त्रीयागु खँयू विश्वास याना कालिगरयात आज्ञाबिल – हे शिल्पि! उके दुने छुदु छु मदु छं चायेका स्वगुहे मखुनि, सिर्फ थथे अथे धकाः जक हालाच्वन। तीजक छक्व चायूकानी स्वरे?

अन कालिगरया मती हरेस नया, भ्कासुकालतसे प्राणयात निराश याना, थःगु छेँ वना स्त्री पुत्रपिन्त धन सम्पत्ति बीमागु बिया कार्य कर्म सिधेका राजाया थास वया, राजाज्ञानुसार उगु बाकस ज्वना त्रिरत्नयागु गुण स्मरण याना अनित्य दुःख अनात्मायागु भावना लुमंका, मन्त्र विद्यां बाकस चायूकल। चायूके वं दुने च्वंम्ह नरमूर्ति पिहाँ वःबले शिल्पियात नच्चुसे च्वंक त्या त्या ख्वा ख्वा याना योम नगरयू तुं ल्याहाँ वन।

नरमूर्ति बाकसं स्वाराक्क पिहाँ वगु बखतयू अशोक महाराज नं थारा नुया ग्यानाच्वन। लीपा नरमूर्ति ल्याहाँ वनाली राजां मन्त्री अमात्यपिंसं धागु खँयू विश्वास यानागुलिं अमूल्यम्ह शिल्पि छम्ह नाश जुल धकाः पश्चाताप यानाच्वन।

https://dhamma.digital

महिन्द्र व सङ्घमित्राया प्रव्रज्या

छन्हु अशोक महाराजा चतुरंगी सेना सहित याना अशोकाराम विहारय् वना सङ्घपिनि सन्मुखय् उपस्थित जुया बिन्ति यात – भन्ते! वसपोल त्रिलोकया नाथ सम्यक् सम्बुद्धया शासनय् न्हापानं सेवक जिंथें महत परित्याग, दान पूजा याना वःपिं सूं दुला?

अन सङ्घपिंसं मौग्गलिपुत्र स्थविर तिस्सयात न्ह्यः चिय्का बिल। मौग्गलि पुत्र स्थविरं राजायात उत्तर बिल – दायक महाराज! झीम्ह शास्ता गौतम तथागतया पालंनिसें थौं तक तथागतया शासनय् महाराजंथें महत्परित्याग दान पूजा याना वंपिं सुंहे मदुनि। महाराजयागु कृत्तिहे श्रेष्ठोत्तम जुयाच्वन।

थुलि मोग्गलिपुत्र यागु वचन न्यना राजाया चित्तय् हर्ष प्रफुल्ल जुया पुनर्वार बिन्ति यात – भन्ते! अथे जूसा जित शासन दायाद अंश भाग प्राप्त मजुइला?

मौग्गलिपुत्रं – महाराज! थुलि दान पुण्य याना शासन दायाद प्राप्त जुइगु खँ छखे तया थ्व मर्त्यमण्डलया भूमिंनिसें ब्रम्हलोक थ्यंकं चतुप्रत्ययादि धनरत्नया राश तया दान बिल धाःसानं तथागतया शासनय् शासन दायाद प्राप्त जुइमखुनि।

राजां – भन्ते! छु पुण्य कार्य यासा जित शासनदायाद प्राप्त जुइ?

स्थविरं – दायक महाराज! थःथपिनि पुत्र पुत्रीपिं तथागतया शासनय् यथाविधिं प्रव्रज्या कायेकल धाःसा जक शासन दायाद प्राप्त जुइ।

अन राजाया मती – जिगु थ्व दुर्लभ नरजन्म जुयागु सार जुइक, दुर्लभगु तथागतया शासन दायाद प्राप्त यायेया लागि थुलि तक महत्परित्याग दान प्रदान पूजा भाव यानांहे शासन यागु छुं अंश प्राप्त मजूनि धासेंलि आः जिं छु याये माली। धकाः विचाः याना उखें थुखें स्वगु बखतय् पुत्र महिन्द्र कुमार थःगु समीपय् च्वना च्वंम्हयात स्वया विचाः यातकि – युवराज जुयाच्वंम्ह किजा तिस्सकुमार प्रव्रजित जुसेंलि थ्व जिम्ह पुत्र महिन्द्रयात युवराज पद बिये धकाः विचाः दुगु खः अथेनं युवराज पदयासिनं भिक्षुयागु पदहे महोत्तम जुयाच्वन। धकाः विचाः याना पुत्र मन्द्रियात धाल – प्रिय पुत्र! छं प्रव्रज्या ग्रहण यायेगु समर्थ दुला?

महिन्द्र कुमारयानं ककाम्ह युवराज तिस्स भिक्षु जूसें निसेंहे जिनं भिक्षु जुइदेमा धकाः प्रार्थना याना च्वंम्ह जुयानितिं पिता अशोक महाराजं न्यंगु बखतय् महिन्द्र कुमारया मती अत्यन्तहे हर्षचित्त उदय जुया पितायात प्रत्यूत्तर बिल। पिता! जि प्रव्रजित जुइगु समर्थ दु। जित प्रव्रजित याना पिताया याकनं शासन दायाद प्राप्त याना बिज्याहुँ।

अनंलि राजां थःम्ह पुत्रि सङ्घमित्रायाके न्यन – प्रिय पुत्री! छनं प्रव्रजित जुइगु इच्छा दुला?

सङ्घमित्रां – भो पिता! जिम्ह स्वामि अग्गिब्रम्हा भिक्षु जूसां निसेंहे जि नं भिक्षुणी जुइगु प्रार्थना याना च्वनागु दु।

अन राजांनं पुत्र पुत्रीपिनिगु श्रद्धाचित्त खना अत्यन्त सन्तोष जुया भिक्षुसङ्घपिंके प्रार्थना यात – भन्ते! थ्व महिन्द्र कुमार व सङ्घमित्रा धयापिं निम्ह जिगु हृदयया अलंकार याना तयापिं खः। थुमित तथागतयागु शासनय् प्रव्रजित यानाव सेवक जित शासनदायाद पावे जुइमाल। अले उगु प्रार्थनायात सङ्घपिंसं स्वीकार याना बिज्यात।

अन मोग्गलिपुत्र स्थविर उपाध्याय जुया, महादेव स्थविरं शरण गुण दशशील बिया मज्झन्तिक स्थविरं अनुशासक गुरू जुया २० दँया उमेरय् महिन्द्र कुमारयात उपसम्पन्न भिक्षुया पद बिया बिज्यात। प्रव्रजित कार्य समाप्त नं जुल महिन्द्र भिक्षु नं चतुप्रतिसम्भिदा सहित अरहन्त फल प्राप्त जुल।

सङ्घमित्रा कुमारी छम्ह १८दँ जक दुम्ह जुया नितिं उपसम्पदा जुइ मज्यूनिगु जुया श्रामणेरी जूगु जुल। सङ्घमित्रा श्रामणेरीया उपाध्यायी धम्मपाली थेरी, शरण गुण व दशशील ब्यूम्ह गुरू आयुपाली थेरी थुगु प्रकारं पुत्र पुत्रीपिन्त प्रव्रजित याःगु जुल।

https://dhamma.digital

उगु बखतय् राजाया अभिशेक जूगु ८दँ दुगु जुयाच्वन। बुद्ध सम्बत २२५ साल जुयाच्वन। अनंलि आयुष्मान महिन्द्र थःम्ह उपाध्याय गुरूया नापं च्वना बुद्ध वचनामृत त्रिपिटक ग्रन्थ स्वदँया भित्रे थेरवाद सहितं सेका दोलछिम्ह सङ्घपिनि (पामोक्ख) जुल।

अशोक महाराजाया अभिषेक कया ८दँ दुगु बखतय्, कोन्तिपुत्र तिस्स स्थविर परिनिर्वाण जुया बिज्यात।

वसपोल कोन्तिपुत्र तिस्स स्थविर दाजु किजा निम्हयागु गजागु खँ दु धाःसा पातलिपुत्र नगरयाम्ह व्याधा छम्ह बनये चाह्यु वंबले कोन्ति धैम्ह किन्नरी नापं समागम (मिस्रित) जुया, वया पाखें पुत्र निम्ह जन्म जुल। उकें कोन्तिपुत्र तिस्स धयाम्ह ज्येष्ठम्ह जुल। सुमित्र धैम्ह कनिष्ठम्ह पुत्र जुल। अपिं पुत्रपिं निम्हं अशोक महाराजं प्रतिपालन यानातल। वैश दया वर्सेलि महावरूण स्थविर धैम्ह अरहन्त भिक्षुयाथाय् लःल्हाना प्रव्रज्या बिया ता मदुवंहे खुगू अभिञ्ञाण सहितम्ह अरहन्त जुल। लीपा छन्हु कोन्तिपुत्र स्थविरयात तच्वगु वायुरोग जुया भैषज्यार्थ घृत छगू (पास) चमचाहे लाभ मजुया किजाम्ह सुमित्र स्थविरं पातलिपुत्र नगरय् सकभने चाचाहिला पिण्डाचारया वनंहे नं लाभ मजुया ल्याहाँ बिज्यागु बखतय् थुखे दाजुम्ह स्थविर आकाशय् थाहाँ वना बज्रासन याना सङ्घपिन्त अप्पमाद धर्म उपदेश बिया तेजो धातु समापत्ति ध्यानय् च्वना परिनिर्वाण जुया बिज्यात।

थुगु समाचार अशोक महाराजां सिया अपशोच याना धाल – अहो! गजागु अपशोचगु खँ जुल। शासनय् प्रसन्न जुया मजुइमागु छु दु? धकाः संवेग उत्पन्न जुया नगरया प्यंगू दिशासं तःतःधंगु पुष्करणी प्यंगू दयेका, छगू पुष्करणी घृत, छगू पुष्करणी कस्ति, छगू पुष्करणी चिकं, छगू पुष्करणी शाखः परिपूर्ण याना भैषज्यार्थ सङ्घपिन्त दान धकाः संकल्प याना तल।

थ्वहे खँयात कैचि आचार्यपिनि मतय् थथे धयातलकि – यन्त्र मन्त्रं निर्मित गरूड गया कट्टवाहन राजकुमारी बन विहार यानाच्वंगु बखतय् पातलिपुत्र नगरया व्याधां नापलाना, परस्पर प्रेम प्रीति जुया संगम जूगुलिं कुण्डपुत्र व सुमित्र धयापिं निम्ह पुत्र पैदा जुल।

हानं कोन्तिपुत्र स्थविर निर्वाण जूगु खँ नं दीपवंश धैगु ग्रन्थय् धया तलकि – कुण्डपुत्र तिस्सया घालय् बिच्छें न्यागुलिं परिनिर्वाण जुल।

अशोक महाराजाया राजधानी पातलिपुत्र नगरय् प्यखे कुने प्यंगू ध्वाका दयाच्वन। छगू छगू ध्वाकाय् छगू छगू दिशां पोटा उठे जुया वयाच्वंगु सुवर्ण मुद्रा छगू छगू लक्ख दुगु जुल। हानं देश नगरय् न्याय निसाप छिने यानाच्वंगुया पानसुपारी धकाः न्हिं छगू लक्ख आमदानि जुयाच्वन। थुगु न्यागू लक्ख सुवर्ण मुद्रा मध्यय् ८४००० चैत्ययात पूजा सामान (धूप, दीप) यात धकाः छगू लक्ख, भिक्षुसङ्घपिन्त छगू लक्ख, त्रिपिटक विद्यार्थी भिक्षुपिन्त छगू लक्ख, हानं प्यंगू पुष्करणीस घृत, कस्ति, चिकं, शाखयात धकाः छगू लक्ख, निग्रोध श्रामणेरयात छगू लक्ख। थ्व न्यागू लक्ख सुवर्ण मुद्राद्वारा सर्वदाहे शासनयागु सेवा यानाच्वन।

हानं देवतापिंसं चढे याये हःगु वस्त्रयागु चीवर दयेका दच्छिया स्वको किसिम्हे क्वबीका निग्राध श्रामणेरयात दान बियाच्वन। उगु बखतय् जम्बुद्वीपय् च्वंपिं भिक्षु सङ्घपिनि सेवन याइगु चीवर आपाहे निग्रोध श्रामणेरयागु चीवर जुयाच्वन। थुगु प्रकारं तथागतया शासन उन्नति जुया वंसेलि यः यः थें सनाजुइ माःपिं मिथ्यादृष्टि तैर्थिकपिनि पूजा सत्कार लाभ जुयाच्वंगु फुकं हानि जुया वन। अर्थात अनेक प्रकारं धर्माचरण याना, अनेक प्रकारं ज्ञानोपदेश याना जूसानं तैर्थिकपिनिगु मार्गयासिनं तथागतयागु ज्ञान मार्ग आपालंहे परिशुद्ध धैगु सिका, विचारवान ज्ञानीजनपिंसं तथागतया शिष्यपिन्त प्रशंसा याना तथागत यागु शासनय् निश्चय याना हःगुलिं मिथ्यादृष्टितसें नं भिक्षु सङ्घपिंथाय् वया वया छलकपटं प्रव्रजित जुया जुया जिपिं नं तथागतया शिष्य भिक्षुपिं खः धकाः यः यः थें नियम याना लोकपिन्त नाना प्रकारं असत्मार्ग क्यना, सद्धर्मयात असद्धर्म धका, असद्धर्मयात सद्धर्म धका, हानं सत्मार्गयात असत्मार्ग धका, असत्मार्गयात सत्मार्ग धकाः तथागतयागु सदुपदेशयात उल्टा पुल्टा याना कना उपदेश बिया बिया उपासक उपासिकापिन्त थःथःपिनि जजमान धकाः नाला कलंक पिकया जुयाच्वंपिं धूर्त भिक्षुतयूत सङ्घ भिक्षुपिंसं सङ्घ खः धकाः स्वीकार मया। उज्यापिं दुष्टतयूत प्रव्रज्या नं मब्युसेंलि तैर्थिकतय् थः थःहे विधि मदुसा नं यः यः थें मुण्डन याना ह्याउँक

https://dhamma.digital

म्हासुक वस्त्र रंगे याना, धारण याना उखें थुखें विहारयू वना वना भिक्षुसङ्घपिनि यायाथें उपोषथ पवारण याइगु थासयू द्वाहाँ वना नापं नापं च्वना सना जुल। अपिं नापं उपोसथ पवारण मयासे भिक्षुसङ्घपिं अलग च्वनाच्वन।

तृतिय संगायन

अनंली महामोग्गलिपुत्त तिस्स धयाम्ह स्थविरं – लिपा तच्वगु कलंक ल्वापु जुइ धकाः सिइका आयुष्मान महिन्द्रयात सकल सङ्घपिं लः ल्हाना थः जक अहोगंगा धयागुया समीपयू बिज्यानाच्वन। विहारयू कलंक याना जूपिं तैर्थिक भिक्षुपिंसं त्रिपिटक ग्रन्थादि नियमयात सयूके सिइकेगु छुं छुंहे वास्ता मयासें यः यःथें आचरण याना सना जुयाच्वन। गुलिसेनं याग होम याना जुल। गुलिसेनं पञ्चाग्नि व्रत याना जुल। गुलिसेनं सूर्य भक्ति, गुलिसेनं अधर्मवादी दन्तकथा शास्त्र दयेका, थःथः कतिलागु खँ मिले याना सद्धर्म उल्टा पुल्टा याना उपदेश कना शिक्षा बिया बिया जुयाच्वन। उकिया नितिं आर्यसङ्घ भिक्षुपिंसं नियमयू बिरूद्धपिं तैर्थिक भिक्षुपिं नापं उपोसथ पवारणदि याये मजिया अशोकाराम विहारयू न्हेदँतक उपोसथ पवारणादि कर्म चले मजूगु जुयाच्वन।

थुगु समाचार अशोक महाराजं सिया अमात्य छम्हेसित सम्बोधन याना आज्ञाजुल – हे अमात्य! छ विहारयू वना भिक्षुपिनिगु कलहयात, साम्य याना भिक्षुपिं सकलें मिले जुया उपोसथ कर्म या धकाः धाहुँ।

अमात्यं धाःसा बांलाक कारण बुझे मजुया राजायाके पुनर्वार न्यने नं मछाला मेम्ह अमात्यया थास वना राजां धागु खँ सल्लाह यात। मेम्ह अमात्यया मती लोकजनपिनिगु झगडा छिने यायेथें मखँ जुइ धकाः भालपा धाल कि – पासा! गथे गां गामे खुया लाका डाका मारे याना जुइपिं लोकजनपिन्त, हानं परजनयात दुःख कष्ट बिया हायूका जूपिन्त हानं राजायागु राज ताकेयाना जूपिन्त, अथवा राजायात हेपे याना देश ग्राम स्यंका जूपिन्त, कलंकपिकया उपद्रव याना जूपिन्त बाकि साकि मतसें जीव दण्ड याइ। वथेंतुं छनं विहारयू वना कलंक उपद्रव याना सनाजूपिं भिक्षुपिन्त नं बांलाक मिले जुया बांलाक ज्या खँ चलेया धकाः धा। यदि धयानंहे मिले मजुल धाःसा मिले मजूपिन्त तलवारं छेदन याना थकि धकाः अर्ति बिया छ्वत। अमात्यं नं वहे खँ सदर याना अशोकाराम विहारयू वन। वना भिक्षुपिन्त धाल – हे भिक्षुपिं! छिपिं छायू कलह याना कर्तव्य कार्यहे नं मयासे ल्वाना जुया? ल्वायूमते मिलेजुया उपोषथादि कर्तव्य कार्य या।

अन आर्य सङ्घपिंसं धाल – जिपिं जा अपिं तैर्थिकपिं नापं उपोसथ कर्म याये मखु। अले अन अमात्यं विचाः छुं मयासें तं पिकया आर्य श्रावकपिन्त – थपिंहे का कलह पिकया च्वंपिं, जिमिसं धैगु खँ हे मन्यंपिं धकाः ज्येष्ठ कथं नसें न्यना न्यना तलवारं शिरच्छेदन यायां यंकूगु बखतयू न्हापा युवराज जुयाच्वंम्ह तिस्स स्थविरं खना विचाः याना बिज्यात कि – राजां जा थपायू च्वतं अत्याचार कदापि याइमखु। थ्वजा निश्चय नं थ्वहे मुर्खम्ह अमात्ययागु भूल विचाः जुइमा धकाः थःगु ऋद्धिद्वारा अमात्यया लिक्क च्वंगु आसनयू थ्यंक बिज्यात। अन अमात्यं युवराज भिक्षुयात घात याये मछाला ल्याहाँ वया अशोक महाराजा याके बिन्ति यात – महाराज! जि विहारयू वना भिक्षुपिन्त मिले जुया उपोसथया धकाः धयानं मयासें अत्येरी जुयाच्वंपिं भिक्षुपिन्त क्रमशः शीरच्छेदन यायां वनागु युवराज भिक्षुया थायू तक थ्यन, आः थुकि गथे याये माली धकाः न्यन।

अमात्य यागु थुगु कुशब्द न्यना मात्रं राजाया हंशं थायू त्वता, म्हछम्हं थररं खाका, आतुर जुइका तः तःग्वेक मिखाकना ल्हा ब्वे ब्वे श्याना तमं तमं धालकि – रे रे मुर्ख! निर्बुद्धि चन्दाल! छन्त जिं छु धया छ्वयागु? आम भिक्षुपिन्त प्राण घात या धकाः सुनां धाल? छन्त जिं छु भिक्षुपिन्त प्राणघात याना थकि धालला? छं सुयागु खँ न्यना भिक्षुपिन्त प्राण घात यानागु? हाय! हाय! का का थ्व मुर्ख अमात्यं सत्यानाश यात। आः गथे याये धकाः वाथाक्क दना हतपतं न्ह्यःनेसंतुं दुपिं सेवकपिं मुंका तुरन्त विहारयू वना भिक्षुसङ्घपिंके ल्हात जोजलपा बिन्तियात – भन्ते गुरूपिं! छलपोलपिनि सेवक जिं भिक्षुपिन्त, प्राण घातया धकाः धयागुहे मदु थ्व मूर्ख अमात्यं थथिंजागु अनर्थ यात। आः थ्व अघोर भयंकर पाप सुनां भोग याये माली थें? स्वइत थ्व पाप लगे जुइ?

https://dhamma.digital

अन गुलिं गुलिं स्थविरपिंसं धाल कि – राजायागु वचनंहे यदि अत्याचार यागु खःसा राजांहे भोग याये माली।

गुलिसिनं धालकि – राजायात नं अमात्ययात नं निम्हेसितं पाप लगे जुइ।

गुलिसिनं धाल कि – राजाया भिक्षुपिन्त घातक यायेगु मतीहे मदु राजां स्यूगुहे मखु थ्वजा वहे मुर्ख अमात्ययागु कुविचारं जक अत्याचार यागु खः। थुकि राजायात पाप लगे जुइमखु।

थुगु प्रकारं गुलिसेनं गथें, गुलिसेनं गथें धागुलिं राजाया मती झं आकुल ब्याकुल जुया शंसय निवारण मजूगुलिं भयंकरगु पाप जक न्ह्यःने खनाच्वन, तसर्थ मन शान्ति मजुया पुनर्वार सङ्घपिंके बिन्तियात – भन्ते गुरूपिं! छलपोलपिनि सेवक जित थुगु तच्वगु शंसयाग्निं डाह जुयाच्वंगुयात सुनां शान्त याना बिइ? हानं थुगु शासनयू नं कलंक मदयेक सुनां साम्य याये फइ?

सङ्घपिंसं धाल – महाराज! दायक महाराजाया मती च्वंगु शंसयाग्नि शान्त यायेगु व शासन कलहयात शाम्य याये फुम्ह जा मोग्गलिपुत्त स्थविर जक दु। वसपोल धाःसा अहोगंगापाखे बिज्यानाच्वन।

उखुन्हुहे राजां देालछि भिक्षुपिनि नायक जुयाच्वंपिं सङ्घनायक प्यम्ह व हानं दोलछि सेनाया अफिसर जुयाच्वंपिं प्यम्ह सेनापति सहित परिवारपिं सकल छ्वया मोग्गलिपुत्त स्थविर निमन्त्रणा याके छ्वत। इपिं सकलें बलवेगं वना अन थ्यंका धाल – कानु छलपोलयात स्वयं राजांहे सःता हगु जुयाच्वन। तसर्थ भति याकनं बिज्याहुँ नु! स्थविर मोग्गलिपुत्त तिस्सं स्वीकार याना बिमज्या। निमन्त्रणा याः वःपिं ल्याहाँ वया राजायात बिन्ति यात। पुनर्वार राजां धर्मकथिक च्याम्ह व सेनापति च्याम्ह परिवार सहितं छ्वयाबिल। अथे नं बिमज्या। बिमज्यासेंलि अशोक महाराजां पुनर्वार सङ्घपिंथायू वना बिन्तियात – भन्ते! छलपोलपिनि गुरू महास्थविरयात सेवक जिं निको तक निमन्त्रणा याके छ्वये धुन, अथे नं बिमज्या आः गथे याये माली?

सङ्घपिंसं – निमन्त्रणा या वःपिंसं सादर भावं निमन्त्रणा मयासे अनादर भावं निमन्त्रणा यात जुइ, उकिं बिमज्यात जुइमा।

राजां – गुगु प्रकारं सादर यासा बिज्याइ?

भिक्षुपिंसं – महाराज! वसपोलयात गुगु प्रकारं सादर यायेमा धाःसा सरासर वना न्हापां वन्दना यायेगु, अनंलि कुशल प्रश्न न्यनेगु, अनंलि गथे धायेगु धाःसा – भन्ते! तथागतया शासनयू तच्वतंहे कलह उत्पात जुयाच्वन। थुगु उत्पात शान्तार्थ सकल लोकयात हितकर जुयाच्वंगु शासनया उन्नति यायेत कृपा तसे सहायता याना बिज्याहुँ, धकाः प्रार्थना यायूवं वसपोलं करूणा तया सहायता याना बिज्याइ।

थुलि युक्ति न्यना अशोक महाराजां धर्मकथिक १६म्ह व सेनापति १६म्हेसित उगु युक्ति स्यना, पुनर्वार निमन्त्रणा याके छ्वत।

पुनः हानं राजां सङ्घपिंके न्यन – वसपोल स्थविरया उमेर गुलिति दत जुइ?

सङ्घपिंसं – ७२ दँया बृद्ध महास्थविर।

राजां – भन्ते! वसपोल ताम्नान् आदि याने आरोहण याना बिज्याइला?

सङ्घपिंसं – वसपोलं छुंहे यान आरोहण याना बिज्याइमखु।

अथेजूसा दुंगा यागु प्रबन्ध यायेमाली। धकाः आपालं दुंगा मिले याना बांलाक छगू दयेका छ्वयाबिल।

निमन्त्रणाया वःपिं अन थ्यंका वन्दना याना सादर पूर्वक राजां स्यना हःथें बिन्ति यात।

अन मोग्गलिपुत्त स्थविरं मती विचाः लुमंका बिज्यात कि तथागतया शासन उन्नति यायेया निति्हे जि ब्रम्हलोकं च्युत जुया क्वहाँ वया भिक्षु चर्या ग्रहण याना च्वनागु खः, धैगु विचाः लुइका निमन्त्रणा स्वीकार याना बिज्यात। कानु! थथेंहे वये धकाः लःचाले यायेगु चालनी छगू जें घाना प्रस्थान याना बिज्यात। क्रमशः पातलिपुत्र नगरयू थ्यनी खुन्हु चान्हे अशोक महाराजाया गजागु स्वप्न खनाच्वन धाःसा आकाश मार्ग श्वेतवर्णम्ह हस्तिराज छम्ह वया राजाया शिरं नसें जवगु लप्पा थ्यंकं श्वाथ पित्तु पिया च्वन, धकाः म्हनाच्वन। प्रातकाल जुसेंलि स्वप्न परिक्षकपिं सतके छ्वया स्वप्न यागु फल न्यन। स्वप्न परिक्षकं उत्तर बिल कि – महाराज! श्वेतवर्णम्ह हस्तियागु लक्षणं छलपोल याथायू श्वेतचित्तम्ह अरहन्त भिक्षु छम्ह बिज्याइ। हानं पित्तुप्यूगु थेंतुं अरहन्त भिक्षुं नं महाराजयागु बाहुस स्पर्श याना बिज्याइ, थथे धायू धुंका ताउ मजावं महास्थविर नं थ्यंक

https://dhamma.digital

बिज्यात धैगु समाचार न्यने दत। राजानं हतपतं गंगाया तीरय् वना, वने ज्यूथाय् तक लखे क्वाहाँवना स्थविरं न्ह्याय् दयेक ल्हा बिल। स्थविरं नं राजायागु ल्हाज्वना बिज्यात। स्थविरं राजायागु ल्हाज्वंगु खना (अष्टपहरियां) जुजुयागु तलवार ज्वना च्वंम्हं स्थविरयागु शिरच्छेदन याये धकाः तलवार ज्वना वगु बखतय्, लखे किपालु खना अशोक महराजं – हेहे! होसया! छं न्हापा नं मूर्ख अमात्यं अत्याचार यागुलिं थौं तक जिगु चित्त शान्त मजूनि। छ नं अविचारगु ज्या यायेत्यनाला? धकाः हक्का, राजां स्वयं थम्हंतुं स्थविरयात लँ क्यना उद्यानपाखे बिज्याकल।[70] बिज्याका छचाखेरं सूर बीरपिं सैन्य पहरा तया राजां स्वयं थमंहे स्थविरयात तुति सिका हुया अलग लिचिल। लिचिला राजाया मती स्थविरयागु शक्ति परिक्षार्थ विचाः लुइका बिन्ति यात – भन्ते! छलपोलया सेवक जिं प्रातिहार्य छक्व स्वयेगु अत्यन्त इच्छा जुयाच्वन।

स्थविरं – दायक महाराजाया गजागु प्रातिहाय स्वयेगु इच्छा जुल?

राजां – भन्ते! थ्व महापृथ्वी कम्प जुइगु छक्व स्वयेगु इच्छा जुयाच्वन।

स्थविरं – छु महाराजाया मती सम्पूर्ण महापृथ्वी कम्प जुइगु स्वयेगु इच्छा लाकी, छुं छकुचा भुमि जक कम्प जुइगु स्वयेगु इच्छा?

राजां – भन्ते! कम्प मध्यय् दके थाकुगु गुगु?

स्थविरं – जिं छगू महाराजायाके न्यने – जलं पूर्ण जुयाच्वंगु भाण्डय् सम्पूर्ण जल कम्प जुइगु थाक्वीला कि? बच्छि जक कम्प जुइगु थाक्वी?

राजां – बच्छि जक कम्प जुइगु थाक्वी।

स्थविरं – अथेहे तुं महाराज! भूमि नं छकूचा कम्प जुइगु थाक्वी धकाः सिइकि।

राजां – अथे जूसा भन्ते! भूमि छकुचा कम्प जुइगु स्वयेगु इच्छा। धकाः बिन्ति यात।

स्थविरं – अथे जूसा महाराज! छगू योजन यागु स्थानस छचाखेरं चिण्ह तया, पूर्व दिशापाखे रथयागु घःचा निचा दुने, निचा पिने तयेका ति, दक्षिण दिशापाखे निपातुति दुने, निपातुति पिने लाक अश्व छम्ह थनाति, पच्छिम दिशापाखे छपा तुति दुने छपा तुति पिने तयेका, पुरूष छम्ह थना ति। उत्तर दिशापाखे भाण्ड छगुलि जलं पूर्ण याना बच्छि बच्छि पर्दा खुया ति धकाः प्यंगू दिशाय् सं प्यता वस्तु तयेका बिज्यात। अनंलि स्थविरं अभिञ्ञाणया पाद जुयाच्वंगु चतुर्थ ध्यानय् प्रवेश जुया ध्यानं दना चिण्ह तया तक्कया भित्रय् भूमिकम्प जुइगु अधिष्ठान याना बिज्यात। अधिस्थान याना मात्रं चिण्ह दुगु प्यंगु स्थानया भित्रय् तच्चकंहे कम्प जुया प्यखे कुने तया तःगु चिण्ह बच्छि जक कम्पया दिनि दिनि खाना कम्प जुयाच्वन। चिण्हया पिने छुनं भतिचाहे कम्प जुगु मखु। थजागु प्रकारं आश्चर्यगु प्रातिहार्य क्यना बिज्यात।

थुगु प्रातिहार्य स्वया राजा सहितं सकल लोकपिंसं – धन्य! धन्य! थ्वस्पोल धकाः प्रशंसा यात।

राजाया मती नं धन्य थ्वसपोल महास्थविर थ्वसपोलं जिगु शंसयाग्नि नं शान्त याइ। हानं शासनयागु कलह नं शाम्य याना उन्नति वृद्धि यायेगु समर्थ दुम्ह खः। धकाः सन्तोष जुसे मोग्गलिपुत्त स्थविर याके बिन्ति यात – भन्ते! छलपोलया सेवक जिं अमात्य छम्हेसित विहारय् वना उपोषथ कर्म याकि हुँ धकाः छ्वयागु, व मुर्खम्ह अमात्यं सत्यानाश याना वल। आः पाप स्वइत लगेजुइ?

स्थविरं – महाराज! व अमात्यं अत्याचार यागुलि छु दायक महाराजया मती सङ्घपिन्त घात यासां ज्यू धैगु विचाः दुला?

राजां – भन्ते! जिगु मती जा उजागु छुं नं मदु।

स्थविरं – महाराजाया चित्तय् सङ्घघात यायेगु कल्पना नं मदु, उजागु अत्याचार या धकाः अनुमति ब्यूगु नं मदुसा उके राजायात छुंहे दोष मदु। गुम्हसें यात, वइतहे उगु पाप लगे जुइ। थ्व खँया प्रमाण तथागतं उपदेशित तित्तिर जातकय् दु।

---

[70] उगु बखत यागु दस्तुर गथे धाःसा सुंगुम्हसेनं राजायागु हस्त ज्वनी वइत तलवारं पालेगु राजापिनिगु चारित्र जुयाच्वन। मोग्गलिपुत्र स्थविरनं उगु चारित्र स्यू, स्यूसानं छु या कारणय् ल्हा ज्वना बिज्यात धाःसा थुम्ह राजां जिके प्रश्नार्थ निमन्त्रणा यावगु खः तसर्थ थुम्ह राजा जिगु धमन्ते वासिक जिं थ्वइत सहायता बिइ योग्य खः धकाः विचाः याना बिज्यागु जुल।

https://dhamma.digital

व खँ थथे, परापूर्व कालय् श्री शाक्यमुनि जुया बिज्याइम्ह बोधिसत्त्व ऋषि प्रव्रजित जुया जङ्गलय् च्वनाच्वंगु बखतय् छगू (पच्चन्त) ग्रामय् ब्याधा छम्हसें तित्तिर धैम्ह पंक्षि लहिना चतुर जुइक स्यने कनेयाना तल, वहे तित्तिर पंक्षि यंका जङ्गलय् छगू स्थानय् तया उम्ह तित्तिरया छचाखेरं पाँय् छुना तल। उम्ह तित्तिर बराबर थःगु स्वभाव हाला च्वनीगु जुयाच्वन। अन मेमेपिं जंगलि तित्तिरपिं आपालं वइगु बखतय् वः लिसे पाँशय् तक्यनीगु जुयाच्वन। व पाँशय् क्यना च्वंक्क पंक्षितयूत व ब्याधां श्याना नइगु जुयाच्वन। छन्हु लिपा वहे तित्तिर ज्वना जङ्गलय् वना ऋषि यागु आश्रमया समीपेहे तित्तिरयात खाया थःमागु कार्य यानाच्वन। उगु बखतय् तित्तिरं ऋषियाके प्रश्नयात – भो तपस्वी! जित छगू तच्वगु शंसय जुयाच्वन गथे धाःसा जि थन जङ्गलय् च्वना थःगु सोर पिकया हाला च्वनेगु बखतय् थन जङ्गलयापिं तित्तिरतय् मती भी स्वजाति मित्र छम्ह हालाच्वन धकाः सकलें वइगु जुयाच्वन। वः लिसें ब्याधायागु पाँशय् क्यनीगु पाँशय् क्यनाच्वक्क तित्तिरयात ब्याधां श्याना नइगु। थ्व पाप जित लगे जुइला कि मजुइ?

ऋषिं धाल – तित्तिर! छं थाय् वःपिं मेपिं तित्तिरतयूत प्राणघात याकेगु मती दुलाकि मदु?

तित्तिरं धाल – जिकेजा उजागु मतीहे मदु। केवल जिजा थःगु स्वभाव अनुसारं हाला च्वनागु सम्म खः।

ऋषिं सूत्र ब्वना उत्तरू बिल –

सचे ते नत्थि चित्तं नत्थि पापं चेतयन्तमेवहि पापं फुस्सति, नाचेतयन्तस्स।

तदर्थ, तित्तिर यदि छं घातक यायेगु मती मदुसा छन्त पाप मदु। हिंसाचित्त दूम्हयातहे जक पाप लाइ तस्मात् हे तित्तिर! ज्ञानीजनपिंसं चेतना युक्तगु कर्मयातहे जक प्रधान धयातल। काय, वाक, चित्त यागु सम्पूर्ण कार्यस चेतनाहे मूल कारण जुयाच्वन।

उगु अवस्थाय् राहुलकुमार तित्तिर जुयाच्वन। गुम्ह ऋषि नं वर्तमान तथागतहे खः।[7]

हे महाराज! थ्वहे तित्तिर जातकयागु प्रमाणं सङ्घपिन्त घातक याकेगु चित्तेहे मदुम्ह राजायात नं उगु पाप लाई मखु धकाः सिइकि। थथे धया राजायागु शंसय म्हुया बिल।

राजाया मनय् शंसय रहित शान्तानन्द जुया न्हेन्हु तक वसपोल स्थविरयाकेहे तथागतयागु सदुपदेश न्यना यथार्थ रूपं सयूके सिइके याना अनं नं अशोकाराम विहारय् वना मतवाद मिलेजूपिं भिक्षुसङ्घपिं मुंका पुचः पुचः छखे छखे तया छगू छगू पुचः दुकया राजां प्रश्न यात – भन्ते भिक्षुपिं! तथागत छु मत् याम्ह खः?

इमिसं उत्तर बिल – भगवान तथागत सस्सतवाद खः।

जुजुं इमित छखे तया बिल।

हानं मेगु फौज दुकया न्यन।

इमिसं धाल – तथागत एकच्च सस्सतवाद।

इमित नं छखे तल।

एवं प्रकारं गुलिसिनं अधिच्च सस्सतवाद धाल। गुलिसिनं अमराविक्खेपवाद धाल। गुलिसिनं सञ्ञीवाद, असञ्ञीवाद, नेवसञ्ञीनासञ्ञीवाद, उच्छेदवाद, दिट्ठधम्म निब्बाणवाद, इत्यादि इत्यादि प्रकारं नाना भिक्षुपिंसं नाना प्रकार उत्तर बिल।

अन अशोक जुजुं तथागतयागु सद्धर्मयात यथार्थ थें स्यूम्ह जूयानितिं थ्व भिक्षुपिं निश्चयन तथागतया श्रावक शिष्यपिं मखु, मिथ्यादृष्टि तैर्थिकपिं धकाः सिइका असत भिक्षुपिं जुक्व मुंका श्वेत वस्त्रं पुंका गृहस्थी समानं याना विहारं पितिना छ्वत। व पितिना छ्वपिं मिथ्यादृष्टि तिर्थिकत लगभग ६०,००० दुगु जुयाच्वन।

अनंलि हानं मेगु फौज भिक्षुपिं दुकया प्रश्न यात – भन्ते भिक्षुपिं! बुद्ध तथागत छु मत याम्ह?

---

[7] अशोक महाराजाया थुगु खँया प्रश्ननं वर्थेतुं जुया नितिं मोग्गलिपुत्त तिस्सस्थविरनं उगु तित्तिर जातक कथा उपदेश उत्तर बिया बिज्यागु जुल।

https://dhamma.digital

भिक्षुपिंसं – दायक महाराज! बुद्धतथागत कम्मवादि, हानं विभज्जवादीनं खः। (भिक्षुपिंसं भगवान तथागत कर्मवादी जक मधासे विभज्जवादीनं खः धकाः छाय् अथे धागु धाःसा कर्माकर्मयात जक मानेयानाच्वन धायेव अत्तभाव निरोध मजुइगु जुयाच्वन।

गथे कि देवल ऋषि, आलार कालाम, उदक रामपुत्रादि पिनं कर्मवादीपिं खः। मेमेगु वादी तथा मेमेपिं देव, देवतापिनिगु भरोसाधारय् च्वना च्वंपिं मखु। यादिसं वपते बीजं तादिसं हरते फलं, गजा गजागु पुसा पित, अजा अजागु फल सइगु अवश्य। थःथगुहे कर्मयात प्रधानता मानेयाना, थःथपिनिगुहे उद्योग बल पराक्रमं अष्टसमापत्ति ध्यान तकनं प्राप्त याना निराकार ब्रम्हलोकय् थ्यंकनं वनेफुपिं खः। अथे जूसानं कर्माकर्म रहित मजुइकं दुःख अन्त मजुइगु जुयाच्वन। अथेया कारणय् विभज्जवादी धागु खः। विभज्जवादी धयागु हरेक वस्तु, हरेक नाम, रूपयात फारे फारे याना कुच्चा कुच्चायाना भाग भागथला स्वया यंकेगु अर्थात् चक्खु, सोत, घान, जिव्हा, काय, मन थ्व फुक्क गथे जुया दयावल? उके छु छु तत्व मिले जुयाच्वंगु दु? गुलि तत्व मिले जुल धायेव मिखां खनी, न्हायूपनं ताइ, न्हासं न ताइ, म्यें स्वाद थुइ, कायं स्पर्श चाइ, मनं चिन्तना याइ?

हानं बाहिरीक (अविञ्ञाणक) जड वस्तुलि गुलि तत्व दु? अज्झत्तिक (सविञ्ञाणक) चेतन वस्तुली गुलि तत्व दु? धकाः फारे याना स्वयेगु। गथेकि हेतुपच्चयो, आरम्मण पच्चयो, अधिपति पच्चयो, अनन्तर पच्चयो .....। इत्यादियात प्रज्ञाज्ञानं कुच्चा कुच्चा याना (विभाजन याना) भाग भागथला यथार्थ भावं हेतु स्वभावयात खंका सिइका कायेगुयात, विभज्जवादी धयातःगु खः।

केवल कर्माकर्मयात जक मानेयाना च्वनानं मगानि दुःखया हेतु निरोध मजूनिगु जुयाच्वन। मेमेगु नाना प्रकारया वाद धारणा याना च्वंपिं तिर्थकरतय्गु खँ हानं कतपिनिगु हा हाले जुया अन्ध भक्ति अन्धविश्वासय् लगे जुयाच्वंपिनिगु खँ जा धायेगुहे छु दनि? गजा गजागु लें थःपिं वनी, अजा अजागु थासयूहे थ्यनी।)

राजां – भन्ते छलपोलपिं धाःसा धार्त्थेहे यथार्थथें तथागतया श्रावक भिक्षुपिंहे खत। आः तिनि तथागतयागु शासन परिशुद्ध जुल। आः छलपोलपिनि भिक्षु कर्तव्य उपोषथ पवारणादि छु याना बिज्याये माःगु खः याना बिज्याहुँ धकाः बिन्ति यात। भिक्षुपिं नं सकलें एकत्थ समागम जुया बिज्यात। वसपोलपिं लगभग ख्वीगू लक्खम्ह दुगु जुल।

मोग्गलिपुत्त स्थविर नं भिक्षु सङ्घपिनि मध्यय् बिज्याना धर्म संवाद याना अनेक प्रकारयापिं घूर्तवादीपिं भिक्षुपिं हटेयाना गुगु सकल लोकयात हित सुख, कल्याण जुइगु ज्ञानिजनपिंसं सेवन यायेयोग्यगु सर्व दुःख अन्त जुइगु, तथागतयागु शुद्धगु सद्धर्म बुद्धवचन च्यागू प्रकारया मातिका कथावस्तु ब्याख्यान याना बिज्यात।

अनंलि ख्वीगू लक्खति भिक्षुपिनि मध्यय् पटिसम्भिदा प्राप्त तेविज्जा, छलाभिञ्ञाण तथा त्रिपिटकधर जुयाच्वंपिं अरहन्तपिं जक ल्यया, ल्यया गथे न्हापा न्हापा महाकाश्यप, महायश स्थविरपिंसं प्रथम, द्वितिया संगायना याना आबृत्तियाना बिज्यागुथेंहे अशोकाराम विहारय् त्रिपिटक बुद्धवचनयात ल्यया ल्यया सम्पूर्ण परिशुद्धयाना ज्येष्ठ मासं निसें आरम्भ याना गुलातक धर्म संगीति पुनरावृत्ति याःगु जुल।

थुगु तृतिय संगायना तथागत परिनिर्वाणयां लिपा २३५ दँ दुगु बखतय् माघ माहिनास पूर्ण जूगु जुल। (गुलिं आचार्यपिंसं २१८ दँ दयेका संगायना जुल धकाः नं धापिं दु। व धाःगु खँ थथे खः। अट्ठसालिनि ग्रन्थय् भगवतो परिनिब्बानतो अट्ठारसाधिकानं द्विन्नं वस्स सतानं मत्थके धकाः धयातःगु जुयाच्वन। थ्व धयातःगु श्लोक केवल धम्माशोक २१८ दँ दइगु बखतय् जुजु जुइ धैगु भावं च्वयातःगु खः। हानं गुलिं आचार्यपिंसं २३६ दँ दुबले संगायना जुल धकाः धापिं दु। व खँ नं थथे खः पाराजिकाकाण्ड अट्ठकथालय् लंकाद्वीपय् धर्म प्रचार याःवंगु खँ च्वयातःगु खः।)

अनंलि मोग्गलि पुत्त स्थविरं आयुष्मान महिन्दादि अरहन्तपिं छ्वया गुंगू स्थानय् शासन स्थापना याके छ्वया बिज्यागु जुल।

आयुष्मान महामहिन्द बुद्ध सं. २३६ सालया ज्येष्ठ मासय् लंकाद्वीपपाखे प्रस्थान याना बिज्यागु जुल।

इति तृतिय संगायना तक्कया खँ क्वचाल।

https://dhamma.digital

विविध सदुपदेश

दीघा जागरतो रत्तिं, दीघं सन्तस्स योजनं।
दीघो बालानं संसारो, सद्धम्मं अविजानतो।।

तदर्थ, जागरतो – जागृत न्ह्यः मवम्हयात, रत्तिं – रात्रि चा, दीघा – ताःहाक जुइ, सन्तस्स – थाके जुयाच्वंम्हयात, योजन – छगू योजन मार्ग नं, दीघं – ताःहाक जुइ। सद्धम्मं – तथागतयागु गुगु सद्धर्म, अविजानतो – यथार्थ मस्यूम्ह, बालानं – अज्ञानी मुर्खयात, संसारो – थ्व भव संसार जूसां, दीघो – ताःहाक जुइ।

जलप्पमाणं कुमुदनालं कुलप्पमाणं विनयो पमाणं।
व्यत्तिप्पमाणं कथित वाक्यं पथविप्पमाणं तिणमिलातं।।

लोके – लोकस, जलप्पमाणं – लः तःजा चिकिजा, कुमुदनालं – पलेस्वाँया दं स्वया सिइका कायेगु, कुलप्पमाणं – कुलवंशया उच्च नीच प्रमाण, विनयोप्पमाणं – उम्हया काय, वाकं याना जुगु नियमाचरणद्वारा सिइका कायेगु, व्यक्तिप्पमाणं – पण्डित ज्ञानी खः मखु सिइकेत, कथित वाक्यं – वं धाइगु ल्हाइगु खँ स्वया सिइकेमा, पथविप्पमाणं – जग्गा भिं मभिं सिइकेत, तिण मिलातं – तृणादि यागु लक्षणं सिइका कायेगु।

भमरा पुप्फमिच्छन्ति, गुणमिच्छन्ति सुज्जना।
मक्खिका पूति मिच्छन्ति, दोस मिच्छन्ति दुज्जना।।

भमरा – भम्वः धयापिनि, पुप्फं – पुष्प स्वांयात, इच्छन्ति – इच्छा जुइ, सुज्जना – ज्ञानी सज्जनपिनि, गुणं – गुणोपकार, इच्छन्ति – इच्छा जुइ। मक्खिका – भुजिं धयापिनि, पूति – दुर्गन्ध ध्वग्गीगु, इच्छन्ति – इच्छा जुइ, दुज्जना – दुर्जन धयापिनि, दोसं – थःनं परनं नाश जुइगु गुगु मभिंगु द्वेषयात, इच्छन्ति – इच्छा जुइ।

असन्तस्स पियो होति सन्तंन कुरूते पियं।
असतं धम्मं रोचेति, तं पराभवतो मुखं।।

गुम्हसें, असन्तस्स – असत् असभ्यपिन्त, पियो – प्रिय प्रेम, होति – जुइ, सन्तं – ज्ञानी सज्जनपिन्त, पियं – प्रिय प्रेम, नकुरूते – याइमखु, असतं – सज्जन मखुपिं असत्पुरूष पिनिगु, धम्मं – धर्मयातहे जक, रोचेति – रूचि जुइ, तस्स – उजाम्हयात, तं – उगु कार्य, पराभवतो – निश्चय नं विनाश जुइगुया, मुखं – कारण जुयाच्वन।

आपं पिवन्ति नो नज्जा, रूक्खा खादन्ति नो फलं।
वस्सन्ति क्वचि नो मेघो, परमत्थाय सतं धनं।।

आपं – लः, नज्जा – नदिं, नोपिवन्ति – त्वनी मखु, रूक्खा – वृक्षं, फलं – फल, नो खादन्ति – नइमखु, मेघो – मेघ वर्सात, क्वचि – गुगुं मेगु स्थानयू, नोवस्सन्ति – वृष्टि जुइमखु, सतं – ज्ञानी सज्जनपिनिगु, धनं – धन नं, परमत्थाय – परोपकारार्थहे जक खः।

https://dhamma.digital

तिलमत्तं परेसं व अप्पदोसञ्च पस्सति।
नालिकेलम्पि सदोसं, खलजातो नपस्सति।।

खलजातो – मभिंगु स्वभाव चित्त जुयाच्वंपिंसं, परेसं – परजनपिनिगु, तिलमत्तमेव – हामो प्रमाणगु, अप्पदोसञ्च – अप्पदोसं एव छुं भतिचा दोषयात नं, पस्सति – खना च्वनी, नालिकेलं – नैक्या पायूग्वगु, सदोसंपि – थःगु दोष दयाच्वंगुयात धाःसा, नपस्सति – खनी मखु।

सुनखो सुनखं दिस्वा, दन्तं दस्सेति हिंसितुं।
दुज्जनो सुज्जनं दिस्वा, खलजातो नपस्सति।।

सुनखो – खिचां, सुनखं – खिचायात, दिस्वा – खनेवं, रोसयं – तमं तमं, हिंसितुं – आघात यायेत, दन्तं – दन्त धंवा, दस्सेति – ग्यानापुसे च्वंक क्यनी, दुज्जनो – मभिंपिं दुर्जनतयूसं, सुजनं – साधु सज्जनपिन्त, दिस्वा – खनेवं, रोसयं – तमं तमं, हिसं – नाना प्रकारं दुःख कष्ट बीगु, इच्छन्ति – इच्छा याना च्वनी।

सप्पो दुट्ठो खलो दुट्ठो सप्पोदुट्ठतरो खलो।
मन्तोसधेहि सो सप्पो, खलो केनुपसम्मति।।

सप्पो – सर्प, दुट्ठो – दुष्टगु स्वभाव जुयाच्वन, खलो – दुष्ट चित्त जुयाच्वपिं दुर्जनपिंनं, दुट्ठो – दुष्टगु स्वभाव जुयाच्वन, सप्पो – सर्पयासिनं, खलो – दुष्टचित्तपिं, दुट्ठतरो – अतिकंहे दुष्ट, सो सप्पो – व सर्पयात जा, मन्तोसधेहि – नाना प्रकारया मन्त्र तथा जरिबुतिं, सम्मति – शान्त यायेज्यू, खलो – दुष्ट चित्तपिन्त, केन – छुके जक, उपसम्मति – शान्त याये फइ।

अप्पसुत्तो सुतं अप्पं, बहुं मञ्ञति मानवा।
सिन्धुदक मपस्सन्तो, कूपेतोयं व मण्डुको।।

लोके – लोकस, अप्पसुत्तो – अल्पश्रुत जुया च्वम्हसिया, अप्पं – अल्प मात्रगु, सुतं – श्रुतयात, बहुं मञ्ञति – आपाहे धकाः च्वनी, मानवा – अभिमानि जुइ, किमिव – छाय् धाःसा, सिन्धुदकं – महासमुद्रयागु लः, अपस्सन्तो – मखंनिम्ह, मण्डुको – ब्यांचां, कूपे – तुंथीच्वंगु, तोयं – लः यात, बहुं मञ्ञतीव – आपालं धकाः च्वनीथेंतुं खः।

सुखोपि चन्दन तरू नजहाति गन्धं।
नागो गतो नरमुखे नजहाति लीलं।।
यन्ता गतो मधुरस नजहाति उच्छु।
दुक्खोपि पण्डित जनो न जहाति धम्मो।।

लोके – लोकस, चन्दन तरू – श्रृखण्डादि तरू, मुक्खोपि – गनावन धाःसानं, गन्धं – सुगन्धयात, नजहाति – त्वता मछ्व, नागो – गजराज, गतोपि – रणसंग्रामय् वंसानं, नरमुखे – मनुष्यया न्ह्योने, लीलं – थःगु स्वभाव शोभायमानगु, न जहाति – मत्वतु, उच्छु – तु, यन्तागतोपि – यन्त्र चक्रय् वंसानं, क्यल दुने वंसानं, मधुरसं – चाकुगु रस, न जहाति – त्याग मया, अथेहे, पण्डित जनो – ज्ञानी सज्जनपिंसं, दुक्खोपि – न्ह्याथें जागुहे दुःख कष्ट जूसानं, धम्मं – सद्धर्मयात, न जहाति एव – त्याग याइहे मखुगु जुयाच्वन।

https://dhamma.digital

चज दुज्जन संसग्गं, भज साधु समागमं।
कर पुञ्ञमहोरतिं, सर निच्चमनिच्चतं।।

दुज्जन संसग्गं – मूर्ख दुर्जनतयू्गु संगत, चज चजाहि – त्याग याना छ्व, साधु समागमं – शुद्धाचारी सज्जनपिनिगु, भज भजाहि – भजन या, सेवन संगन या, अहोरत्तिं – अहोरात्र, चान न्हिनं सर्वदा हे, पुञ्ञं – कुशल पुण्यकार्य, कर करोहि – कोशिस बलोद्योग या, अनिच्चतं – संखार धयागु कर्म, चित्त, ऋतु, आहारं बने जुयाच्वंगु अर्थात संसारयू् दयाच्वको, बने जुयाच्वको छुंहे नं नित्यगु मखु नित्य जुयाच्वनिगु मखु धका, निच्चं – प्रतिदिन सर्वदाहे, सर सराहि – बांलाक चित्तयू् तया लुमंका च्वने माःगु जुल।

उदयब्बय संखारे निब्बिन्दित्वान पण्डितो।
सकिच्चं अनुयुञ्जेय्य मोघ कालं न खीपये।।

पण्डितो – भो, भो ज्ञानी सज्जन बृन्दपिं! घोर भयंकर दुःख रूपी संसारं पार जुया निरन्तर सुख शान्तिगु निर्वाणयात प्रबल इच्छा जुयाच्वंपिं मनुष्यपिं !, उदयब्बय संखारे – थ्व त्रिलोकेसनं उत्पत्ति व बिनाश जुयाच्वंगु गुगु नाम व रूप निगू संस्कार धर्मे, निब्बिन्दित्वान – गुलिजक घृणायुक्त घचायापुसे च्वंगु खः एकाग्र चित्तं विचाः याना दुनें निसें बांलाक लुमंका विरक्त जुया, सकिच्चं – थःत उपकार जुइगु शील, समाधि, प्रज्ञा पुण्य कार्येहे जक, अनुयुञ्जेय्य – प्रतिदिन प्रयत्ने रत जुइगु स्वयेमाल, मोघकालं – अनर्थेहे अमूल्य समययात, नखिप्पये – थजागु महा दुर्लभगु नरजन्मयात व्यर्थे फुकेगु मखु सारयू् लगे यायेगु स्वयेमाल।

आ थुकि थःत उपकार जुइगु शील, समाधि, प्रज्ञा धकाः कनातल। थ्व स्वंगू निर्वाणयू् वनेगुया मार्ग खः बोधिज्ञान प्राप्त यायेगुया अङ्ग खः। अर्थात सर्व दुःखं मुक्त जुइगुया ज्याझ्व खः थ्व स्वंगुलि छगू जक अपूर्ण जुल धायेवहे दुःखं मुक्त जुइ फइमखु। शील मदयेकंहे मज्यू, छायू् धाःसा शीलहे मदुम्हसें समाधि गथे याना प्राप्त याइ, समाधि मदयेकं प्रज्ञा प्राप्त जुइ फइमखु बिना प्रज्ञां हेतु स्वभाव प्रज्ञप्ति परमार्थ अर्थात नाम रूप धर्मयात, फारे फारे याना, खंका सिइका थुइका काये फइमखु। अथेहे स्वेमसःगुलिं खंके मफुगुलिं याना अनेनेगु वाद सिद्धान्त पिहाँ वयाच्वंगु खः। गुलिं सस्सत वाद जूसा, गुलिं उच्छेद वाद, गुलिं अहेतुक वाद इत्यादि इत्यादि थःथपिनि (अत्तनो मति) गजा गजागु मनयू् लुल अजा अजागुहे धारण यानाच्वन। थथःपिंसं धारण यानाच्वंगु थःथपिनिहे तःधं धकाः सम्भेजुयाच्वन। थुकि सारासार ल्यया काये मसःगु जुयाच्वन।

कित मखुसा धर्म धर्म धाधां पञ्च दुशील कर्मयात नं धर्म धकाः माने यानाच्वन। कित मखुसा हानं पापपाखे तये यंकल धाःसानं स्वास ल्हायूगु तकनं पला छीगु तकनं पाप धकाः धयाच्वन। थ्व फुक्क यथार्थगु प्रज्ञा ज्ञान मदुगुलिं हे खः।

सुखा रूक्खस्स छायाव, ततो ञाति मातापितु।
ततो आचरियो रञ्ञो, ततो बुद्धस्स नकधा।।

तदर्थ, वृक्षयागु छाँया सुख जू। उकियासिनं ञाति बन्धु, माँ, बौपिनिगु छाँया सुखानन्द जू। उकियासिनं आचार्य गुरूपिनिगु छाँया अत्यन्त सुखानन्द जू। उकियासिनं जुजुपिनिगु छाँया सापहे सुखानन्द जू। उकियासिनं बुद्ध तथागतयागु छाँया धकाः धयागु बुद्धोपदेशित सद्धर्म अत्यन्त अनन्त महा परमानन्द सुख शान्तिगु खः।

महाधन वाणिज कथा

छगू समययू् भगवान बुद्ध जेतवन महाविहारयू् बिज्यानाच्वन। उगुहे बखतयू् वाराणसी नगरं श्रावस्ति नगरपाखे वस्त्रादि माल ताल बिक्रि यायेया नितिं वयाच्वंम्ह महाधन वणिजालया वस्तु बिक्रि मजूगुलिं अनहे

https://dhamma.digital

हेमन्त, ग्रिष्म, वर्षात स्वंगू ऋतु तकं च्वने धकाः विचाः यानाच्वंगु बखतय् पिण्डाचार बिज्याकम्ह तथागत व उम्ह वणिजालया न्ह्यःने थ्यंगु बखतय् वणिजालया चित्तयागु खँ सिइका मुसुक्क न्हिला बिज्यात। अन तथागत न्हिला बिज्यागु कारण ल्यु ल्यू बिज्याना च्वंम्ह आनन्द भिक्षुं भगवान याके बिन्ति याना न्यन।

तथागतं आज्ञा जुया बिज्यात – आनन्द! जि न्हिलागु मेता कारणं मखु। व महाधन वणिजाल थनिं न्हेन्हु दत धायेव मृत्यु जुइम्ह जुइधुंकल। अथे नं व मूर्ख कन्हे कंस अन्तराय बिघ्न जुइगु खँ मसिया स्वंगू ऋतु तक नं थ्वहे नगरय् च्वने धकाः विचाः यानाच्वन।

उगु उपदेशयात न्यना आनन्द भिक्षुं महाधन वणिजाल याथाय् वना नुगलय् द्वाहाँवंक उपदेश याना बिज्यात।

उगु बखतय् महाधन वणिजालया मनय् तसकं भय त्राश जुया वल। अले उम्ह वणिजालं तथागतादि भिक्षु सङ्घपिन्त निमन्त्रणा याना श्रद्धा पूर्वक भोजनादि नाना प्रकारया दान प्रदान यात। भोजन समाप्त जुर्सेलि तथागत अनुमोदनया नापं नापं थुगु गाथा आज्ञा जुया बिज्यात –

इध वस्सं वसिस्सामि इध हेमन्त गिम्हसु।
इति बालो विचिन्तेति, अन्तरायं न बुज्झति।।

तदर्थ – थुगु थासय् जि, हेमन्त ऋतु, ग्रिष्म ऋतु, वर्षा ऋतु तक च्वने धकाः मूर्ख अज्ञानीं विचाः याइ। बिच्चे थःगु जीव अन्तराय जुइगुयात धाःसा स्यूगु मखु।

थुगु गाथा धर्मोपदेशया अन्तिमय् महाधन वाणिज श्रोतापत्ति मार्गस प्रतिष्ठित जुल। हानं न्हेन्हु दुखुनु परलोक जुया तुसित देवलोकय् उत्पन्न जूगु जुल। उकें छथाय् हानं धयातल –

अज्जेव किच्चं आतब्बं कोजञ्ञा मरणं सुवे।
नहि नो संकरन्तेन, महासेनेन मच्चुना।।

थौंहे हितकरगु सदा कल्याण कारकगु, सकुशल पुण्य कार्य यायेगु स्वये माल। कन्हे जुइबले मृत्यु जुइला छु छु सुनां स्यू? सहश्राधिक सैन्य सहितम्ह मृत्यु राजां थौं वा कन्हे, चान्हे वा न्हिने, छैं च्वनेबले वा पिने वनेबले निश्चय नं ज्वना मयंकुसे त्वतिमखु। गथे आका झाकां इमाँ खाचा दाया यंकि थें ज्वना यंकि। विचाः याना स्वत धाःसा आः हेनं काल रूपी सर्प आयु रूपी ब्यां क्रमशः नुना यंकानं च्वंगुदु। अप्रमत्त जुया प्रज्ञाज्ञानं बांलाक होस तया स्वयाच्वन धाःसा अवश्य नं साक्षातकार जुइक खनेदया वइ।

अर्थात झीगु थ्व आयु घण्टा घण्टां, मिनेट मिनेटंहे पलाचा पत्तिकं, स्वास ल्हाको पत्तिकं अविछिन्न रूपं फुना वनाच्वन। रूप नं फुना वनाच्वन। वेदना, सञ्ञा, संखार, विञ्ञाण नं फुना वनाच्वन। उपमा कलकत्ता वनेधकाः रेलय् च्वना वंम्हया नःसां त्वंसां द्यंसां दंसां, गुगु रेल द्रुतगतिं न्ह्यावंलिसे कलकत्ता झ झंहे सतिना वयाच्वनी। आखिरय् गुलि ताइमय् थ्यनेमागु खः ध्वाक्क धायूक थ्यंकवइ। तद्रुप झीगु थ्व आयुनं न्ह्यानावं वनाच्वंगु दु, हनिचा वा कन्हे कंस, मृत्यु द्वारय् ध्वाक्क धायूक थ्यंक वइ। प्रमाद मजुसे बांलाक स्वया च्वना दिसँ झं झंहे सतिना वयाच्वंगु दु।

छगू खँ खः – यदि अजाथाय् यम द्वारय् वने म्हासा वने ग्यासा, अजापिं यमदूत, यमराजपिंसंहे मखंगु थासय् वनेगु च्वनेगुयात तथागतं यत्नोपाय कना बिज्यागु दु –

यथा बुब्बुलकं पस्से यथापस्से मरीचिकं।
एवं लोकय् अवेक्खन्तं मच्चुराजा नपस्सति।।

https://dhamma.digital

पीजायात (लः पोपोचायात) स्वयेथें तुं मृगजालयात स्वयेथेंतुं थ्व लोकयात स्वया च्वंम्हसित मृत्युराजं खनी मखु।

अर्थात गथे जल वृष्टि जुइगु बखतय् पुखुली लः पोपोचा उत्पत्ति जुजुं विनाश जुया वनाच्वंगु खः अथेहे काम धातु, रूप धातु, अरूप धातुस ब्रम्हादि देव मनुष्य प्राणिपिं सकलें (पञ्चक्खन्ध रूप, वेदना, सञ्ञा, संखार, विञ्ञाण) उत्पत्ति जुजुं विनाश जुया वनाच्वन धकाः प्रज्ञा ज्ञानं खंक स्वया च्वंम्हयात, हानं गथे ग्रिष्म ऋतुस मृगतय् लः त्वनेत माःवनीगु बखतय् लः मदुगु मैदानय् मृगतय्सं स्वइगु बखतय् लः दुथें खनाच्वनी। अथेहे थ्व लोकेनं खः धकाः यथार्थ प्रज्ञा ज्ञानं खंका सिइका स्वया च्वंम्हयात मृत्यु राजं खनी मखु।

तिरोकुट्ट सुत्त

थ्व नं न्हापा ९२गू कल्पय् फुस्स तथागतया पाले अबुम्ह जयसेन राजां फुस्स तथागतयात मुकं थम्हंहे जक पूजाभाव भोजनादि दान प्रदान यानाच्वन मेमेपिन्त दान प्रदान याके बिइमखु धकाः मब्यू।

छन्हुया दिनय् देश सिमान्तय् डाका शत्रुत उथे जुया उपद्रव मचे यानाच्वंगुयात राजकुमारपिं स्वम्हं वना शान्त याना ब्यूगुया कारणय् अबुम्ह जुजु खुशि जुयाव राजकुमारपिन्त बर फ्वं धकाः धाल। राजकुमारपिंसंनं स्वदँ तक दाजु जुयाच्वंम्ह फुस्स तथागतयात भोजनादि दान प्रदान यायेगु प्रार्थना यात।

जुजुं स्वदँ तक बिइफइमखु धासेंलि निदँ दच्छि, खुला तक ब्यू धकाः प्रार्थना यात। अथे नं जुजुं मब्यू। लिपा बल्ल तल्ल राजकुमारपिं स्वम्हेसिनं म्हतिं लच्छि लच्छि याना वर्षावास स्वलायात फ्वना काल। फ्वना काये धुंका तथागत प्रमुखं आपालं भिक्षु सङ्घपिन्त पूजा सत्कार यायेया नितिं २५००म्ह कप्पिय कारक सेवा चाकरि याइपिं सहित कर्मचारिपिं तथा ञातिगणपिं नापं जनपदय् वना तथागतादि भिक्षुसङ्घपिं बिज्याका विहारादि दान यानाव, राजकुमारपिं स्वम्हेसिनं नं स्वला यंकं दान प्रदान यायेयानितिं थःथपिनिगु सारा सर्वस्व फुकं भण्डागारिकयात लःल्हाना त्वता, थःपिं स्वम्हसिनं नं शील ग्रहण याना पालन यानाच्वन।

भण्डागारिकं नं छु तक दान प्रदान यायेमागु ख व फुक्क सामाग्रित पित बिया प्रबन्ध यानाच्वन। मे मेपिं कर्मचारिपिं सहित जनपदवासी छगू कोटि प्रमाणं जनतापिंसंनं बां बांलाक दान प्रदान पूजा अरचना यानाच्वंगु जुयाच्वन।

उगु अवस्थाय् चित्त मभिंपिं त्रिरत्न प्रति अप्रसन्नपिं लोभ लालचिपिंसं भिक्षु सङ्घपिन्त धकाः तयातःगु वस्तु नयेगु त्वनेगु आदि हरण याना दान शालानं स्यंका ब्यूगु पापं मृत्यु पश्चात नर्कय् पतन जूवंगु जुल।

थुथाय् लाक्क जिके छकुचा मनय् लुया वःगु थ्व संसार धयागु बडोहे गजबथें ताल। व अपिं दानशाला स्यंका मखुथे मखुथे सना जुपिं मभिंपिं मूर्खत छम्हनं मन्त मृत्यु जुयानं छु छु जुइधुंकल, आः जा थ्व वर्तमान कालय् अजापिं मभिंपिं मूर्खत मदेमाःगु मखुला? अथे मदु मजू, थ्वहे खँ याना छकोला जिगु मन ल्वाक बुकहे जुल। लिपातिनि जिं बुझे जुलकि थ्व संसारयागु स्वभावहे थथे खनी न्हापा जक मखु आः जक मखु, लिपा लिपानं दहे दइ तिनि। भिंपिंनं दयाहे च्वनी, मभिंपिं नं दयाहे च्वनी, सुखिपिंनं दयाहे च्वनी, दुःखीपिंनं दयाहे च्वनी। सज्जनपिं नं दयाहे च्वनी, दुर्जनपिं नं दयाहे च्वनी, उके थम्हं थमं यानाच्वंगु कर्म, थथःपिंसंहे भोग मयासें मगा खनी। अथेया कारणय् भगवानं धया बिज्यागु –

नतं कम्मं कतं साधु, यं कत्वा अनुतप्पति।
यस्स अस्सु मुखो रोदं विपाकं पटिसेवति।।

गुकिया कर्म फल भोग याये मालिगु बखतय् तापकया मिखाय् जायूक ख्वबितया ख्वयाच्वने माली, अजागु कार्य मयायेगु असल।

https://dhamma.digital

जुजु जयसेन तथा राजपुत्रपिं हानं भण्डागारिक सहित आपालं जनतापिंसं बुद्ध प्रमुख भिक्षुसङ्घपिन्त विहार तथा भोजनादि चतुर्प्रत्यय दान प्रदान याना पूजा सत्कार याःपिं फुक्क देवलोकयू उत्पत्ति जुयाव दिव्यसम्पत्ति सुख भोग यानाच्वंगु जुल।

अले व नर्कयू पतन जुयाच्वंपिं नर्कवासीत आपा याना दुर्गतिहे जक चा चाहिला ९२गू कल्प फुर्सेलि थुगु भद्रकल्पस नर्क भूवनं थाहाँ वया प्रेतलोकयू उत्पत्ति जुया ककुसन्ध तथागतयाके नयेगु त्वनेगु फ्वन।

ककुसन्ध तथागतं धया बिज्यात – आः जिगु पाले छिमित अन्न पान प्राप्त जुइमखुनि। लिपा बिज्याइम्ह तथागत याके प्रार्थना या। एवरूपं कोणागमन (कनकमुनि) कस्सप तथागतयाके प्रार्थना यात। कस्सप तथागतंनं आज्ञा जुया बिज्यात – आः जिगु पालेनं छिमित प्राप्त जुइमखुनि। लिपा थ्व पृथ्वी छगू योजन थाहाँ वइगु बखतयू गौतम तथागत उत्पत्ति जुइ। अले छिमिहे ञाति जुयाच्वंम्ह बिम्बिसार जुजुं तथागतादि भिक्षुसङ्घपिन्त दान प्रदान यानाव छिमित पुण्य भाग इनाबिइ। अले छिमित प्राप्त जुइ। व खँ न्यना प्रेतगणत सन्तोष जुयाच्वन।

आ थ्व वर्तमान कालयू २५५५ दँ न्हापा गौतम तथागत लोकयू साक्षात उत्पत्ति जुया बिज्यात। उगुहे समययू न्हापा फुस्स तथागतयात दान प्रदान याना सत्गति चाचाहिला देवलोकयू वनाच्वंपिं देवलोकं क्वाहाँ वया राजपुत्रपिं स्वम्ह उरूवेल कस्सप, गया कस्सप व नदि कस्सप ऋषिजुया दोछिम्ह शिष्यपिं दयेकाच्वन। भण्डागारिकया म्हयायूपिं विशाखा, धम्मदिन्ना जुयाच्वन। भण्डागारिक बिम्बिसार जुजु जुयाच्वन। अबले यापिं परिवार दातापिं फुक्क राजगृह नगरयू बिम्बिसार जुजुया भारदार मन्त्री, कर्मचारी तथा प्रजागणपिं जुयाच्वन।

शाक्यमुनि तथागत प्रथम राजगिरि नगरयू बिज्यागु बखतयू अङ्ग मगध नगरवासीपिं लखं लख, बिम्बिसार जुजु सहित सोतापत्ति फलयू प्रतिष्ठित जुइधुंका कन्हेखुनुयात तथागतादि भिक्षुसङ्घपिं भोजनार्थ निमन्त्रणा याना ल्याहाँवन। वयां कन्हेखुनु देवराज इन्द्रं मनुष्ययागु भेष धारण याना गाथा ब्व ब्वं तथागतया न्ह्यः न्ह्यः घण्टि थाना तथागतयागु गुण वर्णन याना वनाच्वन –

दन्तो दन्तेहि सह पुराण जटिलेहि विप्पमुत्तो विप्पमुत्तेहि सिंगि निक्खस वण्णो राजगहं पाविसि भगवा...।

तथागतादि भिक्षुसङ्घपिनं जुजुया राजभवनयू भिक्षा बिज्यात। बिम्बिसार जुजुं नं भोजनादि दान प्रदान यायेधुंका तथागतादि भिक्षु सङ्घपिं बिज्याकेत गन गुथायू विहार दयेकेमाली धैगुपाखे विचाः जुयाच्वंगु जुयानितिं पुण्य भाग इना बिइमाः धैगुहे मसियाच्वन।

उखुनुयाहे रात्री आपा आपालं दुःखित जुइका ताकालं निसें आशा कया च्वंपिं प्रेतगणतयूत पुण्यभाग इना मब्यूगु जूयानितिं प्रेत गणत फुक्क वया ग्यानापुसे ग्यानापुसे च्वंगु शब्द पिकया अथेसं थथेसं मदयेक सना जुजुयात क्यन। जुजुं नं आश्चर्य चाया व खँ तथागत याथायू वना बिन्ति यात थ्वया फल छु जुइ गथे जुइ?

तथागतं आज्ञा जुया बिज्यात – थुगु वारे जुजुयात छुं नं जुइमखु। व अपिं प्रेतगणत छंहे ञातिपिं खः। छं दान प्रदान याःगु पुण्यभाग अमित इना मब्यूगुलिं अमि अत्यन्त दुःखित जुया हाला ख्वया सना क्योंवगु खः।

जुजुं बिन्तियात – आः छुयायेगुले? भगवान! हानं अमित पुण्य बिइ ज्यूनिला?

तथागतं – छं इच्छानुसार दान प्रदान याना पुण्य इना बिइ ज्यूनि, पुण्य भाग इनाबिल धाःसा अले अमित सुख शान्ति प्राप्त जुइ।

जुजुं अथे जूसा छलपोल प्रमुखं भिक्षुसङ्घपिं थौंहे राज भवनयू भोजनार्थ बिज्याहुँ धकाः निमन्त्रणा यानाव भोजनादि चीवर पिण्डपात्र दान प्रदान याये धुंका व उगु पुण्य भाग प्रेतगणतयूत समभाग इनाबिल। इना बिइ धुनेवंहे तत्क्षणयू न्यागू प्रकारया पद्मपुष्पं पुरेजुयाच्वंगु पुष्करणी उत्पत्ति जुया प्राप्त जुल। हानं रस, गन्धं युक्तगु दिव्य खाद्य भोज्य नये त्वनेगु सहित बस्त्रालंकार प्राप्त जुल। प्रेतगणत लयू लयू ता तां नये त्वने याना तप्त ताप जुयाच्वंगु वेदना शान्त जुया तत्क्षणयू दिव्य शरीर जुया सुखानन्द जुल।[72]

[72] थुगु खँ या विषययू गुलिसिनं थथे नं धायेफु – परलोक जुया वंपिन्त क्रिया, काण्ड, श्राद्ध, पिण्ड मयासे गथे तरेजुइ ?

https://dhamma.digital

तथागतं नं अमित सुख शान्ति प्राप्त जूगु जुजुयात क्यनेमागु जुया नितिं अधिस्थान याना क्यना बिज्यात अले बिम्बिसार जुजं खना अत्यन्त हर्ष प्रमुदित जुल।

तथागतं नं भोजनोपरान्त तिरोकुट्ट सुत्त देशना याना बिज्यात –

तिरोकुट्टेसु तिट्ठन्ति संघिसिङ्घाटकेसुच।
द्वार बाहासु तिट्ठन्ति आगन्त्वान सकं घरं।।१।।
पहुते अन्नपानम्हि खज्जभोज्जे उपट्ठिटे।
न तेसं कोचि सरति सत्तानं कम्मपच्चया।।२।।
एवं ददन्ति ञातीनं ये होन्ति अनुकम्पका।
सुचिं पणीतं कालेन कप्पियं पानभोजनं।।३।।
इदं वो ञातिनं होतु, सुखिता होन्तु ञातयो।
ते चतत्थ समागन्त्वा ञातिपेता समागता।।४।।
पहूते अन्नपानम्हि सक्कच्च अनुमोदरे।
चिरं जीवन्तु नो ञाति येसं हेतु लभामसे।।५।।
अम्हाकञ्चकता पूजा दायका च अनिप्फल।
नहि तत्थ कसी अत्थ गोरक्खेत्थ न विज्जति।।६।।
वणिज्जा तादिसी नत्थि हिरञ्ञेन कयाक्कयं।
इतो दिन्नेन यापेन्ति पेता कालगता तहिं।।७।।
उन्नमे उदकं वुट्ठं यथा निन्नं पवत्तति।
एवमेव इतो दिन्नं पेतानं उपकप्पति।।८।।
यथा वारिवहा पूरा परिपूरेन्ति सागरं।
एवमेव इतो दिन्नं पेतानं उपकप्पति।।९।।
अदासमे अकासिमे, ञातिमित्ता सखाचमे।
पेतानं दक्खिणं दज्जा, पुब्बे कतं अनुस्सरं।।१०।।
नहि रूण्णं वा सोको वाया चञ्ञा परिदेवना।
न तं पेतानं अत्थाय, एवं तिट्ठति ञातयो।।११।।
अयञ्च खो दक्खिणा दिन्ना सङ्घम्हि सुप्पतिट्ठिता।
दीघरत्तं हितायस्स ठानसो उपकप्पति।।१२।।
सो ञाति धम्मो च अयं निदस्सितो।
पेतानं पूजा च कता उलारा।।
बलञ्च भिक्खुनं अनुप्पदिन्नं।
तुम्हेहि पुञ्ञं पसुतं अनप्पकं।।१३।।

भावार्थ – थुगु सूत्रयागु अनुसारं बिचायाना स्वत धाःसा अत्यन्त कंजुसि लोभि, लालचि जूगुया कारणं याना प्रेतयोनिस उत्पत्ति जुयाच्वंपिं प्राणिपिं थःगु छें वा ञाति बन्धुपिनिगु छें वना पाखा कुने, पक्खा सिथे, छेंया वरिपरि ध्याक्वे धिक्वे आदि स्थानय् च्वनाच्वनी। अथवा निपु लँया स्वपु लँया, प्यपु लँया दुपातय् दिपातय् देशया ध्वाकां पिने ध्याक्वे धिक्वे च्वनाच्वनी। आपालं नये त्वनेगु खाद्य भोज्य थःगु न्ह्यःने दयाच्वंसा नं व

थुके छुं सन्देह मदु बुद्धकालिनं निसें परम्परागत चलेजुया वयाच्वंगु थथेहे खः। गथे बिम्बिसार जुजुं तथागतादि भिक्षुसंघपिं बिज्याका भोजनादि चीवर पिण्डपात्र दान प्रदान यानागु पुण्यभाग परलोक जुयावंपिं ञातिगण (पितृ) पिन्त बिया उद्धार यागु खः। अथेहे श्राद्ध धाःसानं पिण्ड धाःसानं थुकियातहे धाइ। पुञ्ञानि परलोकस्मिं पतिट्ठा होन्ति पाणिनं, थ्वहे थुगु पुण्यंतिनि परलोक जुयावंपिं ञातिगणपिन्त हित सुख शान्ति प्राप्त जुया उद्धार जुइ।

https://dhamma.digital

प्रेततयू मभिंगु चित्त कंजुसपन अकुशल कर्मया कारणं वया छेंया ञाति जहान परिवार गणसिं नं लुममंकु। गुपिं दयावान ञाति बन्धुपिंसं बखत बखतयू पवित्रगु सुस्वादिष्टगु योग्यतागु नये त्वनेगु तथा खाद्य भोज्यादि दान प्रदान याना गुगु प्राप्त जूगु पुण्य परलोक जुयावंपिं ञाति बन्धुपिन्त लुमंका आशिका याना अर्पण याना छ्वत धाःसा उगु पुण्य प्राप्त जुयाव परलोक जुयावंपिं ञाति गणपिन्त सुख शान्ति प्राप्त जुइ।

ञातिगण प्रेतत नं उगु थासयू जम्मा जुया मुना व गुगु पुण्य दान ब्यूगुलिं याना प्राप्त जूगु, आपा आपालं नये त्वनेगु अन्न पान परिभोग सेवन याइ। अले व अपिं ञाति प्रेततयूसं नं सहर्षपूर्वक कामना याइकि जिमित थ्व दान ब्यूपिं दानपति ञाति बन्धुपिं चिरंजीवि जुइमा, अमिगु दयां जिमित थ्व फुक्क सुख सम्पत्ति प्राप्त जूगु खः।

खजा थ्व पूजा भीगुया निति याःगु खः। अथे नं दायकपिन्त नं निस्फल मजूसे उत्तमोत्तमगु परिशुद्धगु फल प्राप्त जुइ। थथे धकाः कृतज्ञ गुण लुमंका प्रशंसा वर्णन याइगु जुल। आः थुकि स्वंगू अङ्ग मिले जुल धायेव तत्क्षणे प्रेत गणतयूत फल प्राप्त जुइगु , भोग याये दइगु कारणयात क्यना तःगु गथे धाःसा –

पेतानंञ्हि अत्तनो अनुमोदनेन दायकानं उपदिस्सनेन दक्खिणेय्य सम्पत्ति याचति तीहि अंगेहि दक्खिणा तं खणञ्ञेव फल निब्बत्तिका होन्ति, तत्थ दायका विसेसहेतु। (अट्ठकथा)

पितृतयूसं थःपिंसं नं अनुमोदन यायेमा। दायकपिंसंनं अमित धकाः उद्देश्य याना भापेमा। थःगु श्रद्धानुसार पुण्य क्षेत्रयू दान प्रदान यानाव पुण्य भागनं इना बिमा। थ्व स्वंगू अङ्ग पुरेजुल धायेव तत्क्षणेहे अमित दिव्य अन्नपान आभरणालंकार प्राप्त जुया सुख शान्ति जुइ उद्धार जुइ।

थुकि छगू खँ थथे दु कि व प्रेततयू प्रेतलोकयू बुँ ज्या याना जीविका जुइगु। सा, म्ये, आदि लहिना जीविका जुइगु, हानं न्याना कायेगु मीगु आदि व्यापार याना जीविका जुइगु नं मदु। केवल व परलोक जुयावंपिं प्रेततयूत थ्वहे थन मनुष्य लोकयू च्वंपिं ञातिगणपिंसं भिंगु क्षेत्रयू दान पुण्ययाना अमिगु उपरे करूणा तया उगु पुण्यभाग अर्पण याना छ्वसातिनि अमित योग्य योग्यतानुसारं प्राप्त जुयाव सुख शान्ति प्राप्त जुइगु जुल।

गथे कि पहाड पर्वतयू वृष्टि जूगु लः क्वे क्वथ्या थायू न्ह्याना वनाव गालयू गिलयू तकनं पुरे जूवनी। हानं गथे नाना नदि फुक्क न्ह्याना वना समुद्रयू पुरे जूवनीगु खः अथेहे थन मनुष्य लोकं पुण्य अर्पण याना छ्वगु प्रेततयूत प्राप्त जुया सुख शान्ति जुइ।

मनुष्य गणपिंसं नं थथे मती तयेमा – व परलोक जुया वंम्ह जिमि फलानाम्ह ञाति खः। वं जित ज्या, खँ हरेकेनं थजा थजागु गुणोपकार यानातगु दु जिमि पासा, मित्र, ञाति बन्धु, जहान परिवार खः धकाः वइगु न्हापायागु गुणयात अनुस्मरण याना प्रेत गणतयूत पुण्य भाग अर्पण याना त्वता छ्वयेमागु जुल।

थुकिंहे जकं अमित नं सकसित कल्याण व सुख शान्ति (सत्गति) प्राप्त जुइगु खः। अन्यथा मेगु ख्वया हाला आलाप विलाप याना नाना प्रकारं शोक सन्ताप याना जुइगु, च्वनेगुलिं याना व परलोक जुयावम्हयात छुं नं उपकार जुइमखु व अथे सना जुइगु धात्थेंहे व्यर्थ खः अज्ञानता खः। उकिं याना आपालं आपासित हानिहे जुइगु जुयाच्वन।

गुगु दान दातव्य वस्तु सुप्रतिष्ठित भिक्षुसङ्घपिन्त दान ब्यूगु खः थुकिं अमित ताःकाल तकनं हित सुख जुइगुया हेतु जुयाच्वन। हानं आः थुगु समययू नं अमित हितोपकार जूगु जुल।

थुगु रूपं थन जीवित जुयाच्वंपिं ञाति बन्धुपिंसं यायेमागु कर्तव्ययात नं क्यनातल। हानं प्रेतगणतयूत नं सत्कार जूगु जुल। भिक्षुपिन्त नं आयु वण्ण, बल दान ब्यूगु जुयाच्वन, दातापिंसंनं आपालं पुण्य संचय यागु जुल।

थुगु धर्म देशनाया अन्तिमयू श्रोताजनपिं त्राहिमाम् जुया धर्म संवेग उत्पत्ति जुया बलोद्योग कोशिस याना यंकुगु बखतयू ८४ दोल प्राणिपिं चतुरार्यसत्य धर्म अवबोध जूगु जुल।

एवरूपं थ्व थुगु तिरोकुट्ट सूत्र पेतवत्थु न्हेनुतक स्वाका देशना याना बिज्यागु बखतयू प्रतिदिनहे चेप्यदो चेप्यदो प्राणिपिं चतुरार्यसत्य धर्म अवबोध जूगु जुल।

तिरोकुट्ट पेतवत्थु द्वितिय भाग समाप्त।।

https://dhamma.digital

पुनर्वार थुकि मेगु छगू खँ प्रेत धयापिं प्यंगू प्रकारयापिं धाःसा नं उके मध्येनं नाना प्रकारयापिं दयाच्वन। सुचिमुख प्रेत, सुकरमुख प्रेत, पुतिमुख प्रेत, अजगर प्रेत, काक प्रेत, सट्ठीकूत प्रेत, पञ्चतुत्त खादिका प्रेत, सत्तपुत्त खादिका प्रेत, राजपुत्त प्रेत, खल्लातिय प्रेत, नन्दिक प्रेत, गूथखादक प्रेत, गूथ खादिका प्रेत, अम्ब प्रेत, भोगसंहार प्रेत, सेट्ठिपुत्त प्रेत, तिरोकुट्टनाग प्रेत, अंकूर प्रेत, तुस प्रेत, कुमार प्रेत, कूटविनिच्छयक प्रेत, धातुविवण्णक प्रेत इत्यादि इत्यादि प्रकारयापिं घोर भयंकर ग्यानापुसे ग्यानापुसे च्वंपिं प्रेतत दयाच्वन।[73] थुकि उदाहरण छगू – छगू समयय् तथागत वेलुवनय् विराजमान जुयाच्वन। उगुहे बखतय् महामोग्गल्लायन स्थविर लक्खण स्थविर नापं पिण्डाचार बिज्यागु खः। गृधकुट पर्वतपाखे थ्यंगु बखतय् महामोग्गल्लायन स्थविर मुसुक्क न्हिला बिज्यात। अले लक्खण स्थविरं न्यन – छाय् न्हिला बिज्यानागु?

महामोग्गल्लायन स्थविरं धया बिज्यात – आयुष्मान! थ्व खँ छं थन न्यनेमते भगवान बुद्धयाथाय् न्ह्यःने थ्यनेव छं न्यं जिं कने धकाः।[74]

लिपा ल्याहाँवना भगवान बुद्धयाथाय् थ्यंसेंलि लक्खण स्थविरं न्यन। मोग्गल्लायन स्थविरं कना बिज्यात – जि न्हिलागु कारण गृधकूट पर्वतपाखे सुकर मुख प्रेतादि क्वेछि, निक्वे प्यक्वे, पायुधिकपिं ततःच्वतं ग्यानापुसे च्वंपिं प्रेत त जिं खनागु जूयानितिं न्हिलागु खः। थुकिया छुं खँ धम्मपद अट्ठकथालेनं पिहाँ वयाच्वंगु दु। (धम्मपद २८१ शूकर प्रेत)

वाचानुरक्खि मनसा सुसंवुतो .....।

थुगुहे अवस्थाय् तथागतं आज्ञादयेका बिज्यात – महामोग्गल्लायनं धागु खँ मखुगु मखु, जिं नं खनागु दु।

गुगु बखतय् जिं बोधिवृक्षया मूलय् सम्मासम्बोधिज्ञान लाना उगु बखतय् मोग्गल्लायनं धार्थेतुं वयासिवे नं अधिक ततःधिकपिं घोर ग्यानापुसे च्वंपिं प्रेतत जिं खना। अमिगु शरीर निगू योजन प्यंगू योजन भिगू योजन २०गू योजन धारण यानाच्वंपिं दयाच्वन।

व प्रेततय्गु दुर्दशा थथे खः गुलिं प्रेततय् रात दिन पित्याक प्यास चाःगुलिं डाह जुइका, मानु म्हुतुंहे मिज्वाला पिहाँ वथें च्वंक दुःख भोग याना च्वनाच्वनी। गुलिं प्रेततय् हि, न्हि, खै आदि फोहर फोहरगु वस्तु यक्कोहे नसानं तृप्त मजुइका हा हाकारं दुःख भोग याना च्वनी। गुलिं छ्योँ धाःसा पर्वत समानं म्ह धाःसा

---

[73] थुके हानं मेगु नं छगू खँ दनि संयोजन वा मायाया कारणं नं अगति लानाच्वंपिं दयाच्वन। गथेकि काय्, म्स्यायुयागु मायां, धनरत्नयागु मायां, तिसा वसःयागु मायां, छेँ, बुँ यागु मायां, नाना प्रकारया मायां याना गन गुगु गति गुगु थासे वनेमागु खः अन वने मफया (अगति, प्रेत) सिक जुया चा चाहिला च्वनीगु जुयाच्वन। अगति धयागु मखुगु मभिंगु लेँ बिच्चे लाना च्वंगुयात धाइ। जन्म मकासे च्वनाच्वंगु मखु। वनं छगू जन्महे खः। जन्म जुइगु योनि प्यंगू दु – अण्डज, जलाबुज, संसेदज, ओपपातिक।

अण्डेजाता – अण्डजा। अण्डे – खेँचं, जाता – उत्पत्ति जुइ, इति – अथेया कारणे, अण्डजा – अण्डज धकाः धाइ। जलाबुजे जाता जलाबुजा। जलाबुजे – माँया प्वाथे प्रतिसन्धि च्वनिगु। जलाबुज – कललं, जाता – जन्म जुइ, इति – अथेया कारणे, जलाबुजा – जलाबुज धाइ। (गब्भसेय्यक न धाः, गब्भ सेये सेयतीति गब्भसेय्यो। गब्भसेये – गर्भ कोषय्, सेयति – द्यनी, च्वनी, इति – अथेया कारणय्, गब्भसेय्यो – गब्भसेय्यक धाइ।)

कमल कुहर गब्भ मलादि संसेदट्ठानेसु जाताति संसेदजा। ये सत्ता – गुपिं खः सत्व प्राणिपिं, कमल कुहर गब्भ मलादि संसेदट्ठानेसु – कमल पुष्प गन्ध, मल, चःति, आदि थासं, जाता – उत्पत्ति जुइ, इति – अथेया कारणय्, ते सत्ता – व अपिं सत्व प्राणिपिन्त, संसेदजा – संसेदज धकाः धाई। उपपातो नेसं अत्थीति ओपपातिका। नेसं पुग्गलानं – व अपिं पुद्गलपिनि, उपपातो – तधिकगु यौवनयागु अवस्था, अत्थि – दयाच्वन, इति – अथेया कारणय्, ते पुग्गला – व पुद्गलपिं, ओपपातिका – ओपपातिक धकाः धाइ।

ओपपातिक पुद्गलपिनि उमेर जूसां भीथन यौवनयागु अवस्थाय् थ्यना च्वंपिनिगु उमेर थें उत्पत्ति जुइ साथं १६दा २०दा उमेरयागु भावं उत्पत्ति जुइ।

आ थुके अण्डज धयागु भ्रंग, पंक्षि, आदि फुक्क खेँचं जन्म जुइपिन्त धाइगु खः। जलाबुज धयागु सा, म्ये, सल, किशि, मनुष्यादिपिं पाचं जन्म जुइपिन्त धाइ। संसेदज धयागु तुँ, कृमि, धें, कुसि, आदि नाना प्रकारयापिं कीत गन्धं, मल, चःति इत्यादि थासं जन्म जुइपिन्त धाइ। ओपपातिक धयागु चतुर्महाभूत संगम द्वारा उत्पत्ति जुइपिं देव, ब्रम्हा नर्क प्रेतादि फुक्कयात धाइ। थुपिं फुक्क नर्क प्रेत, तिर्यक, असुर, मनुष्य , देव थ्व खुगु गतीस थःथःगु कर्मानुसारं जन्म जुयाच्वन।

[74] व अथे धागु छाय् धाःसा उगु अवस्थाय् मोग्गल्लायन स्थविरं याकचां जक धाल धायेवं साक्षि मदुगु खँ जूयानितिं पत्या मजुइ फु। अले अनेनेगु अकुशल चित्तय् त्वीका पाप कमाये याइ। भगवानया न्ह्योने जूसा भगवान साक्षि रूपय् तया धायेगु बखतय् भगवानं नं छुं धया बिज्याइ धैगु विचारं धागु खः। थुके संशय मदु पृथकजन धयापिनि चित्त परिवर्तन जुइफु। उकेसनं बाल पृथकजन जुल धायेवजा भनहे मिखामदुम्ह कां, समानं जुइगु जुल। मिखा मदुम्हयात आकाशय् लुयावगु चन्द्रतारागणयात सुनानं क्यनं धाःसानं खंकेनं फइमखु पत्यानं मजुइफु। अथेहे त्रिरत्नयात तथा चतुरार्यसत्य धर्मयात, अन्धवाल पृथक जनसं खंके नं फइमखु पत्या नं मजुइफु।

https://dhamma.digital

चिकिचाधिक अमिसं छ्यौं ल्होने जकहे नं फइगु मखु। गुलिं प्वा धाःसा पर्वत समानं छ्यौं धाःसा चिकिचाग्व, म्हुतु धाःसा मुलुया कैंप्वा समान अमिसं छुजक नया प्वा जायूके फइ। गुलिसियां प्यास पित्यागुलिं याना थःमं ब्वीकापिं मचात, थम्हंहे ब्वीकालिसे कया कया चच्चफुना, वां वांन्याना नयाच्वनी। गुलिसियां ताःकाल पर्यन्त नये त्वने मखंका वइगु शरीर केवल अष्टि चर्म स्यूव, क्वेंजक बाकि जुइक धस्वाना च्वनेगुहे समर्थ मदया चाता चातावाना ग्व ग्व तुला च्वनी एवरूपं सहयानां सहयाये मफेका महात तच्वगु दुःख दाहादि तप्त ताप जुइका हा! हा! कारं ख्वया हाला दुःख भोग याना च्वनीगु जुयाच्वन।

थुगुहे विषययू कवि चित्तधरजुं कविता छपू चिनातःगु दु –

प्रेत धयापिनि चाः बहु प्यास, नित्य पित्या अन हा मदुवास।
छुं भतिचा मदु खाद्य पदार्थ, प्राप्त जुहे जुलसां अन व्यर्थ।
मेम्ह वया फुक्क काइगु लाका हा जिगु कायेमदु बीमखु धायेका।
भक्त नया बीइगु उगु अन्न, डाह जुया च्वनि हा अवसन्त।

अमिगु आयु प्रमाण लक्खछिगु कोटि वर्षनं मयाक छम्ह तथागतं मेम्ह तथागतया पालायू तक नं भोग याना च्वनेमागु जुयाच्वन। व फुक्क प्रेतगणतयू थथःगु कर्मानुसारं भोग यानाच्वंगु खः।

सुखतो पकठेन इतागता पवत्ता।

गुपिं सत्व प्राणिपिं, सुखतो – सुखानन्दगु थासं, पकठेन – आपालं दूर तापागु हिसाबं, इतागता पवत्ता – अन उगु थासयू उत्पत्ति जुवंगु खः, इति तस्मा – अथेया कारणयू, ते – व अपिं सत्वपिन्त, पेता – प्रेत धकाः धयातल। व अपिं आपायाना लोभ लालचि कृपणि, कंजूसि थमनं दानादि धर्म कर्म मयापिं, परजनं दानादि धर्म कर्मयागु तकनं सहयायू मफुपिं, तथा त्रिरत्नयात नाना प्रकारं निन्दा उपहास याना दानादि धर्मयू लिचिका निवारण याना जुइपिं। हानं सङ्घपिनिगु अनेक वस्तु हरण याना सनाजूपिंहे खः। उके धयातःगु –

नविसं विस मिच्चाहु धनं सङ्घस्स उच्चते।
विसं एकंव हनति सब्बं सङ्घस्स हनति।।

तदर्थ विषयात धात्थें तच्वगु विष धकाः मधा। धात्थें ग्यानापुगु घोर विष सङ्घपिनिगु वस्तुयात धाइ। छायू धाःसा यदि विषं नाशहे यासा नं छगू पटकहे जक नाश याइ। गुगु सङ्घपिनिगु वस्तु हरणयात धायेव ताःकाल पर्यन्त बारम्बार नाश याइगु जुल।

सुप्पवासाया कथा

मूर्ख धयापिंसं दुःखयातहे सुख धकाः भापा च्वनी। छगू समययू भगवान तथागत कुण्डिया नगरया कुण्डिधान वनयू विहार याना बिज्यानाच्वन।

उगुहे समययू कोलिय पुत्री सुप्पावासाया न्हेदँ तक गर्भ धारण याना नं हानं न्हेन्हु तक मूल गर्भद्वारयू लाना च्वंगु जूयानितिं अत्यन्त महानगु असह्य दुःख पीडा जुइकाच्वन।

तर वया त्रिरत्नयाके आपालं विश्वास दुम्ह जूयानितिं गुगु पीडायात वाक्कुछिना बलंहे सहयाना च्वंगु खः। धात्थेंहे त्रिरत्न यागु गुण स्मरण यानाच्वंगुलिंहे जक सहयाना च्वनेफुगु जुयाच्वन।

गथे कि – इतिपि सो भगवा अरहं आदिगुणं युक्तजुया बिज्याम्ह थ्व लोकयू तथागत सम्यक् सम्बुद्ध उत्पत्ति जुयाच्वंगु दु। हानं गुम्हसें थजागु महानगु दुःख मदयूकेया नितिं स्वाक्खातो भगवता धम्मो आदि गुणं युक्त जुयाच्वंगु धर्मोपदेश याना बिज्यागु दु। हानं वसपोलया शिष्य श्रावकसङ्घपिं सुप्पटिपन्नो भगवतो सावक सङ्घो

https://dhamma.digital

आदि गुण युक्तजुया बिज्यापिं भिंगु मार्गय् आरूढ जुया बिज्यापिं खः। गुपिं श्रावक सङ्घपिं थजागु घोर दुःख मदय्केगुलि लगेजुयाच्वंगु दु। निर्वाण धात्थेंहे महातधंगु परम सुख शान्तिमय खः। गुगु थासय् थजागु दुःख मदु।

अले सुप्पावासां थःम्ह स्वामियात सःता धाल – आर्यपुत्र! भगवान बुद्ध गन बिज्याना च्वंगु खः छि अन झासं। झाया जिगु पाखें भगवान बुद्धया चरणय् वन्दना याना हःगु दु धकाः बिन्ति या।

अले वसपोलया कुशल मङ्गल न्यना दिसँ। न्यने धुंका जिगु समाचार खँ बिन्ति यानादिसं। न्हेदँ तक गर्भ धाराण यानानं न्हेन्हु दत प्रसव व्यथां पीडा जुइकाच्वन। तर न्ह्याक्वहे पीडा जुसां त्रिरत्नयागु गुण अनुस्मरण यानाच्वंगु दु।

अले उम्ह कोलिय आर्यपुत्रं ज्यू, दे धकाः गन भगवान बिज्याना च्वंगु खः अन वना तथागतयात अभिवादन याना छसिलिक्क च्वन। च्वने धुंका कोलिय पुत्रं बिन्तियात – भन्ते भगवान! सुप्पावासां छलपोलया चरणय् सीरं वन्दना याना हगु दु। हानं छलपोलया कुशल मङ्गल न्यना हगु दु।

हानं भन्ते भगवान! सुप्पावासाया न्हेदँ तक गर्भ धारण याना नं हानं न्हेन्हु दत प्रसवयागु व्यथा जुयाच्वंगु। तर न्ह्याक्वहे कष्ट जूसानं त्रिरत्नया अनुस्मरण यानाहे च्वंगु दु। अले भगवानं आज्ञा जुया बिज्यात – कोलिय पुत्री सुप्पवासा सुखि जुइमा। याउंसे च्वनेमा। कष्ट धैगु छत्तिंहे मजुइमा।

भगवानं थथे धाय् मात्रनं सुप्पवासा सुखी जुल, याउंसे च्वन, विना कष्टं मचा बुइकल।

कोलिय पुत्रं भन्ते भगवान! छलपोलं धया बिज्यार्थेहे जुइमा। धकाः अभिनन्दन यायां तथागतयात वन्दना याना, थःगु आसनं दना प्रदक्षिणा याना थःगु छें ल्याहां वल।

अन सुप्पवासाया सुखपूर्वक याउंसे च्वंक काय् मचा ब्वीका च्वंगु खन। खनाव वइगु मनय् थथे लुल – आश्चर्य खः, अद्भूत खः बुद्धया ऋद्धि, वसपोलया तेज। गुगु भगवानं धायूमात्रनंहे सुप्पवासाया सुखी जुल। वया मनय् सन्तोष व अत्यन्त हर्षानन्द जुल, तथा आपालं श्रद्धा भक्ति बुयावल।

अले सुप्पवासां थःम्ह स्वामियात सःता धाल – आर्यपुत्र! छिं न्यना दिसँ। भगवान गन बिज्याना च्वंगु खः अन छि झासँ। झाया जिगु पाखें भगवानया श्री चरणय् प्रणाम याना दिसँ। अले वसपोलया कुशल मङ्गल न्यना दिसँ। अले हानं थथे धकाः बिन्तियाना दिसँ – भन्ते! सुप्पवासानं भगवानया श्री चरणय् सीरं वन्दना प्रणाम याना हःगु दु। हानं भगवानया कुशल मङ्गल न्यना हःगु दु। हानं धया दिसँ भन्ते! सुप्पवासा न्हेदँ तक गर्भ धारण यानानं हानं न्हेन्हु तक मूल गर्भद्वारय् लाना प्रसव व्यथा जुइका च्वंगु खः। आः सुखी जुल, याउंसे च्वन। आः वं न्हेन्हु तक्कयात भिक्षुसङ्घपिन्त भोजनया निति निमन्त्रणा याना हःगु दु, कृपया भगवानं वयागु निमन्त्रणायात स्वीकार याना बिज्याहुँ धकाः बिन्ति याना दिसँ।

कोलियपुत्रं ज्यू दे धया, गन भगवान बिज्याना च्वंगु खः अन वना भगवानयात अभिवादन याना छसिलक्क फयेतुत। फयेत्वी धुंका भगवानयाके बिन्तियात – भन्ते! सुप्पवासां भगवानया चरणय् वन्दना याना हल। वयात आः याउंल हानं भगवानं वयागु न्हेन्हु तक्कया निमन्त्रणा कृपापूर्वक स्वीकार याना बिज्याहुँ।

उगु समयय् धाःसा मेम्ह उपासक छम्हसें बुद्ध प्रमुखं भिक्षु सङ्घपिन्त कन्हेया निति भोजन निमन्त्रणा बियावंगु जुयाच्वन। व उम्ह उपासक महा मौद्गल्यायनया सेवा टहल याना च्वनीम्ह खः।

अले भगवानं आयुष्मान महामौद्गल्यायनयात सःता धया बिज्यात – न्यँ मौद्गल्यायन! छिमि उपासक गन दुगु खः अन वना वइत धा – आवुसो! कोलिय पुत्री सुप्पवासा आः सुखि जुल याउंसेच्वन। आः वं न्हेन्हु तक्कया निति भिक्षु सङ्घपिन्त भोजनया निमन्त्रणा ब्यूगु दु। न्हापां सुप्पवासां न्हेन्हु तक दान थब्यू, वया धुंका छिगु पाः वइ।

आयुष्मान महा मौद्गल्यायनं ज्यू हवस धकाः भगवानयात उत्तर बिल बियाव गन उपासक दुगु खः अन वन। वना उपासकयात धाल – आवुसो! सुप्पवासां निमन्त्रणा ब्यूगु दु। न्हापां वंनिं दान थब्यू, अले वया धुंका छं ब्यू। उपासकं – भन्ते आर्य मौद्गल्यायन! यदि भोग, जीवित व श्रद्धा, थ्व स्वंगू धर्मय् जिगु छुं आपत्ति छपिंसं मखंसा सुप्पवासांहे न्हापालाक न्हेन्हु तक दान थब्यू वयां लिपा जिं बिइ।

https://dhamma.digital

मौद्गल्यायनं – आवुसो! भोग व जीवित थ्व निगूया विषयेला जिं विश्वास बिइफु। तर श्रद्धाया विषययू छं थम्हंहे बिचाःया।

उपासकं – भन्ते! यदि छपिंसं भोग व जीवित थ्व निगू विषययू विश्वास बिइफसा सुप्पवासांहे न्हापां न्हेन्हु तक दान थब्यू, लिपा जिं बिइ।

आयुष्मान महामौद्गल्यायनं उम्ह उपासकयात सूचं बिया, ल्याहाँ वयाव भगवान याके बिन्तियात – भन्ते! जिं उपासकयात सूचं बिया वयेधुन। न्हापां सुप्पवासांहे न्हेन्हु तक दान थब्यू लिपा वं बिइ।

अले सुप्पवासां बुद्ध प्रमुख भिक्षुसङ्घपिन्त न्हेन्हु तक थःगुहे ल्हातं ज्वरेयाना भिं भिंगु भोजन याकल। थःम्ह मचायात, बुद्धप्रमुख भिक्षु सङ्घपिनिगु चरणयू प्रणाम याकल। आयुष्मान सारीपुत्रं व मचायात धया बिज्यात – मचा! छ म्हं फुला? छुं कष्टजा मजूला?

मचां धाल – भन्ते सारीपुत्र! जि गथे बांलाक सुखं च्वने फइ? न्हेदँ तकला जि हियागु धले गाले च्व च्वना।

अले कोलिय पुत्री सुप्पवासां – ए! जिमि कायूनं धर्म सेनापति नापं खँ ल्हात धकाः सन्तोष व हर्ष जुल।

अले भगवानं सुप्पवासायात धया बिज्यात – सुप्पवासा! थथेहे छन्त हानं मेम्ह कायू मचा यःनिला?

सुप्पवासां धाल – भन्ते भगवान! जित जा थजापिं कायू मचात हानं न्हेम्ह दःसानं यःनि।

थथे धाःगु खँ न्यना उगु समययू भगवानया म्हुतुं उदानया थुगु शब्द पिहाँवल – मभिंगुयात भिंगुया रूपयू, योगुया रूपयू मयोगु यात। दुःखयात सुखया रूपयू प्रमत्त मनूतयूसं सम्भे जुयाच्वनी।।

थ्व थुगु उदान वाक्यया मतलव थथे जुइफु – प्रमादि मनुतयूसं दुःखयातहे सुख धकाः भापाच्वन। अर्थात कोलिय पुत्री सुप्पवासाया न्हेदँ तक गर्भ धारण याना नं न्हेन्हु तक प्रशव व्यथा जुल नं सुप्पवासाया हानं न्हेम्ह कायू मचा दःसानं यःनि धकाः धाःगु बखतयू हानं हानं अजागु दुःख कष्ट पीडा यःनि धकाः धागु थेंहे मखा जुल।

आ जा जित थ्व थुगु दुःख कष्ट पीडा भोगयाना च्वने मेल। थ्व थुगु सम्पूर्ण दुःख कष्टं छुटेजुयाच्वंगु परमशान्ति सुखमयगु निर्वाण प्राप्त यायेगुलि बलोद्योग कोशिस यायेगु जुल धकाः मधागु जुयाच्वन। उकें भगवान शास्ताया श्री मुखं थुगु उदान वाक्य पिजोया वःगु खः।

थुकि छगू खँ गुलिसिनं थथे नं धाःपिं दु – यशोधराया जक खुदँ तक गर्भधारण यानाच्वन धाःगु स्यू। सुप्पवासा न्हेदँ न्हेदँ मछि गर्भ धारण यानाच्वन धागु मन्यना।

थुगु खँयू सुप्पवासाया न्हेदँ तक गर्भ धारण यानाच्वन धाःगु मखुगु खँ मखु कम्म विपाको अचिन्तेय्य त्रिपिटकयू नं दुगुहे खः बरू यशोधराया खुदँ तक गर्भ धारण यानाच्वंगु खँ, हानं पुखुलि मी भीरं क्वफागु खँ त्रिपिटकयू पिहाँ मव। मेमेगु बौद्ध देशेयू नं अथे धागु खँ मन्यना। व खँ थन नेपालयू जक गथे जुया पिहाँ वयाच्वन थें जिं धायू मफु।

चतुमहाभूत निरोधस्थान माला जूम्ह भिक्षुयागु कथा

छगू समययू भगवान बुद्धं केवट्टयात थथे धकाः आज्ञाजुया बिज्यात – केवट्ट! न्हापा जुयावंगु खँ छगू गथे धाःसा थुगु भिक्षुसङ्घ मध्येहे भिक्षु छम्हेसिया थुगु रूपं चित्तयू चिन्तना जुयावल कि चतुर्महाभूत पृथ्वी, आपो, तेजो, वायो चतुर्धातु धयागु गन गुगु थासयू निशेषरूपं निरोध जुयाच्वंगु दुथें धकाः।

केवट्ट! उगु बखतयू उम्ह भिक्षुया देवलोकयू वनेगु मार्ग दृष्टान्त साक्षात खनेदया वइथायू तक्कं चित्तयात एकाग्र याना अभिज्ञाण समाधिस प्रवेश जुल। जुया वं देवलोक खनेदया वसेंलि, उम्ह भिक्षु चातुर्महाराजभूवनयू च्वंपिं देवतापिंथायू न्ह्यःने थ्यंक वन। वनालि थथे धकाः न्यन – भो देवतापिं! चतुर्महाभूत (लः, मी, फे, व पृथ्वी धातु) धयागु गन गुगु थासयू निशेषरूपं निरोध जुइ?

https://dhamma.digital

केवट्ट! अथे धकाः न्यंगु बखतय् चतुर्महाराज भूवनय् च्वंपिं देवतापिंसं उम्ह भिक्षुयात थथे धकाः धाल – भन्ते! चतुर्महाभूत (लः, मी, फे, पृथ्वी धातु) धयागु निशेषरूपं निरोध जुइगु थाय्यात जिमिसं मस्यू। जिमियासिनं तःधंपिं चातुर्महाराज देवराजपिं दु अमिसं सिइके फइ धकाः उत्तर बिल।

केवट्ट! अले हानं उम्ह भिक्षु चातुर्महाराज देवराजपिंथाय् वन। वना थथे धकाः न्यन – भो देवराजपिं! चतुर्महाभूत गन गुगु थासय् निशेषरूपं निरोध जुइ?

अले चतुर्महाराजपिंसं धाल – भन्ते! चतुर्महाभूत निशेषरूपं निराध जुयाच्वंगु थाय्यात जिमिसं नं मस्यू। जिमियासिनं उत्तम तःधंपिं त्रायत्रिंश देवतापिं दु। अमिसं सिइके फइ।

केवट्ट! हानं उम्ह भिक्षु त्रायत्रिंश देवतापिंथाय् वना अथेहे न्यन।

त्रायत्रिंश देवतापिंसं थथे धाल – चतुर्महाभूत निशेषरूपं निरोध जुयाच्वंगु थाय्यात जिमिसंनं मस्यू। जिमियासिनं अधिक श्रेष्ठोत्तम जुयाच्वंम्ह देवराज इन्द्र दु। वं सिइकेफइ।

हानं उम्ह भिक्षु देवराज इन्द्रयाथाय् वना न्यन – चतुर्महाभूत निशेष निरोध जुयाच्वंगु थाय् गन दु? गुथाय् दु?

देवराज इन्द्रं धाल – भन्ते! व खँ, व थाय् जिनं स्यूगु मखु। जियासिनं अधिक श्रेष्ठोत्तम जुयाच्वंपिं यामा धयापिं देवता, सुयामा धयापिं, तुसिता धयापिं, संतुसिता धयापिं, निम्मानरति धयापिं, सुनिम्मित धयापिं, परनिम्मित वसवर्ति धयापिं देवतापिं दुगु जुयाच्वन। इपिं देवतापिंसं चतुर्महाभूत निशेष निरोध जुयाच्वंगु थाय्यात सिइके फइ।

केवट्ट! थुगु रूपं तनं तं देवतापिंथाय् न्यना व वं वसवर्ती देवतापिंथाय् तकनं थ्यन। वसवर्ती देवतायाके नं अथेहे न्यन। चतुर्महाभूत निशेष निरोध जुयाच्वंगु थाय् गन दु, गुथाय् दु?

वसवर्ती देवतापिंसं धाल – भन्ते! चतुर्महाभूत निशेष निरोध जुयाच्वंगु थाय्यात जिनं मस्यू। जियासिनं अधिक महान श्रेष्ठोत्तम जुयाच्वंपिं ब्रम्हकायिका धयापिं ब्रम्हराजपिंसं सिइके फइ।

केवट्ट! उगु बखतय् उम्ह भिक्षुया ब्रम्हलोकपाखे वनेगु मार्ग लँ साक्षात् दृष्टान्त उत्पत्ति जुयावइथाय् थ्यंक चित्तयात एकाग्रतायाना अभिञ्ञाण समाधिस प्रवेश जुल। जुयाव उम्ह भिक्षु ब्रम्हलोकय् उत्पत्ति जूवन। वना अले ब्रम्हापिंके न्यन – भो ब्रम्हराज! चतुर्महाभूत निशेष निरोध जुयाच्वंगु थाय् गन दु गुथाय् दु?

अले व भिक्षुं अथे धकाः न्यसेंलि व ब्रम्हलोकय् च्वना च्वंपिं ब्रम्हापिंसं उम्ह भिक्षुयात थथे धाल – भन्ते! चतुर्महाभूत निशेष निरोध जुयाच्वंगु थाय्यात जिमिं नं मस्यू। जिमियासिनं अधिक महान श्रेष्ठोत्तम जुयाच्वंम्ह महाब्रम्हा दु। व महाब्रम्हा सापहे तःधंम्ह खः, सर्वव्यापि खः, सकसितं बसे तये फुम्ह धात्थेंहे फुक्क स्यूम्ह थःगु इच्छानुसार दयूके दिके फुम्ह फुक्कसितं अधिकार चले याये फुम्ह थःमं गथे गथे धया अथे अथे ऋद्धिबल पराक्रम रूप भेष बदले जुइगु तथा फुक्क श्रृष्टि याये फुम्ह सर्व शक्तिवान सर्व श्रेष्ठम्ह ध्यान समाधि पाखेनं दक्षताम्ह उद्योगाभ्यासि जुयाच्वन। सत्व प्राणिपिनि अबुनं जुयाच्वन। वयां च्वे मेपिं मदु। व उम्ह महाब्रम्हाराजं चतुर्महाभूत निशेष निरोध जुयाच्वंगु थाय्यात सिइके फइ धकाः धाल।

केवट्ट! अले उम्ह भिक्षुं धाल – थुगु अवस्थाय् उम्ह महाब्रम्हराज गन दुले?

ब्रम्हापिंसं धाल – महाब्रम्हा च्वनिगु भूवनयात हानं महाब्रम्हा वइगु वनीगु मार्ग (लँ) यात नं जिमिसं स्यूगु मखु। जिमिसं थुलिहे जक स्यू महाब्रम्हा साक्षात प्रत्यक्ष प्रकट जुया वयेत न्हापालाक पुब्ब निमित्त खनेदया वइ। विशेष अनोथागु विचित्रगु रश्मि प्रत्यक्ष खने दयावइ। अथे जुल धायेव महाब्रम्हा साक्षात दृष्टान्त उत्पत्ति जुइ। उकिं महाब्रम्हा उत्पत्ति जुयावयेत न्हापालाक पुब्बनिमित्तनिं खने दया वइगु जुयाच्वन।

केवट्ट! अनंलि ताउ मजावंहे पुब्बनिमित्त खनेदयाव उम्ह महाब्रम्हा साक्षात प्रकट जुया खने दया वल।

केवट्ट! उगु बखतय् उम्ह भिक्षुं महाब्रम्हायाथाय् वना प्रश्न न्यन।

भो ब्रम्हराज! (पृथ्वी, आपो, तेजो, वायो) चतुर्महाभूत धयागु गन गुथाय् वन धाःसा निशेषरूपं निरोध जुयावनी?

केवट्ट! अले उम्ह ब्रम्हां धाल – भन्ते! जि ब्रम्हा महाब्रम्हा जुयाच्वना, जि सर्व व्यापि खः जि सुनानंहे क्वत्यले मफुम्ह जुयाच्वन। नितान्त फुक्कयातं खंम्ह स्यूम्ह खः थःगु इच्छानुसार दयूके दिके फुम्ह

https://dhamma.digital

खः। सर्वाधिकार चलेयाये फुम्ह खः। सर्वश्रेष्ठ श्रृष्टिकर्ता तथा प्रबन्धकारी नं खः। ऋद्धिबल भेष धारण यायेगुलि चतुरम्ह सुसम्पन्नम्ह सुविख्यात तथा ध्यान समाधीस आपालं उद्योगाभ्यास दुम्ह नं खः। उत्पत्ति जुयाच्वंपिं सकल सत्वपिनि पिता (अबु) नं खः।

केवट्ट! अले उम्ह भिक्षुं उम्ह ब्रम्हायात धाल – भो ब्रम्हराज! छ ब्रम्हाला? महाब्रम्हा ला? सर्वव्यापिला? इत्यादि इत्यादि धकाः नानाप्रकारं छंके न्यनाच्वनागु मखु। भो ब्रम्हराज! गुगु चतुर्महाभूत निरोधस्थान गन गुगु थासय् वन धाःसा निशेष रूपं निरोध जुइ धकाः छंके न्यनागु खः।

केवट्ट! निगू पटक नं उम्ह महाब्रम्हां व भिक्षुयात अथेहे धाल। जि सर्वाधिकार चलेयाये फुम्ह खः, जि सर्वश्रेष्ट तःधंम्ह खः इत्यादि।

केवट्ट! हानं स्वंगू पटक नं उम्हभिक्षुं व महाब्रम्हायात अथेहे धाल – भो ब्रम्हराज! जिं छंके छ सर्व व्यापिला, छ सर्व शक्तिमानला, छ सापहे बल्लाम्ह ला, इत्यादि धकाः न्यनागु मखु। केवल चतुर्महाभूत गन गुगु थासय् वन धाःसा निशेष रूपं निरोध जुइ? धकाः मात्र न्यनागु खः।

अले हानं महाब्रम्हां स्वंगूपटकनं न्हापायाथें अथेहे धाःगु जुयाच्वन।

केवट्ट! अले उम्ह भिक्षुं हानं धाल – भो महाब्रम्हाराज! छंके छु जिं छ सर्वश्रेष्ट सर्वशक्तिमानम्हला, धकाः न्यनागु जा मखुले चतुर्धातु गन गुगु थासय् वन धाःसा निशेषरूपं निरोध जुइगु खः व छं स्यूला? धकाःहे मात्र न्यनागु खः।

केवट्ट! अले उम्ह महाब्रम्हां उम्ह भिक्षुया ल्हा (लप्पा) ज्वना छथाय्पाखे ब्वना यंका थथे धकाः धाल – भन्ते! छपिंसं न्यना बिज्याहुँ। ब्रम्हलोकय् उत्पत्ति जुयाच्वंपिं थुपिं ब्रम्हापिं सकसिनं जित महाब्रम्हा धयाम्हसें मसः, मस्यू, मखंगु पदार्थ धयागु छु छगू नं मदु, धकाः भापा प्रशंसा यानाच्वन। अथेया कारणय् जिं व अपिं ब्रम्हापिं दुगु थासय् अमिगु न्ह्यःने जिं छपिन्त उत्तर मबियागु खः। भन्ते! आपो, तेजो, वायो पृथ्वी चतुर्महाभूत चतुर्धातु निशेषरूपं निरोध जुयाच्वंगु थाय्यात जि नं स्यूगु मखु। धात्थें थ्व लोकय् तथागतयानं अतिरिक्त मेपिं सुं छम्हेसिकेनं थुगु प्रश्नया उत्तर कायेगु तथा माला जुइगु फुक्कं छपिनिगुहे अयोग्य परिश्रम व भूल खः। आः बिज्याहुँ! छःपिं तप्यंक तथागतयाथाय् वना थुगु प्रश्न न्यना बिज्याहुँ। तथागतं छपिनिगु प्रश्नया लिसः बिया बिज्याइ। उगु प्रश्नयात छपिंसं बांलाक सिइका थुइका कया बिज्याहुँ। महाब्रम्हां उम्ह भिक्षुयात थुकथं अर्ति बुद्धि बिल।

केवट्ट! उगु बखतय् उम्ह भिक्षु उगु खँ न्यना बलवानम्ह पुरूषं केकुंका तःगु लप्पायात चतक्क तप्यंका छ्वइगुथें तप्यंका तयागु लप्पायात केकुंका काइगुथें तुं ब्रम्हलोकं अन्तरधान जुया जिगु न्ह्यःने जि च्वनाथाय् प्रकट जुया खने दयेक वल।

केवट्ट! अले उम्ह भिक्षुं जित सादर वन्दना प्रणाम याना छगू आसनय् फयूतुत। फयूतुनाव जिके थथे धकाः प्रश्न न्यना बिन्तियात – भो तथागत! (पृथ्वी, आपो, तेजो, वायो) चतुर्महाभूत गन गुगु थासय् वन धाःसा निशेष रूपं निरोध जुइ?

तीरदस्सी धयाम्ह झंगया उपमा

केवट्ट! अले जिं उम्ह भिक्षुयात थथे धकाः धया – भो भिक्षु! अतितय् जुया वंगु छगू खँ, गथे धाःसा वणिजालतय्सं समुद्रे जहाज न्ह्याका देश विदेशय् व्यापार याःवनिपिनि घाट (तीर) बस्ति स्व वनिम्ह झंग छम्हनं जहाजय् तया यंकिगु जुयाच्वन। छन्हुया दिनय् जहाज न्ह्याकेयंका महासागर समुद्रया दथ्वी थ्यंका भूमि बस्ति खने मदया व उम्ह झंगयात ब्वयेका छ्वत। व झंग ब्वयावना पूर्वपाखे स्वः वन। हानं दक्षिणपाखे हानं पच्छिमपाखे, उत्तरपाखे छचा खेरं माला स्ववन नं बस्ति (तीर) घाट खंके मफया वनेथाय् मदया वहे जहाजेतुं ल्याहाँ वया च्वंवल। यदि व झंगनं बस्ति भूमि खंगु जूसा उखेपाखेहे तप्यंक वनीम्ह खः। मखंगु जुया निति वहे जहाजय् ल्याहाँ वया च्वंवल। वथेंतुं छनं देवलोकंनिसें तनं तं थाहां ववं ब्रम्हलोकय् थ्यंक नं वना थुगु प्रश्नया उत्तर मालाजूगु खः। गन नं उत्तर प्राप्त मजूगुलिं जिथाय् थनहे लिफस्वया ल्याहाँवल।

https://dhamma.digital

भिक्षु! आः छं न्यँ पृथ्वी, आपो, तेजो, वायो चतुर्महाभूत गन गुगु थासय् वन धाःसा निशेषरूपं निरोध जुइ, धकाः जिके थथे प्रश्न न्यनेगु योग्य मजू।

भो भिक्षु! छं थुकथं प्रश्न यायेमा कि गन गुगु थासय् चतुर्महाभूत मदया च्वनले? ताःहाक, चिकिहाक, तःधं, चिकिधं, भिंगु, मभिंगु मदया च्वनले? गन गुगु थासय् नाम रूप निशेष निरोध जुयाच्वनले? थथे प्रश्न न्यनेगु योग्य जू। थथे थुगु रूपं प्रश्न न्यन धाःसा उकियात उत्तर थथे खः – मिखां खंके मफुगु (उत्पत्ति, ठिति, भंग)[75] अलग्गगु थुलि उलि धकाः संख्या सिमाना मदुगु अनन्तगु छचाखेरं तीर घाट (किनारा) दयाच्वंगु। विशेष महानगु प्रज्ञांहे जक खंके सिइके फुगु निर्वाण धयागु दयाच्वन।

थ्व थुगु निर्वाणय् चतुर्महाभूत (पृथ्वी, आपो, तेजो, वायो) चतुर्धातु धयागु दुगु मखु। थ्व थुगु निर्वाणय् ताःहाकःगु, चिकिहाकःगु, तःधं चिकिधं, भिंगु मभिंगु, धयागुनं दुगु मखु। थ्व थुगु निर्वाणय् नाम रूप निशेष रूपं निरोध जुयाच्वन।[76] थ्व थुगु निर्वाणय् विञ्ञाणया निरोध जूगुया कारणं नाम व रूप निरोध जूगु खः।

(सिलक्खन्ध वग्ग पालि, केवट्ट सुत्त)

न्हेगू प्रकारया विशुद्धि दयाच्वन।

आर्य जुइधुंका निर्वाण धातुपाखे पलाछिना थाहाँ वनेगु स्वहान न्हेत्वाथःथेंतुं विशुद्धिनं न्हेगू दयाच्वन।

न्हेगू विशुद्धि

७. ञाण दस्सन विसुद्धि

६. पटिपदा ञाणदस्सन विसुद्धि

५. मग्गामग्ग ञाणदस्सन विसुद्धि

४. कंखावितरण विसुद्धि

३. दिट्ठि विसुद्धि

२. चित्त विसुद्धि

१. सील विसुद्धि

[75] थ्व (उत्पत्ति, ठिति, भंग) धयागु चित्तया वीथि (मार्ग) खः। थुकिया खँ महाशुक्ष्म व महागम्भीरगु खँ दु। झीपिं (प्रतिसन्धि) जन्म जुसेंनिसें अविछिन्न रूपं चित्तया धार न्ह्याना वनाच्वन। विजुलिया नं सच्छि द्वछि दुगुनां मयाक उत्पत्ति, ठिति, भंग जुया विद्युत गतिं ब्वांवना च्वन। झीसं क छगः धायेगु बखतय् अतित भवंग, भवंग चलन, भवंगुपच्छेद, पञ्चद्वारावज्जन, चक्खुविञ्ञाण, सम्पटिच्छन्न, सन्तीरण, वट्टम्बन जवन, जवन, तदारम्मण, भवंग.... थुगु रूपं दोलंदोनं मयाक असंख्य चित्तया धार परिविर्तन जुजुं ब्वांवने धुंकि।

[76] उत्पत्ति मजूगुयातहे निरोध जुल धकाः धागु खः।

https://dhamma.digital

ञाण दस्सन विसुद्धि

थनं च्वे खुगु त्वाथः खुगू विशुद्धि कनेधुंका थ्व थुगु न्हेगू त्वाथः न्हेगूगु विशुद्धि यागु खँ कना तःगु थथे खः – १. सोतापत्ति मार्ग, २. सकदागामि मार्ग, ३. अनागामि मार्ग, ४. अरहन्त मार्ग, धयागु मार्ग ञाण प्यंगू ञाणदस्सन विशुद्धि धाइ।

१. सोतापत्ति मार्ग उत्पत्ति जुया वइगु गथे धाःसा निर्वाणयात आरम्मण याना जूगु, उगु गोत्रभू जवनया लिपा अनन्तरय् उगु निर्वाणयातहे आरम्मण याना क्लेशयात यथा योग्यानुसारं त्वाल्हाना वांछ्वया सोतापत्ति मार्गचित्त छगू पटक जुइ।

अनंलि निर्वाणयातहे आरम्मण याना क्लेशयात पुन शान्त याना सोतापत्ति फलचित्त निगू पटक स्वंगू पटक जुइ।

अनंलि वीथिचित्त अन्त जुया भवङ्ग पतन जुइ। थुगु रूपं क्यनातःगु परिकर्म, उपचार, अनुलोम, गोत्रभू, मार्ग, फल, जवन, चित्त, वीथि छगूजक जुया स्वातु स्वास्वां क्रमानुसारं उत्पत्ति जुया वयाच्वन।

उगु चित्त क्रमानुसारं उत्पत्ति जुया वइगु तथा आरम्मण याइगु तरिका निम्न लिखित वीथि नक्सानुसार सिइकेमाल।

आरम्मण	चित्त	क्षण
निमित्त	भवङ्ग	उत्पत्ति – ठिति – भङ्ग
निमित्त	भवङ्ग चलन	उत्पत्ति – ठिति – भङ्ग
निमित्त	भवङ्गुपच्छेद	उत्पत्ति – ठिति – भङ्ग
संखार	मनोद्वारावज्जन	उत्पत्ति – ठिति – भङ्ग
संखार	परिकर्म	उत्पत्ति – ठिति – भङ्ग
संखार	उपचार	उत्पत्ति – ठिति – भङ्ग
संखार	अनुलोम	उत्पत्ति – ठिति – भङ्ग
निब्बान	गोत्रभू	उत्पत्ति – ठिति – भङ्ग
निब्बान	सोतापत्ति मार्ग	उत्पत्ति – ठिति – भङ्ग
निब्बान	सोतापत्ति फल	उत्पत्ति – ठिति – भङ्ग
निब्बान	सोतापत्ति फल	उत्पत्ति – ठिति – भङ्ग
निमित्त	भवङ्ग	उत्पत्ति – ठिति – भङ्ग

थुगु नक्सानुसार परिकर्मयात लिकया फल छगू पट न्ह्याय् धुंका लिपा छगू वीथियात सिइकेमाल।

भवङ्ग धाक्व फुक्क प्रतिसन्धि चित्त व आरम्मण उथें जूगुया नितिं पूर्व जन्मयागु मरणासन्न कालय् खंगु कर्म, कर्मनिमित्त व गति निमित्त मध्यय् छगू नं छगूयात आरम्मण याइ।

स्मृति चित्त, धाक्व फुक्कया उत्पत्ति, ठिति, भङ्ग क्षण स्वंगू मात्र आयु दयाच्वन।

उगु वीथिस परिकर्म, उपचार, अनुलोम, धकाः धयागु अनुलोम ञाण स्वंगू संखारयात अनित्य, दुःख, अनात्म लक्षण स्वंगू मध्यय् छगू न छगूलिं आरम्मण याना[77] अलग्ग अलग्ग प्रत्येक क्लेश धयागु अन्धकारयात काटे याना वांछ्वया उत्पत्ति जुइ।

---

[७७] सब्बे संखारा अनिच्चाति यदा पञ्ञाय पस्सति।
अथ निब्बिन्दति दुक्खे एस मग्गो विसुद्धिया।।
सब्बे संखारा दुक्खाति यदा पञ्ञाय पस्सति।
अथ निब्बिन्दति दुक्खे एस मग्गो विसुद्धिया।।
फुक्क संस्कार (नाम, रूप, कर्म, चित्त, ऋतु, आहारं बनेजुया वयाच्वंगु तक वस्तु) अनित्य खः, दुःख खः धकाः प्रज्ञा ज्ञानं खँका काइगु समयय् तिनि संसारिक दुःखं विरक्त जुइ, थ्वहे विशुद्ध जुइगु मार्ग खः।
सब्बे धम्मा अनत्ताति यदा पञ्ञाय पस्सति।

https://dhamma.digital

गोत्रभू ञाण क्लेश धयागु अन्धकार लोप जुया साक्षात उत्पत्ति जुया वःगु निर्वाणयात आरम्मण याना उत्पत्ति जुइ।

थुकियागु सम्बन्धय् उपमा बियातगु थथे खः – छम्ह चक्षुमान पुरूषं नक्षत्र योगयात सिइके धकाः मती तया चान्हे पिहाँ वना चन्द्रमायात स्वयेया नितिं च्वे आकाशय् थस्वत। सुपाचं त्वपुयाच्वंगु जुया नितिं व उगु चन्द्रमायात खंके मफुत। अले पलख लना छगू पटक फेवया फसं कया स्थूल ख्वातुगु सुपाँय्यात प्वीके यंकल। अथेहे हानं मेगु फे वया मध्यमगु सुपाँय् यातनं, हानं मेगु शुक्ष्मगु सालुगु सुपाँय्यात नं प्वीके यंकल अनंलि व उम्ह पुरूष सुपाँय् मदुगु आकाशय् चन्द्रमायात स्वया नक्षत्र योगयात बांलाक सिइका काल।

व उगु स्वंगू सुपाँय् व समान जुयाच्वंगु सत्ययात त्वपुया तःगु स्थूलगु, ख्वातुगु, मध्यमगु हानं सुक्ष्मगु अन्धकार खः। स्वंगू पटक फे व समान जुयाच्वंगु स्वंगू अनुलोम चित्त खः। चक्षुमान पुरूष व समान जुयाच्वंगु गोत्रभू ज्ञान खः। चन्द्रमा व समान जुयाच्वंगु निर्वाण खः।

छगू छगू फसं क्रमशः कया सुपाँय्यात प्वीका चीका छ्वगुथें तुं त्वपुया तःगु अन्धकारयात नाशयाना वांछ्वइगु खः। सुपाँय् रहितगु आकाशय् उम्ह पुरूषया विशुद्ध निर्मलगु चन्द्रमायात खँगु थेंतुं सत्ययात त्वपुया तःगु अन्धकारयात दूर हटेयाना चिलावसेंलि गोत्रभू ज्ञानं विशुद्ध, निर्मलगु निर्वाणयात खंगु जुयाच्वन।

गथे स्वंगू फसं कया चन्द्रमायात त्वपुया तःगु सुपाँय्यात जक प्वीके फुगु खः चन्द्रमायात खंके मफुगु थेंतुं। अथेहे अनुलोमं सत्ययात त्वपुया तःगु अन्धकारयात जक नाश याये फुगु खः निर्वाणयात खंके मफुगु जुयाच्वन।

गथे उम्ह पुरूषं चन्द्रमायात जक खंके फु सुपाँय्यात प्वीका छ्वये मफुगु खः। अथेहे गोत्रभू ज्ञानं निर्वाणयात जक खंके फु क्लेशया अन्धकारयात नाश याये मफुगु जुयाच्वन। उकिंहे उगु मार्गयात आवर्जन धया तल।

गोत्रभू ज्ञानं निर्वाणयातहे आरम्मण यासानं क्लेशयात काटेयाना वांछ्वयेगु समर्थ मदुगु जुल। मार्गया न्ह्यःने न्हापालाक ब्यांवनीम्ह आवर्जनथासे जक च्वनाच्वनी। मार्ग ञाण धयागु गुगु गोत्रभू ञाणं आरम्मण याःगु निर्वाणयातहे हानं स्वाका आरम्मण याये धुंका क्लेशयात वांछ्वया उत्पत्ति जुइ।

फल ञाण धयागु व गुगु मार्ग वांछ्वये धुंकुगु क्लेशयात पुन शान्तयाना शिचुका उत्पत्ति जुइ। (मार्ग वांछ्वगु क्लेशयागु खँ लिपाहे जक खँ पिहाँ वइ।)

२. सकदागामि मार्गञाण उत्पत्ति जुया वइगुया ढंग

मार्ग चित्त धाक्व फुक्क उत्पत्ति, ठिति, भङ्ग हिसाबं छगू पटक जक जुइ। बारम्बार उत्पत्ति जुइगु मदुगु जुयानितिं मार्ग चित्त जुइगु बखतयातहे मग्गट्ठान पुद्गल धकाः धाइ।

न्ह्यःने यागु फल स्वंगू जूसां च्वेयागु मार्गयात प्राप्त मजूनिया दुने तकोमछि जुइ फु।

अरहत्त फल धयागु निर्वाण मथ्यंनिया दुने तकोमछि जुइ फु।

सोतापत्ति फलय् च्वनाच्वंपिं सोतापन्न पुद्गल धयापिं थुगु जन्मय् च्वेयागु मार्गयात प्राप्तजुइम्ह पुद्गल, लिपायागु जन्मय् प्राप्त जुइम्ह पुद्गल धकाः निगू प्रकारया दयाच्वन।

स्वंगू प्रकारया सोतापत्ति

१. छगू जन्हेहे प्राप्त जुइम्ह एकबीज सोतापन्न।

२. निगू जन्मं निसें खुगू जन्मया दुने प्राप्त जुइम्ह कोलंकोल सोतापन्न।

अथ निब्बिन्दति दुक्खे एस मग्गो विसुद्धिया।।

फुक्क धर्म (यावत् लौकि तथा लोकोत्तर फुक्कं हे) अनात्म धकाः प्रज्ञा ज्ञानं खँका काइगु समयय् तिनि संसारिक दुःखं विरक्त जुइ, थ्वहे विशुद्ध जुइगु मार्ग खः।

https://dhamma.digital

३. न्हेगू जन्मजुया प्राप्त जुइम्ह सत्तखत्तुपरम सोतापन्न धकाः स्वंगू प्रकारया दयाच्वन।

व फुक्क सोतापन्न पुद्गलपिन्त च्वेयागु मार्गयात प्राप्त यायेया नितिं संखारूपेक्खा ञाण थ्यंक बारम्बार उद्योगाभ्यास याना सकदागामि मार्ग जुइतेल धायेव संखारयात लक्खण स्वंगू मध्यय् छगू नं छगूलिं स्वया विपस्सना जवन वीथि जुया भवङ्ग पतन जुइ।

अनंलि भवंगया श्रोतयात त्वाल्हाना संखारयात अनित्य, दुःख व अनात्म लक्षण छगू नं छगूलिं आरम्मण याना मनोद्वारावज्जन परिकर्म, उपचार व अनुलोम क्रमानुसारं उत्पत्ति जुइ।

अनंलि निर्वाणयात आरम्मण याना

१. गोत्रभू छगू पटक

२. सकदागामि मार्ग छगू पटक

३. सकदागामि फल निगू पटक, स्वंगू पटक उत्पत्ति जुइ।

थुगु सकदागामि मार्ग वीथि चित्त जुयावइगु तथा आरम्मण याइगु तरिकायात निम्न च्वयातयागु नक्सानुसारं सिइकेमाल।

आरम्मण	चित्त	क्षण
निमित्त	भवङ्ग	उत्पत्ति – ठिति – भङ्ग
निमित्त	भवङ्ग चलन	उत्पत्ति – ठिति – भङ्ग
निमित्त	भवङ्गुपच्छेद	उत्पत्ति – ठिति – भङ्ग
संखार	मनोद्वारावज्जन	उत्पत्ति – ठिति – भङ्ग
संखार	परिकर्म	उत्पत्ति – ठिति – भङ्ग
संखार	उपचार	उत्पत्ति – ठिति – भङ्ग
संखार	अनुलोम	उत्पत्ति – ठिति – भङ्ग
निब्बान	वोदान गोत्रभू	उत्पत्ति – ठिति – भङ्ग
निब्बान	सकदागामि मार्ग	उत्पत्ति – ठिति – भङ्ग
निब्बान	सकदागामि फल	उत्पत्ति – ठिति – भङ्ग
निब्बान	सकदागामि फल	उत्पत्ति – ठिति – भङ्ग
निमित्त	भवङ्ग	उत्पत्ति – ठिति – भङ्ग

थुगु नक्सानुसारं परिकर्मयात लिकया फल छगू पटक न्ह्याय् धुंका लिपा छगू वीथियात सिइकेमाल।

३. अनागामि मार्ग ञाण उत्पत्ति जुया वइगुया ढंग।

सकदागामि मार्ग फलयात प्राप्तजूम्ह सकदागामि पुद्गलया च्वेयागु मार्गयात प्राप्त यायेया नितिं संखारूपेक्खाञाणद्वारा संखारयात, लक्खण छगू न छगूलिं हानं विपस्सना स्वया न्हापायाथें अनागामि मार्ग वीथि उत्पत्ति जुयावइ।

थुगु अनागामि मार्ग वीथिचित्त जुयावइगु तथा आरम्मण याइगु तरिका यात, क्वे च्वयातयागु नक्सानुसारं सिइकेमाल।

आरम्मण	चित्त	क्षण
निमित्त	भवङ्ग	उत्पत्ति – ठिति – भङ्ग
निमित्त	भवङ्ग चलन	उत्पत्ति – ठिति – भङ्ग
निमित्त	भवङ्गुपच्छेद	उत्पत्ति – ठिति – भङ्ग
संखार	मनोद्वारावज्जन	उत्पत्ति – ठिति – भङ्ग
संखार	परिकर्म	उत्पत्ति – ठिति – भङ्ग

https://dhamma.digital

संखार	उपचार	उत्पत्ति – ठिति – भङ्ग
संखार	अनुलोम	उत्पत्ति – ठिति – भङ्ग
निब्बान	वोदान गोत्रभू	उत्पत्ति – ठिति – भङ्ग
निब्बान	अनागामि मार्ग	उत्पत्ति – ठिति – भङ्ग
निब्बान	अनागामि फल	उत्पत्ति – ठिति – भङ्ग
निब्बान	अनागामि फल	उत्पत्ति – ठिति – भङ्ग
निमित्त	भवङ्ग	उत्पत्ति – ठिति – भङ्ग

थुगु नक्सानुसारं परिकर्मयात लिकया फल छगू पटक न्ह्याय् धुंका लिपा छगू वीथियात सिइकेमाल।

४. अरहत्त मार्ग ञाण उत्पत्ति जुया वइगुया ढंग।

अनागामि मार्ग फल प्राप्त जूम्ह अनागामि पुद्गलया च्वेयागु मार्गयात प्राप्त यायेया नितिं संखारूपेक्खा ञाणद्वारा संखारयात लक्षण छगू न छगूलिं विपस्सना हानं स्वया न्हापायाथें अरहत्त मार्ग वीथि उत्पत्ति जुया वइ।

अरहत्त मार्ग, वीथि चित्त जुया वइगु तथा आरम्मण याइगु तरिकायात निम्न नक्सानुसारं सिइकेमाल।

आरम्मण	चित्त	क्षण
निमित्त	भवङ्ग	उत्पत्ति – ठिति – भङ्ग
निमित्त	भवङ्ग चलन	उत्पत्ति – ठिति – भङ्ग
निमित्त	भवङ्गुपच्छेद	उत्पत्ति – ठिति – भङ्ग
संखार	मनोद्वारावज्जन	उत्पत्ति – ठिति – भङ्ग
संखार	परिकर्म	उत्पत्ति – ठिति – भङ्ग
संखार	उपचार	उत्पत्ति – ठिति – भङ्ग
संखार	अनुलोम	उत्पत्ति – ठिति – भङ्ग
निब्बान	वोदान गोत्रभू	उत्पत्ति – ठिति – भङ्ग
निब्बान	अरहत्त मार्ग	उत्पत्ति – ठिति – भङ्ग
निब्बान	अरहत्त फल	उत्पत्ति – ठिति – भङ्ग
निब्बान	अरहत्त फल	उत्पत्ति – ठिति – भङ्ग
निमित्त	भवङ्ग	उत्पत्ति – ठिति – भङ्ग

थुगु नक्सानुसारं परिकर्मयात लिकया फल छगू पटक न्ह्याय् धुंका लिपा छगू वीथियात सिइकेमाल।

सोतापत्ति मार्ग वांछ्वगु क्लेशयात क्यनातःगु

सोतापत्ति मार्ग दिट्ठि, विचिकिच्छायात निशेष रूपं वांछ्वइ अपाय वनीगुया कारण जुयाच्वंगु बाकिगु अकुशल क्लेशयात नं वांछ्वइ। अकुशल कम्मपथ झिगू मध्ययू पाणतिपात, अदिन्नादान, कामेसुमिच्छाचार, मुसावाद, मिच्छादिट्ठि थ्व न्यागूयात निशेष रूपं वांछ्वइ।

सुरापान कर्मनं अपाय वनीगु कारण सहज जुयाच्वन। अथेया कारणय् सोतापन्न पुद्गलपिंसं गुगु कालेसनं सुरा मद्ययात पान याइमखु। यदि सुरा मद्य अयूला, थ्वा, लखे ल्वाक छ्याना (वं) मसीक आर्य पुद्गलपिन्त त्वंकल धाःसा लःजक क्वाहाँ वना तारि सुरा मद्य प्वाथे दुने क्वाहाँ मवनिगुयात शास्त्र ग्रन्थय् कनातःगु दयाच्वन।

https://dhamma.digital

विपल्लास १२ भिंनिगूया खँ

अशुभयात शुभधकाः भापा च्वनीगु
अनित्ययात नित्य धकाः भापा च्वनीगु
दुःखयात सुख धकाः भापा च्वनीगु
अनत्तयात अत्त धकाः भापा च्वनीगु
} सञ्ञा विपल्लास प्यंगू

अशुभयात शुभधकाः सिइका खंका च्वनीगु
अनित्ययात नित्य धकाः सिइका खंका च्वनीगु
दुःखयात सुख धकाः सिइका खंका च्वनीगु
अनात्मयात आत्म धकाः सिइका खंका च्वनीगु
} चित्त विपल्लास प्यंगू

अशुभयात शुभ धकाः सदानं लगेजुया च्वनीगु सिद्धान्त द्वना च्वंगु
अनित्ययात नित्य धकाः सदानं लगेजुया च्वनिगु सिद्धान्त द्वना च्वंगु
दुःखयात सुख धकाः सदानं लगेजुया च्वनिगु सिद्धान्त द्वना च्वंगु
अनत्तयात अत्त धकाः सदानं लगेजुया च्वनिगु सिद्धान्त द्वना च्वंगु
} दिट्ठि विपल्लास प्यंगू

थ्व थुलि विपल्लास १२गू जुल।

सञ्ञा, चित्त, दिट्ठि धयागु विपल्लास स्वंगू जूसां छगू थे छगू प्रबल बलवानगु कारणयात लुमंके माल। व उगु भिंनिगू विपल्लास मध्यय् दिट्ठि विपल्लास प्यंगू

अत्त चित्त विपल्लास छगू
निच्च चित्त विपल्लास छगू
अत्त सञ्ञा विपल्लास छगू
निच्च सञ्ञा विपल्लास छगू
} जम्मा च्यागू

थ्व थुगु विपल्लास च्यागूयात सोतापत्ति मार्ग वांछ्वइ। सोतापन्न पुद्गलया सन्तानाकारय् थुगु विपल्लास च्यागू गबलेंहे जुइमखु।

सोतापन्न पुद्गलया जि धकानं, सत्व धकानं, नित्य धकानं गबलेंहे लुमंका भापीमखु।

शुभ धयागु सञ्ञा विपल्लास छगू
सुख धयागु सञ्ञा विपल्लास छगू
शुभ धयागु चित्त विपल्लास छगू
सुख धयागु चित्त विपल्लास छगू

थ्व प्यंगू विपल्लास सोतापन्न पुद्गलयात जुयाच्वनी व उगु विपल्लास प्यंगू दुगुया कारणं सोतापन्न पुद्गलया मनुष्यपिनिगु श्री ऐश्वर्य सुख सम्पत्ति देवतापिनिगु श्री ऐश्वर्य सुख सम्पत्तियात भोग याना च्वनी।

अनंलि मेगु सोतापन्न पुद्गलपिनि विनय सिक्खापदयात सिनाहे वंसानं पालन याना च्वनी।

१. लज्जाया कारणं नं
२. त्राशया कारणं नं
३. मुलाइजा (लाचार)या कारणं नं
४. श्री सम्पत्ति थःगु शरीर, जीवितया कारणं नं

https://dhamma.digital

५. कम्से कम् नं दुक्कट्ट, दुब्भासी आपत्ति चिकिचा धंगु जूसानं थम्हं सिल धायेवं उल्लंघन याइ मखु।

चूल वग्ग पाली

भिक्खवे – भिक्षुगणपिं, महासमुद्दो – महा समुद्रजूसां, ठित धम्मो – सदां स्थीरगु स्वभाव दयाच्वंगु, वेलं – किनारा, घाटयात, नातिवत्तति सेय्यथापि – नागेजुइ फइमखुगु थें हे, मम – जि तथागतया, सावकानं – शिष्य श्रावकपिनि, यं सिक्खापदं – गुगु विनय सिक्खापदयात, मया – जि तथागतं, पञ्ञत्तं – प्रज्ञप्ति याना तयागु, तं – व उगु प्रज्ञप्ति याना तयागु सिक्खापदयात, मम – जि तथागतया, सावका – श्रावक शिष्यपिंसं, जीवित हेतुपि – जीवितया कारणंनं, नतिक्कमन्ति – उल्लंघन याइमखु। विनय सिक्खापदयात सम्पूर्ण मसियाव छुं गुगुं भूल चुकं द्वंगु दत धाःसानं सुचुका त्वपुया मतसे मियात ल्हातिं ज्वने लाइगु अवस्थाय् थेंतुं, मल (करिस) यात ल्हातिं थी लाइगु अवस्थाय् थेंतुं तुरन्त त्वता छ्वइ अथवा वास याइ। शुचुका त्वपुया तइमखुगुयात बुझे जुया कायेमाल।

सोतापत्ति मार्ग वांछ्वइगु क्लेश

१. क्लेशयात जक त्वता वांछ्वइगु मखुकि
२. संसार वट्ट दुःख धयागु महासमुद्रयातनं सुकेयाना छ्वइ।
३. अपाय प्यंगू दुर्गतियागु द्वारयात नं प्वातिइ।
४. न्हेगूगु सप्त सत्पुरूष धन आर्य जनपिनिगु श्री सम्पत्तियातनं प्राप्त जुइ।
५. सक्काय दिट्ठि, विचिकिच्छा, सीलब्बत परामर्श तथा मिथ्यामार्ग च्यागूयातनं वांछ्वइ।
६. सम्पूर्ण भय शत्रुयातनं वांछ्वइ।
७. तथागतया ओरस सुपुत्रयागु भाव पाखेनं थ्यनी।
८. अनंलि हानं अत्यन्त महानगु आनिशंस फलयात नं प्राप्त जुइ।

सोतापत्ति मार्गया आनिसंस फल

संसार चक्रय् चाहिला च्वंपिं सत्व प्राणिपिनि अनादिकालं निसें अनन्त कल्प बिते जुयावने धुंकल।[78] जन्म जन्मपत्तिकं अनेक अनेक प्रकारया घोराघोर महान महानगु दुःख कष्ट पीडा जुइका असत्य दुःख भोगयाना वये धुंकल। यदि आः थुगु सुअवसरेनं मार्ग फलयात प्राप्त याये मफत धाःसा हानं नं अनन्त अनगिन्ति कल्पतक नं अथेहे अनन्त महादुःख कष्ट पीडा जुइका चाचाहिला थाहाँ वये मफेका च्वंच्वने मालीगु जुल।

थथे धकाः सिइका सज्जनवर्गपिंसं धात्थेंहे सोतापत्ति मार्ग जक प्राप्त याये फत धाःसा नं नर्क, प्रेत, तिर्यक, असुर दुर्गति प्यंगूयागु घोराग्नियात छकोलंहे शान्त शुद्ध याइ।

हानं सुगति जन्मयागु संसाराग्नि नं न्हेगू जन्म तक जक छुं भति पुनाच्वनी। न्हेगू जन्मं उखेला जन्महे काये माःगु मखुत। सम्पूर्ण संसारिक दुःखं मुक्त जुयाच्वंगु परम शान्ति सुखमय निर्वाण प्राप्त जुइगु जुल।

सोतापन्न पुद्गलया सन्तानाकारय् बाकि जुयाच्वंगु सांसारिक दुःख भ्या भतिचा मात्र दनिगु खः। उपमा तल धाःसा बाल पृथक्जनपिन्त सांसारिक दुःख वेपुल पर्वत समानं दयाच्वन। सोतापन्न पुद्गलयाके ईका न्हेगःयागु प्रमाणं मात्र दुःख बाकि जुयाच्वनी। मेगु वेपुल पर्वत समानगु दुःख फुक्कं काटे जुइ धुंकल धैगु हिसाबं तथागतं अभिसमय संयुक्त पालि ग्रन्थय् अनेनेगु उपमा बिया कना तःगु दयाच्वन।

[78] अनादि थुलि उलि धयागु गणना संख्या, तथागतपिसं नं कना बिमज्या (बीज रूक्खादि कानंव पुब्बकोटि न ञायति) धकाः धया बिज्यात।

https://dhamma.digital

छगू समयय् तथागतं वसपोलया पचिं लुसि द्योने धुः तया आज्ञा दयेका बिज्यात। भिक्षुगणपिं! थ्व लुसी द्योने तया तयागु धु प्रमाणं जक सोतापन्न पुद्गलयाके संसारिक दुःख ल्यनाच्वनी। मेगु फुक्क पृथ्वीस च्वंगु धू समानं संसारिक दुःख अन्त जुइधुंकल। इत्यादि।

चतुरार्य सत्य (दुःख सत्य, समुदय सत्य, निरोध सत्य, मार्ग सत्य) धर्मयात यथार्थत बांलाक खंका सिइकेफत धाःसा च्वे कनातःथें अनन्त अपरिमित आनिसंस फल प्राप्त जुइ।

गुथाय् तक चतुरार्य सत्य धर्मयात कुतः याना यथार्थ बांलाक खंका सिइके फइ मखुनि, उथाय् तक यथिंजाम्ह चक्रवर्ति, देव, ब्रम्हाहे नं दुर्गति तथा अनन्त दुःखं छुटे जुइमखुनी।

थुकि छगू खँ दु थुगु अवस्थाय् दयाच्वंम्ह देवराज इन्द्र, अनाथपिण्डिक, विशाखापिं सोतापन्न पुद्गल जूगुया कारणं दुर्गति पतन मजुसे त्रायत्रिंश देवलोकय् ३,६०,००,००० वर्ष च्वना अनागामि मार्गयात प्राप्त याना सुद्धावास न्यागू भूवनय् विचरण याना ३१००० स्वीछको कल्प दइगु बखतय् अवश्यमेव परिनिर्वाण जुइगु जुल।

थन छगू विचारनीयगु खँ दु सोतापत्ति आदि मार्ग फल प्राप्त याये धैगु थ्व संसारय् सदानं सुलभ जुयाच्वनीगु मखु (बुद्धुप्पाद दुल्लाभो लोकस्मिं..... सद्धम्म सवणं अतिदुल्लभं) सद्धर्म श्रवण जक यायेतहे थ्व लोकय् (असंख्य) कल्प कोटानुकोटि जन्म कया चाचाहिला जूसानं अपु मजूनि। मार्ग फलहे प्राप्त यायेत गुलितक दुल्लभ जुइ। धयां साद्यगु खँ हे मखुत। तर प्रज्ञावानपिंसं पुण्यवानपिंसं, विचार वानपिंसं, मिखादुपिंसं मिखाकना स्वत धाःसा आः थुगु सुवर्ण मौकाय् भीगुहे न्ह्यःने जहाज दिके हइगुथें, रेल दिके हइगुथें, हवाइ जहाज दिके हइगुथेंतुं दुःख सागरं पारजुया वनेगु आर्य अष्टांगिक मार्ग रूपी हवाइ जहाज दिके हयातःगु दु। यदि दुःख संसारं पार तरे जुया वनेगु आकांक्षा दसा दुगु खःसा याकनं याकनं दान, शील, भावना रूपी टिकट काटेयाना उक्त जहाजय् च्वनेगु स्वया दिसँ। अथे वनेगु इच्छा मदुसा मचात थें लिपा हानं छक्व दुःख जुल धकाः छता हाला ख्वया जुया दिइमते।

सकदागामि मार्ग वांछ्वइगु क्लेश

सकदागामि मार्गया लोभ, दोस व मोह क्लेश कम्मपथयात निशेष रूपं वांछ्वये मफु। दुर्वल व सुकेयाना छ्वयेगु मात्र यायेफुगु जुयाच्वन। अथेया कारणय् सकदागामि पुदगलया सन्तानाकारय् मोटामोतिगु अकुशल क्लेश कम्मपथ गुगु कालेसनं उत्पत्ति जुइमखु।

व उम्ह सकदागामि पुद्गलया काम भूवन छगूपटक जक जन्म जुइ। ब्रम्हलोकय् न्हेगू पटक जन्म जुइफु।

अनागामि मार्ग वांछ्वइगु क्लेश

अनागामि मार्गया दोस व कामतृष्णायात निशेष रूपं वांछ्वइ। अशुभयात शुभ धकाः विपरितगु सञ्ञा विपल्लास, चित्त विपल्लास निगूयात वांछ्वइ। अथेया कारणय् अनागामि पुद्गलया क्रोध पिहाँ वइगु, शोक सन्ताप, ख्वया हाला विलापयाना जुइगु कामराग, विषयय् भोगयायेगु, कामरागय् आनन्द मज्जा तायेगु दइ मखुत।

दुःखयात सुख धकाः भापा च्वनीगु विपरितगु सञ्ञा विपल्लास, चित्त विपल्लास निगू दनिगु जुया नितिं संखारयात सुखथें भापा रूप भूवन अरूप भूवनपाखे चित्त लगे जुइगु, रूप तण्हा, अरूप तण्हा अनागामि पुद्गलया उत्पत्ति जुयाच्वनी।

व्यापाद, पिसुनवाचा, फरूसवाचा, थ्व थुगु कम्मपथ स्वंगूयात वांछ्वया, कम्मपथ सिद्ध मजूगु शुक्ष्मगु सम्फप्पलाप अभिज्झा दयाच्वनी।

https://dhamma.digital

अनागामि पुद्गलपिनि दसशील स्वभावत पाले जुयाच्वनी। काम भूवनय् (त्वता) मृत्यु जुल धायेव ब्रम्हलोकय् जक थ्यनिगु जुल।

अरहत्त मार्ग वांछ्वइगु क्लेश

अरहत्त मार्गया न्ह्योनेयागु मार्ग स्वंगू वांछ्वयालि बाकिगु रूपतण्हा, अरूपतण्हा, मोह, उद्धच्च आदि अकुशल क्लेशयातन, दुःखयात सुख धकाः विपरितगु सञ्ञा विपल्लास, चित्त विपल्लासयात नं निशेष रूपं फुक्कंहे वांछ्वइ।

अथेया कारणय् १. अरहन्त पुद्गलपिनि क्लेश अकुशल धर्म गुगु कालेसं नं उत्पत्ति जुइमखु।

२. संसारयात दुःख धकाः यथार्थ सिइका स्वंगू भुवनय् नं सम्पूर्ण संखार धर्मस, भ्या भचाहे मज्जा तायेगु, तथा प्रसन्न जुइगु दइमखु।

३. स्वंगू भूवनं नं उतिर्ण जुइगु, संखार धर्म फुकं निरोध जुयाच्वंगु गुगु निर्वाणेहे जक, सर्वदा अभिरत्त जुया लगेजुया च्वनीगु चित्त दयाच्वनी। व अरहत्त पुद्गलपिनि १) निस्फलगु (फजुलगु) वचनयातनं ल्हाइमखु, २) न्ह्याथिंजागू वस्तु, श्री सम्पत्ति आहारयात नं मज्जा तायेगु आनन्द तायेगु धयागु दइ मखु, ३) सुनानं पाउं पिउं नया च्वनीगु खनिगु बखतय् नं ई, चुलु चुलु वन लो वन धैगु दइ मखु, ४) धुं, भालु, यक्ष, राक्षसादि नापलात धाःसा नं भय त्राश धयागु दइमखु सुं छम्ह प्राणियात नं शत्रु मित्र धैगु भाव दइमखुत।

अरहन्त पुद्गलया न्हापा याना तयागु, कुशलाकुशल कर्मयात, अविज्जा, तण्हा धयागु सहायता आधार मदुगु जूयानितिं पुनर्जन्म अथवा न्हूगु प्रतिसन्धि फल मबिसे अहोसि कर्म जूयावनी।

अरहत्त जुइधुंका दान, शील, भावना यागु फलयातनं ग्रहण मयाइगु जुयानितिं क्रिया मात्र जुइ।

व उगु अविज्जा, तण्हायागु सहायता आधार मदुगु जुया पुनर्जन्मयागु प्रतिसन्धि फल बीमफुगुलिं अहोसि कर्म धयागु संखार निरोध जुल धकाः धाइ।

संखार निरोध जुइवं च्युति चित्त पतन जुइधुंका (न्हूगु जन्म) प्रतिसन्धि विञ्ञाण उत्पत्ति जुइफइमखु। विञ्ञाण उत्पत्ति मजुल धायेव नाम, रूपादि झोलाक निरोध जुया जाति, जरा, व्याधि, मरण दक्व दिक्व संसारिक दुःख भय फुक्कं अन्त जुया वनी। अले निरन्तर परम सुख शान्ति जुयाच्वंगु अक्षय, असंखतधातु निर्वाण प्राप्त जुइगु जुल।

अरहन्त पुद्गलपिं परिनिर्वाण जुइगु गथे?

थुकियागु खँ थथे खः अरहन्त पुद्गलपिं मृत्यु जुया निर्वाणय् थ्यनिगु बखतय् अत्यन्त महा सुक्ष्मगु परिनिब्बुत पुद्गल (व्यक्ति) जुया नाश मजुसे सदाकालं नित्य जुया थःगु इच्छानुसारं सुखानन्दं च्वनाच्वनी धैगु सिद्धान्त धारण यानाच्वन धाःसा नं सस्सत दिट्ठि जुइ।

हानं मेगु अरहन्त पुद्गल (सुं व्यक्ति) मृत्युयां लिपा छुं नं बाकि दइ मखुत फुक्कं फुनावनी धैगु सिद्धान्त धारण यानाच्वन धाःसानं उच्छेददिट्ठि जुइ।

व उगु सस्सत व उच्छेदया अन्त निचो निगुलिं अलग्गगु गजागु धारण यायेमा धाःसा –

१. लोकय् पञ्चक्खन्ध न्यागूहे जक साक्षात् दयाच्वन।

२. थ्व पञ्चक्खन्ध न्यागूयातहे पृथक्जन व्यक्ति धकाः नं धयाच्वन।

३. धात्थेंहे सहजगु पञ्चक्खन्ध न्यागू सिबेतं पृथक्जन पुद्गल अरहन्त पुद्गल धकाः दुगु मखु।[79]

४. उगु रूपं अरहन्त पुद्गल धकाः मदुगु जूयानितिं अरहन्त पुद्गल मृत्यु जुल धकाः (परमार्थ रूपं) धाये मज्यू।

[79] व धयातगुजा केवल पुद्गल प्रज्ञप्ति (जाति प्रज्ञप्ति) मात्र खः।

https://dhamma.digital

५. पञ्चक्खन्ध धयागु अग्नि पुज्ज, निरोध, शान्त शुद्धजूगु मात्र खः।

६. धात्थेंहे अरहन्त (व्यक्ति धयाम्ह) मृत्यु जुइगु मदुगु जूयानितिं अरहन्त मृत्यु जुया त्वादला (मदया) फुना वंगु मखु।

७. केवल मतयागु इता फुत धायेवं मि, पुचः मिया ज्वाला शान्त जुया वनीगुथेंतुं अविज्जा तण्हादि हेतु कारण संखार निरोध जूगुया कारणं।

८. प्रतिसन्धि विञ्ञाणादि पञ्चक्खन्ध फल सम्पूर्ण संखार दुःखया राशि हा, समेतं निरोध निर्मुल जुया शान्त शुद्ध जुइगु मात्र खः धकाः यथार्थत बांलाक धारण यानाकाल धाःसा सस्सत व उच्छेद निगुलिं छुटेजुया मज्झिम पटिपदा जुइ। अतएव थ्व थुगु हेतु धर्म निरोध जूगुया कारणं च्यूति चित्त जुइ धुंका लिपा प्रतिसन्धि खन्ध न्हूगु जन्म मजूसे निरोध शान्त जुया वनी धकाः (तथता) यथार्थत बांलाक धारण यात धायेव मज्झिम पटिपदा जुइ।

क) झीसं सिइकेमागु उच्छेद दिट्ठि जूसां, पुद्गल सत्व धकाः धाःगु सक्काय दिट्ठि व नापं मिले जू।

ख) मज्झिम पटिपदा पुद्गल सत्व धकाः धाःगु सक्काय दिट्ठि व नापं मिलेमजू।

थुगु हिसाबं उच्छेद दिट्ठि व मज्झिम पटिपदा धयागु व फरक जुयाच्वन। यथा –

१. पञ्चक्खन्ध (५) मध्ययू रूपक्खन्ध धयागु नित्यमखु।

२. व अनित्यगु रूपक्खन्ध दुःखहे मात्र जुयाच्वन।

३. व दुःख पुचः मात्र जुयाच्वंगु, रूपक्खन्ध निरोध जुया विनाश जुया फुनावनी।

४. वेदना, सञ्ञा, संखार, विञ्ञाणक्खन्ध धयागु फुक्कं अनित्य जुयाच्वन।

५. अनित्यगु वेदना, सञ्ञा, संखार, विञ्ञाण धयागु दुःखया पुञ्ज मात्र जुयाच्वन।

६. व दुःखया पुञ्जमात्र जुयाच्वंगु वेदना, सञ्ञा, संखार, विञ्ञाण निरोध जुया विनाश जुया फुनावनी।

७. रूपक्खन्ध उत्पत्ति जुयाच्वंगुया कारणं अनेनेगु दुःख, भय, अन्तराय, जरा, व्याधि, मरण, नाना प्रकारयागु दुःख कष्ट पीडा बारम्बार भोग याना च्वनेमाल थ्व फुक्क पञ्चक्खन्ध देह धारण याना च्वनेमागुया कारणंहे खः। यदि पञ्चक्खन्ध देह उत्पत्ति मजूगु जूसा थ्व थुगु संसारिक अनन्त महानगु दुःख भोग यायेमाली मखुगु खः।

अथेया कारणयू थ्व पञ्चक्खन्ध (नाम रूप) पाखें घृणित व विरक्त जुया शील, समाधि, प्रज्ञाद्वारा येन केन उपाय याना निर्वाणयात याकनं प्राप्त याना कायेगु स्वये माल।

सज्जनपिनि अनन्त दुःखं मुक्त जुइगु निरन्तर परम सुख शान्ति जुयाच्वंगु अक्षय असंखत धातु निर्वाणयात प्राप्त यायेगु उपाय ज्याझ्व मार्ग थ्वहे छगू मात्र दयाच्वन। एकायनो अयं मग्गो विना शील, समाधि, प्रज्ञां निर्वाणयात प्राप्त याये नं फइमखु खंके नं फइमखु।

अथेया कारणयू निरन्तर अत्यन्त सुख शान्ति पदगु अक्षय, असंखत धातु निर्वाणयात प्राप्त यायेगुयात उक्तानुसार क्यनातगु मार्ग प्यंगूलिं युक्तगु ञाणयातहे ञाणदस्सन विशुद्धि अथवा (विशुद्धि ज्ञान दर्शन) धकाः धाइ।

।। इति समाप्त।।

चिरं तिट्ठतु सद्धम्मो लोको होतु सुखि सदा।

सम्मा सम्बुद्ध तथागतयागु अनुपमगु सद्धर्म प्रज्ञा सकल लोक जनपिनि हृदय दुने दुनेथ्यंक द्वाहाँ वना व दुःखया हेतु कारणयात चफुना जाति, जरा, व्याधि, मरण दुःखं अलग्गगु निर्वाणयात साक्षात्कार याना कायेफुपिं जुइमा। हानं वसपोल तथागतयागु सद्धर्म शासन लोकयू सकभनं चिरस्थायी जुया परस्पर मैत्री चित्त उत्पत्ति जुया सुख शान्ति जुइमा।

इदं मे पुञ्ञं सिघं पप्पोति निब्बानं।।

https://dhamma.digital

महासतिपट्ठानभावना

अनुवादक

भिक्षु प्रज्ञानन्द

प्रकाशक

कुलरत्न बसी शाक्यपासक

ल० पु० नागबाहाल लाहाछे लि

महासतिपट्ठान भावना

प्रकाशकः
कुलरत्न बसी शाक्योपासक,
नागबहाल।

बुद्ध सम्बत २५११
विक्रम सम्बत २०२४

Dhamma.Digital

अनुवादक :
भिक्षु प्रज्ञानन्द

मुद्रकः
सुभाष प्रिन्टिङ्ग प्रेस,
नकबहिल।

https://dhamma.digital

नर कंकालया वर्णन

थ्व थुगु किताबय् तया तयागु नरकंकाल तस्बीर ध्यान भावना याइपिं सज्जन कुलपुत्र पुत्रीपिन्त अत्यन्त उपयोगि जू। थ्व नरकंकाल तस्बीर सुं चित्रकारपिंसं च्वयातःगु मखु। थ्व नरकंकाल झीगुहे धाःसां ज्यु। थ्व थुम्ह न्हापा जीवितकालय् झीथेंहे जाम्ह खः। वयानं दुःख जुइगु मयो, सुखानन्दयागु इच्छा याना च्वंम्ह खः, खयानं छुयाय् आखिरय् थुजागु गति जुया वन। झीनं दुःख जुइगु मयो, सुखानन्द जक यो ययानं छुयाय् झीपिंनं कन्हे कंस थ्वहे गति मजुसें त्वतिमखु। धात्थें धायेमाल धाःसा आः झीके ला, छ्यंगुलिं भुनाच्वगुलिं जक क्वें खनेमदयाच्वंगु खः। यदिं बाँलाक थःथःपिनिगु शरीरय् सकभनं ल्हातं थिया थिया स्वत धाःसा विदित जुयावइ, झीपिंनं थ्व नरकंकालथेंहे खः धकाः। गथे थ्व नरकंकालया म्हुतुयागु क्वें स्वया, थःगु म्हुतुयागु क्वेंयातनं ल्हातं थिया स्वया दिसँ। वथेंहे हानं वइगु मिखा, न्हाय्, ल्हाः, तुति, बपिक्वें, सर्वाग क्वेंयात स्वया स्वया, थःथःपिनिगु ल्हा, तुति, बपि क्वें, सर्वाग क्वेंयात थिया थिया स्वया दिसँ छुंहे फरक जुइमखु।

अले हानं वइगु थ्व शरीर न्हापांनिसें दयाच्वंगु नं मखु, लिपातकं दया च्वनिगु नं मखु, आः विच्चेहे तिनि दयावःगु खः, दयालि नं फुनावना च्वंगुखः। वथेंतुं झीगु थ्व शरीरन न्हापांनिसें दुगुनं मखु, लिपातकं दयाच्वनीगुनं मखु, आः थ्व विच्चेहे जक लः प्वप्वचा थें प्वालाकमात्र उत्पत्ति जुयावगुखः। अलेजा वथेंहे जुयावनी थुकि निसंदेह खः। थ्व थुगु स्वभाव धर्मयात सुनां सुनांनंहे अनर्थ यायेफइगु मखु। थजागु कंकाल क्वें झीगु जन्म जन्मपतिकंयागु मुनातल धाःसा थ्व चक्रवालय् तयां तयेथायूहे दइमखुत जुइ। तर व फुकं फुनावने धुंकल।

अथे जुसानं थ्व झीगु शरीरय् दुने च्वनाच्वंम्ह साःसाः भिं भिं, बांबांलागु स्वयेहकि, नयेहकि, त्वनेहकि, पुनेहकि इत्यादि धकाः धयाच्वंम्ह हानं न्ह्याक्वहे बांबांलागु क्यना, नका, त्वंका, पुंका तःसानं सन्तुष्ट मजूम्ह, अभिमानि, अहं मम पिकया च्वंम्ह गथेजुया फुना मवन जुइ?

वइत फुका छ्वयेमफेकं झीगु थ्व जन्म मरणया धार छुटे जुइमखुनि तसर्थ व अहं ममयात फुकाछ्वयेगु उपाय भगवान बुद्धं कनातया बिज्यागु दु। व उगु उपाय थ्वहे सतिपट्ठान भावना किताबय् उलेख जुयाच्वगु दु। कृपया छकोजक स्वयां मथूसा निको प्यकोहे दिक्क मचासे स्वयादिल धाःसा अत्युत्तम जुइ।

Dhamma.Digital

https://dhamma.digital

प्राक्कथन

यो च वस्ससतं जीवे दुप्पञ्ञो असमाहितो।
एकाहं जीवितं सेय्यो पञ्ञवन्तस्स झायिनो।।

प्रज्ञा हीनम्हजुया ध्यान चित्त मदुम्ह जुया सलंसः दँ तक जीविका जुया च्वनेगु सिवे प्रज्ञावान् ध्यानिजुया छन्हुजकहे जीविका जुइगु श्रेष्ठोत्तम खः।

आः थुगु खँयू झीसनं छक्व बिचायाना स्वयेनु, प्रज्ञा धयागु झीत मागुला, अथवा म्वागुला? जिगु विचारेजा प्रज्ञा धयागु झीत मदयूक मगाःगु खः। धयातःगु नं दु पञ्ञा नरानं रतनं प्रज्ञाहे मनुतयू रत्न खः यदि प्रज्ञाज्ञान मंत धाःसा च्वः प्वः मदुपिं अर्धगी बागच्याः तिर्थकरतथें जुइ। अथवा उच्छेदवाद जुयाच्वंम्ह आजीवकं, अङ्ग नां जुया च्वंम्ह जुजुयात कर्माकर्मया फल निस्फल धकाः धागुथें जुइ। कर्माकर्मयात मानेमयापिनिगु खँ झीसं गथे याना विश्वास यायेगु? अमिसं मधाई, मयाइगु कर्म छु दइतिनि?

एकं धम्मं अतीतस्स मुसावादिस्स जन्तुनो।
वितिण्ण परलोकस्स नत्थि पापं अकारियं।।

छगु धर्म (सत्य) यात तोतुम्हसिनं झुठा खँ ल्हाइम्हसिनं परलोकयागु विश्वास मयाःम्हसिनं थ्व लोकयू मयाईगु पाप छु नं मदु। थ्व थुगु गाथा चिंचामाणविकां असत्य खँ ल्हाःगुया कारणयू भगवान बुद्धं आज्ञा जुया बिज्यागु खः। तर चिंचामाणविका याकचित जक थुगु गाथा लागु जूगु मखु। संसारयू प्रज्ञाहिन जुया अनेनेगु प्रकारं मति लुलुथें उक्त कनातःगु गाथानुसार सत्ययात त्वता च्वः प्वः मदयेक मिथ्यादृष्टि जुया ज्या खँ ल्हाना सना जुइपिं सकसितं लागु जू। अपिं न्हापाजक, आःजक दुपिं मखु संसार दतलेहे दयाच्वनीपिं खः। वया वं च्वनी वना वं च्वनी ल्याखहे दुगुमखु अजापिनिगु खँ झीसं गथे विश्वास यायेगु? च्वः गन, प्वः गन।

प्रज्ञाज्ञान दुपिंसं अथे च्वः प्वः मदुगु खँ गबलें ल्हाइमखु। लोकयू समुति प्रज्ञप्ति पाखें खँ ल्हासानं उगुहे कथं क्रमहंक खँल्हाइ, छनं दु, जिनं दु, मिसानं दु, मिजंनं दु, स्वर्गनं दु, नर्कनं दु, पापनं दु, पुण्यनं दु, इत्यादि इत्यादि धकाः। हानं परमार्थ पाखें खँ ल्हासानं उगुहे कथं क्रमहंक खँ ल्हाइ, छनं मदु, जिनं मदु, कायूनं मदु, म्स्यायूनं मदु, स्वर्गनं मदु, नर्कनं मदु, जुजु नं मदु, रानिनं मदु, सत्वप्राणि धयापिं सुंहे मदु, इत्यादि इत्यादि धकाः। धयातःगु नं दु –

परमत्थतो एकेकस्मिं धम्मे उपपरिक्खियमाने।
अस्मीति वा अहंति वाति, गाहस्स वत्थुभूतो सत्तो।
नाम नत्थि। परमत्थतो पन नामरूपमत्तमेव अत्थि।

थकियागु खँ साक्षिप्तं धाल धाःसा – परमार्थ हिसापं विचाः याना स्वयेबले छुं छगू वस्तुलिहे जि, जिगु तथा सत्व प्राणि धायेगु दुगुमखु। फुक्क नाम रूप धर्म थथःगु स्वभावानुसारं चलेजुयाच्वंगु खः। अथेया कारणयू धात्थें पण्डित खः मखु (च्वः प्वः मिलेजु, मजु) वं धाइगु ल्हाइगु खँ स्वया सिइका कायेमाल। उकिं झीत प्रज्ञा माःगुहे निश्चय जुल।

तर प्रज्ञा धयागु गथे याना दयूकेगुले? आः थन बुद्धोपदेशानुसारं स्वसा न्हापालाक चक्षु इन्द्रियादि संवर जूगुयातहे शील धाई, शीलं समाधि, समाधिं तिनि प्रज्ञा प्राप्तजुइ। यदि शीलयू प्रतिष्ठित मजुल धाःसा समाधि जुइफइमखु, समाधि मदुम्हयाके प्रज्ञा गन दइ नत्थिझानं अपञ्ञस्स पञ्ञानत्थि अझायतो। थ्वहे खँ थुगु किताबयू नं उल्लेख जुयाच्वंगु दु। थ्व किताब गथे जुया छापेजुगु धाःसा जिं थ्व खँ च्वयातयागु कापि छगू

https://dhamma.digital

ल.पु. नागबहालया सद्धर्म प्रेमी कुलरत्न बसी शाक्योपासक व तेजमाया उपासिकापिंसं खनाव अत्यन्त प्रमुदित चित्त प्रसन्नता पूर्वक जित धया बिज्यात – भन्ते, थ्व किताब छगू छापेयाके दःसा सापहे उपकार जुइ।

खजा वसपोलपिनि शुद्ध बुद्ध धर्मयागु खँ न्यना थुया वर्सेनिसें सकलयात सदा उपकार जुइगु तःधंगु धर्म छगुयाये धैगु चित्त धारण याना तया बिज्यागु खः। आः वसपोलपिनि शुभ कामना पुरेहे जुल। असलहे जुल। छायू धाःसा भगवान बुद्धं देवराज इन्द्रयागु प्रश्नयात उत्तर विया बिज्यागु दु सब्बदानं धम्मदानं जिनाति संसारय् धर्मदानया सिन तःधंगु दान मेगु छुनं मन्त। खनं खः धर्म सिवेतं निगूलोकेसनं सदान सुख शान्ति गथेदइ?

थ्व तापाक ताःहाकःक चिन्तना याना माला जुया च्वनेमाःगु खँ मखु, आः थन न्ह्योनेसंहे खनेदया वयाच्वंगु खँ खः, लोकजनपिंसं बिना पुण्यं सुख शान्ति दयूके धकाः गजा गजागु शस्त्रास्त्र आविष्कार यायेगु तथा छल कपट यायेगु षड्यंत्र चाःहिकेगु सयेका हयाच्वंपिं दःसानं गुगु सुखशान्ति भ्कं भ्कंहे तापाना, तापाना अशान्ति जुया वयाच्वन। अथेया कारणय् तःतःधंपिं पण्डित विद्वानजनपिंसं विचाः याना स्वतकि थौंकन्हेयागु भीषण वातावरणयात शान्तिपाखे हयेत उपाय छगूजक दु। व खः भगवान बुद्धया सदुपदेश। तर थौंकन्हेया नितिं जक नं मखु बुद्धोपदेश सदायानितिं नं खः। अथेया कारणय् धम्मदान सद्धर्म प्रचार यायेगुहे बहुजन हित, सुख, कल्याण जुइगु जुयाच्वन। एवं रूपं बहुजन हिताय, बहुजन सुखायया नितिं धात्थेंहे तःधंगु श्रद्धाचित्त उत्पत्ति याना व थ्व थुगु किताब वसपोलपिंसं छापे याका बिज्यागु खः।

उकिं पाठक वर्गपिंके जिगु थ्व नम्र निवेदन खः थ्व किताब मेमेगु साधारण किताबथें जक स्वया मदिसे किताब स्वस्वं थथःगु नुगलेनं स्वया स्वया यंकादिल धाःसा अर्थात नुगलय् च्वंगु हाकु हिकुगु वांछ्वया स्वंगः मिखा चायेका बाँलाक ध्यानतया स्वयादिल बिज्यात धाःसा अवश्य थ्व भ्कीके दुने नुगलेहे चन्द्र, सुर्य लुयावयाव सकभनं जाज्वल्यमानं खने दयावइ।

छको भगवान बुद्धं तिंस भद्रवर्गीपिन्त आज्ञा जुया बिज्यागु दु, छिमिसं मिसा माःवनेगु भिं जुइलाकि, थःतथमं मालेगु भिं जुइ? ज्ञांदुपिं भद्रवर्गीपिंसं थःत थम्हं मालेगु भिं जुइधकाः माला लुइका संतोष जुया काल, अर्थात सम्पूर्ण दुःख भयं मुक्त जुया काल। अथेया कारणय् दुनेनं पिनेनं थःतनं परयातनं शान्ति जुइगु मार्गपथ उपाय बुद्ध भगवानयागु सदुपदेश छगुमात्र दयाच्वन।

थजा थजागु सदुपदेश थ्वहे किताबय् अन्तरगत जुयाच्वंगु दु। उकिं थ्व किताब प्रकाशक कुलरत्न, तेजमाया शाक्योपासकपिन्त बारम्बार आपा आपालं धन्यवाद दु, नापं नापं जिगु शुभ आशिकानं खः, थ्व कपट जंजाल जटां गथिचिनाच्वंगु अन्तोजटा बहिजटा जताय जतितापजा.. दुने चित्तेनं नाना प्रकारया मिथ्या संकल्प विकल्प तथा लोभ, दोस, मोह, मान, दिट्ठि, विचिकिच्छा इत्यादिद्वारा मनयात ल्वाकबक जुइका महाजंजालय् तःतः मतः क्यना ककाय्स्वथें स्वतुमतु स्वयाच्वंगु, अर्थात ऋषी फकिरतय् छ्यलेच्वंगु जटाथें क्यना फ्यने मजुइक जटील जुया पाञ्चिना च्वंगु। पिनेपाखेनं काय्, म्स्याय्, छय्, छुई, स्त्री, पुरूष, जहान परिवारपिनिपाखें, तथा छें, बुं, धनरत्न, ज्ञातिबन्धु जुजुपिनि पाखेनं हानं मेमेगु अनेकानेक पाखेंनं महाजंजालं तःतःमतः क्यना जटां जटिल जुयाच्वंगु थ्व घोर दुःखमय संसारं याकनं छुटेजुया निर्वाण सम्पत्ति प्राप्त याना कायेफयेमाल। अर्थात सीले पतिट्ठाय नरो सपञ्ञो... धयातःगुथें शील, समाधि, प्रज्ञा पूर्णम्ह जुया भव बन्धन दुःख याकनं मुक्त जुइफयमाल।

अले खः हानं थ्व किताब संशोधनार्थ आयुष्मान कुमार कस्सप, ञाणपुण्णिक व सुदर्शनपिंसं आपालं ग्वाहालियाना बिज्यात, वसपोलपिन्त हार्दिक धन्यवाद खः। हानं छगु खँ जिं छापेयाकागु किताब आपायाना आयुष्मान सुदर्शनया पाखें जूगु खः। जिं बाछि, लच्छिविक च्वयागु कापि, वसपोलया न्ह्यःने तय्यंकेबले घौ निघौ, स्वंघौ कलम संकिगु बखतय् संशोधन कार्य समाप्त जुइगु खः। तर थ्व आश्चर्ययागु खँ मखुनि, थुलि ज्या न्हापा श्रामणेर तिनिगु बखतयूहे यायेफुम्ह खः। आःजा भ्कन् श्रेष्ट सिरिपा प्राप्त जुइधुंकम्ह, उलिजकनं मखुनि, आःहे नकतिनि जिं गोर्खापत्र पत्रिकाय् पिहाँ वःगु समाचार खनागु दु, साहित्य रत्न परिक्षाय् बोर्ड फष्ट भिक्षु सुदर्शन धकाः। थ्वजा धात्थेंहे नेपालय् अभूतपूर्व हर्षयागु खँ खः। थ्वजा इतिहासकारक पिनि लय्ताये माःगु खँ खः।

https://dhamma.digital

उकिं थुगु किताबनं संशोधनार्थ वसपोलं भतिचाहे कष्ट मचासे थम्हं थःगु जाँच बियाच्वंगु अवस्थायूहे थ्व किताब संशोधन याना बिज्यागु खः। थ्व थुगु वसपोलयागु कृतज्ञ गुण गबलेंहे जिं लोमंके फइमखु।

सज्जन पाठक वर्गपिं आः मेगु ताःहाकःक छु निवेदन याये? थ्व किताब छापेयाकागुलि अनेक त्रुति जुयाच्वगु दयेफु कृपया सचेयाना स्वयायंका दिल बिज्यात धाःसा अत्युत्तम जुइ। अस्तु

Dhamma.Digital

https://dhamma.digital

विषय सूची

१. पञ्चक्खन्ध फुक्कं निरोध जुइगु जुसेंलि निरोध मजुइगु धर्म छु दनिले?
२. बोधिज्ञान धयागु छु गजागुले?
३. पञ्चुपादानक्खन्ध छुकियात धयातःगु
४. पटिच्च समुप्पादया खँ
५. आर्य अष्टाङ्गिक मार्ग धयागु गथे खः
६. पीगू प्रकारया समथ भावना मध्यय् आनापानसतियागु खँ
७. वेदानानुपस्सना, चित्तानुपस्सना, धम्मानुपस्सनाया खँ
८. सप्तबोध्यंगया खँ
९. भगवान बुद्धयागु भाषणयात भिक्षुपिंसं छाय् अनुमोदन मयाइ
१०. पर्वत च्वकाय् पलेस्वां व्हेकाबीफसानं बुद्ध वचन अनर्थ जुइमखु
११. हीनगु धर्म सेवन यायेमते प्रमादि जुया च्वनेमते
१२. आनापानानुस्मृतिया तं न्याता दु
१३. प्यंगू सतिपट्ठानया संक्षिप्त खँ
१४. कायानुपस्सना
१५. स्मृति सम्पजञ्ञ रूपं बिचायाना स्वयेगु
१६. अशुभ भावना बिचायाना स्वयेगु
१७. धातु हिसापं बिचायाना स्वयेगु
१८. मृतक शरीरय् अशुभ बिचायाना स्वयेगु
१९. भगवान बुद्धं राहुलयात उपदेश ब्युगु
२०. ध्यान भावना याइपिं सज्जनपिन्त छगू उपमा
२१. वेदानानुपस्सना, चित्तानुपस्सना, धम्मानुपस्सनाया संक्षिप्त खँ
२२. प्रज्ञा धकाः छाय् धयातःगु
२३. बुद्ध वन्दना
२४. पटिच्च समुप्पादया संक्षिप्तार्थ

https://dhamma.digital

नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स

यं किञ्चि समुदय धम्मं सब्बं तं निरोध धम्मंति।

गुलितक गनतक हेतु प्रत्ययद्वारा दया वयाच्वंगु, दयावइगु वस्तु (रूप, वेदना, सञ्ञा, संखारा, व विञ्ञाण, पञ्चक्खन्ध धर्म खः) व फुक्क सर्वत्र, सम्पूर्ण परिवर्तन जुजुं निरोध जुया मदया वनीगु धर्म खः।

आः थन प्रश्न वयेफुकि, पञ्चक्खन्ध धर्म फुक्क निरोध जुया वनीगु जुसेंलि, अले मेगु बाकि, निरोध मजुइगु धर्म छु दनिले?

उकिया उत्तर थथे खः, जाति, जरा, व्याधि व मरणं अलग्गगु असंखत धातु परम शान्ति सुखमय निर्वाण धयागु स्वभाव धर्म दयाच्वन।

प्रश्न खः – अले उगु निर्वाणयात गथे याःसा व गथे याना प्राप्त जुइगुले?

थुगु खँ साधारणगु खँ मखु। सापहे शुक्ष्म जुयानं महा गम्भीरगु थ्व खँ खः। साधारण जनतापिंसं याउंक थुइका कायेत अःपु मजू। धात्थें धायेमाल धाःसा बोधिसत्त्वपिंसंहेनं बाँलाक यथार्थ थुइके थाकुनिगु खँ खः। भगवान बुद्धया बोधिज्ञान प्राप्त मजूनिबले अथवा सिद्धार्थ बोधिसत्त्वतिनिगु बखतय् थ्व थुगु धर्मयात बाँलाक यथार्थ स्यूगु मखुनि। गन खः बोधिबृक्षया मूलय् बिज्याना बोधिज्ञान प्राप्त याना बिज्यात, अलेतिनि यथार्थत अवबोध जुया बिज्यात।

अले सुनानं न्यनेफुकि – बोधिज्ञान धयागु छु ले? गजागुले?

उकिया उत्तर थथे खः – चतुरार्य सत्य ज्ञान अवबोध जूगुयातहे बोधिज्ञान प्राप्त जुल धकाः धाःगु खः। व खः १. दुक्ख आर्य सत्य, २. दुक्ख समुदय आर्यसत्य, ३. दुक्ख निरोध आर्यसत्य, ४. दुक्ख निरोध गामिनी पटिपदा आर्य अष्टाङ्गिक मार्ग सत्य।

थुकियागु अर्थ संक्षिप्तं धाल धाःसा लोकय् जन्म जुइगु, बुढा बुढि जुइगु, रोग जुइगु, मृत्यु जुइगु, योपिं नापं बायाच्वने मालिगु, मयोपिं नापं ह्वनाच्वने मालिगु, थम्हं इच्छा यानागुयात पुरेमजुइका च्वनेमाःगु हानं पञ्च उपादानक्खन्ध देह धारण याना च्वनेमागुहे दुक्खसत्य खः।

२) थ्व थुगु दुःख उत्पत्ति जुयावगुया हेतु तृष्णा (अविद्या)हे दुःख समुदय सत्य खः।

३) थ्व थुगु दुःख व दुःखया हेतु तृष्णा (अविद्या) निरोध जुयाच्वंगु परम शान्ति सुखमय निर्वाणहे दुःख निरोध सत्य खः।

४) व उगु निर्वाणय् थ्यंकवनेगु लापु जुयाच्वंगु आर्य अष्टाङ्गिक मार्ग मज्झिमा पटिपदायातहे दुःख निरोध गामिनी पटिपदा आर्यसत्य धाःगु खः।

पुनर्वार च्वे कनातःगु दुक्खसत्य मध्यय् संखित्तेन पञ्चुपादानक्खन्धापि दुक्खा धकाः छुकियात धयातःगु, थ्व खँ थुइके योग्यजू। १. रूप, २. वेदना, ३. सञ्ञा, ४. संखार व ५. विञ्ञाणक्खन्धयातहे धयातःगु खः।

आ थन रूपक्खन्ध धयागु – पथवी, आपो, तेजो, वायो, (चतुर्महाभूत) मिलेजुया झीगु शरीर बनेजुयाच्वंगुयात धाःगु खः। गथे कि –

केसा – सँ, लोमा – चिमिसं, नखा – लुसि, दन्ता – वा, तचो – छ्यंगु, मंसं – ला, न्हारू – सेंप्वाय्, अट्ठि – क्वें, अट्ठिमिज्जं – श्यो, वक्कं – जवाश्यें, हदयं – नुगचु, यकनं – श्यें, किलोमकं – पिलि, पिहकं – अँपि, पप्फासं – स्वँ, अन्तं – तःपुगु आतापति, अन्तगुणं – चिकिपुगु आतापति, उदरियं – प्वाः, करिसं – मल (खि), मत्थलुङ्गं – न्ह्येपु, (थुथाय् तक २० न्यीगू प्रकार पथवी धातु धकाः धाइ)

पित्तं – पित्त, सेम्हं – खै, पुब्बो – न्हि , लोहितं – हि, सेदो – चःति, मेदो – लाय् चिकं कनावइगु, अस्सु – ख्वबि, वस्सा – दाः, खेलो – ई, सिङ्घाणिका – न्हासंवइगु न्हि , लसिका – लाल (राल), मुत्तं – पिसाप् (थुथाय् तक १२ भिंनिगूयात आपो धातु धकाः धाइ)

https://dhamma.digital

सीत, उण्ह जोर उत्पत्ति जुइगु सन्तप्पन तेजो। केस पाके जुइगु, वा हायावनिगु, छ्यंगु केकेकुना (बुढा,बुढी) जीर्ण जुइगु इत्यादि उत्पत्ति जुइगु जीर्ण तेजो, आपालं दाह जुइगु, पित्याक प्यास चाइगुयात उत्पत्ति याइगु परिदाहन तेजो, नया, त्वनागु आदि आहार यानागुयातं बाँलाक परिपक्व पाकेयाइगु परिपाचक तेजो थ्व ४ प्यंगुयात तेजो धातु धकाः धाइ।

च्वेपाखे थाहाँ वइगु उद्धगमवायु, क्वेपाखें क्वाहाँ वनीगु अधोगम वायु, आतापतिया पिने च्वनीगु कुच्छिसय वायु, आतापुतिया दुने च्वनीगु कोट्ठासय वायु, ल्हाः तुति आदि केकुंकेगु, तप्यंकेगु हानं वयेगु, वनीगुयात उत्पत्ति याइगु अंगमंगानुसरिय वायु, श्वास द्वाहाँ पिहाँ जुइगुयात उत्पत्ति याइगु अस्सास पस्सास वायु, थ्व खुगूयात वायु धकाः धाइ।

थ्व थुगु (पथवी, आपो, तेजो, वायो) चतुर महाभूत ४ प्यंगुलिं बनेजुगुयात भूतरूप धकाः धाइ।

हानं उपादारूप धयागु चतुर्महाभूतया आधारं बनेजुयावःगु २४ न्यीप्यंगू प्रकारया रूप दयाच्वन। थ्व फुक्क जम्मा याना २८ न्यीच्यागू रूप जुयाच्वन। थुकियातहे रूपक्खन्धा धकाः धाःगु खः।

२) वेदनाक्खन्ध धयागु चक्खु आदि खुगू इन्द्रियद्वारा थम्हं भोगयाना च्वनागु सोमनस्स दोमनस्स व उपेक्खा, अथवा सुख, दुक्ख, व उपेक्खा वेदनायातहे वेदनाक्खन्धा धकाः धाइगु खः।

३) सञ्ञाक्खन्धा धयागु चक्खु आदि खुगू इन्द्रियद्वारा त्याउं, वाउं, तुयु, हाकु आदि अनेक प्रकारया वस्तु तथा ज्या, खँयात म्हसीका लुमंका तःगु, अथवा आरम्मण खुगू (रूप, शब्द, गन्ध, रस, फोठब्ब व धम्म) यात म्हसीका लुमंका तःगुयातहे सञ्ञाक्खन्धा धकाः धाइ।

४) संखाराक्खन्धा धयागु सब्ब चित्त साधारण चेतसिक ७ न्हेगू, पकिण्णक चेतसिक ६ खुगू, अकुसल चेतसिक १४ भिंप्यंगू, सोभण साधारण चेतसिक १९ भिंगुंगू, विरती चेतसिक ३ स्वंगू, अप्पमञ्ञा चेतसिक २ निगू, पञ्ञिन्द्रिय चेतसिक १ छगू, जम्मा याना ५२ न्येनिगू मध्यय् वेदना छगू व सञ्ञा छगू लिकया ल्यंगु ५० न्येगू चेतसिकयात संखाराक्खन्धा धकाः धाइ।

५) विञ्ञाणक्खन्धा धयागु कामावचर चित्त ५४ न्येप्यंगू, रूपावचर चित्त १५ भिंन्यागू, अरूपावचर चित्त १२ भिंनिगू, लोकोत्तर चित्त ८ च्यागू जम्मा चित्त ८९, उकेसनं ध्यानद्वारा प्राप्त जुगु चित्त ३२ स्वीनिगू फुक्क फाक्क जम्मा याना चित्त १२१ दयाच्वन। थके मध्यय् ८१ चयेछगू चित्त[80] फुक्कं दुक्खसत्य धकाः धाइ।

दुक्ख समुदय आर्य सत्य धयागु अविद्या वा तृष्णा खः। उकिं यानाहे थ्व दुक्खमय संसार उत्पत्ति जुया वयाच्वंगु खः। थुकिया खँ थथे –

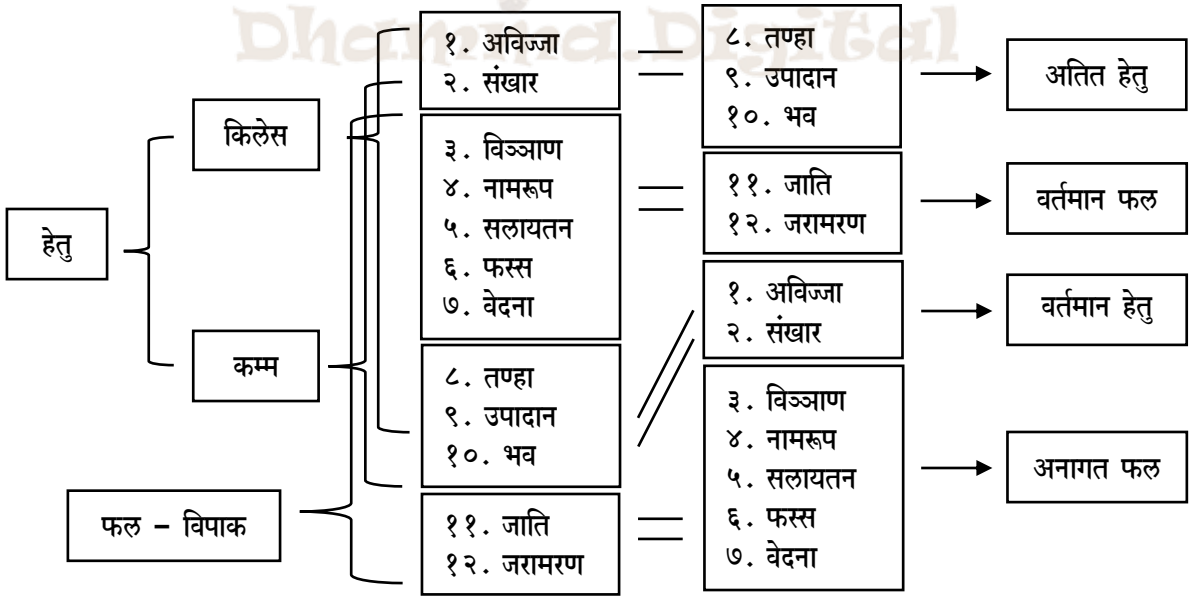

[80] जम्मा चित्त ८९ चयेगुंगूलि लोकोत्तर चित्त ८ च्यागु लिकया बाकि चित्त ८१

https://dhamma.digital

थुकियात पटिच्चसमुप्पाद धकाः धाइ। थ्वहे महान दुःख संसार उत्पत्ति जुया वयाच्वंगुया हेतु खः। अर्थात दुःखया हेतु (अविज्जा, तण्हा) समुदय सत्य खः। थ्वहे दुःख समुदय अविद्यादि तृष्णा निरोध जुयाच्वंगु जाति, जरा, व्याधि, मरणं अलग्गगु परम शान्त सुखमयगु निर्वाणयातहे दुःख निरोध सत्य धकाः धाइ।

व उगु दुःख निरोध निर्वाणपाखे थ्यंक वनेगु लँपु च्यागूयातहे दुःख निरोध गामिनी पटिपदा आर्य अष्टाङ्गिक मार्ग सत्य धकाः धाइ।

आर्य अष्टाङ्गिक मार्ग सत्य धयागु थथे खः –

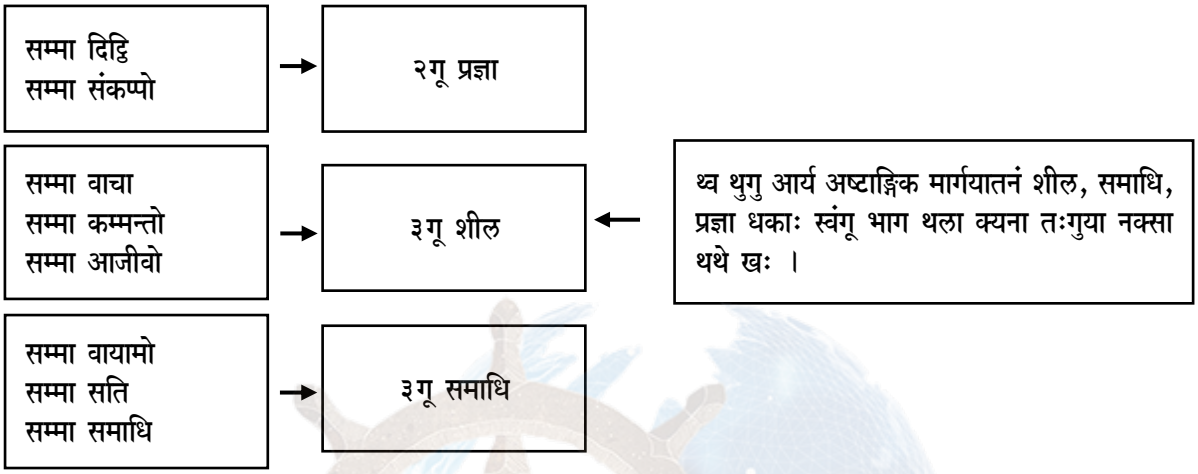

थुकि कनातःगु शील, समाधि, प्रज्ञा स्वंगू मध्येनं शील धयागु पञ्चशील, अष्टशील, दसशीलादि अनेक प्रकारया दु। हानं प्रातिमोक्ष शीलतक्कनं शीलक्खन्धयू अन्तरगत जुयाच्वन। थुकियात शील धाइ।

समाधि धयागु ४० पीगू प्रकारया दयाच्वन। यथा अनुस्सति १० भिगू, कसिण १० भिगू, अशुभ १० भिगू, ब्रम्हविहार ४ प्यंगू, अरूप भावना ४ प्यंगू, आहारे पटिकुल सञ्ञा १ छगू, चतुधातु ववत्थान १ छगू, जम्मा याना ४० पीगू प्रकारया दयाच्वन। (मेगु छुं भति भावार्थ रूपं भावनायागु खँ नेपाल भाषां छापेजुयाच्वंगु विशुद्धि प्रज्ञा दर्पन कवंचा दुगु किताबयू कनातःगु दु स्वया बिज्याहुं)

आः थन ४० पीगू प्रकारया समाधि समथ भावना मध्ययू आनापानानुस्सतियागु खँ थथे खः – मज्झिम निकाय आनापानसति सुत्तन्त, थथे जिं न्यनागु दु, छगू समय भगवान बुद्ध आयुष्मान सारिपुत्र, महामौगल्यायन, महाकात्यायन, महाकोष्ठित, महाकप्पिन, महाचुन्द, अनुरूद्ध, रेवत व आनन्द, हानं मेमेपिं प्रसिद्ध अभिज्ञात स्थविरपिं शिष्यपिं नापं श्रावस्ती मृगारमाताया प्रासाद पुर्वारामयू बिज्यानाच्वन।

उगु समय स्थविर, महास्थविर भिक्षुपिंसं न्हुपिं भिक्षुपिन्त ओवादोपदेश (अनुशासन) यानाच्वन। गुलिं स्थविरपिंसं भिक्षुपिं भिम्हेसित ओवादोपदेश यानाच्वन। गुलिं स्थविरपिंसं भिक्षुपिं न्यीम्हेसित ओवादोपदेश यानाच्वन। गुलिसिनं स्वीम्हेसित, गुलिसिनं पीम्हेसित ओवादोपदेश यानाच्वन। गुपिं खः स्थविर भिक्षुपिंसं उपदेश याःगु व इपिं न्हुपिं भिक्षुपिंसं बाँलाकहे छगुयां ल्यु छगुवःगु विषययात थुइका कयाच्वन।

उगु समय उपोसथया पवारणा, वर्षावास धुंकायागु पुन्ही खुनु चान्हे भगवान भिक्षुसङ्घपिंसं चाहुयेका चक्कंगु थासयू बिज्याना च्वंगु खः। अले अन निशब्द जुया शान्त पूर्वक च्वनाच्वपिं भिक्षुसंघपिन्त खनाव वसपोलं सम्बोधन याना बिज्यात – भिक्षुपिं! जिं थुगु मध्यमगु प्रतिपदा मार्गयानितिं आपा आपालं उद्योग यानागु खः, अथेहे आपालं उद्योग युक्तगु जुयाच्वना। अथेया कारणयू भिक्षुपिं! छिपिं सन्तुष्ट सोमनस्स चित्त जुयाव प्राप्त मजूनिगुयात प्राप्तयायेगु साक्षात्कार मजूनिगुयात साक्षात्कार यायेगुया नितिं बलोद्योग यायेगु स्व। भिक्षुपिं! थ्वहे श्रावस्तिस जि कार्तिक पुन्हितक च्वने।

अनलि भगवान तथागत कार्तिक पुन्हितकनं श्रावस्तीहे च्वना बिज्याइ धैगु खँ जनपदवासी भिक्षुपिंसं सिइकाव, अले भगवानया दर्शन यायेत श्रावस्तीपाखे थ्यंकवःगु जुयाच्वन।

https://dhamma.digital

अले गुपिं खः उपदेशक महास्थविरपिं भ्रनहे सन्तुष्ट जुया न्हूपिं थ्यंक वःपिं भिक्षुपिन्त उपदेश अनुशासन यात। गुलिं स्थविरपिंसं न्हुपिं भ्रिम्ह भिक्षुपिंत, गुलिसिनं न्यीम्हेसित, गुलिसिनं स्वीम्हेसित, गुलिसिनं पीम्हेसित एवं प्रकारं च्वे कनातःथें ओवादोपदेश याना बिज्यात। अले व भिक्षुपिंसंनं भ्रनहे थुइका सिइका काःगु जुल।

उगु समय उपोसथया पञ्चदशी कार्तिक पुन्हिया चान्हे भगवान भिक्षुसङ्घपिंसं चाहुयेका चक्कंगु थासयू च्वनाबिज्यात। अले भगवानं निशब्द कोलाहल मयासे च्वनाच्वंपिं भिक्षुसङ्घपिं खनाव भिक्षुपिन्त सम्बोधन याना आज्ञा जुया बिज्यात – भिक्षुपिं! थुगु परिषद कालाकुलु कोलाहल शब्द मयासे निष्प्रलाप याइगु जुयाच्वन। थ्व थुगु परिषद गुगु प्रकारया धाःसा धात्थेंहे सारगुलि प्रतिष्ठित जुयाच्वंपिं शुद्ध पवित्रपिनिगु खः। उगु प्रकारयापिं भिक्षुसङ्घपिंखः गुगु प्रकारयापिं धाःसा आहुनेय्य, पाहुनेय्य, दक्खिनेय्य, अञ्जलिकरणेय्य, अनुत्तर पुण्य क्षत्रपिनिगु खः। भिक्षुपिं! उगु प्रकारया भिक्षुसङ्घ खः। उगु प्रकारया परिषद खः। गथे थुगु प्रकारयापिं भिक्षुसङ्घ परिषद पिन्त परिशुद्ध चित्तं भतिचाजक दानब्यूसानं आपालंहे फल दइगु खः। आपालं दानवीगु बखतयूनं अत्यन्त आपा आपालंहे फल दइगु जुयाच्वन।

थुगु प्रकारयापिं भिक्षुसङ्घ खः। थुगु प्रकारयापिं भिक्षुसङ्घ परिषद लोकपिन्त दर्शन यायेगुनं दुर्लभ जुयाच्वन। थुगु प्रकारयापिं भिक्षुसङ्घपिन्त योजन (आपालं दूर) थ्यंक तापाना च्वन धाःसानं (पाथेय्य) खर्च प्वचिना दर्शन यावने याग्यजु। भिक्षुपिं! थुगु प्रकारया भिक्षुसङ्घयू ब्रम्हचर्या कार्य समाप्त याना (कृतकृत्यया) भारमुक्त सदर्थ निर्वाण प्राप्त, भव बन्धन मुक्त सम्यक् ज्ञानद्वारा मलरहित, क्षिणाश्रव अर्हत भिक्षुपिं खः।

भिक्षुपिं! थुगु भिक्षुसङ्घयू थजापिं भिक्षुपिं दु गुगु न्यागु ओरम्भागिय[81] संयोजनया क्षयजूगुलिं औपपातिक (देव) जुया अन स्वर्गलोकं निर्वाण प्राप्त याइपिं, उगु लोकं थन वइमखुपिं अनागामि खः।

हानं थुजापिं भिक्षुपिं दु गुगु स्वंगू संयोजनया क्षयजुया राग, द्वेष, मोहया दुर्वल (तनु) जुयावंगुलिं सकृदागामि खः। व उम्ह छकोहे मात्र हानं थुगुलोकयू वयाव दुःखया अन्त याइ। भिक्षुपिं थुगु भिक्षुसङ्घयू हानं थुगु प्रकारया भिक्षुपिं नं दु गुगु खः स्वंगू संयोजनया क्षयजुया सोतापन्न (निर्वाण मार्गयू पतन मजुइपिं) नियत (निश्चित) सम्बोधि परायण परमज्ञानयात प्राप्तयाइपिं दु।

थुगु प्रकारयापिं भिक्षुसङ्घपिं प्यंगू स्मृति प्रस्थान भावनास तत्पर जुया च्वनाच्वनी ०। हानं प्यंगू सम्यक् प्रधान भावनास तत्पर जुयाच्वनी ०। प्यंगु ऋद्धिपाद ०। प्यंगू इन्द्रिय ० , न्यागूबल ० , न्हेगू बोध्यङ्ग ० , आर्य अष्टाङ्गिक मार्ग ०, मैत्री भावना ०, करूणा भावना ०, मुदिता भावना ०, उपेक्षा भावना ०, अशुभ भावना ०, अनित्य संज्ञा ०, आनापानसति भावना ० ...।

भिक्षुपिं! आनापानसतिया भावनायात धायेव उकिया उद्योगाभ्यास याना वृद्धियाना यंकल धायेव महानगु फल महानिसंस फल प्राप्तजुइ। भिक्षुपिं! आनापानसतिया भावना वृद्धि याना यंकल धायेव प्यंगू स्मृति प्रस्थानयात परिपूर्ण याइ। हानं प्यंगू स्मृति प्रस्थान व न्हेगू बोध्यङ्गया परिपूर्ण याइ। न्हेगू बोध्यङ्ग विद्या हानं विमुक्तियात परिपूर्ण याइ।

भिक्षुपिं! गुगु प्रकारं भावनायात धायेव आनापानसति महानफल महानिसंस फल प्राप्तजुइ? भिक्षुपिं! अरण्य, वृक्षमूलयू, अथवा शून्यागारयू च्वना मुलपति थ्याना शरीरयात तप्यंकतया स्मृतियात न्ह्योनेतया, गुगु स्मृति पूर्वक होशतया श्वास दुकाइ। स्मृति पूर्वक श्वास त्वताछ्वइ। ताःहाकःक श्वास दुकाइगु बखतयू ताःहाकःक श्वास दुकया धकाः होश तया चायेका च्वनी। ताःहाकःक श्वास त्वता छ्वइगु बखतयू, ताःहाकःक श्वास त्वता छ्वया धकाः होशताय चायेका च्वनी। चिकिहाकःक श्वास दुकाइगु बखतयू चिकिहाकःक श्वास दुकया धकाः होश तया चायेका च्वनी। चिकिहाकःक श्वास त्वता छ्वइगु बखतयू, चिकिहाकःक श्वास त्वता छ्वया धकाः होशताय चायेका च्वनी। फुक्क शरीरयागु अनुभव यायां श्वास दुकायेगु अभ्यास याइ। फुक्क शरीरयागु अनुभव यायां श्वास पित छ्वयेगु अभ्यास याइ। कायिक संस्कारयात (शरीरयागु ज्या) रोके याना श्वास दुकायेगु, पित छ्वयेगु अभ्यास याइ। प्रीतियात अनुभव यायां श्वास दुकायेगु, पित छ्वयेगु अभ्यास

[81] सक्कायदिट्ठि, विचिकिच्छा, सीलब्बत परामास, कामराग व व्यापाद।

https://dhamma.digital

याइ। सुखयागु अनुभव यायां श्वास दुकायेगु, पित छ्वयेगु अभ्यास याइ। चित्त संस्कार (चित्तयागु ज्या)यात अनुभव यायां श्वास दुकायेगु, पित छ्वयेगु अभ्यास याइ। चित्त संस्कारयात रोके यायां श्वास दुकायेगु, पित छ्वयेगु अभ्यास याइ। चित्तयात अनुभव यायां श्वास दुकायेगु, पित छ्वयेगु अभ्यास याइ। चित्तयात प्रमुदित यायां श्वास दुकायेगु, पित छ्वयेगु अभ्यास याइ। चित्तयात समाहित यायां श्वास दुकायेगु, पित छ्वयेगु अभ्यास याइ। चित्तयात विमुक्तयाना श्वास दुकायेगु, पित छ्वयेगु अभ्यास याइ। फुक्क वस्तुया अनित्य जुइगुयात लुमंका श्वास दुकायेगु, पित छ्वयेगु अभ्यास याइ। विरागयात लुमंका, निरोधयात लुमंका, प्रतिनिसर्ग (त्याग) यात लुमंका श्वास दुकायेगु, पित छ्वयेगु अभ्यास याइ।

भिक्षुपिं गुगु प्रकारं भावित (बहुलीकृत) आनापानसति प्यंगु स्मृति प्रस्थानयात परिपूर्ण याइ?

१. गुगु समय भिक्षुपिं! भिक्षु च्वे कनातथें ताःहाकःक श्वास दुकायेगु, पितछ्वयेगु बखतय् होशतया स्मृति तया चायेका च्वनी ०, चिकिहाकःक श्वास दुकायेगु, पितछ्वयेगु बखतय् नं ०, फुक्क शरीरयात अनुभव याना ०, कायिक संस्कारयात रोकेयाना ०,इत्यादि। उगु समय भिक्षुपिं! भिक्षु लोकय् अभिज्झा (लोभ) हानं दोमनस्सयात हटेयाना स्मृति संप्रजन्य पूर्वक स्मृतिमान जुया काये कायानुपश्यी जुया च्वनाच्वनी भिक्षुपिं! थुगु आश्वास प्रश्वासयात जिगु शरीरय् नं मेगु शरीर धकाः धया। अथेया कारणय् उगु समय भिक्षुपिं! भिक्षु कायानुपश्यी जुया च्वनाच्वनी।

२. गुगु समयय् भिक्षुपिं! प्रीति अनुभव याना ०, सुख अनुभव याना ०, चित्त संस्कारयात अनुभव याना ०, चित्त संस्कारयात रोकेयाना ०, उगु समयय् भिक्षुपिं! भिक्षु लोकय् अभिज्झा हानं दोमनस्सयात हटेयाना स्मृति संप्रजन्य पूर्वक स्मृतिमान जुया वेदनास वेदनानुपश्यी जुया च्वनाच्वनी भिक्षुपिं! थुगु आश्वास प्रश्वासयात थुगु प्रकारं बाँलाक मनं भावना याःगु वेदनामध्येनं थुकि छगू जिं वेदना धया च्वना। अथेया कारणय् उगु समय भिक्षुपिं! भिक्षु वेदनानुपश्यी जुया च्वनाच्वनी।

३. गुगु समयय् भिक्षुपिं! भिक्षु चित्तया अनुभव याना ०, चित्तयात प्रमुदित याना ०, चित्तयात समाहित याना ०, चित्तयात विमुक्त याना ०, श्वास दुकायेगु पितछ्वयेगु अभ्यास याइ ०। उगु समय भिक्षुपिं! भिक्षु स्मृतिमान् जुया चित्ते चित्तानुपश्यी जुया च्वनाच्वनी।

४. गुगु समयय् भिक्षुपिं! भिक्षु अनित्यया विचारपाखे ध्यानतया ०, विरागयापाखे ध्यान तया ०, निरोधपाखे ध्यान तया ०, प्रतिनिसर्गपाखे ध्यान तया ०। उगु समयय् भिक्षुपिं! भिक्षु स्मृतिमान् जुया धर्मेस धर्मानुपश्यी जुया च्वनाच्वनी। व उम्ह अभिज्झा दोमनस्सया नाशयात प्रज्ञाज्ञानं स्वया स्वयां बाँलाक उपेक्षित जुइ। अथेया कारणय् भिक्षुपिं! उगु समय भिक्षु स्मृतिमान जुया धर्मेस धर्मानुपश्यी जुया च्वनाच्वनी। भिक्षुपिं! थुगु प्रकारं (भावित बहुलिकृत) आनापानसति प्यंगू स्मृति प्रस्थानयात परिपूर्ण याइ। भिक्षुपिं! गुगु प्रकारं भावित बहुलिकृत प्यंगू स्मृति प्रस्थान न्हेगू बोध्यङ्गया परिपूर्ण याइ?

१. भिक्षुपिं! गुगु समय भिक्षु स्मृतिमान् जुया कायेस कायानुपस्सी जुया च्वनाच्वनी। उगु समय थुकिया स्मृति उपस्थित (असंमुषित) जुया च्वनी। गुगु समय भिक्षुपिं! भिक्षुया स्मृति उपस्थित जुया च्वनी उगु समय उम्ह भिक्षु स्मृति सम्बोध्यङ्गया भावना यानाच्वनी। उगु समय भावनाद्वारा भिक्षुया स्मृति सम्बोध्यङ्ग परिपूर्ण जुयाच्वनी।

२. व उम्ह अन अन च्वना उगु धर्मया प्रज्ञां (विचय, छानवीनं) बाँलाक वाला कया (मिमांसा याइ) सार पिकाइ। गुगु समय ०। अन अनच्वना धर्मया प्रज्ञां (प्रविचय) छिन छान याइ। उगु समय उम्ह भिक्षु धर्मविचय सम्बोध्यङ्गय् लग्न जुया च्वनी। उगु समय भिक्षु धर्मविचय सम्बोध्यङ्ग भावना याइ। उगु समय भावनाद्वारा भिक्षुया धर्मविचय सम्बोध्यङ्ग परिपूर्ण जुइ।

३. गुगु धर्मया प्रज्ञां विचयन याना सम्बोध्यङ्ग परिपूर्ण याइ, उम्ह भिक्षुं वीर्य (उद्योग) आरम्भ यानाजुइ। उम्ह भिक्षु उगु समय वीर्य सम्बोध्यङ्गया भावना याना जूम्ह जुइ। उगु समय भावनाद्वारा भिक्षुया वीर्य सम्बोध्यङ्ग परिपूर्ण जूइ।

https://dhamma.digital

४. आरब्ध वीर्य (उद्योगी)या निरामिस (विषयनं अलग्गगु) प्रीति उत्पन्न जुइ। गुगु समय आरब्ध वीर्यबल भिक्षुया निरामिस प्रीति उत्पन्न जुइ, उगु समय भिक्षु प्रीति सम्बोध्यङ्गया आरम्भयागु जुइ। उगु समय भिक्षु प्रीति सम्बोध्यङ्गया भावना याइ। उगु समय भावनाद्वारा भिक्षुया प्रीतिसम्बोध्यङ्ग परिपूर्ण जुइ।

५. प्रीतिमान् (साधक)या काय, हानं चित्तनं प्रश्रब्धि (शान्त) जुइ। (उक्त च्वे कनातःगु थें तुं नां जक हीकेगु, प्रश्रब्धिया थासय् समाधि तयेगु) प्रश्रब्धि सम्बोध्यङ्ग शान्त जुइ।

६. प्रश्रब्धि काय, हानं सुखीया चित्त समाहित (समाधि प्राप्त) एकाग्र जुइ ०। समाधि सम्बोध्यङ्ग परिपूर्ण जुइ।

७. व उगु अथे अथेहे समाहित चित्तं बाँलाक उपेक्षा युक्त जुइ। गुगु समय भिक्षुपिं! भिक्षु अथे अथेहें बाँलाक उपेक्षा युक्त जुइ, भिक्षुं उगु समय उपेक्षा सम्बोध्यङ्गयात आरम्भयागु जुइ। उगु बखतय् भिक्षुया उपेक्षा सम्बोध्यङ्ग परिपूर्ण जुइ। भिक्षुपिं! गुगु समय भिक्षु स्मृतिमान जुया वेदनास वेदनानुपस्यी, चित्ते चित्तानुपश्यी, धर्मय् धर्मानुपश्यी जुया च्वनाच्वनी, उगु समय वया स्मृति उपस्थित (असंमुषित) जुइ ०। उगु समय भिक्षुया उपेक्षा सम्बोध्यङ्ग परिपूर्ण जुइ। भिक्षुपिं! थुगु प्रकारं भावित बहुलिकृत ४ प्यंगू स्मृति प्रस्थान ७ न्हेगू बोध्यङ्गयात परिपूर्ण याइ।

भिक्षुपिं! गुगु प्रकारं भावित बहुलिकृत ७ न्हेगू बोध्यङ्ग विद्या विमुक्तियात परिपूर्ण याइ? थन भिक्षुपिं! भिक्षु विवेक, विराग, निरोधपाखे अवलंबित तथा त्याग (व्यवसर्ग) परिणामगु स्मृति सम्बोध्यङ्गया भावना (उद्योगाभ्यास) याइ। धर्मविचय ०, वीरिय ०, प्रीति ०, प्रश्रब्धि ०, समाधि ०, उपेक्षा ०। भिक्षुपिं! थुगु प्रकारं भावित बहुलिकृत जुल धायेव ७ न्हेगू बोध्यङ्ग विद्या हानं विमुक्तियात परिपूर्ण याइ।

भगवानं थथेधकाः धया बिज्यात सन्तुष्ट जु भिक्षुपिं !

अपिं भिक्षुपिंसं भगवानया भाषणयात सन्तुष्ट जुसे अभिनन्दन (अनुमोदन) याःगु जुल।

आः थन छगू खँ, भगवान बुद्धया भाषणयात भिक्षुपिंसं छाय् अभिनन्दन अनुमोदन मयाइ। भिक्षुपिंसं जकनं मखु, ब्रम्हादि देव मनुष्य सज्जन धाक्वसिन अभिनन्दन अनुमोदन यानाहे च्वंगु दु। वसपोल धर्मराज, सुगत, तथागतया म्हुतुं गवलेंहे गुगु कालेसनं असत्य, अनर्थ व अहितकारगु वचन पिहाँ वइमखु। केवल सदा सकसितं हितोपकारकगु आदि मध्यान्तेसं कल्याण कारकगु वाक्यहे जक तथागतया म्हुतुं पिहाँ वयाच्वनी। मेमेपिंसंथें न्या क्यना ब्यां जोंकेगुज्या खँ वसपोल बुद्धया पाखें जुइमखु, वसपोल बुद्ध (यथावादि तथाकारी) थम्हं गथे याना अथेहे धया बिज्याइ। गथे धया अथेहे याना बिज्याइम्ह खः। वसपोल अरहत खः। वसपोल विज्जाचरण सम्पन्न खः। वसपोल देव, मनुष्यपिनि शास्ता खः। वसपोलया म्हुतुं छगू छगू शब्द पिहाँ वइगुया मुल्य तयेगु सुयां समर्थ दइगु मखु। सब्बे संखारा अनिच्चाति[82] थुगु शब्दया मुल्य गुलिदु सुनां धायेफु? चिन्तना तकनं यायेगु सुयां समर्थ दइमखु।

गुगु शब्दद्वारा अनन्त ब्रम्हादि देव, मनुष्यपिंसं सोतापत्ति, सकदागामि, अनागामि, अरहत मार्ग फल तकनं प्राप्त याना कयाच्वन। यदि थुगु शब्दया अर्थ ज्ञान यथार्थ सिइका थुइका बलोद्योग याना यंकल धाःसा, थ्व वर्तमान समयेनं प्राप्त जुइफु, लिपा अनागतेनं थ्वहे शब्द थ्वहे ज्ञानं सिवेतं संसारिक दुःख भयं मुक्त जुया वनेगु लँपु ल्वीके फइमखु। तसर्थ वसपोल बुद्ध तथागतया म्हुतुं पिहाँ वगु शब्द छगू आखः छगुया मुल्य तयेगुहे सुयां समर्थ दइमखु।

न्हापा अतित कालय् सुतसोम राजायात ब्राम्हण ४ प्यम्हसें श्लोक ४ प्यपू ब्वना न्यंकल 'जिरतिवे राजारथा, सुचित्ता..... सतञ्च धम्मं असतञ्च राज'[83] उकिया दक्षिणा बीगुबारे सुतसोम राजां थःगु ज्ञान बुद्धिं विचाः याना स्वत। यदि थुगु श्लोक शब्द न्यनागुया दक्षिणा धात्थेंहे बिल धाःसा थ्व पृथ्वीनं निसें ब्रम्हलोक थ्यंक सुवर्ण रत्न मणी माणिक द्वचिना परिपूर्ण याना दक्षिणा बिल धाःसानं गाइगु मखुनि धकाः थुइका काल।

---

[82] कर्म, चित्त, ऋतु, आहारं बनेजुयाच्वंगु सारा सम्पूर्ण नाम, रूप धर्म पञ्चक्खन्धादि यावत् दक्व दिक्व फुक्कं अनित्य खः परिवर्तन जुजुं फुनावना च्वंगु खः। केवल दिट्ठे दिट्ठमत्तं सुते सुतमत्तं मात्र खः।

[83] पञ्चम खण्ड, जातक पाना ५३७।

https://dhamma.digital

हानं धम्म सोण्ड जुजुं अनिच्चावत संखारा श्लोकया अर्थमात्र कने फुम्हयात विशालगु वाराणसी राज्य फुक्क दक्षिणा वियानं थव जाहान परिवार तथा थः सुधांतं (दास) नोकर च्वं वये धकाः धण्ठा घोषण याके बिल।

तर थ्व खँ ज्ञानी सज्जन विद्वानपिनिया लागिहे जक खः इमिसंहे मात्र नरजन्म धैगु सापूहे दुर्लभ सद्धर्म श्रवण धैगु जा झनहे दुर्लभसनं महान दुर्लभ धकाः ज्ञानं खंका थुइका कायेफइगु खः। ज्ञां मदुपिं बालान्ध जनतयूसं थुइका काये फइगु खँ थ्व मखु। इमिगु विचाः मेगुहे खः इमिया निति जा ध्यबा निगःहे मवं सम्झेजुइ। अथेमखु सितिकंहे जक न्यँवा धाःसानं भिंगु विचारं न्यंवये थाकुचाइ।

छुयायू संसारयू नाना प्रकारयापिं दयाच्वनीगु स्वभावहे खः। उकिं भगवान बुद्धं धयाबिज्यागु – रागरत्ता नदक्खन्ति तमोखन्धेन आवुट .....। थ्व जिगु धर्म राग, द्वेष व मोह, मान, दिट्ठि क्लेश युक्तजुया अविद्यान्धकारयू लानाच्वपिं दुर्बुद्धि लोकजनपिंसं खंका सिइका कायेफइगु मखु।[84] थ्व खँ सत्य खः, गुगु वसपोलं धया बिज्यागु बुद्धवचनयात सुनानं अनर्थ याये फइमखु। बरू सुं गुम्हं महा विद्वान पराक्रमि शक्तिसाली वैज्ञानिकपिंसं गथे आलवक यक्षयागु स्वेत कम्बल (शस्त्र) थें सागर समुद्रयागु लः छफुतिहे मदयेक शोषण यायेगु समर्थ दत धाःसा नं गुगु तथागतया म्हुतुं पिहाँ वःगु वचनयात आखः छगहे विपरित अनर्थ यायेफइमखु। धयातःगु नं दु –

उदेति भाणु पच्छिमे मेरूराजापि नमति।
सीतलं यदि नरग्गि पब्बतग्गेच उप्पलं।।

तदर्थ पश्चिम दिशां सूर्य लुयावसानं, सुमेरू पर्वतराज क्वछुना वंसानं नरकयागु मि (ख्वाउंया) सिचुसे च्वना वंसानं, हानं पर्वत च्वकायू पलेस्वां ह्वया वसानं अथवा ह्वयेका बिइफसानं सत्पुरूष बुद्धपिनिगु वाक्ययात गबलेंहे फरक यायूफइमखु। थुकि छगू उदाहरण खः – छगू समय देवदत्तया अबु सुप्पबुद्ध राजां तथागतादि भिक्षुसङ्घपिं सहित देवदह नगरपाखे पिण्डाचार बिज्यापिन्त मार्ग रोकेयाना सुयातनं भिक्षा बिइके मब्यू। भिक्षुसङ्घपिं पात्र खालिं लिहाँ बिज्यायेमाल। थ्वहे खँया बारे छम्हसें तथागतयाके प्रार्थनायात – भगवान शास्ता, सुप्पबुद्ध जुजुं सापहे मखुथेयात, आः वः छु जुइ थें?

तथागतं आज्ञा जुया बिज्यात – गुकिया कर्मफल थनिं न्हेनुया दुने व भूमिस्वतुना वनी। थ्वहे खँ सुप्पबुद्ध जुजुं सिइका भगवान बुद्धयागु खँ अनर्थ (निश्फल) याना बिइ धैगु नियतं न्हेनुतक भूमीहे पलाः मतसे न्हेतजाःगु प्रासादयू च्वे च्वनेधकाः च्वनाच्वंगु खः। तर खुनु फुना न्हेनु दुखुनुहे न्हेतजाःगु झ्यालं कुतुवया भूमीलाना स्वतुना वनाव अवीचि नर्कयू पतन जूवंगु जुल।

मतलब थ्व खः कि गुम्ह मार्गदर्शक भगवान बुद्धं गुगु लँपुं वनेमते धया बिज्यागु खः, उगु लँपुं मवनेगुहे भिं। गुगु लँपुं वनेगुलि तिवबिया बिज्यागु खः सज्जनपिं उगु लँपुं वनेगु कल्याण जुइ। वसपोलं धया बिज्यागु दु –

हिनं धम्मं नसेवेय्य पमादेन नसंवसे।
मिच्छादिट्ठिं नसेवेय्य नसिया लोकवड्ढनो।।

[84] इमितजा मेमेपिं प्राणिपिनिथें नयेगु त्वनेगु तीगु (आहार, मैथुन, निद्दा) मोजमज्जा यायूदयेवंहे गाःथे सुखानन्दथें तायाच्वनी। किन्तु सज्जन वर्गपिंसं उकियात धात्थे सुखशान्ति जुइगु ज्या धकाः मधाः। वजा अधोगति अथवा मिखातिसिना क्वे क्वहाँ वनेगु लँपु धकाः धयातल। छगु प्रकारं खोचाया धारयू इलातःगु कस्ति फेगु समान खः। सुखथें तायाच्वंगु भ्याभचाहे जक दु। असत्यगु भय दुक्ख अन्तराय अनन्त अपरिमाण दयाच्वन। यदि धात्थेंगु अभय अक्षय निरन्तरगु सुखशान्ति प्राप्त यायेगु इच्छावसा (मातरं पितरं हन्त्वा राजा च द्वे च खत्तिये) धापिन्त निर्मूल याना छ्वयेमाल।

https://dhamma.digital

हिनगु धर्म सेवन यायूमते, प्रमादिजुया च्वनेमते मखुगुलि विश्वास यायेमते लोक (संसार) बढे जुइगु ज्या यायेमते। थ्व मखुगु खँ मखु। संसार धयागु न्हायूकंथें खः थम्हं चुपिज्वना क्यंना न्हायूकने दुनेच्वंम्हसेंनं चुपिज्वना क्यनी। थम्हं ल्हाः बिन्तियाःसा न्हायूकने दुनेच्वम्हसेंनं बिन्तियाइ।

छगू खँ खः – न्हापा छम्ह बर्माराजाया छम्ह तःधम्ह अंग्रेज मित्र दु। छन्हुया दिनयू वहे अंग्रेज वया लन्दनयू त तःगोगु बम् गोला लडाइयागु सामान दयेकल धकाः तारिफयाना समाचार कंवल। छःग छःग बम् त्वता छ्वइबले १५/२० माइल थ्यंक वना कःवनी।

अले बर्मा जुजुं जवाफ विलहँ – अंग्रेज सरकारंजा १५/२० माइल वना जक कःवनीगु बम् दयेकल। जिंजा छःग छःग बम् त्वता छ्वयेबले ब्रम्हलोकयू थ्यंकवना कःवनीगु बम् देकाच्वना। थ्व खंला धकाः जपूमाला[85] क्यन हँ। धाःथेंतुं लोकयू नाना प्रकारया बम् गोला युद्धयागु सामान दयूकेगुयासिनं १ शील, २. समाधि, ३. प्रज्ञा दयेका यंकेगुहे सुख शान्तिया लँपु खः। 'अञ्ञाहि लाभूपनिसा अञ्ञा निब्बान गामिनी .....।'

आः थन शील, समाधि, प्रज्ञा मध्ययू उक्त च्वे कनातःगु आनापानसति धयागु छगू समाधि खः थ्व समाधि चिकिधंगु धकाः मतीतये मज्यू। धात्थें धात्थें सज्जनवर्गपिंसं गम्भीरगु ज्ञान दृष्टिं विचाः याना स्वत धाःसा छगू छगु श्वास दुकायेगु पितछ्वयेगु बखतयू हेरा मोति सुवर्णरत्न खुसिवाः न्ह्यानावइगुयासिवेनं अत्यन्त अधिक भीत निगूलोकेसनं सुख शान्ति लाभ दायक खः। प्रिय दाजु किजा तता, क्येहें सज्जनवर्गपिं मौका चुकेयाना दिइमते (बिज्याये मते)।

आः थन भीत आनापानानुस्सति भावना यायेगुयात छगू मेगु किताबयू बांलासे च्वंक उपमा बिया थुइके अपुगु कथं कनातःगु दयाच्वन।

व खँ थथे खः – आनापानानुस्सतिस भावना यायेमागु छायू धाःसा, स्मृति साधनार्थ अथवा स्मृति बल्लाकेया नितिं खः। स्मृति मदुम्ह पुद्गलयागु उपमा छगू गथे धाःसा स्मृति मदुम्ह पुद्गलजूसां जुजु मदुगु देश थें हानं गुरू मदुम्ह शिष्यथें हानं माँ (बौ) मदुम्ह मचाथें जुइ।

गथे धाःसा जुजु मदुगु देशयू न्याः, निसाप, न्याय, अन्याय छुं नं सिइमखु माँ, बौ मदुम्ह मचां स्वभाव (बानि) भिं, मभिं छुं नं सिइमखु। गुरू मदुम्ह शिष्यं नियमाचरण, बाँला, बाँमला छुंनं सिइमखु। वथेंतुं स्मृति मदुम्ह पुद्गलं (कुशलाकुशल) थम्हं पाप याना च्वनाला, पुण्य याना च्वनाला धकाः धैगु तकनं होश दइमखु, सिइके फइमखु। पाप, पुण्य यानागु, मयानागुयातहे होश याये मफुम्हसें थःत सुख शान्ति जुइगु अथवा दुःखं मुक्त जुइगु निर्वाण गबले लायेफइ?

अथेया कारणयू स्मृति साधना याना बल्लाका न्ह्याबलें वंसां, च्वंसां, दंसां, ग्वतुसां होश दयेका च्वनेमागु जुयाच्वन।

आः थन आनापानानुस्सति धयागुया तँ, न्याता दयाच्वन। व थथे खः – १. गणना, २. अनुबन्धना, ३. फुस्सना, ४. स्थापना, ५. अपना।

न्हासं द्वाहाँ पिहाँ जुयाच्वगु श्वासयू बल्लाक त्वमफीक लुमंका होस तया च्वनेगु, अथवा श्वास द्वाहाँ वसा द्वाहाँवल धकाः सिइका च्वनेगु। पिहाँ वंसा पिहाँ वन धकाः सिइका च्वनेगु। थुगु प्रकारं बाँलाक लुमनाच्वन धायेव अले श्वास पिहाँ वंको पत्तिकं ल्याख्याना च्वनेगु, छगु, निगू, स्वंगू, प्यंगू, न्यागू धकाः मद्वंक न्येगू तक ल्याख्याना च्वनेगु। न्येगू तक मद्वंक भिको १० न्यीको २०, स्वीको ३०, पीको ४० ल्याख्यायू फत धायेव, हानं सच्छि तक मद्वंक ल्याख्यायेगु। हानं निसः तक्क, हानं स्वसः तक्क, प्यसः तक्क, न्यासः तक मद्वंक ल्याख्याये फत धायेव अले हानं श्वास द्वाहाँवसानं छगू, निगू, स्वंगू, प्यंगू, न्यागू पिहाँ वंसानं छगू, निगू, स्वंगू, प्यंगू, न्यागू धकाः मद्वंक दस १० मिनेट तक ल्याख्याना च्वनेगु। हानं १५ मिनेट तक्क, हानं २० मिनेट, ३० मिनेट, ४० मिनेट यायां गुलि तक फत उलितक बढेयायां यंकेमाःगु जुल।

२. अनंलि अनुबन्धना धयागु गथे धाःसा – नासिकास्थान व हृदयस्थान, हानं नाभिस्थान, थ्व स्वंगूयात (प्राणवायु) श्वास द्वाहाँ पिहाँ जूगुद्वारा यथार्थथें अनुभव जुयाव थ्वहे स्वंगू स्थानयागु स्पर्शजक स्मृति जागृत

[85] अनिच्चा मे पञ्चक्खन्धा, धकाः चाहिकेगु जप माः।

https://dhamma.digital

याना तयेफत धाःसा, लिपा थ्व स्वंगू मध्यय् छगू स्थानय् मात्र स्मृति तया छथाय्हे जक स्पर्श जुयाच्वंगु अनुभव याना च्वनेगु। यथा – नासिकास्थानय् जुल धाःसा श्वास द्वाहाँवःगु व पिहाँ वंगु जक होश याना स्वयाच्वनेगु। द्वाहाँवःसानं पिहाँ वंसानं न्हाय् प्वाले, स्पर्श मजुइकं वइगु वनीगु मखु। नासिकास्थाने फुस्सित्वा एव गच्छति श्वास पिहाँ वनीबले क्वाक्क वनी, श्वास द्वाहाँ वइगु बखतय् ख्वाउंक द्वाहाँवइ। थुकियात अनुभव यायां होश याना स्वया च्वनेगु। हानं थाहाँ वइबले गथे अनुभव जुइ, क्वाहाँ वनीबले गथे अनुभव जुइ, बाँलाक स्मृति तया चित्त स्थिर याना स्वया च्वनेगु। थुगुहे रूपं थाहाँवःगु क्वाहाँवंगुद्वारा स्पर्श जूगुयात अनुभव याना स्वया च्वनेगु। हानं नाभिस्थानय् स्थापना यायेगु गथे धाःसा, गुगु श्वास (वायु) थ्युवोगु व त्वता वंगुलिजक स्मृति बल्लाका अनुभव याना च्वनेगु। थ्यूवइबले अनुभव गथे जुइ? त्वतावनीबले अनुभव गथे जुइ? थुकिहे जक स्मृति तया जागृत जुया विचाः याना स्वयाच्वनेगु। थुगुहे रूपं स्वंगू मध्यय् छगू न्ह्यागुलि जूसां आश्वास प्रश्वासद्वारा स्पर्श जूगुयात अनुभव याना विचाः याना स्वयाच्वनेगु। गथे सिंकमिया सिँ फाइबले कःति द्वाहाँ पिहाँ जूगुयात वास्ता मयासे कःतियागु वाया धार जुनाच्वंगु थासेजक स्मृति तया स्वयाच्वनी। अथेहे गुलितक फत उलितक छगूहे थासेजक तया स्मृतिरूपी थामे विचारानुभव रूपी खिपतं चञ्चल जुयाच्वंम्ह चित्तयात चिनातयेगु। यदि उगु थासेनं स्थीरं मच्वसे चञ्चल जुल धाःसा उक्त कनातःगु स्वंगू मध्यय् छगुलि न्ह्यागुलि जूसानं थाय् हीकाबिये। एवंरूपं स्वंगू स्थान मध्यय् हीका हीका स्वयालि, गुके गुगु थासे चित्त स्थिर जुइगु खः उकेहे क्वातुक चिना स्थीर याना तयेमाःगु जुल।

थुकि छगू उपमा गथे धाःसा – लखे च्वनीपिं प्राणि अथवा न्यात न्ह्याथेहे चञ्चल जूल धाःसानं लखं त्वता मेथाय् वनीमखु। हानं बन जङ्गलय् सिमाय् च्वनाच्वंम्ह माकयात, सुं छम्हसिनं ताःहाकगु कथि ज्वना लिनाजुल धाःसा व उम्ह माकया न्ह्याथेहे भय त्राश जुल धाःसानं वहे सिमायूजक, उगु सिमां मेगु सिमाय् चाच्वाहिला जुयाच्वनीथें, थ्व चित्तयातनं उक्त कनातःगु नासिका, हृदय, नाभिस्थान थपिं स्वगू स्थानयूहे जक चाच्वाहीका स्थीर याना तयेगु। मेमेथाय् वने मफेकं बाँलाक होशतया स्मृतियात बल्लाका चित्तयात क्वातुक्क चिना तयेगु। थुकियातहे अनुबन्धना धकाः धाइ।

३. अनंलि फुस्सना धयागु गथे धाःसा गणना यानागु ज्याय् स्मृति बल्लाना चित्त एकाग्रत जुया उखे थुखे गनं मवंसे श्वास द्वाहाँ वसानं पिहाँ वंसानं उपमा कुटि व मुसःथें स्मृतिनं नापं नापं जुया च्वनी। अर्थात कुटि दना वइगु बखतय् मुसः नं नापं नापं दनावइ। हानं गोतुसानं मुसः नं नापं नापं गोतुलि। अथेहे श्वास (प्राणवायु) रूपी कुटि, स्मृति रूपी कुटिमुसः नापं नापं जुयाच्वनी। वथेंतुं श्वास (प्राणवायु) नापं नापं स्मृति मतोतुसे, हानं मामं लुकुंछिना तःम्ह मचाथें स्मृतियातनं श्वासं (प्राणवायु) लुकुंछिना जुइ। थथे जुया च्वनिगु बखतय् ताःहाकःगु श्वास पिहाँ वंसानं, द्वाहाँ वसानं, होश दया च्वनी। चिकिहाकःगु श्वास द्वाहाँ पिहाँ जूसानं होश दयाच्वनी। आपालं धावा (धपेत) जुइगु बखतय् सें, सें, फुं, फुं वइगु बखतय् चिकिहाकःगु श्वास द्वाहां पिहाँ जुइ। हरेश नया सुर्ताकया भ्रुसुका वइगु बखतय् हाछिकाः वइगु बखतय्, हानं अपशोच जुइगु बखतय् नं ताःहाकःगु श्वास द्वाहाँ पिहाँ जुइ। थुगुहे प्रकारं अनुभव याना थःगु शरीरय् सकभनं विचा यायां श्वास दुकायेगु पित छ्वयेगु सय्केमाःगु गथे धाःसा श्वास चले जुयाच्वंगुलि स्मृति बल्लाना वसेंलि अले गुगु मिखां खनेमदुगु फय् श्वास चले जुयाच्वन धकाः स्युगु गथे जुया धकाः थुकियात, बिचायायां श्वासयात दुकायेगु पित छ्वयेगुलि अभ्यास याना यंकेगु। उपमा मिखानं मखं, न्हेपनं नं मताम्ह व्यक्ति फय् वल धकाः गथेसिल जुइ। अथेहे (मंसचक्षु) मिखा मदुम्ह चित्तं व उगु श्वास द्वाहाँवल पिहाँ वन धकाः गथे खंकल गथे सीकल जुइ धकाः विचाः यायां श्वासयात विस्तार विस्तारं दुत कायेगु पित छ्वयेगुलि अभ्यास याना यंके माःगु जुल।

थुगु प्रकारं विस्तार विस्तारं बाँलाक क्वातुक स्मृति तया श्वासय् ध्यानतया स्वत धायेव अले सियावइ।

नाभिस्थानं च हृदयञ्च नासिका द्वार तयेनच।
इमे हि तीहि द्वारेहि फुस्सित्वा एव बोधति।।

https://dhamma.digital

श्वास दुकायेगु बखतय् दुने द्वाहाँ वनाव नाभिस्थानय् स्पर्श जूगुयात अनुभव जुइ। हानं श्वास दुने द्वाहाँ वनीबले नुगलय् (हृदय) ख्वाउंक, शिचुगु अनुभव जुइ। पिहाँ वनीगु बखतय् न्हासे क्वाःगु अनुभव जुइ। न्हापां श्वास द्वाहाँ वइगु बखतय् नाभिस्थानय् स्पर्श जुल धयागु अनुभव जुयावइ। पिहाँ वनीगु बखतय् नासिकास्थानय् (न्हासे) स्पर्शजुल धयागु अनुभव जुयावइ। एवं रूपं अभ्यास यायां उक्त निगू स्थानय् बाँलाक स्मृति क्वातुया वल धायेव, अले लिपा हृदयस्थानय् स्पर्श जुल धयागु नं अनुभव जुयावइ। थुकियातहे फुस्सना (स्पर्शना) धकाः धाइ।

सब्बकाय पटिसंवेदी अस्ससिस्सामीति सिक्खति।
सब्बकाय पटिसंवेदी पस्ससिस्सामीति सिक्खति।।

फुक्क शरीरय् अनुभव यायां श्वास दुकायेगु, पित छ्वयेगु सय्केगु धकाः धाइ।

४. स्थापना धयागु गथे धाःसा – गुगु नासिका, हृदय, नाभिस्थान थ्व स्वंगुलिहे जक हितु हीका ततं लिपा च्वना च्वनागु थासं त्वतावने मंमदया वइ, अले स्वंगू मध्यय् न्ह्यागुलिहे जूसानं छगुलिहे जक चित्त स्थिर याना तयातयेगु। चित्तनं स्वयम् छथासंहे जक च्वनेगुलि आनन्द तायावयी, गथेकि, सुं व्यक्तिया देश प्रदेश आपा आपालं चाहिला जूगुलिं याना आखिरे थाके जुइका मेथाय् गनंहे मवंसे छगू थासेहे जक च्वनाच्वनी। अथवा तीरदर्शी भंगया उपमाथेंहे खः। अथेहे थ्व चित्त नं छगू थाय्यात ज्वना फितिकहे मसंसे तकर कया स्थिर जुया च्वनाच्वनी। थुकियात स्थापना धकाः धाइ।

५. अपना धयागु गथे धाःसा वहे छगु थासेजक थःगु इच्छानुसार गुलि तयातयेगु इच्छा खः ४ प्यघौ, ६ खुघौ बान्हि, न्हिच्छि, चच्छि थमं धाक्व तयातये फत धाःसा थुकियातहे अपना समाधि धकाः धाइ।

अपना जुइगु बखतय् गथे जुइ धाःसा श्वास द्वाहाँ वःगु, पिहाँ वंगु तकनं थम चाइमखुत, केवल स्पर्श जुगु अनुभव छगू जक बाकि जुयाच्वनी। हानं लिपा स्पर्शया अनुभव यानाच्वना धयागुनं चाइमखुत, केवल अनुभव छगुमात्र दयाव (ज्योति) आलोक छगूमात्र खनाच्वनी। उगु ज्योति स्वया अथे थथे धयागु छुं छुं हेनं कल्पना विचाः लुमना मवसे (त्वलेहे जुयाच्वंम्हथें) स्थीर जुया च्वनाच्वनी, अथवा आनन्दितजुया च्वनाच्वनी। गथे द्यनाच्वंम्ह व्यक्तिया स्याक्क न्ह्याः वयाच्वनीगु बखतय् मोह जुया अथे थथे छुं विचाः लुया वइमखु। अथेहे छम्ह अपना ध्यानलाभि पुद्गलया नं जुयाच्वनी।

गथे द्यनाच्वंम्ह पुद्गलया स्याक्क न्ह्यो वयालि न्ह्यलं चाइगु बखतय् सुनान वयाके छ द्यना च्वनाबले छु खन, छु म्हन? छु जुल? धकाः न्यन धाःसा उम्ह व्यक्तिं छुंहे खना धकानं, म्हन धकानं धाये फइमखु। केवल याउंसे च्वंक न्ह्याः वयाच्वन धकाः छगूहे मात्र धायेगु दइ। तर न्ह्याः वयाच्वंम्ह व्यक्ति व ध्यानय् मग्न जुया च्वंम्ह पुद्गल उथें मखुनि। उपमा गथे स्वप्न व बिपना थेंहे खः।

अथेया कारणय् अपना ध्यानलाभी पुद्गलयाके छं ध्यान भावना यानाव कल्पना रहित जुया च्वनीगु बखतय् छु छु खनले? गथे गथे जूले? धकाः सुनानं न्यन धाःसा व उम्ह अपना ध्यान लाभी पुद्गलं धाइकि आहा! सापहे शान्तानन्दजू धकाः छगू मात्र धाइगु दयाच्वन। थुकिया खँ थुलितकनिं धयाः क्वचायेकागु जुल। थ्व थुगु खँ छगू कापी च्वयातःगु अनुसारं च्वयागु खः। तर धात्थेंहें बाँलाक कर्मस्थान भावना यायेगु इच्छादुपिंसं सःस्यूपिं, बाँलाक अनुभविपिंके न्यना न्यना जक याना यंकेगु उत्तम जुइ।

https://dhamma.digital

मूलपण्णास महासतिपट्ठान

जिं थथे न्यनागु दु, छगू समय भगवान बुद्ध कुरूदेशय् कम्मासदम्म धयागु निगमय् विराजमान जुया बिज्यानाच्वन। उगु बखतय् तथागतं भिक्षुपिन्त सम्बोधन याना बिज्यात। भिक्षुपिंसं नं भगवान धकाः प्रत्युत्तर बिल। अले भगवान बुद्धं थुगु धर्मदेशना याना बिज्यात –

४ प्यंगू सतिपट्ठानया संक्षिप्त

भिक्षुपिं! थ्व थुगु मार्ग जूसां सत्वपिनि चित्त परिशुद्ध यायेत शोक संताप ख्वया हाला जुइगुलिं छुटे जुइत, हानं कायिक दुःख, मानसिक दुःख निरोध व शान्त यायेत, आर्यमार्ग प्राप्त यायेयानितिं, निर्वाणयात साक्षात्कार यायेत केवल छगू जक मार्ग जुयाच्वंगु थ्वहे थुगु सतिपट्ठान ४ प्यंगू जुयाच्वन।

भिक्षुपिं! व प्यंगू खः – थ्व थुगु शासनय् भिक्षुपिंसं तच्वतं उद्योग (उत्साह) बल वीर्य दुगु जुया ञाणसम्पयुक्तगु स्मृति दुगु जुया लोकय् अभिज्झा दोमनस्सयात हटेयाना वांछ्वयाव, रूपक्खन्धय् रूपकाययात बारम्बार स्वयेगु याना च्वनेमा। तच्वतं उद्योग ...। वेदनास वेदनायात बारम्बार स्वयेगु याना च्वनेमा। तच्वतं उद्योग ....। चित्तय् चित्तयात बारम्बार स्वयेगु याना च्वनेमा। तच्वतं उद्योग ....। स्वभाव धर्मय् स्वभाव धर्मयात बारम्बार स्वया च्वनेगु याना च्वनेमा।

कायानुपस्सना

रूपसमूहयात स्वया विचाः यायेगु भिंप्यगू।

अस्सास पस्सासयात स्वया विचा यायेगु –

भिक्षुपिं! छु गजागु हिसापं भिक्षुपिंसं रूपस्कन्धय् रूपकाययात बारम्बार स्वया च्वनेगु यायेमा धाःसा, भिक्षुपिं! थ्व थुगु तथागतयागु शासनय् भिक्षुपिंसं अरञ्ञ, रूक्खमूल अथवा शुन्यागार पाखे वना जूसां, मुलपतिं थ्याना शरीरयात तप्यंक तया फयेतुना व द्वाहाँ पिहाँ जुयाच्वंगु श्वासय् बडोहे होश तया स्मृति धारण याना स्वया च्वनेमाः। (मेगु श्वास दुकायेगु, पित छ्वयेगु च्वे कनातथेंहे खः) आरम्भ, मध्यम व अवसान सम्पूर्ण रूप समूहयात साक्षात्तं बाँलाक सिइका बिचार याना श्वास पित छ्वयेगु व दुकायेगुयातनं उद्योगाभ्यास यायेमाः।

हानं स्थूलगु (मोतागु) श्वास (फय्) द्वाहाँ पिहाँ जुइगुयात शान्त पूर्वक नाइस्येच्वंक मसीनु जुइक श्वास दुकायेगु पितछ्वयेगु धकाः मनय् तया उद्योगाभ्यास यायेमाः।

उपमा गथे धाःसा थाकमि ज्या याइपिं कालिगरतय् कुंक्येगु कुनेयाइगु ज्या याइगु बखतय् खिपः सालिपिंसं गुगु खिपयात ताःहाकःक साःसानं ताःहाकःक साला धकाः स्यु। हानं खिप चिकिहाकःक साःसानं चिकिहाकःक साला धकाः स्यू। हानं छगू सिँ फाइपिंसं कःतिं कियाच्वनीबले घ्वाना छ्वसा, घ्वाना छ्वया धकास्यू सालाकाःसा सालाकया धकाः स्यू। इत्यादि ...। वथेंहे भिक्षुपिंसंनं श्वास दुकायेगु पिकायेगु यायेबले ताःहाकःसा ताःहाक धकाः हानं चिकिहाकःसा चिकिहाकः धकाः सिइका च्वनेमाः। हानं द्वाहाँवःगु श्वासया आरम्भ मध्यम व अवसान (अन्त) सम्पूर्ण रूप समूहयात साक्षात्तं बाँलाक सिइका व श्वास दुकायेगु धकाः उद्योगाभ्यास यायेमाः। पिहाँ वंगु श्वासयातनं अथेहे त्वताछ्वयेगु उद्योगाभ्यास यायेमाः। स्थूलगु (मोतागु) श्वास (फय्) पिहाँ वनीगुयातनं शान्तपूर्वक त्वताछ्वये धकाः त्वता छ्वयेगु उद्योगाभ्यास यायेमाः। हानं स्थूलगु (मोतागु) श्वास (फय्) द्वाहाँ वइगुयातन अथेहे शान्तपूर्वक दुकायेगु धकाः उद्योगाभ्यास यायेमाः।

एव रूपं थःगु रूपक्खन्धय् दुगु रूप समूहयात बारम्बार विचाः याना स्वया च्वनेमा। मेपिनिगु रूपक्खन्धय् च्वंगु रूप समूहयातनं बारम्बार स्वया विचा याना च्वनेगु यायेमाः। रूपक्खन्धय् रूप उत्पत्ति जुयावइगु कारण धर्म व हानं उत्पत्ति जुयावइगु स्वभाव धर्मयातनं बारम्बार विचाः याना स्वयाच्वनेमाः। रूपक्खन्धय् रूप विनाश जुइगु कारण धर्म व विनाश जुइगु स्वभाव धर्मयात नं बारम्बार विचाः याना स्वया च्वनेमाः। हानं रूपक्खन्धय् रूप उत्पत्ति विनाशया कारण धर्म व उत्पत्ति विनाश जुइगु स्वभाव धर्मयात विचाः याना स्वया च्वनेमाः।

https://dhamma.digital

अनंलि मेगु उम्ह भिक्षुयात रूप समूहेजक स्मृति दयाच्वन धैगु स्मृति (न्ह्योने) जागृत जुया साक्षात्कार जुइ व उगु स्मृतिजुसां तनं तं (ञाणसम्प्रजञ्ञ) वृद्धि जुइगु यायेया नितिंहे यानाच्वनेमाः। तनंतं पुन पुन स्मृति वृद्धि यायेया नितिं याना च्वनिम्ह उम्ह भिक्षुया तृष्णा दृष्टि हिसापं तःमक्यंक प्यमपुंक च्वनाच्वनी। लोकय् छु छगुयातनं जि, जिगु वस्तुधकाः चित्त आकर्षित नं जुइमखु। भिक्षुपिं! थुगु हिसापं भिक्षुपिंसं रूपक्खन्धय् रूप समूहयात बारम्बार विचाः याना च्वनेमागु जुल।

स्मृति सम्पजञ्ञ रूपं विचा याना स्वयेगु

भिक्षुपिं! पुनर्वार भिक्षुपिंसं न्ह्योनेपाखे न्ह्यज्यासानं ल्युनेपाखे लिज्यासानं स्मृति तया विचा याना यायेमाः। तप्यंक स्वयेगु ब्येक्वेक स्वयेगुलिनं स्मृति तया विचा याना स्वयेमाः। शरीर अङ्ग केकुंकेगु तप्यंकेगुलिनं स्मृति तया विचा याना यायेमाः। सङ्घाति, उत्तरासङ्ग, पात्र धारण यायेगुलिनं (उपासकोपासिका पिनि जुल धाःसा वस्त्राभूसन यायेबलेनं) स्मृति तया होश तया यायेमाः। नयेगु त्वनेगु आदि यायेगुलिनं स्मृति तया होश तया विचा याना यायेमाः। मल, मुत्र त्याग यायेबलेनं स्मृति तया होश तया यायेमाः। वनेगु वयेगु दनेगु फय्त्वीगु ग्वतुलेगु न्ह्यलं चाय्केगु खँ ल्हायेगु, सुमुक च्वनेगु बखतय्नं स्मृति तया विचा याना च्वनेमाः। थुगु हिसापं थुगु रूपक्खन्धय् रूप काययात बारम्बार स्मृति तया होश तया विचा याना च्वनेमा।

अशुभ भावना विचा याना स्वयेगु

भिक्षुपिं! अनलि हानं भिक्षुपिंसं पालि तःलं च्वे केश मस्तक छ्योलं क्वे छचा ख्यरं छ्यंगु पातं भुनातःगु तक्कया दुने दयाच्वंगु नाना प्रकारया अशुचिं पुरेजुयाच्वंगु थ्व रूपक्खन्धयातं बाँलाक विचा याना स्वयेमाः। थ्व थुगु काय शरीरय् केसा लोमादि जम्मा ३२ स्वीनिगू कोट्ठास दयाच्वन धकाः ध्यान तया विचा याना स्वयेगु।

भिक्षुपिं! उपमा तल धाःसा निखेपाखें म्हुतुप्वाः दुगु म्हिचाय् जायेक जातं जातयागु वाः जाकि दयाच्वन। गथेकि मार्सि वा, तायूसि वा, तौलि वा, वथेतुं जाकि हामो नाना प्रकारया बीबह जुयाच्वन। उकियात मिखा तेल्लाम्ह पुरूषं म्हिचा चायेका स्वयाव, थ्व थुगु वा, थ्व जाकि, थ्व हामो, थ्व बीबह इत्यादि धकाः बाँलाक विचा याना स्वइगुखः। अथेहे भिक्षुपिंसं पालि तःलं निसें च्वे केश मस्तक छ्योलं क्वे सर्वाङ्ग छ्यंगुलिं भुना च्वंथाय् तकनं थाय् थासय् अनेनेगु अशुचिं पुरेजुयाच्वंगु थ्व रूपक्खन्ध शरीरयात क्वथीकं बाँलाक स्मृति तया विचा याना स्वेमाः। थ्व थुगु रूपक्खन्ध शरीरय् सँ चिमिसँ आदि ३२ स्वीनिगू कोट्ठास दयाच्वन धकाः बाँलाक स्मृति तया विचा याना स्वयेमाः। भिक्षुपिं! थुगु रूपं भिक्षुपिंसं रूपक्खन्ध शरीरयात बारम्बार विचा यानां बाँलाक स्मृति तया स्वया च्वनेमाः।

धातु हिसापं विचा याना स्वयेगु

भिक्षुपिं! अनंलि हानं भिक्षुपिंसं थ्व थुगु रूपक्खन्ध शरीरयात (थुकियागु) स्थितिया अनुसार (थुकिया) रचनाया अनुसार स्वइ, थुगु शरीरय् पृथ्वीधातु, आपोधातु, तेजोधातु, वायोधातु दयाच्वन धकाः यथार्थत धातु ल्याखं बाँलाक ध्यान तया विचाः याना स्वयेमाः। भिक्षुपिं! उपमा गथे धाःसा बडो चतुरम्ह गोघातकं (म्येः, फै, स्याइपिं कसाहि) अथवा गोघातकया शिष्यं जूसानं गो (सा) घातक यानाव प्यंगू दुवातय् दथ्वी दों चिनातयेगु ल्याखं भाग भाग थला च्वनाच्वनीगुथेंतु अथेहे भिक्षुपिंसं थ्व रूपक्खन्धय् पृथ्वीधातु, आपोधातु, तेजोधातु, वायोधातु दयाच्वन धकाः थ्व रूपक्खन्धय् दयाच्वंगु अनुसारं थुकिया रचनानुसार धातु ल्याखं बाँलाक ध्यान तया विचा याना स्वयेमाः। थुगुहे रूपं थःगु रूपक्खन्धेनं रूप काययात बारम्बार स्वया च्वनेगु यायेमाः।

https://dhamma.digital

मृतक शरीरय् अशुभ विचा याना स्वयेगु

भिक्षुपिं! हानं मेगु भिक्षुपिंसं मृत्यु जुयालि छन्हु दुगु, निन्हु दुगु, स्वन्हु दुगु मृतक शरीर इत्यादि प्वाः फुलेजुयाच्वंगु मृतक शरीर, दुवर्ण जुया हाकुगु वचुगु चातः चातः दयाच्वंगु मृतक शरीर, न्हि, यति स्वः स्वः वया घृणायुक्तगु, घचायापुसे च्वंगु, तुँ वायाँ वायाँ दायाच्वंगु, श्मशानय् वाँछ्वयातःगु मृतक शरीरयात खंगुथेंतुं थःगु शरीरनं वथेंहे जुइतिनि मजुसें त्वतिइमखु थुगु स्वभाव धर्म बचेजुइ फइमखु धकाः थःगु शरीरय् घटेयाना तुलना याना स्वयेमाःगु जुल।

हानं भिक्षुपिं! भिक्षु श्मशानय् वाँछ्वयातःगु मृतक शरीरयात कोनं, इमाँ, गृद्धं, खिचां, ध्वँनं, नाना प्रकारया जन्तु भ्कंग पंक्षितय्सं नया उखे थुखे मदयेक सातु साला यंकातःगु घचायापुसेच्वगु शरीरयात खंथेंतुं थःगु काय शरीरनं अथेहे जुइतिनि, मजुसें त्वतिइमखु धकाः थःगु शरीरनाप तुलना याना विचा याना स्वयेगु।

भिक्षुपिं! हानं भिक्षुपिंसं ला, हिं, लेपन जुया भुनाच्वंगु सेँप्वाचं चिना तःगु क्वें कुच्चाकाचा (व्हना) ज्वरेजुयाच्वंगु क्वें छुटे छुटेजुया घचायापुसे च्वंगु मृतक शरीर श्मशानय् वाँछ्वयातःगुयात खंगुथेंनतुं, थःगु शरीरयातनं अथेहे जुइतिनि धकाः भापा तुलना याना स्वया च्वनेमाः।

हानं ला, हि, मदया सेँप्वाच चिनातःगु अट्ठिमय नरकंकाल श्मशानय् वाँछ्वयातःगुयात खंगुथेंतुं थःगु शरीरयातनं अथेहे धकाः भापा तुलना याना स्वया च्वनेमाः।

हानं गुगुं थासय् ल्हाया क्वें, गनं तुतिया क्वें, गनं त्वांना क्वें, गनं खम्पाया क्वें, गनं दुगः क्वें, गनं बपि क्वें, गनं खपर, गनं वाकुधी, गनं लप्पा, नाडिया क्वें इत्यादि उखेला थुखेला मदयेक चिच्चादना च्वंगु श्मशानय् वाँछ्वयातःगु मृतक शरीरया क्वेँयात खंगुथेंतुं थःगु काय शरीरनं मेपिनिगु शरीरनं वथेंहे मजुसें त्वतिइमखु थुगु स्वभाव धर्म अलग्ग जुइफइमखु धकाः भापा तुलना याना स्वया च्वनेमा।

भिक्षुपिं! हानं शंखयागु वर्णथें तुइस्ये च्वंगु ला, हि, नसा रहितगु श्मशानय् वाँछ्वयातःगु मृतक शरीरयागु क्वें खंथेंतुं थःगु शरीरनं तथा मेपिनिगु शरीरनं अथेहे जुइतिनि धकाः भापा विचा याना स्वयेगु।

हानं दच्छि, निदँ, स्वदँ दयेधुंकुगु जीर्णजुया च्वना भ्वासा भ्वासां वना च्वने धुंकुगु मृतक शरीरया क्वें श्मशानय् वाँछ्वयातःगुयात खंगुथेंतुं थःगु शरीरनं हानं मेपिनिगु शरीरनं अथेहे जुइतिनि मजुसें त्वतिइमखु थजागु स्वभाव धर्मयात सुं गथिंजाम्हेसिननं नागेयाये फइमखु धकाः भापा तुलना याना विचा याना स्वयेमागु जुल।

भगवानं राहुलयात उपदेश ब्यूगु

पुनर्वार छगू समय भगवान बुद्ध श्रावस्ति जेतवनय् अनाथ पिण्डिकया आरामय् बिज्यानाच्वन। अले पूर्वाण्ह समय भगवानं चीवर पिण्डपात्र धारण याना श्रावस्तीस पिण्डाचारयानितिं द्वाहाँ बिज्यात। आयुष्मान राहुलनं पात्र चीवर धारण याना भगवानया ल्यू ल्यू वनाच्वन। भगवानं आयुष्मान राहुलयात खनाव सम्बोधन याना बिज्यात – राहुल! न्ह्यागुहे रूपथजु, भुत भविष्य व वर्तमानया शरीरया दुनेयागु (अध्यात्मिकगु) अथवा पिनेयागु, स्थुल वा सूक्ष्म, भिंगु वा मभिंगु, तापातु वा सतिगु सम्पूर्ण रूप न जिखः, न जिगु खः, न थ्व जिगु आत्मा खः। थुगु प्रकारं यथार्थ सिइकाव स्वयेगु तथा लुमंके माःगु जुल।

राहुलं – रूपयातहे जकला भगवान! रूपयातहे जकला सुगत!,

भगवानं – रूपयातनं खः राहुल! वेदनायातनं, सञ्ञायातनं, संखारयातनं, विञ्ञाणयातनं खः।

अले थुगु भगवान शास्तायागु सदुपदेश न्यना आयुष्मान राहुलया मती थथे वन – पिण्डाचारया नितिं गामय् सु वनी? थथे मती तया, अनं लिहाँवया छमा सिमाया क्वे फयूतुना शरीरयात तप्यंक तया स्मृतियात सन्मुख याना च्वनाच्वन। अले भगवानं आयुष्मान राहुलयात, सिमा क्वे च्वनाच्वंगु खनाव सःता बिज्यात – राहुल! आनापानसतियागु ध्यान भावनाया। आनापानसति भावना महान फलदायक, आपालं महात्म्यमय खः।

https://dhamma.digital

अले आयुष्मान राहुल सायंकालय् ध्यानं दना, गन भगवान बिज्याना च्वंगु खः अन वन। वनाव भगवानयात अभिवादन याना छखे पाखे फयेतुत। छखेपाखे फयेतुम्ह आयुष्मान राहुलं भगवानयाके थथे धकाः बिन्तियात – भन्ते! गुगु प्रकारं उत्तम रूपं भावना याना यंकल धायेव आनापानसति महान फलदायक, आपालं महात्म्यगु जुइ?

राहुल! न्ह्यागुहे जूसानं शरीरय् (अध्यात्म) प्रति शरीरय् (प्रत्यात्म) छाःगु (ताकुगु) पदार्थ दयाच्वनी। गथेकि केस, लोमादि.....३२ स्वीनिता प्रकारया वस्तु। मेगु नं छुं गुगुं, हानं शरीरय् , प्रतिशरीरय् छाःगु (ताकुगु) दयाच्वनी। राहुल! थ्व फुक्क आध्यात्म पृथ्वीधातु धाइ। गुलिं आध्यात्म पृथ्वीधातु खः , गलिं बाहिरीक पृथ्वीधातु खः। थ्व फुक्क पृथ्वी धातु पृथ्वीधातुहे खः। उकियात थ्व जि मखु, थ्व जिगु मखु, थ्व जिगु आत्मा मखु। थुगु प्रकारं यथार्थतः सिइकाव स्वयेमागु जुल। थुकियात यथार्थतः बाँलाक सिइका स्वतधायेवं (भिक्षु) पृथ्वी धातुस उदास जुइ, पृथ्वीधातुं चित्तयात विरक्त याइ।

राहुल! आपोधातु गथे खः ले? आपोधातु निगू प्रकारया दयाच्वन, आध्यात्मिक (शरीरयागु) हानं बाहिरीक शरीरयागु। आध्यात्मिक आपोधातु छु खः? तेजो धातु छु खः? वायुधातु छु खः? (थ्व फुक्क च्वे कनातःथेंहे खः)

आकाशधातु धयागु छु खः? आकाश धातु अध्यात्मिकनं दु, हानं बाहिरीकनं दु। राहुल! आध्यात्मिक आकाश धातु धयागु छुं गुगुं शरीरय्, प्रतिशरीरय् आकाश वा आकाश विषयक दयाच्वन, गथेकि न्हायूपं प्वाः, न्हाय् प्वाः, म्हुतु प्वाः, गुकिं अन्न, पान, नयेगु, त्वनेगु याइगु जुयाच्वन। हानं गुगु नयागु, त्वनागु च्वनाच्वनी, हानं गुकिंयाना (अधोभाग) क्वे पाखें नःगु, त्वंगु पिने पिहाँ वइ। मेगु नं छुं गुगुं हानं शरीरय् प्रतिशरीरय् आकाश वा आकाश विषयक दयाच्वन। थ्व फुक्क राहुल! आध्यात्मिक आकाशधातु धकाः धाइ। छुं गुलिं अध्यात्मिक आकाशधातु खः हानं छुं गुलिं बाहिरीक आकाशधातु खः, व फुक्क आकाशधातुहे खः। व उगु न जिगु खः, न जि खः, न जिगु आत्मा खः।

अथेया कारणय् राहुल! पृथिवी समानगु ध्यान भावनाया, पृथिवी समानगु ध्यान भावना यात धायेव, राहुल! छंगु चित्तयात, मनयात बाँला ताइगु मज्जा ताइगु स्पर्श चित्तयात प्यखे पाखें ज्वना प्यपुंका तयेफइमखु। गथेकि राहुल! पृथिवीस शुचि, अशुचि (फोहेरगुनं, पवित्रगुनं) वाँछ्वइ झारा, पिशाब, खै, न्हि, हि वाँछ्वइ। उकिं पृथिवीया दुःखीत जुइमखु, घृना याइमखु, हानि जुइमखु। थुगुहे प्रकारं छं पृथिवी समानगु ध्यान भावनाया। पृथिवी समानगु ध्यान भावना यात धायेव छंगु चित्तयात बाँला ताया मज्जा ताया च्वनीगु स्पर्श प्यपुंके फइमखु। वथेंतुं, आपो (जल) समानगु भावना या, तेजो (अग्नि) समानगु भावना या, वायु (फे) समानगु भावना या, आकाश समानगु ध्यान भावना या, गथेकि राहुल! आकाश छुकिसनं प्रतिष्ठितजुया च्वनीमखु। अथेहे छनं आकाश समानयागु ध्यान भावना या। राहुल! आकाश समानगु ध्यान भावना यात धायेव उत्पत्ति जूगु मनयात बाँला ताइगु मज्जा ताइगु स्पर्श प्यखेरं ज्वनाव चित्तयात प्यपुंका तये फइमखु। राहुल! मैत्रीयागु ध्यान भावना या, मैत्रीयागु ध्यान भावना यात धायेव गुगु व्यापाद (द्वेष) खः उकिं छुटेजुया वनी। राहुल! करूणायागु ध्यान भावना या। करूणायागु ध्यान भावना यात धायेव गुगु छंगु विहिंसा (परपीडा) बिइगु कामना दुगु खः व छुटेजुया वनी। राहुल! मुदिता (मेपिनि सुख जूगु खना प्रसन्न जुइगु) यागु ध्यान भावना या ०। गुगु छंगु अरति (असन्तुष्ट) दुगु खः व उगु हटेजुया वनी। राहुल उपेक्षायागु ध्यान भावना या ०। गुगु छंगु प्रतिघ (प्रतिहिंसा) दुगु खः व हटेजुया वनी। राहुल! अशुभ (बाँमलागु घृणागु) यागु ध्यान भावना या ०। गुग छंगु राग दुगुखः व हटेजुयावनी। राहुल! अनित्य संज्ञायागु ध्यान भावना या ०। गुगु छंगु अहंकार (अस्मिंमान) दुगु खः व छुटेजुयावनी। राहुल! आनापानसति यागु ध्यान भावना भावित जुल धायेव उत्तम रूपं वृद्धिजुल धायेव महत्फल, महानिसंस गथे प्राप्त जुइ?

राहुल! भिक्षु अरण्ययू, रूक्खमूलय् वा शून्यागारय् च्वना मुलपतिं थ्याना, शरीरयात तप्यंक तया स्मृतियात सन्मुख याना च्वनी। अले वं होश तया स्वास त्वति, होश तया श्वास दुकाइ ०। (मेगु फुक्क श्वास दुकायेगु, पितछ्वयेगु च्वे कनातःथेंहे खः) फुक्क वस्तुयात अनित्य धकाः मनय् तया स्वइम्ह जुयाच्वनी ०।

https://dhamma.digital

फुक्क पदार्थ वस्तुलि विरागया दृष्टिं स्वया ०। फुक्क पदार्थ वस्तु परित्यागया दृष्टिं स्वया श्वास त्वतेगु, दुकायेगु सयूकेमा ०।

राहुल! थुगु प्रकारं उत्तम रूपं ध्यान भावनायाःगु आनापानसति महाउत्तमगु फल दायक महानिसंस फल प्राप्त जुइ। राहुल! थुगु प्रकारं ध्यान भावना याना वृद्धि याःगु आनापानसति जूसां गुगु वया अन्तिम आश्वास, प्रश्वास जुइगुखः व उगु वं चायेकाहेजक (त्वतिइ) लोप जुइ। मचायेकुसे मखु।

भगवान थथे आज्ञाजुल, आयुष्मान राहुलनं सन्तुष्ट जुया भगवानयागु भाषणयात अभिनन्दन अनुमोदन याःगु जुल। पुनर्वार भिक्षुपिं! गुम्हसिनं कायगतासतियात भावित बहुलिकृत अखण्ड यानायंकि (यानाच्वनी) उम्ह सिके दुने फुक्क विद्याया भागी कुशल धर्म दयाच्वनी। थुगुहे रूपं उद्योगाभ्यास यानायंकल धायेव चित्त परिशुद्ध जुया ध्यान समापत्तिनं प्राप्त जुइ धकाः कना बिज्यागु दु।

१. भिक्षुपिं! भिक्षु कामक्लेशं रहित अकुशल धर्म रहित विवेक उत्पन्नगु सवितर्क सविचार प्रीति हानं सुखगु प्रथम ध्यानयात प्राप्त जुया च्वनाच्वनी।[86]

२. अले हानं थ्वहे कायस विवेकं सम्पन्न याना वितर्क, विचारया शान्त जुल धायेव चित्तया एकाग्रतागु वितर्क विचार रहित प्रीति सुखगु द्वीतिय ध्यान ०।

३. हानं प्रीतिनं विरक्त जुया (स्मृतिसम्प्रजन्य) होश तथा अनुभवं युक्त जुया शरीरय् सुख अनुभव याःगु जुया गुकियात आर्य उपेक्षक स्मृतिमान सुख विहारी धाइ। उगु तृतिय ध्यान ०।

४. हानं सुख दुःखया परित्यागं, सौमनस्य, दौमनस्य न्हापाहे लोप जुया वनेधुंकुगुलिं सुख दुःख रहित जुया गुके उपेक्षां स्मृतियात शुद्धि जुयावनी, उगु चतुर्थ ध्यानयात ०।

थुगु प्रकारं चित्तया एकाग्र परिशुद्ध जुया, उपक्लेश मल रहित अचलता स्थिर प्राप्त जुयाव समाधि युक्त जुयावन धायेव यदि थम्हं इच्छायात धाःसा पुर्वजन्मयागु स्मृति पुब्बेनिवासानुस्सति ज्ञान उत्पत्ति जुयावइ। थुलि जकमखु, थुगुहे रूपं उद्योगाभ्यास याना भावना वृद्धियाना यंकल धायेव नाना प्रकारया ध्यान समापत्तिनं प्राप्त याना कायेफइगु जुयाच्वन। आः थन ध्यान भावना याइपिं सज्जनपिन्त छगू उपमारूपं कनातःगु – छम्ह पुरूषयात सजाय बिमाःगु जुया, राज पुरूषपिं निम्ह निखे जवं खवं च्वना नांगा तलवार पाछाया धाल – भो पुरूष! छ थ्व चिकं बिलि बिलि जागु बाता ज्वना सहरय् बजारय् चाहिलावा। तर थ्व बातायूच्वंगु चिकं छफुति वात धायेव छंत बाकि तयूमखु थ्वहे तलवारं प्यदंक पालाबीगु धकाः न्यंका ब्वनायंकल। अले गुगु थासय् वनेथाय् सहरय् बजारय् लंप्वी अत्यन्त परम सुन्दरी जनपद कल्याणी मन मोहिनी रूप यौवन सम्पन्नपिं नर्टकि, प्याखंम्वतयूसं तच्वतंहें बाँलाक श्रृङ्गार याना अनेनेगु प्रकारं हाउ भाउ पिकया नाट्य गीत याना क्यनाच्वंगुलिं साराका सारा दर्शक जनतापिं उद्गारतां गद् गद्जुया तालिबिया च्वनाच्वंगु नं दयाच्वन। अले व उगु चिकंबाता ज्वनावंम्ह पुरूषया, चिकं छफुति वात धायेव थःगु गःपः त्वाल्हाइ धैगु मरणभय त्राशयाना, वइगु मिखाँ गनंहे मस्वसे अथवा रूप शब्द, गन्ध, रस, स्पर्शपाखेतकनं चित्त मछ्वसे, केवल वहे चिकं बातायू जक एकचित्त याना, स्मृति तया स्थिर दृष्टियाना बजारय् चाहुला वइगु खः। अथेहे सज्जन कुल पुत्रपुत्री तथा योगिजनपिसनं महान घोर संसार भय दुःख मुक्त जुया वनेगु इच्छा खःसा उद्योग बल कोसिस याना यंके माःगु जुल।

सुप्पबुद्धं पबुज्झन्ति, सदा गोतमसावका।
येसं दिवा च रत्तो च, भावनाय रतो मनो।। धम्मपद

चान न्हिनं भावनाय् मन लगेयाना च्वपिं गौतम बुद्धया शिष्यपिं सदाकालं जागृत जुयाच्वनी। आः थन ध्यान भावनास मन लगेयाना च्वनेमाःगु छाय् धाःसा, थ्व झीगु हृदयय् दुने च्वनाच्वंम्ह महान चञ्चलता, अस्थीरता प्रचन्दम्ह चित्तयात समन दमन याना बसय् काये माःगुया निति खः। व चित्तयातं बाँलाक सारेयाना

[86] थुथाय्यागु खँ नेपाल भाषां छापे जुयाच्वंगु विशुद्धि प्रज्ञादर्पण, कवंचा दुगु कितापय् छुं भति विस्तार पूर्वक कनातःगु दु स्वया बिज्याहुँ।

https://dhamma.digital

बसे तयातय् मफुगुलिं याना अनन्त अपरिमित जन्म, मरण जुया वयेधुंसानं थौतकनं थ्व असत्य पीडा दुःख भयं छुटेजुइ मफयाच्वन।

थ्व दुःख जित यःगु मखु, अथेहे सुयातनं दुःख धैगु यइथें मच्वं, मययानं छुयाय्? गुगु दुःख फुकाछ्वयेगु अथवा चित्तयात बसय् तयेगु उपाय याना स्वःगु मखु यदि उपाय याना स्वःगु जूसा झीसं सियावइगु खः। धात्थेनं व चित्तयात बसे तयेफत धायेवहे दुःख मुक्त जुयावने फइगु जुयाच्वन।

दुरङ्गमं एकचरं असरीरं गुहासयं।
ये चित्तं सञ्ञमेस्सन्ति मोक्खन्ति मारबन्धना।। धम्मपद

तापाक वनीम्ह, याकचा चाःचाः हिलीम्ह, शरीर मदुम्ह गुफाय् च्वनीम्ह चित्तयात, संयम याःम्ह व्यक्ति मारबन्धनं छुटेजुइ। धयातथें व चञ्चल प्रचन्दम्ह चित्तयात बसय् तयेगु उपाय केवल ध्यान भावना छगुहे मात्र दयाच्वन। अथेया कारणय् धात्थेंहे झीत दुःख मयोगु खःसा ४० पीगू प्रकारया ध्यान भावना मध्ययू थःथःपिन्त योग्य योग्यतागु छगू नं छगू न्ह्यागु जूसां भावना ज्वना उद्योगाभ्यास याना यंकेनु।

सकल वट्ट दुक्ख निस्सरण निब्बानस्स सच्छिकरणत्थाय एकं कम्मठानं गहेत्वा भावेय्याथ सुञ्ञागारे अन्तरायेन सद्धिं निमित्तादिं विचारेथ दिने दिने।

भावार्थ – महा घोरान्धकार दुःखमय संसारं अलग्ग जुयाच्वंगु अक्षय असंखत परमार्थ स्वभावगु निर्वाणयात साक्षात्कार यायेया निम्तिं कुल पुत्र पुत्री तथा सज्जन बन्धुपिंसं थथःगु चरितानुसार योग्य योग्यतागु ४० पीगू प्रकारया कर्मस्थान मध्ययू न्ह्यागु छगूयात धारण याना अप्रमत्त जुया भावना यायेगुली सदा उद्योगाभ्यास यायेमागु जुल।

तर भावना यायेगु खँयातनं लँ निपु दयाच्वन। १. छगू वट्टनिस्सित २. निगू विवट्टनिस्सित। वट्टनिस्सित धयागु निर्वाणयागु कामना मयासे लौकिक दिव्य सम्पत्ति अथवा कामभव रूपभव, अरूपभवयागु सुखसम्पत्तियात कामनायाना भावना याइगुयात धयातःगु खः। व दुःखं मुक्त जुइगु लँपु मखुनि। गथेकि सुकरपोतिका यागु खँयू पिहाँ वयाच्वंगुदु, सुकर पोतिका (फायामचा) न्हापा न्हापायागु जन्मय् उपरिदेवी राजपुत्री जुयाच्वंगु बखतय् पुलुवकसञ्ञा भावनायाःगुद्वारा प्रथम ध्यान प्राप्त जुया ब्रम्हपारिसज्ज भूवनय् ब्रम्ह जुया उत्पत्ति जूवन। उत्पत्ति जूवंसानं हानं अनं च्यूत जुया कथहनं सुकरपोतिका जुया उत्पत्ति जूवयेमाल। उकिं भगवान आज्ञा जुया बिज्यात –

यथापि मूले अनुपद्दवे दल्हे, छिन्नोपि रूक्खो पुनरेव रूहति।
एवम्पि तण्हानुसये अनूहते, निब्बत्तति दुक्खमिदं पुनप्पुनं।।

जड मूल समेतं लेहेंथना मछ्वसे त्वाः जक ल्हाना तःगु सिमा पुनःपुनः चुलिजाया वइगुथें अनुसय जुयाच्वंगु तृष्णायागु जड मूल समेतं नष्टयाना मछ्वतले बारम्बार दुःख प्राप्त जुया च्वनी।

२. अले विवट्टनिस्सित भावना धयागु भव भय दुःख खना त्राहिमाम् जुया त्रिलक्खण (अनित्य, दुक्ख, अनात्म) यात विचाः याना निर्वाणयागु कामना यासे भावना याइगुयात धाइ। व उगु भावना संसार रूपी भवचक्रं उतिर्ण जुयावनेगु लँपी लायेधुंकुगु जुयाच्वन। गथेकि कौण्डञ्ञ महास्थविर सारिपत्र, महामौद्गल्यायन अग्रश्रावकपिं आनन्द भन्ते तथा तिंस भद्रवर्गीपिं, हानं अनुरूद्ध, यसकुमारादिपिंसं निर्वाणयागु आशिका याना पुण्य याना वःगु जूयानितिं वसपोलपिंसं गजा गजागु प्रार्थना याःगु खः अजा अजागुहे पद प्राप्त जुल। भगवान बुद्धं नं धयाबिज्याःगु दु भिक्षुपिं! जिं यो, मयो याना ख्वाः स्वया पद बियागु मखु अमिसंहे पुण्ययाना आशिका यानावःगु अनुसारं पद प्राप्त जूगु खः धकाः। हानं केवल भावना यायेगुयात जक धयातगु मखुकि न्ह्याथिजागु दान, शील, भावनादि पुण्यकार्य यात धाःसानं निर्वाणयागु प्रार्थना यायेमाः।

सीवं पत्थेथ भिक्खवे सीवं पत्थेत्वान दानं दातब्बं सीलं रक्खितब्बं भावनं भावेतब्बं।

https://dhamma.digital

भावार्थ – भिक्षुपिं! थ्व भिंगु सुखशान्तिगु संसार मखु हिरि ओतप्प सम्पन्नपिं दुःख खना ग्यापिं सज्जनवर्गपिं च्वनेत्यःगु संसार थ्व मखु। निर्वाण यागु कामना याना दान शील भावना याना याकन याकनं दुःखं मुक्त जुया वनेगु स्वयेमाल।

न्हापा न्हापानं बिम्बिसार जुजु अनाथ पिण्डिक, खेमा, उप्पलवर्ण, विसाखादि पिंसंनं निर्वाणयागु आशिका याना दानादि धर्म यानावःगु खः। अथेया कारणयू उकियात विवट्टनिस्सित पुण्य धकाः धाइ।

वेदनानुपस्सना, चित्तानुपस्सना, धम्मानुपस्सनाया संक्षिप्त खँ

भिक्षुपिं! भिक्षु गुगु रूपं वेदनास वेदनानुपश्यी जुया च्वनाच्वनी? भिक्षुपिं! भिक्षु सुख वेदनायात अनुभव याना, सुख वेदना अनुभव याना च्वना धकाः सिइका च्वनाच्वनी। दुःख वेदनायत अनुभव यानाव दुक्ख वेदनायात अनुभव याना च्वना धकाः सिइका च्वनी। अदुक्ख असुख वेदनायत अनुभव यानाव अदुक्ख असुख वेदनायात अनुभव याना च्वना धकाः सिइका च्वनी। सामिष (भोगपदार्थ सहित) सुख वेदनायात अनुभव याना ०। निरामिष सुख वेदना ०। सामिष दुःख वेदना ०। निरामिष दुःख वेदना ०। सामिष अदुक्ख असुख वेदना ०। निरामिष अदुक्ख असुख वेदना ०। थुगु प्रकारं काय शरीरया दुने भागयू ०।

अले भिक्षुपिं! भिक्षु गुगु रूपं चित्ते चित्तानुपश्यी जुया च्वनाच्वनी? थन भिक्षुपिं! भिक्षु सराग चित्तयात, सराग चित्त खः धकाः सिइकाच्वनी। विराग चित्तयात, सराग चित्त खः धकाः सिइकाच्वनी। सद्वेष चित्तयात, सद्वेष चित्त खः धकाः सिइकाच्वनी। समोह चित्तयात ०। विक्षिप्त चित्तयात ०। महद्गत चित्तयात ०। अमहद्गत चित्तयात ०। स उत्तर चित्तयात ०। अनुत्तर चित्तयात ०। समाहित चित्तयात ०। असमाहित चित्तयात ०। विमुक्त चित्तयात ०। अविमुक्त चित्तयात ०। थुगु प्रकारं काय शरीरयू दुने भागयू ०।

अले हान भिक्षुपिं भिक्षु गुगु रूपं धर्मस धर्मानुपश्यी जुया च्वनाच्वनी? थन भिक्षुपिं! भिक्षु पञ्चनीवरण धर्मस धर्मानुपश्यी जुया च्वनाच्वनी। भिक्षुपिं! भिक्षु गुगु रूपं पञ्चनीवरण धर्मस धर्मानुपश्यी जुया च्वनाच्वनी? थन भिक्षुपिं! भिक्षु विद्यमान (साक्षात) दुने दयाच्वंगु कामच्छन्दयात, जिके दुने कामच्छन्द विद्यमान दु धकाः सिइकाच्वनी। अविद्यमान दुने मदुगु कामच्छन्दयात जिके दुने कामच्छन्द विद्यमान मदु धकाः सिइकाच्वनी। उत्पन्न मजूगु कामच्छन्दया गथे उत्पत्ति जुल उकियात सिइकाच्वनी। उत्पत्ति जूगु कामच्छन्दया गथे प्रहान (विनाश) जुइ, उकियात सिइकाच्वनी। विनाश कामच्छन्दया हानं न्ह्यःने गथे उत्पत्ति जुइमखु उकियातन सिइकाच्वनी। थुगुहे रूपं व्यापाद दुसा दु धकाः ०। मदुसा मदु धकाः ०। उत्पत्ति मजूगु व्यापाद उत्पत्ति जुल ०। उत्पत्ति जुगु व्यापाद नाश जुल ०। गुगु नाश जुइ धुंकुगु निरोध जुइ धुंकुगु व्यापाद हानं न्ह्यःने उत्पत्ति जुइमखु ०। थीनमिद्ध (शरीर, मनया आलसि) दुने दुसा दु, मदुसा मदु धका०। उद्धच्च कुक्कुच्च ०। विचिकिच्छा ०। इत्यादि दुनेयागु धर्मयू धर्मानुपश्यी जुया च्वनी। पिनेयागु धर्मयू नं धर्मानुपश्यी जुया च्वनी। दुनेयागु, पिनेयागु धर्मेनं धर्मानुपश्यी जुयाच्वनी। इत्यादि।[87] उक्त कनातःगु सतिपट्ठान ४ प्यंगूयातं बाँलाक स्मृति पूर्णगु विचारं स्वया नियमानुसार ७ न्हेदँतक उद्योगाभ्यासयाना भावना याना यंकल धाःसा – मिसा वा मिजं न्ह्याम्हे थजु उम्ह पुद्गलयात थ्वहे थुगु जन्मयू अरहत्तफल जूसानं, हानं उपादान बाकि दयाच्वंगु अनागामि फल जूसानं निगू मध्ये छगू न छगू फलयात अवश्यमेव साक्षात् दृष्टान्त प्राप्त जुइ धकाः भापि (मनेति)।

भिक्षुपिं! न्हेदँ तक जा छु, खुदँ तक्क, न्यादँ तक्क, प्यदँ तक्क, स्वदँ तक्क, निदँ तक्क, दच्छितक्क, च्वे कनातथें नियमानुसार भावना याम्ह पुद्गलयात मार्ग फल प्राप्त जुइ।

भिक्षुपिं! दच्छि तक्कनं मखुनि, धात्थेंहे च्वे कनातथें नियमानुसार सतिपट्ठान ४ प्यंगूयात स्मृतिपूर्णगु विचारं स्वयां बाँलाक होश तया उद्योगाभ्यास याना यंकल धाःसा मिसा वा मिजं न्ह्याम्हे थजु, उम्ह पुद्गलयात न्हेलाया दुनेहे अथवा न्याला, प्यला, स्वला, निला, लच्छि, बाछि, उलिजक मखु, न्हेन्हु तक्कया दुने थुगु

[87] मज्झिम निकायय् बाँलाक कनातःगु दु, स्वया दिसँ।

https://dhamma.digital

जन्मेहे साक्षात् दृष्टान्त न्ह्यःनेहे अरहत फल अनागामि फल जुसां, थ्वनिगूली छगू अवश्य नं प्राप्तजुइ धकाः (मनेति) भापि मागुजुल।

भिक्षुपिं! सत्वपिनि चित्त परिशुद्ध यायेत शोक सन्ताप नानाप्रकारं ख्वया हाला जुइमालीगुयात हटेयाना छ्वयेत, कायिक दुःख, मानसिक दुःख निरोध शान्त यायेत आर्य मार्ग प्राप्त यायेत व निर्वाण साक्षात्कार यायेयानितिं थ्वहे छगूजक मार्ग दयाच्वन। व खः थ्वहे सतिपट्ठान ४ प्यंगू। थथे धकाः भगवान बुद्धं आज्ञाजुया बिज्यात – भिक्षुपिंसंनं प्रसन्नता पूर्वक तथागतयागु भाषणयात अभिनन्दन अनुमोदन याना स्वीकार याःगु जुल। महासतिपट्ठान समथ (समाधि) भावनायागु खँ संक्षिप्त क्वचाल।

थनं च्वे शील, समाधियागु खँ क्वचायूके धुंका।

आः थन प्रज्ञाया बारे छकूचा खँ न्ह्यथने त्यना, प्रज्ञा धकाः छायू धयातःगु धाःसा – पकारेन जानातीति पञ्ञा। पकारेन – अनेक विविध प्रकारं, जानाति – सिइका काइ, इति तस्मा – अथेया कारणयू, पञ्ञा – प्रज्ञा धकाः धाइ। अथे जूसानं प्रज्ञा धयागु निगू प्रकारया दयाच्वन १. छगू खः लौकिक प्रज्ञा, २. निगू लोकोत्तर प्रज्ञा।

१. लौकिक प्रज्ञा धयागु गथे धाःसा – संसारयू लोकव्यवहार तथा जीविका हनेयानितिं छु गथे, गुकथं यायेमाःगु खः हानं लाभसत्कार तथा दिव्यसुख सम्पत्ति प्राप्त यायेगु ज्या, खँ, शिल्प विद्यादि, प्रश्नोत्तर छु गथे यायेमाःगु खः, गथे महोसध पण्डितं थें अनेक प्रकारं थिक्क थिक्क रूपं यानायंके सःगुयात धाइगु खः। अर्थात त्रिलक्खणयागु यथार्थ ज्ञान मदुतले काम, रूप, अरूपभूवनयू तक वनेफसानं उकियात लौकिक प्रज्ञाहे धाइगु खः।

२. मेगु लोकोत्तर प्रज्ञा धयागु – उकिया स्वभाव अविद्यान्धकारयात नष्ट याना छ्वइगु, आदिमध्यान्तयागु (विभाज्जन) छुटे छुटेयाना सत्यासत्य, नित्यानित्य, सारासार ल्ययाकायेसःगु तथा चतुरार्य सत्य धर्मयात यथार्थ खंका सिइका कायेफुगु अर्थात थ्व दुक्खसत्य, थ्व दुःख समुदयसत्य, थ्व दुःख निरोधसत्य, थ्व दुःख निरोधगामिनी पटिपदा आर्य अष्टाङ्गिक मार्ग सत्य खः धकाः यथार्थतः खंका सिइका कायेफुगुयात धाइगु खः। धयातगुनं दु –

रूपलक्खणं रूपं वेदयित लक्खणा वेदनाति।
एवं तेसं तेसं धम्मानं पच्चत्त लक्खणा सल्ल लक्खणा वसेन पवत्ता पञ्ञा ञात परिञ्ञानाम।

रूप धयागु परिवर्तन जुजुं नाशजुया वनीगु स्वभाव लक्षण जुयाच्वन। वेदना धयागु दुःख, सुख वेदना जुइगु स्वभाव लक्षण जुयाच्वन। थुगुहे हिसापं प्रत्येक धातु थथःगु स्वभाव धर्मानुसार जुयाच्वंगु नानाप्रकारया लक्षणयात बाँलाक यथार्थ प्रज्ञां सिइकेफुगु खः। अर्थात प्रज्ञा ज्ञानं सम्पूर्ण संखारवस्तु अनित्य खः, सम्पूर्ण संखारवस्तु दुःखहे खः, सम्पुर्ण धर्म धाक्व फुक्कं अनात्म खः धकाः यथार्थतः खंका सिइका काइ। थुगुहे रूपं अनित्य, दुक्ख, अनात्म खः धकाः म्हसीका भावना यानाव, भावनाद्वारा सम्पूर्ण अविद्याश्रव तृष्णा दक्व क्षयजुया सम्पूर्ण जाति, जरा, व्याधि, मरण भय दुःखं अलग्ग जुयाच्वंगु अक्षय असंखतधातु स्वभावगु निर्वाण धर्मयात दृष्टान्त साक्षात्कार रूपं प्राप्त याना कायेफुगु खः। यं किञ्चि समुदय धम्मं सब्बं तं निरोध धम्मंति थुकिया अर्थ च्वे कनातथेंहे खः। थथेधकाः बाँलाक यथार्थत सिइका खंका कायेफुगुयातहे लोकोत्तर प्रज्ञा धकाः धाःगुजुल।। इति।।

चिरं तिट्ठतु सद्धम्मो धम्मेहोन्तु सगारवो।
इदं मे पुञ्ञं सिघं पप्पोति निब्बानं।
इदं मे पुञ्ञं सब्बेसत्ता सुखिता भवन्तु।

https://dhamma.digital

बुद्ध वन्दना

ओकास, ओकास, ओकास – रूप रूप विलास – रूप अचिन्तेय्य, इद्धि इद्धि विलास – इद्धि अचिन्तेय्य, वचन वचन विलास – वचन अचिन्तेय्य, ञाण ञाण विलास – ञाण अचिन्तेय्य, थुगु रूपं अतुलगु अचिन्तेय्य ४ प्यंगुलिं सम्पन्न जुया बिज्याम्ह तथागत। नील – वचुगु रश्मि, पीत – म्हासुगु रश्मि, लोहित – ह्याउंगु रश्मि, ओदात – तुयुगु रश्मि, मञ्जट्ठ – भुयुगु (विभुति रंगगु) रश्मि, पभासर – न्याता रंग ल्वाकज्याना विचित्रगु आश्चर्यगु रश्मि पिहाँ वयाच्वंगु। थ्व थुगु छवण्ण रश्मिं युक्त जुया बिज्याम्ह तथागत। कालवक किसि। गङ्गेय्य ०। पण्डर ०। तम्ब ०। पिङ्गल ०। गन्ध ०। मङ्गल ०। हेम ०। उपोसथ ०। धयापिं ९ गुंगू प्रकारया जातिपिं किसित क्रमानुसार तनंतं झिगू झिगू दोब्बर बल दयाच्वंपिं खः। व फुक्क किसिबल दयाच्वंम्ह छदन्न किसि जुयाच्वन। व छदन्न किसि झिम्हेसिगु बल धारण याना च्वना बिज्याम्ह तथागत। ठाना ठान कोसल्लञाण, कम्मविपाक ञाण, सब्बत्थ गामिनी पटिपदा ञाण, अनेकधातु नानाधातु ञाण, संकिलेस वोदानवुट्ठान ञाण, आसयानुस्सय ञाण, इन्द्रियपरोपरियत्त ञाण, पुब्बेनिवास ञाण, दिब्बचक्खु ञाण, आसवक्खय ञाण थ्व थुगु १० झिगू प्रकारया ञाणं सम्पन्न जुया बिज्याकम्ह। किलेसमार, खन्धमार, मच्चुमार, अभिसंखारमार, देवपुत्तमार धयापिं पञ्चमार जितेयाना बिज्याकम्ह। अनेनेगु प्रकारं भेष हीका रूप धारण याना क्यना बिज्याये फुगु इद्धिविध अभिञ्ञाण, झिदोगू चक्रवालय् सत्तिकनं तापाकनं खंका बिज्याये फुगु दिब्बचक्खु अभिञ्ञाण, झिदोगू चक्रवालय् सतिकं वःगु तापाकं वःगु शब्दयात तायेका बिज्याये फुगु दिब्बसोत अभिञ्ञाण, मेमेपिनिगु चित्तयात छुटे छुटे याना सिइका कया बिज्याये फुगु परचित्तविजानन अभिञ्ञाण, पुर्वजन्मयागु शरीरक्खन्धयात लुमंकाव सिइका कया बिज्याये फुगु पुब्बेनिवास अभिञ्ञाण, आसवोधर्म ४ प्यंगूयातं निशेषरूपं फुकाछ्वया बिज्याःगु आसवक्खय अभिञ्ञाण, थ्व थुगु ६ खुगू अभिञ्ञाणनं संयुक्त जुया बिज्याम्ह तथागत। रूपावचर पञ्चम ध्यान अलग्ग याना, रूपक्रिया ४, अरूपक्रिया ४, जम्मा ८ अष्टसमापत्ति सम्पन्नजुया बिज्याकम्ह तथागत। धनरत्न देश नगर राज्य परित्याग याना बिज्यागु धनपरिच्चाग, काय् म्स्यायूयात त्यागयाना बिज्यागु पुत्त परिच्चाग, थःम्ह जहान (स्त्री) त्याग याना बिज्यागु भरिय परिच्चाग, ल्हाः तुति, मिखा, न्हाय्, न्हायूपं आदि अङ्ग प्रत्यङ्गयात त्याग याना बिज्यागु अङ्ग परिच्चाग, जीवित सुधांतं त्यागयाना बिज्यागु जीवित परिच्चाग, थ्व थुगु पञ्च महापरिच्चाग याना बिज्याम्ह तथागत। एवंरूपं सम्पूर्ण पारमिता पुरेयाना सर्वज्ञ जुया बिज्याकम्ह तथागतयात सर्वदा जिगु सीरं सादर वन्दना।

च्वे कनातःगु पटिच्च समुप्पादया संक्षिप्तार्थ

अविज्जा धयागु सुत्तन्तयागु रूलं चतुरार्य सत्ययात मस्यूगु धयागु अङ्ग ४। अभिधर्मयागु रूलं चतुरार्य सत्यया न्ह्योनेयागु च्वः, ल्युनेयागु च्वः, न्ह्यःने ल्यूनेयागु च्वः पटिच्च समुप्पादयात मस्युगु धयागु ८। पटिच्च समुप्पाद धर्म जूसां आदि मदु अन्तमदु मोह धकाः धयागु अविज्जा जुयाच्वंगुया कारणं कामकुसल रूपकुसले दयाच्वंगु चेतना १३ झिंस्वंगू धयागु पुञ्ञाभिसंखार। अकुसल द्वादसे दयाच्वंगु चेतना १२ धयागु अपुञ्ञाभिसंखारा। अरूप कुसल ४ प्यंगूलि दयाच्वंगु चेतना ४ धयागु आनञ्चाभिसंखार उत्पत्ति जुल। संखार उत्पत्ति जूगुया कारणं प्रतिसन्धि चित्त धयागु विञ्ञाण विपाक ३६, विञ्ञाण ८९ चयूगुंगू उत्पत्ति जुल। प्रतिसन्धि चित्त १९ स प्रतिसन्धियागु अवस्थायात उद्देश्य याना धया तगु खः। लौकिक विपाक ३२ विञ्ञाण चित्त ८९ स पवत्ति अवस्थायात उद्देश्य याना धाःगु खः। विञ्ञाण उत्पत्ति जूगुया कारणं प्रतिसन्धि चित्तय् युक्तगु चेतसिक ३५ धयागु नाम कम्मजरूप धयागु रूप उत्पत्ति जुल। थ्व थुगु प्रतिसन्धियागु अवस्था खः। चेतसिक ५२ धयागु नाम व रूप २८ धयागु रूप उत्पत्ति जुल।

थ्व थुगु पवत्तिकाल खः। नाम, रूप उत्पत्ति जूगुया कारणं अज्झत्तिकायतन धयागु सलायतन उत्पत्ति जुल। सलायतन उत्पत्ति जूगुया कारणं चक्खु सम्फस्स, सोत ०, घान ०, जिव्हा ०, काय ०, मनो ०, धयागु फस्स उत्पत्ति जुल। फस्स उत्पत्ति जूगुया कारणं चक्खु सम्फस्सजा वेदना, सोत ०, घान ०, जिव्हा ०,

https://dhamma.digital

काय ०, मनो ०, वेदना उत्पत्ति जुल। (फस्स व वेदना धयागु छ्यंगु मदुम्ह सा व समान जुयाच्वन) वेदना उत्पत्ति जूगुया कारणं रूपारम्मणादिस चित्त लगे जुइगु कामतण्हा, सस्सत दिट्ठि व सहितगु भवतण्हा व उच्छेददिट्ठि सहितगु विभव तण्हा अथवा रूपतण्हा, सद्द ०, गन्ध ०, रस ०, फोठब्ब ०, धम्म ०, उत्पत्ति जुल। तण्हा उत्पत्ति जूगुया कारणं उपादान ४ उत्पत्ति जुल। तण्हा व उपादानया भेद क्यनातःगु तण्हा आपालं प्रबल जुयावःगुयात उपादान धाइ, अथवा तःधिकम्ह वें चिकिधिकम्ह वें धाइगु थेंहे खः। उपादान उत्पत्ति जूगुया कारणं लौकिक कुसलाकुसलय् दयाच्वंगु चेतना २९, कम्मभव लौकिक विपाक ३२, चेतसिक ३५ कम्मरूप धयागु उत्पत्ति भव अथवा कामविपाक २३, चेतसिक ३३ कम्मज रूप २० धयागु कामभव, रूप विपाक ५ चक्खु विञ्ञाण द्वे, सोत विञ्ञाण द्वे, सम्पटिच्छन्न द्वे, सन्तीरण ३, चेतसिक ३५ घान, जिव्हा, काय, इत्थिभाव, पुरूषभाव, वर्जितयाना कम्मजरूप १५ धयागु रूपभव, अरूप विपाक ४, चेतसिक ३०, धयागु अरूपभव, नेवसञ्ञानासञ्ञायतन विपाक वर्जित याना लौकिक विपाक ३१, चेतसिक ३५, कम्मजरूप २० धयागु सञ्ञिभव, जीवित छक्क, जीवित नवकलाप असञ्ञासत्त, प्रतिसन्धि धयागु असञ्ञिभव, नेवसञ्ञानासञ्ञायतन विपाक धयागु नेवसञ्ञिनासञ्ञिभव, जीवित छक्क, जीवित नवकलाप असञ्ञासत्त प्रतिसन्धि धयागु एकवोक्कारभव, अरूप विपाक ४, चेतसिक ३० धयागु चतुवोक्कारभव, काम विपाक २३ रूप विपाक ५, चेतसिक ३५, कम्मजरूप २० धयागु पञ्चवोक्कार भव उत्पत्ति जुल। (थुकियात नवसत्तावासा धकाः धाइ) भव उत्पत्ति जूगुया कारणं रूपया जाति नामया जाति उत्पत्ति जुल। जाति उत्पत्ति जूगुया कारणं नामया जिर्ण रूपया जीर्ण जुइगु नामया नाश, रूपया नाश जुइगु धयागु जरा, मरण उत्पत्ति जुल। थुगु खँयात थुथाय् तक्कनि च्वयागु जुल।

।। समाप्त।।

Dhamma.Digital

https://dhamma.digital

श्री

नमो तस्स

विभज्ज वादिनो

सम्बुल-जातक

***

अनुवादक :

भिक्षु प्रज्ञानन्द

***

Dhamma Digital

प्रकाशक :

उपासक उपासिकायें

श्री शाक्यसिंह विहार

ललितपुर

https://dhamma.digital

सम्बुल जातक

प्रकाशकः
उपासक उपासिकापिं,
श्री शाक्यसिंह विहार।

बुद्ध सम्बत २५१२
विक्रम सम्बत २०२५

अनुवादक :
भिक्षु प्रज्ञानन्द

मुद्रकः
सुभाष प्रिन्टिङ्ग प्रेस,
नकबहिल।

https://dhamma.digital

प्राक् कथन

अत्थिलोके सील गुणो, सच्चं सोचेय्य नुद्दया।

थ्व लोकय् शीलया गुण अनन्त दु। धात्थें धायेमाल धाःसा सम्पुर्ण पुण्यया भाजनहे शील जुयाच्वन। यदि शील मन्त धाःसा न्ह्याथिंजागु पुण्य यासानं ह्व ह्व प्वाः प्वाः गंगु धाप, ग्वापे लः तयुगु बखतय् याकनंहे लः ज्वया फुनावनिगु थेंतु पुण्य नं ज्वया फुनावनी। यदि शीलाचरण सम्पन्न जुया च्वन धाःसा मिसा जूसां, मिजं वयाके सत्यता दयाच्वनी।

आ थन मेमेपिं आपासिया धापु दु – मिसापिं पतिव्रता धर्मय् च्वनेमा धका, थ्व खँनं सत्य खः। तर भगवान बुद्धया सदुपदेशय् सज्जनवर्गपिंसं (कामेसु मिच्छाचारा वेरमणि) धयागु शील नियम पालन यायेमा धयातल। थुकिया अर्थ खः मिसापिंसंनं, मिजंपिंसंनं व्यभिचार कर्म याये मज्यू धागु खः। अले मिसापिन्त जक पतिव्रता धर्म पालन यायेमा धकाः धयातल, मिजंपिन्त धाःसा पत्निव्रता धर्म पालन यायेमा धकाः मधाबले, थ्व कतिलापाकगु धर्म धकाः मधाइला? आः जा मिसापिंसंनं आखः सयेका सत्यवादि बुद्धया धर्म थुइका सिइका हयाच्वंगु दु। मिसापिंसंनं धाय् सयावल मिजंपिंसंनं अनाचार याये मज्यू धका, थ्व धागु खँ नं थिक्कहे जू। यदि मिजंपिंनं पत्निव्रत धर्मय् च्वन धाःसा गथे थ्व ग्रन्थय् कनातःम्ह पतिव्रता सम्बुलाा थःगु सत्यताया बलं थः स्वामीयागु रोग शान्त याना ब्यूगु थेंतुं मिजंपिंके नं सत्यताया बल मदइमखु। थुकि दृढता पूर्वक विश्वास याना बिज्याहुँ (दिसँ) थ्वहे जिगु विनम्र निवेदन खः।

आ थन थ्व ग्रन्थ छापे याकागुली श्रद्धापूर्वक सकलयां हित सुख कल्याण कामना यासे चन्दा तया बिज्यापिंत, बारम्बार धन्यवाद। नाप नापं थ्व पुस्तक संशोधन याना बिज्याम्ह आयुष्मान सुदर्शनयातनं हार्दिक धन्यवाद दु। हानं भतिचाहे अलसि मचासें बाँलाक कुतः याना थ्व ग्रन्थ छापे याना ब्यूगुलीं सुभाष प्रिन्टिङ्ग प्रेसया ब्याक्क कर्मचारीपिंतनं बारम्बार धन्यवाद। अस्तु।

अनुवादक

Dhamma.Digital

https://dhamma.digital

नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मा सम्बुद्धस्स।

"का वेधमाना .....।" धयागु थ्व धर्मदेशना भगवान बुद्ध जेतवन विहारय् बिज्याना च्वंगु बखतय् मल्लिका देवीया बारे आज्ञा जुया बिज्यागु खः।

मल्लिकादेवी श्रावस्तीया छम्ह तःधंम्ह मालिया म्त्यायूमचा खः। व गुलि सुन्दरी व रूपवती, उलिहे महापुण्यवानम्ह नं जुयाच्वन। व थःगु भिंखुदँयागु यौवन अवस्थाय् मेमेपिं कन्या कुमारीपि नापं पुष्पारामय् वना च्वनिगु खः। अथेहे छक्व वनाच्वंगु बखतय् स्वंग मढिगुलः (कुलमाष) स्वाँया हलेतया ज्वना वना च्वंगु जुयाच्वन। तर देशंपिने थ्यंबले वं भगवान बुद्धया शरीरं निर्मल रश्मि पिहाँ वयाच्वंगु, हानं भिक्षुसङ्घपि सहित नगरय् द्वाहाँ बिज्यानाच्वंगु खन। थ्व खनेवं तःधंगु नुगलय् श्रद्धाचित्त उत्पत्ति जुया थम्हं ज्वना वयागु मढि गुलः ब्याक्कं श्रद्धापुर्वक भगवान बुद्धयात प्रदान यात। हानं भगवान बुद्धं उगु दान चातुर्महाराज देवतापिंसं दान याना तःगु पात्रय् फयाकया बिज्यात। मल्लिकादेवीनं उगु मढि प्रदान यायेधुंका तथागतया चरणय् पञ्चाङ्ग प्रणाम यानाव सादर पुर्वक छखेलिक दनाच्वन। तथागतं वयागु श्रद्धा भक्ति खना मुसुक्क न्हिला बिज्यात। अले आयुष्मान आनन्दं भगवान न्हिला बिज्यागुया कारण न्यसेंलि तथागतं आज्ञा दयेका बिज्यात – आनन्द! मल्लिकां थुगु मढि दान यागुया फल स्वरूप थौंहे थुम्ह कुमारी कोशल राजाया महिषी महारानी जुइ।

थुखे उम्ह मल्लिकानं थथे दान यायेधुंका पुष्पारामपाखे स्वया वन। हानं उखे धाःसा उगुहे दिनय् अजातशत्रु नापं युद्धयाना बूम्ह कोशल राजा सलम्हे च्वना बिसिवयाच्वंगु जुयाच्वन। थथे बिसिवया च्वंम्ह जुजुं मल्लिका म्ये हालाच्वंगु शब्द तायाव वयाकेहे आशक्त जुल। अले पुष्पारामपाखे सल फहिका यंकल। पुण्यवानम्ह कुमारीनं जुजु सल गया थःथाय् पाखे स्वया वसानं बिसिमवंसे च्वंच्वन। अझ लिक्क थ्यनेवं जुजुयाम्ह सलयागु लगाम् ज्वन। अले जुजुं सलम्हे च्वनाहे न्यन – मेजु! छं स्वामि दुलाकि मदु? थथे धकाः न्यनालि स्वामी मदुम्ह खः धका सीवं, जुजु सलया म्हं क्वाहाँवल। आपालं फय् निभालं कयेका धावा याना ब्वांवगुया कारणं कोशल जुजुया त्यानुसे च्वं च्वंगु खः, उकिं त्यानु लंकेत मल्लिकादेवीयाहे मुलय् पलख गोतुल। गोतुलाव आराम कायेधुंका मल्लिकायात सल म्हे तया सेनापि सहित नगरय् द्वाहाँवन। हानं मल्लिकायात वयागु छेँ त्वताबिल। अले संध्याकाल जुसेंलि धुम धामं सत्कार सम्मान पूर्वक जन्ति छ्वया मल्लिकादेवीयात कयाहयेधुंकुसेंलि रत्नया द्वय् फयूतुका अभिषेक बियाव वयात पटरानी यानातल। अबलेसंनिसें व जुजुया अत्यन्तहे योम्ह महारानी जुयाच्वन।

मल्लिकादेवीनं कोशलराजाया रानी जुसेंनिसें न्हापानं दनेगु आदि तःधंगु न्यागू गुण लक्षण पालन यात। हानं व ज्ञानवान बुद्धसेविका तथा पतिभक्ति पतिव्रता, थः स्वामीयात देवता समानं मानेयाइम्ह सुलक्षणा मिसा जुयाच्वन। हानं ताकाल मदुवंहे मल्लिकादेवी, स्वामी भक्ति व पतिव्रताम्ह महारानी धकाः सारा नगरय् प्रख्यात जुल।

छन्हुया दिनय् भिक्षुपिनि धर्मसभाय् खँ जुल, "आयुष्मानपिं! मल्लिकादेवी धात्थेंहे स्वामीभक्ति पतिव्रता खः।" इत्यादि उगुहे समय तथागत बिज्याना भिक्षुपिंके न्यना बिज्यात – भिक्षुपिं! थुगु समय छिमि छु खँ जुयाच्वन? भिक्षुपिंसं बिन्तियात "भगवान तथागत, मल्लिकादेवीया स्वामीभक्ति व पतिव्रताया बारे खँ जुयाच्वन।

भगवानं आज्ञा जुया बिज्यात – भिक्षुपिं! मल्लिकादेवी आः जक स्वामीयात देवता समानं मानेयाइम्ह पतिभक्ति जुयाच्वंगु मखु, न्हापा न्हापानं पतिभक्ति जुयाच्वंम्ह खः। भगवानं थथे आज्ञा जुया बिज्यायेवं, अले भिक्षुपिंसं थुगु खँ न्यनेगु इच्छां प्रार्थना यासेंलि तथागतं थ्व पूर्वकथा आज्ञा दयेका बिज्यात।

पूर्वकथा

परापूर्व कालय् बाराणसी नगरय् ब्रम्हदत्त जुजु राज्य यानाच्वन। उम्ह जुजुया सोत्थिसेन धयाम्ह कायू छम्ह दु। तःधिक जुसेंलि जुजुं वयात उपराजया पदय् प्रतिष्ठित याना तल। वया सम्बुला धयाम्ह पटरानी दु,

https://dhamma.digital

उत्तम रूपवती शरीरया तेज दुम्ह, फय् मवःगु थासय् च्वनाच्वंगु मतया तेज समानं प्रकाश मानम्ह। तर दिन हनाववं गुलिंछि काल बितेजुसेंलि सोत्थिसेनया शरीरय् कुष्टरोग खनेदयावल। अले अनेनेपिं वैद्य क्यना वास यातनं वैद्यतय्सं वास यायेफुगु मखुत। कुष्टरोग झंझं तच्व जुया वसेंलि सोत्थिसेनया मनय् संताप जुल। वं बिचायात कि – आः जि थजागु रोग जुइका जुजु जुयानं छुयायेगु? बरू जङ्गलय् वना सुं हाना मदुम्हथें जुया देह त्याग याना मृत्यु जुया वनेगुहे उत्तम जुइ। थथे मनेतया, हानं थःगु बिचा जुजुयात बिन्तियाना देशयात त्यागयाना जङ्गलय् वनेत तयार जुल। अले सोत्थिसेन लिसे लिसें सम्बुलानं वनेगु तयार जुल। सोत्थिसेनं वयात धाल, "देवी! छ जिनापं वयेगु यायेमते। सुखपूर्वक राज्येहे च्वना च्वं।" धकाः नाना प्रकारं खँ ल्हाना निवारण यातनं सम्बुला मानेमजू। "जि छपिंनापं जङ्गलय् वया छपिनिगु (स्वामीयागु) सेवा याना च्वने" धकाः धा धां त्वहे मत्वतुसे सम्बुला थः स्वामी नापं लिना जङ्गलय् वन।

अले इपिं जङ्गलय् थ्यंसेंलि थःपिन्त योग्यगु फल मूल सुलभगु हानं लःली प्रसस्त दुगु सिचुगु थासय् छगू योग्यगु पर्णकुटी दयेका च्वनाच्वन।

अन जङ्गलयून सम्बुलां प्रतिदिन थः स्वामीयागु राजकुले थेंहे सेवा भक्ति याना च्वनीगु। सुथ न्हापां दनीगु, आश्रमय् बँ पुइगु, त्वनेगु लः मोल्हुइगु लः, सिले सालेगु लः थना तइगु हानं दतिवन यायेगु, ख्वाः सिलेगु लः तयातइगु। जब सोत्थिसेनया ख्वाःसिले धुंकी, नाना प्रकारया वास निना थः स्वामीया गन गन घा जुयाच्वंगु खः लखं सिला वासलं पाका बिइ। अले सुस्वादिष्टगु फल मूल नकि। थथे फुक्क सेवा सत्कार सिधेका ल्हा ल्ही सिलाव थः स्वामीयात बिन्ति यात – स्वामी! अप्रमाद जुया दिसँ।

थथे थः स्वामीयात आराम याका व अले थम्हं टोकरी कोकिचा व कोलकथि ज्वना जङ्गलय् वना फल मूल कयाहयाव छथाय् दों चिनातइ। हानं लः ली कयाहयेमागु कयाहया थः स्वामीयात नाना प्रकारया वास लेपं पाका मोल्हुयेका सुमधुर सुस्वादिष्टगु फल मूल नका, नयेधुंकल धायेव, लिपा थमनं नयालि घ्नेगु लासा चकंका लाया बिइ। थः स्वामी उके घ्यन धायेव तीजक ल्हाः तुति तिया म्ह छम्हं उसि उसि याना सुविस्ता साथं थ्यनेधुंका थःगु आसनय् वना थःनं घ्नी।

एवं प्रकारं प्रतिदिन भ्या भचाहे अलसि मचासे दिक्क मचासे, सम्बुलां थः स्वामीयागु सेवा चाकरी याना च्वंच्वंगुजुल।

छन्हुया दिनय् अथेहे सदायार्थे जङ्गलय् वना फल मूल खायेधुंका गिरिकन्दरा धयागु पर्वतं क्वहाँवयाच्वंगु लः पुखू खनाव थम्हं ज्वनावयागु फल मूलया टोकरी (दाला) छथाय् तया मोल्हुइ धकाः पुखुली क्वहाँवन। क्वहाँ वनाव हथंनं (साभुं) म्हे म्होथाना मोल्हुया सुघर सफायाना म्ह सिलेधुंका पुखुलिं थाहाँवया बलकल वस्त्रं पुना पुखूया सिथे दनाच्वन। वयागु शरीरया तेजं अनच्वंगु जङ्गल फुक्कं जहाँ थिनाच्वन।

उगुहे अवस्थाय् छम्ह ग्यानापुसे च्वंम्ह दानव यक्षया आहार नसा मालेया नितिं चात्यु वयाच्वंगु खः। वहे दानव यक्षं उम्ह सम्बुलायात खन। हानं आशक्त जुया निपू गाथा ब्वना धाल –

का वेधमाना गिरिकन्दरायं, एका तुवं तिट्ठसि सञ्ञतूर।
पुट्ठासि मे पाणिपमेय्यमज्झे, अक्खाहि मे नामं च बन्धवे च।।१।।
ओभासयं वनं रम्मं, सीहब्यग्घनिसेवितं।
का वा त्वं असि कल्याणि, कस्स वा त्वं सुमज्झिमे।
अभिवादेमि तं भद्दे, दानवाहं नमत्थु ते।।२।।

तदर्थ – हे उत्तमगु जँ त्या जुयाच्वंम्ह! गिरिकन्दराय् चिकिचा जागु पुखुलि शोभायमानं याकचा दना, थर थर खानाच्वंम्ह मयूजु छ सु खः? जिं छंके न्यनाच्वना छंगु नां छु? छं थन ज्ञातिपिं सु दु?

सिंह ब्याघ्रतय्सं बास यानाच्वंगु थ्व वनय् तेज प्रकाश यानाच्वंम्ह हे कल्याणी! छ सु खः? हे मध्यम आकार जुयाच्वंम्ह मयूजु छ सुयाम्ह खः? भद्रे! जिं छन्त अभिवादन याना। जि दानव खः छंत जिगु नमस्कार।

सम्बुलां व यक्षयागु खँ न्यना स्वपु गाथा ब्वना धाल –

https://dhamma.digital

यो पुत्तो कासिराजस्स, सोत्थिसेनोति तं विदू।
तस्साहं सम्बुला भरिया, एवं जानाहि दानव।
अभिवादेमि तं भन्ते, सम्बुलाहं नमत्थु ते।।३।। (एवमादी गाथा)

तदर्थ – हे दानव! छं सीकि, कासीराजया सोत्थिसेन धयाम्ह छम्ह प्रसिद्धम्ह काय् दु। जिं वया सम्बुला धयाम्ह भार्या खः। भो दानव! जिं छन्त नमस्कार याना, जि सम्बुला खः। छंत भिनेमा। वेदेह पुत्र थुगु अवस्थाय् म्हं मफुगुलिं वनय् च्वनाच्वंगु दु। जिं उम्ह रोगीयागु सेवा यानाच्वना। जिं वनय् फल मूल खानाव हानं गबलें गबलें सिंह, ब्याघ्रतय्सं त्वता थकुगु मांस कया बीयंकेगु। गुगु वेकनं भपी। थौं निश्चय नं वेकःया आराम मदयेका म्हं मफयेका जिगु प्रतिक्षा यानाच्वन जुइ।

थुगु खँ न्यना पापी दानवं गाथाद्वारा धाल –

किं वने राजपुत्तेन, आतुरेन करिस्ससि।
सम्बुले परिचिण्णेन, अहं भत्ता भवामि ते।।६।।

तदर्थ – हे सम्बुला! अजाम्ह घृणितम्ह रोगि राजपुत्रयात, छथिंजाम्ह अभिरूपा राजपुत्री छाय् थजागु वनय् च्वना दुःख कष्ट सिया सेवा याना च्वनागु? जिं धयागु खँ न्यँ। जित छं स्वामी भजेया। जि छं स्वामी जुइ। जिं छन्त सुखानन्दनं तयातये।

सम्बुलां गाथाद्वारा धाल –

सोकट्टाय दुरत्ताय, किं रूपं विज्जते मम।
अञ्ञं परियेस भद्दन्ते, अभिरूपतरं मया।।७।।

तदर्थ – जि, थजागु महाशोकातुर दुक्खित जुया च्वनाम्हयागु रूपकाय छुं बांलागु मखु, भो दानव! छं भिनेमा। छं जि दुक्खितयापाखे ध्यान तये मते। मेपिं जियासिनं अधिक बां बांलापिं रूपवतीपिं संसारय् यक्को दइ। छ मे मेथाय्हे हुँ।

पापी दानव यक्षं धाल –

एहिमं गिरिं आरूय्ह, भरिया मय्हं चतुस्सता।
तासं त्वं पवरा होहि, सब्बकामसमिद्धिनी।।८।।

हे सम्बुला! छं अथे थथे धकाः हाला च्वनेमते। वा थन याकनं पर्वतय् थाहाँ वया जिथाय् वा। जि मेपिंनं ४०० प्यसःम्ह भार्यापिं दु। तर इपिं मध्यय् छ सर्वश्रेष्ठम्ह जुइ। हे सुवर्ण वर्णम्ह कल्याणी रूपवती! छं छुतक कामना याना च्वनागु खः व फुक्कं जिं बांलाकहे पूर्णयाना बिइफु। छं मेमेगु मनय् लुइका च्वनेम्वाल। याकनं जिथाय् वा। छन्त जिं अति योम्हयाना पटरानी याना तये।

थथिं जागु न्यनेहे प्रायश्चितगु न्यनेहे मत्यगु दुर्वाक्य वचन प्रतिव्रता शीलवती सम्बुलां न्यनां न्यने तकं मफुत। न्हेपं प्वातित। तर पापी दानव यक्षं हानं धाल – हे सम्बुला! यदि छं थौं जिं धयागु खँ स्वीकार मयात धाःसा छं सिइकि छ जिगु आहार जुल धकाः। छंत जिं म्वा म्वाकंहे नयाबिइ।

थथे धकाः उम्ह न्हेगू जटादुम्ह ता ताःहाकगु धंवा दुम्ह मनुष्य भक्षक दानव यक्षं सम्बुलायात त्राश क्यन। मरण भय क्यन। अथे मरण भय क्यंसानं, सम्बुलां मग्यासेहे धाल – पापी दानव जि छ खना मग्या, हानं जि सी धकाः नं मग्या, केवल पाप खना जक ग्या। सम्बुलां थथेजक धायेवंजा दानव यक्षं क्रोध पिकया

https://dhamma.digital

ब्याँय् ब्याँय् वया लितु लिना हानं धाल – सम्बुला! जिं धयागु खँ छं न्यनेगुलाकि मन्यनेगु? यदि मन्यन धाःसा थथेंहे छन्त स्याना नये। थथे धाधां व दानवं जवरजस्तिं ल्हा ज्वना सम्बुलायात सातु सालाच्वन।

अले अजागु शून्य शानगु जङ्गलय् सुछम्हहे मदुथाय् पापी शिकारी दानव यक्षं ल्हाः ज्वना सातुसाला कसा याना च्वंबले, स्वामी भक्ति पतिव्रतायात महान तच्वगु दुःख आपद जुल। अन उगु थासय् जङ्गलय् थःत रक्षा याइपिं सुछम्हनं खंगु मखुत। सम्बुलाया थःत ल्हाः तुति चप्फुना स्याना नइ धयागुया सिबेनं पर्णकुटी च्वनाच्वंम्ह म्हं मफुम्ह थः स्वामीयात लुमंका ख्व ख्वं विलाप याना थथे प्रार्थना यात – थ्व लोकय् छु दुर्जनतय्त हटेयाना सज्जनपिन्त रक्षा याइपिं देवतापिं सुंहे मंतला? थ्व राक्षसं जित स्याना नइन। जि मन्त धायेव अन पर्णकुटी च्वंम्ह आर्यपुत्र जि स्वामीया छु गति जुइगु? सुनां वयेकयागु सेवायाइ? सुनां वयेकयात वासलं पाकी? सुनां फल मूल खाना हया बिइ? सुनां क्वालः ख्वाउ लः इत्यादि मामागु पदार्थ पुरेयाना बिइ? हा हा दैव थन जित रक्षायाइपिं दयादुपिं लोकपाल देवतापिं सुनं मदुला? थ्व थुम्ह अत्याचारि दानवयात हटेयाना बीपिं सुंहे मंतला? थथे धकाः सम्बुला हाला, ख्वया विलाप यानाच्वंगु बखतय् उम्ह प्रतिव्रताया शीलतेजयागु प्रभावं देवराज शक्रया भवन कम्पजुल। पाण्डुकम्बलासन क्वानावल। अले उगु कारणयात शक्रदेव इन्दं दिव्यचक्षुं खंका तुरन्त ल्हातं बज्रज्वना वयाव दानव यक्षया छ्यों फुसे च्वना गाथाद्वारा न्यंकल।

हे दानव! थ्व थुम्ह सम्बुला स्त्रीजनपिनि मध्येन श्रेष्ठोत्तमम्ह शान्तम्ह खः। अग्नि समानं तेजस्वनीम्ह खः। हे राक्षस! छं थुम्ह शीलवती पतिव्रता स्त्रीरत्नयात दुःख कष्ट बियातये मते, त्वताछ्वयेसा याकनं त्वताछ्व। मखुसा थथें छंगु छ्यों न्हेकु थलाबिइ। थथे धकाः शक्रदेवं त्राश बिया बज्रयांकया हुंकार शब्दं धाल।

दानव यक्षं उगु शब्दताया थारान्हुया तुरन्त सम्बुलायात त्वता बिल। शक्रदेवं हानं हानं सम्बुलायात उगु भय मवेकेत हानं अथे दुःख कष्ट मबीकेत गुम्ह दानव यक्षयात देव बन्धनं चिना हानं छक्व अन उगु थासय् वयेमफेक स्वंगू पर्वतनं प्वीका यंका त्वतेयंकल।

अले शक्रदेवं सम्बुलायात अप्रमादया उपदेश बिया थःगु थासेतुं लिहाँवन। राजकन्या सम्बुलानं सूर्यष्टि जुइधुंका चन्द्रमाया प्रकाशय् थः स्वामी लुमंका मनय् धन्दा कया याकनं याकनं आश्रमपाखे स्वया वन।

अले उखे पर्णकुटी च्वना च्वंम्ह सोत्थिसेनयानं फल मूल खाःवंम्ह निभा बिका तकं थ्यंकमवगुलिं बन जङ्गलय् सुंसां नापलात जुइ। मिसातय् भाःदुगु मखु, हानं इमिसं जितनं छुं छां यावयेफु धकाः मनय् शंका उत्पत्ति जुयाव पर्णकुटी त्वता मेथायूहे सुला च्वंवन।

थुगु अर्थयात प्रकाश यायेया निति च्यापूगाथा धयातःगु दु –

सा च अस्समं आगच्छि, पमुत्ता पुरिसादका।
नीलं पलिनं सकुणीव, गतसिंगव आलयं।। (एवमादि गाथा)

तदर्थ – नर भक्ष पापी यक्षया ल्हातं मुक्त जुयाव आश्रमय् थ्यंक वल। गथे भृंग पंक्षित थःगु स्वले याकनं याकनं लिहाँ वइगु खः। हानं थः मचाया मायां मांम्हसे मचायाथाय् ब्यांवइगु खः अथेहे प्राणयात बचेयाना शोकातुरं वःम्ह राजपुत्री सम्बुला आश्रमय् थ्यंका स्वबले, थः स्वामी मखनाव अत्यन्त महान शोक संताप जुइका ख्वया ख्वया नाना प्रकारं विलाप यायां उखें थुखें मदयेक जङ्गलय् माला जुयाच्वन।[88]

जि स्वामी राजपुत्र गन गुगु थासय् बिज्यानाच्वन जित क्यना बिज्याहुँ। जिं श्रमण, ब्राम्हण, तथा ऋषि, आचार्यवानपिं दक्वसितं नमस्कार याना। हानं सिंह, व्याघ्र तथा मेमेपिं वन जन्तुतय्तनं जिं नमस्कार याना। इमिसं राजपुत्र गन गुथाय् बिज्यानाच्वन जित क्यना ब्यु। तृण लता औषधि पर्वत, वनयात नं जिं नमस्कार याना। राजपुत्र गन दु जित क्यनाब्यु, इन्दीवर पुण्यया समान वर्ण जुयाच्वंगु नक्षत्रया मालांयुक्त

[88] थुथाय् लाक भीसनं छको विचा याना स्वये योग्य जू। सम्बुलाया गजागु आतुर गजागु शोक, गुलितक दुक्ख जुलजुइ। बल्ल बल्ल ग्यानापुम्ह पापी यक्षया ल्हातं मुक्त जुया प्राण बचे याना वःम्ह सम्बुलाया हानं भात तना चायारात्री उखें थुखें जंगलय् माःजुया च्वनेमाल।
थुकिंहे सीदुकि सम्बुला गुलितक पतिव्रता पतिभक्ति खः। थजापिं महान स्त्रीजनपिनिगु आदर्श स्त्रीजनपिसं काये योग्य जू। अथेहे महान महानपिं पुरूषपिनिगु आदर्शनं पुरूषपिसं काये योग्य जू धकाः भगवान बुद्धं आज्ञा दयेका बिज्यागु दु।

https://dhamma.digital

रात्रियात नं नमस्कार याना, राजपुत्र गन दु क्यना ब्यु। गंगा, नदि, वन, पर्वतराज, हिमालयादियातनं जिं नमस्कार याना राजपुत्र गन गुगु थासय् बिज्यानाच्वन जित क्यनाब्यु। आः जि गनवना मावने? गनवना स्वःवने? थथे नाना प्रकारं ख्वख्वं विलाप यायां उखें थुखें माला जूगु खनाव सोत्थिसेनया मती लुइकल – थ्व सम्बुला तच्वतंहे अलाप विलाप याना ख्वया, हाला जुयाच्वन। जिं थ्वयागु भाव बांलाक सिइके मफुत। यदि धात्थेंहे थ्वं जिगु प्रति स्नेहया कारणं थथे जुयाच्वंगु खःसा थ्वयागु नुगः तज्याना वनेफु। जिं थ्वयागु परिक्षा याना स्वये धकाः सोत्थिसेन तीजक वना पर्णशालाया लुखाय् फय्तुनाच्वन।

सम्बुलानं ख्वया ख्वया चाचाह्यु ह्युं मालाजुयाच्वंगु बखतय् पर्णशालाया लुखाय् फय्तुना च्वंगु खनाव हटपटं वना तुतिनिपां ज्वना पाली भोपुया न्यन "देव स्वामी! छःपिं गन बिज्याना च्वना?

अले सोत्थिसेनं धाल – प्रिय भद्रे! न्हापा न्हापा जुसा छ थपाय्च्वतं लिबाक च्वना मच्वं। थौं थपाय्च्वतं लिबाक बहनी जुइकातिनि थ्यंकवल। थथे धया गाथाद्वारा न्यन।

अतिसायं वतागच्छि, राजपुत्ति यसस्सिनि।
केन नुज्ज समागच्छि, को ते पियतरो मया।।२४।।

तदर्थ – हे यशस्विनी राजपुत्री! थौं छ तच्वतं बिलम्बयाना थ्यंक वल। थुकियागु कारण गथे खः? छं अन एकान्तय् जियासिनं अत्यन्त प्रेम जुयाच्वंम्ह सुदु?

अले सम्बुलां धाल – आर्यपुत्र! जि फल मूल खाना वयाच्वनाबले ग्यानापुसे च्वंम्ह दानव यक्ष छम्ह खना। व जिके आशक्त जुया वं जित ल्हाः ज्वना सातुसाला धाल, – यदि वं धागु खँ मन्यन धाःसा जित स्याना नयेगु धकाः त्वहे मतोतु जिगु बलं वइत त्वतका वयेफुगु मखुत। जित तःधंगु प्राण संकष्टगु आदि जुल। अले जिं थथे धकाः प्रार्थना याना,

इदं खोहं तदावोचं, गहिता तेन सत्तुना।
न मे इदं तथा दुक्खं, यं मं खादेय्य रक्खसो।
यञ्च मे अय्यपुत्तस्स, मनो हेस्सति अञ्ञथा।।२५।।

तदर्थ – व उम्ह शत्रुं जित त्वहे मतोतुसे ल्हाः ज्वना सातुसाला च्वंसेंलि, अले जिं थथेधकाः हाला ख्वया विलाप याना – जित थ्व राक्षसं स्याना नयाछ्वइगुया कारणय् अपाय्च्वतं दुःख मताया। गुकियानितिं जि दुक्ख ताया जित दुःख जुल, गुम्ह पर्णकुटी म्हं मफयेका च्वंम्ह आर्यपुत्र जि मंत धायेव आपालं दुःख जुइ। सुनां वसपोलया सेवा चाकरी यानाबिइ, सुनां लःली कायेगु, फल मूल खाना यंकेगु, वास निना वासलं पाकेगु, घा घी सिला सुघर सफा याना बिइगु। उक्तानुसारं थम्हं प्रार्थना यानागु फुक्क निवेदन यानाव धाल, देव स्वामी! उम्ह राक्षसं ज्वनातःगु ल्हाः जिं स्वयम् त्वतका बिसिवये फुगु मखुत। अले जिं देवतापिंके प्रार्थना यायेगु शुरू याना। उगुहे अवसरय् बज्र धारण याना च्वंम्ह शक्रदेव वया वं व पापी दानव यक्षया छ्यों फुसे आकासय् च्वना यक्षयात त्राश क्यना जित त्वतका बिल। हानं व उम्ह यक्षयात देवबन्धनं चिना स्वंगू पर्वत प्वीक बांछ्वयाव शक्रदेव लिहाँवन। थुगु प्रकारं शक्रदेवयागु कृपां जि थःगु ज्यान बचेयाना थन वयेफत।

थुगु खँ न्यना सोत्थिसेनं धाल – प्रिय भद्रे! मिसातय्गु खँ, मिसातय्गु छल, मिसातय्गु माया, मिसातय्गु चरित्रया अन्त सुनानं कायेफुगु मखु। हिमालय वनय् आपालं वनचरत चाह्यु वया च्वनिगु, वथेंतुं तपस्वी विद्या धरपिनं च्वना च्वनिगु। अजागु एकान्तगु थासय् थु इतक च्वनावम्हसें छुजक मयाई, सुनां छंगु खँ विश्वास यायेफइ? थथे धकाः गाथाद्वारा धाल –

चोरीनं बहुबुद्धीनं, यासु सच्चं सुदुल्लभं।
थीनं भावो दुराजानो, मच्छस्सेवोदके गतं।।२६।।

https://dhamma.digital

तदर्थ – गथे लखय् (समुद्रय्) जुइपिं न्यातय्गु गति सिइके मफुगु खः, हानं खुयाजुइपिं खुँतय्गु भाव गति सिइके थाकुगु खः अथेहे आपालं विचित्र मायाधारी चलाखपिं मिसातय्गु भाव चरित्र सिइके थाकु। अजापिनिगु खँ सत्य जुइ धयागु सापहे दुर्लभ खः। जिं छंगु खँ गथेयाना विश्वास यायेगु?

थथे धाःगु खँ न्यना शीलवती पतिव्रता सम्बुलां धाल – आर्यपुत्र! छपिंसं जिगु खँ विश्वास मयात। जिं थःगु सत्यबलंहे छपिनिगु रोगयात वास याये धकाः लः थले लः जायेक तया सत्य किरिया सत्यवाक्य ल्हाना सोत्थिसेनया छ्यौंले लः हा हा यानाव थुगु गाथा धाल –

तथा मं सच्चं पालेतु, पालयिस्सति चे ममं।
यथाहं नाभिजानामि, अञ्ञं पियतरं तया।
एतेन सच्चवज्जेन, व्याधि ते वूपसम्मतु।।२७।।

थुगु प्रकारं सम्बुला पतिव्रतां सत्य किरिया (अधिस्थान) यानाव लः हा हा यायेमात्रनं सोत्थिसेनया कुष्टरोग तुरन्त लोप जुया निरोगि जुल। गथे सिजः पाताय् किना च्वंगु दाग् पाउँनं सिला छ्वयेगु बखतय् यचुसे च्वनावनीगु खः, अथेहे कुष्टरोग मदया वन। अले छुं दिन सुखपुर्वक अन च्वने धुंका वन जङ्गलं पिहाँ वया वाराणसी थ्यंका उद्यानय् प्रवेश जुयाच्वन।

सोत्थिसेनपिं निरोगि जुइका उद्यानय् थ्यंकवल धैगु समाचार जुजुं सियालि ससैन्यपिं सहित उद्यानय् वना अनहे सोत्थिसेनयात राज्याभिषेक बिया स्वेतछत्रं कुइका राजगद्दी फय्तुकल। सम्बुलायातनं पटरानी महिषी यागु पदय् तल। अनंनिसें सिन्ह जात्रा याना राजभवनय् दुतयंकल। अनंलि बौम्ह जुजुं ऋषि प्रव्रज्या ग्रहन याना उद्यानेहे आश्रम दयेका च्वनाच्वन। उम्ह ऋषि नियम पूर्वक राजभवनेहे भोजन याःवइगु जुयाच्वन।

(थन छगू खँ खः प्रमादिजुया मोहया वसेलात धायेव थःत यानातगु कृतज्ञ गुणनं लोमना वनेफुगु जुयाच्वन)

अले थुखे सोत्थिसेन जुजु जुसेंनिसें मेमेपिं रानीपिं सखिपिं नापं जक आनन्दं च्वनाव सम्बुला रानीयात वास्ताहे मयासे तयातल। केवल पटरानी धैगु छगू नाम मात्र वयाके दयाच्वन। सोत्थिसेन जुजुं अजागु व्यवहार याःगुलिं सम्बुलाया मनय् दुक्खित जुइका गंसि जुया वयागु रूपवर्ण चेहेरा दक्वं पानावन।

छन्हुया दिनय् गुम्ह बाजु ऋषि तपस्वी भोजनार्थ वयाच्वंम्ह याथाय् वनाव तपस्वीया भोजन सिधेवं सम्बुला महारानीं प्रणाम यानाव छगूथासे फय्तुनाच्वन। अले बाजुम्ह तपस्वीं वइगु रूप वर्ण चेहेरा पाना गंसि जुयावंगु खना गाथाद्वारा न्यन –

ये कुञ्जरा सत्तसता उलारा, रक्खन्ति रत्तिंदिवं उय्युतावुधा।
धनुग्गहानञ्च सतानि सोलस, कथं विधे पस्सति भद्दे सत्तवो।।२८।।

तदर्थ – बीर बीर पुरूषपिं ७०० न्हेसः धनुर्धर किसि, हानं भिंखुसम्ह धनुधारितय्सं रात दिन बाराणसी नगरयात रक्षायाना च्वंगु दयेक देकनं हे सम्बुला! छ छुकिया नितिं गुजापिं शत्रुत खना छ ग्याना च्वना? गुकिया कारणं याना छंगु रूपवर्ण चेहेरा पानाच्वन। छाय् छंत छुजुल?

बाजु तपस्वीयागु खँ न्यना सम्बुलाया अत्यन्त नुगः मछिं पहलं धाल – देव! जिगु प्रति छपिनि काय्यागु व्यवहार न्हापायाथें मखुत। धकाः न्यापू गाथा ब्वना बिन्तियात –

अलंकतायो पदुमुत्तरत्तचा, विरागिता पस्सति हंसगग्गरा।
तासं सुणित्वा मितगीतवादितं, न दानि मे तात तथा यथा पुरे।।२९।।

जिम्ह स्वामी अलंकृत आभरणालंकारं तियाच्वंपिं क्यातुसे नाइसे च्वंगु पद्ममुखपिं, जँ चिकित्यापिं हिसिचा हिसिचा दुपिं कोकिल मधुर स्वरपिं, स्त्रीजनपिनि पाखेजक स्वया रसरंग यानाच्वन। इमिगु प्याखँ स्वया,

https://dhamma.digital

म्ये न्यना, आः जित छलपोलया कायूनं न्हापायाथें व्यवहार मयात। सुवर्णालंकारं तियाच्वंपिं बांबांलापिं सुन्दर सुशोभायमान शरीरपिं अप्सरा समानं अङ्ग प्रत्यंग जुयाच्वंपिं छम्ह थे छम्ह नकल झकल याना जुइसपिं क्षत्रीय कन्यापिं दया जित लोमंकल। अजापिं नापं सुखभोग यायेदुगुलिं न्ह्याथाय् वंसां च्वंसां इपिंहे ल्यु ल्यु न्ह्यः न्ह्यः तया जुयाच्वन। बुवा! न्हापा वसपोल वनय् च्वना च्वंबलेथें फल मूल हया नका त्वंका सेवाजक यानाच्वने दुगु जित आनन्द जुइगु खः। आः थुगु अवस्थाय् चाहे जित आदर तयेमा, चाहे मतयेमा। बुवा! थौं जिगु स्थितिला अबले जङ्गलया स्थितिसिवेनं बांमला।

बुवा! अन्नपान यथेष्ट सुलभ जूसानं नाना प्रकारया मणि माणिक सुवर्णालंकारं तियाच्वने दःसानं यदि थः स्वामीया अप्रिय जुल धाःसा व उम्ह नारीयानितिं मृत्यु जुइगुहे याउँसे च्वं। यदि दरिद्र निर्धनीहे जूसानं छुचुं क्वाति जक त्वनाच्वने मासानं, भ्वाथःचागु वसतं जक पुनाच्वने मासानं थः स्वामीया प्रिय जक जुल धाःसा उम्ह नारीयात स्वर्गय् च्वनेगुथेंहे सुख जुइ।

एवं प्रकारं सम्बुलां बाजु तपस्वीयात थः गंसि जुयावंगुया कारण बांलाक धासेंलि ऋषि तपस्वीं जुजुयात सता उपदेश बिल – तात सोत्थिसेन! गुगु बखतय् छ कुष्ट रोगं पीडित जुया जङ्गलय् वंगु खः उगु बखतय् थुम्ह सम्बुला थजागु सुख ऐश्वर्य त्वता छनापं वना आपालं दुःख कष्ट सहयाना छंगु सेवा चाकरी यानाच्वन। हानं थःगु सत्यया बलं सुनानं लायूके मफुगु छंगु रोग शान्त यानाव छन्त थुगु राजगद्दी फेतुकेहल। आः छं थ्व नं मसिल थ्व थुम्ह शीलवती पतिव्रता सम्बुलायात छु जुयाच्वन। हानं व गन गुथाय् च्वनाच्वन धकाः। भो सोत्थिसेन! छं तःधंगु अनुचितगु कर्म यात। थ्व मित्र द्रोह तःधंगु पापकर्म खः। थुलि धया थःकाय् जुजुयात उपदेश बियाव थुगु गाथा ब्वना न्यंकल।

सुदुल्लभं इत्थी पुरिसस्स या हिता, भत्तं इत्थिया दुल्लभो यो हितो च।
हिता च ते सीलवती च भरिया, जनिन्द धम्मञ्चर सम्बुलाय।।३४।।

तदर्थ – पुरूषया नितिं स्वामीयागु हित चिन्तिका जुया जुइपिं मिसात सापहे दुर्लभ खः। हानं मिसायानितिं पत्नीया हितचिन्तक जुया जुइपिं मिजंतनं अत्यन्त दुर्लभ खः। हे राजन! सम्बुला छंगु धात्थेंम्ह हित चिन्तिका खः। हानं सदाचारिनी भार्या खः छं वया प्रति धर्मया व्यवहारया। थुगु प्रकारं पुत्र जुजुयात उपदेश बिया आसनं दना थःगु आश्रमय् वन।

जुजुनं अबु तपस्वी लिहाँ वासेंलि सम्बुलायात सःतके छ्वया धाल – भद्रे! थुथाय् तक छंगु गुण लोमंका जिं याना तयागु अपराध क्षमा या। आवंनिसें थ्व फुक्क ऐश्वर्य छंतहे लःल्हाय् धकाः धासे अन्तिम गाथा धाल –

सचे तुवं विपुले लद्ध भोगे, इस्सावतिण्णा मरणं उपेसि।
अहं च ते भद्दे इमा च कञ्ञा, सब्बेव ते वचनकरा भवाम।।३५।।

तदर्थ – प्रिय भद्रे! यदि छं विपुल ऐश्वर्ययात प्राप्त जुयानं छंगु इच्छा पूर्ण मजुल धाःसा छं चित्त बुझे मजुल धाःसा हे भद्रे! हानं जिं थुपिं फुक्क कन्यापिं छं धाथे छंगुहे आज्ञाकारिणी यानाबिइ।

अबलेसं निसें सोत्थिसेन जुजु व सम्बुला महारानी निम्हं छम्हथें जुया आनन्द पूर्वक जीवन हना दानादि पुण्य कर्म याना कर्मानुसारं परलोक जुयावन।

गुम्ह तपस्वीनं ध्यान अभिञ्ञाण प्राप्त याना ब्रम्हलोकगामी जुल। तथागतं थुगु धर्मदेशना हयाव न्यंका बिज्यात – भिक्षुपिं! केवल आः जक मखु मल्लिकादेवी पतिभक्ति जुयाच्वंगु, न्हापानं थःम्ह पतियात देवतासमानं मानेयाना वःगु दु। थथे आज्ञा जुसे जातकया मिलेयाना कना बिज्यात। उगु समयया सम्बुला थौंया मल्लिका खः, सोत्थिसेन कोसल जुजु खः, तपस्वी जुयाच्वनाम्ह जक जिहे खः।

पूर्वकथा संक्षिप्त क्वचाल।।

https://dhamma.digital

भगवान् बुद्ध हानं

जन्मान्तर वाद

अनुवादक

भिक्षु प्रज्ञानन्द महास्थविर

https://dhamma.digital

भगवान् बुद्ध हानं जन्मान्तर वाद

प्रकाशकः
बोधमान शाक्य,
ऊँ बहाल।

बुद्ध सम्बत २५१४
विक्रम सम्बत २०२७

Dhamma.Digital

अनुवादक :
भिक्षु प्रज्ञानन्द महास्थविर

मुद्रकः
नेपाल सहकारी प्रेस,
ऊँ बहाल, काठमाडौं।

https://dhamma.digital

नमो तस्स विभज्जवादिनो वसपोल विभज्जवादि सम्मा सम्बुद्ध तथागतयात
नमो नमामि नमस्कार याना

वस्पोल बुद्ध तथागतयात विभज्जवादी धाःगु छाय्? थुकिया खँ छकुचा न्ह्यथने :

बुद्ध तथागतयागु धर्म 'पच्चत्तं वेदितब्बो विञ्ञूहि' विज्ञ पण्डितजनपिंसं थः थम्हंतुं अनुभव याना (थुइके फइगु) थुइका काये माःगु जुयाच्वन। गथे सुवर्णकारपिंसं लुँ जाचेयाना काइगु बखतय् च्वला स्वइ, छुया स्वइ, त्वाल्हाना स्वइ, इत्यादि नाना प्रकारं परिक्षा याना तिनी ग्रहण याना काइ, अथेहे हानं बुद्ध भगवानया धर्म 'एहि पस्सिको' सकलयात थन वा धकाः सःता क्यने योग्यगु तथा विज्ञ जनपिंसं ल्हाती द्योने तया जाचेयाना स्वया काये योग्यगु जुयाच्वन। तसर्थ बुद्ध तथागतयागु विभज्जवादी धर्मय्, अन्धविश्वासी मिथ्या दृष्टियात थाय् तयातःगु मदु।

हानं छगू विभज्जवादी धाःगुया कारण संक्षिप्त रूपं धालधाःसा सम्पूर्ण दक्वदिक्व संखार धर्म अर्थात् (रूप, वेदना, सञ्ञा, संखार, विञ्ञाण) फुक्कयात नं भाग भाग थला, छुटे छुटेयाना, छकु छकु दतले कुच्चा कुच्चायाना यथार्थत, गथे खः अथेहे स्वयं खंका सिइका (काये योग्यगु) कायेमाःगु जुयाच्वन।

हानं छगू संसारय् प्राणिपिन्त जाति, जरा, व्याधि, मरण जुइमाःगु दुःख ला कि सुख? उकियात सुख धकाःला सुनानंहे धाये फइमखु थ्व थुगु दुःख सत्य खः। अले थ्व दुःख गथे जुया दयावल उकिया हेतु छु धाःसा तृष्णा (अविद्या) जुयाच्वन, थ्व दुःख समुदय सत्य खः अले गुगु दुःख उत्पत्ति जुया वःगुया हेतु दर्सेलि व उगु दुःखया हेतु (तृष्णा) निरोध जुयाच्वंगुया स्थान नं अवश्य दु (दयेमाःगु जुयाच्वन) उपमा गथे क्वाःगु दर्सेलि, ख्वाउगु नं अवश्य दई। अथेहे दुःख निरोध निर्वाण सत्य नं दु, थ्व थुगु दुःख निरोध सत्य खः। अले हानं दुःख निरोध निर्वाणपाखे थ्यंकः यंकिगु आर्य अष्टांगिक मार्ग खः (शील, समाधि, प्रज्ञा) थ्व दुःख निरोध गामिनि मध्यम पतिपदा आर्य अष्टांगिक मार्ग सत्य खः। थुगु रूपं चतुरार्य सत्ययात नं फारे फारेयाना खंका, सिइका, थुइका कायेमाःगु खः हानं खन्ध, आयतन, धातुयात नं संक्षिप्तं धाल धाःसा नाम, रूप तथा प्रज्ञप्ति व परमार्थ (चित्त, चेतसिक, रूपादि) यात नं छगू छगु दतले कुच्चा, कुच्चायाना भिन्न भिन्न रूपं भाग भाग थला विभाजन याना यथार्थच (तथता) गथे खः अथेहे क्यना तःगुयात खंका सिइका थुइका कायेमाःगु जुयाच्वन।

अथेया कारणय् भगवान बुद्धयागु विभज्जवादी धर्मय् मिथ्यादृष्टि, अन्धविश्वासीयात थाय् तयातःगु मदु। उपमा गथे प्रदीप मत च्याकातःथाय् अन्धकारयात स्थान मदुगु खः। अथेहे भगवान् बुद्धयागु धर्म (सम्यक दृष्टि) प्रज्ञा प्रदीप खः। (मिथ्यादृष्टि) अन्धकारयात स्थान मदु। यदि गुगुं स्थानय् मिथ्यादृष्टिं थाय् काल धाःसा अन उगु स्थानय् अन्धकारं त्वपुई अले मिखा निपां कां जुया च्वंम्ह व्यक्तिथें जुइ। व उम्ह मिखा मदुम्ह व्यक्ति भिंगु लँपुई तप्यंक वने फइ धैगु असंभव खः।

थ्वहे खँया वारे थ्वहे मिथ्यादृष्टिया बारे (ई.सं. १९७० अंक ३) 'धर्मदूत' पत्रिकाय् आनन्दमित्र महाथेरयागु लेखय् हिन्दी भाषां बांलाक उल्लेख याना तःगु दु। गुगु लेख छकुचा जि सःसथे थःगु मातृभाषां निम्न लिखित अनुवाद यानागु खः। उके संसोधन याना व्युम्ह श्री उत्तर नरसिंह बैद्य, (नेपाल दिव्यौषध, भवन, नरदेवी) अनयात धन्यवाद दु। थ्व निम्न लिखित धर्मदुतय् तयातःगु लेखया अनुवाद खः।

https://dhamma.digital

भगवान बुद्ध हानं जन्मान्तरवाद (भदन्त आनन्दमित्र महास्थविर)

मनुष्यपिनिगु दुःख मुक्त यायेया निम्ति थ्व लोकय् महापुरूषपिं आपा आपालं उत्पत्ति जुया विज्याना वन। उपिं मध्ये भगवान बुद्धनं छम्ह खः। वसपोल वैशाख पुन्हिखुनुहे जन्म जुया विज्यात वैशाख पुन्हिखुनुहे बोधिज्ञान लाभ याना विज्यात, हानं वैशाख पुन्हिखुनुहे परिनिर्वाण नं जुया विज्यात। अथेया कारणय् गुपिं खः लोकय् उत्पत्ति जूपिं महापुरूषपिं दक्वय् वसपोलं जि अद्वितीय जुइ धकाः घोषणा याना विज्यात। हानं बौद्ध शास्त्रय् भगवान बुद्धया जीवनीस, अनेक अनेक प्रकारयागु गुलि घटना जूगु खँ उल्लेख याना तःगु दु, उलि मेमेपिं महापुरूषपिनिगु जीवनी खनेमदु। बुद्धधर्म सम्पूर्ण दुःखं मुक्त जुइगुया आधारित खः। उपमा वैद्यराजपिंसं गुगु प्रकारं रोग, रोगया उत्पत्ति कारण, हानं रोग विनष्ट यायेगुया उपाय परम्परायात क्यनी, अथेहे उगुहे प्रकारं भगवान बुद्धं प्रतीत्य समुप्पाद सूत्रय् (क्लेश रूपी रोग) दुःख, दुःख उत्पत्ति जुया वःगुया हेतु कारण, दुःख निरोध, दुःख निरोध यायेगुया उपाय परम्परायात, प्रदर्शन याना विज्यागु दु।

चिकित्सा शास्त्रय् गुगु प्रकारयागु रोग, उगु रोग उत्पत्ति जूगुया कारण, रोग नष्ट यायेगुया उपाय, हानं उकी ल्वगु वासःया विषयय् विस्तृत व्याख्या यानातःगु खः। उगुहे प्रकारं बौद्ध शास्त्रय् नं दुःख, दुःख उत्पत्ति जूगुया कारण, दुःख निरोध, (निर्वाण) हानं दुःख निरोध याना छ्वयेगुया उपाय विस्तृत रूपं व्याख्या याना तःगु दु।

थ्वहे बौद्ध शास्त्रय् धर्मया मूल खः। सम्पूर्ण बौद्ध शास्त्रय् थ्वहे प्यंगू आर्य सत्ययागु विस्तृत व्याख्या मात्र खः। अथेया कारणय् धयातःगु दु कि :

चतुसच्च विनिमुत्तो धम्मो नाम नत्थि।

अर्थात् – थुगु प्यंगू आर्य सत्ययासिनं अतिरिक्त मेगु छुँ धर्म दुगु मखु।

चिकित्सा शास्त्रयात गथे सुं ज्ञानी सज्जनपिंसं निराशावाद, हानं रोगवाद धाइमखु, केवल उकियात आशावाद, हानं रोग मुक्तिवाद सम्झे जुइगु खः अथेहे सुं ज्ञानी विज्ञजनं बौद्ध शास्त्रयात, निराशावाद अथवा दुःखवाद धाये फइमखु। ज्ञानीजनपिंसं मुक्तकण्ठं स्वीकार याइ कि थुगु परम आशावाद दुःख मुक्तिवाद तथा सुखवाद खः धाइ। केवल अज्ञानी जनपिंसंहे जक सत्ययात सत्य सम्झे मजुसे बौद्धधर्मयात दुःखवाद धयाच्वन।

बौद्ध शास्त्रय् अपरिवर्तनशील एवं नित्य शुद्ध आत्मा यागु अस्तित्वयात, स्वीकार याना वंगु मदु। आः थन प्रश्न खः आत्मायात त्वता पूनर्जन्म गथे सुयाजक जुइ फई? थुगु खँयात साधारण जनं थुइके थाकुया अंदोलय् लाई। थुकिया कारणय् आः थन न्हापालाक्क बिचायाना स्वयेमाः कि गुगु नित्य, आत्माया कारण गथे हानं जन्म जुइ फई? गुलिं गुलिं पण्डितपिंसं गीतायात हिन्दुधर्मया सारांश धाइ। गीताया निगूगु अध्याये धया वन :

'वासांसि जीर्णानि यथा विहाय नवानि गृण्हाति नरो पराणि।
तथा शरीराणि विहाय जीर्णा न्यन्यानि संयाति नवानि देही।।'

तदर्थ – मनुष्यपिंसं गुगु प्रकारं जीर्ण वस्त्रयात त्यागयाना व न्हुगु वस्त्र ग्रहण याइ उगुहे प्रकार देही (आत्मा) जीर्णगु शरीरयात त्यागयाना न्हुगु शरीरयात धारण याइ। उपनिषदय् (वेदान्त) छगू हानं उपमा बियातगु दु कि गथे प्या (सुलुप्या) धैम्हसें गुगु प्रकारं छगू तृणयात त्यागयाना, मेगु तृणयात ग्रहण याना काइगु खः, उगुहे प्रकारं आत्मानं छगू शरीरयात त्याग याना मेगु शरीरयात ग्रहण याना काइ।

थुगु खँया बारे ज्ञानी विद्वानजनं सिइका थुइका बुझे जुया कायेमाः कि आत्मा यदि नित्य हानं शुद्ध खःसा व उगु शुद्धतानं नित्य एवं अपरिवर्तनशील जुइ। हानं आत्मा यदि नित्य शुद्ध खः सा, उके सुनानं पाप

https://dhamma.digital

अथवा अशुद्ध यायेफइमखु। यदि पापया कारणं आत्मा अशुद्ध जुल धाःसा, आत्मायात नित्यता व शुद्धता धकाः स्वीकार याये फइमखु। छायूधाःसा नित्य, शुद्ध आत्मा जुयाच्वंगुयात गुगुं प्रकारनं पाप, अशुद्ध व अपवित्र याये फइमखु। उगुहे प्रकारं शुद्ध आत्मायात शुद्ध यायेगुया लागि पुण्य यायेमाःगुया आवश्यकनं दुगु मखुत।

तसर्थ आत्मा नित्य, शुद्ध, पवित्र खः धकाः मानेयाना च्वंपिनिगु व्यक्तिया जीवनयू पाप व पुण्यया छुं नं मूल्य दुगु मखुत। उगुहे प्रकारं पाप, पुण्यद्वारा आत्मिक उन्नति अवनति तथा सुगति, दुर्गति याना हानं जन्म लाभ यायेगु नं सम्भव मदु।

अनात्मवादी नित्य परिवर्तनशील पञ्चस्कन्धयू विश्वासी बौद्धपिनिहे जक केवल पाप पुण्यया फलस्वरूप जीवनयू उन्नति अवनति एवं सुगति, दुर्गति जन्म जुइगुयात स्वीकार यायेफई।

आः थुकि प्रश्न वयेफुकि अनित्य, पञ्चस्कन्धद्वारा पुनर्जन्म गथे सम्भव जुइ फइ?

थुगु प्रश्नया उत्तर अत्यन्त कठिन खः। तर उपमा आदिद्वारा सम्झेयाका बिइगुली (उपमा विया धाल धाःसा) यदि प्रयास यात धाःसा गथे प्राथमिक कक्षायापिं छात्रापिनिया निम्ति, स्नातक छात्रापिनिगु उपयुक्त प्रश्न, तथा उत्तर सम्झेयायेगु कठिन खः। अथेहे थुगु प्रश्नोत्तरयात नं, साधारण व्यक्तिपिनिया निम्ति सम्झे यायेगु कठिन खः।

आचार्य बुद्धघोषं विशुद्धि मार्गयू धयातःगु दु :

'सच्चं सतो पटिसन्धि पच्चयाकार मेवच।
दुद्दसा चतुरो धम्मा देसेतुं च सदुक्करो।।'

सत्य, सत्व, प्रतिसन्धि (जन्म) व प्रतीत्य समुत्पाद, थुगु प्यंगू धर्म, अत्यन्त कठिनतापूर्वक सिइका काये फइगु जुयाच्वन। थुकिया व्याख्या यायेगु नं अत्यन्त दुष्कर (थाकुगु) खः। अथे नं थुगु कठिनगु प्रतिसन्धि (जन्म) यात उपमायागु सहायतां थुइके बीगु प्रयास याये – समुद्रयू लहर (ज्वार) थहां वइ, अथेहे क्वहानं वनी (लयजुया वनी) अले हानं थाहाँ वइ।

थुकि प्रश्न थ्व खः कि – गुगु लहर (ज्वार) लय जुया वन, अले छु हानं वहे लहर (ज्वार)थहाँ वलला? गुगु लहर क्वहाँ वन वहे लहर हानं थहाँ वःगु थ्व धायेगु नं गलत जुइ। हानं उगु लहर खःहे मखु मेगुहे छगू लहर थहाँ वःगु खः, थथे धकाः धायेगु नं गलत जुइ[89] बरू थुलिजा सत्य खः कि – गुगु लहर लय जुल, उकिया विनाश जुल। परन्तु विनाशया नापं नापं उकिं छगू वेग अथवा शक्तियात उत्पत्ति यात (जन्म बिल) गुगु शक्तिया सहायतां छगू हानं लहर थहाँ वल। तसर्थ गुगु लिपा लहर थहाँ वःगु व उगु न्हापायागु लहर मखु। परन्तु थ्व सम्पूर्ण रूपं उकिं अलग्ग मेगु लहर नं मखु। अपितु न्हापायागु लहरयागु सहायताद्वारा छगू मेगु लहर मात्र खः। थथे धकाः गुम्हसें थुगु उपमायात ठीक ठीक रूपं सम्झे बुझे जुया कायेफइ वयानिम्ति अनित्य सत्वया पुनर्जन्मयात बुझे जुइगुलि कष्ट जुइमखु।

गवले अनित्य सत्वया मृत्यु जुइ – अले जीवनी शक्तिया नापं नापं चित्त सन्तति नं विरूद्ध जुइ। थःगु अन्तिम समययू व उगु शक्तिया संस्कारयात त्वतावनी, उकियागुहे सहायताद्वारा न्हूगु (न्हूम्ह) सत्वया उत्पत्ति जुइ। व उम्ह न्हापायाम्ह सत्वनं मखु, हानं उकिं सम्पूर्ण रूपं अलग्ग मेगु (मेपिं) सत्वनं मखु। शास्त्रयू कनातःगु दु – 'न च सो, न च अञ्ञो' प्रतीत्य समुत्पादया भाषां थुकियात धायेफु – 'संखारा पच्चया विञ्ञाणं', हानं 'भव पच्चया जाति'।

[89] थुगुहे खँया बारे मिलिन्द प्रश्न, ग्रन्थयू कनातःगु अनुसार नेपाल भाषां छापेजुयाच्वंगु स्वंग मिखाँ स्वयेगु न्हेक पुस्तकयू नं छुँ खँ तया तयागु दु।

https://dhamma.digital

अर्थात् – संस्कार (कर्म)द्वारा विज्ञान (प्रतिसन्धि विज्ञान), हानं भव (कर्म)या कारणं जाति (जन्म) जुइ। साधारण भाषां थुकियात पुनर्जन्म धाइ। मिलिन्द प्रश्न ग्रन्थय् थुगु खँया विषयय् विविध प्रकारं युक्ति विया उपमाद्वारा सम्झेयाका तःगु दु। यदि स्वया बिज्यागु इच्छा दःसा स्वया विज्यायेफु।

छगु खँ जिं न्यनागु दु कि – गुलिं गुलिं पण्डितय् अभिमानी, अज्ञानी व्यक्ति थःत बौद्ध धा धकाः धयाव अहंकार याइ, परन्तु पुनर्जन्मयात स्वीकार याइमखु। सत्ययागु खँ थ्वहे खः कि विना पुनर्जन्मयात स्वीकार मयासे सुं नं बौद्ध जुइ फइमखु। पुनर्जन्म अस्वीकार यात धायेव – बुद्ध, धर्म, सङ्घयात अस्वीकार यायेमाली। सिद्धार्थ गौतम बुद्धत्व प्राप्तिया चान्हेया प्रथम (पहर) यामय् प्रथम विद्या (जातिस्मरण ज्ञान), द्वितीय यामय् द्वितीय विद्या (च्युति उत्पत्ति ज्ञान) एवं तृतीय यामय् तृतीय विद्या (आश्रव क्षय ज्ञान) लाभ याये धुंकालिं बुद्ध जुल। थुगु कारणं बुद्ध 'विद्याचरणसम्पन्न'म्ह खः। पुनर्जन्मयात अस्वीकार यात धायेवं व उगु स्वंगू विद्यायात नं अस्वीकार यायेमाली। बुद्धद्वारा उपदेशित प्रथम उपदेश 'धर्मचक्र' प्रवर्तन सूत्रय् धयावन – (अयं मे अन्तिमा जाति नत्थिदानि पुनब्भवो) थ्व जिगु अन्तिम जन्म खः, आः जिगु मेगु जन्म जुइ मखुत। बुद्धया थुगु वाक्य नं निरर्थक जुया वनी हानं जन्म मजुल धाःसा वर्तमानहे सकसियां अन्तिमगु जन्म जुल।

गुण धर्मया पूर्णता साधनया माध्यम न्हेगू असंख्य कल्प मानसिक रूपं, गुंगू असंख्य कल्प वाक्द्वारा प्रार्थना याये धुंका लिपा जब मनुष्यत्व लाभ जुया, लिंग सम्पत्ति आदि च्यागू सम्पत्तिं युक्तम्ह समन्वित जुल। अथे जुसानं दिपंकर बुद्धयाके वर प्राप्त यानाव गौतम बोधिसत्त्व जुल। पुनर्जन्मया (अभाव) स्वीकार मयात धायेवं थ्व फुक्कं मिथ्या सिद्ध जुइ।

प्रज्ञा, श्रद्धा, हानं वीर्य प्रमुख भेदया कारणं बोधिसत्त्व स्वंगू प्रकारया दयाच्वन। 'प्रज्ञा प्रधान' बोधिसत्त्वया प्यंगू असंख्य छगू लाख कल्प, 'श्रद्धा प्रधान' बोधिसत्त्वया च्यागू असंख्य छगू लाख कल्प तक्क, अथेहे 'वीर्य प्रधान' बोधिसत्त्वया भिंखुगू असंख्य छगू लाख कल्प पारमिता अथवा गुणधर्मया साधना यायेमाःगु जुयाच्वन।

प्रत्येक बुद्ध जुइत प्रत्येक बोधिसत्त्वं निगू असंख्य छगू लाख कल्प पारमिता पूर्ण यायेमाःगु जुयाच्वन अतः पुनर्जन्मय् (पुनर्जन्मयात) अनास्था तल धायेवं थ्व फुक्कं झुठ प्रमाणित जुइ। थुगु प्रकारं बुद्धपिन्त अस्वीकार यायेमाली।

अग्रश्रावकयात छगू असंख्य छगू लाख कल्प तथा महाश्रावकयात छगू लाख कल्प पारमिता पूर्ण यायेमा। थ्व फुक्क पुनर्जन्म माने मयात धायेवं मिथ्या प्रमाणित जुइ। श्रावक सङ्घय् श्रोतापन्नयात आपा आपालं जन्म कायेमासा न्हेगू पटक काम लोकय् जन्म जुइ। सकृदागामीयात छगू पटक काम लोकय् उत्पन्न जुइमालि। अनागामीयात काम लोकय् वये मालीमखु। व उम्ह ब्रह्मलोकय् उत्पन्न जुइ थ्व थुगु शास्त्र युक्ति नं मिथ्या प्रमाणित जुइ। थुगु प्रकारं सङ्घपिन्त नं अस्वीकार यायेमाली। पुनर्जन्मयात अस्वीकारयात धायेवं शास्ताया नवांग शासनय् नं जातक अंगया बहिस्कार यानाव अष्टाङ्गिक बिधान यायेमाली। दीर्घ, मज्झिम, संयुक्त, अंगुत्तर, हानं खुद्दक निकायया सलंसः सूत्रमध्यय् तथा अभिधर्मया विभिन्न अंशेनं पुनर्जन्म – जातिस्मरण ज्ञान, हान च्युति उत्पत्तिया विषयय् गुगु कनातगु व उगु फुक्क सूत्रत एवं अभिधर्मय् कनातःगु फुक्कयात नं बहिष्कार यायेमाली।

बुद्धया मूल एवं प्रधान धर्म 'प्रतीत्य समुत्पाद' हानं प्यंगू आर्य सत्येस द्वितीय, तृतीय, तथा चतुर्थ आर्य सत्ययातन बहिष्कार याये माली। प्रतीत्य समुत्पाद सूत्रय् अतीत हानं भविष्ययागु जन्मयागु विषयय् कना तःगु दु। बुद्धं तच्वतं थाकुगु साधन बलं जन्म, जरा, व्याधि व मृत्यु आदि मुक्त जुइया निम्ति गुगु आर्य अष्टांगिकमार्गया आबिष्कार यात, व फुक्क सम्पूर्ण रूपं नष्ट जुया वनी। भिक्षु जुइगुया प्रयोजन बेकार जुया वनी। शील, समाधि हानं प्रज्ञा निरर्थक जुया वनी। दान प्रदान वा छुंहे नं पुण्य कर्म सम्पादन, एकदम ब्यर्थ जुया वनी। छाय् धाःसा पुनर्जन्म मंत धायेवं मृत्युया लिपा, पापी पुण्यवान फुक्क स्वाभाविक रूपं समस्त दुःखं मुक्ति प्राप्त जुया निर्वाण प्राप्त जुइ।

थुगु प्रकारं धर्मयात नं अस्वीकार यायेमाली थुकि जि चार्वाक्या लोकायतवादयापाखे न्ह्यचिले। चार्वाक्या अनुसार –

https://dhamma.digital

यावत् जीवेत् सुखं जीवेत् ऋणं कृत्वा घृतं पिवेत्।
भस्मी भूतस्य देहस्य पुनरागमनं कुतः?।।

तदर्थ – गुलि तक दिन जीवित जुया च्वनी त्यया कया नं घ्यो आदि त्वना आनन्दं जीवन यापन या। शरीरहे नष्ट जुया भष्म जुया वने धुर्स्येलि पुनर्जन्म गनं जुइ?

बौद्धशास्त्रय् नियत, हानं अनियतया भेदया आधारय् निगू प्रकारया मिथ्यादृष्टिया उल्लेख याना तःगु दु। उके मध्यय् नियत मिथ्यादृष्टि महान् दोषपूर्ण व हानं अत्यन्त दुःख दायक खः। थुकिया स्वंगू भाग – अहेतुक, अक्रिया एवं नास्तिक खः। प्राणिपिनिगु उत्पत्तिस कुशलाकुशल कर्मया रूप छुं हेतु दुगुमखु, थथे धकाः विश्वास यायेगु अहेतुक दृष्टि खः। जगतय् पाप, पुण्य धयागु छुं चीजमदु, थथे धकाः विश्वास यायेगु अक्रिया दृष्टि खः। हानं कुशलाकुशल कर्मया छुं फल मदु, थथे धकाः विश्वास यायेगुयात नास्तिक दृष्टि धकाः धाइ। नास्तिक दृष्टि १० प्रकारया दयाच्वन –

१. दुक्खिपिन्त दान वियाव छुं लाभ दइमखु।
२. निमन्त्रणा याना दान वियागुया फल मदु।
३. गुरूजन एवं शीलवान्, हानं सत्पुरूषयात दान बिइगु निरर्थक खः।
४. भिंगु मभिंगु कर्मया छुं फल मदु।
५. माँया सेवा यानागुया छुं लाभ मदु।
६. बौया सेवा यानागुया छुं लाभ मदु।
७. मृत्युयां लिपा पुनर्जन्म जुइ माली मखु।
८. थुगु लोक दुगु मखु। (परलोकवासीपिनिया निम्तिं)
९. स्वर्ग, नरक एवं अन्य विश्वादि परलोक दुगु मखु।
१०. थजापिं सुं श्रमण ब्राह्मण दुगु मखु, गुगु थःगु ज्ञानबलं परलोक खंका उकियागु प्रकाश याये फुपिं।

आः थन बौद्ध शास्त्रय् कना तःगु दु कि – मातृ, पितृहत्या, अर्हत हत्या, द्वेष चित्तया कारणं बुद्ध देहं रक्तपात यायेगु, सङ्घभेद, हानं मिथ्यादृष्टि, थ्व ६ गू महापाप अकुशल, गुरूकर्म हानं महापाप कर्म खः। थ्व ६ गू मध्यय् यदि सुं गुम्हेसिके छगूहे जक पाप दःसानं व उम्ह नरकय् वनेमाली।

थुकि मध्यय् – नियत मिथ्यादृष्टियात, थः मृत्यु मजूनिगु बखतय्हे त्याग याना त्वता छ्वये ज्यू। अथे त्वता मछ्वत धाःसा – गुगु ६ गू महापाप मध्यय् फुक्क सिवे नं महापापगु नियत मिथ्यादृष्टि धकाः धया तल। भगवान बुद्धं आज्ञा दयेका विज्यात –

'नाहं भिक्खवे अञ्ञं एक धम्मम्पि समनुपस्सामि, एवं महासावज्जं यदिदं भिक्खवे मिच्छादिट्ठिं, मिच्छादिट्ठि परमानि भिक्खवे वज्जानीति।'

भिक्षुपिं! मिथ्यादृष्टिया समान दोषपूर्ण मेगु धर्म मखं, अनिष्टकारी फुक्क धर्ममध्यय् मिथ्यादृष्टि फुक्कसिवे मभिंगु खः। सकल ज्ञानी सज्जनपिंसं विभज्जवादी तथागतयागु सम्यक्दृष्टि प्राप्त याना सकलें सकलें सुख शान्ति प्राप्त जुइमा।

।। समाप्त।।

https://dhamma.digital

श्री

नमो तस्स

विभज्ज वादिनो

महासमय सूत्र

थुगु तस्वीर महासमय सूत्र देशनायाना विज्यागु व
हानं थःहे निह्मजुया प्रश्नोत्तरयाना चोना विज्यागुख.

अनुवादक

भिक्षु प्रज्ञानन्द

https://dhamma.digital

महासमय सूत्र

प्रकाशकः
उपासक उपासिकापिं,
श्री शाक्यसिंह विहार।

बुद्ध सम्बत २५१५
विक्रम सम्बत २०२८

अनुवादक :
भिक्षु प्रज्ञानन्द

मुद्रकः
सुभाष प्रिन्टिङ्ग प्रेस,
नकबहिल।

https://dhamma.digital

प्राक् कथन

यथापि रूचिरं पुप्फं वण्णवन्तं सगन्धकं।
एवं सुभासिता वाचा सफला होति सकुब्बतो।।

तदर्थ – सुगन्धनं दुगु वर्णनं दुगु स्वाँ दइगुथें ल्हानागु अनुसारं ज्या याःम्हसिया सुभाषित खँ ख्यले दइ (सार जुइ)।

थुकि धयातगु खँ धात्थेंहे खः जितला तच्वतंहे विश्वास दु, गुलिं गुलिंसिनं म्हुगुं छगू धयाच्वनी, ज्यां मेगुहे याना च्वनी। अजाम्ह व्यक्तियात (मेमेपिंसंजा मस्यू) सज्जन वर्गपिंसंनिं विश्वास याइ मखु। अथे छायू धाःसा, उम्ह व्यक्तिं सुख शान्ति जुइगु ज्या मयागु जूयानितिं लिपा मभिंगु ज्याया फल पाके जुल धायेवं वइत हानि जुइ दुःख जुइ धकाहे खः। पापया फल धैगु आः थथें मखुसानं बुलुहुँ बुलुहुँ जुयावइगु जुयाच्वन। गथे दुरू न्ह्यानाखतं धौ जुइमखु, अथेहे।

थुगुहे प्रसंगयू – भगवान बुद्धया सदुपदेश बांलाक न्यने मलानिम्ह (मन्यनिम्ह) दाता छम्हेसिनं जिके प्रश्न न्यन – भन्ते! थौं कन्हे लोकजनपिनि लाक्व याम्हेसिया पाक्व जुयाच्वन। धर्म धर्म धकाः भापा स्वइतं दुःख बिइ मत्य धकाः शान्त जुयाच्वंपिनि झनहे जक दुःख, थ्व गथे?

अले जिं धया – लाक्व याम्हेसिया पाक्व जुइफइमखु। छायू धाःसा दुःखया पुसाहे पाप खः सुखया पुसा पुण्य खः। उकिं थम्हं गजा गजागु पुसा पित अजागुहे फल सइगु खः, अथेहे।

भगवान बुद्धं अनाथ पिण्डिक महाजनया बारे आज्ञाजुया बिज्यागु दु,

पापोपि पस्सति भद्रं, यावपापं न पच्चति।
यदा च पच्चति पापं, अथ पापो पापानि पस्सति।। धम्मपद ११९.

पापीतयू पापयागु फल मवतले पापंहे सुख जूगु सम्झे जुया च्वनी। जब पापयागु फल थ्यंकवइ अले लिपा वइत सुख जुइ मखुत।

भद्रोपि पस्सति पापं याव भद्रं न पच्चति।
यदा च पच्चति भद्रं, अथ भद्रो भद्रानि पस्सति।।

पुण्ययागु फल मवतले जक पुण्ययापिन्त दुःख जुइ, जब पुण्यया फल थ्यंकवइ, अले लिपा वइत दुःख जुइमखु।

थथे धकाः सिइका थुइका बांलाक विश्वासयाना च्वंपिं सज्जनवर्गपिंसं पुण्य सञ्चय यायेगुयात लिचिला मच्वं, न्ह्यचिलाहे वनाच्वंगु दु।

आः थ्व किताब छापेयाकागुलिनं सब्बदानं धम्मदानं जिनाति धयातगु पुण्यकार्ये सहभागी जुइयानितिं सश्रद्धा पूर्वक दातापिंसं चन्दा तया बिज्यागु दीगु खः।

संसारयू मेगु यंकेगु छुं मदु। (जिके लुमंशेव बुढा बुढिपिंसं धागु खँ न्हापा झीथायूहे थापाथली दरवार दयेकूगुयात जङ्गबहादुर जुजुया साबहे बांलाताया सकसिकें न्यनिगु हँ, थ्व दरवार गथेच्वं धकाः। अले सकसिनं बांला बांला धकाः तारिफि याइगु हँ। लिपा हानं सादु छम्हसिकेनं अथेहे न्यंगु अवस्थायू अले व सादुं धालहँ – दरवारजा साबहे बांला महाराज! तर मिखा तिसिबले थ्व दरवार खनेदइमखु) थ्व धागुया अर्थजा बुझेजुलहे जुइ।

थ्व धागु खँ धात्थेंनं खः थुगु लोकेनं परलोकेनं सुखशान्ति बिइगु धर्म छगूजक दु। धयातःगुनं दु धम्मो तिलोक सरणो परमो रसानं थथे धकाः सिइका थुगु ग्रन्थ छापे याकागुली चन्दातया बिज्यापिं दिपिं

https://dhamma.digital

दातापिनि सकलयां दिवंगत ज्ञातिपिं सदा सुखशान्ति प्राप्त जुइमा दुःख भयादि कष्ट छुं मजुइमा अन्तिमय् निर्वाण तकनं प्राप्त जुइमा धैगु कामना याःगु खः।

हानं थ्वहे पुण्यया प्रभावं विश्वय् सकसिनं सम्यक्दृष्टि रूपी प्रज्ञा प्रदीप च्याका, मिथ्यादृष्टि अन्धकारयात मदयेका छ्वये फयेमा धैगुनं कामना याःगु जुयाच्वन। थथे धकाः भीसं प्रार्थना यायेमागु नं खः, प्रार्थना याःगुनं उत्तम जू। छाय् धाःसा भगवान बुद्धयागु सदुपदेश, धर्म दानया पुण्य चिकिधंगु मखु, अनन्त पुण्य दुगु जुयाच्वन। चाहे थम्हं सेका सिका तयागु त्रिपिटक धर्मदेशना याःगुहे जुइमा। चाहे त्रिपिटक सेका सिइकातःपिन्त प्रार्थना याना धर्मदेशना याकुगुहे जुइमा। हानं त्रिपिटक ग्रन्थ छापेयाका प्रदान यासानं थुकियात धर्मदानहे धाइगु जुयाच्वन।

आः छगू खँ जिं थ्व थुगु ग्रन्थ अनुवाद यानागु खः। तर जिं अनुवाद मात्र यानागु धायेमाल, थुकि संशोधन कार्यजा आयुष्मान सुदर्शन खः।

पाठक वर्गपिन्त जिं धायेमाथें मताया। जिं नेपालय् छापेयाकागु सफुत मध्यय् आपायाना आयुष्मान सुदर्शनयागु कलम संकामतगु सफु खने दइमखु। तसर्थ वसपोलयागु कृतज्ञ गुणयात दुनुगलंनिसें सहश्र धन्यवाद दु। आयुष्मान ज्ञानपुर्णिकया पाखेंनं थुकि सहयोग प्राप्त जूगु दु धन्यवाद।

हानं थ्व ग्रन्थ छापेयाकेत अनेक सरसल्लाह बिया जाँच बुझ याना ग्वाहालि ब्यूम्ह उत्तरनरसिंह वैद्य खः (नेपाल दिव्यौषध भवन, नरदेवी) अनयातनं धन्यवाद दु।

अले हानं थुगु सफु छापेयायेगुली भतीचाहे अलसि मचासे बांलाक ध्यानतया कोसिसयाना बांलाकनं इलय् लाकनं सिधेका ब्यूगु जूयानितिं सुभाष प्रिन्टिङ्ग प्रेसयातनं आपालं धन्यवाद दु।

अस्तु।

अनुवादक

Dhamma.Digital

https://dhamma.digital

महासमय सूत्र निस्सय

निदान

भवतु सब्ब मङ्गलं।

प्रतिदिन पाठयायेगु इच्छा दुपिं पाठकवर्गपिनि

थ्व ग्रन्थय् छापे जुयाच्वंगु महासमय सूत्रयात, जिमिसं पालि भाषा मसः मस्यू धकाः मब्वंसे च्वना बिज्यायेगु मखु। पद व्यञ्जन स्यूपि बांलाक पाठयाये सःपिंथाय् वना स्यना कायेगु। अले न्हिं निको वा छक्व जक जूसानं बांलाक ध्यानतया ब्वनेगु पाठयायेगुयात उद्योगाभ्यास याना यंकेगु। अथे अभ्यास याना यंकल धायेव तिक्ष्ण बुद्धिदुपिं जुल धाःसा लच्छि निलाया भित्रेहे फुक्क कण्ठष्ट जुया उकियागु भावार्थन बुझे जुया सियावइ।

मन्दबुद्धिपिं जुल धाःसानं, स्वला, प्यलाया भित्रेहे थम्हं पाठ यानातयागु फुक्क कण्ठष्ट जुया उकियागु भावार्थनं बुझे जुयावइ। पाठकवर्गपिंसं (परित्राण) महासमय सूत्र पाठ यायेगुयात आलश्य जुया दिक्क चाये मज्यू।

अले हानं महासमय सूत्र धयागु केवल थ्व सफुती छापेजुयाच्वंगु मात्र मखुनि मेमेगुनं दनि सम्मापरिब्बाजनीय सूत्र, पुराभेद सूत्र, कलह विवाद सूत्र, चूलब्यूह सूत्र, महाव्यूह सूत्र, तुवट्टक सूत्र, जम्मा खुपु महासमय सूत्रयातनं स्वाका कना बिज्यागु जुयाच्वन।[90]

मेगु खँ खः, आपालं सज्जनवर्गपिंसं ब्वना पाठयानाच्वंगु थ्व महासमय सूत्र भगवान बुद्धं देशनायाना बिज्यागु देवतानं चित्तकल्लता जननत्तं देव ब्रम्हापिनिगु चित्त नायिसे च्वंका सुखानन्द जुइकेयानितिं प्रथम न्हापालाक परिकर्म हिसाबं, भिक्षु परिषद व ब्रम्हादि देव परिषदपिन्त मित्रता सम्बन्ध दयूकेगुयात कना बिज्यागु खः। अले हानं आपालं ब्रम्हादि देवतापिं भवदुःखं मुक्त जुया वनिगुपाखे यातनं विचाः याना स्वया बिज्याना व ब्रम्हादि देवतापिनिगु चरित्रयात ल्वेक ल्वेक खुपू सूत्रत भाग, भाग थला कना बिज्यागु जुयाच्वन। तद्यथा –

१. रागचरित्र अधिकपिं देव ब्रम्हापिन्त सम्मापरिब्बाजनीय सूत्र,
२. दोसचरित्र अधिकपिं देव ब्रम्हापिन्त कलह विवाद सूत्र,
३. मोहचरित्र अधिकपिं देव ब्रम्हापिन्त महाब्यूह सूत्र,
४. वितर्कचरित्र अधिकपिं देव ब्रम्हापिन्त चूलब्यूह सूत्र,
५. सद्धाचरित्र अधिकपिं देव ब्रम्हापिन्त तुवट्टक सूत्र,
६. बुद्धिचरित्र अधिकपिं देव ब्रम्हापिन्त पुराभेद सूत्र,

थुगु रूपं धर्मदेशना याना बिज्यागु जूयानितिं छपू, छपू सूत्र कना बिज्यागुया अवसानय् देव, ब्रम्हापिं अरहन्त जूपिं छगू छगू कोटि दयाच्वन। सोतापत्ति, सकदागामी, अनागामी जूपिं देव ब्रम्हापिंजा ल्याखहे दुगु मदु धकाः कनातल।

अथेया कारणय् भीसनं थःथपिनिगु चरित्रानुसारं विचा याना परमोत्तम जुयाच्वंगु थ्व महासमय सूत्र खुपू मध्यय् थपिन्त प्रसन्नगु ल्व ल्वगु सूत्रयात पाठ यायेगु उद्योगाभ्यास याना यंकेगु उत्तम जू।

देव ब्रम्हापिनिगु नां जक (नाममात्र) दयाच्वंगु मूल महासमय सूत्रयात ध्यानतया ब्वना पाठ जक यात धाःसानं देवतापिनि प्रिय जुइ, प्रसन्नता पूर्वक रक्षायाइगु जुयाच्वन धासेंलि, गुपिंखः ब्रम्हादि देवतापिं कोटानकोटि तरेजुया वनाच्वंगु तथा सत्वप्राणिपिन्त अत्यन्त हित सुख कल्याण कारकगु महोत्तमगु सम्मापरिब्बाजनीय सूत्रादि महासमय सूत्र खूपू फुक्कंहे फयां फक्को प्रतिदिन बढेयायां पाठ यायेगुयात उद्योगाभ्यास याना यंकल धाःसा उकियागु महानिसंसफल आपालं पुण्य प्राप्त मजुइला? हानं भगवान बुद्धयागु परमोत्तमगु धर्मयातनं खना सिया

[90] आयात थुगु सफुती महासमय सूत्र थुलिनिं तया बिया, बाकि मेगु लिपा दहेदनि।

https://dhamma.digital

बुझेजुया वइगु जुयाच्वन। देवतापिंसंजा अवश्यमेव झनहे यइ, प्रियजुइ, प्रसन्नता पूर्वक रक्षायाइ धैगु निश्चय नं विश्वास याना दिसँ, बिज्याहुँ।

थुगु सूत्र पाठयाइपिं पाठक वर्गपिंसं पालन यायेमागु नियम

उपासकोपासिकापिंसं जूसा पञ्चशील अष्टशीलादि पालन यायेमा। प्रव्रजितपिं जुल धाःसा थःपिनिगु शील शिक्षापदयात बांलाक अनुस्मरण याना लुमंकेमा। थुगु रूपं प्रथम आरम्भयू शीलयात लुमंकल धायेव शीलानुस्मृतिनं जुइ। हानं पूर्णमजूगु शील दयाच्वंसानं पूर्ण यायेगु कोशिस यायेमा। गुगु शीलं पूर्ण जुयाच्वंम्ह व्यक्ति पाठयागु (धर्मदेशना) शब्द न्यनिपिन्तनं धर्मश्रवण मङ्गल जुइ।

भगवान बुद्धं आज्ञा जुया बिज्यागु दु –

धम्मो हवे रक्खति धम्मचारि, धम्मो सुचिण्णो सुखमावहाति।
एसानिसंसो धम्मे सुचिण्णे, न दुग्गतिं गच्छति धम्मचारी।।
धम्मो हवे रक्खति धम्मचारी, छत्तं महन्तं यथा वस्सकाले।
एसानिसंसो धम्मे सुचिण्णे, न दुग्गतिं गच्छति धम्मचारी।।

भावार्थ – धर्म धयागुलिं धर्मचारीपिन्त सदा रक्षायाई। धर्माचरणद्वारा सदा सुखशान्ति प्राप्तजुइ। सुचरित्र धर्मया आनिसंस महोत्फल थ्वहे खः। धर्मचारीपिं दुर्गति पतन जुइमखु। गथे वर्षाकालयू तःधंगु छत्रं (कुसां) रक्षा याइगु खः अथेहे धर्म नं धर्मचारीपिन्त सदा सुखशान्ति पूर्वक रक्षा याना तइ।

Dhamma.Digital

https://dhamma.digital

नमो तस्स विभज्जवादिनो

महासमय सूत्र पालि

एवं मे सुतं, एकं समयं भगवा सक्केसु विहरति कपिलवत्थुस्मिं महावने महता भिक्खुसङ्घेन सद्धिं पञ्चमत्तेहि भिक्खुसतेहि सब्बेहेव अरहन्तेहिह दसहि च लोकधातूहि देवता येभुय्येन सन्निपतिता होन्ति भगवन्तं दस्सनाय भिक्खुसङ्घञ्च।

अथ खो चतुन्नं सुद्धावासकायिकानं देवानं एतदहोसि – "अयं खो भगवा सक्केसु विहरति कपिलवत्थुस्मिं महावने महता भिक्खुसङ्घेन सद्धिं पञ्चमत्तेहि भिक्खुसतेहि सब्बेहेव अरहन्तेहि दसहि च लोकधातूहि देवता येभुय्येन सन्निपतिता होन्ति भगवन्तं दस्सनाय भिक्खुसङ्घञ्च। यन्नून मयम्पि येन भगवा तेनुपसङ्कमेय्याम। उपसङ्कमित्वा भगवतो सन्तिके पच्चेकगाथं भासेय्यामा"ति।

अथ खो ता देवता सेय्यथापि नाम बलवा पुरिसो समिञ्जितं वा बाहं पसारेय्य पसारितं वा बाहं समिञ्जेय्य, एवमेव सुद्धावासेसु देवेसु अन्तरहिता भगवतो पुरतो पातुरहेसुं। अथ खो ता देवता भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं अट्ठंसु। एकमन्तं ठिता खो एका देवता भगवतो सन्तिके इमं गाथं अभासि –

महासमयो पवनस्मिं देवकाया समागता।
आगतम्ह इमं धम्मसमयं दक्खिताये अपराजितसङ्घ'न्ति।।१।।

अथ खो अपरा देवता भगवतो सन्तिके इमं गाथं अभासि –

तत्र भिक्खवो समादहंसु चित्तमत्तनो उजुकमकंसु।
सारथीव नेत्तानि गहेत्वा इन्द्रियानि रक्खन्ति पण्डिता'ति।।२।।

अथ खो अपरा देवता भगवतो सन्तिके इमं गाथं अभासि –

छेत्वा खीलं छेत्वा पलिघं इन्दखीलं ऊहच्चमनेजा।
ते चरन्ति सुद्धा विमला चक्खुमता सुदन्ता सुसुनागा'ति।।३।।

अथ खो अपरा देवता भगवतो सन्तिके इमं गाथं अभासि –

येकेचि बुद्धं सरणं गतासे न ते गमिस्सन्ति अपायं।
पहाय मानुसं देहं देवकायं परिपूरेस्सन्ती'ति।।४।।

देवता सन्निपात

अथ खो भगवा भिक्खु आमन्तेसि – "येभुय्येन, भिक्खवे, दससु लोकधातूसु देवता सन्नीपतिता होन्ति, तथागतं दस्सनाय भिक्खुसङ्घञ्च।

https://dhamma.digital

येपि ते, भिक्खवे, अहेसुं अतीतमद्धानं अरहन्तो सम्मासम्बुद्धा तेसम्पि भवगन्तानं एतपरमा येव देवता सन्निपतिता अहेसुं सेय्यथापि मय्हं एतरहि। येपि ते, भिक्खवे, भविस्सन्ति अनागतमद्धानं अरहन्तो सम्मासम्बुद्धा तेसम्पि भगवन्तानं एतपरमायेव देवता सन्निपतिता भविस्सन्ति सेय्यथापि मय्हं एतरहि। आचिक्खिस्सामि, भिक्खवे, देवकायानं नामानि कित्तयिस्सामि, भिक्खवे, देवकायानं नामानि देसिस्सामि, भिक्खवे, देवकायानं नामानि। तं सुणाथ, साधुकं मनसिकरोथ, भासिस्सामी'ति। 'एवं, भन्ते'ति खो ते भिक्खु भगवतो पच्चस्सोसुं। भगवा एतदवोच –

सिलोकमनुकस्सामि, यत्थ भुम्मा तदस्सिता।
ये सिता गिरिगब्भारं पहितत्ता समाहिता।।५।।

पुथूसीहाव सल्लीना लोमहंसाभिसम्भुनो।
ओदातमनसा सुद्धा विप्पसन्नमनाविला।।६।।

भिय्यो पञ्चसते ञत्वा वने कापिलवत्थवे।
ततो आमन्तयी सत्था सावके सासने रते।।७।।

देवकाया अभिक्कन्ता ते विजानाथ भिक्खवो।
ते च आतप्पमकरूं सुत्वा बुद्धस्स सासनं।।८।।

तेसं पातुरहु ञाणं अमनुस्सानदस्सनं।
अप्पेके सतमद्दक्खुं सहस्सं अथ सत्ततिं।।९।।

सतं एके सहस्सानं अमनुस्सानमद्दसुं।
अप्पेकेनन्तमद्दक्खुं दिसा सब्बा फुटा अहुं।।१०।।

तञ्च सब्बं अभिञ्ञाय, ववक्खित्वान चक्खुमा।
ततो आमन्तयी सत्था, सावके सासने रते।।११।।

देवकाया अभिक्कन्ता ते विजानाथ भिक्खवो।
ये वोहं कित्तयिस्सामि गिराहि अनुपुब्बसो।।१२।।

सत्तसहस्सा ते यक्खा भुम्मा कापिलवत्थवा।
इद्धिमन्तो जुतिमन्तो वण्णवन्तो यसस्सिनो।
मोदमाना अभिक्कामुं भिक्खूनं समितिं वनं।।१३।।

छसहस्सा हेमवता यक्खा नानत्तवण्णिनो।
इद्धिमन्तो जुतिमन्तो वण्णवन्तो यसस्सिनो।
मोदमाना अभिक्कामुं भिक्खूनं समितिं वनं।।१४।।

https://dhamma.digital

सातागिरा तिसहस्सा यक्खा नानत्तवण्णिनो।
इद्धिमन्तो जुतिमन्तो वण्णवन्तो यसस्सिनो।
मोदमाना अभिक्कामुं भिक्खूनं समितिं वनं।।१५।।

इच्चेते सोलससहस्सा यक्खा नानत्तवण्णिनो।
इद्धिमन्तो जुतिमन्तो वण्णवन्तो यसस्सिनो।
मोदमाना अभिक्कामुं भिक्खूनं समितिं वनं।।१६।।

वेस्सामित्ता पञ्चसता यक्खा नानत्तवण्णिनो।
इद्धिमन्तो जुतिमन्तो वण्णवन्तो यसस्सिनो।
मोदमाना अभिक्कामुं भिक्खूनं समितिं वनं।।१७।।

कुम्भीरो राजगहिको वेपुल्लस्स निवेसनं।
भिय्यो नं सतसहस्सं यक्खानं पयिरूपासति।
कुम्भीरो राजगहिको सोपाग समितिं वनं।।१८।।

पुरिमञ्च दिसं राजा धतरट्ठो तं पसासति।
गन्धब्बानं अधिपति महाराजा यसस्सि सो।।१९।।

पुत्तापि तस्स बहवो इन्दनामा महब्बला।
इद्धिमन्तो जुतिमन्तो वण्णवन्तो यसस्सिनो।
मोदमाना अभिक्कामुं भिक्खूनं समितिं वनं।।२०।।

दक्खिणं च दिसं राजा विरूल्हो तं पसासति।
कुम्भण्डानं अधिपति महाराजा यसस्सि सो।।२१।।

पुत्तापि तस्स बहवो इन्दनामा महब्बला।
इद्धिमन्तो जुतिमन्तो वण्णवन्तो यसस्सिनो।
मोदमाना अभिक्कामुं भिक्खूनं समितिं वनं।।२२।।

पच्छिमञ्च दिसं राजा विरूपक्खो तं पसासति।
नागानं च अधिपति महाराजा यसस्सि सो।।२३।।

पुत्तापि तस्स बहवो इन्दनामा महब्बला।
इद्धिमन्तो जुतिमन्तो वण्णवन्तो यसस्सिनो।
मोदमाना अभिक्कामुं भिक्खूनं समितिं वनं।।२४।।

उत्तरञ्च दिसं राजा कुवेरो तं पसासति।
यक्खानं च अधिपति महाराजा यसस्सि सो।।२५।।

https://dhamma.digital

पुत्तापि तस्स बहवो इन्दनामा महब्बला।
इद्धिमन्तो जुतिमन्तो वण्णवन्तो यसस्सिनो।
मोदमाना अभिक्कामुं भिक्खूनं समितिं वनं।।२६।।

पुरिमं दिसं धतरट्ठो दक्खिणेन विरूल्हको।
पच्छिमेन विरूपक्खो कुवेरो उत्तरं दिसं।।२७।।

चत्तारो ते महाराजा समन्ता चतुरो दिसा।
ददल्लमाना अट्ठंसु वने कापिलवत्थवे।।२८।।

तेसं मायाविनो दासा आगुं वञ्चनिका सठा।
माया कुटेण्डु वेटेण्डु विटुच्च विटुडो सह।।२९।।

चन्दनो कामसेट्ठो च किन्निघण्डु निघण्डु च।
पनादो ओपमञ्ञो च देवसूतो च मातलि।।३०।।

चित्तसेनो च गन्धब्बो नलोराजा जनेसभो।
आगुं पञ्चसिखो चेव तिम्बरू सुरियवच्चसा।।३१।।

एते चञ्ञे च राजानो गन्धब्बा सह राजुभि।
मोदमाना अभिक्कामुं भिक्खूनं समितिं वनं।।३२।।

अथागुं नागसा नागा वेसाला सहतच्छका।
कम्बलस्सतरा आगुं पायागा सह ञातिभि।।३३।।

यामुना धतरट्ठा च आगुं नागा यसस्सिनो।
एरावणो महानागो सोपाग समितिं वनं।।३४।।

ये नागराजे सहसा हरन्ति दिब्बा दिजा पक्खि विसुद्धचक्खू।
वेहासया ते वनमज्झपत्ता चित्रा सुपण्णा इति तेसं नामानि।।३५।।

अभयं तदा नागराजानमासि सुपण्णतो खेममकासि बुद्धो।
सण्हाहि वाचाहि उपव्हयन्ता नागा सुपण्णा सरणमकंसु बुद्धं।
जिता वजिरहत्थेन समुद्दं असुरासिता।
भातरो वासवस्सेते इद्धिमन्तो यसस्सिनो।।३६।।

कालकञ्जा महाभिंसा असुरा दानवेघसा।
वेपचित्ति सुचित्ति च पहारादो नमुची सह।।३७।।

https://dhamma.digital

सतं च बलिपुत्तानं सब्बे वेरोचनामका।
सन्नय्हित्वा बलिसेनं राहुभद्दमुपागमुं।
समयोदानि भद्दन्ते भिक्खूनं समितिं वनं।।३८।।

आपो च देवा पथवी च तेजो वायो तदागमुं
वरूणा वारूणा देवा सोमो च यससा सह
मेत्ता करूणा कायिका आगुं देवा यसस्सिनो।।३९।।

दसेते दसधा काया सब्बे नानत्तवण्णिनो
इद्धिमन्तो जुतिमन्तो वण्णवन्तो यसस्सिनो
मोदमाना अभिक्कामुं भिक्खूनं समितिं वनं।।४०।।

वेण्हू च देवा सहलि च असमा च दुवे यमा।
चन्दस्सूपनिसा देवा चन्दमागुं पुरक्खत्वा।।४१।।

सूरियस्सूपनिसा देवा सूरियमागुं पुरक्खत्वा।
नक्खत्तानि पुरक्खत्वा आगुं मन्दवलाहका।
वसूनं वासवो सेट्ठो सक्कोपाग पुरिन्ददो।।४२।।

दसेते दसधा काया सब्बे नानत्तवण्णिनो।
इद्धिमन्तो जुतिमन्तो वण्णवन्तो यसस्सिनो।
मोदमाना अभिक्कामुं भिक्खूनं समितिं वनं।।४३।।

अथागुं सहभू देवा जलमग्गिसिखारिव।
अरिट्ठका च रोजा च, उमापुप्फनिभासिनो।।४४।।

वरूणा सहधम्मा च अच्चुता च अनेजका।
सूलेय्यरूचिरा आगुं आगुं वासवनेसिनो।।४५।।

दसेते दसधा काया सब्बे नानत्तवण्णिनो।
इद्धिमन्तो जुतिमन्तो वण्णवन्तो यसस्सिनो।
मोदमाना अभिक्कामुं भिक्खूनं समितिं वनं।।४६।।

समाना महासमाना मानुसा मानुसुत्तमा।
खिड्डा पदूसिका आगुं आगुं मनोपदूसिका।।४७।।

अथागुं हरयो देवा ये च लोहितवासिनो।
पारगा महापारगा आगुं देवा यसस्सिनो।।४८।।

https://dhamma.digital

दसेते दसधा काया सब्बे नानत्तवण्णिनो।
इद्धिमन्तो जुतिमन्तो वण्णवन्तो यसस्सिनो।
मोदमाना अभिक्कामुं भिक्खूनं समितिं वनं।।४९।।

सुक्का करूम्हा अरूणा आगुं वेघनसा सह।
ओदातगह्या पामोक्खा आगुं देवा विचक्खणा।।४०।।

सदा मत्ता हारगजा मिस्सका च यसस्सिनो।
थनयं आग पज्जुन्नो यो दिसा अभिवस्सति।।५१।।

दसेते दसधा काया सब्बे नानत्तवण्णिनो।
इद्धिमन्तो जुतिमन्तो वण्णवन्तो यसस्सिनो।
मोदमाना अभिक्कामुं भिक्खूनं समितिं वनं।।५२।।

खेमिया तुसिता यामा कट्ठका च यसस्सिनो।
लम्बीतका लामसेट्ठा जोतिनामा च आसवा।
निम्मानरतिनो आगुं अथागुं परनिम्मिता।।५३।।

दसेते दसधा काया सब्बे नानत्तवण्णिनो।
इद्धिमन्तो जुतिमन्तो वण्णवन्तो यसस्सिनो।
मोदमाना अभिक्कामुं भिक्खूनं समितिं वनं।।५४।।

सट्ठेते देवनिकाया सब्बे नानत्तवण्णिनो।
नामन्वयेन आगच्छुं ये चञ्ञे सदिसा सह।।५५।।

पवुत्थजातिमखिलं ओघतिण्णमनासवं।
दक्खेमोघतरं नागं चन्दंव असितातिगं।।५६।।

सुबह्मा परमत्तो च पुत्ता इद्धिमतो सह।
सनङ्कुमारो तिस्सो च सोपाग समितिं वनं।।५७।।

सहस्सं बह्मलोकानं महाबह्माभि तिट्ठति।
उपपन्नो जुतिमन्तो भिस्मा कायो यसस्सि सो।।५८।।

दसेत्थ इस्सरा आगुं पच्चेकवसवत्तिनो।
तेसञ्च मज्झतो आग हारितो परिवारितो।।५९।।

ते च सब्बे अभिक्कन्ते सइन्दे देवे सबह्मके।
मारसेना अभिक्कामुं पस्स कण्हस्स मन्दियं।।६०।।

https://dhamma.digital

एथ गण्हथ बन्धथ रागेन बन्धमत्थुवो।
समन्ता परिवारेथ मा वो मुञ्चित्थ कोचि नं।।६१।।

इति तत्थ महासेनो कण्हसेनं अपेसयि।
पाणिना तलमाहच्च सरं कत्वानं भेरवं।।६२।।

यथा पावुस्सको मेघो थनयन्तो सविज्जुको।
तदा सो पच्चुदावत्ति संकुद्धो असयंवसी।।६३।।

तञ्च सब्बं अभिञ्ञाय ववत्थित्वान चक्खुमा।
ततो आमन्तयी सत्था सावके सासने रते।।६४।।

मारसेना अभिक्कन्ता ते विजानाथ भिक्खवो।
ते च आतप्पमकरूं सुत्वा बुद्धस्स सासनं।।६५।।

वीतरागेहि पक्कामुं तेसं लोमापि इञ्जयुं।
सब्बे विजितसंगामा भयातीता यसस्सिनो।
मोदन्ति सह भूतेहि सावका ते जनेसुताति।।६६।।

महासमयसुत्तं निट्ठितं।

Dhamma.Digital

https://dhamma.digital

नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स

समन्ता चक्कवालेसु अत्रागच्छन्तु देवता।
सद्धम्मं मुनिराजस्स सुणन्तु सग्गमोक्खदं।
धम्मस्सवन कालो अयं भदन्ता।।

तदर्थ – समन्ता चक्कवालेसु – छचाखेरं दयाच्वंगु भिदोगु लोकधातु चक्रवालय् वास याना च्वंपि, देवता – आपालं ब्रम्हादि देवतापिं, अत्र – थन महोत्तमगु महासमय सूत्र पाठयाना च्वनागु थासय् पाखे, आगच्छन्तु – वयेमाल (बिज्यायेमाल), मुनिराजस्स – मुनिराज जुया बिज्याम्ह तथागतया, सग्गमोक्खदं – देव, मनुष्ययागु दिव्य सम्पत्ति तथा मोक्ष निर्वाण सुख सम्पत्ति प्राप्त जुइगु(थ्यंके फुगु), सद्धम्मं – भय अन्तराय उपद्रव शान्त जुइगु परमोत्तमगु प्रशंसनीयगु परियत्ति धर्मस्कन्ध महासमय सूत्र देशना यात, सुणन्तु – सहर्ष प्रसन्नता पूर्वक न्यनेमाल (न्यना बिज्याये माल), अयं कालो – थ्व थुगु काल समय, नर नारी सत्वपिनिगु अनेक कोलाहल शब्द मदुगु निशब्द शुन्य शान्तगु काल खः, धम्मस्सवणकालो – बांलाक सुशोभायमानं प्रबन्ध याना धर्म सभा मण्डप छायेपा तःगु थासय् शान्तपूर्वक धर्म श्रवण यायेगु काल जुयाच्वन।

भन्ते! थुगु महासमय सूत्र तथागत याथाय् जिं थथे न्यना –

छगू समयय् तथागत सक्क जनपदय् कपिलवस्तु महानगरया समीपय् हिमालय महावनय् न्यासम्ह अरहन्त भिक्षुसङ्घ सहित बिज्यानाच्वन। उगुहे थासय् दस सहश्र चक्रवाल लोकधातुं वयाच्वपिं आपालं देव ब्रम्हापिं, तथागतयातनं भिक्षुसङ्घपिन्तनं दर्शनार्थ समागम जूवयाच्वन।

उगुहे अवस्थाय् सुद्धावास भूवनय् च्वनाच्वंपिं ब्रम्हापिं प्यम्हेसिया थुगु रूपं मनय् चिन्तना जुल, भगवान बुद्ध सक्क जनपदय् कपिलवस्तु महानगरया समीपय् हिमालय महावनय् अरहन्त न्यास भिक्षुसङ्घपिं नापं बिज्यानाच्वन। दस सहश्र लोकधातु चक्रवालय् च्वंपिं आपालं ब्रम्हादि देवतापिंसं तथागत यातनं भिक्षुसङ्घपिन्तनं दर्शनार्थ समागम जूवयाच्वन। उगुथासे भिपिनं उपस्थित जूवनाव तथागतया समीपय् च्वना अलग्ग, अलग्ग म्हतिं म्हतिं छगू छगू गाथा ब्वनेदत धाःसा अति उत्तम जुइ। थथे धकाः मनय् चिन्तना यायेधुंका व इपिं प्यम्ह ब्रम्हापिं (उपमा तल धाःसा बलवानम्ह पुरूषं केकुंकातःगु लप्पायात चतक्क तप्यंकीगु थेंतुं) सुद्धावास भुवनं अन्तर धान जुया तथागतया समीपय् प्रकट जूवगु जुल। अले अन प्रकट जुइधुंका तथागतयात वन्दना प्रणाम् यानाव थःपिन्त योग्य योग्यतागु थासय् च्वन।

अले पूर्वपाखे यागु चक्रवाल पर्वत च्वकाय् अवतरण जूवम्ह छम्ह ब्रम्हां तथागतया न्ह्यःने थुगु गाथा ब्वना बिन्तियात –

महासमयो पवनस्मिं देवकाया समागता
आगतम्ह इमं धम्मसमयं दक्खिताये अपराजितसङ्घन्ति।

भावार्थ – भगवान तथागत! थौं थुगु महावनय् आपालं देव ब्रम्हापिं मूवयाच्वन। थौंहेतिनि स्वम्ह मारत (अभिसंखार मार, देवपुत्र मार, किलेश मार) नापं युद्ध याना त्याका बिज्यापिं, सुछम्ह मार शत्रुतयूसंनं जितेयाये मफुगु थासय् थ्यंका बिज्यापिं, न्यासम्ह अरहन्त अपराजित भिक्षुसङ्घपिन्त दर्शनार्थ आपालं देव ब्रम्हापिं समागम जूवयाच्वन। अथेहे जिपिनं भिक्षुसङ्घपिन्त दर्शनार्थ थुगु धर्मश्रवन मण्डपय् सहर्ष पूर्वक प्रसन्न चित्तयाना वयाच्वना। अनंलि हानं मेम्ह निम्हम्ह ब्रम्हा दक्षिण चक्रवाल पर्वत च्वकाय् अवतरण जूवम्हसें थुगु गाथा ब्वना बिन्तियात –

https://dhamma.digital

तत्र भिक्खवो समादहंसु चित्तमत्तनो उजुकमकंसु
सारथीव नेत्तानि गहेत्वा इन्द्रियानि रक्खन्ति पण्डिता'ति।

भावार्थ – भगवान तथागत! थ्व थुगु समागम जूवयाच्वंगु थासय् न्यासम्ह अरहन्त भिक्षुपिं थथःगु चित्तयात शान्त दान्त पूर्वक स्थीरयाना बिज्यानाच्वन। थःथपिनिगु चित्तयात तप्यंक तया सिंद्धव सल जोतेयानातःगु रथयात हाकेयाइम्ह सारथिं लगामयात छ्वासुक नं मखु, ताने जुइकनं मखु थिकरूपं तया तइगु थेंतु, चक्खु इन्द्रियादियात रक्षायाना बिज्यापिं क्लेश मारत द्वाहाँ वये मफेक बांलाक स्मृति तया च्वना बिज्यापिं न्यासम्ह अरहन्तपिन्त दर्शनार्थ थुगु धर्मश्रवण सभा मण्डपय् जिपिनं सहर्ष पूर्वक प्रसन्न चित्तयाना वयाच्वना।

हानं मेम्ह स्वम्हम्ह ब्रम्हा पश्चिम चक्रवाल पर्वत च्वकाय् अवतरण जूवम्हसें थुगु गाथा ब्वना बिन्तियात।

छेत्वा खीलं छेत्वा पलिघं इन्दखीलं ऊहच्चमनेजा
ते चरन्ति सुद्धा विमला चक्खुमता सुदन्ता सुसुनागा'ति।

भावार्थ – भगवान शास्ता! पञ्च चक्षु बुद्ध चक्षु, धर्म चक्षु, समन्त चक्षु, आणा चक्षु, दिब्ब चक्षु धारण याना बिज्याम्ह छलपोलं इमित बांलाक दमन याना तया बिज्यागु लिं इपिं वैश क्यातुपिं आपालं शान्तदान्त जुयाच्वन। व इपिं अरहन्त पुद्गलपिं राग, दोस, मोह धयागु (क्वातुक तानातःगु ख्वताकी) क्लेश मलयात मार्ग प्यंगुलिं हानापं लिना, त्वाल्हाना व चित्तयात कम्प जुइगु तृष्णा, लोभ मदेधुंकुपिं, परिशुद्ध पवित्र निर्मल जुया बिज्यापिं अरहन्त पुद्गलपिन्त, दर्शनार्थ थ्व थुगु धर्मश्रवण मण्डपय् ब्रम्हादि देवतापिं मूवयाच्वंगु स्थानय् जिपिनं सहर्ष पूर्वक प्रसन्न चित्तयाना वयाच्वना।

हानं मेम्ह प्यम्हम्ह ब्रम्हा उत्तर पाखेयागु चक्रवाल पर्वत च्वकाय् अवतरण जूम्हसें तथागतया समिपय् थुगु गाथा ब्वना बिन्तियात –

येकेचि बुद्धं सरणं गतासे नते गमिस्सन्ति अपायं
पहाय मानुसं देहं देवकायं परिपूरेस्सन्ती'ति।

भावार्थ – न्ह्याम्हहे थजु प्राणिपिं बुद्धं सरणं गच्छामि धकाः बुद्धयागु नव लोकुत्तर गुणानुस्मरण याना विश्वास पूर्वक आदर तया शरण वनी व उम्ह प्राणि दुर्गति पतन जुइमखु। मनुष्य देह त्वता दिव्यकाय (दिव्यलोकय्) प्राप्त जूइ। थथे धकाः गाथा ब्वना उत्तर पाखेयागु चक्रवाल पर्वत च्वकाय् लिहाँवना च्वंवंगुजुल।

न्हापायापिं स्वम्ह ब्रम्हापिंनं गाथा ब्वने धुंलिसे थःथपिं अवतरण जूगु चक्रवाल पर्वत च्वकायूहे लिहाँवना वना च्वंवंगु जुयाच्वन।

नमो तस्स विभज्जवादिनो

महासमय सूत्र

भगवान बुद्ध व महेश्वर देवतापिनि ऋद्धि प्रदर्शन

भुम्मि विमान भेद दीपनि ग्रन्थय् कनातगु गथे धाःसा – महेश्वर (महेसर) देवराजाया न्हापायागु जन्मय् अरहतादि प्रत्येक बुद्धपिनिगु सेवा चाकरि तथा पूजा भाव भक्तियाना आपालं दानादि कुशल कर्म यागु जुयाच्वन।

https://dhamma.digital

उगुहे अवस्थाय् पुण्य साधन यानालि थम्हं गुजागु प्रार्थना याना वःगु खः, उगुहे अनुसारं तःधंगु श्री ऐश्वर्य दिव्यसम्पत्ति पूर्णम्ह जुयानं हानं थ्व थुगु चक्रवाल छगूयां अधिपति भूमि देवतापिनि नायो जुया छम्ह तःधंम्ह आपालं ऋद्धि पराक्रम नं दुम्ह जुयाच्वन।

थुजागु ऐश्वर्याधिकारं अतिरिक्त हानं छगू कल्पतकनं दीर्घायु दयाच्वंगु जुयानितिं उम्ह महेश्वर देवताया थुजागु अहं, मम, अभिमान दयाच्वनकि – थ्व छगू चक्रवाल पृथ्वी च्वनाच्वंपिं सारा मनुष्य गणपिं तथा भूमि देवतापिं सकलयां जिहे खः अधिपति। व इपि फुक्कसिया पूजा सत्कार मानेयाये माम्ह तथा शरण ग्राहक जिहे खः, इपिं फुक्कसिवे तःधंम्ह जिहे खः।

अले ईसवी सम्बत् ६२४, वर्षयानं न्हापा कपिलवस्तु महानगरय् शुद्धोदन राजाया सुपुत्र सर्वार्थसिद्ध राजकुमार जन्म जुल। जुयालि २९ दँ यागु यौवन अवस्थायूहे फुक्क राज पात सर्वाङ्ग त्याग याना पिहाँ बिज्यात। अनंलि ६दँ तक तपस्या याना नं बोधिज्ञान प्राप्त याये मफया बोधिवृक्षया मूलय् बिज्याना पञ्चमार जितेयाना बुद्धत्व फल प्राप्त याना बिज्यात। बुद्धत्व प्राप्त जुइधुंका लोकहितार्थ मृगदावनय् बिज्याना धर्मचक्र प्रवर्तन याना बिज्यात। अबलेंनिसें सारा देव, मनुष्य व ब्रम्हलोक, त्रिलोकेसनं वसपोल बुद्ध तथागतयागु सद्गुण व्यापक रूपं प्रख्यात जुया वंगु जुल।

लिपा छगू समयय् तथागत कपिलवस्तु महानगरया समीपय् छगू तःधंगु वनखण्डय् हिमालयपाखे असंख्य ब्रम्हादि देव मनुष्यपिं मुंका महासमय सूत्र धयागु महोत्तमगु धर्मदेशना याना बिज्यानाच्वन। व उगु महासमय सूत्र धयागु देवतापिनि अत्यन्त प्रिय प्रसन्नगु रूचिकरगु जुयाच्वन। अथेया कारणय् असंख्य अनगिन्ति देवतापिं समागम जुयाच्वंगु खः। उगु अवस्थाय् देवतापिं असंख्य दु धयागु प्रमाण थुकिंहे सीदुकि गन खः तथागतं महासमय सूत्र धर्मदेशन याना बिज्याथाय् न्हापालाक अनहे आसपासे च्वपिं भूमि देवता, वृक्षदेवतापिं मूवयाच्वंगु खः। कथहनं तःतःधंपिं ऋद्धिवान पराक्रमि महानुभावपिं ब्रम्हादि देवतापिं थ्यंक वःलिसे व अन न्हापालाक वयाच्वंम्ह वृक्ष देवता लिचिला लिचिला ववं लंकाद्वीपय् थ्यंकनं लिलिचिला वनेमाल। अथेहे हानं लिचिला ववं लंकाद्वीपय् भूमिस च्वनेथाय् मदया महासागरय् क्वाहाँ वना च्वंवनेमाल। अननं बांलाक च्वने ज्यामछिना केवल गःपतक जक लखं छ्यों थकयाव च्वनेमाल। तर अथेनं श्रद्धातया तथागत यागु धर्मदेशना न्यनाच्वंगु जुयाच्वन।[9]

उगुहे अवस्थाय् महेश्वर देवताया थः पत्नी जुयाच्वंम्ह उमादेवी (पार्वती) सहित थःपिं च्वना च्वनागु विमानं पिहाँ वया उखे थुखे चाहिला स्व जूगु बखतय् मेमेपिं देवतापिंनं हानं देवतापिनिगु विमान नं छगूहे

---

[9] आः थन गुलिसियाँ मनय् शंसय जुइफुकि लंकाद्वीपेनं महासागरय् थ्यंक क्वहावना च्वनाच्वंम्ह देवतां, भगवान बुद्धं कनाबिज्यागु धर्मदेशना गथे जुया तायेदत जूइ, न्यनाच्वन जुइ ? थुगु खेँ शंसय जुइमागुजा मखु। छाय् धाःसा छगूजा देवतापिनि दिव्यसोतनं दुगु जुयाच्वन। यदि दिव्यसोत मदुपिंतहेनं भगवान बुद्धयागु ऋद्धिबलं गुलितक्क गुथायूतक्क, स्वइत, गजाम्हयात तायेदयूकेगु इच्छां कना बिज्याइगु खः अनतक्क, उथायूतक्क उम्ह व्यक्तिं तायेदया च्वनी। उकिं उम्ह देवतां भगवान बुद्धं कनाबिज्यागु धर्मोपदेश तायेदयाच्वंगु, न्यनाच्वंगु खः। व उम्ह देवता महासागरय् दुना भगवान बुद्धया सदुपदेश न्यनाच्वंगु गथेजुया सिल धाःसा – छगू समयय् छम्ह भिक्षुया एकाग्र चित्त याना महासमय सूत्र पाठयाना च्वंगु खः। पाठ याःगु पाठ क्वचायूवंतुं अदृश्य रूपं साधुकार बियाहल। अले उम्ह भिक्षुया आश्चर्य जुया धाल – थन आः नकतिनि साधुकार बियाहम्ह सु खः ? उम्ह देवतां लिसबिल – जिहे खः भन्ते।

भिक्षुं – छ सु, गजाम्ह छाय् साधुकार बियागु ?

देवतां – भन्ते! जि छम्ह देवता खः छपिसं महासमय सूत्र पाठयाना बिज्यागु न्यना जित साबहे हर्षानन्द व प्रीति सोमनस्स चित्त उत्पत्ति जुल। भगवान बुद्धं आज्ञा दयेका बिज्यागु व छपिसं आः नकतिनि पाठयाना बिज्यागु उथेंहे च्वं। उकिं थुगु सूत्रपाठ न्यनेदया जित साबहे मन लयताल, जिं साधुकार बियागु खः।

भिक्षुं – भगवान बुद्धं थुगु महासमय सूत्रपाठ धर्मोपदेश याना बिज्याबले छ गन दु, गन च्वना न्यनाच्वनागु ?

देवतां – भन्ते! भगवान बुद्धं थुगु महासमय सूत्र पाठ धर्मोपदेश याना बिज्याबले न्हापालाक जि भगवान बुद्धया सम्मुखे च्वना न्यनाच्वनागु खः। लिपा लिपा जूलिसे जियासिनं त तःधंपिं ब्रम्हादि देवतापिं वगुलिं जि लिचिला लिचिला वनेमाल, उक्तानुसार च्वे कनातःथेंहे ..... महासागरय् दुना छ्यों छग जक थकाया न्यनाच्वना।

भिक्षुं – अथे जुसा भो देवता! छ गजाम्ह खः छंगु रूप वर्ण देह शरीर जिं छको स्वयेगु इच्छा जुल। देवता – भन्ते! जिगु रूप देह म्ह छम्ह छपिंत क्यने मखु। यदि छपिनि स्वया बिज्यायेगु इच्छा जुसा जिगु ल्हाः पचिं जक स्वयाबिज्याहुँ धकाः क्वे प्वालं अथवा गनं छथाय् होतं पचिं दुतछ्वया हया क्यन। उगु बखतय् व देवतायागु पचिं छपचिं यागु तेज प्याहाँवगु जकहेनं मिखाँ स्वेफुगु मखु। मानो रेल, जहाज यागु लाईतया सिनं महाचर्को जुइ। थ्व आश्चर्यगु खँ मखु। वयासिवेनं तःतःधंपिं देव ब्रम्हापिनिगु तेज गुम्ह खः सूर्ययागु तेज स्वयानं झिदुगं सच्छिदुगं दोछिदुगं लक्खछि दुगुना तेज दुपिं महाप्रतापि ब्रम्हराजपिं दयाच्वन धकानं कनातःगु दु।

https://dhamma.digital

मखनाव, मनयू चिन्तना जुल – थुलि थुलि मछि देवतापिं गन गनजक वना च्वन जुइ। थुगु रूपं मनयू विचाः जुया दिव्यचक्षु चायेका स्वःगु बखतयू कपिलवस्तु महानगरया समीपयू छगू तःधंगु वनखण्डयू गौतम बुद्धं धर्मदेशना याना बिज्यागु खंकल। उगुहे थासयू आपा आपालं देव, मनुष्यपिं शाक्यराज राजकुमारपिं सहित सकलें धर्मदेशना न्यँवनाच्वन धैगु खंका सिइकाकाल।

अले महेश्वर देवताया मनयू अभिमान थाहाँवल – थ्व मनुष्य गणपिं फुक्क जिगु अधिनयू जिं धाःथें च्वनेमापिं धकाः खः, जित धकाः इमिसं पूजा सत्कारयाना मानादि आदर तयेमा, जिगु ओवादोपदेश धकाः इमिसं न्यनेमा। आःजा जित वास्ताहे मयासे इपिं फुक्कं व गौतमयाथायू वना सेवा सत्कार पूजा भावभक्ति तया आदर पूर्वक बाखं न्यँवनाच्वन। थ्व लोकजनपिंसं थौं कन्हे व गौतमयात बुद्ध धकाः खुबहे प्रचार याना जुयाच्वन। धात्थें धायेमाल धाःसा व गौतम व जिव छु फरक? वस्वया जि छुके क्वयू ला? वयाके गुलि ऋद्धि पराक्रम बल शक्ति दुगुखः, जिकेन उलि दहेदु। वइतनं देवादि मनुष्यपिंसं मानादि आदरतया पूजासत्कार यानाच्वन। जितनं जा देवादि मनुष्यपिंसं मानादि आदरतया पूजा सत्कार यानाच्वंगुहे दु। थौं इमिसं जिके छगूहे वचन मन्यंसे जिंहे मसीक इपिं देव मनुष्यपिं फुक्क व गौतमयाथायू वना बाखं न्यनाच्वंगुयात थौं जिं तमाशा स्वयेका। जिगु पुरूषार्थ छिमिसं स्यूगुहे मखुनि, छिपिं छम्हहे आमकन बाखं न्यना च्वंथायू त्यकेयाके बीमखु धकाः मनयू जोशं अभिमान पिकया तुरन्त (नन्दि, भिन्दि) नन्दिकाल, महाकाल हरिगण सहित भूमि देवतापिं आपालं परिवार मुंका थःपत्नी उमादेवी नापं ब्वना श्मशानयू वन। श्मशानयू वना थःगु शरीरयू म्ह छम्हं विभूतिं बुला फणा धारण यानाच्वपिं सर्पत छ्यलयू गपतयू ल्हाः तुति जेँ थायू थासयू म्हे हिना झोलि, तुंवा धारण याना निपा ल्हातिं नं डमरू त्रिशुल ज्वनाव नन्दिकाल, महाकाल, (भद्रकाल, महाकाल) सहित आपालं हरिगणतयूतनं अनेनेगु छाँतं हासे लीला याका विचित्र विचित्रगु रूप भेषधारण याका तिंतिं मतिं न्ह्वीका शंख भेरि तुरियादि पुइका, वाद्य मृदंग थाका नृट्य गान याका, धात्थेंहे स्वयू मात्रनं खने मात्रनं न्हिले मास्ति वयेक, मन्ह्युसेंहे च्वनेमफेक वहा, थ्वहा मदयेक अनेतने ख्यालिखँ ल्हाका अथेसं थथेसं मदयेक संकेबिल। स्वयं थम्हनं नाना प्रकारया देववाद्य धोलक, मृदंग डमरू थाना नाट्य गीतयाना याना (नृत्य नाथयागु रूप धारण याना) हानं उमादेवीयातनं फयां फक्को मोहितगु खनेमात्रनं चित्त आकर्षकगु अभिरूप धारण याका, अनेक प्रकारं हाउ भाउयाका प्याखँ हुयेका, धर्मदेशना याना च्वंथायू वना बिघ्नबाधा याना बिइ धैगु नियतं गन भगवान बुद्धं धर्मदेशना याना बिज्याना च्वंगु खः अनहे समीपयू सकलें थ्यंक वंगु जुल।

अन थ्यंका व उमादेवी सहित नन्दि, भिन्दि हरिगणपिंसं अनेनेगु छाँटं हाला सना गुलिसियां बापाःख्वाः ह्याउंसा गुलिसियां वाउं, गुलिसियां बापाःख्वाः तुयूसा गुलिसियां हाकु, गुलिसियां मिखा छग्व, गुलिसियां निगः, गुलिसियां स्वंग, गुलिसियां ध्वँ ख्वाःसा गुलिं खिचाख्वाः, गुलि न्ह्यस्वःपिं, गुलिं लिस्वपिं, गुलिं फस्वपिं, गुलिं हटटटं न्हिलाच्वंपिं, गुलि प्याखँ हुयाच्वंपिं, गुलिं ब्वह संका क्यनाच्वंपि, गुलिं म्ह बाम्ह बच्छिजक संका क्यनाच्वंपिं, गुलिसियां छ्योँ तग्व, म्ह चिकित्या, गुलिसियां म्ह तःधिक, छ्योँ चिकिचाग्व, गुलिं मिखा बेकोपिं, गुलिं म्हुतु फस्वःपिं, गुलिं न्हायू फस्वःपिं, एवंरूपं आश्चर्य अद्भूत नक्सां गबलेंहे मखनानिगु, मन्यनानिगु तालं हास्य लीलाक्यना अनेतने ख्याखँ ल्हाना प्याखं हुया गीत गान याना वाद्य भेरिपुयाच्वंगु बखतयू भगवान बुद्धयाथायू धर्मोपदेश (बाखँ) न्यनाच्वंपिं गुलिंगुलिं चित्त क्यातुनिपिं पृथकजनत अल्पमात्र देव, मनुष्यपिनि चित्त कम्पजुया, चित्त थामेयाना तये मफया व अहो आहा धाधां उगुहे तमाशायू मज्जा ताया लहर जुया स्वःवंगु जुल।

मेमेपिं चित्त बल्लापिं तथा आर्यजनपिं छम्हेसितहेनं उगु लिलां चित्त कम्प याये फुगु मखु। गथे गुगुरूपं ध्यानतया आदर पूर्वक धर्मदेशना न्यना च्वंगु खः, अथेहे फितिक्कहे मसंसे धर्म देशना न्यनाच्वन। हानं तथागतंनं गथे गुगु रूपं गजागु कनेमाःगु खः अथेहे अजागुहे कना च्वना बिज्यात।

महेश्वरादि उमादेवी तथा हरिगणपिंसंनं यायेथायू जिक्व सनेथायू दक्व सनेफतले सनाच्वननं, तथागतयागु धर्मयू अंतराय बिघ्न बाधा यायेगु समर्थ मदुसेंलि महेश्वर देवताया कायूल जुया दिक्कदार जुया थःपिंसं थाना च्वनागु वाद्य, मृदंग, भेरि, शंख हुंकन थ्यंक हाकुतिना छ्वत, नन्दि, भिन्दि, हरिगण अनुचरतयूतनं काहुँ छिपिं फुक्कं लिहाँ हुँ धकाः लित छ्वया बिल। लित छ्वये धुंका मती बिचायाना स्वतकि थ्व गौतमं

https://dhamma.digital

गजागु जक धर्म व्याख्यान यानाच्वन जुइ। हानं व बाखं न्यना च्वंपिंसंनं छु हिसाबं न्यनाच्वन जुइ। आः जि वना थमिगु परिक्षा याना स्वयेमाल धकाः मनयू अभिमान तया तप्यंक वना बुद्ध भगवानं धर्मदेशना याना च्वंथायू थःत योग्यतागु आशनयू फयूतुना छ्यौं ल्हुकु ल्हुकु याना अप्रसन्नता भावं अभिमानी धाच्वां न्यनाच्वन।

महेश्वर देवताया अभिमानं चुइ जुइका बाखं न्यना च्वंगु बुद्ध भगवानं सिइका व उगु अभिमानयात कोत्यला मदयेका छ्वयेमाया लागि त्वतके बीमाया लागि गुगु अभिमान धयागुया दोषपुर्ण आपालं दुर्गुण दयाच्वन धकाः कना बिज्यात। अर्थात – व ल्हाःनं मदुम्ह तुतिनं मदुम्ह मिखानिपां कांजुयाच्वंम्ह मूर्ख अभिमानया बशयू च्वनाच्वपिं प्राणिपिन्त, व अहंकार अभिमानं गुलितक सतेयानाच्वन धाःसा वं भिंगु ज्या धयागुहे गबलें मया। गुम्हसिनं व अभिमानयात प्रेम याना नुगलयू थायू बियातइ अले व छक्व छक्व थाहाँ वइबले मिखां छुंहे खनिमखु, अन्धकारं त्वप्वी, अले वं भिं, मभिं विचारहे याना च्वनिमखु। मत्यो मत्योगु कर्म, अत्याचार ज्या खँ याइ। अले उकियागुहे कर्मफलं प्राणिपिं दुर्गति पतन जुया आपा आपालं घोराघोर दुःख कष्ट भोगयाना च्वनेमालीगु। तसर्थ अभिमान धयाम्ह लोभ, दोसादिपिनि पासा खः। लोभ दोसादि पिहाँ वल धायेव मिखां छुंहे खनि मखु। धयातःगु नं दु

दुट्ठो अत्थं न जानाति, दुट्ठो धम्मं न पस्सति।
अन्धतमं तदा होति, यं दोसो सहते नरं।।

भावार्थ – द्वेष धयागु गथे तच्वतं मभिंम्ह कालसर्पया म्हुत्वी च्वंगु विषथें थः नाश जुइगुनं मस्यू, परनाश जुइगुनं वं मस्यु। अथेहे मभिंगु द्वेषाभिमान चित्तयू धारण याना च्वंम्हसें अत्तहित परहित छुं सिइमखु, खनिनं मखु। छायू धाःसा, गबले व उगु द्वेषाभिमान चित्तयू उत्पत्ति जुया ग्रास याइ, अबले तुरन्तहे नाश (नर्कयू पतन) जुइगु मार्ग दयेका थकी। अथेया कारणयू व मभिंम्ह द्वेषाभिमानयात भीसं प्वाथेतया तये मत्यो। अजाम्ह मभिंम्ह विश्वास घाटक अभिमानयात सज्जनवर्गपिंसं प्रेमयाना प्वाथेतया तयेगु योग्य मजू। व जगतयात डाह याना भश्मयाना च्वंम्ह अभिमान अहंकारयात त्वता छ्वयेगुहे भिंजु, धकाः इत्यादि इत्यादि हिसाबं नुगलयू द्वाहाँ वंक बांलाक धर्मदेशना याना बिज्यात। थ्व थुगु धर्मदेशनाया अन्तिमयू चयेदोति देव, मनुष्य परिषद्पिन्त धर्माभिशेष प्राप्तजुल।

अले लिपा महेश्वर देवतायानं तथागतयागु सदुपदेशयात बांलाक ध्यानतया न्यना च्वंगु जुयानितिं खँ बुझे जुया नुगलयू दुनेथ्यंक द्वाहाँवना झसंक न्ह्यलं चाम्हथें जुया लज्जा चाया मछालापुसे च्वनाव थम्हं धारण यानातयागु थःके च्वंगु अभिमान अहं ममतायात त्वता वाथायिथिं दना थः च्वं च्वनागु कैलास भवन (विमान) पाखे स्वया लिहाँ वंगुजुल।

पुनर्वार छगू समययू तथागत हिमालय प्रदेशपाखे चारिका बिज्यागु बखतयू महेश्वर देवताया मभिंगु अहं मम अभिमान जा न्हापा बुद्ध भगवानयागु धर्म देशना न्यगु बखतयूहे आपा याना त्वता छ्वये धुंकूगु खः अथेया कारणयू तथागत बिज्यागु खनेवं प्रसन्न मनयाना स्वागत सम्मान याःगु जुयाच्वन। स्वागत सम्मान यायेधुंका थःत योग्यगु आसनयू फयूतुनाच्वन। अथे फयूतुना च्वंम्ह महेश्वर देवताया थथे मती ल्वीकल, "थ्व थुम्ह गौतम सःम्हनं खः स्यूम्हनं खः, ऋद्धि पराक्रम दुम्हनं खः देव मनुष्यपिंसं पूजा मान्य यानातम्हनं खः। तर जितनंजा देव, मनुष्यादिपिंसं पूजा मान्य याना सत्कार यानाच्वंगु दु। जिकेन ऋद्धि पराक्रम दु। आः थुकि थ्व गौतम व जि व निम्हे स्वइगु ऋद्धि पराक्रम अधिक तच्व जुइ, थ्व छगू परीक्षा याना स्वयेमाल धका" मनयू ल्वीके धुंका अले तथागतयाके प्रार्थना यात –

भो भगवान! जिके छगू शंका उत्पत्ति जुया वयाच्वन। उगु शंका निवारणार्थ जिं छगू छपिंके प्रार्थना यायेगु इच्छा जुयाच्वन। जित ओकास बिया बिज्याहुँ। मेता मखुकि छपिनिगु ऋद्धिबलव, जिगु ऋद्धिबल स्वइगु तच्व जुई थ्व छक्व परीक्षा याना स्वये धैगु साबहे इच्छा जुयाच्वन।

महेश्वर देवतायागु प्रार्थना न्यना, भगवान बुद्धं मनयू बिचार याना स्वया बिज्यात, थ्व थुम्ह देवताया मती अथेनंहे वयाके तःधंगु ऋद्धि बलदु, व छम्ह सकसिबे तःधंम्ह खः, देव मनुष्यपिंसं पूजा मान्यता याना

https://dhamma.digital

तम्ह खः धकाः भापा च्वनतिनि। आः जिं थ्व नापं ऋद्धिबल (परिक्षार्थ) जोरेयाना क्यन धाःसातिनि थ्वया मनयू सन्तुष्ट जुयाव जिगु शासनयू द्वाहाँ वइ अले थ्वयात तःधंगु उपकार जुइ अचल श्रद्धा छगू मार्गफलयू प्रतिस्थित जुइ धकाः खंका सिइका बिज्याये धुंका महेश्वर देवतायात आज्ञा दयेका बिज्यात –

भो महादेव! छं जिनापं ऋद्धि क्यना दाजेयाना परिक्षायाना स्वयेगु साबहे इच्छा जुलला?

देवतां – खः भगवान! छपिंनं छम्ह तःधंम्ह खः अथेहे जिनं छम्ह तःधंम्ह खः। अथेया कारणयू भीनिम्हे सु बलवान् जुइ, सुयाके तःधंगु ऋद्धिबल दइ, थ्व छक्व परिक्षायाना स्वयेगु इच्छा जुयाच्वन। छपिंसं वचन बिया बिज्यासा छक्व परिक्षा याना स्वये।

भगवान बुद्धं – छं साबहे इच्छा जुयाच्वंगु जुसा असल जू। तर छं गजागु पत्ती ऋद्धिबल परिक्षार्थ दाजेयाना स्वयेगु इच्छा जुलले?

महेश्वर देवतां – छपिंव जिंव, भीनिम्ह अन्तरधान जुया सुलाच्वनेगु, उके सुनां न्हापालाक – पत्ता लगेयाना) खंका लुइका कायेफइथें स्वये। थ्वहे छगू परिक्षार्थ दाजेयाना स्वयेगु इच्छा जुयाच्वन धकाः भगवान बुद्धयाके प्रार्थना यागु जुयाच्वन।

भगवान बुद्धं – अथे जूसा छंगु इच्छानुसारं या धकाः वचन बिया बिज्यात।

महेश्वर देवतां – अथे जूसा छपिंनि निपाल्हातं मिखायू त्वपुया मिखा तिसिना च्वना बिज्याहुँ।

भगवान बुद्धं अथेहे याना बिज्यात।

महेश्वर देवता – आः जित छपिंसं माः बिज्याहुँ धकाः धया तुरन्त थः च्वना च्वनागु थासं अन्तर धान जुया धात्थेंहे परमाणु रज समानं चिकिचाधिक जुया निगूलाख व पीदोल योजन ख्वातुयाच्वंगु थ्व पृथ्वीया तःले बिच्चे दबेजुया सुला च्वंगु जुल।

तथागतं महेश्वर देवता दबेजुया सुलाच्वगु प्रज्ञाचक्षुं खंका वसपोलया ऋद्धिबलं पृथ्वीयात फारेयाना जवगु ल्हाःया सिकापचिंया लुसिकापि कत्ताका देपाल्हाया दोलायू द्योने तया, मेमेगु धू, धाः किच, काचः, फुक्क चीका छखेछ्वया आज्ञादयेका बिज्यात – हे देव! का आः छ याकनं दनावा।

महेश्वर देवताया मती थ्व गौतमं जित गबले खंके फइ? वया अथें अन्दाजं जक धाःगु जुइ, धात्थेंहेजा खंके फइगु मखु धकाः झंजक फयाँ फक्को के केकुना दनामवसे अथें च्वनाच्वन।

तथागतं महेश्वर देवताया मनयू तयाच्वंगु खँयात सिइका पुनर्वार आज्ञा दयेका बिज्यात – हे देव! छं आमजागु मतीतया च्वनेम्वाल छंत जिं खंका च्वनागु दु। छंगु शरीर जक मखुकि छंगु शरीरया दुनेच्वंगु स्यें स्वँ आतापुति सुद्धान्तं फुक्क जिं खंका च्वनागु दु। उलिजक मखु छं मनयू लुइका च्वंगु खँ समेतं जिं स्यू।

तथागतं धया बिज्यागु वचनयात महेश्वर देवतां तायाव मनयू थथे जुल – थ्व गौतमंजा धात्थेंहे खंगु स्यूगु जुल खनी। जिगु मती तयागु खँ तकनं वं स्यू धासेंलि जित वं गबले मखनी? जिला वइगु ल्हाःती द्योने तयातये धुंकल थ्वं जित बांलाकहे खंगु जुल, धकाः तीजक दना पिहाँ वल। पिहाँ वया थथे बिन्ति यात – अहो भगवान गौतम! छपिनिगु ऋद्धि, छपिनिगु ऋद्धि बलजा धात्थेंहे महातःधंगु खः खनी। जितला तुरन्तहे माला लुइका कया बिज्यात। आः छःपिं नं छक्व दबेजुया सुला बिज्याहुँ, जिं माला ल्वीके। थथे धकाः थःगु ख्वालयू थम्हंतुं निपाल्हातं मिखा तिसिनाच्वन।

उगु अवस्थायू भगवान बुद्ध तत्क्षणेहे तुरन्त अन्तरधान जुया थःगु ऋद्धिबलद्वारा थःगु शरीरयात परमाणु रजया सिवेनं शूक्ष्माति शूक्ष्म याना गुम्ह महेश्वर देवताया मिखाया पुसा मिखाफुसि सँ निपूया बिच्चे च्वना बिज्यानाव, देवतायात धया बिज्यात – हे देव! आः जित छं माला ल्वीकि। उगु शब्द तायेसाथं तुरन्त मिखायू त्वपुया तयागु ल्हाः लिकया मिखा कना छचाखेरं स्वत, छचाखेरं स्वयानं मखना थःगु दिव्यचक्षु चायेका स्वत। अथेन खंके मफया पूर्व दिशापाखे ब्वांवना माःवन। हानं पश्चिमदिशा पाखे, उत्तर दिशा पाखे, दक्षिण दिशापाखे, एवंरूपं दश दिशासनं वना माःजुल। अथेनं मखना ल्वीके मफया हानं थुगु चक्रवालनं पिने पिने मेमेगु चक्रवालयू थ्यंक वना माःजुल। अथेनं खंकेमफु ल्वीकेमफु। थुगुहे प्रकारं हानं पहाड, पर्वत, वन, जङ्गल,

https://dhamma.digital

धःचा, खुसि सागर समुद्र आदि कुंचा कांचा न्यंकनं अन थन मदयेक सकभिनं चाचाहिला आपा आपालं माला स्वजुलनं ल्वीकां ल्वीके मफया हैरान जुल, आपालं थकित जुया असमर्थ जुल।

उगुहे अवस्थाय् तिनि थः थम्हं काय्ल जुया भगवान बुद्धयाके थथे धकाः प्रार्थना यात – भो गौतम! छपिन्त जिं खंका खंकेफुगु मखुत। ल्वीकां ल्वीके मफुत। छःपिं गन गुथाय् बिज्याना च्वनागु खः पिहाँ बिज्याहुँ। छपिन्त माला ल्वीकेगुली जि असमर्थ जुल धकाः।

अले उगु अवस्थाय् तथागतं विविध प्रकारयागु प्रातिहार्य क्यनाव ३२ ता लक्षण, ८० ता व्यञ्जन सहित जुयाच्वंगु शरीरयात धारण याना रत्नमय युक्तगु स्वाहाँजे छुना गुम्ह महेश्वर देवताया मिखा फुसिया सँ निपुया कापिं प्रकट जुया क्वाहाँ बिज्यागु जुयाच्वन। एवरूपं महा अद्भूत आश्चर्यगु प्रातिहार्ययात खँसेंलि महेश्वर देवताया दक्व दिक्व अभिमान घमण्ड फुक्क त्वरेजुया तथागतया प्रती पूर्ण विश्वास जुया प्रसन्नगु श्रद्धाचित्तं तथागतया चरण कमलय् सादर वन्दना यानाव प्रार्थना यात – भो भगवान शास्ता! थनिं निसें छलपोलयाके जि शरण वयागु जुल। जित छपिंसं दयातया धात्थेंयाम्ह सेवक भापा शरण दुकया बिज्याहुँ। जिगु अपराध दक्वं क्षमायाना बिज्याहुँ। थुकथं क्षमा फ्वनाव महादेव महेश्वर यावजीवं त्रिशरण गुणय् अचलगु श्रद्धाचित्त प्रतिस्थित जूम्ह जुल।

छगू खँ थथेनं दुकि गुम्ह महेश्वर देवता भगवान बुद्धयाके शरण वनेधुंका भगवान बुद्धया सदुपदेश न्यना महा गम्भीरगु अनित्य, दुक्ख, अनात्म धर्म ज्ञान थुइका अवबोध जुया सोतापत्ति मार्ग व फलय् प्रतिस्थित जूगुजुल।

अथेया कारणं आः झी दाजु, किजा तता क्येंहेंपिंसं महेश्वर महादेवयात न्हापायाथें पृथक्जन सम्झेजुया न्ह्यःने लालाथें पूजा मान्यता यायेयोग्य मजुल। आर्य परमत्थ पुद्गलपिन्तथेंहे पूजा मान्यादर तये योग्यजू श्रावक सङ्घयागु थासय् मखुकि आर्य परमत्थ च्याम्ह मध्यय् महेश्वर देवतानं छम्ह अन्तर्गत जू धकाः सिइकेमाल।

तथागतया धर्मय् दीक्षित जुइधुंकुपिं आर्यजनपिंसं अफिम, गजि, भाङ्ग, धतुरादि असेवनीय वस्तु सुरामेरय पदार्थ सेवन याइमखुत। हानं छगूखं न्हापायाथें पृथक्जन जुयाच्वंबलेथें सतिदेवीयागु मृतक शरीर पाछाया दिगम्बर स्वभाव पिकया जुइगुनं, हानं न्ह्यःने लाःपिन्त न्ह्योनेलागु बरबिया लालाथें सना हाला जुइ धायेगु नं योग्य मजुल।

छगू धापूकथं भश्मासुर दानवयात वयागु ल्हातं छ्योले थ्युको भश्मजुइमा धकाः महादेवं बरबिल। अले स्वयं थःतुं उखे थुखे मदयेक बिस्युं जुइमाल। थजागु अविचारकगु ज्या खँय् नं महेश्वर देवतां याइमखुत।

मेगु पशुपति महादेव मुखो अष्टमी खुनु मुखोलं प्वीकुगु खँ थुगु ग्रन्थय् पिहाँ वयाच्वंगु मदु। वजा विरूपाक्षयागु खँय् जक पिहाँ वयाच्वंगु जुइफु।

आ थन झीसं सिइका थुइका तयेमागु गथे धाःसा, महेश्वर देवतायात भगवान बुद्धं गजागु धर्मोपदेश याना बोध याना बिज्यात जुइ? उपदेशकयागु जक खँ मखुकि उपदेश न्यनीम्हेसिनं नं बांलाक एकाग्र चित्ततया निश्चय याना न्यनेमागु नं जुयाच्वन धयागु थुकिं सीदु।

तथागतया सदुपदेश धर्मकथं प्यंगू प्रकारया क्रम दया च्वन, यथा – १. खन्ध, २. आयतन, ३. धातु, ४. सत्य।

१. खन्धपाखेयागु (क्रम) सदुपदेश – रूप, वेदना, सञ्ञा, संखार, विञ्ञाणादि पञ्चक्खन्धयागु खँ पिहाँ वइ।

२. आयतन पाखेयागु क्रम सदुपदेश – चक्खु आयतन, रूप आयतन, सोत आयतन, सद्द आयतनादि द्वादसायतनयागु खँ पिहाँ वइ।

३. धातु पाखेयागु क्रम सदुपदेश – चक्खु धातु, रूप धातु, चक्खुविञ्ञाण धातु, सोत धातु, सद्द धातु, सोतविञ्ञाण धातु आदि १८ अट्ठारस धातुयागु खँ पिहाँ वइ।

४.सत्य पाखेयागु क्रम सदुपदेश – दुःख सत्य, समुदय सत्य, निरोध सत्य, मार्ग सत्य आदि चतुरार्य सत्ययागु खँ पिहाँ वइ।

https://dhamma.digital

थ्व थुगु प्यंगू प्रकारया सदुपदेशेहे ८४००० दोल, धर्मस्कन्ध फुक्कं अन्तर्गत जुयाच्वंगु दु। उकि मध्यय् थुगु तःधं उगु चिकिधं धायेगु मदु, व फुक्कं धर्म सारा सम्पूर्ण दुःख भयं छुटेजुयाच्वंगु निर्वाणपाखे थ्यंक यंकीगु खः। गथे अचिरवती, मही, सरयू, यमुना, गंगानदी न्यागु नदी न्ह्याना वनाच्वंगु फुक्कं महासागरेहे मिलेजू वनाच्वंगु खः।

मिलिन्द प्रश्ने कनातःगु नं दु –

प्रश्न – भन्ते! थ्व फुक्क अनेक धर्म छगूसाथ मिलेजुया छुं ज्या याइगुला?

उत्तर – खः महाराज! थ्व फुक्क छगूसाथ मिलेजुया तृष्णा समुहयात नाश याना बिइ।

प्रश्न – भन्ते! थ्व गथे? कृपया उपमा बियाव सम्झेयाका बिज्याहुँ।

उत्तर – महाराज! किसि, सल, रथ तथा पैदल सिपाहि अनेक प्रकारया ससैन्य दयाच्वंसा तभिनं शत्रुयात बुका छ्वयेगु छगूहे जक इमिसं ज्या याइ। अथेहे अनेक प्रकारया पुण्य धर्म छगू साथ मिले जुया अविद्यादि तृष्णा समूहयात नाश याना बिइ।

अथेया कारणय् भगवान शास्तायागु सद्धर्म यदि धात्थेंगु खत धाःसा श्रावक, प्रत्येक, महायान न्ह्यागुहे थजु शील समाधि प्रज्ञा, अथवा सब्बे संखारा अनिच्चा, सब्बे संखारा दुक्खा, सब्बे धम्मा अनत्ता, धयागु अनुसारं मिले जुइमागु खः। अथे मखुसा थ्व हिनयान, थ्व महायान, थ्व बज्रयान, थ्व तन्त्रयान, थ्व मन्त्रयान इत्यादि हानं थ्व थुगु जिमिगु अनन्त कोटि महातःधंगु उत्तमगु यान, मेपिनिगु हीनगु तुच्छगु यान धकाः म्हुतु छप्वा जक हाला अभिमानया सिमागया च्वनेगु फुक्कं फजुलहे खनेदत। केवल स्वांगि व ध्वंगि मात्र खः। थुकियाना परस्पर कलह जुइफु। अले मभिंगु नियत याना विपक्ष जुयाच्वंपिंसं तीजक ल्हाती चुपि ज्वंक वयेफु। अले धुँया म्हुत्वी हिवा मगाइला? सज्जन वर्गपिंसं छक्व लिफ स्वया बिज्याहुँ लिफ स्वया दिसँ।

यदि छगूरूपं धात्थेंहे तःधं, चिकिधं, हिनोत्तम छुटेयाना तया तःगुयात सिइका कायेगु इच्छा जूसा अभिधर्मार्थ संग्रह स्वया बिज्याहुँ, स्वया दिसँ। हीना धम्मा पणिता धम्मा धकाः अभिधर्मय् छुटे याना कनातःगु दु।

उकि द्वादसाकुशल चित्तयात, हीना धम्मा दुर्गति पतन याये यंकीगुयात हीनगु धर्म धकाः धयातल। हानं पणिता धम्मा ब्रम्हादि देव, मनुष्य सुगति निर्वाण थ्यंकनं तयेयंकीगुयात उत्तमगु धर्म धकाः कनातल।

आः थन भीत धात्थेंहे मालाच्वंगु धर्म जुयाच्वन सम्पूर्ण दुःखभयं छुटे जुइगु। भीया लागि थ्वहे दक्कसिवे तःधं धकाः सम्झे जुइमाल। धारण पालननं यायेमागु जुल। बुद्धोपदेशानुसारं शील, समाधि, प्रज्ञा (अनित्य, दुःख, अनात्म) ज्ञानंसिवेतं गुगु दुःखया हा जुयाच्वंगु अविद्यादि तृष्णायात निर्मुल याना छ्वये फइमखु। गथे ख्युंगु अन्धकारयात, प्रदीप आलोक छगुलिं सिवेतं नाश याना छ्वयेगु उपाय मेगु मदुगु खः।

आः थन स्कन्ध, आयतन, धातु, सत्यया नियम छुं छकुचा वर्णनयाये,

१) रासट्ठेन खन्धा – रासट्ठेन रास (द्वं) धयागु अर्थ जूयानितिं खन्धो खन्ध धयातल। व उगु खन्ध धयागु रूप, वेदना, सञ्ञा, संखारा, विञ्ञाण धकाः न्यागू प्रकारया दयाच्वन।

रूप २८ नीच्यागुयात रूपक्खन्ध धाइ। चेतसिक ५२गू मध्यय् वेदना चेतसिक छगूयात वेदनाक्खन्ध धयातल। सञ्ञा चेतसिक छगूयात सञ्ञाक्खन्ध धयातल, वेदना व सञ्ञा निगू लिकया बाकि मेगु चेतसिक ५०गूयात संखारक्खन्ध धयातल। चित्त ८९गूयात विञ्ञाणक्खन्ध धकाः धयातल।

रूपमेव उपादानक्खन्धोति रूपुपादानक्खन्धो, रूपमेव – रूपहे मात्र, खन्धो – खन्ध जुयाच्वन। रूपक्खन्धो – रूपहे मात्र खन्ध। एवमादि थथेहे वेदनाक्खन्धादि यातनं रूपक्खन्धेथेंहे धकाः बुझेजुया कायेमाल। लौकिक खन्धयात खन्ध धकानं धाई, हानं उपादानक्खन्धनं धाइ। लोकोत्तरक्खन्धयात केवल खन्ध मात्र धाइ। उपादानक्खन्ध धाइमखु।

२) आयतन्ति एत्थतं तं तेन तेन किच्चेन घटेन्ति वायमेन्ति आयभूतेवा ते धम्मे एतानि तनोन्ति वित्थारेन्ति आयतं वा संसार दुक्ख नयन्ति पवत्तन्ति चक्खु विञ्ञाणादिनं कारण भूतानीति वा आयतनानि। अर्थात, एत्थ द्वादसायतने – थ्व थुगु १२गू आयतनय्, तं तं – गुगु गुगुपाखे यागु द्वार आरम्मणय् उत्पत्ति जूगु चित्त चेतसिकयात, तेन तेन किच्चेन – उगु उगुपाखे यागु कार्य हिसाबं, घटेन्ति – स्पर्श जुइ। वायमन्ति

https://dhamma.digital

– उद्योग याइ, वा – अथवा, आयभूते – ताःहाकःक जुयाच्वंगु, ते धम्मे – व उगु चित्त चेतसिक धर्मयात, एतानि – व उगु आयतन भिंनिगू जूसां, तनोन्ति वित्थारेन्ति – विस्तारं ताःहाकःक यानातइ, वा – अथवा, आयतनं – आपालं ताःहाकगु, संसार दुक्ख – संसारिक दुःखपाखे, नयन्ति – न्ह्याके यंकी, पवत्तन्ति – उत्पत्ति याकी, वा – अथवा, चक्खु – चक्खु विञ्ञाणादियात, कारण भूतानि – कारण जुयाच्वंगु, इति तस्सा – व उगु प्यंगू प्रकारया अर्थ दुगुया कारणं, आयतनानि – आयतन धयातल। धर्मया ताःहाक जुयाच्वंगु व उगु आयतन, चक्खायतन, सोतायतन, घानायतन, जिव्हायतन, कायायतन, मनायतन। अले रूपायतन, सद्दायतन, गन्धायतन, रसायतन, फोट्ठब्बायतन, धम्मायतन धयागुया विशेष भाव हिसाबं भिंनिगु जुयाच्वन। धर्माङ्ग हिसाबं चक्खुपसादयात चक्खायतन धाइ। रूपारम्मणयात रूपायतन धाइ। थ्व थेंतुं सोत, सद्द, घान, गन्ध, जिव्हा, रस, यातनं उक्तानुसारंहे खः। कायपसादयात कायायतन धाइ। आपो रहित यानाव भूतरूप स्वंगूयात फोट्ठब्बायतन धाइ। चित्त ८९ गूयात मनायतन धाइ। सखुम रूप १६गु चेतसिक ५० गू, तथा निब्बानयात धम्मायतन धाइ।

३) अत्तनो सभावं धारेतीति धातुयो। अत्तनो – थः थःगु, सभावं – स्वभावयात, धारेन्ति – धारण याइ, अथवा विदहन्ति – धारण याइ, अथवा विधियति – प्रबन्ध याइ, इति – अथेया कारणय्, धातुयो – धातु धकाः धाइ। व उगु धातु चक्खु धातुं निसें मनो धातु तक खुगू, चक्खुविञ्ञाण धातुंनिसें मनो विञ्ञाण धातु तक खुगू, रूप धातुंनिसें धम्म धातु तक खुगू धकाः जम्मा भिंच्यागू जुयाच्वन।

४) अरियति ञायतीति अरियो। अरियति ञायति – बुझेजुइ, सिकाकाइ, इति – अथेया कारणय्, अरियो – अरिय (आर्य) धाइ। सच्चन्ति तच्छ भावेन पवत्तन्तीति सच्चानि। तच्छ भावेन – यथार्थगु स्वभाव हिसाबं, सच्चन्ति पवत्तन्ति – उत्पत्ति जुइ, इति – अथेया कारणय्, सच्चानि – सत्य धकाः धाइ।

अरियानि चत्तानि सच्चानि चाति अरियसच्चानि। अरियानि च – आर्यजनपिंसं सिइका काइगुनं, होन्ति – जुयाच्वन, तानि – व उगु आर्यजनपिंसं विदित जूगु धर्म धकाः धयागु, सच्चानि च – दृढता पूर्वक, क्वातुक तथा सत्यगु नं, होन्ति – जुयाच्वन, इति – अथेया कारणय्, अरिय सच्चानि – आर्य सत्य धयातल। व गुगु आर्य सत्य धयागु दुःख आर्य सत्य, व उगु दुःखया कारण जुयाच्वंगु दुःख समुदय आर्य सत्य, दुःखया निरोध जुयाच्वंगु दुःख निरोध आर्य सत्य, दुःख निरोध जुयाच्वंगु निर्वाणपाखे थ्यनिगु, थ्यंक यंकिगु जुयाच्वंगु दुःख निरोध गामिनि पटिपदा मग्ग आर्य सत्य धकाः प्यंगू प्रकारया दयाच्वन। व उगु प्यंगू प्रकारया मध्ययू लौकिक चित्त ८१गू दुःख सत्य धकाः धाइ। लोभ चेतसिक समुदय सत्य धकाः धाइ। निर्वाण निरोध सत्य धाइ। मार्ग चित्त ४ प्यंगूली दयाच्वंगु अष्टाङ्ग मार्गजूसां मार्गसत्य धाइ।

समुदेति उप्पादेति – उत्पत्ति याइ, इति – अथेया कारणय्, समुदयो – समुदय धाइ। दुक्खस्स समुदयो दुक्ख समुदयो। दुक्खस्स – दुःखया, समुदयो – उत्पत्ति याइगु जुयाच्वन, दुक्ख समुदयो – दुःखया उत्पत्ति जुइगु धयातल। निरूज्झतीति निरोधो। निरूज्झति – निरोध जुइ, इति – अथेया कारणय्, निरोधो – निरोध धाइ। दुक्खस्स निरोधो दुक्खनिरोधो। थुकिया अर्थनं उक्तानुसारंहे जुइ। दुक्ख निरोधं गच्छन्ति एतेनाति दुक्ख निरोध गामिनि। एतेन – व उगु मार्ग, दुक्ख निरोधं – दुःखया निरोध पाखे, गच्छन्ति – थ्यंक वनी, इति – अथेया कारणय्, दुक्ख निरोध गामिनि धकाः धाइ।

पटिपज्जन्ति एतायाति पटिपदा। एताय – व उगु मार्ग, पटिपज्जन्ति – आचरण याइ, इति – अथेया कारणय् पटिपदा धाइ। दुक्ख निरोध गामिनि च – दुःखया निरोध जुइगु निर्वाणपाखे थ्यंकः वनीगुया कारण धयागुनं, पटिपदाच – आचरण धयागुनं, होति – जुया च्वन, इति – व उगु निगू प्रभाव शक्तिया कारणं दुक्ख निरोध गामिनि पटिपदा धकाः धाइ। उक्त कनातःगु थ्व थुलि चतुक्कनय धाइगु जुयाच्वन।

आः थन संसार बनेजुया वयाच्वंगुया बारे गुलिसिन छु धाल गुलिसिनं गथे धाल खँ ल्वाक बक जुयाच्वंगुलिं याना सज्जन दाजुकिजा तता क्येहेपिनि अथवा उपासकोपासिकापिनि मध्ययू गुलिसियां मनय् भ्रान्ति जुयाच्वंगुयात निवारणार्थ बुद्धोपदेशानुसारं द्वादसाकार हेतु प्रत्यय यागु (नय) नियमयात क्यना तःगु थुथाय् लाक्क जिं छकूचा च्वये त्यना।

https://dhamma.digital

थुकि मेमेपिनिगु खँ च्वया मच्वना। मेमेपिनिगु खँ जिं च्वयेनं मस, च्वयां साध्यनं मजू। मेमेपिनि थः थःपिनि मानेयाना तःपिं देवता, ईश्वरपिन्त बाजिं बाजिं फयाँ फक्को फुक्कसिवे नं च्वे च्वे उच्चाशनयू तया तःधं धायूकेया लागि जिमि ईश्वरं जिमि अल्लानं, जिमि परमात्मां, जिमि देवतां संसार श्रृष्टि यागु खः फुक्कसिवे नं साबहे तःधंम्ह आदि नाथ खः इत्यादि धकाः म्हतिं म्हतिं प्रचार व प्रख्यात याना जुयाच्वन।

उकिसनं हानं छिमिया सिवेनं छु घटि धयाथें जिमि तथागत आदि बुद्ध खः जिमि तथागतं संसार श्रृष्टि याःगु खः धकाः न्ह्यफ लिक मस्वसे मेपिनिगु ल्यु ल्युहे ब्वांजुयाच्वंपिनं दयाच्वन। थ्व च्वः प्वः दुगु खँ मखु। थःथःपिनिगु ज्ञानं उलिहे जक खन अथेहे जक सिल। अजागुहे जक रूचिकर यो तागु जुयाच्वन। उके भीसं छु धाये?

मेलका आदि बुद्ध तथा इश्वर, परमात्मां थ्व संसार श्रृष्टि यातका, अले थ्व संसार नित्य लाकि अनित्य? दुःखमय लाकि सुखमय धकाः न्यन धाःसा अले गथे धकाः छु धकाः धाये?

धात्थेंयापिं पण्डितपिंसंजा थ्व संसार नित्य धकाला धाइहे मखु। अले गुगु संसार अनित्य जुसेंलि दुःखमयला जुहे जुल। अजागु दुःखमयगु संसार ज्ञांदुम्हसें जा देकीहे मखु। अले गथे जुल?

हानं गुलिसिनं थथेनं धाः ईश्वरपिंसंजा संसार जकं दयेकलका, दुःख जुइगु कर्मला थमंहे दयेकुगु खः। थ्व धागुनं च्वः प्वः मिले मजुल। छायू धाःसा संसारहे मदुगु जूसा मदयेकुगु जुसा छ गनं दइ, जि गनं दइ।

संसार दुगुलिं देकुगुलिं याना छ नं दत जि नं दत , दत धायेवंहे जन्म मरण फुना वनीगु स्वभाव धर्म खः उकिं व धाःगुनं मिलेमजुल।

व धाःगु खँ मिलेजूला मजूला विद्वानजनपिंसं तालाजुइ तया लना स्वयाच्वनी। जलप्पमाणं कुमुदनालं.....व्यत्तिप्पमानं कथितवाक्यं अर्थात – लः तःजा, चिकिजा पलेस्वांया दंयात स्वया सिइका काई। पण्डित खः मखु गुम्हेसिगु वचन वाक्यद्वाराहे सिइका काइ।

उकिं धयातःगु, पण्डितस्स पसंसाय दण्डो बालेन दिय्यते। पण्डितं पण्डिते नेव वण्णितो व सुवण्णितं। मिथ्याभावयू लानाच्वंपिंसं बुद्ध तथागतपिनिगु प्रशंसा याये सइमखु। केवल सज्जन विद्वान जनपिंसंहे मात्र यथार्थ योग्यता रूपं प्रशंसा, गुण वर्णन यायेसइगु जुयाच्वन। आः थ्व निसारगु खँयात मेल त्वता छ्वये।

धात्थें सत्यगु प्रमाणितगु संसार बनेजुया वःगुया हेतुनं हानं उकियात निरोधयाना छ्वयेगुया उपायनं कनातया बिज्यागु बुद्धोपदेशानुसार पटिच्च समुप्पाद यागु खँ स्वाका छ्वये – पच्चयं सामग्गिं पटिच्च समं गन्तब्बा फलानं उप्पादो एतस्मँति पटिच्च समुप्पादो। एतस्मा – व उगु अविज्जा आदि जाति अन्त दयाच्वंगु स्वभावं, पच्चय सामग्गिं – प्रत्यय धयागु हेतु (सामग्गि) मुना च्वंगु यात, समं – समान रूपयू, पटिच्च – उद्देश्य याना, गन्तब्बा – थ्यँवना च्वंगु, फलानं – संखार आदि, जरा, मरण अन्तदयाच्वंगु फलयात, उप्पादो – उत्पत्ति जूगु, होति – जुयाच्वन, इति – अथेया कारणयू, पटिच्च समुप्पादो – पटिच्च समुप्पाद धयातल। व उगु पटिच्च समुत्पाद गथे धाःसा, अध्व दूर ३गू, अङ्ग १२गू, भावाकार २०गू, सन्धि (स्वापु) ३गू, मुक्त ४गू, वट्ट ३गू, मूल २गू धकाः दयाच्वन।

अविज्जा, संखार, विञ्ञाण, नामरूप, सलायतन, फस्स, वेदना, तण्हा, उपादान, भव, जाति, जरा, मरण। धायगु जम्मा अङ्ग १२ गू जुयाच्वन।

अविज्जा, संखार – अतित काल जुयाव अध्वदूर धाइ। जाति, जरा, मरण अनागत जुयाव अध्व दूर धाइ। मध्ययू (दथ्वी) च्वंगु ८ च्यागू, वर्तमान (प्रत्युत्पन्न) जुयाच्वंगु जुयाव, अध्वदूर धाइ।

अविज्जा, संखार, तण्हा, उपादान, कम्मभव धायगु अतित हेतु कारण ५ न्यागू।

विञ्ञाण, नामरूप, सलायतन, फस्स, वेदना, धयागु पच्चुपन्नस फल ५ न्यागू।

तण्हा, उपादान, कम्मभव, अविज्जा संखार धयागु पच्चुप्पन्नस हेतु (कारण) न्यागू।

विञ्ञाण, नामरूप, सलायतन, फस्स, वेदना धयागु अनागत फल न्यागू। थुगु हिसाबं न्यागु, न्यागू जुयाच्वंगु प्यंगुयात ज्वरेयानाव सन्धि (ज्वनि) ३ स्वंगू, मुक्त प्यंगू। भावाकार २० गु जुयाच्वन। व उगु १२गू अंगमध्ये अविज्जा, तण्हा, उपादान क्लेश वट्ट धाइ। कम्मभव कम्मवट्ट धाइ।

https://dhamma.digital

उपपत्ति भव, विञ्ञाण, नामरूप, सलायतन, फस्स, वेदना विपाक वट्ट धाइ। थुगु रूपं वट्ट ३ स्वंगू दयाच्वन।

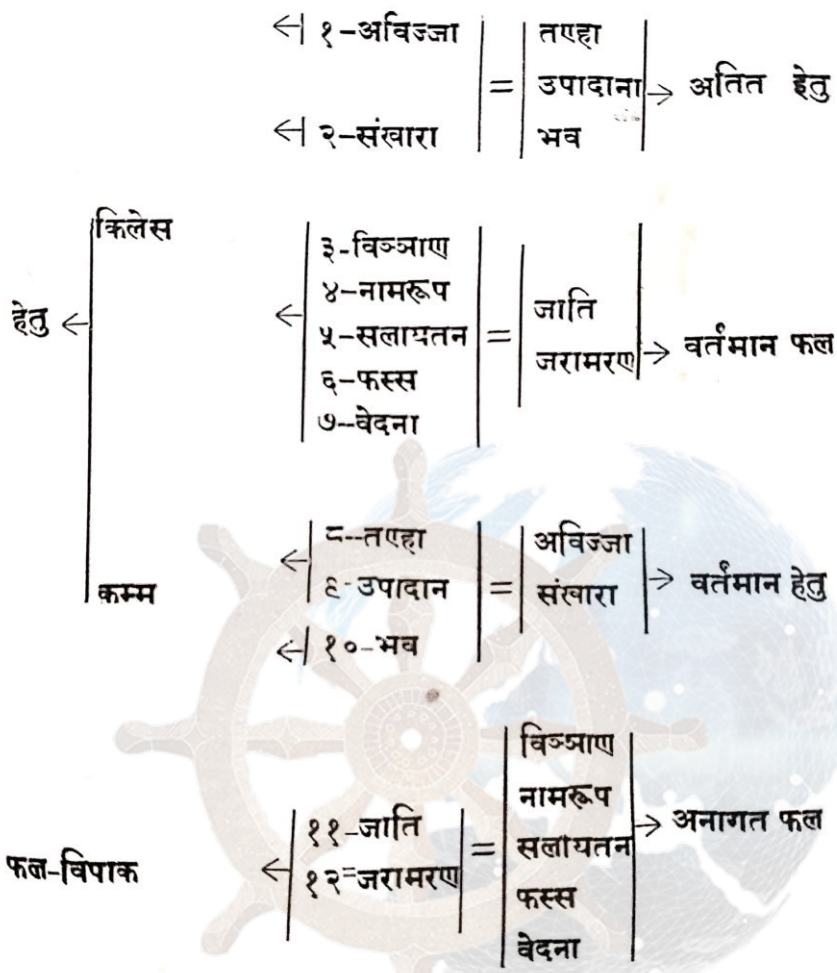

(थुकियात पटिच्च समुप्पाद धकाः धाइ। थ्वहे महान दुःख संसार उत्पत्ति जुया वयाच्वंगुया हेतु खः। अर्थात दुःखया हेतु अविज्जा तण्हा समुदय सत्य खः। थ्वहे दुःख समुदय अविद्या आदि तृष्णा निरोध जुयाच्वंगु जाति, जरा, व्याधि मरणं अलग्गगु, परम शान्ति सुखमयगु निर्वाणयातहे दुःख निरोध सत्य धकाः धाइ। व उगु दुःख निरोध निर्वाणपाखे थ्यंक वनेगु लँपु च्यागू यातहे दुःख निरोध गामिनि पटिपदा आर्य अष्टाङ्गिक मार्ग सत्य धकाः धाइ।

यो पटिच्च समुप्पादं जानाति सो धम्मं जानाति। यो धम्मं जानाति सो पटिच्चसमुप्पादं जानाति। गुम्हसें थ्व प्रतित्य समुप्पादयात सिइका काइ वं धर्मयात सिइका काइ (सिलधकाः धाइ), गुम्हसें धर्मयात सिइका काइ वं प्रतित्य समुप्पादयात सिइका काइ (सिल धकाः धाइ))

अले अविज्जा व तण्हा थुकिया मूल निगू जुयाच्वन व गुगु १२गू प्रत्ययाकार मध्यय् प्यंगू आर्य सत्य यातनं हानं पुब्बन्त न्ह्योनेया च्वःयातनं अपरन्त ल्युनेयागु (लिपायागु) च्वःयातनं पुब्बन्तापरन्त न्ह्योनेयागु ल्यूनेयागु च्वःयातनं मस्यूगु अकुशल चित्त १२ भिंनिगुलि दयाच्वंगु मोह चेतसिक १२गू अविज्जा धाइ।

अविज्जाया कारणं उत्पत्ति जूगु संखार जूसां, पुञ्ञाभि संखार, अपुञ्ञाभि संखार, आनञ्चाभि संखार धकाः ३गू जुयाच्वन। कामावचार कुशल च्यागू, रूपावचर कुशल ५गू, थ्व थुगु १३ गूलि दयाच्वंगु चेतना चेतसिक १३गूयात पुञ्ञाभि संखार धाइ। अकुशल चित्त १२ गूलि दयाच्वंगु चेतना १२ भिंनिगूयात अपुञ्ञाभि संखार धाइ। अरूप ४ प्यंगुलि दयाच्वंगु चेतना आनञ्चाभि संखार धाइ।[92]

[92] थ्व थुगु प्रतित्य समुत्पाद यागु खँ नरकंकाल (कवंचा) दुगु महासतिपट्ठान भावना नेपाल भाषां छापेजुयाच्वंगु सफुती २३ पानास छुं खँ उल्लेख जुयाच्वंगु दु।

https://dhamma.digital

संखार धयागु छगूजा कर्मयातनं धयातगु खः। अथे नं आः थन उकियातहे निगूप्रकारं फारेयाना क्यने –

१. नाम संखार

२. रूप संखार

हानं रूप धयागुनं निगू प्रकारया दयाच्वन – १. अज्झत्तिक रूप, २. बाहिरीक रूप। अज्झत्तिक रूप धयागु प्राणिपिनिगु शरीराकारय् दयाच्वंगु, चक्षु, श्रोत, घ्रान, जिव्हा, काय अर्थात ब्रम्हादि देव मनुष्य प्राणिपिनिगु स्थूलगु व सुक्ष्मगु देह शरीराकारय् दयाच्वंगु चतुर्महाभूतं बनेजुयाच्वंगु फुक्कं अज्झत्तिक रूप धकाः धाइ। बाहिरिक रूप धयागु पहाड, पर्वत, तृणलता, वन, वृक्ष, सागर, समुद्र, जल, थलादि सम्पूर्ण चतुर्महाभूतं बनेजुयाच्वंगु तक्कयात बाहिरीक रूप धकाः धाइ। थ्व फुक्कं रूप संखार खः।

अले नाम संखार धयागु – प्राणिपिनि दुःख सुखादि जुयाच्वंगु वेदना। माँ, बौ, दाजु, किजा, तता, केहे, अर्थात, थुकियात ह्याउँ वाउँ तुयु म्हासु धायेगु थुकियात रूप शब्द गन्ध रस फोट्ठब्ब धायेगु धकाः लुमंका, म्हसीका तःगु सञ्ञा। अले मिखां न्हेपनं न्हासं म्यें शरीरं तथा मनं खन, ताल, नत्वन, सवाताल, स्पर्श जुल, मनं चिन्तना यात धकाः स्यूगु विञ्ञाण। अले च्वे कनातःगु अनुसारं कामावचर रूपावचर अरूपावचर कुशलाकुशल चित्तय् दयाच्वंगु चेतना संखार खः। अर्थात, वेदना, सञ्ञा, संखार, विञ्ञाण थ्व प्यंगूलिंहे नाम संखार धाइ। थ्व नामरूपं बनेजुयाच्वंगु अथवा कर्म, चित्त, ऋतु, आहारं बनेजुयाच्वंगु फुक्क संखार वस्तु खः। थ्व गुलि उत्पत्ति जुल, गुलि नाशजुल, थुकिया संख्या दुगु मखु, थ्व अनादि खः।

धयातगुनं दु –

कम्मस्स कारको नत्थि, विपाकस्स च वेदको।
सुद्धधम्मा पवत्तन्ति एतेवं सम्मदस्सनं।।
एवं कामे विपाके च वत्तमाने सहेतुके।
बीज रूक्खादि कानंव पुब्बकोति नञायति।।

तदर्थ – कर्मया कर्तामदु, एवं फलय विपाक भोक्ता, दुःख सुख भुक्तमान याना च्वंपिं दुगु मखु। केवल संस्कार धर्महे (नामरूप मात्र) बिद्यमान, थ्व थुगु सम्यक् दर्शन वा यथार्थ दर्शन खः।

थुगुहे रूपं अविद्यादि हेतु सह कर्म व थुगु विपाक (परिणाम) फल विद्यमान जुयाच्वंगु जुयाव बीज तथा वृक्षादि सम्बन्धे न्याय थ्व थुगु हेतु व फल पूर्वकोटि आदि खंके फुगु मखु थ्व थुगु अनादि खः। ब्रम्हादि देव मनुष्यपिंसंजा थुकिया अन्तहे कायेफइगु मखु। केवल सम्मा सम्बुद्ध तथागतपिंसंहे जक थ्व संसार यागु अन्तकया स्वया सिइका थुइका सम्पूर्ण भव बन्धनं छुटेजुया उत्तिर्ण जुया बिज्यात। हानं थः याकचा जक मखु बोधिवृक्षया मूलय् बोधिज्ञान प्राप्त यायेधुंका ४५ दँ तकनं दिन रात्रीसनं, सुनां सुनानंहे बोधयाये मफुपिं ब्रम्हादि देव मनुष्यपिन्त सदुपदेश धर्मामृत पान याकु याकुं बोध यायां उद्धार याना बिज्यागु खः। वहे सदुपदेश धर्मामृत भीगु शौभाग्यं थौंतकनं भीगू न्ह्योनेहे स्वयेगु दनि न्यनेगु दनि। समर्थवानपिंसंजा स्वया न्यना अनुभव याना थ्व घोर दुःख भय संसारं उत्तिर्ण जुया वनाच्वन। बिम्बिसार जुजुया खेमारानीयातनं भगवान बुद्धं आज्ञाजुया बिज्यागु दु।

ये रागरत्तानुपतन्ति सोलं, सयंकतं मक्कटकोव जालं।
एतम्पि छेत्वान वजन्ति धीरा, अनपेक्खिनो सब्ब दुक्खंपहाय।।

भावार्थ – रागं पेपुना च्वंम्ह व्यक्ति, थःमं दयेकातःगु जालय् थःतुं क्यंका तःधंगु दुःख भोग याना च्वंम्ह माकचाथेंतुं, तृष्णा रूपि स्रोतय् कुतुं वनी। धीर जनपिंसं थथे धकाः सिइका थ्व थुगु बन्धन जालयातनं त्वाल्हाना, इच्छा रहितजुया फुक्क दुःखयात चफुना वांछ्वइ (प्रव्रजित जुइ)।

https://dhamma.digital

आ थ्व श्लोकयागु अर्थ रायें पेपुने मज्यु धकाः धयातल। रागय् पेमपुंकेत उपाय छुयायेमालले? रागय् प्यमपुंकेत थ्व संसार छगुलिं अशुभ बांमलागु घृणितगु खः अनित्यादि खः धकाः अनुस्मरण याना भावना यायेमागु जुयाच्वन।

अनिच्चा वत संखारा, उप्पाद वय धम्मिनो।
उप्पज्जित्वा निरूज्झन्ति, तेसं वुप समोसुखो।।

भावार्थ – संखारा – कर्म, चित्त, ऋतु, आहारं बनेजुयाच्वंगु सारा सम्पूर्ण त्रिभूमिक स्वीछगू भवन तथा ब्रम्हादि देव मनुष्यपिं सहितं नामरूपद्वारा छुतक बनेजुयाच्वंगु , उत्पत्ति जुयाच्वंगु, श्रृष्टि जुयाच्वंगु खः व फुक्क वस्तुतनं, अनिच्चा – स्थीरं च्वनाच्वनीगु मखु, व फुक्कनं अनित्य जुया नाश जुया फुनावनीगु जुयाच्वन। उप्पाद वय धम्मिनो – उत्पत्ति जुजुं नाश जुया जुया फुनावना च्वंगु स्वभाव धर्म खः। उप्पज्जित्वा निरूज्झन्ति – उत्पत्ति जुयाव नाश जुया वनाच्वंगु गुगु धर्म खः, तेसं वुप समोसुखो – व उगु स्वभाव धर्म निगुलिं शान्त समन जुयाच्वंगु अर्थात जन्म मरण जुइम्वागु निर्वाण धर्म खः। व उगु धात्थेंयागु राग, दोस, मोहं अलग्ग जुयाच्वंगु जुयाव परम शान्ति सुखमय खः। सज्जनवर्गपिं! थजा थजागु परम शान्ति सुखमय निर्वाण प्राप्त यायेगु सुवर्ण मौका आः थ्वहे तथागत यागु बुद्धशासन दया च्वंतलेहे जक प्राप्त याये फइगु जुयाच्वन। अन्यथा प्राप्त याना काये फइमखु।

आकासेच पदं नत्थि, समनो नत्थि बाहिरे।
सङ्खारा सस्सता नत्थि, नत्थि बुद्धान मिञ्जितं।।

तदर्थ – आकाशय् छुं रेखा मदुथें जिगु शासनंपिने मार्ग फल प्राप्त जूपिं श्रमणपिं मदु, संस्कार नित्य मखु बुद्धपिंके चञ्चलता मदु। धम्मपदेनं थथे धकाःहे कनातल। सज्जनवर्गपिं आः झीसं छुयायेमाल? प्यपां चूपिंसंजा नल त्वन, द्यन, मचा खाचा दयेकल सिनावन। सज्जनवर्ग मनुष्यपिंसं नं अथेहे जक याना सिनावनेगु योग्यथें मताया। जिगु विचारयागु खँ खः सज्जन विद्वान पण्डित जनपिंसंजा गथे यासा थ्व संसार भय दुःखं मुक्त जुइफइ धैगु प्रज्ञाचक्षु चायेका स्वेमागु अवस्था जुल। च्वे धम्मपद श्लोकं नंवाना च्वंगुथें बुद्धशासन मंत धायेवजा भव दुःखं मुक्त जुइगु सुयांहे तागत दइमखु। तसर्थ नेपालय् बुद्ध शासन स्थीरयाना तयेत गथेयायेमाली? कित भिक्षुपिंसं जक स्थिर याना तयेफइगुला? कित उपासकोपासिकापिंसं जक स्थिर याना तये फइगुला? कित भिक्षुपिं उपासकोपासिकापिं त्वता हानं मेपिं बुद्धशासन स्थीरयाना तयेफुपिं समर्थवानपिं सुं दुगुला? छकोला मिखा चायेका स्वया बिज्याहुँ, न्ह्योवःछु यानाच्वने मजिल। भिक्षुपिं व उपासकोपासिकापिं त्वता[93] नेपालय् बुद्धधर्म शासन स्थीरयाइपिं यायेफुपिं मेपिं सुं दइनं मखु, याइनं मखु। अथे छाय् धाःसा बुद्धधर्म उन्नति जुयावल धायेव इमित साबहे ज्यामछिंगु छगू दयेफु। गथेकि आपालं मिखा स्याकाच्वंपिनि न्ह्यःने प्रदीप मत च्याका क्यन धायेव इमित शत्रु समान जुइ।

[93] उपासकोपासिका धयापिं मेपिं आकाशं कुतुंवपिं मखु ब्राम्हण, क्षत्रि, वैश्य, शुद्र धापिंहे खः। गुम्हसें गृहस्थि च्वना च्वंसानं त्रिशरण सहित पञ्चशील पालन याना तथा बुद्धधर्मयात बांलाक विश्वास यानाव उन्नति वृद्धियाना यंकेगु स्वइ सहायता बी, वइतहे उपासक धाइ। चाहे न्ह्याम्हहे थजु।
धर्माशोक जुजुनंजा न्हापा चन्दाशोक धायूका च्वंम्ह खः। लिपा त्रिशरण ग्रहण यानानं बुद्धशासन उन्नति वृद्धि यायेया नितिं आपालं सहायक जुया तिवाबिल। यदि धर्माशोक जुजुं बुद्धधर्म उपेक्षायाना च्वंगु जूसा, अशोकाराम विहारय् तिर्थकर भिक्षुत द्वाहाँ वयावं बुद्धधर्म लोपहे याना छ्वइगुला मस्यु। अथेया कारणय् झीथाय् नेपालय् नं बुद्धशासन चिरस्थायि यायेया नितिं उपासकोपासिकापिनिगु सहयोग मदयेकहे मगा। भगवान बुद्धं मारयात धयाबिज्यात गुथाय् तक जिगु धर्म थमनं बांलाक सीका थुइकानं मेपिन्तनं स्यनेकने यायेफुपिं भिक्षु भिक्षुनी उपासक उपासिकापिं दइमखुनि, उथाय्तक्क जि परिनिर्वाण जुइमखुनि। हानं प्रथम संगायना जूबलेनं न्हापालाक विनय पिटक आवृत्ति यागु जुयाच्वन। छाय् धाःसा बुद्धशासनया आयुहे विनय धर्म खः।

https://dhamma.digital

लोकनीति श्लोक –

लुब्धानां याचको शत्रु, मुखानां बोधकोरिपु।
जरास्त्रीनां पति शत्रु, चोरानां चन्द्रमारिपु।।

धयातगुथेंतु, अथेहे जुया अशोक जुजुयानं गुलिखे लिपा भारतयू बुद्धधर्म लोप जुयावन। उकि यागुहे वातावरण (फसं) नेपालेनं कःवयाच्वंगुदु। थ्व खँ जिं जक धयाच्वनागु मखु, कोविद तथा साहित्यरन्त उपाधि प्राप्त जूम्ह आयुष्मान सुदर्शन भिक्षुं भारतयू बुद्धधर्म उत्थान व पतन धयागु सफु भी भी दाजु, किजा, तता, केहेंपिं सकसिनं थुइके अपुगु भीगुहे मातृभाषां अनुवाद याना प्रकाशित यानातःगुदु स्वया बिज्याहुँ दिसँ।

आः थुगु खँ त्वता च्वे कनातःगु महेश्वर देवता यागु खँयू स्वाकायंके, महेश्वर देवता त्रिशरणयू प्रतिष्ठित जुसेंनिसें तथागतयागु शासनयू विशेषरूपं गरू गारव आदर तया सत्कार सम्मान यानाच्वंगुजुल। अले तथागत परिनिर्वाण जुइधुंका लिपा गन खः थःपिं च्वनेगु हिमालय मन्दागिरि पर्वतच्वे रत्नमय जुयाच्वंगु महातःधंगु प्रासाद विमानस नाना प्रकारया बुत्ता भरेयाना तःगु विचित्रगु छचाथेरं वैदुर्य मणि माणिक पुष्पराज पन्नाकार रत्नादि जरेयानातःगु हानं छत्र ध्वजा पताकादि किंकिनि जालं जायाच्वंगु अथवा देवलोकयू देवसभा मुनेगु सुधम्माराम धर्मशाला समानगु मनोरमगु स्वस्वं स्वेमगागु अत्यन्त सौन्दर्य सुन्दरगु विमान विहारयात थःगु ऋद्धिबलं श्रृष्टि यानाव, हानं विहारया पूर्वपाखेनं तःधंगु ध्वाका सहितं रत्नमय विचित्र विलक्षणगु गन्धकुटि विहारयातनं श्रृष्टि यानातःगु जुल। हानं गन्धकुटि विहारया दुनेनं साक्षात सत्जीवथेंहे च्वंक ३२ ता लक्षण, ८० ता ब्यञ्जनयुक्तगु प्रतिमा मूर्तियातनं थःगु ऋद्धिबलं श्रृष्टि याना स्थापना याना तल। हानं विहारयू सुघर सफायाकेया नितिंनं हानं उगु विहारयू बिज्याइपिं आगन्तुक सेवा सत्कारार्थ तथा भोजन भेसज्ज परिस्कारादि माः माःगु सुप्रबन्ध याइपिं आपालं चाकर बाकर सहितम्ह कपिराज यातनं कप्पिय कारकयागु हिसापं बन्दोबस्त यानातल। व उगु विहारयू हिमालय गन्धमादन पर्वतपाखे बिज्यानाच्वंपिं अरहन्त स्थविरपिंनं बरोबर बिज्याना च्वनिगु जुयाच्वन।

गुगुं बखतयू हिमालयपाखे च्वनाच्वंपिं ऋषिगणपिं महेश्वर देवता दर्शनार्थ वइपिंनं दयाच्वन। व इपिं ऋषिगणपिंसं गुगु निर्मित जुयाच्वंगु अत्यन्त बांलागु स्वस्वं स्वेमगागु विहार तथा धर्मशालादियात खनाव मनयू आनन्द तया प्रसन्न पूर्वक उगुहे धर्मशालायू समागम जुया बास यानाच्वनी।

अले महेश्वर देवतानं उमादेवी सहित देवविमानयू च्वना देव परिषद् अनुचरगणपिं आपालं मुंका शोभायमानं वया गन खः विहारयू मथ्यवंहे विमानं क्वाहाँवया आदर पूर्वक विहारयू द्वाहाँ वइ। एवरूपं विहारयू परिक्रमायाना गन्धकुटि विहारया न्ह्यःने दनाच्वनी। उगु समययू अनया कप्पियकारक कपिराजं नाना प्रकारया सुगन्ध पुष्पमालादि धूप, दीप, फल, मूल, बुद्ध भगवानयात पूजायायेयोग्य योग्यतागु पूजासामान लःल्हाइ। महेश्वर देवता, उमादेवीपिं गन्धकुटि दुने द्वाहाँ वनाव तथागतया मूर्ति प्रतिमायात प्रसन्नता पूर्वक श्रद्धातया धात्थेंहे सत्जीवयात पूजायायेगुथेंहे बांलाक पूजाभाव भक्तितया पञ्चाङ्ग प्रणाम यायेधुंका अननं पिहाँवया विहारयू स्वचा चाहिला, क्रमानुसार धर्मशालापाखे स्वया वनीगु जुयाच्वन।

अन उगु रत्नमय धर्मशालायू बिज्यानाच्वंपिं पूज्यवर अरहन्तपिनिगु पादयू वन्दना याना सुगन्ध पुष्प धूपादिं पूजा यानाव अनेनेगु सुस्वादिष्ट दिव्यरस युक्तगु भोजन व्यञ्जनादि श्रद्धा पूर्वक दान प्रदान यानाव क्षमा प्रार्थना यासे हर्ष प्रसन्न चित्त याना च्वनी। अरहन्त पिंसंनं गुगु दान प्रदान यागुया पुण्यानुमोदन यायेधुंका बुद्धमूर्ति दर्शन याना बुद्धगुणानुस्मरण याना सादर वन्दना प्रणाम याना, आकाश मार्गनं गन्धमादन पर्वतपाखे लिहाँ बिज्याइगु जुल।

महेश्वर देवतापिंनं अरहन्त स्थविरपिं आकाश मार्ग लिहाँ बिज्यागु स्वया पञ्चाङ्ग प्रणाम याना थः परिवार सहित अनुचरगणपिं सकलें थःपिनिगु विमानयू च्वना थःथपिनिगु थासयू लिहाँ वनी। एवं प्रकारं महेश्वर देवतां थौंतकनं सदानं पूजाभाव भक्ति यानाच्वंगु जुयाच्वन। अले गुपिं खः ऋषिगणपिंसंनं गुम्ह महेश्वर देवराजं बुद्धमूर्ति तथा अरहन्त स्थविरपिन्त आदर गौरव तया श्रद्धापूर्वक दान प्रदानयाना वन्दना प्रणाम

https://dhamma.digital

याःगुयात स्वयाच्वंगु जुयानितिं त्रिरत्न याके अत्यन्त विश्वास जुया हर्ष प्रसन्नगु चित्तयाना गन्धकुटि विहारय् द्वाहाँ वना बुद्ध प्रतिमायात सादर वन्दना प्रणाम याइ।

अले कप्पिय कारक जुयाच्वंम्ह कपिराजं ऋषिगणपिन्त थाय्थासय् क्यना परिचय बियाव रत्नालंकारं सजेयाना तःगु धर्मशालाय् ब्वनायंका योग्य योग्यतागु आसनय् फयेतुका दिव्य भोजन तथा मा माःगु परिस्कारादि दान प्रदान यानाव सन्तुष्ट याइ। उगु अवस्थाय् ऋषिगणपिनिनं धर्मसंवेग उत्पत्ति जुया परस्पर खँ जुइ – गुम्ह महेश्र देवराजंनं बुद्ध भगवानया प्रति श्रद्धा तयाव अत्यन्त भाव भक्तितया पूजा यानाच्वन, तथा भिक्षुसङ्घपिन्तनं अथेया कारणय् त्रिरत्नपिनिगु गुण अनन्त अपार खः खनी। झीपिनं वसपोल त्रिरत्नया शरणय् वना श्रावकयागु भावे च्वने योग्य जू। थथे धकाः सल्लाह यानाव तथागतयागु शासनय् द्वाहाँवना भिक्षु प्रव्रज्या दिक्षाकया च्वनाच्वंगु जुल। आः थन ऋषिगणपिं भिक्षु प्रव्रज्या दिक्षा कयाच्वन धकाः कनातगु बारे भतिचा खँया स्पष्ट मजुल। भिक्षुजुइत थथःम्हं जुइ ज्यूगु मखु, हानं सुं देव, ब्रम्हापिंसंनं भिक्षु याये ज्यूगु मखु, प्रत्येक बुद्धं तकनं भिक्षु सङ्घ देकावन धकाः छुकिसनं कनातःगु मदु। कित तथागतया पाखें जुइमानि, कित भिक्षुसङ्घपिनि पाखें जुइमानी तसर्थ व ऋषिगणपिं गन स्वइथाय् प्रव्रजित जूगु खः थुगु ग्रन्थय् खँ पिहाँ मव। अथवा गन्धमादन पर्वतं बिज्यापिं अरहन्त भिक्षुसङ्घपिनि पाखेंहे जुलला? खयानितिं पब्बजित भावो दुल्लभो धयातःगु खः अथेया कारणय् सज्जनवर्गपिंसं छकोजक जूसानं चीवर पिण्डपात्र धारणयाना थ्व महादुर्लभ जुयाच्वंगु भिक्षु प्रव्रजित जुइ धकाः जुयाच्वनी। थ्व खँ विचारवानपिनिया लागि मात्र खः , विचाः मगापिन्तजा थ्व खँया छुं मुल्यदुर्थें ताइमखु। गथे वनेच्वंम्ह मृगयात महामणि ज्योति रत्न न्ह्यःने ध्वदुसानं छुनिछु जुइ। वयानितिंजा घाँय् निपु नयेगु जकहे तःधना च्वनी।

सब्बे कम्मसका सत्ता कम्मसत्ते विभज्जति।
हीन पणित भावाय नचिन्ताय समञ्जिनो।।

गुपिंखः महेश्वर देवताया सोतापत्ति मार्गफलय् प्रतिस्थित जुइदुगुनं हानं ऋषिगणपिं भिक्षु प्रव्रजित जुइदुगुनं न्हापायागु पुण्य संस्कार दुगुलिंहे जक खः।

सब्बे सत्ता सुखिता भवन्तु।।

Dhamma.Digital

https://dhamma.digital

काकवलिय महाजनपिनिगु कथा

Dhamma.Digital

भिक्षु प्रज्ञानन्द महास्थविर

प्रकाशिका:
सानुमाया शाक्य

https://dhamma.digital

काकवलिय महाजनपिनिगु कथा

प्रकाशकः
सानुमाया शाक्य।

बुद्ध सम्बत २५१९
विक्रम सम्बत २०३२

लेखकः
भिक्षु प्रज्ञानन्द महास्थविर

मुद्रकः
शाक्य प्रेस,
ऊँबहाल, काठमाडौं।

https://dhamma.digital

हीनं धम्मं नसेवेय्य, पमादेन नसंवसे।

थ्व श्लोकं धया च्वन – हीनगु लोभ, दोस, मोह वृद्धि जुया वइगु धर्म सेवन याये मते। आहार, मैथुन, भय, निन्द्रापाखेहे जक लगय् जुया (पशुतय्सेंथें मात्र) जीविका जुइगु यायेमते। तर थःम्हं सिहे मस्यूनिबलें सुया छु लगे जू? जब थःम्हं न्यना स्वया सिया वइ अवलेसंनिसें पाप कर्म मयाइम्हेसित सज्जनपिंसं प्रशंसा याना तल।

ख जा जि नं मचाबले पाप कर्म याये नं। लिपा सम्भे जुसेंलि उकें जि लिचिला।

मेगु छगू जिके लुमंसे वः। जिं मचाबले थथःगु बानि धयाथें द्यःपिनिगु तस्वीर खन धायेव जिनं अथे च्वये मास्ते वइगु। अले थः मचातालं च्वया च्वनेगु। दाजुपिंसं खना जिके छक्व न्यन – छं छु च्वया च्वनागु? जिं धया – मञ्जुश्रीयां जगतनाथं च्वये धकाः च्वयागु। दाजुं धाल – आमथेला च्वयेगु थथे च्वयेगु का धकाः छ्यों म्ह, ज्याना च्वया बिल। हानं छम्ह वया ल्हाति खड्ग, पुस्तक ज्वंका, न्हाय् म्हुतु च्वया मिखा कंका बिल। थुगु रूपं स्वम्ह प्यम्हसिनं तपं तया ब्यूगुलिं याना मञ्जुश्री गुरूयागु तस्वीर छपा तयार जुल।

अथेहे धयाथें आः थुगु सफुचा छगू नं जिं च्वयागु मात्र खः। थुकि श्रीमान राजभाई शाक्य उपासकजुं हस्तलिपि सारेयाना थाकुथी बिइगु व प्रुफ स्वयेगु ज्या याना बिल। अले थुगु सफु प्रकाशनया अभिभारा श्रीमती सानुमाया उपासिकां कया बिज्यात। उकेसनं आयुष्मान सुदर्शनजुं मञ्जुश्री देवतायात खड्ग, पुस्तक ज्वंका मिखा कंका ब्यूगुथेंतुं थुगु सफुयागु भूमिका च्वया ठीक थाक याना बिल। अले शाक्य प्रेसं बांलाक छापे याना ब्यूगुलिं याना थ्व सफु तयार जुया पिहाँ वल। धन्य खः वसपोलपिं, वसपोलपिं सकलसिनं छगू छगू तपं तया ग्वाहालि मयागु जूसा थ्व सफु थुलि याकनं पिहाँ वये फइ मखुगु जुइ।

थ्व सफु पिकया बिज्याम्ह श्रीमती सानुमाया उपासिकाया दिवंगत पतिदेव चिढिरत्न शाक्ययात सदा दिव्य सुख सम्पत्ति तथा स्वर्ग व मोक्ष तकयागु नं कामना यासे थ्व थुगु पुस्तक धर्मदानया रूपय् प्रदान याना बिज्यागु जुयाच्वन। भगवान बुद्धयागु धर्म केवल छम्हेसित जक पुण्य प्राप्त जुइगु कथं मखुनि अनुमोदन याक्वसितं नं सकसितं नं अवश्य प्राप्त जुइ। तसर्थ जित पूर्ण विश्वास दु कि थ्व थुगु परमोत्तमगु धर्मदानया प्रभावं दिवंगत जुया बिज्यापिं ज्ञातिपिन्त नं हानं थः सपरिवारपिं सहित ज्ञातिपिं सकसितं नं सदा हित सुख कल्यान अवश्य जुइ।

भिक्षु प्रज्ञानन्द

https://dhamma.digital

नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स

बहुं वे सरणं यन्ति, पब्बतानि वनानि च।
आरामरूक्खचेत्यानि, मनुस्सा भय तज्जिता।।
नेतं खो सरणं खेमं नेतं सरणमुत्तमं।
नेतं सरणमागम्म, सब्ब दुक्खा पमुच्चति।।
योच बुद्धञ्च धम्मञ्च, सङ्घञ्च सरणं गतो।
चत्तारि अरियसच्चानि, सम्मप्पञ्ञाय पस्सति।।
दुक्खं दुक्खसमुप्पादं, दुक्खस्स च अतिक्कमं।
अरियञ्चट्ठङ्गिकं मग्गं दुक्खूपसमगामिनं।।
एतं खो सरणं खेमं, एतं सरणमुत्तमं।
एतं सरणमागम्म सब्ब दुक्खा पमुच्चति।।
(धम्मपद १४।६)

मनुत संसारिक दुःख भयया कारणं पर्वत, वन, बगैंचा, सिमा, ख्यः आदियागु शरण वनी। तर थ्व शरण मंगलदायक मखु, नं त थ्व शरण उत्तम शरणहे खः। छायू धाःसा इमिगु शरण वनां मनुत सकतां दुःखं छुटे जुइगु मखु। गुम्ह व्यक्ति बुद्ध, धर्म व सङ्घया शरणयू वनी, गुम्हेसियां प्यंगु आर्य सत्य दुःख, दुःखया उत्पत्ति, दुःखया निरोध व दुःख निरोधगामिनि आर्य अष्टाङ्गिक मार्गयात सम्यक् प्रज्ञा ज्ञानं यथार्थत बाँलाक खंकी, सीकि, वहे जक संसारया सकतां दुःख भयं मुक्त जुइ। कारण त्रिरत्नया शरणहे जक रक्षादायक शरण खः। थ्वहे शरण जक धात्थेंगु उत्तम शरण खः।

अग्गिदत्त ब्राम्हणया कारणयू भगवान शास्तानं उपदेश कना बिज्यागु थ्वहे खँयात लुमंका तथागतोपदेशित थ्व गाथाया मर्मयात थुइकाहे बौद्धतसें दकले न्हापां त्रिरत्न गुणानुस्मरण याना धया च्वनी – नमो बुद्धाय, नमो धर्माय, नमो सङ्घाय। बुद्धोमे सरणं अञ्ञं नत्थि। धम्मो मे सरणं अञ्ञं नत्थि। सङ्घो मे सरणं अञ्ञं नत्थि। बुद्धं सरणं गच्छामि। धम्मं सरणं गच्छामि। सङ्घं सरणं गच्छामि। थुगु धर्मोपदेश न्यना मुदिता धयाम्ह छम्ह उपासिकां प्रश्न न्यन।

उपासिका – भन्ते! बुद्ध, धर्म, सङ्घ धकाः ला जिनं धाये सः। तर बुद्ध धर्म व सङ्घ धकाः यथार्थत गजापिन्त धाइगु खः थ्व जिं बाँलाक मसियाच्वन। कृपया जित नं कना बिज्याहुँ।

भिक्षु – छिं न्यना दीगु प्रश्न बाँलागु खः। थजागुहे खँ बाँलाक मथुयाहे मनूत अनेक मिथ्या धारणायू लाना ततःमतः क्यंका च्वनीगु खः। आः जिं संक्षिप्तं कना हये, छिं परिशुद्ध चित्त यानां बाँलाक ध्यान तया न्यना दिसं।

उपासिका – हवस् भन्ते! जिं भक्तिपूर्वक ध्यान तया न्यने। कृपया कना बिज्याहुँ।

भिक्षु – उपासिका ! बाँलाक न्यनादिसं। बुद्ध धकाः चा, ल्वहँ, लुँ, वहयात धागु मखु अथवा चतुर्धातु, पञ्चतत्व, पञ्चस्कन्धयात धाःगु मखु। गुम्हसिनं चतुरार्य सत्य धर्मादि सर्वज्ञ ज्ञानयात प्राप्त याना काई, हानं गुम्हसिके अरहन्तादि नवलोकोत्तर गुण धर्म युक्त जुयाच्वनी वसपोलयातहे बुद्ध धकाः धाइ।

धर्म धयागु गुम्ह तथागतं देशना याना बिज्यागु त्रिपिटकादि चयेप्यडोल धर्म स्कन्धयात अथवा स्वाक्खातो भगवता धम्मो आदि खुगू प्रकारया लोकोत्तर गुण धर्म संयुक्त जुयाच्वंगुयात धर्म धकाः धाइ।

हानं सङ्घ धयापिं गुपिं खः तथागतया शिष्य आर्य श्रावक सङ्घपिं अथवा सुप्पटिपन्नो भगवतो सावक सङ्घो आदि गुंगू प्रकारया लोकोत्तर गुण धर्म सम्पन्न जुया बिज्यापिं श्रावक सङ्घपिन्त सङ्घ धकाः धाइ। थुपिंहे बुद्ध, धर्म व सङ्घादि त्रिरत्नया शरण मवंक थ्व सांसारिक दुःख भयं मुक्त जुया वने फइगु मखु।

https://dhamma.digital

उपासिका – भन्ते! नकतिनि छःपिंसं धया बिज्यागु खँ न्यना जित ला छु धाये छु धाये जुल। धाधापिं सकसिनं नं अथेहे धाइगु, जिमिगु धर्म महान् तःधंगु खः मेपिनिगु हीनगु तुच्छ खः। आः जिं हीनगु व उत्तमगु धकाः गथे याना सिइकेगु?

भिक्षु – उपासिका! छिं धागु खँ ठीक जू। भगवान शास्ता नं धया बिज्यागु दु – जिं भिंगु धाल धकाः धायेवंहे अथवा सुं मेपिंसं भिंगु धाल धकाः धायेवं छकोलं पत्या जुइ मज्यू। थःम्हं छक्व नि बिचा याना स्वयेमा, थ्व भिंगु खः वा मखु धकाः। गजागु धर्मयात भिंगु धायेगु गजागुयात मभिंगु धायेगु? धात्थें नं थःत नं परयात नं आदि मध्य व अन्त्यस नं हित उपकार जुइगु खःसा भिंगु खः, अथे मखुसा अथे मजुइगुसा मभिंगु खः धकाः छुटे यायेमा। अर्थात छुं गुगुं धर्म पञ्चशील बाधक जुइगु जूसा मभिं, बाधक मजूसा भिं अथवा आर्य अष्टाङ्गिक मार्ग, शील, समाधि, प्रज्ञा, अनित्य, दुःख व अनात्मा नापं मिलेजूसा धात्थेंहे भिंगु खः धकाः ग्रहण यायेगु , अथे मखुसा ग्रहण मयायेगु।

उपासिका – अहो भन्ते! छपिंसं जा जित न्हापा न्यनेहे मनंनिगु कथं भगवान बुद्धयागु सदुपदेशयात बाँलाक कना बिज्यात। आः हानं छपिंसं ओकास बिया बिज्यात धाःसा छपिंके छगू खँ न्यने मासे वः।

भिक्षु – ज्यू, छकुचा छुं न्यना दिसं, समय अनुसारं संक्षिप्तं जिं लिस बिइ।

उपासिका – मेता खँ मखु कि भन्ते! छक्व निको जित सहयानां सहयाये मफयेकहे थ्व नुगलय् डाह जुया वेदना जुया वइगु, मिखां नं ख्वबि धर धर हाया वइगु, नुगचुहे चिरि चिरिं बाया वं थें च्वंक थपाय्च्वतं महान् थ्व दुःख कष्ट वेदना अहो बा, बा गनं जक वःगु जुइ? थ्व दुःख वेदना जित जक जूगुला? सकसितंहे जुइगु ला?

भिक्षु – आहा उपासिका! आमथेहे सांसारिक दुःखयात म्हसीका लुमंका तःपिंसंहे जक भगवान बुद्धयागु सदुपदेशयात बाँलाक ध्यान तया न्यनीगु खः। संसारया दुःख भय म्हमस्यूपिंसं लुमंका मतपिंसं न्ह्यफः लिफः स्वये मसःपिंसं बाँलाक ध्यान तया न्यनी मखु। उपासिका! थ्व भयंकरगु असत्य दुःख छित जक जूगु मखु सकसितं जुयाच्वंगु नं दु, लिपा नं जुयाच्वनीतिनि। मार्गफल प्राप्त जुइ धुंकुपिं बाहेक थ्व दुःख भयं बचे जुइ फुपिं सुं छम्ह नं दइ मखु, छन्हु न्हापा लिपाया खँ सम्म खः। अथेया कारणय् न्हापा न्हापायापिं सज्जनपिंसं नं छिंथेंहे सांसारिक दुःख भययात खंका भगवान बुद्धया सदुपदेश न्यना ध्यान ज्ञानय् कुतः याना पुण्य साधन याना थ्व संसार दुःख भयं मुक्त जुया वनाच्वन।

भगवान बुद्ध वेलुवनय् बिज्याना च्वंगु बखतय् धन मत्ता, मानमत्ता, राजमत्ता, रूपमत्ता, यौवनमत्ता न्यागु मत्ता जुयाच्वंम्ह खेमा महारानीयात कया कना बिज्यागु उपदेश खः –

ये राग रत्ता नुपतन्ति सोतं, सयंकतमक्कटकोव जालं।
एतम्पि छेत्वान वजन्ति धीरा अनपेक्खिनो सब्ब दुक्खं पहाय।।

भावार्थ – रागय् (लोभ, दोष, मोह) रते जुयाच्वंम्ह व्यक्ति थःम्हं दयेकागु जालय् तक्योंम्ह माकचाथें तुं तृष्णा रूपी श्रोतय् अथवा थ्व महान दुःख रूपी संसार सागरय् कुतुं वनी। थथे धकाः सिइका धीर जनपिं (सत्य असत्ययात विचारं खंका कायेफुपिं) सज्जनपिंसं थ्व मभिंगु मिथ्याभिमान अहंकारयात नं त्वाल्हाना सांसारिक दुःख बन्धनं छुटे जुया वनाच्वन।

थुगु खँय् भीसं धात्थें बिचा याना स्वत धाःसा थ्व दुःखमय संसार थम्हंतुं दयेका थःततुं दुःख जुइका च्वंगु खः। मेपिन्त सुयातं दोष तयेथाय् दुगु मखु। धम्मपदय् नं कनातःगु दु।

मधुवा मञ्ञती बालो याव पापं न पच्चति।
यदा च पच्चति पापं अथ बालो दुक्खं निगच्छति।।
(धम्मपद ५।१०)

https://dhamma.digital

पापयागु फल मवतले मूर्ख थम्हं यानागु पापयात कस्ति समानं भापा च्वनी। तर जब पापयागु फल भोग याये माली अलेतिनि उम्ह मूर्ख दुःखं तप्त जुइका ख्वया च्वनी।

उपासिका – भन्ते! भन्ते थ्व थपायूच्वतं असत्य दुःख वेदना जुइका च्वंपिं प्राणिपिं थःपिंसं खंक खंकं नं जित थथे दुःख जुइका बा, धकाः भतिचाहे लिज्ञां मकासे ग्याना भायू धयागुहे मदयूक मूर्खतालंहे सना जुयाच्वंगु छु जुया जुइ?

भिक्षु – संगत खराबपिं लात धायेव अथेहे जुइगु खः। छिं अंगुलिमालयागु बाखँ न्यना मदियाला?

उपासिका – बाखँ जक मखु भन्ते! अंगुलिमालयागु प्याखँ नं जिं स्वये नं।

भिक्षु – हः, ठीक अथेहे खः। अकें भगवान बुद्धं धया बिज्यात –

असेवना च बालानं, पण्डितानञ्च सेवना।
पूजा च पूजनीयानं, एतं मङ्गलमुत्तमं।।

उपासिका – अले मूर्ख धकाः गजाम्हेसित धाइगु ले?

भिक्षु – मूर्ख धयापिं निगू प्रकारयापिं दया च्वन, १. नाबालक, २. बालान्ध (पतूमूर्ख) जन। आः थन खँ मसः ज्या मसःम्ह मनूयात मूर्ख धागु मखु देवदत्तथें जाम्ह मनूयात धाःगु खः। देवदत्त धयाम्ह गुलि खँ सः नाना प्रकारया ऋद्धि चमत्कार नं क्यने फु। तर वयागु दुनुगःया नियत बाँमला। म्हुतु पिचु, नुग वचु। मेपिन्त स्यंका थःत लाभ यायेगु। मेपिन्त मभिंका थःत ठीक यायेगु थजागु कुनियत याना जूपिन्त मूर्ख धाइगु खः।

उपासिका – अले थःतनं कतःयातनं भिं जुइगु ज्या गथे यायेगु ले?

भिक्षु – मेपिन्त नं भिं जुइगु खँ चित्तयू तया मङ्गल सूत्रया पाठे कनातःथें भिंगु ज्या खँ यायेगु अर्थात माँ, बौ, कायू, म्स्यायू, दाजु, किजा तता केहें आदि सकलें प्राणि मात्रयात नं सुख शान्ति कामना याना दान शील भावनादि पुण्य कार्य यायेगु खः। थथे यात धायेव थःत नं कतःयात नं, थौंयात नं कन्हेयातनं सदानं सकलयातनं अवश्यमेव भिं जुइ कल्याण जुइ।

उपासिका – छपिंसं दानादि धर्म कर्म यायेमा धया बिज्यागु खँ पायूछि मजू धकाला जिं नं धाये मछा। पञ्चदान बले गुरूजुपिंसं दान गाथा ब्वनीगु नं न्यना च्वनागु दु – दानं विभूषणं लोके, दानं दुर्गति निवारणम्। दानं स्वर्गस्य सोपानं, दान शान्तिकरं शुभम्, धकाः दान गाथा ब्वना बिज्याइगु खः। तर दानया महिमाया विषययू थथे न्यने दुसांतबि ग्व भन्ते! दानयागु फल प्रत्यक्ष छुं खने दुगु मखु। जिं नं बेला बखतयू स्वया स्वया दुथें फुथें दान प्रदान याना च्वनागुहे दु। तर जि थथेया थथेंहे तिनि।

भिक्षु – उपासिका! दान गाथायू कनातःगु खँ मखुगु मखु। विना दानं सुख सम्पत्ति भोग याये दइमखु। छगू उपमाया रूपयू धालधाःसा गथे वा, छ्वो आदि न्ह्यागुहे वस्तु नं पुसा मपिकं ब्वीमखु, सइमखु, अथेहे धन सम्पत्ति सुखया पुसाहे दान पुण्य खः। दानयागु नं मेमेगु वस्तुया पुसायाथें समय मत्येकं सि सइ मखुगु जुयाच्वन।

उपासिका – भन्ते! गुगु पुण्यया फल थुलि दिन, महिना, वर्षया दुने प्राप्त जुइगु धयागु निश्चितता मदुसा लिपा जुइबले छु जुइ, गथे जुइ सुनांनं धाये फइगु मखुत। सी धुंका यागु खँ धाइ "आफु मरेपछि दुम्मै राजा" धयागु खँ जुल , अकेंला थौंकन्हेया ल्यायूम्हचातसें धया जुइगु – आः थथें जित द्वछि दां ब्यू, लिपायागु जन्मयू जिं दोछिया भिदुगं पलेसा बिइ।

भिक्षु – उपासिका! छिं दान धर्म जका याना दीगु खने दु। तर भगवान बुद्धयागु धर्म धाइगु छिं बाँलाक ध्वाथूगु खने मदु गुगु पुण्यया फल ला पाकेहे मजूनि व पुण्यया फल छित थत्थें माल धयां गथे प्राप्त जुइ? थुकेयागु विषययू कुमार कस्सप भन्तेनं पायासी राजायात उपमाया रूपं कना बिज्यागु छकूचा बाखँ न्ह्यथने। छम्ह महाजनया छ्यें जहानपिं फुकं ब्यागः ब्यागः जुल। कायू मचात सकसितं अंश भाग इनाबिल। गर्भवती महाजननीनं थःगु गर्भयू च्वंम्ह कायूयात नं छगू भाग अंश माः धकाः फ्वन। जहानपिंसं धाल – छं मचाहे

https://dhamma.digital

मबुनि। अकें छन्त अंश भाग पावे जुइ मखूनि। जहानपिंसं थथे लिसः ब्यूगु न्यना अंश भाग प्राप्त यायेया नितिं न्याला खुला दुम्ह मचायात प्वा फाया लिकाल हँ। तर छु व मचां अंश भाग प्राप्त याये खनीला? अथेहे धयाथें गुगु जा पुण्यया फल पाकेहे मजूनि आः थत्थेंहे माल धयां छु याये? खया नितिं थत्थें थत्थेंहे फल प्राप्त जुइगु पुण्य नं मदुगु मखु। तर व उजागु पुण्य याये अःपु मजू। संयोग चूलाके नं सापहे थाकु। निरोध समापत्तिं दना बिज्यापिं भन्तेपिं नापलाये फःसा न्हेन्हुया दुनेहे फल प्राप्त मजुइहे मखु। गथे कि भगवान बुद्धया पाले नं निरोध समापत्तिं दना बिज्याम्ह महा काश्यप भन्तेयात काकवलिय मयूजुं भोजन दान याःगु जुया नितिं न्हेन्हुया दुनेहे फल प्राप्त याना काल।

उपासिका – भन्ते! आम खँ छक्व जि नं न्यनेगु इच्छा जुल। कृपातसे काकवलिय मयूजुया खँ छक्व पुवंक कना बिज्याहुँ।

भिक्षु – थ्व खँ जिं कंजा कने। तर थौंकन्हे थुजागु संयोग चूलायेगु उलि सम्भव मदुनि। अकें ....

उपासिका – मखु भन्ते! न्ह्यागुं भिंगु खँ धयागु सिइका तयेगु भिं जु। अकें थ्व खँ बाँलाक कना बिज्याहुँ।

भिक्षु – खला खः छिं धया दीगु खँ नं। थुजागु खँ न्यनाहे जक मनूतसें भिंगु चीजयू परिशुद्धगु श्रद्धा पिथने फइगु खः। का जिं कना हये, बाँलाक ध्यान तया न्यना दिसँ –

काकवलिय महाजनया कथा

भगवान बुद्धया पालयू राजगृह नगरयू आपालं दुःखी दरिद्रपिं ब्राम्हण निम्हतिपु दयाच्वन। इपिं निम्ह मध्ययू मिजंम्ह ब्राम्हणया न्हिथें सुथ न्हापां दना वन जङ्गलयू वना सिं फाया हया सिंकु मिया वःगु ध्यबां च्वकिचाकि दंदिंगु नयेगु वस्तु न्याना न्ह्याबलेंहे बान्हिति इलयू छ्यें दुहाँ वइगु जुयाच्वन। थथे न्याना हःगु वस्तु मध्ययू बच्छि सुथयू नयेत तया बच्छि बहनि नयेत धकाः ल्यंकीगु जुयाच्वन। कलाम्हसिया नं सुथयू छ्यें ज्या सिधयूवं कतःपिनिगु छ्यें छ्यें वना कुति वाना जाकि हाया बिया मालिकपिंसं बिया हक्को ज्याला कया हया क्यें, चि, चिकं आदि न्याना हइगु जुयाच्वन। थुगु प्रकारं ब्राम्हण निम्हतिपुयां दुःखसिया ज्या याना प्राप्त जुक्को ध्यबां न्हिं निछा नयेतनं तच्वतंहे कठीन जुयाच्वंसां सन्तोषपूर्वक प्राप्त वस्तु नये त्वने याना दुःख पूर्वक जीवन हनाच्वन। गुबलें गुबलें नये त्वनें ल्योंगु ध्यवा दत धाःसा छगः छगः याना ध्यबा मुंका शर्म बचे यायेत मदयेक मगागु छता छता वस्त्र न्याना मुश्कील मुश्कीलं ज्या तरे यानाच्वंगु जुयाच्वन। आपालं दुःखसिया थुपिं ब्राम्हण निम्हतिपुयां ज्या याना च्वंसां तबि इमित नये त्वने पुनेतहे नं धौ धौ जुयाच्वंगु खः। इमिगु छ्यें नये त्वनेगु वस्तु गुबलेंहे नं छुं छकूचा नं ल्योंगु धयागु मदुगु जुया वांछ्वये धयागु गुबलें म्वाःगुलिं इमिगु छ्यें चखुं बखुं, कोकी तक नं गुबलें जू मव। थ्वहे अतिशय दरिद्रताया कारणं इमिगु नांहे काकवलिय ब्राम्हण धयागु नामं प्रचार जुयाच्वन।

छन्हुया दिनयू महाकाश्यप स्थविरया निरोध समापत्तिं दना लोकयू आपालं दुःख भोग यानाच्वंपिं उपकार याये योग्यपिं व्यक्तित गन गन सु सु दु धकाः वसपोलं करूणाया सुदृष्टिं स्वया बिज्याबले काकवलिय ब्राम्हणया परिवारयात खंका बिज्यात। थुपिं ब्राम्हण निम्हतिपुया न्हापायागु जन्मयू पुण्य यानावःगुला दुगु खः तर छगू प्रकारया अकुशल कर्म कोत्यला पीडा बिया तःगुया कारणयू व पुण्यया फल बिइ मफयाच्वंगु जुयाच्वन। अर्थात मि पुसा ला दुगु खः तर सिमिनौ खरनीं त्वपुया तःगुलिं याना मि च्याना वये मफयाच्वन। आः जिं इमित पुण्य संग्रह याके बिल धायेव उगु पुण्यद्वारा इपिं काकवलिय ब्राम्हणपिन्त दिट्ठ धम्म फल अर्थात् दृष्ट धर्म फल प्राप्त जुइ धकाः खंका बिज्याना इपिं दुःखी दरिद्र जुया नं पुण्यात्मा जुयाच्वंपिं काकवलिय ब्राम्हणपिनि उपरयू करूणा तया बिज्यासे सुथसिया प्रहरयू चीवर पिण्डपात्र धारण याना महाकाश्यप स्थविर भिक्षा बिज्यात। काकवलिय ब्राम्हणी मयूजुया नं थः स्वामीया नितिं जा थुया जा बुका थः श्रीमान् लिहाँ वइगुयात प्रतिक्षा याना लँयू च्वना भातया लंस्वयाच्वंगु खः। व मयूजुं चीवर पिण्डपात्र धारण याना भिक्षा बिज्याना च्वंम्ह महाकाश्यप स्थविरयात तापाकं निसें खंकल। वसपोल भन्तेयात खनेजक मात्रं काकवलिय ब्राम्हणीया चित्त

https://dhamma.digital

प्रसन्न जुल। वया मनं मनं खँ ल्हात – थौं जित तःधंगुहे सुसंयोग प्राप्त जुल। न्हापा न्हापा जूसा वसपोल भिक्षुपिं दर्शन प्राप्त जूसानं दान प्रदान यायेगु वस्तु छ्यें छुंहे मदया च्वनीगु, गुगुं बखतय् दान यायेगु वस्तु दया च्वनीगु अवस्थाय् वसपोलपिं नापलाये मदया च्वनीगु। हानं गुबलें गुबलें दान वस्तु छुं छां दइबले वसपोलपिं नापलाना नं छगू न छगू ज्याखँय् अलमले जुइ माला दान बिइ मलाना च्वनीगु। आः थौं सकतां ठीक जुयाच्वंगु पाःलात। भोजन नं ठीक जुयाच्वंगु दु। वसपोल भन्तेया दर्शन नं प्राप्त जूगु दु। हानं जिके नं श्रद्धा चित्त उत्पत्ति जुयावःगु दु। हानं ब्राम्हणीया मती खँ ल्हात – जि भातया थाकुक ज्या याना नये पित्याका वइ। वयात छुं नकेगु मन्त धायेव जित ला अवश्य नं ब्व बिइ। अले .....। थुबले हानं मन हिल – म्वासे ब्वः ब्यूसां सहयाये, दासां सहयाये। थजागु संयोग चूलाबले जिं थ्व भोजन वसपोल भन्तेयात दान याहे याये। थुगु प्रकारं मनय् खँ ल्हाका दान यायेगु दृढ संकल्प याना काचा काचां थुयातःगु भोजन कया हया वसपोल भन्तेया न्ह्यःने वया प्रार्थना यात – भन्ते! छपिंसं जिमिगु उपरय् कृपातसे थ्व भोजन स्वीकार याना कया बिज्याहुँ। महाकाश्यप स्थविरं व मय्जुया श्रद्धा चित्त स्वया थःगु पात्र फया कया बिज्यात। भोजन बच्छिति तये धुंकुबले पात्रय् पुसां त्वपुया बिज्यात। अथे याना बिज्यागु छाय् धाःसा व मय्जुया मिजंम्हेसिया आपालं थाकुक ज्या याना नये पित्याका थ्यंक वइ, वयात नं बच्छि ल्यंका तयेमा धकाः करूणा तया पात्रय् पुसां त्वपुया बिज्यागु खः। काकवलिय मय्जुं हानं प्रार्थना यात – भन्ते! थ्व बच्छि नं ल्यंका बिज्याये मते। थ्व भोजन छम्हेसितहे जक ठीक गु खः। भन्ते! थौं छन्हुया लागि जिपिं द्यांलाइ धकाः करूणा तया बिमज्यासे लिपा लिपा जिमित हानं छक्व थुजागु दुःख दारिद्रया गुबलेंहे मजुइगुपाखे करूणा तया बिज्याहुँ। थथे धकाः काकवलिय मय्जुं प्रार्थना यासेंलि वसपोल भन्तेनं हानं पात्रया पुसा उला बिज्यात। व मय्जुया इच्छा पूर्ण जुइक भोजन फुक्कं दान प्रदान याये धुंका पञ्चाङ्ग प्रणामयासे प्रार्थना यात – थ्व थुगु पुण्यया प्रभावं लिपा लिपा आः थें दुःखी दरिद्र गुबलेसनं मजुइमा। महाकाश्यप भन्तेनं – इच्छितं पत्थितं तुय्हं खिप्पमेव समिज्झतु, धकाः शुभाशिर्वाद बिया लिहाँ बिज्यात। काकवलिय मय्जुयानं लय् लय् तातां प्रसन्न चित्त याना महाकाश्यप भन्ते खने दतले दर्शन याना स्वयाच्वन।

उगुहे अवस्थाय् थः भात नं थ्यंक वःगु खना अनयात तंचाय्के मज्यू धकाः काचा काचां स्वागत सम्मान याना छ्यें ब्वना यंका बिन्ति भाव यात – भो स्वामी! छपिनि मनय् छुं छुंहे दुःख ताया बिज्याये मते। जिं थौ तःधंगु पुण्य याना। भीत धकाः थुयातयागु भोजन महाकाश्यप भन्तेयात प्रदान याना। छपिंसं नं अनुमोदन याना बिज्याहुँ, भीत थथिंजागु दुःख दरिद्रता लिपा लिपा गुबलेसनं मजुइमा धकाः प्रार्थना याना बिज्याहुँ। जिं नं थथेहे प्रार्थना यानागु खः। स्वामी! भीपिं थौं छछाक द्यां लात धकाः छुं जुइमखु। थः कलानं थथे बिन्ति भाव याःगु खँ न्यना काकवलिय ब्राम्हणया नं अत्यन्त चित्त प्रसन्न जुइका धाल – छं भिंगुहे ज्या यात। जिं छुं दुःख मतायेका। भीसं पुण्ययाये मफयाच्वंगुलिंहे भीत दुःख जुयाच्वंगु खः। बिना पुण्यं सुख शान्ति अवश्य दइ मखु। अकें भीसं थौं पुण्य याये धुन, सापहे प्रसन्न जुल धाधां लय् लय् ताया अनेक ज्ञान गुणयगु खँ ल्हाल्हाँ उखुन्हु यागु दिन अर्थेहे व्यतित याना छ्वत।

थ्व खँ न्यंकभनं प्रचार जुजुं कथहनं भिक्षुपिनिगु न्हायूपने थ्यन। काकवलिय ब्राम्हणपिंसं अत्यन्त दुःखी जुया नं थःपिन्त थुया तःगु जाहे महाकाश्यप भन्तेयात प्रदान यात धयागु खँ भिक्षुपिनि दथ्वी चर्चा जुल। भिक्षुपिंसं नं थ्व समाचार भगवान बुद्धयात बिन्ति यात। भगवान बुद्धं आज्ञा दयेका बिज्यात – भिक्षुपिं! काकवलिय मय्जुपिंसं भिंगुहे ज्या यात। आः इमित न्हेन्हुया दुनेहे दिट्ठ धम्म फल प्राप्त जुइ।

छन्हु जुजु बिम्बिसार उद्यानपाखे चाह्यु वंगु बखतय् तापाःथाय् श्मसानपाखे सुली तया फाँसी बीगुया नितिं ल्हा तुति चिना खम्बा स्वाना सनेसानेहे मजीक प्यपुंक चिनातम्ह मनुखं जुजुयात खंका महाराज! महाराज! धकाः लाय् लाय् बुबुं हाला हल। व हालाहःगु शब्द जुजु बिम्बिसारं ताया अन च्वंपिंके न्यन – व छु हालाहःगु? मृत्यु दण्ड बीत ठीक याना तम्ह मनू हालाहःगु धयागु खँ सिइका जुजु उखेपाखेहे वना व मनुयाके हालाहःगु कारण न्योंसेंलि व मनुखं बिन्ति यात – महाराज! जि सीत्योम्ह मनू जुइ धुंकल। अथे नं जित तच्वतं पित्यानाच्वन। जि मसीनिबले जित प्वा त्यंक जा छछा व लः छक्व त्वने। सी न्ह्यो जिगु थ्व प्रार्थना छगू पुरेयाना ब्यू, महाराज !, थथे धकाः साह्रे करूणा चायापुसे च्वंक व मनुखं बिन्तिभाव यागु जुया जुजुया करूणा वना

https://dhamma.digital

वयात धैर्य बिया धया बिज्यात – छं फ्वंगु वस्तु आः जि देशय् वने धुंका छम्हेसित बिइके हयेगु जुल। थुलि आश्वासन बिया जुजु अनं लिहाँ वन। देशय् थ्यंका राजमहलय् बिज्याम्ह जुजुया उगुं थुगुं राजकाजया ज्याखँ याना व खँ अर्थेहे लोमनाच्वन। लिपा भसक्क थम्हं बियागु वचन लुमंसे वय्वं मन्त्रीगणपिन्त सःता धया बिज्यात – मन्त्रीपिं! न्हाचः जिं उद्यानय् चाह्यु वनाबले फाँसी बीत तयातम्ह मनू छम्हेसित जा क्यें लः बिया हये धकाः धया थकागु दु। आः याकनं मनू छम्ह छ्वया बिइके छ्वया ब्यू। जुजुयागु वचन न्यना अन लाय्कुली च्वंपिन्त धाल नं सुं छम्ह नं वनेधाःपिं मदुगु जुयाच्वन। अर्के दाँ दोछिया प्वः छप्वः बिया देशय् शहरय् न्यंकनं नाय्खिं च्वय्के छ्वत – गुम्ह मनुखं श्मसानय् फाँसी बीत तयातम्ह मनूयात जा नक वनी वयात थ्व द्वछि दाँया प्वः बिइगु जुल।

राजपुरूषपिंसं थथे नाय्खिं च्वय्क वःगु शब्द ताया सकल मुत लस्कर मूंवल। काकवलिय मय्जुयान अन छुथें धकाः स्ववंगु बखतय् राज पुरूषपिंसं धयाच्वंगु खँ न्यना थथे मती तल – थ्व दाँ प्वः जिं कया जिहे जा नक वने। थथे मती खँ वय्के धुंका राजपुरूषपिन्त धाल – भो दाजुपिं! आम दांप्वः जित ब्यू। जि जा नक वने। राजपुरूषपिंसं न्यन – थ्व दांप्वः कया आः थथें छं जा नक वने फुला? फुसा का ना धकाः व दांप्वः वयात बिल। अनं श्मसानय् च्वंम्ह व्यक्तियात जा नकवने फुला धकाः न्योंगुया अर्थ छु धाःसा अन जा नक वनेथाय् लँय् जङ्गलय् दीघताल धयाम्ह राक्षस छम्ह च्वना च्वंगु दयाच्वन। अर्के द्यः निभाः बीव अन प्यम्ह खुम्ह मनूत जाना नं वने छाःगु मखु। लिबाक मनूत अन लँय् वःगु खनकि व राक्षसं मनुयात बाकी तइ मखुगु जुयाच्वन। थ्व खँ सकसिनंहे स्यूगु खँ खः।

व काकवलिय मय्जुया मती नं थजागु दुःखी दरिद्र जुइका म्वाना च्वनेगुया छुं प्रयोजन मदु। बरू जि छम्हेसित राक्षसं नसां थन थ्व दाँ द्वछि प्वः छप्व दसा जि स्वामीया खुनु आनन्द सुखपूर्वक जीवन हना च्वने दइ धयागु बिचा जुयाच्वन। अर्के व मय्जुं दांप्वः कया छ्यें लिहाँ वल। काकवलिय ब्राम्हणया नं पिने ज्या जि याये सिधयेका छ्यें दुहाँ वल। भातम्ह दुहाँ वःगु खना कलाम्हेसिनं सम्मानपूर्वक सेवा चाकरी याना बिन्ति यात – भो स्वामी! जिं छता खँ धाये। छपिंसं मती छुं धन्दा कया बिज्याये मते। आः नकतिनि जुजुया मनूत वया श्मसानय् चिनातम्ह मनूयात जा नकवनीम्ह मनूयात दां द्वछि बिइ धकाः धावगु खः। जिं जा नक वने धकाः थ्व दांप्व कया छ्वया। थ्व खंला दांप्व? धकाः न्ह्याःने तयेहल। खं जक सकतां सीवं भातम्हं ब्वबिल – का का! थ्व मिसां छु धयागु ज्या याःगु! छ छु जुल? छु अन छ सीवनेगु ला? अन लँय् जङ्गलय् दीघताल राक्षस दु धकाः छं मस्यूला? का हुँ, यानकं वना आम दाँप्व लित तया वा। याकनं यंकि। का, यंहे यंकि। हुँ ब्वाय् लित तये यंकि धकाः आते जुया च्वतुमतु च्वयेकल। काकवलिय मय्जुं बिस्तारिं धाल – थ्व दां लित बिइ यंके मजिल। जिं जा नकः वने धकाः जमान याना काये धुंगुलिं थ्व दाँ प्वः लित तये यंकूसां मजिल। जि मवन कि जित बाकि तइगु मखुत। आः थत्थेंहे वा धकाः धया थकुगु खः। छःपिं छकजक नापलाना वने धकाः जि पिया च्वनागु। भो स्वामी! जित गना बिज्याये मते, छपिनि थ्व दां दोछिया सुख आनन्द पुर्वक जीवन हना च्वना बिज्याहुँ। भी थपाय्च्वतं दुःखी दरिद्र जुइका जीवन हना च्वनेला जि छम्ह वना छपिनि सुखपूर्वक आनन्दसाथं च्वना बिज्यायेगुहे उत्तम जु। जितिं जितले जिं माःगु यत्न उपाय याना व राक्षसया ल्हातं उम्के जुयाहे वये अनेक उपाय याना नं व राक्षसया ल्हातं छुटे जुया जि वये फइ धयागु विश्वास जिके दु। छपिंसं छुं धन्दा कया बिज्याये म्वा। कलाम्हं अनेक प्रकारं सम्झेयातंनं काकवलिय ब्राम्हण मानेमजू। छ न्ह्यागुहे धाःसां छन्त जिं छ्ववये मखु। दुःख सुख न्ह्यागुहे लः छक्वहे जक त्वना च्वने मासां नं भी निम्ह नापं च्वना जीवन हना च्वने। छं कया हयागु थ्व दाँप्वः जित मय। याकनं बिइ यंकि। छ मदयेका जि याकचिया सुखानन्दं च्वना च्वने जित मय यहे मय।

काकवलिय ब्राम्हणपिनिगु दाम्पत्य जीवन, स्त्री पुरूषया प्रेम धन्य मखुला? थुगुहे रूपं सकल सज्जनवर्गपिंसं नं परस्पर मैत्रीपूर्णगु प्रेम दयेका च्वनेगुहे अति उत्तम जू।

मिसा जक धयांनं मज्यू। काकवलिय मय्जुं थः भातया दुःखसिया जूगु स्वया च्वनेहे मफया बरू भातया सुखया नितिं थःगु जीवनहे त्याग यायेगु हिम्मत यात। भातम्हेसिनं नं थः प्रेमम्ह मिसायात दुःख जुइका

https://dhamma.digital

थः याकचिया जक सुख आनन्दं च्वना च्वनेगु इच्छा मया। बरू लः जकहे त्वना च्वने मासां निम्हं नापं च्वना जीवन हना च्वनेगु यः तायेकल।

संसारय् सकसियां चित्त उति मजू। गुलिं मिसात नं अजापिं दु – अजाम्ह दुःखीम्ह मिजं, अजाम्ह बाँमलाम्ह मिजंयाथाय् च्वने मखु धकाः मेथाय् वनी। भगवान बुद्धया सदुपदेशय् नं कना तःगु दु – स्त्री पुरूषपिनि मखु मखुगु मती तये मज्यू पुरूषं नं पत्नीव्रत धर्मय् च्वनेमा। स्त्रीपिंसं नं पतिव्रता धर्मय् च्वने मा। निम्हतिपुया नं थःथःपिनिगु कर्तव्य पालन याना च्वनेमा। अथे मयातसा तःधंगु आपत्ती दु धकाः नं कनातःगु दु। धात्थेंला सकलसितं सुख शान्ति दयूकेया नितिं पञ्चशील पालन यायेमा धकाः भगवान बुद्धया धर्मय् आपालं तिव बियातःगु दु। अर्के सारिपुत्र भन्तेनं नापलाको स्त्रीपुरूषपिन्त उपासकोपासिकापिन्त शील मकयानिला शील का धकाः धया च्वना बिज्याइगु खः। थुगु खँ याना गुलिं गुलिं मनूतसें वसपोलयात निन्दा नं याना वनीगु – पञ्चशील काये मकाये जिमि यत्थे याये का। सुयागुं कर कापे च्वना शील काये माःगु मदु धकाः धया वनीपिं मनूत नं दुगु जुयाच्वन। सज्जनवर्गपिंसं बाँलाक बिचा याना स्वत धाःसा स्पष्ट जुइ कि सारिपुत्र भन्तेनं सुयातं दुःख कष्ट बीया नितिं शील का धकाः तिवः याना बिज्यागु मखु। बिना शीलं सुयात नं सुख शान्ति प्राप्त जुइ मखु। शील मकासें पालन मयासें सुख शान्ति जुइ धकाः धारणा यानाच्वन धाःसा उगु विचाः फुक्कं भूल सम्महे जक जुइ।

काकवलिय ब्राम्हण दम्पतिया थथे हाला च्वंबले राजपुरूषपिं वया च्वयेक वल – हे काकवलिय मयूजु! छु याना च्वनागु? लिबात का, याकनं वा। राजाज्ञा अनुसार जा नक वनेत लिबाये धुंकल। का, याकनं वा। थथे धकाः राजपुरूषपिंसं च्वयेक वःगु शब्द तायेमात्रं काकवलिय मयूजु थाराक्क न्हुल। का मजिल, आः विस्तार याना च्वने मजिल। नत्र जबर्जस्ति याना यंकी धकाः वाथाइथिं दना थः स्वामीया पाली भोपुया मिजंम्ह ह्वाया ह्वाया ख्वयेक राजपुरूषपिं नापं लायूकुली वन। लायूकुली जुजुया न्ह्यःने थ्योसेंलि बिम्बिसार जुजुं काकवलिय मयूजुयाके न्यना बिज्यात – श्मसानय् जा नक वने धयाम्ह छः खःला? काकवलिय मयूजुं बिन्तियात – महाराज जिं जा नकवने धकाः दां द्वछि प्वः कयागु खः। अले छाय् लिबाक च्वना च्वनागुले? हानं मन्त्रीपिनिपाखे स्वया उजं दयेका बिज्यात – का, थ्व मयूजुयात बिया छ्वये माःगु छु छु खः जा, क्यें, तरकारी, लःथल न्ह्यःने तयाब्यू। मन्त्रीगणपिंसं जुजुया आज्ञा अनुसारं सकतां बस्तु न्ह्यःने तयाबिल। अले हानं जुजुं धया बिज्यात – का याकनं हुं। आः छन्त मेगु छुं मानिला? काकवलिय मयूजुं बिन्ति यात – महाराज! जित सेनापतियागु तलवार सहितं वस्त्र छज्वलं व लाकां छजु व कुसा छपा प्वने। मिसाया खँ न्यना जुजुं मती लुइका बिज्यात कि थ्व मिसा निश्चय नं ज्ञां दुम्ह खः। अले मन्त्रीपिन्त अह्रेयाना वं प्वंगु सकतां वस्तु बिइके बिल। थुलि बिइ धुंका काकवलिय मयूजुयात याकनं हुं धकाः छ्वया हल।

काकवलिय मयूजुं नं सेनापतियागु पोशाकं पुना ढाल तलवार भिरे याना लाकाँ न्ह्याना कुसाँ कुया जा, क्यें, तरकारी थल छगले तया लः थल समेतं ज्वना तारातारां लाकां न्ह्याना फुर्ति साथं श्मसानपाखे स्वया वन। कथहंनं दीघताल राक्षस च्वनाच्वंगु ग्यानापुसे च्वंगु जङ्गल न्ह्यःने थ्यंक वल। काकवलिय मयूजुया नं थःम्हं न्यना तयागु खँ लुमना वल। दीघताल राक्षस च्वनाच्वंगु जङ्गल धागु थ्वहे जुइ। आः जि वडाहे होसियारी साथ वने माः बेहोसि जुया च्वने मज्यू। ग्यागु गीगु पहलं वने नं मज्यू। मग्यासे फुर्ति नक्सां वने फसाहे जक कल्याण जुइ धकाः मती तया सूरवीर जुया निर्भिक रूपं तरका तरकि लाकां सः वयेका वनाच्वन। ववं ववं जङ्गलया दथ्वी थ्यन। तापाकंनिसें भयंकरगु शब्द ताये दत। "हे मनु! छ आमकनहे दना च्वं। छ वने दइ मखु।" धाधां व राक्षस ब्याँ वल। व दीघताल राक्षस सापहे तधि। ताल वृक्ष सिमा पायूधिक। मिखाहे वया फसि पायूग्वः। अथवा भिक्षुपिनिगु पिण्डपात्र पायूग्वः। म्हुतु ह्याउँसे च्वंसे धंवा ता ता हाकः। उजाम्ह दीघताल राक्षस भयंकर ग्यानापुसे च्वंगु मिखा कना तिं तिं न्हुया ब्याँयू वल। काकवलिय मयूजुनं व राक्षस वःगु खने मात्रंहे छक्व ला म्हम्हिहे जिगरिंक मिंका ग्याकल। तर बडोहे होस तया स्मृति न्ह्यःने तया वना च्वंम्ह जुगुया नितिं तुरन्त मती विचाः उत्पत्ति जुल – जि ग्याय् माःगुहे छाय्? जि स्वामीयात जन्मकाछि सुखानन्दपूर्वक जीवन हंकेया कारणय् जि ला सीहे धकाः वयाम्ह खः। आः ग्यानां छुं उपाय लगे जुइगु नं मखु। फयां फको जि थ्वया ल्हातिं मुक्त जुया वनेगुहे कुत याये। थथे मती तर्कना लुइका भतिचाहे मग्यासे फूर्ति नक्सां निर्भिक

https://dhamma.digital

रूपं वनाहे च्वन। राक्षस नं तुरन्त वयाथाय् लिक्क थ्यंक वया धाल – हे मनुष्य! गन वना च्वनागु छ? आमकनहे दना च्वं।

मयूजुं छाक्क लिसः बिल – छाय् जि दना च्वनेगु?

राक्षस – छ जिगु जग्गाय् न्हुयावःम्ह जुयानितिं छ जिगु आहार जुल।

मयूजु – छंगु जग्गाय् जिं न्हुया वयागु मदु। जि ला जिगु लाकमय् जक न्हुया वयाच्वनागु दु।

राक्षस – थ्वया फ्विाहे स्व रे, छं छाय् जिगु सिमाया किचलं दायेका वयाच्वनागुले? थ्व जङ्गल, थ्व सिमा थ्व थाय् जिगु हक लगे जुगु खः। थन वक्को फुक्कं जिगु नसा खः।

मयूजु – थ्व जङ्गलादि सिमा छंगु हक जूसा छंगूहे याना च्वं। जित वास्ता माःगु मदु। जि जा जिगुहे कुसाया किचलं दायेका वयाच्वना। छं जित छाय् पनिमागु दु?

राक्षस – थ्वया घमण्डहे स्व रे, जि खनाहे मग्याम्ह का। माल ला छन्त?

मयूजु – छ खना ग्याय् माःगु छु दु? छं छु याये फु?

राक्षस – जिं छु याये फु धयाला छं? थथेंहे मारामुरू याना नया बिइ जिं धकाः म्हुतु प्वाः वाँ खाया ततःग्वेक मिखा कना त्राश क्यन। नयूथें नयूथें सन।

अथे नं व काकवलिय मयूजुं नं छफुतिहे मग्यासे लिसः बिल – छ राक्षसं जित थिजक थ्यूसा? सु धकाः च्वना छं जित?

राक्षसं हुततत न्हिला धाल – छथें जाम्ह मनूया फूर्ति। छथिं जापिं मनुत थ्व जिगु म्हुत्वी जिगु प्वाथे गुलि वन गुलि वन? आः नं जा छ जिगु म्हुत्वी दुहाँ वनीम्हहे जुइ धुंकल। जि साक्क नये दइन। उकिंहे जुइ का, थौं सुथनिसें जिगु म्हुतु लयूलयू ताया म्हुतुसि फिरि फिरिं सनाच्वंगु। थथे हाहाँ ज्वनेत राक्षसं ल्हा न्ह्याकल।

मयूजु – हे राक्षस! छं मनू म्हसीकि। थि जक थ्यू छं जित। खँ ला छं थ्व तलवार धकाः दापं प्वाला प्वालां थीगु तलवार पिकया क्यन। थौं छं सुथंनिसें म्हुतुसि फिरि फिरिं खाना च्वंगु छु धकाः च्वना छं? थ्वहे तलवारं आम म्हुत्वी कथुप्वाले सुया म्हुतु चिरे याइ धकाः ग्याना थर थर खाःगु का स्यूला छं? थथे धकाः निर्भिक रूपं छफुतिहे मग्यासे नांगा तलवार ल्हातं ज्वना कसे जुयाच्वन।

थुगु रूपं काकवलिय मयूजुं भतिचा जकहे नं ग्या धयागु भाव मदयेक निर्भिक रूपं तलवार ज्वना कसे जुयाच्वंगु खना दीघताल राक्षस ला आश्चर्य चकित जुल। मती नं चिन्तनायात थ्व मनू जिं खंहे मखनानि। खँ नं छगू छगू पतिकं से से लाक्क जवा बियाच्वन। न्हापा न्हापायापिं मनूतयूत जिं छक्व हो हो धकाः हाले बले गुलिं बिस्यूं वनी। गुलिं अनहे चा चातुला च्वनी गुलिं मूर्छा जुया वनी। अले जिं याउंसे च्वंक भक्ष याना च्वनागु खः। आः थूम्ह पुरूष जा भतिचा जकहे नं हटे जुगु मखु। झन जक तलवार ल्हातिं ज्वना कसे जुयाच्वन। थजाम्ह सूर शक्ति सम्पन्नम्ह व्यक्ति अवश्य नं राज सेनापतिहे जुइ। रूप वर्ण आदि नं फुक्कं अथेहे च्वं। थ्वयात तंम्वेके बिइ जिइ मखु। आः जिं थ्वयाके तीजक प्रश्न छगू निगू न्यना यंके माल धकाः अनेक प्रश्न न्यन।

ब्याक्कं प्रश्नया लिसः न्यने धुंका दीघताल यक्षं धाल जित सन्तोष जुल। आः जिं छन्त छु चढे याये जिं थन तायूर मा सिमाया क्वयू सुवर्ण घडा प्यंगः स्वथना तयागु दु। थ्वहे जिं छित चढे यानागु जुल। स्वीकार याना कया दिसं।

मयजुं धाल – छं श्रद्धां ब्युगु सुवर्ण घडा प्यंग जिं स्वीकार याये धुन। आः जि श्मसानयू तक ज्या छगू वने माःगु दु। अनं लिहाँ वये बले जक कया यंके।

यक्षं धाल – छि उखेपाखे झायेगु जूसा अन लँयूसं तिति सिमा धयागु थासयू थजागु सिमा न्हेमा दु। अन सुमन धयाम्ह देवता च्वना च्वंगु दु वयात छिं समाचार छगू कनादिसं कि थौं चान्हे दीघतालया जहान काली नां जुयाच्वंम्ह छपिनि म्ह्यायूया सुन्दरम्ह पुत्र रत्न जन्म जुल धकाः।

व यक्षं धाःगु खँ नं जिं कना बिइ धकाः स्वीकार याना काकवलिय मयूजु अनं नं तप्यंक श्मसानपाखे स्वया वंगु जुल। ववं ववं दीघताल यक्षं धागु थासयू थ्यनेवं अनहे पलख दना सुमन देवता! सुमन देवता! धकाः ततःसकं सःता धाल – सुमन देवताया म्ह्यायू दीघतालया जहान काली नां जुया च्वम्हया पाखें

https://dhamma.digital

थौं चान्हे सुविस्तासाथ तच्वतं बाँलासे च्वंम्ह पुत्र रत्न जन्म जुल। थथे धकाः तःतःसलं उगु मङ्गल समाचार न्यंका छ्वःगु शब्द ताया सुमन देवता ब्याँयू ब्याँयू पिहाँ वया न्यन – थ्व मङ्गल समाचार जित न्यंक वम्ह सु खः हाँ?

काकवलिय मयूजु (पुरूषया भेष) थ्व मङ्गल समाचार न्यंक वयाम्ह जि खः।

सुमन देवता – छिं गथे सिल? छित सुनां धाल?

मयूजु – जि लँयू वयाच्वनाबले दीघतालं जित नापलाना धया हःगु खः।

सुमन देवता – धन्य खः। छिं जित थ्व मङ्गल समाचार न्यंक झाल, जिगु मन याउसे च्वन। जित सापहे हर्षानन्द जुल। जि छयूचिगु ख्वाः गबले स्वये दइ धकाः ताकालं दत जिं आशिका याना च्वनागु। थौं जिगु आशिका पूर्ण जुल। थजागु तःधंगु मङ्गल समाचार न्यंक झाम्ह छित आः जिं छु चढे याये। थन थुगु थासयू थ्व सिमाया क्वे सुवर्ण घ च्याग स्वथना तयागु दु। थ्व छित जिं चढे याना। स्वीकार याना कयादिसं।

मयूजु – थ्व छपिंसं ब्यूगु जिं स्वीकार याना काये धुन। आः जि श्मसानयू तक ज्या छगू वने माःगु दु। अनं लिहाँ वया जक का वये धकाः धयालि सुवर्ण घडा स्वथना तथायूं बाँलाक चिं तया म्हसिका अनंनं तप्यंक श्मशानपाखे स्वया वन।

अले श्मसानयू थ्यंका स्वबले फाँसी बीत तया तम्ह ल्हाते नं तुति नं खिपतं चिना जमीनयू खम्बा गाडे याना वहे थामयू सनेहे मजीक प्यपुंक चिना तम्ह मनूयात खन। व चिनातम्ह मनुखं नं जा तया हःगु थल व लः थल ज्वना वःम्ह पुरूषयात खना जितहे जा नक वःम्ह खः धकाः सिइका याकनं याकनं हथायू चाचां सःतल – भो मित्र! थुखें झासं, याकनं झासं।

काकवलिय मयूजुनं याकनं अन थ्यंका जा क्ये, तरकारी, लःथल वया न्ह्यःने तया धाल – का! जुजुं छन्त बिया हःगु खः, छं कया नः। थुलि धया काकवलिय मयूजु वने त्यंगु खना व चोर पुरूषं बिन्तिभाव याना धाल – अहो मित्र! छिं जिगु न्ह्यःने आमथे तया थकां जिं गथे याना नयेगु? जिगु ल्हा तुति संकेहे मजीक चिना तःगु दु। कृपया जित थ्व थुलि जा, क्यें आदि नका जक झासं। कृपया कष्ट चाया दिइमते। काकवलिय मयूजुया नं व खुं प्रति करूणा वंगुलिं थ्व जा, क्यें तरकारी थुलि नकाहे थके धकाः जा क्यें तरकारी वयागु म्हुत्वी तया तया नकाच्वन। थथे जा नकूबले ति ता स्वः स्वः वया म्हे म्ही नं लात। अले काकवलिय मयूजुं वया म्हे म्ही बानाच्वंगु किनाच्वंगु जा क्यें नं हुया हाया कया वांछ्वया नं च्वन। व खुंया म्हयू पुरूषया भेष धारण याना च्वंम्ह व काकवलिय मयूजुया ल्हातं नाइसे च्वंक स्पर्श जुये मात्रंनं व चोर पुरूषया मेगुहे कुचित्त उत्पत्ति जुल कि थ्व मनूला मिजंम्ह मखु खनीका धयागु। थथे कुचित्त उत्पत्ति जुइका जा क्यें आदि हुया हुया वांछ्वया च्वंम्ह मयूजुयागु छ्योंलयू च्वंगु संहे म्हुतुं वाँन्याना सालाकाल। वांन्याना कागु सं त्वति धालं त्वतुगुहे मखु। उपकारया बदला अपकार याइम्ह थ्व मनू खना काकवलिय मयूजुया अत्यन्त तं पिहाँ वःगु जा खः। अथेनं थौं कन्हेसं फाँसी बीगुहे जुइ धुंकुम्ह मनुयात हाकन. जिं छक्व छुं याना छायू पाप कमाये याना च्वने, म्वाल धकाः दना वःगु तं मियात शान्त याना व मनुखं वांन्याना तःगु थःगु संयात तीजक तलवारं ध्यना छुटे जुया अनं तप्यंक लिहाँ वल।

काकवलिय मयूजुया थःम्हं अभिभारा कया वयागु ज्याजक सिधयेका छ्यें पाखे स्वया लिहाँ वया च्वंबले छ्यें च्वंम्ह मिजंयात ह्याँयू ह्याँयूं ख्वेका त्वता थकागु खँ लुमंसे वल। छ्यें थः भातया छु जक जुइकाच्वन जुइ, गथे जक ख्वया हाला सनाच्वन जुइ धयागु खँ तच्वतं धन्दा जुयावल। कथहनं थुगु छ्यें या लिक्क लिक्क थ्यंक वबले यानंनिसें थः भात विरह याना ख्वयाच्वंगु शब्द तायेदत। अले व मयूजुया झन नुग मच्वन। पिपिच्यात। मन भः भः न्हुल। अकें आः जि लिहाँ वये धुन धकाः थनंनिसेंहे धया छ्वये माल, अले वया मन शान्त जुइ, चित्त लयेताई धन्दा काइमखु धयागु विचारं तः तः सलं धयाछ्वत – भो स्वामी! जि लिहां वये धुन। छपिंसं छुं धन्दा कया बिज्याये म्वाल। जि वये धुन, आदि। थुगु रूपं तापाकं निसें विशब्द विशब्दं हाला थःत सतु सतुं वयाच्वंगु काकवलिय मयूजुया शब्द तायेवं थुखे भातम्हेसिया झन अखः बिचा लुल – का! आः धाःसा फुतका। जि प्रिय मिसायात व राक्षसं मारामुरू याना नल जुइ। आः व जिगु माया च्वते मफया अगति जुया जिथायू थ्यंक वये धुंकल। आः जिं छु यायेगु आः जिं छु यायेगु धकाः हतबुद्धि जुइकाच्वन। सापमिंक ग्यानं

https://dhamma.digital

ग्याकल। अके थःगु माया त्वतका अगतियात लित छ्वयेगु मतिं काकवलिय ब्राम्हणं व मिसायत धया छ्वत – मयूजु! छ जिथायू जिगु मायां वयाच्वने म्वाल। छं त्रिरत्न लुमंकि सतगति वनेगु स्व। जिगु मायां छ जिथायू वयाच्वने म्वाल इत्यादि व मयूजुयात तापाकं निसेंहे हटे याना छ्वये धकाः थथे धकाः हाला च्वंक च्वंकंहे व मयूजु छ्यें कुने थ्यंक वया खापा घाराघारा याना सःता च्वंवल। थुलि जुसेंलि ब्राम्हणया म्ह म्हि जिगरिंक वल, न्हकु सं तिंतिं स्वाना वल न्हायूपने गं तिनितिनि थाना हल। साप ग्याना वल। अकें खापा खिपा चायेकः मवंसे तलंहे हाकनं धया छ्वत – प्रिय मयूजु! छ जिगु माया कया थन वयाच्वने म्वाल। छ सत्गति बास याहुं। छं बिया थकुगु दाँ फुकं जिं विहारयू वना भन्तेपिन्त भोजनादि दान प्रदान याना प्राप्त जूगु पुण्य फल ब्याक्कं जिं छन्त सदा सुख शान्ति व सत्गति मोक्ष कामना यासे अर्पण यायेगु जुल। हे मिसा! छं जिगु माया कया जिथायू वयाच्वने मते। छं त्रिरत्न स्मरण याना सत्गति लायेगु स्व। थथे धकाः अत्यन्त ग्या पहलं खाखातुगु सःलं हालाच्वन। छ्यें क्वे च्वना खापा घाराघारा याना च्वंम्ह मयूजुं धया हल – छःपिं नं खका! छु धकाः हाला च्वना बिज्यानागु व। याकनं खापा चायेक मबिज्यासे। जि थन याउँकहे लिहाँ वये धुन धायूक धायूक छु छु धकाः हाला च्वना बिज्यागु व। याकनं खापा खं बिज्याहुँ।

थुगु रूपं व कलाम्हेस्यां यक्वहे धाःसां नं काकवलिय ब्राम्हणया मती जा थः कलायात राक्षसं अवश्य नं नये धुंकल जुइ, थ्व केवल जिगु मायांहे जक थन अगति जुया वयाच्वंगु खः धकाः निश्चय जुयाच्वंगुलिं याना हानं हानं अथेहे जक धकाः लिसः बिया च्वन – छ जिथायू वयाच्वने म्वाल। छ जिगु माया कया च्वनेम्वाल। छ सत्गति लायेगु स्व, त्रिरत्न गुण लुमंकि आदि।

काकवलिय मयूजुया नं धयां धयां मज्यूसेंलि जबर्जस्तिहे खापा खिपा खना स्वारामारां तले थहाँ वन। अले जा काकवलिय ब्राम्हणया सापमिंक ग्याना गन वने गन वने जुल। लायू लायू बुबुं हानं हाल छ थन वयेमते, छ जिथायू वये मते , भातम्हेसिनं थथे लायू लायू बुबुं धया च्वंसां मिसाम्ह भ्कं भ्कं ससतिक वल। ब्राम्हण ला भ्कन भ्कन सिक्क ग्याका थारा थारा न्हुल। वया म्हुतुं धयाहे च्वन – मयूजु! छं जिगु माया कया च्वने म्वाल। जिगु माया कया च्वंतलेहे छ अगति लाना च्वनीतिनी। जिगु छं माया कया च्वने मते। त्रिरत्न गुण स्मरणया। सत्गति लायेगु स्व हुँ। थःत सीम्ह भापा म्हयू जिउहे मदयेक ग्याका सःसुगु व खाखातुगु सःलं हाला च्वंम्ह थः भातयागु लिक्क वना ल्हा ज्वना व मयूजुं न्यन – गथे ल्या छःपिं! का, जि सितला? जि सीगु खःला? व मयूजुं थःगु ल्हा जक ज्वनेवं काकवलिय ब्राम्हणया सातो पुत्लोहे वंका तिं तिं न्हुया लायू लायू बु बुं हाला हल – जित छं थी मते। छं थी मते जित।[94]

थःम्ह भातं थथे थःत धकोहे थीमते धकाः चिल्लायू चिल्लायू दना हाःसां नं कलाम्हं जबर्जस्तिहे व ब्राम्हणयात ल्हा ज्वना थःथायू लिक्क फयेतुका न्यन – का! आः जि सीम्ह खतला? जि अगति खला? जि सीम्ह अगति खःसा जिगु ल्हा तुति थथे क्वाइला? जिगु म्ह थथे च्वनिला? का, छपिंसं जित जाते याना स्वया बिज्याहुँ। थथे धाधां भातम्हसिया लिक्क न्याक्कहे फयेतुवन। अलेला व ब्राम्हणया अथे धायू थथे धायू मदया वहे कला याके न्यन – छ छु धात्थेंहे सीगु मखुला? व दीघताल राक्षसया ल्हातं छ मिसा जाति जुया च्वना नं गथे बचे जुया वया ले? जिगु मती ला छन्त व यक्षं ल्हा तुति च च फुना नये धुंकल जुइ। छ जिगु मायां जक थन वःगु जुइ धकाः च्वना। गजा गजापिं महाबलवानपिं मनुष्यत ला व यक्षया ल्हातं छुटे जुया वये मफु, वल धयागु खँ न्यने मनं नि धासेंलि छ मिसा जाति छम्हसें व यक्षया ल्हातं गथेयाना छुटेजुया

---

[94] संसारयू सी खना मग्यापिं प्राणिपिं दुर्लभहे खः। धम्मपदयू नं कना तःगु दु –

सब्बे तसन्ति दण्डस्स, सब्बे भायन्ति मच्चुनो।

अर्थात – दण्ड खना सकलें ग्यार्थे मृत्यु खनानं सकलें ग्या।

अपायूचो प्रेम माया मतिना याना न्हिछि यंक ह्वाँयू ह्वाँयू ख्वया च्वंम्ह ब्राम्हणं थः कला लिहां वःगु बखते सीम्ह वल धकाः ग्याना लायू लायू बुबुं थी मते थीमते धकाः हालाहल। खला थ्व खँ अबलेयागु जक घटना मखु। आः थौंकन्हे तकनं मनूत सीथायू ख्वया च्वनि। जितनं का वा, जित नं का वा धकाः गुलिं गुलिं ला दिकां दिकेहे मफयेक बेना बेनाहे वंक करूणा चाइपुसे च्वंक ख्वयाच्वंपिं नं दु। तर छुं गुगुं कारणं थथे ख्वया च्वनीबले खापा छको जक क्विइक सः वःसां नं का वल। यः माँ धकाः बिस्युं वहे वं। अकें व काकवलिय ब्राम्हणयात जक छु धायेगु ? छुं धायू थायू दुगु मखु।

https://dhamma.digital

वयेफत? जित ला थ्व खँ भचा पत्या मजूथेंच्वन। मय्जु! छं जित महेकुसे धा। धात्थेंहे छं अन श्मसानय् च्वंम्ह मनुयात जा नका वयागु खःला?

कलाम्हं धाल – स्वामी! जिं छपिन्त हेका धयागु मखु। जि अन वनागु खः। तर जिं अनेक यत्न उपाय याना वना। आः छपिंसं न्यना बिज्याहुँ धकाः ब्राम्हणयात छ्यें ख्वय्क ख्वय्क वना राजपुरूषपिंलिसे लाय्कुलि वनागु खँ निसें लाय्कुली जुजु नापं जूगु ब्याक्क खँ कना गथे याना व मय्जुं जुजुयाके फ्वना सेनापतियागु ढाल तलवार समेतं वस्त्र छज्वलं कया यंकागु खः, जा, क्यें, तरकारी व लः थल ज्वना श्मसानपाखे स्वया दीघताल राक्षस दुगु जङ्गलय् थ्योंसेंलि थःम्हं गथे याना ग्या भाय् धयागुहे हाकुंतिना फुर्तिसाथं वनागु खः, दीघताल राक्षसं छु छु यात व राक्षस नापं थःगु छु गजागु खँ छु गथे गजागु छाँटं जुल, व राक्षसं न्यंको प्रश्नया लिसः गथे याना छु छु बिया सकतां खँ बेलि बिस्तारपूर्वक कना यंकल। उक्तानुसारं फुक्कं खँ थः स्वामीयात विस्तारपूर्वक कना च्वंगु बखतय् व काकवलिय निम्हतिपु गुबलें ख्व नं ख्वइगु, गुबलें गुबलें न्हि नं न्हिलिगु। थुगु रूपं जुक्को खँ ब्याक्कं कने धुंका अन्तस दीघताल यक्षं प्यंगः सुवर्णया घः व सुमन देवतां च्यागः सुवर्णया घः जित उपहार ब्यूगु दु। जिं लिहाँ वया का वये धकाः सुवर्ण घः दुथाय् बाँलाक चिं तया लुमंका वयागु दु। आः जि वना का वनेमानि। मेगु खँ बाँकीहे दनि। आयात जि लिहाँ वये धुन धयागु समाचार जुजुयात कंवने मानि धकाः धयालि निम्हतिपुया नं छुं भति भति नये नी याना तप्यंक जुजुया थाय् लाय्कुली हाजिर जूवन।

जुजु बिम्बिसार – काकवलिय मय्जु? छ अन श्मसानय् वना वये धुनला? छ जा याकनंहे लिहाँ वल नि?

मय्जु – खः महाराज! जि अन वना याकनं लिहाँ वयागु खः।

जुजु – छं अन श्मसानय् च्वंम्ह मनूयात जा नका वःलाले?

मय्जु – महाराज! जि अन थ्यंका छपिनिगु आज्ञानुसार व चोर पुरूषयात जा नका वयागु खः।

काकवलिय मय्जुं अथे धकाः लिसः ब्यूसानं गुलिं गुलिं अमात्यपिं पत्या मजू खँ ला थ्वं धागु खँ? थथिजाम्ह मिसा मचा छम्हसें अज्याम्ह भयंकरम्ह राक्षसया ल्हातं गथे याना छुटे जुया वये फई? धकाः जुजुया न्हाय्पने नं स्वांपू जुयाच्वन।

जुजु – मय्जु! छं जित हेके मते। छ वना वयागु खः सा लँय् छन्त छुछु जुल ले?

मय्जु – महाराज! जि थनं वना घोर जङ्गलय् थ्यन। अन दीघताल राक्षसं जित नये धकाः वल। अले जिं थथे थथे धकाः राक्षसं थथे थथे धाल च्वे च्वया तःथें विस्तारपूर्वक सकतां खँ जुजुयात बिन्ति याये धुंका दीघतालं प्यंग सुवर्णया घः ब्यूगु व सुमन देवतां च्याग सुवर्ण घः ब्यूगु दु। व का वने मानिगु व जङ्गलय् च्वंम्ह चोर पुरूषं थःगु सं वांन्याना कागु दु धयागु खँ नं कना बिल।

जुजु – थथे जूसा दीघताल राक्षसपिंसं सुवर्ण घः स्वथनातःगु थाय् छं स्यूलाले?

मय्जु – जिं स्यू महाराज! उगु थासय् जिं बाँलाक चिं तया लुमंका वयागु दु।

जुजु – अथे जूसा जि नं वना स्वः वने। भी सकलें वना स्वः वने का मज्यूला?

मय्जु – सापहे ज्यू, महाराज! महाराज नं बिज्याहुँ। सकलें वना स्वः वने धकाः व मिसां बिन्ति यात।

काकवलिय ब्राम्हणपिं लिसे थुलि खँ जुसेंलि बिम्बिसार जुजुं आपालं सैन्यत मुंका काकवलिय मय्जु सहितं सकलें वना व थाय् स्वः वंगु जुल। कथहं नं जङ्गलया दथ्वी थ्यंका काकवलिय मय्जुया थम्हं चिं तया थकागु तायरमा दुथाय् थ्योंसेंलि थःगु पचिनं सुया बिम्बिसार जुजुयात क्यना धाल – महाराज! थनहे का सुवर्ण घडा स्वथना तःगु थाय्।

थ्व खँ न्यना जुजुं नं अन थाय् लाक्क गाः म्हुयेका स्वबले म्हासुसे ज्वारारारां थिना च्वंगु सुवर्ण घडा प्यंग खने दया वल। अले व सुवर्ण घः प्यंगलं लिकया कोब्बीका ज्वना वन। हानं अनं तप्यंक ववं तितिसिमा दुथाय् थ्यन। अन नं काकवलिय मय्जुं बिन्ति यात – थनहे का महाराज! सुमन देवतां जित ब्यूगु च्यागः सुवर्ण घडा स्वथना तःगु थाय्।

https://dhamma.digital

अले अन नं म्हुइका स्वगु बखतयू अथेहे म्हासुसे ज्वारारारां थिना च्वंगु सुवर्णया घः च्याग खने दत। व नं लिकया कोब्बीका ज्वंका यंकल। अनं नं सरासर वना श्मसानयू फाँसी बीत तयातम्ह खुँयाथायू थ्यन। अले काकवलिय मयूजुं बिन्ति यात – महाराज! जिं थ्व चोर पुरूषयात जा नका च्वनाबले थ्वं जिगु छ्योले च्वंगु सं प्वांयू वाँन्याना काःगु थ्वहे का स्वया बिज्याहुँ धकाः व खुं याथायू क्वसं बंयू कुतका तःगु सं प्वांयू कया जुजुयात क्यन। बिम्बिसार जुजुं नं व फुक्कं जूगु घटनाया विवरण न्यना हानं स्वयं थम्हंहे प्रत्यक्ष खंगु जुया नितिं काकवलिय मयूजुयात आपालंहे प्रशंसा याना बिज्यात – धन्य! धन्य मयूजु! छंगु बुद्धि, छंगु शूर वीर शक्ति पराक्रम नं धन्य खः। मिसामचा छम्हसें थपायूच्वतं भयंकर ग्यानापुम्ह नर भक्षक यक्षयागु ल्हातं मुक्त जुया नं इमितहे प्रसन्न याना यक्षपिनि पाखें थजागु थजागु सुवर्णया घः पुरस्कार समेतं प्राप्त याना काये फुगु चानचुनगु शक्ति मखु थथे धकाः आपालं जनतापिनि न्ह्यःने प्रशंसा याना बिज्यात। थथे प्रशंसा याना बिज्याये धुंका सकलें अन श्मसानं लिहाँ वया राजदरवार थ्योंसेंलि गुगु कोब्बीका हःगु सुवर्ण फुक्कं राव पतागिरि दों चिना काकवलिय ब्राम्हणपिन्त उजं दयेका बिज्यात – आः थ्व सुवर्ण थन निं तया ति। छिमि छ्यें छि निं दना थायू बायू दत धायेव थ्व सुवर्ण छिमिथायूहे तये यंकि, जित माःगु मदु। जुजुं थुलि उजं जुगु न्यना सकलें मनूत थथःगु छ्यें लिहाँ वंगु जुल।

थुलि जुसेंलि काकवलिय ब्राम्हणपिन्त दीघताल यक्ष व सुमन देवताया पाखें सुवर्ण घः भिंनिग उपहार प्राप्त जुल धयागु खँ सकभनं हलचल जुल। अले ज्ञानी गुणी पण्डितपिंसं धाल – व काकवलिय मयूजुपिन्त सुवर्णया घः प्राप्त जुगु मेता कारणं मखु, थनिं न्हेन्हु न्ह्यः महाकाश्यप भन्तेयात भोजन दान ब्यूया दिट्ठ धम्म फल प्राप्त जुगु खः। भगवान बुद्धं न्हापाहे थ्व खँ आज्ञा दयेका बिज्यागु दु। आः थन छगू प्रश्न वये फु। महाकाश्यप भन्तेयात भोजनादि दान प्रदान यापिं यक्व दु, इमित सकसितं दिट्ठ धम्म फल प्राप्त छायू मजूगु खः? थुकि यागु लिसः खः – कर्म यागु विषयले खँ ताहाक दनि। संक्षिप्तं धाल धाःसा धात्थेंहे दिट्ठ धम्म फल प्राप्त जुइत स्वंगू अंगं पूरे जुइके मा, १. निरोध समापत्तिं दना बिज्यापिं भन्तेपिं जुइमानि, २. धर्मानुकूलं प्राप्त जूगु दान वस्तु जुइमानि, ३. थःपिनिगु चित्त नं परिशुद्ध जुइ फयूकेमानि। अले तिनि गुगु दान बियागुया पुण्य फल न्हेन्हुया दुनेहे प्राप्त जुइगु खः।

लिपा हानं छन्हु बिम्बिसार जुजुं अन मगध देशयूच्वंपिं महाजनत मुंका न्यना बिज्यात – थ्व काकवलिय ब्राम्हणतयूति सुवर्ण सुयाके दुला? अथवा थुलि सुवर्ण राशी सम्पत्ति दुम्हयात सेठयागु पदवी बिइ योग्य मजूला? अले सकसिनं सेठ यागु दर्जा बीज्यू धयागु लिसः बिसेंलि जुजुं इमित नियमानुसारं सेठयागु दर्जा बिया बिज्यात। अबलेसंनिसें काकवलिय सेठ (महाजन) धयागु नामं प्रख्यात जुल। अले इमित प्रासाद भवन दयूकेया नितिं जुजुं इमित लायकगु थायू बन्दोवस्त याना जग्गा त्वता बिल। उगु जग्गायू छ्यें दनेत गाः म्हुया स्वबले अन नं यक्को यक्को सुवर्ण लुया वल। काकवलिय महाजनपिनि प्रासाद भवन दयूके धुंका प्रतिदिन तथागतादि भिक्षुगणपिं बिज्याका भोजनादि दान प्रदान यानाच्वंगु जुल।

काकवलिय ब्राम्हणपिनिगु निर्मल श्रद्धा व दानया महिमाया वर्णनं भाव विभोर जुयाच्वंम्ह मुदिता उपासिकां भिक्षुयाके हाकनं न्यन –

उपासिका – भन्ते! दान धर्म धयागु श्रद्धाचित्त उत्पत्ति जुइवंहे तत्कालंयाना छ्वये माःगु जुयाच्वन खनी। काकवलिय मयूजुं महाकाश्यप भन्तेयात खनेवं थःके दुनुगलं निसें दना वःगु श्रद्धा चित्तयात क्वातुक ज्वना तुरन्त दान प्रदान मयासे आसे थौं मखुत, कन्हे याये कंस याये धकाः धाःगु जूसा इमित अपायूधंगु महासम्पत्ति प्राप्त मजुइगु खै। मखुला भन्ते?

भिक्षु – खः नि। मनूतयू श्रद्धा धयागु न्ह्याबलें उत्थें जुया मच्वं। न महत् फलदायी सुसंयोग धयागुहे न्ह्याबलें चूला। भगवान बुद्धं नं श्रावस्ती च्वंम्ह एकसाटक ब्राम्हण यागु दान पुण्यया कार्यया प्रशंसा याना बिज्यासे पुण्य याइपिं मनुतसें पुण्य यायेगु भिंगु चित्त उत्पत्ति जुइ साथंहे व पुण्यया ज्या याना छ्वये माः। व पुण्यया ज्यायू बिलम्ब याये मज्यू धकाः आज्ञा जुया बिज्यागु दु। धम्मपदयू अर्के कना तःगु नं दु –

https://dhamma.digital

अभित्थरेथ कल्याणे पापाचित्तं निवारये।
दन्धं हि करोतो पुञ्ञं पापस्मिं रमती मनो।।

अर्थ – पुण्य धयागु याकनं याकनं यायेगु। पापया पाखें चित्त लिचिलेगु। पुण्यया ज्यायात धीलां याइम्ह मनूया मन पापपाखेहे हाकनं कोसं वने यः। नीति नं धयातःगु दु। मनूतसें पुण्यया ज्या यायेबले मृत्युं जिगु आंग्सा ज्वना तये धुंकल धयागु मनयू भापा व पुण्यया ज्या तत्कालं याये मा। छायू धाःसा हिला च्वच्वं फुना वनाच्वंगु थ्व संसारयू मनूतयूगु कुशल चित्त श्रद्धा चित्त पुण्य चित्त जक स्थीरं मच्वनीगु मखु, मनूतयूत किपालुथें लिना च्वंम्ह कालं गन गुथायू गुबले धोदुकी धयागु खँ नं साधारण जनं सिइके फुगु खँ मखु। थौ थथे च्वना च्वना धायेवं कन्हे छु जुइ हनिचा छु जुइ सुनानं धाये फुगु मखु। मुदिता उपासिका छिं छक्व बिचा याना स्वया दिसं सा। थ्व संसारयू मनूत गुगु प्रकारं गथे गथे याना प्राण त्वता वना च्वंपिं दु। न्हाचतिनि खँम्ह मनूत का मन्त खनि धयागु खँ गुलि न्यने दु। गथे गथे याये धकाः आशिका याना च्वंपिं मनूतयूत कालं वया घुप्लुक घुतका छ्वया ब्यूगु खँ गुलि न्यने दु। मनूतसें अने अनेगु तृष्णा याना च्वनी, संसारया दुःखमय स्वभाव, थ्वया अनात्मामय प्रकृति। अझ थ्व लोकया अनित्यमय चलनयात लोमंका निन्हु प्यन्हुया शक्ति वेभवसत्तायूहे मदमस्त जुया अनेक प्रकारं अभिमान अहंकार व घमण्ड याना च्वनी। तर आयु संस्कार फ्वीवं वयात मृत्युं लँयू वांछ्वया तम्ह खिचा, सायात साला यंकीथें ककु ज्वना साला यंकी, पुण्य मगाम्ह मनूनं थुगु अवस्थायू लँ दोंम्ह मचाथें हाना मदयेका विलापं याना वनेगु सिवायू मेगु छु याये फइ?

छको भगवान बुद्ध पिण्डाचार बिज्याबले भविष्यया बारे अनेक प्रकारं चिन्तना यना च्वंम्ह महाधनी व्यापारिया विषययू कया आज्ञा जुया बिज्यात –

इध वस्सं वसिस्सामि इध हेमन्त गिम्हिसु।
इति बालो विचिन्तेति अन्तरायं न बुज्झति।।

भावार्थ – थ्व संसारयू बुद्धि मदुपिं बालजनपिंसं वर्षा थन च्वने, ताप्लां अन च्वने, चिकुलां थन च्वने, थुगुसी थ्व याये, आइक्वं थथे याये इवं थथे याये धकाः अनेक प्रकारं मनयू चिन्तना याना च्वनी। तर थःगु जीवनयू गुबले गजागु अन्तराय वइ, गुबले छु जुइ गथे जुइ धयागु खँ इमिसं मस्यू सिइके मफु बुझे याये मफु।

छन्हु भगवान बुद्ध जेतवनयू च्वना बिज्यागु समययू पिण्डाचार बिज्याबले लँयू दथ्वी वाराणसीया छम्ह तःमीम्ह व्यापारि न्यासःगु गाडायू वस्त्र जायेक तया व्यापार यायेत श्रावस्ती वनाच्वंगु बखतयू चान्हे खुसि बा वया खुसि छी मज्यूगु खना वर्षा ताप्ला व चिकुला तक नं वहे खुसि बारीहे च्वना व्यापार याये धकाः अने अनेगु खँ चिन्तना यानाच्वंगु खना मुसुक्क न्हिला बिज्यात। भगवान मुसुकया बिज्यागु खना आनन्द भन्तेनं वसपोल मुसुकया बिज्यागुया हेतु न्यना बिज्यात। लिसलयू भगवान बुद्धं धया बिज्यात – आनन्द! व व्यापारी स्वंगूहे ऋतुतक नं थनहे च्वना काप मीगु व्यापार याये धकाः मती संकल्प यानाच्वन। तर वयागु आयु केवल थनिं न्हेन्हुहे जक ल्यों दनि। थ्व खँ न्यना भगवान बुद्धया आज्ञा कया आनन्द भन्ते नं व व्यापारी याथायू वना उपदेशया सिलसिलायू वयागु आयु फ्वी धुंकुगु खँ ब्याक्कं कना बिज्यात। थःगु मरण भय खना अत्यन्त ग्याम्ह व व्यापारिं बुद्ध प्रमुख भिक्षु सङ्घयात न्हेन्हु ज्वःछिं दान बिया पुण्य यात। न्हेन्हु खुनु भगवान बुद्धं वयागु दानया अनुमोदन याना च्वेच्वयागु गाथा धया बिज्यासे सम्झे याका बिज्यात – उपासक! पण्डितम्ह मनुखं वर्षा थन च्वने, ताप्लां थन च्वने वा थुबले थ्व याये, उबले थ्व याये धकाः चिन्तना यायेगु मखु। बरू थःगु जीवनया बिघ्नया विषययू कयाहे विचाः यायेगु यायेमा। थुगु उपदेश न्यना व व्यापारी श्रोतापत्ति फलयू सुप्रतिष्ठित जुल। अले शास्ता वयागु दानानुमोदन याना लिहाँ बिज्याये वं छ्योंया ल्वचं तत्काल मृत्यु जुया तुषित भुवनयू जन्म का वन।

https://dhamma.digital

उपासिका – आहा भन्ते! व व्यापारी गुलि भाग्यमानिम्ह खनी। मौकाय् भगवान बुद्धया दर्शन प्राप्त जूगुलिं वया उद्धार जुल। नत्र छु जुइम्ह जुइ व, धन्य खः भन्ते! बुद्धया शासन। धन्य खः भन्ते शास्ताया करूणा। थ्व अनित्य संसारय् वसपोलयागुहे धर्म बाहेक मनूत तरे जुइला अवश्य मखु थें च्वं। अथे नं मनूतसें भापा मफु। छु याये।

भिक्षु – महाधनी व्यापारिंला न्हेन्हु त्वालं सीगु खँ जक सिइके मफुत। झीसं आः थत्थें खँ ल्हाना च्व च्वं अले चाहे छु जुइ वनं स्यूगु मखु, सिइके फुगु मखु। हनिचा सीमाम्ह मनू नं अज्ञानताया कारणं थ्व संसार सागरं तरे जुया वनेगु भगवान शास्ताया धर्मयात क्वातुक्क ज्वना धारण यायेगु सट्टा नाना तरहयागु गुबलेंहे अन्त मजुइगु तृष्णाया तुंथी थःत कुर्का दुर्गति कुब्वां वनाच्वनी। मौकाय् भगवान बुद्धया दर्शन लाना मार्ग फल प्राप्त याना काये फुपिं थाज्याकःमिया म्स्याय् थें जापिनिगु संयोग आः गन दई?

उपासिका – भन्ते! थाज्याकःमिया म्स्याचां गथे याना गुबले बुद्धया दर्शन लाना मार्ग फल प्राप्त याना काःगु खः, कृपया जित अनुकम्पा तसे कना बिज्याहुँ।

भिक्षु – जित थौं समय दुगु ला मखुत। अथेनं छिं सश्रद्धा न्यना दीगु जुया संक्षिप्तं कथा हयेत्यना, न्हायूपं बिया न्यना दिसं।

उपासिका – हवस् भन्ते! कना बिज्याहुँ।

भिक्षु – भगवान बुद्ध आलवी नगरया अग्गालव चैत्य धयागु विहारय् विहार याना च्वना बिज्यागु बखतय् आलवी नगरया थाज्याकःमीया भिंखुदँ दुम्ह ल्यासेचाम्ह म्स्यायूमचा छम्हसें तथागतया उपदेश न्यना स्वदँ न्ह्योनिसें मरणस्मृतियागु भावना यानाच्वंगु जुयाच्वन। छन्हु अनया ग्रामवासीपिनिसं भिक्षुसङ्घया नापं भगवान बुद्धयात नं निमन्त्रणा याना भोजन दान बिल। भोजन सिधयेका भगवान बुद्धं भुक्तानुमोदन याना बिज्यायेत्यौंगु बखतय् थाज्याकःमिया म्स्याय् तुकि द्यांचा ज्वना थः अबुया थाज्या थाना च्वंथाय् वनेत धकाः पिहाँ वःगु जुयाच्वन। व मिसां भगवान बुद्धयात धर्मोपदेश याना बिज्यायेत्यौंगु खना तुकि द्यांचायात छखे चिका प्रसन्न चित्तं भगवान बुद्धया न्ह्यःने वना वन्दना प्रणाम याःवन। भगवान बुद्धं व थाज्याकःमिया म्स्याय् मयूजु याके प्यंगू प्रश्न न्यना बिज्यात। गुकेया लिसः वं थथे बिल –

मयूजु! छ गनं वयागु?
भन्ते! जिं मस्यू।
मयूजु! छ गन वनेगु?
भन्ते! जिं मस्यू।
मयूजु! छु छं मस्युला ले?
भन्ते! जिं स्यू।
मयूजु! छं स्यूला ले?
भन्ते! जिं मस्यू।

अले भगवान बुद्धं आज्ञा जुया बिज्यात – मयूजु! छन्त जिं छु न्यन धकाः च्वना। छं उकेया लिसः जित छु धकाः बियागु खः थुकेया अर्थ थन सकल परिषदपिनि न्ह्यःने छं कना बिइमाल।

थाज्याकःमिया म्स्यायूनं थःगु संक्षिप्त लिसयात व्याख्या याना लिसः बिल – भगवान शास्ता! जि नकतिनि जिगु छ्यें वःगु खः धकाला छलपोल प्रमुखं थन सकल सज्जनवर्गपिंसंनं सिया बिज्यागुहे दु अर्कें छ गनं वयागु धकाः छपिंसं जिके अर्थें न्यना बिज्यागु मताया। जिगु मनय् जा जिं न्हापा यागु जन्मय् छु जुया गथे जुया गन गुगु योनिं गुगु गतिं च्यूत जुया छ थन थुगु योनी जन्म जूवयागु खः व छं स्यूला धकाः न्यना बिज्यागु थें ताया। अथे जिं मस्यूगु जुयाहे प्रथम प्रश्नया लिसःले जिं मस्यू धकाः बिन्ति यानागु खः।

थुगु खँ न्यना भगवान बुद्धं साधुकार बिया बिज्यात – साधु साधु मयूजु! जिं छंके प्यंगू प्रश्न न्यनागु मध्यय् प्रथम प्रश्नया लिस ठीक जुइकहे बिल। आः मेमेगु प्रश्न लिसःया अर्थ गथे खः व नं छं सकल परिषदपिनि न्ह्यःने धया क्यने माल। भगवान बुद्धयागु आज्ञा न्यना पेशकारी मयूजुं बिन्ति यात – भगवान शास्ता! जि थ्व तुकि द्यांचा ज्वना जिमि अबुया थाज्याकुथी वनी धकाः ला छलपोल प्रमुखं थन सकल

https://dhamma.digital

परिषदपिंसं सिया बिज्यागुहे दु। अकें छपिंसं गन वनेगु धकाः अथें न्यना बिज्यागु थें मच्वं। केवल जिगु मनय् ला आः जि थुगु योनिं थुगु देह त्वता अथवा थनं मृत्यु जुया छु योनी गुगु गती छु गथे जुया गुगु रूपं उत्पत्ति (जन्म) जू वनीगु खः व छं स्यूला धकाः न्यना बिज्यागु थें ताया। व अथे जिं मस्यूगु जुया नितिं जिं मस्यू धकाः बिन्ति यानागु खः।

अथेहे भगवान! छलपोलं छं मस्यूलाले धकाः स्वंगुगु प्रश्न न्यना बिज्यात। अथे न्यना बिज्यागुया अर्थ छ सिना वने मानि धकाः स्यू ला कि मस्यू धकाः न्यना बिज्यागु धकाः सम्झेयाना। थ्वला जिं स्यू। जिं बारम्बार सिना वने मानि धकाः जिके लुमं जिं स्यूगु जुया जिं स्यू धकाः बिन्ति यानागु खः।

प्यंगूगु प्रश्नया रूपय् भगवान शास्ता! छपिंसं जिके न्यना बिज्यात – मयूजु! छं स्यूला ले? व प्रश्नया अर्थ जिं थथे सम्झे याना कि छं सिना वने मानि धकाः ला स्यू तर गुबले गन गथे जुया मृत्यु जुइगु छं स्युला ले धकाः छपिंसं न्यना बिज्यागु खः। जिं गुबले गन गुगु अवस्थाय् सुथय्, न्हिने, बहनी, कुने, दुने पिने, थौं वा कन्हे गन गुगु अवस्थाय् छु जुया गथे जुया जि मृत्यु जुइगु खः व खँ जिं यथार्थत मस्यूगु जुया नितिं जिं मस्यू धकाः बिन्ति यानागु खः। थथे लिसः ब्यूगु बखतय् प्रत्येक प्रश्नया लिस? ब्यूगु पतिकं भगवान बुद्धं व पेशकारी कन्यायात साधुकार बिया बिज्यात। प्रत्येक प्रश्नया अर्थयात बाँलाक ध्याथ्वीका वहे अनुरूप मिले जुइक सिलः ब्यूगु जुयाहे भगवान शास्ता नं मयूजु यागु प्रत्येक लिसःयात साधुकार बिया बिज्यागु खः।

मुदिता उपासिका ! बाँलाक मती तया स्वया दिसं सा भगवानं सारा परिषदया न्ह्यःने व मयूजु याके अथे प्यंगू प्रश्न छाय् न्यना बिज्यागु जुइ। बुद्धया वचन धयागु अमोघ वचन खः गुबलें असार जुइगु वचन मखु।

व थाज्याकःमिया म्ह्याय् मयूजु वास्तबय् उखुन्हुया दिनेहे सीत्योम्ह मनू जुइ धुंकल। अथे नं व थःत ज्वनी थें ज्वनी थें च्वंक सत्तिक थ्यंक वया च्वंम्ह मृत्यु राजयात खंके मफुगु सिइके मफुगु जुया संसार सागरं तरे जुया वनेगुपाखे विशेषरूपं कुत याये माःगु अवस्था त्ये धुंकुगु अन्तिम घडी नं व मयूजु घर व्यवहार व भव संसारया लँपुइहे न्हिथं थें ब्वाँ जुयाच्वन। अनित्य संसारया वास्तविकतायात सकसितं बोध याके बिया पेशकारी कन्याया उद्धार यायेया कारणय् भगवान बुद्धं व मयूजु याके उगु प्रश्नत न्यना बिज्यागु खः। व मयूजुं फुकं प्रश्नया लिसः थुगु प्रकारं बिइ धुंकुसेंलि उकेहे नापंतुं स्वाना वसपोल करूणामय तथागतं अनित्य, दुःख व अनात्माया विषययू ध्याथ्वीक उपदेश कना यंका बिज्यात। गुगु उपदेश न्यना व थाज्याकःमिया म्ह्याय् मयूजुयात श्रोतापत्ति मार्गफल प्राप्त जुल। तर भगवान बुद्धयागु गम्भीर अर्थ दुगु प्रश्न व व मिसायागु बुद्धिमतापुर्ण लिसःयातं बाँलाक थुइके मफुपिं व परिषदया गुलिखे ज्ञां मदुपिं मनूतसें व मयूजु खना तंचाया वयात अनेक प्रकारं निन्दा उपहास नं यागु जुयाच्वन। अकेंहे मनूतयूत सम्बोधन याना भगवान बुद्धं आज्ञा दयेका बिज्यात –

अन्धभूतो अयं लोको तनुकेत्थ विपस्सति।
सकुन्तो जालमुत्तोव अप्पोसग्गाय गच्छति।। (धम्मपद १३.७)

अर्थात् – अन्धा जुयाच्वंपिं थ्व लोकवासिपिं मध्ययू ज्ञानरूपी मिखा दुपिं अल्प मात्रहे जक दु। जालं मुक्त जुया वनीपिं पंछितथें भतिचा जकहे थन स्वर्गय् वनी।

व पेशकारी मयूजुया नं भगवान बुद्धं कना बिज्यागु सदुपदेश न्यना थाज्या थाना च्वंम्ह थः बौयाथाय् थाज्याकुथी वंम्ह तुरन्त अनहे वयागु आयु संस्कार फुगु जुया तत्काल परलोक जुया वंगु जुल।

उपासिका – अहो भन्ते! धात्थें नं थ्व संसारला अनित्यमयहे खनी। छु रस याना च्वनेगु गो थन?

भिक्षु – खः उपासिका! थ्व संसारया अनित्यताया विषययू, थनया प्राणिपिंसं सियाच्वंगु दुःखया विषययू बाँलाक बिचा याना स्वत धाःसा यो धकाः थन थ्व संसारय् धौ पलख नं च्वने त्योगु मखु। अकेंहे भगवान बुद्धं चतुरार्य सत्य, आर्य अष्टाङ्गिक मार्ग व प्रतित्य समुप्पादया ज्ञान कना बिज्यात। दान शील, भावना व प्रज्ञाया लंपु क्यना बिज्यात। निर्वाणय् थ्यंकेत अनित्य दुःख व अनात्माया विषयले सिइकेमा, थुइकेमा धकाःहे

https://dhamma.digital

अनित्य, दुःख व अनात्मायात कया भ्रम जुइथाय् मदयेक ध्याथ्वीक उपदेश याना बिज्यात। धम्मपदय् कनातःगु नं दु –

सब्बे सङ्खारा अनिच्चाति यदा पञ्ञाय पस्सति।
अथ निब्बिन्दति दुक्खे एस मग्गो विसुद्धिया।।

अर्थ – ब्याक्क (हेतुद्वारा उत्पत्ति जुया वःगु) संस्कार अनित्य खः थथे धकाः जब प्रज्ञां खंकी, अलेतिनि सकतां दुःखपाखें विराग प्राप्त जुइ। थ्वहे निर्वाणया लंपु खः।

सब्बे सङ्खारा दुक्खाति यदा पञ्ञाय पस्सति।
अथ निब्बिन्दति दुक्खे एस मग्गो विसुद्धिया।।

अर्थ – ब्याक्क (हेतुद्वारा उत्पत्ति जुया वःगु) संस्कार दुःख खः थथे धकाः जब प्रज्ञां खंकी, अलेतिनि सकतां दुःखपाखें निर्वेद (विराग) प्राप्त जुइ। थ्वहे विशुद्धि (निर्वाण)या लंपु खः।

सब्बे धम्मा अनत्ताति यदा पञ्ञाय पस्सति।
अथ निब्बिन्दति दुक्खे एस मग्गो विसुद्धिया।।

अर्थ – फुकं धर्म पदार्थ (पञ्चस्कन्धादि) अनात्म खः थथे धकाः जब प्रज्ञां खंकी, अलेतिनि सकतां दुःखपाखें विराग प्राप्त जुइ। थ्वहे निर्वाणया लंपु खः।

उपासिका! झीपिंनं आः ला हनिचाला छुं धाय् फुगु मखु। अकें अप्रमादी जुया झीपिं च्वना च्वनेमा। अप्रमादया विषयय् कया भगवान बुद्धं धया बिज्यागु नं दु –

अप्पमादो अमतपदं पमादो मच्चुनो पदं।
अप्पमत्ता न मीयन्ति ये पमत्ता यथा मता।।
एतं विसेसतो ञत्वा अप्पमादम्हि पण्डिता।
अप्पमादे पमोदन्ति अरियानं गोचरे रता।।
ते झायिनो साततिका निच्चं दल्हपरक्कमो।
फुसन्ति धीरा निब्बानं योगक्खेमं अनुत्तरं।।

भावार्थ – अप्रमादी जुइगु अमृत पदया साधना खः थें, प्रमादी जुइगु मृत्यु पदया लँ खः। प्रमादी मनू म्वाना च्वंसा नं सीम्ह तुल्यहे खः। तर अप्रमादी मनू सीसानं अमर खः।

पण्डितजनपिंसं अप्रमादया विषयय् बाँलाक सिइका थुइका बुद्ध तथागतपिंसं उपदेश याना बिज्याकथं आचरण याना अप्रमाद सुख तायेका च्वनी।

धैर्य दुपिं सततः ध्यानया अभ्यासयाइपिं, नित्य, दृढ पराक्रामी व वीर पुरूषपिंसं योग, भय मदुगु परम पद निर्वाणयात लाभ याना काइ।

सकल सज्जनवर्गपिंसं नं उक्त धम्मपदय् कनातःगु अनुसारं अनित्य, दुःख व अनात्मा स्वभाव प्रकृतियातं बाँलाक सिइका, थुइका याकनं याकनं भवचक्र संसारं पारजुया वने फयूकेत अप्रमादी जुया उद्योग बलं कोशिश यायेगु स्वया बिज्यायेमा, स्वया दिइ मा।

https://dhamma.digital

यो च वस्ससतं जीवे अपस्सं अमतं पदं।
एकाहं जीवितं सेय्यो पस्सतो अमतं पदं।। (धम्मपद ११४)

अर्थ – अमृत पद (निर्वाण) यात मखँम्हसियागु सच्छि दँया जीवन स्वया अमृत पद (निर्वाण) यात खँम्हसियागु छन्हुया जीवनहे उत्तम जू।

निब्बानस्स पच्चयो होतु।।

Dhamma.Digital

संसारे छु दु ?

लेखक
भिक्षु प्रज्ञानन्द महास्थबिर

प्रकाशिका
डा० केशरी बज्राचार्य

Dhamma Digital

बु. सं. २५२४ बि. २०३७
ने. सं. ११०० ई. १९८०

https://dhamma.digital

संसारे छु दु?

प्रकाशकः
डा. केशरी बज्राचार्य।

बुद्ध सम्बत २५२४
विक्रम सम्बत २०३७

लेखकः
भिक्षु प्रज्ञानन्द महास्थविर

मुद्रकः
अरनिको प्रेस,
गाबहाल।

Dhamma.Digital

https://dhamma.digital

निवेदन

सज्जन वर्गपिंसं थ्व खँयात अवलोकन याना स्वये योग्यजू।

थपाय् च्वतं महान असत्यगु दुःख कष्ट पीरं बिलि बिलि जायाच्वंगु संसार छाय् छु खँय् सु धयाम्हसें दयेका तलजुई? धात्थेंहे देव देवीं वा सुंगुम्हसिनं देकुगु खत धाःसा जा सज्जनवर्गपिंसं वइत भिंम्ह धकाला धाइहे मखु। भिंपिंसं जा मभिंगु दुःख जुइगु वस्तु देकिहे मखु। (थुकि ज्ञांमदुपिंसं अनेक धाइगु खँयात अर्थेनिं ति)

भगवान बुद्धं धयातया बिज्यागु दु – व संसार देकुम्ह मिखा निपां काम्ह खः। यदि मिखां खंम्हसें जुसा स्व स्व, खं खं थपाय्च्वतं दुःख दायकगु संसार देकिहे मखु। बरू अजागु दुःख दक्व फुकं मदयेका छ्वइ निरोध याना छ्वइ।

थुकियागु उदाहरण – मिखा निपां कांजुयाच्वंम्ह अविद्या तृष्णा अहंकारयात धागु खः। दुःखमय संसार फुकं मदयेका छ्वम्ह निरोध याना छ्वम्ह प्रज्ञावान्यात मिखा दुम्ह धागु खः।

आ थन गुम्ह डा. केशरी उपासिकाया नं बुद्धोपदेशित संसार भय दुःखं मुक्त जुया वनेगुयात क्यनातया बिज्यागु संक्षिप्त रूपं थ्वहे पुस्तकय् खँ दुगु जुया सज्जनबृन्द पाठकपिंसं स्वयालि अवश्यमेव थुइका काई तथा बहुजनयात हितोपकार जुइ धैगु मनं तुना थ्व पुस्तक छापेयाका धर्म दान यागु जुयाच्वन। डा. केशरीं भौतिक शरीरय् जुयाच्वंगु व्याधि रोगयात नं शान्तनार्थ दयातया उपचार चिकित्सा यानाच्वंगु दहेदु। आध्यात्मिक यागु दुःख कष्ट पीडा नं मदयेमा धैगु मनं भिन्तुना थ्व सफु प्रदान यागु खः। खजा थ्व पुस्तक चिकिचा धंगु खः अथेनं कृपया अलसि मचासे आद्योपान्त निको स्वको स्वया बिज्यासा स्वया दिल धाःसा दाताया मनशुवा पुरेजुई।

लेखक

Dhamma.Digital

https://dhamma.digital

संसारय् व भाजु, व मयूजु निम्ह जक दु।

भिक्षु – संसार, संसार धकाः धयाच्वन संसारय् छु दु? यदि दु धयागु जूसा व भाजु, व मयूजु निम्हहे जक दु। इपिं निम्ह मदुसा मेपिं सुनं मदु।

उपासक – भन्ते! छपिंसं छु धया बिज्यानागु? छपिनि म्हगसे जकं म्हना च्वनलाकि छु?

मेम्हसें – पासा! भन्तेया म्हगसे म्हंगुला खइमखु बरू ध्यान प्राप्त जुल जुइमा। छाय् धाःसा न्हापानं छम्ह भिक्षु गुरूया मरणासन्न कालय् छुं मदु धयालि देह त्वता वन। व खँ वया शिष्यं भगवान बुद्धयाके न्यन। भगवान बुद्धं कना बिज्यात, छुं मदुधकाः धाःगु आकिञ्चञ्ञायतन ब्रम्हलोकय् थ्यन धाःगु खः धकाः।

हानं मेम्हसें धाल – पासा! व भन्तेया अथे ध्यान प्राप्त जूगुनं खँ मखु। छाय् धाःसा छुं मदु धकानं धागु मखु। संसारय् व भाजु व मयूजु निम्ह जक दु धकाला धाहेधानि। आः थुगु खँ भीसं भन्तेयाके बांलाक न्यनेमाल। थुकिया रहस्य, मतलब, कारण अवश्य दइ।

प्रश्न – भन्ते! छःपिंसं बांलाक धया कना बिज्याहुँ। संसारय् व भाज, व मयूजु निम्ह जक दु धागुयात जिमिसं बुझे मजुल, मसिल। लोकय् थुलि थुलिमछि देव मनुष्यादि अरबं खरब प्राणिपिं दयेक दयेकं छपिंसं निम्ह जक दु धया बिज्याबलेला गजबहे जुल, आश्चर्य जुल। अंग्रेजी सःपिंसं स्यूपिंसं छु जक मधाई? मेमेपिंसं नं जा धाइनि। छपिंसं स्वयेबले गथेखः? धाइबलेथें थुइक थुइक कंसा जकं सिइके फइ। मेमेपिंसं छकूचा जक धाःसा नं, लेख च्वसानं गजा गजागु उपमा तया पण्डितत्व क्यना नाना ग्रन्थयागु प्रमाण बिया हिन्दि सःपिन्तनं, अंग्रेजी सःपिन्तनं, संस्कृत, गोर्खालि, नेपाली सःपिन्तनं ल्वेक थिक थाक जुइक रोचक चतक्क च्वंक हिसिचा दयेक च्वया तइ। अले धकाः पत्रिकाया सम्पादकपिंसंनं चाहेयाई। हानं पत्रिका स्वइपिं ब्वनिपिंसं नं लय् लय् तातां न्हिला न्हिला स्वइ, ब्वनी। आः छपिंसंजा छकूचा खँ धया बिज्यागुहे जिमिसं मथु। जिमिगु मती व, छपिंसं अंग्रेजी बांलाक ब्वनातगु मदुथें च्वं, उकें अथे च्वंयेमसःगु धाये मसगु जुइ। मखुला भन्ते?

भिक्षु – उपासकं धागु थिक जू। काल समय स्वया अथेहे यायेमाःगु खः। न्हापा भगवान बुद्धया पालेथें आः मखुत। भगवान बुद्धंजा सम्पूर्ण त्रिपिटक पालि भाषां कना क्यना बिज्यागु खः।

अथिंजागु पालिभाषायात गुलिसिनं संस्कृतं उल्तय् याये धकाः धागुयात भगवान बुद्धं अनुमति बिया बिमज्या। बरू थःथपिनि माःसा थःथपिनिगु भाषां अनुवाद याना कंसानं दोष मदुगु जुयाच्वन। आः थौं कने पालिभाषा जक सयेकानं मगात, नाना भाषा सयूके माःगु जुल, नाना धाच्चा धिच्चानं पिकाये सयूकेमाल।

न्हापा जि विद्या ब्वनाबले गुरूपिंसं अंग्रेजी ब्वंके मब्यू। यदि ब्वनेगु जूसा बुद्ध धर्मनिं बांलाक सयेकि सिइकि थ्वीकि धया बिज्याइगु खः, व अथे धागु छाय् धाःसा भगवान बुद्धयागु धर्म दुग्यंक मथुल धायेव मैना (भृंग) थें जक जुइ। हानं देवदत्त थें बिरिसिका रूपनं थुइका कायेयःगु जुयाच्वन धाःगु खः।

आ जिं च्वे कनागुया खँ छकूचा कने, बांलाक भिंगु मनेतया न्यना दिसँ। संसारय् व भाजु, व मयूजु निम्ह जक दु धयागु अत्तदिट्ठि, मिथ्यादिट्ठि निम्ह खः। इमित जिं बांलाक फुका छ्वये फुगु मखुनि। इमित फुका छ्वयेफत धाःसा संसार नं फुनावनी। इमित फुका छ्वयेगु ज्या अभिधर्म ग्रन्थय् प्रथम न्हापालाकहे कनातःगु दु –

तत्थ वुत्ताभिधम्मत्था चतुधा परमत्थतो।
चित्तं चेतसिकं रूपं, निब्बानमिति सब्बथा।।

थुकियागु खँ क्वे पिहाँ वइतिनि। खजा धातु भेदानुपस्सना ग्रन्थय् नं पिहाँ वयाच्वंगु दु। हानं पटिच्च समुप्पादय् नं कनातःगु दु।

https://dhamma.digital

जितया नितिं थ्वहे जि, जिगु धयाच्वंगु अत्तदिट्ठि (आत्मवाद) अविद्या मदयेका छ्वयेगु बुद्धोपदेश, बुद्ध धर्म बाहेक मेमेपिंसं सहश्रगु वाद, मत, यान, धर्म कना क्यनाव सापहे तःधंगु खः धकाः धाःसानं जिगु चित्त लिज्यां वनिथें मताल।

जिं थुइका तयागु बुद्धधर्म थथे खः, परमार्थ धर्म ४ प्यंगू प्रकारया दयाच्वन। व खः – चित्त, चैतसिक, रूप, निर्वाण। उके मध्यय् स्वंगू लौकिक परमार्थ खः। व उत्पत्ति, ठिति, भङ्ग जुया फुना वनाच्वंगु दुःख कष्ट पीरं जायाच्वंगु खः। अले व छगू लोकोत्तर निर्वाण परमार्थ खः व उगु उत्पत्ति नं जुइ मखु, नाश नं जुइ मखुगु खः। अले परमार्थ धागु छाय् धाःसा "अविपरितो धम्मो परमत्थो" धकाः धयातल। थथःगु स्वभाव धर्मयात परिवर्तन मजुइगु कथं धारणा यानाच्वंगु जुयाच्वन।

परिवर्तन मजुइगु गथेकि द्वेषया स्वभाव दुर्गती (यंकीगु) पतन जुइगु खः। करूणाया स्वभाव सुगती वनीगु खः। अथेहे मेमेगु फुक्क परमार्थ धर्मया स्वभाव नं थथःगु स्वभाव धारणा यानाच्वंगु खः थःगु स्वभावयात त्वता मेगु स्वभाव धारण याइ मखु। गथेकि, द्वेष धयागुलिं दुर्गति (वनीगु) यंकेगु स्वभावयात त्वता सुगती वनी मखु। अथेहे करूणाया स्वभाव नं सुगती वनेगु स्वभावयात त्वता दुर्गति यंकीमखु। आः थन दृष्टान्त मिखा यागु स्वभाव स्वया दिसँ, मिखां खनेगु स्वभावयात त्वता मिखां तायूकेगु स्वभावयात धारण याइमखु। न्हायूपं नं तायूकेगु स्वभावयात त्वता गबलेंहे खंकेगु स्वभावयात धारण याइमखु। अथेहे घान, जिव्हा, काय, मनया स्वभाव नं खः।

अले लोकोत्तर परमार्थ निर्वाणया स्वभाव गथे धाःसा, छुं छगू वस्तु नं थीमफयेक प्येमपुंक अलग्ग जुया च्वनेगु स्वभाव खः। धायूनु कि – चित्त, चेतसिक, रूपं नं अलग्ग जुया च्वनेगु उत्पत्ति, ठिति, भङ्ग नं अलग्ग जुया च्वनेगु जाति, जरा, व्याधि, मरण, अविद्यान्धकारं अलग्ग जुयाच्वनेगु असंखत धर्म खः। व उगु निर्वाण धयागु दया वइगु नं मखु, फुना वनीगु नं मखु थ्व थुगु निर्वाण धातु परमार्थ स्वभावं थःगु स्वभावयात त्वता हानं छक जन्म कावइ मखु। थुकि छगू उपमा तल धाःसा आकाश धातु थें खः। आकाश धातु धयागु (लः, मि, फयू, पृथ्वी) चतुर्धातुं थीमफयेक अलग्ग जुया च्वनेगु छुतेयाना च्वनेगु स्वभाव धर्म खः व उगु आकाश धातुया थःगु स्वभावयात त्वता हानं छक चतुर्महाभूतय् मिलेजुया छपांय् छधी जुया च्वनीमखु। अथेहे निर्वाण धातुया स्वभाव नं खः।

अले व निर्वाण प्राप्त यायेत छुयाये मालले? शील, समाधि, प्रज्ञा दयूकेमाल। प्रज्ञां तिनि सम्पूर्ण चित्त, चेतसिक, रूपयात कुच्चा कुच्चायाना फारे फारे याना छ्वइ। अथवा रूपयात फारेयायां मिखां वा छुं छगू यन्त्रं नं खनेमदयेक केवल धातुमात्र जुइक फारेयाना छ्वइ। चित्त, चेतसिकयात नं प्रज्ञा ज्ञानं फारे यायां अत्तभाव (आत्मा) जि, जिगु धयाच्वंगु मिथ्या अत्तदिट्ठि अविद्यान्धकार छुंहे मदयेक फारेयाना निरोध याना छ्वइ। अले गन खः जि, जिगु धयाच्वंगु (आत्मा) मिथ्या अत्तदिट्ठि मन्त, अन छ, छंगु धयागु दइमखु। जि दयाहे जक छ दयाच्वंगु, व दयाच्वंगु, माँ दयाच्वंगु, अबु दयाच्वंगु, दाजु, किजा, ज्ञाति बन्धु, देश, नगर, राजा, रानी, देव मनुष्यादि संसार छगुलिं दयावःगु खः। यदि मिथ्यादिट्ठि (अत्तदिट्ठि) धयागु जि मदुगु जूसा प्राणिपिं सुंनं दइमखु। केवल नाम रूप मात्र दयाच्वनी।

उकें धयातगु – परमत्थतो एकेकस्मिं धम्मे उपपरिक्खियमाने अस्मिंति वा अहंति वा ति गाहस्स वत्थुभूतो सत्तोनाम नत्थि।

तदर्थ – परमार्थ स्वभाव धर्मय् छगू छगू दतले मालास्वसां तबि नं जि, जिगु सत्वप्राणि धकाः धायेगु छुं छगुनं मदु।

अले छु दुले? – परमत्थतो पन नाम रूप मत्तमेव अत्थि। परमार्थ हिसापं धालधाःसा नाम व रूप निगु मात्र दयाच्वन।

अले थ्व नाम रूप गथे जुया दयावलले धाःसा पटिच्च समुप्पादय् कनातःगु दु "अविज्जा पच्चया सङ्खारा, सङ्खारा पच्चया विञ्ञाणं, विञ्ञाण पच्चया नाम रूपं" दया वःगु खः।

हानं छक न्ह्याज्या वना स्वयेनु, नाम, रूप दूगुलिं याना सलायतन दयावल (मिखा, न्हायूपं, न्हायू, म्हुतु, शरीर व मन) अले मिखा दुगुलिं याना रूपयात खनेदया वल। मिखा मदूगु जूसा (अनन्त चक्रवाले) संसारय्

https://dhamma.digital

चात्यु जूसानं गनं नं रूप धैगु दइमखु, वा खनिमखु। अथेहे सोतादि आयतन मदुगु जूसा शब्दादि आयतन, शब्द धयागु आदि छुं नं दइमखु संसार धैगुहे दइ मखुत। छाय् धाःसा, संसार धयागुलि पिने पाखें रूप छगू, शब्द छगू, गन्ध छगू, रस छगू, स्पर्श छगू, थुलिहे जक दु, मेगु छुंनं मदु, अथेया कारणय् संसार दयेकूगुहे अविद्यां याना खः, अथवा अत्तदिट्ठि दूगुलिंहे जि दत। जि दूगुलिं छ दत, व दत, माँ दत, बौ दत, क्रमानुसारं संसार फुकं दयावल। संसार धयागु संसरन्तीति संसारो, कर्म, चित्त ऋतु, आहारं वने जुया उत्पत्ति जुजुं विनाश जुया वनाच्वंगु खः। उकें याना भीत अनन्त असत्यगु दुःख कष्ट भोग याना च्वने माःगु खः। थजा थजागु फुक्क दुःख निरोध याना मदयेका छ्वयेया नितिं भगवान बुद्धं धर्मोपदेश याना थका बिज्यागु खः।

मेपिन्त गथे थें जिं धाय्मफु। जितया नितिं थ्वहे सम्पूर्ण दुःख मुक्त जुइ दत धायेवहे गात। मेमेगु सर्वज्ञ तथागतयासिनं तःधंपिं महातःधंपिं, असंख्य तःधंपिं दु धकाः धाःसानं जितला मेल। जितजा थ्वहे च्वे कनातगु सर्व दुःखं मुक्त जुइगु थुलिजक दत धायेवहे गात।

प्रश्न – भन्ते! छपिंके जिं छगू न्यने। छपिंसं धया बिज्यात, मेपिन्त गथे थें जिं धायेमफु। जितया नितिं थ्वहे सम्पूर्ण दुःखं मुक्त जुइ दत धायेवहे गात धकाः। अले दुःख मन्त धायेवजा सुख जुइगु अवश्य। अले व सुख छपिंसं गन च्वना भोग यायेगुले? च्वनेगु थाय् छगूजा माहेमा। तर गुलिसिनं जा सुखावति भूवनय् अमिताभ तथागत बिज्याना च्वंगु दु, अनहे वनेगु धकाः धाइ। छःपिं नं अनहे सुखावती बिज्याये गु ला?

भिक्षु – उपासकं प्रश्न न्यंगु मिले मजुल। जि धयाम्हहे मदु धासेंलि हानं जि गन वना च्वं वनेगु? धम्मपदय् धयातगु दु – यस्सगतिं नजानन्ति देवा गन्धब्ब मानुसा...। थुगु गतिं देव मनुष्यादि गन नं वनेम्वाल धकाः धयातगु दु उकें उपासकं धागु मिले मजुल।

प्रश्न – भन्ते! छपिंसं धागु मिले मजुल ला जिं धयागु मिले मजुल ला। जिं नं बुद्ध जीवनी, मेमेगु किताब निगू स्वंगू स्वया तयागु दु। भगवान बुद्धं जिं पञ्चभद्र वर्गिपिन्त धर्म देशना यावने धकाः बिज्यात। सारीपुत्र भन्ते नं जिं माँयात उद्धार याये धकाः बिज्यात। मेमेपिं अरहन्त भन्तेपिंसं नं जिं थ्वयात थथेयाये जिं वइत अथेयाये धकाः बिज्यापिं दु धकाः कनातगु दु। छपिंसं जि धयाम्हहे मदये धुंकल धया बिज्यात। जि धयाम्ह मदुगु खःसा अरहन्त भन्तेपिंसं जिं थथेयाये जिं अथेयाये धकाः धायेगु गनंवल? जि मदुगु खःसा अथे वइला? हानं लामा गुरूपिंसं नं जि तरे जुयालि हानं अवतार काःवया व माँ बौ प्राणिपिन्त उद्धारया बिज्याइ धागु न्यना तयागु दु, थ्व गथेले?

भिक्षु – उपासक! भीगु थ्व खँ मिलेजू, मजू सिइका तये मागुजा खः। आः थौंयात म्वाल लिपा भी फुरसत दइगु बखतय् छलफल याये मज्यूला?

प्रश्न – मखु भन्ते! थ्व छगू खँयातजा धयाहे बिज्याहुँ मेगु खँ लिपा छलफल याये।

भिक्षु – उपासकं समय बिचा मयासे थःगु जिद्दि जक यानादिल। भगवान बुद्धयागु धर्म ज्ञान अत्यन्त गम्भीर व महा सुक्ष्म खः। छकोलनं थुइका काये अपु मजु। पञ्जावन्तस्स अयं धम्मो आपालं पुण्यदुपिं प्रज्ञा दुपिंसं जक याकनं थुइका कायेफइ ज्ञां मदुपिंसं धवःचां क्येंया सवा मथुथें खः। आः छिं न्यनाहे दी धासेंलि छिगु मनयात शान्त यायेत छकुचा कने भिंगु मनेतया न्यना दिसँ। खजा विशुद्धि प्रज्ञा दर्शन सफुती दुगु खः।

लोकय् सम्मुति सत्य प्रज्ञप्ति, परमार्थ सत्य प्रज्ञप्ति धकाः निगू दयाच्वन।

सम्मुति सत्य प्रज्ञप्ति धयागु सकल सज्जन पण्डित वर्गपिं समुह जुया (सम्मत) प्रज्ञप्ति याना तःगु लोक व्यवहारिकया नितिं नामकरण याना तःगु यावत् देव, मनुष्यादि पहाड, पर्वत, जङ्गल, वृक्ष, सा, दोहं, मिसा, मिजं, बुढा, बुढि आदि सम्पूर्ण नामकरण यानातक्व फुक्कं सम्मुति सत्य प्रज्ञप्ति खः धकाः सिइकेमाल।

अले परमार्थ सत्य प्रज्ञप्ति धयागु यदि अविज्ञाणक वस्तु जूसा चतुर्धातु (ल, मि, फय्, पृथ्वी, वण्ण, गन्ध, रस, ओजा) थ्व च्यागू मात्र खः। उकियात नं परमार्थ सत्य धाइ। हानं सविज्ञाणक जूसा सम्पुर्ण प्राणि मात्र फुकं (पञ्चस्कन्ध) नामरूप मात्र खः। आखिरे व फुक्क नं परमार्थ सत्यहे खः। वथेंतुं सम्पूर्ण देव, मनुष्य, मिसा, मिजं, सा, दोहं, भ्रंग, पंछि आदि व फुक्कं आखिरे नामरूप परमार्थ सत्य जक खः।

https://dhamma.digital

अले छगू थथेनं खः, प्रज्ञप्ति पाखें स्वत धाःसा परमार्थ लोप जुइ। परमार्थ पाखें स्वत धाःसा प्रज्ञप्ति लोप जुइ। वथेंतुं हानं अत्थ पञ्ञत्ति, सद्द पञ्ञत्ति धकाः निगू दयाच्वन।

अत्थ पञ्ञत्ति – नाना प्रकारया अर्थ कारणयात प्रज्ञप्ति हिसाबं म्हसिइकेगु।

सद्द पञ्ञत्ति – शब्द, अनेनेगुयात प्रज्ञप्ति हिसापं म्हसिइकेगु। उके मध्ययू हानं मेगु न्हेगू दयाच्वन। यथा, समूह पञ्ञत्ति – ओकाश लोकयू दयाच्वंगु अनेनेगु भूमियात प्रज्ञप्ति हिसाबं म्हसिइकेगु।

जाति पञ्ञत्ति – पञ्चस्कन्धद्वारा उत्पत्ति जूपिं मिसा, मिजं, आदि अनेनेपिं प्रज्ञप्ति हिसाबं म्हसिइकेगु।

दिसा पञ्ञत्ति – पूर्व, पश्चिम, उत्तर, दक्षिण आदि दिशायात प्रज्ञप्ति हिसाबं म्हसिइकेगु।

काल पञ्ञत्ति – सुथयू, बहनी, तिथि, बार, चन्द्र, सूर्य, नक्षत्र, तारा इत्यादियात प्रज्ञप्ति हिसाबं म्हसिइकेगु।

मास पञ्ञत्ति – लच्छि, निला, प्यला, दच्छि, निदँ, प्यदँ आदियात प्रज्ञप्ति हिसाबं म्हसिइकेगु।

आकाश पञ्ञत्ति – ह्वग्गना च्वंगु, खालिगु, चलमचला जुयाच्वंगु तथा अजटाकास इत्यादियात प्रज्ञप्ति हिसाबं म्हसिइकेगु।

निमित्त पञ्ञत्ति – कसीण, असुभ, उग्गह निमित्त आदियात प्रज्ञप्ति हिसाबं म्हसिइकेगु।

परमार्थ हिसाबं प्रज्ञप्ति क्यना तःगु खुगू –

विज्जमान पञ्ञत्ति – परमार्थ हिसाबं साक्षात् विद्यमान दयाच्वंगु प्रज्ञप्ति।

अविज्जमान पञ्ञत्ति – परमार्थ हिसाबं साक्षात् विद्यमान मदयाच्वंगु प्रज्ञप्ति।

विज्जमानेन, अविज्जमान पञ्ञत्ति – परमार्थ हिसाबं साक्षात् विद्यमान दया व साक्षात् विद्यमान मदयाच्वंगु प्रज्ञप्ति।

अविज्जमानेन, विज्जमान पञ्ञत्ति – परमार्थ हिसाबं साक्षात् विद्यमान मदया व साक्षात् विद्यमान दयाच्वंगु प्रज्ञप्ति।

विज्जमानेन, विज्जमान पञ्ञत्ति – परमार्थ हिसाबं साक्षात् विद्यमान दया व साक्षात् विद्यमान दयाच्वंगु प्रज्ञप्ति।

अविज्जमानेन, अविज्जमान पञ्ञत्ति – परमार्थ हिसाबं साक्षात् विद्यमान मदया व साक्षात् विद्यमान मदयाच्वंगु प्रज्ञप्ति।

उगु खुगू प्रकारया परमार्थ प्रज्ञप्तियात बांलाक ख्यलयूयाना क्यना तःगु थथे खः –

१. रूप वेदना धयागु प्रज्ञप्ति जूसां, परमत्थ हिसाबं बिद्यमान दयाच्वंगु प्रज्ञप्ति धकाः धाइ।

२. भूमि, पर्वत, वृक्षादि धयागु प्रज्ञप्ति जूसां, परमत्थ हिसाबं बिद्यमान मदुगु प्रज्ञप्ति धकाः धाइ।

३. छलभिञ्ञाण प्राप्त जूम्ह मनू धागु प्रज्ञप्ति जूसां, अभिञ्ञाण धागु विद्यमान दयाच्वन। मनु धागु विद्यमान दुगु मखु।

४. मिसायागु शब्द धागु प्रज्ञप्ति जूसां, मिसा धागु विद्यमान दुगु मखु। शब्द धागु विद्यमान दयाच्वन।

५. चक्खुविञ्ञाण धागु प्रज्ञप्ति जूसां, चक्खु धकानं विद्यमान दयाच्वन। विञ्ञाण धकानं विद्यमान दयाच्वन।

६. राज पुत्र धागु सम्मुति प्रज्ञप्ति जूसां, राजा धागु नं दुगु मखु। पुत्र धागु नं दुगु मखु।

पालि गाथा

वची घोसानुसारेन सोत विञ्ञाण वीथिया।
पवत्ता नत्त रूपन्नं मनोद्वारस्स गोचरा।।
अत्था यस्सानुसारेन विञ्ञायन्ति ततोपरं।
सायं पञ्ञत्ति विञ्ञेय्या लोक सङ्केत निम्मिता।।

https://dhamma.digital

तदर्थ – वची घोसानुसारेन – भूमि, पर्वत, रूप, वेदनादि वचीमय शब्दयात, क्रमानुसारं आरम्मण यानाव, पवत्ता – उत्पत्ति जूगु, सोत विञ्ञाण वीथिया – श्रोत विञ्ञाण वीथि, तदनुवत्तक मनोद्वार वीथि, शुद्ध मनोद्वार वीथिया, पवत्तानत्त रूपन्नं मनोद्वारस्स – गुगु उत्पत्ति जुइ धुंकालि नाम प्रज्ञप्तियात चिन्तना यागुया (प्रभावं)द्वारा उत्पत्ति जूगु मनोद्वारिक विञ्ञाण क्रमया, गोचरा – गोचर जुयाच्वंगु, ततो – व उगु भूमि, पर्वत, रूप, वेदनादि नाम प्रज्ञप्तियात ग्रहण यागु मनोद्वार क्रमे, परं – लिपा, यस्स – गुगु भूमि, पर्वत, रूप, वेदनादि नाम प्रज्ञप्ति यात, अनुसारेन–क्रमानुसारं, अत्था – भूमि, पर्वत, रूप, वेदनादि अत्थ प्रज्ञप्ति यात, विञ्ञायन्ति – विदित जुइ। सा अयं पञ्ञत्ति – व उगु भूमि, पर्वत, रूप वेदनादि अक्षर क्रम धयागु नाम प्रज्ञप्तियात, लोक सङ्केत निम्मिता – प्रथम कल्प उत्थान जूबलेनं निसेंयापिं सज्जन पण्डित जनपिंसं म्हसिइकेगुया सङ्केत प्रज्ञप्ति हिसाबं सिद्ध जुयाच्वंगु दु धका, विञ्ञेय्या – विदित जुया कायेमाल।

थुगु खँयात थुथाय् तकनिं सिइकातया दिसँ बाकि मेगु स्वयादीगु इच्छाजूसा नेपाल भाषां च्वया तयागु विशुद्धि प्रज्ञा दर्पण सफुती स्वयादिल धाःसानं विदित जुइ।

थजागु खँ भी निर्वाण प्रार्थि त्रिरत्न भक्तिपिंसं बांलाक सिइकातयेमा। अथे सिइका मतल धायेव गुलि सिनं छु धाइ गुलिसिनं गथे धाइ ल्वाकः बुकः याना तई। व इमि थःथः तःधंके माला जक अथे धया च्वनीगु खः। तथागत धयापिंसं छगू खँ धाये धुंका हानं वहे खँ मखुधकाः धया बिज्याइ मखु। तथागत धयापिनि म्हुतुई म्ये निपु मदु। महायान, धाःसानं बज्रयान धाःसानं, तन्त्रयान धाःसानं, श्रावकयान धाःसानं, न्ह्याथिंजागु यान धाःसानं भीत मागुजा सर्व सम्पूर्ण दुःखं मुक्त जुइगुहे खः। व दुःखं मुक्त जुइत लोभ, द्वेष, मोह, मिथ्या, अभिमान फुका छ्वयेमागु जुयाच्वन। उकियात उपाय मार्ग थ्वहे छगू जक दु, शील, समाधि, प्रज्ञा (अनित्य, दुःख, अनात्म) थ्वहे प्रज्ञा ज्ञान मार्ग तिनि आश्रव क्षय जुया निर्वाण थ्यनी। निर्वाणय् थ्यने धुंकुपिं अरहन्तपिं अयं मे अन्तिमा जाति नत्थिदानि पुनब्भवो धकाः धया बिज्यागु थें पुनर्वार जन्म कायेमागु मखुत। मेमेगु हजारौं लाखौं ग्रन्थ प्वीका स्वसानं मुख्यगु, सारगु, सत्यगु बुद्धोपदेश प्रज्ञावन्तपिनि लागि थ्वहे खः।

उपासक – साधु भन्ते साधु! साधु! आः तिनि भतीचा थुयावल कृपया थथेहे मेगु नं छगू निगू उपमा तया कना बिज्यासा जिपिं सकलयातं आपालं उपकार जुइ, मिखा चाला वइ।

भिक्षु – उपासकपिं! अभिधर्म ग्रन्थय्, धातुभेदानुपस्सना सफुती कनातगु अनुसारं छिकपिन्त उक्त च्वय् कनेहे धुन। धात्थें धाल धाःसा थ्व संसार धयागु मायुपम इन्द्रजाल थें हानं स्वप्न थेंहे खः। हानं थ्व संसारय् सारगु छुं छता नं मदु, फेनपिण्डुपमं रूपं, वेदना बुब्बुलुपमा, मरिचिरूपमा सञ्ञा, संखारा कदलुपमा, मायुपमञ्च विञ्ञाणं देसितादिच्च बन्धुना धकाः कना तया बिज्यात। रूप धयागु लःया पीजा समान खः। वेदना धयागु लः प्वप्वचा (लःबुलबुल) समान खः। सञ्ञा धयागु मृगतृष्णा समान खः। संखार धयागु केरामा समान खः। विञ्ञाण धयागु इन्द्रजाल (जादु) राक्षसनी समान खः। राक्षसतयूसं घोर ग्यानापुसे च्वंगु घच्चायापुसे च्वंगु थःगु शरीरयात दिब्य शरीर थें च्वंक सुन्दर रूप धारण याना क्यनी। जादु (चटक) याइपिंसं चा, अपा बाकुयातनं सुवर्ण, लुँ याना क्यनी थें तुं, मिथ्यादिट्ठि (विपल्लास) विञ्ञाणं नं देव, मनुष्य, मिसा, मिजं, युवा, युवती, नाना सम्भय् जुया सापहे बांला थें खनाच्वनी। आखिरे व फुक्क नाम रूप मात्र खः। गथे कुम्हा दाजुपिंसं चायागु भाडा कुडा छिनातगुयात धंप, ग्वंप, त्यप, भ्यग, आदि धकाः भापा नां तया लोक व्यवहार याना च्वनी। आखिरे व फुक्क चाहे जक खः। थथे धकाः प्रज्ञा ज्ञानं खंका सिइका कायेफत धायेव, अले संसारय् छ जि (व भाजु व मयूजु) धयाच्वंगु (तृष्णा माता, अहंकार पिता) फुक्कं निरोध जुयालि संसार फुक्कं मदया वनीगु जुल।

उपासक – साधु भन्ते! साधु! साधु! जिमिगु मन सापहे आनन्द जुल। थपाय् च्वतं भगवान बुद्धं उपदेश याना तःगु सुआख्यातगु धर्मयात जिमिसं गथे जुया छु जुया खंका काये मफयाच्वंगु तच्वतंहे पछुतावे जुल।

भिक्षु – उपासक! भगवान बुद्धं आज्ञा जुया बिज्यागु सद्धम्म सवणं अति दुल्लभं – सद्धर्म धयागु सम्पूर्ण दुःखं छुते जुयाच्वंगु निर्वाण प्राप्त जुइगु धर्म न्यने धयागु महादुर्लभ खः। मिलिन्द राजा थें जाम्ह, सारा जम्बुद्वीपय् तिर्थकर धापिन्त नं मेमेपिं पण्डित धकाः धयाजूपिन्त जा थर थर खाके फुम्हसिनं

https://dhamma.digital

नं भगवान बुद्धयागु सद्धर्म निर्वाण धयागुहे मसीका च्वनतिनि। लिपा नागसेन भन्ते नापलाना छलफल यानातिनि सिकाकाल।

मिलिन्द प्रश्नयू कनातगु दु।

मिलिन्द प्रश्न

जुजुं धाल – भन्ते! छु निरोध जुया वनीगुहे निर्वाण ला?

खः महाराज! निरोध जुया वनीगुहे निर्वाण खः।

भन्ते! निरोध जुया वनीगुहे गुगु कथं निर्वाण जुइ?

महाराज! फुक्क संसारिक अज्ञानिपिं इन्द्रिययागु तथा विषययागु उपभोगयू लगे जुयाच्वनी। उकीहे आनन्द ताया च्वनी हानं उकीहे दुबे जुयाच्वनी। व इपिं उकियागुहे धारयू लानाच्वनी। बारम्बार जन्म कयाव बुढा जुइगु, मृत्यु जुइगु, शोक जुइगु, हाला ख्वया छाति दा दां दुःख कष्ट जुइका (अथेयाये थथेयाये मदयेक) ब्याकुल जुइका, हैरान जुइगुलिं छुटे जुइ मखु। दुःखया दुःखेहे जक लानाच्वनी।

महाराज! किंतु ज्ञानी आर्य श्रावकजनपिं इन्द्रिययागु तथा उकीहे डुबे जुया च्वनीमखु। उकिया नितिं तृष्णाया निरोध जुयावनी, तृष्णाया निरोध जुल धायेव उपादानया निरोध जुयावनी। उपादान निरोध जुल धायेव, भवया निरोध जुयावनी, भवया निरोध जुया धायेव जन्म कायेमालि मखु। पुनर्जन्महे कायेम्वार्सेलि बुढा जुइगु, सीगु, शोक जुइगु, ख्वया हाला दुःख कष्ट जुइका (अथेयाये थथेयाये मदयेक) ब्याकुल जुइका हैरान जुइगु दक्व फुक्क दुःख छुटे जुइ।

महाराज! थुगु हिसाबं निरोध जुया वनीगुहे निर्वाण खः।

थ्व थुगु सदुपदेश भगवानं चतुर्परिषद् (भिक्षु, भिक्षुणी, उपासक, उपासिका)पिन्तहे कना बिज्यागु खः। भगवान बुद्धया पालयू मेमेपिं तान्त्रिकादि आचार्यपिं दु धैगु छुकीसनं प्रमाण खनेमदु अथवा दुःखं मुक्त जुइगु मार्ग क्यने फुपिं सुं मदु। यदि दुगु खःसा भगवान बुद्धं भिक्षुपिन्त कनाहे बिज्याइ अग्गोहमस्मिं धया, न्ह्याथिं जागु धर्मदेशना याना बिज्यासा नं न्ह्याथायूहे धर्मदेशना याना बिज्यासानं भिक्षुपिं मथ्यागु भिक्षुपिन्त कने मज्यूगु धर्म भगवानं कना बिमज्या। व खँ संगायना याना बिज्याबले स्पष्ट बुझे जूगु दु। छगू समययू भगवान वैशाली वर्षावास च्वना बिज्यात। उगु बखतयू भगवानया थःत जुयाच्वंगु रोग शान्त याना च्वना बिज्यागु खना आनन्द स्थविरं बिन्ति यात – भन्ते! तथागत छलपोल निरोगी जुयाच्वंगु खना जिगु चित्त आनन्द जुल। जिमि आशा दु कि बिना भिक्षु सङ्घपिन्त समाचार मबीकं परिनिर्वाण जुया बिज्याइ मखु धकाः।

अले भगवान बुद्धं धया बिज्यात – आनन्द! आः हानं सङ्घपिंसं जिके छु आशा तयाच्वन? गुगु माःगु तक धर्मोपदेश जिं छिमित कनेहे धुन। मेगु बाकी जिं छुं छगू नं त्वपुया, ल्यंका मतया, आः हानं भिक्षु सङ्घपिंसं जिके छु कायेमानि? हे आनन्द! जितजा थ्व जिगु थ्व जित धयागु छुं छुं बाकिमन्त फुक्कं छिमित कनेहे धुन धकाः धया बिज्यात।

भगवान बुद्धं न्हापा छक्व नं लकुण्टक भद्दिय स्थविरयात थथे धकाः कना बिज्यागु दु।

मातरं पितरं हन्त्वा, राजानो द्वे च खत्तिये।
रट्ठं सानुचरं हन्त्वा, अनिघो याति ब्राम्हणो।।

तृष्णा माता, अहंकार पितादिपिन्त निर्मूल याम्ह ब्राम्हणयात गबलेंहे दुःख जुइमखु धया बिज्यात।

खनं खः गुपिंजा संसार दयेका च्वंपिं व मयूजु तृष्णा, व भाजु अहंकार इपिं निम्ह मदुसा संसारयू मेपिं सुंनं दइ मखुत, गथे द्यनाच्वंम्ह पुरूष न्ह्यलं चाथें चाइगु जुल। थुकी जिं व मयूजु तृष्णा, व भाजु अहंकार धकाः तया तयागु केवल दाजु, किजा, तता, केहेंपिंसं शुद्ध बुद्ध धर्मपाखे ध्यान तया स्वइला धाइगु आशा सम्म खः। छायू धाःसा, भीत नये, त्वने, पुने, द्यने जक दयानं मगानि।

https://dhamma.digital

अथेया कारणयू भगवान बुद्धं (सर्वोप्रकार जगतो हिताय) सकल लोक जनपिन्त हितोपकारया निति ४५ दँ तकनं आपालं परिश्रम याना दया, करूणा तया भिक्षु, भिक्षुणी, उपासक उपासिकापिन्त सर्व सम्पूर्ण क्लेश, दुःखं मुक्त जुइगु धर्मोपदेश याना बिज्यागु खः। थजा थजागु अनुत्तरगु बुद्ध धर्म प्रचार व स्थिर यायेया निति भिक्षुपिं मदयेक नं मगा। भिक्षुपिं जक दयानं मज्यूनि, उपासकोपासिकापिं भी सकलें मिले जुया तथागतयागु शासन धर्म उन्नति, वृद्धि व सुरक्षित याना सदा स्थिर याना तयेगु स्वया बिज्याये माल। दिइ माल।

चिरं तिट्ठतु सद्धम्मो।।

Dhamma.Digital

https://dhamma.digital

श्री

नमो तस्स

विभज्ज वादिनो

सद्धार भाजनी

अनुवादक

भिक्षु प्रज्ञानन्द महास्थविर

Dhamma Digital

प्रकाशक

उपासक उपासिका

श्री शाक्यसिंह विहार

बु. सं. २५२६ चन्दा वि. सं. २०४०

ने. सं. ११०३ ... ... ई. सं. १९८३

https://dhamma.digital

संखार भाजनी

प्रकाशकः
उपासक उपासिका,
श्री शाक्यसिंह विहार।

बुद्ध सम्बत २५२३
विक्रम सम्बत २०४०

अनुवादकः
भिक्षु प्रज्ञानन्द महास्थविर

मुद्रकः
सुभाष प्रिन्टिङ्ग प्रेस,
नकबहिल।

https://dhamma.digital

प्राक्कथन

नमो तस्स विभज्जवादि तथागतस्स

संखार भाजनी – थ्व थुगु ग्रन्थ छगू मातृ भाषां अनुवाद याये धकाः मनयू तयातयागु ताहे दत। जिके संखार भाजनी किताब निगू दुगु मध्ययू छगू आयुष्मान बुद्धघोषं स्वेयंका बिज्यात। अले जिके च्वंगु किताब स्वया भचा अनुवाद यानागु खः। जि म्हं मफुगुलिं याना अर्थेतुं तया तया। लिपा हानं अनुवाद याये धकाः किताब माला स्वयां गनं नं लुइके मफुगुलिं याना आयुष्मान बुद्धघोषयाके च्वंगु किताब कया अनुवाद याना। जिगु मती जा किताब निगुलिं उर्थे जुइ धकाः च्वनागु खः। आः स्वयां जा गनं गनं भति भति पाना च्वंगु खने दत। मेखतं मखुकि छगू निगू खँत (शब्द) च्वे क्वे लाना च्वंगु जक खः। थ्व संखार भाजनी ग्रन्थ जित साबहे यःताल, खजा जित यःगु मेपिन्त मयया नं च्वनेफु।

आ जित यःगुया खँ छगू निवेदन याये – संखार भाजनी धयागु – कर्म, चित्त, ऋतु, आहारद्वारा उत्पत्ति जूगु नाम, रूपादि संखार दक्को दिक्को फुक्कंयात भाग भाग थला विभाजन याना क्यनातगु खः।

अले संसारयू छु छु दुले? संसारयू अज्झत्तिक, बाहिरिक धकाः निगू दयाच्वन। अज्झत्तिके – चक्खु, सोतादि ६गू। बाहिरिके – रूप, शब्दादि खुगू, जम्मा १२गू, व फुक्कयात विभाजन याना छुटे छुटे याना तःगु खः।

अले हानं छगू धायूकि – व रूप, चतुर्महाभूतं बनेजुयाच्वंगु खः। व उगु लः, मि, फयू, समन्त चक्रवालयू सनं व्यापक जुयाच्वंगु दु। व लः, मि, फयू यागु सिमाना नाप, तौल गुलि गथे दु – व गथे याना सिइकेगु? (मेगु आकाश सुधांतं – नाम धातुयागु खँ बाकि दहे दनि)।

व उगु लः, मि, फयू, पृथ्वी प्यंगु मध्ययू छगुयात जक सियावल धाःसा मेगुजा अर्थेहे सिया वइ। थ्व छगू सिइकातयेगु सावहे इच्छा जुयाच्वन। थ्व तःधंगु समता धर्म ज्ञान जुयाच्वन। थुकिं सुयात नं आघाट हानि याइमखु। यात धाःसा जा थःगु जवल्हातं देपागु ल्हाती छ्यायूथे जुइ। हानं छगू निर्वाण धयागु (वना च्वंसा नं थ्यनिगु मखु हानं मवंसे च्वंसा नं थ्यनिगु मखु। हानं वंम्ह नं थ्यनिमखु, मवंम्ह नं थ्यनिमखु) उकें थ्व सिइकातये योग्य जु। मेमेगु मत मतान्तरयापिंसंजा धायेथायूहे थाकुइ थें च्वं।

जिं स्वयेबलेजा भगवान बुद्ध सर्वज्ञ जूयानितिं वसपोलं कना क्यनातःगु अवश्य दई। दइगु जक मखु दहे देफु। उकियात भिक्षसं बांलाक यथार्थत सःस्यूपिंके श्रद्धा भक्ति पूर्वक न्यनेनिने यात धाःसा अवश्य कनं कनी, न्यनं न्यने दई। खँ हे खंकेतजा पृथक्जनपिनि मेगुहे मिखा छुइमालि तिनि। छायू धाःसा जात्यन्धपिंसं पञ्चरश्मि खंके मफइगु थेंतुं जुइ।

अले लः, मि, फयूया बारे छक्व छम्ह पण्डितं धाल धाःगु न्यना – व चतुर्महाभूत, परमार्थ जुया निति उकियागु सिमाना नापूतौल यायेफइमखु हँ।

थ्व धाःगु नं भचा थिक मजूनि। वया सिवेला मिलिन्द जुजुं धाःगु दु – भन्ते नागसेन! भगवान बुद्धयागु सद्धर्म महान अत्यन्त गम्भीर खः। सुं गुम्हं देव मनुष्य, ब्रम्हां ब्रम्हपुत्र, अचिरवती आदि पञ्चनदीयागु लः बाता छगलयू तया ल्वाकबक याना हानं व पञ्चनदि यागु लः छुटे छुटे याना काये फःसां तबिनं भगवान बुद्धयागु सद्धर्म महान गम्भीराति गम्भीर तिनि गुगु भीगु नुगलयू छक्व मिखा पति यायेबले हजारौं चित्त उत्पत्ति जुइ धुंकी। हानं व चित्त छगू उत्पत्ति जुइबले व नापं नापं ५२ गू चेतसिक उत्पत्ति जुइ धकाः कनातःगु दु। उकियातहे नं वसपोल बुद्ध तथागतं फारे फारे याना कना क्यनातया बिज्यागु दु। अथेया कारणयू वसपोल बुद्ध तथागतयागु प्रज्ञा ज्ञान महान सुक्ष्मातिसुक्ष्म महागम्भीर जुयाच्वन। वसपोल तथागतयागु गुण वर्णन यायेया निति महाब्रम्हायागु आयुभर कल्पानुकल्पतक वर्णन याना च्वंसा नं सम्पूर्ण जुइ मखु। धात्थें धाल धाःसा तथागतं तिनि तथागतयागु गुण वर्णन यायेफइगु जुयाच्वन।

बुद्धोपि बुद्धस्स भणेय्यवण्णं, कप्पम्पि चे अञ्ञं भासमानो।
खीयेथ कप्पो चिरदीघमन्तरे, वण्णो नखीयेथ तथागतस्साति।।

https://dhamma.digital

छम्ह बुद्ध तथागतं छम्ह बुद्ध तथागतयागु गुण वर्णन याना बिज्यात धाःसा, छगू कल्प तक मेमेगु छुंहे मधासे केवल बुद्ध तथागतयागु जक सुगुण वर्णन याना बिज्यानाच्वन धाःसा नं बरू व उगु कल्प फुनावनी तथापि बुद्ध तथागतयागु सुगुण वर्णन यायेगु फुइमखुनि। मेपिनिगु खँयात जा छखेहे तिनि। उपमा पुलु पुलु केडा, प्वीं प्वीं केडा (वहनी कीतय् न्हिपने तेज पिहाँ वया च्वंपिं) चक्रवाल छगुलिं त्वप्वीक जायेक च्वना तेज पिकया च्वंसा नं सूर्ययागु रश्मियात त्वपुइ फइमखुगु थें तुं खः। तथागतयागु महाज्ञान प्रज्ञा अचिन्त्येय खः। वसपोलयागु प्रज्ञा ज्ञानेजा संसार धयागु ल्हातं छम्हुहे जक दई। हानं छगू धाल धाःसा – त्रिरत्न भक्तिपिंसं भगवान बुद्धया सदुपदेश न्यना बांलाक भावना यात धाःसा मिखा पति यायेगुति समयेहे द्यना च्वंम्ह पुरूष न्ह्यलं चाइबले थें संसार दुःखं उतिर्ण जुया वनी।

थजागु महान परमोत्तमगु तथागतयागु सद्धर्म संक्षिप्त रूपं थ्वहे संखार भाजनी ग्रन्थय् कनातःगु दया च्वन, कोशिस याना यंका बिज्याहुँ, दिसँ। मौका चुकेयाना बिज्याये मते, दिइमते। धम्मपदय् कनातगु दु – तुम्हेहि किच्चं आतप्पं अक्खातारो तथागता। छिमिसंहे थःथःगु ज्या यायेमा, तथागत केवल मार्ग जक क्यना बिइ। थःथःपिं गन गन वन अन अन थ्यनी। निरियं पाप कम्मन्ता पुञ्ञकम्माच सुग्गतिं। पापकर्म यापिं दुर्गति नर्कय् पतन जुइ। पुण्य कर्म यापिं स्वर्ग, मोक्ष निर्वाण तकनं थ्यंक वने दई। अथवा संसार दयावगु यातनं तथागतं कना थका बिज्यात। मदयेका छ्वयेगु यातनं कनाथका बिज्यात। आः थुकि छलपोल, छिकपिनि छु विचाः खः।

संसार दयेका च्वनेगु यःलाकि, मदयेका छ्वयेगु यः? संसार दयेका च्वनेगु यःसा जित वं दुःख बिल, पीर बिल, कष्ट बिल धकाः हाला ख्वया ल्वाना सनाच्वना बिज्याये माःगु छाय्? थःत यःगु संसार जुसेंलि संसारया स्वभाव जा अथेहे खः नि, लय् लय्ताया च्वना बिज्यासां मज्यूला?

यदि अथे मखुसा – संसार मदयेका छ्वयेगु यःसा थ्व थुगु संखार भाजनी ग्रन्थय् कनातःगु थेंतुं दान, शील, भावनास कोशिस याना बलोद्योग याना याकनं दुःख मदयेका छ्वया बिज्याहुँ, दिसँ। ख्वयेगु व न्हिलेगु, थःथःपिनिगु ल्हातिहे खः। सुयातं दोस बीथाय् मदु।

अले आः थ्व सफु च्वयागुलि आयुष्मान बुद्धघोष वसपोलं भतिचाहे अलसि मचासे दिक्क मचासे कष्ट याना संसोधन याना बिज्यात। थ्व छगूलि जक मखु, बि.सं. २००९ व २०१० सालय् जिगु जन्मोत्सवया उपलक्षस हस्तपत्रिका पिकया बिज्यापिनं वसपोल आयुष्मान बुद्धघोष व सुदर्शनपिंहे खः। हानं न्हापा जिं छापेयाकागू सफुलिनं यक्वः यक्वः ग्वाहालि याना बिज्यागु दु। वसपोलयागु कृतज्ञ गुण लोमंके फइमखु।

अले हानं छगू आयुष्मान सुदर्शनया थुथाय्लाकहे लिमलागु पाखेलाना थ्व किताब च्वयागुली वसपोलं कलम संका बिज्याये मलात। थ्व नं न्हापा न्हापा छापे याकागु किताबय् वसपोलं ख्वाःसिका, सिंगार पतार याना अलंकारं सजे धजेयाना बांलाका बिज्यागु खः। मेमेगुनं वसपोलयागु कृतज्ञ गुण यक्वः यक्वः दु। जिके लुमं उकियातनं यावजीवं, जिंनिं लोमंके फइमखु।

अले हानं थ्व किताब च्वया तयागुयात सारे यायेया नितिं ग्वाहाली यापिं – अ. ञाणवती, अ. सुजाता, अमिता देवी धाख्वा गाबहा, चन्द्रशोभा सरस्वति ननि, सजनि देवी वनबाहा, गंगा शाक्य चिकंबहि, रत्नभाइ शाक्य नबहि, थमिसंनं यक्वः उपकार यात। इमित नं धन्यवाद दु। यें, असं, त्यौडे च्वना दीम्ह मदन मानन्धर उपासकं नं थ्व किताब छापे याकागुलि कष्टपूर्वक प्रुफ स्वयेगु याना आपालं ग्वाहालि यानादिगु यातनं यक्वः धन्यवाद दु। हानं थुगु ग्रन्थ छापेयायेगुलि चान्हे न्हिन्हे मधासे बांलाक ध्यानतया अलसि मचासे कोशिस याना ताइमय् लाकहे सिधयेका ब्यूगु जुया सुभाष प्रिन्टिङ्ग प्रेस यातनं आपालं धन्यवाद दु।

भिक्षु प्रज्ञानन्द महास्थविर
श्री शाक्यसिंह विहार
११०३ वछलाथ्व अक्षय तृतिया

https://dhamma.digital

नमो तस्स विभज्जवादीनो तथागतस्स

संखार भाजनी

(संखार धम्म धागुया कारण)
सब्बे संखारा अनिच्चा
सब्बे संखारा दुक्खा
सब्बे धम्मा अनत्ता।

अर्थ, सब्बे – सम्पुर्ण, संखारा – कर्म, चित्त, ऋतु, आहार धयागु कारण धर्म प्यंगुलिं बने जुगू नाम, रूपक्खन्ध धर्मपुचः फुक्कं, अनिच्चा – नित्य जुया मच्वं, अनित्य जुयाच्वन। सब्बे – सम्पुर्ण, संखारा – कर्म, चित्त, ऋतु, आहार धयागु कारण धर्म प्यंगुलिं बने जुगू नाम, रूपक्खन्ध धर्मपुचः फुक्कं, दुक्खा – महा घोरगु दुःख जुयाच्वन। सब्बे – सम्पुर्ण, धम्मा – कुशल, विपाक, क्रिया धयागु धर्मपुचः फुक्कं, अनत्ता – थम्हं धयाथें, थः योथें, थःगु अधिनय् मदुगु जुयाच्वन। थ्व थुलि त्रिलक्खणया संक्षिप्त अर्थ खः।

विस्तारार्थ – सब्बे धयागु पदय् आपालं अर्थ दु। गथे धाःसा कर्म, चित्त, ऋतु, आहार धकाः प्यंगू दयाच्वन। थ्व थुगु प्यंगू मध्यय् कर्मयात संक्षिप्तं कायेबले कुसला धम्मा, अकुसला धम्मा धकाः भगवान बुद्धं निगू प्रकारं कना बिज्यात। व उगु निगू मध्यय् कुसला धम्मा धयागु पदय् कुशल चित्त २१गू, चेतसिक ३८गू। अले अकुसला धम्मा धयागु पदय् अकुशल चित्त १२गू व चेतसिक २७गू जम्मां याना ९८गू जुल। व उगु ९८गू उत्पत्ति जुइगु द्वार हिसाबं काय द्वार, वची द्वार, मनो द्वार, धकाः स्वंगू प्रकारया दयाच्वन। उगु द्वार स्वंगू मध्यय् उत्पन्न जुइगु चरित्र हिसाबं काय सुचरित्र ३गू, काय दुश्चरित्र ३गू, वची सुचरित्र ४गू, वची दुश्चरित्र ४गू, मनो सुचरित्र ३गू, मनो दुश्चरित्र ३गू, थुगु रूपं सुचरित्र १०गू, दुश्चरित्र १०गू दयाच्वन। हानं द्वार पाखें उत्पन्न जुइगु कर्म २०गू दु। उकि मध्ये – दान, अपचायन, वेय्यावच्च थुगु ३गू काय सुचरित्र खः। धम्म देसना, भावना, पत्तिदान, पत्तानुमोदन थुगु ४गू वची सुचरित्र खः। सील, धम्मसवन, दिट्ठिजुकम्म थुगु ३गू मनोसुचरित्र खः। जम्मा याना भिगू।

पाणातिपात, अदिन्नादान, कामेसुमिच्छाचार थुगु ३गू काय दुश्चरित्र खः। मुसावाद, पिसुनावाचा, फरूसावाचा, सम्फप्पलाप वाचा थुगु ४गू वची दुश्चरित्र खः। अभिज्झा, व्यापाद, मिच्छादिट्ठि थुगु ३गू मनो दुश्चरित्र खः। जम्मा याना १०गू। अले कुशल कर्म १०गू, अकुशल कर्म १०गू थुगु रूपं द्वार पाखें उत्पत्ति जुइगु सुचरित्र, दुश्चरित्र हिसाबं २० गू प्रकारया दयाच्वन। थ्व थुगु नीगू व च्वय् कना वयागु मूल जुयाच्वंगु ९८गू जम्मां याना ११८गूया कारणं उत्पत्ति जुइगु कर्म (नय) बिधियात कने। गुगु कना वये धुंकुगु कर्मया फल स्वाना च्वंगु विपाक प्रटिसन्धि कटत्ता रूपयात उत्पत्ति याइगु जनक कर्म जुयाच्वन।

अले व उगु प्रटिसन्धि कालंनिसें मदिक क्रमानुसारं क्वात्तुक दृढतापुर्वक सहायता बिइगुयात उपत्थम्भक कर्म धाइ। व उगु सहायता ब्यूगु कुशल कर्मयात अकुशल कर्म क्वत्यला पीडा बिइगु, हानं अकुशल कर्मयात कुशल कर्म क्वत्यला पीडा बिइगुयात उपपीलिक कर्म धाइ। कुशल कर्म फल बिइत्यनिगु अवस्थाय् अकुशल कर्म लिक्क वया त्वाल्हाना बिइगु, अकुशल कर्म फल बिइत्यनिगु अवस्थाय् कुशल कर्म लिक्क वया त्वाल्हाइगुयात उपघाटक कर्म धाइ। थ्व थुगु कृत्य हिसाबं ४गू जुयाच्वन।

थुगु प्यंगुयात उपमा बिया क्यने, गुम्ह किसानं तस्कं बलोद्योग याना बुँ पालिगु खः। थम्हं कुशल अकुशल दयूकेगु कुत यानाच्वंगु समान खः। चापाँय् नचुसे च्वंका पुसा होलेगु जनक कर्म समान खः। पुसा ह्वले धुसेंलि उकी बार लगे याना, लः छ्वना वामा तःमा जुया वःगु उपत्थम्भक कर्म समान खः। अले उजागु अवस्थाय् वृष्टि मजुया वामा गना वंगु उपपीलिक कर्म समान जुयाच्वन। हानं गुँ मिंनया बुँ बालि फुक्कं नाश जुया वंगु उपघाटक कर्म समान जुयाच्वन। थथे उपमा बिया क्यना तःगु जुयाच्वन।

आ पुद्गल रूपं उपमा बिया क्यना तःगु गथे धाःसा, देवदत्त शाक्यवंश राजकुलय् प्रटिसन्धि कटत्ता रूप उत्पत्ति जूगु कुशल जनक कर्म धाइ। प्रटिसन्धि कालंनिसें क्रमानुसारं यौवन अवस्था थ्यंक वःगु हानं

https://dhamma.digital

भगवान बुद्धयाथाय् भिक्षु जुया ध्यान समापत्ति प्राप्त जूथाय् तक उपत्थम्भक कर्म धाइ। अले तथागतयात अपराध याना, ध्यान समापत्तिं च्यूत जुया, अनंनिसें भूमी स्वतुना वंगु थाये तक उपपीलिक कर्म धाइ। अले उम्ह देवदत्तया म्ह छम्हं भूमी स्वतुना, नाश जुया वंगुयात उपघाटक कर्म धाःगु जुल।

अकुशल पक्षय् काल धाःसा जम्बुकाजिवक धयाम्ह तीर्थंकर परिब्राजकतयूगु वंश कुलय् प्रतिसन्धि कटत्ता रूप उत्पत्ति जूगु अकुसल जनक कर्म धाइ। प्रटिसन्धि कालंनिसें क्रमानुसारं तःधिक जुया वःथाय् तक मल नःगु वस्त्र मपुंसे भूमिइ द्यनीगुथाय् तक अकुशल उपत्थम्भक कर्म धाइ। तथागतयागु सद्धर्म न्यनेदया जातिस्सर ज्ञान प्राप्त जुया गोत्रभू तक्कयात कुशल उपपीलिक कर्म धाइ। गोत्रभू नं थाहाँवना श्रोतापत्ति मार्गय् थ्यंगु अवस्थाय् अकुशल फलयात कुशल कर्म लिक्क वया त्वाल्हाना ब्यूगुयात उपघाटक कर्म धाइ। थ्व थुगु कृत्य हिसाबं कर्म प्यंगूया स्वरूपयात पुद्गलया उपमा बिया क्यना तःगु विधि धकाः सिइके माल।

पुनर्वार गरू कम्म, आसन्न कम्म, आचिण्ण कम्म, कटत्ता कम्म धकाः फल बिइगु हिसाबं ४गू दु। गरू कर्म धयागु अकुशल पाखें पञ्चानन्तरिय। कुशलया पाखें महग्गत लोकुत्तर कर्म जुयाच्वन। आसन्न कर्म धयागु मरणासन्न कालय् लुमनिगु कुशल वा अकुशल कर्म। आचिण्ण कर्म धयागु प्रतिदिन टुटे मजुइक अभ्यास यानाच्वंगु कुशल कर्म वा अकुशल कर्म। कटत्ता कर्म धयागु गुबलें गुबलें छक्व निको मात्र याना तःगु कुशलाकुशल कर्म। थ्व थुगु प्यंगू लक्षण दयाच्वन।

थ्व थुगु ४गू मध्ययू थुकिया उपमा गथे धाःसा गरूकम्म धयागु केशराज सिंह थें खः। केशराज सिंहयात सुं छम्ह जन्तुंहे सामना याये फइमखु। वथेंहे गरू कम्मयात मेगु छुं छगू कर्मनं पने फइमखु। आसन्न कर्म धयागु बुढीम्ह साथें खः। साझवा लिहाँ वइगु बखतय् बुढीम्ह सा दक्कसिवे लिपा लाना (सागः) गोठया लुखाय् न्ह्योनेसं द्यना च्वनी। अले गोठ (सागः) चायेकीगु बखतय् सात फुक्कसिवे नं न्हापालाक प्याहाँ वइ। वथेंतुं आसन्न कर्म सतिगु जुयाच्वन। आचिण्ण कर्म धयागु न्हि न्हिं शरीरय् पुनातयागु वस्त्र समान जुयाच्वन। न्हि न्हिं पुनातयागु वस्त्र न्हि न्हिंहे लुमना च्वनिथें थुगु आचिण्ण कर्म खः। कटत्ता कर्म धयागु लथ्यानां बाँलाक तया तःगु न्हुगु वस्त्र थें खः। गबलें गबलें मालीगु बखतय् जक पिकया पुनीगु थें जुयाच्वन।

आ थुकि पुद्गलया उपमा बिया क्यने – अजातशत्रु राजा सारा जम्बुद्वीपय् अतुल्यम्ह श्रद्धावान जुयाच्वंम्ह तथागतया प्रति अत्यन्त श्रद्धा भक्ति तःसानं हानं मार्गफल प्राप्त जुइफुगु कुशल कर्म यासांतबि नं पितुघाटक गरूकर्मयात पना तये मफुगु जुया नर्क भोग यावने माल। अंगुलिमाल स्थविरं आपालं प्राणिपिन्त घातक याना च्वलापचिं ध्यना काःगु अपराध दोष आपालं दःसानं लोकोत्तर पाखें थ्यना अरहन्त जुगु बखतय् व उगु पाप निशेष रूपं फुना वन। थ्व थुगु दृष्टान्त बांलाक सिइके योग्यगु प्रमाण खः। आसन्न कर्मयागु उदाहरण गथे धाःसा – तम्बदाठिक चोर घातक धयाम्ह जन्मकाछिं खुँतयूत घातक याना च्वंम्ह शारिपुत्र स्थविरयात भोजन प्रदान याना धर्म देशना न्यंगुया कारणं मृत्यु जुया देवलोकय् उत्पत्ति जुवंगु जुल। धम्मिक धयाम्ह माझी न्या लाना जुइम्ह, मरणासन्न कालय् अनुरूद्ध स्थविरयात छें बिज्याका धर्म देशना न्यंगुया प्रभावं देवलोकय् उत्पत्ति जुल। मल्लिका महारानी तथागतयाथाय् टुटे मजुइक दर्शन याना शरण वना च्वंम्ह मरणासन्न कालय् थःम्ह पुरूषयात छक्व अपराध यानागु दोष लुमना वःगुया कारणं नरकय् पतन जुल। अशोक महाराजां त्रिपिटक धारण याना जम्बुद्वीप छगुलिं व्यापक जुइक चैत्य, पुखु, तुं, विहार, सीमागृह आदि प्रदान याःगु, हानं पुत्र पुत्रीपिन्त प्रव्रजित याःगु आदि थुगु रूपं अनेनेगु महान् महान् पुण्य कर्म याना तःगु दयानं मरणासन्न कालय् तं पिहाँ वःगुया कारणं अजिंगर सर्प जूवंगु जुल। थुगु रूपं ग्रन्थयागु प्रमाण कया बुझे जुया काये योग्य जु।

आचिण्ण कर्मफलया कारणं धम्मिक उपासकं टुटे मजुइक लच्छिया च्याको उपोषथ व्रत पालन याना तथागतादि भिक्षुसङ्घपिन्त न्हिं न्हिं भोजन प्रदान याना अखण्ड कुशल पुण्य यानाच्वंगुलिं मरणासन्नया अवस्थाय् देवलोक खुगुलिंनं खुगु देव विमान हया बाजिं बाजिं प्रार्थना या वया च्वसेंलि तुसिता भूवनयागु विमानय् च्वना तुसित देवलोकय् थहाँ वन। गोघातकं (दोह स्याइम्ह कसाहिं), हानं चुन्द सूकर फां स्याइम्ह वगरे सीत्येका न्हेन्हुतक दोह, फां हालिथें हाला मृत्यु जुया अवीचि नरकय् पतन जुल। थथे ग्रन्थ प्रमाणयात बुझेजुया कायेमाल।

https://dhamma.digital

कटत्ता कर्मया फल बिइगु नं मुख्य मुख्यगु रूपं आपालं दयाच्वन। सुगति व दुर्गति निगू लोकेसनं योग्य योग्यता रूपं थ्यनीगु जुयाच्वन। थथे फल बिइगु क्रमकथं प्यंगू जुल।

आ थन दिट्ठधम्म वेदनीय कर्म, उपपज्ज वेदनीय कर्म, अपरापरिय वेदनीय कर्म व अहोसि कर्म धकाः स्थान हिसाबं प्यंगू दयाच्वन। व प्यंगुया उदाहरण गथे धाःसा – ज्यामि ज्या याइम्ह मनूया थौं यागु ज्याला थौंहे पाके जुया छ्यलिथें, सुं गुम्हं पुरूषं थौं यागु कुशल वा अकुशल कर्मया थौंहे वा न्हेन्हुया दुने समय मफुवं फल प्राप्त जुया भोग याये दइगु दिट्ठधम्म वेदनीय कर्म खः। बुँ ज्यायाइपिंसं असारं पिना कार्तिकं लइगु थें उपपज्ज वेदनीय कर्म नं अथेहे जुयाच्वन। बाज्या तापाबाज्यापिनि पालं निसें टुटे मजुइक उपभोग याये दइगु अंश थेंतुं अपरापरिय कर्म नं अथेहे जुयाच्वन। खुसी वारी च्वंम्हसिनं खुसिपारी च्वंम्हसित छुं छगू वस्तु वांछ्वया बिइगु बखतय् गुम्ह पारी च्वंम्ह पुरूषया ल्हाती मलासे खुसी दथ्वी कुतुं वनीगु थें, थुगु अहोसि कर्म नं वथेंहे जुयाच्वन। थ्व थुगु उपमा जुल।

पुद्गलया उपमा गुकथं धाःसा दुक्खि दसिद्र जुयाच्वंम्ह पुण्ण माणवकं सारिपुत्र स्थविरयात ख्वाः सिलेत लः, हानं दतिवन दान याना सेवा चाकरी यात। कलाम्हसिनं (यागु) भोजन प्रदान यात। उगु पुण्यया प्रभावं इमिसं जोतेयाना तःगु बुँ, फुक्क लुँ जुल।

उपोसथ व्रत पालन याना च्वंम्ह उपासक छम्ह तथागतं कना बिज्यार्थें वना वर्मा सिमाया क्वय् च्वना उपोसथ शील पालन याना पियाच्वंगु बखतय् सप्तरत्न ५०० गू गाडीतया ब्यूवःगु जुयाच्वन। लंका द्वीपय् मिसा छम्हसिनं सिँ माःवंबले अरहन्त भन्ते छम्हसित खना थम्हं न्यया तयागु गा त्वता प्रदान यागुलिं अरहन्त भन्ते बिज्याये धुंका लिपा तुरन्तहे दिव्यवस्त्र ५००पु प्राप्त जुल। थ्व थुगु कुशल पक्षय् दिट्ठधम्म वेदनीय कर्म धाइ।

चिञ्चमानं तथागतयात अपराध यागुलिं थनया थनसंहे भूमी स्वतुना अवीचि नरकय् पतन जुल। गुम्ह देवदत्तया अबु सुप्पबुद्ध शाक्यवंश राजा भूमी स्वतुना वंगु, उप्पलवर्णा अरहन्त भिक्षुणीयात अत्याचार याम्ह नन्द महाजन पुत्र भूमी स्वतुना वंगु बाराणसी महाजनया जहान रेवती भिक्षु सङ्घपिन्त अपराध यागु जुया म्वा म्वाकंहे प्रासाद भवनया च्वंनिसेंहे प्यम्ह यमदुत देवतापिंसं लुत्तुलुया यंका नरकय् क्वफाये यंकुगु इत्यादि फुकं अकुशल पक्षय् दिट्ठधम्म वेदनीय कर्म जुल।

मट्ठकुण्डलि महाजन पुत्रं तथागतयागु छवण्णरश्मि स्वया अत्यन्त प्रशन्न चित्तं तथागतयात वन्दना प्रणाम याना मृत्यु जुया त्रायतिंस देवलोकय् उत्पत्ति जूवंगु, छत्त मानवक तथागतया शरण वना उक्कट्ठ नगरय् वनाच्वंगु बखतय् लँय् बिचे खुँ डाकातय्सं स्याना ब्यूगुया कारणं अनं मृत्यु जुया त्रायतिंश देवलोकय् उत्पन्न जूवंगु, नन्दीय व्यापारि मृगदावनय् भगवान बुद्धयाथाय् वना दान, शील, पालन याना अले उपोसथ व्रत पालन यानाच्वंगु कारणं याना त्रायतिंस देवलोकय् जन्म जूवंगु इत्यादि थ्व फुक्क कुशल पक्षय् उपपज्ज वेदनीय कर्म जुल। प्रसेनजित कोसल राजाया माणिक (भिंपु) अरहन्त भन्तेनं खुया काल धकाः मणिकारं दण्डं प्रहार यागुलिं भन्ते मृत्यु जूगु जुया उम्ह मणिकार अवीचि नरकय् पतन जुल। तोदेय्य ब्राम्हनं तथागतयात खना भो गौतम! भो गौतम! धकाः अनादर याना सम्बोधन याःगुलिं मृत्यु पश्चात् खिचा जुया च्वने माःगु जुल। सेनापतिया मां कालकण्णि थः कायम्ह सेनापति, बौया प्रतिनिधि जुयाच्वंम्हसिनं भिक्षु सङ्घपिन्त निमन्त्रणा याना भोजन प्रदान याःगुयात माम्ह कृपणि कंजूसी जुया बोब्यूगुलिं मृत्युं लिपा प्रेतनी जुया मल, मुत्र, हि, न्हि इत्यादि अपवित्रगु जक नया च्वने माःगु जुल। थ्व फुकं अकुशल पक्षय् उपपज्ज वेदनीय कर्म जुल।

अनंलि जोतिक सेठ्यात प्रासाद भवन, उत्तर कुरू द्वीपय् च्वंम्ह परम सुन्दरी युवती प्राप्त जूगु, मेण्डक महाजनयात लुँयापिं फैचात, कल्पवृक्ष प्राप्त जुगु, जतिल सेठ्यात सुवर्ण पर्वत उत्पत्ति जूगु इत्यादि थुजागु श्री सम्पत्ति प्राप्त जूगु कुशल पक्षय् अपरापरिय कर्म जुल।

तथागतया छुयों स्याइगु, सारिपुत्रया हि ल्त्वयेमागु, महामौद्गल्यायनयात खुँतय्सं दायेका च्वने माःगु, पुतिगत स्थविरया क्वें चनावंगु, चक्खुपाल स्थविरया मिखा कां जुइका च्वने मागु, बिम्बिसार जुजुया थःकाय् अजातशत्रुं घ्यांलाका स्याकाच्वनेमागु इत्यादि थ्व फुक्कं अकुशल पक्षय् अपरापरिय कर्म जुल।

https://dhamma.digital

अले हानं बाराणसी महाजन पुत्र लोकोत्तर मार्ग, फल स्वंगू तक थ्यनीम्ह तिहेतुक जुयानं अयूला गुलुतयूगु संगतयू जूगुलिं चयूगु कोटिं मयाक धन सम्पत्ति फुक्कं अले हानं लोकोत्तर मार्ग फल स्वता तक थ्यनीम्ह उकिं बञ्चित जुइका च्वनेमागु जुल। कल्याणि राजां राज्य तखत देश नगर मदयेका च्वनेमागु, कलाबु राजां खन्तिवादी ऋषियात अपराध यागुलिं गुगु वया भोग यानाच्वंगु राज्य तखत श्री ऐश्वर्य सम्पत्ति फुक्कं विनाश जुइका च्वने मागु, रेवतीं तःधंगु श्री सम्पत्ति प्राप्त जुयानं त्रिरत्नयात अपराध यागुलिं श्री सम्पत्ति फुक्कं हासनाश जुइका च्वने मागु, देवदत्तया ध्यान समापत्ति प्राप्त जुयानं तथागतयात अपराध याःगुलिं ध्यान समापत्ति लोप जुइका च्वने मागु, इत्यादि थुकथं श्री सम्पत्ति नाश जूगु फुक्कं कुशल अहोसि कर्म धाइ।

अंगुलिमाल स्थविरया आपालं प्राणिपिन्त स्याना तथागतयात नापलाना अरहन्त जुया आपालं अकुशल कर्मत लोप जुया वंगु, सच्चबन्ध ब्याधाया आपालं बनजन्तुतयूत स्यासानं तथागतयात नापलाना अरहन्त जुया अकुशल धर्म फुक्कं लोप जुया वंगु, संकिच्च श्रामणेरया न्यासम्ह खुँ शिष्यत, अधिमोक्ख श्रामणेरया न्यासम्ह खुँ शिष्यत, खाणु कोण्डञ्ञ स्थविरया न्यासम्ह खुँ शिष्यत, सोण स्थविरया न्यासम्ह खुँ शिष्यत जम्मा याना निदोम्ह खुँ शिष्यत अरहन्त जुया थःथःपिनिगु मभिंगु अकुशल कर्म फुक्कं लोप जुया फुना वंगु इत्यादि अकुशल अहोसि कर्म जुल।

थुगु रूपं कृत्य हिसाबं प्यंगू, फल बिइगु क्रम हिसाबं प्यंगू, स्थान हिसाबं ४गू, थथे कर्म १२गू प्रकारया क्यना तल। च्वयू कने धुंकुगु कर्म ११८ जम्मा याना कर्म १३० प्रकारया दयाच्वन। थ्व फुक्कं कर्म संखार जुल।

चित्त संक्षिप्तं ८९गू, विस्तारं १२१गू दु, थुलि मध्ययू जोडा जोडा मिले याना क्यनातःगु – सराग चित्त, वीतराग चित्त, सदोस चित्त, वीतदोस चित्त, समोह चित्त, वीतमोह चित्त, संखित्त चित्त, विखित्त चित्त, महग्गत चित्त, अमहग्गत चित्त, सउत्तर चित्त, अनुत्तर चित्त, समाहित चित्त, असमाहित चित्त, विमुत्त चित्त, अविमुत्त चित्त, धकाः १६गू प्रकारया दयाच्वन। उगु भिंखुगू मध्ययू लोभ मूल चित्त च्यागूयात सराग चित्त धाइ। लोभ मूल चित्त च्यागू लिकया बाकि ८१ चेछगू चित्तयात वीतराग चित्त धाइ। दोसमूल चित्त २गूयात सदोस चित्त धाइ। दोसमूल चित्त २गू लिकया बाकि ८७ गू चित्तयात वीतदोस चित्त धाइ। मोह सहितगु अकुशल चित्त १२ गूयात समोह चित्त धाइ। अकुशल चित्त भिंनिगूलिं बाकिगु ७७गू चित्तयात वीतमोह चित्त धाइ। थिनमिद्ध नापं युक्तगु असंखारिक चित्त ५गू, विचिकिच्छा चित्त १गू, थ्व खुगू चित्तयात संखित्त चित्त धाइ। व खुगू चित्त सहित अरहत्त मार्गफलं अलग्गगु ८१गू चित्तयात विखित्त चित्त धाइ। रूपावचर कुसल विपाक ८गू, अरूपावचर कुसल विपाक ८गू जम्मां १६गू चित्तयात महग्गत चित्त धाइ। बाकि ७३गू चित्तयात अमहग्गत चित्त धाइ। महग्गत क्रिया ९गू, महाक्रिया ८गू, थ्व १७गू चित्तयात सउत्तर चित्त धाइ। लोकुत्तर चित्त ८गूयात अनुत्तर चित्त धाइ। कामावचर कुशल ८गू, महग्गत क्रिया ९गू, थ्व थुगु १७गू चित्तयात समाहित चित्त धाइ। बाकि ७२गू चित्तयात असमाहित चित्त धाइ।

पुनर्वार महग्गत लोकोत्तर चित्त ३५गू व कामावचर ञाणसम्पयुक्त चित्त १२गू जम्मां ४७गू चित्तयात समाहित चित्त धाइ। उकिं बाकिगु ४२गू चित्तयात असमाहित चित्त धाइ। लौकिक लोकोत्तर कुशल चित्त २१गूयात विमुक्ति चित्त धाइ। उके बाकिगु ६८गू चित्तयात अविमुक्त चित्त धाइ।

पुनर्वार तिहेतुक कुसल क्रिया जवन ३४गूयात विमुक्ति चित्त धाइ। बाकि ५५गू चित्तयात अविमुक्त चित्त धाइ। थ्व थुगु चित्त संखार जुयाच्वन।

उतु(ऋतु) धयागु – उण्ह उतु, सीत उतु धकाः निगू जक खः। आहार धयागु – कवलींकार आहार, फस्स आहार, मनोसञ्चेतना आहार, विञ्ञाण आहार धकाः ४गू जुयाच्वन। थुगु हिसाबं कर्म धर्म १३० गू, चित्त विस्तारं संक्षिप्त पुचः मुना १६थी, उतु २गू, आहार प्यंगू जम्मा याना संखार धर्म १५२ जुल।

पुनर्वार कर्म धर्म १३०गू, चित्त १२१, उतु २, आहार ४, फुक्क याना संखार धर्म २५७गू जुल। व उगु २५७ यात अज्झत्तिक, बाहिर याना ५१४गू जुल। उगु ५१४ यात अतित, अनागत, वर्तमान स्वंगुलिं गुणे यायेगु बखतयू १५४२गू दइ। थुगु हिसाबं आपालं जुया निम्तिं संखारा धकाः सिइके माल।

https://dhamma.digital

व उगु प्यंगू संखारया कारणं उत्पत्ति जूगु रूपयात अलग अलग याना क्यने – कर्मद्वारा उत्पन्न जूगु कम्मत्त रूप एकन्त हिसाबं १८गू, अनेकन्त हिसाबं २० गू दु। भिंच्यागू धयागु – चक्खु, सोत, घान, जिव्हा, काय, इत्थिभाव, पुम्भाव, जीवित, हृदयवत्थु, पथवी, आपो, तेजो, वायो, वण्ण, गन्ध, रस, ओजा, परिच्छेद। थ्व थुगु १८ गू जुल। अनेकन्त हिसाबं २०गू धयागु – रूपस्स उपचय, रूपस्स सन्तति, थुगु निगू तया २०गू। चित्तजरूप एकन्त हिसाबं १५, अनेकन्त हिसाबं १७गू। भिंन्यागू धयागु – पृथ्वी, आपो, तेजो, वायो, वण्ण, गन्ध, रस, ओजा, परिच्छेद, काय विञ्ञति, वचिविञ्ञति, सद्दरूप, रूपस्स लहुता, रूपस्स मुदुता, रूपस्स कम्मञ्ञता। थुलि भिंन्यागू जुल। अनेकन्त हिसाबं १७गू गथे धाःसा – रूपस्स उपचय व रूपस्स सन्ततियात तया १७गू जुइ। उतुज रूप एकन्त हिसाबं १३गू, अनेकन्त हिसाबं १५गू दु। अले १३गू धयागु – पथवी, आपो, तेजो, वायो, धकाः महाभूत ४गू, वण्ण, गन्ध, रस, ओजा परिच्छेद हिसाबं ५गू, रूपस्स लहुता, रूपस्स मुदुता, रूपस्स कम्मञ्ञता, सद्दरूप थुगु रूपं १३गू जुल। अनेकन्त हिसाबं उपचय, सन्ततियात तया १५गू जुल। आहारज रूप एकन्त हिसाबं १२गू, अनेकन्त हिसाबं १४गू। १२गू धयागु – पथवी, आपो, तेजो, वायो, वण्ण, गन्ध, रस, ओजा परिच्छेद, रूपस्स लहुता, रूपस्स मुदुता, रूपस्स कम्मञ्ञता थुगु रूपं १२गू जुल। अनेकन्त हिसाबं १४गू धयागु उपचय, सन्ततियात तया १४गू जुल। थथे कना वयागु रूप मध्यय् चक्खु, सोत, घान, जिव्हा, काय, इत्थिभाव, पुम्भाव, हृदय, जीवित थुपिं ९गू एकन्त धाइ। छुया कारणय् धाःसा कर्मया कारणं जक बने जूगुलिं खः। कर्म छगूयात उद्देश्य याना एकन्त धाइ। पथवी, आपो, तेजो, वायो, वण्ण, गन्ध, रस, ओजा, परिच्छेद थ्व ९गू अनेकन्त धाइ। छाय् धाःसा कर्मया कारणं, चित्तया कारणं, ऋतुया कारणं, आहारया कारणं नं बनेजूगु जुया नितिं अनेकन्त धागु खः। थ्व जुल संखार धर्म प्यंगुलिं बने याइगु तरिकायात क्यनातःगु विधि।

थुगु संखार धर्म प्यंगू नापं सम्बन्ध जुयाच्वंगु प्रटिसन्धि प्यंगू प्रकारया दयाच्वन। उपिं खः – अण्डज, संसेदज, जलाबुज, ओपपातिक। उगु प्यंगू मध्यय् भ्कंग, पंछि, खा, हँ आदि खँनं जन्म जुक्को प्राणिपिनि प्रटिसन्धि जुइगु अण्डज धाइ। दुर्गन्ध फोहर, पुष्प, फल आदिं जन्म जुक्को प्राणिपिनि प्रतिसन्धि जुइगु संसेदज धाइ। माँया गर्भय् कललं जन्म जुक्को फुक्कं प्राणिपिनि प्रटिसन्धि जलाबुज धाइ। नरक, प्रेत, असूर काय, सहितं चतुमहाराज देवतापिंनिसें तनंतं च्वे च्वे च्वंपिं देवतापिं उत्पत्ति जुइगु शरीरयात ओपपातिक प्रटिसन्धि धकाः धाइ। थुगु रूपं प्रटिसन्धि प्यंगू जुल।

व उगु प्रटिसन्धि प्यंगूलिं उत्पत्ति जूपिं पुद्गलपिं दुर्गति अहेतुक, सुगति अहेतुक, द्विहेतुक, तिहेतुक, धकाः पुद्गल प्यंगू प्रकारया दयाच्वन। व प्यंगू मध्यय् अकुशल विपाक, उपेक्खा सहगत सन्तिरण चित्तं प्रटिसन्धि च्वन धाःसा नरक, प्रेत, तिर्यक, असुर काय धकाः अपाय दुर्गति प्यंगू भुवनवासिपिं दुर्गति अहेतुक पुद्गल धाइ। अहेतुक कुशल विपाक उपेक्खा सहगत सन्तिरण चित्तं प्रटिसन्धि च्वंपिं गुलिं मनूत, गुलिं भूमट्ठ देवतापिं, गुलिं वृक्ष देवतापिं, चतुमहाराज देवतापिं, सुगति अहेतुक पुद्गल धाइ। महाविपाक ञाण विप्पयुत्त असंखारिक चित्त २गू, महाविपाक ञाण विप्पयुत्त ससंखारिक चित्त २गू, थुगु प्यंगुलि प्रटिसन्धि च्वंपिं मनुष्य, देव आपालं द्विहेतुक पुद्गल धाइ। महाविपाक ञाण सम्पयुत्त असंखारिक चित्त २गू, महाविपाक ञाण सम्पयुत्त ससंखारिक चित्त २गू, रूप विपाक ५गू, अरूप विपाक ४गू, थुगु १३गू चित्तं प्रटिसन्धि च्वंपिं मनुष्य, देव, ब्रम्हा, सत्वपिं तिहेतुक पुद्गल धाइ। इपिं पुद्गल प्यम्ह मध्यय् दुर्गति अहेतुक पुद्गल, सुगति अहेतुक पुद्गल, द्विहेतुक पुद्गल थुपिं ३म्हसिनं दान, शीलादि आपालं कोशिश यासां तभि थुगु जन्मय् मार्ग फल प्राप्त जुइ योग्य मजू। छुया कारणय् धाःसा प्रटिसन्धि हीनगु जुयानितिं मार्गफल प्राप्त जुइ योग्य मजूगु खः।

तिहेतुक पुद्गलपिंसं जक कोशिश यात धाःसा ध्यान मार्गफल प्राप्त जुइ। तिहेतुक जूसा नं कम्मन्तराय, विपाकन्तराय, किलेसन्तराय, अरियुपवादन्तराय, आणावीतिक्कमन्तराय थुगु अन्तराय न्यागूलिं अलग्गम्ह, शुद्धम्ह, तिहेतुक पुद्गल जूसा जक ध्यान, मार्गफल प्राप्त जुइ। अथेया कारणय् दुर्गति अहेतुक पुद्गल जुया सुगति अहेतुक पुद्गल जुइ फय्केत, सुगति अहेतुक पुद्गल द्विहेतुक पुद्गल जुइ फय्केत, द्विहेतुक

https://dhamma.digital

पुद्गल भावं तिहेतुक प्रटिसन्धि च्वने फयूकेत, तिहेतुक पुद्गल भावं ध्यान, मार्गफल प्राप्त याये फयूकेत बलोद्योग कोशिस यायेमा।

उगु रूपं कोशिस यायेगु विधि गथे धाःसा – खन्ध, आयतन, धातु, सत्य, बल, बोज्झंग, मार्ग, ध्यान, पटिच्चसमुप्पाद, सतिपट्ठान, सम्मप्पधान, थ्व फुक्क कोशिस याये मफुसां दान, शील भावनादि उद्योगाभ्यास यायेमागु जुल। व गथे धाःसा पुञ्जकिरिया १० गू, सत्पुरूष धर्म ७गू, थुगु धर्मयू कोशिस याम्हेसित तनंतं थाहाँ वना मनुष्य, देव, निब्बान थ्व स्वंगू सुख सम्पत्ति प्राप्त जुइ। थुगु संखार धर्म बनेयागु संखार स्वभाव धर्मयात, स्वया विचा याना बांलाक नुगलयू तये माःगु जुल।

आः थन दान कथाया खँ कनातःगु

उगु संखार धर्म बने यागुलिं दुःख कष्ट ब्यूगु अनेनेगु नाना प्रकारं जुइगु तरिकायात नं, गुगु कर्म संखारयात ग्रहण यायेगु तरिका यातनं क्यने। उगु कर्म संखारयात ग्रहण यायेगु तरिका थथे खः – दान, शील, भावना धकाः ३गू दयाच्वन। व स्वंगू मध्ययू दान धयागु चेतना दान, वस्तु दान धकाः निगु प्रकारया दयाच्वन। उकि मध्ययू जिं थुगु वस्तु थुम्ह पुद्गलयात दान याये धकाः उद्देश्य याना मती निश्चित यायेगुयात चेतना दान धाइ। व अथे उद्देश्य याये धुंका व उगु वस्तु ज्वना उम्ह पुद्गलया ल्हाते दान यायेगुयात वस्तु दान धाइ। अथे बिगु दान पुब्ब चेतना, मञ्च चेतना, पर चेतना धकाः ३गू प्रकारया दयाच्वन। उगु स्वंगू मध्ययू दान याये न्ह्यवःयागु चेतनायात पुब्ब चेतना धाइ। दान बिया च्वना बलेयागु चेतनायात मुञ्च चेतना धाइ। दान याये धुंकायागु चेतनायात पर चेतना धाइ। उगु चेतना स्वंगू मध्ययू नुग्गहित चेतना, अनुग्गहित चेतना धकाः २गू प्रकारया दयाच्वन। उगु निगू मध्ययू नुगः स्याना च्वनीगु चेतनायात नुग्गहित चेतना धाइ। नुगः मस्याइगु चेतनायात अनुग्गहित चेतना धाइ। उगु निगू मध्ययू पुब्ब चेतनायू नं मुञ्च चेतनायू नं पर चेतनायू नं नुगःस्यागु चेतनां दान ब्यूगुया फल तःधंगु श्री सम्पत्ति प्राप्त थम्ह नं मनसे मत्वंसे, स्वइतं मब्युसे धन पिवा च्वंम्हथें जक जुया च्वनी। हानं लिपायागु जन्मयू दुःखी दरिद्र जुइ। नुगः मस्यागु चेतना (पुब्ब, मुञ्च, पर) स्वंगूलिं मिले जुइक दान यागुया फलं न्ह्याक्को दान, खर्च यासानं फुइमखु। लिपा यागु जन्मयू नं सुगति स्वर्गलोकयू उत्पन्न जुइ। थथे धकाः सिइकेमाल।

श्रावस्ति नगरयू जेतवन विहारयू भगवान बुद्ध बिज्याना च्वंगु बखतयू आगन्तुक महाजनया ८०गू कोटिं मयाक धन दुसा नं खारियागु वस्तु पुना मेपिंसं लें वांछ्वया तःगु खिपतं रथया लगामू चिना ताड्माया हःयागु कुसां कुया जुइगु, च्वकियागु क्वाति नापं फकंसुखु क्यें खुना नइगु। लिपा मृत्यु जुया वासेंलि धन सम्पत्ति फुकं जुजुं ल्त्यया यंकुगु जुल। व उम्ह कंजूसि महाजन मरण जुया दुर्गति पतन जूगु जुल।

व अथे जुगु कारण न्हापायागु जन्मयू प्रत्येक बुद्धयात भोजन दान ब्युगु बखतयू परचेतना स्यंगुलिं याना खः धकाः भगवान बुद्धं कना बिज्यागुलिं स्यूगु खः।

श्रावस्ति नगरेहे नन्द महाजनया दान ब्यूगु बखतयू पुब्ब चेतना दान बांमलागुलिं मुञ्च व पर चेतना निगू बांलागुलिं याना धन सम्पत्ति यक्को दसानं थःगु छें फोंवःपिं याचकतयूत द्वाहां वये मजीक पालो पहरा तया तल। अले मृत्यु जुया वंसेंलि देशं पिने चण्डाल कुलयू जन्म जुया ५०० गू छें तक नं च्वकि चाकि माला नयेतहे मदया इमिसं बिचा यात – भीगु गामयू अलक्षिण पापी गर्भ धारण जूवःथें च्वं। आः भीगु गां बच्छि बच्छि थला स्वयेमाल धकाः बच्छि बच्छि याना स्वत। वहे मचा गर्भयू च्वना च्वंथायू दरिद्र दुःख जुल। एवं रूपं बच्छि बच्छि यायां वहे मचा गर्भ धारण जुयाच्वंगु छें छखाहे जक बाकि जूगु जुल। वया भातम्हसें व मिसायात पितिना छ्वत। व गर्भवती मिसा ध्वाकांपिने धर्मशाला छगुलि च्वना मचा ब्वीकल। व मचा म्हित जुइ सयेका तकनं जा छछा तकनं बांलाक नये मखं। उगुं थुगुं फकंसुखु, पाछाइसुखु दायेका नया जीविका जुयाच्वंगु जुल। छन्हुया दिनयू व मचाया ल्हाति भ्यगः बाकु बिया जा फोंहुं धकाः जा फ्वंके छ्वया मांम्ह बिस्युं वना थः मिजंयाथायू वंगु जुल। भगवान बुद्ध बिज्यागु लें व मचाया न्हापायाम्ह कायू जुयाच्वंम्ह सुनन्द महाजनया नोकरतयूसं दाया पितिना हःगुलिं ख्वया ख्वया घाँयूमो सुइ ग्वतुला च्वंम्हसित पिण्डाचार बिज्याम्ह

https://dhamma.digital

तथागतं खना सुनन्द महाजनयात सता धया बिज्यात – छं बौयात छाय् दुःख बियागु? अले सुनन्द महाजनं बिन्ति यात – जिम्ह बौ धकाः छपिंसं गथे सिइका बिज्यानागु? भगवान बुद्धं धया बिज्यात – जिं स्यू, जिं धयागु खँ पत्या मजूसा छंत धया मथकूगु, क्यना मथकुगु धन सम्पत्ति दुला धकाः न्यना बिज्यात। अले महाजनं धन घः प्यंग कना मथकुगु दु धकाः बिन्ति यासेंलि अथे जूसा थ्व मचायात बांलाक नके त्वंके याना न्यना स्व प्राप्त जुइ धकाः धया बिज्यात। तथागतं धया बिज्यार्थें व मचायात नके, त्वंके, पुंके याना न्यना स्वःगु बखतय् सुवर्णया घः प्यंगः प्राप्त जुल। अले व मचायात बांलाक नके, पुंके याना पालेयाना तःगु जुल। थ्व खः पुब्ब चेतना स्यंगु कारणं महान कंजुसी जुया दरिद्र जुइका कष्ट पूर्वक दुःख भोग याना च्वने माःगु। उदाहरण – जोतिक महाजनं पुब्ब, मुञ्च, पर चेतना मिले जुइक दान प्रदान याना वःगु जुया निति जन्म जूगु दिनं निसें सप्तरत्न सहित सस्त्र अस्त्र ज्वारा ज्वारां थिना वल। उकिं जोतिक धाइगु नाँ जुया मार्ग फल प्राप्त मजुनिबले तकनं महानगु धनरत्न श्री सम्पत्ति परिभोग याये दुगु जुल। थजागु उदाहरणयात कया सिइकेमाल। थ्व थुलि चेतना स्वंगूया दोष व फलयात क्यनातःगु जुल।

पुनर्वार वस्तु हिसाबं स्वंगू दयाच्वन। स्वंगू धयागु – दान दास, दान सहायक, दान सामि। उगु स्वंगू मध्यय् थम्हं नया त्वना परिभोग याना च्वनागुयासिकं हीनगु वस्तु दान यायेगुयात, दान वस्तुया दास जुया निति दान दास धकाः धाइ। थम्हं नया त्वनागु परिभोग यानागु वस्तु समान दान यायेगुयात, दानया पासा थें जुया दान सहायक धकाः धाइ। थम्हं नया त्वनागु परिभोग यानागु सिकं भिंगु उत्तमगु वस्तु दान यायेगुयात दान सामि धकाः धाइ।

थ्व स्वंगू दान मध्यय् दान दास रूपं दान यानागुया फल हीनपिं स्त्री, पुत्र, पुत्री, दास, दासी, धन सम्पत्ति प्राप्त जुया, हीनपिं नीचपिं स्त्री, पुत्र पुत्री, तथा नोकर चाकरपिनिगु पाखें चितासु मदयेका मनय् अशान्ति जुइका च्वने माले। दान सहायक रूपं दान याना वःगुया फलं थः समानपिं स्त्री, पुत्र पुत्री, दास दासी, धन सम्पत्ति प्राप्त जुया थः पासापिं सरह व्यवहार याना हना बना धैगु मदुपिं जुया थथःगु तालं दर भर मकासे नया त्वना पुना जुइपिं जुया चित्त याउसे च्वंक च्वने दइमखु। दान सामि रूपं दान याना वःगुया फलं उत्तम भिंपिं, धैगु खँ न्यनिपिं सुविनित आदर गौरव दुपिं स्त्री पुत्र पुत्री, दास दासी तथा धन सम्पत्ति प्राप्त जुया सुख पूर्वक च्वने दइ। थथे धकाः सिइकेमाल।

थुकिया उदाहरण – यसोधरा देवीया अथवा देवदत्तया अबु सुप्पबुद्ध जुजुं न्हापायागु जन्मय् दान दास रूपं दान प्रदान याना वगुया कारणं स्त्री पुत्रपिनिगु पाखें चित्तासु मदया तथागतयात द्वेष शत्रु भाव तया अपराध यागुया कारणं भूमि स्वतुना वनेमाल।

बिम्बिसार राजा कायनं स्याका सिना वनेमागु, भोजन दायिकाया काय् कपिल, म्हाय् तापनपिनिगु कारणं याना महातापन नरके भोग यायेमागु दान दासया फल जुयाच्वन। प्रसेनजित कोशल जुजु वेलुगामय् तथागत याथाय् खँ ल्हाना च्वंगु बखतय्, काय् जुयाच्वंम्ह विडुडभ व भारदार मंत्रीपिं लिहावना राज तखतयात चले यागु जुया निति कोसल राजा श्रावस्ति नगरय् लिहाँ वने मछाला (ग्याना) राजगृह नगरपाखे वना मृत्यु जुल। सुमन नां जुयाच्वंम्ह ब्राम्हण स्त्री, पुरूषपिं तथागत याथाय् शरण वया आर्य जुगु, सिंगाल नां जुयाच्वंम्ह काय् छम्हसिनं बोध यानां बोध याये मफया मन सुख मदयेका च्वने माःगु थ्व दान सहायकया फल ब्यूगु जुयाच्वन।

कुमार कस्सपया माँ भिक्षुणी नं काय्यागु श्री शोभा खना मम पुत्तो, मम पुत्तो धकाः ल्यु ल्यु ब्वांवना चीवर च्व सावंबले छुया निति थ्व तृष्णा धयाम्ह शत्रुयात पासा यानागु, तण्हा निस्सितस्स भयं होति, सोको होति, दुक्खो होति। तण्हा विप्पमुत्तस्स भयं नत्थि, सोको नत्थि, दुक्खो नत्थि धकाः धया बिज्यागुया अन्तिमय् व मांम्ह भिक्षुणी अरहत फलय् थ्यंगु जुल।

सारिपुत्तया मांया म्ह्याय् स्वम्ह, काय् स्वम्ह अरहत जुलनं दृष्टि धयागु कायात लिकाये मफया सारिपुत्त महास्थविर परिनिर्वाण जुइत्येका मांयात श्रोतापत्ति फलय् थ्यंका दिट्ठि कायात लिकया ब्यूगु जुयाच्वन।

https://dhamma.digital

उप्पलवर्णाया माँ बौ महाजनपिनि म्त्यायूयागु कारणं धन्दा सुर्ता जुगु खः। उप्पलवर्णायात भिक्षुणी याना तथागतया देपा पाखेया अग्रश्राविका जुसेंलि माँ बौपिन्त सोतापत्ति जुइका ब्यूगु खः। थ्व फुकं दान सामिया फल धकाः सिइके माल।

थुगु कने धुंका चेतना हीन चेतना, मज्झिम चेतना, पणित चेतना धकाः स्वंगू प्रकारं दयाच्वन। उकि मध्ययू वर्तमान नां कमाये यायेया नितिं नां जाम्ह धायूकेया नितिं याःगु चेतनायात हीन चेतना धाइ। लिपा लिपायागु जन्मयू श्री सम्पत्ति, सुख ऐश्वर्य प्राप्त यायेगु इच्छा याना यागु चेतना मज्झिम चेतना धाइ। क्लेश वट्ट, कम्म वट्ट, विपाक वट्टयात छुटे छुटे याना थःगु ज्ञानं खंका नामरूप स्कन्ध संखारयात अनित्य, दुक्ख, अनात्म धयागु त्रिलक्षण मध्ययू छगूनं छगूयात विचा याना अनुरागिगु चित्तयात उत्पत्ति याना दान प्रदान यायेगु पणित चेतना धाइ। उगु स्वंगूया उदाहरण – हीन चेतनाया फलं कुस्त रोग दुम्हेसिया मनिंगु आहार सेवन याना झन रोग बढे जुइगु थें खः। मज्झिम चेतना, छथायू निथायू कै, घाः दयाच्वंगुली मनिंगु आहार नया म्ह छम्हं न्यंक कै फिजे जुया वनीगु थें खः। पणित चेतना धयागु कुष्ट रोगयात योग्यतागु भिंगु वासः चूलाना विस्तार विस्तारं रोग चिला वनीगु समान खः।

पुद्गल रूपं धाल धाःसा पसेनजित कोसल राजाया महारानी मल्लिका, (बन्धुल सेनापतिया) अनाथ पिण्डिक महाजनया भर्या पुण्य लक्षणा, विसाखाया पुरूष पुर्णवर्धन, बिम्बिसार जुजुया महारानी वेदेहि, सुभमानवक, महामोग्गल्लायनया मां मौग्गलि ब्राम्हणी, थुपिं तथागत नापं हर बखत नापलाये दया धर्म देशना न्यने दसानं हीन चेतनाया फलं मार्गफल प्राप्त मजु।

विशाखा, चित्तगृहपति, अनाथपिण्डिक, बिम्बिसार जुजु, धम्मिक महाजन, शक्र देवराज, चूलरट्ठ, अनेकवण्ण, नागदत्त इत्यादि देव मनुष्यपिं, मज्झिम चेतनाया फलं मार्ग फल प्राप्त जूसानं निर्वाणयात प्राप्त मयासे वट्ट दुःखयू जक ताःकालं चाहिले माःगु खः।

सारिपुत्र स्थविर, मौग्गल्यायन स्थविर, अनुरूद्ध स्थविर इत्यादि असीति महास्थविरपिं नं हानं खेमा, उप्पलवण्णा आदिपिं नं दोलंदो नं मयाक स्थविरपिं, भिक्षुणीपिं नं पणित चेतनाया प्रभावं मुखूचिंगु पलेस्वां सूर्ययागु तेज रश्मि खया ह्वइगु थें तथागत नाप लाइगु बखतयू थ्व थ्व अरहन्त फल प्राप्त जुया परिनिर्वाण जुया बिज्यात। थ्व थुगु चेतना स्वंगूयागु फल पुद्गल सहित स्वरूप लक्षण सिइका काये माल।

पुनर्वार साहत्थिक, आणत्थिक, निसग्गिय धकाः प्रयोग रूपं स्वंगू प्रकारया दयाच्वन। उगु स्वंगू मध्ययू स्वयं थःम्हं ज्वना दान यायेगु साहत्थिक धाइ। मेपिन्त अह्रे याना दान याकेगु आणत्थिक धाइ। तापाक लें वनीपिन्त थः वने अलसिचाया अह्रे याना दान वस्तु बिया छ्वयेगुयात निसग्गिय धकाः धाइ।

उदाहरण – साहत्थिक धयागु थःगु ल्हाति तया तइगु वस्तु समान खः। आणत्थिक धयागु स्त्री, पुत्र, पुत्रीपिन्त जिम्मा बिया तयागु धन सम्पत्ति समान खः। निसग्गिय धयागु अपरिचित व्यक्तिया ल्हाति जिम्मा बिया तःगु धन सम्पत्ति समान खः। पुद्गल हिसाबं जोतिक, मेण्डक, जतिल इत्यादि महाजनपिनि साहत्थिक पयोगया फल खः। अले इपिं महाजनपिनिगु आधार कया छम्ह छम्ह महाजनया चिचीधंपिं न्यास न्यासम्ह महाजन दयाच्वंगु आणत्थिक पयोग फल जुयाच्वन। व चिचीधंपिं महाजनपिनिगु आधार कया कालबिल यायेगु, ज्या खँयू व्यापार यानाच्वंगु, आपालं महाजनपिनि निस्सग्गिय पयोगया फल खः धकाः सिइके माल।

पुनर्वार लोभ परिवारं युक्तगु दान, दोस (परिवार) युक्तगु दान, मोह परिवारं युक्तगु दान धकाः स्वंगू दयाच्वन। उगु स्वंगू मध्ययू थःगु वस्तुनापं पायूछिगु रूपं न्यायेगु मीगु मयासे थःगु भतिचागु वस्तुबिया मेपिनिगु आपालं वस्तु कायेगु मतीतया हम्के दम्के याना छलकपट याना कया दान ब्युगु, लोभ परिवार सहितगु दान धाइ। दान बीत्येका उगु थुगुं ल्वापुयाना कच कच याना ब्यूगु दोस परिवार सहितगु दान धाइ। त्रिलक्षण संखार धर्मयात मनयू मतसे प्रमाद जुइगु लहर बाजि ख्या थत्था याना बिइगु मोह परिवार युक्तगु दान धाइ।

थुगु स्वंगू मध्ययू उपमा तल धाःसा लोभ परिवार सहितगु दान लाछि खिचा थें खः। दोस परिवार सहितगु दान सर्प समान खः। मोह परिवार सहितगु दान मत्ताम्ह किसि थें खः।

आ थुकि पुद्गल हिसाबं काल धाःसा चम्पानदि सिथयू च्वंम्ह चम्पा नगर राजां कलिंग राजा नापं युद्ध यागु जुया कलिंग राजां त्याका कागुलिं चम्पा नगर राजाया थःगु देश नं मन्त खुसी नं क्वब्यां वने माल।

https://dhamma.digital

कलिंग राजाया जम्बुद्वीप फुक्कं युद्ध याना त्याका कायेगु इच्छां लोभं थः म्त्यायूपिं राजपुत्रीपिं प्यम्ह नं असक जुजुं हरण याना यंकल, थः नं बिस्युं वने माल।

अतितयू कोशल राजा सीलव राजा नापं लडाई यायेत वगु बखतयू सीलव राजाया थःगु सत्यतायागु आनुभावं कोशल राजा दासयागु भावं लिहाँ वने माल। थ्व थुपिं लोभ परिवार सहितगु दानया फल खः।

विडुडभ राजां शाक्यवंश जुजुपिन्त नाश याना लिहाँ वगु बखतयू ससैन्य सहित लखयू डुबेजुया मृत्यु जुल। बन्धुल सेनापति व कायूपिं ३२ म्ह जम्मा ३३ म्हेसितनं, योद्धात न्यासम्ह जङ्गलयू वना सुला च्वंपिंसं छगू पाखं स्याना बिल। बन्धुलयात स्यापिं लिच्छवि राजकुमार (सैन्यपिं) ५००म्ह बन्धुलयागु बाणं मृत्यु जुल। बिम्बिसार राजा, कायूम्ह अजात शत्रुं स्याका सिना वनेमागु थुगु रूपं श्री सम्पत्ति प्राप्त जुयानं बांमलासे च्वंक मृत्यु जुया वनेमापिं फुक्कं दोस परिवार सहितगु दानया फल धकाः सिके माल।

आ थन छगू विचारनीयगु खँ खः चन्द्र सूर्ययासिनं सम्पुर्ण लोकयू व्यापक रूपं खयाच्वंगु रश्मि समानगु तथागतयागु कृतज्ञ गुणयात मसिया मखना तथागत नापं जोरी धकाः भापा दाजे जुया जूपिं तिर्थकर, आजीवक, परिब्राजकपिनिगु नं मे मेपिनिगु नं शाखा प्रशाखा, आः थुगु अवस्थायू तक नं झीथायू नेपालयू नं बाकि दयाहे च्वनतिनि। तथागतयागु सदुपदेश विपरितगु दान, मान, पूजा, प्रार्थना त्वते फुगुहे मखुनि। तथागतयागु उपदेशानुसारं झी सकल दाजु, किजा, तता, क्येहेंपिनि धन जन श्री सम्पत्ति यक्को दसानं मनयू चितासु मदयेका दुःख जुइका च्वनेमागु लोभ, दोस, मोह यागु किचलं दायेका, न्हापा दान धर्म याये मसेका मसीका वःगुया फलहे जुइ।

अथेया कारणयू दान धर्म यायेगु बखतयू मैत्री चित्त तया पुब्ब, मुञ्च, पर चेतना मिलेयाना, सब्बे सत्ता सुखिता भवन्तु धकाः बांलाक मनयू तया दान प्रदान यायेगु साबहे उत्तम खः। अथवा संखार धर्मयात प्रज्ञा ज्ञानं विचाः याना दान धर्म पुण्य यायेगु उत्तम जू।

पुनर्वार अलोभ, अदोस, अमोह दान धकाः स्वंगू प्रकारया दयाच्वन। उगु स्वंगू थःगु वस्तु नापं योग्यगु जुइमा, मजुइमा गुगु वस्तु थुवाया इच्छा जूकथं बिचा यायेगु। स्त्री, पुत्रादिपिन्त जबर्जस्ति मखुकि, माःगु खँ ल्हाना चित्त बुझे याना दान बीगु, क्लेश वट्ट, कम्म वट्ट, विपाक वट्ट थुगु वट्ट स्वंगुयात लुमंका अनित्य, दुःख, अनात्म स्वंगू मध्ययू छगू नं छगूयात बिचारयाना लुमंका दान प्रदान यायेगु। थुकियात अलोभ, अदोस, अमोह परिवार युक्तगु दान धाइ।

उपमा गथे धाःसा – अलोभ परिवार युक्तगु दान भिंपिं मित्र सहायक समान जुयाच्वन। अदोस परिवार युक्तगु दान माँ बौ समान जुयाच्वन। अमोह परिवार युक्तगु दान आचार्य समान जुयाच्वन।

शाक्यमुनि बुद्ध न्हापा बोधिसत्त्व जुयाच्वंगु अवस्थायू बाराणसी देशयू धनीत व्यापारिया कायू चन्द मानवक जुयाच्वंगु बखतयू आकाशयू स्वया, थम्हं गजा गजागु इच्छा यात, अजा अजागुहे धान्य वृष्टि न्हेन्हु, वस्त्र वृष्टि न्हेन्हु, सप्तरत्न वृष्टि न्हेन्हु, थुगु रूपं न्हेन्हु न्हेन्हु स्वथायू वागात। सुदर्शन चक्रवर्ती राजा जुगु बखतयू देश गिर्दा नगर ८४ दो, हानं कायूपिं, म्त्यायूपिं, अमात्यपिं, सेनापतिपिं, किसि, सल, रथ, सा, दुगु, फुक्कं चयूप्यदो चयूप्यदो इत्यादि आपालं दयाच्वन। थ्व फुक्क श्री सम्पत्ति परिभोग यायेदुगु जुयाच्वन।

संखपाल ब्राम्हण जूगु बखतयू सप्तरत्न सुवर्ण जहाज प्राप्त जूगु, धम्माशोक राजाया जम्बुद्वीप छगुलिनं हानं च्वे आकाशयू छगू योजन, क्वेपाखे दिशायू छगू योजन अधिकार दयाच्वंगु जुया झंग, पंछि, तिर्यक, नाग, गरूडपिंसं सौगात चह्रे याः वयाच्वनीगु महा समुद्रं न्हेन्हुइ छक्व छालं सत्परत्न थाहाँवया समुद्र तीरयू थतहया तया बीगु, थुगु प्रकारं श्री सम्पत्ति प्राप्त जूगु, अलोभ परिवार युक्तगु दानया फल खः। अजागु अवस्थायू मेपिं सुं छम्हसिनं नं थःके दुगु धन सम्पत्तियात विनाश याये मफु। जीवित जुयाच्वंतले भोग याना च्वने दइगु, अदोस परिवार युक्तगु दानया फल खः। जन्म जन्म पतिकं तःधंगु प्रज्ञावान जुइगु, अमोह परिवार युक्तगु दानया फल खः। थुगु रूपं बांलाक ग्रन्थयू कना तःगु खः।

दान कथा क्वचाल।।

https://dhamma.digital

आ थन शील कथायात कने

सीलं सन्तं, सीलं सीतलं, सीलं सुखं धकाः देशना याना तःगुया कारणं शील धयागु अत्यन्त सिच्चुसे यइपुसे च्वंगु खः। शील धयागु अत्यन्त सुखानन्दगु खः। शील धयागु काय व चित्त निगुलिनं सुख आनन्द याना बिइगु खः। थ्व थुगु शील पञ्चशील, अष्टशील, दशशील धकाः स्वंगू प्रकारया दयाच्वन। व स्वंगू प्रकारया मध्ययू पञ्चशीलया विवरणयात न्हापालाक कने – पञ्चशीलयात गरू धर्म धकाः धयातल। उगु पञ्चशीलयात पालन यायेगु स्वंगू प्रकारं दयाच्वन। स्वंगू प्रकार धयागु समादान विरती, सम्पत्त विरती व समुच्छेद विरती। उगु स्वंगू मध्ययू गुगुं चैत्य वा भिक्षुपिंथाय् वना शील कायेगु अथवा सज्जनपिनि न्ह्यःने च्वना शील कायेगु अधिस्थान यायेगुयात समादान विरती धाइ। शील मकासे पाणातिपाता, अदिन्नादानादि दुश्शील कर्म बचे जुया च्वनेगुयात सम्पत्त विरती धाइ। सोतापत्ति मार्गफलयात प्राप्त जुइगु क्षणय् पालन यायेगु समुच्छेद विरती धाइ।

थुगु स्वंगू मध्ययू समादान विरतीया धर्म कथा निपात ग्रन्थय् कनातःगु अनुसारं कने। बाराणसी देशय् ब्रम्हदत्त जुजुं राज्य चलेयाना च्वंगु बखतय् काय् युवराजयाथाय् चाकरी याना च्वंम्ह छम्ह कुलपुत्र न्यादँति दुबलेहे छु गजागु धर्म तःधंगु धकाः सज्जन पण्डितपिंके न्यना स्वःगु बखतय् पञ्चशीलहे तःधंगु खः धकाः धार्सेलि, अबले न्यादँ दुबलेनिसें यावजीवं मे पञ्चसीलं समादियामि धकाः छम्ह सज्जन पण्डितयाथाय् न्ह्यःने अधिस्थान याना पालन यानाच्वन। लिपा १६ दँ दुगु बखतय् छन्हुया दिनय् युवराजं वयाके छंगु नां छु धकाः न्यन। अले वं धाल – जिगु नां सीलरक्खित। अथे जुसा छ जिथाय् सदानं सेवा याना च्वं धकाः धाल। छन्हुया दिनय् ग्रामवासिया पुत्र छम्ह युवराजयाथाय् सेवा याना च्वंम्हसें निम्ह गुँखा चह्रेयाये हल। युवराज नं थःथाय् लिक्क च्वना च्वंम्ह सीलरक्खितयात धाल – छं थ्व खा निम्ह तरकारी दयेका हति, धकाः ल्हाति बिल। सीलरक्खितं युवराजयागु हुकुम उल्लंघन याये मछाला ब्यूगुयात कया राजभवनया सतिक छमा सिमाया क्वय् फयेतुना बिचा यात – जिं न्यादँया उमेरं निसें पञ्चशीलयात छकोहे तुते मजुइक धारण पालन याना वयाच्वनागु १६दँ दये धुंकल, थुगु पालन यानागु शील आरती शील खः। आः जिं विरती शीलयातहे पालन यायेगु उत्तम जुइ। थुम्ह प्राणियात जीवनदान बिया त्वता छ्वयेगुली जिगु प्राणहे वंसानं जिं थःगु थ्व शीलयात स्यंकेमखु थुम्ह प्राणियात जिं त्वता छ्वये धकाः थःगु ल्हाति च्वंम्ह गुँखा निम्हं छिमि मामाथाय् आनन्द पूर्वक हुँ धकाः त्वता छ्वत। अले भचा जायूका युवराजं सीलरक्खितयात सःता छं खायागु ला तरकारी दयूके धुनला धकाः न्यन। सीलरक्खितं तरकारी मदयेका धकाः बिन्ति यात। युवराजं छाय् छं मदयेकागु धकाः न्यसेंलि सीलरक्खितं थ्व जिगु शीलयात अत्यन्त प्रेम जूगुलिं शील स्यनि धकाः खायात त्वता छ्वया धकाः बिन्ति यात। बिन्ति यासेंलि युवराज अत्यन्त तंम्वेका धाल – जिगु हुकुमयात उल्लंघन यात, जिगु आहार नसायात त्वता छ्वइम्ह थ्वयात चोर पपातय् यंका कुर्का स्याना वा धकाः हुकुम बिल। राजपुरूषतयूसं पाता कसेयाना यंका च्वंबले बाराणसी नगरय् च्वंपिं जनतापिं सकलें कोलाहल शब्द पिकया ल्यू ल्यू वना हाला वन – अहो! सीलरक्खितयात दण्ड बिया चोर पपातय् कुर्केत यंकाच्वन धकाः लाय् लाय् बुबुं हाला ख्व ख्वं ल्यू ल्यू वनाच्वन। छगू योजनति लँय् लस्कर दयाच्वन। गुलिं ख्व ख्वं वना च्वन, गुलिसिनं सीलरक्खित उगु आपदं बचे जुइमा धकाः प्रार्थना यानाच्वन। सीलरक्खित कथहनं चोर पपात पर्वतय् थ्यंसेंलि वं थथे धकाः प्रार्थना यात – जि न्यादँ दुबलेनिसें १६दँ तक आरती शील पालन याना च्वना, आः हानं प्राण तक नं त्याग याना विरती शील पालन याना च्वना, थुगु शील पारमीताया प्रभावं (वट्ट स्वंगुलिं उतीर्ण जुयाच्वंगु) सब्बञ्ञुत ञाण प्राप्त जुइमा, हानं वट्ट स्वंगूलिं मुक्त जुइमा। थुकथं प्रार्थना यानाच्वंगु बखतय् चिनातःगु खिप च्व ज्वना सीलरक्खितयात वांछोगु बखतय् नागराज प्यम्ह सुवर्णया दुंगाथें च्वंक उत्पन्न जुया सुवर्ण वर्णपिं नाग प्यम्हसिया द्योने सुवर्णया प्रासादय् माणिकयागु पलंकय् सीलरक्खित लाःवन। अले चतुर्महाराज देवता, त्रायतिंस देवता, यामा देवता, तुसिता देवतापिंसं तायूनं पूजा याना व्हलाहल नेरञ्जना नदीया लः खने मदयेक स्वानं त्वपुयाच्वन। उगु बखतय् देशवासी जनतापिंसंनं थथःपिंसं न्यया तःगु वस्त्रादि वां छ्वया पूजायाना साधुकार ब्यूगु शब्दं गुञ्जे जुया भूमि तज्याइथें च्वंक थर्के जुल। नागया दुंगानं थत यंकल, क्वत यंकल। हानं एकराज, दीपराज,

https://dhamma.digital

मान्धाताराजापिं स्वयम् जलोत्सव म्हितीगुथेंतुं न्या, कावुले, सोंज, गोंज फुक्क आपालं नदी जायूक चाउला च्वनाच्वन। उबले ब्रम्हदत्त राजा तथा युवराजपिं राज भवनं क्वाहाँवःबले उगु महान आश्चर्य अद्भुतगु भावयात खना मूर्छा जुया वन। लिपा होश दर्सेलि दना ल्हाः बिन्ति याना च्वगु बखतयू चतुर्महाराज देवतापिंसं व उगु प्रासादयात क्वबिया देशयू दुने दुत हल। उगु बखतयू ब्रम्हदत्त राजा व युवराजपिंसं सीलरक्खितया तुति ज्वना भागि याना जिमिगु देश राज्य फुक्कं छपिंसं कया बिज्याहुँ, जिपिं कायू बौ निम्हसितं नोकर चाकर तया बिज्याहुँ धकाः प्रार्थना यात। सीलरक्खितं धाल – महाराज! जित थ्व कामगुण श्री सम्पत्तिया इच्छा मदु, जि तपोवन वने धकाः धया, प्रासादं क्वाहाँ वया वंगु बखतयू ब्रम्हदत्त जुजुया कायू बौ निम्हं जिपिंनं वनवास वने धकाः नापं नापं वंगु जुल। सीलरक्खित हिमवन्त प्रदेशयू वना प्रव्रजित जुया ध्यान समापत्ति प्राप्त याना मृत्यु पश्चात् ब्रम्हलोकयू उत्पत्ति जुल।

थुगु जातक मिले याना क्यनातगु थथे खः, सीलरक्खित बोधिसत्त्व शाक्यमुनि बुद्ध, ब्रम्हदत्त जुजु सारिपुत्र, युवराज आनन्द व नागराज महाकाश्यप। थ्व थुगु पञ्चशील पालन याःगुया प्रमाण जुयाच्वन।

हानं मेगु जातक न्ह्यथने – अतीत कालयू देवराज इन्द्रं तुसि आकार वगु नील मणि गाडायू जायेक तया तुसि म्यू वइम्ह बंजायागु भेष धारण याना बाराणसी नगरयू द्वाहां वना तुसि न्याना दिसं धकाः हा हां वना च्वंबले देशवासीपिंसं – हे दाजु! तुसिया मू गुलि धकाः न्यंगु बखतयू बंजानं थुकिया मू न्यनेमते छिकपिनि मध्ययू पञ्चशील पूर्ण जूपिं दुला? पञ्चशील पालन याना च्वंपिन्त जक जिं थुगु तुसि मी धकाः धाल। व खँ न्यना अन च्वंपिं सु छम्हसिनं नं तुसि न्याये मछा। उगु बखतयू पश्चिम द्वारपाखे कुम्हाया म्स्यायू सुजाता धयाम्ह भिंखुदँ दुम्ह कुमारी मयूजुं पञ्चशीलयात मस्यंकुसे बांलाक पाले यानाच्वंगु जुयाच्वन। उगु थासयू थ्यंगु बखतयू बंजानं सुजातायात छं पञ्चशील पालन याना च्वनागु दुला धकाः न्यंसेंलि व मयूजुं पञ्चशील पालन याना च्वनागु दु धकाः धाल। अथे धासेंलि गाडावानं छेँ थ्यंक नील मणि तये यंका शक्रराज इन्द्र अन्तरधान जुया वन। सुजातां महानगु दान पुण्य याना मृत्यु जुया असुर राजाया पुत्री जुया जन्म जुल।

काश्यप तथागतया पालयू सिं माला जीविका याना जुम्ह दुःखीम्ह छम्हसें पञ्चशील पालन याना मृत्यु जूगु बखतयू त्रायतिंश देवलोकयू उत्पत्ति जुल। त्रायतिंस देवलोकं च्यूत जुया शाक्यमुनि तथागतया शासनयू खत्तिय महासाल सेठया कुलयू जन्म जुल। न्यादँ दुबलेंनिसें पञ्चशील पालन याना तःधिक जुइका तथागत याथायू प्रव्रजित जुयालि अरहन्त जुल। थुगु रूपं संखारं उत्तिर्ण जुइगु यातनं विचाः यायेमा थ्व थुगु समादान विरतीया फल खः।

शील ग्रहण म्हुतुं प्रार्थना याना मच्वंसानं न्ह्यःने वःगु मभिंगु कार्य पाखें अलग्ग जुया च्वनेगुयात सम्पत्त विरती धाइ। उदाहरणया रूपयू सींहल द्वीपयू छम्ह बिधवा मिसाया, निम्ह कायूपिं दयाच्वन। तःधीम्ह महाचक्कल, चीधिम्ह चूलचक्कल खः। छन्हुया दिनयू उम्ह विधवा मिसायात तस्सकं रोगं कल। वैद्यपिन्त सःता क्यंगु बखतयू खराचाया हिनापं मिलेयाना वास नकूसा जक रोग लाइ धकाः धाल। दाजुम्ह महाचक्कलं, किजाम्ह चूलचक्कलयात खराचा माला हति धकाः अह्रे यात। चुलचक्कल नं जङ्गलयू वना खराचा क्यंकेगु पाँयू छुना तया पियाच्वन। खराचा पासे क्यन। ज्वनेत वंगु बखतयू खराचा सीगु भयं ग्याना म्हुतु वां वां खाया चुलचक्कलयात स्वया तसकं हाल। उगु बखतयू चुलचक्कलया थथे मति वन – अहो! प्राणिपिं भयत्राश खना नं ग्या, हानं मरण खना नं अत्यन्तं ग्या खनी, जिमि माँयानं सी धकाः ग्या, जि नं थ्व खराचा थें सी खना ग्या। थथे भय त्राश समान जुइक जुइकं थ्व खराचा जक सीमा, जिमि माँ जक म्वायेमा धकाः विवेक मदयेक ज्या यायेगु दोषं मुक्त जुइगु ज्या अवश्य मखु। जि नं थ्व दोषं मुक्त जुइमा, जिमि माँ नं थःगु कर्मानुसारं जूइ माःगु जुइ। धकाः मती तया खराचित अभय दान बिया त्वता छ्वत। चुलचक्कल छें लिहाँ वगु बखतयू दाजुम्ह महाचक्कलं खराचा क्यंका हये धुनला धकाः न्यन। किजाम्हसिनं खराचायात त्वता छ्वयागु कारण फुक्कं कन। व खँ न्यना दाजुम्हसिनं मूर्ख मांयात खराचा सरह सम्भे जुया, छं करूणा तयागुका मखुला धकाः ब्वबिया दायेत वंगु बखतयू माँयाथायू वना माँयात घेपुनाच्वन। माम्हसिनं नं जि कायूयात दायेमते धकाः गन। अले चुलचक्कलं थथे सत्य क्रिया यात – यो माँ! माँनं जित जन्म ब्युसेंनिसें थौंतक जिं सुयातं प्राणी हिंसा यायेगु, अदिन्नादान कायेगु, व्यभिचार कर्म यायेगु, मुसावाद खँ ल्हायेगु, सुरामेरय पान यायेगु आदि

https://dhamma.digital

कर्म मयाना। थ्व पालन यानागु सत्यगु खः धयागु जूसा जिमि माँयागु रोग व्याधि दक्वं शान्त जुया वनेमा धकाः माँयागु जंधुफाते पित्तु प्यूगु बखतय् पलेस्वां हःलय् च्वंगु लः कुतुं वनीगुथें रोग व्याधि फुक्कं शान्त जुया भिंखुदँयागु वैसे थें जागु बल शक्ति दयावल। अले माँम्हसिनं कायूयात घेपुना छ्योने चुप्पा नया – धात्थेंहे तथागत दुबले जुसा जि काय् अरहन्त जुल जुइ धकाः कायूयात प्रशंसा यात। थ्व खः शील प्रार्थना मयासां नं न्ह्यःने वगु मभिंगु कार्य अलग्ग जुया च्वनेगु सम्पत्त विरतीया फल खः।

समुच्छेद विरतीयात स्पष्ट याना कनेया लागि उदाहरण छगू न्ह्यथने – न्हापा श्रावस्ति नगरय् प्रसेनजित कोसल जुजुया माणिक (भिंपु) कुनेयाइम्ह कालिगर छम्ह दु। छन्हुया दिनय् उम्ह कालिगरया ला त्याना च्वंगु बखतय् प्रसेनजित कोशल जुजुयागु माणिक छगः कुने याकेत ब्यूवम्हसिनं न्ह्योनेसं तया वन। उगु अवस्थाय् अनसं अरहन्त भिक्षु छम्हनं बिज्याना च्वंगु जुयाच्वन। कालिगरं मंस ज्वना दुने दुहाँ वंगुपाखे लाक थःगु छें लहिना तम्ह सारस भ्कंग वया, ला सम्भ्केजुया माणिक क्वाना नुना छ्वत। अरहन्त भन्तेनं खंगु जुयाच्वन। कालिगर वगु बखतय् माणिक मखना अरहन्त भिक्षुयाके न्यन। अरहन्त भिक्षु निशब्द जुयाच्वन। कालिगर कोथाय् दुने वना कलाम्हसित धाल – जुजुयागु माणिक भिक्षुं काःगु ताल खने दु। जिं न्यना नं छुं मधा। माणिक नं मदु। कलाम्हं धाल – स्वामि, भन्तेनं कागु खइमखु, थथे दोष बिइ मज्यू धकाः धाल। कालिगरं निको स्वको भिक्षुयाके न्यनं नं छुं मधासेंलि भिक्षुयात थामे प्यपुंक खिपतं चिना कसा यागुलिं हि बा न्ह्यात। कलाम्हसिनं भन्तेयात दायेमत्य धकाः छ्यों जुयाच्वन। उगुहे बखतय् सारस भ्कंगनं भिक्षुया शरीरं हिबाः न्ह्याना च्वंगु नयेत त्वनेत तःतःक्यंक नःत्वा जुयाच्वंम्ह भ्कंगयात नं कथिं प्रहार यात। कलाम्हेसिनं लाकमं प्यंका छ्वत। सारस भ्कंग उघ्रिमे सित अले अरहन्त भन्तेनं कालिगरयात धया बिज्यात – व भ्कंग छु जुल छक्व स्व धकाः। कालिगरं नं व भ्कंग सित खः धकाः लिसबिल। भन्तेनं स्वकोतक न्यननं सीगु खः धकाः लिसः बिसेंलि, अथे जुसा आम भ्कंगया प्वाथय् दुने दइ माला स्वः, धया बिज्यात। धाःथेंतुं माला स्वबले माणिक लुया वल। अरहन्त भन्तेयात चिनातःगु खिप प्यना मोल्हुइका, थम्हं यानागु अपराध क्षमा फोन। भन्ते नं क्षमा बिया बिज्यात। हानं प्रार्थना यात – न्हापाथेंतुं थन छें न्हिं न्हिं भोजन बिज्याहुँ धकाः। अरहन्त भन्तेनं धया बिज्यात – गृहस्थि धाक्वसिगु छेंया लुखाय् तकनं पला तये मखुत धया विहारय् बिज्याना निन्हु स्वन्हु दयेका परिनिर्वाण जुया बिज्यात। कालिगरया कला सिना स्वर्गलोकय् जन्म कावन। कालिगर मृत्युं लिपा अवीचि नरकय् पतन जुल।

धम्मपदय् नं च्वया तःगु दु –

गब्भमेके उपज्जन्ति, निरयं पाप कम्मिनो।
सग्गं सुगतिनो यन्ति, परिनिब्बन्ति अनासवा।।

अर्थ – गुलिं मांया गर्भय् जन्म जुइ, पापित नरकय् जन्म जुइ, पुण्यवानपिं स्वर्गय् जन्म जुइ, चित्त मल मदुपिं परिनिर्वाण जुइ।

थुकियात समुच्छेद विरती धाइ। समुच्छेद विरती धयागु गुम्ह भ्कंगयात प्राण वचे यायेया नितिं थःगु प्राणहे त्याग यायेगु संकल्प यागु खः।

आ थुकि पञ्चशील समादान, सम्पत्त, समुच्छेद विरती स्वंगूया फल मिले याना कनातःगु दु। व उगु पञ्चशीलद्वारा छम्ह छम्ह पतिकं विशेषरूपं फल ब्यूगुयात क्यने धुंका आः थन देश देशय् तकनं दृष्टान्त सुख शान्ति न्ह्योनेहे लाभ जूगुया कारण थथे थुकथं खः धकाः क्यनातःगु दु – बाराणसी नगरय् ब्रम्हदत्त राजां राज्य यानाच्वंगु बखतय् स्वेतवर्ण हस्तिरत्न नं लाभ जुयाच्वंगु दयाच्वन। व किसियात हत्थिनागनं धाइ। ब्रम्हदत्त राजादि महारानी सखिजनपिं भारदार सेनापति देशवासी जनतापिंसंनं (कुरूधर्म) गरू धर्म थथःपिंसं म्हति म्हतिं पालेयानाच्वन।

https://dhamma.digital

राजा माता महेसीच उपराजा पुरोहितो।
रज्जुको सारथी सेट्ठी दोणो दोवारिको तथा।
गणिकेकादस जना कुरूधम्मे पतिट्ठिता।।

राजा, माता, पटरानी, युवराज, पुरोहित, सखिजनपिं, सारथी, महाजन, द्रोणमापक, द्वारपाल हानं (गणिका) नगरशोभिनी, थुपि ११म्हेसिके गरूधर्म प्रतिस्थित जुयाच्वन।

अले छगू समयय् कलिंग राज्यय् स्वदँ तक अनावृष्टि जुया नयेमखना आपालं हा हाकार जुल। अथे जुसेंलि कलिंग राजां भारदार, मन्त्रीपिंके न्यना बिज्यात – भारदार मन्त्रीपिं! झीगु देशय्जक दुर्भिक्ष जूगुलाकी बाराणसी देशेनं अनावृष्टी जूगु? धकाः न्यसेंलि मन्त्रीपिंसं धाल – बाराणसी देशय् सुभिक्ष वृष्टी जुयाच्वंगुनं दु नये त्वने, पुनेगुनं प्रसष्ट पुरेजुयाच्वंगुदु, रोग व्याधिनं मदु, चौरगण डाकात लुच्चा, छुच्चातनं मदु, धकाः बिन्तियासेंलि जुजुं धाल – छुया कारणं अथे जूगु धकाः न्यन। हत्थिनाग नां जुयाच्वंम्ह स्वेतवर्णम्ह हस्तिरत्न दुगुलीं अथे जूगु धकाः मन्त्रीपिंसं विन्ति यासेंलि जुजुं थथे धकाः धाल – अथे जुसा व किसि झीगु देशय् हयेत गथे गुकथं यत्न यायेमाली धकाः न्यसेंलि मन्त्रीपिंसं बिन्तियात – ब्रम्हदत्त राजायाथाय् पुरोहित ब्राम्हणपिन्त धया, फ्वंकेछ्वसा अवश्य प्राप्त जुइ धकाः बिन्ति यासेंलि पुरोहित ब्राम्हणपिं स्वीम्ह त्वता छ्वया फ्वंकेछ्वया व प्राप्त जुलनं दुर्भिक्ष जूगु जुयावंच्वन। पुनर्वार वाराणसीया व्यापारितय्के न्यने निनेयाना स्वत। व्यापारिपिंसं धाल स्वेत वर्ण हस्तिया कारणं मखु, जिमिगु देशय् जुजु रानी सखिजनपिं भारदार मन्त्री देशवासी जनतापिं आदि सकसिनं गरूधर्मयात प्रतिदिन तुते मजुइक पालन यानाच्वंगुलिं वा, फय् भिनाच्वंगु रोग व्याधि मदया निरोगि जुया चोर डाका लुच्चा छुच्चा मदया शान्तजुयाच्वंगु खः धागु न्यना कलिंग जुजुपिंसं सुवर्ण पत्रय् च्वया भारदार मन्त्रीपिन्त बियाछ्वया गरूधर्म फ्वंकेछ्वयालि गरूधर्मयात प्राप्त जुया राजा रानी सखिजनपिं प्रमुखं भारदार मन्त्री ञातिबन्धु देशवासी जनतापिन्त पञ्चशील पालन याकुसेंनिसें तच्वतं वर्षात् जल वृष्टि जुया आपालं सुखानन्द जूगुजुल। थथे धकाः ग्रन्थय् कनातःगु अत्थुत्पति यातनं साधक कया पञ्चशीलया फल महोत्तम जुयाच्वंगुयात सिइका लुमंका तयेमागु जुल।

थ्व थुकि पञ्चशीलया फलयात क्यनातयागु संक्षिप्त मात्र खः।[95]

अवस्सयो सीलसमो जनानं कुतोपनञ्ञो इधवा परत्थ।
सीलं गुणानं परमा पतिट्ठा यथाधरा थावरजंगमानं।।
सीलं किरेव कल्याणं सीलं लोके अनुत्तरं।
अरिय वुत्ति समाचारो येन वुच्चति सीलवा।।

शब्दार्थ, जनानं – सत्वपिन्त, अञ्ञो – मेगु छुं छगूहेनं, सीलसमो – शील समानगु, अवस्सयो – आधार भरोसा काये योग्यगु, कुतोपन अत्थि – गन दइ (मदु), इधवा – थुगु लोकेनं, परत्तवा – परलोकेनं, सीलं – शीलजूसां, गुणानं – गुण युक्तगु, परमा – परमोत्तमगु, पतिट्ठा – प्रतिष्ठा आधार जुया, थावर जंगमानं – स्थावर जंगम पृथ्वी (छेँ बुँ), धरा यथा – स्थिर जुया धारण याना च्वंथें, सीलएव – शीलयात जक धारण यानाच्वन धाःसा, कल्याणकिर – कल्याण कारक जुयाच्वन।, लोके – थ्व लोकस, सीलं – शील धयागु, अनुत्तरं – अनुत्तरगु जुयाच्वन, समाधारो – क्वातुगु आधार जुयाच्वन, सीलवा – शील दुम्हसित, येन – थुगु रूपं, अरियं वुत्ति – आर्य सज्जन वर्गपिंसं प्रशंसा याना, वुच्चति – धयातल।

भावार्थ, गुपिं सज्जनपिन्त शील त्वता मेगु आधार भरोसा काये योग्यगु छुं मदु। शील धयागु महान गुणं सम्पन्न जुयाच्वन। थुगु लोकेनं परलोकेनं उत्तमगु आधार भरोसा जुयाच्वन। स्थावर जंगम पृथ्वी (छेँ बुँ) स्थिर जुयाच्वंथें शीलय् प्रतिस्थित जुयाच्वंम्हयात सज्जन वर्गपिंसं उत्तमम्ह इमान्दार पुरूष धकाः धयातल।

[95] यदि विस्तृतं स्वया बिज्यायेगु जूसा आयुष्मान् ञाणपुण्णिकं अनुवाद याना बिज्यागु पञ्चशीलया महत्व धैगु सफुती स्वया बिज्याहुँ।

https://dhamma.digital

अले उगु शील धयागु पञ्चांगशील, अष्टांगशील, दसांगशील धकाः स्वंगू प्रकारया दयाच्वन। व उगु स्वंगू उपोसथ शीलादियात, मस्यंक तुते मजुइक बलोद्योग यायेमागु जुल।

तयो खो विसाखे उपोसथा धकाः विसाखुपोसथ सुत्त पालिस कनातःगु दु। विसाखे – विशाखा दायिका, उपोसथा – उपोसथिक धयागु, तयो – स्वंगू प्रकारया दयाच्वन। स्वंगू प्रकार धयागु निगण्ठ उपोसथ, गोपाल उपोसथ, अरिय उपोसथ हिसाबं स्वंगू दयाच्वन।

आ थन च्यागू अंगं पूर्णगु उपोसथ शीलादि तथा मेमेगु यातनं कनायंके। उपोसथ शीलयात गुलिसिनं अष्टशील धाइ। गुलिसिनं उपोसथ शील धकाः धयाच्वन। व निगूयात गुकथं सिइकेगु धाःसा – अट्ठंगसीलं – च्यागूगु शीलयात, समादयित्वा – धारण याना, रतनतय थाने – त्रिरत्न दयाच्वंगु स्थानयू, उपेति – अन वनी। इतितस्मा – अथेया कारणयू, उपोसथो – उपोसथ धाइ। थथे धकाः धयातगु जूयानितिं उपोसथ धाये योग्यजू। अट्ठसीलं वा – च्यागूगु शीलयातन, अनुजानन्त – तथागतं अनुमति बिया बिज्यागु, दिवस वा – न्हिने यातनं, इति – थथे धका, उभिन्न – निगूयातनं, पटिच्च – आधार कया, उपोसथो – उपोसथ धाइ। अथेया कारणयू निगुलिंहे धाये योग्य जू। पुनर्वार सम्पन्नागतं सम्मन्नागत धकाः फरक यानातगु वाद दया थ्वन सम्मन्नागतं पूर्ण जूगुया अर्थ सम्पन्नागतं मिलेजुगुया अर्थ निगुलिंहे धाये योग्य जू। शीलयात धारण यायेगुलिनं शील धयागु प्यंगू प्रकारया दयाच्वन। प्यंगू धयागु हानं भागिय शील, ठिति भागिय शील, विसेस भागिय शील, निबिन्द भागिय शील धकाः प्यंगू जुयाच्वन। उगु प्यंगू मध्ययू हानं भागिय शील धयागु पञ्चिमानि भिक्खवे सद्धम्मस्स परिहानाय संवत्तन्ति। कतमे पञ्च कम्मारामता, भस्सारामता, निद्दारामता, संगणिकारामता, यदा संखारा विमुत्ति चित्तं नपच्चवेक्खति धकाः पञ्चंगुत्तरि ग्रन्थयू कनातःगु जुल।

शब्दार्थ, भिक्खवे – भिक्षुपिं, सद्धम्मस्स – सज्जनपिनिगु सद्धर्मया, परिहानाय – हानिजुइगु जूसां, पञ्च – न्यागू जुयाच्वन, कतमे पञ्च – गजागु न्यागू, कम्मारामताच – कार्य यायेगुलि मज्जा तायेगुलिनं, भस्सरामताच – खँ ल्हायेगुलि मज्जा तायेगुलिनं, निद्दारामताच – द्यनेगुलि मज्जा तायेगुलिनं, संगणिकारामताच – मभिंपिं पासापिं पुचः मुना जुइगुलि मज्जा तायेगुलिनं, यदा – गुगुं बखतयू, संखार विमुत्त चित्तं – संखार मुक्तजुइगु चित्तयात, नपच्चवेक्खति – विचाः मयागु, इमानि पञ्च – थुगु न्यागू जूसां, सद्धम्मस्स – सज्जनपिनिगु धर्मया, परिहानि नाम – हानि जुइगुया कारण धकाः धाइगु, होति – जुयाच्वन। थथे धकाः धया बिज्यागुया कारणं ज्यायायेगु, खँ ल्हायेगु, द्यनेगु, मभिंपिं पासापिं संगत यायेगु, मज्जातायेगु संखारं मुक्त जुइगु चित्तयात लुमर्मनिगु थुगु न्यागुलिं पुरे जुल धायेवं हानं भागिय शील धाइ। थुगु न्यागुलिंहे पुरेजुसां तविनं समथ विपस्सना युक्तगु शीलजूसां ठिति भागिय शील धाइ। समथ विपस्सना कम्मट्ठान छगून छगूलिं युक्तजुया नीवरण कामछन्द, व्यापाद, थिनमिद्ध, उद्धच्च, कुक्कुच्चयात त्वथला नाशयाना च्वंगु शीलयात विशेष भागिय शील धाइ। खन्ध, आयतन, धातुयात तुते मजुइक घःचा चाहिलिगु थें उत्पत्ति, विनास जुया परिवर्तन जुइगु स्वभाव धर्मयात लुमंका घृणा, त्रास, विरक्त कम्पित जुइगु सहितयात रक्षा याइगु शीलयात निब्बिन्द भागिय शील धाइ। उगु प्यंगू मध्ययू उपमायात क्यनातःगु – हानंभागिय शीलयू, म्हः, सिज, फलामयात लाभ जूगु समान खः। ठिति भागिय शीलयू रजत (वहयात) लाभ जूगु समान खः। विसेस भागिय शीलयू (सुवर्ण) लुँयात लाभ जूगु समान खः। निब्बिन्द भागिय शीलयू चक्रवर्ती राजाया हिरा, मोति, मणि, माणिक व रत्न लाभ जूगु समान खः। पुनर्वार उन्नति वृद्धि माला जूपिं पुरूष प्यम्ह मध्ययू छम्हसित छन्हु मात्र नयेगुयात लाभ जुल। हानं छम्हेसित लच्छियात नयेगु लाभ जुल। हानं छम्हेसित दच्छितक्कयात नयेगु लाभ जुल। हानं छम्हेसित जन्मकाछि नयानं मफु दान प्रदान यानानं मफुगु रूपं लाभ जुल। थुकि हानं धायूकी भागिययात न्हिच्छि, ठिति भागिययात लच्छि, विसेस भागिययात दच्छि, निब्बिन्द भागिययात जन्मकाछि नयानं मफुगु समान खः। थ्व थुगु उपमायात प्रमाणित याना बांलाक विचा याना आचरणनं याना यंके माःगु जुल।

आः मेगु गोपाल व्रत, निगण्ठ व्रत, अरिय व्रत धकाः स्वंगू प्रकारया दयाच्वन। उगु स्वंगू मध्ययू गोपाल व्रत धयागु सा जवाया व्रत। सा जवातयू थौं घांयू क्यातुथायू लः यचुथायू झ्वयाव साया मालिक याथायू बुझे याये धुंका कन्हे खुन्हुयात गन गुथायू वना सा झ्व वने धकाः लुमंका च्वनिगु थेंतुं, अथेहे व्रत च्वंपिनि थौंयागु दिनेजा थजा थजागु भोजन, क्ये तरकारी, अचारयात नयेधुन। कन्हे व्रत च्वनेगुया नितिं गजागु जा

https://dhamma.digital

गजागु क्यें, तरकारी, अचार नापं नयेगु, सुनां नकिगु धकाः नयेगु त्वनेगुयात जक लुमंका पाले यायेगु व्रतयात गोपाल व्रत धाइ। निगण्ठ व्रत धयागु तिर्थंकरपिंसं थःपिनि शिष्यपिन्तहे (फलानापिं) शिष्यपिं थुगुथासं पुर्व, पश्चिम, उत्तर, दक्षिण भिगु योजनया दुने च्वंपिं प्राणिपिनिगु वस्तुलिं जक अलग्ग जुइगु, प्राणि हिंसा मयायेगु, खुया मकायेगु। भिगु योजनं पिने च्वंपिनिगु वस्तु खुयाकासानं ज्यू, प्राणिहिंसा यासानं ज्यू, दोषमदु धकाः उपदेश बियातइगु जुयाच्वन। वथेंतुं व्रत च्वना च्वंपिनि थौंया दिनयू व्रत च्वना च्वना, कन्हे थुजागु ज्या याये, थुगु खँ ल्हाये, चिन्तना याये धकानं, स्त्री, पुत्र पुत्री जहान परिवार श्री सम्पत्तियातनं धन्ना पीर कायेगुलिं मत्वतुगु धन्ना चिन्तना कया च्वनेगु, व्रत धारण याना च्वनेयात निगण्ठ व्रत धकाः धाइ। अरिय व्रत धयागु थौं थुगु दिनउ उत्तमगु शीलव्रतयात जिं धारण पालन यानाच्वनागु दु, फोहर खिति खाति दुगु वस्त्रयात साबुनं थाना हिया यचुसे च्वंका तयेगु थें तुं जिगु शरीरयू दुने च्वंगु क्लेश धयागु खिति खातियात शील धयागु लखयू समथ विपस्सना धयागु साबुनं सिला हिल धायेवं यचुसे च्वनी धकाः मनेतया बुद्धानुस्सति आदि समथ कर्मस्थान अनिच्चादि विपस्सना कर्मस्थानयात कोसिस याना पालेयाना च्वनेगु व्रतयात अरिय उपोसथ व्रत धाइ। व उगु स्वंगू मध्ययू प्रथम निगूयात व्रत धकाः नां मात्र जुयाच्वन।

आनिसंस फल यच्चुसे मच्वं उत्तमगु फल मदुगुया कारण तथागतं कना बिज्यात। अरिय उपोसथ व्रत धयागु चन्द्र सूर्ययागु तेज स्वयानं महानगु तेज प्रकाश जुया छचाखेरं व्यापक जुयाच्वंगुया कारणयात कना बिज्यात, हानं सन्मुखेहे भोगयाये दइगु फलयात नं कना बिज्यात।

तथागत श्रावस्ति नगरयू जेतवन महाविहारयू विराजमान जुयाच्वंगु बखतयू छम्ह उपासकया पूर्णिमा खुनु सुथसिया समययू तथागत याथायू उपोसथ व्रत धारण यात। तथागतं आज्ञा जुया बिज्यात – दायक शुन्यागारगु थासयू च्वना पालन या धकाः। उपासकंनं विहारया भच्चा उखेपाखे जङ्गलचा छगूलि द्वाहाँ वना बरमा सिमा छमाया क्वे च्वना न्हापालाक बुद्धानुस्सति कर्मस्थान भावना याना क्रमानुसारं वृद्धियाना यंकल। उगु बखतयू बरमा सिमाया क्वे मुनाच्वंपिं वृक्ष देवता भूमि देवतापिंसं उपासकयागु ज्या खँ आचरणयात स्वया दगेमजूगु कम्पमजूगु इन्द्रियनं भावनायात वृद्धि यानाच्वंगुयात प्रसन्न चित्त बुझे जुया उगुहे क्षणयू देवतापिनि सल्लाह याना, पं छहाकः धस्वाका तःगु प्रमाणं सप्तरत्न दोचिना मनुष्ययागु भेष धारण याना व उपासकयात का धकाः धाल। उगु बखतयू उपासकं दगेमजुसे जिं थ्व धन सम्पत्तियात गथेयाना यंकेगु धकाः चिन्तना यात। अले गाडिवानपिं ५००म्ह वया जिमिसं गाडितया यंका बिइ धाल। उपासकनं ज्यूका तया यंकाब्यू धकाः तयूके बिल। हानं रथ छगूहया उपासकयात थुगु रथयू च्वना न्हापालाक हुँ धकाः धाल। उपासकंनं रथेच्वना न्हापालाक वना विहारयू थ्यंसेंलि विहारया परिवेणयू गाडियात प्वंकेबिया तथागतयाथायू द्वाहाँवना विहारयू माःमागु यायेया नितिं दान प्रदान याना, आनन्दयात सःता क्यन। आयुष्मान् आनन्द नं विहारयू विचाः याना च्वंम्हयात सःता योग्यगु थासयू मुंकातल। थ्व थुगु दिट्ठधम्म फल भोग याये दुगु जुल।

अनाथपिण्डिक महाजनया ज्या जि याइम्ह दारूवाहन युवक छन्हुया दिनयू पुर्णिमा खुन्हु वेलुवनपाखे सुथन्हापां वना बान्हितिलयू छ्यें लिहाँवया स्वबले छें छखां काल कुल हाः सः मदु शून्य व शान्त जुयाच्वंगु खना न्यन – थौं छायूथें शून्य शान्त जुयाच्वंगु? छुं मेगु ज्या जि जकं दतला धकाः। महाजनं धाल – थौं पुर्णिमा दिनजुया जिमि छें सकसियां उपोषथ सील पालेयाना च्वनागु जुया सुमुक च्वना च्वनागु खः। अले ज्यामिं न्यन – जिनं पालन याये ज्यूला धकाः न्यंबले पालेयाये ज्यू धासेंलि अनाथपिण्डिक महाजनया न्ह्यःने शीलकया पालेयानाच्वन। सुथंनिसें छुं मनसे च्वंम्हजुया बहनी जूबले तच्वतं फेकुग्वारा थाहाँ वगुलिं चतुमधु त्वने ज्यू, त्वं धाबले मालिकपिंसं त्वनाच्वनागु खःला धकाः न्यन। महाजनपिंसं धाल – बिना कारण जिमिसं मत्वना। ज्यामिनं अथे जूसा जिनं त्वनेमखु धकाः वेदनायात सहयानाच्वन। कन्हेखुनु सुथे द्यो तुयुबले उम्ह ज्यामि मृत्युजुया, छगू वन जङ्गलयू तःमागु वंगल सिमायू वृक्ष देवता जुया वासयानाच्वन।

छन्हुया दिनयू ऋषिपिं न्यासःम्ह वहे वंगल सिमाया क्वे थ्यंक वया च्वंबले ऋषिपिंसं धाल – अहो! थ्व सिमायू तःधंगु ऋद्धि सम्पन्नपिं देवतापिं दुजुइमा। जिमित त्वनेगु लः ब्यूसा गुलिज्यू खः, थथे धायेमात्रनं ख्वाउसे शिचुसे च्वंगु लः झ्वाराराां हायेका हल। ऋषिपिंसं तृप्त जुइक लः त्वना मोल्हुया, हानं धाल – भो वृक्ष

https://dhamma.digital

देवता! जिमि पित्याना च्वन, खाद्य भोजन नयेगु ब्यूसा सापहे ज्यू खै, धायेमात्रनं सुवर्ण कचौरा ५०० ग थले दिव्य भोजन जायेक जायेक तया थ्यंकेहल। ऋषिपिंसंनं नये त्वने यायेधुंका सुवर्ण कचौरा लोपजुया वन।

अतितयू वाराणसी नगरयू महाधन सेठया ज्या याइम्ह सिँ फाइम्ह छम्हेसिया पुन्हिखुनु सुथे नसा मनसे बने वना बान्हितिले लिहाँ वगु बखतयू छें छखां शून्य शान्तजुयाच्वंगु खना न्यसेंलि उपोसथ व्रत च्वना च्वंगु कारणयात सिइका जिनं पालेयाये धकाः उपोसथ शील पालेयागु बखतयू फेकुग्वारा थाहाँवया कन्हेखुनु सुथे पिने तयेयंका वास याना च्वंबले जुजु व रानी किसिम्हे च्वना वगु खना महारानी याके चित्त वना मृत्यु जूगुजुया महारानीया गर्भे प्रटिसन्धि च्वना जन्म जुल। व कुमारयात उदय धकाः नामकरण जुल। अले लिपा जुजु मृत्यु जुसेंलि राज्य श्री सम्पत्ति फुक्कं उपभोग यायेदत।

हानं मेगु वाराणसी नगरयू न्याय निसाप छिनेयाइम्ह (न्यायाधिस) ब्राम्हण छम्हसें न्हिं न्हिं घुस नया, निसाप छिनेयाइगु जुयाच्वन। वं छन्हु छक्व बान्हिजक उपोसथ शील पालन यागुया कारणं हानं उपोसथ शील पालेयाना च्वंम्हयात अं स्वंग दान यागु जुयानितिं स्वंगू योजन दुगु अंयागु बगैचायू चान्हे जुल धायेवं सुवर्ण विमान सहित देवकन्या आपासिनं चाहुयेका तःधंगुहे दिव्यसुख भोग याना च्वनिगु खः। न्हिने जुल धायेवं कू तकू पायूधंगु लुसिं थःगु जनुफातेयागु ला, खम्पायागु ला, पिलाक्वयागु ला, कयू कयूपुया नायच्वनीगु खः। थ्वनं थम्हं यानागु पापाकुशल कर्मयागु फल खः। थजा थजागुयात नं लुमंका उपोसथ शील कुशल कर्मयात धारण पालन यायेमागु जुल। थुकेसनं छगू धयातगु दु – हीन सीलेन राजकुले, मज्झिमेन देवलोके पणितेन ब्रम्हलोके धकाः थुकिया शब्दार्थ, भिक्खवे – भिक्षुपिं !, हीन सीलेन – हीनगु शीलया कारणं, राजकुले उप्पज्जन्ति – राजकुलयू उत्पत्ति जुइ।, मज्झिमेन – मध्यम जुयाच्वंगु शीलया कारणं, देवलोके – देवलोक खुगुलि, जायन्ति – उत्पत्ति जुइ। पणितेन – उत्तमगु, सीलेन – शीलयागु प्रभावं, ब्रम्हलोके – ब्रम्हलोकयू, जायन्ति – उत्पत्ति जुइ। थथे धकाः कनाबिज्यागु सदुपदेशयात पालन याना साधक प्रमाण कया उद्योग बल कोशिस यायेमागु जुल।

शीलकथा क्वचाल।।

भावना कथा

थुगु रूपं शीलयात कनेधुंका, आः थन भावनायात धया क्यने – भावना धयागु, समथ भावना, विपस्सना भावना धकाः निगू प्रकारया दयाच्वन। उगु निगू मध्ययू कसिन १०, अशुभ १०, अनुस्सति १०, ब्रम्हविहार ४गू, अरूप ४गू, धातु ववत्थान १गू, आहारे पटिकुल सञ्ञा १गू। थुगु जम्मा ४०गूयात समथ धाइ। छुया कारणं समथ धागु धाःसा नीवरणं समेतीति समथो धकाः धाःगु जूयानितिं समथ धाइ। यं धम्मजातं – गुगु स्वभाव धर्मजुसां, नीवरणं – नीवरणयात, समेति – शान्तयाइ, इति तस्मा – अथेया कारणं, तं धम्मजातं – व उगु स्वभाव धर्मयात, समथो – समथ धाइ।

अनिच्चलक्खणा, दुक्खलक्खणा, अनत्तलक्खणा थ्व स्वंगू विपस्सना धाइ। छुया कारणं विपस्सना धागु धाःसा, विसुद्धेन पस्सतीति विपस्सना धागुया कारणं विपस्सना धागु खः। विसुद्धेन – विसुद्ध रूपं, पस्सति – खनी (खंका काइ), इति तस्मा – अथेया कारणयू, विपस्सना – विपस्सना धाइ। अथवा विविधाकारेहि – विविध प्रकारं, पस्सति – खनी (खंकाकाइ) इति तस्मा – अथेया कारणयू, विपस्सना – विपस्सना धाइ। उगू निगूयात बारम्बार (जप यायेगु) ध्यान यायेगुयात भावना धाइ। व उगु समथ कर्मस्थान पीगू मध्ययू बुद्धानुस्सतियात न्हापालाक भावना यायेमा। छायू धाःसा सम्मापटिपदा – सम्यक् प्रटिपदाचरणयात क्यना बिज्याम्ह गुरू जुया नितिं कृतज्ञ गुणयात प्रथम न्हापालाक स्मरण यायेमा। उगु रूपं बुद्धानुस्सतियात अतुतं (भावना) अनुस्मरण यानागुया फल प्रत्युत्पन्न संसारयू आः थनया थनहे सुख वृद्धि जुइगुली पुर्ण जुइ, भय बिघ्न, मार, शत्रु, अन्तराय यातनं दूर हते याना रक्षा याना तइ।

गथे धाःसा मृगदावनयू बिज्याना च्वंगु बखतयू नन्दि वानिज धयाम्ह छम्हसें तथागतयाथायू वना बुद्धानुस्सतियात भावना याना तुते मजुइक पालन यानाच्वंगु जुल। छन्हुया दिनयू कलिंग राज्यपाखे दुंगा न्ह्याका

https://dhamma.digital

व्यापार यावना च्वंगु बखतय् अमात्य मन्त्री छम्हसें देसय् चाह्यु वंगु अवस्थाय् नन्दि वानिजया जहान (स्त्री) यात खना अत्यन्त आसक्त जुल। अले व मिसाया भात (पुरूष) दुगुला, मदुगुला धकाः न्यना स्वःगु बखतय् भात दुम्ह धकाः सिकल। उकें मिसायात खँ ल्हाके छ्वतनं मानेमजूगु जुया नितिं अले व अमात्यं व मिसाया भातम्हेसित स्याके छ्वयेयानितिं भूताचार्ययात धया अमात्यनं भूताचार्यनं निम्हं कचिश्मसानय् वना भूत प्रेत साधना याना नन्दिवानिजयात स्याके छ्वत। नन्दिवानिजंनं बुद्धानुस्सति भावना यानाच्वंगु जुया व प्रेतं छुनं यायेमफया लिहाँ वल। हानं मेम्ह बल्लाम्ह प्रेतयात त्वता छ्वत वं नं छुं याये मफुत। हानं दकसिवे बल्लाम्ह प्रेतयात त्वता छ्वत वं नं छुं याये मफया लिहाँ वबले भूताचार्य वइत धिक्कार धकाः ब्व ब्वयूगु जुया प्रेत तंम्वेका भूताचार्ययातनं अमात्य यातनं निम्हेसित नं स्याना बिल।

हानं मेगु राजगृह नगरय् वेलुवन विहारय् बुद्ध तथागत बिज्याना च्वंगु बखतय् अनहे राजगिरि नगरय् च्वंम्ह न्हेदँ दुम्ह मचा छम्हेसित माँ बौपिंसं स्यना कना तःगु बुद्धानुस्सति, धम्मानुस्सति, सङ्घानुस्सति, बुद्धो मे सरणं अञ्ञं नत्थि। धम्मो मे सरणं अञ्ञं नत्थि। सङ्घो मे सरणं अञ्ञं नत्थि। धकाः वने, च्वने, द्यनेबले, न्ह्याबलेनं नांकया लुमंका च्वनीगु जुयाच्वन। छन्हुया दिनय् कायु, बौ निम्ह बनय् वना सिँ कया गाडितया लिहाँ वःगु बखतय् देशयागु ध्वाका तिनातःगुलिं द्वाहाँ वने मजिया ध्वाकांपिने कायु बौ निम्ह द्यना च्वंगु बखतय् चान्हे मिच्छादिट्ठि देव राक्षस छम्ह, सम्मादिट्ठि देवराज छम्ह देशं पिने पिने चाहिला जूबले गाडिया तःले द्यना च्वंपिं कायु बौ निम्हेसितनं खना मिच्छादिट्ठि देवराक्षसं मचायागु तुति ज्वना सालाकाल। मचांनं बौम्ह दन धकाः न्ह्यलं चायेका बुद्धो मे सरणं अञ्ञं नत्थि। धम्मो मे सरणं अञ्ञं नत्थि। सङ्घो मे सरणं अञ्ञं नत्थि। धकाः धाःगु शब्दयात सम्मादिट्ठि देवतां ताया धाल – हे मुर्ख देवता! छायु छं बुद्धया शिष्ययात साला कयागु, मालला छन्त तलवारं चन्दंक पाला बिइ धाःबले मिच्छादिट्ठि देवराक्षसं धाल – भो देवराज जिं मसिसें सालाकाये लात, आः जिं क्षमा फोनेगु जुल। तर गुगु रूपं क्षमा फोनेगु धया बिज्याहुँ।

सम्मादिट्ठि देवतां धाल – सुवर्ण देमायु भोजन तया क्षमा फोंसा तिनि छन्त जिं त्वते। मिच्छादिट्ठि देवतां उगु खँ यात स्वीकार याना बिम्बिसार जुजुयागु दरवारय् वना सुवर्ण देमा सहित भोजन तया हया कायु बौयात थना धाल – छिकपिं भगवान बुद्धया शिष्यपिं धकाः जिं मसिल जिं तुति ज्वना साले लात। जिगु अपराधयात क्षमा फोने। क्षमा याना बिज्याहुँ धकाः सुवर्ण देमा सहित भोजनयात चह्रेयाना वन। द्यो तुइसेंलि जुजुयागु सुवर्ण देमा मखना राज भवनय् न्यंकनं मालानं मलुया देशं दुने पिने मायुके छ्वबले गुपिं खः कायु बौ पिंथाय् तया तःगु लुँया देमा खंका कायु बौ निम्हेसित पाता कसे याना जुजुयाथाय् थ्यंकेहल। जुजुंनं कायु बौ निम्हेसिकें न्यन, कायु बौपिंसंनं उक्तानुसार बिन्तियात। थ्वहे खँ जुजुं भगवान बुद्धयाके बिन्तियात। भगवान बुद्धं नं धया बिज्यात – व कायु बौ निम्हेसिनं धागु खँ खः महाराज! थ्व आः जकयागु खँ मखु, बुद्ध, धर्म, सङ्घपिनिगु गुणानुस्मरण याना च्वंपिन्त आपा आपालं श्री सम्पत्ति ऐश्वर्य प्राप्त जुयावंगु दु धकाः आज्ञा दयेका बिज्यात। अले जुजुं प्रार्थना यासेंलि भगवान बुद्धं थथे आज्ञा दयेका बिज्यात।

परापूर्व कालय् वाराणसी नगरय् तिस्स बुद्ध तथागतया पाले ब्रम्हदत्त राजां राज्य चलेयानाच्वन। अनहे वाराणसी नगरय् सिँफाया जीविका यानाच्वंम्ह सुभत्ता नां जुयाच्वंम्ह युवकं सदानंहे बुद्धानुस्सति जक ब्वना ब्वना सरणगुण धारणा याना न्हिं न्हिं तुते मजुइक अनुस्मरण याना भावना यानाच्वंगु जुयाच्वन। छन्हुया दिनय् सिँफाया च्वंथाय् त्यानुसे च्वना सिमाया क्वे च्वना, बुद्धगुणयात लुमंका च्वंगु बखतय् शक्रदेव वया धाल – हे सुभत्ता! छुकियात लुमंका च्वनागु धकाः न्यसेंलि, सुभत्तां न्यन – छःपिं सुथें धकाः। शक्रदेवं – जि देवराज इन्द्र खः। सुभत्ता – भो देवराज जि तथागतयागु अनन्त गुणयात लुमंका च्वनागु खः। शक्रदेवं साधु साधु धकाः अनुमोदन यानां धाल – आः छन्त धन सम्पत्ति माललाकि राज्य सम्पत्ति माल। सुभत्तां धाल – जित राज्य सम्पत्ति यागु इच्छा दु। शक्रराजं धाल – छन्त जीवन काछिं जिं बिइफइमखु, सुभत्तां भिदँ तक्कया नितिं ब्यू। भिदँ नं बिइफइमखु। थुगु रूपं न्यादँ, खुदँ, दछि, निदँ, प्यला, खुला तकनं बिइफइमखु धाःबले अथे जुसा छपिनि गुलि बिइगु खः बिया बिज्याहुँ धासेंलि चच्छि न्हिच्छिजक बिइगु धया लोप जुया वन। सुभत्ता मानवक नं सिँ क्वबुया वंगु बखतय् यामावती नगरय् तुरन्त थ्यना व देशया पूर्वपाखे वंग सिमा क्वे सिँकु दिका बिचायात जिला लँ दोन खनी, जिमिगु देश मखुत थौं जि थनहे द्यने धकाः द्यनाच्वन। उगु यामावती

https://dhamma.digital

देशय् जुजुयागु परम्परा तुतेजुया कन्हेखुनु सुथे फुस्सरथ त्वता हबले सुभत्ता मानवकया तुतिक्वे द्युवल। भारदार, मन्त्री पुरोहित सैन्यपिंसं शस्त्र, अस्त्र, तुरिया, वाद्य, मृडंग, छःगु पाखं थाःगु बखतय् सुभत्ता मानवकं छ्यो ल्त्वना स्वया हानं अर्थेतुं द्यन। पुरोहितपिंसं लक्षण स्वया थ्व थुम्ह देशया उन्नति वृद्धि याइम्ह खः धकाः सिइका वयात थने धुंका राज्याभिषेक बिया जुजुयाना तल। अले सुभत्ता जुजुं विचाः यात – देवराजं चच्छि न्हिच्छिजक जित राज्य ब्यूगु खः धकाः मतितया, भण्डारय् च्वंगु आपालं धन रत्न लिकया तःधंगु दान, प्रदान पुण्यकार्य याना देवतापिं सहितं फुक्क प्राणिपिन्त पुण्यानुमोदन याना सकलयात पुण्य इनाबिल। उगु बखतय् देवतापिं आपालं अत्यन्त प्रसन्न जुया देवराज याथाय् वना सुभत्ता राजायात जन्मकाछिं जुजुयाना बिज्याहुँ धकाः प्रार्थना यागु जुया शक्रदेवं नं अथेहे जन्मकाछिं लक्खछि दँ तक जुजुयाना तःगु जुल। थुगु रूपं कुशल कर्मय् आपालं कोशिस याना मृत्यु जुसेंलि देवलोकय् उत्पत्ति जुल, धकाः भगवान बुद्धं कना बिज्यात। धर्म देशना न्यने धुंका बिम्बिसार जुजुं व उम्ह कायू बौ निम्हेसितं आपालं बक्सिस बिया त्वता छ्वत। थुगु रूपं धर्मग्रन्थयागु प्रमाणाधार कया बुद्धयागु अनन्त अपरिमितगु गुणयात न्हापालाक अनुस्मरण याना भावनाय् कोशिस यायेमा। बुद्धानुस्सति यायेधुंका थःथःपिनिगु चरित्रयात लोय्क छःगु नं छगू कर्मस्थान भावना कया मार्ग, फल प्राप्त यायेगुयात कोसिस याना यंकेमाल।

हानं छगू राजगिरि नगरय् तथागत बिज्याना च्वंबले भिक्षु छम्हसिनं भगवान बुद्धयाके कर्मस्थान स्यनाकया अरण्य बनय् वनाच्वंगु जुयाच्वन। छगू समयय् तथागतयात दर्शनार्थ वगु बखतय्, लँ गुँमिनयाच्वंगुलिं वने मजिया पर्वत च्वे थाहाँवना मियागु रासियात स्वयाव, जिगु शरीरय् दुनेच्वंगु क्लेश नं थ्व बनय् च्वंगु घजः बुजः ख्वताकी व समान खः। मि संखार धर्मयात भश्म याना छ्वइगु अरहन्त मार्ग समान खः। उगु अरहन्त मार्गय् जक थुगु घजः बुजः झार पात मिंनया सुचुसे च्वना वंगुथें क्लेश फुनावनी धकाः विचा याना च्वंगुयात ३०गू योजन तापागु गन्धकुटी बिज्याना च्वंम्ह तथागतं खंका ओभास रश्मियात त्वता छ्वया बिज्याना आज्ञा दयेका बिज्यात – भिक्षु! छं मनय् तःथेंहे खः। शरीरय् दयाच्वंगु घजः बुजः झारपात सिमायात मिं छ्वयेका छ्ववथेंतुं क्लेशयात छ्वयेका छ्ववइगु अरहन्त मार्ग धयागु मियात विपस्सना धयागु फसं बलोद्योग याना मिपुया छ्वयेका छ्व धकाः आज्ञा जुया बिज्यात। अले उम्ह भिक्षुया मनेवन – तथागतं जित प्रेरणा तिबो बिया बिज्यात धकाः खय, व्यय धर्मयात स्वया विचाः याना पलखंहे अरहन्त मार्ग फलपाखे थ्यना आकाश मार्गनं वया तथागत याथाय् थ्यंक वःगु जुल।

हानं मेगु श्रावस्ति नगरय् भिक्षु छम्ह पसेनदि कोसल राजाया उद्यानय् दुहाँ वना तच पञ्चकादि कायानुपस्सनायात बलोद्योग कोसिस यानाच्वंगु बखतय् नगर शोभनी छम्ह वया थम्हं तातुना तयाम्ह पुरूषयात पियाच्वनानं मवगु जुया भिक्षुयाथाय् वया धाल – भो भिक्षु जि नापं सहवास याना गृहस्थि यागु भावं कुशल कर्मयात कोसिस यात धाःसा असल जुइ धकाः मिसातय्गु माया क्यना प्रेम प्यारोयाना हयेकःवगुयात भिक्षुं थथे धकाः विचायात, जिगु कर्मस्थान भावनायात अन्तराय याःवम्ह थ्व भिंम्ह मखु अयोग्यम्ह खः। उपमा सहस्र रश्मि प्रकाश यानाच्वंम्ह सूर्ययात सुपाचं त्वपुया वइगुथें विपस्सनाया खिति कसर, जुयाच्वन। संसारया बन्धन जाल तक्यंक वःगु खः धकाः विचाः याःगु बखतय् तत्क्षणय् तथागतं गन्धकुटी विहारं खंका बिज्याना धया बिज्यात – दरवारय् लखं चाहिका तःगु नहर धरहरादि शस्त्र अस्त्रं पूर्णगु सुरक्षा याना तःगु देश नगरयात शत्रुतय्सं प्वाखना फोचाय्के फइमखु। वथेंहे शत्रु जुयाच्वंम्ह क्लेशयात विपस्सना धयागु शस्त्र अस्त्रं स्मृति तया विरिय धयागु धरहरा, नहर, धः खुसि, समाधि धयागु तापु निसानयात सुरक्षित रूपं तयाति धकाः ओभास रश्मियात त्वता छ्वया बिज्यागु बखतय् तत्क्षणे तथागतयागु कृतज्ञ गुणयात लुमना वया विपस्सना ज्ञानपाखे थ्यना पलखंहे अरहन्त फलय् प्रतिस्थित जुया आकास मार्गनं वया तथागत याथाय् थ्यंक वल।

अले हानं छगू समयय् ५०० म्ह भिक्षुपिं तथागतयाथाय् दर्शनार्थ वःपिं स्वाहाँने फुसे आयुष्मान आनन्द नापलात, लँ चिला क्वहावल। भिक्षुपिं थाहाँ वंगु बखतय् तथागतं धयाबिज्यात – भिक्षुपिं सर्प ४म्हयात विष लिकया शान्त याये धुनला धकाः तथागतं न्यना बिज्यागुयात तत्क्षणेहे विपस्सना ज्ञानयात प्राप्त जुया फयेतुयेसाथं अरहन्त फलपाखे थ्यंगुजुल। तथागतयागु कृतज्ञ गुणयात लुमंका आश्चर्यचाया, प्रदक्षिणा याना पूजायाना आकास मार्गनं वने धुंका आयुष्मान आनन्दं नं ल्हा ल्ही सफायाना वच्चकुटी पिहाँवया विहारपाखे

https://dhamma.digital

थाहाँ वया तथागत याथाय् वया बिन्तियात – ५००म्ह भिक्षुपिं थन मवला? धकाः धाल, तथागतं – थन वगु खः धया बिज्यात। आनन्दं न्यन – इपिं भिक्षुपिं गनदुले? भगवान बुद्धं – इपिं वने धुंकल धयाबिज्यात। आनन्दं – इपिं भिक्षुपिं क्वाहाँवगु मखना। तथागतं – इपिं आकास मार्ग वन धयाबिज्यात। आनन्दं – व इपिं गन गुथाय् अरहन्त जुलले धकाः बिन्ति यात। तथागतं – थन जिथाय् वया अरहन्त जुल धया बिज्यात। आनन्दं – गपाय्च्च याकनं अरहन्त प्राप्त जुगु। तथागतं – अप्पकंवा बहुंवानहोति सप्पुरिसो एकवारंपि सुणित्वा जानाति धया बिज्यात। तदर्थ, आनन्द – आनन्द, अप्पकंवा – भतिचा धका, बहुंवा – आपा धकानं, नहोति – जुइ मखु, (कारण मखु), सप्पुरिसो – बलोद्योग कोशिश यानाच्वंगु समय विपस्सना कर्मस्थान याना च्वंपिं साधु सज्जनपिंसं, एकवारंपि – छक्वहे जक, सद्धम्मं – सद्धर्मयात, सुनित्वा – न्यना, जानाति पस्सति – निर्वाणयात खंका काइ। अथेया कारणय् भावनायात बांलाक गौरवता पूर्वक बलोद्योग याना कोशिस यायेमा।

मुहुत्तमपिचे विञ्ञु, पण्डितं पयिरूपासति।
खिप्पं धम्मं विजानाति, जिह्वा सूपरसं यथा।।

अर्थ, जिह्वां सुपयागु सवा थुइका काइगुथें विज्ञ पुरूषं घौछि जक पण्डित यागु संगत यासानं धर्म यागु रस थुइका काइ। धम्मपदय् नं कनातगु दु। अथेया कारणय् भावनायात सापहे बलोद्योग कोशिस यायेमा धकाः आज्ञा जुया बिज्यात। थुकेयात कथावत्थु साधक आपालं दुगु जुयाच्वन।

उक्त कना क्यनातगु दान, शील, भावना स्वंगूयात उपमा बिया कनातगु, दान धयागु अबु समान खः। शील धयागु माँ समान खः। भावना धयागु लः, मि, देश, राज्यया अधिपति एक राज समान खः। खयानितिं शील धयागु मदयेकं कुशल पुण्यकार्य छुं छगुनं जुइफइमखु। अथेनं भावना धयागुनं मदयेकं मगा। भावना धयागु मन्त धायेवं जुजु मदुगु देशय् च्वनेगु थें जुइ।

हानं दान धयागु अबु समान खः अबुजक दया माँ, जुजु मन्त धाःसा सुचुपिचु मदुम्ह फोगिम्ह जुइका बानि चानि शिस्ताचार मदुम्ह धंग रंग मदुम्ह समान जुइ। वनं थ्वनं नाग तुग याका जीवन हनाच्वने माली।

शील जक दया दान भावना मदुम्ह मां जक दया अबु, जुजु मदुम्ह विधवाम्ह मिसा समान खः। अबु नं मदु जुजुया चाकरिनं मदु नये त्वने पुनेगुयात कष्टजुया आधार रहितम्ह जुया आयु ताःहाक जूसानं दुःख कष्टपूर्वक म्हाइपुसे च्वंक जीवन हना च्वने माली।

दान, शील मदु, भावना जक दुम्हेसिया, माँ नं मदु, अबुनं मदु जुजुयागु चाकरी जक दया छें यागु गति विधि सुसभ्यता छुनं मस्यूम्ह, नियम निति व्यवहार नं याये मसःम्ह पाक समान खः। हाः नाः मदयेका नये त्वने पुनेगुया थेगाना मदयेका दुःख कष्ट पूर्वक जीवन हना च्वनेमाली।

हानं दान धयागु वा पुसा समान खः। शील धयागु बुँ समान खः। भावना धयागु जल वृष्टि समान खः। दान जक दया, शील भावना मदुम्ह वा पुसा जक दया बुँ नं मदु, जलवृष्टि नं मजूगु समान खः। शील जक दया दान, भावना मदुम्ह, बुँ जक दया जलवृष्टि नं मजू, वा पुसानं मदुगु समान खः। भावना जक दया दान, शील मदुम्ह जलवृष्टि जक जुया वा पुसानं मदु, बुँ नं मदुगु समान खः। अथेया कारणय् स्वंगुलिं मिले जुसातिनि उत्तम योग्य जू।

हानं दान धयागु लँ खर्च समान खः। शील धयागु लँ, मार्ग समान खः। भावना धयागु मिखा समान खः। दान जक दुम्ह लँ खर्च जक दया, मिखा नं मदुम्ह, लँ मार्ग नं मदुम्ह समान खः। मार्ग लँहे मदुम्ह उखें थुखें वना झारपात जङ्गलय् लाना धुँ, भालु, शेर, चितुवा यागु भय अन्तराय जक नापलाना दुःख जुया च्वनिगु थें संसार वट्ट दुःखय् जक चा चाहिला मार्गफल प्राप्त जुइमखु। दान, शील जक दया, भावना मन्त धाःसा लँ खर्चनं दु, लें मार्गेनं वनी तर थन वनेगु अनवनेगु छुंनं सिइमखु। पूर्व, पश्चिम, उत्तर, दक्खिन छुनं मस्यू गनला, गनला जुया संसारय् आपालं चाहिला च्वनेमाली। भावनायात जक कोशिश याना, दान, शील मन्तधाःसा मिखा जक दुम्हजुया लँ खर्च नं मदु, लँ मार्गनं मदुम्ह जुया चित्त जक पिप्पीच्याना मार्ग फल लायेफइमखु, नयेमखंका द्यांलाना च्वंम्ह समान खः। अथेया कारणय् स्वंगूलिं मिलेजुसा तिनि योग्यता मिलेजुइ।

https://dhamma.digital

तसर्थ यस्स दानेन, सीलेन, भावनाय.... खयं निब्बान पापुनन्ति धकाः कना बिज्यात। अर्थ यो जना यस्स – सुं गुम्हसिनं, दानेन – दान प्रदानद्वारानं, सीलेन – शील पालन यानानं, भावना – भावना यातनं उन्नति वृद्धियाना, खयं – क्लेश निरोध जुयाच्वंगु, निब्बानं – निर्वाण पाखे, पापुनन्ति – थ्यनिगु जुल।

थुगु रूपं कनातया बिज्यागु देशनायू वयाच्वंगु क्रमयात मनेतया स्वंगुलिं धर्मयात अभिवृद्धि यायेमाल। थुकेसनं अज्झत्तिक जुयाच्वंगु रूप, वेदना, सञ्ञा, संखारा, विञ्ञाणक्खन्ध धकाः न्यागू जुयाच्वन। उके मध्ययू रूपक्खन्ध धयागु – लँया ध्वाकासिथे धर्मशाला थें खः। उगु धर्मशालायू गबलें गबलें चोरगणत बास च्वना वनी। गबलें साधुसन्त धर्मचित्त दुपिं श्रद्धालु जनपिं वास च्वना वनी। गबलें रोगित, गबलें याचक, फ्वगिंत, परदेशित, धाकरित, लुच्चा, छुच्चात, खुँ, डाका, सिकारी व्याधा, मछुवातनं वास च्वना वनी। अले दुर्जनत मभिंपिं च्वना वनिबले स्यंका सिंका फोहर याना बांमलाका थकि। फ्वगिंत याचकत, धाकरित, रोगिपिं च्वनावनिबले मि मा च्याका जाजि थुया नया फोहर याना न्हि खै प्याता पितिं वांछ्वया घच्चायापुसे च्वंका थकि।

धार्थेयापिं साधु सन्त श्रद्धालु सभ्यता सज्जनपिं च्वना वनिबले सफा सुघर याना दयेका दिका न्ह्याइपुसे च्वंक बांलाका थकि। व थेंतुं व धर्मशालायू गजा गजापिं च्वनावन अजा अजागुहे याना थकि। अथेहे मभिंगु अकुशल कर्मयात आचरण याना जूपिं परवस्तुयात हरण याना तथा देश ग्राम स्यंका जूपिं इत्यादि मखु मखुगु ज्या याना जूपिन्त शस्त्र, अस्त्रं ल्हाः तुती न्हायू, न्हेपं ध्यना दण्ड कुण्ड यागुयात भोगयाये माःगु रूपक्खन्ध दुगलि याना खः। उकें धर्मशाला समान थ्व रूपक्खन्ध खः।

हानं सज्जन व्यक्ति धर्माचरण यानाजूपिं सुखानन्द पूर्वक च्वना धर्मशालायात दयूके दिके याना सुघर सफा याना बांलाका सज्जनपिं वास च्वना वनीगु थेंतुं थ्व भिगु रूपक्खन्ध शरीरनं धर्मशाला समान खः।

वेदनाक्खन्ध धयागु सुकर, फा समान खः। फा धाइम्हसें दुर्गन्ध मल (खि) नं नइ, हानं हिर्मोनं नइ, जा, क्यें, तरकारी, क्वें किंनं न्ह्यःने लागुनं नइ। अथेहे वेदना धयागु नं दुःख, सुख, उपेक्षा सोमन दोमनयात हरबखत भोगयाना च्वनी।

सञ्ञाक्खन्ध धयागु (काक) क्व समान खः क्वतयूगु स्वभाव फुक्कगु थासयू लुमंका म्हसिका तइ। थायू वायू , देश, नगरयातनं लुमंका तइ, जाथल, क्येंथल, ला, न्या, धकाः लुमंका म्हसीका थायू थासयू वना लुतेयाना खुया नइथेंतुं, सञ्ञा धयागु नं वर्ण, गन्ध, शब्द, रस, स्पर्श जूगु आरम्मणयात लुमंकेगु ज्या, लक्षण दुगुया कारणं क्व समान खः।

संखारक्खन्ध धयागु चौर खुँ समान खः। खुँतयूगु स्वभाव गन छु भेटेजुल धन, रत्न आदि खुयाहइगु थेंतुं हानं कुम्हातसें चा, भाराकुरा दयेका च्वनिगु थेंतुं संखार धयागुनं कुसलाकुसल सदानं दयेका च्वनिगुया कारणं खुँ व कुम्हा समान खः।

विञ्ञाणक्खन्ध धयागु भुजिंथें खः। भुजिंया स्वभाव चाकु चिकुगु, चिनि, साखः वस्तुके जुइगु हानं पुलांपिलागु दुर्गन्ध ध्वग्गीगु वस्तुकयू जुना तुँ कीत त्वतेगु ज्या याइगु थेंतुं चक्षु आदि खुगु विञ्ञाण रूपादि आरम्मण फुकेसंनं व्याप्त कुसलाकुसल मात्र जुइफइगु जुयानितिं तुं त्वतीपिं भुजिं समान खः।

हानं मेगु रूपक्खन्ध धयागु रोगिया छें समान खः। वेदनाक्खन्ध रोगि समान खः। सञ्ञाक्खन्ध रोग उत्पत्ति याइगु ध्वग्गीगु हि, न्हि समान खः। संखारक्खन्ध कुशलाकुशलयात वृद्धि जुइगु कथं याइगु जुया नितिं घायात नइपिं तुं कीत समान खः। विञ्ञाणक्खन्ध खुगु आरम्मणयात न्हू न्हूगु उत्पत्ति याइगुया कारणं घायात मनिंगु आहार नया घुतुका तया तःगुथें कुशलाकुशल बारम्बार उथितुं वृद्धियाना संसारयात ताःहाक याना च्वनी।

हानं मेगु सत्व प्राणिपिं न्या, समान खः क्लेश धयागु लः थें खः। मछुवात (न्या लाइपिं) उथितुं मदिक जालं न्यायात क्यंका नइगुथेंतुं मृत्युराजं क्लेश लखे न्या, सत्वतयूत, अविज्जा धयागु जालं क्यंका (ज्वना) मदिक नइ। हानं मेगु, राग, द्वेष, मोह, मान, दिट्ठि थ्व धर्म न्यागू बाण समान खः। कामगुण ५गू

https://dhamma.digital

धनुष समान खः। मृत्युराजा धयाम्ह शिकारी कामगुण ५गू धयागु धनुषय् राग, द्वेष, मोह, मान, दिट्ठि धयागु बाणं केका प्रतिदिन सुयाच्वंगु जुया सत्वप्राणि धयापिं चल्लात मृत्यु जुयाच्वन।

हानं मेगु – लोभ धयागु घा थें खः। दोष धयागु ध्वग्गीगु हि, न्हि थें खः। अविज्जा धयागु रोगया हा (जड) थें खः। जाति, जरा, व्याधि, मरणदि दुःख ११गू घायात नया च्वंपिं तुँ, की थें खः। बुद्ध भगवान वैद्यराज समान खः। तथागतं कना क्यना तया थका बिज्यागु दान, शील, भावना स्वंगू मध्यय् दान वासथें, शील बुइगु वासथें, भावना धयागु हा (जड)हे मदय्केगु वासथें खः।

उकें दान, शील, भावना स्वंगूयात तुते मजुइक अभ्यास उद्योग यायेमागु जुल। थुगु सुवर्ण मौकाय् तथागतं कना तया बिज्यागु सदुपदेशयात कना क्यने –

भन्ते कस्सप – भन्ते महाकाश्यप, मे मया आनन्द थेरेनं – जि आनन्द थेरं, भगवतो – भगवान बुद्धया, सम्मुखा – न्ह्योने, इदं अञ्झत्तिक सुत्तं – थुगु अञ्झत्तिक सूत्रयात, एवं – थथे, सुतं – न्यना, उपलक्खितं – लुमंकातया, उपधारितं – धारण याना तया, एकं समयं – छगू समयस, भगवा – भगवान बुद्ध, सावत्थियं – श्रावस्ति नगरय्, अनाथपिण्डिकस्स आरामे – अनाथपिण्डिकया अत्यन्त न्ह्याइपुसे आनन्दगु, जेतवने – जेतवन विहारय्, विहरति – च्वना बिज्यात, अथ खो – उगु रूपं च्वना बिज्यागु समये, भगवा – भगवान बुद्धं, भिक्खु – भिक्षुपिन्त, भिक्खवोति – भिक्षुपिं धका, आमन्तेसि – सता बिज्यात, तेहि भिक्खुहि – इपिं भिक्षुपिंसं, भदन्तेति – विनम्रता पूर्वक भन्ते धका, भगवतो – भगवान बुद्धयागु, वचनं – वचनयात, पच्चस्सोसुं – स्वीकार यानाकाल, वा फुक्कं मूंवल। भगवा – भगवान बुद्धं, ते भिक्खु – इपिं भिक्षुपिन्त, एवं अवोच – थुगु वचनयात आज्ञा जुया बिज्यात, भिक्खवे – संसार यागु महान भय दुःख वइगुयात मदयेका छ्वयेगु आशायाना च्वंपिं भिक्षुपिं, अपत्त मानस्स – क्लेश मदुगु सुख शान्तिपाखे मथ्यंतले, अनुत्तरं – अनुत्तरगु, योगक्खेमं – क्लेश क्षय जुयाच्वंगु, पत्थेय मानस्स – प्रार्थना यानाच्वंपिं, भिक्खु – शिक्षा स्वंगूयात आचरण याना, विहरतो – संसार धर्मयात मनेतया च्वंपिं, भिक्खुनं – भिक्षुपिनि, अञ्झत्तिक धम्मो – अञ्झत्तिक धर्मया, अङ्ग – अङ्ग जुयाच्वंगु, इतरं – थुगु अञ्झत्तिक धर्मनं मेगु, एकग्गंपि – छगू अंगहेनं मेगु, नसमनुपस्सामि – जिं मखना, भिक्खवे – भिक्षुपिं, यथा यादोसं – थुगु प्रकारगु स्वभावधर्म यात, योनिसो मनसिकारं – यथार्थगु योग्यगु हिसाबं मनय् तयेगुयात, बहुपकारं – आपालं गुण दयाच्वन। भिक्खवे – भिक्षुपिं, योनिसो मनसि करोन्तो – योग्यगु हिसाबं मनेतयेगुयात यापिं, भिक्खु – भिक्षु, अकुसलं पजहति – अकुशलयात बांछ्वइ। कुसलं भावेति – कुशलयात वृद्धियाइ। एतं वचनं – थजागु वचनयात, भगवा – भगवान बुद्धं, अवोच – आज्ञा जुया बिज्यात।

थुगु रूपं कना बिज्यागु धर्मयात प्रमाणित याना अञ्झत्तिक जुयाच्वंगु संखार धर्मयात जक बांलाक स्वया विचाः याना कुशल धर्म वृद्धि यायेया नितिं बलोद्योग यायेमागु जुल। अले व उगु धर्म धाःसा अनिच्च, दुक्ख, अनत्त धयागु तिलक्खण धर्म मात्र खः। थ्व थुगु तिलक्खण धर्मय् लक्खण, रस, पच्चुपट्ठान, पदट्ठान यातनं थुगु रूपं सिइका लुमंका तयेमा। तेभूमिक (त्रिलोकेनं) संखार धर्म आपालंयात दय्के दीकेयागु स्वभाव धर्मयातहे बारम्बार नापलाना च्वनिगु भोग याना च्वनिगु धयागु रस, नित्य मदुगुलिं पुरेजुयाच्वंगु धयागु पच्चुपट्ठान, व उगु तेभूमिक संखार धर्म उत्पत्ति बिनासगु स्वभाव धर्महे जक सत्तीगु मूल कारण दयाच्वंगु पदट्ठान, थ्व थुगु अनित्ययात लुमंकुगु लक्खण (लक्षण) रस पञ्चक्खन्धेनं थुगु रूपं लुमंके माःगु जुल।

रूपक्खन्ध धयागु सीत, उण्हद्वारा परिवर्तन जुइ धयागु लक्खण, विखिप्त (चिच्चादनिगु) धयागु रस, धन्ना, सुर्ता जुइगु मदुगु धयागु पच्चुपट्ठान, विञ्ञाण खन्धहे सत्तिगु मूल कारण धयागु पदट्ठान। थ्व थुगु रूपक्खन्धय् लक्खण, रस, पच्चुपट्ठान, पदट्ठान जुयाच्वन।

वेदनाक्खन्ध धयागु तुते मजुइक भोगयाना च्वनेगु धयागु लक्खण, आरम्मणया (स्वाद) रसयात अनुभव यायेगु धयागु रस, दुःख, सुखं पुरेजुयाच्वंगु धयागु पच्चुपट्ठान, फस्स मात्र सत्तिगु मूल कारण धयागु पदट्ठान थ्व थुगु वेदनाक्खन्धेस लक्खण, रस, पच्चुपट्ठान, पदट्ठान खः।

https://dhamma.digital

सञ्ञाक्खन्ध धयागु आरम्मणयात लुमंका तयेगु लक्खण, उगुरूपं लुमंकेगुलि अभ्यास यायेगु धयागु रस, आरम्मणयात लुमंकेगु स्वभाव पूर्ण जूगु धयागु पच्चुपट्ठान, विञ्ञाणहे सत्तिगु मूल कारण धयागु पदट्ठान, थ्व थुगु सञ्ञाक्खन्धय् लक्खण, रस, पच्चुपट्ठान, पदट्ठान खः।

संखारक्खन्ध धयागु आरम्मणय् (युक्त) मिले जुगु धयागु लक्खण, आरम्मण लिसें वनीगु धयागु रस, विशेषरूपं (वज्ज) आदि दोषं पूर्णजुगु धयागु पच्चुपट्ठान, विञ्ञाणहे सत्तिगु मूल कारण धयागु पदट्ठान थ्व थुगु संखारक्खन्धेस लक्खण, रस, पच्चुपट्ठान, पदट्ठान खः।

विञ्ञाणक्खन्ध धयागु खंगु, तागु, नतुनेगु, स्वाद कायेगु, स्पर्श जुइगु, स्युगु धयागु लक्खण, उगु आरम्मण खुगुलि अभ्यास जुइगु धयागु रस, खुगू प्रकारया आरम्मणं पुरेजुगु धयागु पच्चुपट्ठान, वत्थु ठान निगुलिंहे सत्तिगु मूल कारण धयागु पदट्ठान खः। थुगु रूपं पञ्चक्खन्ध ५गुलि लक्खण, रस, पच्चुपट्ठान, पदट्ठान यातनं लुमंके माःगु जुल।

व उगु पञ्चक्खन्ध न्यागूया उपमा तलधाःसा हानं धायूकि – रूपक्खन्ध धयागु गाडि समान खः। वेदनाक्खन्ध धयागु गाडिया धुरा समान खः। सञ्ञाक्खन्ध धयागु गाडिया इकंकथि (नाःशाउ) समान खः। संखारक्खन्ध धयागु बैल (दोहं) २म्ह समान खः। विञ्ञाणक्खन्ध धयागु गाडिवान समान खः। छुया कारणं धाःसा रूपक्खन्ध धयागु नामक्खन्धयात क्वबुया यंकिगुया कारणं गादि समान खः। वेदनाक्खन्ध धयागु रूपेसं जुगु वेदना, नामेस जूगु वेदनायात भोगयाना च्वंगुया कारणं गाडिया धुरा समान खः। सञ्ञाक्खन्ध धयागु रूपय् जुयावगु आरम्मण नामेस जुयावगु आरम्मणयात म्हसिका तयेगु जुया नितिं इकंकथि (नाःशाउ) समान खः। संखारक्खन्ध धयागु कुशलाकुशल निगूयात दय्केगु याना धारण यागुया कारणं बैल (दोहं) २म्ह समान खः। विञ्ञाणक्खन्ध धयागु आरम्मणयात क्वबुइका यंकिम्ह जूगुया कारणं गाडिवान समान खः। थ्व थुगु उपमा उपमेय्य हिसाबं सिइकेमाल।

उकियागु कारण अरूप भुवनवासिपिनि गाडि मदया गनं वने मफुगु थेंतुं नामक्खन्ध, प्यंगूजक जुया च्वना च्वंगुया कारणं तथागत याथाय् वयेमफुगु जुया च्यागू अन्तरायपाखे अन्तर्गत जुयाच्वन।

असञ्ञासत्त भूवनवासिपिनि गाडियागु सामान, धूरा आदि मदुगु जुया गाडि च्वने मज्यूगु थेंतुं तथागतयागु सद्धर्मयात तकनं न्यने मखंगुजुया अन्तराय च्यागू मध्यय् अन्तर्गत यानातल।

अथेया कारणय् पञ्चक्खन्ध देह न्यागूलिं युक्तजुयाच्वंपिं सज्जन वर्गपिंसं आः थुगु महान दुर्लभगु सुवर्ण मौकाय् तथागतयागु सद्धर्म न्यनेगुली अत्यन्त उत्साह याना बल वीर्य कोशिस याना यंकेगु स्वयेमाल।

सज्जन सत्पुरूषपिं वासयावनीगु भूवनया खँ

उक्त धायेधुंगु खन्ध न्यागू, खन्ध प्यंगू, खन्ध छगू पिनि च्वनीगु जुयाच्वंगु भुवन ३१ गू दयाच्वन। व उगु ३१गू भुवनय् पुद्गलपिं १२म्ह धयागु दुग्गति अहेतुक, सुगति अहेतुक, द्विहेतुक, तिहेतुक धकाः पृथक्जन प्यम्ह, सोतापत्ति मग्गठान, सकदागामि मग्गठान, अनागामि मग्गठान, अरहन्त मग्गठान धकाः मग्गठान प्यम्ह, सोतापत्ति फलठान, सकदागामि फलठान, अनागामि फलठान, अरहन्त फलठान धकाः फलठान प्यम्ह थुगु हिसाबं अरिया (आर्य) जम्मा ८म्ह, पृथक्जन ४म्ह तयालिं जम्मा १२ म्ह दयाच्वन। व १२म्ह पुद्गलया च्वनिगु ३१गू भुवन मध्यय् उत्पत्ति जूपिं सत्वपिं थुगु मनुष्य लोक छगुलिं सिवे प्राप्तजूपिं मेथाय् मदु। थुगु मनुष्य लोकेसनं तःधंगु द्वीप प्यंगू दु। उकेसनं चिकिधंगु द्वीप २००० लिं चाउला च्वंगु दु। व उगु द्वीप मध्यय् थ्व थुगु जम्बुद्वीपेहे जक तथागत उत्पत्ति जुइगु निर्वाण तरे जुइगु घाट (तीर) जुयाव आर्यजनपिं धाको फुक्क जम्बुद्वीप छगुलि सिवेतं प्रथम न्हापालाकगु मूलगु मेगु मदु। थुगु रूपं पहिला मूल हा जुयाच्वंगु जम्बुद्वीपं दान, शील व भावनायात बलोद्योगयाना उत्पत्ति जूपिं देवतापिनिगु आयु मनुष्य लोकय् ५०दँ चतुर्महाराज देवलोकय् चच्छि न्हिच्छि जुयाच्वन। चतुर्महाराज देवतापिनिगु आयु देवतापिनिगु संख्या हिसाबं वर्ष ५०० न्यास, मनुष्यपिनिगु संख्या हिसाबं ९००००० लाख वर्ष जुयाच्वन। मनुष्यपिनि १००दँ त्रायतिंश देवलोकय् चच्छि

https://dhamma.digital

न्हिच्छि जुयाच्वन। त्रायतिंस देवतापिनि आयु संख्या हिसाबं १०००दँ वर्षया मनुष्यपिनिगु वर्ष संख्या हिसाबं ३६००००० वर्ष जुयाच्वन। मनुष्यपिनि २००दँ यामा देवलोकयू चच्छि न्हिच्छि जुयाच्वन। यामा देवतापिनि आयु संख्या हिसाबं २००० वर्षया मनुष्यपिनिगु वर्ष संख्या हिसाबं १४४००००० जुयाच्वन। मनुष्यपिनि ४००दँ तुसित देवलोकयू चच्छि न्हिच्छि जुयाच्वन। तुसित देवतापिनि आयु संख्या हिसाबं ४००० वर्षया मनुष्यपिनिगु वर्ष संख्या हिसाबं २३०४००००० जुयाच्वन। मनुष्यपिनि १६००दँ परनिम्मित वसवर्ति देवलोकयू चच्छि न्हिच्छि जुयाच्वन। परनिम्मित वसवर्ति देवतापिनि आयु संख्या हिसाबं १६००० वर्षया मनुष्यपिनिगु वर्ष संख्या हिसाबं ९२१६००००० जुयाच्वन। आः थुकि कनातःगु कामावचर कुशल पुण्ययात कोशिस याना कामावचर भूवनयू देवता जुयाच्वंपिनिगु आयु परिच्छेद जुयाच्वन।

आः थन देवलोकंनं च्वे च्वे ब्रम्हलोकयू ब्रम्हापिनिगु आयु परिच्छेद यागु संख्या बियातःगुयात वर्षकथं ल्या खाइगु मखुकि कल्प हिसापं ल्याखाना यंका तःगु जुयाच्वन।

तिहेतुक पुद्गलपिंसं रूपावचर कुशल पुण्ययात कोशिस याना उत्पत्ति जूपिं ब्रम्हापिनिगु आयु परिच्छेद संख्यायात कनातःगु – ब्रम्हपरिसज्जा भूवनयू छगू कल्पया स्वब्बे छब्ब जुयाच्वन। ब्रम्हपुरोहिता भुवनयू छगू कल्पया बच्छि, महाब्रम्हा भुवनयू छगू कल्प। थ्व थुगु प्रथम ध्यान भूवन स्वंगू जुयाच्वन। परित्ताभान भुवनयू निगू कल्प, अप्पमाणाभा भूवनयू प्यंगू कल्प, आभास्सरा भुवनयू ८गू कल्प, थ्व थुगु दुतिय ध्यान स्वंगू भूवन जुयाच्वन। परित्तसुभा भुवनयू १६गू कल्प, अप्पमाणसुभा भुवनयू ३२गू कल्प, सुभकिण्हा भुवनयू ६४गू कल्प, थ्व थुगु ततिय ध्यान स्वंगू भुवन जुयाच्वन। वेहप्फलेनं, असञ्ञासत्त थ्व निगू भुवनेसनं ५००गू कल्प जुयाच्वन। अले सुद्धावास न्यागू भुवन मध्ययू अविहा भुवनयू १०००गू कल्प, अतप्पा भुवनयू २०००गू कल्प, सुदस्सा भुवनयू ४०००गू कल्प, सुदस्सी भुवनयू ८०००गू कल्प, अकनिट्ठ भुवनयू १६०००गू कल्प जुयाच्वन। थ्व थुगु रूप चतुत्थ ध्यान न्हेगू भुवन जुयाच्वन।

अले हानं अरूप प्यंगू भुवन मध्ययू आकासानञ्चायतन भुवनयू २००००गू महाकल्प, विञ्ञाणञ्चायतन भुवनयू ४००००गू महाकल्प, आकिञ्चञ्ञायतन भुवनयू ६००००गू महाकल्प, नेवसञ्ञानासञ्ञयातन भुवनयू ८४०००गू महाकल्प जुयाच्वन। थ्व थुगु पञ्चम ध्यान प्यंगू जुयाच्वन।[96]

थ्व थुकि भावनाया फल ब्यूगुयात क्यनातगु खः।

आ थन मभिंपिं मनुष्यपिनि कर्म भोगया वनीगु भुवनया खँ पिहाँ वयाच्वन।

थन छगू थ्वनिं धायूकि उक्त कनावंगु दान, शील व भावना स्वंगूलिसं सत्वपिन्त उत्साह बिया (संग्रह) प्रशंसा याना तःधंगु उच्चस्थानयू तया, सुगति भुवनयू उत्पत्ति जुयावंगु जूगुया कारणयात क्यने धुंका आः थन मभिंगु कर्म कार्याचरण यानाजूपिं मनुष्यपि वास (जूवना च्वंगु) जूवनीगु भुवनयात कना क्यनातःगु खः। मनुष्य भुवनं क्वे सञ्जीव नरक, कालसुत्त, सङ्घात, रोरूव, महारोरूव, तापन, महातापन, अवीचि नरक, थुगु रूपं नरक च्यागु तल्ला तनंतं दयाच्वन। उके मध्ययू महाअवीचि नरक धयागु नंयागु पखालं छचाखेरं चाहुयेका तयातल, नंयागु पोल नं त्वपुया तल। पूर्वपाखेयागु अंगलयू मिदना वया पश्चिम अंगलयू थ्यंक मियागु ज्वाला कःवनी (भेतेजुइ) पश्चिम पाखेयागु अंगलयू मिज्वाला पिहाँवया पुर्व पाखेयागु अंगलयू कःवनी, उत्तर पाखेयागु अंगलं मिज्वाल पिहाँवया दक्षिणपाखे यागु अंगलयू कःवनी, क्वेयागु भूमिं मिज्वाला थाहाँवया छगू योजन च्वेपाखे पोलंच्वे कःवनी, च्वेपाखें मिदना वया मिया ज्वाला पिहाँवया क्वेपाखे छगू योजन नंयागु भूमि कःवइ। अवीचि नर्कयागु थायू गिर्दा आपालं योजन दुगु जुयाच्वन। व उगु नर्क च्यागु तल्लाया पिनेपाखें पुर्व, पश्चिम, उत्तर, दक्षिण छचाखेरं प्यंगू प्यंगू दिसासं उसदर नरक प्यंगू प्यंगू दुगुया कारणं छगू छगू नरकयू १७गू १७गू दयाच्वन। जम्मा नरक १३६ दयाच्वन। लोकन्तरिक नरक धयागु चक्रवाल गिर्दाया पिनेपाखे गथे पिण्डपात्र स्वंग नापं ज्वरेयाना तया स्वयेगु बखतयू उकिया दथ्वी बिच्चे हो खालिगु दयाच्वनीगु थेतुं, अथेहे चक्रवाल स्वंगुया

[96] थुगु खँ भचा बांलाक स्वया बिज्याये मासा नेपाल भाषां अनुवाद जुयाच्वंगु महा जयमंगल पाठ किताबयू स्वया बिज्यासानं दिसानं ज्यू।

https://dhamma.digital

दथ्वी बिच्चे अन्धकार हो दयाच्वंगु जुयाच्वन। वहे उगु अन्धकारया दुने चक्रवाल पर्वतयूस (चिकंलापात थें) कुने कुनेजुया यखाना च्वनी। अले थःथपिनि म्हे थिल धायेवं छम्हसें मेम्हसित नसा धकाः भापा लोभजवनं याना सालाकाये धकाः सालाकाये त्यनिगु बखतयू चक्रवालयागु गिर्दा ल्हाः त्वफिया चक्रवालयात आधार जुयाच्वंगु लखे कुतुंवन धायेवं गथे चिकं दायेका तयागु स्थलयू क्वफाना छ्वत धायेव नचुसे चुं चुंदन वनीगु खः अथेहे हानं उत्पत्ति जुया अनहे यः यः खाया च्वनी। थःथपिनिगु कर्मभोग मफुतले छुटे जुइमखुनी।

आः थन प्रेत धयापिनिगु संक्षिप्त खँ

प्रेत धयापिं गुलिं गुलिं छगू योजन, गुलिं निगू योजन, गुलिं स्वंगू योजन दयाच्वन। गुलिं छ्यों जक तःगोजुया, म्हुतुप्वा मुलुयागु केंप्वा थें जुयाच्वन। गुलिं गुलिं म्हजक तःग्वारा तःधिक जुया न्यासिवने मफया च्वनी। छुं छगू वस्तुयात कया नलधाःसानं म्हछम्हं मिंपुना दाहजुया छतपतेजुया ख्वया ख्वया च्वनाच्वनी। गुलिसिनं थःगु शरीर यागु ला यात, लुसिं के केपुया नयाच्वनी। गुलिसिनं थःगु शरीरं प्यहाँवगु मल, मुत्र धोग्गीगुयात कया नया त्वना च्वनी। गुलिसिनं न्हिं ५म्ह मचा थम्हं ब्वीकालिसे थम्हंहे कया चच्चफुना नयाच्वनी। गुलिसिनं न्हिं ७म्ह मचा ब्वीका थमंहे कया चच्चफुना नयाच्वनी। गुलिसियां थःगु म्हुत्वी तुँ वाया वाया दाया पिहाँ वयाच्वंगुयात थमहे काता काता वांन्याना नयाच्वनी। गुलिं ख्वाःजक बांला म्ह बांमलापिं, गुलिं ख्वाःनं बांमला म्हनं बांमलापिं, हानं गुलिं चान्हेजक सुख भोगयाना न्हिने न्हिने घोर दुःख भोग याना च्वनिपिं, गुलिं न्हिन्हेजक सुख भोग याना चान्हे आपालं कष्ट दुःख भोग याना च्वनिपिं इत्यादि नाना प्रकारयापिं प्रेतत दुगु जुयाच्वन।

आ थन असुर धयापिनिगु संक्षिप्त खँ पिहाँ वयाच्वंगु दु

असुर धयापिं निगू प्रकारया दयाच्वन। छगू देवासुर, मेगु प्रेतासुर। आः थन प्रेतासुरपिनिगुनिं संक्षिप्त खँ पिहाँ वयाच्वंगु गथे धाःसा प्रेतासुर धयापिं गजापिं धाःसा भयंकर ग्यानापुसे च्वंपिं म्हे ला, हि मदुपिं बपि क्वेँ ताःताः सीदुपिं, मिखा लुतु लातुं पिहाँवया च्वंपिं, नये त्वने मखना मिलापू सिँ ज्वना, ज्वना क्रोध तंपिकया वं वयात वं वयात प्रहार याना निम्हं ग्वारा ग्वारा तुला मृत्यु जुइ। हानं उत्पत्ति जुया म्वानावइ। हानं अथेहे मिलापु सिँ ज्वना हा हा, हु हु, हाला ब्वां वया वं वयात वं वयात प्रहार याना ल्हा ल्ही त्वधुइक छ्यों छिँ तज्याक ग्वगी तुइक दाया दाया मृत्युजुइ। एवं रूपं हरबखत तंपिकया क्रोध पिकया जुयाच्वनी। थुगु प्रकारं सदानंहे ल्वाना हाला, सना, ग्वारातुला मृत्युजुया असंख्य दुःख कष्ट भोगयाना च्वनी। थःथपिनिगु कर्म भोग मफूतले अन उगु रूपं दुःखं छुते जुइमखुगु जुल।

तिरच्छान धयापिनिगु संक्षिप्त खँ

तिर्यक धयापिं बन जङ्गलयू, झारपातयू, जल, थल आदि सकभिनं बास याना च्वनाच्वनीगु खः। व इमित महान महानगु तःधंगु दुःख दुगु जुयाच्वन। मे मेथायू बन जङ्गलयू इमित दुःख जुयाच्वंगुयात अर्थेनि तया झीगु न्ह्योनेहे झीसं खनाच्वंगु दुकि गुलिसितं ल्हा, तुति, छ्योँयात पिया ला ध्यना, सास्ती याना प्राण काइगु। गुलिसिनं ल्हा, तुति, छ्योँयात प्यपुंक चिना म्वा म्वाकं गःप यागु छ्यंगु पिया हिनु माला हिनुकिया हि छ्वाका सास्ती याना प्राण काइगु, हानं न्यातयूत बलसिं क्यंका जालं क्यंका ज्वना गपते कथिं सुया म्हुतुं पिचायेका फ्याता फ्यातां संका माःहना सास्ती याना प्राण काइगु, हानं न्यातयूत जालं क्यंका म्वा म्वाकं द्वाले पुका प्राण काइगु।

https://dhamma.digital

थुगुहे प्रकारं काव्ल्या (कछुवा) तय्तनं म्हय् च्वंगु क्वें तछ्याना म्वा म्वाकं वाथा वाथासंक ला छकु छकु ध्यना ध्यना विकिरि याना च्वनीगु जूयानितिं अनन्त असह्य दुःख कष्ट भोग याना प्राण त्वता वनाच्वन इत्यादि। थुजागु प्रकारं तिरच्छानतय्गु अनेनेगु दुःख कष्ट भोग याना प्राण त्वता वनाच्वंगुयात सुनेत्र धारि सज्जन वर्गपिंसं वा भीसं भीगु मिखां न्ह्योनेहे खना च्वंगु दु। थुगु खँया बारे ताःहाक याना सफुली च्वया च्वने मालिथें मताया। सफुलि स्वयाच्वनेगु सिवेनं न्ह्याःने सम्मुखेहे मिखां खने दयाच्वंगु जुया नितिं सक्षिप्त मात्र थुगु सफुलि च्वया तयागु खः।

सब्बे तसन्ति दण्डस्स सब्बे भायन्ति मच्चुनो।
सब्बे तसन्ति दण्डस्स सब्बे सं जीवितं पियं।
अत्तानं उपमं कत्वा न हनेय्य न घातये। धम्मपद

अर्थ – सकल प्राणिपिं दण्ड खना ग्या, सकलें मृत्यु खना ग्या, सकल प्राणिपिं दण्ड खना ग्या, सकलयां ज्यूँया माया दु। उकें सकल प्राणिपिन्त थः समान भालपा घात यायेनं मते, याके नं मते। थ्व भगवान बुद्धया वचन खः।[97]

थ्व थुगु चित्तधर हृदयज्यूया कविता

१)हे भगवान् करूणामय! नित्य छिगु पदसं तयमाथ
याइ सुनां थन पालन स्वामि, खः! प्रभुपालक अन्तरयामी।
२) देव व दानव मानव जात, तिर्यक प्रेत व दुर्गति यात
शान्ति मदु रति केवल क्लेश भोग सिवायूगन छुं मदु शेष।
देव गति
३) दइच्वनगु गन भोग विलाश, भाग्य थुवापिनि खः अन बास
दुःख धकाः अन नाम अभाव, केवल दु सुखयागु प्रभाव।
४) किन्तु मदु अन निर्मल शान्ति, च्यूत अनंजुइ धैगु दु भ्रान्ति
केवल नित्य अहो! अनशोक, स्वर्ग धकाः जुल नां उगु लोक।
दैत्य गति
५) झन मदु हँ! अन दानव लोके, ल्वापुसिवाय् सुखशान्ति सुवाक्य
दाजु किजा थव बन्धु ब्याक्क, नित्य विरोध जुयाच्वनि न्याक्क।
मनुष्य गति
६) दु भतिचा अन शुद्धगु हेम मानव लोकस शान्ति व प्रेम
किन्तु दहे मदुगु मखु क्लेश, जन्म जरादिक मृत्यु अशेष।
तिर्यक गति
७) गौ, मृत आदि सुसज्जनतय्त, स्थान मदु अनवास च्वनेत
स्वापद जन्तुत सिंह व व्याघ्र, नित्य म्हिता च्वनि ब्याँ अन शीघ्र।
८) दुर्वलता अहो! बलशाली, शत्रु समान जुयाच्वन खाली
निर्बलया अन छुंमदु सत्ता, ब्याक्क जुयाच्वनि हाय विपत्ता।
प्रेत गति
९) प्रेत धयापिनि चाःवहु प्यास, नित्य पित्या अन हा मदु वास

[97] मे मेपिं सज्जन ज्ञानिपिसंनं धयाच्वंगु दु दया धर्मकी जय दाता धकाः। प्राणिपिनिगु उपरय् दया करूणा तःसाहे जक जय जुइ।

https://dhamma.digital

छुं भतिचा मदु खाद्य पदार्थ, प्राप्त जुहे जुलसां अन व्यर्थ।
१०) मेम्हवया फुक्क काइगु लाका हँ! जिगु कायेमदु बीमखु धायूका
भक्त नया बिइगु उगु अन्न, डाह जुया च्वनि हँ! अवसन्त।
नर्क गति
११) शीत व ताप जुया च्वनि नर्के, वस्त्र छतां मदुन्हां उगु लोके
नित्य जुयाव हुतासन पात, डाह जुयाच्वनि हा! जनयात।
१२) सीत निवारण यायेत वस्त्र, केवल धैर्य सिवायू मदु अस्त्र
ताप किचमदु भो प्रभू बुद्ध! स्वकृत करमं भं प्वी अखण्ड।
किन्तु सार्मदु थन थुगु लोके, स्वर्ग व दुर्गति हा! प्रभु शोक
दुक्ख सुखादि फुक्कं फल नाना, कर्म धकाः च्वन हा! सहयाना।
देव मनुष्यया सारथि छःपिं! दुगु मखु जिमित आधार्मेपिं
असंख्य कल्प पारमिता ज्वना, क्यनाबिल सार देशना याना।[98]

लुमंके बहगु खँ

आ थन अपाय दुर्गति प्यंगू भुवनयागु संक्षिप्त जक जूसां उक्त च्वयू कनातये धुंकुगु दु। व अपाय दुर्गति गजा गजापिं उत्पत्ति जुइ धैगु रूपं छकूचा कनातःगु थथे खः। नर्क केन्द्र तःधंगु च्यागू तल्ला, चिकिधंगु उपशाखा नर्क १२८, लोकंतरिक चिकिधंगु नर्क, प्रेत, असुरकाय, तिरच्छान हिसाबं अपाय प्यंगू भुवन जम्मां याना १४० दयाच्वन। पुर्वक्त कना तःगु अपाय प्यंगु भुवनयू उत्पत्ति जुइपिं सत्व (प्राणि) पिं गजापिं धाःसा, थ्व मनुष्य लोकयू जन्म जुया थःगु जीवनयू कुशल पुण्य बच्छि, अकुशल पाप बच्छि यापिं इपिं तिरच्छान गति उत्पत्ति जुइ। स्वब्वे निब्व पाप यापिं प्रेत लोकयू अथवा असुर लोकयू उत्पत्ति जुइ। प्यब्व मध्येनं स्वब्व पापयापिं हानं न्याब्व मध्येनं प्यब्व पाप यापिं अकुशल कर्म बलवन्त जुया इपिं नर्कयू उत्पत्ति जुइ। थुगु रूपं नरक गति, प्रेतगति, असुरकायगति, तिरच्छानगतिनं उत्पत्ति जन्म जुइपिं हानं मनुष्य लोकयू, देव लोकयू जन्म जुइपिं इपिं फुक्क थुगु मनुष्य लोकंहे दृष्टान्त जुइगु जुयाच्वन। थःथपिनिगु कर्माचरण ज्या खँयात गथे गथे याना च्वनागु खः थःथःपिंसंहे सियाच्वंगु दइ, गजागु रूपं सियावइ धाःसा मरणासन्न कालयू दृश्य जुइगु निमित्तयात प्रमाणित याना सियावइ।

प्राणिपिं प्यंगू प्रकारं मृत्यु जुइ

प्यंगु प्रकार धयागु आयुक्खयेन, कम्मक्खयेन, उपच्छेदक, कम्मुनाचेति चत्तारि मरणुप्पत्ति नाम धकाः ग्रन्थयू कनातःगु जुयानितिं आयु फुना मृत्यु जुइगु, कर्म फुना मृत्यु जुइगु, कर्मनं आयुनं निगुलिं फुना मृत्यु जुइगु, आयु कर्म निगुलिं दयानं छुं छगू बिच्चे अन्तरायया कारणं मृत्यु जुइगु धकाः प्यंगू प्रकारया दयाच्वन। उगु प्यंगू प्रकारया मध्ययू आयु सच्छि दँ यागु अवधि, आयु न्येदँयागु अवधि, थातं दयाच्वंगु यात, उथायू तक्कहे म्वाना मृत्यु जूगुयात आयुक्खय धकाः धाइ। थ्व थुगु प्यंम्ह पृथक जन ७म्ह सेख पुद्गलपिनि मृत्यु जुइगु, कुशलकर्म अकुशल कर्म निगुफुना प्रत्येक बुद्ध तथागत, अरहन्त पिनि स्वीदँ, पीदँ, न्येदँ उमेर जक दया आयु यागु पुरा थातपाखे मथ्यंक परिनिर्वाण जुया बिज्याइगु कम्मक्खय धाइ। आयु यागु पुरा थातेथ्यंका परिनिर्वाण जुया बिज्याइगु उभयक्खय धाइ। थुगु निगू तथागत, प्रत्येक बुद्ध, अरहन्तपिनि मृत्युजुइगु जुयाच्वन। आयुपाखे मथ्यंवंहे मृत्यु जूपिं फुक्कं पृथक्जन सेख धाक्व फुक्कं मृत्यु जुइगु उपच्छेदक कर्म धाइ। आयु यागु थातपाखे थ्यंका मृत्यु जुइगु आयुक्खय धाइ। थुगु निगू पृथक्जन सेखपिनि मृत्यु जुइगु जुयाच्वन।

[98] थ्व थुगु कविता नेपाल भाषां उल्लेख जुयाच्वंगु महाजयमंगल पाठ किताबया अन्तिम पानायू नं तया तयागु दु।

https://dhamma.digital

थुकियाथु प्रमाण खः समुति मरणं खणिक मरणं समुच्छेद मरणन्ति तिविधं मरणं धकाः अंगुत्तर निकाय ग्रन्थय् कनातगु जुयानितिं सिइकाकाये माल।

शब्दार्थ, समुति मरणञ्च – समुति मरणनं, खनिक मरणञ्च – खनिक मरणनं, समुच्छेद मरणञ्च – समुच्छेद मरणनं, इति – थ्व थुगु, तिविध – स्वंगू प्रकारया दयाच्वंगु, मरणं – मरण जुइगुयात, वेदितब्बं – सिइका कायेमाल। थुगु रूपं कनातःगु पालिया अर्थ खः। सिमा सित, मि सित, लःसित, तुति सित, ल्हा सित, माँ सित, अबु सित, भात सित, कला सित, आदि हिसाबं धाइगु समुति मरण धाइ। उत्पत्ति, ठिति, भंगया बल शक्ति लोप जुइगु विनाश जुइगु खणिक मरण धाइ। तथागत, प्रत्येक बुद्ध, अरहन्त वसपोलपिनि परिनिर्वाण जुइगु समुच्छेद मरण धाइ। थुगु रूपं कनातगु ग्रन्थयात प्रमाण कया आयुक्खय उपच्छेदक थुगु निगुलि पृथक्जन प्यम्ह सेख पुद्गल न्हेम्हपिनि मृत्यु जुइगु। कम्मक्खय, उभयक्खय थुगु निगुलि तथागत, प्रत्येक बुद्ध, अरहन्तपिनि मृत्यु जुइगु धकाः लुमंका तयेमाःगु जुल। त्वा देवाय् मत च्याका तःगु चिकं फुना मत सीगु, इता फुना मत सीगु, इतानं चिकं नं फुना मत सीगु, चिकं इता दःसानं फसा कया मत सीगु थुगु हिसाबं प्यंगु दयाच्वन। उके मध्यय् इताधयागु आयु समान खः। चिकं धयागु कर्म समान जुयाच्वन। उके इताफुना सीगु, चिकंफुना सीगु इत्यादि उपमा तया तगुया प्रमाणित याना सिइके माल।

अले पृथक्जनपिं मृत्यु जुइगु मध्येनं मरणासन्न अवस्थाय् कम्म, कम्मनिमित्त, गतिनिमित्त धकाः स्वंगू प्रकारया दयाच्वन। व स्वंगू मध्यय् काय्, म्स्याय्, स्त्री, पुरूष, धन सम्पत्ति, छैं बुँ, छुंनं छुंयात लुमना वइगु अथवा दुश्चरित्र १०गू मध्यय् छुंनं छुंयात लुमना वइगु। हानं पुञ्ज किरिया कुशल कर्म याना तयागु मध्यय् छुंनं छुंयात लुमना वइगु थुगु रूपं लुमना वया मृत्यु जुइगुयात कर्म धाइ।

अले गुगु थम्हं कुशलाकुशल यानाबले यागु वस्तु सामानत, छुंनं छुं मिखाय् खंगुथें न्ह्यःने सम्मुखय् खने दया वइगु कर्म निमित्त धाइ। हानं गति निमित्त धयागु मनुष्यगति, देवगति, तिरच्छान गति, प्रेतगति, निरय गति धयागु न्यागू दयाच्वन। उगु न्यागू मध्यय् मनुष्य गति प्रटिसन्धि च्वं वनीपिं मांया गर्भय् रक्त कम्बल तथा म्याउँगु स्वाँफो थें जागु आकार जुयाच्वंगु वस्तु बारम्बार खनेदया वइ। देवलोकपाखे उत्पत्ति जूवनिपिनि, देवकन्या, देवविमान, प्रासाद, पदेशादियात खने दयावइ। तिरच्छानगति उत्पत्ति जूवनिपिनि खिचा, म्ये, सा, तिरच्छानतयूत जक खनी। प्रेतलोकय् उत्पत्ति जूवनिपिनि वन, पर्वत, जङ्गलया कापी किपि प्रपात आदियात जक खने दयावइ। नर्कय् उत्पत्ति जूवनीपिनि नर्क, कूण्डल, नर्काग्नि, ज्वाला, भाला, चुपि, खड्ग, अनेक शस्त्रादियात जक खने दयावइ। नर्कपाखे पतन जुइम्हयात यमदूतपिंसं न्यागू प्रकारया पासं चिनायंका वेमानिक नां जुयाच्वंम्ह यमराजयात क्यने यंकी। यमराजं धाइ – हे पुरूष! छिमिसं मनुष्य लोकय् तःतःधंगु धर्म कर्म पुण्य छु छु गजा गजागु याना वया। छिमिं छु छु खन छु छु स्वयावया? यमराजया न्ह्यःने थ्यना च्वंपिंसं धाइ – जिमिसं धायेमफुत जिमिसं मसिल।

यमराजं – हे पुरूष! छिमिसं मनुष्य लोकय् यमराजया यमदुत त उखें थुखें ब्वाँय् ब्वाँय् जुयाच्वंगु मखंला?

व पुरूषपिंसं – भो मालिक! जिमिसं मखं।

यमराजं – हे पुरूषपिं म्याउँमचा बले छिमिगु शरीर मल, मुत्रय् बुत्तु बुला च्वंगुयात छिमिमाँमं हुतु हुया सिइका कयातगु छिमि लोमनला?

व पुरूषपिंसं – जिमिसं लोमन मसिल।

यमराजं – छिपिं मांया प्वाथे झीलातक दुने च्वनागु छिमित महान दुःख कष्ट जुइका च्वनागुयात छिमिसं मखं धायेफु, मस्यु धायेफु वजा म्वालका। आजा पिने पिहाँ वयानं ल्हा, तुति मिखादि इन्द्रिययात प्राप्त जुया वये वने सःगु जया माँ, बा, गुरू, ज्ञाति बन्धुपिंसं धाःगु ल्हागु फुक्क सयेका सिइका लुमंका तयेफुगु अवस्था थ्यने धुंकल। ज्ञानं विचा याना स्वेम्वाला? कन्हे कँस जिपिंनं महान भयंकरगु अत्यन्त दुःख कष्ट पीरगु मृत्युजुयानं माँया गर्भय् प्रटिसन्धि च्वं वनेमालि तिनि। अथेया कारणय् थजागु घोर दुःख भयं मुक्तजुया वनेत गुगु सदा रक्षाधार जुयाच्वंगु कुशल, पुण्य यायेगुयात थःगु शरीर, वचन, मननं यायेमाल धकाः मती लुमना मवःला?

https://dhamma.digital

व पुरूषपिंसं – भो मालिक जिमिसं लुमंके मफुत।

यमराजं – छिमिसं यमराजया यमदूतं धमाधम् ज्वना चिना यंकाच्वंगुनं मखंला? छिमिगु देशय्, छिमिगु टोलय्, छिमि जला खलापिं, छिमि ज्ञातिपिं, छिमि थःथितिपिं, छिमि दाजु, किजा, तता, क्येहेपिं, म्हिगतिनि उखुनु तिनि खनाम्ह न्हाचतिनि खनाम्ह, आः खने मदयेधुंकल। नकतिनि पिहाँ वंम्ह, नकतिनि द्वाहाँवम्ह, आः खने मदयेधुंकल। नकतिनिहे खँ ल्हाना च्वंम्ह, नकतिनिहे नया च्वंम्ह त्वनाच्वंम्ह, जुयाच्वंम्ह, न्हाचतिनि द्यनाच्वंम्ह, नकतिनिहे खनाम्ह इत्यादि मृत्युजुया छेंनं पितहया, कूतालय् तया श्मशानपाखे दिपय् तुंपाकुं छ्याञ् पाकुं याना दाजु, किजा, काय्, छय्, जहान परिवारपिं ख्वया ख्वया विलाप याना छाति दा दां वनाच्वंगु छिमिसं मखनाला? सुथे, न्हिन्हेनं, बहनीनं, प्रतिदिन ह्वाय् ह्वाय्, च्वाय् च्वाय् ख्वयेका सिथं यंका च्वंगु छिमिसं मखंला, मताला?

व पुरूषपिंसं – जिमिसं खनागुनं खः, तायागुनं खः, जिमिगु मती इपिंजकं सिनावन जिपिंला छुं जुइ मखुथे ताया च्वनागु खः। सदानं बल्लाना च्वनिथें तायागु खः धकाः बिन्तियात।

यमराजं – हे पुरूषपिं! मनुष्य लोकय् सँ तुयुगु वा हाया वंगु, बपिक्वेँ ताः ताः सीदयाच्वंगु, छ्यंगु हेहे कुना वंगु तुतामं चुया चुया थरथर खाखां जुयाच्वंपिं मखनाला?

व पुरूषपिंसं – व इपिं बुढातय्तजा जिमिसं खनागु दु।

यमराजं – अथे खँसेंलि छिमिसं जिपिनं अथेहे बुढा जुया अत्यन्त आपालं दुःख कष्ट जुइतिनि। कल्याण मित्रजुयाच्वंम्ह पुण्य कुशल कर्म यायेत थ्व काय, वाक, चित्तं कोशिस याना यंकेमाल धकाः मती लुमना मवःला?

व पुरूषपिंसं – जिमिसं लुमंका काये मफुगु जुल।

यमराजं – हे पुरूषपिं! मनुष्य लोकय् महान तच्वतं रोग व्याधि जुइका, वेदना सहयाये मफेका ग्वारा ग्वारा तुला, वाहाँ वाहाँ खाया, मिखा भ्वे भ्वे कना असह्य अत्यन्त दुःख पीर कष्ट जुइका च्वंगु छिमिसं मखनाला?

व पुरूषपिंसं – व अथे रोगातुर जुइका मिखा भ्वे भ्वेकना वाहाँ वाहाँखाया, अत्यन्त दुःख कष्ट पीडा जुइका च्वंपिन्तला जिमिसं खनागु दु।

यमराजं – अथे उकथं भयंकरगु दुःख कष्ट पीडा जुयाच्वंगुयात छिमिसं खँसेंलि जिपिनं अवश्य थथेहे जुइतिनि धकाः ग्याना मवला? अजागु दुःखं मुक्त जुइत दान, शील, भावना, पुण्य कर्म यायेमाल धकाः लुममंला?

व पुरूषपिंसं – भो मालिक जिमिसं लुमंके मफुत चिन्तना नं याये मफुत।

यमराजं – हे पुरूषपिं! मनुष्य लोकय् पापकर्म यापिं, पञ्चशीलयात स्यंकूपिं अथवा प्राणिहिंसा यापिं, अदिन्ना दानादि कुकर्म याना जूपिन्त, दुष्ट अत्याचार याना जूपिन्त ल्हा, तुति त्वाल्हाना मिखा ल्ह्वया, म्ह छम्हं पिलिं प्यखः थलाः अनेक प्रकारं दण्ड कुण्डयाना सास्ति यानातःपिं छिमिसं मखनाला?

व पुरूषपिंसं – खनागुजा खः। तर सत् धर्माचरण पुण्य कुशलकर्म यायेनं मफुत लोनंमन।

यमराजं – मोघ पुरूषपिं लोकय् अधर्मि अत्याचारि दुष्टजनपिन्त सहयानां सहयाये मफेक अघोर दुःख कष्ट पीडा जुयाच्वंगु दृष्टान्त थःगुहे मिखां स्वया खंक खंकनं, आः जिं थुजागु कुकर्म याये मखुत धकाः मधापिं सकलयात हित, सुख, कल्याण जुइगु शुभकर्म सत्याचरण यायेगुयात मयापिं, पापीपिं, आः छिमिसं याःगु पाप छिमिसंहे थः थःपिंसंहे भोग याये माल। छिमिगु पाप छिमि माँ, बौ, दाजु, किजा, तता, क्येहें, ज्ञातिबन्धुपिं सुनानं इनाकाइ मखु छिमिसंहे भोग यायेमाल, गन खः सुगति मनुष्य धायेका जन्म जुयानं लोभ, दोस, मोहयागु बसे वना अहंकार याना अविद्यान्धकारं त्वप्वीका पापकर्म यानाजूपिं आः छिमिगु कर्म छिमिसंहे भोग या धकाः यमराजां लिफः स्वे साथं[99] यमदुततय्सं ह्याउसे राके जुयाच्वंगु नँया सिखलं गपते चिना खिचासी लुया यंकिथें साला यंका ह्याउसे राके जुयाच्वंगु नँयागु भूमि क्वफाना थसः पायेका नँयागु दण्डि

[99] थुथाय् यागु खँ मेमेगुनं यक्व बाकि दनी आयात थुलिनिं च्वयागु खः।

https://dhamma.digital

निपा ल्हाति निपु, निपातुति निपू, नुगलेनं, म्हुतीनं, दण्डि ताना हाकुपिं ह्याउँपिं खिचातयूसंनं, धुं, चितुवातयूसंनं न्याका चच्चफुना ला, फुक्क नकेधुंका प्वाथे दुनेयागु आतापति, स्यें, स्वं आदियात लिकया नकेबिल। उगु रूपं क्वें स्योजक बाकि जुइकानं थःगु पाप कर्मया विपाक मफुतले मृत्यु जुइ मखुगु जुयाच्वन। हानं उगु नंत्या तानातगु लिकया हानं छ्यों क्वयू तुति च्वे लाका यखाया कापछलिं काका, चितिलः लुना याये फक्व सास्ती याना तइ। पाप अकुशल यायेगुलि मज्जाताया न्ह्याइपुका जूपिं नर्क वासिपिं उगु महान दुःख कष्ट सहयाये मफया बिशब्द बिशब्दं ख्वया हालाहइगु। उलि जक मखु, हानं उगुथासं साला यंका हुरू हुरूं च्याना कुँ मि यागु ज्वाला थाहाँवयाच्वंगु नंयागु भूमि थस पायेका म्हयात भी भी थला सास्ती यानातसानं इपिं सिइमखुनि। इमिगु पाप कर्म भोग मफुतले सास्ती यानाहे तइ। इपिं जक मखु, अत्याचारित, अधर्मित, पापकर्म याना जूपिन्त थथेहे थ्वया सिबेनं महान महानगु दुःख कष्ट सास्ती याना तइ। हिं, न्हिं, खै, ख्वबि, धोगीगु धागीगु मल, मुत्रं पुरेजुयाच्वंगु वैतरनी नदिसं क्वफाना तइ। अननं लिकया नंयागु काकलं काका साला हया भूमि मैदानयू थस पायेका चातावाना तइ। अले यमदुततयूसं न्यनी – दुराचारित! आः छिमित छु माल धाः धाइ। नर्कवासीतयूसं धाइ – जिमित साबहे नयेपित्यात त्वनेपित्यात धकाः बिन्ति याइ। अले यमदूततयूसं थस पायेका म्हुत्वी त्वाचा दुतछ्वया सिजः धातु नायेका तःगु म्हुत्वी लुनाबिइ। अले व धातु लुनाब्यूगु प्वाथे दुहाँ वना न्हासं, न्हेपनं, मिखां, म्हुतुं नवद्वारं फोचाला पिहाँ वइ। थुगु रूपं आपालं सहश्र वर्ष तक भोगयाये धुंका अनंनं थकया कुक्कुल नां जुयाच्वंगु बुलुमि नर्कयू कोफाइ। अनं थाहाँवया बिस्युं वंसानं हानं यमदूततयूसं खंका असीपत्त बनयू दुतयंका तलवार मायागु हः हाया वयालि तलवारं न्हायू, न्ह्यापं, ल्हा, तुति, छ्यों प्ये प्येदंक पाला यंकिइ। च्वे सिमायू च्वंपिं झंगतयूसं न्ह्यपु पिहाँ पिहाँवयेक क्वाना नइ। हानं खिचात वया न्याना त्वाना खंपा यागु ला चच्चफुना नइ। थुगु रूपं आपालं वर्षतक अनेनेगु दुःख नर्क भोग यानाली लिपा यमदूततयूसं ज्वना यंका तःधंगु नरक भूमि मैदानयू वांछ्वया तइ। अले इपिं नर्कवासित उत्तर ध्वाकापाखे ब्वाँवनी, अन थ्यने साथं द्वार लुखा बन्द जुइ। थुगुहे रूपं उत्तर, पश्चिम, दक्षिण द्वारपाखे ब्वाँ वंसानं द्वारयू मिच्याना वया द्वार लुखा बन्द जुइ। लिपा पूर्वपाखे यागु द्वारयू ब्वाँवसेंलि उगु बखतयू उगु द्वारं छुटे जुया थःपिनिगु कर्मानुसारं योग्य योग्यतागु गति भुवनयू उत्पत्ति जुइगु जुल। थ्व थुगु देवदूत सूत्रयू कनातया बिज्यागुयात छोटकरी मात्र अनुवाद याना तयागु खः।

व नर्कवासितयूसं दोलंदो लखं लख वर्ष मयाक नर्क दुःख भोग याना च्वनी। थुगु रूपं प्रेत, तिर्यक, असुर काय धकाः अपाय प्यंगुलि भोग यावना च्वंपिं गजापिं धाःसा, थ्व मनुष्य लोकयू दुष्ट चित्त जुया धर्मकर्म पुण्ययात वास्ता मयासे नये, त्वने, पुनेगु, मोज मज्जा यायेगुलि जक तन मन लगेजुया काय, वाक, चित्तं मखुगु मभिंगु जक पापाचरण यानाजूपिं पञ्च दुशील कर्मयाना मिथ्यामार्गयू लगेजुयाच्वंपिन्त। हानं गुरू, माँ, बौ, त्रिरत्नपिनिगु कृतज्ञ गुण लोमंका अपराध यानाजूपिं देश, नगर, धर्मशाला, चैत्य, विहारयात स्यंका धनरत्नयात हरण याना जूपिं ना ना प्रकारं छल कपट याना जनतापिन्त दुःख कष्ट पीडा बिया सते यानाजूपिं अधर्म अत्याचार याना जूपिं इत्यादिपिंहे खः।

कर्मभेद फारे यानातःगु

सुचरित्र भिगूयात उल्लंघन याना जूगु अकुशल कर्म भिगू, पुण्य किरिया भिगूयात बलोद्योग याना जूगु कुशल कर्म भिगू, मनुष्यपिनि मध्ययू उत्पत्ति जूगु कर्म २०गू धकाः सिइकातयेमा। दुश्चरित याइगु बखतयू छगू छगूलिहे अकुशल जवन न्हेगू पटक जुइ। उगु न्हेगू पटक मध्ययू प्रथम जवन व उके युक्तगु चेतना आः न्ह्योनेहे मृत्यु मजुवंहे फल बिइगु जुयानितिं दिट्ठधम्म वेदनीय कर्म धाइ। अन्तिम यागु जवन चेतना मृत्युया लिपाजक फल बिइगु जुयानितिं उपपज्ज वेदनीय कर्म धाइ। दथुयागु जवन न्यागू चेतना निर्वाण मजुतले जन्म जन्मान्तरयू मौकायू लाका फल बिइगु जूयानितिं अपरापरिय वेदनीय कर्म धाइ। कर्म स्वंगुयातनं थ्यर्थेतुं धकाः सिइकेमाल। थुगुहे रूपं दुश्चरिच भिगूयात, स्वंगू स्वंगूयाना क्यनातःगु अकुशल कर्म ३०गू जुल। पुण्य किरिया याना कर्म १०गू जुगुलीनं महाकुशल जवन न्हेगू पटक जुया अन्तिम जवन उपपज्ज वेदनीय कर्म, प्रथम जवन

https://dhamma.digital

दिट्ठधम्म वेदनीय कर्म, दथ्वी यागु जवन न्यागू अपरापरिय वेदनीय कर्म जुया, स्वंगू स्वंगू जुइगु जुल। थुगु थासेनं पुण्य किरिया झिगूया छगू छगूली स्वंगू स्वंगू याना कर्म ३०गू जुल धकाः सिइकेमाल।

प्रज्ञप्तिनय फारेयाना तगु कर्म २०गू, परमत्थनय फारेयाना तःगु कर्म ६०गू (जुइगु जुल)। थ्व थेंतुं बांलाक लुमंकेमाल।

कर्म स्वंगू बीगुया तरिका धयातःगु

१) मनू छम्हसें धन सम्पत्तियात खुया कागुलिं वइत ज्वना प्यपुंक चिना दाया कसायाइगु, प्रथम जवन चेतना, दिट्ठधम्म वेदनीय फलयात न्ह्यःनेहे ब्यूगु धकाः सिइके माल।

२) मृत्युयां लिपा उगु अदिन्नादान कर्मया कारणं नर्क भोग यायेमागु सप्तम जवन चेतना उपपज्ज वेदनीय कर्म फल ब्यूगु खः।

३) नर्क छुटेजुया मनुष्य जन्मजुया नये, त्वने मखंका धन सम्पत्ति मदयेका दुःख दरिद्र जुइका च्वनेमागु न्हापायागु जन्मय् अदिन्नादान कागु कर्म, दथुयागु जवन अपरापरिय वेदनीय कर्म पवत्तिकारय् फल ब्यूगु खः।

कुशल कर्म स्वंगूया फल बीगुनं वर्थेहे खः। एक साटक ब्राम्हणं वस्त्रयात दानयागुलिं न्ह्यःनेहे थनया थनहे जुजुं वइत प्रशंसा याना वस्त्र, कम्बल, लुँ, वह आदि आपालं चिज प्राप्त जुल। थ्व प्रथम जवन दिट्ठधम्म वेदनीय कर्म। उगु जन्मं मृत्यु जुया सारिपुत्र स्थविरया (परिचारिक) सेवाचाकरी याइम्ह महाजन पुत्र जुल। थ्व सप्तम जवन उपपज्ज वेदनीय कर्मफल ब्यूगु खः। मचा जन्म जूबले भिंगु उत्तमगु कम्बल वस्त्र आपालं उत्पत्ति जुल। थ्व दथुयागु अपरापरिय वेदनिय कर्मफल ब्यूगु खः। थुगु रूपं दिट्ठधम्म वेदनीय कर्म, उपपज्ज वेदनीय कर्म, अपरापरिय वेदनीय कर्म, थ्व स्वंगू कुशल नं अकुशल नं कर्मया फल ब्यूगु तरिका थथे खः।

उगु स्वंगू मध्यय् दिट्ठधम्म वेदनीय कर्म, मृत्यु मजूनिबले फल बी, मृत्यु जुइ धुंका ल्यू ल्यू वनी मखुत फुना वनी। अहोसि कर्म शुन्य जुया वनी। उपपज्ज वेदनीय सप्तम जवन कर्मनं मृत्यु जुया मेगु जन्मय् फल बीमाःगुयात फल मबिल धाःसा अहोसि कर्म जुइ। दथुयागु जवन न्यागूया फल अकुशल कर्म अपरापरिय, कुशल कर्म अपरापरिय धयागु मूलगु फलबीगु न्हुगु फल बिइगु धकाः निगू दया च्वन, प्रटिसन्धियात बिइगु फल मूलगु खः। पवत्तिस हानं तनाबीगु न्हुगु फल जुयाच्वन। अकुशल कर्म अपरापरिय धयागु सोतापत्ति मार्ग प्राप्त जुइबले अपाय द्वार बन्द जुइ, फल मूलगु प्रटिसन्धि बिइगु छुटे जुइ। फल न्हूगु पवत्ति बिइगु धयागु, अरहन्त जुया मृत्युया अन्तिमय् च्यूति चित्त थ्यंक बिइ। अथेया कारणय् महा मौद्गल्यायनया मांयात घाटक यानावगु अकुशल कर्मफल न्हूगु ब्यूगु जुया चोरतय्सं घाटक याका सीमागु जुल। कुशल कर्म अपरापरिय धयागु अरहन्त मार्ग थ्यंक प्रटिसन्धि फलमूल बिइफु। फल, न्हूगु धयागु निर्वाण जुल धायेव छुटे जुइ। कर्म स्वंगूया फलबीगुया तरिकायात थथे धकाः सिइकेमाल।

कर्म स्वंगुया फलबीगु समययात कनातःगु

दिट्ठधम्म वेदनीय कर्म धयागु थः मृत्यु मजूनिबले न्ह्यःनेहे पवत्ति जक बिइ प्रटिसन्धि बिइ फइमखु। उपपज्ज वेदनीय कर्म धयागु मृत्यु जुइधुंका मेथाय् अनन्तर भवेहे जक फल प्रटिसन्धि बिया प्रटिसन्धि मस्वाक (ज्वरे मजुइक) पवत्तिस बिइ मखु। अपरापरिय वेदनीय कर्म धयागु प्रटिसन्धियातनं बी, पवत्तियात नं बिइ। थुगु कर्म स्वंगू मध्यय् सत्वपिं गजागु कर्मया कारणं तरेजुइ धाःसा, जन्म, जन्मपतिकं यागु पारमि झिगू पुरेयाना अपरापरिय वेदनीय कुशल कर्मया कारणं मार्ग, फल प्राप्त जुया तरेजुइ। रूपावचर कुशल न्यागू, अरूपावचर कुशल प्यंगू थुगु कर्म पुचःया कर्म धयागु गजागुले धाःसा न्ह्यःनेहे फल बिइगु दिट्ठधम्म वेदनीय कर्म, अनन्तर भवय् प्रटिसन्धियात बिइगु उपपज्ज वेदनीय कर्म निगु जक दु। लोकोत्तर मार्ग कुशल प्यंगू कर्म धयागु गजागुले धाःसा मार्ग प्राप्त जुइवतुं तुरन्त न्ह्यःनेहे फलयात बीगु, दिट्ठधम्म वेदनीय कर्म जुयाच्वन।

https://dhamma.digital

अपरापरिय कर्म, उपपज्ज कर्म मदुगु जुयाच्वन। अथेजुया संदिट्ठिको धागु खः। काम, रूप, अरूप, कर्म, लोकोत्तर कर्मयातनं थ्वथेंतुं धकाः सिइकेमाल।

छम्हसें यागु कर्म, मेम्ह छम्हेसित सरेजुया फल इना बीमखु। गुम्हसेंयात वइत जक फलबीगु खः।

प्रश्न – अथे जूसा सिंहल द्वीपय् कल्याणी राजां अरहन्त स्थविरयात अपराध यागुलिं देश छगुलिं लखं त्वपुया मृत्युजुल। देश छगुलिंनं अरहन्तयात अपराध यागु खइ मखु। नन्दराजां चीवर प्रदान याःगुलिं पदेसा ६४ कल्पवृक्ष बुयावल, छगू द्वीपनं भोग यायेदत, द्वीप छगू फुक्कसिनं चीवर दान याःगु जा खँ मखु। अले छम्हसिगु कर्म सरे जुया मेपिन्त फल ब्यूगु मखुला?

उत्तर – व अथे मखुगु जुयाच्वन।

मनूफोजय् छम्हेसिनं जुजुयाके दाँ त्यानाकया तःगु दयाच्वन। अले जुजुं व आसामियाके धेबा हकि धाःगु जुया व आसामिं जुजुयात साहु पूवनेत मनुत २०म्हं मयाक पासावना बिल। अले व पासा वःपिंके, साहु जुजुं नापलासानं ध्यबा हकि धागुनं मखु। व पासापिंसं ध्यबा त्याना कया तःगु नं मखु। अजागुहे अवस्था चूलाना, मौकाय् लाका गुम्ह आसामि याकचिके ध्यबा म्हुया काःगुथेंतुं कल्याणी राजाया न्हापायागु पापं मौका लाकुगु, हानं देशवाशि पिनि न्हापा यागु पाप कर्म फल बिया, फुक्कहे लखे दुवेजुया मृत्यु जुइ माल। काल विपत्ति नापलाना पुर्वकृत पापं मौका लाका फल ब्यूगु खः।

नन्दराजयात पदेसा कल्पवृक्ष प्राप्त जूगु देश छगूलिंनं भोगयाये दुगुनं थ्वथेंहे धकाः सिइके माल। अथेया कारणय् कल्याणी राजा थेंजम्ह नापं संगत यायेमत्यो धकाः कनातःगुदु – असेवना च बालानं धकाः मङ्गल सूत्रय् कनातःगु दु।

सकल सत्व प्राणिपिनि अपरापरिय वेदनीय कम्म रहोनाम नत्थि धकाः कनातया बिज्यात। सत्वप्राणिपिंसं यानातःगु कुशलाकुशल अपरापरिय कर्म, निर्वाण मथ्यंतले फुनावनि धयागु मदु। संसारय् जन्म जूवया च्वंपिं प्राणिपिं फुक्कं त्यासा कायेमापिं व बिइ मापिं (साहु व आसामि) थें धकाः सिइकेमाल।

उत्तमगु प्रटिसन्धियात लाभ जूगु उत्तमगु वंशकुलय् उत्पत्ति जूगु गति सम्पत्ति जुयाच्वन। जुजुं राजधर्म पालन याःसा (सुवृष्टि) सुभिक्ष जुइ। देश नगर उन्नति वृद्धि जुइ चहचक रमणिय जुइ, शत्रु वैरि मदइगु काल सम्पत्ति जुयाच्वन। थुकि लोकधर्म मनुष्यपिंसं चित्त बुझे जुइक प्रशन्न जुइक आचरणं सम्पन्न जुइगु पयोग सम्पत्ति जुयाच्वन। थःगु शरीर रूप वर्ण बल शक्ति सम्पन्न जुइगु उपधि सम्पत्ति जुयाच्वन। थुकियात सम्पत्ति चक्र प्यंगू धकाः धाइ।

प्रतिसन्धि हीनगु, जाति वंश हीनगु गति विपत्ति जुयाच्वन। जुजुया दस राज धर्म मदया वृष्टि मजूगु (दुर्भिक्ष जूगु) शत्रु बढे जूगु काल विपत्ति जुयाच्वन। लोकधर्म ज्या खँय् चतुर मजूगु पयोग विपत्ति जुयाच्वन। वंशकुल हीनगु रूपाकार (सन्तान) कुरूपगु मिखां मखंगु, अङ्ग हीनगु, कुष्ट रोग जूगु उपधि विपत्ति जुयाच्वन। थुकियात विपत्ति चक्र प्यंगू धकाः धाइ।

सम्पत्ति चक्र प्यंगू नापलायेव, न्हापायागु कुशल कर्म मौका प्राप्त जुया फल बिइ। विपत्ति चक्र प्यंगू नापलायेव न्हापायागु अकुशल कर्म मौका प्राप्त जुया फल बिइ। भीपिं प्रटिसन्धि च्वनीगु गतिसम्पत्ति। बन जङ्गलयागु आश्रयाधार कया च्वनीगु बखतय् पुञ्ज किरिया धयाम्ह, जुजुयात आधारकयाच्वंगु बखतय् लाना सुख शान्ति बिइ। न्हापा न्हापायागु जन्मय् अपरापरिय वेदनीय अकुशल पुलांगु कर्म (त्याना कया तयाम्ह साहु) मदुगु मखु।[100]

मरणासन्न कालय् फलबीगु कर्म प्यंगूयात क्यनातःगु

प्रश्न – मरणासन्नकालय् प्राणिपिन्त गुकथं गजागु कर्म फल बीगुले?

[100] थुगु थासे छकूचा तोफियाच्वंगु दनि।

https://dhamma.digital

उत्तर – मरणासन्नकालय् फलबीगु कर्म थथे खः गरूकर्म, आसन्न कर्म, आचिण्ण कर्म, कटत्ता कर्म थुगु कर्म प्यंगू क्रमानुसारं फल बिइगु जुयाच्वन।

गरू कर्म धकाः गजागुयात धाइ धाःसा झ्यातुगु कर्मयात धाइ। झ्यातुगु कर्म धयागु मांयात घातक यागु मातु घातक कर्म, अबुयात घातक यागु पितु घातक कर्म, अरहन्तयात घातक यागु अरहन्त घातक कर्म, देवदत्तंथें बुद्धयात शरीरय् रक्तपात यागु लोहितुपादक कर्म, देवदत्तंथें सङ्घपिन्त फाया यंकुगु सङ्घभेदक कर्म खः। थुकिं सप्तम जवन चेतनां फल विइ। थुगु न्यागू कर्मयात अकुशल गरूकर्म धकाः धाइ। अनन्तरिय कर्म न्यागू धकानं थुकियातहे धाइगु जुयाच्वन।

रूपावचर कुशल कर्म न्यागू, अरूपावचर कुशल कर्म प्यंगू, लोकोत्तर मार्ग कुशल प्यंगू कर्मयातनं गरू कर्म धाइ। थुकि मभिंगु कार्य कर्म छगू, भिंगु कार्य कर्म छगू निगू दु धकाः सिइकातयेमा।

आसन्न कर्म गजागुयात धाइ धाःसा आसन्न सदा सत्तिक लिक्क वइगुयात धाइ। थुगु जीवनय् थम्हं न्हापा यानातयागु कार्य कर्म मरणासन्नकालय् (लुमंकुगु) लुमना वइगुयात, आसन्न कर्म धाइ। थुगु थासेनं कुशल कर्म, अकुशल कर्म धकाः निगू दयाच्वन।

आचिण्ण कर्म गजागुयात धाइ धाःसा आचिण्ण सदा, न्हिं न्हिं अभ्यास जुयाच्वंगु (नित्याचार)या अर्थयात धयातगु खः। थुगु जीवनय् थम्हं न्हापा न्हापा अतुत अभ्यास आचरण याना च्वनागुयात, मरणासन्न कालय् तकनं अभ्यास याना व लुमना च्वंगु कर्मयात आचिण्ण कर्म धाइ। थुकेनं कुशलाकुशल निगू दु।

कटत्ता कर्म गजागुयात धाइ धाःसा थुगु जीवनय् गबलें गबलें कुशलाकुशल यानातयागु मात्र अभ्यास याना लुमंका तःगुनं मखु, अजागु कर्मयात कटत्ता कर्म धाइ। थ्व थुगु कर्म प्यंगूयात बांलाक मूलगु धकाः सिइका लुमंकातये माःगु जुल।

कर्मया लक्षणयात कनातःगु

अजम्बरगु तःमागु सिमा गोतुलिगुयात मेमेगु छचाखेरं दयाच्वंगु चिचिमागु सिमां उगु बोभ्कयात थामेयाना तयेफइ मखुगु थेंतुं गरूकर्म यातनं मेमेगु छुं छगू कर्म नं पनातये फइमखु। तःमागु सिमा थेंतुं गरूकर्म खः।

सात सागलय् दुत छ्वइगु बखतय् बुढिम्ह सा मेपिंनापं द्वाहाँ वने मफया लिपालाना सागलय् लुखाय् द्यनाच्वनी। कन्हेखुनु सात त्वता छ्वइबले लुखाय् च्वंम्ह सार्नी मेपिनिया सिवे न्हापालाक पिहाँ वइगु थेंतुं आसन्न कर्म नं मरणासन्न अवस्थाय् न्हापालाक पिहाँ वनीगु जुयाच्वन। बुढिम्ह सायागु उपमा थेंतुं आसन्न कर्म खः।

आचिण्ण कर्म क्वातुगु खिपतं चिनातम्ह भ्कंग मेथाय् ब्वया वनीमखु (ब्वयाजुइगु बान्हि तुते जुइ धुंकुगुलिं) थः च्वना च्वनेगु बानि अनुसारं अभ्यास जुया न्हिं न्हिं लुमना च्वनी। कुशलाकुशल कर्म नं मरणासन्न थ्यंकनं प्यपुना च्वनी। खिपतं चिना तम्ह भ्कंग व आचिण्ण कर्म समान खः।

कटत्ता कर्म धयागु यानाबले मात्र कुशल कर्म जुया, स्वंन्तिबले लक्ष्मी द्योयात छाया तःगु धेवा थें खर्चयायेत मेमेगु धेबा गनं मदुसा तिनि लक्ष्मी द्योयाथाय् च्वंगू धेबा खर्च याइ। हानं न्हूगु वस्त्र लथ्याना तयातःगु थें खः। गनं गबलें उत्सव, नखः जूसातिनि न्हूगु वस्त्र लिकया पुनी अथेहे।

आ थन मेगु छगू उपमा कनातगु गथेधाःसा स्वम्ह मनू दयाच्वन

१. राजन नां जुयाच्वंम्ह,

२. राजनन्द नां जुयाच्वंम्ह,

३. राजधम्म नां जुयाच्वंम्ह।

व इमि नां जक फरक खः मनूजा उथेंतु खः। गथेकि (कामावचर) रूपावचर, अरूपावचर धयागूनं स्वम्ह पुरूषयात नामकरण याना तथेंतु खः। दिट्ठधम्म वेदनिय कर्म, उपपज्ज वेदनीय कर्म निगूलिं नां जक जुयाच्वंगु खः। लोकोत्तर मार्ग कर्मयात सुवर्ण पुष्प धयागु स्थान पद धकाः नां छगूजक तःधंगु थेंतुं दिट्ठधम्म वेदनीय कर्म छगू जक जुयाच्वन धकाः सिइकेमाल, लुमंकेमाल।

https://dhamma.digital

न्हिं न्हिं यानाच्वंगु (साधारणगु) कर्माचरण यागु मरणासन्न कालय् फल बिइ। अथेया कारणय् कर्मयात बारम्बार विचाः याना बांलाक होस तया आचरण याना च्वने माःगु जुल।

मेगुनं छगू विचा याना स्वयेमाःगु खँ

प्राणिपिन्त थुगु जीवनय् सीत्येका क्रमानुसारं फल बिइगु कर्म प्यंगू दयाच्वन। थःके छु छु गजागु कर्म दुले, दुसा दु, मदुसा मदु धकाः बारम्बार विचाः याना स्वयेगु गथेधाःसा अनन्तरिय कर्म न्यागू अकुशल गरूकर्म जिके मदु। हानं ध्यानमार्ग, फल प्राप्त मजूनिगु जुया कुशल गरूकर्म नं जिके मदु। बाकिगु कर्म स्वंगू जिके दुलाथें धकाः विचाः याना स्वतधाःसा सीत्यःगु अवस्था मखुनिगु जुया आसन्न कर्म दु धकाः नं धायेमफु। आचिण्ण कर्म कटत्ता कर्म निगू मध्यय् आचिण्ण कर्म दुलाथें धकाः विचाः याना स्वतधाःसानं कुशलाकुशल निगू मध्ययूजा यानागु दु, प्रतिदिन अभ्यास नित्याचार याना ज्वना तयागु मदु। उकें आचिण्ण कर्मनं जिके मदु धायेमाल। अले कुशल, अकुशल कर्म मध्यय् छुं गुगुं गबलें गबलें याना तयागु दुलाथें धकाः विचाः याना स्वत धाःसा यानागु मात्र लुमना वःगु दु। थुगु कर्म छगूहे जक जुयाच्वन। लिपायागु जन्मय् जित छु जुइ गथे जुइ उकिं जिं बांलाक स्मृति (होस) तया आचिण्ण कर्म दय्केत उद्योगाचरण याना यंके माल। गजागु याये मालले धाःसा मनुष्यपिनिगु चित्त सकसियां समानता मखु। गुलिंसिया दान बिइगुलि, गुलिंसिया शील पालन यायेगुलि, गुलिंसिया भावना यायेगुलि (अनित्य, दुःख, अनात्मस) मन वनाच्वनी, उगु स्वंगू मध्यय् थःत लोगु योगुयात याना यंकेगु।

दान प्रदान यायेगुलि इच्छा जुल धाःसा वहे याना यंकेगु, जिं थनिंनिसें यावजीवं मृत्यु जुइत्येका तकनं जिगु ल्हातं दान बिगु याये वा यायेफयेमा। छुं जुया जिके दान बिइगु मन्त धाःसा, सिमाहः जक क्वताना जूसानं लः भतिचा जक जूसानं दान याना जिगु नित्याचारयात त्वमफिक जिं दान याना च्वने। अन्तिम मृत्यु जुइत्येका तकनं जिगु काय, वाक, चित्तं दानयाना च्वनेफयेमा, अथवा दान याना च्वने धयागु अधिस्थान याना व दान प्रदान याना यंकेमागु जुल। अथेहे धया त्रिरत्न पूजा, वन्दना यायेगु यातनं यानायंकेगु थ्वनं चित्तयात चिनातयेगु आचिण्ण कर्म खिपः छपु खः।

शील पालन याना यंकेगुलिनं थम्हं गजागु शीलयात (पञ्चशील, अष्टशील) पालन याना यंकेगु इच्छा खः उकियात नं अथेहे अधिष्ठान यायेगु जित स्याहे स्याये धाःसानं, स्याहे स्यात धाःसानं यावजीवं तुते मजुइक पालन याना यंके धकाः दिन रात्रिसनं उद्योगाचरण याना यंकेगु। थ्व नं चित्तयात चिनातयेगु आचिण्ण कर्म खिपः छपु खः।

भावना याना यंकेगु इच्छा जूसा त्रिलक्खण (अनित्य, दुःख, अनात्म) स्वंगूयात दिन रात्रिसनं तुते मजुइक भावना वृद्धियाना यंकेगुयात यायेमते धकाः न्ह्याथें जाम्हसें न्ह्यागुहे धाःसानं जित स्याहे स्यासानं सिहे सीसानं जिगु जन्मभर तकनं त्वतेमखु धकाः अधिस्थान याना व उद्योगाचरण बांलाक याना यंकेगु, थ्व नं छगू चित्तयात चिनातयेगु बल्लागु आचिण्ण कर्म खिपः जुयाच्वन। थुगु पति खिपः जिं त्वतेमखु धकाः (स्मृति) होसतया प्रतिदिन रात्रिसनं तुते मजुइक कोशिस याना यंकेगु स्वयेमाल।

जिगु थ्व अत्यन्त परम दुर्लभगु मनुष्यत्वभाव प्राप्त जुगु सुअवसरय् दान, शील, भावना याना यंकेगुलि थ्व दुःखं मुक्त जुयाच्वंगु निर्वाण मथ्यंतले तृप्त मजुइमा धकाः संवेग कया उद्योगाभ्यास याना यंके माःगु जुल।

प्रश्न – मनु छम्ह मृत्यु जुल धायेवं वइत गजागु कर्म फल बीले?

उत्तर – मनुष्यया जीवनय् गरूकर्म, आसन्न कर्म, आचिण्ण कर्म, कटत्ता कर्म धकाः प्यंगू दयाच्वन। उके मध्यय् गरूकर्म यानातःगु दतधाःसा न्हापालाक गरूकर्मनिं फल बिइ। गरूकर्म मदया स्वंगू जक दत धाःसा आसन्न कर्मफल बिइ। गरूकर्म, आसन्न कर्म मदया निगूजक दतधाःसा आचिण्ण कर्म फल बिइ। गरूकर्म, आसन्न कर्म, आचिण्ण कर्म मदया छगूजक जुल धाःसा कटत्ता कर्म फल बिइ। मरणासन्न कालय् पाकदान, छसिंनिसें फल बिइगु धकाः सिइकेमाल।

न्हापालाक यागु कर्मय् कालपरियाय दान फल बिइबले समय कालयात क्यनातःगु कामावचर कर्म धयागु कुशल अकुशल जवन न्हेगू पटक पिहाँ वइगु जुयाच्वन।

https://dhamma.digital

पाक काल फल बिइगु प्यंगू

१. जनक कर्म
२. उपत्थम्भक कर्म
३. उपपीलक कर्म
४. उपघातक कर्म

कृत्य हिसाबं प्यंगू

१. अकुशल कर्म
२. महाकुशल कर्म
३. रूपावचर कुशल कर्म
४. अरूपावचर कुशल कर्म

पाक दान प्यंगू

१. गरूकर्म – ज्यातुगु
२. आसन्न कर्म – सतीकगु
३. आचिण्ण कर्म – अभ्यास जुयाच्वंगु
४. कटत्ता कर्म – यानागु मात्रगु

पाक काल प्यंगू

१. दिट्ठधम्म वेदनीय कर्म – सम्मुख (न्ह्यःने हे) बीगु
२. उपपज्ज वेदनीय कर्म – लिपायागु जन्मयू बीगु
३. अपरापरिय वेदनीय कर्म – जन्म जन्म पत्तिं बीगु
४. अहोसि कर्म – (शुन्य जुया वनीगु) फुसुलुगु।

थ्व थुगु जम्मा कर्म १६गू जुयाच्वन। अले थ्व माःगु जकयात सिइकेया नितिं क्यना तःगु जुयाच्वन। लोकोत्तर मार्गस सहजात कर्म, नानक्खणिक कर्म जक धकाः सिइकेमाल।

आरम्मण खुगू

प्राणिपिं मरणासन्नयू कर्म, कर्मनिमित्त, गति निमित्त स्वंगू मध्ययू छगूनं छगूयात मरणासन्न जवन आरम्मण याना मृत्यु जुइ धकाः कनातल। गजागुयात आरम्मण धाइले?

मरणासन्न यागु अवस्थायू जिं यानातयागु थुजा थुजागु कुशल कर्म जिके दु, धकाः लुमंका जवनयात आरम्मण याना मृत्यु जूम्ह कर्मयात आरम्मण याना मृत्यु जुल धाइ। व उम्ह सुगति भूवनयू देव मनुष्य भावयात प्राप्त जुइ धकाः सिइकेमाल। मरणासन्न यागु अवस्थायू जिं धारण पालन याना तयागु शील, जिं दयेका तयागु विहारादि बुद्ध प्रतिमा जिं दान प्रदान यानागु पुष्प, धूप, दीप, भोजन चीवरादियात दृश्य जुया जवनयात आरम्मण जुया मृत्यु जुम्ह कर्म निमित्तयात आरम्मण याना मृत्यु जुल धाइ। व उम्ह सुगति भूवनयू देव, मनुष्य जुया दिव्य सुख सम्पत्ति भोगयाये दइ धकाः सिके माल।

सीत्यगु अवस्थायू देवतापिनिगु दिव्य सम्पत्ति वेजयन्त प्रासाद दिव्य भवन नन्दन बगैचादि विमान दृश्य जुया अथवा माँया गर्भयू दुने ल्याउँगु कम्बल पुष्प थें च्वंगु आकारगु वस्तुयात दृश्य जुया जवनयात आरम्मण जुया मृत्यु जूम्ह गति निमित्तयात आरम्मण याना मृत्यु जुल धाइ। व उम्ह सुगति देव मनुष्य भुवनयू उत्पत्ति जुया दिव्य सुख सम्पत्तियात अवश्य प्राप्त जुइ धकाः सिइकेमाल।

कुशल कर्म बीमाःगुलिं नं कर्म, कर्मनिमित्त, गतिनिमित्त स्वंगू मध्ययू छगू नं छगूयात मरणासन्न जवनं आरम्मण याना व मृत्यु जुइ। अकुशल कर्म बिमागुलिनं मरणासन्न अवस्था मध्ययू जिं यानागु यायेनंगु

https://dhamma.digital

थजा थजागु मभिंगु जिके दयाच्वन धकाः मरणासन्न जवन आरम्मण लगेजूम्ह अकुशलयात आरम्मण याना मृत्यु जुल धकाः सिइकि। व उम्ह अपाय प्यंगू भुवन मध्ययू छगू नं छगू भुवनयू अवश्य थ्यनीगु जुल। मृत्यु जुइत्यंगु अवस्थायू न्हापा थम्हं मभिंगु ज्यायू प्रयोग यानागु शस्त्र, अस्त्र, जाल, बलसि, परसु, पास आदि न्हापा बान्हि छ्यला अभ्यासाचरण याना वयागु छु छु खः मभिंगु ज्या कर्म आरम्मण खनी व उगु आरम्मणयात मरणासन्न जवन आरम्मण याना मृत्युजुइ। अले उम्ह अपाय प्यंगु भुवन मध्ययू छगू मखु छगू भुवनयू अवश्य थ्यनि धकाः सिइकि।

मृत्यु जुइगु अवस्थायू नर्काग्नि ज्वाला खनिगु अशुद्धगु फोहोरगु ग्यानापुसे च्वंगु, दृश्य जुइ। व उगु आरम्मणयात मरणासन्न जवन आरम्मण लगेजुया मृत्यु जुल धाःसा व उम्ह नं अपाय प्यंगू भूवन मध्ययू छगू नं छगू भूवनयू अवश्य थ्यनी धकाः सिइकि। थुगु कर्म स्वंगू अकुशल कर्म फल ब्यूगु कर्म, कर्मनिमित्त, गतिनिमित्त स्वंगू जुयाच्वन। कुशल कर्म फल बीगुलिनं स्वंगू जुयाच्वन स्वंगू व स्वंगू जम्मा खुगू जुल।

काम भुवनवासि सत्व प्राणिपिं मरणासन्न कालयू छगू नं छगूयात आरम्मण जुइ। सद्धर्म शास्त्र विद्यायात स्मृति तया बारम्बार आवृत्ति याना होस दयेकल धाःसा लिपा जन्म जूवनी थायू तक्कनं छगू नं छगू आकर्षण जुइ। जुयावइगु लँ खुपु दु, उके मध्ययू नं भिंगु लँ स्वपुइस छगू नं छगू लाभ जुइक तःतःधंगु पुण्य कर्म, दान, प्रदान, शील, भावनादि भीपिं मृत्यु मजूनिगु बखतयू नुगलयू तासे जुइक अभ्यास याना तयेमा।

मभिंगु आरम्मण स्वंगुलि अकुशल चित्त भिंनिगू मध्ययू छगू नं छगू मरणासन्न जवन न्यागू पटक मरणासन्न अवस्थायू जुइ धकाः लुमंकि।

पुण्य किरिया भिगू धयागु सत्मार्गयू वनेगु लँ धकाः सिइकेमाल। मृत्यु मजूनिबले लुमंकातयेत चित्त नं शरीर नं अत्यन्त बलोद्योग कोशिस याना पुण्य साधन यानातयेमाल। पालि अट्ठकथा ब्वना स्यना तयागु दःसानं तबि थ्व धात्थें परमत्थ स्वभावगु जुया, विना कोशिसं उद्योगाभ्यास मयाकं सिइका थुइका कायेत अपुमजू।

आरम्मण खुगूयागु खँ क्वचाल।।

लौकिक धम्मभेद कनातःगु

सत्व प्राणिपिनि उत्पत्ति जुइगु ३१गू भुवनेयू अलग्ग अलग्ग फल बीगुया तरिका क्यनातःगु – काम ११गू भुवन, रूप १६गू भुवन, अरूप ४गू भुवन जम्मा ३१गू भुवनयात पुसा पीगु बुँ क्षेत्र धकाः सिइकेमाल।

दुश्चरित्र भिगूया कारणं उत्पत्ति जूगु अकुशल कर्म भिगू, सुचरित्र पुण्य किरिया भिगूया कारणं उत्पत्ति जूगु कुशल कर्म भिगू, कर्मस्थान भावनाया कारणं उत्पत्ति जूगु रूपावचर कुशल कर्म न्यागू कर्मस्थान भावनाया कारणं उत्पत्ति जूगु अरूपावचर कुशल कर्म प्यंगू जम्मा कर्म २९गू ३१गू भुवन मध्ययू बुँ फाँतयू होलेगु पुसा समान भापिमाल।

कर्मद्वारा उत्पत्ति जूपिं मनुष्य, देव, ब्रम्हा, सत्व आपालं प्राणिपिन्त पुसां उत्पत्ति जुयावःगु सिमा थें धकाः भापी। व इपिं सत्व प्राणिपिं उत्पत्ति जुयाच्वंगु मध्ययू न्हुगु जुयाच्वंगु मभिंगु कर्म, भिंगु कर्म, लिपा पुलांजुया वन धायेव गथे मनुष्यपिंसं पुसा पीगु समयया दुने (भित्रे) पीमखन धायेव पुसा मकयू जुया कोपुलां जुया वनीगु थेंतुं जन्म जन्म पतिकं याना वःगु अकुशल कर्म भिगू, पुण्य किरिया कर्म १०गू निर्वाण मजूतले जक फल बिइ। परिनिर्वाण जुल धायेव व उगु कर्म २०गू फुक्कं वांछ्वइगु जुयाच्वन। अथवा अहोसि कर्म जुया वनी फल बिइ मखुत।

थुकि उपमा छगू बियातःगु भ्यातः क्यें, पाउँ व जा वाला तःगु न्हिन्छि लाछिं नःसा नहेनल, मनसा कन्हे सुथे जुलधायेवं वांछ्वइगु थें खः।

प्रश्न – कर्म फल बिइगु भुवन कर्मद्वारा उत्पत्ति जूपिं सत्वपिन्त धागुजा बुझेजुल। अले अलग्ग गुगु रूपं फल बीगुले?

https://dhamma.digital

उत्तर – दुश्चरित्र भिगूया कारणं जूगु अकुशल कर्म भिगूलिं अपाय प्यंगू (नर्क, प्रेत, असुर, तिर्यक) भूवनय् फल बिया प्राणिपिं उत्पत्ति जूगु खः धकाः सिइकेमाल।

पुण्य किरिया भिगूद्वारा जूगु सकुशल कर्म भिगूलिं मनुष्य छगू व देवलोक खुगु तल्ला थ्व थुगु काम सुगति न्हेगू भुवनय् फल बिया मनुष्य, देवता जूगु खः धकाः सिइकि।

रूपावचर कुशल न्यागुलिं रूप १६गू भूवनय् फल बिया रूप ब्रम्हा जूगु खः। अरूप कुशल प्यंगुलिं अरूप प्यंगू भुवनय् फल बिया अरूप ब्रम्हा जूगु खः धकाः सिइकि। जम्मा कर्म २९गू ३१गू भुवनय् फल बिइगु तरिकानं सिधल।

अकुशल कर्म धयागु प्रटिसन्धि कालेनं फल बिइ, पवत्ति कालेनं फल बिइ धकाः निगू दयाच्वन। उगु निगू मध्यय् आः धया च्वनागु प्रटिसन्धि कालय् फल ब्यूगु धकाः जक सिइकि।

आः पवत्ति कालय् फल बिइगु तरिका कुशल कर्मद्वारा मनुष्य जन्म जुया वैश तःधिक जुल धायेव कर्म (ख्वत्ता) हीन जुइगु मिखा, न्हेपं, हीन जुइगु, रोग व्याधि दुःख दरिद्र जुइगुयात पुर्वकृत अकुशल कर्म अवसर प्राप्त याना पवत्ति कालय् फल बिइगु खः।

हानं कुशल कर्मद्वारा सल, किसि, लुँ, वहया धुकू, नोकर चाकर, श्री सम्पत्ति प्राप्त जुइगुनं न्हापायागु सुकर्म अवसर बिया पवत्तिकालय् फल बिइगु खः।

कुशलाकुशल कर्म माँया गर्भय् च्वनेगु प्रतिसन्धि काल धाइ। च्यूति, मृत्यु जुइगु अवस्थायात च्यूतिकाल धाइ। प्रतिसन्धि व च्यूति बांलाक लुमंका तयेमा। लक्खछिगु वर्ष तक म्वाना च्वंसानं पवत्ति कालजक धाइ।

प्रतिसन्धि काल, च्यूतिकाल, पवत्ति काल धकाः प्राणि, सत्व छम्हसिया काल स्वंगू दु धकाः सिइकातये माःगु जुल।

प्रश्न – कर्मफल बिइगु तरिकायात जा बुझेजुल धायेमाल, कर्म बने जुइगु तरिका, हानं प्रतिसन्धि गुगु रूपं जुइगुले?

उत्तर – पाणातिपातादि, दुश्चरित्र कर्म भिगू, अले दान, शील, भावना, अपचायन, वेय्यावच्च, पत्तिदान, पत्तानुमोदन, धम्मसवन, धम्म देसना, दिट्ठिजु कम्म थ्व थुगु पुण्य किरिया भिगूया कारणं कुशल भिगू जुल। कसिण ९गू मध्यय् छगू नं छगू भावना याना रूपावचर कुशल ध्यान चित्त न्यागूयात पुञ्ज, पाक, क्रिया स्वंगूलिं गुनेयाना १५गू जुल। कसिण १०गू मध्यय् आकास कसिणयात भावना याना आकासानञ्चायतन कुशल ध्यान चित्तयात लाभ जुइ। उगु आकासानञ्चायतन ध्यान चित्तयातहे विञ्ञाणं अनन्त भावना याना विञ्ञाणञ्चायतन कुशल ध्यान चित्तयात लाभ जुइ। उगु आकास कसिण मदुगु नत्थि भो प्रज्ञप्तियात किञ्चिनत्थि, किञ्चिनत्थि भावना याना आकिञ्चञ्ञायचन कुशल ध्यान चित्तयात प्राप्त जुइ। उगु आकिञ्चञ्ञायतन ध्यान चित्तयातहे सन्तमेतं पणित मेतं भावना याना च्वथ्यंकगु नेवसञ्ञानासञ्ञायतन कुशल ध्यान चित्तयात लाभ जुइ। अरूपावचर कुशल ध्यान चित्त प्यंगूजुल धकाः सिइकि। रूपकुशल कर्म न्यागू, अरूप कुशल कर्म प्यंगू जम्मा गुंगूयात महग्गत कुशल धाइगु जुल। थ्व ध्यान ९गू धागु नं लुमंका तयेमा।

रूपावचर कुशल न्यागू प्रथम ध्यान व दुतिय ध्यानयात मिलेयाना प्यंगू जक कायेगु, अरूप कुशल प्यंगू तयेगु थुगु च्यागूयात मिलेयाना ध्यान च्यागू जुल धकाः सिइकि। अष्ट समापत्ति च्यागूनं थ्वहे ध्यान चित्त च्यागूयात धाःगु खः। थुकियात उद्देश्य याना शीलवंस स्थविरं कना बिज्यागु थथे खः न्हेन्हुतक दिहे मदिसे अभ्यास याना (न्हेन्हुया भित्रय्) छेंय् अलग्ग जूगु दिनं निसें न्हेन्हुया दुने अष्टसमापत्ति ध्यान प्राप्त जुल धाःगुयात सिइकि। सुमेध ऋषि बोधिसत्त्वयात निर्देशन याना ध्यान लाभ याइपिं भिक्षुपिन्त लुमकि धया तःगु खः।

प्रश्न – रूपावचर कुशल कर्म ध्यानचित्त न्यागू जुया व कर्म न्यागु जूगुयात बुझेजुल। प्रथम ध्यान स्वंगू भुवन, दुतिय ध्यान स्वंगू भुवन, ततिय ध्यान स्वंगू भुवन, चतुत्थ ध्यान न्हेगू भुवन। भुवन प्यंगू जक जुयाच्वन, कर्म न्यागू दयाच्वन। पञ्चम ध्यानया कर्म बिइगु क्यनातःगु गजागुयात बीगुले?

उत्तर – प्रथम ध्यानयात लाभजूम्ह च्यूत जुल धायेव प्रथम ध्यान स्वंगू भूवनय् उत्पत्ति जुइ। दुतिय ध्यान कुशल, ततिय ध्यान कुशल धयागु कर्म निगू, दुतिय ध्यान भुवनय् जक प्रतिसन्धियात फल बिया ब्रम्हा

https://dhamma.digital

जुइ। चतुत्थ ध्यान कुशल कर्म, ततिय ध्यान स्वंगू भुवनयू प्रतिसन्धियात बिइ। पञ्चम ध्यान कुशल कर्म, चतुत्थ ध्यान भुवनयू प्रतिसन्धियात बिइ। चतुत्थ ध्यान न्हेगू भुवनयू असञ्ञासत्त दुनेलाई।

प्रश्न – छुया कारणं व उगु असञ्ञासत्त भुवन चित्त मदयेकनं (रूपक्खन्ध) दयाच्वनले?

उत्तर – थुगु मनुष्य भुवनयू पञ्चम ध्यान प्राप्त जुम्ह पृथकजन पुद्गलं थथे धकाः चिन्तना याइ, चित्त दुगुलिं याना सत्व प्राणिपिं प्रेम, अप्रेम, यः, मय, तं पिहाँ वइगु, दुःख जुइगु अनेनेगु जुयाच्वन। जि थुगु शरीर भावं मृत्यु जुल धायेव चित्त मदुगु भुवनयू उत्पत्ति जुइमा धकाः प्रार्थना याना मृत्यु जुइवं पञ्चम ध्यान फलया कारणं चित्त मदुगु असञ्ञासत्त भुवनयू उत्पत्ति जुया महाकल्प ५०० आयु ताःहाक जुयाच्वनी। पञ्चम ध्यानया, थायू समान जुयानं प्रार्थना यागु द्वना असञ्ञासत्त भुवनयू उत्पत्ति जूगुजुल। मुल्यवंगु यांथिलोहायात काये धकाः व्यापारिया ल्हाति मूल्य बीधुंका, भूल जुया मखुगु लोहायात कायेलागु थें जुल।

पृथकजनपिं जक असञ्ञासत्त भुवनयू उत्पत्ति जुइ आर्य जनपिं उत्पत्ति जुइमखु।

प्रश्न – अरूप कुशल कर्म प्यंगू फल बिया रूपमदुगु, अरूप भुवनयू उत्पत्ति जूवनेत, इमिसं गजागु प्रार्थना याइले?

उत्तर – रूपावचर पञ्चम ध्यानं प्राप्तजूपिं पृथक्जन (आर्यजन)पिंसं थथे विचाः याइ – काम भुवनं, रूप भुवनयू उत्पत्ति जूपिं सत्वपिं रूप दुगुया कारणं चुपि, भाला, धनुष वान, आदि शस्त्र अस्त्रं प्रहार जुइकानं रोगव्याधि जुइकानं, आपा आपालं दुःख कष्ट वेदना भोग याना च्वने माःगु खः। अथेया कारणयू जि लिपायागु भव जन्मयू रूप मदुगु भुवनयू उत्पत्ति जुइमा धकाः इच्छा याना प्रार्थना याना व आकास कसिणयात आकासो अनन्तो, आकासो अनन्तो धकाः भावना याना अरूप आकासानञ्चायतन ध्यान आदि अरूप कुशल कर्म प्यंगूयात प्राप्त जुइ। अले मृत्यु जुया रूप मदुगु (अरूप) प्यंगू भुवनयू उत्पत्ति जुइगु खः। व इपिं पुद्गल प्यम्ह मध्ययू सोतापत्ति फलठान, सकदागामि फलठान, अनागामि फलठान थुपिं स्वम्ह मनुष्य भुवनपाखे लिहाँ वइमखुत। उगु भुवनंहे अरहन्त जुया निर्वाण प्राप्त जुइ। पृथक्जन छम्ह उगु भुवनं मार्ग फल, निर्वाण प्राप्त जुइमखु। कुशल पुण्य फल फुत धायेव मनुष्य भुवनपाखे अवश्य उत्पत्ति जुइ। उगु अरूप प्यंगू भुवन मध्ययू च्वेयागु भुवनयू कल्प ८४द्वः आयु दयाच्वन। ८४द्वः कल्पयू तथागतपिं यक्वहे उत्पत्ति जूसानं दर्शन प्राप्त जुइमखु। पारमिता नं पुरे यायेगु मदु, पृथक जन अर्थेतुं जुयाच्वनी। थ्व छम्हयात उद्देश्य याना, अरूप भुवनयू दोष च्यागू मध्ययू अन्तरगत जुयाच्वंगुदु धकाः धयातगु खः। फुक्कयात धयातःगु मखु, मनु छम्हेसित जक धागु जुयाच्वन। काम कुशल भिगू भव जन्म, जन्म पत्तिं मौका प्राप्त जुक्व पत्तिं फलबिइ।

सम्पत्ति चक्र प्यंगू मध्ययू छगू नं छगू हिल धायेव कुशल पुलांगु कर्म, अवसर प्राप्त जुया फल बिइ। विपत्ति चक्र धयागु गजागुयात धाइ धाःसा – दुर्भिक्ष जुइगु बखतयू मनुष्यपिंसं धर्म पालन मयाइगु बखतयू, काल विपत्ति खः। फल बीत्यनिगु बखतयू बांलाक चतुर (ज्ञां) मदुगु बल वीर्य मदुगु थुगु पयोग विपत्ति खः। नीचगु स्थान नीचगु जातिस जुइगु गति विपत्ति खः। शरीर दुवर्ण इन्द्रिय हीन, स्यनिगु उपधि विपत्ति खः। थुगु विपत्ति प्यंगू मध्ययू छगुलिं छगू नापलात धायेव न्हापा यागु अकुशल कर्म पुलांगुलिं मौकालाका फल बिइ धकाः सिइकि। थुगु प्यंगूयात हानं धायूकि सम्पत्ति चक्र प्यंगू जुयाच्वन। थुगु प्यंगूलिं छगू नं छगू नापलात धायेव कुशल कर्म पुलांगु (फुक्क) दक्व पतिकं फल बिइ धकाः च्वनेमते। क्वथायू (दुने) पुसा (वीज) दक्व फुक्कं होले हिलेगु यागु जुया नितिं बुया मवःगु थेंतुं खः।

लौकिक कम्म भेद क्यनातःगु सिधल।।

कर्मया लक्षण ध्यानया लक्षण

प्रश्न – लौकिक जुयाच्वंगु रूपावचर ध्यान न्यागू , अरूपावचर ध्यान प्यंगूयात, शासन दुने प्राप्त जूइलाकि, शासनया पिने प्राप्त जुइ? आः थुगु अवस्थायू शासन दुने जुया च्वननं ध्यान प्राप्त जूपिं छम्हहे मखं ध्यान प्राप्त जुइमखुगुला? प्राप्त जूगु जकं मसिलला? कसिण भिगू कर्मस्थानं, ध्यान भावना प्राप्त जुइ धाःगु खँ फरक जुलनि?

https://dhamma.digital

उत्तर – कर्मस्थान आरम्मण लगे जुइगु कारणयात चूलाकेगु आपालं थाकु। थाकुगुयात धाये लौकिक ध्यान समापत्ति च्यागू प्राप्त जूम्ह सुमेध (ऋषि) यात उद्देश्य याना (आदर्श कया) ध्यान प्राप्त जूगु कारणयात सिइकेमाल। बाज्या, आजु, माँ, बौपिंसं झोलाक दयेकातःगु सुवर्ण, रत्न, मणि माणिक सहितं सम्पूर्ण श्री सम्पत्तिस चित्त लगे जुइगु लोभयात त्याथला न्हापालाक त्याग यागु जुया व अमुल्य धन रत्न श्री सम्पत्तियात त्याग यायेमते धकाः गुरू आचार्यपिंसं सम्झना बिल। अनंलि नोकर, चाकर, ज्ञातिबन्धुपिनि चित्तय् योगु, चित्त लगेजुयाच्वंगु लोभयात त्वाल्हात। थुगुहे रूपं ज्ञातिबन्धुपिं सकसितं चित्त शान्त यायेधुंका, अनंलिं तिसा, वस, वस्त्रालंकारय् चित्त वनाच्वंगु लोभयात त्वाल्हाना बलकल वस्त्रयात पुंगु जुयाच्वन। अनंलि ऋषि प्रव्रजित जूगु बखतय् आहार (नयेगुलि) चित्त वनाच्वंगु लोभयात त्वाल्हाना फलमूल आहार यागु जुल। अनंलि (विहार) धर्मशालाय् चित्त वनाच्वंगु लोभयात त्वाल्हाना शक्रदेवं प्रबन्ध यानातःगु चंक्रमन यायेगु लँयात त्याग याना, वृक्षमुलय् च्वना मनुष्यपिनि लोवना च्वंगु लोभ तृष्णायात, न्यागूपटक त्वाल्हाना कर्मस्थान भावना यार्सेलि रूपावचर ध्यान न्यागू, अरूपावचर ध्यान प्यंगू प्राप्त जूगु खः। थुगु रूपं कर्मस्थान भावना यानालितिनि अःपुक ध्यान प्राप्त जूगु खः। भावना मयाःनिगु बखतय् शरीरय् चित्तय् प्यपुना च्वंगु लोभयात त्वाल्हायेगु अःपुमजू धकाः सिइकि। बुँ पाले अःपु जङ्गल फारेयाये थाकु धार्थेंतुं खः।

कर्मया लक्षण ध्यानया लक्षण क्वचाल।

कम्मठानया लक्षण

कर्मस्थानया कारणयात क्यनातःगु कर्मस्थान धयागु समथ कर्मस्थान, विपस्सना कर्मस्थान धकाः निगू प्रकारया दयाच्वन। उके मध्यय् समथ भावना धकाः छुयानितिं धागु धाःसा नीवरण समेतीति समथो धकाः धयातःगुया कारणं समथ धकाः धागु खः। यं धम्मजातं – गुगु स्वभाव धर्म जुसां, नीवरणं – कामच्छन्द, व्यापाद, थिनमिद्द, उद्धच्च कुक्कुच्च, विचिकिच्छा नीवरणयात, समेति – शान्त समन याइ, इति तस्सा – व उगु शान्त यायेफुगु शक्ति दुगुया कारणं, तं धम्मजात – व उगु स्वभाव धर्मजूसां, समथो – समथ धकाः धाइ। कसिण झिगू, अनुस्सति झिगू, असुभ झिगू, ब्रम्हविहार प्यंगू, ववट्ठान छगू, पटिकुल सञ्ञा छगू, अरूप प्यंगू जम्मायाना ४०गूयात समथ कर्मस्थान धाइ।

अनिच्च, दुःख, अनत्ता थ्व स्वंगूयात विपस्सना कम्मठान धाइ। छुया कारणं विपस्सना धाःगु धाःसा विसुद्धेन पस्सतीति विपस्सना, धागु जुया नितिं विसुद्धेन – परिशुद्ध रूपं, पस्सति – (खनी) खंकि, इति तस्मा – अथेया कारणय्, विपस्सना – विपस्सना धकाः धाइ। अथवा विविध कारेहि – विविध प्रकारं, पस्सति – खंकि, इति तस्मा – अथेया कारणय्, विपस्सना – विपस्सना धकाः धाइ।

अले समथ कम्मठानया फल धयागु ध्यान प्राप्त मजूसा काम सुगति न्हेगू भुवनय् थाहांवनी, ध्यान प्राप्त जुसा ब्रम्ह भूवन २०गूलि थाहांवनी, लोकोत्तर मार्ग फलेजक थ्यनिमखु।

विपस्सना कर्मस्थानया फल धयागु मार्ग प्राप्त मजूसानं सुगति थाहांवनी। मार्ग प्राप्त जुल धाःसा लोकोत्तर मार्ग, फल फुक्कं प्राप्त जुइ, केवल ब्रम्हलोक २०गूलि जक थाहाँ वनीमखु।

आ थन कर्मस्थान निगू फरक फरक जुयाच्वंगुया खँ च्वयातःगुयात कने – समथ कर्मस्थान पीगू दुगु मध्यय् अनुस्सति झिगू दयाच्वन। उकियागु विस्तारार्थ फुक्कं कनाच्वन धायेव उपासकोपासिकापिनि कण्ठस्त याना ब्वनेबिने याना च्वनेत आपा जुइथें ताइ। खजा थःथःपिनिगु पारमिता यागु खँ खः, पालिया अर्थ सहित घोके याना ब्वनाच्वनेगुलिं जक आपाथें ताइगु जुयाच्वन। अले छगू हानं कर्मस्थान जक मुक्कं स्वया च्वनेगु यातनं भचा थाकुगुथें जुयाच्वनी। अथेनं अलसि मचासे ब्वना यंका बिज्यात दिल धाःसा विस्तार विस्तारं अवश्य थुया वयाच्वनी।

https://dhamma.digital

केवल समथ कर्मस्थान मात्रयात स्वया यंकेगु तरिका

१. बुद्धानुस्सति – बुद्धगुण ९गू इतिपि सो भगवा अरहं आदि बुद्धयागु अनन्त कृतज्ञ गुणयात स्मरण याना बारम्बार लुमंका बुद्धरत्नयात बांलाक विश्वास याना च्वनेगु बखतय्, बुद्धानुस्सति म्हुतुंहे मब्बंसानं बुद्धानुस्सति कर्मस्थान भावना धात्थेंहे सत्यगु खः धकाः सिइकि।

२. धम्मानुस्सति – धर्मगुण खुगू स्वाक्खातो भगवता धम्मो आदि धर्मगुणयात बारम्बार लुमंका अनुस्मरण यानाच्वन धाःसा धम्मानुस्सति म्हुतुंहे मब्बंसानं धम्मानुस्सति कर्मस्थान भावना धात्थेंहे सत्यगु खः धकाः सिइकि।

३. सङ्घानुस्सति – परमत्थ आर्यसङ्घपिनिगु गुण ९गू सुपतिपन्नो भगवतो सावक सङ्घो आदि सङ्घपिनिगु अनन्त गुणयात विश्वास पूर्वक बांलाक लुमंका बारम्बार अनुस्मरण यानाच्वन धाःसा सङ्घानुस्सति म्हुतुंहे मब्बंसानं सङ्घानुस्सति कर्मस्थान भावना धात्थेंहे सत्यगु खः धकाः सिइकि।

४. सीलानुस्सति – थःगु जीवन काछिं पालन याना च्वनागु त्रिशरण सहितं पञ्चशील, उपोसथ शीलादियात लुमंका अनुस्मरण याना थुगु शीलयात जिं पालन याना च्वनागु निला, प्यला, निदँ, प्यदँ, न्यीदँ गुलिदुगु खः थुलितक दत धकाः थम्हं पालन याना च्वनागु शीलयात बारम्बार लुमंका अनुस्मरण याना च्वनेगु बखतय् सीलानुस्सति म्हुतुंहे मब्बंसानं सीलानुस्सति कर्मस्थान भावना धात्थेंहे सत्यगु खः धकाः सिइकि।

५. चागानुस्सति – थःगु जीवनया दुने थम्हं दान प्रदान यानागु आपा, म्हो, यागु खँ मखु, थःगु गच्छे अनुसारं चित्त प्रसन्नता पूर्वक धन सम्पत्ति सहितं दान, प्रदान याना च्वनागु थुलितक दत धकाः थम्हं त्याग याना च्वनागु यात, विश्वास पूर्वक बारम्बार लुमंका हर्ष प्रसन्न जुया च्वनेगु बखतय् चागानुस्सति म्हुतुंहे मब्बंसानं चागानुस्सति कर्मस्थान भावना धात्थेंहे सत्यगु खः धकाः सिइकि।

६. देवतानुस्सति – चतुर्महाराज, त्रायतिंस आदि खुगू देवलोकय् उत्पत्ति जुयाच्वंपिं देवतापिनि दिव्य सुख सम्पत्ति लाभ जूगुनं दान शीलादि पुण्य कर्म याःगुया कारणं खः। जिनं अजागुहे दिव्य सुख सम्पत्ति लाभ जुइगु दान शीलादि पुण्य कर्म याना च्वनागु दु धकाः देवतापिं नापं तुलना याना विश्वास पूर्वक बारम्बार लुमंका स्मरण यानाच्वन धाःसा म्हुतुंहे मब्बंसानं देवतानुस्सति कर्मस्थान भावना धात्थेंहे सत्यगु खः धकाः सिइकि।

७. उपसमानुस्सति – आपालं मभिंगु क्लेशयात तापाका विरक्त जुया निर्वाण प्राप्त याना कया बिज्यापिं अरहन्तपिनिथें जागु निर्वाणया हेतु जुयाच्वंगु पारमिता गुणधर्म, जिनं याना च्वनागु दु धकाः विश्वास पूर्वक बारम्बार लुमंका अनुस्मरण याना आचरण यानाच्वन धाःसा म्हुतुंहे मब्बंसानं उपसमानुस्सति कर्मस्थान भावना धात्थेंहे सत्यगु खः धकाः सिइकि।

८. मरणानुस्सति – संसारय् न्हापा न्हापा जि, गजा गजागु तक हीनोत्तमगु शरीर धारणा याना षट्गती चा चाहिला अनन्त असत्य दुःख कष्ट भोग याना वयेधुन जुइ। थुकिया संख्याहे दुगु मखुत, थौंतकनं निर्वाणयात साक्षात्कार यायेफुगु मखुनि। आः नं जा थ्व देह शरीर गोन्हुया खँ खः पलेस्वां हःले च्वंगु जल बिन्दु थें खः। आजा, अजि, बाज्यापिं सकलसिनं परम्परा त्वःता वना च्वंगुदु। जिनंजा थौंला कन्हेला गोन्हुया मनूजुइ, छें जुइला, लें जुइला अवश्य थ्व शरीर त्वतावनी। सुयागुनं अभिमान घमण्ड तेके जुयाच्वना च्वनीमखु। ल्हा ज्वना तुति ज्वना साला साला यंकीपिं यमदूतत झं झं सतिक थ्यंक वयाच्वंगुदु। आतक लानि तथागतयागु शासन बाकिदनि बिचाःया छंगू न्हाय्, न्हेपं, मिखा, शरीर तक यागुनं छंत भलोसा दुगु मखु धकाः सिइका, थःत थम्हं बोध याना दिन रात्रिसनं मरणानुस्सति बारम्बार बांलाक कोशिस याना यंकल धाःसा म्हुतुंहे मब्बंसानं मरणानुस्सति कर्मस्थान भावना धात्थेंहे सत्यगु खः धकाः सिइकि।

९. कायगतासति – केसा, लोमा, नखादि ३२गू कोत्थास्स पूचःयात मुना शरीरक्खन्ध धकाः समुति जुयाच्वंगु थ्व जिगु शरीरक्खन्धय् छगू छगू ल्यया फारे फारे याना स्वत धाःसा छुं छगूनं बांलागु योगु सारगु वस्तु मदु। मेमेपिनिगु शरीरय् च्वंगु मल, मुत्र जक मखु थम्हं फानागु खै, न्हिं, मल, मुत्र, दुर्गन्ध यातहे थःत घृणाजुया घचायापुसे च्वनावइ। थजाःगु घृणा युक्तगु घचायापुसे च्वंगु थ्व शरीरपाखे विरक्त जुया केवल सत्पुरूष

https://dhamma.digital

धर्मयात विचाः याना खंका सिइका च्वनेगुहे आनन्द खः धकाः थःत थःमं संवेग कया बारम्बार दिन, रात्रिसनं लुमंका च्वनधाःसा म्हुतुंहे मब्वंसानं कायगतासति कर्मस्थान भावना धात्थेंहे सत्यगु खः धकाः सिइकि।

१०. आनापानानुस्सति – थ्व शरीरं पिहाँ वःगु फयूया अन्त, न्हासे च्वकायू थ्यनीबले अन्तजुइ। द्वाहाँवःगु स्वासया अन्त नाभिस्थानयू थ्यन धायेव अन्त जुइ धकाः द्वाहाँ पिहाँ जुयाच्वंगु स्वासयात लुमंका बांलाक स्मृति तया विचाः याना स्वया च्वनेगु बखतयू म्हुतुंहे मब्वंसानं आनापानानुस्सति कर्मस्थान भावना धात्थेंहे सत्यगु खः धकाः सिइकि।

आः थन धायूकि बुद्धगुण गुंगू, धर्मगुण खुगू, सङ्घगुण गुंगूयात बांलाक बारम्बार लुमंकेगु अभ्यास यात धाःसा अपुसे च्वनी। अनुस्सति भिगू पाठया अर्थयातनं भावना च्वनेगु यातनं सः स्यूपिंथायू वना बांलाक न्यने निने यात धाःसा निशंका रूपं अःपुसे च्वनी।

बुद्धानुस्सति, धम्मानुस्सति, सङ्घानुस्सति, सीलानुस्सति, चागानुस्सति, देवतानुस्सति, उपसमानुस्सति, मरणानुस्सति, कायगतानुस्सति, आनापाननुस्सति चेति। इमानि दस अनुस्सतियो नाम। थुकियात अनुस्सति कर्मस्थान भिगू धकाः लुमंकि। थ्व थुगु कर्मस्थान भावना यायेगुया तरिका संक्षिप्त कना तःगुया खँ क्वचाल। कर्मस्थानया लक्षण सिधल।।

आरम्मण खुगूयात निर्णय याना तःगु

काम भूवनयू च्वंपिं सत्व प्राणिपिनि मरणासन्न कालयू दृश्य जुइगु आरम्मण स्वंगू दु। स्वंगू मध्ययू छगू नं छगू दृश्य जुइ। स्वंगू धयागु कर्म, कर्मनिमित्त, गतिनिमित्त। थुगु स्वंगू मध्ययू न्ह्यागुसां छगूयात आरम्मण याना काम भूवनयू प्राणिपिं मृत्यु जुया वनीगु अवश्य खः धकाः सिइकि। कुशलाकुशल याःगुयात कर्म धकाः धाइ। व उगु कर्म यानागुया कारण दान, प्रदान यानागु हानं प्राण घातक यानागु अथवा प्राणिहिंसा याना बलेयागु शस्त्रास्त्र सामान आदियात दृश्य जुइगु कर्म निमित्त धाइ। अथेहे पाप कर्म यानागुया कारणं पुनर्जन्म जूवनी थायू नर्काग्नि ज्वाला आदि दृश्य जुइगु हानं कुशल कर्मया कारणं पुनर्जन्म जूवनीगु थायू देवलोक देव विमान आदि दृश्य जुइगुयात गति निमित्त धाइ धकाः सिइकेमाल।

फगत साधकयात धयातःगु

मनू स्वम्ह पुद्गल छम्हयात धयातःगु। मनू स्वम्हसें पुद्गल छम्हयात भोजन दानयात। छम्हसें मरणासन्नयागु अवस्थायू फलानाम्हयात फलानागु समययू जिं भोजन दान यानागु धकाः लुमंका मृत्युजुल। व उम्ह कर्मयात आरम्मण याना मृत्यु जुल धकाः सिइकि। छम्हसें जिं फलानाम्हयात दान यानागु भोजन धकाः भोजनयात आरम्मण याना मृत्यु जुल। थ्व थुगु कर्म निमित्तयात आरम्मण याना मृत्यु जुल धकाः सिइकि। हानं छम्हसें भोजन दान यानागु फलं देवलोकयू वनेदयेमा धकाः प्रार्थना याःगु जुया मरणासन्न कालयू देवविमान प्रासादयात आरम्मण याना मृत्यु जुल व उम्ह गति निमित्तयात आरम्मण याना मृत्यु जुल धकाः सिइकि।

अकुशल कर्मनं मनू स्वम्हसिनं प्राणि छम्हयात स्यात। थुकि मध्ययू छम्हसिया मरणासन्न कालयू थजाम्ह प्राणियात जिं घातक याना अकुशल कर्म जिके दु धकाः लुमंका मृत्युजुल , व उम्हसें कर्मयात आरम्मण याना मृत्यु जुल धकाः सिइकि। हानं स्वम्ह मध्ययू छम्हसें प्राणियात स्यागु बखतयू छुकेंस्यानागु खः वहे शस्त्र, चुपि, भाला, बन्दुक आदि मरणासन्न कालयू आरम्मण जुया मृत्यु जुल। उम्हसें कर्म निमित्त खना मृत्यु जुल धकाः सिइकि। हानं छम्हसें प्राणियात घातक याःगुया कर्म फल भोग याःवनेगु थायू नर्काग्नि ज्वाला, ग्यानापुसे च्वंगु दृश्यखना मृत्यु जूगुयात अकुशल गतिनिमित्त आरम्मण जुया मृत्यु जुल धाइ।

कुशल पुण्य कर्मयाःगु यातनं अकुशल पापयाःगु यातनं याना मृत्युजूपिनि आरम्मण निमित्त दृश्य जुइगु उक्त कनातःगुथेंहे खः धकाः सिइकेमाल।

https://dhamma.digital

अरहन्त जुया बिज्याये धुंकूम्ह पुनर्जन्म काय् म्वालम्ह जुया (च्यूति) मरणासन्नय् असंखत धातु निर्वाणयागु आरम्मण जुया परिनिर्वाण जुया बिज्याइ धकाः कनातल। थ्व खँ सिइकेत याकनं अःपुमजु बारम्बार प्रज्ञाज्ञानं विचाः याना स्वयेमा। थजागु खँयात मसः मस्यूगुलिं याना झीपिं थ्व गनं गथे जुया थन वल जुइ। हानं गन छु गथे याना वनेगु जुइ धकाः साक्षात रूपं मसियाच्वंगु खः। यदि थजागु सयूकेसिइके थुइकेगु इच्छा जूसा झीके दुनेच्वंगु अभिमान, घमण्डयात त्वथुला सः स्यूपिं ज्ञानी सज्जन महापुरूष धुरंधरपिंके श्रद्धा गौरव तया न्यने निनेयाना थ्व महान् भयंकरगु दुःख संसारं मुक्त जुयाच्वंगु निर्वाण सत्ययात याकनं प्राप्त याना कायेगु स्वयेमाल।

धायेनुकि ततःधंगु देश, नगरय् गनं छथाय् वने माःथाय् वने मसया च्वना च्वंपिंसं उखें थुखें सःस्यूपिंके लँ न्यना न्यना थः वने माःथाय् थ्यंक वनीगु थेंतुं। अथेहे झी दाजु किजा, तता क्येहेंपिं न्ह्या न्ह्यापिं सकसिनं बलोद्योग कोशिस याना यंकेगु स्वयेमाल। थजागु सुवर्ण मौकायात त्वफिका बिज्याये मते दिमते। थुगु मौका चुकेजुल धायेव लिपाहानं दोलंदो कल्पतकनं थजागु सुवर्ण मौका चूलाके थाकुइगु जुल।

आरम्मण खुगुयात कनातःगु संक्षिप्त क्वचाल।।

सत्वपिं जन्म जूवनीगु लँ क्यनातःगु

सत्वपिं मरणासन्न कालय् आरम्मण जुइगु गुलिसियां कर्मयात आरम्मण याना मृत्यु जुइ। गुलिंगुलिं कर्म निमित्तयात आरम्मण याना मृत्यु जुइ। गुलिं गतिनिमित्तयात आरम्मण याना मृत्यु जुइ। कर्म, कर्मनिमित्त, गतिनिमित्त थ्व थुगु स्वंगू मध्ये, छगूनं छगूलि सत्वपिं मरणासन्न कालय् आरम्मण जुइ। स्वंगू लँ धयागु गथे धाःसा कुशल आरम्मण स्वंगू, अकुशल आरम्मण स्वंगू जूगुयानितिं मरणासन्न कालय् खुगू आरम्मण जुइ धकाः सिइकेमाल। अले उगु आरम्मण स्वंगू मध्ययू कुशल कर्मयात गजागु आरम्मण जुइ धाःसा मृत्यु जुइत्येका जिं प्रतिदिन तुते मजुइक याना तयागु दान, शीलादि थजा थजागु कुशल कर्म याना तयागु दु धकाः आरम्मण याना मृत्यु जूम्हयात कुशल कर्म आरम्मण याना मृत्यु जूम्ह धकाः धाइ। कुशल कर्मनिमित्त गजागु आरम्मण याइ धाःसा मरणासन्न कालय् जिं प्रतिदिन तुते मजुइक बुद्धमुर्ति दर्शन याना, पूजा पाठ यानाच्वना। जिं तुते मजुइक भिक्षुसङ्घपिन्त भोजन प्रत्यय दान प्रदान याना च्वनागु दु, भिक्षुपिंनं बिज्याका तयागु दु धकाः कुशल कर्म निमित्तयात आरम्मण याना मृत्यु जुल धाइ। अले कुशल गति निमित्तयात आरम्मण याना गजागु रूपं मृत्यु जुइ धाःसा देवलोकय् वनीम्ह जुया मरणासन्न कालय् उत्तमोत्तमगु तेज रश्मि दृष्य जुइ। न्ह्याइपुसे यइपुसे च्वंगु शब्द धोनि तायेदया च्वनी, देव भुवन, विमान दृष्य जुइ। मनुष्यगति प्रतिसन्धि जूवनीम्ह जुया माँया गर्भय् ह्याउँगु कम्बल थें जागु दृश्य जुइ। व उम्ह भिंगु कुशल गतिनिमित्तयात दृश्य जुया मृत्यु जूम्ह धकाः सिइकेमाल।

थ्व थुगु स्वंगूयात मरणासन्न कालय्, कुशल स्थानय् जन्म जूवनीगु भिंगु लँपु कर्म, कर्मनिमित्त, गतिनिमित्त धकाः धाइ।

अकुशल स्थानेनं कर्म, कर्मनिमित्त, गतिनिमित्त धकाः स्वंगू दयाच्वन। उगु स्वंगू मध्ययू मरणासन्न कालय् जिं याना तयागु थजा थजागु अकुशल कर्म दु धकाः मती लुमना मृत्यु जूम्हयात अकुशल कर्म आरम्मण याना सित धकाः धाइ।

मरणासन्न कालय् जिगु ल्हातिं प्राणिहिंसा यायेत चुपि, भाला, बन्दुक, जालयात ज्वना तयागु दु धकाः आरम्मण जुया मृत्यु जूम्हयात अकुशल कर्मनिमित्तयात आरम्मण याना सित धकाः धाइ।

मरणासन्न कालय् नर्कपाखे वनीम्ह जुया ग्यानापुसे च्वंगु निमित्त नरकाग्नि ज्वाला, नरककुण्डल आरम्मण जुया मृत्यु जूम्हयात अकुशल गतिनिमित्त खंका सित धकाः धाइ।

अथेया कारणय् न्हापा न्हापायापिं सज्जन वर्गपिंसं थव परिवारपिं रोग व्याधि जुया म्हंमफत धायेव वैद्यराजपिं सता वास याकी, वासलं मथ्यूसा द्यःवेकिपिं क्यनी, उकिनं मज्यूसा ज्योतिष क्यनी, फायुके फीकेयाइ। उकिं नं मजिल धायेव ल्वय् चर्को जुयावल आयुफुत जुइ, मृत्यु जुइन धकाः जहान परिवारपिंसं दान प्रदान याना बिइ। हानं जहान परिवारपिं बिरामिया न्ह्यःने च्वना बिरामिं न्हापा दान, प्रदान, पुण्य यानातःगु

https://dhamma.digital

भोजन, चीवर, पात्र, विहार, धर्मशाला अनेक अनेक भिक्षु, श्रामणेर जुयागु, धर्मश्रवण, दान, शील, भावना याना तःगु लुमंकि धकाः सम्झेयाका लुमंके बिया च्वनी। उगु बखतय् मभिंगुमार्ग लँ स्वपुयात त्वफिका भिंगु सत्मार्गपाखे छ्वयेगु उपाय यागु खः धकाः सिइकेमाल।

तर मरणासन्न कालय् माँ, बौ, ज्ञाति, परिवारपिंसंजक उपाय यागुयात जीनं फु मजीनं फु। धात्थेंहे झीसं मरणासन्न मथ्यंनिबले आहे अनेक कुशल कर्म दान, शीलादि भावना बलोद्योग याना च्वनेमागु जुयाच्वन। अलेतिनि धात्थेंहे फरक मजुसे भिंगु सत्गति, देव, मनुष्य, ब्रम्हलोकय् उत्पत्ति जुइगु जुल।[101]

खुँ, डाका, धुं, भालु आदि बन जन्तुतयूगु भयदुगु मार्गयात छखे चीका भिंगु सत्मार्गय् वनेगु इच्छा जूगु खःसा लँ मार्ग स्यूपिं सत्पुरूषपिंके अलसि मचासे बारम्बार न्यने निने याना स्वयेमा। अले धुरन्धर विद्वान करूणाधारी सत्पुरूषपिंसं अवश्य सत्मार्ग क्यना बिइ। खयानितिं भगवान बुद्धंहेनं थथे धकाः थुगु रूपं बांलाकहे लँ क्यना थका बिज्यागु दु – सीवं पत्थेथ भिक्खवे सीवं पत्थेत्वान, दानं दातब्बं, सीलं रक्खितब्बं, भावनां भावेतब्बं। तदर्थ – भिक्षुपिं! छिमिसं निर्वाणयागु प्रार्थना या, निर्वाणयागु प्रार्थना याना दान प्रदान या, शील समादान या, हानं भावना या, छिपिं प्रमाद जुया च्वनेमते धया बिज्यात।

हानं बारम्बार भिक्षुपिन्त थ्वनं धया थका बिज्यागु दु – बुद्धोत्पाद दुल्लभो लोकस्मिं, मनुसत्थ भाव दुल्लभो, दुल्लभा सद्धा सम्पत्ति, पब्बजित भाव दुल्लभो, सद्धम्म सवणं अति दुल्लभं एवं दिवसे दिवसे ओवादि।

थुगुहे रूपं हानं भगवान बुद्ध अन्तिम महापरिनिर्वाण जुइत्येका तकनं भिक्षुपिन्त सम्बोधन याना धया थका बिज्यात – हन्ददानि भिक्खवे आमन्तयामि वो, वय धम्मा संखारा अप्पमादेन सम्पादेथ धकाः। थ्व अप्पमादया अर्थ यक्व यक्व दु।

सम्पूर्ण तथागतपिं, प्रत्येक बुद्धपिं, अरहन्तपिं, तरेजुया बिज्यागुया लँपु थ्वहे परमोत्तमगु अप्पमाद खः। उकें झीपिंनं सदा अप्पमाद जुया च्वनेगु स्वयेमाल। नःसां त्वंसां, वंसां, च्वंसां, दंसां, द्यंसां, गृहकार्य यासां, दिन रात्रि सदानं अतुत होस तया स्मृति तया ज्या खँ भावना याना यंकल धाःसा अबिलम्बे याकनं थ्व कपटमय संसार दुःखं उत्तिर्ण जुया वनेफइगु जुल।

अथेया कारणय् फुसा थ्वहे जन्मय् मार्गफल निर्वाणयात प्राप्त यायेगु स्वया दिसँ बिज्याहुँ। ज्ञांमदुपिनिगु खँय् जक ब्याँ ब्याँ जुया बिज्याये मते दिइमते। ज्ञां मदुपिं मभिंपिंसं मभिंगु गतिनिमित्तपाखे ब्वना यंकी। भिंपिंसं भिंगु गतिनिमित्तपाखे ब्वना यंकी। मभिंगु गतिनं स्वगू दु, भिंगु गतिनं स्वंगू दु। जम्मा गति खुगू दु।

अले व भिंगु व मभिंगु गति सुनां दयेकीगुले? थः थःपिंसंहे दयेकीगु खः। सज्जन वर्गपिं! व मभिंगु लँ गति जित मयोर्थेतुं छलपोल, छिकपिन्तनं यइथें मच्वं। उकें भिंगु लँ गति दयूकेगु स्वयेमाल। अलसि चाया प्रमादि जुयाच्वने मजिल। धात्थें धायूकि प्रमादि जनपिनिगु ल्यू ल्यू यमदूतपिंसं दण्ड, पास, ज्वना ब्याँ ब्याँ वयाच्वंगुदु। इमिसं नापलात धायेव न्ह्याथाय् थजु लें जुसां, छेंय् जूसां ज्वना लुया साला यंकी। चान्ह्यु न्हिनय् बाकि तइ मखु। छलपोल छिकपिंसं मखंला, मस्यूला म्हिग खनापिं थौं खने मदये धुंकल, वहे यमदुततसें ज्वना यंका च्वंगु खः। जिया नितिं साबहे ग्या। छलपोल छिकपिं मग्याःसा जिं मस्यू। ग्या ग्यापिंसंनिं याकनं याकनं दान, शील, भावना अनित्य, दुःख, अनात्म ज्ञानयात कोशिस याना याकनं थ्व संसार दुःखं उत्तिर्ण जुया वनेगु स्वयेमाल। म्हुतुंजक धयाच्वनेगु मखु ज्यांहे याना यंका बिज्याहुँ दिसँ।

भगवान बुद्धं नं थथेहे धयाबिज्यात –

यादिसं वपते बीजं तादिसं हरते फलं।
कल्याणकारि कल्याणं पापकारी च पापकं।।

थमं गजा गजागु पुसा पित अजा अजागुहे फल सइ। भिंगु याम्हेसित भिंगुहे निमित्त (कर्म, कर्मनिमित्त, गतिनिमित्त) खनेदयावइ। मभिंगु याम्हसित मभिंगुहे निमित्त खने दयावइ।

[101] उलि जक मखु धात्थेंहे संसारिक महान् महानगु दुःख जाति, जरा, व्याधि, मरणादि दुःख भयं छुटे जुया वनेगु मार्ग ध्वदुइके माःगु जुल।

https://dhamma.digital

अत्तनाव कतं पापं अत्तना संकिलिस्सति।
अत्तना अकतं पापं अत्तनाव विसुज्झति।
सुद्धि असुद्धि पच्चत्तं नाञ्ञो अञ्ञं विसोधये।।

भिंगु वा, मभिंगु थम्हं गजा गजागु यानागु खः मेपिंसं परिसोधनया वइमखु।[102]

आ थुगु किताबय् कनातःगु सत्व प्राणिपिनि थुगु जन्मं मेगु जन्म जूवनीगुयात निमित्त खनेदया वइगु तथा कर्माकर्म भोगयाये मालिगु वा भोग याना च्वंगुयात कना क्यनातःगु व हानं कर्माकर्म मुक्त जुया वनेगु यातनं संक्षिप्तं कनातगुयात क्वचाल।

अनिच्च लक्खणयात कनातःगुया संक्षिप्त।

अनिच्च कर्म, चित्त, ऋतु, आहारं वनेजुयाच्वंगु चन्द्र, सूर्य, वन, पर्व, सागर, समुद्र सारा सम्पूर्ण स्वीछगू भुवन, अथवा अनन्त चक्रवाल नाम, रूप, संखार धर्म फुक्कं नासवान खः। उकियात सुं गथिंजापिं देव, मनुष्य, ब्रम्हापिंसं नं स्थिर याना तयेगु शक्ति दइमखु। न्हि न्हिंछिया परिवर्तन जु जुं फुनावना च्वंगु दु, स्यना वनाच्वंगु दु। यं किञ्चि समुदयधम्मं सब्बं तं निरोध धम्मन्ति।

दुक्खलक्खणयात कनातःगुया संक्षिप्त।

दुक्ख संसारय् गुलितक दयावःगु श्रृष्टि जूगु चलाचल प्राणि अप्राणि छुतक गजागु तक उत्पत्ति जूगु खः व फुक्कं संसार छगूलिंहे दुःखमय खः। जाति, जरा, व्याधि, मरण जुइमागु नं दुःख मय खः। योपिं नापं बायाच्वने मागुनं मयोपिनि नापं हना च्वने मागुनं दुःख। संक्षिप्तं धाल धाःसा थम्हं धयाथे मदुगुहे नं परम दुःख खः।

अनत्त लक्खणयात क्यनातःगुया संक्षिप्त।

अनत्ता सम्पूर्ण अज्झत्तिक, बाहिरिक (चक्खु, सोत, घान, जिव्हा, काय, मन हानं रूप, शब्द, गन्ध, रस, फोथब्ब, धम्म) पञ्चस्कन्ध नाम रूप धर्म फुक्कं जि मखु, जिगु मखु, जिं धयाथें दुगु मखु फुक्कं हेतु स्वभावगु धर्म खः। जि, जिगु धयाच्वंगु फुक्कं अज्ञानता खः मिथ्या खः।

सब्बे संखारा अनिच्चा।
सब्बे संखारा दुक्खा।
सब्बे धम्मा अनत्ता।

नाम, रूप धर्म पञ्चक्खन्ध न्यागू यातनं अनिच्च, दुक्ख, अनत्ता भावं स्वयेगु तरिकायात क्यनातःगु थथे खः। पञ्चक्खन्ध नाम, रूप संखार धर्म विद्युत गतिं उत्पत्ति विनाश जुजुं न्ह्याना वना च्वंगुयात आरम्मण याना अनिच्च, अनिच्च धकाः भावना याना स्वया च्वनेगु यायेमा।

---

[102] थ्व गाथाय् धयातःगु सत्य खः। पुण्यजकं सकसिनं इनाकाइ अथवा इनाबीज्यू पाप इना काइमखु। छम्ह मनूनं पशु प्राणि तथा आपालं नर हत्या याना जहानपिन्त पालेयाना च्वन। अले देवता छम्हसें व हत्यारा याके न्यन – छं आम पाप गथेयाना कते यायेगु ? वं धाल जिमि जहानपिंनं जा दहेदुनि। देवतां धाल – अथे जूसा छं जहानपिंके छको न्यना स्व। व हत्यारां माँ, बौ, कलापिंके न्यना स्वबले व उगु पाप सुनानं क्वबुइ मधा। मतलबकि जिमिसं छन्त स्यानाहिं धयागुनं मदु स्यानागुनं मदु। छं नकेहल जिमिसं नया। आम पाप जिमिसं क्वबुइ फइमखु धकाः जवाफ बिल हँ। उकें नाञ्ञो अञ्ञं विसोधये धागु थिकहे जू।

https://dhamma.digital

थःगु अज्झत्तिक शरीरक्खन्धय् दुने च्वंगु चित्तयात स्थीरयाना स्वया च्वनेमा। मेमेपिनिगु शरीरक्खन्धय् नं अथवा वन, पर्वत, जल, स्थल, अनेनेगु नाना प्रकारया बाहिरिक वस्तु संखार पुचः उत्पत्ति, विनाश जुजुं फुना वना च्वंगुयात आरम्मण याना अनिच्च, अनिच्च धकाः स्वया च्वनेमा।

थुगु रूपं गबलें अज्झत्तिक संखारयात स्वया च्वनेगु। गबलें बाहिरिक संखारयात स्वया च्वनेगु। गबलें अज्झत्तिक, बाहिरिक निगुलिंयात हिका हिका स्वया च्वनेमा।

गुगु खः विपस्सनां स्वयाच्वंगु चित्त जूसां जिनं मखु, सत्व प्राणि नं मखु, इश्वर आत्मा नं मखु। वजा उत्पत्ति जुजुं निरोध जुया विनाश जुया वनाच्वंगु संखार वस्तु खः, व नित्यगु वस्तु मखु वहे संखार वस्तुयात विपस्सना ज्ञानं स्वया सिइके माःगु जुया नितिं सब्बे संखारा अनिच्चा, सब्बे संखारा अनिच्चा धकाः संखार धर्मयात बारम्बार स्वया च्वने माःगु जुल।

दुक्ख लक्खण स्वयेगु तरिका

संखार धर्म धयागु उत्पत्ति विनाश जुजं मदिक पिडा जुयाच्वंगुया कारणं कष्ट पूर्वक दुःख जुयाच्वन। दुक्ख स्वंगू प्रकारया दयाच्वन।

१. दुक्ख दुक्ख

२. विपरिनाम दुक्ख

३. संखार दुक्ख।

१) शरीरय् तच्वतं कष्ट जुया स्याःगु वेदना कायिक दुक्ख वेदना, दोष उत्पत्ति जुया चित्तय् दुने डाह दुःख जूगु चेतसिक दुक्ख वेदना, थुगु दुःख वेदना निगू स्वभावद्वारा नं, दुःख धयागु नामं नं दुःख जूगुया नितिं दुक्ख दुक्ख धाइ।

२) सुख वेदना धयागु नकतिनि जुया वइगु बखतय् सुख धकाः धाःसां तविनं गुगु सुख वेदना परिवर्तन जुया फुना वनीगु बखतय् च्वना च्वने मजीका डाह जुया दुःख जुया वइगुया कारणं विपरिनाम दुक्ख धाइ।

३) उपेक्खा वेदना व सहित उत्पत्ति, ठिति, भङ्ग स्वंगूलि दयाच्वंगु फुक्क पञ्चक्खन्ध नाम, रूप संखार धर्म उत्पत्ति, ठीति, भङ्ग उत्पत्ति, विनाश हिसाबं मदिक पीडा बियाच्वंगु जूयानितिं संखार दुक्ख धाइ।

(व उगु दुःख स्वंगू प्रकार मध्ये)

१. दुक्ख दुक्ख, दुक्ख वेदनाय् जक दयाच्वन।

२. विपरिनाम दुक्ख, सुख वेदनाय् दयाच्वन।

३. संखार दुक्ख धयागु गुगु वेदना निगू व सहित फुक्कगु संखारेस दयाच्वन।

भावना यायेगु बखतय् थुगु संखार दुःखयात भावना यायेमा।

१) सम्पूर्ण संखार विद्युतगतिं उत्पत्ति निरोध जुया नाशजुया वना च्वंगुयात आरम्मण याना अनिच्च, अनिच्च धकाः प्रथम न्हापालाक स्वया संखार धयागु विद्युत गतिं उत्पत्ति जुजुं निरोध नाश जुया वनाच्वंगुयात खना सियावइ।

२) अले थ्व संखार धर्मजूसां उत्पत्ति जुजुं विनाश जुया वनाच्वंगु तच्वतं साबहे ग्यानापुसे च्वंगु खनी, आपालं महान् संकष्ट दुःख खनी धकाः दुःखयात आरम्मण याना दुःख, दुःख धकाः मदिक्क आपालं बलोद्योग याना स्वया च्वनेगु अभ्यास यायेमागु जुल।

३) हानं गबलें संखार सद्दायात संखार दुःख, दुःख धकाः स्वयेगु यायेमा। अले हानं अनिच्च लक्खणा खन धायेव तिनि दुःख लक्खणयात स्वयेगु यायेमा। अनिच्च लक्खण मखंकं, दुक्ख लक्खणयात मस्वसानं ज्यू।

दुक्ख वेदनायात स्वयेगु बखतय् आपालं वेदना कष्ट जुयाच्वंगु दुःख स्वभावयात, न्हापालाक स्वयालि लिपा विस्तार विस्तारं संखार दुःखपाखे हीका स्वयायंके माःगु जुल।

https://dhamma.digital

सुख वेदनायात स्वत धाःसा विपरिणाम दुःख स्वभावयात न्हापालाक स्वयेधुंका लिपा विस्तार विस्तारं संखार दुःखपाखे हीका स्वया यंके माःगु जुल।

बाकिगु संखारयात स्वयेगु बखतय् संखार दुःख स्वभावयातहे आरम्मण याना स्वयेमागु जुल। हानं गबलें पञ्चक्खन्धयात छगू छगू फारेयाना अनिच्च छक्व छक्व छगूपटक, दुःख छक्व छक्व छगूपटक स्वया यंकेगु। वथेंहे हानं गबलें फुक्कगु संखारयात आरम्मण याना अनिच्च छक्व छगूपटक, दुःख छक्व छगू पटक स्वया यंकेगु। वथेंहे गबलें अज्झत्तिकयात गबलें बाहिरिकयात आरम्मण याना अनिच्च छक्व दुःख छक्व स्वया यंकेमा। विशेषरूपं अज्झत्तिक संखारयात आरम्मण याना आपा आपालं ध्यानतया स्वये माःगु जुयाच्वन।

अनत्ता लक्खण स्वयेगु तरिका

१) थ्व फुक्क थःगु अधिनय् मदुगु स्वभाव, थम्हं धयाथें मदुगु स्वभाव, थ्व धया, सना, हाला जुयाच्वंगु, नया, त्वना, न्यना स्वया जुयाच्वंगु जिं मखु, जि मखु, सत्व प्राणि धयापिं सुनं मखु, सुनं मदु केवल स्वभाव मात्र खः। थुकियात अनत्ता धकाः धाइगु जुयाच्वन। (प्रथमगु नय)

२) पञ्चक्खन्ध नाम, रूप संखार धर्म धयागु उत्पत्ति, ठीति, भङ्ग हिसाबं दिन रात्रिसनं मदिक सदानं उत्पत्ति विनाश जुया वना च्वंगु खः। उकियात उत्पत्ति जुइ मते धकाः पनातये फइगु मखु। नाश जुइमते धकानं पनातये फइगु मखु। व उगु स्वभाव धर्मता अनुसारं हेतु स्वभावानुसारं उत्पत्ति भङ्ग जुया विनाश जुया वनाच्वंगु खः। भिंगु इट्ठारम्मण नापलात धायेव सुख वेदना जुइ। मभिंगु अनिट्ठारम्मण नापलात धायेव दुःख वेदना जुइ। सुख वेदनायात सदानं जुइमा धकाः हाला सना जूसानं जुइमखु। दुःख वेदनायात गबलेनं जुइमते धकाः पनातेन फइगु मखु। हेतु कारण दत धायेव उत्पत्ति जुइ। हेतु कारण मन्त धायेव जुइमखु।

बुढा, बुढि जुइमते, रोग व्याधि जुइमते, मृत्यु जुइमते धाःसानं जुयाहे वइ, पनातये फइमखु। सँ तुइमते, मिखा बुलुइ मते, न्हेपं ख्वातुइमते, वा हाया वनेमते इत्यादि थथे जुइमते अथे जुइमते धकाः धया च्वंसानं जुइमागुयात मजुइमखु। थःगु अधिनय् मदु, थम्हं धयाथें मदुगुया कारणं अनात्म धकाः धयातःगु खः। (दुतिय नय)

३) भीगु थ्व शरीरय् दयाच्वंगु स्वीनिगू कोट्ठास मध्यय् –

क) सँ, जम्मा स्वंगू कोटि व न्येगू लाख दयाच्वन। उकियात, जि मखु, जि धायेमज्यू।

ख) चिमिसँ जम्मा ग्वीगू लाख दयाच्वन वनं जि मखु, जि धायेमज्यू।

ग) ल्हाः तुतियागु लुसि जम्मा न्यीकू दयाच्वन वनं जि मखु, जि धायेमज्यू।

घ) वा, जम्मा स्वीनिपू दयाच्वन वनं जि मखु, जि धायेमज्यू।

ङ) ला, कू गूसः दयाच्वन वनं जि मखु, जि धायेमज्यू।

च) सेंप्वांय् गुसःपु दयाच्वन वनं जि मखु, जि धायेमज्यू।

छ) क्वें स्वसःकू दयाच्वन वनं जि मखु, जि धायेमज्यू।

ज) रूप जम्मा नीच्यागू दयाच्वन वनं जि मखु, जि धायेमज्यू।

झ) परमाणु धू (पथवी चूर्ण)या बारे संख्या मदुगु जुयाच्वन, उकियातनं जि मखु, जि धाये मज्यू।

ञ) आपो आदि रूपयातनं जि मखु, जि धायेमज्यू।

ट) वेदनायातनं जि मखु, जि धायेमज्यू।

ठ) संखार चेतसिक न्येगूयातनं जि मखु, जि धायेमज्यू।

ड) लौकिक चित्त चयेछगूयातनं जि मखु, जि धायेमज्यू।

ढ) रूपया गति, छगू चुतकि समयेया दुने न्यादो कोटिं मयाक उत्पत्ति जुयाच्वंगु यातनं जि मखु, जि धायेमज्यू।

https://dhamma.digital

ण) चित्त, चेतसिक धयागु नाम धर्मनं विद्युत गतिं उत्पत्ति निरोध जुया वनाच्वंगु यातनं जि मखु, जि धायेमज्यू।

त) अथेया कारणय् दिन रात्रिसनं अखण्ड तुते मजुइक विद्युत गतिं उत्पत्ति निरोध जुया वनाच्वंगु पञ्चक्खन्ध नाम रूप संखार धर्मयात, जि धकाः धाये योग्य मजू, जिनं मखु, सत्व प्राणिपिं सुनं मखु। अत्तसार दुगु मखु, अत्तसार शुन्य जुयाच्वंगुया कारणं अनत्ता धयातल। (ततिय नय)

थुगु अनत्त लक्खण स्वंगू प्रकारया स्वभावयात फारे फारेयाना लुमंका तयेधुंका थःगु शरीरय् दुने महावेगं उत्पत्ति विनाश जुया वनाच्वंगु संखार धयागु थःगु अधिनय् मदुगु स्वभाव, थम्हं धयाथें मदुगु स्वभाव। जि मखु सत्वप्राणि मखुगु स्वभावयात आरम्मण याना अनत्ता अनत्ता धकाः बारम्बार उकितुं स्वयेमाःगु जुल।

अनिच्चयात स्वयेगु बखतय् जूसानं, दुःखयात स्वयेगु बखतय् जूसानं, अनत्तायात स्वयेगु बखतय् जूसानं संखार धयागु महावेगं उत्पत्ति विनाश जुया वनाच्वंगु नक्सायात दिन रात्री सदानं खंका च्वनेमाःगु जुल।

संखार धयागु महावेगं उत्पत्ति जुजुं विनाश जुया वनाच्वंगुयात स्वया नित्य जुया मच्वंगु अनिच्च लक्खण, दुःख कष्ट जूगु दुःख लक्खण, थःगु अधिनय् मदुगु, थम्हं धयाथें मदुगु जुया नितिं जि मखु सत्व प्राणि मखुगु अनत्त लक्खणयात स्वयेगु हानं गबलें पञ्चक्खन्ध छगू छगू फारेयाना त्रिलक्खणयात छगू छगू हीका हीका स्वयेमागु जुल।

संखार भाजनी ग्रन्थया संक्षिप्त च्वया तयागु क्वचाल।

जिन शासनं चिरं तिट्ठतु। सर्व कामार्थ सिद्धं भवन्तु ते ति।।

संखार भाजनी ग्रन्थय् पिहाँ वयाच्वंगु अपादान अट्ठकथा ग्रन्थय् कनातःगु द्वादस १२ विपाकया वर्णन

दुक्करम्पि अभक्खनं, अभक्खन पुन परं।
अब्भक्खनं सिलावेधो सक्खलिक वेधो ततो।।
नालागिरि सत्थच्छेदो सीर दुक्खं यवक्खादनं।
पिट्ठि दुक्खं मतिसारो इमे अकुशल कारणा।।

१. दुक्करं – उरूवेल वनय् खुदँतक महा कठिनगू दुष्कर तपश्चर्या याना आपालं परिश्रम कष्ट जुइके माःगु।

२. अभक्खनं – चिञ्चमान धयाम्ह (मिसा) परिब्राजिकां मचा प्वाथय् दुर्थेच्वंक, सिँ त्वाक प्वाथय् घाना आपालं (महाजन) परिषदपिनि न्ह्यःने दुरूस्त गर्भिनियागु पह पिकया नाना प्रकारं असत्यगु अयोग्य वचन ल्हाना मचा नायूक वेका च्वनेमागु।

३. अब्भक्खनं – सुन्दरी परिब्राजिका नापं संसर्ग जुल धकाः उपहास याका च्वनेमागु।

४. पुनपरं अब्भक्खनं – हानं नं सुन्दरी परिब्राजिका (मिसा)यात स्याना वांछ्वया तल धकाः देशवासि तथा आपालं तिर्थकरतयूसं निन्दा उपहास याका (पाः याका) च्वनेमागु।

५. सिलावेधो – वेभार पर्वत च्वं यन्तर चक्रं कयेकाहःगु ल्वहँतं तुती म्हाला पचिनय् लाका च्वनेमागु।

६. मक्खलिकवेधो – ल्वहँतं कःगुलिं म्हाला पचिनय् घा जुइका हि कुंका च्वनेमागु।

७. सत्थछेदो – हिकुना च्वंगु ध्वग्गीगु हियात जीवक वैद्यं शस्त्रं (चिरेयाना) फाया हि पिकाःगु वेदना जुइका च्वनेमागु।

८. ततो – अनंलि हानं मुखं देवदत्तं अमल नका त्वता हम्ह नालागिरि किसिं लिका च्वने माःगु।

९. सीर दुक्खं – गबलें गबलें छ्यौं स्याना वइगु रोग भोजन आहार यायेमागु।

१०. यवक्खादनं – सरवा जाकि (दुसे) थें जाःगुया भोजन आहार यायेमागु।

https://dhamma.digital

११. पिठि दुक्खं – गबलें गबलें दुगः स्याना वइगु वेदना जुइका च्वनेमागु।

१२. अतिसारो – अतिसार (झारा) जुइका च्वनेमागु।

इमे – थ्व थुगु विपाक फल १२गू प्रकार जूसां, अकुसल कारणा – अकुशल धयागु मूल कारणं जुयाच्वंगु खः।

थ्व थुगु विपाक १२गू प्रकारया धर्मयात तथागतं हिमालय पाखे, अत्यन्त शोभायमान जुयाच्वंगू अनोतप्त सरोवरया माथंवंगु तुयुगु ल्वहँ फातय् द्योने बिज्याना भिक्षुसङ्घपिन्त (भूत, भविष्य, वर्तमानयागु खँ) आज्ञा दयेका बिज्यागु जुल।

द्वादस विपाक मध्यय् प्रथम विपाक

अच्चाहं जोतिपालो कस्सपं सुगतं तदा।
कुतोनु बोधि मुण्डक बोधि परम दुल्लभा।।

हे भिक्षु गणपिं! जि तथागतं नं निस्फल याना छ्वये मजियाच्वंगु अपरापरिय अकुसल कर्म विपाक फल १२गू प्रकार यागु कारण गथे धाःसा – प्रथम विपाकगु खुदँ तक महा कठिनगु दुष्कर तपश्चर्या याये मागुया कारण छिमित जिं विस्तार याना कने छिमिसं बांलाक चित्ततया न्यना लुमंकाति।

जि तथागतया न्हापायागु जन्मय् ब्रम्हबद्ध नगरय् ब्राम्हण जोतिपाल नां जुयाच्वन। उगु बखतय् ब्रम्हबद्ध नगरया राज्याधिपति जुयाच्वंम्ह किकी महाराजया महारानी महेषीया पाखें जन्म जुया बिज्याम्ह पुत्ररत्न काश्यप राजकुमार छन्हुया दिनय् रम्म, शुभ, सुरम्म धयागु स्वंगू प्रासाद भवन सहितं सर्वत्र राज्य पात फुक्कं त्याग याना तपोवन बिज्यात। अले उम्ह काश्यप कुमारं खुन्हु मात्र दुष्कर चर्यायाना बिज्यागु बखतय्, सर्वज्ञ बुद्ध तथागत जुया बिज्यात। अर्थात वसपोल कस्सप कुमार बोधिसत्त्व बोधिवृक्ष मूलय् बिज्याना मारगण फुक्कं हटेयाना पञ्चमार जितेयाना आनापानानुस्सति यागु भावना याना चतुत्थ ध्यानय् प्रवेश जुया विपस्सना भावनापाखे वलोद्योग याना वृद्धियाना यंकूगु बखतय् क्रमानुसारं आसवक्खय ज्ञान प्राप्त जुसेंलि सम्पूर्ण क्लेश नष्ट जुया प्यंगू मार्ग, फल क्रमानुसारं प्राप्त जुया सर्वज्ञ ज्ञान प्राप्त जूगु जुल।

थ्व थुगु शुभ मङ्गल कीर्ति समाचार खँ न्यना ब्रम्हबद्ध नगरवासि लोकजनपिं सकस्यानं कस्सप कुमार (बुद्धत्व प्राप्त जुल) बुद्ध जुया बिज्यात धकाः आपा आपालं लोकजनपिंसं हर्षोत्साह पूर्वक म्हति म्हतिं परस्पर प्रशंसा गुण किर्ति वर्णन याना जुयाच्वन – भो! भो! मित्र, बन्धु, पासापिं! भी भी राज्याधिपति किकी महाराजया सुपुत्ररत्न काश्यप राजकुमार राज्य तोता गृहत्याग याना पिहाँ बिज्यागु तःन्हुहे मदुनि केवल खुन्हु मात्र दुष्कर तपश्चर्या याना व साक्षात् त्रिलोकाधिपति बुद्धत्व प्राप्त याना बिज्यात। अहो! अहो! भीगु गुथिंजागु शौभाग्य धकाः म्हति म्हतिं लिसे परस्पर थुगु रूपं प्रशंसा गुण वर्णन याना जूगुया कारणं देश नगर सकभनं व्यापक रूपं प्रचार जुया वयाच्वन। उगुहे अवस्थाय् जोतिपाल ब्राम्हणया काश्यप कुमार बुद्ध जुल धागुयात विश्वास यागुनं मखु, आदर गौरव सम्मान सत्कार यागुनं मखु, आपालं जात्याभिमान घमण्डि जुयाच्वंगुया कारणं काश्यप तथागतयागु प्रशंसा गुण वर्णन याना जुगुयात सहयाये मजिया नुगमुया व गुपिं खः प्रशंसा याना जूपिंथाय् वना काश्यप तथागतयात आपालं कोथिथुना हेलायाना उपहास याये धैगु मतीतया लोकवासिपिन्त धया जुल – हे लोकजनपिं! छिमिसं अजाम्ह मुण्डकयात काश्यप तथागत धकाः आपालंहे अत्याधिक च्वछाया प्रशंसा याना खँ ल्हाना जुयाच्वन। जि ब्राम्हण जोतिपालं धयागु खँयात छिमिसं बांलाक लुमंकाति। थ्व लोकय् तथागत धयापिं उत्पत्ति जुइगु अपुसे च्वं धकाः मती तयेमते। बुद्ध तथागत जुइ धयागु आपालं घोर तपस्या याना महान दुःख कष्ट सहयाना दुष्कर चर्या यानालि तिनि बुद्ध तथागत जुइगु खः। आः अजाम्ह मुण्डक जुयाच्वंम्ह काश्यपं केवल खुन्हु मात्र दुष्कर चर्या याना गबले जक बुद्ध तथागत जुइफइ। यदि धात्थें व काश्यप कुमार बुद्धजूगु खःसा जिंला थ्व फुक्क धन सम्पत्ति परिवार त्यागयाना तपोवन वना खुन्हु जकला छु, वयासिनं आपा खुदँ तकनं दुष्कर चर्या याना बिइ। थथे यायेगु जिके समर्थ दु।

https://dhamma.digital

थथे धकाः धायेमत्यगु अयोग्यगु वचन खँ जिं ल्हानागु जुयाच्वन। उगुरूपं काश्यप तथागतयात अनेक प्रकारं उपहास निन्दा यानागु जुयाच्वन। लिपा कल्याण मित्र घटिकारयागु यन्तोपायद्वारा काश्यप तथागतयाथाय् थ्यसेंलि, तथागतोपदेशयात न्यना तच्वतं पश्चाताप जुया संवेग उत्पन्न जुया मनय् विचाः लुया वल, गथे धाःसा – अहो! जिं तःधंगु अपराध यानागु जुल। अपराध याये अयोग्यम्ह तथागतयात अवाच्य खँ ल्हाना निन्दा उपहास यानागु जुल। आः जित तःधंगु महा पातक लाइगु जुल धका, लिपा धर्म संवेग उत्पन्न जुयावल। अले याकनं याकनं तथागतादि श्रावक भिक्षु सङ्घपिंथाय् वना आपा आपालं क्षमा याचना याना काश्यप तथागत प्रमुखं सकल भिक्षु सङ्घपिन्त थःगु छ्यें निमन्त्रणा याना नाना प्रकारया भोजनादि दान प्रदान याना सेवा तहल याना आदर पूर्वक धर्मोपदेश न्यनागु खः। पुनर्वार श्रद्धाचित्त प्रबल जुया वःगुलिं काश्यप तथागत याथाय् वना भिक्षु प्रव्रज्या जुइगुयात प्रार्थना याना। भिक्षु प्रव्रज्या जुइधुंका गुगु उत्तमोत्तम जुयाच्वंगु तथागतयागु स्वंगू शासनयात उन्नति वृद्धि याना यंकेगुलि प्रतिदिन तच्वतं उद्योग बल, कोशिस याना यंका। उगु बखतय् काश्यप तथागतं आज्ञा जुया बिज्यात – थ्व थुम्ह जोतिपाल भिक्षु अनागतय् थ्ययां लिपा जि समानंहे देव, मनुष्यपिनि मध्यय् परमोत्तम श्री शोभायमानम्ह जुया गौतम बुद्ध धायेका साक्षात् लोकय् उत्पत्ति जुइ। थथे धकाः वसपोल काश्यप तथागतया श्री मुखं भविष्यवाणि ब्याकरण याना बिज्यागुयात जिं अत्यन्त आदर गौरवपूर्वकं फया कया सिरय् छुनागु जुल।

भिक्षु गणपिं! वसपोल काश्यप तथागतं ब्याकरण याना बिज्यासें निसें जि जोतिपाल बोधिसत्त्वया झनहे उत्साह बढेजुया तथागतयागु शासनयात अत्यन्त प्रज्वलित जुइक उन्नति वृद्धि यानागु जुल।

थुगु कारणयात दृष्टान्त कनातया बिज्यागु गाथा –

द्वेनहुतायु विसुच्चो निग्रोध कस्सपो दुमे।
जोतिपालो पब्बजित्वा सोभेसि जिन सासनं।

विस्तारार्थ – अन्तर कल्प झिगू जुयाच्वंबले मनुष्यपिनि आयु नीदोल वर्ष दयाच्वन। उगुहे बखतय् कस्सप राजकुमार बोधिसत्त्व, निग्रोध नां जुयाच्वंगु बोधिवृक्ष मूलय् सम्पूर्ण पारमितां पूर्णजुया बोधिज्ञान लाना काश्यप तथागत धायेका लोकय् साक्षात् उत्पत्ति जुया बिज्यात। उगु समयय् जि, बोधिसत्त्व जोतिपाल ब्राम्हण जुया च्वना। लिपा काश्यप तथागतयाथाय् वना भिक्षु प्रव्रज्या जुइ धुर्सेलि तथागतयागु शासनयात अत्यन्त शोभायमानं प्रज्वलित प्रकाश जुइक प्रचार यायेगुयात बलोद्योग याना उन्नति वृद्धि यानागु जुल।

भिक्षुगणपिं! उगु बखतय् जिं काश्यप तथागतयागु शासन स्वंगू प्रकारयातनं उच्चभावे थ्यंक (मत्थके थ्यंक) उन्नति वृद्धि यानागु गथे धाःसा (पच्चयानुग्गह, धम्मानुग्गह) धनसम्पत्ति प्रत्ययद्वारा सहायता बियागु, हानं स्वयं थःहे भिक्षु प्रव्रजित जुया तथागतयागु शासन अभिबृद्धि यायेया नितिं आपालं तिव बिया उद्योग बल, वीर्य पिकया कष्ट मचासे सकभनं धर्म प्रचार प्रशार याना जुया। एवं रूपं नाना प्रकारं पुण्य कर्म साधना यानागु खः। अजागु हिसाबं पुण्य साधना यासां तबिनं गुम्ह काश्यप तथागतयात जिं वचनद्वारा अयोग्यगु खँ ल्हानागुया अपराध अकुशल अपरापरिय कर्म विपाक फलयात कटेजुया फुना मवसे आः थुगु अन्तिम जन्मय् आपालं महाकठिनगु दुष्कर तपश्चर्या खुदँ तक यायेमाल। यानालि तिनि बुद्धत्व पद (सर्वज्ञ ज्ञान) प्राप्त जूगु खः। थ्व थुगु खँ अपादान पालि ग्रन्थय् कनातःगु दु।

तेन कम्म विपाकेन आचरिं दुक्करं बहुं।
छब्बस्सानु उरूवेलाय ततो बोधि मपापुणिं।।

भावार्थ – गुम्ह वसपोल काश्यप तथागतयात वचनद्वारा अपराध अयोग्यगु उपहास निन्दा यानागु कर्म विपाक फल, फि जक द्वा द्वा पुचः पुचः मुना च्वनीगु जुया नितिं उरूवेल धकाः नां जुयाच्वंगु वन खण्डस तच्वतं महाकठिनगु दुष्करतागु साधारण मनुष्यजनपिंसं चर्या याये धैगु विचाः मात्र याइबलेहे ग्याना वइगु दुष्कर

https://dhamma.digital

चर्यायात केवल सर्वज्ञ, ज्ञान प्राप्त याना बुद्ध जुइ धैगुहे मात्र कल्पना याना उद्योगाचरण यानागु जुल। उगु रूपं महा कठिनगु महाकष्ट परिश्रमगु आचरण यायेधुंसेलि, बोधिज्ञान साक्षात सर्वज्ञ ज्ञान बुद्धपद अपापुणिं जन्म जन्म पतिकं कल्पानकल्प याना वयागु पारमिता संचित जुया प्राप्त जूगु जुल।

भिक्षुपिं! जि जोतिपाल बोधिसत्त्व जुयाच्वना बले काश्यप तथागतयात खुन्हु चर्या याना गबले बुद्ध जुइ फइ यदि उलि यायेवहे बुद्धपद प्राप्त जूसा वयासिनं आपा खुदातक जिं दुष्कर चर्यायाये धकाः वचनद्वारा निन्दा उपहास याना अपराध यानागु कर्म विपाक फल थुगु अन्तिम जन्मय् स्वयं थमंहे खुदँ तक दुष्कर चर्या याये धुंका तिनि सर्वज्ञ बुद्धपद प्राप्त जूगु खः।

भिक्षुगणपिं! जि कपिलवस्तु महानगरं पिहाँवया दुष्कर चर्या यानाबले अःपुसे च्वंक सुखपूर्वक नये, त्वने याना चर्या यानागु मखु। हानं पकासनि धाचा पारेयाना लाभ सत्कार आपालं दयूकेया नितिंनं यानागु मखु। हानं थुगु असारगु घृणितगु पञ्चक्खन्ध शरीरयात हृष्ट पृष्ट बांलाके धकाः मनेतयानं मखु। हानं सकसिनं तारिफ याका प्रशंसा याके धैगु इच्छा याना नं मखु। जिगु चित्तेजा थथे कि न्ह्याक्वहे कष्ट न्ह्याम्हसें न्ह्यागु धाःसानं थःगु चित्तयात थमंनं नाना प्रकारं बोधयाना केवल बुद्धपद सर्वज्ञ ज्ञान प्राप्त याये धैगु दृढ संकल्प याना खुदँ तक महान कष्टगु दुष्कर चर्या यानागु खः। खुदँ तक गजागु हिसाबं चर्या याना धाःसा न्हापा थः इच्छापूर्वक फुदंक, फुदंक नया, त्वना च्वनागु यात, लिपा थःत थम्हं विचाः लुयावल – आः जिं थनिंनिसें फल छग्वः छग्वः मात्र भोजन आहार याये धकाः थःगु चित्तं अधिस्थान याना व नये त्वने याना धर्माचरण याना। भिक्षुपिं! वनं मजिल धकाः उकिनं बच्छियाना। थुगु रूपं बच्छि बच्छि यायां जाकि छगः व लः छफुति मात्र आहार याना धर्माचरण याना यंका, उद्योग बल याना यंका, थ्व नया त्वना च्वनागु ज्यां याना ज्ञान प्राप्त मजूल जुइ धकाः हानं जिं अधिस्थान याना – आः जिं थनिंनिसें आहार धैगु (प्वाथे घुतुके छ्वयेगु) नये, त्वनेगु ज्यायात छुटेयाना तपस्या धर्माचरण याना यंके धकाः याना यंकागु खः।

थुगु रूपं खुदँ तक जिं अत्यन्त महाकष्ट पूर्वकं दुःख कष्ट सिया तपस्या यायेमाल धकाः आज्ञाजुया बिज्यात। उकें वसपोल बुद्ध भगवानं धया थका बिज्यागु – कायेन संवरो साधु, साधु वाचाय संवरो। शरीरयात संवर यायेगु भिं। वचनयात संवर यायेगु भिं। शरीर, वचनयात, साबहे तच्वतं संवर यायेमा। निगू, प्यंगू शरीर वचन असंयम जुया म्हुतु च्वयलकि आपा आपालं महान दुःख भोग यायेमाली। थ्व खँयात सज्जन वर्गपिं भीसंनं नुगलय् दुने थ्यंक सदानं धारण याना लुमंका तयेमाःगु जुल।

काश्यप तथागत, लोकय् उत्पत्ति जुया बिज्यागु कोटानुकोटि वर्षनं मयाये धुंकल। उगु बखतय् गुम्ह (बोधिसत्त्व) जोतिपाल ब्राम्हणं काश्यप तथागतयात, वचनद्वारा निन्दा उपहास यागु जुयानितिं उकियागु अकुशल कर्म विपाक फल वसपोल शाक्यमुनि तथागत जुइधुंकानं भोग याना बिज्याये माल। थुकियात अपरापरिय अकुशल कर्म धाइ। भगवान बुद्धं धया बिज्यात – कम्म समं बलं नत्थि लोकय् कर्म समानगु बल मेगु छुं मदु। थ्व धया तया बिज्यागु धात्थेंनं खः। महान वज्र समानगु तन्त्र मन्त्र, तपश्चर्या, योगसाधन यासानं आपा आपालं न्ह्यपु चुला, पुण्य कर्म साधन यासानं तबि गुगु पञ्चानन्तरिय कर्म (पञ्चमहा पाप) गरूकर्म यात, बिना भोग मयासें सुनानं निस्फल यायेगु समर्थ दइमखु। अथेया कारणय् पापाकुशल कर्म मयायेगुहे असल जू।

न तं कम्मं कतं साधु, यं कत्वा अनुतप्पति।
यस्स अस्सु मुखोरोदं विपाकं पटिसेवति।। धम्मपद

गुकिया कर्मफल भोगयाये मालिगु बखतय् तापकया मिखाय् जायेक ख्वबि तया ख्वया च्वने माली। अजागु अकुशल कार्य कर्म सज्जन वर्गपिंसं मयायेगुहे असल खः। शाक्यमुनि बुद्ध तथागतया द्वादस कर्म विपाकया, वर्णन मध्यय् थ्व थुगु पहिला प्रथमगु नम्बर यागु खँ थनसंतुं क्वचाल। मेगु लिपा प्रतिक्षाय्।।

इदं मे पुञ्ञं निब्बानस्स पच्चयो होतु।।

https://dhamma.digital

श्री

नमो तस्स

विभज्ज वादिनो

मातु पोषक जातक

Dhamma.Digital

अनुवादक

भिक्षु प्रज्ञानन्द

https://dhamma.digital

मातु पोषक जातक

प्रकाशकः
बेखालाल महर्जन, भुयु महर्जन उपासक।

बुद्ध सम्बत २५२९
विक्रम सम्बत २०४२

अनुवादकः
भिक्षु प्रज्ञानन्द

मुद्रकः
राजमति प्रिन्टिङ्ग प्रेस,
नकबहिल, यल।

Dhamma.Digital

https://dhamma.digital

निगू शब्द

थ्व थुकि छापेजुयाच्वंगु मातुपोषक जातक धयागु सकल सज्जन वर्ग काय्, म्ह्यायूपिंसं माँ, बौपिनिगु अनन्त कृतज्ञ गुण अनुस्मरण याकेया नितिं तथा आदर गौरवता तयेकेया निम्ति कना बिज्यागु खः। माँ, बौपिनिगु कृतज्ञ गुण अनन्त अपरिमित दुगु जुयाच्वन। उकिं धयातगु –

ब्रम्हाति माता पितरो पुब्बाचरियाति उच्चरे।
आहनेय्याच पुत्तानं पजाय अनुकम्पका।।

तदर्थ – माँ बौपिंहे ब्रम्हा खः पुर्वाचार्य न धाइ। काय्, म्ह्यायूपिनि आह्वानीय व अनुकम्पक नं धाइ। थुलिजक मखु माँ, बौपिनिगु गुण वर्णन यक्व यक्व हे कनातया बिज्यागु दु।

भगवान बुद्धं भीतजक कनातया बिज्यागु मखु स्वयं थम्हं हे नं त्रयतिंस देवलोकय् बिज्याना थः माँयात नं उद्धार याना बिज्यात। अग्रश्रावक सारिपुत्रं नं थः जन्मजूगु क्वथाय् बिज्याना थः माँयात उद्धार याना बिज्यात। दुतिय अग्रश्रावक जुया बिज्याम्ह महामौद्गल्यायनं नं थः न्हापायाम्ह माँ, नर्कय् च्वनाच्वंम्हयात नं नर्क थकया हया बिज्यात।

अथेया कारणय् गुम्ह भुगु उपासकपिनि जन्मदाता माँ, तथा बौनं परलोक जुया भ्वापिन्त स्वर्गादि मोक्षयागु कामना यासे थ्व थुगु सफु छापेयाका प्रदान याना दिइगु खः। भगवान बुद्धयागु धर्म महान तःधंगु अमुल्यगु जूयानितिं सब्बदानं धम्मदानं जिनाति धयातगु खः। न्हापा न्हापा ब्राम्हण प्यम्हसें सुतसोम राजायात गाथा प्यपू ब्वना न्यंकल –

जिरन्ति वे राजरथासु चित्ता, अथो सरीरपि जरं उपेति।
सतंच धम्मो न जरं उपेति, सन्तोहवे सब्भिपवेदयन्ति।। इत्यादि।

थुकिया दक्षिणा गुलि बिइमाली धकाः (अन्दाज) बिचा याबले सारा चक्रवाल राज्य छगूलिं दक्षिणा ब्यूसानं गाइमखु धकाः सिइका थुइका काल तसर्थ चतुरार्य सत्य धर्म अन्तर्गतगु थ्व सफु भुयु उपासक सपरिवारपिनिगु सश्रद्धां छापेयाका प्रदान याना दिइगु खः। थ्व थुगु पुण्य दिवंगत माता, पितादि सकलयात प्राप्त जुया स्वर्ग मोक्ष निर्वाण तक नं प्राप्त याना कायेफयेमा। परलोक जुया वंपिन्त भीसं उपकार यायेगु केवल पुण्य छगू मात्र दुगु जुल। पुञ्ञानि परलोकस्मिं पतिट्ठा होन्ति पाणिना।

थ्व सफु छापेयाकागुली आपालं ग्वाहालि याना बिज्यापिं, दीपिं आयुष्मान भिक्षु धम्मपालो, अ.ञाणवती, मदन रत्न मानन्धर, अमिता धाख्वा, सबिता धाख्वा, सकलयात आपा आपालं साधुवाद दु। बांलाक अलसि मचासे इले लाक्क छापेयाना बिया बिज्यागुलिं राजमति प्रेसयात आपालं धन्यवाद दु।

अनुवादक भिक्षु प्रज्ञानन्द

https://dhamma.digital

नमो तस्स विभज्जवादिनो तथागतस्स

पद कुसल जातक

बहुसुतं..... धयागु थुगु धर्म देशना भगवान बुद्ध जेतवन विहारय् विराजमान जुया बिज्याना च्वंगु बखतय् मचा छम्हसिगु बारे कना बिज्यागु खः।

वर्तमान कथा

श्रावस्ति नगरय् छम्ह उपासकया काय् छम्ह दु। व मचा न्हेदँ तिनि दुगु अवस्थाय् हे वया बौम्ह वं वंथाय् यागु पलाख्वाँय् (पद चिन्ह) सिइका वनेसगुली महा चतुरम्ह खः। उकिं वया बौम्हसें व मचायागु परिक्षा यायेया नितिं व मचायात छुंहे मधासे थः पासा मित्रपिन्थाय् छें वनाच्वन। अले व मचा नं अबु गन वन धकाः सुयाके मन्यंसेहे थः बौयागु पलाख्वाँय् (पदचिन्ह) स्वया स्वया वना व अबु च्वना च्वंथाय् न्ह्याःने थ्यंक वन। अले अबुम्हसें न्यन – मचा छन्त जिं छुंहे मधासे थन वयाच्वना नं छं गथे सिइका थन जिथाय् वयागु? मचां धाल – बुवा! जिं छंगु पलाख्वाँय् स्वया स्वया सिइका वयागु खः। पदचिन्ह सिइका कायेगुलि जिं बांलाक स्यू।

बौम्हसिनं हानं मती तल, थ्व मचायागु बांलाक परिक्षा याना स्वये माल धकाः। अले लिपा सुथे न्हापन जा नया छें पिहाँ वया उखें थुखें मदय्क पासापिंथाय् वना अन नं मेमेपिनि छें छें दुहाँ वना, अन नं उत्तरपाखे यागु लुखाँ पिहाँवया सहरपाखे अन नं देपापाखेयागु लँ वना जेतवन विहारय् थ्यंका भगवान बुद्धयात प्रणाम याना धर्मदेशना न्यनाच्वन।

व मचां नं थः छें च्वंपिंके जि बा गन वन धकाःहे मन्यसे अबुम्ह छें मदु धकाः सिइका थः बौयागु तुति पलाख्वाँय् स्वया स्वया थः बौम्ह गन गन वन अन अनहे वं वं जेतवन विहारय् वना भगवान बुद्धयात वन्दना याना थः अबुयाथाय् न्ह्याःने दनाच्वन। बौम्हसें न्यन – मचा, छं जि थन वयाच्वंगु दु धकाः गथे सिइका वयागु? मचांधाल – बाः यागु पलाख्वाँय् स्वया स्वया उगु अनुसारं जि थन वयागु खः। वहे खँ व मचां धाःधार्थेतुं बौम्हसिनं भगवान बुद्धयात बिन्तियात।

भगवान बुद्धं आज्ञा जुया बिज्यात – उपासक! पृथ्वीलय् न्हूया न्हुया वंगु (पदचिन्ह) पलाख्वाँय् सिइका कायेगुलिं अपायच्वकं आश्चर्य मखु। न्हापा न्हापायापिं पण्डितपिंसं आकाशं आकाशं वःगु वंगु पद चिन्ह तकनं सिइका काल। अले उपासकं बिन्ति यासेंलि वसपोल भगवानं अतित यागु खँ आज्ञा दयेका बिज्यात।

अतित कथा

परापूर्व कालय् बाराणसी नगरय् ब्रम्हदत्त राजां राज्य चले यानाच्वंगु बखतय् वया पटरानी मेपिं नापं अनाचार यात। अले राजां न्यना केल फेल याबले व रानीं पा फयेका धाल – जि छःपिं बाहेक सुयातं अनाचार यानागु मदु यदि यानागु दःसा जि अस्सुमुखि यक्षनी जुया जन्म जुइमा। व रानी अनाचार याना नं मयाना धकाः पा फयेकुगु जुया गथे धाल अथेहे मृत्यु जुयालि छगू पर्वत प्रदेशय् अस्सुमुखि यक्षनी जुया उत्पत्ति जुल। अले अन पर्वत गुफा छगूलि च्वनाच्वन। अले वं स्वदँ तक कुवेर देवतायागुं बाँलाक सेवा चाकरी याःगु जुया अन वहे महाजंगलय् स्वंगू योजन ब्या, न्यागू योजन हाक, इलाकाया दुने प्रदेशय् मनुष्यपिन्त ज्वना नयेगु अधिकार बिया तल। उकिं अथेहे याना नया वं जीविका हनाच्वन। छन्हुया दिनय् छम्ह महाजन श्री सम्पत्ति मालिक सुन्दर युवक ब्राम्हणया आपालं बनिजालत ब्वना व्यापार याना उगुहे मार्ग वयाच्वंगु जुयाच्वन। अले व यक्षनीनं इमित खंका व हततत न्हिला वायु वेगं इमित झन्तेयावंगु बखतय् मेपिं फुक्कं ग्याना बिस्युं वन। वहे सुन्दर युवक ब्राम्हणयात पाछाया ज्वना गुफाय् दुने हःगुलिं युवक पुरूषयागु शरीर थःगु म्हे स्पर्श जूगुलिं

https://dhamma.digital

राग चित्त उत्पत्ति जुया व ब्राम्हणयात मनसे थः स्वामियाना नापं तुं मिले जुया अनहे गुफाय् च्वनाच्वंगु जुल। थः पिहाँ वने त्यल धायेवं ब्राम्हण बिस्यूवनी धकाः तःग्वगु ल्वहँतं गुफाय् प्वा तिना नसा माः वनीगु। मनुत नापलात धायेवं इमित ज्वना इमिगु वस्त्र, जाकि, घ्यः, चिकं, तरकारी नयेगु सामानत हया नका त्वंका तइगु थम्हं जक मनूतयेगु ला नइगु जुयाच्वन। थुगु प्रकारं इपिं निम्हं परस्पर मिले चले जुया च्वनाच्वन।

अले (उखे) मेथाय् वसपोल बोधिसत्त्व थः च्वना च्वनागु थासं मृत्यु जुया वहे उम्ह यक्षनीया गर्भय् प्रतिसन्धि च्वना झिला दसेंलि पुत्ररत्न बालक जन्म जुल। अले व यक्षनीया पुत्र सहित थः स्वामी ब्राम्हण निम्हसिया प्रति अत्यन्त स्नेह माया जूगुया कारणं निम्हेसितं बाँलाक पाले याना तयातल। कथं नं व मचा कायम्ह तःधिक जुया वसेंलि माँ बौपिं नापं गुफाया दुने च्वना च्वनेगु म्हाइपुसे च्वना वल। छन्हुया दिनय् माँम्ह पिहाँ वंबले गुफाय् प्वाले ल्वहँतं प्वातिना थकुगुयात (बोधिसत्त्व) मचां व ल्वहँयात चिइका अबु व कायृ पिने पिहाँ वयाच्वन। माँम्ह यक्षनी लिहाँ वबले गुफाया प्वाः चायेका तःगु खना ब्राम्हणयाके न्यन – थ्व प्वा सुनां चायेका तःगु धकाः। कायम्हसिनं धाल – ख्युंसे च्वंगुलिं जिं चायेकागु खः। अले माँम्हसिनं ब्वबिल अथे लुखा (गुफा) चायेकेगु याये मते धकाः। हानं छन्हुया दिनय् कायम्हं अबुयाके न्यन – माँ धाःसा ग्यानापुसे च्वं, अबु धाःसा शान्त स्वभाव, थथे छु जुया जूगु? अबुम्हसिनं धाल – पुता छिमि माँ मनु मखु यक्षनी मनुतयगु ला नइम्ह खः भीपिं मनुष्य खः धकाः वृत्तान्त खँ कन।

कायम्हसिनं धाल यदि अथे खःसा भीपिं थन छाय् च्वना च्वनेगु, मनुतयगु बासस्थानय् वनेनु। बौम्हसिनं धाल – पुता भीपिं अथे वन धायेवं छिमि माँनं भीत स्याना नइका।

बोधिसत्त्व कायम्हसिनं बौयात भलोसा बिया धाल – बा! ग्यायेमते जिं छन्त पाछाया मनुष्यपिनिगु बासस्थानय् यंका बिइगु जिगु जिम्मा जुल। अले हानं मेगु दिनय् माँम्हं नसा माः वना च्वंबले गुफा चायेका अबुम्हसित पाछाया ब्वहले तया बिसि वनाच्वन। माँम्ह यक्षनी लिहाँ वःबले गुफाय् काय् नं मदु, बौम्ह नं मदुगु खना वायु वेगं ब्वाँ वना इमित लिलाका ज्वना तंम्वेका ब्राम्हणयात धाल – छिपिं छाय् बिसिवयागु, माल्ला छिमित जिं छु पुरे मयात धकाः ब्व बिल। ब्राम्हणं धाल जिखना तंचाय् मते छं कायृयाकेहे न्यना स्व धकाः। कायम्हसिनं धाल – माँ जिपिं म्हाइपुसे च्वना, छक्व चात्यु वयागु खः, यो माँ यो माँ धकाः घेघे पुना न्यासिचाया क्यन। माम्हसिनं पुत्र स्नेहयागु कारणं धाल – आः लिपा अथे याये मते धकाः धया लित ब्वना हयातल।

बोधिसत्त्व कायम्हसिनं बिचा यात जिमि माँया गुलि गथे गन तक थाय् बाय् जग्गा जमिन सिमानायागु हक अधिन दु जुइ जिं न्यना तयेमाल धकाः मती तया तल। लिपा छन्हुया दिनय् छक्व माँम्ह यक्षनीयात हयूके हिके याना न्यन – माँ! माँयागु सम्पत्ति कायृयात प्राप्त जुइगु मखुला? उकिं माँया गुलि गथे गुथाय् तक जमिन जग्गा सिमाना हक दुगु खः जिनं सिइका तयेमा, जित नं क्यना ति। माँम्हसिनं कायृयागु स्नेह मायां धाल – पुता! छन्त छाय् व चिन्ता माल, छिमित माःगु फुक्क जिं पुरे याना तयागुहे दु। कायम्हसिनं धाल – मां जक सदा नं बःलाना च्वनी मखु, जिं नं सिइका तयेमा जितनं कनाति माँ धकाः हयूकेहिके याना न्यन।

अले माँम्ह यक्षनी नं थःगु हक दयाच्वंगु सिमाना फुक्कं कन – पुता छं सिइका ति, जिगु हक दुगु जिगु अधिन दुगु थुपिं छचाख्यलं दिशा विदिशा पहाड पर्वत फुक्कं खः धकाः क्यना धाल – ब्या हिसाबं स्वीगू योजन, हाक हिसाबं न्यागू योजन दुगु जुल धकाः फुक्कं कन।

कायम्हसिनं व फुक्क बाँलाक लुमंका तया तःगु जुल। अनंलि हानं छन्हु माँम्ह जङ्गलपाखे स्वया पिहाँ वंबले गुफाय् प्वा तिना तःगु ल्वहँ चीका अबुम्हसित पाछाया थः माँनं क्यना तःगु सिमाना, नदिपाखे स्वया वायुवेगं ब्वाँय् वना थ्यंक वनाच्वन। अले माँम्ह यक्षनी नसा माला लिहाँ वया स्वबले गुफाय् दुने काय् न बौ नं निम्हं मखना तुरन्त वायु वेगं ब्वाँय् वना उखें थुखें माला स्ववंगु बखतय् काय् नं बौम्ह नं निम्हं थःगु सिमाना नागे जुया खुसि छिना वनाच्वंगु खंकल। माँम्हं अनहे थःगु सिमाना नदी किनारय् च्वना काय् व बौम्ह निम्हसित याचना याना सःतल – पुता छं अबुयात ब्वना गन वने त्यनागु? थन वा, जिगु अपराध छु दु, जित माया मदुला? जिं छिमित छुं दुःख बिया तयागु मदु, वा पुता वा छं अबुयात ब्वना लिहाँ वा, थन वा, धकाः विलाप

https://dhamma.digital

याना सःता च्वं च्वंहे नदी पारीया किनारायू थ्यंक वन। अथे नं माँम्हसिनं प्रार्थना याना वं च्वन – पुता! छं आमथे माँया त्याग याये मते, लिहाँ वा।

बोधिसत्त्व कायूम्हसिनं धाल – माँ जिपिं मनुष्य खः, छ यक्षनी खः जिपिं सदां नं छथायू च्वना च्वने फइमखु, मनुष्य लोकयू वने।

माम्हसिनं धाल – पुता! आमथेहे छिमिसं जित त्याग याना मनुष्य लोकयू वने धैगु छं मनुष्य लोकयू जीवन गथेयाना हनेगु, शिल्प विद्यादि छुं छगू सःगु मखुनि वा पुता छिमित जिं गने मखुत, पने मखुत, छं मनुष्य लोकयू च्वना जीविका हनेया नितिं जिं चिन्तामणि नां जुयाच्वंगु महामन्त्र विद्या सयेका सिइका तयागु दु, व छंत स्यना बिइ। मनुष्यपिंसं भिनिदँ न्हापा खुया यंका तःगु पदचिन्ह (पलाख्वाँयू) तकं सिइका कायेफइगु जुयाच्वन थुकिंहे छं जीवन हना च्वं। थ्व तःधंगु अमुल्यगु मन्त्र खः। जिं छन्त स्यना बिइ छं ग्रहण याना का। व माँम्ह यक्षनीया थःत पुत्र शोक असह्य संकष्ट दुःख वेदना जुया च्वननं जि कायूयात दुःख जुइ, कष्ट जुइ धैगु माया स्नेहया कारण मन्त्र स्यना बिइगु यात। तर हानं धाल – पुता छंगु ख्वाः मखन धायेवं जिगु प्राण ल्यनी मखुत।

(अहो! अहो! कायूम्हया प्रति गजागु ममता माया थःगु प्राणहे फुइगु जुलनं थः कायूयात दुःख कष्ट जुइ धकाः माया स्नेहतया मन्त्र स्यना ब्यूगु जुयाच्वन। उकिं धयातगु माता पिता गुण अनन्त धका)

बोधिसत्त्व कायूम्हसिनं नं नदिया किनारयू च्वना माँयात आदर गौरवपूर्वक प्रणाम याना मन्त्र स्यना कायेगु यात। मन्त्र ग्रहण यायेधुंका माँयात सहश्रवार प्रणाम याना जि वने त्यल माँ धकाः माँयाके क्षमा फ्वना बिदा कया वंगुजुल।

माँम्ह यक्षनीनं कायू नं बिदा कया वंगु मिखां खने दतले स्वयाच्वन। मिखां खने मदुसेंलि पुत्र शोकं थःगु हृदययात थामे याये मफया भाराक्क ग्वतुल, अनहे मृत्यु जुल।

माँम्ह यक्षनी भाराक्क गोतुगु अबुम्ह ब्राम्हणं खंका बोधिसत्त्व कायूयात धाल – पुता! छं माँ मखुथे जुलथें च्वं भाराक्क ग्वतुवन, छक्व स्व वनेमाल, थथे धकाः स्वके छ्वत। कायूम्हं स्ववंबले मृत्यु जुया च्वने धुंकल।

अले अबुम्ह सता चित्ता दयेका मृतक शरीरयात अग्नि संस्कार याना नाना प्रकारयागु पुष्प धूपादिं पूजा सत्कार शोकसन्ताप यायेधुंका अबुम्ह नापं नापं बाराणसी नगरयू थ्यंक वन। अनलिं जुजुयात सुचना बिइके छ्वयाव पदकुसल मानवक ध्वाकायू (द्वारयू) च्वनाच्वन, जुजुं दुहाँ वा धकाः खबर छ्वया हसेंलि जुजु याथायू वना प्रणाम याना फयेतुनाच्वन। अले जुजुं न्यन – छं छु शिल्प विद्या सयेका तयागु दु? बोधिसत्त्व पद कुशलं उत्तर बिल – महाराज सुं मनुखं खुया यंका तःगु वस्तु भिंनिदँ दसांतबि नं व उगु सामानत पद चिन्ह स्वया लुइका लित कया हये फु। जुजुं – अथे छं जिगु सेवा याना च्वं धकाः धाल। पदकुशलं बिन्ति यात जित न्हि द्वछि द्वछि दाँ प्राप्त जूसा छपिनिगु सेवा चाकरी च्वने।

जुजुं धाल – ज्यू। छं सेवा चाकरी याना च्वं, न्हिं द्वछि द्वछि दां छन्त बिइगु जुल धकाः चाकरी तया तल।

लिपा छन्हु पुरोहितं जुजुयात धाल – महाराज! छपिंसं पदकुशल मानवयात न्हिं द्वछि द्वछि दाँ छायू बिया बिज्यानागु? वं धात्थें शिल्प विद्या सःम्ह खःला मखुला परिक्षा याना स्वया बिज्याहुँ। थथे पुरोहितं धासेंलि जुजुं ज्यू धकाः स्वीकार यात। परिक्षा यायेत अमुल्य अमुल्यगु नानां प्रकारया धन रत्नयात प्वचिना जुजु व पुरोहित निम्हसें ज्वना प्रासादं क्वाहाँ वया राजाया दरवारयू स्वको चाहिला हान स्वाहानयू तया पखालं थाहाँवना मेथासं क्वाहाँवया अन नं मेगु छगू धर्म शालायू थ्यंका पलख च्वना हानं स्वानयू तया प्रासादयू थाहाँ वना, अननं मेथायू स्वानयू तया क्वहाँ वल। क्वहाँ वया हान देश नगरयू दुने पुष्करनी पुखुया सिथे थ्यंका अन स्वको चाहिला पुखुया सिथे थ्यंका अनं क्वहाँ वना पुखुलि दुने माल सामान गुप्तरूपं दवे याना प्रासादयू थाहाँ वना अनं नं क्वहाँ वया थथःगु थासयू च्वनाच्वन।

https://dhamma.digital

अले च्यान्हु भिन्हु बाछिति दयेका हो हल्ला मचेयात, राजाया राज दरवारय् मणि माणिक धन रत्न खुया यंकल। अले राजां बोधिसत्त्व पदकुसलयात सतके छ्वया धाल – भो मानवक पदकुशल! राजदरवारय् आपालं धन रत्न खुया यंकल छं व रत्न माला लुइका बिइमाल।

पदकुशलं धाल – महाराज! निन्हु प्यन्हुं यागु छुं खँ भिंनिदँ न्हापा खुया यंका तःगु दःसानं जिगु मन्त्रयागु बल अनुस्मरण याना लुमंका कया हया बिइ महाराज थुकि छपिंसं छुंहे धन्दा कया बिज्याये म्वा, जिगु नितिं थ्व ज्या खँ छुं आश्चर्यया खँ मखु। जिं पत्ता लगे याना बिइ। जुजुया आज्ञायात स्वीकार याना दकले न्हापलाक थःम्ह माँयात प्रणाम याना मन्त्रयागु जप याना प्रासादय् च्वे थाहाँ वना व अन च्वना धाल – महाराज! थ्व खुँत निम्ह दुगु जुयाच्वन इमिगु पदचिन्ह पत्ता लगे जुल। व खः राजा व पुरोहितयागु पदचिन्ह अनुसारं श्री भवनय् वना अनंनं पिहाँ वन राजमहलयात स्वको चाहिला प्राकार समिप वना अन च्वना दना हानं धाल – महाराज! थ्व जग्गा प्राकारं हते जुया पदचिन्ह आकाशय् खने दत। अले प्राकारं स्वहानय् गया च्वे वना अननं क्वहाँ वया पदचिन्ह अनुसार विनिश्चय शालाय् वना हानं राज महलय् वया प्राकार च्वं क्वाहाँ वया पुष्करनीस थ्यन। उकियात स्वको प्रदक्षिणा याना धाल – महाराज! खुं थ्व पुखुली क्वाहाँ वन। अले हानं जुजुं थम्हंहे ज्वना वना तया तःगु गुगु सामानत कया हया जुजुयात तुं बिल। बियावं धाल – महाराज! थ्व निम्ह खुँ प्रसिद्ध महा खुँ खः। थुपिं थुगु लं राजमहलय् थाहाँवन।

जनतापिंसं प्रशन्न जुया लापा थात वस्त्र ब्येकल।

जुजुं विचाः यात थ्व मानवकं खुँयागु पदचिन्हया अनुसरण याना खुँयागु सामान तया तथाय् थासय् जक सिइके फु खुँयात ज्वने मफु। अले जुजुं धाल – आः नकतिनि खुँ खुया यंकुगु सामान जक बिइहल, खुँतयूत ज्वना हे फुला?

महाराज! खुँ थनहे दु, तापाक मखु सतिकहे खः। सु सु ख? महाराज! उम्ह माल धकाः धया च्वंम्ह खः व थम्हहे खुँ जुइ। तर गुगु छपिनिगु सामान प्राप्त जुल। मेगु खुँयागु छाय् तन्ता (मतलब) थ्वया बारे न्यना बिज्याये मते।

जुजुं धाल – पदकुशल जिं छन्त न्हि न्हि द्वछि दाँ बिया तया, जित खुँहे पत्ता लगे याना दिइमाल।

महाराज! छपिन्त धन प्राप्त जुल, खुँयात हानं छाय् माल।

पदकुशल! जित धनयासिवे नं खुँ मालाच्वन।

अथे जूसा महाराज! जिं खुँ थ्वहे खः धकाः धाये मखु पूर्वकालय् जुया वंगु घटना न्यंके। यदि छःपिं प्रज्ञावान खःसा उकिंहे सम्झे जुया बिज्याहुँ। थथे धकाः धया न्हापा जुया वंगु खँ न्यंकल। महाराज! पूर्व समयस बाराणसी नदितीरया गामय् पातल नां याम्ह छम्ह नर्तक प्याखंमो छम्ह दयाच्वन। उम्ह प्याखंमो नं छन्हुया दिनय् थः जहान (कला) यात ब्वना बाराणसी थ्यंक वन। अन वं प्याखँपिखं म्यें मि हाला धन कमायेयात। प्याखँपिखं हुले सिधसेंलि आपालं नयेगु त्वनेगु सुरा, जा, क्ये, तरकारी कया थःगु थासय् गामेपाखे वन। नदीया किनारपाखे थ्यंकवन। अले न्हूगु जल (लः) वगु खना अयूला त्वनाच्वन। हानं मस्त जुया थःगु बलयात मसिया गर्दनय् महावीणा चिना नदी छिना वनेया नितिं तयार जुल। वं थः भार्यायात ल्हातं ज्वना अले नदीस क्वहाँवन। विणाया प्वालं लः दुहाँ वना व विणा नापं लखय् दुबेजुया वन। कलाम्हसे जब वयात दुवे जूगु खना व खुसिं छिना किनारय् वना दनाच्वन। नर्टक पातल छक्व दुवे जुल छक्व थाहाँ वल। लः त्वना व वया प्वा फुले जुल। वया कलाम्हसें बिचा यात – आः जि स्वामि सीन व छगू म्येयात याचना प्रार्थना याना वहे म्ये लोकजनपिन्त न्यंका जीविका चले याये। थथे मति तया वं धाल – स्वामी! छि लखय् दुबे जुयाच्वन। जित म्ये छपू ब्यू गुकिं जिं जीविका जुया च्वने। थथे धया थुगु गाथा धाल –

बहुस्सुतं चित्तकथिं गंगा वहति पाटलं।
बुह्यमानक भद्दन्ते, एकं मे गाहि गायकं।।

https://dhamma.digital

गंगां बहुश्रृत विचित्र कथिक पातलयात बगे याना यंका च्वन। हे बगे जुया च्वंम्ह छन्त सुखि जुइमा। जित छगू चिकिहाकगु गाथा धाः। नटपालं – भद्रे! जिं छन्त गथे गीत बिइगु, थुगु समय जित जनतापिनि कल्याण याना च्वंम्ह जनंहे कसा यानाच्वन।

येन सिञ्चन्ति दुखितं येन सिञ्चन्ति आतुरं।
तस्स मञ्झे मरिस्सामि जातं सरणतो भयं।।

गुगु जलं दुःखिपिन्त सिचुका येचुका तया तल। गुकिंजा पीडित जुयाच्वंपिन्त सिचुका तल। जित वहे लःया बिचे प्राणान्त जुयाच्वन। जित शरण स्थानहे भय उत्पत्ति जुया वल।

बोधिसत्त्वं थुगु गाथा न्यंकल – महाराज! गथे खः लखं जनतापिन्त रक्षा यानाच्वंगु खः उगुहे प्रकारं राजा नं यदि वहे भयया कारण जुल धाःसा सुनां रक्षा याइ। थथे धयाव थुगु खँ त्वपुयाच्वंगु दु। अथे नं जिं व पण्डितयात सम्झे याये लाइकगु कथं धायागु खः। महाराज! सम्झे जुया बिज्याहुँ।

महाराजं धाल – पदकुशल! जिं थुगु प्रकारयागु त्वपुयाच्वंगु खँ जिं मस्यू। जित खुँ ज्वना ब्यु?

अथे जूसा महाराज! व मेगु खँ न्यनालि सिइका बिज्याहुँ धयालि छगू मेगु घटना कन – देव! पूर्व समय थ्वहे बाराणसीया द्वारय् (गामय्) छम्ह कुम्हाया भाराकुरा छ्वया नितिं चाः कया हइगु जुयाच्वन। वं छगूहे थासं न्हि न्हि चा का कां पर्वतया दुने गाःहे वन। छन्हुया दिनय् व उगु चा कयाच्वंगु ईलय् अकालय् सुपाँय् वया तच्वतं वर्षा जुल। वा वगु लखं गाःया लिक च्वंगु चा कुतुका बिल। उकिं कया, वयागु छ्यों तज्यात। वं ख्वयाव थुगु गाथा धाल –

यत्थ बीजानि रूहन्ति सत्ता यत्थ पतिट्ठिता।
सा मे सीसं निपीलेति जातं सरणतो भयं।।

गुगु (भूमि) चाय् बीज उत्पत्ति जुया च्वनी, गुर्कीयानां प्राणिपिं प्रतिष्ठित जुया च्वनी उर्कीहे जिगु छ्योने पीडा बिया च्वन, जित शरण स्थानहे भय उत्पन्न जुल। देव! गथे जनताया आधार महापृथ्वी खः उकिंहे कुम्हाया छ्यों प्वा गन, अथेहे यदि फुक्क लोक जनपिनि शरण स्थान राजांहे खुया कायेगु ज्या यात अले वयात सुनां रोके याये फइ। महाराज! थुगु प्रकार तोपुया धया यंकूगु खँयात सिइके फइला?

पदकुशल! जित गुप्त खँ प्रयोजन मदु खुँ थ्व धकाः ज्वना जित क्यने माल।

पदकुशलं राजाया सम्मान याना रक्षा याना व छःपिं खुँ खः धकाः जुजुयात तप्यंक मधासे हानं उदाहरण बिल। महाराज! पूर्व समयय् थ्वहे नगरय् छम्ह मनूया छें मिं नल। व मेम्ह छम्हसिनं वचन बिल – दुने दुहाँ वना सामान लिकया ब्यू। व मनु दुने वना सामान लिकया पिहाँ वयेत्यंगु बखतय् लुखा बन्द जुल। छें छखाँ कुंया कुं जुया पिहाँ वयेगु लँ मसिया दुःखी जुया ख्वया पीडित जुइका दुनेहे लानाच्वन। अले वं ख्व ख्वं थथे धाल –

येन भत्तानि पच्चन्ति सीतं येन विहञ्ञति।
सो मं डहति गत्तानि, जातं सरणतो भयं।।

जित शरण स्थानंहे भय उत्पत्ति जुल। महाराज! छम्ह थजाम्ह मनू गुगु (अग्नि) मिं जा बुइगु खः, अले गुकिं याना ख्वाउँ बिस्यूं वनीगु खः, वहे मि जित पुनाच्वन। शरण कायेगु थासय् हे जित भय जुयाच्वन।

व मानवकं जुजुयात छ खुँ खः धकाः मधासे छगू हानं मेगु उदाहरण बिल –

देव! पुर्व समय थनहे नगरय् छम्ह मनुष्य आपालं नयाव पचे मजूगुया कारणं दुःखि जुया ख्वयाच्वन।

https://dhamma.digital

येन भुत्तेन यापेन्ति, पुथु ब्राम्हण खत्तिया।
सो मं भुत्तो व्यापादि, जातं सरणतो भयं।।

गुगु नसां फुक्क ब्राम्हण क्षत्रिपिं नया म्वाना च्वंगु खः उकिंहे जित कष्ट बियाच्वन। जित शरण स्थानं भय उत्पत्ति जुल। महाराज! छम्ह मनुनं (रतन) भाजन (थल) यंकालि बीहर्सेलि खुँयात हानं न्यना च्वनेमागु छाय्।

पदकुशल! बिइफुगु खःसा जित व खुँ लुइका ब्यु। वं महाराजयात (थुइका) सम्झेयाकेया नितिं हानं मेगु नं उदाहरण बिल।

महाराज पूर्व समय थनहे नगरय् फसं पुइका मनु छम्हसिया शरीर नष्ट जुल, व ख्वयाव गाथाद्वारा धाल –

गिम्हानं पच्छिमे मासे वातं इच्छन्ति पण्डिता।
सो मे भञ्जति गत्तानि, जातं सरणतो भयं।।

गृष्मया अन्तिम महिनाय् पण्डितजनं गुगु वायु माला च्वनी वहे फसं जिगु शरीरयात नास यात। जित शरण स्थानंहे भय उत्पन्न यात। महाराज शरण स्थानंहे भय उत्पत्ति यात। थुगु खँयात थुइका काये माल।

जुजुं हानं धाल – पदकुशल! जित खुँहे माल।

पदकुसलं जुजुयात थुइका बिइत हानं मेगु उदाहरण न्ह्यथन – देव! पूर्व समय हिमालय प्रदेशय् सिमा हलं जायाच्वंगु तःमांगु सिमा दयाच्वन। उके भ्रंग पंछित द्वलंद्व च्वनाच्वन। थ्व खनाव जेष्ठम्ह भ्रंग नं धाल –

यं निस्सिता जगतिरूहं विहङ्गमा सोयं अग्गिं पमुञ्चति।
दिसा भजथ वक्कङ्गा, जातं सरणतो भयं।।

गुगु वृक्षय्स भ्रंगत च्वनाच्वन वहे वृक्षय् मिं दनावल, हे पंछिपिं मेगु दिशाय् हुं शरण स्थानय् भय दया वल।

देव! गथे वृक्ष पंछितय्गु शरण स्थान खः अथे हे राजा जनताया शरणस्थान खः। वहे खुया काल धायेव सुनां रोके याये फइ। देव थ्व खँ सम्झे जुया बिज्याहुँ।

जुजुं थ्व खंयात नं थिइके मफु। जुजुं धाल जित खुँहे माल उकिं पदकुशलं हानं वयात मेगु नं उदाहरण बिल –

छम्ह गृहस्थया छम्ह जक काय् दु। अबुम्ह सिर्सेलि माँ यागु सेवा यानाच्वन। वया इच्छा मजुइकहे वयात छम्ह कुल कन्या हयाबिल। भौम्हं माजुम्हसित न्हापा न्हापाला बिचा यानाच्वन। लिपा वया काय् म्स्यायूपिं तःधिक जुयावंसेंलि वं माजुयात छें नं पितना छ्वयेगु बिचा यानावं थः भातयात माजुयागु नाना प्रकारया दोष खँ न्यंका चित्त फारे याना बिल। कलाम्हसिनं भातम्हसित छिमि मांयात पालन पोषण याये मफु, वयात स्याना छ्व धकाः तक नं धाल। भातम्हं मनुष्य हत्या साधारण ज्या मखु वइत गुकथं स्यायेगु धकाः धाल। अथे जूसा द्यना च्वनिबले वयात चारपाइलय् तया चारपाइ सहित ज्वना घडियाल नदिस वां छ्व, घडियालंहे स्याइ।

छं माँ गन दु?

वया थासय्हे द्यनाच्वन।

अथे जूसा हुं वया द्यना च्वंगु इले खिपतं चिना तयाति (चिन्ह दयेकी)। वं अथेहे याये धुन धाल मनूत द्यने धुंकीगु ईलय् द्यंवनेगु थेंतुं माँम्हसिथाय् ग्वतु वना न्ह्यः वयका च्वंम्ह माँयात चारपात्यय् चिना बिल। कलाम्हसित नं थना निम्हं जाना चारपाइ सहितं ल्त्वना नदीस वांछ्वया बिल। धरियालं वयात चिरफारयाना नया बिल। जब (कलाम्हसिया) माँ सित धयागु सिल अले कलाम्हसिनं धाल स्वामी जिमि माँ सित।

https://dhamma.digital

आ छ माँयात स्याना ब्यु। भातम्हं ज्यू धकाः धयालि शमसानय् यंका चित्ता दयकल। निम्हं जाना द्यनाच्वंम्हेसित शमसानय् यंकल। भातम्हं कलाम्हसित मि हयागु दुला धकाः धाल। हये लोमंगु जुयाच्वन। उकिं वयात कया हति धकाः ज्या वात। कलाम्हं कावनेगु आंत नं मया हान भातम्ह वंसा थः याकचा जुइगुलिं ग्याना निम्हं वना कावनेगु बिचा याना निम्हं मि कायेत वन।

उखे इपिं निम्हं वर्सेलि ख्वाउसे सिचुसे च्वंगु फस कःगुलिं बुढि न्ह्यलं चायेका बिल। वं थः शमसानय् लावयाच्वंगुलिं बिचा याना स्वबले थःत स्यायेत्यंगु खः हानं मिं का वनाच्वंगु खँ सिइकल। अले व बुढिं जिगु सामर्थ स्यूगुहे मखुनि थुमिसं धकाः वं मेम्ह मृतक शरीरयात चारपाइलय् थ्यना उकियात कापत त्वपुया थः छगू गुफाय मखंक बिस्यू वनाच्वन। निम्हसिनं मिं कयाहया व बुढि धकाः मिंच्याका उनाथकल। खुँ छम्हसिया व गुफाय् सामानत तया तःगु खः। वहे सामान कायेया नितिं व खुँ गुफाय् वल। अले अन बुढियात खना बिचायात कि व छम्ह सुं यक्षनी जुइ, जिगु माल सामान अमनुष्यया ल्हाते लात। वं छम्ह भूताचार्य वैद्य ज्वना वल। व वैद्यं मन्त्र याना व गुफाय् वन। वं धाल जि यक्षनी मखु वा थन, भिनिम्हसे थुगु धनयात उपभोग याये। वैद्यं धाल, जिं गुकथं विश्वास यायेगु? छंगु म्ये जिगु म्येचा द्योनेतयूहिं वं अथेहे यात। व बुढिं वयागु म्ये वां न्याना बाकु थला बिल। भूताचार्य वैद्यं मनय् तल थ्व यक्षनीहे खः। वया म्यें हि स्व स्व वल। व बिस्युं वन। बुढि कनेखुन्हु रेशम वस्त्रं पुना नानाप्रकारया रत्न ज्वना छें वल। छें थ्यने साथ काय् व भौ निम्हसिनं नं उलिमछि धन सम्पत्ति गन कया हयागु धकाः न्यना उगु स्मसानय् गुम्हसित सिं छुसिं दुया छ्वयेका छ्वल उकिं थुगु धन रत्न प्राप्त जुगु खः।

माँ जितनं प्राप्त जुइला धकाः भौम्हसिनं न्यन। माजुम्ह छनं जि थें तुं जुल धाःसा प्राप्त जुइ धकाः धाल। तिसा वसया लोभं व भातयाके मन्यसे शमसानय् वना थः थम्हं छ्वयेका सिना वन। उखे भातम्हसिया कलाम्ह मखना उखे थुखे मा वन। गनं खंके मफया माम्हसिके भौमचा गन वन खने मदु धकाः न्यंगु बखतय् अरे व पापी सिइ धुंकल, सीम्ह लिहाँ वइला धकाः गाथा धाल।

यं आनयिं सोमनस्सं मालिनिं चन्दनुस्सदं।
सा मं घरा निच्छुभति जातं सरणतो भयं।।

गुम्ह माला धारिणी तथा चन्दन धारिणीयात प्रशन्न मनं हया, वंहे जित छें पितिन। शरण स्थानं भय उत्पत्ति जुल। महाराज! गथे माजुया नितिं भौमचा वर्थेतुं जनताया नितिं राजा शरण स्थान जुयाच्वन। वयापाखेंहे यदि भय उत्पत्ति जुल धाःसा छुयाय् फइ? विचाःया। राजां धाल – जिं छंगु खँ सम्भे मजुल जित खुँहे न्ह्याःने तये हये मा।

पदकुशलं राजायात बचे याये धकाः मति तया हानं मेगु खँ उदाहरण बिया धाल – देव! थ्वहे नगरय् छम्ह मनुखं प्रार्थना यानाव पुत्र लाभ यात। व जन्म जुसानिसें व मनू जित पुत्र दत धकाः प्रशन्न जुयाच्वन। व मचायात पालन पोषण नं याना तल। हानं विवाह नं याना बिल। लिपा व मनु बृद्ध जूबले ज्याजि याये मफुबले वं छ बुँज्या नं याये मफुत थन छें नं पिहाँ हुँ धकाः बुढायात पित छ्वल।

व मनु तःसकं कष्ट पूर्वक फ्वना फ्वना जीविका याना च्वने माल। ख्वया ख्वया गाथा धाल –

येन जातेन नन्दिस्सं यस्स च भवं इच्छिसं।
सो मं घरा निच्छुभति जातं सरणतो भयं।।

अर्थ – व उम्ह जन्म जूगु बखतय् प्रशन्न जुया। गुम्हसिया उन्नतिया इच्छा याना वंहे जित पितिन। शरण स्थानं भय उत्पत्ति जुल। महाराज अथेहे सामर्थवान पुत्रं अबुयात रक्षा यायेमा गथे बौम्हं कायूयात रक्षा याइगु खः। उगुहे प्रकारं राजां सारा जनतायात रक्षा याये माःगु खः। थ्व भय तमाम प्राणिपिन्त रक्षा याम्ह राजाया पाखें उत्पत्ति जुल। अथेया नितिंहे देव थ्व सिइके माल फलानाम्ह खुँ खः धकाः।

https://dhamma.digital

राजां बारम्बार माणवकयात आग्रह यात। जिं कारण अकारण छुं मस्यु। कित खुँ ब्यू, कित मखुसा स्वयं थःहे खुँ जूइमाल।

अले पदकुशलं जुजुयात धाल – अथे जूसा छु, राजन बांलाकहे धार्थेहे खुँयात सिइके माललाः?

मानवक अथेहे खः।

अथे जूसा परिषदया बिचे (न्ह्योने) धया क्यनेकि फलनाम्ह खुँ खः।

मानवक अथेहेया।

जुजुं वं गुलि न बचे याके ब्यूगुयात सिइकी फुगु मखुत। उकिं व मानवकं खुँयात ज्वना क्यने धकाः मती तया एकत्रित जुयाच्वंपिं जनतापिन्त सम्बोधन याना धाल –

सुनन्तु मे जानपदा नेगमा च समागता, यतोदकं तदादित्तं, यतो खेमं ततो भयं। राजा विलुम्पते रट्ठं ब्राम्हणो च पुरोहितो, अत्तगुत्ता विहरथ, जातं सरणतो भयं।।

जनपद हानं निगमं वःपिं लोकपिं न्यँ! गन लः दुगु खः अनंहे मिं च्याना वल। गन कल्यान दु अनंहे पाप उत्पत्ति जुयावल। राजा व पुरोहित ब्राम्हण मिले जुया राष्ट्रयात लुते यानाच्वन। होसियार जुया व विचाःया शरण स्थानंहे भय उत्पत्ति जुल।

जनतापिंसं थ्व खँ न्यना बिचा यात, थुम्ह राजा रक्षक जुयानं मेपिन्त दोष लगेयात। थःगु धन स्वयं थम्हंहे पुखुली तया खुँयात मायेका तल जिमिसं थ्व पापी राजायात स्याना बिइ। वं हानं हानं लिपा खुया मकायेमा। इमिसं दण्ड मुग आदि ज्वना दक्व जाना उम्ह राजा व पुरोहितयात अनहे दाया प्रहार याना स्याना बिल। जनतापिंसं बोधिसत्त्वयात अभिशेक बिया जुजु यात। शास्ता नं थुगु देशना हया उपासक थुकी छुं आश्चर्य चायेमागु मदुकि पृथ्वीलय् च्वंगु पद चिन्ह सिइका काल धकाः। न्हापा न्हापायापिं पण्डितपिंसं आकाशय् च्वंगु पद चिन्हहे नं सिइका काये फु धकाः सत्ययात प्रकाशित याना जातकया खँ कना बिज्याबले उपासक हानं व कायम्ह श्रोतापत्ति मार्गफलय् प्रतिष्ठित जुल। जातकया सिलसिला मिले याना हानं कना बिज्यात कि उगु समय अबुम्ह कास्यप खः, पदकुशल कुमारला जिहे खः।

पदकुसल जातक क्वचाल।।

नमो तस्स विभज्जवादिनो तथागतस्स

मातुपोषक जातक

"तस्स नागस्स विप्पवासेन....." थ्व थुगु उपदेश भगवान बुद्ध जेतवन विहारय् च्वना बिज्याबले मातुपोसक स्थविरया बारे कना बिज्यागु खः।

वर्तमान कथा

साम जातकय् कना तःगु कथा थेंहे खः।

भगवान बुद्धं भिक्षुपिन्त सम्बोधन याना बिज्यात – भिक्षुपिं! थुकि छिमिसं क्रोध याये मते। न्हापा यापिं पण्डित पसु योनिस जन्म जुयानं माँ नापं वियोग जुसेंलि न्हेनुतक आहार मनसे च्वंगुलिं गँसि जुया वन। हानं राज श्री भोजन प्राप्त जुलंनं बिना माँयात भोजन प्राप्त मजुइक नये मखु धकाः मन। माँया ख्वाः स्वयाहे तिनि नसा नल धकाः पूर्व जन्मया कथा कना बिज्यात।

https://dhamma.digital

अतित कथा

परापूर्व कालय् वाराणसी ब्रम्हदत्त जुजुं राज्य चले याना च्वंबले बोधिसत्त्व हिमालय प्रदेशय् किसिया कोखय् जन्म जुल। व उम्ह बोधिसत्त्व किसिया वर्ण स्वेतवर्ण बाँलासे च्वंम्ह खः। चेद्वल किसिया नायः नं जुयाच्वन। वया माँम्हसिया मिखां मखं। अले बोधिसत्त्व किसिं मेपिं किसितय्त सा सागु फलफूल मांयात ब्यू धकाः बिया छ्वइगु खः। इपिं किसितय्सं माँम्हेसित मब्यूसे थथःपिंसंहे नइगु जुयाच्वन। बोधिसत्त्वं व उगु फलफूल माँयात ब्यूला, मब्यूला धकाः परिक्षा याना स्वबले माँयात मब्यू धकाः सिइकल। अले इपिं किसितय्गु फौजयात त्वता सुयातं छुं मधासे चान्हेहे माँयात ब्वना चन्दोरण पर्वतय् थ्यंक वन। अले अन छगू पुखुया समिपय् च्वंगु पर्वतया गुफास माँयात तया पाले यानाच्वन।

उगुहे अवस्थाय् वाराणसीयाम्ह वनचर छम्ह जङ्गलय् लँ तना दिशा विदिशा सिइके मफया ततःच्वतं ख्वया हाला जुयाच्वंगु ताया थ्व मनुयात छु आपत विपत परे जुल जुइ जिं वयात बिचा यावने धकाः जङ्गलय् स्ववंगु बखतय् व उम्ह मनू ग्याना चिल्लाय् दना हाला बिस्यूं वन। अथे जूसानं व किसिं न्ह्यःने वना लँ पना भरोसा बिया धाल – छ जि खना ग्याये मते, छन्त छु जुल, छाय् हाला ख्वया जुयागु? व पुरूषं धाल – भो गजराज! जि लँ द्वना च्वंगु थनिं न्हेनु दये धुंकल, जि अन वने थन वने मसिल, जित महा दुःख जुल, थ्व जङ्गलय् हे जिगु प्राणया निरासा जुल। किसिं धाल – हे पुरूष छं धन्दा कायेमते, ग्याये मते, जिं छन्त छिमिगु देशय् वनेगु लँ क्यना बिइ धकाः फलफूल हया नका वाराणसी देशय् वनेगु लँ क्यना धाल – आः छ देशय् वना जि थन थथे दु धकाः सुइतं धाये मते धकाः त्वता छ्वत।

व पापीम्ह पुरूष वाराणसी देशय् वना मती तल व जङ्गलय् च्वंम्ह किसि गजवर तच्वकं बाँला, स्वेत वर्णम्ह, जुजुयात लाइक जू, जिं जुजुयात कन धाःसा जित यक्व दयेक लाभ जुइ। थथे धकाः मती तया जुजु याथाय् वना बिन्ति यात। जुजुया नं न्हापायाम्ह मङ्गल किसि मृत्यु जुइ धुंकुगु जुया प्रजागनपिन्त धयातःगु दुकि मङ्गल किसि गजवर योग्यम्ह सुनानं खंसा जित खबर यावा। उगुहे अवस्थाय् व पापीम्ह पुरूषं जुजु याथाय् वना बिन्ति यावंगु जुयाच्वन। जुजु लय् लय् ताया किसि मागत व हानं मेपिं नं लसकर फौज यक्व दयेक मुंका वहे पापी पुरूषं जङ्गलय् किसि च्वना च्वंगु थाय्यात लँ क्यंका वंगु जुल। व पापी दुष्ट चित्तम्हसें न्हापाहे व किसि च्वनाच्वंगु थाय् बाय् फुक्क सिइका चिं तया लुमंका वःगु जुया नितिं अन थ्यंक लँ क्यना यंकूगु जुयाच्वन। उगु बखतय् बोधिसत्त्व गजवरं थः च्वनेगु थासय् पुखुली लसकर वयाच्वंगु खंकल, खंका बिचायात थ्व थुगु भय जित गनं उत्पत्ति जुल। अले सिइकल कि, वहे अकृतज्ञ पुरूषया पाखें उत्पन्न जूगु खः। धात्थें धाल धाःसा जिके महाबल शक्ति दु, द्वछिम्ह किसि वल धाःसा नं जिं बिनष्ट याना छ्वये फु। जिं धात्थें तं पिकया वन धाःसा देश नगर सशैन्य फुक्कयात नं नष्ट बिनष्ट याना छ्वये फु। अथे जूसानं जिं इमित नास यात धायेवं जिगु शील स्यनी। अथेया कारणय् थौं जित न्ह्याथेहे जूसानं जिं तं पिकाये मखु धकाः शान्त पूर्वक छ्यौं क्वछुना स्थिर जुयाच्वन।

हत्थ वाहनत पद्म सरोवर उत्तरय् जुया व हानं व किसियागु लक्षण सम्पत्ति खना धाल – पुत्र गजवर वा थन वा धकाः वहयागु जजीरं चिना, साला यंका न्हेनु दयेका वाराणसी नगरय् थ्यंके हल।

अले बोधिसत्त्व गजवरया माँम्हं थम्ह पुत्रकाय् समय जुलं नं थःथाय् मवगु जुया, मती तल – जि प्रिय पुत्रयात जुजुपिंसं ब्वना (ज्वना) यंकल जुइफु, आः जि काय् थन मवल धाःसा थ्व जङ्गल भारपात वृक्षं त्वपुया हइगु जुल धकाः विरह याना ख्वया वं गाथा निपू ब्वन –

तस्स नागस्स विप्पवासेन, विरूल्हा सल्लकीच कुटजाच।
कुरूविन्द करवीर भिससामाच, निवाते पुप्फिता कणिकारा।।
कोचिदेव सुवण्णकापूरा, नागराजं भरन्ति पिण्डेन।
यत्थ राजा राजकुमारो वा क्वचं अभिहेस्सति असम्भीतो।।

https://dhamma.digital

व नाग गजवर वन धायेव आः इन्द्रशाल वृक्ष कुरज, कुरूविन्द करवीर भिस हानं साम, उथेंहे कणिकार वात रहित प्रदेशय् पुष्पित जुइ।

तर उखे व हस्तिराजयात गुम्हं जुजु वा राजकुमारं नसा नकातल जुइ, अले वहे किसि गया शत्रुनापं ल्वा वन जुइ।

किशि माग नं लँ निर्सेहे जुजुयात सन्देश छ्वत। जुजुंनं नगरय् अलंकृत याका बाँलाका तल। किसिमाग नं बोधिसत्त्व किसियात छायेपा याना तःगु सुगन्धीतगु हस्तिशालाय् यंका तया जुजुयात सूचना बिल। जुजुं नाना प्रकारया भोजन ज्वना वया व बोधिसत्त्व किसियात बिइके बिल, व किसिं माँयात मनकुसे नये मखु धकाः मन।

जुजुं वयाके प्रार्थना याना स्वंगूगु गाथा धाल।

गण्हाहि नाग कबलं मा नाग किसको भव।
बहूनि राजकिच्चानि यानि नाग करिस्ससि।।

हे नाग! नयेगु ग्रहण या, छ गंसि जुइमते। हे नाग! छन्त आपालं हे राजकार्य याये मानि। व खँ न्यना बोधिसत्त्वं प्यंगूगु गाथा धाल।

सा नून सा कपाणिया अन्धा अपरिनायिका।
खाणुं पादेन घट्टेति गिरि चण्डोरणं पति।।

व विचरा मिखाँ मखंम्ह, लँ खंके फइमखु चण्डोरण पर्वतय् तुति व स्वं ल्वाका न्यासि वनाच्वन जुइ। जुजुं वयाके न्यना न्यागूगु गाथा धाल –

कानुते सा महाभाग अन्धा अपरिनायिका।
खाणुं पादेन घट्टेति गिरिं चण्डोरणं पति।।

हे महानाग! व मिखाँ मखंम्हेसित सुनानं लँ क्यनिपिं मदु। चण्डोरण पर्वतय् तुति व स्वं ल्वाका न्यासि वनाच्वन जुइ। व उम्ह मिखाँ मखंम्ह छं सु खः?

माता मे सा महाराज अन्धा अपरिनायिका।
खाणुं पादेन घट्टेति गिरिं चण्डोरणं पति।।

हे महाजन! व मिखाँ मखंम्ह सुं लँ क्यनिपिं मदुम्ह हानं चण्डोरण पर्वतय् तुति व स्वं ल्वाका न्यासि वनिम्ह जिम्ह माँ खः।

थुगु खुगु गाथा न्यना जुजुं वइत त्वतका न्हेगूगु गाथा धाल –

मुञ्चथेतं महानागं यो यं भरति मातरं।
समेतु मातरा नागो सह सब्बेहि ञातिभि।।

माँयात पालन पोषण यायेमाम्ह थुम्ह महानाग (गजराज) यात त्वता ब्यु। वयात वया माँ व थःथितिपिं लिसे नापं लाके ब्यु।

https://dhamma.digital

च्यागू व गुंगू सम्बुद्ध गाथा खः।

मुत्तो च बन्धना नागो मुत्तो दाभाय कुञ्जरो।
महत्तं अस्सस्सित्वान अगमा येन पब्बतो।।
ततो सो नलिनिं गन्त्वा सीतं कुञ्जरसेवितं।
सोण्डाय उदकं आहत्वा मातरं अभिसिञ्चथ।।

उम्ह किसि बन्धनं मुक्त जुल, जंजीरं (नंया खिपतं) मुक्त जुल। व पलख भासु लना पर्वतय् थ्यंक वन। अनं व किसित म्वल्हुइगु पुखुलि थ्यंक वना स्वंथय् लः थना माँयात मोल्हुकल।

भिगूगु गाथा धाल –

कोयं अनरियो देवो अकालेन अतिवस्सति।
गतो मे अत्रजो पुत्तो यो मद्दयं परिचारको।।

थ्व गजाम्ह मूर्खम्ह द्यः खः अकालं (मखुगु समयय्) वा वयेका च्वंम्ह। जिगु सेवा याइम्ह जिमि काय् मेथाय् वने धुंकल।

वइत भरोसा बिया बोधिसत्त्वं भिंछगूगु गाथा धाल –

उट्ठेहि अम्म किं सेसिं, आगतो त्याहं अत्रजो।
मुत्तोम्हि कासिराजेन वेदेहेन यसस्सिना।।

माँ! दँ गुलि द्यना च्वनागु? जि छं काय् वयेधुन। जित ज्ञानिम्ह यशस्वीम्ह काशी राजां मुक्त याना हल।

व राजायात अनुमोदन याना अन्तिम गाथा धाल –

चिरं जीवतु सो राजा कासीनं रट्ठवड्ढनो।
यो मे पुत्तं अमोचेसि सदा वद्धापचायिकं।।

काशी राज्ययात बढेयाइम्ह, उन्नति याइम्ह उम्ह जुजु ताकाल तक म्वायेमा। गुम्हसिनं न्हाबलें बुराबुरीपिं सेवा याइम्ह जिमि काय्यात त्वता बिल।

जुजुं बोधिसत्त्वयात प्रसन्न जुया पुखुलिं भतिचा तापागु गामय् च्वना, हानं थः माँया नितिं न्ह्याबलें सेवा यायेगु व्यवस्था यात। अनंवना माँ मृत्यु जुसेंलि बोधिसत्त्वं माँयागु शरीर कार्य कृत्य याना करण्डुक धैगु आश्रमय् वन। अनं हानं हिमालयय् न्यासम्ह ऋषिपिं च्वना च्वंथाय् वना व्यवस्था यात। जुजुं बोधिसत्त्वया स्मरण शिला (त्वहँयागु) प्रतिमा दयेका महोत्सव यात। जम्बुद्वीपवासीपिंसं हस्ति पूजाया नामं वार्षिकोत्सव मानेयानाच्वन।

भगवान बुद्धं थ्व थुगु धर्म देशना हया सत्ययात प्रकासित याना जातकया खँ स्वाका बिज्यात। सत्यया अन्तय् मातुपोषक भिक्षु श्रोतापत्ति फलय् प्रतिष्ठित जुल। उगु समयय् जुजु आनन्द खः। हस्तिनि महामाया देवी, मातुपोषक नागजा जिहे खः।

निट्ठितं।।

https://dhamma.digital

नमो तस्स विभज्जवादीनो तथागतस्स

तुवं बुद्धो तुवं सत्था, तुवं माराभिभूमुनि।
तुवं अनुसये छेत्वा तिण्णो तारेहि मं पजं।।

थ्व प्रणाम गाथा खः।

बुद्धादि रतनत्तयं वन्दित्वान च सादरं।
यथाबलं पवक्खामि कल्याण पुथुज्जगन्थं।।

भावार्थ – गंगा नदिया बालुका (भिपुच) फिद्वं थें उपमा अनेनेगु रूप कलापयात संग्रहयाना सम्मुति याना तम्ह जिं त्रिलोकया नाथ जुया बिज्याम्ह तथागत बुद्ध, धर्म, सङ्घ त्रिरत्नयात भय लाभादि त्वता परिशुद्धगु चित्तयाना सादर पूर्वक काय, वाक, चित्त स्वंगू द्वारं बारम्बार नमस्कार प्रणाम यानागु जुल।

नमस्कार प्रणाम यानालि आः जिं कल्याण पृथक्जन धयागु च्वयातःगु ग्रन्थयात संक्षिप्तं छकुचा मात्र च्वया क्यनेतेना।

फेणपिण्डुपमं रूपं वेदना बुब्बुलुपमा।
मरिचि कुपमा सञ्ञा, सङ्खारा कदलुपमा।
मायुपमञ्च विञ्ञाणं, देसितादिच्च बन्धुना।।

भावार्थ – रूप – रूपक्खन्ध धयागु, फेणपिण्डुपमं – लः यागु फीज थें जागु उपमा खः। अर्थात व उगु लः यागु फीजयात ल्हातं कया म्हुचिना स्वत धाःसा छुं नं दइमखु। वेदनाक्खन्ध धयागु, बुब्बुलुपमा – (लःखय्) लः प्वप्वचार्थे जागु उपमा खः अर्थात उगु लः प्वप्वचा (लःखय्) पातापुतुं वा वइबले तुरन्त खने दइ तुरन्त तज्याना मदया वनी। सञ्ञा – सञ्ञाखन्ध धयागु, मरीचि उपमा – मृगजाल लः मदुगु थासय् लः दुथे खनिगु मृगतृष्णा थें जागु उपमा खः। अथवा गृष्म ऋतुइ मैदान फाँतय् तापाकं स्वयेबले लः मदुगु थासय् लः दुथेंखने दइगु थें खः। सङ्खारा – संखारखन्ध धयागु, कदलुपमा – केरामा थेंजागु उपमा खः। अथवा केरामायात ख्वला प्वलाप्वला स्वया यंकल धाःसा फुक्कं ख्वला जक जुयावनी। विञ्ञाण – विञ्ञाणक्खन्ध धयागु, मायुपमं – जादु, इन्दजाल थें जागु उपमा खः। अथवा जादुगरतय्सं चा ग्वाराया लुँ ग्वारा याना क्यनिगु थें, खिपयां सर्पयाना क्यनीगु थें। हानं महान ग्यानापुसे च्वंम्ह यक्ष राक्षसनी नं परम सुन्दरी जुया भेष बदले याना क्यनीगु थें तुं खः।

इति थ्व थुगु थथे धकाः (आदिच्चबन्धुना) सूर्य वंश जुया बिज्याकम्ह तथागतं (देसिता) देशना याना बिज्यागु जुयाच्वन। थथे धकाः पालि गाथास क्यनातगु अनुसार गुगु नाम रूप जुयाच्वंगु थ्व पञ्चक्खन्ध जूसां, रूप, वेदना, सञ्ञा, संखार, विञ्ञाण धकाः न्यागू प्रकारया दयाच्वन।

आः थन छगू मेता खँ धायेमागु दयाच्वनकि गुलि गुलिंसिया मनय् रूप धकाः धाल धायेवं फुक्क उथेंहे धकाः भापा अलमले जुयाच्वन। उकें आः थन रूपयागु बारे छकुचा फारेयाना क्यनायंके। रूप धयागु अज्झत्तिक रूप व बाहिरिक रूप धकाः निगू प्रकारया दयाच्वन। बाहिरिक रूप धाल धायेव चतुर्महाभूत – लः, मि, फय्, पृथ्वी प्यंगू। हानं वण्ण, गन्ध, रस, ओज प्यंगू। थ्वहे जम्मा च्यागू मात्र दयाच्वनी। थुकियात अट्ठकलाप नं धाइ। थ्व चतुर्महाभूत अट्ठकलाप धयागु चन्द्र, सूर्य, पहाड, पर्वत, वन, जङ्गल, सागर, समुद्र सारा ब्रम्हाण्ड ओकाश लोक अथवा ३१गू भवन मध्यय् २७गू अकनिट्ठ भुवन तक नं ब्यापक जुयाच्वंगु दु। हानं धायकि केवल थ्व थुगु चक्रवाल छगू जक मखु थजाथजागु चक्रवाल भिद्वगूयात जातिखेत्त धकाः धाइ। हानं

https://dhamma.digital

थजागु चक्रवाल लक्खछिगु कोटि चक्रवाल अनन्त अपरिमित चक्रवालयात विसया खेत धकाः धाइ। थ्व फुक्क सम्पूर्ण चक्रवालेसनं थ्वहे चतुर्महाभूत अट्ठकलाप ब्यापक जुयाच्वंगु दु।

तर थ्व खँयात बाँलाक विचा याना मस्वनिपिं गुलिसिया पत्या मजुइ नं फु। थुकियात छगू उपमा तया धायूकि कोठा छकुती नकतिनि बुम्ह मचां स्वयेबले वहे कोठा छकु जक संसार धकाः च्वनी। कथः नं टोल नगर देश छकुयात संसार सम्भे जुइ। जिहे नं मचाबले हाकुगु चाहुला च्वंगु तक्कयात संसार धकाः भापा च्वना। जब हाकुगु पिने पिहाँ वना स्वःवंसेंलि भं भं ततःधंगु संसार खने दयावल। वथें तुं हवाई जहाज रकेतयू च्वना स्ववंलिसे भंभं ततःकूगु संसार खने दया वयाच्वनी।

न्हापा रोहित देवपुत्र छम्हसें छगू छगू चक्रवालयू छपला छपला तया सच्छि दँ तक ब्याँवनाच्वन नं संसार चक्रवालया अन्त सिमाना थ्यंके मफया भगवान बुद्धयाके न्यंगु जुयाच्वन। भगवान बुद्धं धया बिज्यात – उगु रूपं यक्वहे वर्ष तक नं ब्याँवना च्वंसानं संसार चक्रवालया सिमाना थ्यंके फई मखु। तर मथ्यनिगु हे जा मखु। अन थ्यंकेगु मार्ग मेगुहे दु। बुद्ध धर्म बाँलाक थुया वल धायेवं सिया वइ।

हानं छगू धायेकि मेमेपिंसं नं मेमेगुहे तालं धयाच्वंगु दु। न्ह्यागुहे थजु थम्हं बाँलाक मसीकं, मथुइकं धालखें जकनं जुइ मज्यू। गुलिं छम्ह निम्हसें थथे नं धयाच्वंगु न्यना – बैज्ञानिकतसें रकेट दयेका फयू मदुगु थासयू तकनं रकेत छ्वया च्वनहँ। जिं स्वये बले थ्व खँ जुइफइथें मच्वं छायू धाःसा, फयू मदुगु थासयू छुं छगू वस्तुनं थ्यंक वने फइमखु। गुगु रकेत वस्तुजा (लः, मिं, फयू, पृथ्वी) चतुर्महाभूतं बनेजुयाच्वंगु खः। व, वं वंगु थासयू तक्कजा, लः, मि, फयू, पृथ्वी (चतुधातु) नापं दयाहे च्वनी खालि जुइहे मखु। हानं चन्द्र, सूर्य, नक्षत्र, तारादि फुक्कं चतुर्महाभूतं बनेजुयाच्वंगुखः। अले फयू मदुगु थासयू रकेतं वन धागु थन मिले मजुल। बरू भगवान बुद्धं पञ्चक्खन्धया पाखें थथे धकाः कना तया बिज्यागु दु – थ्व (सत्व) सत्तलोक धातुस वोकार चतुवोकार पञ्चवोकार धयागु दु। अले एक वोकार व पञ्चवोकारयू रूपक्खन्ध दु। चतु वोकारयू रूपक्खन्ध मदु।

चतुवोकार धयागु अकनिट्ठ भूवन नं च्वे आकासानञ्चायतन, विञ्ञाणञ्चायतन, आकिञ्चञ्ञायतन, नेवसञ्ञानासञ्ञायतन भूवनयात धाःगु खः। अथे जुया रूपया सिमाना अकनिट्ठ भूवन तक जक खः।

हानं थथे नं कनातया बिज्यात – मनुष्य लोकयासिनं देवलोकयू रूप सूक्ष्म खः। देवलोकयासिनं ब्रम्हलोकयू रूप सुक्ष्म खः। थुगु रूपं अकनिट्ठ ब्रम्हलोक तकनं रूप सूक्ष्म जुया वनाच्वनी। अले रूपहे मदुगु थासयू रकेत जक मखुकी छुं छगू वस्तु तकनं वनेफइ मखु। थ्व थुगु बाहिरिक रूप वस्तुया खँ थुथायू तकनिं दिनातये।

आ थन च्वे कनातःगु पञ्चक्खन्धया विषययू स्वाका छ्वये। व उगु पञ्चक्खन्ध मध्ययू भूतरूप प्यंगू, उपादा रूप २४गू जम्मा याना २८गू रूप दयाच्वन। थ्व थुगु २८गू रूपयात अज्झत्तिक रूपक्खन्ध धकाः धाइ। व उगु रूपक्खन्ध धयागु लः यागु फीज समानगु उपमा बियातल। व रूप बारम्बार उत्पत्ति जुजुं विनाश जुया वना च्वंनिगु स्वभाव दयाच्वन। हानं चतुर्धातुया रूप परिवर्तन जुइगु स्वभावनं स्पर्श जुइगु मात्रायात च्वनीगु स्वभावनं दयाच्वन। स्थिर जुया च्वनिगु मजुगु जुयानितिं अस्थिरगु अनित्यगु स्वभाव धर्ममात्र खनी धकाः बारम्बार लुमंका विचा याना भावना वृद्धि याना यंकेमा। उगु रूप प्रतिसन्धि च्वनिगु दुःख, जन्म जुइगु दुःख, वृद्ध जुइगु दुःख, दुनेन पिनेनं भय अन्तराय उपद्रव आपालंया पीर कष्ट जुइगु विनाश जुया वनीगु जूयानितिं तप्तताप जुइगु स्वभाव दयाच्वन। सहयानां सहयाये मफयेक कष्ट जुया वइगु स्वभाव दयाच्वन। सुख धकाः च्वनेथायू हे मदुगु जूयानितिं दुःख जुइगु स्वभाव धर्म मात्र धकाः बारम्बार दिन रात्रिसन तुते मजुइक सुरक्षा याना लुमंकेगु तथा भावना वृद्धि याना यंकेमागु जुल।

व उगु रूपक्खन्ध अनित्य हिसाब अस्थिरगु स्वभाव धर्म, दुःखगु हिसाबं आपालं पीर कष्ट जुइगु स्वभाव धर्म जुयाच्वंन। जित (जुइके मखु) मजुइमा धकाः प्रार्थना याना च्वंसानं गुगु जुइमागुयात मजुसें त्वतिगु मखु। अनत्ता हिसाबं थम्हं धयाथें मदुगु स्वभाव धर्म, जि कायू, जि म्त्यायू, जिगु धन जन सम्पत्ति, जिगु शरीर धकाः धायेगु छुन मदु, केवल अस्थि (क्वें) यागु पुञ्ज, ला यागु पुञ्ज खः। थुगु हिसाबं अनत्ता स्वभाव

https://dhamma.digital

धर्म मात्र धकाः बारम्बार दिन रात्रिसनं तुते मजुइक सभार याना बाँलाक लुमंका विचार बल्लाका चित्तय् धारण याना व भावना वृद्धियाना यंकेमागु जुल।

थ्व थुगु रूपक्खन्ध छगूया लक्षणयात क्यनातःगु छगू भाग क्वचाल।।

वेदनाक्खन्ध धयागु परमार्थ स्वभाव जुयाच्वंगु ५२गू चैतसिक धर्ममध्यय् वेदना चेतसिक धयागु साबहे मज्जाताया हर्षानन्द थें तातां च्वनिगु बखतय् सुख वेदना, दुःख कष्ट थें ताया च्वनिगु बखतय् दुःख वेदना, सुखनं मखु दुःख नं मखु समानता खनिगु बखतय् उपेक्षा वेदना धकाः स्वंगू प्रकारया वेदना दयाच्वन। व उगु स्वंगू प्रकारया वेदनायात भोगयाइगु वेदना चेतसिक छगू मात्र जुयाच्वन। व उगु वेदना चैतसिकयातहे वेदनाक्खन्ध धाइ। वेदनाक्खन्ध धयागु लः प्वप्वचा यागु उपमा बियातल। व उगु वेदनाक्खन्ध बारम्बार उत्पत्ति विनाश जुइगु स्वभाव दयाच्वन धकाः रूपक्खन्धय्, च्वे कनातःगु अनुसार त्रिलक्षण स्वंगुपाखे स्थापित याना बाँलाक बिचार याना भावना वृद्धियाना यंके माःगु जुल।

वेदनाक्खन्ध छगूया लक्षण क्यनातःगु छगू भाग क्वचाल।।

सञ्ञाक्खन्धयात क्यनातःगु – सञ्ञाक्खन्ध धयागु परमार्थ स्वभाव जुयाच्वंगु चैतसिक ५२गू धर्ममध्यय् सञ्ञा चैतसिक धयागु , ह्याउँ, वाउं, म्हासु, तुयुगु सम्पूर्ण दिनिस वस्तु, रूप, शब्द, गन्ध, रस, फोट्ठब्ब धर्मयात लुमंका म्हसीका तःगु सञ्ञा चैतसिक सञ्ञाक्खन्ध धाइ। उगु सञ्ञाक्खन्ध धयागु (मृगजाल) मृगतृष्णा यागु उपमा बियातल। उगु सञ्ञाक्खन्ध बारम्बार उत्पत्ति विनाश जुइगु स्वभाव दयाच्वन धकाः रूपक्खन्धय् कनातःगु अनुसारं त्रिलक्षण ३गू पाखें स्थापित याना व सुरक्षा याना बाँलाक लुमंका विचार बल्लाका भावना वृद्धि याना यंकेमागु जुल। सञ्ञाक्खन्ध छगूया लक्षणयात क्यनातःगु छगू भाग क्वचाल।।

संखारक्खन्धयात क्यनातःगु – संखारक्खन्ध धयागु परमार्थ स्वभाव जुयाच्वंगु ५२गू चैतसिक धर्ममध्यय् वेदना चैतसिक छगू, सञ्ञा चैतसिक छगू, थ्व निगू चैतसिकयात लिकयाव बाकि फस्स आदि न्येगू चैतसिक धर्म जूसां कुशल, अकुशल, अब्याकृत धर्मयात दयेकीगु, उत्पत्ति याइगुया कारणं संखारक्खन्ध धयातःगु खः। उगु संखारक्खन्ध सारहीन जुया असारगु जूयानितिं कदलि वृक्ष केरामायागु उपमा बियातल। उगु संखारक्खन्ध बारम्बार उत्पत्ति विनाश जुइगु स्वभाव दयाच्वन धकाः रूपक्खन्धय् च्वे कनातगु बमोजिम त्रिलक्षणपाखे तयाव हरबखत तुते मजुइक सुरक्षा याना बाँलाक लुमंका भावना वृद्धियाना यंके मागुजुल। संखारक्खन्ध छगूया लक्षणयात क्यनातःगु छगू भाग क्वचाल।।

विञ्ञाणक्खन्धयात क्यनातःगु – विञ्ञाणक्खन्ध धयागु वेदना, संखार थुगु नामक्खन्ध स्वंगू प्रकारया धर्म व नापं उत्पत्ति जुइगु ८९गू चित्त मध्ययू थःके (जादु) चतक याइपिंसं थें छले याइगु (भुलेयाइगु)या कारणं इन्द्रजाल यागु उपमा समान जुयाच्वन।

व उगु विञ्ञाणक्खन्ध बारम्बार उत्पत्ति विनाश जुइगु स्वभाव दयाच्वन धकाः रूपक्खन्धय् च्वे कनातगु अनुसार त्रिलक्षण स्वंगूपाखे तया दिन रात्रि सदानं तुते मजुइक सुरक्षा याना बाँलाक भावना वृद्धियाना यंकेमागु जुल। विञ्ञाणक्खन्ध छगूया लक्षणयात क्यनातःगु छगू भाग क्वचाल।।

थ्व गुगु जि धकाः प्रज्ञप्ति जुयाच्वंगु पञ्चक्खन्ध नामरूप धर्मत अनित्य हिसाबं स्थिर मजूगु स्वभाव धर्म खः, दुःख हिसाबं महाकष्ट पीरगु स्वभाव धर्म खः, अनत्ता हिसाबं थम्हं धयाथें थः योथ्ये थःगु अधिनय् मदुगु स्वभाव धर्म मात्र खः धकाः बारम्बार सदानं तुते मजुइक सुरक्षा याना बाँलाक लुमंका भावना वृद्धि याना यंके माःगु जुल।

पञ्चक्खन्ध नाम रूप धर्मयात (छोतकरी) चिकिचा हाकगु हिसाबं विचा याना कायेगुयात क्यनातःगु क्वचाल।।

भवतु सब्ब मङ्गलं।

चिरं तिट्ठतु सद्धम्मो लोको होतु सुखी सदा।।

https://dhamma.digital